BARTOLI
à Saxoferrato
Omnium Iuris Interpretum Anteſignani
COMMENTARIA,

Nunc recèns, præter alias Additiones ad hanc diem editas, Aureis Adnotationibus

IACOBI ANELLI DE BOTTIS, Regij Conſiliarij Neapolitani, & PETRI MANGRELLAE Cauenſis, cauſarum patroni, illuſtrata:

CVM ELENCHIS RVBRICARVM, ET PARAGRAPHORVM, initio appoſitis, & à quàmplurimis mendis vindicata.

TOMVS NONVS.

Super Authenticis, & Inſtitutionibus.

VENETIIS, M D XCVI.

Rubricæ ſuper Authen.& Inſtitutio.

A

Adminiſtratoribus fol.42
Adminiſtrantibus offi. in ſacris.
18
Alienatione, & emphy. 51
Appella. & infra quę tempora.
21
Appellationibus.
Apud quos opor.mona.cau.
Armis.
Armeniis.
Acqual. dot.& don.propter nup.

C

Collatoribus.& aliis capitulis.
Conſang.& vterinis fratribus.
Conſtitutio,qua de dignita
Conſtitutio,qua ex adſcripti.& li.
Conſulibus.

D

Defenſoribus ciuitatum.
Depoſito.& denuncia.inquilino.
Duobus reis promittendi.

E

Eccleſiaſticis titulis.
Eccleſiaſticarum rerum immobilium.
Exhibendis reis.
Execu.& his,qui conueni.&c.

F

Fideiuſſoribus.
Filiis ante dota.inſtru.natis.

H

Hæc conſtitutio innouat conſtitutionem.
Hęc conſtitutio interpreta. priorem, &c.
Hereditatibus,quæ ab inteſtato.
Heredibus,& Falcidia.
His,qui ingrediuntur ad appellationem.

I

Immenſis donationibus.
Inceſtis nuptiis.
In medio litis non fieri ſacr.iuſſ.

45 Inſtrumentorum cautela,& fide.
33 Interdictis collegiis hæreticorum.
36 Iudicibus.
18 Iureiurando a moriente præſti.
43 Iuſiurandum,quod præſt.ab his.

L

54 Lenonibus.
36 Litigioſis,& decima parte litis.

M

33 Mandatis principum.
25 Menſura cleric. ordinan.
22 Monachis.

N

15 Nauticis vſuris.
36 Neque uirum,quod ex dote eſt.
44 Non alienan.aut permut.rebus eccleſ.
Non eligendo ſecundo nuben.
Nullum credentem agri.tenere.
Nuptiis.

O

52 Operis noui nunciatione.

P

23 Priuilegiis dotis mulie.

Q

14 Quæſtore.
43 Quibus modis nat.efficiuntur leg.
Quibus modis nat.efficiuntur ſui.
7 Quomodo oporteat Epiſcop.
18

R

Raptis mulieribus.
46 Referendariis.
32 Reſtitutionibus,& ea quę parit.
49 Reſtitutionibus.
2 Reſtitutione fideicommiſ.
25

S

Sanctiſſimis Epiſcopis.
42 Scenicas non ſolum ſi fideiuſſa.
14

T

47 Tabellionibus.

30 Tempore non ſolutæ pecuniæ ſuper. 44
54 Teſtamentis imperfectis. 45
34 Teſtibus. 38
23 Triente,& ſemiſſe. 17
14

V

Ut facta noua conſtitutiones. 28
15 Vt differentes iudices. 54
46 Ut nullus fabricet. 28
Vt in priuatis domibus ſacro. 26
16 Ut ſponſalitia largitas. 50
16 Vt nullus mutuans agri.tene. 22
9 Ut liberti de cætero. 33
Vt defuncti,ſeu funera eorum. 26
54 Ut fratrum filii ſuccedant pariter. 53
44 Vt cum de appellatione cogno. 47
11 Ut non luxurientur contra naturam. 32
5 Ut de cætero commuta.ecc.re. 25
22 Vt ab illuſtribus,& ſuperilluſt. 28
18 Vt præponatur nomen impera. 23
Ut exactione inſtantis dotis pri. 42
27 Vt neque miles,neque fœdera. 47
Ut nulli iudicum liceat habere. 52
45 Vt ordinaria præfectura. 28
Vt qui obligatas ſe perhi. 30
33 Vt immobilia bona ante nupt.do. 27
29 Ut iudices ſine quoquo ſuffragio. 13
36 Ut clerici qui recedunt aliis. 25
10 Vt litigantes iurent. 52
Ut eis,quę uocantur inſinua. 25
54 Vt non fiant pignorationes. 24
14 Ut eccle. Rom.gaude.centum. 14
22 Ut determinatus ſit nume.cleri. 7
45 Vt clerici apud proprios epiſcopos. 85
52 Ut ſine p.obi.ma.debitri. 42
Vt omnes obed.iud. prouin. 28
55 Vt iudices non expectent ſacras. 51
23 Vt liceat matri,& auiæ. 48
Vt diuinæ iuſſiones. 47
22

Rubricæ Inſtitutionum.

A

Acquiſitione per arrogationem.
Actionibus.
Ademptione legatorum.
Adoptionibus.
Aſſignatione libertorum.
Attiliano tutore.
Aut.tuto. & curato.

B

Bonorum poſſeſſionibus.

C

Codicillis.
Curatoribus.

D

Diuiſione ſtipulationum.

E

Emptione,& uenditione.
Excuſatione tuto & curato.
Exhęredatione liberorum.

F

Fideicommiſſa.hæredita.
Fideiuſſoribus.
Fiduciaria tutela.

G

Gradibus cognationum.

H

87 Hæredibus inſtituendis.
94 Hæreditatibus quæ ab inteſtato defer.
81 Hæredum qualitate,& differentia.
64

I

86 Ingenuis.
67 Iniuriis.
67 Inofficioſo teſtamento.
Inutilibus ſtipulationibus.
86 Iure naturali,gentium,& ciui.
Iure perſonarum.
82 Iuſtitia,& iure.
67

L

Legatis.
90 Lege Falcidia.
Legitima agnatorum ſucceſſio.
93 Legitima agnatorum tutela.
67 Libertinis.
72 Literarum obligationibus.
Locatione,& conductione.
82

M

92 Militari teſtamento.
66

O

Obligationibus.
85 Obligationi.quę ex quaſi delicto naſcun.

P

72 Pupillari ſubſtitutione.
83

Q

77 Quibus modis ius patr.pot.ſoluit. 74
Quibus modis tutela finitur. 65
62 Quibus ex cauſis manumittere non licet. 67
93 Quib us non eſt permiſſum facere teſtam. 63
76 Quibus modis teſtam.infirmen. 71
90 Qui teſtamento tuto.da.poſ. 75
59 66

R

62 Rerum diuiſione.
58 69

S

Senatuſconſulto Tertulliano.
77 Senatuſconſulto Orficiano. 84
81 Succeſſione cognatorum. 85
84 Seruili cognatione. eod.
66 Singulis rebus per fideicom.relictis. eod.
65 Stipulatione ſeruorum. 82
92 Succeſſione libertorum. 89
93 Suſpect.tutorib. 86
68

T

71 Teſtamentis ordinandis.
Tutelis. 65 70

V

87 Verborum obligationibus. 89
94 Vulgari ſubſtitutione. 73

F I N I S.

PARA-

PARAGRAPHI AVTHENTICARVM.

A

A Conſtantino 45
Ad excludendas 46
Ad hoc 48
Ad hęc 22.50.51.55
Alienationis 11
Album 55
Alios autem 27
Aliud 50
Aliud quoque 47
Aliud verò 7
Antenuptiali 6
Anteriorum 22
Appellationes 34
Armeniorum 18
Arripias 19
Audiens 16.34
A Zenone 34

C

Cauſam 27
Cauſam qua 27
Clericos 55
Coges autem 17
Cogitandum 9
Conſequens 49
Conſideremus 17
Conſulatum 22
Conuerſationis 9
Cum aliis 14
Cum Dei 33
Cum domini 47
Cùm igitur 6

D

De augmentis 20
Decurſio 22
De gubernatione 55
Deinceps 19
Deinde 15
Deinde competens 16
Denunciamus 36
Deo amabiles 55
Deportatio 20
De regulis 52
Dictum 32
Diſcretis 37
Diſtrahuntur 19
Diuerſis 48
Dotes 21
Dubitatum 15
Dudum 42
Dudum iudicantibus 41
Dudum quidem 7

E

Ea qua 28
Ea quidem 42.45
Eam quidem 38
Eiuſdem quoque 21
Emphyteuſim 12
Eos 54
Eos autem 13
Ergo 36
Eſt quoque 19.52
Et ante nos 6
Et antiquis 15
Et circa 23
Et hac 10.30
Et hęc omnia quidem 3
Et hoc 53
Et hoc inſuper 50
Et hoc perueniat 60
Et hoc quidem 15
Et hoc quoque 50
Et hoc verò 41.53
Et illud 10.11.53
Et iudicare 16
Et legum 14
Et licet 38
Et multo 27
Et priſcis 27
Et quia 21
Et quod ſæpe 18
Et quoniam 21.36.40
Et rurſus 26
Excipiatur 17
Ex his 50

F

Ex libris 16
Ex quo 54
Filium 36

G

Generaliter 37

H

Hac autem 48
Hęc autem de Deo 11
Hac verò 51
Has itaque 19
Hunc nobis 4
Hinc nos 22
His conſequens 43
His igitur 2
His quoque 49.50
Hoc autem 6
Hoc igitur 11
Hoc quoque 46

I

Iam quidem 17.18
Igitur ordinandus 10
Illo 49
Illo videlicet 21
Illud 13.21.23.26.28.34
Illud autem 13
Illud etiam 22
Illud omnium 23
Illud quoque 5.7.18.18.24.29. 42.44.49.53.
Illud tamen 17
Ingratitudinem 21
Inhoneſtas 2
Inordinatum 3
In qualem 25
Interdicimus 14.53.55
Iubemus 53.54.55.56.
Iubemus autem omnes 82
Iuro ego 14
Iuſiurandum 15

L

Lex itaque 11
Legis 54
Legem 16.25
Legem verò 50
Litem nuper 36
Litem Paulo 22

M

Magnum 36
Maior tamen 20
Maxima quidem 10
Maiores 19
Multa quidem 46
Multis 36.51

N

Naturalium 36
Ne autem 34
Neceſſarium 54
Neceſſitatem 13
Nec illud 20
Negocium 45
Neque illo 18
Neque occaſione 17
Niſi fortè 29
Niſi velociter 15
Nam autem 5.5
Non tamen 20
Nos igitur 11
Noſtra 47
Noſtras 53
Noſtros 35
Nouimus 30.44
Nouimus pridem 23
Nullam 57
Nulli quoque 13
Nulli verò 55
Nullu 34
Nuncium 54
Nuper ſcripſimus 42

O

Oeconomos 56
Omnem verò 46
Omnes 44
Omnes dignitates 13
Omnia 47
Omnia quidem 30
Omnibus 55
Omnibus hominibus 32
Oportet 10.32.35
Oportet autem 17
Optimè verò 20
Optimum 24
Ordinationem 10
Orphanotrophi 53

P

Palam 34
Patrocinia 17
Perfectis 33
Peruenit 18.47.
Placet quoque 21
Plurima 28
Plurima 18
Plurimas 25.35.49
Plurimi 24.25
Plurimum 53
Prædictis 49
Præſentem 52
Presbyteris 56
Presbyteros 55
Primę quidem 20
Prohibemus 17
Pro incestis 14
Propter 22
Pro temporalibus 52
Pupillis 5

Q

Quacunque 28.53.54
Qua verò 21.51
Quanta igitur 10
Quantam 17
Quia igitur 26.15.49
Quia verò 12.12.13.20.50.52.54. 20.35.48.53.
Quia verò aliqui 49
Quia verò huiuſmodi 91
Quia verò iam 43
Quia verò legem 103
Quia verò nos oportet 62
Quia verò plurimas 66
Quia verò quędam 41
Quicquid 33
Qui varietatem 26
Quod autem 12.14.18.19.49.
Quod medicamenta 96
Quoniam 28.43.51.53.
Quoniam autem 30.31
Quoniam calumnias 43
Quoniam infirmas 20
Quoniam omnino 20
Quoniam vero 25.39.41
Quum igitur 6

R

Rectè 29
Reliquum 49
Rem cognoſcentes 33
Rem duram 22
Reuerendiſſimis 76
Rurſus 50

S

Sancimus 9.38.
Sanctiſſimas 51
Scire autem 12
Scriptum 14
Sedebunt 34
Sed & hoc præſenti 56
Sed & ſi 31
Sed etiam 19
Sed hoc 47
Sed neque 11.16.56
Sed ſi quis 21
Semel autem 11
Semper 25
Semper hanc 23
Si autem creditor 13
Si autem hæres qua 52
Si autem tutelam 21
Si enim 4
Si igitur 37
Si monachus 57
Si qua mulier 57
Si quando 53
Si quid autem 9.30
Si quis 233.47.52.57
Si quis ædificationem 52
Si quis autē 12.13.34.151.152.56
Si quis autem ad monaſterium 37
Si quis autem cum 56
Si quis contra aliquem 55
Si quis de prædictis 48
Si quis epiſcopus 56
Si quis igitur 31.37
Si quis in nomine 52
Si quis in prædictis 21
Si quis in ſua 52
Si quis oratorij 55
Si quis rapuerit 49
Si quis verò 41.54.56
Si quis verò accuſatus 50
Si ſeruus 56
Si tamen 31
Si tamen contigerit 54
Si verò 13.20.31
Si verò aliquis 51.37
Si verò alter 78
Si verò decretum 19
Si verò dicatur 40
Si verò expreſſim 5
Si verò ignoti 38
Si vero intra 9
Si verò is qui ſolummodo 34
Si vero neque 50
Si verò non fecerit 4
Si verò præter 51
Si verò quędam 51
Si verò quidam 39
Si verò quis 51.53
Si verò quis comprehenſorum 149
Si verò ſit 20
Si verò ſolum uſumfructum 20
Si unam 48
Sicut autem 13
Sic itaque 19
Sin autem 10
Sin autem Eccleſię 55
Sinimus 11
Sit igitur 13.37
Si tibi quoque 16
Siue igitur 48
Soluto igitur 19
Sponſalibus 57
Sponſalitiam 50
Sportularum 56
Studium 18
Subiectorum 45

T

Tanta 53
Teſtium 38
Titulus autem 17
Tribus 36

V

Vltima ſiquidem 38
Vnam 11
Vnam nobis 45
Vnam quidem 28
Vnum ſiquidem 22
Volubile 26
Volumus autem 13
Vt autem 32
Vt autem lex 11
Vt tamen 22

FINIS.

PARAGRAPHI INSTITVTIONVM.

A
Ademptione legatorum 81
Acquè ſi agat 96
Alienus ſeruus 73
Alio autem modo 75
An ſeruo heredis 80
Ante Auguſti 82
At qui 66
At ſi is 70
Auctoritas 67

C
Cæteri 79
Cæterùm 71
Certè autem 66
Cùm autem is 65
Cùm autem quæritur 83
Cùm ex aliena materia 69
Cùm in ſuo loco 70

D
Dari autem 66
Datus autem tutor 68
Dicitur 70

E
Eadem hæc obſeruantur 83
Econtrario 70
Eius qui apud hoſtes 71
Emancipati 83
Emancipatos liberos 72
Emptio & venditio 93
Eo quod 83
Eſt autem caſus 73
Eſt & alterius generis 88
Et cum ſuper hoc 82
Et unum hominem 73
Exceptis 81
Excuſantur 67
Ex duodecim 84
Ex eo autem 75
Ex non ſcripto ius 59
Extraneus autem 77

F
Fœmina 65
Furioſus 66

G
Generaliter iniuria 93

H
Heres & purè 73
Heredes autem 77
Heredes inſtituere 72
Hereditas 73
Hac ratione ſi ex duobus 78
Hoc etiam addendum 84
Hoc loco 85
Hoc loco neceſſarium 85
Huic proxima eſt illa 80

I
Idem eſt ſi fundus legetur 79
Idem & in mulis 68
Igitur 74
Idem reſcripſerunt, eum 79
Illud certum eſt 85
Impoſſibilis 73
Incertis perſonis 80
In communem autem locum 69
Ingenuus 62
Inimicitia 67
In ſumma, quòd 86
Inteſtatus decedit 83
In teſtibus autem 70
Innenimus 83
Is verò ad quem 70
Item extraneus 77
Item lapilli 69
Item maior 70. annis 68
Item prodigus 71
Item ſi aliquis 69
Item ſi quis 68
Item ſi quis merces 70
Item vetuſtas 84
Ius autem 50
Ius bonorum poſſeſſionis 86
Ius naturale 50
Iuris præcepta ſunt 58
Iuſtitia eſt conſtans & perpetua voluntas 58

L
Legari 80
Legatarius 70
Legitimam 59
Lex eſt 59
Liberis 75
Liberis ſuis 74
Libertini 63
Littorum quoque 69
Loca etiam ſacri 263
Locatio & conductio 93

M
Maſculi item inuiti 67
Minima 67
Mortuo autem 88

N
Nec intereſt 83
Neque tamen 67
Nobis autem viſum eſt 84
Non ſolum 64
Non tamen 63.72
Non tamen omnibus 71
Nouiſſimè 85
Nouiſſimè autem ſciendum eſt. 69
Nunc de libertorum bonis 86
Nunc tranſeamus 88
Nunc tranſeamus ad 62

O
Olim ſcriptura 92
Omnis res quæ in dominio 90
Omnium 281
Optionis legatum 80

P
Peculium 80
Per contrarium 83.85
Per contrarium autem 248
Placebit autem 84
Plebiſcitum eſt 59
Poſt hæc videamus 77
Poſthumus quoque 72
Poſthumo quoque alieno 80
Poſthumo autem 72
Poſt mortem 81
Poſt mortem verò patris 83
Poſt ſuos heredes 85
Poteſt autem quis 73
Poteſt tamen 82
Præferuntur autem 84
Præterea 65.69.71
Præterea quod per alluuionem in agro 199
Pro derelicto 70
Pro eo quò promittis 92
Proprius autem ſeruus 66
Pupilli pupillæque 67

Q
Quartam 76
Quia plerunque parentes 76
Qui autem vult 68
Quibus autem 66
Quod autem diximus 78
Quod ſi frumentum 70
Quod ſi in diem 79
Quòd ſi nepotes 66
Quo defuncto, ſi liberi 66

R
Repetitis 85
Riparum quoque 69

S
Sciendum eſt 68.85
Sciendum autem eſt 84
Sciendum tamen 71
Sed agnationis quidem ius 66
Sed cum aliquis ex tribus 70
Sed cum ante teſtam atum 82
Sed cùm paulatim 70
Sed & ſi pater 65
Sed fœminini quidem ſexus 722
Sed hactenus 71
Sed hæc de iis 71.86
Sed hæc quidem vetuſtas 72
Sed naturalia iura 62
Sed nos conſtitutione 84
Sed quia ſtipulationes 82
Sed ſi in expeditione 78
Sed ſi inſtituto 74
Sed ſi talis rei ſit, cuius 8
Seruus autem 73
Seruus autem alienus 66.73
Seruus ex perſona defuncti 89
Si ab hoſtibus 65
Si autem neceſſarij 77
Si cui nullus 67
Si generaliter ſeruus 60
Si grex 80
Si inter tutorem 67
Si iuden litem ſuam 94
Si nemo ſuus heres 84
Si plures 84
Si plures conditiones 73
Si quis autem 69
Si quis alium daturum 90
Si quis ancillas 79
Si quis à non domino 70
Si quis ante militiam 71
Si quis autem 197
Si quis debitori ſuo 79
Si quis rem ſuam 79
Si res aliena 70
Si res legata 79
Si rem ſuam 79
Si tamen alienam purpuram 69
Si tutor 76
Si verò quis partem rei legatæ 79
Si verò teſtamentum 86
Si verò totus as 71
Si verò vltra centeſimum lapidem 68
Sin autem 73
Singuli inſolidum tenentur 92
Singulis autem 75
Stipulationum aliæ 90
Sui autem 83
Sui autem & neceſſarij 79
Sui autem heredes ſunt etiam 83
Summa 62
Supereſt ut de actionibus 94
Supereſt ut de lege Falcidia 81
Superiores §. flumina autem omnia & portus 69
Suprà dicta diligens obſeruatio 71
Suſpectus autem 68
Suſpectus autem remotus 97

T
Teſtamentum 70
Teſtamentum iure factum 75
Teſtamenti factio 77
Teſtes autem 70
Theſauros 70
Tranſeamus 65
Tutor 67

V
Verbis 89
Videamus nunc quibus 65
Vlterius 182
Vnde quærebatur 86
Vulgò quæſitos 85

Paragraph. inſtitutionum Finis.

ADDITIONES IACOBI ANELLI

de Bottis, ad Bart. ſuper Authent.

De hæredib. & Falcid. Rub.

ISTE titulus. An iſta lectura ſup. Aut ſit Bar. vide Clau. de Seyſel. in l. vt vim. pen. colum. ff. de iuſtitia & iure. & Cot. in ver. tantum.

Collatio prima.

Et hæc quidem.

No. gl.] Vide Capic. deciſ. 205.

Hinc nobis.

Sed aduerte.] Adde Luc. de Pen. in l. quoties. C. de naufrag.

De non eligen ſecundo nuben. Rub.

Illud quoque.

Et nota.] Adde Gram. deciſ. 103. nu. 29.

De defenſoribus ciuitatum. Colla. 3.

Audient.

Secundò nota.] Vide Barto. in l. 2. nume. 2. ff. de iuriſd. omn. iud. & Ang. hic.

De mandatis Principum. Rub.

Sed neque.

Quæro quis.] Vide Bal. in l. 1. §. non ſuit. ff. de dolo.

An autem.] Nota hanc quæſtio. & à quo iudice poſſit dari, vide Afflic. deciſ. 4.

De Triente & ſemiſſe: Rub.

Et quod ſæpe.

Secundò nota.] Adde Doct. relat. per mod. in c. regni, quòd quaterni. num. 13. fol. 90.

De nuptijs. Collat. 4.

Non tamen.

Nota quod.] An hoc habeat locum in alijs pœnis ſecundò nubentium, vt ex priuilegio Principis poſſint euitari. vide latè per Io. de Gar. in rub. C. de ſecun. nupt. quarto remed.

De tabellionibus. Collat. 5.

Item paulo.

Sed quæro.] Adde Nic. Boerium, deciſ. 35. vbi latè. & quid in donatione, & an præſumatur, notarium eſſe rogatum. vide Boer. vbi ſupra.

Vt præponatur nomen Imperatoris.

Illud omnium.

Quæro, inſtrumentum.] Vide Guid. deciſ. 582. & ibi, an talis omiſſio diel uitiet.

Quib. mod. natura. efficiantur legit. Colla. 6.

Rectè.

Tertiò nota.] Adde Glo. in l. cum in poteſtate. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iur.

Quartò nota.] Hoc dictum, & adde Doctores relatos per Pet. Duen. in reg. 330.

Vt hi, qui obligatas ſe perhibent habere res minorum.

Quoniam autem.

Ad materiam uide Pet. Belluc. fol. 57. num. 53.

De teſtibus. Collat. 7.

Quoniam verò.

Fallit.] An proxeneta poſſit deponere in cauſa, & contractu, eo mediante contractu. vide Guido. conſi. 74. num. 6. & omnioò Bal. in l. omnibus, in fi. C. de teſtib.

Vt cum de appella. cog. Colla: 8.

Siue igitur.

Nota primò.] Adde tamen, quod ſi cauſa non inſeratur in teſtamento, ſed probetur, dato quòd teſtamentum non ualeat, tamen filius ingratus non ſuccedit. Ang. in §. ingratitudinē, ſup. de nupt.

Hæc autem.

Pet. Duen. in reg. 277. 4. limitat.

De hæredibus ab inteſtato. Coll: 9.

Reliquum.

Quæro quid.] Vide Ioan. Ferrari. Inſtitutio. de ſucceſſio. ab inteſta.

De eccleſiaſticis titulis:

Si quis in nomine.

Vide Afflic deciſ. 244.

Vt fratrum filij ſuccedant pariter.

Noſtras.

Sed quæro.] Et tales nepotes ſuccedunt in ſtirpes, ut dicit Bald. in auth. poſt fratres. C. de legit. hæredib. la ſeconda.

De reſtitutione fideicommiſsi. &c.

Tanta.

Secundo nota.] Adde Dec. conſil. 23. num. 4. vbi limitat, & uide Couar. in 2 lib variar. reſolut. c. 5. num. 4. verſ. ſecundum. & ibi quid ſi dixerit, quòd bona perpetuò maneren penès deſcendentes, aut poſteros. & quid ſi aliquibus coniecturis appareat, teſtatorem uoluiſſe prohibitionē extendi vltra quartam generationem. ibi. verſ. verum. fol. 771.

Sed quæro.] Sequitur Cur. iun. conſ. 88. num. 2.

De ſanctiſs Epiſcop.

Sed & hoc præſenti.

Quid è contra.] Si eſt legatum alicui factum ſub conditione, ſi religionem intrauerit, an debeatur, ſi contraxerit matrimonium, Didac. Couar. in d. c. 19. num. 10. fol. 343. tenet, quod non.

Secundò nota.] De ueritate uide Dida. Couar. in 1. lib. var. reſol. c. 19. num. 6. fol. 339.

P. MANGRELLA

ſuper Inſtitutionibus.

De iure naturali, gentium, & ciuil. Rub.

SEd opponitur.] Reſpondeas melius, quod generatio cōpetit omnibus generibus, & ſingulis generum animalium; ſed an competat talibus animalibus, defectu aliquo naturali impeditis. Vnde do exemplum fœminę ſterilis, cui non competit generatio tanquam talis fœmina, aliquo naturæ uitio, & ſic ſterilitate impedita.

BARTOLI A SAXOFERRATO.

Lectura ſummè elegans, & non minus vtilis, quàm neceſſaria, Super Authenticis, incipit fœliciter.

COLLATIO PRIMA.

De hæredibus, et Falcidia. Rubrica.

Iſta Rubr. diuiditur in tres partes. Prima eſt gñalis ad librum. Secunda ſpecialis. Tertia ponit nomen eius, cui mittitur præſens opus. Secunda ibi, Conſtitutio. Tertia ibi, Ioãni præfecto. Quærit hic Iac. de Bel. quare iſte liber diuiditur in nouem partes? dicit ipſe, quod de hoc non poteſt ratio reddi, ſicut nec de alijs, quæ ſunt poſitiua, vt l. 1. §. pueritia ff. de poſtul. Secundo quærit, quare vocantur Collationes? dicit ipſe, vocantur collationes a colligendo, ſeu congregando: quia quælibet collatio colligit plures partes, ſeu materias, &c.

1 *Dictio, quatenus, ponitur duobus modis.*
2 *Reſpublica quomodo accipitur.*
Reſpublica, & fiſcus quando ſint idem.
3 *Lex fin. C. de ſacroſan. eccl. an habeat locum in municipio, ſeu caſtro.*
4 *Princeps prius cogitare debet vtilitatem publicam, quam priuatorum.*
Vtilitas publica præferri debet vtilitati priuatæ.
5 *Leges ad poſſibilia adaptentur.*
6 *Legitima voluntas dicitur, quæ non refragatur legibus.*
7 *Princeps reparat, vbi leges negliguntur.*
8 *Legitima debetur liberis, & parentibus, interdum etiam fratribus.*
9 *Authen. hoc amplius, quod habeat locum in hæreditate adita.*
10 *Lex quod tollatur per deſuetudinem.*
11 *Legitima parentum, vel filiorum, quando poſſit ſtatuto tolli, vel minui.*
12 *Legitima, quod excludat fratrem a querela inofficioſi teſtamenti.*
13 *Frater, cui eſt relictum minus legitima, agit querela inofficioſi teſtamenti.*
14 *Filius fratris, quod non habeat querelam inofficioſi teſtamenti.*
15 *Frater præteritus in teſtamento, quod habeat querelam, licèt non bonorum poſſeſſionem contra tabulas.*
Præteritio fraterna, quod habeatur pro exhæredatione.
16 *Frater præteritus, vel exhæredatus a fratre, turpi perſona hærede inſtituta, reuocat totum.*
17 *Priuilegia conſumpta, item inſtrumenta antiqua, & conſumpta, quis petere poteſt, quod renouentur, niſi ſint adeo conſumpta, quod legi non poſſint.*
Tenor inſtrumenti probari poteſt per teſtes.
18 *Renouatio priuilegij non tribuit ius de nouo, ſed ſolum vetus confirmat.*
19 *Inſtrumentum ſi eſt perditum, poteſt peti, quod iterum reficiatur, ſi alia probatio in ſcriptis non habeatur.*

Iſte titulus. Habet plures par. Primo ponitur pœna inobedientium. Secundo præmium obedientium. Et iſtud principium vſque ad §. his igitur, habet quatuor par. Primo ponitur gñalis intentio. Secundo ponitur ſpecialis. Tertio ponitur ſubiectorum interpellatio. Quarto ponitur enumeratio perſonarum, quib. de neceſſitate legitima portio debetur. Secunda ibi, in verſ. incurrunt. Tertia ibi, §. ſemper igiť. Quarta ibi primum itaque. Brr h. d. Oĩs Reipub. cura occupat Principem ad cogitandũ ꝓ Repu. Item ſubiectorum vtilitas, & eorum interpellatio l. ꝯdendæ occaſionem ꝓbent. Item liberis, & parentibus, interdum fratribus de neceſſitate lẽia portio debetur, alijs verò ex voluntate. h. d. Anteq̃ veniã ad notabilia venio ad recitationẽ quarundam gl. quæ exponunt tex. Et primo q̃ro expoſitionem iſtorum verborum, parum, nihil, & e. gl. q̃ eſt ſup iſtis verbis exponit quinque modis. Sed aduerte ad illam gl. quia quarta, & vltima expoſitio habent eundem ſenſum. Secũdo q̃ro de expoſitione horum verborum, ſed quatenus, &c.
1 †Circa quod dic, ꝙ dictio, quatenus, põt poni ᵃ duobus modis.
2 Primo, vt denotet cãm ꝑteritam, vel ꝑſentem, & dictio, per ſe, erunt duæ partes, & verbum, quieſcũt, ponit proprie & dictio, verò, tunc ponit inceptiue, vel ſuppletiue, vel ẽt aduerſatiue, hoc modo, ſed eatenus eligentib. cogitare, quatenus i. pp quam cogitationem per ſe, & tãtũmodo facto, ſed ſolis cogitationib. quieſcunt gentes. Vãdali verò eum Mauris obediunt, ſubaudi nõ per ſe, ſed nr̃o facto, qa eos ſubiugauimus, vt l. quas gratias, aut quas laudes. C. de of. ꝑfec. præto. Afri. ſecundo mõ accipiť ꝓprie aduerbialiter hæc dictio, quatenus, & denotat cãm futurã, & tunc dictio, Perſæ, erit vna pars, & erit nomẽ gẽtis, de qua ſit mentio in l. in noĩe dñi. C. de off. ꝑfe. ptæ. Afr. & tũc dictio, quieſcunt, ponitur ꝓ conquieſcunt, & obediunt: ponitur pro obedierunt & dictio, verò, ſequens, ponitur pro certe, hoc modo, ſed diligentius eatenus cogitatio, quatenus ꝑ ſe quieſcunt. ſ. conquieſcunt Vandali verò pro certo cum Mauris obediũt. Tertio quæro, de intellectu horum verborum ᶜ archedonij antiquam, &c gl. quæ incipit dic ꝙ exponit duob. mod. & ſecundum primam expoſitionem habes in tex. quam nunc primũ, vel quam niſi nunc primum, & tunc expone ſecundum primam expoſitionem poſitam in d. glo. Quæro de intellectu verbi quæcunque vero, hic legitur plurib. mo. in glo. quæ eſt ſuper verbo, poſſibilia, ſubaudi. & primis duob. mo. legitur directe, prout litera iacet: alijs modis legitur indirecte, & quælibet expoſitio eſt bona. His præmiſſis, uenio ad expoſitionem literæ.
a Ex hac l. no. † ꝙ reſpublica accipitur ᵇ pro toto vniuerſali Im-
b perio. Aliquando accipitur Reſpublica pro Repub. Romanorum, ſeu fiſci. Aliquando accipitur reſpublica pro ciuitate Romana, & ſic fiſcus, & reſpublica non ſunt idem. pro hoc videtur tex. in l. non intelligitur, §. ſi in locis. de iure fiſ. & l. non eſt ambigendum. ff. de bo. po. & l. ſciendum, in prin. coniuncto §. debitores, & ibi plene per gl. ff. de leg. in ꝯtrariũ, quod ſit idem in l. inter publica ff. de uer. ſig. No. glo. in d. l. non eſt ambigendum & C. de iu. ſiſ. ſuper rub. lib. 10. ad idem l. in fraudem §. nedum que. ff de iure fiſ. & in l. properandum in princ. & ibi no. C. de iud. & l. ſi quis ſeruum. C. de ſer. fug. de quo per Cy. in l. reſpu.
3 C. ex qui. cau. ma. & per Gul. de Cu. ff. de viuc. l. 2. † Secundo ex hac gl. no quod l. fi. C. de ſacroſ. ſan. eccl. non hẽt locum in municipio, ſeu Caſtro: quod apparet, quia iſta gl. eo caſu, quo reſpub. ponitur pro municipio, alle. glo. l. ſed & ſi ni. § pe. ff. de pub. ſed quando ponitur pro ciuitate, all. glo. l. fi. C. de ſacroſan. ecc. intellige ergo l. illam in ciuitate tñ, & ꝙ illa l. non habeat locũ in municipio, tenet glo. expreſſe in l. ſed & hi. §. pe. hic all. iuxta vlt opi. In ꝯtrium. ꝙ illa l. habeat locum, poſſet fortè eſſe verum cum illud ſit beneficium Principis, de quo loquitur d. l. ſin. &
4 per ꝯis eſt ext. ndẽdũ, vt ff. de conſti. Prin. l. fi. † Secundo no. q̃d Princeps prius debet cogitare vtilitatem Reip. quam ſingulo-
c rum, & ſic publica vtilitas præfertur priuatæ, ᶜ ad idem l. fi. C. de primipi lib. 12. de quo aliqualiter in c. 2. ext. de poſtu. per gl. & latius 7. q. e. ſcias. tangit Cy. de cad. tol. l. 1. in fin per And. de
5 Baru. in lec. ſua. in l. ex oib. C. de decu. li. 10. † Tertio no. q̃d iura debent adaptari ad poſſibilia. tim. 4. diſt. c. erit aũt. Quarto no.
6 † ꝙ omnis voluntas cenſetur lẽima. q̃ legibus non repugnat, de
7 quo videbitis in ꝑxi. § Item no. quod de † legib. neglectis, per Principem reparatur ad quod. C. de cad. tol. l. 1. §. cum igitur. &
8 J. de mand. Prin. in prin. Item no † ꝙ liberis, & parentib. & in-
9 terdum fratrib. debetur lẽĩma portio ſecũ. lum naturam. † Nouer. in de uxore & § ſi quis autem non implens, & in auth. hoc amplius. ibidem ſumptam, habere locum in hæreditate adita
10 per hęredes, quod tene menti perpetuo. Opp. † ad §. ſemper igitur, & videtur ꝙ l. per deſuetudinem tolli non poſſit, licèt ſit neglecta, vt diſtin. 4. cap. in iſtis. pro cuius declaratione dic ſecundum Iaco. de Bel. quandoque lex non eſt obſeruata, nec ẽt contrarium obſeruatur: quandoque nõ eſt obſeruata. ſed ſem per contrarium ſeruatur. Quandoque lex eſt aliquando obſeruata ſed malus vſus abſtulit eam in aliam figuram. Quandoque lex eſt obſeruata, ſed deſijt poſtea frequentari, & in deſuetudine eſſe. Quandoque lex eſt aliquando ſeruata, ſed bonus vſus tranſtulit eam in aliam figuram. Primo caſu nullo tempore tollitur lex, vt d. c. in iſtis, & l. leges. C. de leg. Secundo caſu tollitur per deſuetudinem, vt in prooe. Inſt. § igitur. & d. ca. in iſtis. Tertio caſu, aut ille vſus eſt ſimpliciter malus, & tunc per talẽ vſum lex non tollitur, vt hic. & infra, vt nulli iudi. § 1. aut ille vſus non eſt malus ſimpliciter, ſed quo ad quid, & tũc lex tollitur, & dicitur tolli ꝑ deſuetudinem, J. de iud. circa princ. colla. 6. Quarto caſu lex tollitur ꝑ deſuetudinem, caſus eſt ff. de interrogato. actio. l. 1. §. interrogatorijs. Quinto caſu lex nõ tollitur per deſuetudinem, ſed per conſuetudinem, vt l. de quibus ff. de
11 leg. Vlterius §. primum itaq;, ibi ſecundum naturam, &c † Facit

ADDITIONES.

a Pom. põt poni qualiter autem. hæc dictio, quatenus, ponatur, vide Barto. etiam in l. 2. in uer. quęſio de aducibus, ff. de cond. & demon. & Bald. in l. antiquitas. in 1. no. C. de viufru.
b Reſpublica accipitur. Quæ autem dicatur reſpublica, vide Card. in clem. 2. de re iud. & Spe. in tit. de reſti. in integ. § 1. in uer. idem quoque.
c Priuatæ. Adde tex. in l. 2. & ibi Doc. ff. ſol. ma. vbi etiam per Bar. in uerſic. cum. n. quæritur, verum publica vtilitas, & dic, quod nullum, etiam ſi includat in ſe priuatã. Spec. in tit. de feud. § quoniam, uer. 14.

11 cit optime, quod † per ſtatutū nō poſſit auferri lītimaª filiorum
a vel parentum: nam cum lītimaa patre iure nāli debeatur, patet
quod nō pōt auferri, cum ius naturale ſit immutabile, vt Inſti.
de iure natu. §. pe. & l. eos. ff. de ca. di. concor. l. cum rō. ff. de bon.
dā. & l. ſcripto, in fi. ff. vñ lib. ext. de teſt. c. Rayn. & in c. Raynal.
cuius ɔ̄trium determinat Cy. in c. indultum. de reg. iur. lib. 6. nō
obſt. dicit ipſe, quod allegatur in ɔ̄trium: qa portio bonorū patē
tū non debeī filio iure nāli, immo iure ciuili poſitiuo, vt l. lege
12. tab. C. de leg. hær. J. de triē. & ſemi. § 1. Nō ob. hic tex. immo
facit, p mentē hic dr, lex imponit neceſſitatē relinquendi: quoniā
legem ɔ̄ſtat eſſe ſpēm iuris ciuilis, vt l. ius ciuile. ff. de iuſt. & iu.
& ſic p aliud ius ciuile poterit intelligi, qđ hic dr ſm nām, &c.
ſi pater, de teſt. lib. 6. & alle. gl. ſic exponentem. i. ex quodā inſtin
ctu nāæ, & no. in §. 1. J. de trien. & ſemiſ. & ex quodam curſu
nāli, vt dt gl. in l. cum rō. J. de bon. dam. Sed Iac. de Bel. tenet, ꝙ
ñ poſſit in totū auferri: qa ipſa lēīma ſuccedit loco educatiōis,
& alimentorū filij, ſed ſi poſſet in totū auferri, auferrē educatio,
& ſic ɔ̄ bonos mores, & p ɔ̄ñs nō ſeruandum, ut in c. erit. 4. diſt.
12 ſed illā opi. tenent Doc. in l. ſancimus. C. de nup. † Vlterius ha
bes ver. interdū, quod ſicut lītima portio excludit filium in q̄re
la inofficioſi: ita lītima portio excludit frēm a querela. nō obſtā
13 te, qđ in teſtō fratris turpis pſona fuerit inſtituta. † Sđ hic q̄ro,
nunqd ſi fratri ſit relictum minus lītima, aget q̄rela inofficioſi,
vel ad ſupplementū. caſus eſt, quod ad ſupplementum, vt l. oñ-
14 modo. C. de inof. teſt. & ibi no. ibi in verbo, ſubuertēdis. † Quę-
b ſo, an qđ hic dr de fratre, vt l. fratres.ᵇ C. de inof. teſt. quod poſ-
ſit agi querela pſona turpi inſtituta hr de a fratre, habeat locū ī
filio fratris? De iure antiquo non eſt dubiū, ꝙ non. Sed de iure
hodierno cū filius fratris exæquer fratri, glo. in §. ſoror. Inſt. de
inoff. teſt. ſatis diſputat, nō tñ bene ſe firmat, ſed gl. ī l. fratris, vel
ſororis. C. eo. vr velle, ꝙ non, & iſtā opi. vr tenere Ho. in ſum-
15 ma de teſta. §. qualiter. verſ. ſđ nūquid filij. Sed q̄ro, † nunqd qđ
dr de fratre, ꝙ poſſit agere q̄rela, hēat locū ſi ſit pteritus ſiue ex
hrdatus? vr quod ſibi pterito deī ɔ̄tabulas, ſicut parenti, vt l. 1.
in fi. ff. ſi quis a pa. ſu. ma. l. ſi pr filium, ff. de inof. teſt. In ɔ̄triū eſt
ueritas: qa fratre pterito non competit bonorum poſſeſſio cō-
tratabulas, caſus eſt in l. 1. §. liberos. ff. ſi quis a pa. ſu. ma. cōpetet
ergo q̄rela: qa pteritio hr pro exhæredatione, ſicut dicimus, in
pteritione aſcendentium p lineam fœmininam, ut in §. ma-
ter. Inſti. de exhæred. lib. ita tenet Gul. ī d. l. fratris, C. de inof. teſ.
16 † Quæro, quantū poterit frater reuocare per querelam inoffi.
teſt. & vī quod quartam tñ: vt Inſti. de ſuc. liber. §. ſed noſtra. In
ɔ̄triū eſt ueritas quod reuocat in totum, rō eſt, quia qñ q̄rela cō
petit pp odiū inſtituti, qui eſt turpis pſona, dēt in totum reuo-
cari inſtitutio. hic eſt caſus in l. Pātonius, ff. ſi quis a pa. fue. ma.
17 † Vlterius gl. noſtra īducit tex. in verſ. ſēp igiī ꝓ priuilegijs, qđ
qs poſſit petere renouari. Item quod quis poſſit petere inſtrm
c antiquū, & iā ɔ̄ſumptum renouari.ᶜ de primo eſt caſus in c. cū
dilectus, ext. de cōfir. vti. & ibi per glo. & Doc. de alijs inſtrumē
tis renouandis propter uetuſtatem, uel aliā cām, tex. hr in c. fi.
extra, de fide inſtr. & gl. dt, ꝙ inſtrumenta iam ɔ̄ſumpta debent
renouari. qđ intellige, qñ non ſint adeo cōſumpta, ꝙ lr̄a non
poſſit legi: quia tunc ſi de tenore inſtr̄o eum dubitatur, tunc nō
fieret renouatio, niſi prius tenor inſtr̄i p teſtes probaretur, vt eſt
18 caſus in c. olim. ext. de priuil. & no. ī c. fi. † Quæro, vtrū renoua
tio tribuat ius de nouo. dic, quod non, ſed ſolū vetus confirma
tur, vt in c. ex parte. ext. de priuil. 12. diſt. c. præceptis, & d. c. cum
19 dilectus. † Itē allegatur iſte tex. per gl. quid ſi amiſi inſtrumentū
debiti, nec habeo aliquā probationem in ſcriptis, poſſum pe-
tere, ut inſtrumentū iterum reficiatur. ita no. gl. in l. 2. de diſcuſ
ſo. lib. x. Idē no. ff. de admi. tut. l. chirographis. facit ad pdicta, qđ
no. in l. 1. poſt prin. ff. ſol. mat. l. ſi pupillus. in prin. ff. de do. l. ſi fi
nita, § eleganter. ff. de dam. in fe. & in Spec. de inſtru. edi. §. poſt-
quam ver. ſed nunquid. no. etiam Spec. ꝙ ſi chirographū amiſi,
poſſum petere inſtrumentum chirographi mihi renouari. ita
tenet ipſe in ti. de loca. §. nunc aliqua. Bar.

ADDITIONES.

a Legitima. Sed nunquid poſſit modificari, uide And. Si. in c. Rayn. cum ſex. ſeq. & late Ro. deciſ. 3. in nouis, & in deciſ. 98. & Inn. & Ioan. An. poſt Dy. in d. c. indultum. alle. in tex. & Bar. in l. Titio. §. Titio. ff. de cond. & dem. cum concor. infinitis, de quib. per d. Alex. in apo. & per Ale. etiam in l. quod de bonis. §. 4. ff. ad l. Falcid. & d. Mat. Soc. conſ. 73. inc. Bartholomæus de Sacratio. & copioſiſſime no. & ad ſaturitatem d. Barth. Soc. do. Mariani filius, in conſ. 30. inci. quamuis eo his. uer. circa 3. q. cum uer. ſeq. 1. par. Car. conſ. 17. & in conſ. 370. inci. & nos introducere. uer. cum ſuccedat. & uer. præterea legitima. cum uer. ſeq. eo. par. conſ. 131. & in conſ. 5. inci. præſens conſultatio. in prin. in 5. parte, & in conſ. 185. inc. circa 1. q. uer. primum probatur. circa med. cum uer. ſeq. in 1. par. & Fed. de Sen. in conſ. 270. Lud. in conſ. 142. Pau. de Ca. in conſ. 76. & in conſ. 115. quod poteſt in totum tolli. ſed in cōſ. 132. quod poteſt minui, non in totum tolli. ſed do. Alex. in conſ. 66. 4. parte, dicit, non poſſe tolli, nec diminui de iure communi, per l. quoniam in prioribus. ſed p ſtatutum ſic quando extarent agnati per ſtatutū uocati. ol. ita no. Alex. in l. poſt dotē. ſol. mat. poſt Bar. in d. l. Titio & uide ad materiam Ant. Ro. in tract. de ſuc. ab inteſt. & Alb. de Roſ. in tract. ſtatu. 2. parte. q. 204.

a adde ultra hic deducta in medium, Bal. in l. cum lege. nu. 2. & quod ibi poſui, in add. ad ipſum. in verſi. utrum per ſtatutum, C. de epiſc. & cler. dicit poſt Iac. Rebu. in rub. C. de decr. dec. li. 10. num. 8. & 9. in uer. præterea ſtatuto. dicit poſt Dy. in reg. indultum. in uer. poſſit auferri, vel minui. poſt collect. in c. Quintauallus. in verſ. quartam debitam iure naturæ, ext. de iureiur. poſt Panor. in prgolle. c. Raynau. 12. in uer. ſtatuit. ext. de teſt. ponit Bel. plene c. eccleſia ſanctę Mariæ. col. 3. no. 5. uerſ. cæterum quęritur communiter. ext. de conſti. Rom. ſing. 620. inci. quidam Cardinalis, & Alex. conſ. 154. ſecundum maiorem numerum. volum. 2.

b L. fratres. Vbi vide ad materiam do. Iaſ. May. & adde quæ no. habentur per Pau. de Ca. in conſ. 9. inci. mulier maritum.

c Renouari. Adde iſtum in l. nam ita diuus. ff. de adop. ubi etiam dicit, quod in renouatione priuilegij, uel inſtrumenti, ita debet pars citari, quemadmodum in refectione perditi, de quo per Bal. in rub. C. de fi. inſtru. ad fi.

1 *Pœna conuentionalis, quod ceſſat, quando lex repręſentat factum, quod erat ab homine faciendum.*
2 *Voluntas defuncti ſemper apparet legitima, ubi vitium non apparet ex inſpectione.*
3 *Legatarius quando detrahat Falcidiam.*

§. His igitur Hæres, & quilibet honoratus, iuſſum teſtatoris adimplere debet: aliàs cōmodo hæreditatio priuatur, niſi lex repræſentet factū, quod ab ipſo erit faciēdum. h. d. Continuatur ad ſuperiora hoc mō, dictum eſt ſ. in §. ſemper. legib. neglectis reparari oportet, igitur, &c.
1 † No. ex fi. huius §. ꝙ ceſſat legalis pœna, cum lex repræſentat factum, quod eſt ab hoīe faciendum, & ceſſat pœna conuētionalis, vt l. fi. C. ſi man. ita fue. alie. Quæro de intellectu horum verborum, ſi id, quod pcipitur. Rñdeo: quidam habent in litera, aut ſi non illud aliqua lex, vel ſi non fiat, &c. nec eſt ibi uerbū, prohibeat. & tunc expone ſm primam expōnem gl. quæ incipit, quaſi dicat. Et ſm hoc (demōſtrat) in fine poſitum, refertur ad ambo vltima dicta verba, ad verbum, aut, & ad verbum, vel ſi non. Alij habent in litera (prohibeat) & ſm hanc lect. ſm gl. comprehendit primū dictum, ſm primam expoſitionem diuidit, vt primum primo, & ſecundo reddatur, tertium nō mutatur. vult dicere ꝙ illa, ſi qd pcipitur, lītimum ſit, comprehendit duo dicta, videlicet, quod iuſſus teſtatoris lr̄is ſeruetur: illegitimus verò nō ſeruetur. iſta auth. ſi non illud aliqua lex, prohibet, comprehendit primū, & ſm dictum, & iſta duo dicta, q̄ comprehendūt primū dictū, ſm expoſit. diuidantur, ꝙ primū reddaī primo, videlicet, ꝙ vltima voluntas defuncti ſeruetur, reddatur ad ver. ſi qd lītimum. & ſm dictum, videlicet, quod vltima voluntas defuncti nō ſeruetur. reddatur ad ſm dictum, videlicet, aut ſi non illud.
a † Quæro, an volūtas defuncti præſumatur lītima. gl. prædicta in princ. vr dicere quod ſic. facit ſ. eo. §. ſemper igitur. hinc eſt, ꝙ gl. dicit, ꝙ teſtm̄ in dubio ſemper præſumitur ſolēniter factum, niſi probetur ɔ̄, vt no. in l. ſi ſcriptū, ff. de prob. l. ſi poſt diuiſionem, C. de iur. & fac. igno. quod eſt verum, niſi vitium appareat ex inſpectione, vt l. fi. C. de edi. diui Adr. toll. No. gl. & aliter in fi. veritas eſt, qđ legatarius non pōt detrahere Falcid. iure Falcidiæ, l. lex Falcidia. § nunq̄, ff. ad l. Fal. l. 2. C. cōtra de leg. niſi in caſu, videlicet cum præſumpta voluntate defuncti, vt loquitur l. Paulus. §. fi. hic all. de fideicommiſ-
3 ſario † vniuerſali vtrum poſſit detrahere Falc. dic. Qñq; q̄ritur, an detrahat de legatis relictis a ſe, & non detrahit, vt l. facta. §. ſi eū ſuſpecta. ff. ad Treb. & l. lex Fal. § nunq̄. ff. eo. Qñq, q̄riī an detrahat de legatis relictis ab hrde uel ſimplr, & tunc aut hrs non detrahit, quia ex liberalitate ſoluit integrum fideic. & tunc detrahit de legatis relictis ab hrde, vel ſimplr. vt no. in l. 1. §. inde Neratius, ff. ad Treb. aut nō detraxit, & coactus adiuit, & tunc qñq; q̄riī, an ab alijs ſingularib. detrahat, & pt detrahere, vt l. Marcellus, §. quod ſi ſuſpecta. ff. ad Treb. & l. facta, §. ſi ſuſpecta. eo. tit. & d. l. ſi patroni, §. 2. in fi. Quandoq; quæritur vtrum detrahat ab alio vlī, & dic, vt l. ex aſſe. in fi. & ibi no. ff. ad Treb.

1 *Admonitio cum curſu anni, facit quem inobedientem.*
2 *Capiens commodum, quo inobediens priuatur, debet ſuſtinere onus cautionis.*
3 *Executor vltimarum uoluntatum, an teneatur cauere, & quomodo nudus miniſter canet nuda cautione.*
4 *Lex ꝙ capiat coniecturam ex uoluntate defuncti.*
5 *In caſu huius §. hęres hæreditatem audiuit.*
6 *Commoditas qua quis priuatur, ſi reſpicit commodum tertia perſonę illi applicatur.*
7 *Filius inobediens diſpoſitioni paternæ, quando priuetur legitima, & num. ſeq. & num. 9.*
8 *Hęres inobediens defuncto quando priuetur commodo hæreditatis. & nu. ſeq.*
9 *Mitius agitur cum lege, quam cum homine.*
10 *Legitima quando debeatur filio in uita patris.*
11 *Pater non cogitur ſoluere legitimam filij, ſi filius delinquit.*
Filio delinquente ſi pater aliquid ſoluit, an poſſit alter filius, patre mortuo ſolutum in partem imputare illi, pro quo pater ſoluit.
12 *Filius a patre inſtitutus, an poſſit duas quartas detrahere.*
13 *Quartę quæ detrahantur per filium, an detrahantur de uniuerſo, & qualiter.*
14 *Coniuncti ſola ratione coniunctionis, non præferuntur diſiunctis.*

§. Si quis. Hic §. hēt duas partes vſq; ad §. & hoc qdē. Primo ponit īdeuotio hrdis, & eius pœna, & qbª acqrlī portio, qua priuaī nō obediēdo. Scđo ponit ordo acqſitionis. Scđa ibi, in §. inordinatū. Br. h. d. Hrs, cui de neceſſitate lītima portio debeī, ſi monitus deſiſtat, priuaī oī ɔ̄modo hrdi tario vltra lītimā portionē, qđ cōmodū uenit applicandū pio-
nis

nis hic ennmeratis.h.d.vſq; ad §.hæc qnidē.Ibi,hæditatis.i.iſtam
1 partem collatam.† No.ex iſto §.ꝙ iuſſus,& admonitio cum cur
ſu anni facit quem inobedientem, & hoc cōmodo priuaṙ ipſo
2 iure,excepto debito iure naturæ.†Secundo no.in ver.cautione,
ꝙ capiens cōmodum,quo inobediēs priuaṙ,debet ſuſtinere onꝰ
cautionis.ſimile in l.peto.§.fratre.de lega.1.de ꝯdi.inde.l. frater
3 a fratre cū ſim.† & eſt arg.iſte ver.pro,& ꝯ,an executor vltima-
rum voluntatū de diſtributione faciēda cauere debeat, de quo
ſolet notari in l.libertos.§.largius.de ann.leg.& ibi no.ꝙ ſatiſda
ri non debet,niſi fuerit non ſoluendo viuēte teſtatore, & igno
rāte,vel poſt eius mortem Sed an dēat cauere nuda cautione.vř
mihi ꝙſic.caſus in l.Firmio.§.4.ff.qñ dies leg.ced.quem teue mē
ti. iſtud habet locum in nudo miniſtro. de eo autem qui nō eſt
nudus miniſter,eſt tex. ꝙ debet ſatiſdare in l Tirio. in prin. de
4 cond. & demō.facit l.Iul.§.ii tibi.ad exhibendū.† Tertio no.ex
iſto §.quod lex ex voluntate defuncti cōiecturam capit,vt quos
5 teſtator prædilexit,eos & l.prędiligat,vt hic.Opp.† ext.gl.de.l.cū
quam.C.de fideicom vbi ex teſtamento, ex quo non adiř hære
ditas,legatū non debetur.ſed intellige hunc tex. ꝙ ſi hřs adiuit,
& ipſius facto eſt inobediens,habet locum hic tex. ex teſtamēto
hęreditate adita,vt ſ.§.ſemper igiř.Ibi, in deuote &c. & ibi no.
ibi ab initio repudauit hæreditatem.Pręterea ſemper eſt hic ali
quis hęres,q̃a ſcripto hęrede excluſo alius hęres immediate effi
cit,vt J.eo.§.in omnib.Scdo opp.vnde vř ob.l.1.& 3.& l.poſt le
gatum,in prin.ff.de his qui.vt indig.& l hæredes.co.ti.cum ſim.
6 ſed hic defert alijs perſonis,ergo,&c.†Sed illud eſt verū, rřr ſal
lit qñ cā pp quam quis priuatur cōmodo reſpicit cōmoditatē
tertiæ perſonę.nam iſſe applicatur illi perſonę,cuius commo-
ditatē reſpicit,vt d.l.poſt leg.& C.de leg.l.pe.& l.Neſſennius.& l.
ſeq.ff.de excu.tu.& l.cum filius fa.§.nō iure,ff.de leg.2.vel appli
cař alijs perſonis,prout lex diſponit,ita loqi hic §. Tertio opp.
7 & vř quod † filius inobediēs priuatur debito iure naturæ,vt J.
e.tit.§ exhęredatos.Sol.qñq; eſt inobediens viuo parente,& pri
uatuř debito iure naturæ. Qñq; eſt inobediens poſt mortē, vel
eius voluntatē non ſeruando, & tunc non priuatur debito iuř
naturæ ratio, quia in primo caſu maius delictū committit filiꝰ
8 q̃ in ſecūdo.†Quarto op.& vř,quod filius inobediens priuetur
tertia parte eius,in quo eſt inobediēs,vt l.ſi q̃s in ſuo.C de inoř.
teſt.Sol rřr hřs inobediens defuncto,priuatur omnino cōmo-
do,vt hic.fallit niſi per l.reperiretur alia ſpecialis pęna impoſi-
ta in ꝯrium,ita ſoluunt Doc.in l.fi.C.de fideic.Opp.& vř, ꝙ hæ
9 res inobediens debet perdere ēt lrīmam partē,† nam mitius a-
gitur cum lege q̃ cum homine,vt l Celſus.ff.de arbit.ſed ego vi
deo,quod vbi non obedit legi,priuatur debito iure inſt. §.ſi ve
rò non fecerit,J.e.& hoc §.ſi uero nullus.ergo vbi defuncto nō
obedit,debet priuari ī debito iure naturę,ſed ibi erat debita pri
10 uſquā teſtator moreret,ſed debita iure inſt.non.† No. ꝙ legiti
ma debetur filio in vita patris,pro hoc facit,quod filius dř hřs ī
a vita patris,[a] vt l.ſi quis legatum.in fi.ff.de fal.In ꝯrium vř [b] tex.in
b ſimili in l.1.§.ſi impuberi ff.de colla.bo.de lib.agn.l.fin. vbi Dy-
format hanc quęſtionem,& alle.illum tex. Omiſſo,quod dicit
Dy.dico viuo patre nullum ius competit filio,ſed dr debita, q̃a
in eam partē non pt filium defraudare,niſi ex cā iuſta ingratitu
dinis,& iſta ſunt verba gl.in c.Ray.ext.de teſtamētis,pro quo fa
cit auth.ſi qua mulier. & quod ibi no. C.de ſacroſ.eccl.q̃ auth.
habem J de ſan epi §.ſi qua.& in Auth.vt liceat matri,& auię,
11 §.quia mater ex conſen.colla.6.† quod facit ad idem,ſi filius cō
mittat maleficium aliquod,pater pro eo nō cogitur ſoluere le
c gitimam pro condemna [c] & ita determinat Spe.in tit.de execu.
in læ.§.ſequitur.ver.quid ſi filius fa.Sed quid ſi pater ſoluerit ꝓ fi
lio cōdemnato,an mortuo patre, frater poſſit imputare in par
tē illius filij,ꝓ quo př ſoluit.no.Ia.de Arc.ī l.Stichus habet ff.ď
12 a pen.leg.†Quęrit gl an filius iſtitutus a pře poſſit detrahere duas
quartas,videlicet Falcidiā, & debitā iure naturæ. circa hoc tex.
& gl.vř variare,ꝙ non poſſit detrahere,niſi vnam quartam. fa-
cit hic tex & l.Papi.§.ſi quis impubes.ff.de inuſ.teſt.& J.de teſt.
& ea quę pa.§.quamobrē.& l.filium.C.fam.erc.ad Treb.l.iube-
mus.& no.gl.in l.in rōne,§.quod vulgo.ff.ad l.Fal.& l.1.§ inter
dū,ff ſi cui plus q̃ p l.Fal.gl.vero hic diſtinguit,aut filius eſt inſti
tutus pure,aut ſub cōdōne.Primo caſu detrahit vnā Scdo duas,
& ſic iſta gl.cōſiderat,an iſta inſtō ſit pura,vel ꝯdōnalis.de teſt.
verò nō curat,an ſit pura vel ꝯdōnalis,idē no.in ſūma huius ti
tu.Azo,cuius vř iſta gl.fuiſſe.& ita alle.iſtā gl.Ia.de Bel.& Math.
tenent iſtam opi.Alibi gl.dicit,aut filius eſt inſtitutus & rogatꝰ
de reſtituēdo pure,vel ſub cōdōne.Primo caſu vna ſola quarta.
Secūdo caſu pñt detrahi duæ,vna ſtatim,alia eueniente cōdōe,
& ita no.in d.l.Pap.§.eo aūt ſolo.& C.ad l.Fal.l.quanquam. Et
d iſta opi.vř iudicio mea vera,[d] & hāc etiam ſentit iſta gl.hic, q̃a
J.gl.vult diſtinguere,aut filius fuit rogatus ad reſtituēdum pu-
re,aut ſub cōdōne,ad hoc me mouet l.iubemus,quam gl. alleg.
q̃a non loquitur in inſtōne ſub cōdōne,& ſic iſta gl.concordat
cū gl.l.Pa.§.eo aūt ſolo,& dēt iſta gl.ſeruari poſt reſt.& ſic uer-
ba,quæ ſequuntur in gl.ſub ꝯdōne,vel in diem, referebātur ad
uerbum reſtituēda:& hęc opi.vř eſſe can.vt in c.Ray.ext.de teſt.

gl.tñ ibi recte intelligendo v velle, ꝙ ſm canonicam æquitatē
ſemper poſſint detrahi duæ quartæ,ſiue eſt rogatus de reſtituē
do ſub cōdōne,ſiue pure,ꝯrium probatur in l.iubemus.alleg.J.
vbi tex.dicit,quod filius rogatus de reſtituendo,ſine filijs dece-
dens retenta quarta,dodrātem debet reſtituere. No. quod dicit
dodrantem.ad idem d.l.ſi filium,& l.1.§. interdū.ff. ſi cui plus
q̃ per l.Fal.& iſtam Doc tenēt in l.q̃q̃.Iac.de Bel hic,& J.de teſt.
& ea q̃ pa.§ quamobrem. Et ideo poſito pro conſtanti, quod
13 duæ pñt detrahi.†Quæro,an quęlibet detrahatur de vniuerſo.
Rñdeo non,ſed detrahitur debita iure naturę, de vniuerſo po-
ſtea detrahitur quarta de reſiduo.ita tenet Dy.in l.ſi uero cōpo
ſita,ff de mil.teſta p tex.illius l.gl ſentit in d.§.eo autem ſolo.in
gl.Falcidiæ.ibi vero reſiduæ,&c.no.ext.in d.c.Ray.in gl.ſup ver
bo medietatem,& ſup uerbo,licet ipſas non expreſſit, &c. No.
gl fiſci.ibi.§.ſi vero,ꝯ no.J.§ his omnibus,ibi glo.de cōiunctio
ne nō curat,& illam tenet Ia.de Bel.dicens ꝙ coniunctio poſt
aditionem nihil operatur, ſed præfertur ſolum magis dilectus
14 a teſtatore: ſed ſola† coniunctio vbi non eſt maior honor cir-
ca quemcunq. non oſtēdit maiorem dilectionem,ergo coniun
cti ſola ratione coniunctionis, non ſunt præferendi diſiunctis.
in fi.&c.Non ob.d.§ his ita.quia loquitur,quādo ille,cuius por
tio accreſcit,non adiuit,ſecus,ſi tunc iā adiuit, quia tunc nō ac
creſcit inuito,ſed demū volenti,vt ꝓbatur in d.l.ſi minor. Bar.

ADDITIONES.

a Menoch.in uita patris No.Soc.iun.conſi.71.nu.4.[illegible] lib.1.
b Vt. Adde Ang.in l.ex Cor.§.2.de vulg.& pup.et vide Bal.& adde An.in l.cum filius.
de ver.ob.& Fel.Sand.in c.in præſentia de prob.& Ang.in conſ.[illegible] Petrus filius
Pauli.idem inc.amico.& frater chariſſime,&c.
c Pro condemnatione Ad quod vide etiam quæ optime per Io.de Ana.habentur in c.
2.per illum tex.de deli.pu.per gl.in rub.C.de decre.decu.lib.[illegible] & per Bar.et Bal.& Imo.
in l.cum filius.ff.de ver.obl.& per Bal.in l.omnimodo.§.imputari.C. de inoſ.teſt &
in l.2.C.ne fil.pro patre.& per Pet.de Anch.in rep.c.1.in ver.atta predicta.de con-
ſti. vbi etiam quod ſi filius ſit ſpurius, & Bal.& Imo.in l.Cor ff de vul.& pup. & per
Lud.lautiſſime in l.filio.[illegible] lol.nu.& Pau.de Ca in conſi. 34.per Arc.& Mod in
lib.malefi.in ver.dictum Sempr.
d Vera. Adde quod iſta opi.eſt approbata de iure can. licet non videatur vera de iure
ciuili, & ita obſeruatur, prout decretales dicunt.ſed tu dic, quod vbi quis eſſet ro-
gatus de reſtituendo in continenti,illæ decretales non obſeruarentur, & ita pluries
repertum Do. Mach.de Vadis, de Piſis. I. V. D. præclariſſimum autem meum conſul-
uiſſe,& ſubdit Bar. in d. l. Pap. alle. in tex. in §. meminiſſe,quod hoc ſæpe accidit,
quando diſpoſitio non valet iure teſtamenti,& eſt appoſita clauſula,ſi non valet iu
re teſtamenti,valeat iure codicillorum,&c.tunc enim, ſi teſtamentum non valet ali
qua ratione, forſan quia in eo non ſunt teſtes, vel alia ratione non valeat videtur
voluiſſe, quod hæreditas reſtituatur venientibus ab inteſtato ſtatim, & ſic non de-
trahitur niſi vna quarta,vbi etiam per Bal.& idem tenet ibi Ang in d.d.§. memi-
niſſe,& etiam tetigit in §. ſeq. Nunquid autem detractio duarum quartarum habeat
locum in aſcendentibus vt detrahere poſſint illas Bal. dubitauit in l. ſi a milite.§.
ti.ff de teſt.mil.& arg.quod non,poſtea dixit cogitabitis, & ad id, quod dicit Bar.
hic, vide omnino Ale.de Imo.in conſi.142.3.par.& in conſi. 45. & in conſi. 130. 1.
par.& Pa. de Ca.in conſi.140.& in conſi.90.in ti. & Old. in conſi.78.& 140.& conſ.
158.& plenius in conſi.204.

1 *Fideicommiſſarius habet ſimilitudinem cum hęrede,& eſt hæres in effectu. In-
telligo vtiliter infra,nu.3.*
2 *Filius cui relictum eſt fideicommiſſum vniuerſale, dicit teſtamentum nullum
ſi non fuerit inſtitutus.*
4 *Hæres monitus ſi deſiſtat parere diſpoſitioni defuncti, quando extraneus, vel
fiſcus admittatur.*
5 *Serui ſunt viles & plerunque indiſcreti.*
6 *Legata plerunque relinquuntur propter merita.*

§.Inordinatum. Immo quod ſic inordinaī cū pri-
mo de his, quæ ex teſtamento ve-
niunt,debuiſſet dicere,vt l 1.in prin.ff.ſi tab.teſt.nul. ex. Sed dic
ſm Franc.Accur.quòd ideo prius pręmiſit venientes ab inteſta
to:quia de hoc pauca volebat dicere,ideo prius de his ſe expedi
1 uit.† Tex.ibi,quandoque,&c.in ſimilitudine, quod fideicom.
vniuerſalis habet ſimilitudinem cum hęrede,eſt etiam hřs in ef
2 fectu,vt l.ſi filius.ff.quod cum eo.& l.ſi necem §.fi.de bo lib.† Et
ſic facit ad titul. quod filius cui relinquitur fideicommiſſum
vniuerſale,non poſſit dicere teſtamentum nullum, licèt non
fuerit aliter inſtitutus,& ita determinauit gl.in l.ſcimus.§.cum
autem C. de inoffic. teſtam. Sed illa glo.eſt contra tex. in l. ita
tamen,§.qui rogatus,ff.ad Treb. vbi dicitur,quòd filius eman-
cipatus,cui eſt relictum vniuerſale fideicomm.poteſt agere per
contratab.quæ contratabu.ei non daretur,ſi eſſet inſtitutus, cū
contratabulas non detur filio inſtituto, vt l.1.§.1. de bon. poſ.
contratabu.patet ergo,quod filius exiſtens in poteſtate, cui eſt
relictum fideicom. vniuerſale,poteſt dicere teſtamentum nul-
lum,cum per illud fideicom.non iudicetur inſtitutus. Primo
tex.infra. vt eum de app.cogn.§.aliud.dicit expreſſe. quod non
ſufficit,quod filius habeat legitimam p fideicom non ob. hic
tex.& ſi.quia concedo quod fideicō.vniuerſalis habet ſimilitu
dinem cum herede,& eſt hřs in effectu.quia ſicut hřs inſtit.agit
3 & conuenitur directe,vt Inſti.de fideic.hære.§.reſtituta.† ita fi-
deicō.agit,& conuenitur vtiliter,vt d §. reſtituta, & ſoluit lega
ta ſecundum diſtinctionem l. ad Treb.& l pen.§ fi.ff.eo. Item,
quia qui nō eſt inſtitutus,vel exhęredatus, dicitur pręteritus, l.
vlt C.de fideic.No.gl ibi,qui neq;,in vlt parte: vř velle iſta gl. ꝙ
vbi libertates in teſtamento nō ſunt relictę,extranei nō admit-

4 tuntur † Sed aliter no. & melius, J. eo. §. ſi vero ablatum. in gl. & ad extraneos, & glo. & Doc. in auth. hoc amplius. C. de fideicō. ibi no. in ver. extraneos. Sed certe veritas, eſt, ꝙ fiſcus demum volēs admittitur, & iſtud probaĩ in hoc tex. dũ dicit, poſt quos fiſcus, &c. & iſtud tenent gl. & Doc. in d. auth. hoc amplius. & Ia. de Bel. hic. No. gl. ibi, vt primo, &c. & ibi, nec. n. de quo p Dy. in l. cum pr. §. fidei tuæ. ff. de leg. 2. per Iac. de Bel. in l. quoties. de vſu fr. per Cy. in l. præpoſteri. C. de teſta. & ibi ĩ dictum eſt, &c. Et ad l. in gl. all. rñdc., quia qñque q̃ritur de libertate danda pluribus ſeruis, cum omnes ad libertatem peruenire non pñt, & tunc ne libertas tota per vnum remoueatur ſorte dirimitur, vt l. ſi duobus, C. communia, de leg. vel inſpiciunĩ merita vniuſcuiuſque, vt §. qd ergo. l. gñal'r. de fideicom. lib. Qñq; tractatur de alio commodo eis acquirendo, & tunc oēs veniunt, vt hic, qa nullum pt timere periculum, & damnum. Quæro, q̃ eſt rō, ꝙ in ſeruis inſpiciĩ ſeruus denominatus, & non in alijs legatarijs? dicit
5 Iac. de Bel. rō eſt, qa † ſerui ſunt viles perſonę, & plerunq; indiſereti, & iō l de ipſu ꝯfidentiam non ſumit, de quo p Doc. in d. auth. hoc ampli'. Item quęro, dĩ hic. ꝙ inter legatarios præferĩ hñs maius commodum, quare ſeruus, qui eſt liberatus non pfertur alijs legatarijs omnib. cum libertas ſit res inæſtimabilis, vt l. libertas. ff. de reg. iu. Rñd. ꝙ ſerui prius fuerunt viles perſonæ, & ſine capite, & p mortuis hñr, vt l. humilem. C. de inceſ. nupt. & l. libertis. in fi. cũ. l. ſeq. de capi. dimi. & l. ſeruitutem. cum ſi ff. de reg. iur. Præterea præſumitur, ꝙ teſtator eos in vita non dilexe-
6 rit, cum in vita a libertatẽ non produxit, † cum legata plerunque propter merita relinquantur, vt l. nec adiecit, ff. pro ſocio.

1 *Verbum, relinquo, nullo alio hęrede inſtituto trahitur ad inſtõnem, idem ſi adijcitur vniuerſitati bonorum.*
2 *Hęres inobediens voluntati teſtatoris, vt priuetur commodo, quando ipſe ceſſare debeat, & an requiratur monitio.*
3 *Subſtitutus in caſu huius §. non admittitur ex vi ſubſtitutionis vulgaris, ſed beneficio huius l.*
Diſpoſitio huius l. quod habeat locum adita hęreditate, & nu. 9.
Præmium propter pęnam quando quis conſequi debeat.
4 *Hodie ꝙ ſit differentia inter emancipatum, & ſuum pręteritos, in modo rumpendi teſtamentum.*
5 *Auth. ex cauſa, C. de lib. præt. an habeat locum in filio emancipato præterito.*
Teſtamentum, in quo filius eſt præteritus a patre cum cauſa, vel a matre, an valeat.
6 *Filius exhęredatus in caſu huius l. an admittatur inter extraneos, vel cum fiſco.*
7 *Extraneus in caſu huius conſtõnis, an, & quando, & quo ordine admittatur.*
8 *Tempus ad oſtendendum voluntati defuncti eſſe paritum, quod poſſit ſtatui ad petitionem legatariorum, & fideicommiſſariorum.*
9 *Filij emancipati, & cognati, ꝙ ſuccedant de iure ciuili ex teſtamento.*
10 *Succeſſor anomalus dicitur ille, qui ſuccedit beneficio huius conſtitutionis.*
11 *Fiſcus in caſu huius conſtitutionis, an admittatur vltimo loco.*

§. Et hæc omnia quidem.

Hæres extraneus qlibet honoratus inobediens commodo hæreditario priuatur, quod debet applicari perſonis hic enumeratis, a quo commodo filij exhæredati penitus excludunĩ, & ad tale cōmodum vocati a iure, hẽdes ef-
1 ficiunĩ. h. d. vſq; ad § hinc nobis. † Not. ibi, oĩb. relictis, ꝙ verbũ, relinquo, trahiĩ ad inſti. dic. vt in gl. no. verbum, quod intelligo verum niſi ſit alius hęres Inſtitutus, vt in l his verbis. ff. de hære. Inſtit. Item eſt hoc verum, cum hoc verbũ, relinquo, eſt adiectũ
a vniuerſitati bonorum:[a] ſecus ſi certę rei, vel quantitati. vt l. cogi, §. naturalr, & ibi per Dy. ff. ad Treb. probaĩ p tex. J. vt cũ de app.
2 cogno. §. aliud. cõiuncto ver. cæterum. † No. gl. quę incipit ſ. annum, & p huius gl. declaratione, dic, aut loquiĩ de pœna imponenda ex eo, quod qs eſt inobediẽs defuncto. Qñq; loquiĩ de pœna imponenda pp aliud delictum. Primo caſu, aut loquitur in legato relicto ad nõ pias cās, aut ad pias cās. Primo caſu loquiĩ tex. iſte, & ĩ. eo. § ſi quis autem nõ implẽs. & hoc niſi qs velit vti ꝯ hæredẽ alio remedio: puta, qa vellet agere de fructib. & uſuris, vt C. de vſu. & fruc. leg. l. 1. Secundo caſu, aut qs vult vti ꝯ hæredẽ ex ſola negatione, in qua vſq; ad ſnĩam pſeuerauit, & tunc puniĩ pœna dupli, vt Inſt. de act. §. itẽ mixta Inſt. de oblig. quę ex quaſi contractu. §. fin. Aut vult vti contra hęredem ex ſola dilatione, & tunc aut fuit facta bina monitio, & incontinenti hęres priuatur commodo relicto ſibi a teſtatore, vt J. de eccle. ti. §. ſin. aũt. pro hoc facit auth. licet. C. de epi. & cle. aut talis hæres non admonitus diſtulit ſoluere, & ſi diſtulit per ſex menſes a tẽpore Inſinuationis teſtamenti computandos, tunc non priuatur eo, quod eſt ſibi relictum, ſed teneĩ ad fructus, & vſuras a tpe mortis teſtatoris, vt J. de eccl. tit. §. ſi autem legatum, quicquid gl. hic dicat. Secundo caſu principali exigitur bina, vel trina monitio, ſecundũ qualitatem delicti, vt J. vt liceat matri, & auiæ, §. ſi quis in ſna. de ſan. epi. §. presbyteris, & diaconib. In gl. no. verbum, de iſta quęſtione eſt caſus, extra, de teſt. c ſi hæredes. ſecundum vnã
3 lec. † No. gl. ſed nunquid. ibi, ſecundum Io. Idem no. in d. l. poſt aditam. & in auth. hoc amplius. C. de fideicom. & eſt rō, qa iſta conſtitutio habet locum hęreditate adita, vt ĩ. eo. §. ſemper igiĩ. verſi. indeuotæ. oportet igiĩ ꝙ ex beneficio huius l. ſubſtitutus admittatur, non ex vi ſubſtõnis, cũ ſubſtitutio expirauerit, vt d. l. poſt aditam. No. gl. nunquid. ibi, ne quis, &c. quæ lex probat, ꝙ ſit in pęna, ergo. &c. non ob. ꝙ dĩ, ꝙ ſit in pœna, &c. vt l. alle. per Azo. Verum eſt principal'r, & immediate, propter pœnam, ſed quadam mediata rõne, videlicet, qa eſt hĩs, quo caſu lex permittit poſſe conſequi præmium, propter pęnam, vt ff. de excuſ. tut. l. ſed & milites, §. ſed & ignominia miſſi. & §. pe. no. Dy. ĩ l. decreto, ff. de ſuſpe. tut. & latius per eũdem in c. quod ob gratiam. de reg. iu. li. 6. & ibi, reduc. &c. Idem no. in l. ſi ſeruus plurium, §. 1. ff. de leg. 1. Sed in ꝯrium vĩ, quod iſte deſiit eſſe hĩs pro iure, propter inobedientiam, vt §. in omnib. J. eo. Sed rñde, hoc eſt verũ ſi alius adeat hęreditatem, ſicut alibi dĩ, ꝯctus eſt nullus, ſi hoc allegat aduerſarius, vt l. & elegãter. ĩ princ. ff. de dolo. & ĩ teſtamẽ-
4 to quo filius pteritur, vt l. filio. ff. de iniu. rup. teſta. † No. glo. q. d. nullo, ibi, idem in emancipato. no. ꝙ ẽt hodie eſt dĩa inter e-
b mancipatum, & ſuum pteritos[b] in modo rumpendi. nam ſuus pręteritus agit per contratab. & poteſt dicere nullum, ſiue cã ſit inſerta, ſiue non. Emancipatus verò hodie ita demum dicit teſtamentum nullum, ſi cauſa non ſit inſerta, quod tene mẽti, & idem tenet Azo in ſumma, C. de lib. præte. vel exhẽdatis. §. eſt autem effectus. Et ita debet intelligi, quod di. C. de colla. l. ſi emãci-
5 pati, & in vlt. gl. † Secũdo no. ꝙ auth. ex cauſa, habet locum in filio emancipato pręterito, & ſic iura antiqua, quæ loquunĩ de
c filio emancipato ſunt correcta, per auth. ex cauſa,[c] & cum hac glo. concor. quod no. C. de bon. poſ. ꝯtab. l. 1. & l. ſi extranei ff. de vſufr. Inſti. de inoffi. teſt. in prin. cuius ꝯrium no. gl. ff. de man. l. ſi filius emãcip. & in l. Gallus, §. in omnib. ff. de li. & poſth. de quo dicam J. vt cum de app. cog § aliud. Et ibi caſus, ſi qñ filius emãcipatus pręteritur a pr̃e cum cã, vel a matre, cũ iſtis duob. caſib. valet teſtamẽtum. Et ibi, quare non circa hanc partem, vide, qd
6 no. in auth. hoc amplius, ſuperius alleg. † Et ibi, §. q duos. Iac. de Bel. reprehendit hanc gl. quia iſte filius ſecundum hoc reperiĩ eſſe hæres, & exhęredatus, quę ſunt oppoſita, nec poſſunt eſſe ſub eod. ſubiecto, vt l. hæc verba. ff. de verbo. ſignifi. & ſic rõne ꝯrietatis repellitur, vt l. 2. §. ſed ſi aliud, ff. quan. app. ſit, cũ ſi. Præterea iſta l. excludit exhẽdatos. rō ex eo, quod teſtator vĩ eum repuliſſe. Et iō nullo iure iſte exhęredatus eſt admittendus, cũ vna ſit legis intẽtio, vt dicit hic tex. & hãc opt. Doc. tenẽt in d. auth. hoc amplius. in fi. Iac. de Bel. dicit, hoc eſt relinquendũ arbitrio iudicis, qui habet inſpicere, & inueſtigare mentẽ teſtatoris, ar. l. 3. §. conditio. ff. de adim. leg. l. cum virum, C. de fideicom. No gl. ibi, per hanc conſtitutionem No. iſtam gl. quę eſt uera, licèt con-
7 tra uideatur uelle gl. ĩ. eo. §. inordinatũ † Quęro, quomodo poterit venire ad extraneos. dicit Odof. ꝙ debet fieri citatio per priorẽ &c. Vadat coram iudice, ille, q prius venerit pręfertur alijs, l. placuit. in fi. C. de fun. lim. & pa. li. 2. & ibi, pcedentes, 1. illi qui præceſſerint extraneos. Iſta gl. format quæſtionem, quãdo, hęreditas non eſt adita: quia dicitur, ꝙ fiſcus illam hẽditatem accipit tanquam vacantem, & l dicit, quod hẽditas tunc vacans eſt, quando non eſt adita, vt in l. 1. & l. vacantia. C. de bon. vacan. lib. 10. quo caſu iſta conſtitutio non habet locum, ſed in hęreditate adita, vt ĩ. eo. §. ſemper igitur. ſic iſta glo. non facit ad ppoſitum in d §. Præterea ſi poneres iſtam hęreditatem aditã, ex quo ponimus, quod nulla fuerunt relicta in teſta. adhuc iſta q. non procedit ad noſtrum propoſitum, quaſi nulla ſit. No. gl. expreſ-
8 ſe ibi, ſed quid, &c. † No quod poteſt ſtatui tempus ad rñdẽdum ad petitionem legatariorum, & fideicommiſſariorum, & aliorum qui admittuntur ex authoritate huius cõſtõnis. adde ad gl.
9 l. quamdiu. 3. ff. de acq hær. † No. gl. vt illum. ibi, per totum, & illud exemplum habet locum hæreditate non adita, probatur in d. l. 1. & no. C. de fideicom. auth hoc amplius. & ideo illud exemplum non videtur bonum huic §. cum nõ ſit bona ſimilitudo de eo, qui efficitur hæres hęreditate per aliũ non adita & in caſu noſtro. nam hęc conſtitutio hęreditate adita habet locũ, vt ſup. eo. §. ſemper igitur. Et ibi, vocentur. Innuit glo. iſta, quod cognati, & filij emancipati, nõ ſuccedunt de iure ciuili ex teſta. idẽ ſentit. ff. de inoff. teſt. l. poſth. circa prin. & l. cum quidam, §. ſuũ hæredem. in gl magna. ff. de acq. hære. l. illud, §. fi. ff. de cõtratab. Sed cõtrarium ſentit gl. in l. ſi ff. de interrog. act. & illa gl eſt uera, & probatur per tex. ff. de bon poſſ. contratab l. cum duob. in prioc. & ſic iſta glo. non vĩ bene loqui. vel ſi volumus eam ſuſtinere dic, quod iſta gl. nõ vult hoc dicere, quod cognati. & emãcipati non ſuccedant ex teſtamento de iure ciuili, ſed in eo, ꝙ glo. dicit, neque ex teſtamento, &c. intellige, ſ. quod non fuerit ſcriptum

ADDITIONES.

a *Bonorum. Adde idem tenentem do. Soc. in conſi. 33. inci. proſequẽdo ordinem, ver. circa ſecundam quæſt. circa prin. cum ver. ſeq. in 2. parte.*
b *Hodie eſt differentia inter emanc patum, & ſuum præteritos. Adde quod notant apoſtil. ad iſtum poſt eum, & alios coapoſtillatores in l. [illegible] §. 1. in ver. emancipatus ſuccedat ſupra de leg. hær.*
c *Auth. ex cauſa. Vide [illegible] Bal. & Dy. in d. l. Gallus. alle. in tex. & Bart. in l. [illegible] C. vnde cog.*

ſcriptum in teſtō,& ſic gl.ſe refert ad primū dictum. ſ.q neque
10 ſcripti,&c.Quæro,dr̃ hic, ꝙ † ille q capit cōmodū quo priuat
hr̃s,efficit hr̃s,q̃ro q̃s ſucceſſor vel hr̃s dicaĩ iſte?ex teſtō non,
qa non ſcriptus,ab inteſtato non,qa fortè non cōſanguineus,
dicut no.Inſt. de eo cui lib. cā bo. §.qd ergo.vbi dr̃, q̃d in caſu
huius l.ille q ſuccedit, dr̃ ſucceſſor anomalus,q̃ gl.perpetuo te
nementi. Et dr̃ iſte talis admitti, vt hæres ex authoritate huius
l.ut no.in § ſi verò ablatam. ſ.eo.in gl q̃ incipit,alias.No.glo.ſ.
ponendo ibi,§.eo.tenet gl.iſta, qđ cōiunctio nihil operaĩ,quo
magis q̃s adminatur ad cōmodum, cuius ꝯtrium no. ſ eo.§.ſi
11 q̃s aũt non implens. ſed hic ꝯtrium vr̃,ut ibi dixi.† Vltimo no.
tex.ibi,tertio vero in fiſco; qa hic eſt caſus, ꝙ fiſcus vltimo lo-
co admittitur: licèt ꝯtriū no.glo.ſ.eo.§.inordinatum,vbi dixi,
& circa omnia prędicta, & omnes § præcedentes,uide qđ ha-
bes.11.q.1.c.Silueſter.& ext.de uoto,c.licet,&c.

1 *Falcidia a falce dicta, quia ſicut falx reſecat*
2 *Falcidia non a pratore ſed a conſule introducta, vel a tribuno denominata.*
Prætor quod non tollat ius ciuile.
3 *Hæres ſubtrahens aliquid de hæreditate,quòd perdat Falcidiam.*
Et an totius hæreditatis, vel rei ſubtractæ tantum.
Triplex eſt ius diſponens circa Falcidiam,quando hæres ſubtrahit aliquid de hæreditate.
4 *Teſtator præſumitur inuitus,quando Falcidia detrahitur.*
5 *Legatarij & fideicommiſſarij, quod citandi ſint in confectione inuentarij.*
6 *Inuentarium confectum citatis aliquibus legatarijs, & aliquibus non,an valeat ſaltem quo ad citatos.*
7 *Inuentarium quod confici debeat coram iudice, & nu.17.*
8 *Citari procuratorem quando ſufficiat, etiam ſi dominus non habeat legitimā excuſationem non veniendi.*
9 *Citatio verbalis,an fieri poſſit extra territorium.*
10 *Teſtimonium de viſu, & non de auditu valet, & quando de auditu.*
Viſus regulariter accipitur, pro quolibet ſenſu corporeo.
11 *Teſtimonium de auditu alieno, quando admittatur.*
12 *Teſtes quando debeant habere notitiam contrahentium.*
13 *Si teſtes non cognoſcunt illum, de cuius facto deponunt, debet ille talis eis exhiberi,vt eum cognoſcant.*
14 *Teſti deponenti de credulitate,quando credatur, remiſſiuè.*
15 *Negatiua an probetur.*
16 *Negatiua coarctata directè probatur.*
18 *Paupertas, & diuitiæ probantur arbitrio iudicis.*
19 *Inuentarium debet finiri per eundem notarium, qui illud incœpit, & coram eiſdem teſtibus.*
20 *In confectione inuentarij unus teſtis ſufficit,& quando requirantur duo.*

§.Hinc nobis. Hr̃s faciens inuentariū ſm formā a
iure traditā,nulla vſus malignitate,
legis bñficio vtiẽ,niſi a teſtōre fuerit ꝓhibitus Falcidiā detrahe
re,nec vltra vires hr̃ditarias ꝯueniri pt̃: Inuentario aũt non fa-
1 cto,nullo huius l bñficio gaudet.h.d. vſq; ad §.non aũt.†No.gl.
dictū aũt iſtud nō vr̃ uerū:nā lex Falcidia hẽt duo capita, quo-
rū primū non reſecat legata, vt l.1.in prin. ff.eo. & nñ vocabaĩ
Falcidia,& antiq̃ eſſet,ſm canon.Sed pt̃ rñderi,ꝙ aſſumpſit no
men ab alio capite,qđ dū ꝓmulgabaĩ primū caput,erat in mē-
te legiſlatoris,ſed illa opi.qđ determinet a falce,vr̃ qđ poſſet ſu
ſtineri:nā video,qđ Trebellianica pt̃ dici falcidia,vt l.pr̃.& l.Ti
tia,ff.ad l.Falci C. ad Treb.l.iubemus. & l.q̃q̃. & l.ſi ut alleg. C.
ad l.Fal.Præterea & iure naturæ debita appellaĩ Falcidia, vt C.
de inoſ.teſt.l.q̃ nup.& auth.vñ ſi parens. eo.tit. & ſic q̃libet lex,
q̃ reſecat,pt̃ dici Falc.ut no.Azo in ſumma huius tit §.dr̃ autē
2 Fal †Et ibi,§.aliena hoc eſt falſum: nā cū p ius ciuile 12.tab.po-
terat teſtōr totā ſubſtātiā diſtribuere,nō vr̃ qd pt̃or poſſit ipſo
iure reſecare,qđ facit lex Falcidia.C.ad l.Fal.l.pe.& l.lineа.ff.eo.
tit.nam ius ciuile nō pt̃ tolli p pt̃orē ipſo iure, vt Inſt.de bon.
poſſ.§.quos aũt, ff.de bon.poſſ.l.filiū. §. quēadmodū,l.ex duob.
de vulg.& pup.cum ſi. dr̃ ergo Falcidia non a pt̃ore,ſed a Con
ſule fuiſſe introducta,& ita no.gl.in l.1.in priu.ff eo.& hāc te-
nēt Doc.in rub. C.eo. vel dic, qđ Falcidia eſt noĩata a tribuno
plebis.vt dicit tex.2. diſt.c. Adā.vide ibi no.& adde,qđ no.glo.
Inſt.ad l.Falc.in prin.No.gl. cū non ſic.ibi, ſi non,hẽs ex iſta 2.
3 lect.,put in lr̃a,no.†qđ ſi hr̃s aliqd ſubtrahit de hr̃ditate,pdit in
totum Fal in fi.tenet ergo iſta gl.qđ de iure antiquo hr̃s ſubtra
hens aliqd de hr̃ditate,pdit Fal.in totū,ut l.bñficio.hic allegata.
Sed hoc eſt falſū, imò hr̃s ſubtrahens aliqd de hr̃ditate perdit
Fal.rei ſolū ſubtractæ, vt l.reſcriptū ff.de iis q̃b.ut indi. ff. ad l.
Falc.l.Paulus.& l.hr̃ditatē,§.fi.e.tit.facit ff ad Tre.l.Paulꝰ rñdit,
& c.Quare dic,qđ eſt triplex ius.Vnū eſt ffōrū.ſm qd hr̃s ſubtra
hens pdit Fal.ĩ re ſubtracta tm̃,vt ſ.alle Secūdū eſt ius Codicis
ſm qđ hr̃s ſubtrahens dẽat reſtituere duplū, vt §. illic alle.& añ
dcm §. & de iure Codicis hr̃s ſubtrahens pdebat Fal. in re ſub-
tracta tm̃,vt l.non dubium C.de leg.ſm vnam lec.Tertiū ius eſt
authenticorum,quo ſtatuiẽ, qđ hr̃s ſubtrahens pdit Fal.nō ſo-
lū in re ſubtracta,ſed in totū,ut hoc tex.ſm 2.lect.& no.gl.exp̃ſ
ſe,ſ.eo.§.ſi uero nō fecerit.in gl.q̃ incipit,hoc facit,ſic p hoc vi
dentur correctæ oẽs leges anteriores, & hanc opi.tenet Dy.in
d.l.reſcriptum.licèt Cy.uideaĩ ſentire ꝯriū in d.auth ſed cū te-
ſtator.C.eo.non ob.l.beneficio,hic alle.qa rñdet,qđ ibi non dr̃
ꝙ ille,q malignè in una re p fideic.legata,ſeu relicta,ſe geſſit.p
dat Fal.in totū,nel l.illa tm̃, ſed hoc declaraĩ p alias leges,quas
4 allegaui.†Quæro,dr̃ hic inuitus:vtrum teſtōr pſumaĩ inuitus.
tex.& gl.eſt,qd ſic,in l.Titia,ff ad l.Fal.& no.in l.filiū quē habē
5 tē,C.fam erc.in 3 gl.† Ibi,fiat igiẽ.no.ex hoc.§. ꝙ ad ꝯfectionē
6 inuentarij,dẽnt citari fideicōmiſſarij,& legatarij,ſed pone,† ꝙ
aliq legatarij ſunt,& aliq non: nunqd ille,q eſt citatus pt̃ allega
re inuentariū non ualere qa legatarij alij nō ſunt citati. & vr̃ ꝙ
ſic,quaſi non ſit ſeruata forma d.l.vlt C.de iu.del. & in forma
hic tradita,ꝓ quo J.eo.ver. his oīb.In ꝯriū vr̃,ꝙ iſtud inuenta-
rium ſaltem qđ ualeat quo ad citatū: ſicut dicimus in ſnĩa, q̃
ferẽ partib nō citatis,non ualet:& tñ ſi agaĩ ꝯ duos,& vnus cite
tur in ꝓnunciatione,alius nō, ſnĩa ualet quo ad citatū,quo ad
aliū non,ut eſt caſus in l.de unoquoq;. ff.de re iud.& ff.de iud.
7 l.non ideirco.& in c.cum ſup. ext de ſen. & re iud.†Quæro,q̃s
eſt modus citandi,dic vt in gl.q̃ incipit.i.ꝑen.ex qua,iuncta cū
tex.no.ꝙ inuētariū dẽt fieri corā iudice,cū citatio,de qua loqĩ
gl.non poſſit fieri,niſi p iudicē & ſic iſta gl.facit ꝓ opi. Mar.de
Fano,q hoc tenet,vt recitat Spe. I tit.de inſtr.edi. §.ſi.ver.ſi hr̃s.
Sed aduerte ad hanc gl.qa iſta vr̃ velle,qd citeĩ ipſe ꝓcurator,ſi
dñs habeat ltĩmam excuſationē non ueniendi,nō aũt fiet cita-
8 tio,ut dicit gl †Et ſm hoc vr̃ hic tex. ꝙ vbi principalis hẽat ltĩ-
mā cām non ueniendi,pt̃ ꝓcurator citari,licèt prius non citeẽ
principalis.An aũt vbi principalis aliàs non hẽat iuſtā cām nō
cōparendi,poſſit citari ꝓcurator,vr̃ tex.ꝙ ſic.C.vñ vi.l.meminerint,ff.de lib agn.l.1 §.1.C. de ꝓcur.l.eum q Sed Doc.ibi intelli-
gunt,qđ prius dẽt citari dñs,non ꝓcurator,& ita gl.dicit ext.de
dolo.c cām.Veritas eſt,ꝙ ad primum decretum ſufficit citatio
ꝓcur.ad ſm citatio dñi,ut l.hoc amplius,§.fi.cū l.ſeq.ff de dā.in
9 fe.† Vlt.ex hoc tex ꝯiūcto §.ſi verò abſunt.colligiẽ arg.ꝙ citatio
uerbalis non poſſet fieri extra territoriū. ad idē ext.de do.c.cū
olim.& qđ ibi no.& qđ no.in c.ex parte.ext.de appel.ad idem.
J.ut ſpon.lar.§.ſancimus. ver.ſi uero.In contrarium vr̃ tex.in l.
a oēs.[a] § ſi uero apparitor,C.de epiſ.& cler.& l.1.C. de offi.pfect.
vrb.de qua q̃ōne dic,ut diſputando tenuit Dy.in q̃ōne q̃ inci-
10 pit,rector ciuitatis Senarū.†No.tex.ibi, vidiſſe,&c.ꝙ teſtis dẽt
b teſtificari de uiſu,non de auditu.[b] qđ dic,vt in gl.ibi,No.teſti-
moniū.Sed ueritas eſt, qd teſtimoniū de auditu ꝓprio admitti
tur,vt ꝓbaĩ in l.ſçpe,de offi pꝑ̃. de teſt.mil.l.ſi diuꝰ.ibi,audiuiſ-
ſe,&c & Inſt.de teſt.mil §.cæterū.no.in l.2.§.itē Labeo,ff.de aq.
pl.arc facit c.1.ext.de teſti.Quid.n.ſi uolo ꝓbare teſtōrē talia ver
ba dixiſſe,uel talia uerba in ſtip one interueniſſe, uel aliquid
aliud qđ auditu pcipit. certe p ſenſum auditus,de his pōt red-
di,& fieri teſtimonium, per pall.l.2. Sed non ob.qđ dicit hoc
uidiſſe: nam uiſus accipitur gñaliter ,p quolibet ſenſu corpo-
reo,vñ ſi per ſenſum viſus qd pcipit teſtis,dẽt de uiſu teſtifica-
ri,ſi p ſenſum auditus, de auditu, & ſic de ſimilibus, & ita no.
Iac.de Are.C.de teſti.l.teſtium. & ibi p Cy 14.q.2.c.ſup.& in c.
cū cām.ext.de teſti p Inn.& in Spe.de teſti §.2.uer.item,ꝙ non
ꝓlibet,& § nunc tractandū.ver. vt aũt hoc plenius. No.per gl.
11 3.q... teſtes.& de conſecr.diſt.5.c.ueniſti. † De auditu aũt alie-
c no[c] nō pōt q̃s teſtificari, niſi in caſu l.ſi arbiter.alle. in gl.l.2.§.
itē Labeo,ff.de aqua plu.ar.& plene no ĩ d.c.teſtes. & iſto caſu
ubi reqriẽ teſtimoniū de uiſu, tūc cęcꝰ ad teſtificādū nō admit
tiẽ. An aũt ubi ſufficit teſtimoniū de auditu cæcus admittaĩ?
gl.hic dicit,qđ ſic:qđ intellige, qñ teſtis hẽt notos ꝯhentes p vo
12 cē,ita tenent Doc.in d.c.teſtes.†Scđo no.tex.cum gl.ſup verbo,
tres,qd teſtes dẽnt hr̃e notos ꝯhentes,in ꝯtriū eſt tex J de teſti §.
& licet.Et iō dic, q̃nque teſtes admittunẽ ad teſtificandū ſuper
actib.pſonalib.ſeu ꝯctu,& tunc dẽnt cognoſcere ꝯhentes ad te-
ſtificandum. Q̃nque admittunẽ ſuper reali,ſeu ſuper aliquo fa-
cto,ut qd Titius poſſederit,& tunc ſufficit,qđ cognoſcant eū,
de cuiꝰ facto teſtificanĩ,ut no.Pla.in l.3.in prin.ff.de teſt.facit J.
de teſt.§.ſi uero ignoti Q̃nque adhibētur inſtr̃o,& tunc ad ſub
ſtātiam inſtr̃i, & ut inſtr̃m ualeat,nō oportet, qd teſtis cogno-
ſcat ꝯhētes.vt in d.§.& licet.fallit in inuētario, ut hoc tex.cum
ſua gl.& l.ſi §.ſin aũt dubius,C. de iure delibe. Itē fallit in teſtō
condito

ADDITIONES.

a In l.omnes.Vbi uide etiam Bar. concordantem opi. uide Pau. & Alex.Raph. & Fran in l.fi.ff.de uer.obl.uide Raph.& Fran in 1.conſi. C & Ang in l.1.§.hæc ſtipulatio. ſi cui plus quam per l.falc. & in d l.fin. & Ang.Are. in tract. maleſi. uerſ. citentur. & Bal.in Mar.in uer iudex uer.20. & Lanf.in c. quoniam contra. uer. citationis de prob.

b De auditu.Vide Fely.in c. pręterea. in prin.de teſt.cum nonnullis concordantiis ibidem per eum ſignatis,& per D.Soc.in conſi 44 incip.in cauſa uertente.uer.capiendo etiam.ibi,nam tantum unus teſtis in 1.parte. & in conſi.108.incip uiſis narratis pun ctis.uer 2.confirmatur,in dicta parte.

c Alieno Vide omnino Fel.in c.tam literis.ad fin.de teſtib. & in c.licet ex quadam.circa princ.eo.tit.

Tu uide omnino de hoc , quod poſui in apoſt.ad iſtum tex. poſt eum,& alios coapoſtillatores , in l ad teſtium num.2.in uer. de auditu,C.de probat. & Colle. in capite literas. & ibi etiam poſui in apoſt. ad ipſum , in uer. de auditu auditum. ext. de iur. calum.

ꝯdito in ſcriptis ab imperitis lr̃arum. J. de inſtr.caut.|& fide.§.
13 oportet.& no.in d.§ ſinaũt dubius.† Sed aduerte,ꝗ ſi teſtes nõ
cognoſcunt illũ,de cuius facto volunt teſtimonium perhibe-
re,dẽt eis exhiberi, vt ipſum cognoſcere poſſint. ext.de teſta.c.
cum cãm.& tãgit̃ in l.1.ff ſi ex noxa.cã agatur,facit ff de publ.l.
14 cum ſi exhibuiſſet.† No.ꝙ teſtes debẽt teſtificari ſic eſſe, uel nõ
a eſſe,nõ aũt de credulitate,[a] cuius ꝯriũ vr̃ in l.1.§.j ff.de uẽt.inſp.
& ext.de ꝓſum.c.literis.Et iõ pro huius declaratione dic,vt per
Cy.ſm la.de Are.in l.teſtium.C.de teſtib.in 5.q. & Spe.in tit.de
teſt.§.1.in verſi.item ꝙ depoſuit.facit optime ext.de ꝓſump.c.li
15 teris.Vl.no.tex.ibi.& in nullo cõſcios,&c.† ꝙ negatiua proba-
tur.circa quod Doc.dñt,qđ rĩr negatiua nõ ꝓbat̃,ut C.de ꝓb.l.
actor,& l.ei.ff de ꝓb. Fallit in hoc §. vbi negatiua probatur per
ſacr̃m purgationis,vt dicit gl in d.l.actor. tñ & ꝓbo dici põt,
in l.fi.§.licentia.de iu.deli.facit ad ꝓdicta,qđ negatiua probatur
per ſacr̃m,ext.de teſti.c.ꝓñtiam.glo.no.hic vr̃ dicere alr, ꝙ inci-
16 piu,teſtimonium,† qđ hic talis negatiua hẽt vim affirmatiuæ.
cum.n.teſtis dicit ſe ſteriſſe vſq; ad ſinẽ inuentarij, & nihil po-
tuiſſet fieri,qn ipſe vidiſſet:perinde eſt ac ſi affirmatiuam pro-
poneret,& ſic no. qđ negatiua ꝙ eſt coarctata, põt directe pro-
bari.ad idẽ,qđ no.in l.Pantonius,§.rei.ff de ac.hære.& in l.1.§.
1.ff.de itine.actuq; pri.licet Dy.dicat ibi,ꝙ teſtis ſuſpicione nõ
caret:tñ ipſe ibi tenet,ꝙ vbi negatiua eſt coarctata,quod põt ca
b dere in mente teſtis , & qđ tũc põt ꝓbari, [b] vt hac gl.cum ſi. & ꝓ
hoc facit,qđ no.in l.fi.C. de re.cre.facit l.2.C. de erro.aduo. ſed
ſi negatiua non eſſet ita coarctata non caderet in mente teſtis,
tũc nõ poſſet ꝓbari,vt d.l.actor.ꝓ quo vide,ꝙ ibi no.Doc.in 3.
q No.ergo gl.in fi.no.totam iſtam gl.& uide quod no. gl.C.de
fal.l.ſi quis decurio.& per Doc.ibi in 5.q Opp.quod no.glo.in
17 d.l.in donationib.No.gl.ibi,ſubſtantiam.Ex qua no.duo.† Pri-
mo,ꝙ iſta gl.vr̃ velle,quod inuẽtarium fiat in iudicio,dic quõ
18 dixi ſ proxi.§.† Secundo no.ꝙ paupertas,& diuitiæ probantur
per motum iudicis, ſimilem habes gl.in auth.præterea.C. vñ
vir & vxor,de quo per Iac.de Are.in l.paupertatis, ff.de exc.tu.
vbi vr̃ velle , quod etiam poſſit probari per publicam famam,
& vide gl.in l.vbi adhuc.C.de iu do.& J.de æqua.do.§.illud,col
19 la.6.† No gl illam ſcripturam,in fi. quod vr̃ uerum ſm Frã.Ac
cur.arg.l.cum antiquitas.C.de teſt.niſi impediatur: quia quę de
nouo emergunt,&c.vt J.ſed neq;.ff de inter.act.l.de ætate.§ ex
20 cauſa.† No.gl.interpoſitio eſt.ibi pro ſingulari:in cauſa tamen
requiruntur duo tabel. vt probatur in tex.l. fi. §. ſinautem du-
bius.C.de iure delib.Vlt.circa hunc tex.ibi, & in nullo cõſcios,
vide quod no.glo. 8. q. 3.c.Attaldus.cum qua glo.concordat,
quod no.in c.bonæ,ext.de ele.in gl.3.& vide,quod no. 20. q. 3.
21 c.præſens.in gl.quæ incipit,ſed qualiter.† No.gl.l.trium in fi.li-
cet iſta vltima opinio videatur uerior , tamen ponit de tribus
in auth.ſed cum teſtator,C.ad l.Falcid.cum dicit, ſi quis ex his
abſint vel intereſſe nolint.No.gl.remotio,& ita ponitur in tex.
in authen.ſed cum teſtator,quæ hic ſumitur.

ADDITIONES.

a De credulitate.Adde Fel.in c.quoties.de teſt.in princ.in uer.gl.fi.cum nonnullis remiſ. ibi politis per me in apoſtil.
Adde quod no.ad collecta, ubi proxima apoſtil. allegaui in fi.in uerſi. de credulitate,& quod poſui in apoſtil.ad iſtum in l.iuriſiurandi.num.2.uer.item quærit quid in inſpectionib.in uer ſed iſtæ.gl.s.de teſt.
b Probari Vide dn. Alex. de Imo. in l.1.ff.ſi cer. pet.& Bar. & Bal.plene in l.actor C.de prob.& Ang.hic,& in l.fi.§.docere.in fi ff ne quis eum. ubi etiam per d. Ale.& Bal.in mar.uer.iuramentum.& Bar.in conſi.incip.commune Lignani. & do. Alex. in conſi. 42.4.par.& quæ per Pan.de C.a.in conſi.179.& per Fel.in c.3.loco.de proba.& aliquid in c.ſuper.de accuſ.
Adde quod no in apoſtil.ad iſtum in l.1.nu.1.in uerſi.per uiſum. C.de can.ſru.urbis Romæ.lib.11.

---

1 *Falcidia dicitur inducta magis in fauorem teſtantis,quam contra eius uoluntatem.*
2 *Teſtator quando præſumatur ignorare uires ſui patrimonij.*
3 *Legatarij in confectione inuentarij debent nominatim citari,ſi ſunt certi.*
4 *Forma inuentarij quæ ſit,& qualiter fiat.*
5 *Inuentarium debet incipi a die mortis teſtatoris intra 30.dies.*
6 *Inuentarium,quod valeat licet non ſit inceptum,nec perfectum intra ſexaginta dies,a morte teſtatoris.*
7 *Inuentarium quod non uitietur,licet ſignum crucis omittatur.*
8 *Inuentarium factum ab hærede an proſit fideicommiſſario vniuerſali.*
9 *Fideicommiſſarius vniuerſalis,quod poſſit facere inuentarium, ſi hæres non fecit,ad quid ſibi proderit.*
10 *Hæres conficiens inuentarium,an poſſit uti Falcidia aduerſus creditores.*

1 § Si enim † No.ex iſto uerſi.qđ Falcidia dr̃ eſſe inducta
magis in fauorẽ teſtantis , quam ꝯ eius uo-
a luntatem,ut hic,ad idem.J.eo.uerſi.hæc autẽ. † Secundo no.ꝙ
a teſtator ꝓſumitur ignorare uires ſui patrimonii.[a] Pro cuius de
claratione dic,qñque loquimur in actibus morientiũ, & tunc ꝓ-
ſumit̃ ignorare vires ſui patrimonii,vt in uerſi.hæc aũt,Inſti.q
manu non poſſ.§.ſinautẽ arg.C.qui teſt. facere poſſ.l.hac ꝯſul-
tiſſima.§.at cũ humana.Qñq, loquimur in actionib.uiuẽtium,&
tũc aut qs hẽt bona ad ipſum de nouo ꝑuenta,& ꝓſumit̃ igno-
rare vires ſui patrimonii,vt l.qui nondũ.C.de hær.uen. Aut qs
hẽt bona ab antiquo peruenta,& tunc ſi ſunt immobilia,præ-
ſumitur ſcire,vt l.quiſquis.C.de reſcin.vẽ.Si uerò ſunt bona mo
bilia,& tunc,ſi ſunt ꝓſentia,præſumitur ſcire,ſi ſunt abſentia:ꝓ
ſumitur ignorare,ut l.in fraudem, ff. qui & a qbus.Illud,quod
dixi,quod in actib.morientium ꝓſumitur ignorare, &c.eſt ue
rum,niſi ex qualitate aliquid aliud ꝓſumi poſſit:puta,ꝗ teſtãr
prohibuit detrahi Falcidiã,nam ex hoc vr̃ ceſſare error,& præ
ſumitur ſciens,ita intellige gl.auth.ſed cum teſtator. uerſi. non
ignarus.Quæro,ꝗ eſt dictũ,quod debent citari legatarii,& idẽ
3 dicit gl.in creditoribus,vt ſ.in §.ille.† Quæro,qualr̃ debẽt cita-
ri.Rñ.debent citari nomĩatim,ſi ſunt certi: alias ſufficit generali
ter mittere proclamando per ciuitatem,ſm Richar. Mal. vt l.ſi
eo tempore C.de remi.pig. Vltimo quæro, quæ ſit forma inuẽ
b tarii [b] gl.tãgit ipſam.ſ eo.§.ſancimus.uer.fiat igitur.† Et hdẽ di
4 cas,quod forma eſt iſta, ꝙ ante oĩa manu hæredis fiat ſignum
crucis,citent̃ legatarii , & creditores , ꝙ veniant tali die ad talẽ
locum ad videndũ inuentarii confectionẽ,vt ſ eo §.illo. & ibi
nota.C.de iu.delibe.l fi.§.ſinautem dubius. C.ad leg. Falc.auth.
ſed cũ teſtator.Et citatio fiat nominatim, vel gñaliter,vt ſ.dixi
ſm Richar.hoc facto dẽt adhiberi vnus notarius,q inuentariũ
conficiat,& ad ꝯfectionem inuentarii debent adhiberi duo te-
ſtes,q hæredem cognoſcãt,vt in d.§ ſinaũt dubius.Itẽ debẽt ad-
hiberi tres teſtes eiuſdẽ ciuitatis locupletes,& bonæ opinionis
loco legatariorum,& creditorũ abſentium, & in eorũ ꝑſentia
dẽt inuentarium ꝯfici,vt ſ eo.tit.§.ſi verò abſint. Hoc facto de
bet hẽs ſe ſubſcribere,ſi ſcribere ſcit.Si verò ſcribere neſcit vel
non põt,tunc debet adhiberi vnus alius notarius ad hoc tñ.ſ.
ad ſubſcribendum ꝓ hærede,vt in d.§.ſinaũt dubius.in fi.& põt
inuentarium facere ꝑ ſe,uel ꝑ ꝓcuratorẽ,vt ibi dr̃.Et circa prædi
ctam formã vide Spe.in tit.de inſtru.edi.§. fi.uer.huius autem.
5 † Et dẽt incipi iſtud inuentariũ a die hæreditatis intra, 30. dies,
6 & ꝑfici intra alios lx.dies,vt l.fi.§.ſinautẽ.C. de iure delibe.† Sed
aduerte,quod licet inuentariũ non ſit inceptũ, & ꝑfectum in-
tra alios ſexaginta dies,nihilominus habebit beneficium inuẽ
tarii,ut no.Doc.in l.fin.§. ſi vero poſtq̃.C. de iure delib.& uide
7 ẽt Cy.in ea.l.§.ſinaũt dubius.† Itẽ licet illud ſignũ crucis omit-
c tat̃,non tñ inuẽtariũ vitiat̃,[c] cũ iſta ſit talis ſolennitas, cuius o-
miſſione nõ vitiat̃ vt l.1.in fi.ff.de vẽ.inſpi.& no.in d.§.ſinaũt
dubius ꝑ Doctores,& Canoniſtas in c.Raynaldus, ext.de teſta.
8 Quæro nunqd † inuẽtariũ factum ab hærede proſit fideicom.
vniuerſali.& vr̃ qđ non, ꝗ hoc vr̃ feciſſe hæres ex ſua ꝓuiſio-
ne:ergo non tranſit in fideicom.ꝑ reſti.per l.ſi hæres.ff.ad Tre.
& vr̃ l.ſi poſt ꝯſtitutam.ff.de conſti.pecu. dicit Iaco. de Bel. ſm
Ant de Ramp.qđ bñficiũ inuentarii nõ tranſit in fideicom.ip
ſo iure,ſed ꝑ ceſſionem qua facta,illud beneficium proderit fi-
deicõmiſſario:vt l.ſi hẽs pecuniam,ꝑ talle. arg. l. ſi minoris.ff.
9 de admi.tut.† Secundo quæro,pone, ꝙ hẽs non fecit inuenta-
rium:nunquid fideicõmiſſarius ex ſua parte poterit facere? di-
cunt ꝓfati Doc.ꝙ ſic , cum vniuerſalis fideicõmiſſarius ſit hæ-
res in effectu,vt l.ſi filius §.fin.ff.ꝙ cum eo, & l poſtulante.ff ad
Treb & ſ.e.§.inordinatum. vbi dixi: quod proderit in hoc,ꝗ
interdum fideic.detrahit Falc.vt l.1.§.inde Neratius. ff.ad Tre.
vt dixi plene,ſ.eo §.his igitur. Item proderit ne teneatur cre-
ditoribus & legatariis in ſolidum ad quę tenetur ſm diſtinctio
nem no.in l.2.ſ ad Treb.& ff.ad Treb.l.1. §. fi. Iſtas quæſtiones
ponit Ray.de Forli.in repetitione,quam facit de l.in ratione,
§.quod vulgò,ff.ad le.Fal.ſed iſtas quæſtiones ponit Spec. in ti.
10 de inſtr.edi.§.fi.uerſi.qđ ſi hæres,† No.gl.contra legatarios , an
hæres faciens inuentarium poſſit uti Falcidia aduerſus credi-
tores? dic vt in ea.ſed adde,quia gl.dicit, quod per l.ſcimus.C.
de iure deliber.faciens inuentarium ſolum habebit,quod non
teneatur vltra uires hæreditarias,dic quod nõ eſt uerum,quia
immo etiam per illam l.poterit vti beneficio Falcidiæ,vt expreſ
ſe dicit tex.in l.ſcimus,§.& ſi præfatã & no.ea.l.§.pen.in gl.quæ
incipit, etiam aliter,& vide quod bene in d.gl.no.

ADDITIONES.

a Præſumitur ignorare uires ſui patrimonij.Sæpe enim,ut Iuſtinianus ait, de facul.ſuis plus ſperant homines,quam in eis ſit.
b Inuentarij.De eius forma uide Firm in ſuo aureo repertorio, uer. inuentarium hæres facere tenetur.uerſi.2.& in uer.hæres inuentarium.
c Vitiatur Adde Ale.de Imo.§.paciſcat.de pac.& Spe.in tit.de inſtru.edi. §. fin.uerſi.in huius autem.ubi etiam uide Io.An.in add.

---

1 *Hæres non conficiens inuentarium tenetur creditoribus , & legatarijs de ſuo ſatisfacere.*
2 *Lex Falcidia proprie non eſt inducta contra uoluntatem teſtatoris.*
3 *Filius non faciens inuentarium, an priuetur portione debita a iure natura, & quid de portione iure inſtitutionis.*
4 *Filius non conficiens inuentarium,an teneatur inſolidum creditoribus etiam ultra uires hæreditarias.*
5 *Hæres non faciens inuentarium,quod non priuetur Trebellianica.*
6 *Hæres,qui aliquid ſubtrahit de hæreditate,priuatur falcidia.*

§.Si verò nõ fecerit. Pro deciſione huius §. ſi ve-
ro non fecerit. No. qđ † hẽs
nõ faciẽs inuẽtariũ tenet̃ creditorib⁹,& legatariis de ſuo ſatiſ-
facere.

a facere.[a] †Secundo no. q̄d in § hoc aūt lex Falcidia nō eſt ꝓprie
2 inducta ꝯ uoluntatē teſtatoris, ſed ꝯ errorē ipſius. ad idē ſu pro
3 ar. §. uer ſi n. Quæro, † nunquid filius nō faciēs inuentariū priuet q arta debita iure naturæ? gl hæc facit, q̄d nō. idē no. C. de fideico auth. hoc amplius C. de iu. deli. l. fi. §. q̄d ſi poſt. auth. ſed cū teſtator. C. eo. tit. & tacite ſentit gl ſ. e. §. ſi quis aūt non implens. ī gl. ipſo iure Sed ꝯ iſtā opi. op nā cū hæres nō faciens inuentariū dēat grauari reb. proprijs, vt hic dr̄, ergo multo magis nō licet ibi detrahere debitā iure naturæ. & legata ſunt diminuta p̄ detractionē legitimæ: ſoluit aūt de bonis proprijs, q̄ bona propria dñr plura pp ltīmā, quā hēt. ſed Iac. de Bel tenet hic in ꝯtriū dicens, q̄d cū filius nō perdat bonorū debitū ſubſidium, pp nō ꝯfectū inuentariū, vt ſ. dictū eſt, non dēt aliter teneri vltra vires hæreditarias, ne q̄d ſibi vna via ꝯcedit̄, videlicet debitū bonorum ſubſidiū retinere, alia via ſibi denegeť. q̄d eſſe non dēt, vt l. ſi vero § 1. ff. de tu. & cu. dat. ab his. & no. expreſſe per gl. in l. fi. §. q̄d ſi poſt. C. de iu. deli. in gl. in litem. in fi. vbi dicit, ꝙ alijs nō p̄iudicat de debito bonorum ſubſidio, quo ad legata, licēt interim non faciat inuentariū Et ſic illa vr̄ expreſſe pro opi. Iac ſed p̄cedens opi. vr̄ verior, q̄ etiā vĩr tenere Doct. ad legem Falcidiam, in auth. ſed cū teſtator. in 7. q. Non obſt. cō Iac. q̄a non denegatur vna uia. q̄d aliàs concedit̄, q̄a filius, q detrahit debitum bonorū ſubſidiū, licēt inuentariū nō cōficiat, conſequitur ex hoc duplex cōmodū. vnū eſt, q̄a ſuū p̄rimoniū in tm̄ augeť, quāta eſt ltīma. quā detrahit, ſm, quia legata non ſoluit integra, prout facta ſunt, ſed ſoluit ea diminuta p detractionē ltīmæ, licet ſi ea ſint diminuta, debeat ſoluere etiam de ſuo, ſi hr̄ditas non eſt ſoluendo Sed ſi priuareť ltīma ſolueret legata integre, p̄ut relicta ſunt, & ſuū p̄rimoniū nō eſſet auctū ī aliquo, cū nihil detraheret. non obſt. ꝯdicta l fi. §. ſi verò poſtq̄. p̄allegata. vbi vr̄ dicere tex. q̄d filius priuaſ debita iure nāæ. nā ibi loqr̄ nō ſolū in eXnco hr̄de. ſed in filio, dū dicit, adierūt, vl' ſe im̄miſcuerūt. & ſic patet, q l ēt loqī in filio iminiſcēte. q̄d eſt ſuorū, vt Inſti. de hæ. qual. & dif. §. eXneis & t̄n ibi dr̄, q̄d nullius legis b̄nficio vtuuť. q̄a r̄ndeo, q̄d hæres nō faciens inuentariū, ſiue ſit filius, ſiue nō, vtiť b̄nficio illius legis, videlicet detractione debita iure inſtitutionis, quo b̄nficio vtitur faciens inuentariū, vt d. l. fi. §. & ſi p̄fatā & no. ea l §. q̄d ſi poſt. ſed vtitur detractione ltīmæ portionis: cū nō ſit par rō inter debitū iure nāæ, & debitū iure inſtitutionis. ar. l. fi. C. de codicil. & no. p gl. ſ. § ſi q̄s aūt nō implēs in gl ne ipſo iure. Et q̄d Falcidiā debitā iure īſtōnis p̄dat filius nō faciens inuentariū, ſicut eXneus, vr̄ velle gl. in l. fi §. cum igiť C. de iu. delib. referendo gl. q̄ inci. & legata eius. in fi. ibi, ſed hodie. &c ad tex. q ēt loquitur in ſuo, vt patet,
4 q̄a adierit, uel ſe immiſcuerit &c. † An aūt filius nō faciēs inuētariū teneať inſolidū creditorib. etiam vltra vires hr̄ditarias, eſt tex. in l. fi. §. cū igitur. & §. ſi uerò poſtq̄. p̄alle, q tex. ēt loquiť
5 in filijs, & alijs ſuis. † Quæro, an hr̄s non faciens inuētariū, p̄ri-
b uetur Trebellianica?[b] Iac. de Bel. diſputauit hanc q̄ōnem hic. & tenuit, ꝙ nō, p multas rōnes. Idē tenuit Roffr. in tit. de ſenatuſconſul. Treb. in §. ſed circa iſtū, & iſtā q̄ōnē tāgit Iac. de Are. in l. cū tale. §. 1. de ꝯd. & demon. vbi illū tex. inducit in ꝯtriū. & eādē opi. tenet Cy. in auth. ſed cū teſtōr. in q. quā facit ex dictis Richar. Sed opi. Ia. de Bel. putarē ueriorē. tū q̄a non eſt nīm leges extendere, vt l. ſi uero. §. de viro. ff. ſol mat. tū quia legū correctio non induciť, niſi in caſu expreſſo, ſm l. præcipimus. in fi. C. de appella. ex identitate rationis non inducitur legis correctio, vt in auth quas actiones. C. de ſacroſanc eccl. in gl. & no. in l. tam is. §. ff. de dona. cau. mortis. Quæro, quid addit hæc ꝯſtitutio illi l ſcimus. C. de iure deliberādi? dic, vt ī gl hoc tacit,
6 & no. eā ibi, quia † ſi hæres ſubtrahit aliquid hodie, caret toto: ſe. l. de iure Codi. puniebatur in duplum, quod dic, ut dixi ſup. eo. §. ſancimus.

ADDITIONES.

a Satisfacere. Vide ad hoc do. Fel. in c. cum M. Ferrarienſis de conſti. uer. hanc concluſionem.

b Trebellianica. Adde iſtum conſi. ſuo inci. D. Io. Andreæ. & quod ibi dixi in apoſt. ad ipſum poſt caſum ſummarium, & dixi etiam in apoſt. ad ipſum conſi. 134. incip. bona.

1 Teſtator hodie prohibet detractionem Falcidiæ.
2 Filius ita priuatur portione ſibi debita iure inſtitutionis, ſicut extraneus.
3 Teſtator an poſſit prohibere Trebellianicam.
4 Si hæres, qui non vult parere teſtatori iubenti non detrahi, priuetur hæreditate, ut hic dicitur, an habeat hoc locum hæreditate non adita.
5 Teſtator, qui ſcit uires ſui patrimonij, ſi ſuum diſtribuit per legata, uidetur Falcidiam prohibere.
Tacita prohibitio Falcidiæ an ſufficiat.

a
1 § Si verò expreſſim.[a] † No. circa hūc tex. ꝙ teſtator p̄t prohibere detractionē Falcidiæ. Sed q̄ro, de quo hr̄de loquitur hic? dic, vt in gl. ibi, penitus eXneū. Sed aduerte, q̄a iſta gl. dēt intelligi in portione de neceſſitate debita iure inſtitutionis, de qua loquiť tex. hic.
2 idem eſt in ſuo, † quia eadem ratione, & eodē modo illa p̄riuať filius, quo eXneus, arg. l. fi. §. ſi uerò poſtq̄. p̄allegato, q̄d p̄t, p̄cede re, vbi duæ quartæ p̄nt detrahi, ſm q̄d notaſ in d. §. ſi q̄s autem.
3 † Quærit gl. an teſtator poſſit ꝓhibere Trebellianicā.[b] & tenet ꝙ
b ſic. & idē vr̄ tenere gl. Inſt. de fi. ſcie. hær. §. ſed q̄a & Azo in ſumma huius ti §. loquitur tū: Sed ꝯ tenet glo. C. ad l. Fal. l ſi vt allegas, & in auth. ſed cū teſtator, in gl ſed no. fin. Iac de Bel. tenuit diſputando, ꝙ Trebellianicā quartā nō poſſit prohibere teſtator. p multas rōnes. Sed ꝯtriū eſt ſm Odof. Iaco. de Ra. & Pet. ut refert Cy in d. auth. ſed cum teſtator. & iſta vltima uī uerior, nam l vr̄ velle ꝙ in quibus caſibus ceſſat Falcidia, in eiſdem ceſſet Trebellianica vt l. Marcellus. §. quod aūt. ff. ad Treb. q̄d intellige verū q̄n Falcidia ceſſat rōne ipſius teſtamēti; uel q̄a teſtm̄ priuilegiatū, uel q̄a facta eſt ꝓ lubito a teſtatore, vt in q̄ōne noſtra & in d. §. q̄d aūt. ibi, in teſtamēto militari, & ſi q ſūt alij. ſed vbi Falcidia ceſſaret pp delictū iā cōmiſſum p hr̄dem, nō autē ceſſaret rōne teſtamenti, tūc nō hēmus regulā dicentē, in q̄bus caſibus ceſſaret Falcidia pp delictū hr̄dis, ceſſat Trebellianica & ecōuerſo, & ita loquiť ꝙ dixi ſ. ꝓpa. in q̄ōne illa, an hr̄s nō faciēs inuētariū p̄dat Trebellianicam. Quæro, ego dixi, ꝙ conſtitutio iſta ꝯtra non implentem voluntatem defuncti oīno, habeat locum. hæreditate adita, vt ſup. eo §. ſemper igiť, & ĩ. eo. §. neceſſi
4 tatem Sed quæro, hic dr̄ † ꝙ hr̄s, qui non vult parere teſtatori iubēti nō detrahi, priuaſ hr̄ditate, an hēat ēt locū hr̄ditate non adita? dicit Ia. de Bel. ꝙ ſic. ex quo ipſe no. hic caſum ſp̄alē, q̄d ēt hr̄ditate nō adita, legata, & fideicōmiſſa, & libertates dēntur, & hoc deferť p̄ſonis enumeratis ī §. ſi q̄s aūt nō implēs. ſ. e. & eos facit hr̄des lex, hr̄ditate p hr̄dē ſcriptū nō adita, & eſt ſp̄ale in hoc caſu, q̄n teſtator ꝓhibet falcidiā detrahi. pro hac opi. facit hic tex. dicit. n. uel ſi noluerit. ſubaudi parere eum, q dicit̄ abſtinere ab huiuſmodi inſtitutione. No. q̄d dicit inſtitutione, non dicit ab hr̄ditate & pro iſta opinione vr̄ mihi, q̄d ſit hodie glo. ord. ſup uer. ſubſtituto, q̄ dicit, q̄d ſubſtituti, & cohr̄des admittunť de iure cōi, ergo apparet. q̄d hr̄ditate nō adita. ut l. poſt aditā. cū ſimi. C. de impu & alijs ſubſtit. aliàs ſi eſſet adita hr̄ditas ſubſtituti, & cohr̄des nō admitterenť de iure cōi, ſed huius legis p̄tāte, vt ī § ſi uero. inf. ſ. e. & q̄d no ī d. §. poſt aditā. C. de fideicō
5 miſ. auth. hoc amplius, ꝙ tene bñ menti. Vltimo quæro † an ſi teſtator expreſſe ſcit uires patrimonij, & ſuū diſtribuit per legata, videaſ Falcidiā ꝓhibere? & vr̄ quod ſic, quia lex Falcidia eſt inducta ꝯ errorem teſtatoris, vt ſu. e. ver. hoc aūt, & ver. cām. ſed ſi teſtator ſcienter hoc facit, vr̄ ceſſare Falcidia, cum tunc ꝯ errorem teſtatoris prouidere non poſſet. Præterea cum teſtator nō iuſſit quartam detrahi, tacite vr̄ eam prohibuiſſe, cum teſtator nō iuſſit quartam detrahi, tacite vr̄ eam prohibuiſſe, cū diſtribuit patrimonium per legata. l. Titia. & ibi no. ff. ad legem Falcidiā. Sed in ꝯtrium, videtur, nam hic vr̄ tex. ſignanter dicere, quod expreſſe teſtator debeat prohibere. dum dicit, ſi verò expreſſim, &c. quod non ſufficit tacita prohibitio, arg. l. expreſſa. ff. de reg. iur. & l. nonnunquam. de conditio. & demonſtratio. & in hac opi. videntur concordare omnes Doc. Vltimo vide gl. hodie non, hoc intellige in legatis ad pias cauſas, vt probat tex. in ca. all eg.

ADDITIONES.

a Si uero expreſſim. Ad huius tex. materiam uide Ang. ſing. in l. 2. C. quando, & qui. quar. pars debe. lib. 12. in lec. ſua. & Lud. in l. Marcellus. ad Trebel. & Pau. de Caſt. in cōſ. 148. & Old. in conſi. 246.

d Trebellianicam. Tu uide de hoc Bal. in l. filium quem nu 40. uer. demum. & quod poſui in additio. ad ipſum, in uer. poſſit. ſup. ſatu. excl. Pau. de Caſt. conſi. 163. in 2. uol. & pleniſſime per Alex. conſi. 82 uol. 2.

1 Hæres, qui ſcienter ſoluit legatum, quod inſolidum non tenebatur ſoluere, an in alijs ſibi præiudicet. & nu. 4. & 5.
2 Factum omnium legatariorum, quod cenſeatur vnum.
3 Agnoſcens voluntatem defuncti, non poteſt poſtea penitere quo ad id, quod agnouit.

§. Non autem. Hæres ſubſtantiā defuncti ſubtiliter agnoſcens vni integraliter p̄ſoluens oībus alijs inſolidū ſoluere ꝯpelliť, pęnitentia, & inconſtantia repulſa, niſi inopinabile emergat dānū tp̄e inſtātiæ cāæ ſoloni ſtatuto, his obtinētibus, & in oī voluntate, & in oīb. p̄ſonis, exceptis minorib' ętate. h. d. vſq; ad fi tex. In tex. ibi, hr̄dis ſequentis. l. teſtatoria voluntatem l. ſi q̄buſdā ſoluat integraſr legata, & ab alijs quibus non ſoluit, uelit detrahere Falcidiam. † Op. de l. non dubium. §. fi. cum gl. C. de teſta. vbi ſoluens vnum legatū ſcienter, q̄d inſolidum ſoluere non tenebatur, in alijs ſibi non p̄iudicat. Sol. aut loqtur in diſpōne nō ſolenni, & loquitur lex ꝯtria; aut in ſolēni, & iſto caſu, ſi hr̄s eſt grauatus. & ſoluit vnū legatū, inſolidū cogiť alijs ſatisfacere. ita no. in l. ꝯtria & in auth. ſed cū teſtator. C. ad leg Falc. & in l. 2. C. de fideic. Nec ob. l. fi. C. ne vxor ꝓ mari. q̄a maritus nō tenebaſ ſaltem nāliter. ita no. in d. l. ꝯtria. vbi tangitur, & in auth. ſed cum teſtator. Scđo op. & vr̄, q̄d hr̄s ſoluens vnū legatū non p̄iudicet ſibi in alijs, arg. l. q̄d de bonis § non ideirco. ff. eo. Sol. vt hic, & in l. ꝯtria no. No. gl. immo vr̄, in fi. no. in l. ꝯtria. & in auth. ſed cū teſtator. Sed aduerte in eo, q̄d glo. dicit, q̄d ibi erant plures res legatæ uni, & vni erat res ſoluta, itaq; integraliter legatum nnū erat ſolutū. intellige hoc, q̄n plures res erant legatæ ſub nomine collectiuo, & ſic vnum erat legatū, vt l. ſi ex toto. § fi. & quod ibi no. de leg. 2. &

quod

ꝙ no. in l.ſcire debemus.ff.de uer. ob.ſecus ſi ſimpliciter res le-
gatæ eſſent noīatim relictæ,qa tot eſſent legata,quot res, vt l.2.
ff.de leg.2. Vñ ſoluẽdo vnā rē, vr̃ ſoluiſſe integrū legatū, & ſic
ſibi ꝑiudicaſſet,vt hic,& hāc opi. puto ꝓbari ꝑ tex. & gl.in l.qđ
de bonis.§.nō idcirco.ff.ad leg.Fal.intelligendo illū tex.qđ oīa
legata fuerunt facta eidē legatario.& gl.dicit,qđ ſoluēdo ſcien
ter ꝑiudicat hodie in cęteris annuis legatis.Sic,qñ eidē pſonæ
ſunt relicta plura legata, ſoluendo vnū inſolidū ꝑiudicat alijs,
& ſine dubio verū eſt:nā ſi ꝑiudicat ſibi,quo ad alios legatarios
vt hic,multo magis dēt ꝑiudicare cæteris legatarijs, quo ad eū
cui ſoluit.No.gl.vel etiā.ibi,C.de duob.re.l.2.No.gl.hanc in eo,
a †quod dicit oīum legatariorum vnum factum eſſe vr̃, & tene
eam menti,& iſta pōt eſſe vna rō,& alia rō:qa ſoluendo vnum
legatum ſcienter.approbat voluntatem defuncti,vñ nō p̃t po-
ſtea bonæ voluntatis pœnitere,vt hic,& in tex.dr̃.No.glo.1.Im
3 peratorem ibi,vt l.ſi.media opi.vr̃ verior,†quod iſtas ꝯſtitutio-
nes non habemus,qa ſm l.C.ſoluens legata inſolidum vni,nō
ꝑiudicat in alijs,vt in l.in imponenda.C.e. ſed bñ habemus per
l.C.quod ſi quis agnoſcit voluntatem defuncti ſcienter, non
pōt poſtea pœnitere, quo ad id quod agnouit, & ita loquitur
4 l.hic alleg.in prima,& ſecunda expoſitione.†No.glo vlt.ibi,ac
cepiſſe ſe pro eo,qđ eſt debitum, ibi, quod ceſſet,&c.quod eſt
verum,quando legatum eſt in quantitate,uel ſpecie,& pars ſol
uitur pro diuiſo:ſed quando ſoluitur pro indiuiſo,tunc ceſſat
iſta ratio præſumptionis ſic receptæ,quia non eſt reperire par-
ticulam, in qua non habeat quilibet ſuam portionem, & hr̃s,
& legatarius. Quid ergo tunc fiet? dic, quod tex. iſte loquitur,
qñ legatum eſt ſolutum integrum, quo caſu eſt præſumptio,
quod hr̃s voluerit ſeruare in omnibus voluntatem,& pie age-
re circa omnes:tunc.n.nō poteſt priorum pęnitere, vt hic,ſed
vbi nō ſoluitur legatum integrum,tunc non eſt iſta ꝑſumptio,
ſtabit tunc ergo l.ſi ex plurib.2.reſpon.ff.eod.poteſt igitur ſaltē
in reliqua parte indiuiſa Falcidiā retinere,per doli excep. Quę
5 rò,hic dicitur,†quod hr̃s ſoluens ſcienter vnum legatum inte
grum,ꝑiudicat ſibi quo ad alios legatarios.ſed pone,quod ſol-
uit legatum integrū vni,dicendo, quod hoc faciebat gratia ip-
ſius legatarij,qui erat ſuus amicus,an tenebitur alijs integrum
legatum ſatisfacere? Iac.de Bel.ꝙ non,quia hic tex.debet intelli
gi,quando hr̃s ſciens hoc non ſufficere,ſcienter,& ſimpliciter
ſoluit integrum legatum:ſecus quando expreſſit,quod faciebat
gratia legatarij,quia in incertis non certis, &c.vt l.continuus.
§.cum ita.de verb.oblig.& ibi,ex cuius,&c.idem in ſumma hu-
ius tit.per Azo.

1 *Quæſtio emergens ex vltima voluntate,non debet annum tranſcendere a die lit.conteſt.*
2 *Annus,qui datur ad ſoluendū legata ꝑ teſtſtorē,currit poſt aditā hæreditatem.*
3 *Verbum,relinquo,quando trahatur ad inſtitutionem.*
4 *Tempus omne eſt continuum,niſi ſit vtile.*

1 §. Illud quoque. †No.qualiter ex vltima voluntate
emergēs quæſtio,nō dēt tranſcen
dere tēps anni, qui annus computatur ex die litis conteſtatæ.
2 †Secundo no.ꝙ annus,qui datur ſolutioni relictorum per te-
ſtatorem,currit poſt hæreditatem aditam, & adminiſtrationē
ſecutam,& ſic eſt hic expreſſum, quod conſtitutio, de qua lo-
quitur §.ſi quis autem non implens.ſu.eo.hēt locum in hære-
3 ditate adita, ad idem.s̄.eo. §. ſemper igitur. & ibi dixi.† Tertio
no.tex.ibi,cadat relictis,quod verbum,relinquo,trahitur ad in
a ſtitutionem.ᵃ ad idem.s̄.e.§.hęc quidem.& ibi dixi,& no.gl.pu-
4 ta igitur.ibi,quod intelligas.†Pro iſta gl.facit,quod omne tem
pus eſt continuum,niſi quod ſit vtile,ita no ff.de diuer. & tēp.
pręſcri.in ſumma illius tit.per Azo.in ſumma. C. de anna.ex-
cep.circa medium,per Cyn.in l.cum ꝓponas.C.de ædil.act.no.
gl.per quam.in fi.adde qđ no.in § ſi quis autē non implēs.s̄.eo.
C.de fideiuſſo.auth.hoc amplius.vbi per Doc. no. gl.incip.hic
annus. ibi, contra eum plus, qa cum hæres ſit priuatus omni
commodo.ex eo,quod non obediuit defuncto, & alius hęres
eſſe incipiat,vt s̄.eo. §.in omnib.amplius legatum ſoluere non
cogitur,&c.

ADDITIO.

a Inſtitutionem. Et ibidem vide,quę ad hoc dixi in apoſt. Adde Gul.de Cun. in l.1.nu.4.& quod ibi poſui in apoſt.ad iſtum,in ver. Verbum, relinquo.C.de ſacroſ. eccl.Bal. in l.captatorias.C.de teſta.mil. & dixi poſt iſtum, conſi. 63. incip. quamuis maxime doc.

1 *Tempus,quod datur ad inuentarium conficiendum,an currat minori,quod ſic, ſed ut reſtituatur.*
2 *Minor ſuccedens maiori, qui tenebatur facere inuentarium,ſi non fecit ipſe minor,an teneatur pœna huius legis,& detur reſtitutio.*
3 *Contra pœnam commiſſam ob non factum vnius hæredis,quando cohæres utatur priuilegio ſuo.*
4 *Præſcriptio ſtatutaria,an currat contra maiorem.*
5 *Minori erranti in iure ciuili,an ſuccurratur ipſo iure.*

1 §. Pupillis. Quæro,†vtrum tēps,quod datur ad conficiē
dum inuentarium currat minori.Glo.dicit
quod ſic,ſed reſtituit per hunc § & ita no. glo.per hunc tex.in
l.auxilium ff.de mino.in fi.ita ēt no.Doc in l.fi.§.ſin autē dubius.
C.de iu.delib.in 5.q.ſic ſm hoc hic §.loquitur gñaliter,& com-
2 prehendit vtranq; partem huius conſtitutionis.†Sed hic quæ
ro,pone,ꝙ minor ſuccedit hr̃di,q eſt maior,qa aſſis hæres exti
tit,an teneat̃ ad pęnā huius legis? vr̃,ꝙ ſic,quia ex ꝯtu,vel quaſi
defuncti tenetur,& ſic non debet reſtitui, vt l.Aemilius. ff. de
minor.& ff.ex quib.cau.in poſ.eatur.l.apud Iulianum.§. 1. Sed
dic,ꝙ ſi maior,cuius minor eſt hr̃s,fuit admonitus,qđ tūc mi-
nor nō reſtituitur,vt in ll ꝯrijs,niſi in pſonā ipſius maioris,an-
nus fuit elapſus,vt l cum filius.§.in hac. ff. de verb.obl.Si uerò
ipſe minor fuit admonitus, tunc eo caſu ad pęnam tenet̃, ſed
hēt duplex remedium,vt hic,& ꝙ no. in d.§. in hac.ad idem ff.
de diſtra.pig.l.ſi cum uenditor.§.illud.& C.de teſt.mil.l ſi cum
3 militarib.& qđ ibi no.in s.gl.quod tene mētı.†Sic ēt dicimus,
cum aliàs ſtipulatio cōmittitur ꝯ hr̃dem,& q̃ritur, an cohæres
poſſit vti ſuo priuilegio, qa aut ſtipulatio cōmittitur pp factū
cohr̃dis,& hęres vtitur ſuo priuilegio,vt in d §.ī hac.aut pp fa-
ctum aliorū, & tunc ſi nihil eſt geſtum cum hærede,tunc non
vtitur hr̃s ſuo priuilegio.vt l.1.& 2. C. ſi aduer.uen.pig. Aut eſt
geſtum cum hærede,puta,quia fuit interpellatus,& tūc hr̃s vti-
tur priuilegio ſuo,quia tunc dr̃ committi ex facto ipſius hęre-
dis,vt no.in d.l.ſi cum militaribus.& facit qđ no.in d.§.in hac.
facit etiā quod no.Doc ī auth.quas actiones.in 5.q.C.de ſacro-
4 ſanc.ecc.†Quæro,an ſicut in caſibus hic poſitis currit pręſcri-
ptio ꝯ minorem, ita currat ꝑſcriptio ſtatutaria? de hoc dic,ut
5 no.Ion.in c.cōſtitutus.ext.de in integ.reſt. quia hic dr̃,† quod
minor incidit in pęnā legalem,licèt ei ſuccurratur.pro quo fa-
cit l. Imperatores ff.de publica.& ff.de mino.l.ſi ex cauſa.§.pen.
dic,hoc eſt uerū,vbi minor errat in iure ciuili,& ius ciuile ſper
nit,ſecus vbi ſpernit ius naturale,qa tunc maiori 18.annorum
non ſuccurritur,vt inf.vt cū de appel.cogno.§ ſi vnum.de præ
dictis Sed ꝯ ꝑdicta facit fortiter.C.de ſpon.l.fi.in prin.vbi mi-
nor in pęna legali ipſo iure excuſat̃,quod eſt contra gl.ſed non
firmat.ſed veritas eſt,ut ibi dicunt Doc.quod ibi eſt ſpeciale,&
quod ibi minor ipſo iure iuuatur, ſicut aliàs minor ętas excu-
ſat aliquando ipſo iure a delicto.l.fi.C.ſi aduer.deli.

1 *Patronus non faciens inuentarium,non priuatur legitima portione.*
Filius non conficiens inuentarium, non priuatur portione debita iure naturæ.
2 *Succeſſiones libertorum,& ingenuorum,an æquiparentur.*
3 *Agnati,& cognati,ꝙ hodie ſuccedant uſque ad decimum gradum.*
4 *Lex Falcidia,quod hodie habeat locum in teſtamento militis.*
5 *Eccleſia,& hoſpitale,ꝙ hodie ſubiaceant pœnis huius conſtitutionis.*

1 §. Non autem †No.ex iſto §. intelligendo ipſum ge
neraliter, & reſtringendo ipſum ad
vtranq; cōſtitutionem,prout videtur referre prędicta. §. quod
patronus non faciens inuentarium, nō priuatur legitima por-
tione.ergo multo minus filius priuatur debito iure naturę,ut
2 in §.ſi verò nō fecerit.s̄.eo.†Secundo nō.ꝙ ſucceſſiones liber-
torum,& ingenuorū æquiparātur, & dic,vt no.Inſti.de ſucceſ.
3 lib.§.multis.& §.fi.†Sed aduerte ad id,quod dicit gl.hic,q̃ inci-
pit,& ęquabimus.ꝙ agnati ſuccedunt vſq; ad decimū gradum,
ſed cognati vſq; ad ſextum,quia hoc hodie non eſt uerum,qa
tā agnati,quam cognati hodie pariter ſuccedunt,vſq. ad deci-
mū gradū,vt no.Inſti.de ſucceſ.agna.§.fi.& auth.in ſucceſſione
C.de ſuis,& leg.& inſ.de hęre.quę ab inteſt. §. ſi igitur. uerſi.il-
lud palam in gl.vt miles,ibi.l.fi.idem no.quod hic.& in ea glo.
4 ibi,fecerit inuentariū.† No. ex iſto,quod hodie in teſtamento
militari hēt locum lex Falcidia, & iſtam opi.tenent Doc.C.eo.
l.teſtamento.& Dy.in l.1.§.filij.ff ad Trebel.vbi ipſe hanc gl.ap-
5 probat.†Vlt.no.ibi, ſiue ſacerdoti. hic videtur caſus,quod ho-
ſpitale,vel eccleſia ſubiacent pœnis huius conſtitutionis,quod
perpetuo tene menti.

De non eligendo ſecundo nubentes mulieres,& alie natione,& lucro antenuptialis donationis,& de ſucceſſoribus earum filijs ſuis. Rub.

Dictum eſt s̄.de hr̃dum obedientia, & ſucceſſione, quæ fit
inobedientibus:ideo ſequenti ordine,quia ibi tractatur de ſuc
ceſſione inobedientiū,ideo ponitur hic de ſucceſſione matris,
& hēt hęc rub.tres partes. Prima loquitur de electione ꝓhibi-
ta.Secunda de alienatione antenupt.dona. Tertia de ſucceſſio-
ne matris,& auiæ. Et prima pars expeditur vſque ad § hoc au-
tem.Secunda vſq; ad §.cum igitur.Tertia vſque ad §.cum vero
poſtea, uſque ad fi.& dic,ut in gl.

1 *Hæreditas adita per hæredē non dicitur amplius teſtatoris,ſed hæredis bona.*
2 *Stipulatio ſi concipitur ſub duab.contrarijs conditionib. adueniente prima nō poteſt ſtipulatio alia conditione committi.*
3 *Pactum commiſſum uno caſu,quando poſſit ex alio committi.*
4 *Iura de lucris dotalibus,& donationib.antenuptialib.loquentia, magis volun taria,quam rationabilia ſunt.*
5 *Uxor tranſiens ad ſecundas nuptias, quando priuetur proprietate donationis antenuptialis,ubi pœnis quinque iura.*

Iura

6 *Iura loquentia de matre ſecundo nubente, q habeant locum etiam in patre ſecundo nubente.*
7 *An mater, quando proprietas donationis defertur ad filios per tranſitum ad ſecunda vota, q poſſit eligere vnum ex filijs, & ſibi prouidere.*

IT ante nos. Iſtud principium vſq; ad §. hoc autẽ, hẽt cõplures partes. Primo ponitur
principalis intentio Iuſtiniani, & quare motus ſuit ad
hanc cõſtõnem compunendam. Secundo ponit thema,
& q. prima, & allegatio filiæ, & allegatio matris. Tertio ponitur
ſcda q. reſultans ex dicto themate, & circa eã vna allegatio pro
matre, alia pro filia. & poſtea tres allegationes ponit p matre,
cõ filiã. Quarto ponĩ ſuſo primæ qõnis, & prohibitio alienatio
nis. Scda ibi, Gregoria. Tertia in §. nõ ſolũ. Quarta in §. hoc nos.
Et bñ h d. Mater non ſuccedit filio in lucro antenuptialis dona
tionis filio ſuperſtite, & liberorũ electio in lucro eſt matri phi
bita. h. d. No. in ver. verum mater. in tex. ibi, ſed permiſtam iam
1 reb. & c. † Pro eo, q habes in l. ſed ſi plures. §. ſi filio. ff. de vul. &
pup. ad idem l. fi. C. de inof. teſt. hæc tñ allegatio matris, quã hic
facit tollitur per tex. J. eo. §. antenuptiali. Secũdo uo. tex. in § fi
lia vero. ibi, ipſa eſſe dña pro eo, quod dicam. J. eo. § cum ergo.
Op. ad fi. huius prin. ver. ſi vero, &c. hic innuiĩ, q fuerint inter
poſita duo pacta. Primum de lucrando totum in cã exiſtẽtium
liberorũ. Secundum de lucrando partem, in caſu non exiſtẽtiũ
liberorum, & vtrũq; pactum ſortitur effectum, vt hic dĩ. Sed cõ
iſta fuerũt duo pacta diuerſa, & cõtria, ergo vnũ habendo effectũ
2 aliud vigorẽ habere nõ poteſt. Nam lex dicit, † q ſi ſtipſo conci
piĩ ſub diuerſis duob. cõtrijs, ſtipulatione cõmiſſa ex cõdõne prima
eueniente, non poteſt ſtipulatio ex alia conditione cõmitti, vt
l. ſi quis ita ſtipuletur. de verb. obl. & l. ſi plures. ff. de cõdi. inſt. &
l. ſi ita. de manu. teſt. cũ ſi. Ergo in propoſito ſi pactũ eſt cõmiſ
ſum ex prima cõuentione, ſeu ex primo caſu, nõ poteſt ex alio
committi. huius cõtrij timore dixit quidam, q hic fuerunt duo pa
cta, quorum vnum fuit in caſu exiſtentium filiorũ; & aliud in
3 caſu nõ exiſtentium. † Vnde vno pacto cõmiſſo, ex uno caſu. ad
huc põt committi ex alio, referendo uos ad diuerſa tpa, nã pri
mum pactum, quod eſt in caſu exiſtentiũ liberorum, ſtatim ſol.
mat. cõmittitur exiſtentib. filijs, poſt mortẽ pris. ſed ſecũdo caſu
qđ eſt in caſu non exiſtentiũ liberorũ, cõmittitur poſtea, liberis
nõ exiſtentib. ante mortẽ matris Et ſic nõ eſt aliqua cõtrietas. ſed
in l. cõtrijs fuit vna ſtipulatio, quæ habuit in ſe duas cõditiones,
q ſemper ſi eſt in vnũ caſum cõmiſſa, non poteſt in alium com
mitti. Iſta ſol. nõ vĩ vera, quia intelligiĩ in vtroq; pacto, de cõdõe
relata ad tẽpꝰ matrimonij ſoluti; & poſito, q ſint duo pacta ſub
duab. cõdõnib. cõtrijs. q tñ referunĩ ad idẽ tps facta cõmiſſione ex
vna, impoſſe eſt cõmitti ex alia, qa poſito vno de cõtrijs remouetĩ
reliquum. & c. Quare alij dicunt, quod cõtria loquũtur in alijs ca
ſibus, ſed hic eſt aliud. & quare hic aliud ſit, ſufficit p ratione vo
4 luntas. dicuntur † enim illa iura eſſe võlũtaria nõ hñtia aliquã
rõnẽ, ita no. gl. J. de nup. §. qñ infirmas. in fi. gl. & iſta fuit opin.
omniũ. & tangitur in auth. ſed & ſi quis. C. de ſecund. nup. Alij
dicunt, q primum pactum cõmittitur ex vi pacti, & ex vna vir
aute, ſed ſcdm pactũ cõmittitur magis ex vi l. q ex vi pacti. ita no. i
l. cum qrebatur. ff. iud. ſol. & tangit in auth ſed & ſi quis. Iſta ſol.
eſt multum amica ſolutioni ſuperiori, & quaſi vna, & eadẽ. ſed
aduerte, iſta ſolu. innuit q cũ ex vi legis ſecundũ pactum com
mittatur, qđ agiĩ ad hoc cõdictione ex hac l. ſeu Iac. de Are. hãc
reprehendit dicens, qđ agitur ex ipſo ſecũdo pacto, & tñ ipſum
ſecũdũ pactũ hẽt vim ab ipſa lege, q lex hẽt aliquãm rõnem mo
tiuam. confitetur tñ ipſe, q nõ eſt rõ, pp quam ſit de neceſſitate,
qđ ſic oporteat eſſe. ſed rõ eſt motiua, q mouet Imperatorẽ ad
ſic faciendũ in caſu iſto, & inde nun inducit idẽ lex inter alios
extraneos, q nõ eſſent vir, & vxor, inter ſe lie paciſcentes, & rõ
iſta motiua eſt talis. Nam Imperator primo inducit legem, quã
ſtatuit, q mulier mortuis omnib. filijs poſſit lucrari ex ſecundo
pacto, vt J. in §. hoc autem. q mulier lucraretur ex primo totã
donationem quantũ ad proprietatem, q ſua erat, & ſic grauauit
ea intuitu filiorum, quod apparet, quod ſi non eſſent filij ex pri
mo mrimonio, mulier eſſet impunita, vt C. de nup. l. hac edicta
li. & §. ſi igitur. J. de nu. & §. ſi uero expectet in prin. vnde liberis
mortuis ceſſat rõ legis. ſ. dilectio, & fauor filiorũ, & ẽ redacta cã
ad non cãm. Et iõ lex, q ipſam grauauit, exonerat eã cõcedẽdo ei,
vt liberetĩ ex ſcdo pacto. Iſta rõ tolliĩ ex §. qñ infirmas J. de nup.
col. 4. & ſic Iac. de Are. cõcedit cõtrariũ inter alios paciſcẽtes, ſed
inter virũ & vxorem hẽt locũ diſpoſitio huius §. qñ infirmas,
pp rõnem quã dixi, ita tangit do. Iac. in auth. ſed ſi quis. Op. hic
5 innuitur, † quod mulier ſecundo nubens non amittat pprieta
tem. ſed cõ J. ne virũ qđ ex dote. §. 1. Gl. ſol. in fi. ſui. ſed iſtã gl. de
clarãdo ſic diſtingue quatuor, vel quinq; iu. Primũ fuit ius Co
dicis, quo iure per ſecundas nuptias pprietatẽ donationis nõ
perdebat, ſed liberis ſeruare tenebatur, vt l. fœminæ. in prin. C. de
ſecun. nup. ſcdm vnã opi. ibi no. ſed ſcdm aliam tñ pdebat, & habe
bat ſolum modo vſumfructũ, q opi. fuit gl. int. de nup. §. ſi ve
ro expectet. & ibi dicã. Scdm ius, eſt huius cõſtitutionis, ſcdm quã
per ſecundas nuptias proprietatẽ donationis amittit, & in om
nibus filijs pmortuis ſcdm pactũ non exiſtentiũ filiorũ vigorem
aſſumit, & non aliter. vt h e in § pſpeximus. & J. eo. § hoc autẽ.
Tertiũ ius, J. de nup. §. ſi vero expectet. & §. ſeq & §. qñ infirmas.
& hoc tertium ius cõcordat cum iure iſtius cõſtõnis p parte, qa
hic, & ibi per ſecundas nuptias proprietatem donationis amit
tit. ſed diſcordat in parte, qa ſcdm hanc cõſtõnem ad hoc, vt ſcdm
pactum non exiſtentium filiorum vigorem aſſumat oportet,
qđ oẽs filij pmoriantur matri, ſed ſcdm illã cõſtõnem ſufficit, qđ
vnus ſit mortuus. Quartum ius eſt, J. ne virum, qđ ex dote. §. 1.
illud corrigit oĩa iura prædicta, quia nubat mulier ſecundo,
vel non, proprietatem ſeruat filijs. Quintum ius eſt. J. vt fratrũ
fil. §. qa vero mulier coll. 9. & illud ius corrigit pro parte oĩa p
dicta iura, videlicet, q pro virili parte admittatur mater cũ fi
6 lijs ad proprietatem, ſi ad ſecundas nuptias non puenerit. † &
oĩa prædicta, q habent locum in donatione pp nuptias, vt dictũ
eſt, habent etiam locum in donatione, quam lucratur vir, & ſic
hẽt locum etiam in patre, & in matre ſecundo nubentib. vt J.
§. quia vero §. colligent. & §. ſi vero. J. de dona. §. qñ infirmas.
& ibi no. J. ne virum, quod ex dote. § j. coll. 7. & in d. § quia ve
ro mulier. J. vt fratrum filij. colla. 9. Vlt. gl. circa hunc § diſtin
guit multum clare, & circa eam adde quæ dixi in præcedenti
cõtrio, & quod no. gl in auth. ſed & ſi quis. C. de ſecun. nup. & in
7 d. § qñ infirmas. in gl. 3. habebis gl. perfectam. † No. gl. q incip.
C. de ſecun. nup. ibi, per hanc. ſed lex cõtria loquitur, qñ proprie
tas donationis perditur per tranſitum ad ſecunda vota, an poſ
ſit eligere vnum ex filijs, & ſibi prouidere de dicta donatione.
& ibi tex. dicit, q ſic, nec hoc reperitur correctũ, licet gl. ibi du
bitet, hic vero loquitur, an mater, quæ facit iniuriam filijs pri
mi mariti per tranſitum ad ſecunda vota, vt hic dĩ, poſſit pro
uidere vni ex filijs, quibus facit iniuriam magis quam proui
deat alij. & dicitur, quod non, & iſta eſt vera ſolutio.

1 *Mater tranſiens ad ſecunda vota, ſuccedit ex teſtamento filio in proprietate, ſi nullus alius filius ſuperſit.*
2 *Et an ab inteſtato etiam ſuccedat, quid ſit.*
3 *Res ſubiectæ reſtitutioni, alienari non poſſunt.*
4 *Alienatio facta in caſu huius §. quid ſiet in ſuſpenſo.*
Ius de præſenti. quando ſtare poſſit in ſuſpenſo.
5 *Mater in caſu huius § non expectat mortem filij, ſed lex ipſa.*
6 *Caſus fortuitus, quando expectari debeat.*

§. Hoc autem. Alienatio facta a matre de lucro do
nationis cõ nuptias, ea ſcdo nupta, ẽ
in ſuſpenſo, & ea moriente, ſuperſtitib filijs euacuaĩ in totum.
filijs verò ante matrẽ mortuis extantib. filijs cõfirmai, non tñ to
tũ, ſed ex parte non exiſtentiũ filiorũ, aliàs ſi ipſa mĩ filijs in to
tũ ſucceſſerit, alienatio in totũ cõfirmai & his pariter obtinen
1 tibus in pre, & in matre. h. d. vſq; ad § cũ igitur. † No. tex. ibi, vel
ſi mater ſola. & c. nam hic vĩ tex. qđ mater tranſiens ad ſcda vo
ta, ſuccedit filio I pprietate ſi nullus alius filius frater defuncti
ſupereſt, hic in §. cum igitur. ver. qđ ẽt. ibi ẽt ſuccedens, ẽt ſic vĩ
velle l. fœminæ in fi. C. de ſecund. nup. q dicit, q mater tranſiẽs
ad ſecunda vota pprietate bonorũ filij nõ priuatur, nullo alio
filio ſupſtite. nec eſt correcta, licẽt cõ no. & male in auth. ex teſtõ.
C. eo. tit. in gl. ſuper ver. filij, q dicit quem ſolum hẽt. ſed ego in
telligo hunc tex, & ſimiles, vbi mater ſuccederet filio ex teſtõ,
quo caſu ſuccedit indiſtincte in proprietate. § cum igitur. & in
2 §. hinc nos. J. de nu. colla. 4. ſed vtrum, † qđ hic dicit, ẽt habeat
locum, qñ ab inteſtato mater filio ſuccedit, & hoc ſentit gl. ſu
per uer. lege. & pbai per tex. in §. proxi. cum igitur, ver qđ etiã.
ibi, in auth. & ſuccedit. cum ſua gl. referendo illum tex. ad q p
poſitam ſcdm q filius ab inteſtato decedit inteſtatus, vſque ibi, ſi
uerò inteſtata. Primus eſt, qñ decedit inteſtatus vſque ad §. col
ligent & ſic ver. cõ alle. loquitur, qñ mater ſola ſuccedit ab inte
ſtato filio, qa nullus alius filius frater defuncti ſupeſt. Pro hoc
ẽt facit, qđ ponitur in tex in §. optimum. ver. alioqnin. Nec ob.
pdictus §. hinc nos. præal vñ ſumitur d. auth ex teſtõ. vbi dĩ, q ĩ
pñis mater non ſuccedit filio ẽt in vſufructu, qa loqtur, qñ alij
fratres defuncti ſupeterant. Præterea hoc pbai, qa uideo, q in
erum donationis pp nuptias mater non perdit quo ad pprieta
tem, vbi mĩ non hẽt filios J de nup. §. ſi igitur. & §. ſi vero expe
ctet. ergo qñ ſuccedit vnico ſuo filio, nõ dẽt priuari pprietate,
ẽt in pñis, cum non ſuperſit alius filius defuncti frater, cuius
3 gratia ipſa pprietate priuari debet. † Scdo no. q res ſubiectæ re
ſtitutioni a lege ſunt phibitæ alienari, ſicut illæ, q ſunt ſubiectæ
4 reſtõni ab hoĩe. Tertio no.[a] † q iſta alienatio eſt in ſuſpenſo, ad
a qđ facit, qđ habes in l ſed & ſi qs. §. 1. ff. de vſufr. Inſti. qb. mod.
ius pat. ſol. §. ſi ab hoſtibus Nec obſt q dĩ, q nullum ius pt eſſe ĩ
pendenti, vt ff ſi cert. pet. l. cum ad præſens. & l. ſi qñ qa verũ eſt,
q inſpecto ſtatu pñti nll eſt in pẽdenti, vt in cõtrio, ſed inſpecto
futuro euentu bene datur aliqd, qđ eſt præſens in pendenti, vt
5 hic, cõcor. cõ alleg. ita no. Doc. in l. fi. C. de ſent. pat. Op. † & vĩ, q
mater

ADDITIO.

a Mouet, Tertio no. Cornet. conſ. 135.

5 †mater mortem filij non debet expectare, cuius ꝯtriũ dr̃ hic, vt
l. cũ ita. alias incipit, cum tale. in princ. ff. de cond. & dem. Sol.
mr̃ non expectat, nec expectare dẽt mortẽ filij, vt ibi, ſed lex ſic,
6 vt hic. Scd̃o op. † qđ iſte caſus fortuitus, & euẽtus nullo modo
dẽt expectari, vt l. Iul ff q. & a qb. Sol. de hoc dic, vt no. Dy. in l.
inter ſtipulantẽ. §. ſacrã. ff. de verb. obl. per Cy. C. cõia de leg. l. fi.
§. ſi aũt ſub ꝯdõne. tangit gl. in l. diuortio. ff. de neg. geſt.

1 *Mulier tranſiens ad ſecunda vota, dicitur caſte uiuere.*
Legatum factum uxori, donec caſte uixerit, quòd ei debeatur tranſeundo ad ſecunda vota, niſi communis vſus aliter ſe habeat.
2 *Communis vſus loquendi, quòd probari debeat quando quis in eo ſe fundat.*
3 *Ius diſponens, quod ſeruatur in patre tranſeunte ad ſecunda vota, habet locũ etiam in matre, tam ratione lucri dotis, quam donationis ante nuptias.*
4 *Allegare titulum, quòd ſufficiat vbi lex ipſa non allegetur.*
5 *Ingratitudo repellit fratrem a ſucceſſione ab inteſtato.*
6 *Mater tranſeundo ad ſecunda vota, an ſuccedat filio indiſtinctè, & ibi recitat quatuor iura.*
7 *Hac conſtitutio, quod corrigat l. fœminæ. C. de ſecun. nup.*
8 *Per diſpoſitionem §. hinc nos. inf. de nup. hodie reditur ad diſtinctionem l. mater. C. ad Ter. quantum ad ſucceſſionem ab inteſtato, vt diſtinguantur bona paterna ab alijs.*
9 *Lex in §. 1. & 2. inf. de hær. quæ ab inteſt. quod non corrigat tex. in §. hinc nos inf. de nup.*
10 *Teſtamentũ in totũ reſcinditur quo ad inſtõnẽ, ſi filij hodie non habẽt trientẽ.*
11 *Pater, quod olim habebat contra tabulas contra teſtamentum filij, ſi in eo erat præteritus, & in totum ſi perſona turpis erat inſtituta.*
12 *Pater tranſiens ad ſecunda vota, an ſuccedat filio in bonis maternis ab inteſtato ſolum in vſufructu.*
13 *Mater luxurioſe uiuens, non admittitur ad ſucceſſionem filij.*

§. Cum igitur. Mr̃ filio in oĩb. ſuccedit excepta antenuptiali donatione, ſiue ꝯuolet ad
ſecundas nuptias, ſiue nõ, antiquis ꝯſtõnib. non ob. qđ plurib.
rõnib. improbaĩ. h. d. vſque ad §. antenuptiali. No. tex. ibi, metu
1 caſtarũ nu. &c. vbi non licèt legaliter caſte viuere, & c. † Ex qb.
hẽs caſũ expreſſum ſm expoſitionẽ gl. in uer. nõ pñt, ꝙ mulier
a tranſiens ad ſcd̃a vota dr̃ caſte viuere, [a] & ſic ſi in teſ. õ maritus
b relinquit uxori, donec honeſte vixerit, [b] ſcd̃o nubendo, dẽt nihilominus ꝯſequi relictum, cũ nubendo dr̃ caſte viuere, ꝓ quo
tex. opti. ff. ad Treb. l. mulier. §. cũ ꝓponeret. vbi illũ tex. alleg.
ad hoc Old. ad idẽ 22. diſt. c. vitium. 14. diſt. c. oĩa. facit qđ no. ĩ
§. iuris ꝑcepta. ſup ver. honeſte viuere. Inſti. de iuſt. & iu. in ꝯr̃iũ
facit J. quõ. oportet epiſc. §. ſin aũt aliquis. J. de ſan. epiſc. § clericus. dicit Old. ꝙ in hoc ſtaret cõi vſu loquendi, cum corũ vſus
loquendi ſit, & intellige, ꝙ dicendo, donec caſte vixerit, intelli
2 git ibi. i. ad ſecunda vota non tranſierit. ſed certe † ſi non ꝓbaretur iſte cõis vſus loquendi, ego ſtarem huic tex. & alijs ſimil.
Non ob. tex. in ꝯr̃ium alleg. vt dicam in §. ſin aũt aliquis. Scd̃o
no. ꝙ ſm iſtam ꝯſtõnem non diſtinguitur, nubat mater ſecundo, vel non, vel nubat ante mortem filij, vel poſt. Item non diſtinguitur ſuperſint fratres defuncti, vel non, vt in d. ver. q̃. &
3 vſque ad ver. colligentes. No. ver. ſuam. n. † ꝙ ius, qđ ſeruaĩ in patre tranſeunte ad ſcd̃a vota, quo ad ſucceſſionẽ filij, ſeruaĩ in
utroque, quo ad lucrum dotis, & donationis pp nuptias, ut hic
4 ꝯiuncto. §. colligentes, &c. Scd̃o no. † modũ allegandi, & non
eſt aliqua lex, q̃ hoc dicat, niſi l. illã C. de colla. Op. dr̃ hic in ver.
ſi uero inteſtata. ꝙ ſi filius decedat fratrib. ſuperſtitib, ꝙ ẽt ſuccedat mater, & frater. ꝯ J. de nup. §. ingratitudinẽ. Sol. vt in glo.
5 appellant. † Ex qua no. ꝙ ingratitudo repellit fratrem a ſucceſſione ab inteſtato, vt hac gl. ꝯiuncta cum tex. de quo dicã in d. §.
6 ingratitudinem. † Op. dr̃ hic, ꝙ mater tranſeundo ad ſcd̃a vota, ſuccedit filio indiſtincte. Contra J. de nup. § hinc nos. &
§. ſeq. pro huius materiæ declaratione debes ſcire, ꝙ circa hãc
reperiuntur quatuor iura. Primum ius eſt introductum p l. fœminæ in fi. C. de ſecun. nup. & l. mater. ad Tertul. q̃ diſtinguit,
aut mater tranſiuit ad ſecunda vota ante mortem filij, aut poſt
mortem. Si ante, tunc ſuccedit ab inteſtato, & ex teſtõ, ſed teneĩ
filiis reſeruare, vel ſm aliam opi. ſuccedit tñ in vſufr. ſuæ partis, vt no. in d. l. fœminæ. in fi. & vltra opi. probatur per tex. ĩ. eo.
circa prin. in uer. ſi filia. ibi, ipſa eſſe dña. ſi poſt, tunc in bonis
paternis ſuccedebat mater in vſufr. tñ, in alijs uerò extrinſecis
filio q̃ſitis ſuccedit in ꝓprietate, vt d. l. mater. Sic patet, ꝙ illa iura diſtingunt, an mater nubat ſecundo ante mortem filij, vel
poſt, & ſi poſtea diſtinguunt bona paterna ab alijs, ſed non di-
7 ſtinguitur, vtrũ filius decedat ab inteſtato, an ex teſtõ. † Secundum ius eſt ius ꝯſtõnis, ſm qđ homo, ſiue mater, ſiue pater trãſiuerit ad ſecunda vota ante mortem filij, ſiue poſt, ſuccedat ẽt
filio in proprietate, & ex teſta. ab inteſtato, ſiue cum fratribus,
ſiue ſint bona paterna, ſiue quæcunque alia extrinſecus filio q̃ſita, & p iſtud ſun ius corriguntur d. l. fœminæ. & l. mater. vt ꝓbatur in ver. nequaquam. Tertium ius eſt introductum per §.
hinc nos J. de nup. per ꝙ ius eſt introductum, ꝙ ex teſtõ mater filio indiſtincte ſuccedit, ſiue paterna bona ſint, ſiue aliunde quæſita. & ſiue tranſeat ad ſecunda vota ante mortem filij,
ſiue poſt. Ab inteſtato aũt diſtinguunĩ bona pñna ab alijs, ut in
pñnis tñ quo ad vſumfr. ſuccedat, in alijs ẽt in ꝓprietate, & ſic
illud ꝯcordat cũ iure ciuili ꝯſtõnis in oĩb. ꝑterq̃ in vno. videlicet, ꝙ iſtud ius nõ diſtinguit bona pñna ab alijs, ſed illud ſic, qñ
8 mr̃ ab inteſtato filio ſuccedat. Illud † ergo qđ dr̃ p gl. in l. mr̃. C.
ad Tert. qđ hodie redit ad diſtinctionẽ l. mr̃. intellige ab inteſtato, non ex teſtõ. & intellige, ꝙ ab inteſtato diſtinguanĩ bona
pñna ab alijs, non aũt diſtinguiĩ an nubat ante mortẽ filij, vel
non, qa ꝑalle. § hinc nos. hẽt locũ. ſiue mr̃ ſcd̃o nubat añ mortẽ
9 filij, ſiue poſt, vt ibi dr̃. † Eſt & quartũ ius introductũ p Auth. d̃
hær. ab inteſt. §. 1. & 2. qđ vr̃ oĩa ꝑdicta iura corrigere, & maxime §. hinc nos. ſed non corrigit, qa ibi loquiĩ in non tranſeun
10 te ad ſcd̃o vota, vt no. in d. §. hinc nos. & in d. l. mr̃. † No. glo. in
ver. quartã. in fi. illud ꝙ gl. dicit, ꝙ ſumitur in quartã, intellige.
i. ꝙ rõne quartæ q̃ no lñt. ſed hodie ſi non habeant trientẽ, teſta. reſcindiĩ in totum quo ad inſtõnẽ, & c. firma manent, vt J.
eo. §. & verſi. hoc qdẽ vt in Auth. vt cum de app. cogn. poſita. C.
11 ad Tert. auth. in teſtõ. Nõ aũt intelligas. † ꝙ reuocatio fiat in ſola quarta, vel triente: reperio tñ ꝙ olim pr̃ ꝑterito dabaĩ ꝯ tabulas ꝯ teſtm̃ filij, & ſi inſtitutã erat turpis pſona, pr̃ reuocabat in
totũ, alias vſq. ad quartã, vt l. Pantonius. ff. ſi qs a pa. fu. ma. No.
ver. ſi. n. dr̃ hic, ꝙ idẽ ius eſt in pře, & mře, qa qlibet ſuccedit, licet tranſeat ad ſcd̃a vota & dixi ꝯ ꝙ hoc recipit correctionẽ ĩ
caſu, videlicet. qñ filius moriĩ inteſtatus, & habeat bona pñna,
c ꝙ tũ. mr̃ ſolũ in vſufr. ſuccedit [c] an † illa pœna hẽat locum in
12 pře, vt ĩ bonis mřnis ſuccedat filio ab inteſt. ſolũ in uſufr. & gl.
ĩ l. fœminæ. in fi. C. de ſecun. nup q̃ dicit, ꝙ illa pœna, q̃ hẽt locũ ĩ
mře tranſeunte ad ſcd̃a vota circa ſucceſſionẽ filiorũ, hẽt locũ
ẽt in pře, all J. in §. 1. neq; vrrũ, ꝙ ex dote. ſed certe illa authẽ. nõ
hẽt locũ, niſi in eo, ꝙ vir lucraĩ ex dote, quo caſu vir pati eandẽ pœnã in dote, q̃ mulier in donatione pp nuptias, vt ibi ꝓbatur, & ĩ. ꝑall §. ſi vero. & in ver. colligentes. cũ ſi. De eo aũt, ꝙ vir
lucraĩ ex ſucceſſione, ille tex. non dicit, imo iſte tex dicit, ꝙ pr̃
ſuccedit. nec reperiĩ, qđ ꝓprietate priueĩ, ergo &c. & ſic ꝑlata
gl. nõ vr̃ bene loqui. ſed do. Fran. de Fano, q in d. q. ꝯſuluit, dicebat illã gl. vera ad id ꝙ dr̃ qđ nõ reperiĩ, qđ pr̃ ꝓprietate priueĩ:
ipſe rñdet, qđ verũ eſt ſm iſta tpa, ſm q̃ pr̃ nõ ſuccedebat filio ĩ
ꝓprietate, vt l. ſi §. vlt C. ad Tert. & ita loqĩ iſte tex. ſed cũ hodie
ſuccedit pr̃ filio in ꝓprietate vna cũ fratrib. Auth. de hære. ab inteſt. §. pris. poſita. C. ad Tert. auth. defuncto dicit ipſe, qđ æqualr̃
priuaĩ ſicut mr̃ & ſic illa gl. dicit veritatẽ, nõ ſm iura. C. qa nũquã pr̃ ſuccedebat filio cũ alijs frib. in ꝓprietate, ſed tñ in vſuf.
nec patiebaĩ aliq̃ pœnã, licet ad ſcd̃a vota trãſiret, vt C. de legi.
hær. l. emãcipator. ibi, ſiue priorẽ ſeruatũ, &c uñ cũ p trãſitionẽ
ad ſcd̃a uota, erat qđ priuaretĩ ꝓprietate, vt d. l. fœminæ. ĩ fi & l.
mr̃. iſta pœna nõ poterat cadere in patrẽ cũ in ꝓprietate nõ ſuccederet, & iõ illa l. vlt. in fi. dicit oĩa, q̃ dicta ſunt in mře ſecundo nubente, de pře aũt nihil dicit, cum illa pœna in pře cadere
nõ poterat, & ſic illa gl. vr̃ optime dicere. Hẽs ergo ex ꝑdictis,
ꝙ §. hinc nos. J de nup. hẽt locu in pře, & mře, ſicut mr̃, q̃ ſuccedit filio ab inteſtato cũ alijs filijs priuaĩ ꝓprietate in bonis paternis, ita pr̃ ſuccedẽs filio ab inteſtato cũ alijs, ꝓprietate priuaturĩ bonis maternis. Vlt. in §. obtinet. ibi, & oĩ luxuria, &c. iſtũ
13 tex. inducit Iac. de Belu. ad q. † qđ ſi mr̃ luxurioſe vixerit ad ſuc
d ceſſionẽ filij non admittiĩ, inducit pro hoc tn argũ. l. his ſolis. [d]
in fi. C. de reuo. do. facit. ff. de his qb. vt indi. l. mulierẽ & l. tabulis. in prin. pro hoc inducit l. ſororẽ. cum ſua gl. C. de his qb. ut
indi. & ꝙ no. in l. fideicõmiſſum. C. de fidere. Sed ꝯ hoc facit in
arg. nam cum tractaretur de ſucceſſione ab inteſtato, lex dicit,
ꝙ mater ſuccedat filio etiam vulgo quæſito, vt Inſt. ad Tert.
§. fi. & ſic patet, ꝙ luxurioſe uixit, & tamen ſibi ſuccedit.

ADDITIONES.

a Caſte uiuere. Adde D. Fel. in c. cum ſit. in fi. de fo. comp. limitabis hoc dictum, per ea, quæ poſui in apoſt. in uer. ad ſecunda uota. ſup. ſi ſecun. nup. in 2. lec.
b Menoch. Honeſte uixerit. Soc. iun. conſi. 178. nu. 8. lib. 2.
c Succedit. Ad quod uide do. Bar. Soc. in conſi. 14. inci. proſequendo ordinem. uer. præterea poſito. col. fi. cum ver. ſeq. in 1. parte.
d His ſolis. Et ibidem ad hoc uide Bar. in fi.

s *Donatio ante nuptias licèt immiſceatur hæreditati filij, tamen propriam naturam retinet.*
Res priuilegiata, quòd tranſeat ad quemcunque cum ſuo priuilegio.
a *Priuilegium, quando dicatur mutari perſona mutata. & nu 4.*
3 *Parochianus, cui eccleſia vendidit prædium, quòd teneatur pro illo ſoluere decimam eccleſiæ.*
5 *Res pupilli, vel eccleſiæ, ſi tranſit in non priuilegiatum, quod perdat priuilegium.*
6 *Emens rem a fiſco, quod non habeat immunitatem a vectigalibus.*

s §. Antenuptiali. Hic reprobaĩ allegatio mřis, q̃ facit ĩ in prĩn. ĩ ver. vĩ mater. † No.
ꝙ donatio ante nuptias, licèt miſceaĩ hæditati filij, tñ retinet ꝓ
priã naturã, ſic ad quẽcũq; tranſit res priuilegiata, trãſit cũ ſuo
priuilegio. nec obſtat, qđ mutatione pſonę dr̃ priuilegiũ mutari, vt l. ſi. C. de inoſ. teſt. ĩ fi. & l. Paulus. §. 1. ff. de acq. hęre qa itelli
ge, ꝙ hic res erat affecta, in ꝯrio alle. ſecus, & ideo non ꝯdixit.
a ar. l. uia. §. ſi fundus. de ſer. ruſt. pręd. uel dic, quod † aut loqmur
in priuilegio inhærente rei, aut in priuilegio inhærẽte pſonæ,

primo caſu priuilegiũ cum ipſa pſona trãſit, ſecundo caſu mutatione pſonæ mutaĩ priuilegium, vt in ɔ̃rio. C. de excu. mu. l.
3 ſordidorum. li. 10 Et iſta faciunt ad q. † ſi eccleſia vendit pdiũ Parochiano ſuo, an Parochianus debeat ſoluere decimã? & vr, ꝙ non, qa pdium tranſit cum ſuo priuilegio in Parochianũ, vt hic, ergo &c. Contrariũ eſt veritas. qa cum illud priuilegiũ nõ ſoluendi decimam ſit pſonale, cũ qlibet ſoluere decimam non ſit exemptus, vt in c. a nobis de deci. non aũt ſit priuilegiũ rea-
4 le, ſed pſonale, † & ita mutatione pſonæ priuilegiũ extinguiĩ, [a]
a vt d. l. Paulus. & ibi ẽt p l. c. de Arc. facit d. l. fi. C. de inof. teſt. & de impo. In deſcri. l. 1. li. 10. de hoc in l. licitatio § mercatores.
5 ff. de pub. & vlterius iſte tex facit, † ꝙ ſi res eccleſię, vel pupilli tranſit in aliquem nõ priuilegiatũ, ꝙ non pdaĩ priuilegiũ, ſed in ɔ̃riũ eſt veritas, vt pbaiĩ l. Paulus. § 1. ff. de acq. hęr. & ibi Dy. format hanc q. non obſt. iſte tex. quia hic loquitur in priuile-
6 gio reali. Item facit iſte tex. † ꝙ ſi aliquis emit rem a fiſco, ꝙ ille talis habeat immunitates quas habet fiſcus, videlicet nõ ſoluat vectig. in ɔ̃trium eſt veritas, vt pbatur in d. § mercatores. ad hũc tex. rñ. vt modo dixi, vide etiam circa hunc §. quæſtionem, quã format Dy. in l. licitatio §. fiſcus. ff. de publ.

ADDITIO.

a Extinguitur. Ad quam materiam vide late Pet. de Anch. in regu. priuilegium. vbi ſo. And. & do. Ant. in c. quia, de ſud. & gl. & Doc. in c. etiam uenisſet. de inſti. & gl. 25 q. 2. in ſumma. & Rom. in l. quta tale ff. ſol. mat. per 15. conclu ubi etiam uide Bar. & Pau. de Elea ſolenniſſime in diſpu. Papa ſcribit epiſcopo, & in l. licitatione, & gl. in l. ſordidorum. C. de exc. & Bar. in l. patri ff de ſeruit. leg. & in l. 1. ff. de conſt. Pen. & Bal. in l. 1. q. 11. & in l. ſi non ſpecial. C. de teſt. & in l. liberti, libertæq. ver. denuo quę to. C. de oper. lib. & aliquid per Bar in l. ſi ſub una. in fi. ff. de uerb. oblig. & Bal. in l. Gradus. ff. de lib. & poſthu. in l. ſi trigentiani § poſto vero ff. de pac. & Pet. de Anch. in conſi. 92. inci. in Chriſti, &c. diſcurrit materiam dubij. & Bar. in conſi. incl. quęritur iuriſdictio, & omnino do. Bar. Soc. in conſi. 13. incip. pulchra, & ſubtilis eſt præſens cõſultatio uer. 3. ratio. Sal. ibi, confirmo hanc rationem, in 2. par. & in conſi. 53. incip. circa primum pręſentis uer. ad quintum rationem, in 2. par. & in conſi. 106. incip. non poteſt negari. circa prin.

a Ius, quod ſeruatur in rebus ſeparatis, matre tranſeunte ad ſecunda vota, idẽ ſeruatur in permixtis.

§. Aliud verò. Mulier ſcdo nubens amittit ppriętatem donationis pp nuptias, & ſi ĩ immobilibus rebus ɔ̃ſiſtit eas recipit, ſi verò in mobilibus cautionem exiget, niſi vir ſubſtantias habeat illis obtinentibus, & in
a rebus pmixtis. h. d. No. tex. ibi, ſi verò pmixtis, &c. † quod idem ius eſt ſeruandum io pmixtis, qđ ſeruatur in ſeparatis. no. gl. ſiue filios. ibi, qui ſuccedebant iſta glo. non vr̃ vera, qa ſi non eſſent filij mariti, & iſte §. & l. hac edictali §. ſi illud. q̃ determinãt in partem per hunc §. non haberet locum, cum loquitur in filijs primi matrimonij, qbus per ſm matrimonium facta eſt io iuria, & ad quos portio debet redire, & quorum fauore mater caret proprietate, vt proxi. §. dixi. & ĩ. eo. §. proſpeximus.

a Dos promiſſa, & non ſoluta, quando repeti poſſit ſoluto matrimonio.
2 Mulier conſtante matrimonio, quòd non ſuccedat in fructibus donationis propter nuptias.
3 Vir qui tenetur uxori ad alimenta, tenetur etiam pro ſeruitutibus, & inſpecta eius qualitate.
4 Authentica, quæ & quot ſumuntur ex iſto tex. vbi ponit, quod quinque.

§. Illud quoque. Pactis inter uiũ, & uxorẽ de lucrãdo appoſitis mulier, q̃ nihil ĩ dotẽ dedit, nihil ex donatione lucrabiĩ, q̃ uerò partẽ dedit, partem lucrabiĩ donationis. h. d. Quęro de intellectu horũ uerborum, quapp &c. mulier q̃ nihil oĩno dat. &c. duplex eſt lec prima eſt, qđ illa, quæ non dat dotem, nihil p̃t percipere ex lucro donationis pp nuptias, licẽt pactum interuenit. Alia lec. eſt, qđ nihil p̃t percipere ex lucro donationis pp nuptias, nec ẽt dotẽ quam non dedit, nec ẽt aliqd aliud. Et ad primam lec. tendit ɔ̃rium. §. fi. ĩ. ur exact. inſtan do. Ad ſecũdam lec. quantum dicit de dote, tendit ɔ̃rium de l. fi. C. de do. cau. non nu. & de § & generaliter. & de tpe non ſolu pecu. Et de ſolu. iſtorum duorum
a ɔ̃riorum proxi. ſol. Dyn. aliter q̃ gl. & ſic. † Qñque dos eſt ſolũ pmiſſa uiro per mulierem, uel alium, uel per patrem eius, nec interuenit confeſſio uiri, qđ fuerit ɔ̃feſſus ſe habuiſſe, & recepiſſe, & tunc an iſta dos non ſoluta poſſit repeti ſoluto matrimonio, & cuius ſit periculum. dic, ut in tex. l. ſi extraneus. ff de iu. do. & l. ſi ſocer. § Lucius. ff. ſol. mat. ẽt ſm illam diſtinctionem poſſet intelligi. qđ hic dr̃ ſm iſtã lec. Qñque uir eſt ɔ̃feſſus habuiſſe, & recepiſſe dotẽ, q̃ tñ non recepit, & tunc ſi ẽ elapſũ tp̃s opponendi exceptionẽ non numeratæ dotis, tunc dos nõ ſoluta poteſt repeti, ita loquitur l. fi. C de do. cau. non nu. & d. §. & generaliter. ſed primam lec. puto ueriorẽ, nã hic §. ſolum quęrit, an mulier, q̃ non dat dotem poſſet lucrati donationes pp nuptias, ex pacto interpoſito de lucrando. Item ad utranq; lect. tendunt cõiter oĩa ɔ̃ria iſta ſeq. In gl. 3. In glo. nomine do-
a tis, ut fruatur mulier &c. No. [a] ex hac glo. † quòd mulier non
a poſſit ſuccedere in fructibus donationis pp nuptias ɔ̃ſtante matrimonio. Idẽ in auth. dos data. C. de dona. añ nup. inſti. de don § ẽt illud. & no. vſq; ad fi. gl. ibi, uẽdicare. poſitã C. ad Vellei. auth. ſiue a me. & no. uſq; ad fi. gl. & alere eã. oo. ex iſta glo.
3 † ꝙ vir, qui tenetur præſtare vxori alimenta, [b] tenetur præſtare
b etiam ei ſeruientib⁹, quod perpetuo tene menti, quia eã potes trahere ad quoſcunq;. qui tenentur alij præſtare alimenta quacunq; de cã qđ puto eſſe intelligendum, inſpecta qualitate pſonarum, quibus alimenta debẽtur, & inſpectis facultatibus. Vlti-
4 mo ſcias, † ꝙ ex hac conſtitutione ſumuntur plures auth. nã ex § proſpeximus. ĩ. e iuncto § venient. ĩ. de nup ſumitur authẽ. lucrum. poſita ſuper l. fęminæ C. de ſecun nup Secundo ex § hoc autem ſu. eo. iuncto §. qm̃ infirmas. ibi, de nup ſumiĩ auth. ſed & ſi quis, poſita ſuper d. l. fœminæ. Tertio ex §. cum igitur ſu. iũcto § tunc nos. ĩ de nup. ſumitur auth. ex teſtamẽto. poſita ſup e. l. Quarto ex §. aliud. ſumitur auth. ſed & ſi autem, poſita in l. hac edictali § hic illud. C. eo. tit. Quinto ex § illud. ſumiĩ auth. ſed & ſi poſita ſuper l. & teſtamento. C de ſecun. nup.

ADDITIONES.

a Menoch. Nota Grammat. deci. 163. nu 27.
b Alimenta. Adde D. Alex. de Imo. in l. ſi donatarius ff. de cond. ob cau. & ea, quæ habentur ad materiam per Raph. Cum. in l. ſi cum dotem. ſolu mat & per do Alex. in conſi. 40. 4. par ſed ab extra quero, quid ſi maritus noluit debita alimenta, & ſupenſas pręſtare vxori, & alius pręſtaret contra eius prohibitionem, an ab ea repeti poſſint, vide no. per do. Soc. in conſi. 186. incip. viſa proteſtatione. ver prima ratio. circa h. in 2 parte.
Tu vide Bal. in l. quod in vxorem. nu. 2. poſt eũ in apoſt in verſi. videtur quod non ampliatur hoc dictum C. de neg. geſt. no. Raph. Cu. in l. ſi cum dotem. § ſi maritum. ff. ſol. mat. & Alex. in d. l. ſi cum dotem § ſi autem in ſimiliſcum.

Vt determinatus ſit numerus Clericorum ſanctiſſimæ maioris Eccleſiæ, & cæterarum ſanctarum Eccleſiarum. *Rubrica*

No. gl. rub. ibi, eſt localis, qa ex eo, qđ eſt localis, ĩ hoc differta §. ſed neq; cõſtitutor. ĩ. qño opor. Epi. qa eſt illa gñalis, & q̃ ſit dria inter hunc tit. & inf. de menſ. &c colla. 3. dic, ut ibi notatur.

1 *Eccleſia quando per aliquem ædificatur, dẽt tanta dos conſtitui, ꝙ presbyteri, & alij in eccleſia neceſſarij, poſſint ſuſtentari, & luminaria hẽri, hoſpites recipi, & iura epiſcopalia ſoluere, alias admitti non debet ad ædificandum.*
2 *Dos eccleſiæ ſi non fuit conſtituta in fundatione, debet in conſecratione conſtitui, aliàs non debet conſecrari.*
3 *Redditus appellatione, quid veniat, remiſſiue.*
4 *Clericus de vno monaſterio quando poſſit ad aliud tranſire, remiſſiue.*
5 *Literis Imperialib. vel Papalib. licite nõ paretur, ſi cõtinẽt cãm irrationabilẽ.*
6 *Literis alicuius iudicis indebitis, quando parendum ſit.*
7 *Si ſtatutus eſt certus numerus clericorum ad certum redditum, quod vltra numerum quis ordinari non debet.*
8 *Recipi in canonicum ſine præbenda, quando quis poſſit, remiſſiue.*
9 *Executor teſtamenti, ꝙ poſſit conſtitui rector eccleſiæ, qui pro tempore fuerit.*
10 *Egere dicitur ille, qui non habet vnde ſe alat: indigere quis dicatur, remiſſiue.*

DVdum quidem. In eccleſia maiori ciuitatis Cõſtantinopolitanæ, & alijs ſibi adiacentibus, & ſubiectis, clericorũ numerus ſecundũ facultates debet eſſe ſtatutus, & debet obſeruari, ne eccleſiæ ad inopiam deducantur. pœna contrafaciẽ-
1 tibus imminente. h. d. totus tex. No tex. ibi, inueſtigãtes, † ꝙ quãdo eccleſia ædificatur, debet conſtitui tanta dos, ꝙ præsbyteri, diaconi, & ſubdiaconi, & alij in eccleſia neceſſarij poſſint ſuſtẽtari, & luminaria haberi, vt hic: Aliàs non debet quis ad ædificãdum admitti, niſi prius dotem conſtituat, vt ĩ. nul. fabri. ora. §. 1. col. 5. de conſe. diſt. 1. c. nemo & debet in tantam dotem cõſtitui eccleſia, ꝙ poſſit hoſpitem recipere, & epiſcopalia iura ſoluere,
2 vt ext. de ſuppl. negl præl. c. 2. Sed quæro, † quid ſi dos nõ fuit conſtituta in fundamento, an in cõſecratione debet conſtitui per ædificantem. Rñ. ſic, nec alias eccleſia eſt cõſecranda. vt. 1. q. 2. placuit. & in c. cum ſicut. ext de conſec. eccl. vel alta. No. ex ver-
3 ſic. inueſtigantes. tex. ibi, redditus proprios. † quod vide, quæ cõtineantur appellatione redditus, dic, vt no. gl. Inſti. loca. §. adeo. l. Paul⁹ § hæres. ff. de vſu. & l. deducta hæred. ff. ad Treb. & in l. fru-
4 gẽ. ff. de ver. ſig. p la. đ Are. Tertio oo. ver. illud quoq;, ꝙ † cleric⁹ nõ dẽt de vno monaſterio ad aliud tranſire, qđ glo. dicit hodie nõ ſeruari, ſed de hoc dic, vt no. ĩ l. q ſub p̃textu. C. đ ſacroſ. eccl.
5 & in § ſi qs aũt ĩ. de nup. ext. de reg. c. Ioãnes. & c. licet. † Quarto no. ibi, ex hoc quidem. qđ licitũ eſt nõ obedire literis Imper. vel Papalib. ꝙ gl. intelligit tũc verũ, quando nõ cõſtat eſſe Imperiales, vel Papales, aliàs ſic. Sed certe ego dico, quod ſi conſtat eſſe li-
a teras Papales, vel Imperiales, licitum eſt eis nõ obedire, ſi rationabilis redditur cã, tex eſt in c. ſi qñ. ext. de reſcrip. & de p̃ben. c.
6 cum teneamus. † Quid autẽ iuris ſit de literis alterius iudicis indebitis. dic, vt habetur ĩ. vt lit. iur. § & hæc quoque. in fi. ſuper ver. reſiſtendi. dic de hoc in l. prohibitũ. C. de iu. fiſ li. 10. Quinto
7 no. §. illud. † ꝙ quoties certus numerus ſtatui⁹ eſt ad certũ redditum, non debet quis vltra numerum ordinari etiã ſine emolumento. qđ inducit. Iac. de Bel. in Doc. Bonon. qui faciunt ſe ordinari

ADDITIO.

a Non obedire. Adde quę copioſe, & no. habentur per Fely. in c. ſi quando, de reſcri. per totum commen.

dinari,& poni ſine ſalario in collegio Doc.ſalariatorū vltra numerū habentium.

8 † Sed aduerte,ꝙ ſi in eccleſia eſt ſtatutus certus numerus,an quis poſſit recipi in canonicum ſine præbēda:
a dic,vt hī in c.cum M.Ferrarienſ.ext.de cōſti.& uide quod ibi no.
b Sexto no.tex.ibi,ſi abundet ſemper,& vide quod no.Dy.ꝑ hūc
9 tex.l.j.ſuper ver.ſp.ff.ſol mat.†Septimo no.tex. ibi, & pro tēpore fuerit.no.quia quotidie ponitꝰ in teſſam entis,facio meū executorem rectorem eccleſię talis loci.qui pro tempore fuerit.ad idem.ī co.ver.ſunt quę de his.ibi,per tempus ſanctiſſimū, &c. C.de epiſ.& cler.l.ſi quis ad declinandā.§.ſinaūt nullus.ibi,& ꝓ
10 tempore œconomus.†Octauo no.ibi,qui pronūciet egēti,&c. Nā iſte tex.velle vř,ꝙ ille dicatur egere, qui nō hēt vnde ſe alat. & hoc probatur per tex.in d.l.ſi quis ad declinandam.§.vbi aūt. quid autem ſit dicere,indigere,no glo.10.q.2.Epiſcopus.

ADDITIONES.

a Cum M.Ferrarien.Et ibi ad hoc omnino vide do.Fel.ſing.in verſi.no.glo.
b Menoch.Sexto no.Adde Dec.35.co.4 nu.3.& Aug.hic

De fideiuſſoribus. *Rubrica.*

1 *Fideiuſſori præſenti datur dilatio ad reum præſentandum.& nu.2.*
2 *Creditor,quod teneatur cedere actionem fideiuſſori contra principalem.*
4 *Duo rei videntur inuicem fideiubere.*
5 *Creditori quando liceat conuenire principalem,vel fideiuſſorem,vbi diſtinguendo ponit quatuor caſus.*
6 *Differentis inter fideiuſſorem,mandatorem,& ſponſorem.& nu.8.*
7 *Fideiuſſor quibus caſibus verbis non obligetur.*
9 *Conſtitutor eſt,qui interuenit poſt obligationem,& nudo pacto obligatur.*
10 *Obligatio an nouetur,quando vnus poſt alium ſe obligat.*
11 *Fideiuſſor,ꝙ conueniri poteſt,quando eſt notorium, principalem non eſſe ſoluendo,nulla facta excuſſione.*
12 *Fideiuſſor,qui interuenit pro naturaliter tantum obligato,quando poſſit conueniri ſtatim, & excuſſione facta.*
13 *Beneficium proueniens ex perſona rei principalis,quando proſit fideiuſſori.*
14 *Fideiuſſor quando poſſit conueniri per creditorem, qui pignus habebat,vel pignus primo vendi debeat.*
15 *Præſens dicitur,qui eſt in territorio,vel ſuburbijs,vel ciuitate,& nu.21.*
16 *Tempus,quod debet ſtatui fideiuſſori ad reum præſentādum, arbitrarium eſt.*
17 *Ceſſio actionis per creditorem fideiuſſori contra principalem, quando fieri debeat ſcilicet,an ante ſolutionem,vel poſtea.*
18 *Actio perſonalis,& hypothecaria cōtra principalem, & fideiuſſorem cedi debet, & etiam naturalis contra naturaliter obligatum per creditorem fideiuſſori.*
19 *Fideiuſſor creditori non agenti,& eo inuito,an poſſit ab eo petere, ꝙ accipiat debitum,& cedat ſibi actionem contra principalem.*
20 *Exceptio,ꝙ prius conueniatur principalis,quam fideiuſſor, quando ſit peremptoria.& quando dilatoria.*

Iſte titulus. Habet duas partes.Primo ponit de fideiuſſione. Secundo ponit deſolutione.Item prima pars habet.duas partes.primo loquitꝰ,qn̄ ſit agendū ꝯ fideiuſſores.Secundo,qn̄ ꝯ principales poſſeſſores. Scda in §.ſed neq;.j.e. Et iſtud pricipiū vſq; ad d.§.hoc dicit,Reo abſente primo fideiuſſor ꝯueniēdus eſt,dilatione ei ſtatuta ad repręſentandum:eis autem pręſentibus primo reus conueniendus eſt,& ꝯueniri debet, antiqua l. ceſſante.
1 hoc dicit,In tex ibi,ſi vero tp̄s in hoc, &c.ſigna hunc text. † Et no ꝙ fideiuſſori præſenti datur dilatio ad repręſentādū, ut C. vbi de cri.agi opo.auth. qua in prouincia.& C.vbi in rē actio.l.
2 2.Secundo no. ꝙ†creditor tenetur cedere actionem fideiuſſo
3 ri contra principalē,vt hic,& ff.eo.l.fideiuſſoribus.†Sed opp. & videtur ꝙ fideiuſſori non debeat dari aliqua dilatio. Vnde videtur ob.j.de duo.re.§.j.coll.7.ponitur.C.de duob.reis,auth.hoc ita.Sol.ibi loquitur in duo.re.quorum qlibet principaliter obligatur,hic verò loqtur in reo,& fideiuſſore obligato acceſſorie. ratio diuerſitatis eſt,quia cum fideiuſſor obligatur ꝓ alieno debito,eſt dignus venia.& l.remedio, ex quo ꝓ alieno debito ob
4 ligatus eſt,arg.l.legem.C.de natu.lib.Et cōtra hoc opp.† duo rei videntur inuicem fideiubere, ſecundū plures,no.in l.vir vxori. ff.ad Velleia.& j.de duo.re.in prin. ergo vni reo debet dari dilatio ad repræſentandum correū,ſicut fideiuſſori,principalē.Ad hoc reſpōde,vt no.in gl.j.de duob re.§.j.ſuper uer.abſente. col.
5 7.Secundo oppo.& videtur,† ꝙ ſit licitum creditori conuenire quē prius vult.C.e.l.non recte & l.iure noſtro & l.ſi alieno, cū ſimili Solu.pro huius declaratione dic, quandoq; principalis, & fideiuſſor ſunt præſentes,quandoq; ſunt abſentes,quandoq; fideiuſſor eſt abſens, principalis p̄ſens. Primo caſu prius debet cōueniri principalis,poſtea fideiuſſor,vt hic,& §.ſi quis igiť,circa principium,& in his coniūge.l.alleg.in contrarium, & omne aliud ius antiquum Secundo caſu,quādo ambo ſunt abſentes,aut ęquali abſentia,aut inæquali.Primo caſu eſt idem,quod ſi eſſent pręſentes.Secundo tunc ſi principalis eſt remotior, eſt idem ꝙ infra,dicam in tertio caſu principali. Si verò principalis eſt propinquior,tunc eſt idem,quod dicā j.e.in quarto caſu principali,argu.l.ſi longius.ff. de iud.ꝓ hoc facit tex. quia dicit, qđ vbi creditor ſine incōmodo p̄t conuenire principalē non dēt ꝯuenire fideiuſſorem.Tertio caſu,qn̄ fideiuſſor eſt p̄ns &c. tunc p̄t conuenire quem vult. Si tñ elegit fideiuſſorē, debet fideiuſſori dari dilatio ad repræſentandum reum principalem, ſm formam §. & ſi qdem j. eo. quarto caſu ſine dubio debet prius ꝯueniri principalis q̄ fideiuſſor, cum hic tex. dicat,ꝙ vbi ſunt ambo p̄ſentes, debet prius cōueniri principalis, vt hic dř. Not gl.no.d.tiam Inſti.eo.§.j. & ff.de fideiuſ.l.ſi ita ſtipulatus.§.
6 alteri.licet ꝯ not.& male,ff de fideiuſ.in rub.†vbi dř,ꝙ fideiuſſor ſequitur ſem obligationem,niſi ſuſtinendo illam gl.dicas ſm Dy. ꝙ fideiuſſor ſequiť obligationē principalis ,ꝯtus aūt fideiuſſoris præcedere pōt & ſequi, vt d.§ ad idem. & in § cum
7 qs hæres.ergo † vna eſt dr̄ia inter fideiuſſorem, & mandatorē, & eſt alia dr̄ia,qa fideiuſſor ſemper obligatur verbis,vt l.j.§ verbis ff.de act.& obl.l.blanditus C.de fideiuſ & l j.§.ſatis accepto. ff.de verb.oblig. & not.in l.ſi verò non remunerandi. §. ſi poſt creditā,& l.hær.§.j.ff. mand. Fallit in caſu no.in l. cū orīdimus. ff.de fideiuſ.tut.Itē poſſumus dicere, ꝙ fallit ēt in patre,qui dř quaſi fideiu.filij in oīb.peculiarib. vt l.cum filius.ff de verb.obl. ff.ꝙ quiſque iu.l.3.§.ſi filius. & ibi no.fallit in dño, q dř ēt eſſe fideiuſſor ſerui,vt uo.gl.in l.ſed ſi dānum §.ſed ſi creditor.ff de pec.ſed mandator de ꝯſenſu obligať,vt l.j in prin. ff man. Inſt,
8 de ub.ex ꝯt.in prin. † Ex hoc ſequitur alia dr̄ia ; qa mandator teneť actione bonæ fidei.ſ.mandati,ſed fideiuſſor tenetur acti.ex ſtipu quæ eſt ſtricti iuris,vt in §.act.Inſt.de ac.ibi,per ꝯſtōnem.
9 †Sed certe ꝯſtitutor, ſeu ꝯſtituens eſt ille, q poſt obligationem interuenit,& nudo pacto obligatur,vt Inſt.de act.§.de ꝯſtituta. Ibi,ſeruus pactionis,& l.Stichum.§. aditio. & ibi no. ff.de ſol.
10 † Et in ſi.Fran. Acc.dicit hanc gl eſſe veram,qn̄ vnus primo ſe obligat,& poſtea alius ſe obligat,non aīo nouandi ex interuallo:nam tunc iſte ſecundus hř loco fideiuſſoris,ſecus ſi ambo ſimul ſe obligant : quia hn̄t loco duorum reorum,& ceſſat hæc ꝯſtō,vt j.de duo.re. §.ſeruus, qđ plene examinať. C.de fideiuſ.
11 in auth p̄ſte.in 2.q.Quæro,hic dř,†ꝙ prius dēt ꝯueniri principalis,qd ſi eſt notoriū, principalem non eſſe ſoluendo,an poterit fideiuſſor ꝯueniri nulla facta excuſſione principalis ? dic ꝙ
a ſic,vt l.ſi & ibi no ff. ſi cer. pet. & l.decem.[a] & qđ ibi no ff. de verb.obl.& l.niſi.ff.de pac.& qđ ibi no ſm vnā lect. & l.j.§.nūc tractemus.ver. & ſi forte. ff de tut. & ra.diſtra. ſm ſecundā lec.
12 tangit Cyn.in 1.& 2.q.in ſi.in auth.p̄ſte.C.de fideiuſ.† Quęro, qd ſi principalis eſt pſona q̄ non eſt niſi naturaliter obligata, vt pupillus, & naturali obligationi p̄t fideiuſſor accedere, vt l. 1.ff eo.& l ſi ſtipulatus.§ adhibere.& l.fideiuſ.eod.tit.cum ſi.an tunc poterit fideiuſſor ſtatim ꝯueniri?dicunt quidam,ꝙ ſic,& perinde habetur, ac ſi principalis eſſet abſ̄s,vel inops,per rōnē huius tex.ſicut & alibi p̄t impeditus haberi ꝓ abſente,vt l.in eadem cauſa ff.ex quib.cau.ma.& la.de Bel.hic,& in d.auth p̄ſte, in 2.q.Sed ꝯ hęc opi. ꝯfundiť per hunc tex.dicentē excuſſionē faciendā prius ꝯ principalē q̄ veniat ꝯ fideiuſſorem,ſed principalis non p̄t diſcuti,cū creditori non competat actio ꝯcum,vt l.ſi pupillus §.ſi.ff.de neg.geſt.Sol.hic tex.hēt locū,qn̄ principalis pōt ꝯueniri de iure,& de facto,ſed in q̄ſtione propoſita ille principalis non pōt ꝯueniri de iure, ergo &c. iſta ſunt verba Dy.in l.Marcellus.ff de fidei.item ꝯ iſtā diſtinctionē opp.ꝙ talis fideiuſſor non p̄t ꝯueniri, qa ſtatim cū volo conuenire fide
13 iuſſorem,principalis reus,†q eſt tm̄ naturaliter obligatus,ſuſcipiet iudiciū in ſe, & opponet exceptionē de pſona ſua, & vteť defenſionibus proprijs, & per hoc creditorē repellit , caſus eſt no. ff.mand.l.idemque,in gl. & naturaliter.Sed illud hēt locū, cū fideiuſſor eſt habiturus regreſſum ꝯ principalem , ſecus qn̄ non hēt regreſſum,& beneficiū ꝓueniens ex pſona principalis rei, demū fideiuſſori ꝓdeſt; ſi principalis peculiariter intereſt, vt l.ſi qs reus ff.de lib.leg.& l.qđ dictū. ff.de pac.ff.ad Macedo.l. ſi paratus. §. non ſolū. Sed in qōne ꝓpoſita fideiuſſor non hēt regreſſum ꝯ principalē, vt eſt tex.in l.Marcellus.in ſi. ff.eo.No. gl.in verbo,qd ſi pignus, in ſi. Dy.dicit dictū gl.eſſe verum.fal-
14 lit†qn̄ pignus pōt de facili vēdi: tamē ſm hodierna iura debet
b prius pignus uendi quam ꝯueniatur ad fideiuſſorem. [b] & hoc caſu d.§.creditor, eſſet correctus per iſta iura.& ſm dn̄m Franciſcū hic tex.innuit, quod vbi creditor pōt facile ad vendōnē peruenire,non dēt moleſtare fideiuſſorem.Aut non poteſt de facili vendi, & tunc ante pignoris vendōnem p̄t ꝯuenire ad fideiuſſorem. & d.§.remanet incorrectus, cuius dictū refert Cy. in auth.præſente,in 6 quæſtione.pro iſta opinio.facit l.fideiuſſio

ADDITIONES.

a Et l.decem. Et ibi ad hoc uide Io.de Por. & in l.ſi ſeruum.§.uideamus. eo.tit ſi cer pet, & in l.ſi dubitetur.de fideiuſ. & do.Soc.in conſi.55 incip. præſtantiſſime doctor, ver. 3 principaliter.circa fin.Adde d.Georg.Thomaſinum. conſilio 22. incip.ſ præſtantiſſime domine,& patrem.verſi ex hoc dicto ſoluitur.volum.2.
b Fideiuſſorem. Sed quæro,quid ſi datis pignoribus creditori pacto, vt uendere liceret, & ſi minus venderentur, id a debitore ſatisfieret, pro quo fideiuſſor interceſſit. An niſi venditis pignoribus exigi poſſet?uide d.Soc.in conſi.273. incip.in præſenti conſultatione,ver.2.quæro.circa medium,in 2.parte.

ſor mõſtrat.§.1.ff.e.Sed do.Ia.de Bel.dicit ꝙ hoc non vr̃ poſſe ꝓ
cedere: quia cũ primo dẽr agi pſonali actione ꝯ debitorẽ q̃ ꝯ fi-
deiuſſorẽ,vt hic ſm d.§.ſed neq;.ꝓſequẽdo illã literam,neceſſe
habuit creditor facultates dbitoris excutere ergo & pignora,ut
d.§.ſed neq;.dic ergo,dt ipſe,p viã excuſſionis oportet credito
rẽ pignora excutere remedijs iuris ſm formã l.adiuo Pio §.1.de
re iu.cum pignus ſit in bonis debitoris,vt l.pignus. C.de pig.act.
ſed p viã vẽditionis volũtariæ,fortè nõ cogei creditor vẽdere,
& hoc caſu poſſet ꝓcedere gl.& dictũ Dy.No.glo.ſ ſens,ibi,ĩ eo
15 rõ territorio.† Ia.de Rauẽ.reꝓhẽdit iſtã gl.dt.n.territoriũ poſſe
eſſe ita magnũ, ꝙ debitor exñs ĩ territorio repuiarei abñs. ideo
dt ipſe.ego intelligo ꝙ cẽt pñs,qñ cẽt vel in ciuitate,vel in ſubur
bis.No gl.ſi arbitrio iudicis.Iſtã gl ſimpl̃r tenẽt Doct in auth.
16 pñte, ĩ vlt.q.,p iſta opi eſt caſus hic,† ꝙ iſta dilatio ſit arbitraria,
17 ibi,cõuenit nãq; tp̃s,&c.† No.gl.i reũ,ibi,l Modeſtinus. veritas
eſt,ꝙ iſte §.loqtur in duob.quorũ unus eſt obligatus principl̃r,
alius acceſſorie,& eorũ obligationes ſunt diſpares, quo caſu ſi
fideiuſſor,ſeu acceſſorie obligatus ſoluit,ĩ dubio uideĩ ſoluere
ꝓ ſua obl̃one,vt l.Stichũ.§.ſi mãdato ff.de ſol.& ff.de ĩ rẽ ver.l.ſi
filius & iõ poſſet fieri ceſſio etiã ex interuallo,& nullo pacto in
teruenięte tpe ſolonis,vt probatur p d.l.& l Papinianus.ff mãd.
q̃cq̃d ibi dicat gl.ad ꝙ facit, qđ no.gl.in l.ſi res obligara.ĩ fi.ĩ vlt.
opp.ff.de leg.1.Nõ ob.l.Modeſtinus.qa loquiĩ io plurib.princi-
palib.obligatis ex eodẽ ꝯctu,uel quaſi. quorõ oblĩones ſunt pa-
res quo caſu ſi un⁹ ſoluit,vr̃ ꝓ tali oblõne ſoluere,& ideo ceſſio
dẽt fieri ſm modũ hic traditũ p gl.in d.l.Modeſtinus & ita ten
tit Dy.in d.§.ſi mandato.& circa p̃dicta uide,p no.Doct.in l.cũ
18 alter.C.eo.tit.† Quæro,quæ actio cedi dẽt Dic, ꝙ perſonalis &
hypothecaria ꝯ principalẽ,& fideiuſſorẽ.C.e.l.3.& l.cum altera.
ff de fideiuſ.l.fideiuſſoribus. & l.cum his.& poſſet ẽt cedi oblõ
naturalis,tñ ſi dbitor ꝓ quo fideiuſſor interceſſerit, obligareĩ tñ
naturaliter,ut ſi eſt ſeru⁹,vel pupill⁹, illa naturalis tñ ẽt cedi p̃t,
19 l.ci⁹,ĩ prin ff.ad Treb.† Quæro,vtrũ fideiuſſor creditori nõ agẽ
ti,& ei ĩuito poſſit petere à creditore qđ recipiat dbitũ,& actio
nẽ cedat ꝯ principalẽ.Doct vr̃r tenere,qđ principalis teneĩ cede
re fideiuſſori,p l.fideiuſſor.ff.eo.& ita ſequũĩ Doct.ĩ d.l. fideiuſ
ſor.& Vber.d Bobio,& Dy & Doct.in l.3.C.eo.& qui po.in pig.
20 ha.l.poſſeſſor.† Quæro,an iſta exceptio,quã opponit fideiuſſor,
quod prius ꝯueniaĩ principalis,quã ipſe,ſit dilatoria, vel perem
ptoria,& ad fideiuſſor ſi eſt ꝯuentus reo abñte, & ĩ.pte.reus re
dijt,poterit opponere iſtã exceptionẽ.Die v not.Doc.in l.exce.
C.de ꝓb.& C.de fideiuſſor.auth.pñte,in 8.& 9.q Ia.de Bel ꝯ ꝓx.
§.Vlt.no.tex.ibi,principalẽ uero &c.ibi,mittere alicubi,intelli-
21 gẽdo ſm gl.† qđ ille dicaĩ pñs,q eſt in territorio,a & abñs q ẽ ex
a territoriũ,& no.q diudex p̃t citare extra territoriũ ſuũ.b ꝓ hoc la
b cit gl.q̃ in c.pñs.ibi,ſexto modo,&c.In ea gl.ibi,dñ gl.di,ut faci-
le poſſit citari.&c.No.ꝙ dt facile,de quo dixi in §.ſi uero abſint
ſup.de hęre. & fal.licet Iac.de Bel.alle.huoc tex.in contrarium.

ADDITIONES.

a In territorio. Quis autem dicatur præſens, vide Fel.in c. quoniam, vt lĩ. non conteſt. ver. circa textum. cum ſe. vbi plene no. & do. Alex. de Imo.in conſi.176.2.parte.& quis dicatur abſens,vide Fel.in d.c.

b Subaudi. Et an,& quando ſic,& quando non,vide in omnino Fel in c.licet ratione.circa prin.in uer. in uero ſequere.cum plu.ſeq.de foro compe.ubi plene no.

---

1 *Tex.in iſto § quod non corrigitur per.§.ad hac,infra de litigio.*
Creditor contra debitorem poſſidentem habet electionem agere vel actione per perſonali,vel actione hypothecaria.& nu.17.
2 *Diſpõ huius § ꝙ habeat locum tam in tacita hypothecharia,quam in expreſſa.*
Tex.in l. Moſchis.ff.de iure fiſci,quod habeat locum in caſu ſpeciali.
3 *Creditor poteſt agere vel perſonali contra debitorem, vel hypothecaria cõtra commodatarium,vel depoſitarium.*
4 *Præſcriptio ſi ſit decurſa contra principalẽ,vel fideiuſſorẽ,qualiter agendũ ſit.*
Exceptio,quæ competit ex perſona rei,quod ad fideiuſſorem porrigatur.
5 *Interruptio præſcriptionis facta cõtra principalem, an inducat interruptionem contra fideiuſſorem.*
6 *Debitore abſente, an poſſit agi contra tertios poſſeſſores bonorum debitoris per creditorem,quod ſic dando curatorem bonis, & quod interlocutoria feratur contra eum tanquam contra contumacem.*
7 *Agere contra poſſeſſores bonorum fideiuſſoris, quod poſſit creditor. & quod agere debeat primo contra principalem reali,vel perſonali.*
8 *Excuſſio contra principalem qualiter fiat.*
9 *Proceſſus factus per creditorem contra extraneos poſſeſſores,non facta excuſſione principalis,quod teneat ſi non opponatur.*
10 *Agi contra pignorum poſſeſſores,non facta diſcuſſione cõtra principalem, quod poſſit,ſi principalis ceſſit bonis.*
11 *Actio perſonalis,& hypothecaria,an poſſint ſimul,& ſemel,in eodem libello intentari,& eſt ſpeciale.*
12 *Cumulatio actionum prohibetur,quando actiones ſe habent,quod abſolutoria lata in prima,parit exceptionem rei iudicatæ in ſecunda.*
13 *Cumulatio actionum,an admittatur,quando vna eſt acceſſoria ad aliam.*
14 *Agere contra debitorem debitoris,quãdo poſſit creditor,qui habet nomen obligatum,excuſſione non facta,remiſſiue,& nu.17.*
15 *Debitor debitoris,quãdo eius nomẽ eſt obligatum,an teneatur creditori actione hypothecaria.& nu.8.vbi quod non.*
16 *Excuſſio de qua hic quod ẽt fieri dẽat,quãdo agitur reuocatoria ad reuocandũ alienata in fraudem per debitorẽ obligatum obligatione perſonali tantum.*

§.Sed neque. Actio hypothecaria ꝯ extraneos pigno-
rũ poſſeſſores intentari nõ debet, niſi
prius reorũ,& fideiuſſorũ facultatibus excuſſis.hoc idem obti
net in oĩbus creditoribus,& ſucceſſoribus.h.d. & hẽt tres par-
tes Nã primo imperator ꝓhibet agi hypothecar a ꝯ extraneos
pignorũ poſſeſſores,prius q̃ ſit actũ pſonali actione ꝯ reũ,& fi-
deiuſſores.Scdo pmittiĩ agi hypothecaria ad res fideiuſſorum
a quocunq; poſſeſſas:& ponitur p̃cedẽtium declaratio.Tertio
poniĩ extẽſio ad oẽs creditores,& ſucceſſores. Scda in uer.ſed
1 neq;.Tertia in uer.nõ ſolu.† In gl.q̃ incip.quaſi. not.gl.ibi,hoc
corrigi.hæc ſolo non vr̃ vera, qa legũ correctio eſt euitãda, vt
l.p̃cipimus.C.de app.C de teſt.l.ſancimus.& ſic ille.§.intelligi
tur ſm iſtũ:& qa debitore poſſidente ſine dubio daĩ electio cre
ditori l.agat pſonali, vel hypothecaria, vt hoc §.ver.ꝯ prin.ſed
iſta ſol.eſt ꝯ tex §.ad hæc.In ea gl.ibi,alij dñt.iſtam ſolu.tenet gl.
2 in l.ꝯria.ſed illa ſol.eſt ꝯ tex.l ꝯriæ.† In ea gl.ibi, in fi.illã ſol.re
probat: qa licẽt in ꝯria fiat mẽtio de expreſſa hypothecaria tñ
hic non dr̃,an ſit expſſa,vel tacita,ſed gñaliter loqtur: & iõ dẽt
gñaliter intelligi.vt l.1.§.& gñaliter. ff. de leg.p̃ſtan.& qđ iſte.§.
loquaĩ ẽt in expſſa hypothecaria,no ĩ d.l.Moſchis.in prin ff.de
iu.fiſci.vbi dr̃ hodie idẽ eſt in expreſſa hypothecaria.ꝙ olim e-
rat in tacita.quare dic,qđ iſte §.loqtur gñaliter:lex vero ꝯria lo-
quiĩ in caſu ſpãli,videlicet,qñ ã litẽ ĩſtãtã ꝯ debitorẽ debitor
alienat.quo caſu, licẽt nõ ꝯhat vitiũ litigioſi, tñ ꝯditio ad oĩa
trahiĩ,quãtũ ad hoc,vt poſſeſſor hñs eã a debitore poſſit ꝯue
niri ante ꝙ ꝯueniatur ipſe debitor.& iſta eſt uera ſol.q̃ poniĩ in
auth.hoc ſi debitor.C.de pig.ĩ ſi gl.cã tenet Azo in ſum.de pig.
& Ia.But.in d.auth.& cõtra teneĩ p nr̃os Doc.No.gl.ad res.ibi,
3 apud eundẽ eſſe vr̃, & per ꝯñs† datur electio creditori utrum
agat pſonali ꝯ ipſum debitorem, vel hypothecaria ꝯ depoſita-
riu,vel cõmodatariũ vt ĩ in ver.ꝯ principales,& cã tene menti.
4 Gl.illud ibi,ſiot ĩ pñtia.in dic clarius, ſm Iac.de Bel.† qđ ſiue ſit
p̃ſcriptum perſonalib.actionib.ẽt ꝯpetẽtib.ꝯ reum & fideiuſſo
rẽ.puta ꝙ ſimul.& eodẽ tpe ceperũt cõpetere.ſiue ſit p̃ſcriptũ
pſonalib.ꝯ reũ tñ puta prius incipit cõpeter actio,quã inter-
cederent fideiuſſores,ſp dẽt fieri latio realiũ actionum,& nõ
pſonalium.qa eis agi nõ p̃t,qa obſtat exceptio. q̃ ex perſona rei
ad fideiuſſorẽ porrigiĩ,vt l.exceptiones § rei ff de excep & nõ
eſt imputandũ creditori,ſi eo caſu pſonali nõ agit,qa iudiciũ
in effectu eſſet eloſoriũ,qđ eſſe nõ dẽt. vt l. ſi p̃tor.in prin.ff.de
iu.de pec.l eo tpe.in prin.cũ ſi.Si vero eſt p̃ſcriptum ꝯ fideiuſſo
res pſonalib actionib. tñ. vt priuſquã reus ſe obligauit,rõe ẽt ĩ
ſubitiũ fideiuſſor ꝯueniĩ.& ſeruat,qđ dr̃ hic.ita loqĩ hæc glo.
ita di Iac de Bel.ponit ergo Iac. exẽplũ, ꝙ ſit p̃ſcriptum ꝯ fide-
iuſſorem pſonalib. actionib. puta,qa prius ſe obligauit, q reus
principalis.p̃t ẽt poni exẽplũ,ꝙ fideiuſſor ſit ſolus obligatus,&
nõ reus,qa p̃ſcriptio ſuit interrupta ꝯ principalem,non ꝯ fide-
5 iuſſorẽ nã† interruptio ꝯ principalẽ fcã nõ inducit ĩterruptio
nẽ ꝯ fideiuſſorẽ ſm vnam op.in l.cũ quis.§ ſi qs pro eo.ff.de fi-
deiuſ.in gl.in ver.& pro fideiuſſore.ff de ſolon. licet aliud no.
in d.§.in gl.ſi vtilis.ĩ fi.ſed præcedẽs opi.eſt verior, & menti te-
6 nẽda,& cã tenẽt doct.in l.fi.C.de duob.reis.Quæro,† pone, qđ
debitor eſt abñs, nunqđ poterit agere ꝯ poſſeſſores bonorum?
Glo.determinat indiſtincte, qđ ſic: ſicut diximus in fideiuſſo-
re,ita no.in auth.hoc ſi debitor.C.de fideiuſ.& vr̃r eam teuere
doc.ibi,& cã tenet Spec.in tit.de fideiuſ.§.1.& hoc ibi no.Ia.de
a Bel.qđ iſto caſo eſt dãdus curator bonis a debitoris abñtis,qui
ſuſcipiat actiones,vt l. ab hoſtib.In prio.ff ex qb. cau ma.l.idẽ.
§.1.ff.de priu.cre.ff de mun.& ho.l.1.in fi. cũ ſim.& eſt rõ drĩæ
inter fideiuſſorẽ,& extraneũ poſſeſſorẽ,qa fideiuſſor ex ſuo fcõ
ꝯueniĩ.Et iõ durius aſtringiĩ,ſ e.§.pxi.Sed extraneus poſſeſſor
ex ꝯctu & fcõ debitoris ꝯueniĩ: & ideo cũ eo mitius agiĩ,vt C.
de ꝯue.fiſci.debi.l.1.& de decu.l.1.li.x. & iſta opi.1 ĩ ſatis bona.
Iac.But.limitat dictã gl.alio mõ, videlicet, qđ nõ ſit neceſſe agi ꝯ
principalẽ debitorẽ abñtẽ,adeo qđ ꝯ ipm ſnĩa diffinitiua fera-
tur,qa ferri nõ p̃t lite nõ ꝯt.vt l.ii.§.illud.ff.de tẽ.app.ſed bñ ferĩ
ꝯ eum q̃dã interlocutoria,tanq̃ ꝯ ꝯtumacẽ,& fiet diſcuſſio bo
norum ipſorũ,vt l.pñti.§.1 & §. ſicubi. C.de his,q ad ec.ꝯſu.&
iſta limitatio vr̃ ſatis iuri ꝯſona In ea.glo.ibi,no. iſla &c.iſta glo.
7 tenet† ꝙ aliud ſit ĩ fideiuſſore poſſidẽte q̃ ĩ debitore poſſidẽte.
& hãc gl tenet Ia.de Bel. p hũc tex. quia cõ in debitore iſte tex.
permittat,vt in uer.ꝯ in pñti.in fideiuſſore vr̃ negare, ar.l.eum
prætor.ff.de iu.& l.ſi ſtoc.§.ſed quod Pa ff.de mi.cum ſimi.ſed
cuntra not.in auth.hoc ſi debitor.C.de pig.quod idem ſit in fi-
deiuſſore poſſidẽte,quod in reo principali.& illam gl.tenẽt ibi
Iac.Bu.& Cyn. & illa videtur verior,cum eadem ſit ratio.etiã
ergo

ADDITIO.

a Bonis. Adde Bar.etiam in l.ſi quis inſtituatur.§ & ideo. de hære. inſtitu. & in l.minoro ff.de tutela.& in l.ſi pupillus.§.fin.de tut.& rat.diſtr.& in l.ignorare C.de teſt.mi-l.& Spec.in tit.de primo,& ſecundo decre.§.I.& Soc. in conſi.31. inc. proſequendo ordinem,uer.arbitror etiam,in 3.parte.

ergo iſte ordo, qa prius ageř ꝯ debitorē principalē reali, vel pſo
nali, poſtea agetur ꝯ poſſeſſorē bonoꝝ ꝯ fideiuſſoris. & iſte ordo
a colliř ex primo §. & qualiter fiat excuſſio,[a] colligiř ſm Iaco. de
Are. ex l. præſenti. §. 1. & ſicubi. præalle. Et inter alios modos ſm
8 eũ, totum eſt, ꝙ † fiat diſcuſſio, & inueſtigatio bonoꝝ p publi-
cũ nuncium, cui referenti iudex credit, arg. l. magis puto. §. nec
cũm. ff. de reb. eo. & arg. l. ea quę. C. de acc. melius in c. cũ parati.
extra, de appel. cautela tñ eſt ſm eũ, qđ mittanř duo nuncij, qa ĩ
ore duorũ, &c. vt ꝫ. de teſt. in prin. arg. pro hac op. ꝫ. defen. ciu.
§. ex puinciali. & C. đ bo. vac. l. fi. li. x. ibi, tñ ipſius relationi, &c.
Et facit, quod no. Spe. in tit. de cita. §. ſeqtur. uer. & dicit Vbert⁹.
& §. ſeq. & dicit Iac. de Are. eſſe neceſſe, quòd pronuncieř excuſ
ſionem lĩme factam, per l. tutores. ff. de cõfir. tu. ibi, idoneis pro
9 nunciat, &c. & per l. no. §. ſenatus. ff. de fideiuſ. Quæro, † ſi fuit a-
ctum hypothecharia cõtra extraneos poſſeſſores, non conuento
primo principali reo, nec facta excuſſione, nunqd ualebit pceſ
ſus, & ſnĩa? Et uideř, ꝙ non, qa peruertitur ordo, ut l. prolatã C.
de ſen. In contrariũ uideř. C. de app. l. 1. & iſtam ultimam partē
tenet Iac. Bu. nõ ob. l. prolatã, qa habet locũ, qñ peruertiř ordo
unius cãę ad ſeipſam, quo caſu ſnĩa et act⁹, q fit nõ ualet, ut ibi:
ſed qñ peruertitur ordo unius cãæ ad aliam, ut eſt in qõne ppo
ſita, tunc talis ordinis pverſio, non vitiat proceſſum, vel ſnĩam
ipſo iure, vt d. l. 1. de ap. ita dicit Ia. Bu. q̃ diſtinctio eſt gl. Sed ad
uerte, qa p opin. Ia. videř gl. ordinaria in fi. in l. 1. § nunc tracte-
mus, ff. de tut. & ra. diſt. in gl. ĩ ver. q adminiſtrauerat. pbatur ēt
per rationē, quia iura dicunt, ꝙ ex teſtõ vnius ꝑpoſteratio iudi
b cij ad aliud, ſi non opponař,[b] nõ reddit iudicium nullũ, vt no.
20 glo. in l. a. C. cõi diuid. ff. de eui. l. ſi mancipium. §. 1. † Quæro. qđ
ſi debitor ceſſit bonis, an nulla ſcã diſcuſſione poterit agi ꝯ pi.
poſ. Ia. de Are. ſuper huc de facto conſultus reſpõdit, qđ ſic, vt
21 not. Cy. ĩ auth. hoc ſi debitor. C. de pign. ĩ vlt. q. † Vltimo circa
iſtũ §. no. tex. ibi ĩ ver. ꝯtra principales. ibi, ſiue ambobus, quod
actio pſonalis, & hypothecaria poſſunt ſimul in eodem libello
intẽtari in q̃reſã, & petitione hæreditatis. in actione ad exhi. vt
not. in l. q de inoſ. ff. de inoſ. teſt. & ĩ l. 1. ff. ad exhi. & de inter ac.
22 l. 1. † Sed ꝯtra iſtud notabile fortiter opponitur, qa iura dñt, qđ
qñ duę actiones ſic ſe hñt, qđ abſolutoria lata in prima pariat
c exceptionē rei iud. in ſcđa, non admittitur accumulatio,[c] vt ff.
de exce. rei iud. l. ſi mř. §. & an eadē. & l. cũ qs. ff. de exce. l. fundũ.
cũ ſi. ſed actio pſonalis, & hypothecaria ſic ſe hñt, qđ abſoluto-
ria lata ĩ una parit exceptionē rei iudicatę ĩ alia, vt l. ꝙ ſi deterē
te. ff. qb. mo. pig. vel hypo. ſolui. Dy. format iſtud ꝯriũ in c. nul-
lus plurib. extra de reg. iu. & dicit, qđ iſte §. loqtur de cumulatio
ne, q̃ ſi fiet ab ipſo initio, valet, qñ plures actiões ſimul, & ſemel
pponunř. ſed in cumulatione, de qua tractat l. edita. C. de eden.
loqtur qñ vna actio pponiř poſt primã. Iſta ſol. Dy. nõ. vř uera
qa ſicut non admittiř cumulatio ex poſt facto, ſic nec ab initio
23 vt d. l. fundi. & l. fundũ. quare † Cy. ĩ l. edita. dicit, ꝙ hoc ē iõ qa
vna actio eſt acceſſoria ad aliã, iõ admittiř cumulatio. Iſta ſol.
etiã non videř vera, per dictã l. fundi. & l. fundum. vbi actio pro
re, & p fructibus ſimul proponi non poteſt. Et ſi dicatur, actio,
q̃ ꝯpetit p fructibus, nõ eſt acceſſoria. Rñdeo eadem rõne hy-
pothecaria nõ eſt acceſſoria ad principalē, quia q̃libet eſt actio
p ſe: qa ſicut actio hypothecaria non põt ꝯſiſtere ab initio ſine
principali, ita actio ex fructib⁹ ſine principali ꝯſiſtere non põt.
Quare ſolue ſic, iura noua auth grauant actorē, vt prius debeat
excutere principalē debitorem ſuper perſonali actione, quam
veniat ad fideiuſſorē, uel extraneũ poſſeſſorem: ideo ne nimiũ
actor differat, voluit hic Imperator exonerare eũ in hoc, cõtra
regulã cumulationum, vt dictę duę actiones poſſint ſimul in-
24 tentari, & ſic eſt hic ſpeciale. † Secũdo no. tex. ibi, uel ſi quos ha
buit hrđes, &c. quia iſte tex. allegař per quoſdã ad qõnem, vbi
habeo nomen debitoris mei obligatũ, quod anteq̃ poſſim age
re ꝯtra debitorē debitoris, prius debet fieri excuſſio ꝯ principa
25 lē, de quo ꝫ. dicam. † Tertio no. text. ibi, & qui hypothecariis
actio. &c. quia alleg. p quoſdam ad qõnē, quod ſi habeo obliga-
tũ nomē debitoris mei, quod ipſe debitor debitoris mei teneř
26 mihi actione hypothecaria, de qua qõne etiã ꝫ. dicã. † Quarto
no. ver. ꝯ principalē, in eo, quod dař electio creditori agere p-
27 ſonali, uel hypothecaria, qñ ipſe debitor poſſidet. † Vlterius p
decľone illius no. quod colľr ex tex. ibi, ſi quos habuit hæredes.
Quæro, an ſicut ꝯ poſſeſ. rei copalis ñ poſsũ agere hypotheca-
ria, ãteq̃ fiat excuſſio ꝯ principalē, & fideiuſſores: ita ſi uolo age
re ꝯ debitorē debitoris mei, eſt neceſſe ꝙ faciã excuſſionem ꝯ
pricipalē debitorē, & hic tex. al. p quoſdã, qđ ſic. p hoc facit, qđ
ordo excuſsiõis ē, qđ veniař ad noĩa, vt l. a diuo Pio, §. ſic quoq;
ff. de re. iu. Præterea đt lex, qđ fiſc⁹ nõ prius ꝯuenit debitorē đbi
toris ſui, niſi debitor ſuus nõ ſit ſoluẽdo, vt l. nõ pri⁹. C. qñ fiſ. vř
prima. & ſic đbitor đbitoris vř, qđ đmũ ĩ ſubſidiũ ꝯueniat. Prĩo
hoc vř pbari p l. hrđi. C. đ hę. ac. iducẽdo hoc mõ, oĩa bona ma
riti ſũt obligata p dote, vt ĩ l. 1. ĩ prin. C. de rei vx. ac. ergo in gñali
oblĩone veniũt noĩa, vt l. nomē. C. q̃ res pi. obl. pñr. & tñ d. l. hrđi.
di, ꝙ vxor nõ ꝑt pri⁹ agere ꝯ debitorē mariti, q̃ agař ꝯ hrđes ip-
ſi⁹ mariti. Iõ ꝯriũ vř p l. creditores. ff. de pig. & p l. q pig. ff. de pig.

& iſtã vltimã partē aliq tenẽt ad l. nõ prius. & ad d. l. hæredi. Re
ſpondent, ꝙ ibi loquitur in tacita hypotheca, qõ noſtra loquiř
in expſſa. ſed huic tex. rñdent qui de ipſa gl. faciunt mẽtionem.
Ia. de Are. tenet primam opinionem, quod ſit neceſſaria excuſ-
ſio, & dicit ēt eē tutius. de quo p eum. & Cy. in l. nomē, alś dicit
de iuris rigore nõ eſſe neceſſariã excuſſionē. nec iſta iura noua
inducta ſunt p hãc ꝯſtõnē. q̃ loquiř de vero poſſeſſore rei, ſed in
noĩe nõ cadit vera poſſeſſio, vt l. ſeruus. §. ĩcorporalis ff. de acq.
re. do. nõ ob. hic tex. ibi, ſi quos habuerit, quia hic loqtur de illis
q ſunt acceſſorie obligati p principalib. debitorib. & ita ſentit
gl. ſup verbo, hrs. nõ aũt hic loqtur contra debitorē debitoris,
& iſtam opin. tenet Spe. & ibi ad hanc qõnē iſtũ tex. alleg. In tit.
de proc. §. ſeq. ver. qđ ſi mihi obligaſti. ad quod facit, qđ ipſe. no.
18 in titu. de obl. §. 1. ver. ſeq eo. ti. † Scđo dicit, ꝙ iſte tex. ibi, & qui
hypothecarijs act. &c. facit ad qõnē, qđ ꝯ debitorem mei debi-
toris, qui obligauit mihi bona ſua, poſſum agere hypothecaria,
quã opinionē tenet Gul. in l. grege. §. ſi pignori. ff. de pig. & C.
q̃ res pignori obli. pñt l. nomē. Sed veritas eſt, quod nõ agitur ꝯ
debitorē đbitoris actione hypothecaria, ſed agitur tantum vtili
actione pſonali, q̃ ipſi principali debitori cõpetit directa. iſtam
opi. tenēt Roff. Iac. de Are. & Cy. in d. l. nomen. Ad hunc tex. rñ-
dēt, qđ ĩ eo, qđ dicit, hypothecarijs actionib. dēt exponi, i. actio-
nib. vtilib. quæ pñt hypothecari. ſed iſta rñſio ad hunc tex. mihi
non placet, quia ſecundum iſtã rñſionē innuiř. ꝙ iſte tex. loqua
tur, qñ agitur ꝯtra debitorem debitoris. ſed hoc nõ eſt uerum,
imo loquitur qñ agitur ꝯtra illum qui ſe obligauit pro princi-
li, qui conuenitur actione perſonali, & hypothecaria. vt dixi. ꝫ.
in px q. & ideo tenẽdo opi. ꝑdictorũ doctorũ tanq̃ verã ad hũc
tex. rñde, qđ nihil facit ad ꝑdictã qõnē. cum hic, vt dixi, non lo-
19 quatur qñ agitur ꝯ debitores. † Quæro, an iſta excuſſio, de qua
hic loquitur, hēat locum qñ debitor non obligauit mihi bona
ſua, ſed habeo ipſum tãtũ obligatum actione perſonali, & po-
ſtea in fraudem alienat, an debeo prius facere excuſſionem ꝯ ip
ſum debitorem, anteq̃ agam reuocatoria ꝯ ipſum poſſeſſorem.
dic, qđ ſic, vt pbař in tex. & gl. in l. 1. C. de his q̃ in frau. cre. & in-
ſti. de ac. §. item ſi quis in fraudē, & not. C. de pig. auth. hoc ſi de
bitor facit l. ignoti. C. de his, q̃ ĩ frau. cre. & ff. eo. ti. l. ait ꝑtor. §. 1.

ADDITIONES.

a Excuſſio. Vide Pet. de Suza. in l. fi. C. de act. & obl. Io. de Por. in l. decem. ff. de verb. obl. & Ang. hic. Et an & quando ſit neceſſaria, & quando non, unde dom. Soc. in conſil. 24. in ... vbi diligenter, & mature. verſi. quarto uidetur probari, cum uer. ſeq. in 3. par. vbi nonnulla utilia, & not. in hac materia excuſſionis tradit, & per Fel. in c. ex te-ſt. ... pro. circa finem, in ver. extra gl. de iureiu.

b Non opponatur. Adde Bal. in auth. contra rogatus, in fi. C. ad Treb. Ang. hic & Io. de Por. in l. decem. de verb. obligatio. Bal. in l. 1. C. ſi quis in frau. pa. & Bene. de Bar. in tract. diſcuſſionum. 3. q. principali. vbi concordat opi. do. Alex. de Imo. in l. fi. in prin. ff. ſi cer. pe. & in conſi. 31. 4. par.

c Accumulatio. Vide ad hoc omnino d. Fel. in c. ſignificantibus. de libel. ob. circa mediũ. ver. nam licet. vbi etiam nonnulla alia utilia circa materiam accumulationis.

1 *Creditor inuitus cogitur accipere rem in ſolutum, & ſic aliud pro alio, eo inuito ſolui poteſt, & quando poſſit. & nu. 3*
2 *Res melior quam habet creditor, datur in ſolutum creditori, & cogitur eam vendere. & nu. 4.*
5 *Rem ſuam uendere, quando quis cogatur, remiſſiue.*
6 *Creditor recipiendo rem in ſolutum, an cogatur recipere pro uera æſtimatione, uel quantitate ſibi debita.*
7 *Fideiuſſor quando dari debeat per debitorem creditori accipienti bona eius, in ſolutum, & quare dare teneatur.*
8 *Debitor quando nõ poteſt præſtare fideiuſſorem, præſtabit iuratoriã cautionē.*
9 *Beneficio huius §. an renunciari poſſit remiſſiue.*
10 *Creditor accipiens inſolutum res debitoris negantis ſe debere, quòd teneatur fideiubere.*
11 *Campſor qui pro alio promiſit, poteſt conueniri priuſquam principalis.*
12 *Dictio, nec ſi habet copulam incluſam, quod reſoluatur in, ne non.*
13 *Beneficium ceſſionis quod non proſit ei, qui doloſe diſſipauit res ſuas, & talis carcerari poteſt.*

§. Quod autem. Si creditor a debitore debitum re-
cipere nõ ualet, cõpellitur res eius
immobiles meliores ĩ ſolõnē recipere, ſubtili earũ æſtimatione
facta, & perẽptorie, cũ ꝑdicta cautela, q̃ debitori poſſe eſt ꝑſtare,
ſi nullus emptor apparuerit argẽtariorũ ſpõſionib. in ſuo ſtatu
1 pmanẽtib. h. d. vſq; ad finē. † No. ex hoc tex. primo, ꝙ creditor ĩ
uitus cogiř accipere rē inſolutũ, & ſic aliud p alio inuito ſolui.
a Scđo no. ꝙ datur in ſol. melior res, q̃ hēt debitor,[a] & cogiř rē vē
2 dere. † Ad primũ notabile op. & vř ꝙ aliud p alio inuito credi-
3 tore ſolui nõ ꝑt, vt l. 2. §. 1. ff. ſi cer. pet. C. đ ſo. l. eũ a quo. Tu† uc-
ro qñtũ ad ppõnē hui⁹, uidelicet, qñ qs dēt quãtitatē, an poſſit
ĩuito creditore aliud ſoluere, videlicet ſpeciē, dic, aut đbitor ꝑt
ſoluere q̃titatē, aut nõ. Primo caſu, dic, aut teneř ad quantitatē
ſimplr, aut ratione ſpeciei certę. ſi tenetur ad quãtitatē ſimplr
non

ADDITIO.

a Debitor. Quod limita tu, niſi in creditore eccleſia, qui inuitus licet cogatur recipere rem pro quantitate, non tamen eligit rem meliorem, ſed mediocris ei dari oportet, ſecundum Ang. infra, de ali. & emphy. §. hoc etiam. &c. Alex. poſt Bar. in d. l. 2. alle. in tex. & Bar. etiam in dicta auth. hoc nu. porrectum.

non pt aliud ꝓ alio ſoluere, vt d. l. ſi a quo, ſi reſpectu certæ ſpeciei, ſoluẽdo ſpeciẽ liberaĩ, vt ff. ſol. mat. l. ſi vero. §. ſi. & ff. de re iudi. l. miles §. 1. & ff. ad l. Fal. l. ſi fundũ p fideicom. in prin. ff. de dol. exce. l. fideiuſſor emptionis. hĩc ẽ qd lex dicit. ꝙ ille q tenetur ad quãtitatẽ rõne certę ſpeciei, pempta ſpecie liberaĩ, ut l. Titiæ textores. §. ſi ff. de leg. 1. l. q duos. §. ſi tibi. e tit. ff. de nox. l. electio § ſi is quẽ, & l pen. §. 2. & l in naue Saupbeli. ff. lo. Scdo caſu principali, qñ debitor nõ pt ſoluere q̃titatẽ, tunc cogiĩ creditor aliud ꝓ alio recipe, vt hic, & in auth. hoc niſi debitor. C. de ſol. q̃ ſũpta eſt ex hoc § vt J. de ali. & empb §. qd aũt. poſita C. de ſac. ſan. ecc. auth. hoc ius porrectũ. No. gl. J. de alie. & emph.
4 †Circa ſm no. vide ꝓ declaratione huius, qd no. gl. in auth. hoc niſi debitor. C. de ſo. & ibi p Doc. ĩ auth. hoc ius porrectũ, ꝑall.
5 p gl. & Doc. †Cĩtex tertiũ no pro declaratione gl. q̃ incipit, hoc
a eſt vẽdere, an qs cogaĩ rẽ ſuã vẽdere, ᵃvide qd no. Cy. & clarius p Doc. C. de epiſ. aud. l. j. & vide magnã diſt. Cy. in l. 1. §. cura car-
6 nis. ff. de offi. pfe. urb. † Opp. dr hic, ꝙ creditor cõpellitur recipere rẽ in ſol. pro vera æſtimatione, ꝯ immo dẽr recipere pro qñtitate ſibi debita, nõ ꝓ uera æſtimatione, vt l. a diuo Pio §. j. ff de re iu. dicit la. d Bel. hic debitor ꝯfiteĩ: ibi negat. Itẽ ibi illud fit poſt ſñiam diffinitiuã, hic ante. ſed certe ad id, qd dt Iac. ꝙ illud fit poſt ſñiam diffinitiuã, dic qd ẽt poſt ſñiam diffinitiuã Iudex pt taxare eãdẽ quãtitatẽ, ꝓ qua daret pignus creditori ĩ ſolutũ: poſſet ẽt creditor, vt qlibet ex nouo admitti ad emendum illa pignora, vt no. in d. l. a diuo. §. 1. & p Doc. C. de execu. rei iudi. l. ordo. Quærit gl. quare dicit, neq; vlla mobili ſubſtãtia, dic. vt in gl. & tene ſecũdã opi. & ad l. ſi qs argen. in prin. ſñde, ut ibi
7 no. † No. gl. ſi pignore, in ſi. & rõ ſpecialitatis in l. iſta eſt, q a cũ creditor inuitus cogaĩ accipere in ſo. rõne aliud ꝓ alio, releuaĩ in alio, vt deĩ ſibi fideiuſſor, ſi p debitorẽ dari pt. arg. l. cũ q ff. de
8 iurein. † Et aduerte ad id, qd gl. ſ. dicit, videlicet, ꝙ ſi debitor nõ
b põt pſtare fideiuſſorẽ, pſtabit iuratoriã cautionẽ, ꝓ qua gl. facit qd no in l nõ facile. ff ſi cui pluſquã p l. Fal & ff q ſatiſ. cog. l. 1. auth. cui relictũ. C. ind. vi. ſed certe iſta qõ vi decidi ĩ hoc tex. dicit. n. cũ tali cautela, cũ qua debitor dare poſſit. No qd dicit poſſit, pſtabit ergo cautionẽ, q̃ ſibi poſſibile erit pſtare. p hoc
9 ẽt expreſſe. J. c. uer. itaq;. ibi, qualiter oĩno, & c. † Quæro utrũ beneficio huius §. poſſit renũciari? Dicit Iac. qd non, cũ iſtud pactũ ſit turpe, & ꝯ humanitatẽ, & charitatẽ, ꝙ debitor ſit ei acerbus & durus, vt in hoc. §. uer. ſed hoc qdẽ, & iõ pactũ nõ valet, vt l. ſi vnus. § pacta q̃ turpẽ. ff de pac. & l. iuriſgẽtiu. §. ſi paciſcar. cũ ſimi. ff. de pac. Sed aduerte, ꝙ iſta qõ incidit in illam qõnem
c an qs poſſit renunciare bñficio ceſſionis, ᶜ & iõ dic, vt no. in d. auth. hoc niſi debitor. de qua qõne, an qs poſſit renũciare beneficio ceſſionis, no. Dy. in l. alia. §. elegãter. ff. ſol. mat. p Doc. C. q
10 bo. ce. poſ. l. j. † Quæro, an iſte §. hẽat locum cum debitor negat ꝯdemnari, & creditor res eius accepit in ſol. an a debitore debeat creditori dari fideiuſſor. dic vt p Iac. de Bel. & dicit. ꝙ ſic,
11 & arg. huius tex. † Venio ad uer. argentariorũ, & gl. hic ponit duplicẽ intel ſm, & no. illã lec. tanq̃ no. ꝑpetuo mẽti tenẽdam. Ex qua hẽs, ꝙ ſi cãpſor fideiuſſit ꝓ alio, ẽt de iure nouo, põt prius ꝯueniri q̃ principalis, vt hic notar tex. ſm ſecũdã lec. quam no.
12 & ſic iſte ver. nõ refert ſe ad pcedẽtẽ. §. ſed uſq; ad § 1. ſ. e. † No.
d gl. illud nec, qd dictio, nec, ᵈdĩẽt copulã incluſam, & reſoluiĩ in
13 nec nõ: idem no. in l. & qa. ff. de iu. om. iu. † Secundo no. glo. nec enim, q a bñficium ceſſionis non ꝓdeſt ei, qui doloſe diſſipauit res, ita ꝙ nõ pñt haberi: nã talis cedens nihilominus poterit in carcerem detrudi, quæ lect. tangitur in gl. in d. l. ſi. ſecũdum primam lec. quod tenet Dy. in §. item ſi qs in fraudẽ. Inſt. de actio.

ADDITIONES.

a Vendere. In quibus aũt caſib. quis vendere cogatur, vide Fel. in c. 2. de Iudęis, poſt prin. ver. vlt. no. autem, ubi plene no. Et no & adde quæ ibi dixi in apoſtil.

b Cautionem. An & quando iuratoriæ cautioni ſtetur, uide Pau. de Caſt. in d. l. aſſe. in tex. & in l. fideiuſſor. §. 1. ſi qui ſatiſ. cog. & in l. ſi conſtante. §. quoties, ſolu. mat. & Bal. in l. a. C. de uſufru. leg. & in auth. cui relictum. C. de ind. uidu. & Imo. in d. l. non facile, alleg. in tex. & do. in c. 2. q. 2. in ſi. poſt glo. ibi, de dolo & contu. & do. Soc. copioſe, & no. in conſi. 232. incipien. in præſenti conſultatione, in uerſi. 1. probatur, cum alijs uerſi. ſeq. in 2. parte. ibi etiam no. nunquid iurare debet de credulitate non inuenire fideiuſſores, ut iuramentum non ſit temerarium ueritatis aſſerendo, quod ſcire non poteſt, & an iurare debet motu proprio, uel ad delationem iudicis.

c Poſſit renunciare beneficio ceſſionis. Adde quod poſui in apoſt. ad Bal. poſt eum, & do. Barb. in l. 2. nu. 4. C. de conuen. fiſ. deb. lib. 10. & Alex. conſi. 32. uol. 2.

d Dictio, nec. Tu uide iſtum in l. iſtæ, de uerb. obl. & in l. a. §. quod dicitur. ff. ſolu. mat. & Bal. in auth. cui relictum, ad ſi. C. de indi. uidui. tollen.

De Monachis. Rub.

Continuatio Rubricæ colligitur ex §. 1. J eo. & colligiĩ ex gl. quæ incipit, quas ꝯſtitutiones, ſm vlt. opi. quia ſ. titu. 1. eſt facta mentio de epiſ. & cler. & de mo. & monaſterio, vt patet in §. illud quoq;, in uerſi. idem. ſumpta occa. ſequitur uidere de monachis, & monaſterium authoritate epiſcopi ædificari debet.

1 *Vita monachalis abolet omnem maculam, & nu. 3.*

2 *Monachus perfectus, debet eſſe eruditus diuinis eloquijs.*

4 *Infamia facti, uel iuris, an tollatur per ingreſſũ monaſterij, ſeu per pœnitentiã.*

5 *Ingrediens monaſterium ſi ante ingreſſum commiſit peccatum mortale, an pro illo peccato ſit ſibi pœnitentia iniungenda, uel impoſitam ante ingreſſum facere teneatur.*

6 *Differentia inter maſculos, & fœminas, remiſſiue*

Conuerſationis. Monachalis uita purgat monachũ, & monaſteriũ ædificandũ eſt cũ authoritate epĩ, cũ orationibus & virtute, & monachus poſt triẽniũ eſt ord nãdus ſi reperiaĩ eẽ uitæ ꝓbabilis: nulla ei ĩterim qõ moueĩ, aĩr uerò nõ, niſi fuerit oblatus. Monacho aũt ĩ monaſterio delinquẽte reddẽdus eſt dño cũ reb & monachi dẽnt ſi. degere, niſi eremitæ
1 eẽ velint. h. d. † No. ꝙ uita monachalis hẽt detergere oẽm macu-
2 lã. † Scdo no. ꝙ ille q vult eſſe pfectus monachus, dẽt eſſe eruditus diuinus eloqijs. Tertio no. ſolẽnitatẽ, q̃ adhibeĩ ĩ fundatione cuiuslibet eccl. ſic J. de ec. ti. §. ſi qs aũt J. vt nul. fabri. ora. do.
3 1. rñſo. † Sed ad primũ no. opp. ꝙ uita monachalis nõ aboleat
a omnẽ maculã: ᵃ nã iura dñt, ꝙ qs pt poſt pñiam de criẽ accuſari, vt 33. q. 2. c. admonere. & tãgiĩ 6. q. 1. c. q crimine. Sol. quantũ ad Deũ tolliĩ oĩno macula peccati, ut & J. eo § ſi uerò intra in ſi. ſed quãtũ ad mũdũ, & uindictã publicã, nõ, vt in ꝯrijs & no. gl. ff. de teſti l. 3. § Iul. C. de nup. l. imperialis, §. 1. extra, de diuor. c. gaudemus. No glo. purgatus. vide circa iſtã glo. qõnem no. in l. Deo nobis § hoc etiã. C. de epiſ. & cle. per gl. 3. & vide quod no.
4 de ap c. 1. † Et no in ea. gl. ibi iuris, de hoc, an per ingreſſum monaſterij ſeu per pñiam tollatur infamia facti, uel iuris, no. glo. ext. de teſti. c. teſtimoniũ. 2. q. 3. c. hic colligitur, & 6. q. 1. c. oẽs,
5 & c. illi qui, & tãgitur in d. §. Iul. & in d. l. imperialis. §. j. † Quid autẽ iuris ſit, ſi aliqnis ĩngreditur monaſteriũ, ſi ante ingreſſum monaſterij peccatũ cõmiſerit, an pro illo peccato ſit ſibi pnĩa iniungenda. not. gl. in c. ſcripturæ. ext. de uoto. Itẽ ſi pnĩa eſt impoſita ante ingreſſum, nunqd poſt ingreſſum teneaĩ ingrediẽs pnĩam impoſitã ꝓ peccato finire, dic, vt no. gl. 33. q. 2. c. admonere, in gl. ex hoc loco. & 16 q. 1. ubi no. In gl. parua no. hãc gl. quã ni ſe, & no. 12. q. 1. ca non dicatis, & 12. q. 1. cap. de pſona.
6 † No. gl. hic intellige ibi inter iſta genera, an autem alia ſit differentia, dic ut no. in c. ſtatuimus, extra de maio. & ob.

ADDITIO.

a Oẽm maculam. An ingreſſus religionis aboleat ingratitudinem, uide Gul. de Cu. in l. Deo nobis, num. 2. & ibi poſui in add. ad ipſum in uer. ingratitudo. C. de epi. & cle. Car. in cle. con. q. 32. ex. de reg. & Spe in 11. qui fil. ſint leg. uer. quid ſi pœniteat.

§. Sancimus. No. hũc §. ibi, ſi quis autem, uide hic qd no. 17. q. 1. c. 1. & 54. diſt. c. 1. & dicitur regula apoſtolica & ibi canonica, ut de reg. c. 2. lib. 6.

1 *Teſtis qui dicit Titiũ poſſediſſe prope 20. annos, uel circa, quod probet, & refertur ad modicam quãtitatem, & probat de decem & octo an. cũ dimidio. Dictio, prope, quod refertur ad modicum tempus, puta ſex menſium.*

2 *Dictio, circa, uel citra, quid importent, remiſſiue.*
Item dictio, amplius, & ſi opponatur in libello.

3 *Dominus ſi repetit ſeruum monachum effectum, uel prælatus aliquem in ſuũ clericum, quis probabit, & coram quo iudice, remiſſiuẽ.*

4 *Quantum tempus datur domino ad repetendum eius ſeruum, ubi quod in monacho triennium, & in alio clerico annus.*

5 *A quo tempore incipit currere iſtud triennium.*

§. Si verò intra. No. tex. ibi, prope 20. & c. nam hunc
1 tex. no Iac. de Bel. † ad teſtem dicentẽ, talis poſſedit ꝓpe 20. annos, uel circa, qd referaĩ ad modicã q̃titatẽ, facit ff. de ori. in l. 2. §. exactis. ibi, id quod prope 20. an. & c. ad hoc facit, qd no. in ſi. ff. ex qui. cau. ma. l. ab hoſtib. §. ſed qd ſimpliciter, & latius in l. & ſi poſt tres. ff. ſi quis can. Quærit iſta gl. & dicit, ꝙ talis teſtis probat de 18. ann. cum dimidio, vt ſic dictio, ꝓpe, uel circa, intelligatur prope, ſ. per ſex menſes, & inter alia, all. tex. optimum in l non tñ, in prin ff de exeu. tu. & ibi dicitur, quod proximus pubertati eſt ille, qui eſt in 13. an. cum dimidio, & ſic eſt ꝓpe per ſex menſes, qui teſt. eſt cõtra gl. quæ dicit, qd proximus pubertati eſt ille, qui exceſſit decimum annum cũ dimidio, vt no. Inſtit. de inut. ſtip. § pupillus. uide circa prædicta, quod no. Iac. de Are. C. de inoffi. teſt l. ſi quis in ſuo, &
2 † de ſignificatione huius verbi, circa, ſeu citra ᵃ bẽtis ext. de de-
a ſpon. impu. c. ꝯtinebaĩ, & c. atteſtationes, & c. ſi. & ibi no. de dictione, amplius, extra, de uerb. ſig. c. cũ inter uos de dictione, vltra, no. ca. literæ. extra, de dila. & ſi iſta uerba ponuniĩ in libello quid operenĩ, no. in d. cap. literæ & c. cum inter uos, & de ſi. dictione vide Spe. in ti. de ſpon. alle. § poſt hoc, ver. itẽ clauſula, &
3 tene menti no. in gl. in ſi. pro declaratione huius† gl. cui incũbit onus probandi, an domino, an ſeruo, & corã quo iudice debeat fieri q̃ſtio, & quid iuris ſit, ſi prælatus petit aliquem in ſuũ clericum, uel monachum, uel qñ quis dicit quem ſuũ ſeruum, vel aſcriptitiũ, dic ut plene no. in c. ſed aliàs, el 2. in 1. gl. ext. de
4 ſer. non ord. & uide gl. 54. diſt. c. frequens. † Opp. & uideĩ ꝙ domino non detur trienniũ ad repetẽdum ſeruum, ſed datur annus, ideo uideĩ ob. C. de epiſ. & cle. auth. ſi. ſeruus Sol. aut loqui-
tur

ADDITIO.

a Circa. Vide plene do. Fel. in c. licet, uer. no. 2 de proba. & in c. quod ad conſultationẽ, uer. 3. concluſio de reg. iu.

tur in monacho,& datur trienniū,vt hic : aut loquitur in alio
clerico,& datur annus,vt ibi,& de hac materia plene no.p Ber.
ext.de ſer.non ord.c.2.& ibi plenius per Inn.Et eſt rō diuerſita
tis inter monachū,& alium clericum.ſunt n.monachi in locis
ſecretis alij clerici ſunt in locis publicis Et iō datur dño maius
tpś ad reuocandum in primo caſu,ꝗ in ſecundo,ita dicit gl.par
5 ua.54.diſt.c.ſi ſeruus,& p Inn.in d.tit.de ſer.nō ord. † Quæro,
a quo tēpore incipit currere iſtud triēniū, per qd dñs excludaſ
a repetendo,gl.in d.c.ſi ſeruus ſciēte.17.q.2.c.ſi qs incognitus,
non firmat.veritas vř qđ iſtud triēnium currit a tempore quo
ſeruus intrat monaſterium.nā ꝯ.in §.ſancimus, dř ꝙ ſeruus de-
bet ſtare triennio, qđ non portet habitum monachalem, quo
elapſo ſtatim ſit liber,& dēt petere habitū, & ſic a tpe quo inci-
pit ſtare in ꝓbatione,videtur,quod incipiat currere triēnium.

1 *Vita eremitarum,quod ſit melior quàm monachorum.*
2 *Monachus,an poſſit eſſe teſtis pro monacho,uel monaſterio.*
3 *Quis de uniuerſitate,vel collegio,quando poſſit eſſe teſtis in cauſa vniuerſita-
tis,vel collegij.& nu.9.*
4 *Monachus,vel canonicus teſtificans cōtra eccl.ſuā,an dēat perdere beneficiū.*
5 *Canonicus in cauſa ſui canonicatus,quod poſſit eſſe teſtis.*
6 *Canonicus contra alium canonicum pro canonico quod poſſit teſtificari.*
7 *Prælatus pro ſua eccleſia alio agente nomine eccleſiæ, quod teſtificari poſſit.*
8 *Frater minor quod poſſit eſſe teſtis.*

§. Cogitandum. No.tex.ibi,apud ſemetipſos, hoc
eſt ꝓhibitū ſub pęna excōicatio-
1 nis,vt 16.q.1.c.perniciosum † No tex.ibi , ad meliora, vř hic text.
2 quod melior ſit vita eremitarum, ꝗ monachorum. † No. text.
a ibi,ſed in cōi,&c. ꝙ vnus monachus pōt eſſe teſtis a alij mona-
cho,quod dic,vt in gl.uer.nudo uerbo,idē no.J.de teſt.§.ſi ve-
3 ro dicat.coll.7.C.de teſti.auth.ſi teſtis, & in l. . † Videtis ex hac
gl.quod §.vniuerſitatis,& §.q manumittitur , inducunt ad illā
b partē.ꝙ non poſſit ferri teſtimoniū,[b] ſed alibi gl. inducūt illos
§.ꝓ alia parte,videlicet ꝙ ad teſtimoniū admittunt : & ita no.ī
d.§.vniuerſitatis,& in l.idonei.ff.de teſt.vbi gl. in deciſione idē
tenet,qđ hic,& eo.mō ibi illos.§ alle.gl ꝗ ſunt in oīo.c.ꝗ J.alle-
gabo,& illa eſt uerior allegatio. Hoc præmiſſo ꝓ declaratione
huius q.dic,aut loquimur de his ꝗ ſiunt ex̃ collegiū, aut de his
quæ ſiunt in collegio.ſecūdo caſu p̄t,vt C.de repu.l.fi. & qđ hř
in c.1.de.pb.& eſt expreſſum ext.de teſt.c veniens. in fi & vide,
ꝙ ibi no.Primo caſu,aut de tali actu q affert vtilitatē toti col-
legio in vniuerſo,nō in particulari, & tūc pōt teſtificari mona
chus pro monacho,& ꝯtra monachos, & quilibet de collegio
ꝓ collegio & ꝯ collegiū,vt d.§. vniuerſitatis, & qđ ibi no.& d.
§.qui manumittiř.& ita itelligiř,quod no.hic, & in d l.idonei.
ff.de teſt.ꝓ hoc apparet, ꝙ ſi aliqua vniuerſitas, vel communi-
tas poſſidet aliqd,quod affert tantā vtilitatē etiā in particulari:
puta ſi aliquę coītates diſputāt de paſcuis, & nemorib.in ꝗb.be
ſtiæ ſingulorū depaſcunř,ſinguli ligna incidūt, certe tūc teſtes
de illa cōitate repelluntř, vt patet ex p̄dictis . circa prædicta vide
qđ no.Doc.in l parentes.C.de teſti per Gul. & Odof. & Iac.Bu.
in d.§.vniuerſitatis,& p gl Inn.in c cū nuncius ext.de teſt facit
ad p̄dicta c.inſuper,& c tuis,eo.tit.& de iureiu.c. & ſi Chriſtus.
4 † Quæro,nunqd monachus, vel canonicus teſtificans ꝯ ſuā ec-
cleſiam debeat perdere per hoc beneficium? Veritas eſt ꝙ non,
quia cum cogitur teſtificari contra ſuā eccleſiā,vt no in d.c.cū
nūcius,non dēt ſuum bñficium pdere,ar.l.q cum maior.§.pen.
5 de bo.lib.ff.de hoc eſt gl.in c.veniens.ext.de teſti.an ſi.de † illa q.
c an canonicus in cā ſui canonicatus [c] poſſit eē teſtis.no.gl.ꝙ ſic,
ꝗa non dř eſſe domeſticus ipſius canonicatus, ſed ipſius eccle-
6 ſiæ,vt no. 1 .q.2.c.ſuper prudentiā.† Quærit Ia.de Bel.an cano-
nicus ꝯ canonicum, poſſit alium canonicum ſuum teſtem ꝓ-
d ducere?& dicit, ꝙ ſic,[d] quia ille canonicus qui teſtificatur pro
illo canonico contra alium , nō eſt magis domeſticus vni quā
alij,& par affectus rōnem ſuſpicionis remouet,vt l.non ſolum.
§.1.ff.de ritu nup.& de hoc eſt gl.in d.c. ſuper prudentiā & 18.
7 q.2.c.vide cuti.licet ipſe nō alle.† Quæro,an p̄latus poſſit eſſe
teſtis pro eccleſia ſua.dic ꝙ ſic , alio agente noīe eccleſiæ. vt in
e c.inſuper.[e] ext.de teſt.de quo vide Inn.in c ad hoc all.incipit,p̄-
ſen de teſt.lib.6.No.gl.ibi,& tres hēdes,& quod no.Spe in ti.de
8 teſti.§.1.uer.ſed nunqđ rector,in fi.† No. in gl.ibi.§ pen idē no.
in auth.ſi teſtis.An autē frater minor poſſit eſſe teſtis?dic ꝙ ſic,
9 vt eſt caſus in c.nuper,ext.de teſti. † Quæro ſi vniuerſitas nihil
hēt,an ſingularis pſona de vniuerſitate admittatur in teſtem.&
vř ꝙ ſic,vt hic cum ſi ꝯ.all.ſed veritas eſt, ꝙ non , quia oporte-
bit imponere collectam, vt ſic in cōmuni aliquid habeat vni-
uerſitas,vt ex ea pecunia poſſit debitū ſolui,vt in l.3.§. qbus,&
quod ibi no.ff.quod cuiuſq; vniuer.& ſic patrimonium vniuſ-
cuiuſq; minuitur,& per conſequens in propria cauſa quilibet
teſtificari vř,vt colligitur ex diſtinctione ſupra data , facit l.in
ꝯcedendo.ff.de aqua plu.arcen.ff.qū appel.ſit.l.1. §. in propria.

ADDITIONES.

a Teſtis.Ad quod vide omnino dom. Soc.in conſi. 27. ſupradicta compoſitio.ner.po-
ſtremo reducendum,in 1.parte.c.28.
b Teſtimonium.Ad ſatietatem in vide Feli. in c.dilectus, el 2.in medio verſic.in ea gl.
de ſamo.& in c.inſuper,per totum commentum,de teſti.
c Cano . Et qui cauſa præbendę . vide Fel. in c.inſuper,extra de teſti.
uer.ſallit.8 ſtatim poſt princ.
d Quod hic Adde Felin cum c. Cano icus.in fi.de off.dele.
e Inſuper.Et ibidem vide F. uerſ ſallit.8.adde do. Georgium Thomaſinum conſil.ſuo
83.nu.1.videtur eſſe indubitata præſens q.poſt princ.uol.4.

1 *Res delatæ in monaſterium per ingredientem,an uitiato ingreſſu, remaneant
monaſterio.*
2 *Monaſterium an teneatur tanquam ſucceſſor pro bonis ingreſſi, uel tanquam
quilibet bonorum poſſeſſor.*
3 *Monaſterium pro bonis ingreſſi non tenetur. niſi inquantum ad ipſum peruenit.*

a §. Si quis autem. Op.& vř qđ res dēant reſtitui ex-
cunti [a] de monaſterio.vt 16. q. 1.
c.de lapſis.So.vt no.gl.& Doc.in c.qđ a te ext. de ele.cōiu.vide
no.in c.ex tranſmiſſa,ext.de renun.No gl idē in alijs ſibi acceſ-
1 ſori.vides ergo diſtōnem huius † gl cū qua ꝯcor C.de ſac ſan.
ec.auth. ingreſſi,& idē no.C.de epiſ. & cle.l Deo nobis § hmōi
autem ſed aduerte circa hāc q multi Doct ſcribunt, & multæ
gl variāt.veritas eſt qđ dicit Pet.de Bel nā aut ingrediēs mona-
ſterium,ignorabat ingreſſum nō tenere,aut ſciebat nō tenere.
Primo caſu reuocanř bona,hoc ꝓbatur in l.ſi př.& l.nec apud.
C de hęre.inſt.vbi aliqs credit aliquem eſſe fratrem, uel filium,
ꝗ non eſt.& bona ei reliquerit,illa bona ei auferuntur.Ita & in
ꝓpoſito ille poſſet reuocare bona cum credebat ingreſſum te-
nere,ꝗ non tenet.Secundo caſu,aut dedicauit bona tacite,quia
p ſolum ingreſſum,& tūc vitiato expreſſo,vitiatur tacitum, vt
l.3.§.q habet.de ſer.ruſt præd.cum ſi aut expreſſe dicendo,dedi
co me,& mea.& tunc licēt non teneat ingreſſus,tenet tñ bono
rum collatio,ſeu dedicatio.C.ſi pen. appel. mors interue.l.ſi is
q.licet iſto caſu intelligat Cy.opi Pet.dicentis , qđ qñ qs ſciens
ingreſſum nō tenere,ingrediatur monaſteriū,ꝙ bona nō reuo
cat,ꝗa vř donare,vt l. .ff de ꝯdi inde & l.cuius p errorē de reg.
iu ita colligūt ex dictis Pe.in auth.ingreſſi.C de ſacroſ.eccl.ſm
hanc diſtōnē,vř dēre intelligi,qđ diſputādo tenuit Ber.in 18.q.
ſua,ꝗ incipit,qdā mutta vxo.& vide gl.ext.de ele.ꝯiu.c.qđ a te,
a & 9. diſt c.pe.& Spe.de ſta mo.§.1.ver.54.† In ea gl.ibi,itē nun
quid,&c.tenet ergo iſta glo.qđ monaſteriū nō tenetur tanquā
ſucceſſor,ſed tanꝗ quilibet poſſeſſor:alibi gl.tenet. ꝙ monaſte-
rium teneā. iure hēditatis,vt hřs,& ſic tenetur pſonalib. actio-
nib ī ſolidū.vt hřs ita no.C.de ſac ſan.ecc.auth ſi qua mulier,in
gl.1.in fi alibi gl.diſtinguit an habeat monaſteriū ſingulariter,
an vř.ita no ff de pec l.ſi peculium §.ſed ſi dñs quā diſtōnē re-
prehēdit Cy.in l.ſi pec.ſeruo,eo.ti.& tenet,ꝙ monaſteriū tenea
tur ad inſtar přis,tanꝗ hřs,& tanꝗ ſucceſſor,& iſtā opi vř ſētire
Cy.in auth ingreſſi in pen.q.de epiſc. & cler & in auth.cā quæ
ſit cū monacho.ſed glo in d.auth ingreſſi. vř velle,ꝙ monaſte-
riū teneatur ad inſtar přis & ſic vř concor cū glo hic poſita li
cēt gl.dicat hic,vel dic,vt in auth ingreſſi.quaſi alia opi. ponā-
tur ibi ꝗ hic.ſed recte conſiderando,non ponit alia opi ibi,ꝗ
hic,ꝗa ibi dř ꝙ monaſterium tenetur pro eo tanquā pro capi-
te diminuto,intelligendo de minima capitis dimi.vt ꝗa tran-
ſit in poteſtatem patris arrogatoris, quo caſu in patrē arrogatorē
nō trāſit actio,vt l.in arrogatorē.ff de pec.Iuſtit de acq.per ar-
rogationē,in fi.& op.hic poſitā vř tenere Iac.de Bel & ꝓ iſta gl.
facit,qđ no ꝯ.c.§. 1. & iſta vř uerior opi. ꝙ eccleſia non habeat
iſta bona.vt hřs,ſed hēat iure vniuerſalis acqſitionis,ſicut dici-
mus de bonis eius,quē arrogamus.Ex quo ſequitur, ꝙ mona-
3 ſterium † non tenetur,niſi inquantum ad ipſum peruenit, &
nō vltra,vt d.l.in arrogatorem.& d §.ſi & hanc opi.videtur te
nere Inn ext.de prob.in c.præſentia.hoc ſenſit Iaco de Are.in
auth.ſi qua mulier,in fi.in addi.ſuis.C.de ſacroſan.eccl.

ADDITIO.

a Exeunti. De qua materia uide plene per Pet de Anch.in reg.acceſſorium.in 1.oppo.de
re iud in 6.& Bar in l.2.§.ſi ff. de bo. poſ.ſecundum tab. & Sal. in l.enim qui dum , de
adul.& Bal in l 2.C.de lat.lib.tol.& glo.in c.ſi quis rapuerit.27 q.1.& gl.in c.ſi quis
incognitus.17 q 2.& Imo.in clem.ne in agro.de ſta.mo.& Inno. in c.dilecta.extra de
exceſ prę.& do.Ant.in c.ſtatuimus,de relig.& Lap. alle. 62. & Ang.in conſi. 133. &
Cald.de relig.conſi.23.& Pet.de Anch.conſi. 324. & Cor.conſi. 30. inci.quidam frater
And.& do.Ant.conſi.2.& Card.conſil.42.inci.quidam nomine Laurentius.

1 *Dedicans ſe,& ſua alicui eccleſiæ,regulariter non efficitur religioſus,nec iura
loquentia de oblato monaſterio,habent locum in ipſo.*
2 *Ingrediens monaſterium,ſi aliquid ſibi reſeruat,an reſeruatio valeat , & in-
greſſus vitietur.*
3 *Papa.quod non poſſit diſpenſare,quod monachus habeat proprium.*
4 *Ingrediens monaſteriū,an minuatur maxima capitis diminutione,uel minima.*
5 *Filij ingredientes monaſterium,an ſtatim poſſint petere legitimam, uel infra
quantum tempus,ubi uidetur tenere,quod ſic.*
6 *Ingrediens monaſteriū,ꝙ habeatur pro mortuo ciuiliter , & nō naturaliter.*
7 *Ingrediens monaſterium,quod ſtatim deſinat eſſe dominus rerum ſuarum, &
ſicut tranſit dominium in eccleſiam,ita tranſeat poſſeſſio.*
8 *Filiusfamilias ſi ingreditur monaſterium,an exeat de patria poteſtate , q. ſic*
9 *Res in emphyteuſim data cum pacto,ut non alienetur,an ſi eam recipiens in-
grediatur monaſterium res ipſa in monaſterium tranſeat,remiſſiue.*
10 *Ingrediens monaſterium ſibi ſi reſeruauit vſumfructum alicuius rei pro ſe,
talis uſusfructus tranſit in monaſterium.*

§ Illud

1 §. Illud quoque. †No gl. ſed vr̃ quod ſic, in fi. Quid
aũt iuris ſit ſi qs intrat eccleſiã ſe
cularem, & ibi dedicat ſe, & ſua, & ſeculo renunciat gl. in auth.
ingreſſi. dicit, q̃ idẽ, ac ſi intraſſet monaſterium ſed hoc nõ vr̃.
verũ, nã ꝯuerſus eccleſiæ ſæcularis nõ efficit̃ religioſus ſi dedi
cet ſe, & ſua, ſed remanet liber hõ: nam ꝑ oblationẽ factam in
manu ſecularis, qs non efficit̃ religioſus, nec dr̃ ſolenne votũ
religioſum, vt no. plene p Inn. c. porrectũ, ext. de reli. hoc ꝓbat
ꝑ tex. 27. q. .c. 3. & in ca. vt lex ꝯtinentiæ, cum gl. vbi dr̃ q̃ tales
a ꝯuerſi non ſunt religioſi, [a] ſed pñt ꝯhere mr̃imonium, & hẽre
proprium, & ſic pñt teſtari, ſi aliquid apud eos remanſit, vel ni-
hil remanſit, qa ſũditas dr̃, & ſi nihil ſit in bonis, vt l. hære. app.
2 ff. de ver. ſig. & hanc vr̃ tenere Pet. in auth. ingreſſi. † Et no gl. po
terit, tenet ergo iſta gl. q̃ vbi ingrediens monaſteriũ aliquid ſi-
bi reſeruat, reſeruatio non tenet, ſed ingreſſus non vitiat, & cũ
hac gl. ꝯcor. quod no. in d. auth. ingreſſi. & l. ſi pr̃. ff. de adop. in
22. q. .c. ſolet quæri, in quadã gl mag. in fi. & iſtam opi. tenent
multi Doc. iuris ciuilis ſed ꝯrium tenet gl. quod ingreſſus vi-
tiat in c. 1. ext. de ſta. mo. de ꝯdi. app. c. fi. in gl. max in fi. Alibi gl.
diſtinguit. aut pactũ reſeruationis apponit̃ incontinenti & vi-
tiatur ingreſſus. aut apponit̃ ex interuallo, & vitiatur pactum,
ita no in l. ſi per ſeruum. § 1. ff. de viu, & habi. & ibi no. Quid di
cendum? hoc dubium inſurgit ex hoc, qa hẽre proprium eſt ꝯ
3 ſubam monachatus, nec† põt Papa in hoc diſpenſare, vt in c. cũ
ad monaſterium, ext. de ſta. mon. hoc præmiſſo in d. q̃one dic.
Aut iſtud pactum apponit̃ per modum ꝯdõnis ad ipm ingreſ-
ſum, vt quia dico, dedico me, & mea, ſi proprietas talis rei mi-
hi remaneat, & tunc iſta ꝯdõ hẽt vitiare ingreſſum, quia facit
deficere voluntatẽ ingredientis, ita loquunt̃ gl. in d. c. 1. ext. de
ſta. mo. & dictum c. fi. ext. de cond. app. o. & ita intelligo, qd no.
gl. ext. qui ele. vel. vo. c. inſinuante. Aut illa reſeruatio non appo
nitur per modum ꝯdõnis, ſed per modum cuiuſdã modi, vel
pacti & vitiatur modus, vel pactũ, ſeu reſeruatio, no aũt ingreſ-
ſus. ita loquit̃ hic gl. & alia gl. ſ. alle. & de hac q̃one tangit Spe.
in ti. de ſta. mo. §. 1. ver. 109. & de hac q̃one diſputauit Iac. But.
in q̃one q̃ incipit, quidam ſub cond. & eſt 5 & de hoc not. nt
ſatis late Doc. in c. eos qui, ext. de ſta. reg. In ca gl. ibi & qa capite
4 minuit̃, tenet iſta gl. † Quod ingrediens capite minuit̃. licẽ not.
ſup. eo. §. & in auth. ingreſſi, & in auth ſi qua mulier. & 1 q. vlt.
ſi qua mulier. vbi tenet, qd capite minuit̃, & tranſit in pt̃atem
alterius, & ſic minuit̃ minima capitis dimi. Alibi vr̃ velle gl q̃
minuatur maxima cap. dim qa efficitur ſeruus, vt no. in auth.
caſſa. C. de epiſ. & cle & j. apud quos opor. mo. cau. in prin. pro
quib. gl facit qd no. in l. cum hr̃des. §. fi. ff. de acq poſ. Sed veritas
eſt, q̃ non minuit̃ maxima cap. dimi. vt probatur. ſup. c. §. cogi-
tandum, & ibi ẽt probatur, q̃ non minuat̃ ẽt media cap. dimi.
nam retinet ẽt ciui. cũ poſſit eſſe teſtis, & ibi dr̃. An aũt ibi mi-
nuatur minima capi. dimi. vr̃ q̃ non, qa retinet familiã cui ſuc
cedit, vt ſuus, vt l. Deo nobis §. 1. ff. de epi. & cle. Sed veritas vr̃,
q̃ minuat̃ minima cap. dimi. qa mutat familiam, vt no gl. in l.
ſi ex cã. §. non videndum. ff. de mino. Nec ob. qa dr̃ quod ſuc-
cedit vt ſuus: nã & emancipatus ſuccedit, vt ſuus, vt C. de leg. hę
re. l. meminim, & tñ minuit̃ minima cap. dimi. vt Inſt. de cap.
dimi. §. minima. licèt per dictam rõnem Iac. But. vr̃ velle ꝯriũ.
in q̃one tñ principa r hic facta, ꝑ gl. vide, quod no. in locis ſup.
alle. & qd no. Io. And. in c. in pñtia, ext. de proba dica de hoc j.
5 de ſan. epiſ. §. ſi qua mulier. † No. gl. ſed an. ibi. ſed ꝯ dicas. iſtam
opi. tenet hic Iac. de Bel. & idem vr̃ ſentire glo in auth. nũc aut.
C. de epiſ. & cle. ſed gl. q̃ eſt ſup. de ſan. epiſ. ſi qua mulier, & in
auth. ſi qua mulier, de ſac ſan. eccl. ponit opi. duas, & nõ firmat.
Sed veritas vr̃ q̃ filij non pñt iſtã ltĩmam ſtatim petere, ſed de-
mũ poſt mortẽ ingreſſi, vt vr̃ velle tex. in d. auth. ſi qua mulier,
& in d. §. ſi qua. ꝓbatur ẽt rõne: nam ltĩma. q̃ debetur filio, non
debet̃ filio, niſi poſt mortẽ naturalẽ, vt ꝓbatur in l 1. §. ſi impu-
beri, ff. de col. bo. & §. ſi qs aũt impubes. l Papin ff. de inoſ. Non
ob. qd dr̃. q̃ filij ſa. tame periclitarentur, quia eccleſia tenebitur
ad alimenta eis p̃ſtanda, per eſtam iuris. l. ſm naturã. ff. de re. iu.
6 ad hoc facit, qd no. gl. in d. § ſi qua mulier. Non ꝋob. q̃ dr̃ q̃ in-
grediens hr̃ pro mortuo. qa non eſt verũ quo ad oĩa, quod no.
gl. in auth. idẽ eſt. C de bo. q̃ li. & tangit i auth. ingreſſi hr̃ enim
ꝑ mortuo ciuiliter, ſed non naturaliter, vt no. Petr. in d. auth. ſi
qua mulier, & hæc vr̃ veritas. Pro prima opi. vt filij poſſint ſta-
7 tim petere, facit tex. optime, ext. de reg. iu c. cũ qs. in fi. † Quæro,
dr̃ hic, q̃ ingrediens monaſteriũ ſtatim deſinit eſſe dñs rerum
ſuarum, & tranſit dñium in eccleſiam, an tranſeat poſſeſſio ip-
ſo iure, & tenent Doc. qd ſic, per l. ſi adoptauero. ff de preca. &
per illam l. idem tenet gl. 19. q. vlt. c. ſi qua mulier. Idẽ tenet Inn.
in c. in pñtia. ext. de prob. in vlt. gl. & ꝑ hoc apparet, q̃ monaſte
riũ æquiparet̃ patri arrogatori: cum in ipſm tranſeat poſſeſſio
ipſo iure. Secus ſi æquiparet hr̃di quia tunc non tranſiret poſ-
ſeſſio ipſo iure, vt l. cum hr̃des ff. de acq. poſ. & ſic opi. Doct. q̃
monaſteriũ teneat̃ vt hr̃s, non iure naturali non eſt vera: quia
8 immo tenet̃, vt pr̃ arrogatur, vt dixi. † Quæritur, vtrũ filiusfa.
b qui ingreditur monaſteriũ, exeat patriam pt̃atem. [b] gl. in l. ſi ex
cauſa. §. Papinianus. ff. de min. dicit q̃ ſic, & iſtam opi. tenet Iac.
de Bel. dicit enim, Monachus tranſit in obedientiã. & poteſta-
tem Abbatis vt hic, 18. q. 2. c. q̃ j. 12. q. .cap non dicatis. ſic ergo
tranſiens in pt̃atem alicuius, vr̃ liberatus a patria pt̃ate, vt Inſti.
quib. mo. ius pa. po. ſol. §. pe. hanc opi. tenet Guil. de Cu in l. pa-
tre furioſo ff. de his qui ſunt ſui, vel alie. iur. glo. & Inno. ext. de
æta. & quali. c. indecorum circa quod vide Spe. in tit. de tut. §.
ſi naũt tutor. ver. ſed quæritur, & de ſta. mo. §. 1. ver. 12. ꝯ prædi-
cta, vnum vr̃ ob. quia Monachus iure ſuorum, & vt ſuus ſucce-
c dit, vt d. l. Deo nobis. [c] § 1. ergo vr̃ quod ſit in poteſtate patris.
Sed rñde, vt ſup. dixi, quia non ſequitur, ſucceſſionem. n. eman
cipatus habet, vt ſuus, vt d. l meminimus, & tñ exiuit de poteſta
te. pro hoc optime facit, quia video. q̃ per ingreſſum monaſte
rij factũ a ſeruo, dñs perdit dñium, quod habet in ſeruo, & ſer-
uus conſequitur libertatem, vt ſup. in §. ſancimus in fi. multò
9 ergo magis deberet perdi patria poteſtas. † Quæro data eſt res
emphyteutica alicui, eo pacto, vt eã non alienet, an iſta res tran
d ſit in monaſterium aliquo monaſterium ingrediente. dic vt
10 per gl. & Dy. in l. ſi ita quis. § ſi ca. l ff. de verb. ob. † Quæro pone,
q̃ ingrediens monaſterium reſeruauit ſibi vſumfructum alicu
ius rei propriæ, ita q̃ duret in vita ingredientis. gl. format iſtã
q. in auth. ingreſſi & dicit q̃ non põt. ſed Doct. Vltramont. ibi
dicunt q̃ ius vſusfructus remanet penes ingredientẽ. ſed illud
dictum non vr̃ verum quia penes ingredientem nullum ius re
manet, vt c. cum ad monaſterium, ext. de ſta mon. veritas eſt er
go q̃ in monaſteriũ tranſit ipſum ius vſusfr. & finitur ꝑ mor-
tem naturalem ingredientis monaſterium ita tenet gl. in d. c. ſi
qua mulier. 19. q. vlt. hoc etiam tenet Spec. in tit de ſtatu mon.
ver. 47. & expreſſe per Inn. in d. c. in præſentia, ext. de proba.

ADDITIONES.

a Religioſi Adde Fel. in c. in præſentia, ver. in tex ibi, obtulit, de prob. & quod ibi ad ma-
teriam dixi in apoſt
De his conuerſis, & an ſint religioſi, & multa alia ſingularia, vide per Ro. ſing. ſuo 615.
inc p tuti a m: quorſum per fratres S. Franciſ.
b Exeat patriam poteſtatem. adde quod no in apoſt ad iſtum in auth. ingreſſi nu. 28. in
9. licet. in ver deſinat eſſe in patria poteſtate. C. de ſacroſan eccle.
c l. Deo nobis & ſub dem ad hoc vide Bal & adde Pau. de Ca in l quæ ſub conditione.
ff. de lib & poſth q̃ filium factu monachus non perdit patriam poteſtatem, quia eſ-
ſet damnoſum monaſterio quod hemat Fely in c ſudaru, el 2. in fi.
d In monaſterium ad cuius articuli deciſionem, vide late per Fely. in c. in præſentia, ver.
7. quæro, de proba.

1 *Mors ciuilis, & naturalis æquiparantur.*
2 *Ingrediens monaſterium, quando poſſit uxorem relinquere, remiſſiue.*

1 §. Si autem. †No. q̃ mors ciuilis, & naturalis æquipa
2 rantur, [a] de qua per Dyn. in l. ex ea parte.
§. inſulam. ff. de verb obl. & l. ſi cum dotem, in prin. ff. ſolu. ma-
tri per Doct. in l. Deo nobis. C de epiſc. & cler. & in 16 q 1. cap.
2 placuit. † No. glo pro certo ponit, tn fi. vide quod no. in §. detra
huntur. infra de nupt. & in cap. 2. extra, de conuer. coniug. &
in cap. ex parte, el 2. ibi no.

ADDITIO.

a Aequiparantur ad ſimiliter cum infinitis remiſſ vide in Fel. in c. licet vndique, de
off. dele. & in c in præſentia de prob. poſt prin q̃ in quod hec loco dixi in apoſt.

1 *Homines ſunt honorandi, ſecundum uirtutes.*
Doctores iuuenes uirtuoſi præferuntur Doctoribus antiquioribus uitioſis.
2 *Abbas qui bonus eſt, ſi melior reperitur, non reuocatur electio.*

§. Ordinatione. Abbas ordinandus eſt, & eligẽdus
ꝑ optima merita, & virtutes non
ex ordine, vel tempore, his generaliter obtinentib. in omnib.
1 h. d. Præcedentib. 1. epiſ. † Not. q̃ homines ſunt honorandi ſm
merita, & uirtutes. Et ſic eſt ar. gl. pro nouis Doc. ut ſint hono-
randi ſi ſint uirtuoſi, & præferuntur antiquiorib. magis uitio-
2 ſis gl. hic, & l. 1. C. de anno. ciui. lib. 11. † Quæro, quid ſi eligatur
bonus in abbatem, tamen reperitur melior eo, an ex hoc uitie-
tur electio. dic q̃ non, ut no. glo. 8. q. 1. licèt ergo.

Quomodo oporteat Epiſcopos, &c. Rub.

1 *Sacerdotium, & imperium, quòd a Deo, & eodem tempore proceſſerint.*
Iuriſdictio Papæ, quod eſt diſtincta a iuriſdictione imperij.
2 *Imperium, quòd ab eccleſia dependeat.*
3 *Donatio facta per Conſtan. Papæ Syluestro, q̃ valeat, nec reuocari poſſit.*
4 *Eccleſia, an præſcripſerit res ſibi donatas per Imperatorem caſu, quo donatio*
etiam facta non tenuerit, quòd ſic.
5 *Imperium, an procedat electione, uel ſucceſſione, remiſſiue.*
6 *Item Regna unde proceſſerint.*
Item qui coronet Reges.

MAxima quidem. Adminiſtrationes, & iu
riſdõnes Papæ, & Prin-
cipis ſunt diſtinctæ. & prius ordinanda eſt honeſta
perſona, & gloria fructus: bona & erudita uerbo, &
opere, & corporis ſapientia: non per pecuniã eligi dẽt, ſi nullus
ſit ꝯdictor, aut ſi alſ ſit talis q̃ merito repellat̃ a ꝯ dicẽdo: pœna
r ꝯtrauenientibus imminente h. d. vſq; ad § & illud. † No. quod im-

perium,

a perium & ſacerdotium ꝓceſſerunt a Deo,[a] & eodem tpe,& ſic
dicit gl.ꝙ iſtæ iuriſdõnes ſunt diſtinctæ,nec Papa in tempora-
libus,nec Imperator in ſpiritualib.d&t ſe intromittere, vt ext.
de ap.c.ſi duob.in vlt.gl. Eſt aũt Imperator diuinitus conſecu-
tus imperiũ priuilegio & ꝑtãte.96. diſt.c.Imperator. Circa qđ
vide,vt ibi no.Inn ext de for.compe.c.licèt,vbi vĩ tenere,ꝙ iu-
riſdictio Papæ,& Imperatoris ſunt diſtinctæ,niſi vacãte impe-
rio.quo caſu vnica tñ eſt,& ĩſeparata.Et vĩ velle gl.ea.diſt.cap.
2 qñ,& no.in c.ſi duob.& ſic vĩ,†quod Papa vtranq; gladij hẽat
ꝑtãtem & ab eccleſia imperiom depẽdeat,vt hr̃ in extrauagan
ti Bonifacij,quæ incipit,vnam ſanctam,no.ẽt per Hoſt in titu.
3 qui filij ſint leg §.qs & a quo.†Nr.gl.apparet,ibi,ſed licèt. tenet
ergo gl. iſta ꝙ donatio facta a Conſtantino Papæ Syluestro nõ
valet,& ita deteriat Iac.But.in lec.in procemio ffiorum. Sed ꝯ-
rium vĩ qđ donatio valuerit,& tenuerit,& ꝙ per ſucceſſorem
non poſſit reuocari.tenet gl. 63.diſt.c.ego Ludouicus,& idem
qđ ibi tenet Gul.de Cu.in procemio ffořũ, licèt illã nõ alleget
gl.ſed ꝓbat per multas rõnes,& inter alia dicit ꝙ hæc non fuit
ꝓprie donatio, ſed q̃dam remuneratio attento, ꝙ Imperator
b erat leproſus,ſanatus[b] per Papã Syluestrũ.Valebat ergo dona-
tio tanq̃ remuneratio, arg.l.ſi pater,in fi ff.de don. l.Aquilius.
eo.tit.primum imperium, & ſacerdotium, ſunt a Deo,vt hic,
ergo ſunt vt frater,& ſoror,vt hic.no.i gl.1.do.ergo Imperator
dans eccſæ non vĩ donare, ſed dotare, ſed frater tenet dotare
ſororem,vt l.cum in plures.§.pe.ff.de admi.tu. & C.e.l.non oĩ,
ergo &c Iſtam opi ꝙ donatio tenet & non poſſit per Impera-
torem reuocari, tenet gl.in c.Romana.de iureiur.in ele.in vlt.
4 gl.& iſtud teneamus fauore eccleſiæ.†Sed q̃ro retenta opin ꝙ
donatio non valuerit,an eccleſia ꝑſcripſerit res ab Imperatore
donatas.Iaco.de Bel. vĩ hic tenere,ꝙ non, per multas rõnes, &
idem vĩ tenere Cy.in l.cõpetit.C.de præſcr.30.anno. Sed ꝯ̃ tenet
do.Pan. in d c.Romana. & ibi refert,& rñdet ad rõnes d.Cy.&
5 dic,vt ibi per eum. †Et q̃ro,an imperium procedat ex electio-
ne,vel ſucceſſione,dic vt no. in tex.& glo.23.diſt.c.in noĩe dñi,
verſi.ſaluo debito,& 8.q.1.c.Moyſes,& vide extra.de ele.c.vene
6 rabilem.in fin.†Quæro,vnde proceſſerint dñationes & regna,
dic per Inno.in c. quod ſuper,ext.de voto. Quis autem debeat
Reges coronare,dic vt habetur in gl.7.q.1.c.in apibus.

ADDITIONES.

a A Deo. An imperium ſit a Deo,vide Fel in c.nouit.verſi.in gl 2 circa med verſi de ind.
b Sanatus. Tu vide de validitate d donationis,per Bar Belencinum cum inſi tatis e mil in c.inter dil. ctos,de fi inſtr & Ale poſt Inno in rub ſi de verb obl vbi ẽt per do Bart. di Are & vide Archi. Flo in 2 parte 2 partis ſummæ in 3 c inci-de donatione facta eccl per Conſtantinum,& per Brix in ſuo repertorio,in ver donatio vel an donat. facta per Conſtantinum,& ornatuo Ang & de Anch in tract de poteſta.eccl q 43.

§.Igitur ordinandus. Not. ibi,ſed etiam. not.ex
hoc §.ſecundum gl.ꝙ re-
nuncians ſuo iuri debet illud ſcire,quod prodeſt pro mulieri-
bus.Velleiano renunciantibus,circa quod vide glo. in l.ſcien-
dum.ff.de verb.oblig.& per Docto.in l.2.C.de reſcind.vend. &
ad Velleian.l.fin.§.pen.

1 *Datum per ſimoniam applicatur illi ec.cui per talẽ dationẽ facta eſt iniuria.*
Id quod aufertur alicui propter iniuriam factam alicui eccleſię,applicatur ec
cleſia iniuriatæ.
2 *Electio & confirmatio facta per pecuniam,an valeat.*
3 *Electio facta a ſuſpenſis eſt nulla.*
4 *Electio,quando eſt facta de perſona vitioſa,an valeat.*
5 *Electio facta vltra numerum quando valeat.*
6 *Preces,quando inducant ſimoniam,remiſſiue.*
7 *Epiſcopus,an diſpenſet cum electo ignoranter per ſimoniam.*

1 §.Et hanc.†No.ꝙ illud quod datur per ſimoniam.de-
bet applicari illi ecc cui per hanc dationem
fit iniuria,vt hic,& ĩ.de ſan.epiſ. §. ſi quis aũt,& § pro omnib.
& § ſeq.& ext.de ſimo.c.ad hoc,& ibi no & quod no.ext.de iu
re pa.c.quia clerici,& ſic illud quod aufertur alicui, quia facit
iniuriam ecc.applicatur illi ec.cui fit iniuria vt not.in d c.quia
clerici,facit 17.q.4.c.ſi quis in atrio.& eo.ti.c.quis deinceps,&
ext.de pę.c.in q̃buſdã,& qđ ibi not.27.q.1. c.ſi qs rapuerit. Sedo
2 no.ꝙ electio,& ꝯfirmatio facta per pecuniã non valet,[a] ſed ꝯ
a hoc op.ſm Iaco.de Bel.& vĩ, ꝙ talis electio valeat,vt ſ.vt deter.
ſit nu.cl.§.ſancimus,& §.ad hoc quidẽ. Sol. ibi fuit in materia,
hic in accidenti. Et pro huius materiæ decĩone, dic ſm Iac. de
Bel.aut eſt peccatum in forma,aut in materia , aut in accidẽti,
aut in qualitate , aut in numero. Primo caſu ipſo iure electio
non valet,vt ſ.eo.§ ſed neque vxor ff.de decu. l.Herennius. rõ,
quia talis electio fundm̃ non hẽt. C. de nu. & actu.l.actuarios,
li.12.probatur in l.ſi ꝯſtat.ff.de app.1.q.1.c.principatus.ita dicit
Iac.de Bel.de hoc,qñ electio ſit nulla non ſeruata forma,eſt ca-
ſus in c.ſuper eo,ext.de ele.& c dilecti.c.qa pp,& c.cũ poſt peri
tiam,& c.Cumana,eo.ti.& no.in c.innotuit. Sedo caſu,cum eſt
peccatũ in materia. puta, quia electorib. ius eligendi non cõpe-
tit,ſeruauerunt tñ formam debitam, dicit Iac.de Bel. ꝙ idẽ per
eadem iura,& C.de ſacroſ.eccl.l.decernimus. l.qui neque.ff.de
re.eo.in prin.alle.dictũ Inn.ext.de ele c.ſicut,& c nihil. † Sed de
3 hoc puncto , quando facta eſt electio a ſuſpenſis , ꝙ electio ſit
nulla.caſus eſt in ca cum inter R.in fi.ext.de elec.& de conſue.
c.cum dilectus,& ibi no.vel puta,quia fuit facta electio a mino
ri parte cap.vt eſt caſus in c.auditis,ext.de ele.Tertio caſu,quan
do eſt peccatum in accidenti:puta ꝙ electio eſt facta per ſimo-
niam. tunc ipſo iure non valet,vt hic, & l. ſi quenquam.C.de
4 epiſ.& ele.ext de ſimo.per totum. †Quarto caſu,cum eſt pecca
tum in qualitate:puta quia in perſona electi eſt vitium,diſtin-
gue,aut eſt vitium notorium , & tunc ipſo iure non valet ele-
ctio,ſed valent geſta per eum,allegat ipſe l ſed ſi hac lege. §.pa-
tronus. ff de in ius voc.& de excu.tut.l.idem Vlpianus.§.1.C.ſi
ſer.aut li.ad decu. aſpi.l.2.lib.10. de hoc, quando vitium eſt in
perſona elec an valeat electio,habetis in c.cum in cunctis,in c.
cũ in veteri,& c.qualiter,& c.innotuit,& c dudum, ext.de elec.
an aũt geſta per eum cuius vitium eſt occultum valeãt. vel nõ:
recurrendum eſt ad materiam l.Barbarius.ff.de offi præt.ad id,
5 quod no.Inn.in c.nihil,ext.de elec.†Quinto caſu,qñ electio eſt
facta vltra numerum,dic,vt d.§.ſancimus, & hæc quidem ele-
ctio facta vltra numerum valet,niſi lex vltra procedat annullan
do,vel prohibendo,ſm Iac.ſed de hoc. quãdo numerus certus
eſt ſtatutus,& qñ quis vltra numerũ eligitur . an valeat electio.
6 dic vt habes in c.cum M.Ferrarienſis,ext de cõſti. †Quæro non
b quid preces inducant ſimoniam.[b] glo.in §.ſed neque. ſ.eod.vĩ
velle,ꝙ ſic,de hoc dic,vt no.1.q.1 c.ordinationes,& c.ſunt nõ-
nulli,& 1.q.1.in ſumma,tangit gl in l.ſi quenq̃. C.de epi.& ele.
de æta & qua.c.tuam No.glo.quia cum eis,in fin. ſed certe illa
decretalis hoc nõ dicit,immo idem eſt de iure cano. probatur
7 1.q.1.c.ꝑtium,ext de ſimo.c.ex ruarum,cum ſi.†Quæro,ꝙ pro
c me electo ignoranter , eſt facta ſimonia ,[c] nunquid epiſcopus
poterit mecum diſpenſare?dic vt ext.de ele c.pen.& 1.q.1.c.prę
ſentium,& ext.de renun ca.poſt transla & ibi optime,glo.ĩ.de
ſan.epiſ.§ præ omnibus.ff ad l.Iul.de ambi.l.1.

ADDITIONES.

a Non valet Sed quid de electione pontificis per pecuniã facta, prout fuit illa Papæ Alexandri 6 d c,quod de facto enci debet,tex eſt in c ſi quis pecunia 79 diſt & tex.ſimilis in § patet.3 q 1 ma Fel.in c.1 de iudi.circa med in ver quinta concluſio
b Nunquid preces inducant ſimoniam Adde And Barb in c.bonæ memoriæ,el 2 & ibi dixi in a poſt ad Panor.in ver preces,ad ſi ext de poſtul præla.
c Eſt facta ſimonia. Adde an expendens ſimoniace aliqua pro amico ſuo poſſit ab eo repetere,uide per Ant Corſe ſing ſuis in verſi ſimoniace,inci.amicus meus ?

1 *Contradicens ordinationi auditur, & ordinatio aliter facta non tenet , & ibi*
quando debet audiri.
2 *Confirmans ex officio debet contra electum de defectibus electi perquirere.*
3 *Si contra electionem obijciatur per modũ exceptionis:quid agendũ, remiſſiue.*
4 *Fructus percepti per legitime ordinatum,an reſtituendi ſint remiſſiue.*
5 *Calumniator an dicatur ille,qui non probat.*

1 §.Oportet.†No.tex.ex hoc § ſi quis autem, ꝙ ille qui
contradicit alicuius ordinationi debet au
diri,& ordinatio conſiderari.23.diſtin. c.illud.Sed contra hoc
oppo.ꝙ contradictor non debet audiri, vt l pe.§.ſi de dec. Sol.
aut contradictor apparet in initio ante cõfirmationem,& de-
bet audiri,vt hic: aut poſt confirmationem , & non debet au-
diri.vt alleg contrarijs facit,ext.de elec. c.licet, & quod ibi ha-
betur 91.diſt.c.ſi qui ſine examinatione.Quid autem iuris ſi eſt
2 appellatum?dic per Inno.in c.conſti.ext.de app. †Quæro ſi nul
lus contradictor exiſtit quid debet fieri.dic quod ille qui con-
firmat debet de prædictis inquirere ex officio ſuo, circa quod
vide,extra de elec.c cum nobis,& quod ibi not. ſuper verſic.ex
3 officio.†Quid ſi obijciatur contra electionem per modum ex-
4 ceptionis?dic vt no.Innoc.in c.ſuper his,ext.de accu. † Quæro,
quid iuris hoc caſu, ſi ille qui eſt illegitime ordinatus percepit
fructus.dic vt per Inno extra de reſt.ſpo.c ex literis & per eum
5 in c.nihil.extra de ele. †No.glo.ſed nonne,ibi ſecundum lo &
c.dic,vt per glo.C.de aduo.diuer.iud.l.1.& ibi per Cy.in 2.q.&
in l.ſi qua per calumniam.C.de epiſ & cler.& in auth. ſed no-
uo iure.C.de pœ.iud qui ma.iudi. & gl optime in l.athletas §.
calumniator.ff.de his qui no.infa.

1 *Epiſcopus quantũ tempus poſſit abeſſe ob eius eccleſia , ſine iuſſu Principis.*
2 *Literis publicæ perſonæ,quando preſtetur fides.*
3 *Literis alicuius priuati,quando credatur.*
4 *Litera ſigillata quando videantur approbata.*
5 *Territorium,quòd differat a diœceſi , & deſtrictu.*

§.Et illud Epiſcopus extra eccleſiam ſuam plus anno,
aut toto anno, morari non debet ſine Prin-
cipis iuſſione. nec poteſt ad Principem ad vrbem Conſtantino
politanam ſine ſuperioris literis accedere, cum occaſione re-
mota.pœna contrafacientibus imminente. hoc dicit vſque ad
§.hæc de Deo. & delinquet tanto tempore ſtando extra ſuum
epiſcopatum.aliàs enim delinqueret niſi ad imperium ſit miſ-
1 ſus.23.q.8.c.ſi qs epiſcopus.†No.ex hoc §.tex ꝙ epiſcopus non
poteſt abeſſe ab eccleſia ſua ſine Principis iuſſione niſi per tem
pus hic inſertum . iſta materia huius §.plenarie examinatur ꝑ
gl.extra vt lit.non conte.c.qñ.ver. ſi verò alteri. & 7. q. 1 c.præ-
ſentium. Quæro, an epũs ſtans vltra tempus poſſit repetere fru-

ctus

a ctus eccleſiæ, qñ reuertitur. dic, vt no. l. diſt. c. contumaces. † Se-
cundo no. in ver. non aũt aliter, qđ literis publicæ perſonę ad-
hibeť fides: ſtatur. n. literis Patriarchæ, & literis Archiepi. facit
qđ no. in l ſi qua p calumniã. C. de epi. & cle. vbi ſtať ſigillo epi,
& ibi gl. all. iſtũ tex. de quo p gl. & plenius p Doc. in c. poſt ceſ-
a ſionẽ, extra. de pba. & vide 11. q. 3 c. curæ. & 19. q. 3. c. ſtatuim⁹.
& vide circa prædicta. qđ no. glo. ext. de fi. inſtr. c. 2. in vlt glo. &
qđ etiam ibi no. Inn. in c. 1. eo. ti. & Spe. in ti. de prob. §. fi. ver. 10.
3 † Quæro, qđ de literis alicuius priuati, an eis credatur? dic ꝙ
aut quærimus de obĺone inducenda, aut de ꝓbatione facien-
da. Primo caſu, aut loqmur ĩ mãteria, in qua tractatur de ob-
ĺone, q̃ ꝯhiť verbis, aut ꝯſenſu. Primo caſu literæ nihil opan-
tur, vt l. 1. circa prin. ff. de ver. obl. Scđo caſu valent, vt l. 1 in fi. ff.
de ꝯhẽ. emp. Si verò loqmur, an inducanť ꝓbõnem, iſtæ aut ꝑ-
tinent narrationẽ eorũ q̃ ſunt geſta inter ipſas partes, & indu-
cũt ꝓbõnem vt l. Publia. in fi ff depo. & ibi bona gl. quam no.
Cy. in l. 1. C de confe. in 13. qõ. Aut ꝑtinent acta inter alias p
ſonas, & non ꝓbant, vt l. epiſtola ff de pa. facit. C. de ꝓb. l. non
exẽplis, cũ ſi. & hoc ſi lĩæ priuatæ ſunt approbatæ, aliàs nil va-
4 lent, vt l. ſi procuratorem. ff de pc. & l. inſtra. C. de ꝓb. † Quęro,
b an eo ipſo, ꝙ ſunt ſigillatæ [b] lĩæ dicantur approbatæ gl. tangit
in d. l. ſi procuratorẽ, & nõ firmat. d. Iac. Butr. dicit, aut lĩæ illę
hẽnt ſigillũ publicũ, & eo ipſo videntur approbatæ, ut l. ſi qua
p calumniã, in fi. C. de epiſ. & cle. & tex. dixit ipſe in ca. 2. ext. de
iure iur. vult dicere in c. 2. ext. de fi. inſtru. aut nõ hẽnt ſigillum
publicũ ſed priuatũ, & tũc aut hẽnt teſtimoniũ publicum, &
vĩr approbatæ, vt C. de cõi ſer. ma. l. fi. §. ſi autem. aut non hñt
teſtimoniũ publicũ. & non vĩr approbatæ niſi expreſſe appro
bẽtur, vt d. l. ſi ꝓcurator, & ita dicit ipſe dẽre intelligi gl. ibi po
5 ſitam. † Vltimo vide gl. qđ no. & c. qa ponit dĩam inter terri-
c torium, & diſtrictum, & vide extra, de tele. c. Rodulphus. Bart.

ADDITIONES.

a In c. poſt ceſſionem & ibi vide vel omnino.
b An eo ipſo, qđ ſunt ſigillatæ &c. vide de hoc Aut Corſ ſingu. ſuis, in verſ. epiſtola el &
c in c. Rodulphus ſit latiſſime vide dudum per Fel verſ. expedirn. cum eq

1 *Cauſa impediens aliqd inchoari ſi ex poſtfacto ſuperueniat, an illud deſtruat.*
2 *Tranſiens ad ſecunda vota, dicitur caſte viuere.*
3 *Vxoratus, quando poteſt effici clericus, tam de iure ciuili, quàm canonico.*

§. Hæc autem de Deo.

Clericus ordinãdus talis dẽt eſſe, q ſit bo-
næ famę, & boni teſtimonij, & concurrentib. ẽr quibuſdã, q̃ in
epi. ordinõne ſunt ſtatuta, h. d. vſq; ad §. quãta, ibi tractať de ſe
1 cunda parte rubricæ. † No. ibi ſi autẽ. ꝙ cã q̃ impedit aliqd in-
choari, ex poſtfacto ſuperueniens illud deſtruit. de quo p Dy.
in l pluribus §. ſi placet. de ver. ob & ꝑ eundẽ in c. actus legit. de
2 re. iu li 6. Scđo no. † tex. ibi, pudice, nobis. n. & c. nã hic tex. facit,
ꝙ tranſiens ad ſecunda vota non dicatur caſte viuere, ad idẽ
J. de ſan. epiſ. §. electio. ibi, ſed caſtè viuentes, aut legitime vxo-
rem, &c. Sed ꝯtrium eſt veritas, vt dixi ſ. de non elig. ſecũdo nu-
bẽ §. cũ igiť in fi. nõ obſtãte tex. qa iſta dñr rõne clericorum: q
3 a matrimonijs dẽant ſe abſtinere † No. glo. fi. licet qñque, in fi.
dic ꝙ aut loqmur de iure ciuili, aut canonico. Primo caſu il-
le ꝯiugatus pt eſſe clericus in minori ordine, ſiue ſit ꝯiugatus,
ſiue recõiugatus, i. iterũ cõiũctus: qa habuit vnã, & ea mortua,
e conſiũctus alij, & iſto caſu nõ oportet, qđ vxor voueat ca-
ſtitatem, vt l. eo. verſi quod ſi & lector. & d. §. clericos, de iu. ca
nonico habẽs vxorẽ non poteſt clericari in maiori, vt de tẽp.
or. c. ũ. lib. 6. & fm illa capitula dẽt intelligi, qđ no gl. 94. diſt. c.
quiſquis. qđ tene menti pro appellando, qñ declinamus forũ.
1 *Dictio, circa, denotat modicum tempus.*
2 *Monales non poſſunt in miſſa ſeruire, remiſſiue*

§. Quanta igitur.

Diaconiſſa ordinari dẽt [a] ætate. l. annorũ, & non minoris ętatis,
1 niſi neceſſitate imminẽte. h. d. vſque ad §. ſemel autẽ. † No. tex.
ibi circa, & c. ꝙ dictio, circa denotat modicum tps. dicit. n. cir
ca l. & alibi dicit tex. menſis. i. annus, vt l. nulli. C. de epiſ. & cle.
& tñ ibi fit mẽtio de ꝑcepto Apoſtoli, de quo ẽt hic loquitur
tex. ib, fm diuinas regulas, & c. circa qđ vide Gul. de Cu in l. &
ſi poſſ. ff. ſi qs cau. & de hac dictione, circa, dixi ſ. tit. 1. §. ſi verò
2 intra. † No. gl. ordo erat, nec poſſunt in miſſa ſeruire, vt in c.
ext. de collu. deteg. & de ꝯſe. diſt. 1. c. j. in fi. & ĩ c. ſacrat⁹. 23. diſt.

ADDITIO

a Debet. Vide Fel in c de monialib de ſen excom poſt prin. ver opponitur de auth.

§. Semel autem.

Clericus ordinem ſuſceptum re
linquere nõ dẽt. h. d. No glo. ſed
nunq̃ idẽ. ſed dic qđ hodie poſſunt dimittere, vt l. diſt. c. pñt.
1 *Altare vnum cooperire, & aliud diſcooperire, non eſt eleemoſyna.*
2 *Publicum dicitur, quod eſt propoſitum in porta alicuius eccleſiæ.*
3 *Præconia q̃ fiunt p ciuitates, dicuntur publica adeo ꝙ nulli liceat ignorare.*

§. Sed neque.

1 † No. tex. cu gl. hic ſume arg. ꝙ non eſt
eleemoſyna vnũ altare cooperire, &
aliud detegere, vt hic, & 1. q. 1. c. non eſt putanda, & 1 . q. . c.
2 iniũdã. facit tex. in l. . § exceptis. C. qui po. in pig. hab. † Se cun-
do no. in verſ. illorum. ꝙ illud, quod ponitur in porta alicu-
ius eccleſiæ dr tunc eſſe publicũ, adeo ꝙ nulli liceat ignorare
3 vt hic facit. l pupillus. § proſcribere ff. de inſt. quod facit † ad ꝑ-
conia quę quotidie publicè fiunt per ciuitates, quod nulli li-
ceat ignorare, facit ex. de poſtu. c. . & 17. diſt c. qa dictis, i ꝯ riũ
facit l. fi. de decr. ab ord. fa. & dic, vt ibi. vide ex q ma accuſ poſ.
c. fin. de qua q. p Odof ff. ſi qs ius dic. non obte . p. in l fi. . col.

COLLATIO II.

De non alie. aut permu. rebus Eccleſi. Rub.

1 *Redditus annui computantur inter immobilia.*
Habens annuum redditum tanquam poſſidens immobilia, an releuetur ob hoc a præſtatione cautionis, de iudicio ſiſti.
2 *Oeconomus emendando damnum eccleſiæ, an euitet pœnam depoſitionis.*
3 *Notarius conficiens inſtrumenta ſuper alienatione rerum eccleſiæ, perpetuo exilio datur.*
Notarius delinquens in officio, an prohibeatur illud perpetuo exercere, remiſſiue ad glo.
4 *Emens rem prohibitam alienari, quando recuperet pretium, & quando illud perdat.*
5 *Actio iudicatur mobilis, vel immobilis, ſecundum rei qualitatem, quæ in ea deducitur.*
6 *Contra factum ſuum, quando quis venire poſſit.*
7 *Ad reuocandam alienationem factam de reb. eccleſiæ, quilibet etiam vltra prælatum proprium admittitur.*
8 *Res eccleſiæ alienata, an poſſit ea inuita aliquis petere eam reuocari.*
9 *Oeconomus qui rem alienauit, quando poſſit admitti ad alienationem ipſam reuocandam.*
10 *Eccleſia an poſſit alienare remunerando eos, qui eccleſiæ ſeruierunt.*

VNam. Iſte titulus diuiditur in 5. partes
Primo recitat ius antiquum. Se-
cundo prohibet Tertio permittit. Quarto pu
nit. Quinto ꝑcipit illam cõſtõnem diuulgari,
& ꝯfacientes puniri. Scđa ibi, in § nos igitur.
Tertia ibi, vt aũt. Quarta ibi. in §. qa vero Leo-
nis. Quinta ibi, in ver. hoc vobis. Et h. d. res im
mobiles eccleſiæ Conſtan. & eccleſiarum, ſeu diœce. alienari
gñaliter prohibentur. pœna ꝯfacientib. imminente, oĩ fraude,
1 & circũuentione reiectis. h. d. vſque ad § nos igitur. † Et no. in
ver vult n ꝙ annonæ ciuiles, ſeu redditus qñq; reputãtur inter
immobilia ad idem. J. de ali. & emph. circa prin. C. de ſac. ſan.
ecc. l. iubemus ĩ fi prin. ſic eſt ar. iſte tex. ꝙ ille q hẽt annuũ red
ditũ tanq̃ poſſeſſor immobiliũ a cautione de iudicio ſiſti re-
leuať, de quo p Do. in l. hac edictali. §. is illud. C. de ſecun. nup.
2 & ibi ad hoc alle. hunc tex. † Scđo no. ver œconomum. tex. de
eo qđ alibi q̃rit gl. videlicet, an œconomus emendando dam-
nũ ecc. euitet pęna, & hic eſt tex. ꝙ non, cõiuncto ver. Inp hoc.
nã eſt qõ gl ext. de re. ecc. nõ alie. c. ꝑsbyterorũ. in gl. parua. & la
tius in c. ꝙ ſicut. ext. de ele. & non al . hunc tex. facit. l. iubem⁹.
3 §. œconomus. de ſac. ſan. ec. † Tertio no. in ver. ad hoc aũt ꝙ ta
bellio talia inſtrũa ꝯficiens, dẽt dari ppetuo exilio, ſine ſpe reuer
ſionis: qđ inducit gl. ad fi. qđ gl. alle cui adde, qđ no. ff de edẽ. l.
ſi qs ex argentarijs, in princ. circa quod vide Inn in c. fraterni-
tatis, in gl 2 in prin. ext. de hær. Quarto no. caſum no. in §. hoc
igiť, cũ quo ꝯcor l. iubemus, ꝑall. in fi. Op. ad ver. tunc n. hic dť,
eccl. vendicat rẽ ab emptore, & eccl. nõ reſtituit ꝑtiũ. ꝯ immo
2 vĩ ꝙ eccl. dẽat reſtituere ꝑtiũ, [a] vt l. emptor ff de rei vẽ. ff quod
4 met cau. l. , Solu † p huius declarõne dic, qñq; q̃riť vtrum ꝑ-
tiũ reſtituať a vẽditore rei, qñq; ab ipſo vendicante rẽ. Primo
caſu, aut emptor eſt in mala fide, & non repetit, niſi fuerit ſtipu
latus, vt l. ſi fundũ. C. de euic. ff. de ac emp. l. emptorẽ § ſi niſi in
caſu ſpeciali. l. fi. in fi. C. cõia de leg & ita intelligať. J. c. § ſi quis
igiť, & ibi no. & qđ no. gl § quatenus. Scđo caſu, aut ꝑtiũ eſt ꝯ-
uerſum in vtilitatẽ vẽdicantis rẽ & teneť ꝑtiũ reſtituere empto
ri etiã ſi ſit malę fidei, vt l. ij. C. qđ met. cau. & d l. emptor. & ff ſi
vẽ. pig. agat. l. j. aut nõ eſt ꝯuerſũ in vtilitatẽ vẽdicãtis, & tunc
ꝑtiũ nõ reſtituit, vt l. ſi mancipiũ. C. de rei vẽ & l. mi. C e ti. C.
de ꝑſcr. 30. an. l. 1. & l. iciuſſẽ. C. de fur. cũ ſi. & ita intelligat iſte tex.
5 † No. glo. in ver. licet nõ ſint. in fi. & alibi gl. vĩ velle, ꝙ actiones
hẽantur loco immobiliũ, vt no. C. i qb. cauſis ĩ integ. reſt. nõ eſt
neceſ. l. j. ff de ver. ſig. l. mouentiũ Alibi vĩ ꝓbari ꝙ ꝯtineri lo-
co mobiliũ, vt C. qñ & q. quar. pars deb l. ij. ver. ĩter immobiles.
li. 10. l. 1 § exactio. C. de rei vxo. act. facit ad ꝑdicta, qđ no. ĩ l. in
cõparõne. circa fi. C. de vſu. Iac. de Bel. facit hic quandã diſtin-
ctionẽ quã omitto. Ad propoſitũ tenet hic gl. p ſita ꝙ actio q̃
ponit ꝑ re mobili, & c. quã gl. ſimpĺr tenent Doct. In auth. hoc
ius porrectũ. C. de ſac. ſan. ecc. & ſic ex hac gl. no. ꝙ actio iudica
tur mobilis, vel immobilis ſecundũ qualitatẽ rei, q̃ in actione
deducitur, ita etiã expreſſe tenet Cy ſi aduer. trãſ. l. ij. tene men
ti, quia

ADDITIO.

a Pretium. Tu ad huius articuli declarationem, vide copioſe, & nodo Fel. in c. cauſa, de re iud in prin. verſ. ad illud notabile.

ti:quia q̄n dēmus actū alicui aſſimilare, dēmus ſm naturam rei q̄ in actionē deducit ſed ꝓprie loquendo actio nō dr̄ mobilis, ſed eſt certū genus p ſe, vt l. a diuu Pio. §. ſi in venditione. ff. de re iu. C. de quadri. præſc. l. 2. in prin. & no. Ia de Are. in d. l. mo-
a uentiū, & Spe. i ti de fru. & intereſſe,[a] circa fi. prin. verſ. ſcdo q̄rit. & circa iſtā gl. vide Dy. in quodā ſuo ꝯſi. qd̄ inci. Gbimeſel
6 lus. † No. gl. ſed nunqd̄, ibi ꝙ vltimū iſta q. incidit in illud Bro-
b cardū, an qs poſſit venire ꝯ factū ſuū [b] de quo tangit gl. & Doc. in d. l. poſt mortē, & gl. de elec. in c. noſti. & per Dyn. in c. qd̄ ſemel placuit, de reg. iu. lib. 6. ſed q̄tum ad ꝓpoſitum dic, ꝙ aut illud qd̄ fit, reuocat rōne publicæ vtilitatis, & tunc qs pōt ꝯ factum ſuum venire, vt l. 1. C. de libe. cau. & l. quemadmodum. C. de agri. & cenſi. lib. 11. cum ſi. cum ergo reuocatio iſta hat rōne publicæ vtilitatis, ipſe idem œconomus dēt admitti & cū hac ꝯcor qd no. in d. l. iubemus. §. ſane, & iſtam opi. tenēt ibi Doc. ſed ponunt aliam rōnem, videlicet, q̄n non ſuo noīe, ſed noīe alieno venit ꝯ factum ſuum. ſed iſta fuit rō glo. & hæc eſt vera opi. licēt aliud videat no. 11. q. 4. c. admonemus. Et ſi dicat̄ q̄uo pōt œconomus vendicare, quia ꝯ cum obſtat exceptio, quem de euictione, & c. vt l. vendicantem. ff. de euic. ad hoc rn̄det no. gl. in c. ſi qs presbyterorum, ext. de reb. eccl. non alie. in gl. mag.
7 ibidem tenet, qd hic. † An aūt admittantur ad reuocandū alij? no. in d. §. ſane, per gl. q̄ probatur per tex & gl. in d. c. ſi qs preſbyterorum. Sed ad ſcitu, q̄a gl. ibi dicit, qd̄ clericus alterius eccleſiæ non admittit̄ ad reuocandum, q̄a eſt priuatum iudiciū. Sed in ꝯtrium eſt veritas, quia imo admittitur q̄libet eccleſiaſtica perſona. 2. q. 7. c. cōſuluiſti, & qd̄ no. Inn. in c. cum olim, ext. de reſt. & ibi ēt per Hoſt. & de offi. dele. c. venerabili. & facit, qd̄ no gl in d. §. ſane. ibi dum dicit, quod iſtud eſt quaſi publicum
8 delictum. † Quæro, nunquid inuita eccleſia quis pōt petere rem male alienatam? Inn. tangit in d. c. cum olim, vbi ēt ponit qualiter concipiatur libellus in hac materia, de dicta tn̄ quæſt. not. p gl. in c. ex parte, ext. de conceſ. præben. & ibi no. per Doc. Et ibi per ſnīam. idem no. in d. § ſane. quod facit ad id quod dicam. J. de
9 inceſt. nup. §. 1. † Ibi in fi. non prius, vr̄ ergo velle iſta gl. qd œconomus, qui alienauit rem, ita demum poſſit rem vendicare, ſi ſit repoſita ad eius inſtantiam. in ꝯtrium vr̄, cum quælibet perſona eccleſiaſtica admittatur, vt ſ. dictum eſt. Sed pōt rn̄deri qd̄ quia tanq̄ ſuſpectus eſt remotus ab adminiſtratione, lex de eo non confidit, vt hic, tenet gl. expreſſe in d. § ſi quis presbyterorum. quod ēt tacite tenet gl. in d. §. ſane, in glo. ſuper ver. ſenten-
10 tiam † Vltimo no. tex. in d. § ſed neque. nam tex. videtur velle, ꝙ eccleſia non poſſit alienare remunerando eos, qui ſeruierūt eccleſiæ. de qua quæſtione dicam. J. de alie. & emphyteu. circa prin. collat. vbi glo. hanc quæſtio. format.

ADDITIONES.

a In ti. de fru. & inter. Et ibidem omnino vide tu Io. Andr. in addi. in §. 1. ver. ſed quid ſi debeo, in addi. incip. aliqui inducunt, & Card. in cle. 1. in 10. q. de re. eccle non alie. & Doc. in c. hoc conſultiſſimo. eo. ti. in . 2 per Laur. de Rodul. in c. ſine excep. 12. q. 2. & Albe. in 3 parte ſtatu q. 13. & Car. in conſi. 74. inci. Titius, nec ſuni 19 anni, & in conſi. 68. inci. ſtatuto ciuitatis Tergeſti, & Fed. conſi. 14. inci. fratres prædicatores, & Lud. in conſi. 411. & Old. in conſi. 209. inci. factum tale eſt, d. Rex Franciæ.
b Contra factum ſuum adde quod no. in app. in verſ. conuenire, poſt dom. num Boer.

1 *Accipiens vſumfructum ab eccleſia, debet incontinenti reddere proprietatem rei eccleſiæ, loco recompenſationis.*

§. Hoc igitur Not. glo. quæ incipit, ſ. q̄uis vide, quod no. in c. ad audientiam, extra, eo. tit. 10.
1 q. 2. c. hoc ius porrectū § qui verò res, in fi. & 12. q. 2. c. vlt † No. gl. q̄ incipit quam a prin. tenet iſta gl. ꝙ accipiens vſumfr. ab eccleſia, debet incontinenti reddere eccleſię proprietatē rei, loco compenſationis, idem tenet gl. in d. l. iubemus, in fi. & iſta glo. videtur probari hic, vt ver. ſi verò minus. ibi, cui mor. & c. licèt Iac. de Bel. videatur hic tenere oppoſitum, & iſta opi. probatur etiam expreſſe in § ſi quis autem voluerit. infra eod.

§. Lex itaq; No. gl. ſed per conſuetudinem, & pro iſta gl. ꝙ de conſuetudine ſolennitates, quas lex introduxit per contractum emphyteuſis, & c. tenet & Mar. de Fa. in trac. ſuo de iure emphyteutico, in 6. q. & Spec. in titu. de loca. §. nunc aliqua verſi. 6 quæritur.

1 *Bona mobilia eccleſiæ, quando alienari poſſint.*

§. Nos igitur. No. gl. ſ. in mobili, in § ſanctiſſimos, vide qd̄ no. in auth. hoc ius porrectū C.
1 de ſacroſ ec. & 12. q. 2. c. 1. Et ibi qd in mobilib. tenet iſta gl. ſimpliciter qd̄ bona mobilia poſſint alienari, & idē vr̄ tenere ſimpliciter Inn. in c. nulli, ext. de re. eccl. nō alie. Nā in his q̄ ſeruando ſeruari nō pn̄t pōt ecc̄a alienare, ſine aliqua ſolennitate, ſicut dicimus in tutore, vt no. gl. in 12 q. 2. c. 1. ext. de re eccl. non alie. c. nulli, & de his quæ fiunt a præla ſine conſen. cap. c. ma, & per Goſ. in ſum. de re. eccl. non alie. circa prin. circa quod vide, quod no. J. de reb. ec. non alie. circa fi. primæ col. & quod not. gl. extra, de ele. ægro. c. vno, in fi. lib. 6. & quod tangit Cy. ſm Iaco. de Are. in l. § & cum lex. C. de rei vxo. act. No. glo. ſed nunquid, ibi, & ſupra eod. in rub. vide hic, quod not. Pet. in authen. hoc ius porrectum, circa princ.

1 *Verbum, alienatio, ponitur generaliter.*
2 *Verbum, venditio, quid importet.*
3 *Inſtrumenta confecta a notario qui dicit, quòd ſe pro notario geſſit, & publicum officium exercuit, an valeant, remiſſiue.*
4 *Si negatur notarium illum, qui confecit inſtrumentum, quod de longinquo producitur, quis probabit, remiſſiue.*
5 *Emphyteuſis eccleſiaſtica, an concedatur in perpetuum.*
6 *Emphyteuſis eccleſiaſtica conceſſa vſque ad tertiam generationem, quòd intelligitur vſque ad nepotes.*
7 *Tertia generatio, non comprehendit vltra nepotes.*

1 §. Alienationis. † Not. ex hoc tex. ꝙ verbum, alienatio, ponitur generaliter, idem. C. de reb. ec. non alie. l. ſi. ext. de reb. eccl. non alie. c. nonnulli, & qd̄
2 no. in l. 1. C. de iure emphy. 10. q. 2. c. 1. De verbo † aut, vendōne, quid importet, dic vt l. ſtatuliberis, in §. ſi. de ſta. lib. ff. & ff. quib. mo. pig. vel hypo. ſol. l. ſicut. §. vendi. & quod ibi no. in l. 2. C. de vſuc. pro emptore, facit tex. coniuncta gl. in l. codicillis. §. inſtituto, de leg. 2. de quo ibi per Dy. qui illam gl reprobat. dicam J. de alie. & emphy. §. alienationis. Vlterius facit hic tex. ibi, nam
3 tanta documenta & c. in ar. ad q. ſm Iaco. de Bel. † ꝙ ſi tabellio fuerit longo tempore in quaſi poſſeſſione tabellionatus, & publicum officium exercuit, & multa inſtr̄a confecit, ꝙ talia inſtrumenta ab eo cōfecta debeant valere, remittit ipſe ad id qd̄ no. in c. 1. de fi. inſtr & ad id, qd̄ hr̄ in l. Barbarius. ff. de off. pręt. ſed tu dic de hac qōne, vt no. Spe. de inſtru. edi. §. reſtat. ver. qd̄
4 ſi is, qui non eſt notus. vide Guil. in d. l. Barbarius. † Quæro qd̄ ſi producitur inſtr̄m de longinquo, & notarius, qui confecit illud inſtrumentum, fuerit in quaſi poſſeſſione tabellionatus, vel oportebit probare per producentem, quod fuerit notarius. Inno. format hanc q. in c. 1. extra de fi. inſtrum. & traditur per Azo. in § ſed inſtr̄a fiant. vbi hanc q. format Azo. in ſum. illius
5 tit. C. † No. gl. hic no. in § licentia, & hæc eſt veritas, no. inſt. loca. §. adeo. C. de ſacroſ. eccl. auth. ſi qua ſ mnas, licèt gl. non firmet 10. q. 2. c. propterea. Sed hanc opi. tenet Mat. de Fa. in tract. ſuo de iure emphy. in 6. q & Spe in titu. de loca. §. nunc aliqua, ver. 5. & ſi dicatur, per hoc minuitur res eccleſiæ, ſi emphyteuta poſſideret per 40. ann. quaſi præſcriberet dn̄ium eccleſiæ, vt in auth quas actiones. C. de ſacroſ. ec. reſponde, ꝙ emphyteuta nunquam præſcribit ꝯ eum, qui recognoſcit dn̄m directum, vt C. de præſcr. 30. vel 40. anu. l. male agitur, & l. cum notiſſimi §. fi. e. tit. & no. in l. competit ſm vnum intellectum, quem poteſt
6 habere gl. ibi poſita. † Et ibi, in tertiam generationem. Not. hæc verba appellāt tertiam generationem. q̄n accipit in emphyteuſim pro ſe, & ſuis filijs, & nepotib. quod patet ex eo, quod alleg. §. emphyteuſim, vſque ad tertiam generationem, quod intelli
7 gitur vſque ad nepotes, ita † ꝙ nepotes ſint tertia generatio,[a] &
a eorum perſonis finitur, & pro hac gl. no. inſti. locati. §. adeo. circa hoc vide, quod no. Spec. in tit. de loc. § nunc aliqua, ver. 155.

ADDITIO.

a Generatio Quod ſit tertia generatio, & a quo incipiat, & an ſi quis accipit emphyteuſim pro ſe, filijs, & nepotibus vſque in tertiam generationem An dictio, vſque, ponatur incluſiue, ita vt comprehendantur pronepotes ipſius, aut excluſiue, quod non comprehendantur, niſi nepotes, & non pronepotes Vide c. prole, & no. d. loc. in conſi. 25. [illegible] quæ aſſumo, cum ver ſeq in 1 parte.

1 *Exceptio confirmat regulam, in non exceptuatis.*
2 *Exceptio non ampliat regulam, vt faciat eſſe ſub regula ea, quæ de ſui natura non comprehenduntur.*

1 §. Vt autem lex. Exceptio † confirmat regulam in
2 non exceptuatis.[a] h. d. no. ſummarium, coneot. ff. de fun. inſtr. l. quæſitum. §. reſpondit ver. denique Neratius, & ibi no. quod intellige, quod confirmat regulā in non exceptuatis, vt hoc §. nota. & in d. verſi. denique. & in l.
2 fi. ff. de reg. iu. & per Dy. in rub. 1. in fi. de reg. iur. l. b. 6. † Quæro circa hoc, dicitur hic quod exceptio confirmat, & c. An exceptio habeat firmare, & ampliare regulam, vt faciat eſſe ſub regula ea, quæ de ſui natura non comprehenduntur? dic ꝙ non, vt eſt tex. de vſufru. leg. l. generali. §. vaore.

ADDITIO.

a Non exceptuatis. Adde vel ut c. quoniam frequenter, vt lite non conteſt.

1 *Pragmatica dicitur confirmatio facta a Principe, cum conſilio procerum.*
2 *Priuatus non poteſt facere immenſam donationem eccleſiæ ſine inſinuatione.*
3 *Imperator donat eccleſiæ ſine inſinuatione, ſed priuatus non.*
4 *Imperium, & ſacerdotium æquiparātur, & in quib. differant, remiſſiue ad glo.*

§. Sinimus. Principi licet cum eccleſia permutare pro re meliori, vel æquali. ſi vtilitas reipublicæ hoc expoſcit, & pragmatica forma præcedat, omni alienatio-
1 ne remota, vel prohibita. hoc dicit. † Pragmatica. & c. gloſſ. exponit, tu dic, ideſt confirmātio ſiue ſcriptura facta ab Imperatore cum cauſæ cognitione, ſuper tali permutatione. Ita exponit gloſſ. in c. 1. extra, de rerum permuta. vbi ponitur caſus huius §.
2 Ibi, abſolute, ideſt generaliter. † No. glo. nunquid ergo a priuato, reſpondeo non obſt. l. illud, ſupra alleg. C. de ſacroſan. eccle. quia immo facit pro iſta opin. quòd non valeat: dicitur enim ibi, quòd donatio facta eccleſiæ a priuato valet ſine inſinuatio-

ne

ne vſq. ad quingentos ſolidos, ſed ſi fiat ab Imperatore valet,
ēt ſi ſit immēſa.idē hē .C de do.l.ſancimus. ver.exce & idē qđ
hic no in d.l.ibidē & d.verſ. excep & in fi.ſed certe hoc eſt fal-
ſum,qa imo Imperator donat ecclæ. & priuato ſint inſinuatio
ne,vt d.l.illud,& d.ver.excep.Nō ob.ꝙ ibi dr̄ de pragmatica for
3 ma,qa hoc exigitur pp alienationē rei eccleſiaſticæ.† Donat er
go princeps eccleſiæ, ſine inſinuatione, priuatus aūt non, vt ꝉ.
in gl.dr̄.nec ob.hæc opi.ꝓ poſſ.i dici ex hoc reſpectu.dr̄ n.hic,
4 †ꝙ Imperiū,& ſacerdotiū æquiparanī.ſed Imperatori pōt pri-
uatus donare immēſe ſine inſinuatione. vt ꝉ.vt nō fiant pig.§.
pe.ergo poterit ſic ecclę.Sed rńdeo,ꝙ licèt Imperiū,& ſacerdo
tiū nō multū differāt,tm̄ in aliqb.differūt, vt hic in gl.no.vt pa-
tet in d.l.illud,ꝯiuncto.§.pe.ꝉ.vt non fiat pi.& verſ.exceptis, vbi
priuatus donat ecclæ vſq. ad quingentos ſolidos ſine inſinua
tione,vt d.§.pe.q̄ l.cū nō reperiat expſſe correcta, incorrecta re
manet,vt l.pcipim°.in fi.C.de ap. Sed ꝯ hāc opi.op. ꝙ donatio
fcā ecclæ a priuato ſine inſinuatione, licèt immenſa,valeat, vt
l.ſiqs pro redemptione.in prin C.de dona.huius timore quidā
dn̄t,ꝙ poſſit fieri donatio immēſa ecclæ ſine inſinuatiōe,& ſic
d.l.illud,eſt correcta Et iſtā opi.vr̄ tenere Spe. In tit.de inſt.edi.
§.porrò.in fi.ſed ſuſtinēdo opi.gl.dic,ꝙ l.illud,nō corrigit p l.
ſiqs,qa illa lex ponit caſum ſpālē, qn̄ qs donat pro redēptione
captiuorū,ita no.gl.i §.exceptis Remanet ergo illa l.illud.īcor
recta,magis qn̄ donat ecclæ vel ī alios pios vſus,q̄ ꝓ redēptio-
ne captiuorū,q̄ dr̄ eſſe cā piiſſima,vt §.illud,ver.vlr̄,vt cū de ap.
cog.Sed hac opi.retēta, q̄ro nunqd hodie priuat° poterit dona
re ecclæ vſq. ad qngentos ſolidos,ſine Inſinuatione?gl dicit qđ
ſic,in d.l.illud.& d.ver.exceptis,quā gl.Doc.reprehēdūt in d.l.
illud.Quæro,hic pmittiī ecclæ pmutare cū Imperatore, an cū
priuato pmittaī permutare?& hic vr̄ tex ꝙ non.iſtā qōnem for
mat Gof.in ſum.de re.permu. qđ no. qa illud hic nō bn̄ probat
tex.& alij modicū exprimūt.vr̄ tn̄ mihi,ꝙ pbetur melius.12.q.
2.c.ſine exce.& extra,de his,q̄ fiunt a prę̄la.c.cū apoſtolica,& c.
tua nuper. facit quod no.Azo.ꝉ.de ali.& emph.§.in ſumma.

1 Emphyteuſis eccleſiaſtica tranſit ad fœminas.
Feudum non tranſit ad fœminas.
2 Emphyteuſis eccleſiæ conſiſtit in rebus immobilibus.
3 Emphyteuſis eccleſiæ conceſſa pro ſe & filijs,an tranſeat ad extraneos.
4 Precarium,& feudū de eorum natura,non tranſeunt ad hæredem extraneum.
5 Eccleſia hodie concedit rem in emphyteuſim perpetuam.
6 Emphyteuſis accepta pro ſe & filijs ſuis,& nepotibus, quando tranſeat ad na turales vel adoptiuos,& accepta per virum,ad vxorem remiſſiue.

§.Emphyteuſim. Res ecclæ, & locorū venerabi
liū dari pōt ī emphyteuſim in
perſona accipiētis,& duorū ſucceſſorū,videlicet filiorū, & ne
potum,& viri,& vxoris,ſi de eis fuerit ſpāliter dictū,& nō aliṫ.
1 h.d.No.†ꝙ emphyteuſis tranſit ad fœminā: ſecus in feudo.10.
col.de his,q feu.da.poſ.§.hoc aūt verendū,& de ſuc. feu.in c.1.
2 §.ſi.vbi no.& tō diuerſitatis,vt ibi no.glo.† Scđo no.ibi tex.rei
immobilis,&c.nam vr̄ velle,ꝙ emphyteuſis ꝯſiſtet tm̄ in reb. im
mobili.ad idem.ꝉ.de ali.& emphy.§.licentia,qđ no. gl parua.ſi.
in l.1.C.de iu.emph.& ibi Ia.de Are vr̄ ſentire p gl.In ſi.de loca.
§.adeo,qđ tenet Guil.C.de bo.mat.l.1.& idem in feu.vt 10.col
3 Ia de feu.cog.§.ſciendū,aliàs notandū.†Vlt.facit hic ſm Iac. de
a Bel.ꝙ ſi ꝯcedir̄ emphyteuſis filijs . ꝙ nō tranſeat ad extraneos,[a]
& ꝓ hoc 10.col.de ali.feu.c.1.§ & ſi clientulus, qđ no glo.ff.ad
Treb.l.ex fcō.§ ſi.ſed ꝯtrium deteriat d.Iac. qđ tranſeat ēt ad ex-
traneos,vt §.adeo.Inſt.de loca.& de ver.ſig.l.in ꝯuentionibus.
4 Non ob.§.ſed cliētulus.† qa ibi eſt pp ſpālem caſum in feud. &
precario, qa de ſui natura non tranſeunt ad hr̄dem ex̄neum,
vt l.cū precario.§.1.ff.de prec.& ita non ob.ēt,ꝙ no.in gl.d l.ex
fcō §.ſi.vt ibi no. Dy.in d.l.in ꝯuentionib.& ēt in l.liberi,liber-
tæque.C.de ope.lib.p Cy.non ob.hic tex.quia hic eſt ſpāle in ec
5 cleſia,†ſed hodie eccleſia pōt ꝯcedere in emphyteuſim perpe
b tuam,[b] ſicut priuatus,vt no.ſ.e.§.alienationes, idē vr̄ hodie in
6 eccleſia,qđ in priuato ſi fiat ꝯceſſio modo p̄dicto.† Quæro po
ne,ꝙ aliquis accepit in emphyteuſim pro ſe,& filijs ſuis, & ne-
potibus,modo ſuperſunt ſolum filij naturales,an ad iſtos tran
c ſibit emphyteuſis,[c] & quid de adoptiuis?dic vt no.Spe.in titu.
de loca.§.nunc aliqua,verſi.67.& 68 & quod no. Mar. de Fa.in
tract.de iure emphy.in 24.q.& circa id, quod dicit de vxore,&
marito,vide Spe.in d §.nunc aliqua,in verſi.150.Vltimo circa
hunc tex.ibi,deinceps filijs,vide Spe.in tit.de teſt. §.1.verſi.fina.

ADDITIONES.

a Ad extraneos. Ad materiam hanc, adde quæ habentur per do.Fely. in c in præſentia, poſt medium,ver in ea.glo ibi no.cum ſeq.de proba.& per Do.Soc.in conſi.95.inci. capiendo primum in 1.parte.

b Perpetuam. Adde Fel in c.quæ in eccle.de conſti.circa prin.ibi,nec etiam.

c Emphyteuſis. Adde Bal & Imo.idem tenentem in l Lucius §.ſi de leg 2.& Bar etiam in l parentes ff.de in ius vocan. & Ang in diſpu.nobilis quidam genere, in 1 dub.& Bal.in addi.ad Spe.in d ti.de loc alle.in ver.§.emphyteuſim,& in l.generaliter § cum autem.C.de inſtit.& ſubſtit.ſed quid ſi ſint legitimati, dic idem ut c naturales,ſi de feu.ſine contro.inter do & agna & ita tenet Imo.in l. quod dicitur,de verb obli. ſed quid ſi ſit legitimatus per ſubſequens matrimonium? dic quod tunc ad eos tranſibit, per no in ea tanta,extra,qui ſi ſint le & c.tanotum,de ele ſed quid ſi ſit conceſſa a priuato?dic,quod non tranſibit,ſecundum Ang in d §.cum autem.

1 Rei eccleſiæ,quæ conceditur in emphyteuſim,quæ, & qualis debet eſſe penſio.
2 Rei eccleſię data in emphyteuſim, quando dicatur clade diminuta, & eius redditus.
3 Eccleſia an teneatur facere remiſſionem emphyteutę,ſi propter guerram,vel mortalitatem ex re ipſa nihil ſit perceptum.

§.Quia verò Hic § hēt tres par. Prima loquit, qn̄ res
eccleſiæ eſt magnę pēſionis, & tunc q̄-
tum fuit ab initio,cū ad ecclām peruenit.Scđo penſio immu-
tata fuit.Tertio mō qn̄ res eſt paruæ penſionis ,vel illius rōne
æſtiōnis rei . Scđa ibi,ſi vero minus . Tertia ibi,ſi verò alicuius.
h. d. Res eccleſiaſticæ pōt dari in emphyteuſim ꝓ eadē penſio-
ne, q̄ ab initio ſtatuta fuit, qn̄ ad eccleſiam venit, & diminuta
in ſextam partem penſionis.penſio vero diminuta clade debet
dari in emphyteuſim ꝓ extante penſione, & ſi res ſit pretioſa,
paruā aut nullā penſionē reddens,re ſubtiliter æſtimata,pēſio
1 ꝯſtitui dēt,q̄ in an.ann.facit rei æſtōnem h.d. † No.gl.ibi,vt hic
plene. Pro huius gl.declōne,dic,qn̄que eccleſia in emphyteu-
ſim dat domos ruinoſas , qn̄que dat domos & p̄dia non ruino
ſa.Primo caſu,aut accipiēs vult ſtatim ſoluere penſionē,& tūc
ſit diminutio in 3.parte ab illa penſione , q̄ poterat haberi re
non exiſtente ruinoſa, & dēt ſoluere modū penſionis,q̄ adiici
tur illi rei pp ædificationē,vt de ali.& emphy. § ſi vero q̄dā C.
de ſacroſ.eccl.auth. ſi qnas ruinas,& 10.q.2.§.ſi qnas ruinas, &
hoc caſu,videlicet in domib. ruinoſis loquiṫ 10. mēbrū gl. Sed
hic dixi,qđ ſit diminutio in 3.par.an remitteṫ tertia pars eius,
q.ſ ſoluerent emphyteutæ, vel ſolueret ecclæ tm̄ tertia pars, &
duæ remittunī.gl in d §.ſi vero q̄dā,ponit opin. Sed veritas eſt,
ꝙ tm̄ tertia pars ſoluiī eccleſiæ, & duę remittunṫ emphyteuſi,
vt no.in auth.ſi quas,& illā opinio.tenent ibi Doc.Scđo caſu,
aut eccleſia dat in emphyteuſim pp vrgens debitū,& tunc dēt
dari pro illa penſione,q̄ pōt hēri,ſeruata ſolennitate auth.hoc
ius porrectū. Aut pp aliā vtilitatē illius eccleſię vult dare in em
phyteuſim,& tunc ſi res q̄ datur in emphyteuſim,eſt tātæ pen-
ſionis,q̄tæ qn̄ ad eccleſiā peruenit,vel paulò maioris,vel mino
ris & tunc pōt fieri diminutio penſionis ſextę partis, vt hic,&
ſ.e.§.dudum.ꝉ.de ali.& emph.§.1. in prin.& §. q̄cunque,& C.
de ſacroſ.ec.auth.ppetua.qđ intellige verū,ꝙ diminutio ſextæ
par.poſſit fieri , ſi p̄latus non reperit accipientē pro maiori pre
tio,vt no.10.q.3.c.ppea,in gl.parua.ſuper ver.ſexta, & tangitur
in d.auth.ſi quas ruinas.Aut res q̄ daī in emphyteuſim, eſt ma
ioris redditus q̄ qn̄ ad eā peruenit,tunc fiet ēt diminutio ſextæ
partis,non habito reſpū ad tp̄s,ꝙ ad eccleſiam peruenit, ſed ad
tp̄s pn̄s,ne ꝙ pro fauore eccleſiæ,&c. C.de legi.l.ꝙ fauore.ff.de
leg.l.nulla. Aut eſt minoris redditus nunc,q̄ qn̄ ad eccleſiā pue
nit,puta ꝙ ob aliq̄ cladē diminuta, & tunc dic,vt hic no.gl.&
ſm cā dēr intelligi.C.de ſacroſ.ec. auth.perpetua.verſ.aut ſi ob
2 cladem,& † qn̄ dicaī ob cladem diminuta,ponit gl. qa ſundus
calamitate perijt,domus eſt exuſta.Sed certe ſi poneremus domū
exuſtā,idē ēt ꝙ in domo ruinoſa,vt no.Doc.in auth.ſi quas rui
nas in 1.qō. & ideo dic, qđ dicit ob cladē minui redditū ,puta
qa nullus vult in ea habitare , ꝙ dr̄ eſſe domus infortunata ſm
Mar.Sil.in auth.ſi quas,& auth.ppetua.Et iſta opi.fuit Iac.Bu.vt
refert Spe.in ti.de loca.§.nunc aliqua.verſ.7.Qn̄que res,q̄ datur
in emphyteuſim daī pro ea penſione, qua pōt, vt ꝉ. de alie. &
emph.§.1.in ſi.Qn̄que eccleſia hēt rem p̄tioſam,& eſt tanti red
ditus modo,quanti quando ad eccleſiam peruenit,ſed parum,
vel nihil percipitur ratione æſtimationis, tune habet locū ver.
ſi verò alicuius,& C.de ſacroſ.eccl authen. perpetua,in ſi.circa
prædicta vide Azo.in ſum.huius titu. & Spec.in d.ver.7.& Do
3 cto.in auth.ſi quas ruinas.†Quæro,dicitur hic,cum ſcrupulo-
ſitate, & c. quæro quid ſi iſta res non potuit laborari propter
guerram,vel mortalitatem, an periculum pertineat ad emphy
teutam,vel dominum.dic ad dominum,vt not.Iaco.de Arc.&
Cy.C.de iu.emph.l.1.& in pen.quæſtio.

1 Eccleſia,quòd habeat tacitam hypothecam in bonis emphyteutę propter canonem non ſolutum.
2 Emphyteuta propter canonem non ſolutum, an cadat ab emphyteuſi ipſo iure, vel per ſententiam.
3 Extraneus poſſeſſor, quòd non poſſit contra emphyteutam agentem ad fundum de canone non ſoluto excipere.
4 Emphyteuta,an poſſit ſoluere pro pluribus annis, inuita eccleſia.
5 Emphyteuta,an poſſit penſionem vnius anni particulariter ſoluere.
6 Emphyteuta,an poſſit moram purgare,remiſſiue.

a §.Scire autem. [a]Si emphyteuta nō ſoluit canonē per
bienniū,cadit a iure ſuo,& pēſionē ꝓ
tpe p̄terito ſoluere,& rem reddere ꝯpellitur, & damnū emen-
dare,

ADDITIO.

a Scire autem.Circa materiam huius tex.quæro,quid ſi dominus patiatur durare emphyteutam in emphyteuſi poſt ceſſationem ſolutionis canonis , & poſtquam cecidit a iure ſuo,non expellendo eum an tunc poterit eum expellere,vel non, [illegible] de nouo reformaſſe.vide no per d.Soc.in conſi 167.incip non mutilis ſed neceſſaria, ver quib rom declaratis.ibi.nam D.Raph cum verſ. ſeq.in 2. par Item [illegible] ceſſauit ſoluere per 6.annos, & dominus accipiat penſionem pro trib an poſſit expelli, vide ibidem in ver.2.ea.conclu.cum ſeq.

1 dare,nulla ꝑ melioratione retentione cōpetēte.h.d.† Not.tex. ibi res.hic vr̄ tex ſingulariſſimus inducere tacitam hypothecā ꝯ emphyteutā eccleſiæ,in oībus ſuis bonis pro his, q̄ dēt rōne emphyteuſis, facit.J.de ali. & emph.§.ſi verò qs.auth. locator.
2 Quæro,an pp canonē nō ſolutū emphyteuta cadat ab emphyteuſi ipſo iure,vel per ſnīam. & hic text.dū dicit. fiat oīno extranei,vr̄ velle,ꝙ p ſnīam.ꝑ hoc ēt.C.de iure emph.l.2.ibi, nolenti licere,&c.& ibi,ſi dn̄s voluerit &c l.fi.C.e.ibi,cadit a iure, q.d.non ipſo iure,ſed per ſnīam.requiritur ergo voluntas cōcedentis emphyteuſim.Pro hoc vr̄ ēt tex.J.de ali.& emph.§. ſi verò qs.ver.ſi verò voluerit,& hanc opi.tenet Spe.in d.§.nūc
3 aliqua,ver. 47.† Mar. de Fa.in 22.q. & hoc eſt vtile ſcire, qa ſi aliqs tanq̄ emphyteuta vendicaret fundū ab aliquo extraneo poſſeſſore,non poſſet opponere exce.extraneus poſſeſſor ꝯ emphyteutā de canone nō ſoluto,ꝙ hoc tenet in glo. 2.ff. ſi ager vec.vel emphy.pe.& idem.ff de rei vē.l.ſuperficiario. Quia hic pars,q̄ nō ſoluit canonem ꝑ bienniū cadit a iure ſuo parte volente. Quæro,an emphyteuta poſſit ſibi prouidere,vt poſſit ſol
a uere pro pluribus annis futuris [a] inuita eccleſia. Dyn. format hanc q.in l.ſtatuliberum.§. Srichus.ff. de ſta.li.& ff.de an. leg.l. cuim,aliàs Iabolenus.Sed contrarium eſt veritas,vt no. Spe.in d.§.nunc aliqua.ver.24.& Mar.de Fa.in d.trac.in 10.q.& Doc.
4 in l.j.in fi C.de iu.emph.& C.de pac l ſi certis annis.† Quid autem ſit econuerſo ſi emphyteuta nō vult ſoluere penſionem vni⁹ anni ſimul,ſed particulariter an poſſit? ꝑ iſta qōne optime facit text.in l.placuit.C.de collatio.ſun.patri lib.11 & l.pēl
5 moniales,e.tit.& ibi dicā.† Quæro,an emphyteuta poſſit morā purgare?dic,vt extra,de loca.c.pen.& c.fin.& ibi bona gl.eX,c.

ADDITIO.

a Poterit. Adde Bal.in l.filius f § domus ff de leg 1 & Ale.in l.ſtipulatio §.ſi quis dolum, & in l.qui Romæ,in prin.de ver obl Adde Geil de Cu.in l.plures,in princ.& quod ibi poſui in apoſt.ad ipſum, in ver.nunquid ego dominus compellor,inſ de ſi.mitr. dixi poſt Dy in l.Mæuis § grau.in ver.ego dixi ff de ann leg & in apoſtil ad Bal. poſt eum in alle l.plures,num. 5.in ver.emphyteuta.

1 *Peritis ſtatur, & ad eos in eorum arte recurritur.*
2 *Periti plures adhiberi debent ſi in ciuitate ſunt plures,& vnus non ſufficit.*
Peritorum dicto ſtatur,& debent iurare.
3 *Contractus emphyteuſis,quòd non fiat in ſcriptis.*
4 *Emphyteuſis ſi eſt finita,& ad eccleſiam reuerſa,debet eccleſia de vrbanitate in conſanguineos reſeruare, & eos alijs præferre.*

§.Quod autem. Res immobiles eccleſiarum alienari prohibentur in quamcunq; perſonā, ſiue ſint integræ, ſiue ruinoſæ, niſi in emphyteuſim de iure pmiſſam,rerum examinatione per Archi.ſubtiliter facta,oī reuolutione,& machinatione remota.h.d. vſq; ad §. ſi
1 quis aūt.† No.ver.neq;.ibi,iudicantis,ꝙ recurrendū eſt ad peritos in arte ſua C.de re milit.ſemel.li.12.& 50.di c.vt conſtitue-
2 retur.† Secūdo no.tex.ibi,aut ēt vno,ꝙ vbi in ciuitate ſunt plures,requiruntur duo.aliàs ſi vnus tm̄ reperitur,ille ſufficit, qđ tene menti ꝑ iudicib.mittentib.medicum ad videndū vtrum vulnus ſit mortale,vel non,& an remanſura cicatrix, ſtabitur
a eorum relationi,[a] vt hic,& in d.l.ſemel,pro quo tex. optimus in c.ſignificaſti extra de homi & Spe.ī tit.de prob § ñ.ver.hic quoq.notandū,& debent mitti ſaltem duo ſi plures reperiuntur,aliàs ſufficit vnus,vt hic no.tex.quod tene menti, & ēt debebunt cum iuro deponere iſti,vt C.de fi inſtr.l comparationes.C de ſecun nup.l.hac edicta §.is illud licèt gl. videatur vel le ꝯtrium in l.j.circa princ.ff.de ven.inſpi.& l.iureiu.C.de teſti.
3 † hic tex. dicit emphyteuticam conſcriptionem. velle vr̄ ꝙ ꝯ-
b tractus emphyteuſis fiat in ſcriptis,[b] & hoc vr̄ ſentire tex.in l.j.C. de iu.emphy.ibi, ſcriptura ſtare, &c. & hanc opi.vr̄ ibi tenere gl. .& ēt Iac.de Bel ſed ꝯtrium no.in d.l.j ſuper ver.ſcriptura, & hoc ſeruat conſuetudo,& approbat Spec.in ti.de lo.§.nunc
4 aliqua.ver. 5.& Mar de Fa.in 10.q.† Vlti.no.tex.in ver. neq; illud,cum gl.cum enim ibi,ſed cum hodie,&c quod per hunc tex.cū glo.vr̄ determinari quæſtio,verū finita emphyteuſi,pn̄t proximiores & conſanguinei illius, in cuius perſona eſt finita,petere,vt eis reſtituetur,& ſic eccleſia teneatur eos præferre alijs volentib illam emphyteuſim, ex hoc hēs, ꝙ eccleſia non tenetur eos ꝑferre,niſi pactum expreſſum interueneri,ut hic no. Puto tamen ꝙ ex quadā urbanitate eccleſia dēat tales cōſanguineos ꝑferre,ꝑ hac opi.gl eſt tex.l.j.§.j.ff.de aqua quot.& æſti.& qđ no.extra,de poſtu.c.bonæ.2.ult.gl.& d.c.ſi.in ulti.gl.

ADDITIONES.

a Relationi. Adde gl.in c.ſignificaſti el 2 de homi.poſt princ.verſi. no. ibi peritorum iudicio,& plenius in c.propoſuiſti,in princ.in verſi.vlti.per illum tex. de probat & aliquid in c.ex tenore,in 1 q.on tit.
b In ſcriptis. Adde idem tenentem do Soc in conſi 269 inci. circa primum conſultationis articulum,ver 1 quia narrauit,cum ſeq.2 par.e,char 27.

1 *Res eccleſiæ permittitur alienari vno caſu,ſcilicet concedendo vſumfructum ad uitam data recompenſatione.*
2 *Accipiens uſum,uel uſumfructū ab eccl.dēt ab initio dare ei aliā proprietatē.*
3 *Conſtituens ſeruitutem.quòd non tenetur ad dandum.*
Dare,quòd hoc verbum etiam impropriè accipitur.
4 *Qui tenetur ad uſumfructum,quod tenetur ad dandum,& faciendum.*
5 *Vſufructuarius,quòd habeat dominium,& poſſeſſionem vſusfructus.*

§ Si quis autem. Res eccleſiæ pōt ad vſumfructū cedi ad tp̄s,vel ad vitam percipientis,re alia eiuſdē redditus ī eius ꝯpēſatione eccleſiæ data,vt tpe
1 finito vtraq; res redeat ad eccleſiā.h.d.† No.caſum,in quo alienatio rei eccleſiaſticæ pmittitur,vt hic,& ī.eod.§.hic igiī.C.de
2 ſac.ſan.ecc.l.iubemus.§.fi.† Scđo no.ꝙ accipiens vſum, vel vſūfructū ab eccleſia, dēt in recompenſationē ab ipſo initio dare aliā proprietatē ei.text.eſt hic,dum dicit,aliā rem mox,& c.idē text.eſt J.de alie.& emph.§.ſi verò aliquis,licèt ꝯtrū videaī vel
3 le Iac.de Bel.vt dixi ī.eo §.hic igitur.† Op.dr̄.ī hoc ver. quātos, aut quales,qđ datur,&c.ꝯ conſtituens ſeruitutē in re aliqua nō tenetī ad dādū,ſed ad faciendū,vt no.in l.2.in prin.ff.de verbo. obl.idē ſētit gl.de vſufr.l.corruptione. Præterea dare ē accipiētis facere,vt Inſti.de act §.ſic itaq;.ſed nullū transfertur dn̄iū,ergo,&c.huius timore facta eſt gl.fi.ab eccleſia,dicens, qđ verbū, dare.accipiī improprie,quia tranſit vſusfructus,& eius poſ.dic
4 vt in glo.† Tu dic,ꝙ ille qui tenetur ad vſumfructū,tenetur ad dandū,tex.eſt in l.corruptionē,de vſufr.& ſic teneatur ꝯſtituere ius in re.Ita loquitur tex.dū dicit data,tenetur etiā ad faciēdū in eo,quod tenetur pati in futurum vſufructuariū vti frui. & idē in ſeruitutib.vt in præalleg.gl.de quo per gl.io d.l.corru.
5 Non ob.† ꝙ verbū,dare,denotat dn̄ij trāſlationem quia dico, ꝙ hic transfertur dn̄iū:hēt enim vſufructuarius dn̄ium,& poſſeſſionē vſusfru.vt probatur in tex & io glo.in l qui vſumfr.ff. quando vſusfr.pe.& l.2.§.1.ff.quemad.vſusfru.& in l.venditione,in prin.ff.de bo.au.iu.poſ.in gl.pe.in gl.quantum ad ius.Ad idem,ꝙ no ff.de vſuſru.ſub rub.idē io alijs incorporalib.vt no. per gl.ff.de acq.poſſ.l.naturaliter.§.nihil commune.

1 *Delinquens amat pœnam.*
Obligatio naturalis quod ſit in delictis quia ex conſenſu creatur.
Seruus in maleficijs obligatur etiam ciuiliter.
2 *Emptor rerum eccleſiæ,quando habeat regreſſum contra œconomum uendentem quando uenditio non tenuit.*
3 *Emens ab œconomo,quando poſsit pro tali contractu,qui non tenuit,habere regreſſum contra eccleſiam,œconomo non exiſtente ſoluendo.*
4 *Eccleſia pro uenditione rei facta a prælato,quando poſsit agere contra alienantem,uel rem uendicare.*
Et ſi agat contra unum,an ſibi præiudicet.
5 *Verbum uenditio quando trahatur ad alios contractus.*

§ Quia verò. Oeconomi res eccleſiarū in caſib.ꝑhibitis alienātes.pœna l.Leonis afficiunī. emptor ꝑtiū amittit, & rē cū fructibus reddit Itē donatarius
1 rē cū fructib.reddere ꝯpellitur.h.d.† No.tex.ibi,amatores periculi.No.ex hoc tex.ꝙ qui delinquit amat pœnā, & ſic in delictis eſt cōſenſus a quo creaī naturalis obl̄o.Ad idē.ff.de poſt.l. 1.§.beſtias cū ſua glo.in glo.denique.ibi,& no.in l.ſeruus.ff.de his qui no.inſa ꝑ hoc ff de actio.& obl.l. ſeruus ex delictis,licèt gl.in l.ī pſonam.ff de re iu.videatur velle,qđ in maleficijs naturalis obl̄o nō ineſt.Inſti.de iu.nat.1.gen.& ciui § ius gentiū.Sđ qđ in maleficijs inſit naturalis obl̄o,no.gl.ꝑ iſtū tex.& iſtā op. tenent Doc.in d.l.lex hoc iure gentiū.ff.de iuſti & iu.& ꝑ Cy.ī
a rep.ſua circa fi.† No.gl.ſđ qualiter,in fi.Sed ꝯ iſtā gl.opp.ille q ꝯtrahit,ꝑſumitur eo ipſo in dolo,vt C.de agr.& cenſi.l.quemadmodū.lib.11.& ī c.qui ꝯ iura.de re.iu.lib.6.ſi ergo emptor ꝑſumitur eſſe ī dolo,ergo nō eſt in bo.fi. Sol ut no.gl. 1.q.2.c.vlt. vbi gl.idē tenet.Et hāc opin.quod emptor ita demū hēt regreſſum ꝯ œconomū.ſi eſt emptor bo. fi.tenet gl.in c.ad audiētiā, ext.de re eccl.non ali.& per Inn.in c.qs,eo.tit.ner.emptori.Sed ꝯtriū no.10.q.1.hoc ius porrectum, uer.ſi uerò res, idem tenet Hoſt.in d.c.ad audientiā,ubi ēt ipſe tenet. ꝙ ēt malæ fidei emptor hēt regreſſum ꝯ œconomū.hanc opin.tenet Pet.de Bel.ī auth.qui res.C.de ſacroſ.ecc.& pro iſta opi.facit tex.huius l.qa uerò Leonis,& ibi,circūuētionē facere legi.&c. & ſic iſte tex. ur̄ loq in ipe ſcientiæ,& ī.in § ſi quis autē.ibi,ſuam ſentiat indignitatē & in § ſinaūt.ibi,utroq; iuſte.Præterea iſti tex.loquūī gn̄alr̄,&c.ut l.1.§ gn̄alr̄ ff.de leg.ꝑſtā.Reſtat ergo rn̄dere ad ꝯtriū tenēdo hanc opi. ſed rn̄de, ꝙ dolus œconomi ꝑponderat dolo
3 emptoris,ut no.gl.auth.qui res.C.de ſacroſan.eccle.† Circa ꝑdicta q̄ro,pone,ꝙ œconomus non eſt ſoluendo, an poterit emptor hēre regreſſū ꝯ eccleſiā? gl in d auth. q res, dicit ꝙ ſic, qđ ita intelligit Pe.eſſe uerū, qn̄ emptor eſt bonæ fidei:alr̄ imputet ſibi,qa ſibi caueri non fecit,ne ſi alr̄ diceremus,ex ſuo dolo cōmodū reportaret,de leg.1.l.placet.cum ſi.& idē canoniſtę vn̄r
4 tenere in d.c.ad audientiam,ext.de re.eccl.nō alie.† Quæro hic dr̄, qđ qn̄ ꝑlatus uendit rem eccleſiæ eccleſia poteſt uēdicare. Itē poteſt agere ꝯ alienātē,ut ī.eo §.pen.& l.iubemus § œconomus.C.de ſac.ſan.eccl pone ꝙ eccleſia agit ꝯ unum iſtū,an electio ſibi præiudicet quo ad aliū.uel pone quod exegit unū, an poterit ꝯ alium agere.& ſi exigit poſſeſſorem. an teneaī cedere actionē ꝯ alienātē?dic de iſtis pro declaratione huius §.ut no. glo.in c.admonemus.12.q.2.& in c.nulli,ext de re.eccl.nō ali.
5 † Vltimo no.quod uerbū,uendit,non trahitur ad alios ꝯtractus, per quos dn̄iū transferī,quod intellige eſſe uerū hic iō,qa licèt

tractetur

tractetur de fauore eccleſiæ in prohibẽdo venditionem, tñ tra
ctamus de pœna impoſita ꝯfacienti, & iõ ſtricte accipitur ver
bum, venditio. Et ideo Imperator in l. Leonis, loquens in ꝯtu
venditionis, extendit ad alios ꝯtus, quia de ſui natura verbũ,
venditio, ſtricte accipitur. & vide, qđ dixi in §. alienationis ꝶc.

1 *Hypotheca ſpecialis, quod non permittatur in rebus eccleſiæ etiam neceſſitate imminente.*
2 *Eccleſia quomodo poſſit locupletari cum alieno iactura.*
3 *Monachus non poteſt habere proprium.*

§. **Si autem creditor.** Creditor, qui pro eccleſia
mutuat pecuniã, ſi pigno
ri accepit rem immobilem, regulariter a ꝯtu cadit & pecu-
niã pdit, & ꝯ eccleſia nullus ſibi datur regreſſus, ſed tñ ꝯ œco-
nomũ, vel prælatum. Fallit ſi neceſſitas, vel maxima vtilitas im
mineat quo caſu generalis permittitur hypotheca, ſpeciali pi-
1 gnore prohibito. h. d. † No. ex fi. huius, §. per hanc conſtitutio-
nem non permittitur ſpeciale pignus etiam neceſſitate immi
nente, ꝙ no. pp id, quod no. ſ. eod. §. nos igitur. in fi. & circa p-
dicta vide, quod not. Pe. in auth. hoc ius porrectum. in primo
ꝯrio, C. de ſacroſan. eccl. & no. gl. ſed quæro. in fi. idem no. in §.
ſi verò præter hæc, j. de alie. & emph. licet in gl. l. iubemus, § ſa
ne, præalle. videatur velle, ꝙ æquũ ſit, quod eccleſia reddat pe-
cuniam, ſed Doct. tenent præcedentẽ, & iſtud teneatis. Sed no.
2 glo. quæ incipit, quomodo, † & ſi conſtit. & c. l. generali, C. de
ſacroſan. eccle. de Epiſc. & cler. l. ſi quis presbyterorum, & l. ſa-
3 croſa. & ibi poſſet habere locum. † Nam monachus nõ poteſt
a habere proprium,ᵃ vt no. in c. cum ad monaſterium, extra, de
ſtatu reg. & 18. q. 2. c. de monachis. vbi de hoc.

ADDITIO.

a Proprium. adde Card. in cle. j. §. fi. de ſtatu mona.

1 *Res eccleſiæ dicuntur eſſe pauperum.*
2 *Delictum eſt tanto grauius, quanto in digniorem committitur.*
3 *Dictio, haud, cum aſpiratione pro non, aliàs ponitur alternatiue.*

§. **Si verò.** Emphyteuta accipiens in emphyteuſim, ci-
tra l. obſeruationem rem reddit, & quod de-
dit, ſoluturus etiam quicquid pro vnoquoq; anno ſoluere te-
nebatur, & tabellio, qui inſtrumentum ſcripſit, in exilium dã-
natur, & ab exilio non remouetur: & iudex decretum interpo
nens dignitate priuatur, & bona applicantur fiſco, eiſdem pœ-
nis obtinentibus etiam in his, qui ſuper rebus ſacris celebrant
1 ꝯtus. h. d. Ibi, pp alienationem, i. de facili alienatus, † No. hic, ꝙ
res Eccleſiæ dicuntur eſſe pauperum, vt ſ. vt detet. ſit nu. cle. §.
2 fi. C. de Epiſc. & cler. l. 2. Secundo † no. ibi, quanto circa res. qđ
tanto grauius eſt delictum, quanto in digniorem rem com-
mittitur, vt l. Pedius, ff. de incen. rui. & nau. 19. diſt. c. neceſſe eſt,
& j. q. j. c. iudicis, & c. ſi qui Epiſcopi. in gl. vide glo. cum appa-
3 ra. † No. ex hac glo. ꝙ dictio, haud, cum aſpiratione, apponitur
a pro non,ᵃ aliàs ponitur alternatiue, idẽ habes C. de excuſ. tut.
l. j. lib. 12. C. de vete. iu. enu. l. pen. lib. 12.

ADDITIO.

a Pro non Adde tex. in l. ſi ita quis ſtipulatus de verb. obl. & l. j. de ſol.

1 *Ius ſpeciale facilius tollitur, quam ius commune.*

§. **Quia verò.** Regulariter res immobiles eccleſiarũ
alienari prohibentur oĩ ceſſante priui
legio, & omni compulſione & violentia prohibita. Item eccle
ſiarum, & monaſteriorum, alienatio eſt penitus interdicta, pœ
1 na ꝯfacientibus imminente. h. d. vſque ad §. ſicut autem † No.
tex. in ver. apparet n. ex quo no. ꝙ iura ſpecialia facilius tollun
tur, q̃ cõia. Idem in l. eius militis. § militia. ff. de teſta. mil. C. ad
Vell. l. antiquæ. & ĩ l. aſſiduis. C. q potio. in pig. ha. no. gl. ſed nũ-
quid, & glo. ibi ſimilẽ p Dy. in gl. in l. j. §. vnde q̃ritur. ff. de pub.

1 *Donatio facta de re non idonea eccleſiæ quando proſit donanti.*
Vtilitates eccleſiæ conſeruari debent.
3 *Caſus, in quo quis accuſat ſine metu calumniæ.*

§. **Sicut autem.** Damnoſa poſſeſſio eccleſiæ nec da
ri, nec recipi dẽt, pœna ꝯfacientibus
imminente. Item lex eſt gñalis, & oĩb. datr licẽtia denũciandi ſi
ne metu calũniæ, & ab oĩb. dẽt obſeruari, & l. Leonis in oĩb. ꝯ-
1 firmatur, præterq̃ in caſib. huic l ꝯrijs. h. d. vſq; ad fi. † No. gl. in
verbo, qđ ſi nõ. ad idẽ facit eX. de eo q duxit in vxorẽ, q̃ pollu.
p adul. c. 2. & de his, q̃ fiũt a præl. c. 3. ſed in ꝯriũ vr̃ veritas, quia
ſm hoc introductũ in fauorẽ eccleſiæ retorquerẽt in eius dã-
nũ ꝯ l. nullã. ff. de leg. & l. qđ fauore. C. de leg. & iſtã tenet Iac. de
Bel. vt eccleſiæ vtilitates ꝯſeruent. at. l. cũ hi. §. qđ ergo, cũ ſim.
2 ff. de tranſa. † No. gl. hoc nobis. & no. in ver. licentiauis, caſum,
in quo qs põt denunciare, & crimen redarguere ſine metu ca-
l. de quo dic, vt plene no. ĩ l. 3. §. calũniator. ff. de his, q no. infa.

Vt iudi ſine quoquo ſuffra. fiant. *Rub.*

1 *Princeps aliquid a ſubditis extorquens illicite, dicitur iniuriam inferre, licèt ſuperiorem non habeat.*
2 *Dignitates conferuntur a Principe, uel præfecto.*
3 *Auaritia omnium malorum mater.*
4 *Pecunia licite datur pro literis continentibus dignitatem.*
5 *Si pater, uel auus aliquid dat pro dignitate mea, an debeam dimittere.*

OMnes dignitates. Adminiſtrõnes de-
bent gratis ꝯferri, ni-
hilo ſuffragiorũ nomine dato: aliàs oĩa mala ſequũ
tur, cum hoc ab auaritia procedat, q̃ oium malorũ
eſt mater, antiquo iure penitus ſublato, hoc dicit, vſq; ad §. il-
1 lud ſolicitudine. † Et no. ex fi. princ. ibi, ea hac iuſtitia, &c. no.
ex hoc tex. ꝙ ſi Princeps, vel Rex a ſubditis aliquid extorque-
ret illicite, dĩr iniuſtitiam pati, non ob. ꝙ ſuperiorem non ha
2 bet. † Secundo no. ꝙ dignitates conferuntur a Principe, & a
præfecto, vt hic, & C. ad Iul. repet. l. fi. No. tex. ibi, & imperium,
& fiſcũ, &c. pro eo, quod habuiſtis no. ſupra. de hæred. & Falc.
3 In princ. † Tertio no. tex. quod auaritia eſt omnium malorum
a mater.ᵃ Ad idem de pœnit. diſt. 2. c. quia radix, & hunc tex. ex-
pone, vt no. gl. in c. nam concupiſcẽtiam. in pe. gl. extra, de ꝯ-
4 ſtit. vbi alleg. hunc tex. † Quarto no. ꝙ pro literis continenti-
bus dignitatem poteſt licite dari pecunia, ad idem in ti. proxi.
p totũ, de ſanct. Epiſc. § p cõſuetudinibus, ꝙ intellige, vt habes
in tex. & gl. j. q. 2. c. ſicut Epiſcopum. quod etiam tangit glo. ex-
5 tra, de ſim. cum in eccleſia in gl. videtur ꝙ talis. † Quæro, pone
ꝙ aliquis dat quid pro dignitate mea me ignorante, puta pa-
b ter, vel auus, an debeo eam dimittere?ᵇ gl. in l. fi. C. ad l. iu. repe.
videtur velle, quod ſic, ſed ego incido in l. Iul. de ambi. ſed glo.
dicit, quod non, in l. j. §. j. ff. ad l. Iul. de ambi. quod examinatur
plene per Doc. C. ad l. Iul. de ambi. l. j. Quid ſi in ſpiritualibus.
tangit gl. j. de ſanct. Epiſc. § præ omnibus. & ibi dicam.

ADDITIONES.

a Mater. Adde, ꝙ ipſa eſt quæ facit meum tuum, contra ius naturale, quod omnia communia fecerat. 8 diſt. c. differt. 40. diſt. ſicut. 12. q. j. dilectiſſimus, & c. duo. Item ipſa in terrenis facit fortes, in cœleſtibus debiles 47 diſt. omnes huius ſæculi, Item ipſa excæcat rationem, & gratius facit videre aurum, quam ſolem, d. c. ſicut 37. diſt. nonne. Item ipſa facit idolatrare, & fornicari. 28 q. 1. idololatriam, & in 1. q. 1. cum omnis auaritia. Item facit adulari Regibus, vt captant alienas hæreditates, d. c. nonne. Ipſa furtum, rapinam, vſuram fraudem, falſitatem, adulterium, ſimoniam, acceptationem perſonarum, proditionem, turpe lucrum, immiſericordiam, & inquietudinem parit. ut quod ſit radix malorum, adde 47. diſtin. bonorum cunctorum & 53 diſtinct. his ergo & eſt idolorum ſeruitus, c. auaritiæ, de præben. Item excæcat mentem, de elect. quorundam. li. 6 & maiorem reuerentiam exhibet auro, quam Deo 47. diſt. ſicut.

b An debeo eam dimittere. adde, quod no. Ant. de Butr. in ſing. ſan, in ver ſimonia, incip. amicus meus expendit.

1 *Imperator poteſt unire duas prouincias ſimul, & idem ſalarium debetur.*
2 *Papa poteſt duos Epiſcopatus unire.*
Vnio qualiter fiat.
3 *Vna prouincia poteſt in duas diuidi.*
Vnus Epiſcopatus poteſt in duos diuidi.
4 *Si plures eligantur ad unum officium, in quo unus ſolus præeſſe ſolebat, an illi utentur illis priuilegijs, quibus ille ſolus utebatur.*

§. **Illud autem.** Duabus prouincijs, & ſub vno Co-
mite, & vno diſtrictu conſtitutis,
idem ſalarium debetur pro vna, quod olim præſtabatur pro
vtraq; cũ periculo publicarum functionum, vno tñ noĩe Co-
mitis nũcupando. h. d. vſq; ad §. volumus. omiſſo §. nulli quo-
que ſuffragio. & ſic oportet, qđ de duab. fit vna, & vnus eſt co-
mes, & ſub vno noĩe, & ſcđm hoc oſtenditur, ꝙ glo q̃ incipit,
quantũ ad noſtrũ. in eo, qđ dicit, & vna tñ de duab. &c. non p
1 cedit, vt j manifeſte apparebit ibi. † No. in prin. ꝙ Imperator
põt vnire duas prouincias ſimul. & quod idem ſalarium debe
tur vni præſidenti duabus prouinciis, exiſtentib. vicinis, ꝙ de-
beatur duob. p̃ſidẽtib. prouinciis, exiſtentibus diuerſis. Ad idẽ
2 16. q. j. c. tẽporis qualitas. † Et ſic Papa p̃t duos Ep̃atꝰ vnire, eX.
a de exceſ. plat. & quot modis fiat iſta vnio,ᵃ dic vt plene no. in
3 d. c. tpis qualitas. & ibi gl. alleg. hunc tex. & econuerſo † vna pro-
uincia p̃t diuidi in duas, vt C. de offi. aſſeſſ. l. ſicut. & qđ no. glo.
C. de metro Berith. l. j. lib. 11. vbi allegat iſtum §. ad hoc, & dic,
qđ econuerſo vnus Ep̃atus põt diuidi in duos. 19. q. j. qđ autem
4 præcipimus. §. ſicut duo. † Quæro, ſi vni officio, cui conſueuit
præeſſe vnus, plures eligant, nũquid illi vtẽtur illis priuilegijs,
qbus ille ſolus vtebatur? dic, vt ĩ l. binos. C. de aduoc. diuer. iud.

ADDITIO.

a Menoc iſta vnio Old. conſi. 296. qui egregie aliqua de vnione tradit.

§. **Nulli quoque.** Regulariter nulli licet ſeruato-
res, ſeu loci vicarios mittere pœ
na ꝯfacientibus hic inſerta. h. d. Not. gl. j. vicarios. ibi, §. eos. ſed
certe ibi non ponit ſolutio. Et ideo ſolue, vt no. in l. contraria.

1 *Præſes, an habeat iuriſdictionem in militibus.*
2 *Milites licèt dicantur non hẽre dignitatẽ, tamẽ nõ dicuntur priuatæ perſonæ.*

§. **Volumus autem.** Iudices prouincias regentes
hñt iuriſdictionem in pri-
uatos ĩ pecuniarijs, & criminalib. cauſis, & in milites, & in fiſca
lib cauſis criĩalib. & in officijs, & iudices đ curia Principis ema
nãtes & ſubditi hñt ptãtẽ de eis ad Principẽ referẽdũ. h. d. vſq;
1 ad §. igit. † Opp. & uĩ, ꝙ p̃ſes nõ hẽt iuriſdõnẽ in militib. ut l.
magiſter. C. de iuriſdict. omn. iud. Sol. ut ibi no. gl. uide, qđ no ĩ
2 §. ſi verò ubi, de man. Prin. † Vltimo no. ĩ prin. huius § qđ mili
tes non dĩr eſſe priuatæ pſonæ, ut hic: licet milites nõ dicãtur

habere

a habere dignitatem, vt videbitis in. C. de equeſt. digni. l. j. lib. 12.
& probatur in l. ij. qui mil. non poſ. co. lib. & ibi dicam.

A D D I T I O.

a Habere dignitatem. Adde, quod no. in apoſtil. ad iſtum poſt eum, & Alex. in l. 2. num. 3. ver. dignitas. C. de digni. li. 12.

1 *Officiales poſſunt ſe ad nutum ſuperioris emendare ſi delinquunt, & quando liceat penitere. nu. 3.*
2 *Paria ſunt, ſuperiorem accipere ab electo, vel non punire ſuum officialem cum acceperit.*
4 *Videns aliquem delinquere, ſi nõ prohibeat, cum prohibere poſſit, an teneatur.*
5 *Magni, & nobiles mitius puniuntur, quam parui, & ignobiles.*
6 *Verbum infinitum ſignificat tempus præteritum, & futurum.*

§. Sic igitur. Adminiſtratores debent pſtare inſiurãdũ ſm formã huius l. & maxime iudices,
& eorum officiales ſi deliquerint, pęna hic inſerta puniuntur.
h. d. vſq; ad § eos aũt. In tex. ibi, diſcretæ, i. ſeparatæ. ibi, nõ emẽ-
a dantes, innuit † quod officiales poſſint ſe emendare ad nutũ
ſui ſuperioris, q ſi ſuus ſuperior non procurat punitur, vt hic,
& ſm hoc hẽt locũ glo. ord. hic poſita. quæ incipit, ſed qũo, vel
dic nõ emendantes punit. q. d. ſi ſuperior non punit officialẽ,
q aliqd extorſerit ab electo, cũ hoc. n. ſuperiori fuerit denun-
ciatũ, puniť ob hoc ſuperior. & ſm hoc nõ hẽt locũ d. gl. & ſin
2 hoc habes hic iſta eẽ paria, † ipſum ſuperiorẽ accipere ab ele-
cto, vel non punire officialem ſuũ, cũ acceperit, ſi hoc ſit ei de-
3 nunciatũ. † No. gl. ſed q̃ro, J. tex. non vť hoc pbare, q officiali
delinquenti ſit licitũ pęnitere. & iõ expone ſm Frã. Acc. vt ſup.
dixi. Sed ſm hoc nõ ob. ɔ̃riũ, ſed de hoc no. p gl. & Dy. in l. q ea
mente, hic all. & p Dy. C. de Epiſc. & cler. l. ſi qs non dicã. & ſic
ſm hunc tex. expoſitũ, vt ſ. hic caſus eſt, qd adminiſtrator. q nõ
corrigit officiales puniť, & hoc iõ, qa ex offõ corrigere debet.
4 An † aũt aliàs, ſi vna pſona videns vnum in alium delinquere
non phibeat cũ prohibere poſſit, teneatur. vide vt no. in l. cul-
pa caret. ff. de reg. iur. & 2 q. 7. c. negligere. ff. de do. l. eleganter. §.
ſi quadrupes. & p Dy. in c. nõ eſt ſine culpa, de reg. iu. li. 6. p Cy.
in l. vt vim. ff. de iuſt. & iure & per gl. extra, de ſenten. excom. c.
quantæ præſum. Quæro de intellectu horum verborũ, non in
paruis pęnã fieri. gl. exponit duob. modis, ſed ſecundũ primam
5 expoſitionẽ no. † q magni, & nobiles mitius puniũtur a q̃ par
a ui, & ignobiles. de quo dic, vt tãgit Cy. in l. nemo cleric⁹, C. de
ſumma Trinit. gl. de pace iur. fir. c. 1. §. ſi. ſup verbo, quinquagin
ta. & extra, de iureiur. c. cũ qdã, & 14. q. j. c. q ɔ̃ pacem. & 41. diſt.
6 c. qui non cogantur. † Vltimo vide gl. j. prohibuiſſe, & ibi vtrũ-
que tempus. no. ex hac gl. q verbum infinitum ſignificat tem-
pus pręteritum, & futurum, vt hic, & alibi no gl. q reſpicit om
ne tempus. ita nu. in l. ſtipu. aliæ. §. ſtipulatio, de verb. oblig.

A D D I T I O.

a Puniuntur. Sed quæro, ſi nobilis accuſat plebeium de homi. & ſit condemnandus pœna talionis: An mitigabitur in eo pœna. dic quod non, vt per D. Fely. in c. 2. de cal. in vlt. col. in fi.

1 *Maius eſt delictum, quod fit in alium, quam quod in ſe.*
2 *Scholaris a bono Doctore præſentatus, bonus præſumitur.*
Legati a bono domino miſſi, boni præſumuntur.
3 *Legalitas teſtiũ, & inſtrumentorũ, a perſona producentis pẽdere præſumitur.*

§. Eos autem. Adminiſtratores pvinciarũ & eorũ aſſeſſores, q̃ circa eos ſunt, dẽnt iuſtitiã
adminiſtrare, & obſeruare in omnib. publicis, & priuatis cau-
ſis, & deuotos patriæ bene tractare, & indeuotos punire. h. d. In
tex. ibi, ſumunt, i. ſumere dẽnt. no. ver. ideoq; licebit. ibi, hoc q.
1 dẽ. qa † maius eſt delinquere in aliũ q̃ in ſe. Scdo no. ĩ ver. ideo-
2 que. hic ar. p † ſcholari, q eſt pñtat⁹ a bono Doctore, vt bonus
pſumatur. Itẽ eſt ar. p legatis, & ambaſiatorib. q mittunť a bo-
no, & iuſto dño, q boni pſumunť, vt hic. & ff de offi. pſe. ſ to. l.
j in fi. & 7. q. j c. oẽs qui. 10. diſt. c. q deuicti. p hoc C. de ſumma
3 Tri. epiſtola inter claras. † Itẽ eſt ar. p teſtib. in inſtrumentis p-
ductis ex pſona fide digna, q boni pſumanť, & eorum dicta &
inſtrumẽta vera ſint, facit J. de defen. ciui. circa princ. cũ ſimil.

1 *Quis punitur vbi delinquit.*
2 *Maior magiſtratus, in quibus caſibus dicatur in officio delinquere, ita quòd officio durante poſſit puniri.*

§. Si quis autem. Adminiſtratores ciuitatis in officio, vel occaſione ei⁹ delinquẽ
tes, & offõ durante. pena a lege ſtatuta ſunt puniendi, ſnĩa da-
ta a pvincialib. eorũ delicta Eþo, & Archiepo denũciãdi, ut p
eos relatione Principi facta in locis, vbi deliquerũt puniatur,
ad hoc, vt ipſorũ pęna ſit alijs in exemplũ. h. d. vſq; ad §. neceſſi
1 tate. No. † q ibi qs eſt puniẽdus, vbi delinquit, vt hic, & J. vt nul
2 li iudi. §. ſi qs verò criminis. † Scdo no. caſus, in quib. maior ma
giſtratus dť in offõ delinquere, ita quod durante officio põt
puniri, vt hic. & illud idem habes in Auth. vt diffe. iudi. §. ſi tñ
contigerit. quos tex. coniunge cum l. iubemus. C. ad l. Iul. rep.

1 *In cauſa ſyndicatus ſummarie ſine libello proceditur.*
2 *Creditor licite capit debitorem fugientem, vt ad iudicem ducat.*
3 *Debitor ſuſpectus poteſt capi ad inſtantiam creditoris, ſi ſuſpicio ſuperuenit poſt debitum contractum, & de ea ſit delata fides iudici, quod fieri poteſt etiam parte non citata.*
4 *Debitor ſuſpectus poteſt capi etiam die feriata in honorem Dei.*
5 *In cauſa dilapidationis prælati, vel adminiſtratoris nõ eſt neceſſaria ſcriptura.*
6 *Sententia in cauſa criminali debet in ſcriptis ferri.*

§. Neceſſitatem Adminiſtrator in officio prouinciæ officio finito dẽt ibi 50.
dieb. morari, oĩb redditurus rõnem, & ſi ante fugerit, ab oĩb.
capi pt, Eþo cauſas ex nõ ſcripto examinãdi neceſſitate immi-
1 nente. h. d. † In tex. ibi, velut aliquod, & ſicut ſi eſſet quoddam
mancipium viliſſimũ. No. in ver. pñti, q in cã ſyndicatus ſum-
2 marie pceditur ſine libello, vt hoc tex. cum gl. ſine libello. † Se-
cundo no. ex hoc tex. cũ gl. ſup verbo, detinere, q creditori li-
a citum eſt capere debitorẽ fugientẽ, a qd tene menti, qa l. ait p-
tor, §. ſi debitorem, de his, q̃ in frau. cre. dicit, q licitum eſt cre-
ditori auferre debitori fugienti res, quas ſecũ portat, & ita in-
tellť gl. in l. extat. ff q me. cã. An aũt liceat creditori capere de-
bitorem p perſonã, ille §. non dicit, ſed idem, q hic Inſt. de ac.
in princ. qd intellige, q liceat creditori capere, non vt eum de-
tineat, ſed vt ad iudicẽ eum deducat, vt no. gl. de pa. iur. ſir. c. j §.
j. facit, qd hť C. de decu. l. gñali, & facit ẽt, qd no. in quadã ſol.
3 per glo. in l. interdũ. §. q furem. ff. de fur. † Quæro circa hoc, po
ne, q creditor vadit ad rectorẽ ciuitatis, & dicit, hẽo debitorẽ
meũ fugitiuũ, detis mihi familiã. Dy. dicit in d. §. ſi debitorem.
Aut creditor iuſte timet, qa videt indicia & tunc dẽt ſibi dari
familia, ſed ſi non iuſte timet, nõ dẽt ſibi dari familia, ar. l. hoc
aũt. in prin ff ſi cui plus, q̃ p l. Fal. l. 2. in prin. ff. ſol. ma. & l. ſi fi-
deiuſſori, in ſi. ff q ſatiſd. cog. qd intellige eſſe verũ, ſi debitori
poſt debitũ ɔtũ ſuſpicionis noua cã ĩteruenerit, ſecus ſi ɔ̃cto
debito, illa cã nõ ſupuenerit, vt l. q bona, §. de illo ff. de dã. inf.
& ff. vt ĩ poſ. le. l. ſi is a quo, in ſi. de priui. cre. l. ſi creditores. & l.
ſi. ff. de ſpon facit optime l. pe. §. ſi poſt, ff. de var. & extraor. cog.
& de iſta cã poterit fieri iudici fides ẽt parte abſente, qa cũ ca-
pere aliq̃ pſonã ſit citatio realis, iudex pt cognoſcere, an aliqs
ſit citãdus, & omiſſa citatione pcedere parte abſente, dic vt ff.
4 de arbit. l. ſi interpellatus. § j. & l. idẽ pferre, ĩ prin. eo. tit. † & po
terit talis captura fieri nõ ſolũ die feriata ob neceſſitatẽ ho-
minũ, qua die oĩs actus executiuus fieri pt, & ſnĩa executionĩ
mãdari, de quo eſt caſus in c. ſignificauerũt, ſm Doc. de iud. ſed
talis captura hoĩs fugitiui debitoris poterit fieri ẽt die feriata ĩ
b honorẽ Dei, b nõ vt iudex cognoſcat de cã, ſed vt cogat debi-
torẽ ad cauẽdũ de iudicio ſiſti, vt eſt gl. no. in l. dies feſtos. C. de
5 fer. † Vlt. hũc tex. inducit Iac. de Bel. qd in cã dilapidationis p-
lati, vel adminiſtratoris, nõ ſit neceſſaria ſcriptura, ſed de hoc
6 all. gl. ord. c. ſtatutis. 1. q. j. † Quæro, an in cã criminali ſit neceſſe
ferre ſnĩam in ſcriptis, tex. in d. c. ſi qs ĩ hoc gen⁹, dť q ſic aľr fa
cta nõ valet, & facit mẽtionẽ de l. ſi. C. de ſent. ex peri. reci. glo.
ibi dicit, q illa lex loqtur in cã ciuili, & dť verũ. tñ glo. ibi tenet,
q ĩ cã criali ſit de neceſſitate, q ferať ſnĩa ĩ ſcriptis, ſicut ĩ ciui-
li, niſi ĩ cã dilapidationis, & p hoc alle. hũc tex. ita no. ibi in gl.
vlt qd tene mẽti. No. gl. ĩ ſi no. ibi, ſi tibi. eſt alius caſus eX, de te-
ſti. c. Albericus, & ibi no. circa qd uide gl. de iureiur. c. ſi. li. 6. &
de iud. c. j. de uerb ſig. c. ſępe. ĩ cle. Vltimo no. gl. tel. pter, in quã
tũ dicit, q hoc põt probari per ſacramentum, qd tene menti.

A D D I T I O N E S.

a Fugientem. adde Fel. in c. 3 de iud. in 6. ver. 5 concluſione, circa princ. ver. & in ſi col. & d. Alexa. de Imo in l. 2. vbi eſt glo. ff. de fer. & ang. in l. extat quod me. cau. & per Pau. de Caſt. in conſ. 37. & in conſ. 48. Et adde, quod ideo eleganter conſuluit Pet. de Ancha in cõſ. 88 incip. in auxilium veritatis, q contra capturam factam de ſuſpecto de fuga, nõ põt opponi de incompetentia iudicis, quod tene menti. ſu adde amplia do, vt dixi in apoſtil ad Liſi de Orta. in c. qm cõtra falſam. § recuſationes, & ibi am pliaui in apoſtil. in ver. q 2 ſoreſis, nu. 11. vt pcedat in clerico debitore, extra, de pbat.
b Dei. Adde Pet. de Anchar. in conſi. 147 incip. vnus procurator. & Fel. in c. ſignificante a de iudi. & quod ibi dixi in an. ſi.

1 *Facere quis debet id, quod euitare non poteſt.*
2 *Procurator conſtitutus ad ſolutionẽ recipiendã non põt terminum prorogare.*

§. Illud. Subditis iudices nullam debent iniuriam inferre, ſed fauorem, niſi in eorum delinquerent of-
ficio, pœna mortis imminente, & uidicibus omnibus debent
iuſtitiam ſeruare, & ſuperior inferiorib. non debet iniuſtitiã
inferre, & ſubditi publica tributa cum omni deuotione, & ſi-
ne omni diminutione lætanter inferre, & dignas laudes do-
mino noſtro Saluatori de hac l. offerre, quæ eis patrias habita
re cauet, & proprias facultates firmiſſime. h. d. vſque ad §. quod
1 autem. † No. tex. ibi in c. oportet, q quis debet facere quod non
poteſt euitare. Item no. in ver cauſa, prout intelligitur, cauſam
finalem ſoluendi tributa, q iudex, qui debet a prouincialibus.
Principis tributa percipere, non poteſt dilationem concede-
2 re, nec terminum ſoluendi prorogare. † Quod facit ad id, qd
diximus, q procurator conſtitutus ad ſolutionem recipien-
dam non poteſt terminum prorogare, vt eſt caſus no. in l. qui
Romæ, § Callimachus, ff. de uerb. obligat. Tene ergo mẽti iſtũ
tex. quod cautio, ſiue ſolutio tributorum, & collectarum, non
requirit dilationem. & ſic iſta cauſa erit ſummaria.

1 *Iudices quam iuriſdictionem habeant aduerſus priuilegiatos, & de quibus priuilegiatis intelligatur.*
2 *Clerici etiã pro crimine hic excepto vtuntur ſuo priuilegio. Idem et ſcholares.*
3 *Crimen qualiter accipiatur, remiſſiuè.*

§. Quod autem. Iudices oẽm iuriſdõnẽ habẽt aduerſus oẽs, oĩ priuilegio ceſſante,
pęna ɔ̃facienti imminente. h. d. vſq; ad §. interdicimus. Opp. dr̃
hic, qđ oẽ priuilegiũ ceſſat. ɔ̃ i ꝑemio ff. & C. de Epiſ. & cl. l. oẽs.
& l. cũ clericus. & de iuriſd om. iud. l. magiſtratus. Huius rimo
re gl. ponit duas opi. vna eſt Bu. alia Azo. vt in gl. & opi Azo. te
net gl. j. vt oẽs obe. iud. ꝑuin. § ſi qs igr̃, & C. vbi d cri. agi opor.
auth. qa in prouin. ff. de iud. l. his abñs, in prin. & l. 2. §. oẽs, co. ti.
ſed ɔ̃ iſtã opi. vr̃ tex. exꝓſſus hic, vbi dr̃, qđ miles priuilegio non
vtir̃, & tñ milites hñt priuilegiũ inſertũ in corpore iuris, vt d l.
1 magiſtratus. quare ꝗ mihi oĩb. omiſ. vr̃, ꝗ aut loqmur ĩ criminib.
ſpãlib. hic ſpãliter exceptis, & tũc ceſſat oẽ priuilegiũ, ſiue ſit in
corpore iuris, ſiue ñ, vt hoc §. vt patet ibi dũ dt, vt nulla ſit mili.
&c. & ibi, nec priuilegio vti quolibet, &c. quia crimẽ mili. &c.
Quos milites ɔ̃ſtat hĩc priuilegiũ in corpore iu. inſertũ. vt ſ. d l.
xi. & ſic patet, ꝗ hic loquit de priuilegio in corpore iur. clauſo.
& qđ loquaĩ in caſib. hic expreſſis, probar̃ hic dũ dicit, penitus
ꝑdictis caſib. &c. & iſto caſu loquir opi. Bu. aut loqmur in alijs
criminib. hic nõ exceptis, vel in cauſis pecuniarijs, & tũc habet
locum opi. Azo. vt ceſſent priuilegia in corpore iuris nõ inſer-
ta, ſed priuilegia inſerta in corpore iuris non tollunr̃. & ita lo-
quunr gl. ſ. all. Et iſtã opin. Azo. tene mẽti, qa dicit ſtatutum, ꝗ
qlibet vadat in exercitũ, vel qđ ſimile faciat oĩ priuilegio ceſ-
ſante, vel non ceſſante aliquo priuilegio, debet intelligi de pri-
uilegijs in corpore iuris nõ inſertis. Secus ſi qs haberet priuile-
gium in corpore iuris inſertũ, & incluſum. Et circa hanc mate-
a riã, vide no. ꝑ Doc. in auth. qua in ꝑuincia. in 2. q. † Quęro, dixi,
ꝗ in crimine hic excepto ceſſat oẽ priuilegiũ in corpore iuris
incluſum. nũquid clerici vtentur priuilegio hoc, qđ eſt inclu-
ſum in corpore iur. ꝑqro, qđ ſic, &r ꝑ quocunq; delicto, ꝑ cõſti-
tutionẽ Fed. de ſta. ɔ̃ lib. ec. §. ſtatuimus, lib. 5. & ꝑ auth. ſtatuimus.
de Epiſc. & cle. ſumpto ex illo §. & ꝑ c. ſignificaſti. ꝑ c. ſi diligẽti.
extra, de foro cõp. & idem vr̃ hodie in ſcholarib. per auth. habi-
3 ta. C. ne fil. pro patre † Et no. glo. ſed nonne, q̃ incipit accipitur
cũ ſtrictè verbum crimen, vt gl. dicit, ꝑ maiorib. criminibus, &
ad differentiam ſeditionis, & violẽtiæ. qualr autem accipiatur
crimen, no. gl. in l. 1. C. ſi aduer. delictum, & 25. diſt. c. vnum.

1 Lex noua imponens pœnam ſuper delicto non comprehendit delictum præteritum, ſed debet puniri lege ueteri.

§. Interdicimus. Nemini licet loci ſeruatores, vr̃ ſi-
miles in ꝑuinciã debere deſtina-
re pęna ɔ̃facientib. imminẽte, & iudex iuſiurandũ, & cautionẽ
dẽt pſtare, & hæc lex dẽt publice diuulgari h. d. vſq; ad finẽ prę-
1 mittẽs aliàs primates. † No. gl. ĩ ver. poſito. ibi, ſic aũt, qđ pęnę im
poſitæ ſup delictis, ꝑ l. noua, non extendunr̃ ad delictũ ꝑteritũ
prius commiſſum, ſed ſua lege venrũt punienda, circa quod vi-
de no. ꝑ Doct. in l. leges. C. de leg. & no. gl. ſ. c. ibi, ſed nunquid.

§. Quantam. Quid intendit hæc conſtitutio dicitur
in prima glo. & circa hanc conſtitutio
nem, vide tex. & gl. 1. q. 2. c. ſicut Epiſcopum, & quod tangit glo.
in c. in eccle. extra, de ſimo. in gl. videtur, quòd talis.

1 Medium quòd ſit tenendum in largitionibus, & expenſis.
2 Iudices ordinarij, quòd hodie licite non recipiunt eſculentum, & poculentum, ſed delegati ſic.
3 Presbyter pauper, quòd poſſit aliquid accipere pro celebratione miſſę.
4 Poſitum in porta eccleſia, dicitur publicum.

§. Scriptum. Iudices, & ciuitatis defenſores pro admi
niſtratione nil dare debẽt, nec accipere
a ſubditis ex adminiſtratione, niſi in defectũ ſui ſalarij, iurein-
rãdo ab eis ꝑſtando, pęna ɔ̃facientib. imminẽte. h. d. vſq; ad fin.
Additorib. i. cũ iſtis additionib. ꝑdictum iuſiurandũ, cuius for
ma in tit. px. & ſtudiũ, ſ. dẽt eſſe. eos. n. volumus puniri exercitu.
i. ab exercitio. Parteſ. ꝑfec. grauiſſimis, vt j. in fi. ſubiectis. ſ. ꝓhi-
bemus q̃tum, ſubaudi tñ accipiat a ſubiectis q̃tum. &c. & dictũ
feri. ſubaud. eſt nec cuſtodire, i. q̃ dĩr ſ. in ti. vt iud. ſine quo. ſuf.
illis benefaciẽtib. ab eo. ſ. Deo. Si uerò. vſq; nũc dixit de iudicib.
nunc incipit dicere de defenſo. maiorũ ciuit in qb. eligunr̃ de-
a fenſores. † No. tex. in ver. quaſi. ibi, & quã eius ad mediocrẽ, & c.
ꝗ in largitatib. & expen. mediũ eſt tenẽdũ, qa ꝑ mediũ optime
viſum eſt, vt j. de ɔ̃ſue §. 1. & eſt hic arg ſm Ia. de Bel. ɔ̃ legatos,
2 q in hoc immẽſiſſime mediũ nõ tenẽt. † Scđo no. text. ibi, aut ſi
nõ aliud, & c. qđ ꝑ hãc ɔ̃ſtõnem ſunt correctæ l. plebiſciti. ff. de
of. ꝑſi. & l. ſolẽt. §. fi. ff. de of. ꝓc. & leg. q̃ permittũt indiſtincte ac
cipere eſculentũ, & poculentum, qa hoc uõ eſt verũ, niſi in defe
ctum ſui ſalarij, & tũc mediocriter, & a ſpõte dãtib. vt hic dr̃, &
ita ſentit gl. hic in d. l. plebiſciti. & in tit. 1. circa fi. prin. circa qđ
vide qđ not. ꝑ Doct. in auth. principales. C. de iur. calum. ꝑdicta
vñr intelligi in iudice ordinario, ſed iudex delegatus põt indi-
diſtincte accipere eſculentũ, & poculentum, vt ex̃, de reſer. c. ſta
3 tutũ, §, inſuper, lib. 6. † Itẽ not. arg. ꝗ ſi presbyter ſit pauper, põt
aliquid accipere ꝑ celebratione miſſę, de qua quæſtione vide ꝑ
gl. extra de præben. c. ſignificatum, & 1. q. 3. cap. iudices inquit.
4 † Vltimo no. tex. ibi, cumq; lex. & ibi, in porticibus, quod illud,
a quod ponitur in porta eccleſiæ, dr̃ eſſe publicum, a & ſic non
eſt licita ignorantia de eo, quod in portis eccleſiæ ponitur. ha-
buiſtis alium tex. ſ. de reb. ecc. non alien. §. pen. ver. illorum aũt.

ADDITIO

a Publicum. Et hoc ſic e, vt citatus per aſſi[x]um portis templi, vt in loco publico, poſſit vt verus contumax puniri, & contra eum ſententia ferri, cum ſit regularis textu.

Iuſiurandum, quod præſtatur ab his, qui adminiſtrationes accipiunt. Rubr.

1 Iuramentum quid ſit, & quæ fuerit cauſa ipſum conſtituendi, remiſſiuè.
2 Poteſtates terrarum, tenentur expellere hæreticos, vbi ſunt.
3 Maſculinum, quòd concipiat fœmininum, remiſſiuè.
4 Iuramento contenetur poſſibile.
5 Poteſtates terrarum debent malos aſſeſſores expellere.
6 Mens deferentis iuramentum conſideratur, vbi iurans vellet malignari.
7 Iurans, quibus caſibus non teneatur tangere librum.
8 Iudæus non poteſt eſſe iudex.

IVro ego. Hæc ɔ̃ſtitutio ſubſtãtiam ſacramenti
docet, & iuſiurãdi formã demõſtrat,
1 & pœnã om. lit. h. d. vſq; ad. fi. † Quæro qđ ſit iur̃m, &
q̃ fuerit cauſa ɔ̃ſtituendi iur̃m: dic, vt 22. q. 1. c. in ſum
ma, & de pœna periurij, dic eadẽ cauſa, & q. c. vlt. & extra, c. cũ
ſacramento, & c. diffinitio, & 23. q. 5. cum tex. debet, & quot mo
dis punitur periuriũ: dic, vt no. 22. q. 3. in ſum. Hoc ꝑmiſſo no.
2 hic. Primo ſubſtantiã, & formã iuramẽti. † Secundo no. tex. &
gl. dũ dicit, & cõmittat, ꝗ Poteſtates terrarũ debent hæreticos
3 expellere de locis, in qb. ſunt. Tertio no ꝗ appel. dñi cõtinet ne
a dña, & ſic maſculinũ habet ɔ̃cipere fœmininum, a de quo ꝑ gl.
Dy. & Iac. de Are. ff. de verb. ſig. l. 3. per Cy. in l. quicunque. C. de
ſer. fug. & tangit in l. ſi quis in tantã. C. vnde vi. Specu. in tit. de
diſp. & all. §. poſt hoc ver. vel ibi maſculinũ. & per gl. Io. Andr.
4 in c. vt circa. de elect. lib. 6. † Quarto no. ꝗ in iur̃o continer̃ poſ-
ſibile, ut hic, & 22. q. 5. c. de forma. ſimile extra, de iureiu. c. bre-
5 ui. & c. quẽadmodũ. facit l. fi. ff. de iure pat. Vltimo no. ꝗ † Ptãs
6 terrarũ debet malos aſſeſſores expellere. † No. gl. 1. ibi. c. quacũq;
arte, de quo dic, vt in c. veniẽs, ex̃, de iureiu. & plene no. de hoc
22. q. 1. §. quærir̃ de eo. Ibi interpretatione. idẽ no. text. de pa iur.
7 fir. inter ſacra. † No gl. no. ꝗ tangir̃ ibi §. ſed nulli. & C. de Epiſc.
& cle. auth. ſi iudex. 11. q. 2. c. nec honore, aliàs incipit Impera-
tor. & ex̃, de iura cal. c. fi. Alius aũt teſtis iurat corporaliter ta-
ctis ſcripturis. No. in Spe de teſt §. ſequir̃. & no. & C. de Epiſc. au
diẽ. No. gl. exce. circa hãc gl. vide, ꝗ hẽs in tex. & gl. ex̃, de con-
ſtit. c. 1. & quod ibi no. Inno. & vide 2. q. 7. c. iudices. Vlt. per tex.
8 in prin. dicit gl ꝗ † Iudæus excluditur a poteſtate huiuſmodi, &
adminiſtratione, & eſt tex. expreſſus in l. fi. C. de Iudæ.

ADDITIO.

a Fœmininum. Adde vel. cum infinitis remiſſ. vltra nonnullas alias ibi per me in apoſt. alleg. in c. de monialibus. de ſent. excom. poſt prin. ver. ſed an maſculinũ. Adde, quod no. in apoſt. ad ſũam in l. ſed & ſi certum in verſ. maſculinum. ff. de vent. in poſſ. mit.

Vt Eccleſia Romana gaudeat centum annorum præſcriptione. Rubr.

1 Hęc conſtitutio, quòd ſit ſpecialis, quo ad Eccleſiam Romanam, & eccleſias eidem ſubiectas, & generalis ſecundum quid.
2 Hac conſtitutio an corrigatur per conſtitutionẽ infra, hęc cõſtitutio innouat, vbi ꝗ corrigitur quantum ad alias eccleſias, non quo ad Romanam. nu. 3.
4 Præſcriptio, ꝗ hodie non ſit ſublata per ius canonicum, niſi in malæfidei poſſeſſoribus.
Bona, vel mala fides, quando curatur in præſcriptionibus.
5 Iure canonico in materia præſcriptionum, an vti poſſimus in foro ciuili, remiſ.
6 Bona fides de iure ciuili, an requiratur in præſcriptionibus rerum eccleſiaſticarum, licèt ſint longiſſimi temporis, remiſſiuè.
7 Præſcriptio 30. vel 40. annorum, quòd de iure ff. non reperiatur.
8 Priuilegium conceſſum Romæ veteri, ꝗ illud etiam habeat Roma noua.
9 Priuilegium exemptionis, ſi conceditur alicui eccleſię, tranſit ad omnes alias ſuas eccleſias.
10 Abbas in eccleſia ſibi data per patronum, quòd habeat idem ius, ac ſi ipſam fundaſſet, & quale habebat in omnibus ſuis eccleſijs.
11 Priuilegium conceſſum Abbati, vel monaſterio an tranſeat ad eccleſias, vel poſſeſſiones poſtea quęſitas.
12 Tempus centum annorum regulariter, eſt finis vitę hominis, & ſic tantum pręſumitur homo viuere.

ET legum. Eccleſia Romana cũ eccleſijs ſibi ſu
biectis centũ annorũ gaudet ꝑſcri-
1 ptione. a in ɔ̃ctibus, cauſis, rebus, & omnib. actis, pęna
hanc l. nõ ſeruantibus imminente. h. d. vſq; ad fi. ſm Iac. de Bel.
1 No. ſecundum Ia. ꝗ hæc conſtitutio ſm quid eſt ſpecialis, & ha
bet locum ſolummodo in eccleſia Romana, & eccleſijs ſubie-
ctis, & eſt generalis ſm quid, quia habet locũ in oĩb. ɔ̃ctib. rebus
cauſis, & actis, vt in ver. cum. n. ſed contra, illa conſtõ, quæ eſt j.
hæc

ADDITIO.

a Præſcriptione. Adde Fel. in c. ad audientiã. ver. vlt. faciet regulam de præſcrip. cum ſeq.

hæc ↄſtitutio innouat, ſecundū quid eſt generalis, qa generali
ter ptinet ad omnes eccleſias, ſcdm qd eſt ſpecialis, i. ad ↄtus,
res, cās, & actus, quia vt ꝭ dicā innouat ſcdm veritatem, l. vt in-
ter diuinum. C. de ſacroſan. eccl. q̄ hēt locū in quatuor caſibus
ſpecialibus, ſ. in vendōne, donatione, hr̄ditate, & legato, qd de-
clarabo ſup gl. ſed hodie. † No. gl. ſed hodie. ibi p Azo. Alij dnt,
qd hæc ↄſtitutio eſt gn̄alis, & hēt locū in quibuſcunque eccle-
ſijs, & prout eſt generalis, ita & gn̄aliter in oībus corrigitur per
ↄſtōnem. ꝭ. hęc ↄſtō, q̄ eſt ſpālis. & ſpecialiter facit mentionem
de hac ↄſtōne ibi, & in rub. & ſm iſtos illa auth. poſita. C. de ſa
croſan. eccl. auth. quas actio. in fi. ibi, ſola Romana, & c. eſt falſa,
& illa opi. approbatur in d. auth quas actio. & ibi iſtam opi. te-
nent Doc. Ibi ↄ, nam de iure noſtro, & eſt alia opi. q̄ ſequitur ī
gl. quam glo. dicit iure canonum probari, per c. cum nobis. ex-
tra, de reſcr. vult dicere per c. cum nobis. extra, de pſcri. Alij di-
cunt, ꝙ hæc conſtitutio loqtur tm̄ de eccleſia Rom. & alijs ſibi
ſubiectis, & ille titulus hæc ↄſtō, corrigit tm̄ l. fi. C. de ſacroſan.
eccl. q̄ dicebat in quatuor caſib. tm̄ non currere ↄ eccleſiā Ro-
manā pſcriptionem, niſi 100. annor. Hæc aūt ↄſtō non corri-
gitur p illā, immo in ſua firmitate pmanet, & hæc opin. appro
batur, p gl. & hæc ↄſtō, &c. in prin. & hanc opi. pbat hic Iac. de
Bel. & Azo in ſumma huius tit. ponit opin. & nō firmat. quia
inter gl. & modernos Doct. ſunt op. Primo eſt ius Codicis, ſm
qd ↄ eccleſiam eſt introducta pſcriptio 100. annor in quatuor
caſibus tm̄. vt l. fi. C. de ſacroſan. eccl. Scdm ius eſt introductū p
hanc ↄſtōnem ſm quam pſcriptio 100. annor. eſt introducta
gn̄aliter ↄ eccleſiam Romanā ad quamlibet ēt eccleſiam, & in
oī caſu, vt patet hic in prin. ibi, & ex hoc in totas catholicas ec
cleſias, q̄ vſque ad Oceanū, &c. ꝭ. in ver. habeat itaque, &c. Et ſic
patet quod hæc conſtō eſt gn̄alis in oī eccleſia, & hanc opi. vr̄
tenere gl. ꝭ. de inceſ. nup. in glo. hæc gn̄aliter. † Tertium ius eſt
3 introductū p illā conſtōnem, hæc conſtō, &c. per quam ius p
hanc conſtōnem introductum gn̄aliter in oī eccleſia corrigi-
tur, & remanet hæc cōſtō incorrecta ſolum in eccleſia Roma-
na. In alijs autem eccleſijs hæc conſtō per illam corrigitur, &
ſic opinio poſita per Ir. in auth. quas act. in fi. eſt vera, non fal
ſa, licèt gl. ibi, & Doct. tenent ↄrium, & hoc eſſet verum quod
etiam de iure remaneat hodie priuilegiata eccleſia Romana ī
præſcriptione, & ſolum ipſa Romana eccleſia, & nō alia ex p-
ſcr. dicit tex. iu. can. extra, de pſcr. c. cū nobis. & 16. q. 3. cum ne-
mo. vbi expreſſe dicit tex. ꝙ ↄ eccleſiam Romanam currit pre-
ſcript. 100. annor. tm̄, non ſolum per iura cano ſed etiam per l.
ciui. ad idem extra de foro compet. c. ſi diligenti. in fi. & 16. q.
3. de preſcri. ver. quas act. & hanc opi. tenet Dy. in c. 2. de reg. iu.
lib. 6. & vide p hoc etiam tex. in c. 2. de præſcr. lib. 6. † Sed aduer
4 te ad id, quod gl. dicit, ꝙ per decreta Inno. omnis tollitur præ-
ſcr. vt in c. vigilanti, & c. qm̄ oē, extra de pſcr. qa intellige illud
eſſe verum in malæfidei poſſeſſoribus rem alienam tenentibus,
& poſſidentib. ſecus in bonæfidei, vt in dictis cap. & c. ſi diligē.
eod. tit & hoc ſecundum ius canonicum, ſed de iure ciuili in
iſtis longiorib. præſcr. bonafides, vel mala non curatur, vt l. j. &
l. ſi qs, & l. oēs, & l. cū notiſſimi. C. de præſcr. 30. vel 40. an. l. ſi qs
5 empt. eo. tit. † An autē iſta iura ciuilia ſint hodie correcta per
iſta capitula, & an poſſimus eis vti in foro ſeculari, dic vt no.
6 gl. in d. c. qm̄ oē. & c. 2. de reg iur. lib. 6. per gl. Ioā And. † An au
tem de iure ci. in preſcr. rerum eccleſiaſticarum licèt ſit lōgiſ-
ſimi temporis, requiratur bonafides, & titulus, vide c. ſine poſ.
7 de reg iur. li. 6. in c. ſi diligenti. & c. fi. extra, de præſcr. † No. glo.
ſic, ibi, nā &c. tenet iſta gl. qd de iure. ff. nō reperiuntur pſcr. 30.
vel 40 ann. l. 1. ff. q. ex cau. ma. l. Iul. ſed ↄriū no. ff. de mino. l. denl
que minor. ff. de diuer. & temp. pſcr. l. in vſucapione. Sed prima
verior eſt, & pbaī p tex. Inſt. de ppe. & tēp. ac. in prin. & ibi no.
de quo tex. meminit gl. ī d. l. Iul. No gl. 1. 40. an. ibi, hēt ī quatuor
vias, alias ī quīta cā vt l. fi. C. de cenſi. li. 11. No gl Romana. in fi.
8 † Iſtud intellr̄ verū q̄tū ad hoc, qa iſtud priuilegiū eſt ↄceſſū
Romę veteri, vt in prin. d., ſed iſtud priuilegiū hēt Roma no-
ua, ex quadā ↄſequentia, vt patet in princ. dū dicit, vt ex hoc in
totas catholicas, &c. & maxime ſm opin. quam ꝭ. tenui in gl. 1.
auxiliū, qd dic, vt hēs in tex. & gl. in l. fi. in fi. C. de edi. diui Adr.
9 tollen. & 25. q. 1. c. oportet, in fi. † Et ex hoc tex. in prin. ibi, vt ex
hoc, &c. arguit gl. ꝙ ſi datur priuilegiū exēptionis alicui eccle-
ſiæ, intellr̄ illa eccleſia eſſe exēpta cū oīb. ſuis eccleſi. ita no glo.
10 16. q. i. c. Felix Ep̄s. † Itē eſt in ar. iſte tex ſm Iac. de Bel. qd Abbas
in eccleſia, quā patronus ſibi cōtulit, hēt idē ius, ac ſi ipſe fun-
daſſet, & quale hēbat in cęteris ſuis eccleſijs, quam qōnem gl.
format in l Polla C. de his, q vt indig. de hoc idē in c. j. de iure
11 patr. lib. 6. † An aūt priuilegium conceſſum alicui Abbati, vel
monaſterio trahatur ad eccleſias, & poſſeſſiones poſtea quęſi-
tas, no. extra, de priui. c. cū capella & diſputat, & bene in q. q̄ in-
cipit Abbas qd , & facit tex. extra, de cenſi. c. j. in clementinis.
12 Et ibi, traus eſſe dignoſcitur. † No. ꝙ tp̄s 100. ann. dr̄ eſſe regu-
lariter finis vitę hoīs, & ſic regulariter præſumitur homo viue
a re centum annos, [a] de quo no. gl. in l. 2. §. ſi dubitetur. ff. quem-
admodum teſta. aper. & gl. tenet per l. vlti. C. de ſacroſan. eccle.

ADDITIO.

a Centum annos Adde tex in l an vſuſfructus, in fi. de vſufr. & c. fi. 74. diſt. & Card. in cle. j de reb eccle non alie & Plin lib 6 c 48

De referendarijs. Rub.

1 *Imperatori non conuenit auferre, quod conceſſit.*
2 *Impetrare eſt cum effectu obtinere, non ſic petere.*
3 *Filius ex bono patre, bonus præſumitur.*
4 *Referendarij, qui ſint.*

CVm alijs. Numerus. Referendariorū in octo
nario numero dēt terminari his, q
vltra hunc numerum tpe huius ↄſtōnis ſunt conſti-
tuti in ſuo ſtatu permanentib. pęna ↄfacientib. im-
1 minente. h. d. † No. tex. ibi, vt qui ſunt, &c. quod Imperatori nō
conuenit auferre conceſ. vt hic, & illæſa debēt eſſe priuilegia,
2 & bene conſeruari, vt ꝭ. ↄſ. q̄ de di. § illud. † Secundo no. tex. ibi,
neque impetrabit petita. ex quo no. ꝙ aliud eſt petere, & aliud
Impetrare. Eſt n. impetrare idem, ꝙ obtinere, ſed cum effectu
hēre, vt hic, idē in l. 1. in prin. vt lit. pend. Ibi prius, ꝙ reſer. impe
trantis, & gl. dicit, i concederetur, ad idem ꝭ. de man. Prin. §. ſi
3 tibi, dum dicit ꝙ iuſtum eſt nō impetraſſe. † Vltimo no. quod
a ex bono patre, bonus præſumitur filius. [a] Quæro qd vult dice-
4 re tex. ibi, multitudo, &c. glo. dicit, & vide per te. † No. gl. 2. ibi,
ſunt aūt, ergo &c. Tu dic ſm Iac. de Bel. ꝙ non erant aduocati
ſimpliciter, ſed erant quidam conſtituti ſub certo numero, q
ipetebāt crimina. licet & cum honeſtate corā Principe propo
nebant, & patet in §. primum quidem, & §. hoc aūt. Et no. glo.
ſed in quo, & vide, quod no. ꝭ. qūo oportet Epiſc. §. non aliter.

ADDITIO.

a Filius. Adde gl in c. venerab lem, de elec in ver progenitore. & glo. in l. quod ſi nolit §. quæ mancipia. in ver infamare, de aedil. edic. vbi etiam vide Ang

De inceſtis nuptijs. Rub.

1 *Pœna debet ſuos authores tenere.*
2 *Homo, qui non facit decentia naturæ, non reputatur homo, ſed beſtia.*
3 *Ignobiles acrius puniuntur, quàm nobiles.*
4 *Pęna fuſtigationis, quòd ſit maior, quàm relegationis, & de mero Imperio.*
5 *Filius quòd tenetur alere patrem exbannitum.*
6 *Hæc conſtitutio, quod loquatur de quibuſcunque nuptijs illicitis.*
7 *Verbum, mox, appoſitum in diſpoſitione, quòd importet ipſo iure, & quomodo intelligatur.*
8 *Pœna, de qua in l. ſi quis maior. C. de tranſa. ꝙ intelligitur impoſita ipſo iure.*
9 *Bona, an publicentur ipſo iure in crimine læſæ maieſtatis, & hæreſis, et n. 13.*
10 *Diſpoſitio pęnalis loquens per verba futuri temporis, an intelligatur ipſo iure, vbi remiſſiue.*
11 *Bona committentium inceſtas nuptias, an tranſeant in fiſcum, & dominium eorum perdatur ipſo iure, & in fiſcum tranſeat.*
12 *Poſſeſſio bonorum committentium inceſtas nuptias, an transferatur ipſo iure, & ſine facto hominis in fiſcum.*
13 *Fiſcus quòd non poſſit incontinenti bona committentium inceſtas nuptias apprehendere.*
14 *Pęna relegationis, quòd non imponatur niſi contra eum, qui dolo delinquit.*
15 *An ſit differentia inter maſculum, et fęminam quo ad commiſſionem, vel euitationem pęnarum inceſtarum nuptiarum.*
16 *Tex. de quo hic, & eius pęna, loquitur in relegatione, & non deportatione.*
Filij committentium inceſtas nuptias efficiuntur ſui iuris.
17 *Errans in iure, an dicatur eſſe in dolo.*
18 *Caſte viuere dicitur ille, qui eſt in matrimonio.*
19 *Filij nati ex inceſtis nuptijs, an ſint legitimi, etiam quo ad ſucceſſionem.*
20 *Statutū, ſi dicit, ꝙ maſculus committens tale delictum ſic puniatur, & fęmina etiā eadem pœna, ꝙ intelligitur, ſi talis pœna fęminæ etiam conueniat.*

PRo inceſtis. Primo ponit pęna ↄhentiū il-
licitas nuptias. Scdo ponit quo
tpe hæc lex locū hēat. tertio ponit de legitimatio-
ne liberorum. Secunda in § hoc qdē. Tertia ibi in §.
maſculi, viri, & mulieres illicitas nupt. ↄhētes pęna hic ſtatuta
ſunt puniendi, & eorū ſubſtantia liberis ſi extant, aliàs fiſco ap
1 plicabitur. h. d. † No. ex princ. qd pœna ſuos authores dēt tene-
a re, [a] ad idē l. ſancimus. C. de pœnis. † Scdo no. ꝙ homo dēt face
2 re decentia naturę: [b] aliàs nō reputaī hō, ſed beſtia, ad idē ꝭ. de
b mona. in prin. 27. q. j. c. ſi hō. Tertio † no. tex. ibi, ꝙ magis ſūt pu
3 niēdi ignobiles, q̄ nobiles, vt in ver. ſitq; ei pęna. de quo dixi ꝭ.
4 vt iudi. ſine quoquo ſuf. §. ſic igiī † Sed ex hoc tex. no. ibi, & ſi-
milis, &c. ꝙ maior eſt pęna fuſtigationis, q̄ relegationis, vt hic.
& idē hēs in l. fi. ff de iniur. Ex qbus tex. arguit, ꝙ fuſtigatio ſit
de mero Imperio, vt no. per gl. Inſt. q. mo. ius pa. po. ſol. §. relega
ti. & facit, qd no. in l. nulli. C. de ſen. p Gul. de Cun. ī l. imperiū.
ff. d iuriſd. om. iud. ad qd facit, qd no. Spec. ī tit. d iuriſ. om. ind.
§ j.

ADDITIONES.

a Tenere. Adde Fel. in cap. generale, 2. diſtinct. ver. quamuis pœna. & quod ibi dixi in apoſtil.

b Debet facere decentia naturæ. Et ſue conditioni. Quod facit ad dictum Bal. c. filij nati in tit. ſi de feu. fu. controu. dum dicit, ꝙ Imperator legitimans ſpurios ſtatuitur legitimus, & naturalibus, eſt vnum pecus.

§.j.ver.qd de relegatione. ergo multò magis erit de mero Impe
rio fuſtigatio.cũ pœna fuſtigationis ſit maior, ꝙ pœna relega-
tionis.vt ſ.dcõ eſt,& dictã qõnem,an fuſtigatio ſit de mero Im
perio,ponit Gul.in d.l.imperiũ.& eam ẽt tangit Spec. in d.ver.
qd de relegatione.Illud,qd dico de fuſtigatione,intelligo de fu
ſtigatione magna, nõ de parua,qa eſt iuriſdõnis.qd patet,quia
cõpetit ẽt defenſoribus ciuitatis,vt eſt tex.in § audiẽt.j.de detẽ.
5 ciui.† Vlterius no.tex.in ver.ſi verò cõtigerit,ibi,paciſcendi au-
a tem,&c ꝙ filius teneat alere pẽm. a caſus eſt hic,& C.de inceſ.
nup.auth.inceſ.nupt facit l.mutus.§.manẽte. ff.de iure do. No.
gl ꝙ magis in l.ſcripto. in fi.ſed certe immo expreſſe erat ꝓhibi
tum talib filijs relinqui,vt in d.l.ſi quis inceſ. C. de inceſ.nupt.
6 tertio rñ.† No.gl.hanc gñalr,ibi dum dicit, pſes,&c. not.ꝓpt.ic
dico,qd dixi in dicta qſtõne, ꝙ Eccleſia Romana . Et ibi, caſus
talis.Sed Ia.de Bel tenet opi. Dy.cui ẽt vñr inhærer Dnc ĩ auth.
inceſ nup C eo.Ibi,quidam dñt . Prima opi.eſt vera,& eã tenẽt
Doc.ĩ d.auth.inceſ.& ꝓ opi.gl.& Doc.eſt tex.expſſus,q dicit ſic
7 eſſe de iu.ciui.tex.eſt in c.cũ ſm leges.de hæc lib.6. † No.glo.ex
hoc no.qd vbi in legis diſpõne exprimit verbum,mox.intellr,
b qd pœna ponatur ipſo iure. b tex.eſt cum gl.vt j.de feu.§.lanci-
mus.& ver.oẽs,vt no.in l.j.§.ſi petitor ff.depo.ex tex. iſto appa-
ret,qd pœna,q̃ apponit in l ſi quis maior.C de tranſ. imponit
ipſo iure,cũ ibi ſit verbum,mox.In verſ.itaq; oĩa,&c. Dy in l.
8 imperia.ff de iure fiſ circa h d.ſic.† Qñq; delinquitur circa rem
cõl prohibitionẽ.& tunc ipſo iure dñium perdit,& fiſco appli
cabit.vt l.cõmiſſa.ff.de pub.& d.l.imperator & l.j.§.an bona eo.
tit Qñq; non delinquitur circa,ſed extra rem,vt cõmittendo ho
micidiũ,vel aliud crimen,& tuc dicit ipſe,ꝙ eſt neceſſaria ſnĩa
ſuper crimine,vt bona publicentur,vt l.poſt cõtractum.ff de dana.
l.ex iudiciorum.ff de accuſ. ff. de iure fiſc.l.aufertur. § in reatu.
9 †Fallit in crĩe læſæ maieſtatis, & hrſis,vt l.pe. in fi.C.ad leg.Iul.
ma.l.don.I fi.ff de dou. & d.l.ex iudiciorum. Sed aduerte,qa il-
lud,qd dicit Dy ꝙ qñ non delinquitur circa rem, ſed aliter,qd
eſt neceſſaria ſnĩa,eſt verum in dubio:ſed ſi in legis diſpõne ex-
primeretur verbum,mox,vel ſtatim,vel ipſe,intelr ipſo iure,vt
10 hic no.gl.& ſ.allc.† Item primum,& ſm dictum Dy.limita ſm
regulam traditam per glo qa aut lex vtitur verbo pñtis tpis,aut
futuri,&c vt no.in l.iubemus. C. de ſacroſ.eccl.& C.de iuriſd.
om.iud.l.fi.C ne li.po.l.j.& quod nur. in l.2. §.qd ſi actor.C.de
iura.cal.C.vnde vi.l.ſi quis in tantam.& ſup. de non alie. §. ſed
11 neque.†Item aduerte,qd illud,qd dicit Dy qd in crĩe læſæ ma
ieſtatis,& hæreſis publicantur bona ipſo iure, non vr verũ : qa
non perditur dñium ipſo iure.ſed ius adminiſtrandi , vt ꝓbat
in dictis ll.allegatis per Dy.in l.q̃ſitum,qui & a quib. ff.q̃ l alle.
ad hoc per Iac.de Are vt refert Cy in l.fin.C.ad l.Iul.ma.ſed de
iure ca.eſt expeditũ : quia in crĩe hæreſis ꝑditur dñium ipſo iu-
12 re,vt ꝓbatur in d.c.cum ſm leges. † No.gl.ſed nunquid.in fin.
no.gl.qa vr,qd velit dicere,qd expectaret ſniam,& fructus me-
dij ipſis non eſſent fiſci , ſed ipſo iure perditur dñium, qd tene
menti ꝑꝑ hunc alium effectum,vt no Doc.in d.auth. inceſtas.
ſed licẽt hic perdat dñium,& in fiſcum transferat,tñ non vr ꝙ
trãſferat in fiſcũ poſſeſſio ipſo iure, qa no.in ſtu in l.cu duob.
§.idem rñdit.ff. ꝓ ſoc.C.de ſacroſ eccl.l.ſi & qd no.in l.ſicut.§.
ſi qd cuiuſque vni . ſolum.n. reperio qd transferatur poſſeſſio
ipſo iure,ſine hoĩs facto,vt no.in l.raptores.§.ſinaũt. C.de epiſ.
& cler.niſi hoc fieret iure vlis acquiſitionis,vt no. ĩ l.ſi adopta
13 uero.ff de precario.†Quæro,nunqd fiſcus poterit incontinẽti
talia bona apprehendere. glo.hæc dum dicit, ſed ad qd ꝓderit.
vr velle, ꝙ demum lata ſnĩa bona auferãtur.pro hac gl. vr tex.
in d.c.cum ſm leges,vbi apparet,ꝙ in crĩe hæreſis publicantur
bona ipſo iure,& ipſo iure perdit dñium,tñ bonorũ apprehen
14 ſio nõ fit niſi lata ſnĩa ſuper crĩe,vt ibi dicit tex.†No.gl.ex hoc.
ibi impunit.not. ꝙ pœna relegationis non imponit niſi cõtũ,
15 q dolo delinquit,& ſic ſcit factũ,& ius. †Et ibi,quocunq; iure
ignorantia.no.ex hac gl.drĩam inter maſculũ & mulierẽ. vide
ſup.ꝙ mulier excuſar,&c.idẽ vr ſentire gl.in l q cõ. C.e.ſed cõtrũ
no in l.ſi adulteriũ cum inceſtu.§.fratres ff de adul.& ideo pro
hibitus gl.decĩone dic,vt plene no.per Doc.in l.qui cõ præal. vbi
16 ipſi hanc gl.& aliam examinant †Quæro,dr hic in gl.j.relega-
tio loquitur ergo hic de relegatione , ſed cõ hanc gl.fortiter fa
cit,quia tex.iſte dicit,ꝙ filij ltĩmi efficiuntur ſui iu vt j.eo.verſ.
ſi vero cõtigerit. & §. ſinaũt vxor.quod non cõtingit per relega-
tionem,ſed per deportationem,vt Inſt.qui.mo.ius pat. po.ſol.
§ cum aũt.& §.relegati.Item iſti perdunt bona,vt hic in ver.ſit
eis pœna ꝙ non cõtingit in relegato, ſed in deportato , vt l.de-
portatorum.C.de pœ. ſed ſuſtinendo glo. poſſumus dicere,qd
filij efficiunr ſui iur.& bona cõfiſcantur:quia l.h.d.& vide gl.in
auth.inceſtas C.eo. & ꝙ loquatur in relegatione , vr ſentire gl.
j.vt nul.iud § fi. in 3.np. Ex eo,qd dicit,ꝙ hic loquitur in eo,q
retinet ciuitatẽ & idẽ no.in auth.bona dãnatorũ.C.de bo.pro
17 ſcri.vbi Doc.p.des nõ firmãt Not.tex.huc ius. †Sed aduerte ad
id,qd dicit ꝙ errans in iure excuſatur a dolo,nec dr eſſe in dn
In.cum qua cõcur.qd not.in l.j.in fi.de ambi. C. ad l. Flauiam.de
plagi.l ſi plagij.probatur in l.igitur.ff.de lib cau. No.gl.j relega-
18 tio lib.x.†No.ex hac glo.ꝙ ille,qui eſt in matrimonio,dr caſte
viuere,qd facit pro eo,qd dixi in §.cum igitur.ſup.de non elig.
19 ſcdo nub.†Quarto,an filij nati ex iſtis inceſtis,vel ſimilib. nup.
ſint legitimi? gl. in d.l.qui cõdicit,aut ambo ſcientes,aut ambo
ignorantes,aut vnus ſciens,alter ignorans Primo caſu , vtriq.
parenti ſunt illegitimi . Scdo caſu,vtrique parenti ſunt ltĩmi.
Tertio caſu,parenti ignoranti ſunt legitimi,parenti verò ſcien
ti ſunt illegitimi Sed cõ iſtud tertium membrum op. dec. 1.ext.
qui fil.ſint legit.dñt Doc.in d.l qui cõ.ꝙ dicta gl.eſt vera de iure
ciui.ſed de iu.cano. ſi alter cõiugum eſt ignorans.alter ſit ſciẽs,
filius eſt ltĩmus vtrique parenti, qd tñ ſeruatur in ordinib. ſed
ius ciuile ſeruatur in ſucceſſione. ita dicunt ibi Doc. per d.c.2,
ſed certe illud c.hoc non bene probat,quia ille tex.ſignat, ꝙ am
bo fuerunt ignorantes,& ideo alleg.melius,ꝙ de iure.cano. qñ
vnus eſt ſciens,alter ignorans, ꝙ filius vtrique parenti ſit legiti
mus,vt probatur in c.ex tenore.ext.qui fil.ſint legit.& ibi no.in
c.fi.de clan. deſpon. ſuper verbo, parentes. Item aduerte id,qd
dñt Doc.ꝙ q̃tum ad ſucceſſionem ſeruetur ius ciuile . Sed c.ex
tenore. dicit expreſſe ꝙ talis hr,vt legitimus quo ad ſucceſſio-
nem.& ſic non vr bene dicere.no.ẽt per gl. 34.q.1.c.cum in ca-
ptiuitate.poſſemus fortè dicere. q̃tum ad ſucceſſionem ſeruet
ius nrm in foro ſeculari in terris ſubiectis Imperio , vt hẽmus
in ſimili,in c.j.extra de no.ope. nunc & quod no.in ſimili in
c.2.de arb.li.6.& in c.2.de reg.iur.eo.lib. ſed tñ. vt probat d.c.ex
20 tenore.de iu.ci.tñ hr,vt ltĩmus quo ad ſucceſſionem. †Vlt.no.
glo.q̃ incipit ex cepta pœna.ex qua gl.cum tex. not.quod ſi dicit
ſtatu.quod maſculus tale delictum cõmittens puniatur tali pœ-
na,& eadem pœna puniatur fœmina,debet intelligi,dunmo-
do illa pœna mulieri cõgruat . & idem vbicunque diceretur , ꝙ
talis puniatur eadem pœna.facit C.de ſer.fug l.quicunque .

ADDITIONES.

a Patrem adde Pau.de Caſt.in l. . § ius naturale ff de iuſti.& iure

b Ipſo iure. Adde Ang.in l.1.C.de pœ iud qui male iu & in l.ſi quis poſt hac C de præ-
ſcri.& in l.ſi quis.C depo & hoc,& infra,vt ſine prohibita etc.
Adde,quod no.in apoſt.ad itum in auth ad hac,nu.2.ver. hoc tamen eſt uerum. in
apoſt.in eo uer C de uſur

1 *Filius tenetur alere patrem exbannitum.*
2 *Filius tenetur alere matrem exbannitam.*

§. Et hoc quidem. Pœna huius legis obtinet ĩ nu
ptijs futuris, & non in præte-
ritis ante hanc l. diſſolu. nec etiam poſtea Infra biennium , ſed
in nuptijs vltra biennium durantibus . pœna locum habet per
omnia,ſi nupt.illicite poſt fuerint contractæ.h.d. Sequens ibi,
ideſt futurum,hoc eſt,vt illa lex,& eius pœna habeat locum in
1 caſibus,futuris filijs,ſcilicet inceſtuoſis.† Not.in verſi.ſinautem
a vxor , ꝙ filius tenetur alere patrem exbannitum. a concor.ſup.
eo.vec ſi verò contigerit . Quæro de intellectu ver.ſi verò. hæc
gl ſuper ver.ad filios,& ſuper verſi.concedimus,ponit ſecundũ
lectu tene primam quæ magis applaudit literæ, videlicet.quod
loquatur de filijs natis ex inceſtis nuptijs . & primo loquitur,
quando ſunt ſolum inceſtuoſi ſine filijs natis ex legitimis nu-
ptijs . Secundo in ver.ſi verò,loquitur quando non ſunt ince-
ſtuoſi ſed ſunt cum filijs natis ex legitimo matrimonio Secun
do quæro de intellectu verſi.ſi vero,hæc glo. punit duplicẽ in-
2 tellectum, & vterque eſt verus. † Quæro, hic dicitur ꝙ filij te-
nentur alere patrem exbannitum, an ſimiliter teneantur alere
matrem exbannitam ? Doct.tenent,ꝙ ſic,quia eſt eadem ratio,
de quo per Doct.in d.auth.inceſtas. in 5.q. C de inceſ.nup.No.
glo. ex quo. & ibi.§.ſinautem,qualiter hoc procedat,dic,vt di-
cam infra,vt factæ nouæ conſtitutio.in prin.Bar.

ADDITIO

a Exbannitum Adde Bar etiã in trac alitmen verſ quæro in quo loco,& ſeq. & Ang hic,
licet Bal contra in c.1.de pace tenen.in vſi feu & limita verum, niſi ſit bannitus ob
pacem ruptam.Bal in d.c.§.ſi quis hominem.& Lud.in l 3 ff.de in ius voc.Item ade
de Bal.in auth.bona .de bon dam.& Arch in trac maleſi. ver.pub Item Adde do.
Alex.de Imo in l.1 ff.de in ius voc. & Ang infra vt nulli iud § vt autem . Adde o-
mnino Firmianum in ſuo aureo repertorio,in ver filius bannitus.

1 *Filij naturales legitimari poßunt exiſtente ſobole legitima.*
Intellige per matrimonium nu.4.
2 *Filij legitimati ſuccedunt alijs filijs legitimis , legitimi legitimatis , intellige*
de legitimatis per matrimonium.nu.5.
3 *Legitimati per matrimonium,quod habeat omnia remedia contra teſtamen*
tum,quæ habet legitimus,& naturalis .

§. Dubitatum Naturales liberi legitimi efficiuntur
inter patrem.& matrem, nuptijs , &
nuptialib. documentis interuenientib. ẽt extantibus filijs legi-
timis ex primo matrimonio.& ẽt liberis poſt dotalia inſtrã na
1 tis,& mortuis.h.d.vſque ad fi.†No.primo,ꝙ filij naturales pñt
2 legitimari exiſtente ẽt patris legitima ſobole. † Secundo no.ꝙ
filij legitimati ſuccedunt aliis filiis legitimis , & econuerſo, vt
hic.aliter vtriſque ſuccedunt . poſſet tamẽ dici,ꝙ hic referatur
ad patrem ſuccedentem talibus filiis legitimatis,& econuerſo.
tñ illud , ꝙ dixi eſt verum,nam ltĩmati per matrimonium hñt
oẽs ſucceſſiones,quas hñt illi,q ab initio ſunt ltĩmi,& natura-
3 les,vt probatur j.qui.mo.na.eff. ſui.§ tribus.ver.reliqui † Ter-
tio no.tex.ibi naturalem, ꝙ legitimatus per matrimonium ha-

hat

bet contra teſtm̃ oẽ remedium ꝙ datur filio ab Initio legitimo
& natu. ali.vt hoc tex.ver.quid ei. & ad hoc alle.hunc tex. & gl.
4 J.qui.mo.na.effi.leg.§.illud. † Opp.ad primum no.& vr̃,qd filij
naturales non pñt legitimari ſuperſtitib.patri filijs ˡtimis & na-
turalib.vt J.quib.mo.na.effi.ſui §.generaliter. Sol. hic loquitur
in ltimanone per matrimonium, ibi per ltimationem per re-
ſcrip. prin. quo caſu non pñt legitimari exiſtentibus legitimis
filijs,ad quod Inſti.de nuptijs.§ fi. C. de natu.lib.l.cõium.§.fin.
5 † Ad fin no.opp.& videtur,ꝙ filij naturales legitimati non ſuc
cedunt fratribus ſuis, nec alicui cõium agnato, nec cognato,
ſed ſoli patri,vt J.qui.mo.nat.effi.ſui.§.filium.col.7. & C.de na
tu.lib.l.cõium.in prin. & quod no gl.in l.3.eo.tit.Sol.ibi loqui
tur de ltimatione per obla. curiæ facta filio naturali per pr̃em,
hic verò loquitur de legitimatione per matrimonium ſequẽs,
quo caſu ſuccedit agnatis,& cognatis patris, vt hic.& ſupra di
xi.& hanc materiam dicam plene in d.§.tribus.

COLLATIO III.

De Lenonibus. *Rub.*

1 *Pietas magna eſt, meretrices ad matrimonium, & caſtitatem deducere.*
2 *Caſtitas ſola repræſentat animas Deo.*
3 *Furtum, & latrocinium committere dicitur, qui contra caſtitatem committit.*
Poteſtas, qui uigore ſtatuti habet arbitrium inquirendi contra fures, & latrones, quod poterit inquirere, ſi uirgo fuerit clam deflorata.

E T antiquis. Lenones, q iuuẽculas deci
piunt, & ad vitã miſerã du
cũt, vltimo ſupplicio ſunt puniẽdi pœna li.x.
auri, & domus publicatione dño domus im-
minente, nulla ꝯ hãc l.valitura cautione, vel fi-
1 deinſtiõe.h.d.vſq; ad fi.† Not.primo, ꝙ magna
a pietas eſt meretrices ad matrimoniũ,& caſtitatem deducere.[a]
2 † Scdo no.in §. ſancimus, ꝙ ſola caſtitas repræſentat Deo aĩas.
facit §.cum igitur.s̃.de non alie. vet. optimũ. & § quantum.J.
b qũo oportet ẽpi.ext.de prob.c.cauſam.[b] ad fi.32.diſt c.hoc au
tem.& c.hoſpitiolum.& c.ſeq.cum fi. & no.in c j.ext. de voto,
3 & vo redempt. † Tertio not.in §. præconizamus. ibi, caſti fue-
rint,&c. Ex quo hẽs, ꝙ ꝯmittit furtum, & latrociniũ, qui ꝯ ca-
ſtitatem ꝯmittit,& eſt ẽt arg.ſm Iac.de Bel.quod ſi Poteſtati eſt
ꝯceſſum arbitrium ꝯ fures, & latrones inquirendi, ꝙ ſi virgo
fuerit clam, vel publice deflorata, ꝙ Poteſtas habebit arbitrium
in iſtis, facit optime c.innotuit, circa fi.prine extra, de elect.

ADDITIONES.

a Deducere. Adde ꝙ eſt opus miſericordiæ ducere meretricem in uxorem, & ei remittuntur omnia peccata, c. [illegible] opera de ſponſa nec eſt culpandus, qui eam ducit uxorem, ut fecit Oſeas propheta 32 q. 1. c. non eſt culpandus.
b Cap cauſam & ibi uide Fel. ante fi uer gl fi. & quod ibi dixi in apoſt.

De defenſoribus ciuitatum. *Rub.*

1 *Scripturæ adhibetur fides ex qualitate, & fide perſonæ ſcribentis.*
2 *Teſtes, uel inſtrumenta, ſi adinuicem ſibi contradicunt, & a diuerſis partibus producuntur, inſpicitur quis ſit dignior.*
3 *Iudex poteſt per ſe acta conficere, & ſcribere, & an hoc ſit uerum, remiſſiuè.*
4 *Ille maior, & honeſtior reputatur, qui præeſt melioribus.*
Doctores qui habent bonos, & honeſtos ſcholares, præſumuntur meliores.
5 *Electio fieri debet per angulum.*
6 *Heredes tabellionis non poſſunt inſtrumenta in notam redacta redigere in publicam formam ſine ſuperioris licentia.*
7 *Abſentes in electionibus, ſi ſunt in eadem prouincia, quòd de iure canonico requiri debeant, ſecus de iure ciuili.*

N Iſi velociter. Defenſores ciuitatis debent eli
gi viri honeſti, & fide digni, &
ciues nobiles, & per circulum pſtito iureiurando ab
electorib. antiqua ſolennitate ſeruata. h.d.vſque ad §.
1 iuſiurandũ.† No.ex prin.in ver.quæ verò, ꝙ ex qualitate, & fide
perſonæ, eſt adhibenda, vel nõ adhibẽda fides ſcripturæ, vt hic,
& C.de prob.l.iubemus.ff.ad l.Cor.de fal.l.fi.ext. de fideinſtr.c.
cũ dilectus.ad fi.l.ſi qs ex argẽtarijs.§.1.& qđ ibi no.ff.de eden.s̃.
de non alie.§.ad hoc aũt.& qđ ibi no.C.de ſuſcep. & ar.l aliqd.
lib.x.& ſic ex perſona ſcribentis hr̃ fides eius ſcripturæ, vel nõ.
2 † Item eſt ar.ꝙ ſi teſtes, vel inſtrã adinuicem ꝯdicunt, & a diuer
ſis partib.producuntur, eſt inſpiciẽdum quis ſit dignior, & qd
dignius ſit, vt hic, & l.ſup.alle.ad idem, vt iud. ſine quoquo ſuſ.
§.eius.ver.ideoque de quo no.glo.ff.de teſt.l.ob carmen §.ſi te-
3 ſtes.C.de fide inſtr.l.ſcripturæ.J.pe teſt.§.ſi verò. & ibi.not † Itẽ
in hoc ver. vr̃ tex. ꝙ iudex ipſemet poſſit per ſe acta ꝯficere, ſeu
ſcribere de quo tangit gl.parua in l. iubemus.§.his quoq..C.de
ſacroſ.eccl. Circa ꝙ Inn.in c.cũ tu.ext.de teſt. & Spec. in tit.de
4 inſtr edi §.ſatis vtiliter, ver.r. † Tertio no.in uer.nos igitur.ꝗto
quis præeſt melioribus, tanto maior, & honeſtior ipſe reputa-
tur.& ſic eſt arg.pro Doc.qui hñt bonos,& honeſtos ſcholares,
5 de quo gl.in proœ.ff.§.4.† Quarto no.in ver.iã primo.electionẽ
6 dẽre fieri per angulum † Item no.in hoc ver. ꝗuero quod his
tabellis.inſtr.redacta in notas, non poſſit in publicam formam
redigere, ſine autho. ſuperioris.de quo dic, vt ext. de fide inſtr.
c.pe.& ibi no.Itẽ no in uer.interim, & pſequere, vt s̃.ibi, ẽt no.
gl.ex hac inuito alio ſ.p̃ ſide.& ibi in tex.pſes non põt eũ remo
7 uere, vt § prox.qđ olim poterat, vt s̃.§.pxi. † No.gl oẽs.n. Veri-
tas eſt qd de iure cano.debẽt oẽs abſentes requiri, ſi ſunt in ea-
dem prouincia, vt ext.de elec.cum inter uniuerſas. & c.ſeq.ubi
per Inn.& in c.qd ſicut.eo.ti.& uide optimam gl.Inn.in c.cum
vobis.uer.reuocare.eo.ti.& qd no. per gl.in c fi.ext.de maio. &
obed.& 3.q.j.c.factus eſt, & quod no.in c.cum omnes, ext. de
conſti.& in c.præſentium, de teſt. lib.6. Sed iure ciuili ſufficit
eos ſolenniter vocari, qui pñtes ſunt, & qui abſentes ſunt de
neceſſitate uocari non debẽt. Requiritur tñ.quod ſint præſen-
tes duæ partes, ut hoc §.C.de dec.l.2. & l.nominationum.lib.x.
quod no.in l.nulli.& l.plane ff.quod cuiuſque vni.nomine.

1 *Ius remouendi competit illi, cui competit ius confirmandi.*
Authoritas ſuperioris, quando requiratur in reuocando conceſſionem.
2 *Defenſores ciuitatis pro ſe, non per uicarios regunt ciuitatem.*
3 *Præſes prouinciæ non prohibet defenſorem ciuitatis agere quicquid vult.*
Iuriſdictio minoris iudicis, quòd non ceſſat propter præſentiam maioris, & qualiter hoc intelligatur.
4 *Confirmare, an dicatur qui dat: & dare, & confirmare, an ſint idem, remiſſiuè.*
5 *Præſcribi an poſſit merum, & mixtum imperium conſuetudine, remiſſiue.*
6 *Confirmatio ſuperioris, quòd ſemper requiritur, quando uniuerſitas facit electionem, & dat iuriſdictionem.*
7 *Uniuerſitas non habet iuriſdictionem, & ſic aliã per ſe exercere non poteſt.*

§. Iuſiurandum. Defenſor ciuitatis iuſiurandũ p-
ſtare debet, ſolũ biennio admini-
ſtraturus, & a pſ.cto ꝯfirmandus, & remouendus uoluntariã
iuriſdõnem exercens, & non eãs meri, & mixti imperij, pſide
non ualente eius iuriſdõnem impedire. h.d. vſq; ad §.iudices,
& Vicarios Clariſſimos iudices, i.pſides oẽs, i.defenſores iudi-
1 cum i.ꝯ ſidum. Contra ſe geſta, i.ꝯ uoluntatẽ ſuam † No.ex iſto
§.j.qđ illi ꝯpetit ius remouendi, cui ꝯpetit ius ꝯfirmãdi, vt hic.
& de hoc . an in reuocando requirar ſuperioris authoritas, ꝗ
dẽt interuenire ꝯfirmando, dic ut no in l.oẽs populi ff.de inſt.
2 & iu.† Scdo no.in ver nulla, ꝙ defenſorib. ciuitatis nõ licẽt in
ciuitate ponere Vicarios, ſed per ſe debent regere ciuitatẽ, qđ
3 eſt ꝯ quoſdam Pñtes Bonon.de quo dic, vt in gl. † Tertio no.
tex.iſtum, ꝙ præſes non põt prohibere defenſorem agere, qđ
vult, & iuriſdictio defenſoris non ceſſat, pp pñtiam præſidis.
Et ſic vr̃ hic caſus, quod pp præſentiã maioris iudicis non ceſ-
ſat iuriſdictio minoris iudicis, de quo ĩ tex.& gl.C.de dolo.l.in
hac, & ibi per Doc ad idem facit 96. diſt.c.ecce. cuius ꝯtrũ no.
ext.de offi dele.c.uolẽtes. de priu.c.antiqua.§.dominicæ a quo.
4 C de pala.ſa lar.l.nihil.ubi gl.concor.cum hoc tex.† Op.dr̃ hic,
ꝙ qui confirmat dat. ꝯ, ff.de iuriſd.omn.iud.l.& quia. gl.dicit,
ꝙ non ſunt per omnia ſimilia dare, & ꝯfirmare. Sed dic, ut ibi
no.per Iac de Bel.an aũt eo ipſo, qđ quis dat, uideat cõfirmare,
uide gl.in c.cũ inter canonicos.ext.de elec. No.gl.ſummariam
ibi l.1 & 2.Quarto mõ accipit iuriſdictio pro modica coërtio-
ne, vt no.in d.l.imperiũ, & circa pcedentem partem gl.uide, qđ
5 no.in l.1.& 2.ff de iuriſ.om.iu.In ea gl.ibi, ex ꝯſuetudine † Not.
ergo ex hac gl.ꝙ merũ, & mixtũ imperium põt ꝯſuetudine p-
a ſcribi[a] idẽ no.Inſt.qb.mo.ius pa.pot.ſol.§.rele facit C.de diuer.
of l.miros.li.12.C.de ſun.limi.l.uitioſa.& l.2.lib.11.C.de patru.
pu.l 3.in fi.eo.li. Azo in ſum.eiuſdem tit.dicit, qđ exceptio. cer.
ciut ꝗ hñt priuile. hñt uſurpationem, non ꝯſuetudinem.q.d. p
ꝯſuetudinem non põt mero, & mixto imperio pſcribi, de qua
6 q.no.in l.j. C. de eman.li.dicam in d.l.uiros. † Quæro, uideo ꝙ
electio defenſoris requirit ꝯfirmationem, ꝗro ergo, an ſp qñ
uniuerſitas facit electionem, & dat iuriſdictionem, ſit neceſſa-
ria ſuperioris ꝯfirmatio.tex.hic in ver.confirmandus, vr̃ uelle,
ꝙ ſic, ad idem J.eo.§.& ſi eodem, & ita no.tenet glo.per hunc
7 tex per l.& quia, ff de iuriſ.om.iud. † Quæro, an uniuerſitas, quæ
dat iuriſdictionem, poſſit ipſa per ſe iuriſdictionem exercere.
dicit Inn. ꝙ licẽt uniuerſitas det iuriſdictionem, non tamẽ ha
bet iuriſdictionem. Idem no. ipſe in c.cum acceſſiſſent. ext.de
conſti.in 3.q.facit, quod no.ipſe de offi.ord.c.3.

ADDITIO.

a Præſcribi. Adde Fel.in c.cum non liceat, ante med de præſcr.

1 *Doctor perhibet teſtimonium de peritia, & honeſtate ſcholaris.*
2 *Iudex, an poſſit teſtificari de ijs, quæ coram ipſo geſta ſunt.*
3 *Delegatus, uel arbiter, quando poſſit ſibi eligere notarios.*
4 *Baiuli uocantur officiales.*
Statutum loquens de officialibus, comprehendit baiulos.

§. Deinde. Defenſor publica dẽt exigere tributa & in-
ordinate agẽtes uidere, & publicũ remoue-
re tumultũ, & officiales puinciæ dẽnt ei auxiliũ ĩpartiri, & ex
curia puinciali unum exceptorem, & duos officiales hẽre. h.d.
vſque

1 vſq; ad §. & iudicare.† No. tex. ibi hẽri, & ipſius teſtimoniũ, &c.
nã ex iſto tex. ar. Iac. de Bel. q̃d Doctor de peritia, & honeſtate
a diſcipulorum debeat teſtimoniũ perhibere[a] vt hic, & 11. q. 1.
2 c. 1. & [illegible] de aduoc. diuer. iud. l. & l. neminẽ. §. peritos.† Hic facit
iſte tex. quod iudex poteſt teſtificari de his, quæ acta ſunt corã
eo, de quo p gl. C. de arb. l. ne in arbitris. §. ſi autem ſcriptura. l.
3 ob carmen §. j. ff. de teſti. & ff. de pba. l. quoties. §. ſi.† Vlterius ex
verbo, ex pũinciali. hic videtur tex. quod iudex delegatus, uel
arbiter non poſſit ſibi eligere notarios, uel nuncios, ſed eos dẽt
de curia ſuperioris accipere. & in ꝯtrarium facit j. de iud. §. de
vnoquoq;. C. de ſpor. l. 2 ſed dic, ꝙ de curia ſuperioris debẽt eli
gere, & accipere, ſi ex eadẽ haberi poſſunt, arg. huius §. aliàs poſ
ſunt ſibi eligere, ar. l. 2 ff. de iuriſdict. om. iud. C. de re iud. l. quo-
4 ties. facit q̃d no. gl. ff. de inter. act. l. 1. § 1. in gl. ſed qũo.† Vlt. no.
tex. ibi, & alios officiales, ex quo no. bauulos vocari officiales. p
quo eſt gl. j. de iud. §. de vnoquoque. quod tene menti pro ſta-
tutis dicentibus, ꝙ ſi officiali Poteſtatis, vel Capitanei quis fa-
cit iniuriã, iniurians puniatur tãta pęna, ꝙ ſi fiat iniuria bauu-
lo in curia ſeruienti Poteſtati, dicatur fieri iniuria officiali Po-
teſtatis. Item debet eligi bauulus, vt j. de iud. §. nullo.

ADDITIO.

a Perhibere. Adde Fel. in c. nemo. poſt princ. uerſ. item op. ibi, & per hoc infertur, de ſim. Adde ꝙ illius ſolius teſtimonio de hoc creditur. ita no. Bal. in l. neminem. nu. 4. & ibi poſſis in apoſt. ad ipſum, in uer. de peritia ſui ſcholaris. C. de aduoc. diuer. iud. Bar. in l. non alter, co. ut. & in prima conſt. Forum. §. omnem. ad ſi. & dixi poſt Pan. in c. nemo. nu. 3. [illegible] de peritia. ca. ua. de ſimo.

1 *Defenſor ciuitatis pro cauſis non tranſcendentibus trecentum aureos, & non præſes, quod adiri debeat.*
2 *Cauſæ tranſcendentes trecentum aureos, an delegari poſſint.*
3 *Acta, & reformationes, quæ non ſunt in archiuo publico, non probant.*
Scriptura ſumpta ex archiuo publico, probat.
4 *Dictio, etiam, quòd implicet caſum contrarium.*

§. Et iudicare Defenſores in cauſis pecuniarũ vſq; ad trecẽtos aureos iudicare debẽt, cõ
uenientinc in vetito examine phibita, permiſſa appellatione ad
pſidem, & in curia circa perſonã defenſoris ab officialibus ve-
tita, & ſucceſſoribus. Cle. m. da. Item p defenſoribus ciuitatis de-
bet limitatio haberi p actorũ cũſtodia, & defenſores gratis de-
bent adminiſtrare, nec aliqd accipere, niſi ſalaria publica. h. d.
vſq; ad §. audient. & ſup. Imperator dixit de voluntaria iuriſdi
1 ctione, nunc dicit de ꝯtentioſa.† No. ex hoc tex. ꝙ quis non po-
teſt adire præſidẽ prouinciæ pro cã, quæ ſit in trecentis aureis,
ſed debet adire defenſorem ciuitatis, & cõtrafaciens punitur,
adeo ꝙ ẽt ſi actor ſuccumbat non debet victori in expenſis cõ-
demnari, licet regulariter victus victori debeat dãnari in expen
ſis vt l. pperandum. §. ſi autem. de iud. j. de iud. § oportet. & eſt
ſpeciale hoc in odium trahentis aduerſariũ in vetitum examẽ.
2 † Quæro, an cauſæ pecuniariæ vltra trecẽtos aureos poſſint de
legari? gl. ſed olim. in fi. dicit ꝙ nõ, niſi in duobus caſibus, & idẽ
no. in l. imperiũ. ff. de iuriſdict. omn. iud. ĩ gl pe. & in d. l. C. de
peda. iu. ſed ꝯtrarium no. in l. nec quicq̃ §. vbi decretum. ff. de
offi. pcon. & legati. cuius opi. vr̃ ſeq. Iac. But. ff. de iuriſd. om. iu.
l. iubere cauere. Sed tu tene opi. gl. præcedentium, quam tenet
Iac. de Are. vt no. in l. j. C. de peda. iu. No. hic tẽpe. ad. c, q̃d no.
3 ĩ §. tripli. Inſti. de ac. Venio ad ver. pcepta.† Et ex hoc tex. no. ar.
ſm Iac. de Bel. pro actis, & reformationibus, quę non ſunt in
archiuo publico, ſeu in cauſa actorum, quibus non eſt fides ad-
hibenda. Sed ſi aliqua ſcriptura aſſumeret̃ de archiuo publici
a dẽt ſtari.[a] tex eſt cum gl. in auth. ad hæc. C. de fide inſtr. j. de his,
4 qui ingr. ad app. §. ſancimus. in gl. ſuper verbo, teſtimoniũ.† Vl
b ti. in ver. qa vero. no. gl. q. d. ex qua habes, ꝙ dictio, etiam,[b] habet
implicare caſum ꝯtrarium: nam maior & minor ſunt contra-
ria, idẽ no. in l. 1. C. ſi mi. ſe ma. dix. ff. de hær. Inſtit. l. ſi ius. in gl. ſu
per verbo, ẽt. Inſt. de iu. nat. gẽt. & ciui. §. plebiſcitum. uer. plebs.
idem dic de dictione, quoq;, vt ſup. de non alie. §. ipſos quoque.

ADDITIONES.

a Stari. Adde, quod debet ſtari tribus concurrentibus, prout per Fely. in c. cum cauſam. de proba. ver. in ea. glo. & latiſſime no. in c. ad audientiam. ante med. uer. prima concluſ. cum plu. ſeq. de præſcrip.
b Dictio, etiam. Adde ꝙ no. in apoſt. & ad iſtum in l. bonorum. nu. 5. in uer. dictio, etiã. C. qui admitti ad bon. poſſ.

1 *Fuſtigatio, uel caſtigatio, quod dicatur ſimplicis iuriſdictionis.*
2 *Carceratio, an ſit ſimplicis iuriſdictionis, uel meri, & mixti Imperij.*
3 *Doctores antiqui præferuntur nouis, & qualiter intelligatur, remiſſiuè.*
4 *Frequenter aliquid fieri, an dicatur, quod ſit bis.*
5 *Dictio, ſæpe, in quot vicibus verificetur, remiſſiuè.*
6 *In honoribus continuandis illud, quod maior pars facit, non uidetur ab omnibus factum.*
7 *Ciues ciuitatum, ea quæ ſunt Principis, alij dare non poſſunt, etiam ſi omnes conſentiant.*
8 *Popularis appellatur, qui non eſt nobilis, & qui ueniat appellatione popularis.*

§. Audient. Defenſores leuia crimina audiãt, & cõpe-
tẽti caſtigatione puniant, pęna quinq. lib.
auri, ꝯtrafacientibus hac l. ordinata, defenſoris officio vltra bien-
niũ nõ durante, niſi tota ciuitas nullo reluctãte eũ elegerit h.
d. vſq; ad ſi. Imperator ſ. dixit de uolũtaria, & ꝯtẽtioſa circa cãs
1 ciuiles, nunc dicit circa cãs criminales.† No. tex. ibi, caſtigatio-
ne cõpetẽte, quod caſtigatio, vel fuſtigatio, vr̃ eſſe ſimplicis iu-
2 riſd. vt dixi in § 1. [illegible] de mer. in p.† Secundo no. ibi, detrudẽt in
carcerẽ: nã hic vr̃ tex. ꝙ carceratio nõ ſit de mero, vel mixto Im
perio: nã uides hic ꝙ defenſor ciuitatis nõ hẽt merũ, & mixtũ
Imperium, arg. ſ. e. §. nulla. in ſi. in ꝯtriũ vr̃ tex. in l. 3. §. exac. ff de
or. iu. ff. de in ius vo. l. 2. Præterea Incarceratio eſt priuatio li-
bertatis, vt l. 2. ff. de li. ho. exh. i. de ꝯd. & dem. l. Titio. ſed cauſa li-
bertatis, eſt de mero, & mixto Imperio, vt C. de peda. iu. l. placet
ergo, & c. Roſ. in tit. q̃ cauſæ dele. po in libellis ſuis. §. ſunt aũt re
net, ꝙ ſit meri, & mixti. in ꝯtrium all. hunc tex. & non iñdei &
iõ tu dic de hac q. vt no. Gul. in l. imperiũ. ff. de iuriſd. om iud. p
3 cuius dicta appatet ſol. huius q. l Titio † no. tex. ibi, ſub maiori
ꝯſtõne, & c. qa eſt ar. p Doc. antiquis contra nouos. & dic, vt no.
in gl. in § ordinatũ. ſ. de mona. C. de anno. ciui. l. j. lib. 12. Itẽ no.
a in ſi ꝙ dr frequẽter fieri, quod ſit bis:[a] ſed ꝯtrium habes, nt l. nã
4 ad ea. cũ l ſeq. ff. de leg & j.† vt immobilia ante nup. do. uer. alio
quin. de qua dictione habes C. quæ ſit lon. ꝯſuet. l. 1 & extra, de
vita, & honeſt. cler. c. monaſteria. Quid in dictione ſæpe: quot
5 vicibus verificetur. no. glo. j. de teſti. §. quia uerò ſępe.† No. tex.
6 ibi, reluctante nullo,† quia in honoribus continuandis illud,
quod facit maior pars, non videntur oẽs feciſſe, in l. nomina-
tionum C. de decur. li. 1. ff. ad municip. l. quod maior. cum ſi.
& iſta vr̃ vera ſol. ꝙ hic ſit ſpecialę in honoribus continuan-
dis, quã tenet Iac. de Bel. licẽt aliter videatur no p Cy. in l. 2. C. q̃
7 ſit lon ꝯſue. in 4. q prin.† vltimo no. tex. ĩ ſi. ibi, & modis omni-
bus ar ſm Ia. de Bel. p his, q̃ ſunt Principis ꝙ ciues ciuitatũ ea q̃
sũt Principis alij date nõ pñt, etiã ſi oẽs ꝯſentiãt, nullo reluctã
8 te.† Vltimo no gl. idẽ multo magis. Ex qua no. ꝙ appellat̃ popu
laris, q nõ eſt nobilis, ut hac gl. iuncta cũ tex. quod tene mẽti, p
ſtatutis & reformationibus loquentib. de popularibus, & hoc
dico, qa alias pro expreſſa ſignificatione appellatione populi,
ſeu popularium, continentur nobiles, & ẽt exiſtentes in digni-
tate, & ignobiles, ut Inſtit. de iure natu § plebiſcitum. ver. plebs.

ADDITIO.

a Re. Adde Fel. in c. licet Heli. in prin. uer. 3. no. de ſimo.

De menſura cleri. ord. Rub.

Legem. Numerus clericorũ antiquus dẽt ſer
uari, nullo caſu dẽt augeri, & nul-
lus dẽt ſubſtitui in locũ defunctorum, donec
ꝑueniat ad antiquũ numerũ, illis q ſunt iã or-
dinati remanẽtibus in eo ordine, in quo ſũt:
& ſi in una eccl'ia, in qua eſt diminutus nume-
rus clericorũ, & in alia ſuperabũdet, dẽt eligi
clericus de illa eccleſia. & ad illã trãſferri, nulla autem debet no-
ua creatio clerici fieri h. d. vſq; ad ſi. ibi, donec numerus in re-
medio, i. donec ꝑueniat ad antiquũ numerũ, in quo numero
poſſeſſiones eccleſiaſticæ ſufficiebãt per ordinationes, quibus
ſtatutus erat modus clericorũ antiquis, & ab initio ordinatis.

De mandatis Principum. Rub.

1 *Argumentum, quod priuilegia antiqua quæ peti poſſunt, renouentur.*
2 *Sportulæ, quando debeantur iudici ordinario, & quando delegato.*
3 *Poteſtates terrarum tenentur fieri facere pacem, & concordiã inter ſubditos.*
4 *Mandatum Principis & conſtitutio, an ſint idem.*
Dictio, aliue, quod habeat implicare alium caſum.

Ex liberis Adminiſtratores debẽt hẽre puras
manus, & fiſcalia tributa vigilanter
iſpicere, & pacẽ ciuitati dare, & ſeditionẽ ꝓhibere,
1 h. d. vſq; ad § ſit tibi † No. 1. tex. ibi, ſi qua igit̃ nobis
reparãtibus, &c. iſte tex eſt ar. ad qõnẽ no. p gl ſup. de hæred. &
2 Falc. §. ſemper igitur. quæ incipit, arg. pro priuilegijs.† Scd̃o no.
tex. in uer. debent accipere nomine ſportularum, ſed ꝯtrarium
no. in §. uc autẽ j. de iud. all in gl. vbi habetur, ꝙ ordinarius, &
delegatus ſportulas accipiãt. & facit tex. in §. ſit tibi. j. eo. & q̃d
ibi no. gl quã non habemus alibi, & iſtud vr̃ uerum, licet in tex.
in §. ſit tibi. & j. vt li. iutẽt §. & hoc. ſ. vt iud. ſine quoquo ſuff §.
volumus, & j. vt di. iud §. ſi. loquant̃ in hac forma, uidelicet, ꝙ
Imperator iudici ordinario dicit. ꝙ ipſi non pmittãt alios iudi
ces pcipere maiores ſportulas, q̃ ĩ l. ſit ſtatu. de ipſis aũt ordina
rijs nihil diſponit: tñ idẽ vr̃ eſſe ĩ ordinarijs, ꝙ ſportulas accipe
a re pñt,[a] licẽt nõ ultra modũ ſtatutũ, ut no. ĩ § ne aũt. Nõ ob ille
tex. qa loqt̃, ꝙ iudex dẽt abſtinere ab alijs lucris, non a lucris
ſportularũ, ſic ſ. ut iud. ſine quo. ſuf § cogitatio. & iuſiur. ꝙ p-
ſtat. §. 1. licet gl. uideat̃ hic ſẽtire ꝯtriũ. Sed ꝙ §. ſit tibi. j e. loquat̃
ĩ ordinatio iudice, no p gl. ex. de reſcrip. c. ſtatutũ §. in ſup. uer.
pauperes. li. 5. & ĩ c. cũ ab oĩ, ex. de uita, & hon. cler. ſup uerbo,
expẽſæ. & ſup uer. ſalariũ. ĩ qb. locis tractat̃ de iſta mã. & ẽt q̃d
ſit de

ADDITIO.

a Sportulas accipere poſſunt. Adde, quid de iure canonico per Ant. Corſ. ſing. [illegible], in uer. ſpo. tale. in c. [illegible] canonicum reprobauit ſportulas

3 ſit de iure cano.† Tertio no.tex i uer. deinde.ſm gl.ꝙ ptãtes ter
a rarũ tenẽtur facere fieri pacẽ iter ſubditos, & ꝯcordiã.ᵃ ita no.
ĩ l.ęquiſſimum.ff.de vſufr.facit c.j.extra,de treu.& pa in ſi & vi
de,quod no.ff.de min.l.ſi ex cã.§.nunc videndum.in glo.mag.
4 in prin.& in l.furti.§.qui iuſſu,ff.de his,qui no.infa.† Vlt.no.gl.
ſecundam huius prin.ponentis differentiam inter mãdatum,
& conſiliu.vide Azo. in ſum.huius tit. ſecundum gl.ergo vide-
tur,ꝙ dictio,alius,non implicat,cum qua concor. quod no.in
l.in cauſæ,a.in princ.ff.de procurat.ſed proprie dictio,alius,ha
b bet implicare alium caſum,ᵇ vt eſt caſus in l.quidam relegatus,
ff.de reb.dub.

ADDITIONES.

a Et concordiam.Et an,& quando,& quibus caſibus,uide ad ſaturitatem, Fel.in rubr.de treu.& pace.
b Alium caſum.Fallit tamen,ubi ratio ſubiectę materiæ aliud indicat,ad quod uide Do. late diſtinguentem in l.deinde.16.diſt.& aliquid per eum, in c.1.in ſi. & c.cum cu.de præben.in 6 & in c.etenim.40.diſt.& in c.omnes li. 1.diſtinctio. per Imo.in clem.1.de refer.& Card.in clem.dignum,1.no.de celebratio.miſ.& in c.oſtien.1.no.de pro.& remiſ.& D.And.Barb.in conſi.7 & in conſi.23.lib.2.& d.Alex.de Imo.in conſi. mihi tenendum uidetur omnia amplectentem.344.incip.conſiderans uerbis.de mutat.Ro. de reſe.145 in antiquis,& Lud.conſi.42 & in conſil.92.& do.Soci.in conſil 300.incip.in cauſa interpellationum.uer 3.prin.circa 3 pos. Adde illum in l.quidam. in princ. & quod ibi ponitur addit.ad ipſum in uer dictio,alius,implicat, ff.de reb. dub. & Fel.in c.ſed.2.col.n.uer dict o. ...ius,extra,de reſcrip.

1 *Cauſa vilium perſonarum uel breuiores, debent ſine ſcripto cognoſci.*
Libellus in cauſis breuioribus,vel vilium perſonarum, in ſcriptis porrigitur.
Sententia in talibus cauſis in ſcriptis fertur.
2 *Princeps aditur,quando index negligit facere iuſtitiam.*
3 *Impetrare,& obtinere idem eſt.*
4 *Sententia interlocutoria in cauſis breuioribus neceſſario in ſcriptis non porrigitur.*
5 *Sententia quando in ſcriptis profertur, an index neceſſe habeat dicere, in his ſcriptis.*
6 *Iudicari quando debet ſecundum conſcientiam,& æquitatem,remiſſiue.*
7 *Breuis cauſa qua dicatur,eſt arbitrarium.*

§. Si tibi quoque. Iudices debent audire litem cum
omni æquitate,& breues lites,&
viliũ perſonarum ex non ſcripto agnoſcere,& iudicare,& ꝓui
dere,vt ſubditi occaſione iudicij,vel aliarũ expẽſarũ nõ dãnifi-
centur,vel per ipſorum negligẽtiã ad curam Principis acceda
1 tur,hoc dicit.† No.tex. ibi,quod cauſæ breuiores, vel viliũ per-
ſonarũ debẽt cognoſci,& iudicari ſine ſcripto: vñ ſiue ſit bre-
a uis,ᵃ ſiue vilium pſonarum, eſt ſine ſcripto cognoſcendũ, ſm
noſtram opinionem,licèt alij vtrunq; requirant,& primã opi
nionem tenet hic Iac de Bel.ſed regulariter dẽt ferri ſententia
in ſcriptis & libellus in ſcriptis offerri, vt ĵ. de exhiben.reis.§.
ſancimus.& C.de ſen ex peric.rec.l.ſi.ſunt alij caſus,in quib.dẽt
ferri ſñia in ſcriptis,vt no.ĩ vt indi.ſine quo.ſuffr.§.neceſſitate.
2 † Scdo no.ꝙ ſubditi nõ poſſunt principẽ adire, niſi qñ iudex
3 negligit facere iuſtitiã.† Tertio no.tex.ibi,ꝓ iuſtũ eſt, & c.ꝙ idẽ
eſt impetrare,qđ obtinere, vt ſup. de refer.ver. uenire. & ibi di-
4 xi.Quæro dixi,qđ† reg.ſñia debet ferri,& c quid in ſñia interlo.
b gl.in l.j.ff de app.dicit,ꝙ non eſt neceſſe in ſcriptis ferri.ᵇ & idẽ
tenet gl.in c.qm̃ ꝯ falſam.extra, de ꝓbat.in gl.licet ſit ſcribẽda.
5 & vide,qđ no.p Doct.in l.ſi.C.de ſen.ex peri.recitan.† Sed circa
hãc q̃ſtionem an qñ ſñia debeat ferri in ſcriptis, eſt neceſſe. ꝙ
iudex expreſſe dicat in ſñia,in his ſcriptis ꝓnunciamus,uel ſuf
ficit,ꝙ ſolũ in ſcriptis ferat,licèt illa uerba nõ apponãtur. dic,
vt no.gl.ĩ c.ſi.de reg.iur.lib. .ibi ẽt no.an ſñia dẽt ferri in ſcri-
6 ptis.† No gl hoc facit,ibi,no.& c.idẽ ĩ l.illicitas.§ ueritas, hic al-
leg.& Inſt.de ac §.ſi minus.& eſt bona gl.in l.j §.ſi.ff.de fer. eꝶ,
de offi.& pot.iud.deleg.c.paſtor.§ qa uero.& 3.q.7.c. iudicet il
7 le.facit qđ tetigit gl.ſup.iuſiur.ꝙ præſta.& c.§.pe.† No gl. quidã,
ibi,uel nerius.immo veritas eſt,qđ breuius dicetur iudicis arbi
trio,ſm opi.no.p gl C.de ſen.ex peri.reci. auth. niſi.ibi p Doc.
appro.Et ſ l.nmo p intellectu.uer.alioquin,& c. vide gl.in c.ſta-
tutũ eꝶ de reſcr.§ inſuper.uer.ꝓuiſurus ſup uerbo, pauperes.
& in c.cũ ab omni.extra,de uita.& hone.cler. ſup uer.operans.

ADDITIONES.

a Breuis Quæ autem dicatur cauſa breuis,uide D.Iaſ.May.in ſua aurea repetitio.l.admonendi in colum.1 96 in uerſ.quæ autem dicatur, ff. de iureiuran. cum multis concordan.ibi per eum ad hoc ſignatis, & per Felyn.in cap. cauſam. de teſta.circa princip. & aliquid in cap.ſi pro debilitate,de offic.iud.delega.in med.uer. quando cauſa dicatur.
b Ferri Adde Felin c.ſicut,de re iud.poſt prin.uer.num vult.

1 *Iudex non debet præcepta ſuperioris,contra ius,uel utilitatem publicam executioni mandare,ſed ſecundam iuſſionem expectare.*
2 *Iudex criminalis ,an poſſit cognoſcere circa ea,quæ ueniunt actione ciuili.*
3 *In cauſis criminalibus,an victus victori in expenſis condemnetur.*
4 *Malus aſſeſſor uenit expellendus.*

§. Deinde competens. Adminiſtratores dẽnt
ꝓuidere ne iudices, &
officiales de curia principis uenientes ſubiectos lædant, & eos
punire debent,& ꝓceptum ꝯ ius & vtilitatem publicã nõ ſuſci-
pere,niſi ſecũda emanauerit iuſſio,& diligentiã oẽm adhibere
pro ubertate neceſſariorum,& operũ ciuitatis.delinquẽtes de-
cent caſtigatione puniri,omni priuilegio ceſſante,& ꝓuidere
ne officiales ſibi ſubiectos in inrijs afficiãt, & malos expellere,h.
1 d.vſq;ad ver.ſed neq; Et no.† ꝙ iudices præcepta ſuperiorũ,quę
emanant contra ius,vel vtilitatem publicam, nõ debent ſuſci-
pere,vel executioni mandare,niſi ſecunda emanauerit iuſſio,vt
hic,& no.C.ſi contra ius,vel vti.pub.l.ſi.qđ inducit glo. contra
miſeros ꝓlatos.Sed de hoc,an liceat reclamare literis Papę, vel
a Principis,dixi ĩ.vt determinat. ſit numerus.§.hic quidẽ.† Secũ-
a do ᵃ no.tex.delinquente.nam hic videtur tex.ꝙ iudex, q cogno
ſcit de crimine,poteſt criminoſum condẽnare ad reſtituendũ,
& c. & ad damna,quæ alias venirẽt in acti. ciui. vt hic,& in l.in
terdum.§.qui furem.ff.de fur.l.4.§.ſi dicatur ff.finium reg ff.de
vari.& extraordi.cog.l.medicus.ff.de cõdict.ob turp.ca.l.quod
euitandæ.Ad idẽ ſup.vt iud.ſine quo.ſuffr.§ ſi quis autem præ
ter.& §.neceſſitate.ĵ.ut nul.iud.§.ſuper hoc autẽ.de quo dic, vt
no.Inn.in c.cũ oportext.in glo.antepe.in ſi.extra, de accuſa & ĩ
c.qualiter,& quando.ſuper verbo,ad ment.co.rit.& p Doct. in
3 l.ſi quis ad ſe fundum C.ad l.Iul de vi priua.† Facit etiã iſte te.
ꝙ in cauſis criminalibus victus victori debeat in expenſis con-
b demnari,ᵇ quã quæſtionem diſputauit Iac. But. & tenuit,ꝙ ex
penſæ iudicis officio reficiendæ non ſunt,licet uia ordinaria p
actionẽ in factum peti poſſint. inducit pro hoc l.non ignorat.
C.de fru.& li.expen. in glo ꝓ hoc eſt caſus.C.de fru & li.expen.
l.ſi.ſecũdum ſecundam lectu. pro hoc optime l. ſi poſtulauit.§.
pe.ff.de quæſtio.& l.qui crimen.C.qui accuſ.nõ poſſ.& hoc ibi
tenent Doct.& hanc opin. tenẽt Cano.in c.calumnia. extra.de
4 pę.† Vltimo no.tex.ibi,illum quidẽ expellemus, ꝙ malus aſſeſ-
ſor dẽt expelli,vt hic & ĵ.iuſiuran.& c.§.ſi. Et vltimo vide gl.&
ſic non vtatur,& c.hic vide,ꝙ no.in gl.in proœ.ff.in ſi. & qđ no.
Doct.in auth.habita.C.ne ſi.pro pa.& quod glo.ibi tangit.

ADDITIONES.

a Menoc.Secundo Gonſil.103 nu.7.
b Condemnari.Ad cuius articuli deciſionem vide in Fely. in c.accedens, de accuſa ante med.ver.8.vbi plene no.

1 *Securitas,an ſit danda fugientibus ad eccleſiam.*
Fugientes ad eccleſiam,an habeant immunitatem etiam ſi ſint infideles.
2 *Securitas data per iudicem homicidæ fugienti ad eccleſiam, an ſit illi obſeruanda.*
3 *Bannito de alio delicto accuſato fiducia dari non debet, ſed ſi datur ſeruari debet.*
4 *Iudex ſecularis,quando fugientem ad eccleſiam, de eccleſia extrahere poſſit.*
5 *Immunitas, quæ datur fugienti ad eccleſiam, vt in eccleſia capi non poſſit,an extendatur extra muros eccleſiæ, infra tamen eius confines.*
6 *Eccleſia,quòd præſtet alimenta fugienti ad eam ne capi poſſit.*
7 *Fugiens ad domum Epiſcopi habet idem priuilegium, quod habet fugiens ad Eccleſiam.*

§. Sed neque Fiducia in cauſis ciuilibus dãda nõ eſt
ultra 30.dierũ ĩducias,interim cõuẽtio
immiſſa cum ſecuritatis obſeruatione, ſed delinquentis in tri-
butarijs non eſt danda fiducia h.d.& glo. hic ponit & eſt no §.
multum,& tota die alleg.Op de prin. huius §.neq; aut.So. l. hu
1 ius § declaratione,& gl mag hic poſitæ.† Nunquid fugiẽtib ad
eccleſiã eſt danda ſecuritas, & an eccleſia præſtet eis immunita-
a tem.Si eſt infidelis non,ᵃ niſi redeat ad fidem.vt C.de his,q ad
eccl.conf.l.j.Si uerò eſt catholicus, & tũc fugiẽs in eccleſia, aut
eſt ſeruus,aut liber.Primo caſu,aut fugit pp magnã dñi atroci
tatẽ,& tunc dñs cõpellitur eũ vendere,vt Inſti.de his, q ſunt ſui
uel alie.iu § ſi.aut fugit pp paruã dñi atrocitatẽ,aut nullã, tñ ſi
in delicto cõmiſſo p ſeruum,& tũc reſtituatur dño præſtita ſer
uo ſecuritate,ꝙ dñs ipſum nõ offendat pp fugã quã fecit,vt l.ſi.
§ ſi ſeruus.C.de his, qui ad eccl confu ltẽ ſi aufugit ad eccleſiã
pp cõſcientiã:puta,quod monachus fieri vult,dic ut ſup.de mo
nachis.§ ſi uero.ĵ.de ſan.Epi §.ſi quis autẽ Aut ſeruus fugit pp
delictum cõmiſſum,& tunc aut delinquit in eccleſia,aut extra.
Primo caſu non iuuatur p eccleſiam.qa fruſtra & c vt l.auxiliũ,
ff de min.& §.qa vero.ut li ma.& auiæ.& eſt tex mouẽs ꝓ d.ĩ rã
tiõnem,extra,de immu ec.c.ſi.Si verò delinqt extra,aut modicũ
delinqt in dñm,& idẽ,ut d.§.ſane. ſed ſi ſeruus.aut non modicũ
deliqt,& tũc aut timet puniri a dño ſuo,& dẽt dño reſtitui,nul-
la a dño data ſecuritate ſeruo,vt C.de his,q ad eccl.conſu l.ſi ſer
uus.Aut timet puniri ab alio per viã & tũc dic ſm qđ ĵ.dicam
in libero homine quo caſu ſi liber aufugit ad eccleſiam aut ꝓ-
pter debitũ aut pp delictũ.Primo caſu, aut fugit ad eccleſiã pp
debitũ tributorum aut propter aliud debitum:primo caſu tũc
non extraheretur de eccleſia. ſed non dabimr ſibi ſecuritas 30.
dierum, ut poſſit ſecure ſtare 30. diebus extra eccleſiam ſed ci-
tabitur in eccleſia,& ſe defendet,vt hic in verſi.publicorum. ſe
cuadum

ADDITIO

a Non.Adde,quod contrarium tenet Gul.de Mon.Lau & Pet.de Anchara.Car & Imo. in cle.1.de pœ.& remiſ.& Archidia.& Io.de Fan in c.diffinimus.16.q.3.& gl.D.Ant & d.Abb.in c.inter alia.in uer.extrahendus,de immun.eccle.quia etiam peſſimis non cõcedit eccleſia hoc beneficium,vt cognoſcant ingratitudinem ſuam. Et cum Bal.tenent Saly. in d.l.j.alleg.in tex.& facit c.quia fruſtra. de uſu. & Cy in l.præſenti. in 1.q.C.de his, qui ad eccl.&c. & Io.de Ana.in in c.iudex, ai s.de iud. ibi uide Fely. prædicta omnia referentem.

cundū Pet.de Bel.& idem puto intellexiſſe gl.hic poſitam,quę
incipit,ſi ille.ibi,aut pp publicas &c.licèt doc. I l.pñti.C.de his q
ad eccleſ.cōfu.dicāt,qđ gl.intelligit hic,ꝙ talis fugitiuus pp tri
butū.poſſit extrahi de eccleſia,quam gl.hic nō reperio. Si verò
fugit pp aliud debitū,tunc eccleſia dat ſibi immunitatē,vt non
poſſit extrahi, & ſi ſecuritatē petit,iudex dēt ſibi ſecuritatē da-
re,vt poſſit tutus ſtare extra eccleſiā 30.dieb.intra quos 30.dies
vocatus ad iudiciū rñdebit.& intra iſtos 30.dies ſententiā fer-
ret,dabit ſibi electionem,an velit ſoluere iudicatū,aut ad eccle
ſiā redire,& hic eſt verus intellectus ver.ſi verò etiam.& ibi du
ctus &c.quo caſu ſi redit ad eccleſiam,iudex ꝑcedit ad miſſio
nem bonorum,ut no hic in gl.ver.tēperare. Aut fugit pp deli-
ctū,& tūc dñt doc.aut commiſſit atrox delictum,aut nō atrox.
Primo caſu nulla daī īmunitas,imo de eccleſia extrahitur, vt
in tertio caſu.Secūdo caſu nō poterit extrahi de eccleſia,vt l.2.
C.de his,q ad eccl.ꝯfu. & hoc ibi vr̄ ſentire gl.ſed gl.j.nō dabit,
idē dicas,dixit ipſa idem in quolibet delicto,quod in delictis
noīatis in tex.videlicet,ꝙ nulla ſit dāda ſecuritas,& qđ de eccle
ſia extrahi poſſit dñt doc.& pręall.gl.vr̄ dicere ueri',cū hic tex.
non tñ videaī dicere de delictis atrocib.Prædicta vera de iure
ciuili,ſed de iure can.diſtinguitur,aut fugiēs ad eccleſiā deliqt
in eccleſia, & nō iuuai.vt in c.ſi.extra, de imm. eccl.ſi eẍ,tunc
iuuaī,ſiue ſit atrox delictū,ſiue nō,ut puniaī ī pſonā,vel ī mē-
brū,exceptis publicis latronib. & nocturnis depopulatorib. vt
extra, de im ecc.īter alia.& extra,de homi.c.1.17.q.4.c.ſicut an
2 tiquitus.† Quæro,qs interfecit hominē, & fugit ad eccleſiā, &
daī ſibi ſecuritas p iudicē,ſi obſtante ſecuritate, quā dedit, ca-
a pit ipſum.[a] & punit eū capitaliter ad mortē:an bene facit?gl.di
cit,ꝙ ſic,in gl.1.non dabis.ibi,& ſi dederis non ſeruetur.Idē te
net hic Iac.de Bel.qui circa hoc.an fiducia data debeat obſerua
ri,vt hic,diſtinguit,vt habes hic p eum.hanc opi.tenet hic Ia.de
Ra.Pe.de Bel.dicit qđ iudex male facit: quia quantumcunque
qs ſit reprobus,& pverſus,tñ ſecuritas ſibi data dēt ſeruari,vt l.
ſi.ff.de leg.Nō ob.dicit ipſe,iſte §.quia vult dicere,ꝙ iudex ꝯ ho
micidā nō dēt dare ſecuritatē 30.dierū, ſed dēnt homicidę ſta
tim de eccleſia extrahi,& puniri,ſđ ſi ſecuritas daī,an ſit ſeruā
da,vel nō,nō dr̄ hic.ita Petr.loquitur,vt refert Cy.in d l.pñti.j.
3 qōne.† An aūt ſi aliquis eſt bannitus de hac ciuitate in pſona,
ſi iterū accuſaī de alio crimine debeat ſibi dari licentia veniē-
di?vr̄ hic tex.ꝙ non.In ꝯriū vr̄ in l.is, q reus in vlt.gl ff.de pub.
iud.ibi,ſed an ſit dr̄ia,&c.nō ob.hic text.qa loquiī de fiducia,
q̄ daī,vt de delicto cognoſcaī.Hāc qōnē diſputauit Old.dicēs,
ꝙ aut eſt tale crimē,in quo admittaī proc.& non pōt dari fidu
cia,ut l.Papinianus exuli.ff de mi.dicit tñ,ꝙ ſi fiducia eſt data,p
4 iudicē dēt obſeruari,licèt dari ñ debuit.† Quæro in caſu ī quo
non daī imunitas fugienti ad eccleſiā,an ille fugiēs ad eccleſiā
per iudicē ſecularē poſſit extrahi? Rñd.aut deliquit in eccleſia,
& eſt de iuriſdōne eccleſiaſtica,& tūc puniī p iudicē eccleſiaſti
5 cū.ut j̄.ut lic.mat.& auiæ.§.qa nō ita.† Quæro ī caſu in quo fu
giens ad eccleſiā hēat immunitatē,ne extrahaī de ecclīa. quali
ter ſumamus ecclīā.tex.eſt in l.pñti.§.ex his ergo locis, q̄ dicit,
ꝙ nō pt extrahi de ecclīa, nec de eius confinib.dñt doc.ꝙ con-
fines ei āttaxati p ecclīā,qđ nō hēmus:alij,ꝙ erant 10.pedes ꝓ-
pe muros ecclię.Alij dñt,ꝙ dr̄ in quodā decreto,ꝙ tñ j̄.muros
b ecclīæ daī immunitas[b] hæc ſunt uerba doc tu dic.ut hēs caſū
expreſſum 17.q.3.c.ſicut antiquitus,&c diffiniunt.& uide,ꝙ no.
6 in c.ſi qs ꝯtumax.† Quæro,qñ quis hēt immunitatē in ecclīa,
ut extrahi non poſſit,qs interim pſtabit ei alimenta? tex.in l.p-
ſenti.§.ſi dt,ꝙ ecclīa,ut ibi,dū dicit,Alat eps.& ita determinat
7 gl & p illū tex.in d.c.diffinit.† Quæro an fugiens ad domū epi
ſcopi,habet eandē immunitatem,quam habet fugiens ad eccle
ſiam gl.eſt ꝙ ſic,in c.idem conſtituimus.17.q.4.

ADDITIONES.

a Capit ipſum Sed quid ſi relaxat liberum,tamen in redeundo facit eum capi, uide Fel. in c.ego N in prin.de iureiu.adde omnino ad propoſitum huius q. Iac. Rebuf.in l.ſi. tit 5.C.de his,qui ſponte mu.pub ſubeunt.li.10.

b Immunitas. Adde Fel. in c cum pro cauſa.de ſent. excom. in uer. quod uiolans, ubi dicit, quod eccleſia dicitur per 40. paſſus circum circa. alle.gl.in d.c ſicut antiqui tus.all in tex.

1 *Exiſtens in poſſeſſione alicuius iuriſdictionis,in ea ſeruari debet, & tributa exigere.*
2 *Libera præſumitur quælibet res.*
3 *Perſona quòd dicatur obligata pro tributis, ſicut res.*

§. Coges autem. Tributorū exactor ſcripturā de
ſuſcepto clarā facere,dēt,& tribu
tarius ſtatim ad ſolutionē ꝯpelli dēnt:& res illorū,q ceſſāt ſol
uere detinenī,& vēdi dēnt periculo tributū debētis:& poſſeſſo
1 res dēnt ſoluere tributa.h.d. † Et no.ī uer.ſi uerò.ar. ꝙ ille,q ē,
poſ alicui' iuriſdōnis ī ea ſuari dēt, & tributa oīno exigere &
q ꝯ poſt ſol.examinaī defēſio rei.& iō hoc ē pp pſūptione,q̄ eſt
p fiſco,qa oē pdiū pſumiī tributariū ī ꝓuicia,niſi ꝓbeī riū:alſ
q utiī alia defēſione,nō dēt ad ſolōnē cogi,ut l.pe.ff.de aq.quo,
2 & ęſt.† Eſt.n.pſūptio ꝓ dño,qa qlibet res pſumiī libe.ar.l.ſi.ff.
3 de ſeru.† Secundo no.ext.in §.non permittas,quia uī uelle, qđ
pro tributis nō ſolū res,ſđ perſona ſit obligata, quā qōnē for-
mat gl.de publ.l.Imperatores.& vr̄ ſentire ꝯriū.Sed aduerte,qa
dicit gl.nec minus,quod magis res tenei,q̄ pſona,ſed all ꝙ ſen
tentia datur prædio, quā gl.no. & alle.bo. l.ſimilem habes l l.4
§.ſi aliter.ff.ſi.reg.& qđ no.in l.ſi.ff de no.ope.nun.Pro pri. hu-
ius §.vide gl.C.de diſcu.l.2.li.10.Itē pro intellectu §.ſi verò.no.
glo.C.de pręd.& alijs re.mi.l.ſi.lib.10.

§. Illud tamen. Iudices,& milites, ſiue proficiſcātur
de vna prouincia ad aliā,ſiue ciuita-
tes,ſiue ꝓuincias circumeant,nō debēt gratis viuere,ſed ſuo ſa
lario,nec debēt iudices cuiuſcūq; ſint dignitatis,loci ſeruatorē
mittere.h.d.vſq; ad §.neq; occaſione.Pro declaratione huius §.
vide.qđ no.in c.ſtatutum.§.inſup. ver.moderatis de reſt.lib.6.
& in c.cum omni.ext.de vi.& ho cle. ſuper ver. expen.

§. Neque occaſione. Præſes prouinciæ non de
bet occaſione religionis ꝓ
uinciā commouere,& ſi contra laicos crimen canonicum mo
ueatur,iudex laicus cum iudice eccleſiaſtico cognoſcere debet,
& decidere.h.d.vſq; ad § oportet.

1 *Deſcendens per lineam fœmininam,dicitur eſſe de genere.*

§. Oportet autem Bona delinquentium publica
ri non debēt,ſed generi relin-
1 qui.h.d.† No.tex.generi.cū gl.ſua,etiam per lineam fęmininā,
quis dicitur eſſe de genere meo,facit ſu de īceſt.nu.§.ſancim'.
quod facit ad id quod videbitis.j̄.qui.mo.na ef.ſui.§.filiū. ver.
ſi quis autem.

1 *Poteſtas poteſt vendicare ſuum ciuem,vel comitatenſem.*
2 *Poſſidere ſubiectos,quod quis dicatur ratione iuriſdictionis,quam habet in eos.*

§. Patrocinia. Ad pſidis officium ſpectat non ſinere
patrocinia iniuſta præſtari, & nullus
dēt ſuſcipere,vel occultare alienos agricolas in ea, vel in alia ꝓ
uincia,& pręſes ꝓuincię debet literis publicis deſtinatis eos ad
ſuā prouinciam reuocare, pœna ꝯfacientib. imminente, h.d.
vſq; ad §.titulos.In tex.ibi,vitas.i.ſubſtātias,ex quib.homines vi
1 uunt.No.ex hoc tex.quod† poteſtas poteſt vendicare ſuū ciuē,
2 vel comitatenſem, de quo in l.1.ff.de rei vend † Secundo no.
tex.cū gl.ibi domini,qđ quis dicitur poſſidere ſubiectos ratio-
ne iuriſdictionis.quam habet in eos.

1 *Titulus quot modis ponatur,remiſſiue.*

§. Titulus autem. Nullus pdijs alicuius titulos im
ponere dēt,pœna contrafacien
tib.īminente,nec debet quis arma deferre,niſi ſit miles,nec po
1 pulū in turbā ſollicitare.h d.† No.gl.in ſcripturis,quot modis
ponatur titulus. dic,vt no.in l.nō eſt ambiguum. C.fam.erc.j̄.
de eccl ti.circa prin.& no.ſeq.gl.hoc nō ab eis,& adde, qđ no.
gl.in l.pe.ff.ex qui.cau.maio.

De triente, & ſemiſſe. *Rub.*

1 *Legitima an auferri poſſit per ſtatutum.*
2 *Filius an poſſit cogere patrem , vt det ſibi legitimam,remiſſiue.*
3 *Legitima filiorum hodie eſt triens,vel ſemis ſecundum numerum liberorum.*
4 *Filius hodie,quod debeat habere legitimam iure inſtitutionis.*
5 *Differentia inter ſuum,& emancipatum,in modo rumpendi teſtamentum.*
6 *Si ex decem filijs pater quatuor exhæredauit,vel præterijt iniuſte,iſti exhæredati,vel præteriti habebunt ſemiſſem.*
7 *Filij inſtituti,quam partem faciant præteritis,vel exhæredatis iniuſte.*
8 *Legitima filiorum in minus portione ſua inſtitutorum, altero filio exhæredato, extraneo vniuerſaliter inſtituto, quanta ſit.*
Exhæredatus an admittatur ad partem,& faciat partem alijs.
Exhæredatus habetur pro mortuo .
9 *Filius qui intrauit religionem fratrum minorum,an faciat partem alijs, vt eo computato legitima ſit ſemis,vel triens.*
10 *Legitima quod debeatur aſcendentib.& ex.inſtitutionis in bonis deſcendētiū.*
11 *Filius in poteſtate, an ſit hæres ipſo iure,& qualiter,remiſſiue.*

TAm quidem. Liberis a parētib.triēs,aut ſe
mis ſm numerum liberorū,
quoquo relicti tit.debeī,antiqua l.ceſſante.his obtinē
tib.ī omnib.quib.quarta portio,p l.de inoſ.teſt.debeī
exceptis liberis curialib.qb.nouē vncię debenī.Item liberi a pa
rentib.vſusfruc.portione debita defraudari nō pnt,h.d.vſq; ad
1 §.excipiatur.† No.1.tex.qui dicit debitū vocāt,& gl.exponit.ſ.
iuriſconſulti,& Imperatores.Nā hunc tex.inducit Dy.ad.q. an
ltīma poſſit auferri per ſtatutū.Nā vr̄, ꝙ ſic. Nam legitima de-
betur filio iure ciuili,vt hic,& l.lege.C.de legi.hęr.ergo pōt tol
li per aliud ius ciuile.ſ.per ſtatutū.In contrarium facit,quia de
betur iure naturæ,ſupra de hæredib',& fal.§.primū itaque.cū
alijs iuribus q̄ ibi alle.ſed illud,quod debetur de iure naturali,
non poteſt tolli p ſtatutū, cum ius naturale ſit immutabile, vt
Inſt.de iu.na.gen.& ci.§.pe Sed ad oēs illos tex.poſſes reſponde
re,vt cū dicit, quod debetur iure naturæ, exponatur ex quodā
inſtinctu naturæ, vt not.gl.hic ſup uer.deb.ve.& ſup ver.ꝙ de-
beī & dicitur etiā dēri quadā ratione naturali,vt l.cū ratio, ff.
de bo.dā.de iſtaqſtione: dic,vt dixi in §.primū itaque,pal.Sed

aduerte hic ad gl. ꝑdictã ſuper uer. qđ debeꝛ. ibi viuo patre. qđ
a facit, qd ſiꝰ nullo mõ poſſit cogere pꝛem, vt det ſibi lĩmam,
3 de qua q. dixi ſ. dr hæꝛ. & ſal. §. ſi qs aũt. vbi gl. iãgit. †Scđo no ꝙ
hodie lĩma filiorũ eſt triẽs, & ſemis, ſm numerũ liberorũ: ſal-
4 lit in caſu. j. in §. excipiaꝛ. †Tertio no. ꝙ ſm hoc ius ſufficit, qđ
filius hẽat lĩmã portionẽ, quoquo relicti ti. ſed hodie dẽt ha-
bere iure inſtl. vt j. vt cũ de ap. co §. aliud, nam ſm noſtrã opin.
hic. §. ĩ hoc hodie corrigiꝛ. ita tenet gl. in l. Papinia. §. ſi qs mor-
tis ff de inoſ. teſt. & Azo in sũma huius ti. & gl. in c. Raynutius.
ext. de teſt. licẽt gl. nõ firmet in auth. nouiſſima. C. de inoſ. teſt.
Et eſt duplex rõ, quare filius dẽt hꝛe iure inſtitutionis, una eſt,
qa tit. inſt eſt honorabilior, hãc rõnẽ ponit gl. in l. filiũ. § ſi lega
tũ. ff. de leg. ꝑſtã. Scda eſt pp ius accreſcendi, qđ hẽt filius alijs hę
redibus inſtitutis nõ adeũtib. l. ſi ex fundo. ff. de hæꝛ. inſti. ꝙ nõ
hꝛet, ſi hꝛet alio ti. Ita tenet Ia. de Are. in d. §. ſi legata. & Doc. in
5 d. auth. nouiſſima. †No. gl. ſubſt. in fi. iſta gl. intelligit no. gl. in §.
exhæredatos. ſu. de hæꝛ. & Fal. in gl. q. d. nullo mõ. vbi gl. tenet,
quod inter emanc. & in poteſta. ꝯſtitutum ꝑteritos, eſt dĩa hęc
hodie in mõ rumpendi, quia ſuus præteritus põt venire ꝑ ꝯta
bulas, & dicere nullũ, ſiue cã ſit inſerta, ſiue nõ: ſed emancipa-
6 tus dicit nullũ, ſi cã nõ eſt inſerta, aliàs venit ꝑ ꝯtabulas. †Quæ
rit gl. qd ſi ſunt filij ultra decẽ, & quatuor tñ, uel pauciores ex
his pꝛ exhꝛdauit. vel ꝑterijt: & intellige iniuſte, valet tñ teſtm̃:
nũquid trientẽ, vel ſemiſſẽ eis. ſ. exhꝛdatis, vel ꝑteritis dabit, ſm
partẽ, vel portionẽ, q̃ habituri eſſẽt ab inteſ.? Dicit gl. ꝙ ſemiſſẽ:
qa pp numerũ liberorũ. ſ. qa decẽ ſunt, ſua lĩma portio cuili-
bet de iſtis decẽ debita diminuta eſt, qa minor eſt ſi decẽ ſunt
in vniuerſo. q̃ ſi eſſent quatuor, & nõ plures, ꝑ hoc eſt ar. ĩ hoc
7 §. ita dicit gl. ubi fuerunt, & cã no. †Quæro, an filij inſtituti libe
ris iniuſte exhæredatis, vel præteritis, faciãt partẽ, vt iſti exhere
dati, vel prętetiti habeãt portionẽ ꝯtingentẽ, de ſemiſſe habito
reſpũ ad filios, qui ſunt decẽ facta diuiſione de ſemiſſe in decẽ
partes, an debeat integrũ ſemiſſẽ hꝛe. gl. j. vꝛ velle, ꝙ inſtituti fa
ciãt eis partẽ, vt ſic habeãt ſemiſſẽ ſolũ illiꝰ partis, q̃ aſs filij ex
heredati, vel præteriti erãt habituri ab inteſtato, nõ aũt integrũ
ſemiſſem totius hæreditatis quã eſſẽt habituri ab inteſtato, vt
hac gl. ibi, nũquid trientẽ, vel ſemiſſem eis dent ſuæ partis, &c.
idem vꝛ ſentire gl. ĩ auth. nouiſſima. ꝑall. in 1. & 2. gl. tñ in § exci
piatur. ĩ eo. ver. curialib. vbi vꝛ velle, ꝙ filij præteriti debeãt ha-
bere triẽtẽ, vel ſemiſſẽ integrũ totius hęreditatis, non habito re
ſpectu, ꝙ alij filij etiã ſint inſtituti, vt patet in d. gl. ibi, cũ ſupra
dictũ ſit, &c. Sed gl. hic poſita, & gl. dictę auth. nouiſſima, vĩr ve
riores, & ipſas tenet Iac. de Bel. Patet ergo ex prędictis, ꝙ ſi ſunt
quatuor filij, & unꝰ ĩſtituiꝛ vſr, alijs trib. pꝛ reliqt 100. iure inſt.
& hæreditas valet tria millia, certe iſti tres nõ habebũt integra
mille, ſed tñ tres partes de mille. facit. n. partes iſtis filijs ille fi-
lius q eſt uniuerſaliter inſtitutus, & retinebit ſibi tertiã partẽ
iſtorũ mille eſt. n. legitima filiorũ triẽs, vel ſemis eius, qđ quis
a habiturus eſſet ab inteſta. ut l. patentib. C. de inoſ teſt. & eo. ti. l.
Pap. § ſi qs mortem. & hoc § & hanc opi. tenet Gul. de Cun. in
auth. nouiſſima & pro hac opi. eſt caſus. C. quando, & qb. quar
ta pars dẽꝛ. l. fi. in prin. li. to iudicio meo ibi expreſſe patet, ꝙ ſi
lio fuit relictũ minus, q̃ quarta pars, & tñ dꝛ ibi, qđ fuit relictũ
q l ſufficit ad excluſionẽ a q̃rela, & filiæ feminæ faciunt partẽ
filio ĩſtituto particulariter in certa q̃titate, niſi qa ibi ex bñficio
ſpãl illius l. ꝯcediꝛ filio curiali, vel nuptiali: curiali, ꝙ hẽat inte
grã q̃titate totius q̃itatis, nõ diminutiue pp ſorores inſtitutas,
8 vt ibi dꝛ. & tene mẽti †Quęro, pꝛ hẽt quatuor filios, vnũ exhꝛ
dat, alijs trib aliqd reliqt iure inſt. extraneũ vſem hꝛdẽ iſtituit,
mõ illi volũt lĩmã, & petũt ꝑ legitima ĩtegrũ trientẽ: dicit hꝛs
ſcriptus, vos ñ dẽtis hꝛe portionẽ exhꝛdati, ſed dẽt remanere a-
pud me: an bene dicat? Dy. dicit, qđ nõ, imo illi tres debẽt hꝛe ĩ
tegrũ triẽtẽ. all. j. de curia. in curia depu § lĩmorũ. coll. 4. q̃ cõi
ter ñ hꝛ. ita ponit ipſe ĩ l. plane. §. ſi duob. de leg. 1. idẽ Gui. đ Cu.
ꝓbat ꝑ rõnẽ, qa iſte exhꝛdatꝰ hꝛ ꝑ mortuo, vt ff de ꝯiũg. cũ ema
la l. 1. §. ſi pꝛ. Sed ſi eſſet mortuꝰ, iſti hẽrent integrã lĩmã. ergo &
vꝛ tãq̃ nõ ſit viuꝰ, vt l. q repudiãte. ĩ prin. ff. đ inoſ. teſt. Idẽ tenet
ipſe ſi vnus ex filijs eſſet talis, qđ nõ poſſet ſuccedere, puta de or
dine fratrũ minorũ. nã alij filij hẽbũt lĩmã ac ſi ille ñ rẽt viuꝰ
arg. l. Gallus §. & qd ſi tñ. ff. de lib. & poſth. ꝑ hoc ẽt tex. optimꝰ
in d. l. fin C. qñ. & q. quar. pars debe. ver. nullo obſtaculo. & ibi
9 dicã. †Quæro, pone, qđ habeo quinq; filios, vnũ ex iſtis exhꝛdo
iuſte, vel vnꝰ intrauit ordinẽ minorũ, alijs aliqd iure inſti. relin
quo minꝰ lĩma, & extraneũ ĩſtituo, vtrũ iſti habebũt ꝑ lĩma
trientẽ, vel ſemiſſem habito reſpectu, ꝙ oẽs ſunt quinq;? dñt, ꝙ
trientẽ, qa ille iuſte exhæredatus, vel qui religionẽ intrauit hꝛ
ꝑ mortuo, & iõ ſi iſti filij volunt hꝛe ſemiſſem habito reſpectu
ad coniunctũ filium, tanq̃ ſibi ipſi ꝯtrij eſſent repellendi, arg. l.
Titio ſi non nupſerit. ff. de cond. & demon. l. 2. §. ſed ſi aliqd. ff.
qñ app. ſit. & in hac opi. inclinat Guil. in d. auth. nouiſſima. Et
no. gl. l. filijs. ibi, ſed ꝯ eſt, vt puto, idem no. ſ. de hęre. & Fal. §. pri-
mũ itaq;. C. de inoſ. teſt. auth. nouiſſima. vbi gl. dicit idẽ ĩ colla
teralib. & ẽt doc. ibi tenent. & per Azo. in sũma, ĩ Auth de hęr.
10 & fal. in 2. col. & ibi tex. † Itẽ no. in d. authen. nouiſſima. q̃ ibi

tenet Guil. quia ſ. dixi, ꝙ filij debent habere legitimam iure in-
ſtitutionis, an deſcẽdentes eo. modo, dẽnt hꝛe lĩmam? putarẽ,
ꝙ ſic, ſicut diximus in deſcendentib. ꝓbatur j. vt cũ de ap. cog.
§. hoc quidem. ibi, hæc eadem, aliàs quidem &c. & in § aliud. q
præcedit hoc quidem, vbi eſt dictum, quod deſcendentes de-
bent habere iure inſti. ergo idem in aſcendentibus. Nõ ob. tex.
qui dicit cum aliqua diſt. quia diſtinctio, & diuerſitas eſt inter
cauſas, inter quas filius poteſt exhæredari, & cauſas, pp quas pꝛ
põt exhęredari: non aũt in hoc, quod vnus debeat habere iure
11 inſtitutionis, alter nõ. †Vlt. Iac. de Bel. ponit hic vnam magnã
diſputationem, qua quæritur, an filius in poteſtate ſit hæres ip
ſo iure, & qualiter ſit hæres, & an filius in poteſtate paternam
hæreditatem tranſmittat ad extraneos, quam vide per te.

ADDITIO.

a Ab inteſtato. Quanta autem ſit legitima, & qualiter diffinitur, & deſcribatur, & quid ſi per ſtatutum augmentatur vſque ad dodrãtem qualiter interpretatur, ct eiuſdem diſpoſitionem fructuum auferre vltra neceſſitatem actus, vide D. Soc. in conſi 3. inc. quamuis ex his. ac. a principaliter & ver. 19. cir. & cum ver. ſeq. 1 part. & conſil. 93. incip. cir. primum præſentis. ver. circa tertiam dubitationem cum ver. ſeq. in d. parte. & ver. præterea legitima. & in conſil. 150. incip. & nos introducere ver. ſuccedit alia. circa mod. in d. par. & verſi. confirmatur prædicta, in fi. cum ſeq. & uſque ad fin. in d. par. incip. hac conſultatione, ver. his tamen non obſtan. in fi. d. par. & in conſi 230. incip. viſo teſtamento domini Cato. verſ. circa ſecundam dubitationem, cum ver. ſeq. in d. par. & in conſi 249. incip. materia præſentis conſultationis, uer. 3 quæritur, circa prim. in d. par. & in conſ. 288. incip. circa primum, uer. prima concluſio. in d. parte.

§. Excipiatur. Op. & vꝛ, ꝙ iſte §. nõ poſſit hꝛe locũ, vbi eſt vnus filius curialis, alter non, vel ubi duo filij ſunt curiales, uel duæ filiæ curiales: nã hæredi-
tas diuidiꝛ in 12. uncias, ut inſti. de hęre inſti. §. hꝛditas. ſed ſi v-
ni curiali relinquunꝛ 9 unciæ, aliꝰ curialis, vel ẽt non curialis
nõ ꝑt hꝛe . vncias, uel tres vncias, quas hꝛe dẽt præteritus, uel
exhæredatus, omiſſis oĩb. opi. not. in gl. Veritas eſt, qđ ubi ſunt
oẽs filij. & oẽs curiales, uel plures curiales filiæ nupt. qlibet dẽt
hꝛe tres partes eius, ꝙ ab inteſt. eſſet habiturus. ſed ſi eſt aliquis,
q nõ ſit curialis, dẽt hꝛe triẽtẽ, vel ſemiſſem eius, ꝙ eſſet habitu
rus ab inteſtato, circa qđ uide qd no. in d. auth. nouiſſima.

1 *Filius. quod non poſſit fraudari legitima, & an detur modus fraudandi.*

1 §. Prohibemus †No. qđ filius ñ ꝑt fraudari in ſub-
ſidio. i. legitima, nec obſt. l. vxori. ff.
de vſufr. uel qa corrigitur per hunc §. iſta eſt veritas. quã opin.
tenẽt gl & doc. in d. auth. nouiſſima. & ꝑ gl. expreſſe in l. oĩum.
ff de vſuf. licet gl. in d l. vxori. non firmet: dñt. n. quidã, ꝙ ibi lo-
quiꝛ qñ pater reliqt filio ꝓprietatem oĩum rerũ. ſed hæc ſolu.
vĩ expreſſe ꝯ hunc tex. licẽt q̃dã gl. ſup uer. nuda. ſubaudiat, & il
lam forte non totã gl. No. gl. hoc eſt ibi, l. Papi § quarta. in fi. tu
verò quantum ad dictã gl. dic, vt no. & melius in d. §. quarta. alĩ
bi gl. dicit, ꝙ põt fraudare lĩmam, proijciendo oĩa in mare, vt
no. in l. 1. C. de inoff. dona. in 6. q. & ibi per Cyn. in 2. q. Dy. verò
a docet vnum modum fraudandi a filium legitima, uiddelicet,
quod pater promittat alicui bona ſua poſt mortem ſuam: nã
legitima debetur poſt æs alienum, vt §. quarta. Sed ſi aliqs pro-
mittit poſt mortem ſuam, eſt vt æs alienum, ut l. hæreditatiũ.
ff de bo. aut. iud. poſſid. ergo, &c. quod dictum Dy. poſſet ꝓcede
re ubi promiſſio fieret ex cauſa non lucratiua: ſed ſi fieret ex
cauſa lucratiua promiſſio, puta donatio, tunc reuocaretur per
titulum de inoffic. donatio.

ADDITIO.

a Fraudandi. Adde tu aliũ modum, & cautelam, quòd pater vendat omnia bona, & pecuniam det cui libet. ita D. Soc. in conſil. 73. incip. circa primum ver. præterea. cir. med. in 1 par. adde tutiorem cautelam, quam poſui in apoſt. ad iſtum in l. pater tuus, num. 1. in apoſt. in ver. velles inſtituere filium. & ibi etiam poſui in add. ad Bald. in princ. in ver. pater tuus. C. de hæred. inſti.

§. Neq; illo. Hic incipit dicere de ſecunda parte rubri cæ. Tertiæ partis diminutio, quę lege anti
qua nepotib. & pronepotib. auferebaꝛ, hodie correctionẽ ca-
pit ad qualitatẽ menſuræ redactã, & filij ex nuptijs ſine dote,
nati, & ẽt ꝑ nuptias legitimati, tanq̃ legitimi ꝑ oĩa ſuccedũt na
turales aũt ex legitimo concubinatu nati liberis lĩmis exiſtẽ-
tib. ex teſtõ, niſi ꝑ parte ſuccedunt, ſed liberis, uel vxore nõ exi
ſtentib. ex teſtõ ſuccedere poſſunt, vſq; ad medium totius ſub-
ſtantiæ, & ab inteſtato in 2. vncijs, cum eorum matre percipiẽ
do: ſed ſi ſimul plures habuit concubinas, & ex eis filios, filij ab
omni ſucceſſione penitus excluduntur, vſq; ad §. illud quoq;.

1 *Erubeſcimus cum ſine l. loquimur.*
2 *Alimenta, an debeantur filijs naturalibus, vltra duas vncias, remiſſiue.*

1 §. Conſideremus. †Not. ꝙ erubeſcimus cũ ſine
a l. loquimur. a ſiſte 20. diſt. c. deni
2 do. verſ. quęro. Quæro, †vtrũ filij naturales habeãt alimenta, et
vltra hoc duas uncias. hic tex. dum dicit, et nutrimentum, etc.
vꝛ velle quod ſic, quod firmat gl. j. qui. mo na. eff. ſui. §. ſi quis
autem. vbi tex. concor. cum iſto. de qua quæſtione dicam inf.

ADDITIO.

a Erubeſcimus cum ſine l. loquimur. Simile dictum habes in l. illam. C. de coll.

1 *Donatio ſimplex facta filio, quãdo confertur ſiue in poteſtate, ſiue emãcipato.*
2 *Collatio, an fiat inter ſuos, vbi quod ſit in profectitijs, non in aduentitijs.*
3 *Filius in poteſtate, an conferat emancipato.*
4 *Emancipatus confert ſuo profectitia, non aduentitia.*
5 *Emancipatus emancipato hodie confert profectitia tantum.*
6 *Collatio, quando habeat locum inter non ſuos, nec emancipatos.*
7 *Deſcendens, quod non conferat extraneo.*
8 *Collatio per non poſſidentem petitur fieri officio iudicis, vel per denegationem actionis.*
9 *Collatio fit tribus modis.*

§. Illud quoque. Collatio datorũ ab inteſtato, & ex teſtõ fieri debet, niſi expreſſe
aliud dictum ſit, oib. quæ prius de collationibus dicta ſunt cõ-
firmatis. h. d. & imperator hic tractat de tertia parte rubricæ.
1 Quæro, de qua donatione hic loquitur, cũ alia donatio ſit ſim
plex, alia ob cauſam, vt dos, & donatio pp nuptias. Dicit Io. ꝙ
intelligitur, ſiue ſit ſimplex, ſiue ob cauſam. But. Doc. & Dy. dñt
idem, qđ ipſe Io. in donatione ob cauſam. Sed in ſimplici do-
natione dñt ꝯ, niſi in trib. caſib. vt hr̃ in gl. & eandem habes in
auth. ex teſta. C. de col. q̃ ſumitur ex iſto §. vnum tñ dicunt ibi
Mar. & alij tenentes opi. ꝯ Io. ꝙ qñ donatio ſimplex fit emãci-
pato, nullo modo fiet collatio, qa donatio tenuit ab initio, vt l.
ſi pater. C. de inof. do. Sed hoc vñt velle eſſe idem, ſiue fiat ſuo,
ſiue emancipato, vt in trib. caſib. fiat collatio, vt patet in glo. in
ver. & hoc in his, ſiue ꝯ. Sed circa hoc omiſſis uiб opi. veritas
eſt, quod dicit Dy q hãc quæſtionem diſputauit, & determina
uit, & dicit ſic. aut donõ ſimplex fit filio emancipato, & ꝯferri
debet, vt l. vt liberis C. de col. in fi. aut fit filio in poteſtate, & iſta
rr̃ non confertur. ratio, quia talis donatio facta filio in pote-
ſtate, non valet in uita patris, ſed aſſumit ſibi effectũ poſt mor-
tem, vt l. donationes. C. de don. inter vir. & vxo. & in l. do. C. ad
l. Fal. ſed legata, & fideicõmiſſa non conferunĩ vt l. a patre. C. de
coll. ergo nec talis donatio conferĩ, fallit in trib. caſib. no. in gl.
Quæro, inter quas perſonas, & de quib. reb. fiat collatio. Et pri
2 mo quæro, † an ſuus conferat ſuo. & gl. hic, & in d. l. ſi emãcipa
ti. C. de coll. dicit, qđ ſic, & hoc probaĩ per l. filiæ. eo. ti. qđ intel-
lige eſſe verum in ꝓfectitijs: non aũt in aduentitijs, ut l fi. C. de
3 de coll. † Secundo q̃ro, an ſuus conferat emancipato. gl. hic, &
in d. l. ſi emancipati. tenet quod ſic, profectitia tñ, & non aduẽ
titia. Sed aduerte, quia filius in poteſtate põt habere profectitia
diuerſis modis, põt habere dotem, uel donationẽ propter nu-
ptias, & ſimilia, & iſta debet ꝯferre, vt l. filiæ dotẽ, & in l. vt libe-
ris. C. de col. Item põt hr̃e peculium, & iſtud non conferĩ, ſed
põt diuidi, ut l. filio licet. C. de col. poteſt ẽt habere ſimplicem
4 donationem, quo caſu dic, vt ſ. dixi. Tertio quæro † an emanci
patus conferat ſuo. gl. in d. l. ſi emancipati. videtur velle, ꝙ om
nia ꝯferat: ſed veritas eſt, quod confert profectitia tñ, non ad-
uentitia. ita tenet gl. hic. probatur in d. l. vlt. C. de colla. Quarto
5 quæro, † nunquid emancipatus emancipato cõferat. gl. hic di-
cit, ſecundum quoſdã, ſed in l. ſi emancipati præall. in pri. gl. di-
cit, quod emancipati conferunt profectitia tãtum inter ſe, ſed
mag. gl. ibi, in prin. poſita, no. quod ẽt profectitia nõ conferũ-
tur inter ſe. ſed veritas eſt, ꝙ ante l. vt liberis. præall. emancipati
inter ſe nihil conferebant, ſed per dictam l. vt liberis. conferũt
inter ſe profectitia, ſed aduẽtitia non. vt l. fi. eo. ti. Quinto q̃ro,
6 quid in his, qui non ſunt ſui, nec emãcipati, an conferant in-
ter ſe? gl. hic, & in d. l. emancipati. uidetur velle, ꝙ non, quod ve
rũ eſt ante dictã l. vt liberis. ſed per d. l. vt liberis. conferunt ea, q̃
ſunt profecta de bonis eiuſdẽ, de cuius hæreditate agiĩ. In hoc
tñ differunt ab emancipatis, qa emancipati conferunt inter ſe
ſimplicem donationem, ſed illi nõ conferunt, niſi in caſu, vbi
7 emergeret inæqualitas, vt l. illud. § fi. C. de coll. Quæro ſexto, † ſi
aliquis de deſcendentib. eſt admiſſus cum extraneis cohæredib.
an eis cõferat. gl. hic dicit, quod non, & bene, & idem no. in d.
8 l. ſi emancipati. Septimo quæro, † quo iure petatur iſta colla.
text. in l. pe. ff. de colla. dotis, dicit officio iudicis, quod intellige
verum, qñ ille. qui petit conferri, non poſſidet, aliàs conſulitur
ei p denega. act. de quo dic, vt no. in l. prætor. in prin. ff. de coll.
bon. vbi eſt bona gl. & vide qđ no. in l. ſi ſoror. & l. poſthumo.
C. de col. põt etiam agi ad coll. ex ſtipulatione de conferendo
interpoſita. nõ ſolũ iudicis officio, vt no. gl. in l. filius. ff. de col-
9 lat. do. † & fiat hæc collatio altero de trib. modis, vel bona com
municando, vt probatur in l. illam. § fi. ibi, cũ iſtis, &c. C. de col-
la. vel minus accipiendo, vt l. dotis. eo tit. vel liberando, uel ca-
uendo de indemnitate hæredum, vt l. j. & ibi no. C. de coll.

1 *Diuiſio bonorum inter filios, quod poſſit fieri per patrem etiam ſine ſcriptura, ſi fiat coram duobus teſtibus.*
2 *Fæminæ, quod poſſunt eſſe teſtes in teſtamento inter liberos, & etiam in diuiſione, quæ fit per patrem inter filios.*
3 *Teſtamentum imperfectum ratione voluntatis inter liberos, non valet, ſecus ratione ſolennitatis, quia valet.*
4 *Mater an poſſit inſtituere filium vulgo quæſitum in teſtamento minus ſolenni, remiſſiue.*
5 *Pater filium naturalem an inſtituere poſſit in teſtõ minus ſolenni, remiſſiue.*
6 *Filius legitimus, & naturalis, an poteſt patrem inſtituere in teſtamento non ſolenni, remiſſiue.*
7 *Dictio, plurium, quod ad minus ſignificat tres.*
8 *Notarius ſuſpectus partibus, quod non debet dari ad recipiendum teſtes.*

§. Et quod ſæpe. Hic §. tract. de quarta parte rubricæ. Diuiſio bonorũ a pr̃e inter li
beros facta nõ alr̃ valet, niſi facta fuerit in teſtõ, vel alia ſcriptu
ra parẽtũ, vel liberorũ oĩum ſubſcriptionẽ ꝯtinẽte. h. d. vſq; ad
1 §. ſtudiũ. Op & vr̃. ꝙ † huiuſmodi diſpoſitio, & diuiſio facta a
pr̃e, dẽat ſine ſubſcriptione valere, et ſine aliqua ſcript. vt l. quo-
ties. C. fa. erc. & l. filij. & l. fi. C. de teſta. & l. hac conſul. §. ex impfe
cto. Sol. hic loqĩ, qñ in ſcriptura vult quis ſuam voluntatem fa
cere declarare, quo caſu dẽt ĩteruenire ſubſcriptio pr̃is, vel oĩũ
liberorũ vt hic, & auth. ſi verò. C. fa. erc. q̃ ſumitur ex hoc §. vel.
ſi non interuenerit ſubſcriptio, dẽt interuenire ſolẽnitas. q̃ ha
beĩ. C. de teſta. auth. ꝙ ſine. In legib. ꝯtiis loquitur, qñ pr̃ uult in-
ter filios diuidere ſine ſcriptura, quo caſu ſufficit hoc fieri corã
duob. teſti. vt no. gl. hic, & in l. fi. C. fa. erc. Inſt. de teſt. §. fi. Spe. in
tit. de teſt. §. reſtat. verſ. ꝙ autẽ. & ſufficiunt duo teſtes rogati, vel
2 tres fortuiti, vt no. in l. fi. C. de eod. etiã † ſi fœminæ adhibeantur
in teſta. vt no. in § . J de teſta. ĩperfe. & C. de teſta. auth. ꝙ ſine.
licèt aliàs mulier in teſtõ adhiberi nõ poſſit, vt l. q teſta. §. mu-
lier. ff. de teſt. pp rationẽ, quam reddidit gl. Inſti. de teſt. §. teſtes.
pot eñ eſſe in codicillis, vt no. in d. § mulier. & hæc eſt veritas.
3 † Quæro, vidi, qđ pr̃ nõ pfecta volũtate põt diſponere, de qua im
pfecta voluntate dẽt intelligi? dic, ꝙ de imperfecta volũtate rõ
ne ſolẽnitatis omiſſæ, ſecus ſi ratione imperfectæ voluntatis te-
ſtatoris, qa tũc nõ valet ẽt inter liberos, vt no. in l. ſi is. ff. de teſt.
in 3. ſol ꝯtrij. §. ex imperfecto. & gl. parua hoc idẽ ſentit in l. fi. C.
4 fa. erc. ſup. ver. ceptæ. aliàs ſuper ver. completæ. † Sed pro decla-
ratione huius § q̃ro. de 3. q. mulier nõ põt inſtituere filium vul
go ꝯceptũ, niſi ſit illuſtris, vt l. ſi qua illuſtris. C. ad Orfic. & ei ab
inteſtato ſuccedit, vt Inſti. de ſuc. cogn. §. vulgo, an poterit inſti
5 tuere filiũ in teſtõ non ſolenni. † Secundo ſcias, ꝙ pater põt in-
ſtituere talẽ filium naturalem, ſm ꝙ habuiſtis in §. conſidere-
mus. ſ. e. & melius. J. q. mo. na. eff. ſui. §. ne igitur. & §. ſi verò fi-
6 lios. an pr̃ põt talẽ filiũ in teſtõ nõ ſolẽni inſtituere. † Tertio q̃ro,
an filius legitimus. & naturalis inſtituẽs pr̃em poterit hoc face
re in teſtõ ſolẽni. De qb. trib. qõnib. dic, vt no. Spe. ĩ tit. de inſtr.
edi. §. ꝯpẽdiũ. ver. qđ ſi mulier. & ver. qđ ſi pr̃ nãlis. & verſ. qđ ſi fi
7 li⁹. † Et no. gl. j. ex qua hẽs ſignificationẽ hui⁹ verbi, pluriũ, vel plu
a rimorũ, ꝙ ſignificat tres ᵃ ad minus. facit l. ſed ea, quæ ff. de leg. 2.
8 Secũdo no. gl. ſi præsbyteri, ꝙ † nõ dẽt dari ad recipiendũ teſti-
moniũ notarius ſuſpectus partib. & idem dicit in indice. Ter-
tio no. gl. in tex. liberos. ibi, ſed quid ſi decem, &c. & tene menti.

ADDITIO.

a Tres Adde Bal. in l. fideicom. § & ſi quis 10. de leg. 3. & Ang. hic, & Bal. in l & ſi poſt tres. ff. ſi quis caut. de quo vide etiam per A. c in c. 2 de ſi. presby. in 6 & c. Chriſtiano. 33 diſt. & do. Alex. de Imo in d. l. & ſi poſt tres. & Abb. in c ad noſtram de reb. eccl. non alie. & Ang. Are. in trac. male ver. plurib.

1 *Diſpoſitio huius § quod habeat locum in priuata ſcriptura.*
2 *Reus, an poſſit ſimpliciter duas exceptiones contrarias proponere, remiſſiue.*
3 *Contumacia, ſeu defectus procuratoris vel adminiſtratoris, quando noceat domino.*

§. Studium. Dictũ eſt ſup. de 1. 2. 3. & 4. parte rubricæ. Sequitur videre de quinta. ſ. de inficiationi
bus eius, qui ſcripturã propriã, vel numerationẽ in ea conten-
tã abnegat. ſiue ſit actor, ſiue reus, vel procurator pœna dupli
eſt puniẽdus, niſi aduerſarius ab onere probationis ſua confeſ-
ſione releuauerit, in expẽſis nihilominus condemnandus: ſed
ſi poſt inficiationem numerationis, ad ſolutionis remediũ cu
currit, ſoluere nihilominus cõpelleĩ h. d. vſq; ad §. illud quo-
que. Et habet duas partes: nam prima loquitur de principali ꝑ
ſona, ſecunda de procu. & curato. negante. Secunda ibi, ſi verò
lis. Itẽ prima hẽt quatuor partes, quia loquitur de reo negante
ſcripuram. & etiã numeratione, quæ in priuata ſcriptura cõtine
tur. Secundo de reo, qui primo negat, poſtea confitetur. Tertio
de eo, q negauit nu. poſtea decurrit ad ſol. Quarto de actore, q
pecuniam ſibi ſolutam petit, & lr̃as ꝓprias ſul. neg. Secunda in
ver. ſi. n. Tertia in ver. quis autẽ, 4. in ver. ſi autem. Ex hoc §. r.
1 duo. no. ſ. poſita in gl. ſi actor. † q̃ro, de qua ſcriptura hic loquiĩ.
Reſpon. de priuata ſcriptura, ex qua quis obligaĩ, ita ꝙ ex ipſa
ſcriptura inducatur obligatio. Secus ſi ſine ea quis obligat⁹ ſit,
ita ꝙ ipſa ſcriptura ſit tantũ ad probationem, vt no. gl. C. de nõ
nu. pec. auth. ꝯ qui propriam, q̃ ſumitur ex ipſo §. vbi etiã no. ꝑ
gl. & doc. ꝙ ſi aliqs negat publicũ inſtr̃m eſſe publicũ, nõ puniĩ
2 pœna huius l. † Venio ad ver. ſi qs autẽ adimat, & hunc tex indu
cit Dy. ad q̃nẽ, ꝙ qs nõ poſſit ſimpliciter duas ꝯrias exceptio-
nes ꝓponere. Ita no. ipſe in c. nullus plurib. de regu. iur. in 6. de
a qua q. eſt glo. ff. de exc. l. nemo. ᵃ & ibi alleg. hunc §. ad hoc per
doc.

ADDITIO.

a Nemo. Et ibidẽ vide Imo. & omnino per Abb. in c. paſtoralis. de excep. & Lanfran. in c. quoniam contra. ver. exceptiones. de prob. & Bal. in Marga. ver. exceptio. ver. 13. & Spe. de exce. § 8. ver. exceptiones, nu. 13. in ver. exceptio. ext. de proba. quod ille ait ſupra allegabat de excep.

doc.in l.j.C.de fur. facit optime tex.in l.cũ de indebito.cir.pti.
ff.de prob.Venio ad uer.ſinauiẽ no.gl.poſtquam ibi,ſed nõne,
& gl.ſeq.ibi.ſed actio,circa quã vide,quod no.gl.& doc.in d.au
5 then.ꝫ qui propriã.† Venio ad ver.ſi verò lis,ex quo no.ꝙ con
tumacia,ſeu delictum adminiſtratoris,curatoris,vel ꝓcurato-
ris non nocet domino,ſimile in l.meminerint.C.vñ vi.de quo
no.ꝑ gl.& Inn.in c.1.vt li.non ꝯte.per Doc.in l.iubemus nullã.
C.de ſac.ſan.eccl. per Dyn.in l.apud Celſum.§.igitur ſi cũ.ff.de
doli excep.& vide qđ no.in c.dilectus.el primo. de reg.iur.li.6.
Vltimo no.gl.ſi tutor.ibi,ſed quid ſi literas.

1 *Mendax quando puniatur in tranſlatione poſſeſſionis.*
2 *Diſpoſitio huius §.quod habet locum in quocunque conuento.*
3 *Agens hypothecaria,ꝙ debeat probare debitorem fuiſſe dominũ tempore obli gationis,& an ſufficiat probare poſſeſſionem, cum bona fide,remiſſiue.*
4 *Contraria allegare in diuerſis iudicijs,ſeu diuerſa inſtantia,quando liceat.*
5 *Tranſlatio poſſeſſionis in caſu huius § ꝙ poſſit peti & per condictionem ex l.*
6 *Litis conteſtatio in caſu huius § quod non habeat locum.*
7 *Litis conteſtatio,quòd non dicatur facta per reſponſionem factam interroga tioni,an quis poſſideat.*
8 *Libellus poteſt omitti.*
9 *In caſu huius §.non requiritur libellus,ſed ſufficit facti narratio.*
10 *Diſpoſitio huius §.an habeat locum ſi actor poſt negationem rei,probat eius intentionem per ſacramentum reo præſtitum.*
11 *Reus,qui mendaciter negauit ſe poſſidere,an poſſit poſtea de ſuo iure docere.*

§.Illud quoq; Poſſeſſor,qui negauit rẽ eſſe eius, cu-
ius eſſe actor aſſeuerat,vel affirmat,&
poſt probationẽ actoris confitetur, & ad exceptionem decur-
rit,prius poſſeſſione priuatur, & in actorẽ trãsfertur, q̃ de iure
1 ſuo audiatur.h.d.No.† ꝙ ꝓp mendaciũ quis punitur in transla-
tione poſſeſſionis vt hic,& in auth.itẽ poſſeſſor.C.q.po.in pig.
2 ha.q̃ ſumitur ex hoc §.& ſiſte in l.fi.ff de rei vend.† Secundo q̃-
ro de intellectu huius §.gl. intelligit eũ generaliter in conuẽto
quacũq; actione,ſiue rei ven.ſiue actione hypothecaria,ſiue a-
ctione mixta, ſiue agat actione perſonali ad ipſam poſſeſſionẽ,
& ſiue quis agat noĩe proprio,ſiue noĩe alterius,quã opi. tenet
hic Iac.de Bel.& Doc.in d.auth.&c.quod tene mẽti. Sed aduer-
3 te ad pri.gl.ſuper ver.cõuen.ibi ꝙ debitor fuit dñs.† Ex quo no.
ꝙ agens hypothecaria dẽt probare debitorẽ fuiſſe dñm tempo
re obligationis,& idem no.C.de ſal.interdic l lege Inſt.de inter
dictis.§.interdũ. & Inſti. de actio.§.itẽ Seruiana. Sed alibi tenet
gl.ꝙ ĩ hypothecaria ſufficit probare,ꝙ debitor poſſederit bona
fide, & cum tit. tẽpore oblig.vt no.ff.de pig act.l.rem alienam.
Alibi gl.tenet,ꝙ ſufficit,ꝙ debitor poſſederit bona fide tpe ob.đ
qua q.dic.ꝑut Dy.ĩ d.§.idẽ Seruiana. & plenius ꝑ Cy.ĩ.d l.1.C.
de ſal.interdicto.& ꝑ Spe.in ti.de ob.in ver.ſed nunquid debet.
& ver.qđ ſi pro.& ibi,ipſe reus. Iſtud declara per Dy. ĩ c.nullus
4 pluribus de re.iu.li.6.& per doc in d.auth.itẽ poſſeſſor.† No.glo.
& legalẽ.ibi,in alieno. No.ex hac parte glo. qđ in diuerſis iudi-
a cijs,ſeu in diuerſis inſtantijs ꝑmiſſum eſt allegare contraria,[a] et
quod negatũ eſt in vno iudicio,poſſum in alio confiteri.Idem
no.in d.auth.itẽ poſſeſſor, in vlt.glo.contra.quod vide ꝑ Doct.
in l.1.C.de fur.& ibi auth.& ſimilẽ gl.habes in l fi.ff.de rei ven.
5 †& etiã no ꝙ talis tranſlatio poſſeſſionis poteſt etiam peti per
cond.ex lege,& ibi in caſu iſto,& in caſu huius §.& ibi,ut dictũ
6 eſt. † Sed qđ debeat fieri conteſtatio,reprehẽdit hic Iac.de Bel.
dicens,quod non deberiri per tot circunſtantias.ſed ſtatim co
gnita veritate ꝓcedere ad tranſlationem poſſeſſ.ſine lit. cont.
7 Itẽ no.ſecundum dictum,quod ſequitur in gl.ꝙ† eo ipſo,ꝙ eſt
facta interrogatio,an poſſideat,videatur eſſe facta li.conte.ſup
iud.poſt repheditur,dicit Iac.de Are.quia dicendo ſe nõ poſſi
dere,non eſt animus conteſt.lit.ſed excludendi iudiciũ, quam
rationẽ ponit glo.proxi.dum dicit,ne iudicio rei vend. & non
interuenit narratio,& reſponſio,q̃ ad lit.conteſt.eſt neceſſaria,
vt l.1.C.de lit.conteſt. Item probatur hoc per poſi.& reſponſio.
nam ad eas non fit lit.conteſt.vt ext.de elec.c.eccleſia.ver.licet.
& de lit.cont.c.1.Et ibi.Sed nunqđ iſta gl.procedat præſuppoſi
to,quod debeat fieri li.cont.& quod videatur facta eo ipſo, qđ
eſt facta interrogatio,an poſſideat.Et ibi & hic non fuit pretiũ.
8 Ex hac ſol.habes,qđ† libellus poteſt omitti, idem not.in authẽ.
9 offerãt.C.de lit.cont.& ꝟ.de exhi.reis.§.ſancimus.† Et ibi pro-
pter negotij naturã,Iac.de Bel.dicit non eſſe neceſſariũ libellũ,
ſed ſufficit ſimplex facti narratio,facit c.ſæpe.ext.de ver.ſig.ĩ cle.
& ꝓbat,ꝙ vbicunq; non requiritur libellus,eſt neceſſaria facti
10 narratio.† Quæro,dicit hic,& cogatur qui ac.infert. qđ ſi poſt
negationẽ rei, actor probat intentionem ſuam per ſacramen-
tum reo pręſtitũ , an punietur reus in tranſlatione poſſeſſionis?
11 dicit glo.in fi.quod non,vt not.in l.fi.ff.de rei vendi.† An autẽ
reus,qui per mendacium negat,poteſt de ſuo iure docere ante
quam poſſeſſio transferatur in actorem? dic,vt dicam in auth.
item poſſeſſor.

ADDITIO.

a Contraria.Adde do.Ale de Imo.poſt doc in l.qui Romæ § Seia de verb oblig.& Bal. in d.l.j all in ter 7.col.& Ang. hic.

§.Quod autem. Liberi ex concubina, vel liberta,
vel ancilla poſtea manumiſſa, nu
ptijs,& nuptialib. documentis poſtea interuenientib. legitimi
efficiunt,ſiue alij nati ſunt & viuunt,ſiue nati,& mortui ſunt,
ſiue nulli poſtea nati fuerunt, iſtum §.declara in gl.in verbo fi
lios legitimos, inci.no. quod filij.

De filijs ante dotalia instrumenta natis. Rub.

1 *Dicta in l.interpretata,quòd intelligantur repetita in l.interpretante.*

PEruenit. Conſtitutio nona ad interpretatio-
nẽ antiquorum inducta, in eiſdẽ ca
ſib.locũ hẽt,in quib. & interpretatis legib. locus eſt,
& ideo in caſib. pendentib. locum habet ſententia,
vel tranſactione nondum finitis.h.d. vſque ad fin.ferantur,id-
1 eſt locum habeant. † Not. ex hac l. text. ibi , cum oĩb. manife-
ſtum , &c. quod omnia , quæ habent locum in l.interpretata,
intelliguntur repetita in l.interpretante. Idem habes in l.nihil.
in hac parte.ff.de coniun.cum eman. lib.

De adminiſtrantibus officia in ſacris app. Rub.

1 *Iudices ordinarij ſi ſunt duo in ciuitate , an debeant ſimul iudicare.*

IAm quidem. Iudices appellationũ,& eo-
rũ officiales in cauſa appel-
lationũ.in qb.officium eſt cõe, in iudicio ſemel exa-
minationẽ facere debẽt, & de geſtis participare. h.d.
1 † Facit text.in ver.ſimiliter. & §.in quibus. ꝙ ſi in caſtro,vel in
ciuitate ſunt duo iudices ordinarij,ꝙ debẽt ſimul adminiſtra-
re,& ſimul cauſas audire. Ad idẽ. ff.de re iu. l.duo ex tribus.In
ꝯtriũ facit l.1.ff.de off.conſu.de qua per Gul.in l.proxi.alle.duo
ex trib.ff.de re iu.& per Inn.in c.prudentiam. ext.de offi.deleg.

De Armenijs. Rub.

ARmeniorum. Mulieres quemadmodum,
& maſculi ad ſucceſſionem
venire debent antiquo iure ceſſante. h.d.

COLLATIO IIII.

De Nuptijs. Rub.

1 *Conſilium mutare de bono in melius , ſapientis eſt.*
2 *Voluntas teſtatoris eſt lex.*
3 *Dictum generale legis recipit reſtrictionem de habilitate.*
4 *Matrimonium ſolus conſenſus facit.*
5 *Matrimonium, an perficiatur aliter , quam ſolo conſenſu, vbi, quòd de iure canonico perficitur, ſi ſequatur carnalis copula , vel cohabitatio.*
6 *Deductio ad domum viri, quid operetur in matrimonio.*
7 *Matrimonium, quod recipiat diem, vel conditionem.*
8 *Matrimonium, quando requirat verba.*
9 *Matrimonium per nuncium contractum, quòd non teneat, ſi antequam ratificetur per mulierem, pœnituit eum, qui miſit nuncium.*
10 *Matrimonium contractum per procuratorem , quòd teneat , ſi ante contractum procurator reuocetur, eo, & muliere etiam ignorante.*

PLurimę. Cõſtitutio ad futura nego-
tia trahitur . In præteritis ve-
rò iura vetera ſeruantur. Itẽ diſpoſitio in vlt.
voluntatib. legib.non repugnans,debet pro le
ge ſeruari,nuptias ſolus effectus facit,non do-
talia inſtrumenta , hoc dicit vſq; ad §.diſtra-
1 huntur.† No.in verſic.æſtimabimus. quod ſa-
a pientis eſt mutare cõſilium[a] in melius, & ſunt verba Salomo-
nis,dicit gl.hæc verba poni 12. q 4.c.vnuſquiſq;, & c.eſt. & 14.
2 q.3.c.iudex ext.de accu.c.qualiter,& quando.† Secundo not.in
b in §.diſponat.quod voluntas teſtatoris eſt lex.[b] Tertio no.tex.
3 ibi.vnuſquiſque,cum ſua glo ꝙ† generale dictum legis,recipit
reſtrictionem de habilitate.ſimile.C.de ſac.ſanc.eccle.l.1. ff.de
4 mu & ho.l.vt gradatim.§.& ſi lege.† Venio ad verſi.nuptias. &
c no quod ſolus ꝯſenſus facit matrimonium.[c] ad idem.C.de nu
ptijs l.neq; ſinc.ff.de reg.iur.l.nuptias. Vltimo no.quod eſt lega
tũ, facit 12.q.2.c.1.in verſ.cum ergo. & verſ.item Ioan.de quo
dic,vt no.ꝟ.de inceſt nup.§.dubitatum. Inſti.de nup §.quia ve-
5 ro ita.† No.gl.facit ff.ibi,& in illa interrogetur. Item ſi dicãtur
alia

ADDITIONES.

a Conſilium. Adde idem tenentem D. Fel. in c. 2. de offi. & po. iu. deleg. in fi.
b Voluntas teſtatoris eſt lex. Cum poſt eius mortem non poſſit teſtator aliud velle, vnde non iniuria Auguſtus Cæſar in exclamatione , quam facit pro iuſſu Virgilij de Aeneidib. comburendis, dicit . Sed legum ſeruanda fides ſuprema voluntas, Quod mandat , fieriq́ue iubet, parere neceſſe eſt.
c Matrimonium. Adde Fel. in c.1. ver. no 7.

a alia verba conſenſum exprimentia.[a] vt in c.pe.ext.de ſpō.& ibi
ſecus.Sed de iure canonico m̄rimoniū perficit, ſi ſequatur car
nalis copula, vt in c.is, qui.& c.fi.ext.de ſpon. Itē perficitur qn̄-
cunq; ſimul cohabitant, nec diſtinguit̄ vtrum vir vadit ad do-
mū vxoris, uel econuerſo, vt in c.ad id.de deſpō.imp.& c.1.li.6.
Præſumit̄ etiā perfici m̄rimoniū, ſi poſtea inter ſpōſos ſequitur
annuli ſubarratio, vt in c.tuæ,& ibi no.in 2.gl.extr.de ſpon.ſed
ɔ̄,& vide qđ no.in l.cum in te.C.de do.ante nup.& l.cū fuerit.
6 de cond.& dem.† Quæro, an deductio ad domum viri aliquid
operetur: dic, ꝙ operatur duo. Primo, vbi eſt dubiū, an præceſ-
ſerit matrimoniū per verba de p̄nti, vel non, facit p̄ſumi m̄ri-
moniū fore ɔ̄ctū,& ita intelligūt l.mulierem.ff.de ritu nupt.&
hoc expreſſe tenet gl.in d.l.cū fuerit.Secūdo, qa facit p̄ſumi do
nationem factā a viro vxori, fuiſſe factā poſt m̄rimonium pfe-
ctū,& ſic nō valere, vt l.pe.§.fi.& ibi no.ff.de do.inter vir.& vx.
ad idē d.l.cū in te.in fi.idē no.in l.nuptias, de re.iu.ꝓbat ī l.mu
lierē.& l.deniq;.ff.de ritu nup.no.30.q.5.c.nec illud.& 32.q.2.
c.honorant.ext.q cle.vel vo.c.veniēs.& expreſſum eſt in c.fi.de
7 ꝓc.lib.6.† An aūt m̄rimonium recipiat diem, vel ɔdōnem, gl.
in d.l.ſufficit.ff.de ſpō.vr̄ velle ꝙ ſic: idē tenet in l.actus ff.de re
iud.licèt nō firmet, in l.nuptias.eo.ti.ſed ꝙ ſpōſalia,& m̄rimo-
nium recipiāt diem, vel ɔdōnem, hēs ext.de condi.ap.c.de illis.
8 & c.fi.& ibi no.† Quæro, an matrimoniū requirat verba? gl.iſta
vr̄ velle, ꝙ ſic, in prin.cū qua ɔcor ꝙ not.in l.cum notiſſimi.C.
de p̄ſcrip.30.ann.Sed ɔ̄ vr̄ ſentire glo.in d.l.ſufficit.in vlt.gl.pro
qua gl.facit l.mutus.ff.de iu.do.&c.cū apud.ext.de ſpō.ubi mu-
tus ɔ̄hit matrimonium, ergo patet, ꝙ verba non requirant̄, &
ideo dic, vt optime diſtinguit gl.in c.tuæ, extr de ſpon. & vide
9 qđ no.in c.pe.eo.tit.& de coniu.ſeruo.c.fi.† Quæro, dixi, ꝙ ma-
trimonium pōt ɔ̄hi inter abſentem: pone, ꝙ qs miſit nuncium
ad quandam mulierem, poſtea mulier ɔſenſit, an erunt ſpōſa-
lia, ſi ille, qui dicit, qđ volebat eam in ſponſam, & antequam ip
ſa conſentiat eum pœnituit,& poſtea mulier conſentit? gl in d.
l.ſufficit. vr̄ inclinare. quod nō ſunt ſponſalia. Ad quod facit,
quod no.in c.ſuper eo.ext.de ſpon.ɔ̄ vr̄ no.in ſimili in l.1.in fi.
de ɔ̄hen.emp. Veritas eſt, ꝙ ſponſalia non tenent.ar.l.ſi pœni-
tuit.ff.de diuor.& ff.de manu.uin.l.ſi pr̄. Cū.n.iſte talis interue
niat vt nuncius, ſtatim cum deficit ɔſenſus dn̄i, dicit̄ deficere
actus, q cum eo geritur. Nā cum quis contrahit per nuncium,
nuncius non dr̄ ɔ̄here ipſe, ſed dn̄s, vt l.licet.ff.de conſti.pe.C.ſi
quis alteri, vel ſibi.l.multum.& iſtam opi.tenet Cy.in d.l.man
datis.C.man.Iac.de Bel.in l.ſi ergo §.1.ff.quod iuſſu.& p Dy.in
d.l.ſi pr̄.& hoc p gl.30.q.5.c.nec illud, cum oīa p̄dicta ɔcludūt
10 in nuncio.† Quæro, qđ in proc.pura, miſi procuratorē ad Ti-
tiam deſpōſandā. & reuoco ꝓcuratorem, eo quod dicta Titia
ignorante, an ſi poſtea Titia ɔſentit, eſt matrimonium. Inn.te-
net, quod nō,& dicit ipſe ſpeciale in matrimonio, ita not.ipſe
in c.veniens.ext.de ſpon.de quo eſt caſus in c.fi.in fi.de ꝓc.li.6.

ADDITIO.

a Exprimentia. Sed quæro, quid ſi quis per verba exteriora denotantia conſenſum ad
matrimonium, expreſſerit matrimonium per verba de præſenti intentione, interius
tamen in mente retenta non id contrahendi. An aliquid operetur, & an, & qualiter
id teneretur quo ad forum iudiciale, ſeu contentioſum, & forum pœnitentiale. Et an
Papa diſpenſare poſſit, vt cum alia contrahat exiſtente inſtrumento matrimonij, &
copulæ, v. de copioſe, & not. do. Soc. in conſi.28. incip. circa primum quæſitum.
in princ. cum ver. ſeq. vſque ad fin. in 1 parte.

1 *Monachus, quo ad matrimonium habetur pro mortuo.*
2 *Mors ciuilis non æquiparatur naturali, niſi in caſibus a iure expreſſis.*
3 *Matrimonium, an de iure canonico diſtrahatur, remiſſiue.*
4 *Matrimonium, an dirimatur per impedimentum coitus.*
5 *Impedimentum coitus in matrimonio præſumitur ſuperueniſſe, poſt matrimo-
nium contractum.*
6 *Impedimentum ſuperueniens ex parte mulieris, quando dirimat matrimoniū.*
7 *Triennium, de quo hic, quando incipit currere.*
8 *Dictio, quoque, quòd habeat implicare alium caſum.*

§.Diſtrahuntur. Matrimonia ɔiuge viuente quadrupliciter diſtrahunt. Qn̄q; per
occaſionem inculpabilem, altero ipſorū, uel vtroq; religionē
ingrediēte. Qn̄q; p occaſionē inculpabilem religionē exigētē.
Qn̄q; p occaſionē neceſſariā, marito agere nō valente in trien
a niū ea, q̄ nā uiris data ſunt.h.d.No.1.ꝙ† monachus hr̄ ꝓ mor-
tuo q̄tum ad m̄rimonium, vt in ver.ſed occaſione, quo ad alia
verò nō hr̄ ꝓ mortuo,& ꝓ h.d.gl.mag.ꝙ monachus pōt eſſe te
ſtis, de quo.ī.de mon.§.ad cogitandū. Ad quod facit de ɔdi.&
dem.l.intercidit.& qa gl.iſta tractat de morte ciuili, vr̄ natura-
2 li.† Quæro, an mors ciuilis naturali æquiparet̄?[a] dic, ꝙ nō æqpa
a ret̄, niſi in caſib.a iure permiſſis, ita tenet glo.27.q.1.placuit,&
3 per gl.in c.ſuſceptū.de reſcr.li.6.† No.gl.hic de iure ciuili. Quid
autem de iure canonico? dic, vt habes in c.1.ext.de conuer.cō-
in.c.2.& c.ex pluri.& vide, ꝙ no.in c.ex parte.eo.ti.& 27.q.2.c.d
4 ſponſa.† Venio ad §.per occaſionem, in quo no.ꝙ pp viri im-
potentiam,&c. Sed ext.glo contra hoc op. qa impedimentum
coitus matrimonium non dirimit, ut 37.q.7.c.hi, qui m̄rimo-
niū. Sol.aut loquimur de impedimento, quod erat ante matri-
moniū ɔ̄ctum,& loquitur hic § & l.in cauſis. C.de rep.cum ſi.
aut de impedimento ſuperueniente poſt ɔ̄ctu matrimoniū, &
illud non dirimit matrimoniū ɔ̄ctum, vt ibi, et no.in c.lauda
5 bilē.ext.de fr.& malefi.vbi eſt idem ꝙ hic.† Sed circa hoc q̄-
ro, pone, ꝙ eſt dubium, an impedimentum ſubeſſet ante matri-
moniū, vel ſuperuenerit poſt ɔ̄ctum matrimoniū. quid præſu
memus. dic ꝙ præſumendū eē, ꝙ ſuperuenerit poſt matrimo-
niū ɔ̄ctum,& hoc fauore matrimonij,& hoc tenet glo.33.q.1.
in fi.ſūmæ. ita tenet Goſ.in ſum.ext.de fri.& malefi.in fine.tit.
6 † Quærit gl.qđ de impedimento mulieris? dicit glo.fm quid, ꝙ
idē.de quo dic, vt ī c.ex literis.ext.de fri & malc.& in c.fraterni
7 tatis, c.1. Quærit gl.a† quo tpe incipit currere iſtud trienniū? di
cit gl. qđ incipit currere eo tpe, quo vir incipit habere vxorē,
idē not.33.q.1.in ſum.& in præall c.laudabilē. Item quæro, dr̄
hic, etiā ſi voluerit maritus, qđ ſi maritus vult,& vxor nō? dic,
8 vt no.in d.l.ī cauſis.per gl.& Doc.† Vltimo no.gl.ex qua habes
b ꝙ dictio, quoque, habet implicare[b] aliū caſum.idem no.in.de[c]
non alie.§ illud quoq;. Bartol.

ADDITIONES.

a Mors ciuilis naturali æquiparetur. Adde iſtum in l.Deo nobis.in princip. & ꝙ ibi po-
ſui in apoſt ad ipſum.in verſi.æquiparantur.C.de epiſc & cle.& dixi poſt Colle.c.bo
næ il a mem 8.in ver nunquam æquiparantur ext. de elec.
b Implicare. Adde Card in cle.1 §.1.2 q.de reg & Mar in l.a.m prin.ff.de pec.in l.ſi.ver-
ſo vero dic. ff de eo, quod cer loco.

1 *Vxor, cuius vir captus eſt, non pōteſt nubere hodie de iure canonico, donec cer-
tum ſit de morte viri.*

§.Sed etiam. Matrimoniū captiuitate alterius ex cō-
iugib.nō diſſoluit, niſi fuerit incertū, an
pſona, quę fuerit in captiuitate viuat. tunc enim coniunx in ci
uitate remanens pōt libere poſt 5.an.nubere, dote, & dona. ad
1 vnumquodq; redeunte.h.d.† Op.dr̄ hic,& innuit̄, quod quin-
quenniū incipiat currere a tpe, quo cœpit eſſe incertū de mor
te, vel de vita exiſtentis in captiuitate, immo videtur, ꝙ cōpute-
tur a tpe captiuitatis, vt l.vxores.ff.de diuor.gl.ponit opi.veritas
eſt, ꝙ illa l.corrigit̄ per hunc §. vt ex tempore captiuitatis com
putet̄,& ſic tene primam ſol.gl.quam opi.firmat glo.1.§.ꝙ au-
tē a nobis.ī. vt li. ma.& auiæ.ſed hoc eſt verum de iure ciuili,
ſed de iure canonico ille, q eſt captus ab hoſtibus, debet perpe-
tuo expectari, donec eſt certum de morte ipſius, c.in præſentia,
ext.de ſpon.vide quod no.ibi,& in §.quod autem.præall.

1 *Damnatus ad mortem efficitur ſeruus pœnæ.*

§.Quod autem. Matrimoniū nō diſſoluit̄ altero
ex ɔiugib in metallū dānato, quia
nemo bn̄ natus ex ſupplicio fit ſeruus.h.d.Dr̄ hic, ꝙ nemo bene
natus,&c. Intellige de his q poſt ɔdēnationē ſupuiuūt.& ita lo
1 qi hic.† Secus in his, q dānantur ad mortē, nā illi fiunt ſerui ex
ſupplicio, vt l.qđ ad ſtatum.& l.qui vltimo.ff.de pœn. ita ſoluit
gl.in authen.hodie. C.de dona.inter vir.& vxo licèt contrariū
no.& male, in l.eius qui.in fi.ff.de teſt.& ibi per Dy.qui illam gl.
reprehendit.

1 *Decretum, quod dicatur ſententia diffinitiua.*
2 *Seruitus morti æquiparatur.*
3 *Matrimonium, quod contrahatur hodie cum ancilla, vel ſeruo, etiam domino
contradicente.*
4 *Seruus a domino derelictus, an libertatem accipiat.*

§.Si verò decretum. Coniuge alicuius in ſerui-
tutem redacto, nuptię diſ-
ſoluunt̄: nuptię aūt cū ſeruo dn̄o ignorāte ɔ̄ctæ, nullæ ſunt ab
initio,& ideo diſſolui poſſunt. Nuptię uerò cum ſeruo, vel an-
cilla ɔ̄ctæ domino expreſſe, vel tacitè conſentiente, vel cum ſer
uo a domino derelicto, eo ſeruo languente, valent, nec diſſol-
1 uuntur.h.d.vſq; ad § deportatio. Et no.in prin.huius.§.1.ꝙ† de
cretum appellatur ſententia diffinitiua. Ad idem §.prox.quod
facit ad idem, ꝙ no.Doct.in l.eum proponas C.de bo.auth.iu.
2 poſsit. Secundo no.tex.ꝙ† ſeruitus æquiparatur morti, & vide
3 gl Op.etiam videtur, ꝙ† cum ancilla,& ſeruo poſſint contra-
hi nuptiæ etiam domino ɔ̄dicente, vt in c.1.ext.de coniug.ſer-
uo. Solu.quod hic dicitur, hoc hodie ibi corrigitur, quod in-
tellige uerum, quando matrimonium contrahitur inter ſcien
tes, ſecus ſi crederem contrahere cum libera,& re vera eſſet ſer
ua.29.q.2.in ſumma,& latius eadem cauſa,& q̄ſtione, c.ſi quis
4 ingenuus.† Oppo.ad uerſi.& multo potius.& uidetur, quod ta
lis ſeruus a domino obiectus, non accipiat libertatem, immo
occupanti conceditur, ut l.fin.ff.de teleg.gl.ponit hic tres opi.
& approbat omnes tres. Tu approba primam opin. quam etiā
approbat glo. in l.1.§.ſed ſcimus. C.de lati.libert.tol.& in d.l.fi.
uide, quod habes in c.uno.ext.de infan.& lang.& quod no.ibi
per Inn.& per Guil.in ſumma huius titu.& uide Azo.in ſum-
ma, de infanti.expo.& quod no.glo.73.diſtin.c.fi.No tex.ex ſtu
dio, quod tantum eſt,&c.ut in gl.& ī.eo.§.ſic itaque.

1 *Uxor militis etiam lapſo decennio licite non nubit, ſed expectat, donec ſit cer-
ta de morte uiri.*

§. Deportatio. Deportatio mr̃imoniũ nõ ſoluit. Itẽ milite ad militiã accedẽte eius vxor ſi literas ſoſpitatis ipſius non acceperit, & p 10. ann. expectauerit, & a principe gratiã impetrauerit, licite cũ alio nuptias ɔ̃here
1 põt. h. d. iſte §. hodie† corrigiĩ per §. quod aũt, vt lic. ma. & auiæ. & p c. in præſentia. ext. de ſponſa. vbi dicitur, quod debet expectare donec eſt certa de morte viri.

1 *Matrimonium ex quibus cauſis diſſoluatur.*

§. Mitiores. Viro, atq; vxori ex cauſis hic enumeratis matrimoniũ diſſoluere permittiĩ, ci tñ
1 pęna imminente, q diſſolutioni cãm prębuit. Op. & vr̃, q† iſte §. non pcedat. Nam dicit tex. quos Deus coniunxit homo non ſeparet niſi fornicationis cauſa, & tunc nõ dr̃ diuortiũ, ſed matrimoniũ nullum declaratur vt ext. de coniu. lepro. c. 1. de donatio. inter vi. & vxo. c. j. & c. plerunq; Sol hic §. corrigitur p illud c & circa hoc diſtingue ſ. tpa. vt no. in l. cõſenſu. §. vtrũ. C. de repu. & l. diuortio. C. de neg. geſt. & ff de diuor. in rub. Solũ enim ĩ vno caſu vr̃ velle, q matrimonium poſſit dirimi. ſ p ingreſſum religionis, vt in c. verũ. & in c. ex publico. ext. de conuer. coniug. & in c. ex parte. eo. tit. circa quod vide, qđ no. Goſ. in ſumma, de coniugio leproſorum.

3 *Legis diſpoſitio ceſſat cauſa ceſſante.*

2 *Lex inducta propter duas cauſas finales, licèt ceſſet vna, tamen remanet legis diſpoſitio.*

§. Si verò. Si vxor diuortium ſui cã fecerit, vel diuortij cãm pbuerit, pęnas lr̃imas patiĩ, & ante quinquenniũ nuptias ɔ̃here non poterit, pp ſobolis cõmixtionem, vel confuſionẽ. viro autẽ in oĩ caſu quocũq; nuptias ɔ̃here per-
3 mittitur. h. d. No. ver. q† verò obſeruandũ ceſſando, q qñ ceſſat rõ legis, ceſſat ipſa l. vt hic, & l. adigere. § quis. ff de iu. patro. & l. qđ dictũ. ff. de pac. cũ ſi. Eſt. n. rõ ĩ eis lex ipſa, vt l. cũ mulier. ff. ſol. mat. vt tradiĩ in gl. ſup verbo, cõfuſionẽ. Contra hanc gl. vr̃ tenere gl. in l. liberorũ. §. 1. ff. de his, qui notãtur infamia. hoc etiam
2 tenent Doc. in l. 2. C. de ĩce. nup. No. ex hac glo. q† qñ lex ſtatuit aliqd ex duab. cauſis finalib. licèt ceſſet vna, tamen remanet l. diſpoſitio. hẽ no. in d. l. liberorum. §. 1. & inſti. de nup. § affinitatis. ff. de exhib. reis. in l. ſi quis ad exhib.

§. Has itaq;. Viro licitũ eſt ĩ trib caſib. a Iuſtiniano additis diuortiũ celebrare. Item aſcriptitio nuptias ɔ̃here cũ muliere libera, dño ɔ̃ſentiente nõ permittiĩ, pœna ɔ̃trafacientib imminente. h. d. No. gl. ſed alium ibi, ſeruũ. in fi. & c. & l. 3. ff de ſta. ho. C. de agric. & cenſi. l. ne diutius.

1 *Vir, & vxor non debent ad imparia iudicari.*

2 *Bona, q. intelligantur deducto ære alieno.*

3 *Mulier non dotata ſi diuertit ſine cauſa, punitur in decima parte ſubſtantiæ.*
Mulier an præſumatur bona ſua in dotem dediſſe.

§. Sic itaq;. Matrimoniũ ſine dote, & donõne ɔ̃ſtitutũ diſſoluiĩ, alterutro ex eis culpã ad diuortiũ ɔ̃mittente. Ille vſq; ad quadringẽtas libras auri ſubſtantiã hñs, vel maiorẽ cẽtũ librarũ auri quantitate ſuæ ſubſtãtiæ punieĩ, aliàs quarta parte ſuę ſubſtantiæ, mulieri ad diuortiũ culpã prębenti ante quinquẽniũ nubere non licet, aliàs tñ. J. annũ nup.
1 ſunt phibitę. pp ſeminis ɔ̃fuſionẽ. h. d. Et no. q† vir, & uxor nõ debẽt ad ĩparia iudicari, ut hic, & l. fi. C. co. ibi, inf. ut fra. filij. §. fi.
2 32. q. 1. c. ſi quis. † Secundo no. tex. ibi, ſubſtantiã illam, & c. ĩ quo
a habes, q ſicut bona intelliguñĩ deducto ære alieno, ∗ ita hic in
3 ppoſito, ut hic, & l. fi. C. e. Tertio no. tex. ĩ uer. q† ſi mulier. & c. q ſi mulier. q̃ non eſt dotata, diuertit ſine cauſa, punitur in decima pte ſubſtantiæ ſuę, & ſic hic uidetur caſus ɔ̃ l. mulier bona. ff. de iure dot. quę dicit, qđ mulier nubens nulla dote data, pſumitur bona ſua in dotem dediſſe, hic uerò probatur ɔ̃riũ. Nã uideo hic, q mulier, quæ dotem non dedit, punitur in parte ſubſtanſtię ſuę, tamen illa ſubſtantia non pręſumitur eſſe in dote, facit ad idem C. de repu. l. fi.

ADDITIO.

a Aere alieno Adde Io. Soc conſi. 14 incipien. præſens conſultatio. ver. 5 principaliter. cir. me. in pri par. & ver. nec ob. quod bona in d parte.

1 *Duo rei, q poſſint conſtitui pro dote reſtituenda, ſicut pro danda.*
Fideiuſſor pro dote danda, conſtitui poteſt.

2 *Filius hodie non facit diuortium, ſicut olim facere poterat.*

3 *Filiæ delictum in matrimonio, quod non præiudicet patri, eo uiuente.*

4 *Filiæ ſi remittitur hypotheca, an præiudicet patri.*

§. Eſt quoque. Liberis in poteſtate ɔ̃ſtitutis, uł emãcipatis, diuortiũ cum uxoribus inita ſu ſuorũ parẽtum læſionem facere non permittitur. h. d. Not.
1 in tex. ſiue etiã cum alijs, & c. in quo habes, q† pro dote reſtituẽ [illegible] poſſint duo rei cõſtitui, & ſic habes tex. pro eo, quod no. gl. [illegible] fideiuſſor, do. den. l. 2. Idẽ C. de dote cau. non numera. l. fi. [illegible] dote autẽ danda non eſt dubium, quod poſſunt conſtitui [illegible] rei, ut l. pcedẽtia. §. ſi patri. & l. 2. §. ſi pater. ff. de iure dotiũ. [illegible] fideiuſſor pro dote danda cõſtitui poteſt, ut l. cum [illegible] tu. ∗ Quæro, qđ innouat hęc conſtitutio de iure ue[illegible] glo. quę incipit, ſoluũt quidam, quod nihil, ſed ſicut olim ſoluebatur matrimonium per filium, ita hodie, licèt, non in læſionẽ parentũ. Sed Iac. de Bel. dicit, quod innouat in hoc, qa olim licebat filio celebrare, ſed non in læſionem parentum. Hodie verò non licet diuortiũ facere, & hæc videtur veritas, probatur hic: ibi, itaq; nec tranſigitur, & c. & ibi: non. n. habet
3 rationem, & c. † Vltimo iſte §. inducitur p gl. & Dy. ad quæſtionem, quod ſi filiæfa. culpa factum eſt diuortium: puta, qa adulterium cõmiſit, pp delictum filiæ, non dẽt patri circa dotem præiudicium fieri, de quo no. in l. conſenſu. C. de repu. in glo. mag. in fi. & in l. ſi dotem. C. de iure do. dic, quod veritas eſt, qđ patri viuo, delictum filiæ non præiudicat, ſed eo mortuo pęiudicat ipſi filiæ. Ita tenẽt Doc. in d. l. ſi dotẽ. & Dyn. in d. l. 2. §. ſed
4 vtrum. ff. ſol. ma. hunc tex. ad hanc q. inducit. † Secũdo facit hic tex. ad quæſtionẽ, an ſi filiæfa. remittenĩ hyp. ſm formam l. iubemus. C. ad Velleia. fiet patri pręiudiciũ? Dyn. in d. §. ſed vtrũ. tenet id, quod in præcedenti, de quo dic p Spec. in tit. de do. inter vir. & vxo. §. 1. ver. quid ſi filia. Vltimo no. tex. ibi, ex ſtudio, de quo habuiſtis in §. ſi verò. & §. itaque. & ibi no. ſupr. eod.

5 *Mors omnia ſoluit.*

a *Aequalitas in dote, & donatione propter nuptias, quòd eſſe debet in qualitate, & quantitate.*

§. Deinceps. Inæqualitas in quantitate dotis, & don. pp nup. permittitur, in qualitate, & q̃titate prohibetur in æqualib. pactis, quia maius trahiĩ ad minus.
5 h. d. † No. qđ mors omnia ſoluit. a cui cõcor. l. ſi cum in annos.
a §. ſi. ff. qui. mo. vſusfr. amit. de hæred. & fal. §. 1. Secundo no. q di
2 citur de quali. & quanti. inæqualitate, permiſſa circa q̃titatem dotium, & don. q hodie corrigiĩ, qa ſp debet eſſe æqualitas, tam in quantitate, quam in qualitate, vt J. de æqualita. do. §. 1. poſita. C. de pac. conuent. auth. æqualitas, qui §. corrigit iſtum § & l. ex morte. C. de pact. conuen.

ADDITIONES.

a Soluit. Adde text. in l. Neratius. de reg. iur. & in l. in ſumma ff de re iud. Tu vide de hoc, quod poſui in apoſtil. ad Pan. in c. in quadam. extr. de cel. miſ. & not. in cap. charitas. de pœn. diſt. 2.

1 *Vidua perſiſtens in uiduitate, dicitur eſſe in priori matrimonio.*

2 *Vir, & uxor ſi non nubat, an dotem, & donationem propter nuptias alienare poſſit, uel filijs reſeruare.*

3 *Aequalitas inter fratres ſeruanda eſt, ut tollatur inuidia inter fratres.*

§. Soluto igitur. Si parens ſoluto mr̃imonio ad ſecundas nup. non peruenit, licentiã hẽt oẽ lucrũ pueniens ex primo mr̃imonio alienãdi. Sed ſi nõ alienauerit, filijs reſeruare pſumiĩ, eis inſtitutis ſolis, vel cũ extraneis pteritis, uel exhæredatis iuſte quidem penitus excluſis, mortuorũ portionib. ipſorũ filijs tranſmiſſis. h. d. Not. tex. ibi, pdurare in priore ɔ̃iugio, & priorib. ſteterint nuptijs. Ex quo
1 not. q qui remanet in viduitate dr̃ eſſe in priore mr̃imonio, vt hic, & C. de bo. q̃ lib. & qd not. in l. 1. §. exact. C. de rei vxo. ac. ad
2 idẽ C. de legit. hær. l. emãcipatus. Opp. & vr̃, qđ licèt uir, & vxor ad ſecunda uota non tranſeãt, nihilominus dos, & donatio pp nuptias debent filijs reſeruari, ne poſſit vir, uel vxor talia bona alienare C. de ſec. nup. auth. uxorẽ ſuper l. generaliter. §. ſi. ver. ſi uerò. & l. ſi qs prioris. §. illud. eo. ti. Dñt quidam, q hic loquitur de alijs lucris a coniuge pceptis, de leg. do. fidcie. Sed ibi loquiĩ in lucro, uel do. pp nupt. Sed ueritas eſt, quod hic loquitur de lucro dot. & don. pp nuptias, vt hic expreſſe dr̃, & in d. l. generaliter. §. fi. & iõ dic, q iſte §. & iſta lex gñaliter. & §. illud. palle. per illum §. corrigitur. vt licèt alter ex coniugib. qui dotem lucraĩ, vel don. pp nup. ad ſecũda uota non tranſeat, nihilominus teneĩ reſeruare filijs eius matrimonij: ſi. n. ad ſecunda uota tranſiret nõ eſt dubium, q filijs primi matrimonij reſeruare tenetur, ut d. §. 1. ne uir ex do. & d l. gñaliter. §. 1. ita loquitur. J. eo. §. nec illud. in q̃tum loquitur de dote. & don. q̃ debent ſeruare filijs primi mr̃imonij tranſeuntis ad ſecũda uota. Sed ob. in q̃litate, qa dicit tex. qđ dos, & donõ debẽt ſeruari filijs ſecũdi mr̃imonij, ɔ̃iuge non tranſeunte ad tertia uota, & ſic illã iniuriã facit filijs ſecũdi mr̃imonij. Sed ſolue, qa illud ɔ̃tingit, qa cũ ibi ſupſunt filij ſecũdi matrimonij, & filij primi mr̃imonij, & dos, & donõ pp tranſitũ ad ſecunda vota ſeruaĩ, debet ẽt ſeruari lucrũ dotis, & donationis pp nup. filijs ſecundi mr̃imonij, pp æqua-
3 litatẽ ſeruandã, & inuidiã inter fratres euitandã. † Sed ſol. quã dedi ad §. 1. J. ne uir ex do. eſt vera, q̃tum ad non tranſeuntẽ ad ſcda uota: in trãſeunte autẽ remanet ille §. incorrectus, vt totũ lucrũ do. & don. pp nup. cedat filijs primi mr̃imonij, qđ ẽt erat de iure antiquo. Et ideo d. auth. ſi tñ. legiĩ poſt dictã auth. uxorem. & circa pdicta vide ſu. de non elig. ſec. nubẽ. §. pſpeximus, vbi dixi, & uide, qđ no. in auth. nunc aũt. C. de ſec. nupt. Sed aduerte, qa licèt non tranſiens ad ſecunda uota poſſit dicta bona uendere, uel alienare, tamen ſi non alienat, vr̃ filijs reſeruare. Ita probatur in hoc §. ibi, placuit, & c. & d. l. generaliter. §. fin & l. hac edictali. §. fi. No. gl. hoc eſt verum. & gl. alle. ſiue non.

5 *Mulier in bonis filij liberis non extantibus, etiam ſi trãſiuit ad ſecũda uota, lo-*

lo-

toſum ſuccedit.
a *Mulier quando poſſit nubere infra tempus luctus.*
3 *Pœna impoſita nubenti infra annum luctus, an cenſeantur ſublata, & quæ.*
4 *Diſpoſitio huius §. quæ additur legi primæ, & ſecundæ. C. de ſecun. nupt.*

§. Primæ quidem. Matrimonio liberis nō exiſtē-
tib. ſoluto, vxor ante annale-
tp̄s ad ſecundas veniēs nup. pœnas patiē ltimas, infamię aboli-
tione de facili obtēta, liberis exñtib. p̄t abolitio impetrari iuris
a ſolēnitate hic ſeruata h.d.† No. in fi. in ver. ſi verò oēs. no. hunc
text. ꝑ eo, qd̄ dixi ſ. de nō elig. ſcdo nub. §. hoc aūt videlicet, qd̄
non obſtāte tranſitu ad ſcda vota, mulier ſuccedit in totū quo
ad ꝓprietatē, & vſumf. vbi oēs filij primi matrimonij decedūt.
a Opp. & vr, q† vxor infra tp̄s luctus nubere poſſit, dūmodo par-
tū edat, vt l. liberorū. §. 1. ff. de his qui no. infa. Sol. ibi loquiē, cū
vir nō eſt lugendus, vt ibi no. ſm lo. opi. q̄ tenent Doc. in l. 2. C.
de ſec. nup. & in l. 1. eo. tit. ſecus ſi vir eſſet lugendus. Ita dēt intel
3 ligi §. ſi verò altera. J. e.† Quæro, nūqd hodie iſtas pœnas luctus,
patiaē nubens infra annū? Vr, qd̄ non, qa mortuo viro mulier
ſoluta eſt a lege uiri, vt c. pe. in fi. ext. de ſec. nup. & 11. q. 3. §. huic
obligatur, & hāc opi. approbat gl. in l. 1. in fi. C. de ſec. nup. & l. li
berorū. §. præall. Cuius ꝯtriū no. in gl. l. decreto. C. de his, q nor.
infa. & illam opi. tenet Odoſ. in d. l. 1. C. de ſec. nup. gl. in c. fi. ext.
de ſec. nup. ponit opi. & non firmat. ſed Inn. ibi dicit ſic. Aut lo
quimur de pœnis, quas patiē mulier ex eo, qa in tp̄s luctus nu-
a bit, & illas hodie non patiē, ſed ſunt correctę per canonē.ᵃ Aut
loquimur de pœnis, quas vxor patiē ex eo, qa nupſit liberis extā
tib. ex viro primo, & illæ pœnæ adhuc hodie vñr hr̄e locū, & eſt
rō, qa primæ pœnæ ſunt meræ pœnę, ſecundę non ſunt, ſed ſunt
introductæ in fauorem filiorum. Ita tenet ibi Hoſt. ꝑ plures ra
tiones. Cy. in l. 2. C. de ſec. nup. tenet ꝯtrium, & nititur rñdere ra-
tionib Hoſt. qb. rōnib. Cy. Io. And. rñdet in d. c. fi. & tenet opin.
Hoſt. & Inn. & iſta vr̄ veritas, circa quod vide gl. Gofre. in ſum.
de ſec. nup. Et no. gl. tenē tñ ibi in fi. vide vt no. in d. l. 2. C. de ſec.
4 nup. in d. l. decreto.† No. gl. q̄ inci. vt C. iſta bene dt, quod addiē
illi legi primæ, & ſecundæ. C de ſec. nupt ſed non adijcitur l. ſi
qua mulier. C. ad Ter qa ibi idē dr̄, quod hic, ſaluo ꝙ non dr̄ ꝙ
filij filiorum ſuccedant. Sed hic ſic. & iō putarem, quod tex. ve
lit dicere, qd̄ illi legi velit adijcere, quod iam contra eſt ſtatutū
per ll. antiquas, & hoc patet, qa dicit ea veteribus adijci legib.

ADDITIO.

a Per canonem. Ad quod vide Fel. in c. 1. de ſponſa. prope fi.

1 *Exhonorare, ideſt, extra honorem ponere.*
2 *Pater, & mater tranſiens ad ſecunda vota, an amittat proprietatem.*
3 *Obligatio in aduentitijs, an hodie cadat inter patrem, & filium.*
4 *Filij non debent eſſe caſtigatores parentum, & quando poſſint eſſe.*
5 *Filius quando poſſit interdicere adminiſtrationem bonorum ſuorum patri.*
6 *Pater, vel mater, quod habent ius eligendi vnum ex filijs in lucro alterutro ex coniuge perueniente.*
7 *Filiusfam. quod de iure ciuili etiam habeat hæredem.*

§. Si verò ſit. Parente ad ſecūdas nuptias ꝯuolante, li-
beris nō exñtib. lucra ſunt parētib. pleno
iure acquiſita. Liberis aūt extantib. ipſorum eſt proprietas, &
vſuſf. parētū adminiſtratio, & parētib. ꝯpetit circa caſtigationē
filiorū, alienatione penitus interdicta, aliàs vendicatio filijs ꝑ-
mittiē nulla eis p̄ſcriptione currēte, niſi 30. ann. eis incipiētib.
currere cū fuerint ſui iuris, & puberes liberorū electione, q̄tū
ad dicta lucra ī libero trāſmittenda parētib. penitus interdicta.
1 h.d †Exhonorare. i. extra honorē ponere. Op. & vr̄ ꝙ† pr̄, & mr̄
2 ꝑ tranſitū ad ſecūda vota, mox proprietatē non amittāt, cū de
ea teſtari poſſit, vt l. fœminæ. §. 1. C. de ſec. nup. Hu' timore Pla.
& Bu. ſunt in diuerſis op. Nā dicit Pla. qd̄ olim ꝑ l. fœminæ. re-
tinebat ꝓprietatē, ſed filijs ſeruare tenebaē. Sed per hūc §. inꝯtel
nēti pdit ꝓprietatē. But. verò dt, ꝙ ꝑ l. fœminæ, ſtatim ēt ꝓprie-
tatē amittebat. Sed veritas eſt, qd̄ hodie, & olim ꝓprietatē amit
tebat. ſed olim hēbat elec. vt d. l. fœminæ. hodie nō, ꝙ dr̄ de elec.
3 corrigiē, vt J. eo. §. veniēt. No. gl. ſcdo viro. in fi. veritas eſt, †ꝙ in
aduētitijs, ſeu ex cā aduentitia inter patrē, & filiū pōt eſſe cau-
a tio, & obligatio, ᵃ vt no. in auth. vñ ſi. C. de inof. teſta. & de pac.
do. l. 3. ff. de fideiuſ. l. ſi quis pro eo. & de cōd. indeb. l. frater a fra
tre. in 1. gl. mag. vr̄ tex. in l. iubemus §. in ſ̄dictis aūt. C. ad Treb.
licēt gl. ibi dicat in duob. caſib. ēt ſpāle. Venio ad §. ſed qd̄ ſan-
4 citū, in quo no. ꝙ l. erubeſcit, &c. † quod intellige verum q̄tum
ad adminiſtrationē p̄rimonij, vt hic, ſed bñ poſſet filius p̄rem
corrigere, vt l. 3. §. ſi qs quaſi. ff. de cōd. ob cām. gl. all. hic ꝯ ia, &
5 nō ſol. illud, † qd̄ dixit, ꝙ filius nō p̄t interdicere adminiſtratio
nē p̄i. Intellige eſſe uerū ſm diſt. qa qñ pr̄ diſſipat bona, in qb.
filius hēt ꝓprietatē, tūc dēt diſtingui. Aut filio dēt dari regreſ-
ſus, qa pr̄ bona immobilia vēdit, q̄ vſu non ꝯſumunē, tūc filius
nō pōt reprehendere patrē circa adminiſtrationē, & ita hic, &
C de bo. q̄ lib. l. fi. §. non aūt. Si vero pater vendit res mobiles, q̄
de facili pñt nō apparere, tunc ſi pr̄ eſſet non ſoluendo, & eſſet
hō malę vitæ, pōt p̄ri adminiſtratio bonorum interdici, vt l. fi.
C. de ſent. paſ. facit l. Imper. ff. ad Treb. prædicta intellige in pa-
tre ſanę mētis. Si verò pr̄ eſſet furioſus, tūc dic, vt l. his, qui. ff. de
6 tut. & cur. datis ab his, & l. 1. ī fi. ff. de cura. furio † Venio ad § ve
nient, in quo no. qd pater, uel mater non hēt ius eligendi vnū
ex filijs in lucro alterutro ex cōiuge ꝑuenienre, cui concor. §.
ꝑſpeximus. ſ̄ de non eligendo ſecundo nuben. & ſic per hunc
§. & illū corrigitur l. fœminæ. & l. generaliter. §. diſtudendū. C. de
ſec. nup. & ꝑ hoc ſuper dicta l. fœminæ. eſt poſita auth. lucrū, q̄
eſt ſumpta ex iſto §. & d. §. ꝑſpeximus. Nec ob. hnic d. l. in quib.
in fi. C. de ſec. nup Nā ille §. vt ibi no. hēt duas lect. Prima eſt. qd̄
parens, qui lucratur, & illud lucrū perdit per tranſitū ad ſecun
da vota habet ius eligendi inter filios ſuos, vnū alteri in tali lu-
cro diſponendū, & ſm hanc lecturam. ille §. nō corrigitur, im
mo cū fi. huius §. concor. & ſm hanc lecturam tenent Doc. in
d. l. in qb. in fi. & ꝑ iſtis duabus lec. vide hic. no. ver. pariātur. &
7 gl. ſup ver. ſm menſuram. † Vlt. circa hūc §. no. gl. ſuper verbo,
nuptijs, & gl. in æqualitate. Ex qua gl. habes, qd̄ illud, quod diciē
ꝙ filiusfa. habet hæredē, eſt adinuentum per Auth. de hęr. quæ
ab inteſtato. §. 1. Sed veritas eſt, ꝙ etiam de iure ciuili filiusfa. ha
bet hęredem, vt l. ꝙ ſcitis. C. de bon. quę lib. & l. fi. C. communia
de ſuc. ad idem l. fi. §. fi. C. ad Tert.

ADDITIO.

a Obligatio. Adde D. Soc. in conſ. 162. inci. conſiderata contingentia caſus ver. confirmantur præmiſſa ex eo, in fi. in 2. par vbi refert Bar. in d. l. frater a fratre. Allegat in ten. tenere contrarium, quod communiter omnes ibi tenent contra eum.

1 *Stipulatio concepta ſub duabus contrarijs conditionibus, ſi committitur ex vna, ex alia committi non poteſt.*
Et quid in pacto.
2 *Diſpoſitio huius §. quid addat ad § hoc autem ſup. de non elig. ſecundo nub.*
3 *Diſpoſitio huius §. ꝙ habeat locum in lucro dotis, & donationis propter nup.*
Dictum in l. interpretata, quod ſit in l. interpretante.

§. Quoniam infirmas. Parente ad ſecūda uota
cōnnolāte, ſuperſtitib li
beris. vno filiorū abſq; filijs defuncto, lucrū ad parentē redit ꝑ
certa portione ex pacto non exiſtentiū liberorū: reliquū vero
ad filij hr̄des ꝑuenire, dēt, & pro eadē portione alienatio cōfir
maē, q̄ alienatio valet in totū, ſi oēs filij parent p̄deceſſerint. Itē
filij talia lucra, q̄ debenē ꝑꝑ trāſitū ad ſecūda vota ꝑcipiūt, dū-
mō non fuerint ingrati. h. d. vſq; ad §. optime. & gl. mag. ponit
caſum in tex. ibi, filiorū vnus ſine filijs, ſecus ſi cum filijs, vt ſ̄. e.
1 ver. ſi plurib. & ibi, ſi verò nō hēat, & c.† Opp. hic innuiē, qd̄ ap-
poſita fuerint pacta, vnū de lucrando totum in caſu exiſtentiū
liberorū, ſm de lucrando partē, in caſu non exiſtētiū liberorū,
& tñ vtrūq; pactū hēt effectū. Sd̄ ꝯ, iſta duo pacta sūt ꝯtria. ergo
ſi vnū hēt effectū, vires alteri' debēt ceſſare. Nā videmus, ꝙ ſi
ſtipulatio ſub duab. ꝯtrijs ꝯdi. concipitur, & ex vna cōmittatur,
non pōt ex alia cōmitti, vt l. ſi ita quis ſtipuletur. ff. de verb. obl.
ff. iud. ſol. l. cum quærebatur. Ad idem de condi. inſti. l. ſi plu-
res cū ſi. ſic ergo & hic, ex quo pactum eſt ex vno cōmiſſum,
non pōt ex alio cōmitti. Sol. gl. dicit, ꝙ iſta iura magis ſunt vo-
luntaria, quā rationabilia. & iſta fuit opi. Gui. de qua fit mētio
in auth. ſed ſi quis. C. de ſec. nup. Circa quod vide, quod ibi not.
gl. & Doc. Sunt & aliæ opi. q̄ hic tanguntur, & vide, quod not. ī
d. l. cū quærebatur. de quo dic, vt plene dixi in §. proſpeximus.
ſ̄. de non elig. ſec. nup. vbi ēt uide qd̄ iuris, ſi non fuit appoſitū
pactū ſm, de lucrando partē, in caſu non exiſtentiū liberorum,
2 †Quæro, qd addit hic §. ad §. hoc aūt. ſ̄. de non elig. ſec. nub. dic,
quod addit in hoc, quia per illū §. non cōfirmatur alienatio, ꝑꝑ
pactū non exiſtentium filiorum, niſi qñ oēs filii præmoriebantur
parēti. Sed per hunc § confirmatur alienatio ex pacto non
exiſtentium filiorum, etiam vno filio ſine filijs parenti pręmor
tuo, & hunc caſum addit Imperator ad dictū §. hoc aūt. vt hic
3 in litera dr̄. † Sed quæro, in quibus lucris hēt locū iſte §. dic, ꝙ in
lucro dotis, & donationis propter nup. & hoc ſentit hic Io. qd̄
eſt verū. Nam hic § ad interpretationem dicti §. hoc aūt. loqui
tur tñ in dote, & donatione, ergo iſte §. habebit locū in eiſdē
caſib. cū in his caſib. ſit locus legi interpretanti, quib. eſt locus
l. interpretatæ, vt ſ̄. de filijs ante dotalia inſtrumēta natis. §. fi. de
coniun. cum eman. liber. l. nihil.

1 *Vir, vel vxor, an teneantur filijs primi matrimonij dotem, vel donationem propter nuptias ſeruare ſi tranſeant ad ſecunda vota.*
2 *Si mulier dedit in dotem omnia eius bona ſecundo viro, & decedat in matrimonio ſine liberis, vir non lucratur ex forma l. municipalis vltra illud, quod debet habere vnus ex filijs primi matrimonij.*
3 *Filij ſecundi matrimonij, an admittantur cum filijs primi matrimonij ad reuocandum plus datum ſecundo viro.*
4 *Filius ſecundi matrimonij, an in bonis maternis debeat habere legitimam, ſicut filij primi matrimonij, ubi quod ſic.*
5 *Filij primi matrimonij, an admittantur ad reuocandum, quando mulier dedit omnia bona in dotem ſecundo viro, cum pacto de lucrando totum.*
6 *Donatio facta per virum vxori, vel econtra, vltra formam hic traditam, ſi ei's huic l. renunciet, quod non teneat.*
Diſpoſitioni huius §. quod renunciari non poſſit.
Bar. ſuper Authent.

Optime verò. Parenti ad ſecundas nup. connolanti nõ licet largiri, vel relinqu ere plus ſecũdo viro, vel vxori, q̃ vni liberorũ prioris matr imonij, in quẽ minus ꝯtulit. & qđ plus dederit. poterit p liberors reuocari, niſi
1 liberi parẽtib. fuerint ĩgrati. h. d. §. Op. & vr. † q̃ vir, vel vxor nõ teneaĩ filijs primi matrimonij dotẽ, vel dona. pp nup. ſeruare, licèt trãſeat ad ſecũda vota, vt l. ſi quis liberis. C. de do. pp nup. q- dã ſoluũt. qđ aut ſũt talia bona, ex qb. poſſit ꝯſulere filijs primi matrimonij, & obtinet, qđ dr̃ ibi. Sđ ĩ l. ꝯria dicit, aut hẽt bona extra dotẽ, vel dona. pp nup. ex qb. poſſit ꝯſulere filijs primi matrimonij. & obtinet, qd dr̃ ibi obtinet, aliàs, q̃ dr̃ hic. Tn dic, aut pr̃, vr̃ mr̃ dat oĩa bona ſua in dotẽ, vel dona. pp nup. ſecũdę vxori, vr̃ ſecundo viro ſimplr̃, non appoſito pacto de lucrando, & tũc põt. vt vbi aut vult dare appoſito pacto de ñ lucrãdo ab initio, vr̃ ex poſtfacto vult relinquere, vel largiri, & tũc nõ pr̃ plus lucrari, q̃ lucreĩ filius primi matrimonij, cui min⁹ datur. circa qđ vide, qđ no. gl ĩ l. hac edictali §. ſi verò plus. in gl. ſđ pone, de
2 ſec. nup. & idẽ in l. nulla. C. de iu. do. † Et p hoc apparet, q̃ ſi mulier dat in dotẽ oĩa bona ſecundo viro, & deced.t in matrimonio ſine liberis, uir ñ pt lucrari ex forma l. municipalis vltra illud, qđ dẽt hr̃e vn⁹ ex filijs primi matrimonij, vt patet hic, & ĩ l.
3 hac edictali. circa prin. Op. di hic, q̃ † filij primi mr̃imonij reuocant plus datũ ſecundo viro, vel vxori, quam dicaĩ in l. ꝯ. imo ad reuocandũ debẽt admitti ẽt filij ſecundi mr̃imonij, vna cũ filijs primi matrimonij, vt C. de ſec. nup. l. qm̃ pteritæ. Sol. diſtingue tria iura. Primo de iure antiquo id quod plus datũ eſt pueniebat ſolũ ad filios primi mr̃imonij vt l. hac edictali. pall Poſtea ſecũdo iure introductũ fuit, q̃ deberet puenire ad filios tã primi, q̃ ſecũdi matrimonij, & ſic corrigiẽ d. l. hac edictali. Tertiũ ẽ ius nouiſſimũ, qđ reducit nos ad ius antiquũ ĩtroductũ p d. l. hac edictali, & ita loqĩ §. Et no. gl. hic manifeſte, in fi. Sđ hic
4 q̃ro, † an filius ſecũdi mr̃imonij dẽat hr̃e debitũ iure naturę. gl. format hãc q. ĩ auth. ad eos. C. de ſec. nup. ſeu nõ firmat lac. de Bel. hic tenet, q̃ filij ſcdi mr̃imonij dẽnt hr̃e hñnã, ſicut filij primi mr̃imonij p §. illud. J. eo. & §. ſi. C. de ſec. nup. cũ alijs. & ar. J. de trien. & ſemiſ. §. j. licèt nõ admittaĩ ad reuocãdũ, q̃ plus datũ eſt ſcđo viro, vel vxori, q̃ hẽat vnus ex filijs primi mr̃imonij, q
5 minus hẽt. Itẽ q̃ro. pone, q̃ † mr̃ oĩa bona dedit in dotẽ ſcđo viro, pacto ĩterpoſito de lucrãdo totũ, a filij primi mr̃imonij totũ reuocabũt. vide qđ no. gl ĩ d. l. hac edictali. §. ſi verò. q̃ inci. ſđ
6 pone. Vlt. no. tex. ibi, nulla machina. & c. ex quo hẽs, q̃ † ſi vir donat vxori, vel ẽ, & ĩ donatione excederet formã hic traditã, & huic l. renunciat, talis renũciatio nõ tenet. Nõ. n. eſt ĩtroductũ in fauorẽ ipſius donãtis, ſđ in fauorẽ alteri⁹. ſ. filiorũ, ut hic dr̃ liẽ hẽs in d. § ſi verò. ibi, cum circunſcriptione, & c. & ſic renũciatio non valet, vt in c. ſi diligenti. ext. de ſo. comp. eum ſi.

§. Quia verò. In hoc §. ponit quo tpe inſpicitur, an ſit plus datũ ſecũdo viro, vel vxori, q̃ filio. primi mr̃imonij, cui minus eſt datũ. & br̃ h. d. An vitric⁹, vr̃ nouerca habeãt plus tpis a morte parẽtis, inſpicitur. Op. gl. mag. et vr̃, q̃ ĩſpiciaĩ tps datę, nõ tps mortis, vt l. ſi ꝯſtante. § ſi. C. de do. ante nup. J. e. §. de augmentis. dñt qdã, qđ hic §. corrigit illam l. ſed certe iſta ſol. nõ eſt uera, cũ eo. modo ꝯdicat. §. de augmẽtis. inf. e. qui eſt poſt hunc §. alij dicunt, q̃ utrunq; tempus inſpicitur, prout eſt utilius ipſis filijs, vt no. in d. l. ſi conſtante §. ſi. alij dicunt, & ponunt aliam ſol. q̃ dic, ut in gl. quam ſol. tenet Iac. de Bel. & facit pro illa ſol. inf. eo. §. ſi uero. in prin. & in ſi.

1 *Dos, & donatio propter nuptias, an debeat reſeruari filijs.*

§. Nec illud. Parẽte ab ĩteſtato decedẽte poſt ſecũdas nuptias liberis exiſtentib. de ambo⁹ matrimonijs, tertijs, nõ ꝯctis, res ſuę ꝓprię, & lucra legatorũ, & fideicõmiſſorũ ad oẽs filios æqua r dẽnt peruenire. Lucra uerò dot. & do. pp nup. ad filios tm̃ ex eo mr̃imonio ſuſceptos, a quo
1 deſcẽderũt, dicta lucra debẽt uenire. h. d. Op. dr̃, q̃ † dos, & do. ꝓpter nup. debent ſeruari. Contra. J. eo. §. ſoluto. in fi. ubi ꝯiũx lucrans de illo lucro facere põt quidquid uult Dñt quidam, q̃ hic tranſiuit ad ſecũda uota, ibi non. Hæc ſol. inquãtũ reſpicit filios ſecũdi matrimonij nõ eſt uera, cũ nõ trãſeat ad tertiũ matrimoniũ. Quare Azo ſol. de quod dic, ut in gl. quæ opi. reꝓbatur per gl. tanquam ſit ꝯ mentẽ dicti. § ſoluto. Sed certe iſta ſol. Azo. non eſt cuntra mentem, ſđ expreſſe cõtra tex. illius §. quare ſolue ut in gl. & ut dixi in d § ſoluto.

§. Quia verò Parentes coguntẽ ſeruare filijs lucra, matrimonio ſoluto diuortio, quemadmodum & morte, & idem ſeruandum eſt in lucris ſuper dote matri factis. h. d. No. ibi, ſi matrimonium, ad primã partẽ facit J. e. §. ſoluto. in prin. & quod ibi non. ad ſecundam partem facit tex. dicti §. ſoluto. uer. ſi uerò filiorum.

1 *Dos, & donatio propter nuptias põt regulariter diminui partib. cõſentientib.*
2 *Probatio contra præſumptionem de iure non admittitur, niſi per partis confeſſionem.*

§. De augmentis Parentib. ad ſecũdas nuptias ꝯuolantib. liberis ex priore matrimonio exiſtentibus non licẽt dotem, vel dona. propter nup. diminuere, ne aliqd aduerſus filios prioris matrimonij machinari
1 contingat. h. d. No. ex hoc § q̃ † licẽt diminutio rr̃ admittatur partib. conſentientib. vt hoc §. in prin. & l. ſi ꝯſtante. C. de don. ante nup. Fallit in viro, & vxore ad ſecũ. nup. ꝯuolantib. liberis ex priore mr̃imonio exiſtentib. vt hic §. fi. ad idẽ d. l. ſi conſtan-
2 te. in fi. pall. No. gl. In ver. vitricũ inci. q̃ † nõ debet ibi, qa de iure eſt pręſumptio, ꝯ quam non admittiẽ probatio in ꝯtrium, vt
a l. nõ eſt veriſimile ff. qđ met cau. niſi p confeſſionẽ partium, a vt no. J. de æquali do. §. ſin autẽ mulier. coll. 7. & not. per Doct. in auth. ſed iam neceſſe. C. de dona. ante nupt.

ADDITIO.

a *Niſi per confeſſionem partium. Adde Matheſil. ſing. ſuo 129. incip. no. caſum.*

1 *Donatio vſusfructus facta inter viuos inter coniuges, quando valeat.*

§. Si verò vſumfr. Vſusfruc. vxori, vel viro relict⁹. p ſecun. nupt. non admittiẽ, niſi expreſſim aliud dictũ ſit, ſed vſusfr. dotis, uel don. pp nup. non amittiẽ, ẽt ſi a moriente muliere ſit dictũ. h. d. ſm gl Quærit gl. qd ſi donauit vſumfr. inter viuos vir vxori, vel ecõuerſo, ita q̃
1 † tpe donationis talis donatio nõ valet, ſed morte ꝯfirmetur? dicit gl. idem, q̃ in vſuf. relicto poſt mortem, qa talis donõ æquparaĩ donationi validæ ab initio, qđ dic, vt in vlt glo. ſed certè, qđ dicit gl. q̃ æquiparaĩ donationi validæ ab initio intelligiẽ, niſi p donatorem reuoceĩ, q̃ põt. vt in l. cũ hic ſtatus §. ait oĩno. & § pniam. ff. de do. inter uir. & vxo. poſſet. n. ex poſtfacto talia donator interdicere, ne recipiẽs dotẽ lucreĩ, ſi trãſeat ad ſecũda vota, & ſic p oĩa eſt idẽ in donatione, q̃ ſit inter coniuges, q̃ ab initio nõ valet, ſed morte ꝯfirmaĩ, q̃ eſt in legat. & fideic ſecus in don. valida ab initio, vt no in gl. mag. in fi. q̃ inci. & don. pp nup. poſita in ſeq. ver. ſm aũt in dona. ad quẽ verſ. venio. & pro huius intellectu, q̃ro ad literã huius §. gl ponit duplicẽ lec. & approbat ſcdam dicens, qđ eſt magis conſona lr̃æ, q̃ prima, qđ dic, vt in gl. Sed certè poſſet dici, qd prima lec. magis applaudat lr̃æ, q̃ ſecunda, qa tex. expreſſe dicit, q̃ vſusfr. fuit in dote datus: non aũt dicit gl. q̃ fuerit in dote proprietas. Nec ob. q̃ dicit gl q̃ tunc non ex lege, ſed ex pacto lucratur, quia hoc credo, & hoc hic dr̃ es lege. expone. i. ex pacto, ſicut poniẽ alibi, vt l. hac lege. & l. cum in l. & l fundi. ff. de contr ah. emptio. & l. in lege. ff. loca. & l. ſi ita quis. §. ea lege. ff. de verb. oblig. vtraque tamen eſt vera in ſe, & bona. Sed vnum obſtat primæ lect. qa hic dicit nil penitus. auth. hoc locum. C. ſi ſecund. nup. mulier. circa quam lect. vide, quod ibi no. per Doct.

§. Quoniam omnino. Pater vſumfructum ſibi per filium acquiſitũ per trãſitum ad ſecunda vota non amittit, in caſtrenſi, & quaſi nil innouatur. h. d.

§. Mater tamen. Donatio a matre inter filios facta non reuocatur per ingratitudine, niſi ex trib cau. matre ad ſecun. nup. ꝯuolante. h. d. Quærit glo. quid in patre ſecundam vxorem accipiente. dic, vt in gl. q̃ not. & idem no. C. de don. auth quod mater. q̃ ſumitur ex iſto §.

1 *Mulier ſecundo nubens amittit dignitatem primi viri, niſi hoc ſpecialiter a principe impetraret.*
2 *Homo ſatur non ita bene diſcernit, ſicut ieiunus.*

§. Non tamen. Mulier ad ſecundas veniens nup. prioris viri dignitatem, & priuilegia amittit, ſecundi acqrit, & retinet. Item liberta nupta patrono poſtea mr̃imonio ſoluto diuortio, ad ſcđa uota puenire non põt. h. d.
1 No. q̃ † vxor amittit dignitatẽ uiri, ſi homini inferioris digni-
a tatis poſtea nubat, a ut hic, & in l. fœminæ ff. de ſenato. C. de inco lis. l. multos. lib. 10. & de dignitat l. multos. lib. 12. niſi mulier tranſiens ad ſecunda uota ſpecialiter impetraret a Principe, vt dig. primi viri retineat, ut ff. de ſen. l. fœminæ. No. in §. iocũdũ.
2 ſm gl. † q̃ homo ſatur non ita bene diſcernit. 12. q. 1. Crates.

ADDITIO.

a *Nubat. adde Bald in l cum te C de reuo do. per illum text. optimum. & Ang. in l. cum quædam ff de iuriſd. omn. iud. & gl. in authen. ſacramentum. in ver. ſi mulier. C. quando mul. tut. offi fun. po.*
Ratio autem eſt in promptu, quia mulieres coruſcant radijs maritorum. l. fœminæ ff de ſenato. cum ſi.

1 *Vitricus, quod poſſit eſſe tutor ſui priuigni.*

§. Eiuſdem quoque. Mr̃ oĩb⁹ eſt fide dignior ad filiorum educationẽ, niſi ad ſecun. nup. acceſſerit. h. d. Gl. non ſolum. Ibi. vel a te. Vides hic q̃ glo. non firmat, an uitricus poſſit eſſe tutor indiſtin-
a cte. a & idem not in l. 1. C. ubi pu. edu. debet. † ſed quod indiſtin
1 cte poſſit eſſe tutor uitricus, tenet gl. vlt. C. de cõtrario iud. tut. & idem tenet in l. nonnunquam. ff. de ado. & ibi per Gul. & de hoc in Spec. de tut. §. nunc dicendum. uer. ueruntamen. Et aduerte ad id, qđ J. dr̃ de educa. qa debet intelligi de educ. facienda de bonis filiorum, ſed de bonis matris indiſtincte poteſt alimentari, ut §. illud infr. ut liceat matri, & auiæ.

ADDITIO.

a *Vitricus poſſit eſſe tutor indiſtincte. Tu dic, vt plene not. Bald in l. ſi pater tuus, & quod ibi poſui in apoſt. in ver. tuto. C. de contra. iud. tutelæ.*

1 *Dos conſtante matrimonio, an ſolui poſſit.*
2 *Mulier an teneatur compenſare cum dote id, quod ſibi vir donauit, quod nõ, niſi inquantum ſit facta locupletior.*
3 *Vir ſoluendo dotẽ vxori conſtante matrimonio ſine cauſa, quando liberetur.*
4 *Exceptio dolo facis, quando obeſt agenti contra virum, qui ſoluit dotem vxori, conſtante matrimonio.*
5 *Exceptio dolo facis, quando obeſt agenti propter interuſurium medij temporis.*

§. Dotes. Dotes cõſtãte matrimonio reſtitui nõ dẽnt, aſi donationis iſtar obtinẽt, & maxime ſi ad ſecũ
1 das puenerit nuptias h.d. † Opp. & vr̃ ꝙ dos conſtãte matrimo
nio ſolui poſſit, vt l. ſi cõſtãte, & l. ſi qs, ff. ſol. mat l. mutus, § manẽte. ff. de iure do. cũ ſim. Sol. ꝙ hic dr̃ eſt rr̃, vt hic in gl. & C. ſi
dos cõſtã. ma. l. 1. Opp. & vr̃ quod ſp dos cõſtãte mr̃imonio poſ-
ſit ſolui, licet ſit donatio, qa maritus iure cõpẽſationis poſſit eſ
ſe ſecurus, cũ dos ppter pniam poſſit reuocari, vt l. ſi ſpõſus, §.
fi. ff. de don. inter vir. & vxo. eum ſimil. ſolue. vt in glo. quæ In-
2 cipit. vt ſi prohibitæ. quæ tenet, qd † mulier non tenet̃ cõpẽſa-
re niſi inquantũ eſt facta locupletior, ex eo quod maritus ſibi
3 donauit, vt d. l. ſi ſpõſus, §. fi. l. 4 §. fi. l ſeq. e. tit. † Tenet ergo glo. ꝙ
vir ſoluẽdo dotẽ cõſtãte matrimonio, ſine cauſa lrĩma, non li-
berat̃ niſi inquantum eſt locupletior, & tũc liberat̃ iure cuiuſ-
dã compenſationis, vt hac gl. quam tene menti. Et quod hæc
gl. dicat verum, ꝙ vir nõ liberat̃ niſi inquantũ eſt locupletior,
vr̃ probari p l. ſic p rata. §. maritus. ff. de reli. & hoc tenet glo. ff.
ſol mat l. 2. i prin. pbat̃ ẽt in l ſi cũ dotẽ, §. 1. eo. tit. & no. ea. l. §. ſi
mulier. & hãc opi tenet Cy. C. ſi dos cõſtãte matr l. 1. & pbat̃ opti
me in l. fi. ff. de iure do. & eo. ti. no in. l. cũ in fundo. §. vxor. in fi.
in gl. & tunc. ſed Ia. de Are. tenet cõtriũ, vt ipſe no. in d. l. 1. C. ſi dos
cõſtã. ma. & inter alias rõnes, quas facit, pbat qa debitor in diẽ,
ſoluẽdo añ diẽ liberat̃, vt l. ꝙ in diẽ. ff. de ſolut. Item pbat̃. per l.
debitor. & l. ſeq. ff. de iure dot. & p l. cũ in fundo. §. ꝙ ſi accide-
rit. eo. tit. & p l. vir vxori, §. 2. ff. ad Vel. Sed ad l ꝙ in diem, rñde
qd illud rr̃ fallit fauore dotis. Ad l. debitor, rñde altero d duo
bus mo. Nã dos ſoluta marito non põt reſtitui mulieri cõſtã. ma
tri. vt l. cõtria. hanc ſol. pbat gl. in l. ſi cõſtãte, in gl. pe. C. de don. añ
nup. vel dic, qd illa lex nõ eſt cõ ea, q dixi qa non cõtingit libera-
tio ipſo iure, ſed iure cuiuſdã cõpenſationis, & ita in caſu nr̃o,
qa eſt cõ cõpen. inquantũ mulier eſt locupletior, vt hic no. glo.
nõ ob. l. cũ in fundo. §. ꝙ ſi acciderit. qa ibi loqtur in reſtõne ne
ceſſaria. hic verò in volũtaria. nõ ob. l. vir vxori, qa ibi ſoluebat̃
dos, vel ſoluto mr̃imonio. vel ſi intelligas eo cõſtãte, ſoluebat̃ tñ
4 ex legitima cã. † Et no. gl. ſed nunc in fi. No. ex hac gl. put intel-
ligitur in re dotali mobili, qd exceptio dolo facis, ob. ei q reſti
tuturus eſt ex interuallo, poſito qd debeat habere interuſuriũ
medij tpis. Nam marit⁹ tenetur dotem reſtituere vxori hodie
poſt annum, vt in l. 1. §. exa. C. de rei vxo. act. & tñ ſibi obſt. exce-
ptio dolo facis, niſi in eo, quod dẽt maritus ex pacto lucrari,
& idem tenet Gul. in l. 1. C. ſi dos cõſtã. matr. licèt alij aliter intel
ligant, vt ibi nor. & idem etiam no. ff. de condi ob cauſam, l. ſi
donaturus. in fi. Ad idem tex. in l. depoſui. §. ſi nuptura. ff. de pe-
culio. Ad idẽ l. ſocer. § Lucius. ff ſol. mat. & qd hr̃ in l. maritus,
§. 1. ſm primã lec. eo. tit. cuius cõtrium tenet Old. in d. §. Lucius,
vbi ipſe tenet, quod qũ reſtõ dẽt fieri ex interuallo, non ob. pe-
tenti exceptio dolo facis, pp interuſuriũ medij tpis, pbat ipſe p
l. mulier. §. rerum ff re. am. & qd ibi no. & per l. fi. §. idẽ q̃ſit. ff. vt
5 le. no. caue. ſed tenẽdo pcedentẽ opi. rñ. † Et primo nõ obſt. di-
ctus. §. rerum, qa ibi ideo viro agenti non ob. exceptio dolo fa-
cis, quia mulier in amouendo delictum commiſit. Vnde pp
ſuum delictum pdit beneficiũ regulæ, dolo facis. Sed nõ ob. di-
ctus §. idem q̃ſijt, quia qñque ille qui ex interuallo dẽt reſtitue-
re, hẽt dilationẽ a l. miſerationis gratia, vt eſt maritus, q hẽt an
num ad reſtituendũ bona mobilia. & tunc ob. petenti exceptio
regulæ, dolo facis, niſi quantum ex pacto dẽt lucrari, vt s̃. dixi.
Qñque q ex interuallo dẽt reſtituere habet dilationẽ, quę reſpi
cit ipſam oblig. non autem datur dilatio miſerationis gratia,
& tunc non obſt. excep. regulæ, dolo facis. Ita loquitur dictus
§. idem q̃ſiit. & hæc diſtinctio probat̃ ff. de compen. l. ſi cũ mili-
ti. in fi. illud quod dixi, videlicet in caſib. habere locum regulã,
a dolo facis, intellige vbi eſt liquidum ᵃ petenti dẽre reſtituere,
aliàs ĩ diſtinctè dicta rr̃a nõ ob. ita no. in l. doli. ff. de doli excep.

ADDITIO.ᵃ

a *Vbi eſt liquidum. Adde omnino, quod notant in apo. ad Dy. poſt do. Bar. in regula, dolo facis, per iſtum alle. in 2. adde.*

1 *Pœna de qua hic, an hodie habebit locum, ex quo mulier non iurat.*
2 *Pœnę de quibus hic, an hodie ſint ſublatæ.*
3 *Mater, quæ tranſiuit ad ſecunda vota non petito tutore, vel ſi petijt, malè miniſtrauit, an teneatur in ſubſidium, quod non, niſi in fraudem fecerit.*
4 *Tutor petitus a matre tranſeunte ad ſecundas nuptias, an dari debeat, remiſſiue.*
5 *Mater luxurioſe viuens priuatur tutela filiorum.*
6 *Mater tranſiens ſolum ad ſponſalia, priuatur tutela.*
7 *Mater, quæ tranſiuit ad ſecunda vota, an matrimonio ſoluto poſſit ad tutelam filiorum redire, remiſſiue.*
8 *Mater data tutrix in teſtamento ſi tranſiuit ad ſecunda vota, an patiatur pęnas, de quibus hic, remiſſiue.*

§ Si autem tutelam. Mater tutela lrĩmorũ filiorum, vel naturaliũ deſerta
cõſacr̃m, & añ rõnes redditas ad ſcdas trãſiẽs nup. eaſdem patit̃
pęnas, quas mulier añ tps luctus nubẽs, & pęnarũ diſſolutionẽ
1 eiſdem modis cõſeqt. h. d. † Quæro, hic dr̃ iurãs, cum hodie mu
lier nõ iurat, an hẽbũt locum hodie iſtę pœnæ? dic ꝙ ſic ut no.
in auth. iiſdẽ pęnis C. de ſec nup. & ibi p Doc. & uide gl. ĩ. vt p-
hib. ma. de. & ere. §. fi. Quæro, † cum hodie ſint ſublatæ pœnæ,
2 quæ patit̃ mulier nubens ĩ. tpe luctus, ut dixi s̃. eo §. ſi quidem.
An hodie iſtas pęnas patiat̃ mulier, q deſerta tutela filiorũ, ſe-
cũdo nubit? dic, ut p Inn. in c. fi. ext. de ſec nu. ubi gl. ĩ ãgit, & idẽ
ſentiũt doc. in d. auth. iiſdem pęnis, quod colligit̃ per no. p eos,
3 in l. 1. C. de ſe. nu. & p Io. And. in d. c. fi. † Quæro, mr̃ dẽt petere tu
torem filio anteq̃ trãſeat ad ſecunda uota: pone qd petitus a
matre male adminiſtrauit, an mr̃ ĩ ſubſidiũ teneat̃? & vr̃ ꝙ ſic,
vt l. fi. §. pſonis. C. de admi. tu. Sed cõtriũ determinat do. Lau. de
Rã. vt refert Ia. de Bel. vt nõ teneat̃, niſi hoc fecerit in fraudẽ,
4 arg. l. 2. §. non ſolũ. ff. ad Tert. & vide Cy. in d §. pſonis. † An aũt
petitus a matre debeat dari, no. gl. & Dy. in l. ſi quis ſub cõdi. ff. de
teſta. tu. & in auth. ma. & aui. C. qñ mulier tut. off. fun. po. & ibi
per Cyn. in 7. q. & Spec. in tit. de tut. §. nunc dicendum uer. pe.
5 † Quæro, hic loquit̃ de tranſeunte ad ſecũda vota, ſed ſi aliter
luxuriata eſt, an repellat̃ a tutela? gl. in auth. ſacr̃m. C. qñ mulier,
& c. h. d. p quo optime l. fi. eo. tit. vbi dr̃. quod mulier dẽt intactã
6 pudicitiã ſeruare. † Vlterius q̃ro, hic loqtur de matre mr̃imo-
nium cõhente, qd ſi ſolũ ad ſponſalia tranſit, an repellat̃ a tutela.
Spe. ponit, qd ſic, vt ipſe no. in tit. de tu. §. nunc dicendum. uer.
7 qd ſi nõdum, & per Doc. in l. non ſic. C. de bon. quæ lib. † Quæ
ro, quid ſi mr̃ ſecundo nubens, ita quod reiecta eſt a tutela, fi-
nito matrimonio, velit tutelam filiorũ reaſſumere, an debeat
audiri? Doc. formant iſtam q̃õnem in auth. mat. & auiæ, in fi q.
8 Spe. in d. §. nunc dicẽdum. uerſi. quid ſi mater. † Quæro, mater
eſt data tutrix filiis in teſtõ, an propter tranſitũ ad ſecunda vo-
ta patiatur pœnas huius §. dic, ut no. gl. & Doc. in l. omnem. C.
ad Tert. & per Doct. in auth. matri.

§. Placet quoque. Pater filio cautionem præſtare compellitur de præſtando lega
to, ſi ſecundas contraxerit nuptias, h. d.

§. Sed ſi quis. Clerici vltra cantores, aut lectores nuptias cõhere nõ pñt. Cãtorib. n. & lecto-
rib. pmittit̃ ſolis, ſi ad ſcdas puenerint nup. maioris ſacerdotij
culmẽ aſcẽdere nõ pñt. Itẽ laicus dimiſſa uxore ĩ virginitate ſu
ſcepta, & vnica, ad ſacros ordines pmoueri põt, aliàs ſecus. h. d.

1 *Vſufructuarius ſi ſatiſdare non poteſt, an vſusfructus remanere debeat penes proprietarium.*
2 *Conditio prohibens nuptias, quando valeat.*
3 *Iudex cui magis faueat, an reo, uel actori.*
4 *Legatum factum viduæ, ſi non nupſerit, an ualeat, remiſſiue.*

§. Quæ verò. Legatũ relictũ ſub cõdi. nup. phibẽdarũ relic. a uiro, uel ab uxore, vel extraneo va
let, & cõdõ ſeruari dẽt, aliàs legatũ amittit̃, & ſolũ repetit̃, & re
ſtitui dẽt cũ fructib. & acceſſio. medij tpis iuratoria, vl̃ fideiu.
1 cautione pſtita, ſm qualitatẽ rerũ, & pſonarũ. h. d † No. tex. ibi,
ſin aũt nõ valuerit, & c. qa facit ad q. qa ſi uſufr. nõ pt ſatiſdare,
dẽat vſusfr. remanere penes pprietariũ, & pprietarius dẽt pſta-
re vſurã, vſq; ad tertiã cẽteſi. de qua q. qd iuris ſit, qñ vſufructua
ri⁹ nõ pt ſatiſdare, dic ut no. Doc. ĩ gl. ĩ l. 4. C. de uſufr. & ibi all.
hũc tex. & auth. cui relic. C. de indicta uid. q ſumit̃ ex iſto §. &
2 no. p gl. ĩ c. fi. ext. de pi. † Op. & vr̃, ꝙ cõdõ phibẽdarũ nuptiarum
nõ valet, vt l. cũ ita legatũ, & l. cũ tale. § ſi arbitriũ, & §. hoc ge-
nus. ff. de cõd. & de gl. nr̃a circa hãc mãm ponit quadruplex ius,
de quo p Doc. in l. 2. C. de ind. vid. No. gl. hoc ibi, uel ꝙ verius,
3 & c. † No. iſtã partẽ gl. & eius rõnem, ex qua rõne hẽs, & colligi-
tur, cui magis dẽat deferri iur̃m, reo, vel actori, ſed ſi in oĩb. eſ
ſent pares, tunc eſſet recurrẽndũ ad gl. in l. in bonæ fidei. C. de
iureiu. & ibi p Doc. in l. admonendi. ff. e. & ext. de iureiu. c. fin.
4 † No. gl. ne ſecundas nup. ibi, ſm Io. Idẽ no. in l. 2. C de indi. vid.
& ibi renẽt Doc. opi. Io. & eã tenet gl. in l. cũ tale. §. Meuiæ. in
gl. ma. in fi. ff. de cõd. & dem. Et ultimo circa hanc gl. vide quan-
dam q. quam tangit gl in d. l. 2. de ind. vidu. & latius per Doct.
1 *Ius, quod ſeruatur in ſeparatis, ſeruatur in permixtis.*

§. Et quia. Si donatio ante nup. ĩ reb. mobilibus cõſiſtat, mr̃ eã accipere dẽt, & uti frui arbitrio boni
viri. Si uero cõſiſtat in reb. immobilib. eã filiis dimittere dẽt, &
cautionẽ accipere, de ſoluendis vſuris, uſq; ad tertiã cẽteſimæ.
Idẽ ſeruãdũ eſt in parte quo ad partẽ, qd in toto, quo ad totũ.
1 h. d. No. uer. ſi uero pmixtæ, ex quo no. qd † idẽ ius ſeruat̃ in p-
mixtis, qd in ſeparatis. idem hẽs in §. aliud. s̃. de non eligen. ſec.
nub. Opp. quod hic dr̃. ꝙ ſi oẽs moriant̃, tũc. n. pactũ de lucran
do in caſu nõ exiſtẽtiũ liberorum locũ hẽt, immo vr̃. ꝙ hẽt lo
cum uno ex liberis defuncto, vt s̃. eo. §. qñ infirmas. Sol. hic §.
deter-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

determinatur p dictum §.qm̃.Nã iſte §. loquit̃ recitãdo tãtum
dictum §.aliud.ĩ.de non eli.ſecun. nub. nouum ius ſtatuendo.

1 Mater ad ſecunda uota tranſiens qualiter ſuccedat filijs.
2 Filius emancipatus,an hodie ſuccedat ex teſtamento de iure ciuili.ſicut quilibet extraneus.

§.Hinc nos Mater ad ſcdas nuptias veniẽs qñcũq; liberis ex teſtõ ſuccedit,ſicut eẍneorũ glibet,ab ĩteſtato aũt cũ fratrib.defuncti ſuccedit, & ĩ bonis a pr̃e
puenĩẽtib.in vſufr.tm̃.In alijs uerò bonis filio extrinſecus q̃ſitis ſuccedit in totũ,exce.añ nup.donõ. in q̃ ſuccedit in vſufru-
1 ctu tm̃.ĩgratitudinis rõne ſeruata.h.d.† Pro deciſone huius §.di
2 ſtingue tria iura.Primũ ius a fuit introductũ p l.fœminæ. §. fi.
C.de ſecũ.nup.& l.mr̃,C.ad Ter.in qb.diſtinguit̃. Aut mr̃ trãſit
ad ſcda vota ante mortẽ filij,aut poſt mortẽ, & ſm illa iura diſtinguebant bona pr̃na ab alijs,qñ añ mortẽ filij nubebat.Sed ſi
poſt mortẽ,bñ diſtinguebant̃ bona pr̃ua ab alijs,ſed non diſtinguebat̃ ex teſtõ,vel ab inteſtato. Scdm ius fuit introductũ p §.
nũc igit.ĩ.de nõ elig ſec.nub.p quẽ §. corrigunt̃ d.l. fœminæ.§.
fi.& d.l mr̃.vt d.§.cũ igit̃.uer. nequaq̃.Tertiũ ius eſt introductũ,
p hũc §.in quo bẽs,q̃ mr̃ trãſiens ad ſcda vota ſuccedit filijs ex
teſtõ indiſtincte,ſiue ſint bona pr̃na,ſiue ſint aliunde acq̃ſita.&
ſiue nubat añ mortẽ filij, ſiue poſt , ab inteſtato aũt diſtinguit̃,
an ſint bona pr̃na,an alia,qa in pr̃nis in vſufructu tm̃ ſuccedit,
in alijs in pprietate niſi ſint añ nup.donata , qđ vltimũ erat ẽt
p ↄſ.lõnẽ ĩ.de nõ elig.ſecũ.nub.§ nuptiali. & ſic iſtud ius ↄcor.
cũ d.§.cũ igit̃,in oĩbus,p̃terq̃ in vno,videlicet, qa ille §. non diſtinguit bona pr̃na ab alijs. iſte §. ſic , qñ mr̃ ſuccedit ab inteſtato.Et ſic illud,quod dicit gl.in d.l.mr̃,qđ hodie reditur ad diſtinctionem d.l.mr̃.intellige ẽt hic, & ẽt hoc qđ hodie reditur
ad diſtinctionem d.l.mater.intellige ab inteſtato,non ex teſtamento,& intellige,q̃ ab inteſtato diſtinguuntur bona paterna
ab alijs,nnn aũt,an nubat ante mortem filij, vel non.vt diſtinguitur in d.l.mater.quia illud corrigitur , vt hic expreſſe dicit̃.
2 † Vlterius hunc tex.in uerſi.ſic igitur,&c.inducit Ia.de Bel ad
q.vos videbitis,q̃ mater ſuccedit filio ex teſtõ, ſicut quilibet extraneus,dicit ipſe,hic eſt ar.q̃ filius emãcipatus ſuccedit ex teſto de iure ciuili,ſicut quilibet extraneus,de quo ſunt gl. ↄ̃riæ,
quas alleg.ĩ.de hære.& fal.in § exhæredatos in uerſi. omnibus.
veritas eſt,quod ſuccedit ex teſtamento de iure ciuili,probatur
per tex.l.ſi ex duobus.in fi.ff.de bon.poſ.contratab.

ADDITIO.

a Menoch. Primum ius.Lariſſime de materia Afflict deciſ.75.Bello.conſi.31.in fine.

1 Mater tranſiens ad ſecundas nuptias,filio ſine fratribus decedenti, quod nõ ſuccedat in proprietate bonorum filio a patre obuentorum.
2 Ingratitudo repellit fratrem a ſuccedendo ab inteſtato.

§.Ingratitudinem. Frater cã ingratitudinis trib9 ex cauſis a fratrũ ſucceſſione
excludit̃,his obtinẽtibus in futuris cauſis.h.d.No. tex ibi ſuccedũt filij,&c.No.diſpõnẽ huius §.nõ hr̃e locũ,ſi mr̃ ſecũdo nu-
1 bẽs ſuccedit filio,vna cũ alijs fratrib.defuncti.† Et ſic ſi nõ ſupeſſent filij fratris defuncti,mr̃ ſcdo nubens ſuccederet filio in
totũ ſicut ſi nõ nupſiſſet.& p hoc gl.in auth.ex teſtõ. C. de ſec.
nup.nõ bñ loqt̃,qa vr̃ uelle,q̃ ẽt ſi mr̃ ſola ueniat ad ſucceſſionẽ filij,nõ ſuccedit in pprietate bonorum filio obuẽtorũ a pr̃e
p trãſitũ ad ſcda vota,de qua q.dixi ĩ.de nõ eli.ſcdo.nub.§ hoc
aũt,& caſus vr̃ hic.Quæro dr̃ hic,frater q eſt ĩgrat9 fratri,nõ ↄſeqt̃ lucrũ a fratre,de quo lucro loqt̃ hic in tex.in glo.ma.ſunt
tres opi.vna eſt,q̃ frater,q eſt ĩgratus fratri ex cauſis hic ĩſertis,
2 nõ ſuccedit fratri ẽt ab inteſtato:ex qua no † q̃ ingratitudo repellit fratrẽ a ſucceſſione ab inteſtato,idẽ no.in d.§. cũ igit̃. ĩ.
de nõ eli.ſcdo nub.ĩ gl.ſup verbo fratrũ,& ad hoc hũc tex.allc.
Sed aduerte qa iſtam qõnẽ format Guil.de Cug.in l.fratres,C.
de inoffi.teſta.vbi dt̃,q̃ ingratitudo repellit fratrẽ,vt nõ admittat̃ ↄ̃ voluntatẽ,ſed nõ qđ ab eius ſucceſſione ab inteſtato repellatur. Nã pro hoc inducit ipſe l. cognatis ff.vnde cog.ad hunc
ipſe rñdet.& ipſum intelligit ſm ſecundam lect. hic poſitam,
& erit ſpeciale hoc caſu,quam ſecundam lect.uide ut in gl.

§.Et illud. Mater filio in lucro. aut ante nuptiali donatione nõ ſuccedit niſi in vſufructu, his obtinentibus in caſib.futuris, in præteritis nõdum ſententia.uel
tranſactione finitis,hoc dicit in ſumma.

§.Et quoniã. Mr̃ & cũ ſolis fratrib. & cũ ſolis ſororib.& cũ pmixtis,ĩ virilẽ portionẽ ſuccedit filio h.d.Op.vr̃ qđ mr̃ filio nõ ſuccedit.ut ĩ eo.§. cũ igit̃.
Solu. quod hic dr̃,euenit regulariter , ibi uerò caſualiter,& ex
iſto §. ſumitur auth.& cum ſolis poſita ſuper l.ſi.C.ad Tertul.

§.Illud Parẽtes ex principis ↄſtõne dẽnt ĩter filios æqualitatẽ ſeruare,licet inæqualitatẽ ſeruare poſſint,
ſi volunt dummõ filijs in ltĩma portione prouideant.h.d.No.
ex hoc § tex.ibi,& qđ ex l &c. q̃ debita iure nãæ debent̃ ex l.&
ſic ad q̃ſtionem facit,an legitima poſſit per ſtatutum auferri,
de qua dixi in § primũ itaq;.ĩ.de hær. & fal. in §. ↄſideremus,
ĩ.de trien.& ſemiſ.Secũdo no.qđ tam filijs primi matrimonij,

quàm ſecũdi,debetur legitima de neceſſitate,vt hic.dixi de hoc
ſup.eo.§.optimè,&c.

De appellat. & infra quæ tempora debeat appellari. Rubr.

1 Tempus de quo hic,quod quo ad quid erit vtile,& quo ad quid continuum.
Tempus legale regulariter eſt continuum.
2 Tempus decem dierum,quod datur ad appellãdum,ita habet locum in interlocutoria, ſicut diffinitiua.
3 Tempus decẽ dierum,de quo hic,quod computetur de momento ad momentũ.
4 Appellari quod poſſit die feriata,etiam ſi feria ſint repentina, non tamen appellatio exerceri. a
Reſtitutio ad proſequendum appellationem,q̃ detur propter ferias repẽtinas.
5 Libellus etiam die feriata afferri poteſt.
6 Iudex an exequatur ſententiam interlocutoriam infra tempus decem dierum datum ad appellandum.

ANteriorum. Iſte titulus habet tres partes. Primo ponit tp̃s app.interponendæ.Secundo de tpe app exercendæ. Tertio ad quem
iudicem appelletur.Secunda in §.ad hæc.Tertia in §.
illud.Et br̃.h.d. Omnib.appellare licet ĩ.x. dierũ ſpatium,a die
recitationis ſñiæ numerandorum, & ſi lis in conſiſtorio principis ſperetur moueri,omnia intacta permaneant,nec tp̃s app.
exercendæ ſtatutũ currit, & a minorib iudicib.ad maiores eſt
gradatim appellandum,& a clariſſimis ad ſpectabiles, & a ſpectabilib. ad illuſtres, & a delegatis a principe ad antiquos Ro-
1 mæ iudices h.d.† No.gl.ĩ.decem dies,alias eſt ſuper verbo,a recitatione ſñiæ. ibi,l.ab eo die,& in auth.hodie.C. de appell. In
eadẽ gl.ibi,q̃ hoc tp̃s ad aliquid,&c.vide circa iſtam partem q̃
not.2.q.7.c.anteriorum,vbi gl.concord.cum iſta.& vide quod
no. Spec.in tit.de appel.§.reſtat.ver.1.& in fi.vide glo.in l.ſupervacuam.C.de temp.in integ.reſti.pe.in dubio autem ſemper p̃
ſumitur continuum,vt no.gl.in rub.ff.de diuer.& temp.p̃ſcr.
& probatur in l. cum hæres,§ pe.ff.de ſta.lib. circa q̃ vide no.p
Azo.in ſum.in tit.de diuer. & tempo. præſcri. & in ſumma.C.
de ann.exc.circa medium, & quod no.Cy.in l.cum proponas.
2 de ædil.ac.† Sed circa hoc quæro,an quod hic dr̃ de x. diebus,
habeat locum in ſñĩs diffinitiuis,& interlocutorijs,in caſib.in
quibus appellari põt ab interlocutoria, vt no.in l.ante ſñiæ,C.
quorum appel.non recip.in l.2.ff.de appel.recip. & vr̃ quod ẽt
locum habeat in interlocutorijs, per hunc tex. qui ſimpliciter
dicit,dari decem dies ad appellãdum, vbi olim dabatur biduũ,
vel triduum,ſed olim dabatur biduum,vel triduum appellanti
ab interlocutoria vt l.1.§ quod in ſñĩs,& ibi no.ff.qñ app.ſit.&
no.in l.2.ff de app.reci l.2.ergo, &c.& hanc opi.tenẽt Doct.in
auth.hodie.Veritas eſt,quod appellanti ab interlocutoria dantur decem dies,ſicut appellãti a diffinitiua. Caſus eſt expreſſius
in c ſignificauerunt.extra,de app.circa quod vide,quod no.in
3 c.concertationi de appel.lib.6.† Sed quæro,an iſtud decendiũ
computetur de momento,ad momentum.dic q̃ ſic,& hoc videtur velle gl.in l.1.§.dies.ff.quando appel.ſit,de hoc habes glo.
vnam 1.quæſtio.6.cap.anteriorũ.alia eſt in c.frequens. de teſt.
ſpol.lib.6.& quod no.in gl.fin.in d.cap. concertationi, & vide
q̃ no. Archi.in c.pia.ver.inf.8.dies. de excep.lib.6.& vide quod
no Spec.in titu.de appe.§.reſtat.ver. ſed nunquid.dies. No.glo.
quæ eſt ſuper verbo,ſiue magni.& adde quod not.C.de app.l.
4 a proconſulib.† Sed quæro, nunquid in caſibus,in quibus po-
a teſt appellari, poſſit appellari die feriata,a ſiue ſint feriæ ſolennes,ſiue repentinæ?dic quod ſic, l.1.& ibi no.C.de fer.& l.1.§.
dies.& § 1.præalleg.Sed licet poſſit tali die appellatio interponi,tamen non poteſt tali tempore exerceri, tamen tempus exercendi currit,licet propter ferias repentinas detur reſtitutio ,
ext.de fer.c.fi. & quod no.in l.1.C. de fer.& quod dieb.feriatis
5 poſſit appellatio interponi,non eſt mirum:quia diebus † feriatis etiam in cauſa principali,poſſet libellus offerri, vt l.miles.§.
ſexaginta.ff.de adulr. Doct. tenẽt habere locum in cauſa ciuili,
vt no.Spe.in ti.de fer.§.ſequitur.verſi.2.& ver.item quolibet tẽpore libellus,& habes gl.ord. dantem hunc intellectum. ext.de
6 iud.c.fi.licet gl.in d.§.ſexaginta,dicat ibi eſſe ſpeciale.† Vltimo
circa hoc principium quæro,lata eſt ſententia interlocutoria,
ſi inf.decem dies poteſt appellari, vt dixi, an intra illos decem
dies iudex,qui ipſam tulit,poterit ipſam executioni mandare.
dicit enim pars, contra quam eſt lata ſententia,ſe appellaturã,
non tamen appellat.dic vt no. Spec.in tit.de appel.§.reſtat.ver.
fi.& vide quod no.gl. in c.fi. de appe.lib.6.& eo.tit.c.non ſolũ,
de offi.deleg c quærenti,& 11.q.3.c.cum apud. De diffinitiua
autem quid ſit,eſt glo.ord.in l.j.ff.nil noua.appe.pen.in glo.2.

ADDITIO.

a Die feriata. Adde Lu.Pon in l.1.de [illegible] & Bal.in rub C.eo.tit & Hoſt.Bec.Innoc. in c.præterea.de dila.& ibi Bal & Lanfr.in c.quoniã contra.verſi.præterea.de prob. & in cle.ſæpe ver.de plano.de verb.ſig.
Adde quod ibi poſui in apoſt. ad pr̃eall. Lanfr. poſt compoſtillatorem iſtum, ver.die feriata.

1 *Appellans in cauſa huius §. quod ſit tutus ipſo iure.*
2 *Tempus appellandi non currit, ſi ſtat per iudicem quominus appellationem proſequatur.*
3 *Inſtantia cauſæ principalis, an currat, quando ſtat per iudicem quominus cauſa expediatur.*
4 *Et quid quando ſtat per alium, remiſſiue.*
5 *Iudices, quod debeant dare ſententias habito conſilio ſapientum.*
6 *Dictio, ad, ponitur pro iuxta.*
Statu-puentes inſultũ factũ ad domũ, uerificatur in inſultu facto iuxta domũ.

1 §. Adhæc. † Quæro, an in caſu huius §. appellãs ſit tu-
tus ipſo iure, dic quod ſic, vt hic, & ibi, nõ
ex hoc litem periclitari, &c. & ibi, cũ intacta p̃maneat, & hoc sẽ
tit glo. 2. & ita expreſſe no. C. de temp app auth. ſed his, q̃ ſumiẽ
ex iſto §. & in auth. itẽ ſi ſit app. e. tit. licet gl. aliter ſentiat ĩ. vt ſpõ.
2 largi. §. hoc quoque. † Quæro, qd de alio iudice, ſi ſtat p eũ quo-
minus qs cãm appellationis p̃ſequi poſſit? gl. 2. hic vr̃ velle idẽ,
qd tp̃s ipſo iure nõ currit, & idẽ ſentit gl. in l. arbitrio. ff. de do.
& ex quib. cau. ma. l. ſed ſi p prætorẽ. in prin. & idẽ tenet Azo.
C. de tẽp. ap. §. vbi aũt. ſed ɔ̃trium no. in d. auth. itẽ ſi appellatus,
& ibi gl. tenet, qd currit, ſed dat rei õ, cũ qua ɔcor. qd no. auth.
hoc quoq;. Sed veritas eſt, qd hic no. qa illud, cũ cõcor. ſ. alleg.
p̃bat̃ p tex. in § hoc quoq;. vbi dicit nullũ p̃iudicũ gñari, ſed ſi
eſſet neceſſaria reſtõ ſaltẽ gñaret ſibi p̃iudiciũ circa ſumptus,
quos ab aduerſario nõ recuperaret: qa nec dolo, nec facto ad-
uerſarij hos ſumptus fecit. ĩ. reſtõnem petẽdã ſed potius p iu
dicẽ factũ foret ſibi p̃iudiciũ, facit tex. in §. 3. de his qui ingre. ad
appel. cũ ſua gl. & ibi p Azo. in ſumma illius tit. circa prin. & gl.
3 in c. ex rõne, extra, de app. † Quæro. qd de Inſtantia cãæ princi-
palis, ſi ſtat p iudicẽ? gl. hic dicit, qd tp̃s currit. ita no. gl. hic, nec
dicit dãdã reſtõnẽ aduerſus curſum tp̃is, & qd tp̃s currat, & qd
reſtõ non det̃, tenet expſſe gl. in d. auth. itẽ ſi appellatus, & in d.
§ hoc quoq;, ſed ɔ̃ no. C. de iudi. l. properãdũ, §. ſin autẽ vtraq;.
vbi gl. n. dicit dari reſtõnẽ. ſed tp̃s currere. ſed p̃ſatę gl dñt veri⁹,
& eſt rõ, nã minorib. nõ dat̃ reſtõ aduerſus curſum inſtãtiæ, ni
ſi in ſubſidiũ vt d. l. properãdum. §. fi. & eſt in eis ſpãle, ergo in
ɔ̃rium eſt ius cõe, circa qd vide qd no. Doc in d §. ſin autẽ vtra-
4 que, & in d. auth. itẽ ſi appel. Quid autẽ † iuris ſit, ſi ſtat p alium,
5 nõ p iudicẽ. gl. ponit in d auth. itẽ ſi app. & p Azo in ſumma il-
li⁹ tit. & d. c. ex rõne. † Vlterius gl. inducit hunc tex. ibi cõuocã-
dum, ad argu. ꝙ iudices dẽnt dare ſñas habito ɔ̃ſilio ſapientũ,
& hoc in ipſis ſñijs ſcribant, circa qd vide no Doct. in l. nõ eſt
dubium, quę eſt lex 3. C. de repn. Vltimo circa hũc §. no. in gl.
6 q̃ dicit ad hoc. l. iuxta hoc † quæro, & ſic no. qd, ad, ponit p iux
a ta, a & idẽ in l. militis, in prin. ff. de teſt. mil. & p Iac. de Are. in l.
item apud. § conuitium. ff. de iniur. quod tene menti pro ſtatu
to luquente de inſulto facto ad domum, vt exponatur, ad do-
mum. i. iuxta domum.

ADDITIO.

a Pro iuxta. Adde Flo. in l quidam liberos de ſer. vrb præd. vbi etiam per glo. & Bar & vi de Arch in c gratioſe de reſcr. in 6 & aſſ diſt per-byt.
Adde illum in l. meminiſſe poſt prin. ver item inducitur in arg. ff. de off. proc & leg.

5 *Sententia appellationis eſt diffinitiua, & quando ſit interlocutoria. remiſſiue.*
1 §. Illud etiam. † No. tex. ibi, poſt diffinitiuã ſñiam,
ex quo hẽs, quod ſñia appe. eſt diffini-
tiua, vt hic, & hoc vr̃ velle gl. in l. p̃nũ. §. ſed ſi hoc facere. de his
q ad eccle. confu. & quomodo & qñ iud. in l. contentaneum. in
2 glo. 1. de diffinitiua facit l. 1. §. illud. de tẽp. app. † An ſñia appel.
ſit diffi. & qñ interlocutoria, dic per Arch. in c. cupientes, ext.
de elec. & per Ioan. And. in c. fi. de appel. in clem.
1 *Tribunal proprie habet iudex ordinarius, non extraordinarius.*
§. Illo videlicet. Ad euidentiam huius §. vide gl. 1.
quæ diſtinguit caſus hui §. quod
1 no. in l. præcipimus. C. de appel. in fi. † Et vltimo no. gl. ſup verſ.
tribunal. q̃ eſt ſ. prox. & aduerte, quia loquitur de iudice ordi-
nario, iudex extraordinarius non dicitur proprie habere tri-
bunal, vt l. ſi locus. ff. de iudi. & l. eum filius, in prin. de leg. 2.

De conſulibus. *Rubr.*

Conſulatus. Conſules, & eorũ vxores, & ma-
tres, in 7. ludis, & proceſſibus p̃nt
ſpargere argentum, & ex argento populum muneri-
bus honorare, aurum eis ſpargere non licet, quia ſoli
principi aurum contemnere conuenit, pœna contrafacienti-
bus imminente. h. d. vſque ad finem.

Vt nullus mutuãs agricolæ teneat eius terrã. *Rub.*

1 *Milites non dicuntur priuatæ perſonæ.*
Propter. Prouiſio inducta per l. pro agricola. ɔ-
tra priuatos creditores, extenditur etiã
1 ad milites. h. d. † No. tex. ibi, & ne priua &c. quod mili-
tes non dñr priuatæ perſonæ, vt hic coniuncto tex. ĩ.
ibi, mil. autem, &c. ad idem in fi. huius conſtitutionis. Item, ſ.
de hær. & fal. §. quia verò duplex. ibi, ſane priuatæ, &c. de quo
dicam ĩ. vt or. præf. circa princ.

Nullum credentem agricolæ tenere illius terram, & quantam debeat menſuram dare. *Rubr.*

Rem duram. Creditores ab agricolis exigere
p̃nt noĩe acceſſionis, & vſuram;
quolibet anno p quolibet modio octauã partẽ mo-
dij, & p ſolido vnam ſiliq̃. & non amplius. his obii-
nentib. in lucro, pœna ɔ̃facientib. imminẽre. h. d. No. glo. ſup uer.
aridos. ibi, ſed nunqd. idem. no. p gl. & Doc. C. de vſur auth. ad
hæc. No. gl. ſup uer. ſiliq̃, & uide, qd no. glo. in auth. hodie. C. de
epiſ. & cle. No. gl. ſuper uerbo, in oẽs extẽdimus. vide quod no.
gl. & Doc. in auth. ad hæc p̃dicta, & in l. 1. C. de ſum Trin. & fi.
de cath. No. gl. ſuper verbo, cadant, alibi glo. tenet quod cadat p
ſententiam, vt no. in auth. ad hæc. ſed hanc tenet Iac. de Bel.

De reſtitutioni & ea, quæ parit in xi. menſe poſt mortem mariti. *Rubr.*

1 *Filius rogatus reſtituere, an habeat unam quartam, uel duas.*
2 *Alienatio ſi fit de reb. ſubiectis fideic. an teneat, & qualiter reuocetur.*
3 *Alienatio ſubiecta fideicommiſſo ſi reuocetur, an fiat reuocatio cum fructibus medio tempore perceptis, quod non.*
4 *Alienatio facta per hæredem, qui ignorabat ſe grauatum, quod teneat, & pretium debeat reſtituere.*
5 *Diſpoſitio huius §. quod habeat locum in dote, uel donatione propter nuptias a grauata perſona conſtituenda, ſiue exigenda.*
6 *Item habet locum pro dote, uel donatione propter nuptias pro filia, uel filio conſtituenda.*
7 *Fructus percepti a grauato, an debeant computari in dote, uel donatione propter nuptias, remiſſiue.*

Decurſio. Iſte tex. hẽt duas partes. Primo ponit̃
de 1. parte rubricę. ſ. de reſtõne. Secũ-
do ponit̃ de 2. pte rubricæ, ſ. de muliere, q̃ peperit in
11. mẽſe. Seda ibi, unũ ſi qdẽ, vſq; ad d. § unũ. Res reſti
tutioni ſubiacentes, alienari p̃hibentur, niſi pp cãm dotis, vel
don. pp nupt pp quas cãs alienatio p̃mittitur antiquo iure ſu-
blato, & oĩ circũuẽtione remota. h. d. † No. ex hac l. in uer. quã-
1 obrem, qa iſte tex. optime facit, ꝙ filius rogatus de reſtõne non
poſſit hr̃e vnã quartã. Nam hic uides, ꝙ filio de reſtituẽdo gra-
uato ſolũ ɔ̃ſulit̃ in quarta debita iure naturæ, & tota reliqua
ſub a venit in reſtõne fideic. nec diminui põt, niſi ex cã dotis,
vl' donõnis pp nup. ſed ſi quartã Tre. detrahere poſſet, dẽtet ex
cã dotis, vel donõnis pp nuptias ɔ̃ſtituere, ſi debita iure naturæ
nõ ſufficeret: nã ꝙ hæc de reliqua ſuba poſſit detrahi ẽ priuile
gium dotis, & donõnis pp nup. ergo in ɔ̃riũ eſt ius cõe: qa pp
nullã aliã cãm reliqua ſuba, q̃ reſtat, poſſit detrahi, vel minui,
vt l. ius ſingulare. ff. de leg. in fi. de qua q. dixi ſ. de hær. & falc. in
§. ſi qs aũt nõ implẽs. ubi de hoc p gl. circa prin. † Quæro, an ſi
2 res, q̃ ſubiacẽt reſtitutioni, alienent̃, teneat alienatio? a tex. in l.
a fi. §. ſed qa. C. cõia de le. diſtinguit, aut reſtõ dẽt fieri pure, uel in
diẽ certam, & dic, ꝙ ipſo iure nõ ualet. aut dẽt fieri ſub ɔdõne,
vel in diẽ incertã. & tũc interim ualet, ſed adueniẽte die, vel ɔ-
dõne p inde eſt, ac ſi nõ eẽt fcã alienatio, ſed p auth res, q̃ eo. tit.
C. cõia de leg. q̃ ſumit̃ ex iſto principio ipſo iure nõ valet alie-
natio, ẽt qñ reſtõ dẽt fieri ſub ɔdõne, uel in diẽ incertã. ita tenet
gl. in d. l. fi. §. ſin aũt ſub ɔdõne, ĩ gl. ĩmo vr̃. ꝙ hæc eſt uera opi.
& vr̃ fuiſſe opi. Irnerij, & ita ur̃ poſuiſſe in d. auth. res q̃, in eo,
ꝙ ſimpl'r dr̃, res q̃ ſubiacẽt reſtõni p̃hiberi alienari, vel obliga-
ri. & idẽ tenet gl. in l. Marcellus, §. res, ff. ad Tre. gl. magna hic, q̃
eſt ſup uerbo, alienari. circa fi. vr̃ uelle, ꝙ res q̃ ſubiacẽt reſtõni
ſub ɔdõne, ſi alienent̃ uſq; ad quartã alienatio tenet irreuoca-
biliter, ut d. §. res. A quarta aũt ſ. interim ualet alienatio ipſo iu
re, ſed ɔdõne exñte alienõ infirmat̃, & ita intelligit hunc tex.
Circa hoc ego dicerẽ ſic. Aut res ſubiacent reſtõni pure, uel in
diem certã. & alienatio ipſo iure iure non ualet, vt d. l. fi. §. ſed
qa, niſi vſque ad quartã, ad q̃ alienatio ualet. & ita no. in d. §. ſed
qa. in glo. q̃ eſt ſup uerbo, poſſe transferre. Aut ſubiacet reſtõni
ſub ɔdõne, uel in diẽ incertã, & tũc alienõ interim tenet, ſed
adueniẽte ɔdõne, uel die, res alienata uẽdicatur, ut d. §. ſin autẽ
ſub ɔdõne, niſi uſq; ad quartã, uſq; ad q̃ indiſtincte ualet irre-
uocabiliter ut d §. res, & gl. hic. Et quod alienatio ĩdiſtincte ir-
reuocabiliter vſq; ad quartã ualeat, tenet Ia. de Are. in d §. res, li-
cẽt ibi gl iſtã opi. nõ approbet. cũ hac diſt. dẽt intelligi hic tex.
nõ. n iſte tex. aliqd noui inducit ad illã l. fi. C. cõia de leg. ſed ſo
lũ deciſio illius legis hic p ordinẽ recitat̃, ut patet hic. i uer. ſed
tñ. ſolũ. n. ab illa l. duos caſus excipit hic, & ita tenẽt Doc. in d.
auth. res, & p̃bant̃ prædicta expreſſe §. quamobrem, in prin. in
hoc tit. Et illud tenet Ia. de Bel. hic, licẽt gl. in §. ſin autẽ ſub con-
di. & in §. res, & aliæ ſupra alleg. teneãt, quod hodie per hũc §.
inducat̃, ꝙ ẽt ſi res ſubiacent reſtitutioni ſub condõ. ipſo iure
non

ADDITIO.

a Alienatio. Adde quæ habentur per do. Soc in conſ. 1 47. inci. præſens conſultatio pulchra. ver. 4. confirmatur, cum ſeq. in 2 parte & Fel in c. uenerabili de eſt. de leg. in fi. ubi plene, an tunc poſt alienationem dominium transferatur.

non tenet alienatio,ſed dic vt dixi. An aũt illud, ꝙ alienaſ im-
pŭteſ hr̃di in quartã? dic ut p glo. & melius per Dy. in d. §. res.
3 †Quæro, an in caſu, in quo res alienata reuocaſ, debeat reuoca
ri cũ fructib. medij temporis. gl. d. §. ſed qa, tenet ꝙ ſic. ſed ꝯ Ri-
char. Malumb. per multas rõnes, quas ibi refert Cy. de quo eſt
4 gl. in l. emptor. ff. de rei vend. †Quæro, ſi hr̃s ignorans ſe grauatũ alienat, an valeat alienatio: dic ꝙ ſic, ſed debet pretium reſti-
tuere, vt l. fi. § fi. ff. de leg. 2. & no. in l. qdã ua. §. ſi quis filium. ff.
5 ad Treb. †Quæro pro declaratione huius §. quamobrẽ. in quo
caſu hẽt locum hic §. rñdeo, habet locum ſiue loquamur in do
te, ſiue in don. propter nup. a grauata perſona conſtituenda. &
pacto de lucrando ſuper ipſis interponẽdo, ſiue loquamur in
dote, vel don propter nup. a grauata perſona exigenda, hoc col
6 ligiſ ex gl. ſed nonne, cõiuncta gl. d. auth. res quæ. &c. †Quæro,
an hic §. habeat locum pro dote, uel don. pp nup. conſtituenda
pro filia, uel filio. Hãc q. ꝗ bat Pe. de Bel. & ibi refert Cy. de qua
q. eſt gl. in l. a filia. ff. ad Treb. & uide qnod no. ī. de reſt. §. nobis
igitur. in gl. ſi ꝑ filia. col. 8. ubi gl. ẽt q̃rit, qd iuris ſit, ſi filia alie-
nauit fideic. pp nup. & poſtea ſolu. mat. dotem recuperauit, an
tes incidat in ſideicom. de qno dic, vt ibi, & tãgitur in d. auth.
7 tes Quærit hic Iac. de Bel. an † fructus percepti ex hoc debeant
computari in dotem, uel dona. propter nup. qnod dic, ut hic
per eum, quæ q. eſt utilis pro intellectu l. mulier. §. cum propo-
neretur. ff. ad Treb.

1 *Præſumptio de præterito ſumitur & in futurum.*
2 *Matrimonium contractum per mulierem, licèt prohibeatur, tamen tenet.*

§. Vnum ſiquidem. Mulier añ tp̃s luctus pariẽs, cũ certus, & indubitatus eſt partus ex uiro ꝓ mortuo editum non eſſe: eaſdẽ patitur pęnas, quas ſubit mulier ī. tp̃s luctus nubens, & nedũ ꝓprietate, ſed
1 vſuſructu, & añ nup. do. priuaſ. h. d. †No. ex hoc §. ꝙ ꝓſumptio
a de ꝓterito ſumiſ & in ſututum, ut hic in ver. mulier. n. ſic C de
a adul l. ſi qs. †Secundo no. tex. ibi, q̃ ad legi. ꝙ licèt ſit prohibitũ
mulieri ī. tp̃s luctus ad ſecũda vota trãſire, tñ matrimoniũ te-
b net, ᵇ vt hic. & no. in §. primæ ſi quidem, ſ. de nup. no. glo. ſuper
ver. pſecto, & gl in uer. ſi legitimas. Si luxuriaſ poſt tp̃s luctus:
ꝯrium huius no. in authẽ. ſacramentum. C. quando mul. tut.
off. quam opi. tenet hic Ia. de Bel. dixi ſ. de nup. §. ſi autem.

ADDITIONES.

a Et in futurum Adde quæ ad hoc habentur per Fel in c. mandata in prin de præſump. & in prin eod tit.

b Matrimonium tenet. Idem etiam in matrimonio contracto contra interdictum Eccleſiæ, quod etiam tenet, ita multum no. & ample ponit Geo. Tho. conſi ſuo 5. incip. Bonauentura contraxit uol. 5.

De tabellionibus: *Rub.*

Hæc rubrica habet duas partes. Prima loquiſ de tabellionibus. Secunda de protocollis. & de prima parte tractatur uſque ad §. illud qnoque, & ibi incipit ſecunda uſque ad fi.

1 *Notarius debet eſſe rogatus de inſtrumento, quod facit.*
2 *Notarius non delegat inſtrumenti confectionem.*
3 *Notarius an neceſſario rogari debeat ab utraque parte.*
4 *Notarius, an præſumatur rogatus.*
5 *Teſtes ſcripti in teſtamento, ſi non apparet quod ſint rogati, an præſumatur.*
6 *Teſtis in teſtamento ſi reperietur, quod fuerit adhibitus, idem eſt dicere, ac ſi eſſet rogatus.*
7 *Notarij præſentia, an præſumatur fuiſſe in confectione inſtrumenti, ſi in ſubſcriptione dicit ſolum, ſe ſubſcripſiſſe, & publicaſſe.*
8 *Verba, illa, uiſo libello, litis conte. & iuramento calumniæ, appoſita in ſententia, an per hoc probentur præceſſiſſe.*
9 *Heres tabellionis de rogitis ipſius tabellionis, an poſſit conficere inſtrumenta.*
10 *Notarius cogitur ad exhibitionem protocollorum.*

Item Paulo. Tabellio a partib. rogatus dẽt per ſe audire negociũ, & ipſemet ſcribere, nec alicui delegare põt, pœna ꝯtra facientib. imminente. in urbe tñ Cõſtantinopo. duo ſpẽalia circa tabellio. offiñ exerceñſ. h. d. Et ad euidentiam pręmittiſ, qd no. gl. tabellio erat. ſ. hic minor, cõmiſiſſe. ſ. magiſtrum, cuidam. ſ. tabulario, chartæ completio, i. non ſubſcribat tabellio noĩe ſuo, ut no. ī. de inſtr. cau. & fi §. ſed ſi inſtr. & nõ iſte tabellio. ſ. fuerit dñs, licebit. n. eis. i. magiſtris. No. tex. primo ponit,
1 ꝙ † notarius debet eſſe rogatus de inſtr̃o, quod facit, & no. in l.
2 prætor ait. in prin. ff. de eden. †Secundo no. ꝙ tabellio non põt
delegare inſtr̃i confectionem, vt hic, idem no. in l. generali. C.
3 de tab. lib. 11. ext. de fide inſtr. c. pc. †Sed quæro. an ſit neceſſe, ꝙ
tabellio rogetur ab utraque parte? dic vt in gl. no. ad hoc. Circa
quod vide, ut no. in l. præal. & quod no. Spe. in tit. de inſtr. edi.
§. poſtq̃. ner. ſed nunquid eſt neceſſarium & Inn. in c. 1. ext. de fi
4 de inſtr. † Secundo q̃rit gl. pone, quod inſtr̃o, & c. uide eã in fi.
ſed ꝯriũ tenet Inn. in c. præall. & Spe. in ti. de inſtr. edi. §. 1. uer.
& no. & pro dicto Inno facit C. de iu. deli. l. fi. § ſinañr dubius.
ubi dr̃ in tex. quod nõ dẽt ſpẽaliter ſe ſubſcribere adhibitum ad
hoc. Sed potes illi tex. rñdere, quod ibi non loquaſ de notario
adhibito ad publicandum inſtr̃m, ſed de notario adhibito ad
ſubſcribendum ſe loco hęredis, quia vr̃ quod iſta gloſſ. ſit uerior, cum enim notarius nõ poſſit inſtr̃m publicare. niſi ſit ſibi a partib. mandatũ vt hoc §. eo ipſo, qñ dicit inſtr̃o ſubſcripſiſſe, & pub. & c. ꝓſumitur rogatus, cũ ipſa ſolennitas ſit intrin-
5 ſeca, vt l. ſciendũ, ff. de verb. obl. † Quæro, qd in teſtõ, in quo ſũt
ſubſcripti teſtes, nec apparet qd fuerunt rogati, an rogati præ-
a ſumantur? ᵃ Dy. in l. hr̃des palã. §. in teſtis ff. de teſt. dicit quod
non, in ꝯrium ipſe idem no. ſ. in d. l. ſciẽdum. ſed ꝓcedens opi.
eſt verior, cũ eos eſſe rogatos, vel non, ſit ſolennitas extrinſeca,
quæ nõ ꝓſumiſ, niſi quatenus in inſtr̃o reperitur in ſcriptis, vt
l. j. & ibi no. C de fi. inſtru. & iure haſtæ fiſ. lib. 10. & hãc opi. tenẽt Doc. in l. hac cõſul. C. de teſ. & Spe. in ti. de teſt. §. 1. ver. qd in
6 ꝓdictis. † Quæro pone, qd ſi in teſtõ reperitur teſtis adhibitus,
nec dr̃ qd ſit rogatus, an eſt idem dicere, quod rogatus? dic qd
ſic, vt vr̃ velle tex. in d. l. hr̃des. §. in teſtĩs, & no. gl. in l. nullum. ff.
7 de repud. & eſt tex. cum gl in §. vlt. Inſt. de teſt. † Quæro pone,
qnod notarius non ſcripſit in teſtõ. vel inſtr̃o ſe affuiſſe, ſed ſolũ dicit ſe ſubſcripſiſſe, & publicaſſe, & c. an ꝓſumatur pñtia, de
hoc vide tex. & glo. in l. 2. C. de ꝯh. & commit. ſtip. cui concor. l.
8 Titia. §. idem rñdit ff. de verb. obl. † Quæro quid iuris ſit, ſi in
inſtr̃o ſñiæ reperitur dictum, lite coram nobis conteſt. & iuratũ fuiſſe de calumnia, & c. an per hæc verba ꝓſumantur illa acta
ꝓceſſiſſe? dic vt no. Inn. in c. qm̃ ꝯ falſam, ext. de proba. & Doct.
in auth ſi qs in aliquo. C. de eden. & l. emancipati. C. de fi. inſtr.
de qua q. vr̃ dicendũ, quod ſi ſñia ſit lata partib pñtib. & nõ cõtradicentib. qd acta p iſta verba ꝓbentur, aliàs ſecus: ad qd facit
optime l. j. in fi. C. de reli. & qd no. Hoſt. & Inn. in c. cũ in iure.
ext. de off. delega. & p glo. in c. 1. in cle. ext. de ꝓb. & ꝙ no. Spe. in
tit. de inſt. edi. § teſtat. ver. in ſum. & in ti. de ꝓb. §. fi. ver. ſed pone, & de ꝓc. § j. ver illud quoq;, & no. gl. ext. de verb. ſig. c. Abb.
ſuper ver. fidei. vltra medium gl. & quod no. Io. And. & Hoſt.
9 in c. qm̃. † Quæro, an hr̃s tabellionis de rogitis, & imbreuiaturis ipſius poſſit conficere inſtr̃m. & vr̃, ꝙ nõ, vt hoc §. nos aũt.
& in §. vt tãtis, in qb. dr̃, qd notari᷒ q audiuit partes, & fuit rogatus inſtr̃m ꝯficere, dẽt ſe inſtr̃o ſubſcribere, vt ī. de inſt. cau.
& fi. §. ſed ſi inſtr̃a, & etiam vult iſte §. nos autem. & in eo, ꝙ dicit, imponaſ chartæ completio. ſed de hoc, an quis poſſit complere inſtr̃a notarij defuncti, & quæ ſolennitas requiratur, dic,
b vt hẽs in c. cum P. tabellio. ᵇ ext. de fide inſtru. † Quæro, an tabel
10 lio poſſit cogi exhibere protocollũ, & rõnes ſuas ſi ab eo petatur? & eſt ar. ꝙ ſic ī. eo. §. illud quoque. ad idem l. prætor. §. 1.
ff. de eden. & l. argentarius. §. 1. eod. tit. ꝙ tenet Spe. in ti. de inſtr.
edi §. videndũ, ver. & no. quod tabellio, qnę autem ſit rõ, quod
tabellio non poteſt delegare confectionem inſtrumenti, dic vt
in gl. quæ incipit, caue tibi, circa medium.

ADDITIONES.

a An rogati præſumantur. Adde Barth Soc in ſuo tract fall. reg. 410. & Per. Phil. Corne. conſi 62 in litera, m, & conſi. 178. in litera p, q. & ſeq volu 1 & conſi. 176. in litera d, volum 1.

b Cum p. Tabellio. Et ibid ad hoc vide omnino Felin. verſ. quarto quæritur.

1 *Inſtrumenta confecta a tabellione, per alium tabellionem delegata, an valeãt.*
2 *Inſtrumenta tabellionis priuati officio, an valeant.*

c §. Vt tamen. † No. ergo ex iſto §. quod licèt tabellio non poſſit aliquem delegare ad componenda inſtr̃a, tñ ſi tabellio delegatus inſtr̃a conficiat, valebunt
inſtr̃a talia, licèt tabellio puniatur, ſed hęc loquitur in vrbe Cõſtantinop. qd autem ſit in alijs locis, ſi quis ex delegatione inſtr̃m conficiat, an valeant inſtr̃a? dic vt in glo. hic in 2. opp. quã
a hic approbat Ia. de Bel. Scdõ glo. inducit hunc tex. ad arg. quod
vbicunque tabellio perdit offiñ ſuum, quod eſt per multas cauſas, non dẽnt inſtrumenta ſua vitiari. circa quod vide Spec. in
tit. de inſtr. edi. §. reſtat, ver. quid ſi tabellio cõficit, & ver. quid
ſi tabellio perdidit, eo. tit. §. inſtrumentum. ver. item opp.

1 *Omiſſio ſolennitatis in inſtrumento inducit præſumptionem falſitatis, contra quam non videtur admitti probatio.*
2 *Inſtrumentum ſcriptum manu vnius notarij, & ſubſcriptum, & ſignatum manu alterius, an valeat.*
3 *Notarius qui rogatus ſcripſit protocollum, ſed non recitauit coram partibus, an valeat.*
4 *Tabellionem creare quis poſſit.*
5 *Aduocatus, an poſſit eſſe tabellio, remiſſiue.*

§. Illud. Pro huius §. declaratione ꝓmitte gl. ſup verbo, ꝓtocollũ, q̃ dicit ꝓtocollũ dici a ꝓtos, & c. hoc pre-
1 miſſo no. tex. ibi, tanq̃ adulterina. ex quo † no. omiſſionẽ ſolẽnium inducere ꝓſumptionẽ falſitatis, vt hic. ad idẽ C. de nu. & act. l. nulli. lib. 12. ꝯ q̃ ꝓſumptionẽ nõ vr̃ poſſe admitti ꝓbatio ĩ ꝯriũ, tanq̃ ſit ꝓſumptio iuris, & de iure, vt eſt gl. in fi. in l. iube-
2 mus. in fi. C. de teſt. † ſed circa hunc §. quæro, pone qd vnum
inſtr̃m eſt ſcriptum manu vnius notarij, & ſubſcriptum, & ſignatũ manu alterius. tex. vr̃ velle, qd tale inſtr̃m debeat haberi
ſuſpectũ, c. inter dile. ext. de fi. inſtr. circa qd vide ibi no. p Hoſt.
ad idẽ in c. cũ olim. ext. de priu. per hoc vr̃ tenere gl. ordinaria
3 19 diſt. in ca. in memoria. † Quæro, pone, quod tabellio rogat᷒
ſcripſit protocollum, & nõ recitauit corã partib. an valeat? dic
vt no. gl. in l. fi. C. de fideicõ. ga hic tractatur de tabellionibus.

Quæro

4 Quæro, quis poſſit tabellionē creare, & de eius officio. & de
a ipſius inſtrumentis dic per Inno. in c. 1. & 2. ext. de fide inſtr. &
vide, ꝙ ipſe no. in c pe. & fi. eo. tit. & vide Spec. poſt eum de in-
5 ſtru. cau. §. reſtat ver. ſed ſi quis poteſt. † Etiam aduocatus poſſit
eſſe tabellio. vide C. de tabularijs l. generali, lib. 10.

ADDITIO.

a Creare. Vide d. Ale. de Imo. in l. nec ei §. 1 de ado. & per Ioan. de Lig. de feu. excõ. ten. a dicebam & Fel. aliquid in c. quoniam contra, de proba. vbi etiam ſibi in apoſt. dixi, & plenius per eum in c. cum P. tab. de fide inſtr. verſ. quæramus, & ultimo Old. conſ. 75.

COLLATIO V.

De eccleſiaſticarum rerum immobilium alienatione. Rubr.

1 *Res mobiles eccleſiæ ſine decreto alienari poſſunt.*
2 *Alienari vt poſſit res eccleſiæ, debent fieri tractatus, & qui tractatus requirantur, remiſſiue.*
3 *Decretum ſuperioris, ꝙ requiratur, quando res eccleſiæ alienantur, & an ſufficiat conſenſus.*
Differentia inter decretum, conſenſum, & authoritatem, remiſſiue.

ET circa.ᵃ Eccleſia pp debitū fiſcale regulariter reb. mobilib. non exiſtentib. res immobiles alienare põt, & in ſolutum date. ſed p priuato debito ſolū in ſolutum dationē facere, põt conſenſu accedēte oīum ſuperiorum, & oīum ibidē ſeruientiū, ac de ſuſpecto adhibita cautione debita, excepta maiori eccleſia cum ſibi adiacentib. h. d. vſq; ad finē. No. tria ex hac conſtitutio. Pri-
1 mo ibi, mobilium non exiſtentium ſubſtãtia, &c. † Ex hoc habes expreſſe, ꝙ res mobiles eccleſiarū poſſunt ſine decreto alie-
2 nari, de quo in d. § nos igitur. j. de non alie. † Secundo no. tex. in §. ſancimus, ibi, ſnīa tali præcedente, &c. ꝙ ad hoc, vt poſſit fieri alienatio rei eccleſiaſticæ, requiritur, ꝙ præcedat tractatio in-
a ter pſonas eccleſiaſticas,ᵃ vt hic, de quo, & quot tractatus requirantur dic, vt no. per gl. in c. 1. ext. de reb. eccl. non alie. lib. 6. & p Inn. ibi, & 12. q. 2. c. ſine exceptio. & ext. de his, quæ fiunt a prælã. c. 1. & vide ꝙ habes 10. q. 2. c. hoc ius. & eadem cauſa, & q. c. ſi oeco-
3 nomus † Tertio no. tex. ibi, de decreto celebrato, &c. quod in alienatione rei eccleſiaſticæ requiritur ſuperioris decretum, & idē hēs. j. ibi ita n. de fa. & c. & verſi. ſi verò priuatus, &c. de qua q. tangit gl. in d. c. 1. & ibi latius per Inn. vbi gl. Inn. no. drīam facit inter decretum, conſenſum & authoritatem, & vr velle ꝙ in alienatione rei eccleſiaſticæ ſufficiat ſolum conſenſus ſuperioris, & decretum non requiritur, & ibi Inn. dicit, ꝙ licèt ll. requirant decretum in alienatione rei minoris. tñ nulla eſt quæ dicat, ꝙ in alienatione rei eccleſiaſticæ requiratur decretum, ſed tñ ꝯ Inn. vide gl. in c. cum conſuetudinis, ext. de conſue. & ext. de tranſac. c. ſtatuimus. vbi ponit drīam inter dicta tria, & qd no. ipſe Inn. ī c. ſtatuimus extra de tranſ. in gl. 1. vbi ipſe vr velle, ꝙ in alienatione rei ec. decretum ſuperioris, vel ꝯſenſus ſufficiat, tãgit ẽt gl. 10. q. 2. c. ſi oeconomus, §. fi. in gl. hodie ſufficiat.

ADDITIO.

a Eccleſiaſticas. Quæ ſolennitates autem requirantur, & exigantur ad rei eccl. alien. validitatem, & ex quibus redd. tur nulla vide Bar. capoſſe, & notat conſ. 1 q. in c. vſſi p. dictis publicis inſtrumentis, verſi circa quam conſultationem, cum ver. ſeq. in prima parte, & ver. poſtquam ſi ſit ob ſenſum cum ver. ſeq. & in co. iii. 19 incip. viſo quodã inſtrumento. ver. verum prædictis non obſt. ſæ, & verum, cum ver. ſeq. & ver. 3. principaliter. & in c. quæ in eccleſiarum. de conſt. in prin. ver. no. 2.

De iureiurando a moriente præſtito. Rubr.

1 *Perſona hæredis videtur vna, & eadem cum teſtatore.*
2 *Hæres non poteſt voluntatem defuncti pro parte approbare, & pro parte improbare.*
3 *Verba enunciatiua teſtatoris non iurata non ſeruantur, & quando ſeruentur, remiſſiue.*
4 *Teſtator, ſi diſponenda iurat, an eius voluntas ſeruetur, remiſſiue.*
5 *Teſtator ſi dixit ſibi tantum deberi x. cum xx. deberentur, talis aſſertio etiã non iurata prodeſt debitori.*
6 *Hæres non ſeruans iuramentū defuncti, quando priuetur hæreditate ipſo iure.*
7 *Teſtator aliquid confitens in teſtamento, ſi ſuperuiuat, an poſſit talem confeſſionem reuocare.*
Confeſſio in teſtamento quam probationem faciat.
8 *Verbum, relinquo, quòd trahatur ad hæredis inſtitutionem.*

SEmper hanc. Iuſiurandū a moriente pſtitū, in quo ſubſtãtiæ ſuæ mēſuram facit manifeſtã inter ſuos hēdes diuidendo, ab hēde ſeruandū eſt, pœna non ſeruantib. imminēte, creditorib. tñ nullū piudiciū gñai. h. d. vſq ad fi. No. duo, Pri-
1 mo, † ꝙ pſona teſtatoris & hēdis videntur vna, & eadē,ᵃ & vide
a qd no. ext. de iu. cal. c. 2. gl. 1. li. 6. Scdo no. qd † hēs nō pt p parte
2 approbare voluntatem defuncti, & pro parte reprobare, l qdã

3 eulogio. C. de in deli. cū ſi. Op. & vr ꝙ hæc defuncti voluntas, cum ſit enunciatiua, nõ ſit ſeruãda, vt l. ſcriptura. C. cõ. vtr. iud. & l. ex his uerbis, C. de teſt. mili. cū ſi. Solu. qñq; teſtator uerba enunciatiua pferēs iurat, & tunc licèt eius uoluntas ſit enūciatiua, eſt ſeruanda, vt hic. Qñq; non iurat, & tūc ſecus, vt in ꝯtrs, & ita no. ī d. l. ſcriptura. & hic in 1. gl. ma. & C. arb. tu. l. ff. de le. x. l. cū pr. § pr. q filio. & l. ſi §. 1. eo. tit. Oppo. & vi, qd volūtas defuncti enūciatiua dēt ſeruari ẽt ſine iuro, ut l. 1. §. ult. & l. 2. ff
4 ad Sill. Sol. vt no. gl. ī l. rõnes. C. de pb. † Quid aūt iuris ſit, ſi teſtator iurauit ſed hoc diſponēdo non enūciãdo dixit? dic vt nc. hic in gl. & qd no. in l. peto. in prin. de le. 2. & in d. l. 1. C. arb. tu. cū gl. ſ. all. No. gl. qd in eXneis. idē no. de pba auth. qd obtinet, q̃
5 ſumit ex hac ꝯſtõne. † Sed q̃ro hic, qd ſi nõ iurauit, & dixit ſibi tñ x. dēri, cū xx. dērent an hoc pdeſt debitori? & gl. vr velle qd ſic, ī eo, qd dt, imo & ſine iuro & iſtud ē pp dictionē taxatiuã, tñ, & hæc fuit opi. Hug. no. ī l. rõnes, C. de pb licèt ibi dicat, qd hoc non pdeſt debitorib. & ſi teſtator apponat dictionē, tñ. ſi iuret nõ deberi xx. ſed dicat ſibi dēri tñ x. ſed pcedēt opi. approbat hic Ia. de Bel. rõ eſt, dt ipſe, qa vī legati obtinet, facit l. qd mihi. de lib. le. ff. & l legaui. cū ſi. e. ti. & iſtã opp. puto uerã, pbat p tex. in l. Titia §. cū rõ, ff. de adim. lega. hēs ex pdictis ergo, qd iurm defuncti operaī ẽt ꝯtrīi effectū, qa operaī repetitionē legatorū ab inteſtato, vt no. in l. ſi pr. §. filijs matrē. ff. de leg. 1. ſm
6 aliã lec. † Quærit hic Ia. de Bel. an hīs non ſeruans iuſiurãdum defuncti priuei hēdiiate ipſo iure. & vr qd ſic, vt in §. pœna, &c. j. c. & in ꝯrium facit, qd no. ſ. de hær. & fal. §. ſi qs aūt non implens. ſed dic, ſm cum, ꝙ aut hēs eſt inobediens in agendo, uel aliqd faciendo ꝯ voluntatem defuncti, & tūc priuaī ipſo iure, qñq; eſt inobediens omittendo, & negligēdo uoluntatem defuncti implere, & tunc nõ priuatur ipſo iure, quod eſt no. ſm
7 eum. † Secūdo q̃rit ipſe, qd ſi teſtõr eſt ꝯfeſſus ſe mihi dēre, c. poſtea uerò moriēs vult uenire ꝯ illã ꝯfeſſionē an poſſit. vr ꝙ ſic, qa volūtas teſtõris eſt ambulatoria, ut l. 1. § fi. ff. de adi. leg. l. cum hic ſtatus, § oro. & §. pnīam. ff. de do. inter ui. & uxo. ꝯ vr ꝙ nõ, qa in teſtõ ꝯhl põt, ut no. in l. hēdes palàm §. fi. ff. de teſt. ꝯctus ppœnitentiã non pt reuocari, qa vim vltimæ uoluntatis obtinet, vt l. C. de fal. cã adie. le. cum ſi poſtea ꝯcludit, qd aut talis
b ꝯfeſſio fit abſente parte, & non piudicat,ᵇ vt ex ea poſſit pbō ꝯ ꝯficientem induci, vt l. fi. ff. de iter. act. & l certū. §. ſi qs abūs. ff de ꝯfeſ. aut fit pſte aduerſario, & tūc talis ꝯfeſſio obtinet uim ꝯctus celebrati inter uiuos vt d. l. hēdes, in fi. & hoc caſu talis cõfeſſio non pt reuocari, ut l gñaliter. C. de nõ nu. pe. ff. depoſiti. l. Publia. in fi. ſed hanc q firmant Doc. in l. gñaliter. & ibi tenet Pet. quod ex tali ꝯfeſſione inducaī probō debiti, & ſic uī, ꝙ nullo mõ poſſit reuocari, ſm eum. ſed hoc dictum Pe. vī falſum, nam talis cõfeſſio facta a teſtatore non inducit pbōnem debiti ſed ſolum petitioe fideicom tex. eſt in l. Lucius. §. ſi quis, ff. de leg. 2. niſi teſtator iuraret, ut l. cum quis, §. codicillis eo. ti. ideo
8 tene opi. Ia. quã ſ. dixi, quæ uidetur uerior. † Vltimo no. tex. ſitque pœna. ibi his, q̃ relicta ſunt, &c. quod uerbum, relinquo, trahitur ad hæredes inſtituros, nam hic appellatur relictum, de quo dixi de hær. & fal. §. hoc quidem. ubi eſt gl.

ADDITIONES.

a Et eadem Adde dn. Soc. in conſ. 60. incip. in præſenti conſultatione verſ. ſed hæc obiectio. circa med. in 1. parte ꝙ licèt hæres & defunctus cenſeantur eadem perſona, id eſt uerum, ſed iuris fictione, quia in ueritate differunt, cum diuerſæ ſint perſonæ, diuerſas animas habent, & ideo uinculum vnius non ligat animam alterius, niſi illius culpa interueniat, & adde Fel. in c. de quarta, de præſcrip. in prin.
b Non præiudicat. An & quando uerò præiudicat, vide in Fel. in c. ſi cautio. de fi. inſtr. & ver. declaratio. circa fi. ver. cum ver. quarta declaratio & Fel. ibi plene.

Vt præponatur nomen Imperatoris. Rub.

1 *Apponi quæ debeant in inſtrumentis, remiſſiue.*
2 *Notarius actorum, an in libro actorum apponere debeat illas ſolennitates, quas apponere tenetur in inſtrumentis.*
Acta an requirant teſtes, remiſſiue.
3 *Inuocatio nominis domini, ſi non reperitur in inſtrumento, ꝙ inſtrumentum non vitiatur, tamen ſe remittit ad Spe.*
4 *Omiſſio crucis in inuentario, non vitiat inuentarium.*
5 *Sententia an contineatur, & ueniat appellatione actorum.*
6 *Scriptura priuata, an requirat, quod in ea apponantur dies, & conſul. qd nõ.*
7 *Locus in inſtrumentis apponendus eſt.*
8 *Locus loci confecti inſtrumenti, in inſtrumento apponi debet.*
9 *Sigillum notarij apponitur in inſtrumentis.*
10 *Inſtrumenta poſſunt confici in prima, & ſecunda perſona.*
11 *Inſtrumentum poteſt confici per uerba præſentis, uel præteriti temporis.*
12 *Conſueta apponi in inſtrumentis, ſi non apponantur, inſtrumentum uitiatur.*
13 *Anni domini poni debent in inſtrumentis.*
14 *Notarius an poſſit apponere diem, conſulem, & locum, ſi in inſtrumento nõ reperitur.*
15 *Hora diei, quo conficitur, non ponitur in inſtrumento.*
16 *Dies appoſita in uno inſtrumento, quando videatur in alio repetita.*

ILlud omnium. In documētis dēt pricipis nomē, & ann' ī pri. & īdictio deſignari. hē ꝯſulis nomē, & annus ꝯſulatus, dēt ẽt dies, & menſis celebrati ꝯctus apponi, & etiã annus ꝯditæ ciuitatis,

ciuitatis,ſi hoc hēt conſuetudo,debēt ēt documenta claris no
tis,& lr̄is ſcribi.h.d.vſq: ad fi.in tex.ibi, cis,ſ.documētis,ibi ve-
tuſtiſſima.ſ.principia.ibi,Imperatorē.ſ.ſequentiū, & ita de cæte-
ro ſcribant.† No.q̄ ſunt illa,q̄ dēnt in inſtr̄is apponi.de quo la-
tius no.in l.gn̄ali.de tab.lib.10. & ext.de fi.inſtr.c.inter dile.uer.
ſed ꝯ̄ priuilegiū & vide,quod no.in c.qm̄ ꝯ falſam,ī gl.antepe.
extra.de ꝓb.† Secundo no in hoc prin.a quo habuit originem
3 ciuitas Romana Tertio no.in uerſi.vn̄ ſancimus, quod nota-
rius,qui in iudicijs acta ꝯficit,dēt illas ſolēnitates in libris acto
rū apponere,quas apponit in inſtr̄is.& ſic facit, ꝙ acta reqrāt
teſtes.ſeu teſtiū ſubſcriptionē,ſicut & alia inſtr̄a, qđ habuiſtis
tactū,ſ̄.de hæ.& ſal.§.ſi uerò abſunt.& tāgit̄ in l.in do.C.de do.
de quo dic,vt in c.poſt ceſſionē,ext.de ꝓb.p gl.& Inno, uide qđ
no.gl.in d.c.qm̄.p Inn.in c.ad audiētiā, ext.de ꝑſ.& de of.& po.
iu.del.c.cū in iure,& vide Inn.in c.ſi ext.de fi.inſtr, † No.uer.ſi
2 qua uerò,ibi,& incho.mox autore Deo cū ſua gl.ſup uer.duo
dicit,primo,& priuſq̄ alia ponant̄,ex quo tex.cum gl habes, ꝙ
in quolibet inſtr̄o debēt apponi ī ptin.ipſius inſtr̄i iſta uerba,ī
noīe dn̄i.&c.& ſic uſ̄,ꝙ ſi hæc uerba in inſtr̄o non apponant̄,
inſtr̄m nō valet,quaſi deſit ſolennitas,q̄ in inſtr̄is reqrit̄, p hūc
tex.p hoc ēt facit,ꝙ ſi iſtud de ꝯſuetudine ꝯſueuit in inſtr̄is ap
poni,ſi nō apponat,inſtr̄m nō ualet,arg.eius qđ no.in hac.glo.
q̄ incipit,puta.&c.& ꝯ̄.dicā in ꝯ̄rium vr̄,q.a.iſta vr̄ leuis ſolēni
tas ergo eius omiſſio nō vitiat,l.1.in fi.ff.de vē.† ten.ſ.p hinc eſt,
4 ꝙ Doc.dn̄t,ꝙ licèt in inuētario facto p hr̄dē requirat ſignum
crucis.tn̄ ſi tale ſignū omittatur nō vitiat,vt no.Doc.in l.fin.§.
ſin aūt dubius.de iu deli,& no.ext.de teſt.c.Ray.ſic igr̄ dēt eē in
ꝓpoſito,licèt illa uerba nō apponantur,& vltimā partem puta
xem veriorem.circa hoc tn̄ uide Spe.in tit.de inſtr.edi.§.br̄.ver.
5 1.† Quarto no.tex.cū gl.q̄ incipit,ſ.in ſententijs,ꝙ appellatione
b actorum inſla non ꝯtinetur,[b] de quo no.C.vt li.pen.l.licèt,C.de
6 app.l.a ꝓ conſulib.cum ſi.† Quæro, dr̄ hic de ſolennitate, quæ
dēt apponi ī publicis inſtr̄is:an priuata ſcriptura hoc reqrat, ſ.
diem,& ꝯſulem,& ſim.tex.vr̄ ꝙ non,in l.pe.§.idem q̄ſiit. ff. de
pig.ꝙ vr̄ tenere gl.in l. ſcripturas.C.q po.in pig.hab.q̄ īcipit ita
temere.ſed illi l.pe.pōt rn̄deri , ꝙ ibi loquat̄ in oblōne pigno-
ris,quaſi ſit ſpāle in pignoris oblōne,ſeu oblō.reali,vt no.gl.in
l.2.in §.item Labeo.ff.de aqua plu.ar.Et. ꝙ in priuata ſcriptura
dies,& conſul requirantur,vr̄ tacite ſentire gl.C.de ꝯ̄h.& cōm.
ſtip.l.optimam.in gl.fi.ꝯiuncto prin.gl.cū ū. Cy. diſtinguit,aut
inſtr̄m fit ad ꝓbādū,& tūc reqrit diem, & ꝯſulē, ut l.1.§.editio-
nes.ff.de eden.& d.l.optimam.& hæc ꝯſt.cum ſi.aut fit ad ꝯ̄hen
dum,& nō reqrit diem,nec ꝯſulem,ut d.§ idem q̄ſiit,& ſic Cy.
intelligit d.§.Idem q̄ſiit,ubi inſtr̄m fit ad ꝯ̄hēdum, ita no. ipſe
in d.l.optimam,C.de ꝯ̄h.ſtip.& Doc.in auth.ſi qs,in aliquo.C.
de eden.& in l,ſi qua,de diuer.reſcr.Sed Gul.de Cu.intelligit d.
§ in priuata ſcriptura,in qua dicit non requiri diem,& cōſu-
e lem,[e] ita no.ipſe in d.l.1.§.editiones.ff.de eden.& iſtā opi.tenet
gl.25.q.2.c.ſi qua beneficia.nō ob.d.§.editiones,qa ibi loquitur
in publicis inſtr̄is,ut ibi no gl.nō ob.l.p̄tor,in prin.eo.tit, quia
ibi non dr̄,qđ priuata ſcripi.diem & ꝯſulē reqrat,ſed d̄t, ꝙ ſi ē
appoſitus debet edi,& hoc vr̄ ſentire gl.l.ſi quis ex argentarijs.
§ initium tabularum eo. tit.& hāc opi,Gu.tenet hic Ia. de Bel.
7 † Quæro,quia hic non dr̄ de loco,an locus debeat in inſtr̄is ap
d poni?gl.eſt,ꝙ ſic[d] in d.l.optimam,& l.gn̄ali.C.de tab.lib.10.no.
ext.de re iud.c.Abbate.in gl.ſi donatio.lib.6. & ēt in fi. ſup ver.
8 data.† Quæro,an ſufficiat dicere,actum in tali ciuitate , vel ca-
ſtro,uel an ēt debeat apponi locus ſpecialis,ſ.actum in tali ciui
tate in domo talis,& vr̄ dicendum,ꝙ ſufficit dicere de ciuita-
e te,[e] arg.d.l.optimam,& vr̄ tex.expreſſe 11.q.1.c.cum redēptor.
ibi,actum in vrbe Romana,&c.In ꝯ̄rium, ꝙ debeat poni locus
ſpecialis,eſt caſus expreſſus in tit.q.mo.na.effi.leg.§.quantū ue-
9 ro,col.6.& ibi dicam.† Quæro,an in inſtr̄o debeat notarius ap
f ponere ſignū ſuum.[f] dic,ꝙ ſic,ꝓbatur ſ̄m unam lect.ꝯ̄.de inſtr.
cau.§.oportet.ad idē.C.de aſſe.l.fi.,ibi,ꝙ ſolitum eſt,&c.facit, ꝙ
no.in l.1.§.ſi dubitet̄.ff.quemad.teſt.aper. & tangit glo. in §.itē
10 lex Cor.de falſis.Inſti.de publ.iudi,† Quæro,an inſtr̄m dēat ſcri
bi in prima,uel in tertia pſona.Reſpō.nō refert.tex.eſt in c.du
11 dum,ex̄ de cōuer cōiug.ubi etiam de hoc p lo.And.† Quæro,
an tabellio dēat inſtr̄m,p uerbū pn̄tis, uel p̄teriti tpis ſcribere?
v g.an dēat dicere notarius,talis uēdit,& tradit,uel vēdidit, &
tradidit.rn̄deo,non refert,vt eſt tex.in c.qđ aūt , ext.de iure pa.
No.gl.forte,in fi.uide qđ no.ext.de fi.inſtr.c.inter dile.ſup ver.
12 in do.† No gl.puta ibi,ius apponendū ſu.no. ex hac glo. quod
g omnia,q̄ ſunt conſueta poni in inſtr̄is,debēt apponi, & ſi nō
13 apponant̄,inſtrumētum vitiatur,quod no.perpetuò.† Sed ad
uerte ad id qđ gl.dicit de annis dominicæ incarnationis,quia
qđ tales anni apponantur in inſtr̄is probatur per tex.13. diſt.c.
in nomine dn̄i.ſed quod de conſuetudine apponantur, eſt ve-
rum in Tuſcia,hic apponūtur anni natiuitatis dn̄i,& ideo ſer-
14 ua quod conſuetudo vult,vt hic in gl.† Quæro , inſtrumētum
eſt ꝯfectum ſine die ꝯſule,& loco,an notarius poterit talia ap-
ponere ſi recordat̄.dic,vt no.in Spe.in tit.de inſtr.edi.§.poſtre
mo,ver.ſed nunquid confectus.& no.in l.ſi qs d.cu.C.de fal.&
in l.Imp.ff.de ſta.ho.& niſi iſta talia apponant̄,qđ iuris ſit, vide
15 Spe.in d.§.poſtremo.ver.qđ ergo ſi dies,& ver.ſi locus.† Quæ-
ro hic dr̄,ꝙ dēt apponi dies confecti inſtr̄i,an dēat apponi ho
ra diei? dic quod non, de quo p Doct.in d.l.optimam. in 5.q.
16 † Quæro pone,ꝙ in ꝓtocollo eſt appoſita dies,poſtea notari[a]
fecit inſtr̄m ſine die,an videatur repetita dies, vt ſicut eſt in ꝓ-
tocollo,repetatur, & ponatur in inſtr̄o. Iac.de Are.tangit in l.
in cauſis.C.de acc.& Spe.in d.§.poſtremo, ver.quid ergo.

ADDITIONES.

a In nomine domini. Adde Fel.in c.ſi ſcriptura.ver.& inter alia,cum ſe.de fide inſtru.vbi etiam quid in inſtrumentis confectis inter Iudæos.

b Non continetur. Tu ad hoc omnino vide Fel in c.quoniam.ver.no.5.de proba.vbi alleg. pro & contra.

c Et conſulem Vide d.Mat.in no.incip.no.quod tempus,& locum,&c.ff de.Alex.de Imo.in l.prior.in prin.ff.de eden.& in 1 conſilio ff & in l.cum tabernam § idem quæſijt in apoſt.cum concord.

d Quod ſic.Sed quæro,nunquid valeat conſuetudo in contrarium? dic quòd non,ſecundum Rotam in deciſ.anti.conclu.595.incl.,verum valeat conſuetudo, per Fel.in d.c. Abb.all.in tex.quia eſt contra ſubſtantiam contractus,ideo nulla,vt per gl.ord.in c.ſi putamus in gl.3 de conſue in 6 de quo dicto facit ſcāſ Ro.in l in illa,ff.de verb.obl.& in l.de pup § qui nancia.ff de no ope.nun ſed in die, prout in propoſito no. Doct.poſt Lap in d.c Abb.& Do.Ant.in procę.Decre ꝙ ibi conſuetudo ſemper attēditur,illud non procederet reſpondendo ad d gl Inn.in d c.non putamus, ꝙ illud eſt de ſolēnitate,non de ſubſtantia,quæ differunt,vt per Inn c.quod ſicut,in gl.mag.ext.de elect.& d.l in l etiam C.de exec.rei iu.& in repe l.a. C de ſacroſ eccl.& ꝙ iſtæ ſint ſolemnitates,vide Bar.in l.ſi quis legatum.ff. de fal.& Bal.in l.1 §.1 circa med. ff de eden.

e De ciuitate. Sed nunquid ſufficeret,ꝙ notarius ſcriberet actum eſſe in terris Imperij, vel eccleſiæ,non expreſſa ciuitate,vide Fel.in c.1.de fide inſtr.in ver.demum autem excep tionis.

f Signum ſuum Adde Bal in l.non aliter,ff.de adop.& in l.1 § editiones , ff.de eden.& Bart in 1 conſil ff & Iac.de Are.& Imo in l.ad teſtium,§ ſi quis.ff.de teſti.& gl.in § item lex Cornelia.Inſti.de pub.iud.& Spec.in ti.de fide inſtru.ver.item quod non eſt ſignatum.

g Menoch No glo.Cranet conſ.226.nu.4.

Scenicas non ſolum ſi fideiuſſores præſtent.etc. Rub.

1 *Iuramentum licitum ſeruari debet.*
Non ſeruans iuramentum,quando punitur.
2 *Periurus an ſit infamis,& quæ ſit pœna periurij,remiſſiue.*
3 *Periurus non admittitur ad teſtimonium.*
4 *Contra iuramentū temerarium,an liceat propria authoritate venire,quod ſic.*
5 *Iuramentum temerarium,an repell.quem ab actibus legitimis,remiſſiue.*
6 *Pœna, an imponatur pro illicito iuramento.*

NOuimus pridem. Iuramētum ſuper rē illicita ſeruari nō debet.h.d.Opp.& vr̄, ꝙ omne ſeruandum ſit iuramentum,vt in c.cum contingat,extra, de iureiur.c.licèt , de pac.lib.6.Op.dr̄ hic.ſi qua omnino, &c.& ſic innuit, quod
1 pro periurio imponatur pœna, cōtra d.l.2.C.de reb. cre.† Solu.
a ibi iur̄m eſt licitum,& ſeruandum,[a] tamen ille qui non ſeruat
non punitur niſi quo ad Deum,non quo ad mundum, & qđ
non punitur quo ad mundum , eſt verum iure ordinario.l.ſi.
C.de crimi.ſtel. Qn̄que imponitur etiam pœna quo ad mundum,puta ſi quis venerit ꝯ̄ pactum,quod iuramento firmauerat, vt l.ſi quis maior.C. de tranſ.ſecus ſi ſolum contra ſacra-
2 mentum veniat,vt l.Lucius,ff.de his,qui not.infa.& ibi gl.† An
b periurus ſit infamis,[b] vide 6. q.1.c.infames, & 22.q.5.c ſi quis
coniunctus.de iud.c.querelam.& 6.q.1 quicunque,vbi etiā po-
3 nitur,quæ ſit pœna periurij,& ext.de iureiur.c.quanto.† Quæ-
c rit gl.an periurus admittatur ad teſtimonium,[c] poſito.ꝙ non
ſit infamis? & gl.hic tenet,quod non ſuper ver.ſi qua.idē no.
in d.l.Lucius.ad idem ext.de teſti.c. teſtimoniū, & in d c.quiſquis. & facit quod no.gl.in l.Imperialis.§.1.C.de nup.& in l.3.
4 §.lege Iul ff.de teſtibus.† Quæro,quia iſta conſtitutio loquitur
de illicito,ſeu temerario iuramento,an liceat venire ꝯ̄ tale iuramentum propria authoritate.dic,quod ſic, vt no. in c.venerabilem,ext de elec.& vide,quod no.in c.ſi.ext.de teſt.& 22.q.
5 1,c.innocens.† An autem iur̄m temerarium repellat quem ab
actib.legitimis? dic vt 85.diſt.c. Florentinū,& ext.de teſti.c.in-
6 timauit.& qđ tangitur in d.c.infamis.6.q.1.† An autem pro illicito,vel temerario iur̄o imponatur pœna,dic vt in c ſicut noſtris,& c.quæſitis,ext.de iureiur.& 22.q.4.c.qui ſacramēto.Vltimo vide gl.ſuper ver.vitam in fi.vel ſecundum Iac.de Bel.qđ illa l.Imperialis.§.1. loquitur in muliere ſponte ſe proſtituente,hic vero in muliere decepta,vt patet ibi,male inducta,&c.

ADDITIONES.

a Et ſeruandum. Adde quod iuramentum ſit ſeruandum,& obliget, debet habere iudicium,iuſtitiam,& veritatem, quorum ſi alterum deficiat non eſt ſeruādum,vt per du Soc.in conſ.67.incl.circa primum q verſ.ſupereſt nunc,ubi,quia tunc iuramentum,in 1.parte.

Adde Barth.Soc.in ſuo tract.fallen.reg.106.& Philip. Corne.conſ. ſuo 55.incip.viſis inſertis, in vol 3

b Infamis. Vide.Fel in c teſtimonium ver ſed eſt difficultas.de teſt.vbi eſt,an in eum cadat excuſatio, ibi circa prin.ver.vltra alias.

c Ad teſtimonium. Vide Fel.in c.ex parte.de teſti.verſ.no in c.per tuas.de ſimo.circa fin & Aldan conſ. 191.

Vt non fiant pignorationes, &c. Rubr:

1 Repraſalia non poſſunt concedi, & quando poſſunt concedi. nu. 2.
2 Captus pro repraſalijs pro alio ſi ſoluit, an poſſit ab eo cuius occaſione ſunt cō ceſſa, ſolutum repetere.
4 Pœna de qua hic, imponitur ipſo iure.
5 Donatio facta vltra quingentos aureos, coram quo iudice debeat inſinuari.

IN honeſtas. Nulli licitū ē ſm formam pignorōis exigere alium, ꝑ alio pœna ꝯfaciēti imminente. Item ſicut donatio fcā a principe priuato inſinuatione nō eget, ita nec ꝯ.h.d. Quæro, ꝑ huius tit. declaratiōe, qd vult dicere tex. ſm pignorati. formā? gl. exponit formam. i. pactum, & idem dr glo. ſi nō interuenit pactū, & multomagis, ſed ego puto, qđ iſte tex. velit dicer ſm pig. formā. i. ſm formā rep̄ſaliarū: nā idē ē dicer pig. qđ rep̄ſalias. ita tex. exponit, ext. đ ilu. & dā. da. c. 1. li. 6. vbi đ hac q. fit mētio. dr. n. tex. & ſic pignoratiōes, quas vulgaris loq̄la rep̄ſalis no
1 minat. &c. † Et ſic ea hoc tea. ſic poſito, & declarato, no. qđ rep̄ſaliæ non poſſunt ꝯcedi, idem no. in d. c. 1. ad idē facit, C. vt nullus ex vic. l. 1. lib. 12. ꝟ. vt nulli iud. §. qa verò. & de excu. & exact. l. nullā, li. 12. & de omni agro deſer. l. hac diffi. lib. 11. facit l. nullus. C. de iu cū ſi Sed ꝯ hoc opp. de c. dilectis filijs, ext. de appel.
a & de iureiu. c. ſi quis. 22. q. 2. c. dn̄s noſter. † Solu. quandoq; ciuitas, ſub qua eſt perſona debitria, vel delinquens, requiſita dene-
a gat facere iuſtitiā, & tunc repræſaliæ p̄nt cōcedi, a vt in ꝯtrario: qn̄que illa ciuitas requiſita non denegat facere iuſtitiā, & tunc rep̄ſaliæ nō p̄nt cōcedi, vt hic cum ſi. s alle. ita no. Inno. ext. de fo. cōpe. c. poſtulaſtis, & c. dilectū. ad qđ facit, qđ idē Inno. in c. olī cām, ext, de reſt. ſpol. & vide gl. in đ c. dn̄s nr̄. & facit ad p̄dicta, ꝟ. de q̄ſtore, §. ſi verò forſan, ꝟ. vt diffe. iu. §. & 2. & § ſi verò ꝯtigerit, & ext. de off. ord. c ſignificauit & quod tangit gl. in d. §. nullus, qđ tangunt Doc. in auth. habita, in fi. C. ne filius ꝑ patre. Secūdo op. de l. numerus proui. C. de tab. li. 10. Sol. vt ibi no. gl. de iſta mā, an repræſaliæ concedi poſſint, & quibus, & contra quos, & an priuata perſona cui conceſſæ ſunt rep̄ſaliæ, poſſit ꝑpria authoritate ponere ī carceribus perſonas captas rōe rep̄ſaliarū: dic, vt in q. quam diſputauit Pe. de Bel. ī ciuitate iſta. & po
3 nit in hoc ti. & ego feci vnū tractatū, † An āt ſi aliquis eſt capt⁹ ꝑpter repreſalias cōceſſas propter delictum alterius, & ſoluat, poſſit ab ipſo repetere. Ia. de Are. ponit ī l. 2. ff. de verb. obl & tenet qđ ſic, pro quo facit tex. cū gl. in l. nam & ſi ſeruus. ff. de nego. ge. & l. fi. §. fi. ff. de dolo. l. ſi verò, §. cū autē ff. de his qui deie. vel effu. No gl. ſuper ver. formā pura, idē no. in auth. & oīno, C. ne
4 vxor ꝑ marito. † Quæro, hic dr̄, & cadere ēt ab actione ipſo iu
5 re. Odoſ. tenet qđ ſic, per tex. in d. auth. & omnino. † Quæro, qd vult dicere tex. ideo egeat geſtis monumentorum: dic, vt in gl. ſuper ver. geſtis, & ſeq. ex quibus habes, quid velit dicere in ſumma, de quo tangit in l. illud. C. de ſacroſ. eccle. & l. ſancimus. C. de don. et circa hunc § vide, quod dixi, ſupra, de non alie. §. ſancimus, ſuper glo. ibi poſita.

A D D I T I O.

a Concedi Adde Bar in trac. repreſa in 1 q princ ver. 2. ad hoc, & Bald. & Saly in auth. & omnino. C ne vxor pro marito ſed ab ext a quero, nunquid ſint licitę in fo conſcientiæ vide Pe. de Su. in d. auth poſt Sal & Bar. loco ſupra alle & Tho de Aquino, 2. 2. q. 40 c 1.

De exhibendis reis, &c. Rubr.

1 Lis quod non dicatur conteſtari per petitionem reſcripti.
2 Abſolutoria lata ab obſeruatione iudicij, an dicatur diffinitiua, vel interlocutoria, vbi diſtinguit.
3 Citatio partis an requiratur quādo fertur ſnīa ab obſeruatiōe iudicij, remiſſiue.
4 Expenſa in caſu huius §. quod veniant ex ſtipulatu, & non officio iudicis.
5 Solennitas, quæ debet interueniſſe poſt actum, ſi omittatur, quod actus per hoc non vitiatur.
6 Inopia q contingat ex peregrinatione.

PLurimi. Reus non eſt exibēdus in iudicio de vna prouincia ad aliam. niſi pri⁹ actor fideiuſſoriam p̄ſtiterit cautionem, certā quātitatem ꝑmittens, ſi litem non exequatur, aut exequens non vincat, & reo cōparēte ſi actor ꝟ. a. dies non comparuerit, reus abſoluendus eſt a iudicio, eo exacto ꝙ ab actore promiſſum eſt, & ſi qd amplius reus expendiſſet. h. d. Opp. & etiam vr̄, quod ſine ſatiſdatione actoris debeat reus trahi ad iudicium, vt l. ſi quādo. C. de dila. Sol. iſta l. corrigit illā, & io ſup d. l. eſt poſita auth. ꝙ fieri, q̄ hic ſumit. Opp. Scđo, & vr̄, ꝙ licet s. x. dies actor nō cōpareat, nō iō tn̄ cā terminei, quia ciuilis cā triēnio, criminalis biēnio durat. vt l. ꝑperādum. in prin. C. de iud. l. fi. C. vt ꝟ. certū tp̄s, &c. dt gl. loqī de ſnīa diffinitiua, hic verò loqī de ſnīa interlocutoria, & abſolutoria ab obſeruatione iu. nō. n. hic pōt ferri diffinitiua: tū qa lis conte. non erat tū qa nō erat liquidū de cā,
1 nec t dr eſſe facta li. ꝯteſt. vbi fuit reſcriptū petitū, vt l de qua re, ff. de iud. licèt tn̄ alt decretiſtæ ſeruēt. dt gl. de hoc quid ſeruent,

a dic, vt no. in c. ſtatutū, ext. de reſcr. lib. 6. † No. ergo ex iſta glo. ꝙ abſolutoria lata ab obſeruatione iudicij, eſt iterlocutoria. ad idē tex. cū gl. in l properandum, §. & ſi quidē m. & e. l. §. cū autē, & hoc exp̄ſſe tenet gl. ea l § eum aūt. in 1 gl. cum qua ꝯcor. ꝙ no. in l. aurū. ff. ſi ſeruitus ven. & qđ no. in l. 3 ff. de accuſ. & In. in c. finē litibus est. de do. & contu. & Spe. in tit. de expen. §. fi. verſ. hic ēt capreſſis, ꝯ vr̄ dicendū ꝙ ſit diffinitiua, nam diffinitiua
a eſt illa quę cām diſtinit, a vt l. dicere. §. 1. ff. de arb. & no. 2. q. 6. §. diffinitiua, ſed qn̄ qs abſoluit ab obſeruatiōe iudicij, cā finitur, vt Inſt. de ꝑpe. & tēp. ac. §. ſi ergo, &c. ad qđ facit ꝙ no. in prin. mag. gl in l. Iul. ff. de ꝯdi. inde. Quid dicendum hic? Q̄nq; fert ſnīa abſolutoria ab obſeruatione iudicij, qa iudici de cauſa nō liquet, vel qa libellus fuit male ꝯceptus. & tūc talis abſolutoria eſt iterlocutoria, & n̄ diffinitiua & ita loqī gl in d. l. Titia, & d. § & ſi qdē cū ſua gl. & eadē l §. ſine eadem cū ſi. alleg. p̄t enim iterum agi, vt no. in d. § & ſi qdē, & l. Titia, & eadē l. & poſt. §. cic cūducto. ff. de iu. & l. 1. §. 1. ff. ſi mēſor fal. mo. dixerit, ext. de iu.
3 c. examinata, cū ſi. † Q̄nq. fert ſnīa abſolutoria ab obſeruatiōe iudicij qa reus pendente iudicio ſoluit, & tunc dico, quod eo reſpectu, qđ n̄ p̄t iterū agi, talis ſnīa p̄t dici diffinitiua, vt §. fi. Inſti. de ꝑpe. & tēp act. & iſto mō p̄t itelligi vna opi. no. I d. l. Titia. Sed habito reſpectu, qđ per ſolutionē factam pēdente iudicio, principalis eſt cā ſublata, vt Inſti. q. mo. tol. obl. in prin. & ſnīa, q̄ ſeqtur, nō requirit quid tollat, ſed tm̄ inſtātia iudicij fuit: dico, qđ iſto reſpū eſt interlocutoria. vt no. in d. l harum, §. fi. coniūcta gl. & d §. fi. Inſti de perp. & tēp. act. Quæro, qn̄ fertur ſnīa ab obſeruatione iudicij, an dēat quis citari? dic per Inn. ext. de off. deleg. c. conſuluit. Opp. & vr̄ ꝙ hæc ꝯſtitutio nihil innouet, qa aut vincit & non videt caluniaſſe. & per conſequens ad ex-
4 penſas non tenetur, d. l. ꝑperandum. §. cū aūt † Sol. vt in gl. & vult d. gl. qđ d. conſtō innouet in hoc, qđ licet als expenſæ veniāt iudicis officio, hic tn̄ actor tenet ad expēſas ex ſtipulatu, & ī hoc eſt dr̄ia, vt no. gl. ꝟ. de iud. §. oportet. & l. 2. §. ſi rē, ff. de le. 3. & ff. de rei ven l. non ſolū. in fi. per Doc. in l. ſancimus. C. de iu.
5 Spe. in tit. de expen. §. 1. No. glo. videlicet. † No. ex hac glo. quod quando aliqua ſolennitas debet adhiberi poſt actū perfectū, licèt talis ſolennitas omittatur, nō vitiat actus pfectus ipſo iure, ſed ope exceptionis, cū qua gl. concor. l. vniuerſa de ꝑc. Imper.
6 † Vltimo no. glo. in prin huius l. q̄ incipit, deducunt, ea qua no. qđ ex peregrinatione cōtingit inopia, quod tene mēti, ad idē dicam infra. vt omnes obe. iudi. prouin. §. hæc cōſiderātes. in fi. tex. concord. cum iſto.

A D D I T I O.

a Diffinit. Quādo autem dicatur diffinitiua. vide Fely copioſe, & not. in rubri de re iudic. poſt princip. ubi etiam plene, quando dicatur interlocutoria, & quæ ſit.
Adde Firmanū in ſuo aureo dictionario in ver ſententia diffinitiua, verſ. 1. & Lanfran. in c quoniam contra. §. interloc. & ad nunc 2. verſic. eſt ordine ſucceſſiuo, & ibi poſui in apoſt. ext de proba.

1 Per litis conteſtationem quòd quaſi contrahatur.
2 Reus debet ſe ſubſcribere libello, ſed conſuetudo non ſeruat.
3 Libellus quid ſit, quid debeat continere, an contineat nomē actionis, remiſſiue.
4 Libellus, an debeat offerri, & per quem.
Libellus Offertur ab actore tribus modis.
5 Coram arbitratore an offeratur libellus, remiſſiue.
6 Iudicium ſuper inepto libello, quod procedat ſi non opponatur.
7 Libellus quod non poſſit etiam tacite omitti.
8 Dilatio xx. dierum de qua hic, quòd poſſit per iudicem abbreuiari: & eſt arbitraria.
9 Iudex an denegare poſſit reo in totum dilationem, de qua hic.
10 Litis cōteſt. facta nō data dilatione reo nec ab eo inducijs petitis, quòd valeat.
11 Litis conteſt. an fiat ſuper exceptionibus, remiſſiue.
12 Libellus, peto caſtrum, vel eccleſiam cum ſuis pertinentijs, quod procedat.
13 Libellus, peto quicquid poſſidet in tali villa, an procedat.
14 Exceptio recuſationis iudicis, quod ſit dilatoria, & opponi poteſt vſque ad litem conteſtatam.
15 Reus poſſidens immobilia, non cauet de iudicio ſiſti.
16 Reus cauere debet de iudicio ſiſti, nec releuatur per depoſitionem pignorum.
17 Fideiuſſor de iudicio ſiſti quando ſit obligatus.
18 Fideiuſſor de iudicio ſiſti, an teneatur certam quantitatē promittere, quod nō.
19 Sportulæ quibus debeantur, & a quo præſtentur, remiſſiue.
20 Litis conteſtatio qualiter fiat, remiſſiue ad glo.
21 Litis conteſt. an fiat, quando reus reſpondet verbis affirmatiuis. ad gl.
22 Litis conteſt. q inducatur per reum excipiendo.
23 Præſcriptio, an interrumpatur per litis conteſtationem, etiam nullam.

§. Illud quoque. Reo ad iudicium vocato dēt libellus offerri, & 20. dierū ſpatiū īdulgeri, & ab eo dēt fideiuſſor dari, & ſportulæ ſolēniter depōi, & medio tpe poterit iudex recuſari. vr̄ ali⁹ aſſociari, niſi ille quē petijt ab alio ſit recuſat⁹, & 2a. dieb. elapſis lit. ꝯt. fieri dēt, & aīr fcā nō valet. h. d. vſq; ad §. ſi verò ēt, & hēt duas ptes. Nā prio recitatur antiquū ius. Scđo ius nouū. ſeđa ibi, ſancimus. Subſcribere.

Lreum,

1 .ſrcū. Ex iſto §. ſumiī auth. offeraī. C. de li. ꝯte. † No. tex. ibi, obli-
gei, & facit pro eo, quod no gl. qđ per li ꝯte. dr qs quaſi ꝯhere,
vt no. in l. . in fi ff. de ꝑt. ſtip. vides hic tex. dicentem qđ ille qui
2 eſt ꝯſtiutus ſub li. cōt. obligatur. † Scđo no. tex. §. ſuſcepto, ibi,
ſubſcribere libello, & c. qđ reus debet libello ſe ſubſcribere. Ad
idē gl. & tex. in d. auth. offeratur, ad idem tex. eſt in c. 1 ext. de lib.
obla. licèt gl. hic dicat, qđ hodie hoc non eſt de conſuetudine.
3 † No gl. ī verbo, libellū, q̄ q̄rit, qđ ſit libellus, & c. dic, vt hic, & in
gl. de lib. ob. c. 1. Scđo q̄ro, qđ dēt libellus continere. dic, vt in gl.
ext. de lib. obl. c. 1. & 2. ff. de eden. l. 1. in prin. & p Cy. C. de edē. l.
edita. Et an libellus dēat actionē continere. gl. tangit hic, & ī d.
a l. 1. ī prin. & ext. de iu. c. dilecti.[a] & c. examinata. & ī Spe. de act. et
peti. §. ſeqtur. in prin. de li. conteſt §. quid aūt libellus, & q̄ ſit rō
quare libellus dēat dari in ſcriptis: dic, vt ī gl. Itē an indiſtincte
ſit verū, quod libellus dēat offerri. gl. ponit hic, & plene p Inn.
c. 1 ext de li. obl & ī Spe. de li. conte. §. nūc dicēdū. Quęro dr̄ hic.
4 ꝙ † libell' dēt offerri, an a iudice, an ab actore? dt gl. ſup ver. of
ferri, ꝙ non reperiī l. diffinitū, an ab actore, vel a iudice dēat of
ferri, id de cōſuetudine offertur reo a iudice: iſtud quod gl. dt
hic eſſe de ꝯſuetudine, vīr tenere Doc. eſſe de iure, vt ipſi no. ī
d. c. 1. ext. de lib. obl & no. p gl. Ber. 3. q. 3. c. īduciæ, §. libellū. In. ve-
rò tenet, qđ libell' pōt offerri a iudice, & ēt ab actore, & hoc pu
to verū, ꝑr ēt libellus trib. modis offerri p actorē, & ita lenet gl. ī
5 d. auth. offeraī. C. de li. ꝯt. † Et qa hęc gl. loqtur de arbitro, an co
rā arbitratore dēat offerri libellus. Spe. tenet, qđ nō. in §. reſtat.
6 ver. ſed nunqđ in ti. de lib. obl. † Quæro ſup ver. libellum. gl. di-
cit ꝯtinere tñ dēt, & c. ſđ qđ ſi actione pſonali, vel actione reali
nō exꝑſſa, an ꝓcedat iudiciū? dic. quod ſic, niſi excipiaī, ut l. fi. &
ibi no C. de au. exce. & no. ī l. 3. in gl. mag. ff de edē ff ad exhi. l. iu
dicij. §. quoties verò C ad exhi. l. 2. & qđ no. de re iudi c. Abbate
ſup ver. obnoxium. li. 6. & per Inn. in c. dilecti. extra, de lib. obl.
7 p gl. extra, de cā poſ. & ꝓp. c. cū eccleſia. ſup ver. iudiciū. † Quæ-
ro, an libell' ſit de ſubſtātia, iudicij, ita ꝙ omitti nō poſſit, & gl.
iſta ſup ver libellū. ibi Itē fallit qñ. vr̄ velle, ꝙ poſſit tacite, ſed nō
exꝑſſe remitti. ita no. in d. auth. offeraī, ꝙ tacite poſſit remitti,
facit ℨ. de triē. & ſemiſ. §. illud quoq;. Sđ ꝯtriū no. videlicet, ꝙ ñ
poſſit ēt tacite remitti, eX lib. obl. c. 3. & de off. dele. c. de cauſis.
de quo dic, ut no. p gl. Io. An. ī c. fi. de reg. iur. lib. 6. & plene p gl.
in cle. ſępe, de verb. ſig. ſup ver. ꝯſt. ſancimus. in cle. & quod no.
in c. 2. de confeſ lib. 6. & quod no. Spe. de li. concep. §. vtrū autē.
8 & in tit. de ſnīę ꝑlati. §. iuxta. ver. qđ ſi de part ū. † Quæro hic dr̄,
ꝙ dēt dari dilat in xx. dierū, an iudex poſſit iſtā dilationem ab-
breuiare? gl. † hic ſup verbo, xx. tenet, ꝙ ſic, cū qua cōcor. ꝙ no.
9 in c. dilc. eX de ꝓc. vbi gl. no. ꝙ talis dilatio eſt arbitraria. adde
ꝙ no. ī c. ꝑterea. extra, de dila. licèt ꝯtriū no. ī d auth offeraī. C. đ
li. ꝯte. Sed q̄ro, an iudex poſſet iſtā dilationē in totū denegare:
10 dic, ut no. Inn. in c. 3. de li. obl. † Sed pone, quod iudex iſtam di-
lationē non denegat, ſed reus nō petitis īducijs peruenit ad li-
tem conteſtatā an teneat litis cōteſtatio. & videtur tex. expreſ-
ſe hic in ver. ſi verò, qđ non, cū quo cōcord. d. auth. offeraī cō-
trariū determinat gl. 17. q. 4. c. vxor Felicis. Ad hūc tex. & ſi. rū.
vt no. gl. 1. q. 3. §. offeraī. ver. pro nihilo. & qđ no. in fi. ſuper ver.
dānificando. ſuper ver. ſi verò hoc in gl. quantū, ad hoc tangit
Inn. in c. 3. de lib. obl. ī prin. & circa iſta duo dicta, uide tex. & gl.
11 in d. c. præterea. extra, de dila. † Quęro circa ꝑdicta, an ſup exce
ptione dilationis dēt offerri libell', & lis ꝯteſtari. dic ut not. ex-
tra, de offi. del. c. prudētiā. §. 6. circa quā gl. uide Spe. in tit. de ex-
12 ce. §. uiſo. ver. ſed nunqđ. & de li. ꝯteſt. §. pe. ver. 1. † Quæro an
ꝓcedat talis libellus, peto eccleſiā, vl caſtrū cū ſuis ꝑtinētijs. dic,
qđ ſic, vt ꝓbaī in c. cū venerabilis. de excep. de reſti. ſpol. c. cū ad
ſedē. de prob. c. licèt cām. de fi. inſtru. c. inter dilectos. Idē ſi pe-
terē rē cū ſuis finib. & ꝓbat in c Abbate ſanc. extra, de re iud. in
13 prin. Quęro, † ego peto ī libello meo qcqđ poſſidet talis in tali
villa, uel caſtro, an ꝓcedat. Spec. tenet, ꝙ ſic in tit. de ac. & pe. §.
ſeqtur. ver. quid ſi peto. p quo facit extra, de fi. inſtr. c. inter dile-
ctos. in prin. contrariū tenent Dy. Iac. de Arc. in l. de pup. §. qui
nunciant. ff. de no ope nun. circa quod vide Spec. de reli. do. §. 1.
Pone, dr̄ hic in ver. in me, & c. qđ ℨ. xx. dies datos ad deliberan-
14 dū, iudex poteſt recuſari. † Quęro, cum iſta exceptio recuſatio
nis iudicis ſit dilatoria, an poterit opponi vſq; ad lit. cōte. vr̄ qđ
b ſic, in c. cū inter monaſterium.[b] extra, de re iud. de hac q. dic,
ut no. per gl. 3. q. 3. §. offeratur. in gl. iudicio ſiſti, & uide. qđ no.
15 in d. c. cum inter monaſterium. in glo. ma. † Not. gl. r. cautioni.
ibi ſimpliciter loqui. ſm primā opi. tenet gl. in d. l. ſciendum in
prin & in §. ſed hodie. Inſti. de ſatiſd. & in auth offeraī. & ī l. nā
16 & poſteriores ff. de leg. & cōſt. † Ibi, §. ad exhibēdū uide vt no.
in l. 1. ff qui ſatiſ. cog. in l. nemo. ff. de re. iu. ff de ꝑto. ſtip. l. ꝑtorię
la. 3. in 3. gl. ſed qđ hic dr̄ uī ueritis. per l. 4. §. 1 hic alleg. in gl & p l.
fi §. ſi legatarius. ff. quorū leg. q̄ leges exꝑſſe loquuntur in ꝑto-
rijs ſtipu & cū iſta concor. quod no. in d. l. 3. ff. qui ſatiſd. cog. &
in d. l. ꝑtorię. in gl. q̄ inc. cogiī. & hanc opi. tenet hic Dy. ꝓ quo
facit lex literæ ff. de verb. ſig. & hanc opi. tenet glo. in d. §. offera
17 tur. 3. q. 3. † Quærit gl. quandiu teneī fideiuſſor q promittit ali
quē ſiſtere in iudicio. dic, vt in gl. & latius in §. ſed hodie. Inſt.
de ſatiſd. & in l. Grece. §. poſt aūt. ff. de fideiuſ. & qđ no. in l. fi. in
18 fi. ff. qui ſatiſd. cog. † Quæro, an teneatur fideiuſſor certā quātī
tatē promittere. gl. in d. l. 2. in fi. format hanc q̄nem. & nō ſol
uit. ſed gl. in d. §. ſed hodie, tenet, quod non. & idē no. in l. fin. ff.
19 de ꝑto. ſtip. de quo dic vt ibi p gl. & Doc. † Quęro, dr̄ hic. ꝑbleis
c ſportulis.[c] qb. aūt, & a quo ꝑſten ī. c dic, vt in gl. ſup ver. ſportulas,
& adde, qđ no. in d. §. offeratur, & quod plene no. Inſt. de act. §.
tripli. & ꝙ no. ℨ. de iud. §. nę aūt, & in c. cū ab omni. ext. de vi, &
d honeſt. cler. & in c. ſtatutū.[d] §. inſup. de reſcri. lib. 6. Venio ad gl.
20 ſup ver. ꝯt. & iſta gl. q̄rit tria. Primo † qualiter fiat ꝯteſtatio lit.
& dic, vt in prin. gl. & ad id, ꝙ dicit ſecus, & c. facit ꝙ not ext. vt
lit. non ꝯte. c. vno. in gl. & in l. 1. C. de li. ꝯte. & vide vnū ver. gl.
ī c. ſolicitudinē, ext. de appel. in vlt. gl. Scđo q̄rit gl. cū rñſio rei
poſſit eſſe negatiua, vel affirmatiua, & etiā dubia: puta per op-
21 poſi. excep. an ſemp lis cōteſtetur. † Et primo quæro, ſi rñſio eſt
affirmatiua puta ꝙ reus ꝯfiteatur, an fiat litis cōteſtatio? dic, vt
in gl. hic, & in d. l. 1. C. de li. conteſt. & In c. dubium, ext. de elect.
ver. licèt. & vide vnum ver. gl. extra, de excep. c. cū venerabilis,
22 ſup ver. confeſſus. † Quæro, an ſi reus proponit excep. dicatur
lis conteſt. glo. hic d. ꝙ ſic. p ſuam rationem, & idem no. in d. l.
1. de hoc dic, vt habes in tex. & glo. extra, de li. conteſt. c. fi. libr. 6.
23 † Quæro in verſic. ſi verò hoc non ſeruetur, an lite conteſtata
habita pro nihilo, fuerit nihilominus præſcriptio interrupta,
glo. quārum ad hoc dicit ꝙ ſic, ad hoc inducit omnia, quę no.
in gl. ſup ver. damnificando, q̄ eſt in præcedēti. ver. & ſic vr̄ iſta
gl. velle, ꝙ illa gl. loquaī etiā vbi li. ꝯteſt. non eſt legitimè facta.
apparet hoc ēt ex eo, quod gl. hic pro vna par. alleg. hunc ver. ſi
verò, ibi, p nihilo. n. eſt, & c. Sed ꝯtrium vr̄ ꝙ nō ſit facta interru-
ptio, tenet gl. in auth. offeraī. C. de li. cōt. pro quo optime facit
l. ſi pr̄. C. ne de ſta. defun. vbi gl. concor. ſed hoc, quod hic dicīī,
videi verius, pro quo facit. gl. in l. ſicut. C. de pręſer. 30. ann. ver.
nec ſufficiat, ī prin gl. ad tex. ver. ſi verò hoc nō ſeruetur. Rūde,
vt no. gl. hic ſuper ver. damnificādo. & in ver. ſi verò, in gl. quo
ties. ad hoc non obſt. d l. ſi pater, quia ibi nō inducitur interru
ptio: quia actū fuit coram non competēti iudice, quo caſu li.
conteſta. non inducit interruptionē. vt ibi, & no. per gl in c. il-
lud ext. de præſcr. ſuper ver. interru. & ita intelligiī d. l. ſi pater,
cū qua concor. quod no. in c. vt debi. ext. de app. No. gl. ſup ver.
petitū. in fi. dic, vt no. In d. l. obſeruandum, & in c. 1. ext. de foro
compet. & in d. auth. offeratur, & c.

ADDITIONES.

a Dilecti Et ibidem vide Fel. omnino, in prin & circa fi in ver. nomen actionis.
b In c. cum inter monaſterium Et ibidem uide Fel. in fi. ver proponens, ibi per eum. ad hoc habes 1 1. no c ncl. quas per te ibi uide. & adde tu in ſum. in tit. de ſatiſd. q. 12. & l ad. Po. in fi ver exceptio uer 3 & Bal in marg ver. exceptio ver 1.
c Quibus autē, & a quo præſtentur, & quo iure: dic, ut per anc. cōſ. in ſing. ſuis, in verſ. ſportulæ iure ius canonicum.
d In c. ſtatutum. Et ibidem uide ad hoc Car. in 1 opp. ubi plene, no.

---

1 *Filius Comitis, aut vaſalli, quòd dicatur habere comitatū, vel feudum ab Imperatore, non a patre.*
2 *Filius vaſalli, an teneatur propter patris delictum.*
3 *Scriptura in caſu huius §. quod requiratur.*
4 *Militia empta ex pecunia mutuata, an veniat in generali bonorum hypotheca.*

§. Optimum. Primo recitatur ius antiquū. Scđo iura
nouū. Mutuās pecuniā hoc acto exꝑſ-
ſe, vt militia ematur, q̄tū ad militiā emptā præferī oībus alijs
creditoribus: aliàs ſi nō expreſſe dicaī, vt militia emaī, vxor, &
alij filij dotē repetētes ei ꝑferūtur in hypotheca. fallit ī mutuāte
a ſilētiario. h. d. Appellaī ex caſu, qa caſu ꝓmi. ꝓdita sūt. † No tex.
Ibi, cū oīs, & nullum alium q̄ſtum haber, q̄ ex imperiali munifi
cētia, & c. ad qđ l. bonę ſi. de leg. 3. & ſic eſt ar. ſm Iac. de Bel. ꝙ fili'
Comitis, vel vaſalli dicaī hr̄ feudalē cōitatū ab imperiali mu-
nificentia non a pr̄e, vt x. colla. de feu. cog c. 2. in fi. & an agnat'.
vel filius defuncti. c. 1, facit l. diui fratres. de iure pa. ff. de ītcrd. &
2 re. l. 3. ℨ. de nup § ſol. & §. ſi verò vſusfruct' lega. † & ꝑdicta poſ
ſumus inducere ad q̄nē, an filius vaſalli ꝓpter delictū pr̄is te-
neatur, de quo p Dy in c. nō dēt aliquis. de reg. iu. lib. 6. per Cy. ī
l. 2. ī vlt. q. C. de li. & coīū lib. ad qđ ēt facit tex. optimus 1. coll.
ti vaſal. feu. priue. c. 2. Pro declarone tex. q̄riī, & diciī ad hoc, vt
mutuans habeat iſtud priuilegiū, oportet, qđ expreſſe agaī, qđ
militia ematur an eſt neceſſe, qđ de hoc fiat ſcriptura, an ſuffi-
ciat dici, corā teſtib'? dic, qđ reqriī ſcriptura, caſus ē ℨ. de ęqual.
dot §. qa verò, colla. 7. ex quo §. ſumitur auth. quo iure. ī ñ. C. q
3 po. ī pig. hab. † Scđo q̄ro, an in caſu hui' §. militia ē expreſſe ob
ligata ſuper gñali obl'atione bonorū, q̄ facit debitor accipiens
pecuniā mutuo, hoc acto, ut inde militia ematur, uel etiā hoc
nō exꝑſſe acto, ut inde militia ematur, an ꝑferatur in hypothe
ca militię poſtea emptę oībus creditorib' priorib' in rpe? uide
Azo. ī sūma h' ti. §. de qrta, ꝯiūcto eo, qđ ipſe no. C. q po. ī pig.
hab. §. itē fallit. Et ad priam q̄ō. uidelicet, an militia ſit obligata
& c. uide, qđ no. C. de pig. l. fi. in 1. glo. Et in gl. 1. ſupponere. con
iuncta authē. qđ obtinet, ibi poſita, hinc ſumpta ſuper ver. credi
toribus, ibi, ꝓ ſumitur. No. hanc partē, cū qua ꝯcor. qđ no. in d.
auth.

anth.quod obtinet.& p Azo in ſum qui po.in plg.ha.in fi.§.itẽ
fallit,& in d §.quãta.& .ꝑ iſta gl.vr̃ caſus in d.l.fi.ĩ primo caſu l.
C.de pig ubi gl ibi poſita illũ tex.deſtrueret,quæ uidetur velle,
quod ibi debitor expreſſe accep t pecuniã mutuo,vt inde mili
tia emeretur.Vltimo vide tractatũ de militia, & de multiplici-
genere militiarũ,per Gul.dictum eſt in l.oĩum. C.de inoſ.teſt.

1 *Legatum factum illi,cui aliquid debetur ex diſpoſitione legati, quod videtur factum animo compenſandi.*
2 *Legatum factum viro per vxorem,an compenſentur cum lucro debẽdo viro, ex forma ſtatuti de dote vxoris.*
3 *Legatum factum alicui,cui debetur aliquid ex hominis diſpoſitione,quod non videtur factum animo compenſandi.*
4 *Quarta,de qua hic,an debeatur etiam liberis ſuper exiſtentibus ex eodem matrimonio.*
5 *Pauper quis dicatur,remiſſiuè.*

§.Quoniam verò. Matrimonio ſine dote.& donatione conſiſtente, altero ex coniugib diuite ꝓmoriente,ſupſtiti inopi,quarta ſubſtãtię morientis debeĩ,legato in quarta cõputando.Itẽ ſuperſtiti ad res proprias daĩ actio,& retẽtio,nõ obſtantib.creditorib.ꝓmorientib.
1 h.d.in uer.ſi legatum,&c.†No.hunc tex. quod qñ qs dẽt aliqd
ex diſpõne legali,ſi aliqd legat illi cui dẽt, vr̃ cõpenſare cũ illo
2 debito.& in primo debito legatũ imputatur, caſus eſt, † & hic
vr̃ caſus qõ.qđ ſi dicit ſtatutum,ꝙ ſi uxor decedat ſine liberis,
vir lucretur tertiã partem dotis. qđ ſi vxor ſine filiis decedens
relinqt aliqđ uiro in teſtõ,illud legatũ imputatur in eo , quod
vir lucrari dẽt ex forma ſtatuti.ar.huius tex.ad idem auth.ꝑte
rea.in fi.C.vñ vir & uxor.hinc ſumpta.ad idem l. ſicũ dotẽ.§.ſi
3 pater.ff.ſol.mat.ſecus†ſi aliqs deberet ex hoĩs diſpõne, q legã
do tunc ſuo creditori nõ vr̃ compenſare, ut in l. creditorẽ de
leg.1.& in l.j.§.ſciendum.C.de rei uxo.ac.de quo p Iac. de Are.
4 in d.§.ſciendum.†Secundo no.ex iſto §.quod prēmium,quod
datur coniugi inopi ſuperſtiti,datur etiam quantumcunq;liberi
ſupexiſtãt ex illo matrimonio,ſed iſtud hodie recepit correctionẽ p§ qa uerò legem.J.ur lic.ma.& auiæ dic ut ibi qa all
5 ter diſtinguiĩ,quã hic.†No gl ſup uer.pauper,quæ ponit,qs di-
a catur pauper.Tu quantũ ad hoc,dic,vt no.in d.auth.præterea.[a]

ADDITIO.

a In auth præterea. Et ibidem uide Saly in prin & glo in l.ſi uerò § 1.qui ſatiſd.cog.& Imo.& d. Abb in c.Odoardus.de ſo gl in l. ſilicet § ne tenuis ff.de off præſe & gl in l ſed ſi ſuſceperis § 1 ff de iud gl in c in prin,in uer de paupere 2 q.1. Adde gl.in uer in uarem,in l paupertas, & quod ibi dixi in add.ſi ad ipſam,in uer. qui non habet ff de excuſat & dixi poſt ſtar in repet.L. habeat nu 16 in apoſt in uer quis dicatur pauper C.de ſacroſan eccle.

Conſtitutio,quæ ex adſcri et lib.na. Rub.

1 *Adſcriptitius,quod ſit liber.*

IN quadam. Partus ſequiĩ uentrem,& eccleſiæ inuicẽ pñt ꝑmutare vtriq; eccleſiæ indẽnitate ſeruata,iureiurando,& ſuperioris decreto interueniẽte,excepta maiori eccleſia Cõ-
ſtãtinopolitana.h.d.In tex ibi, ꝓhibitione, de qua loquiĩ s̃.de
1 non alie.§.vlt.†Quæro,an iſte adſcripititius ſit liber.uel ſeruus.
dic,quod eſt liber,ſed euidã ſeruitio adſcriptus , vt no. in l.ne
diutius.C.de agric.& cenſi lib.11. & Inſt. de iure perſonarum.
in prin.tangitur modicum in §.adſcripititio.ſupra,de nup.
2 *Decretum ſuperioris,quod debeat interuenire,in permutatione rerũ eccleſiæ.*
3 §.Quia igitur. No.tex.ſi tamen,&c.†Ex quo habes ꝙ in permutatione rei eccleſiæ debet interuenire ſuperioris decretum , idem in rub. huius titu.debet
etiam interuenire,vbi conceditur res eccleſiæ in emphy.J.tit.
j.§.fi.& rub.illius tit.quod no.propter id,quod dixi ſup.de reb.
eccle.non alie.§.ſancimus.

Vt de ca com.eccl re.non ficte fiant.&c. Rub.

1 *Permutatio quando fit cum Principe per eccleſiam , ſit ut res perpetuo apud ipſum permaneat.*
2 *Qua non poſſum per me,an poſſim per alium.*
3 *Magnas,qui ex forma ſtatuti non poteſt cedere actiones contra populares, ſi cedit Mutinenſi,& Mutinenſis Bonienſi,an ceſſio teneat.*
4 *Vendens rem cum pacto,ne alienetur,ſi fuit alienata, quod primo uendẽs poſſit propria authoritate rem alienatam apprehendere.*
5 *Decretum ſuperioris,quod requiratur in emphyteuſi ab eccleſia facta.*

LEgem. Eccleſia cum Principe permutare pt̃, vt res apud Principem perpetuò ꝑmaneat, ne veniat ad priuatos,his in futuris caſibus,obtinentibus.Item eccleſię ad inuicem in perpetuam emphy
teuſim dare poſſunt,excepta maiori eccleſia Conſtantinopo-
1 litana.h.d.†No.ex hac l.ꝙ qn ſit permutatio per Principẽ, ita
fit,ut res permaneãt apud eum,ita quod non ueniat ad priua-
2 tos.Scdo no.†qđ id.qđ non poſſum per me , non poſſum per
aliũ,de quo p Dy.& Io.And.in c.põt qs, de re.iu.li 6. & primũ
no.facit ad q.ſm Ia.de Bel.ſtatutũ eſt in ciuitate Bon.ꝙ magna
tes nõ poſſint cedere actiones ↄ̃ populares.mõ qdã ex magna-
tib.ceſſit Mutinenſi,q non erat de populo Boniẽſi, idem Mu-
tinenſis ceſſit cuidã Bononienſi,an præſumatur fraus.Dicit ipſe, ꝙ iſte tex.in prin videlicet in ver.quicũque.& J.in ver.oĩb.
eſt arg. ꝙ nõ Ad idem J. vt ſpon.lar.§.pe. in ↄ̃triuni facit tex.in
ver.de cætero autẽ, & mõ s̃.dictum eſt.ſed dicit Iac.de Bel.ꝙ ſi
lex ꝓhibet oĩno,& gñaliter. & p oẽm viã ·iũe fraus ꝓſumitur,
vt s̃.de non alie.§.neq. illud.C.de na.li.l.j.s̃ de nup §.de augmẽ
to,aliàs nõ præſumiĩ fraus, niſi ꝓbetur, vt l.ſi ſeruus eius.ff de
acq.hære.& l.cũ aũt.§.ſi ff.de ædi.edi. & ff.de his,q b.vt indig l j.
3 in pri.& de ri.nup.l pe.cũ ſi.†Quæro,vbi ꝑmutatur res cũ Principe,& Princeps cũ priuato, ↄ̃ huius § authoritatẽ, an eccleſia
poterit ꝓpria authoritate rẽ apꝑhendere?& gl.ponit duas opi.
& tenet primã,ꝙ ſic. Sed veritas eſt in ↄ̃triuni,& ita tenet Iac.de
Bel.dẽt enim res in iudicio vendicari vel alio mõ peti,vt ꝓbatur ibi,in ꝑpetuũ vendicari,&c & hr̃ in l.iubemus.§.ſanc.C.de
ſacroſã eccl.& J.de alie.& emph.§.qñ.Et no.extra,de ec. ꝑmut.
c.1.& c.ſi qs extra,de re.eccl nõ alie.facit,qđ habuiſtis in tit.&
4 gl.s̃.de nõ eligen §.vlt.& iſta eſt veritas.Non ob.opi.gl.† ſed ex
hac ſua opi.glo.arguit · hunc tex ad q.ſi vẽdo tibi rẽ pacto,ne
alienes,poſſum eam apprehendere.ſed in hoc nõ inſiſto,qa nõ
eſt verũ.de hoc dic, vt no.in l.ea lege.C de condi.ob cau & l.ſi
5 ita qs.§.ſi ea.l.ff.de verb oblig.& ĩ l.fi.C.de re.eccl. nõ alie.† Vlt.
circa iſtã ↄ̃ſt.in fi no.tex.ibi. decreto qppe,&c. ꝙ p emphyteuſim factam ab eccleſia reqritur decretũ.Idẽ habes hic,& ĩ Rub.
qđ no.per id,quod dixi s̃.de eccl.re.immo.nõ alie.§.ſancimus.

Vt ea,qua vocantur inſinuatiua,&c. Rub:

PLurimas. Inſinuatiua nõ pñt exigi a clericis ordinatis,exceptis his, qui ſunt ordinati in maiori eccleſia.quib ſm conſuetudinem accipere licet,pœna ↄ̃tacientibus imminente. Opp.& vr̃, qđ
indiſtincte licitum ſit accipere ab ordinatijs in quibuſcunque
eccleſijs. vt J.de ſanctiſ. Epiſc § pro conſuetudinib. glo.ponit
duas opi.tene ſecundã. & vide, quod no.in c.2. & in c.cum in
eccleſia.in gl.extra,de verb.ſig.& vide j.q.2.c.cum Epiſcopum.

Vt cleri.qui rece.alijs pro eis ſubrogatis. Rub.

1 *Non reſidentes in beneficiis,quòd beneficio priuentur,& hoc quãdo ſine cã.*
2 *Clerici vagabundi,an gaudeant priuilegio clericorum.*
3 *Eccleſiam ædificans,quòd habeat ius patronatus,& ius præſentandi.*

PLurimi. Clerici cõtinuã reſidentiam in proprijs Eccleſijs facere tenentur,nec debent recedere,aliàs alij in eorum locum ſubrogantur,cum eorum emolumentis, & recedentes,& poſtea remanentes ſuſcipiendi non ſunt,nec eis emo-
lumenta debent reſtitui.Item patrono cum ſuo ſuperiori pręſentare ꝑmittitur,vt ab eo ordinetur & examinari debet prius,
vt ſit ille,qui ordinetur idoneus,& non aliter.h. d.vſq; ad fi.hu
1 ius §.facit extra.de appel.c.peruenit. † & ſic vides hic,ꝙ qui in beneficijs non reſident, debent beneficijs priuari,quod intellige
qñ ſine iuſta cauſa , dic vt habes extra , de cler. non reſi.c.inter
quatuor.§.fi.& plenius in c.qñi.§.ſi verò.extra,vt li.non conte.
2 † Item eſt hic ar.circa prin.ↄ̃ clericos vagabundos,[a] vt clerico-
a rum priuilegio non gaudeant,arg.l.qui ſub prætextu.C. de ſacroſan.eccl.Item eſt arg.immo quaſi expreſſum,ſecundum gl.
ↄ̃ eccleſias Italiæ, quæ ſemper habent pauciores canonicos, &
alij canonici vſurpant ea,quæ debent dare canonicis deficientibus, & facit pro hoc extra,de conſti.c. cum M. Ferrarienſis,
3 vlt.no.in §.illud quoque, ꝙ † ædificans eccleſiam habet ius pa
b tronatus, & habet ius præſentandi.[b] facit, quod habetur in c.
nobis.extra,de iu.pa.& de offi.leg.c.dilectus.& de conſec.diſt.j.
c.ſi quis baſilicam. & 16.q.7.c. piæ mentis,& per Inn. extra, de
præſcr.c.Lateranenſi.& de priui.c.cum & plantare.

ADDITIONES.

a Contra clericos vagabundos. Adde aliquid de hoc per Ant.Corſe.ſing ſuis,in ver.vagabundus,quod incipit,ſi clericus vagabundus.
b Præſentandi Adde Abb.Sicu in c audientiam,el 2.de eccle.ædi.ver ſed dubitatur.8 q. vbi ſing & adde gl no 12 q 3 c.apoſtolicus. quem Abb. allegat.

1 *Fatalia duo in cauſa appellationis hodie ex cauſa ſtatuuntur, & nu.6.*
2 *In cauſa appellationis proceditur parte abſente,& lite non conteſtata,quando altera pars eſt abſens,aliàs non,& nu. 10.& quando requiritur citatio. & nu.13.*
3 *Inopia dicitur iuſtum impedimentum dandi fatalia in appellationibus.*
4 *Inopia, an dicatur iuſtum impedimentum litis non proſequenda in cauſa appellationis.*
Intemperies aeris,an dicatur iuſtum impedimentum non proſequenda cauſa appellationis.
5 *Iuſtum impedimentum cauſa appellationis non proſequendæ.ꝙ videtur ſi appellans ſine dedecore abſque ſui culpa non poſſit in publico comparere.*
6 *Victor poteſt appellatore non comparente in vltimo menſe inſtantia comparere,& petere cauſa expeditionem,& cauſa examinata appellãtem in expenſis condemnare.& vide nu.11.*
7 *Sententia lata in principali,biennio dato ad appellationem proſequendam elapſo. remanet firma.*
8 *Victor,qui probauit in cauſa princ.quòd probare debeat in cauſa appellatio-*

nis, & qualiter hoc procedat. & nu. 19.
9 *Appellanti olim plura tempora ſtatuebantur.*
10 *Litis conteſtatio, & libellus in cauſa appellationis, quòd requiratur, quando vtraque pars eſt praeſens.*
11 *Appellatus, an poſſit vltimo menſe primi anni comparere, & petere cauſæ examinationem.*
12 *Appellanti, qui proſecutus eſt cauſam appellationis, & ipſam ad finem nõ perduxit, & dicit ſe impeditum temporis breuitate, licèt aliter non probet, an detur reſtitutio.*
15 *Appellanti, qui ſtetit per biennium, quòd nõ fuit cauſam proſecutus, & habuit iuſtum impedimentum, an competat reſtitutio, ex clauſula generali.*
16 *Appellanti impedito proſequi cauſam appellationis, reſtituitur tantum tempus, quantum impedimentum durat.*
17 *Impedito per vnum diem, an detur annus integer, remiſſiuè.*
18 *Lex noua, quando trahatur ad præterita, pendentia tamen per appellationem, remiſſiuè.*
20 *Tempus anni, vel biennium, quod datur ad proſequendum appellationem, an poſſit per iudicem moderari, remiſſiuè.*
21 *Tempus primi anni ad proſequendum appellationem, quando incipiat currere, remiſſiuè.*
22 *Ex ſtr[illegible]tione iudicis, quòd quæritur parti.*

VOlubile. Appellanti ad appellationem exercendam ſtatuitur annus, & ex cauſa biennium. Item appellatore in biennio cauſam derelinquente cõceditur victori, cũ menſis ſupereſt, cãm proſequi, vt ſnĩa firmetur aut infirmetur, in vtroque caſu appellatorem in expenſis condemnando, neutro autem proſequente ſnĩa remanet firma, his obtinentib in cauſis futuris, ac
1 ẽt pendentib. non [illegible]ũ finitis. h. d. † No ex iſta apllõne, ꝙ appellanti hodie ſtatuuntur tãtũ duo fatalia, ſ. annus, & ex cã biennium.
2 † Secundo no. ꝙ in cã appellationis proceditur ẽt altera parte
3 abſente. & lite non conteſt. Tertio † no. in ver. ſed plurimi, ꝙ inter alia impedimenta hic enumerata, dr̃ eſſe iuſtum impedimentũ inopia, vt pro hoc dẽt ſecũdus annus, & hunc tex. alleg. Inno. in c. ex rõne, extra, de ap. facit in arg. l. j. §. vlt. ff. de colla.
4 bon. † ſic fortè poſſet dici, ꝙ eſſet iuſtum impedimentum litis
a non pſequendæ in cã appellationis.[a] Item intemperies aeris[b]
b eſt iuſta cã non morandi in certo loco, vt no in c. ad ſupplica. extra, de renun. & no. 22. diſt. c. cõis filius, ad qd tangit gl. de cõſe. diſt. 4. c. ſi qs. qd fortè procederet, niſi appellans fuerit in culpa impetrandi iudicem in cã appellationis in loco pdicto, ar. l.
5 ſi is a quo, in fi. ff. vt in poſ. leg. † Poſſet ẽt fortè dici iuſtum impedimentum, ſi ex aliqua cã ſupueniente ſine delicto appellantis, ipſe apellans ſine dedecore in publico comparere non poſ-
6 ſet, arg. ĩ. c. § j. & qd ibi no. † Quarto no. in ver. quia. n. quod in cã appellationis victor appellatore abſente põt vlt. menſe comparere, & facere cãm examinari, & ſiue vincat, ſiue non, appellator contumax cõdemnatur in expenſis poſt ingreſſum app.
7 † Quinto no. ꝙ elapſo biẽnio ſnĩa remanet firma. concor. l. 3. ĩ fi. eo. tit. Sexto no. in §. illud quoq;, qđ l. noua trahitĩ ad facta pte-
8 rita pẽdẽtia p app † Vlt. no. in fi. d. §. illud, ꝙ victor, q pbauit in cã principali, dẽt pbare in cã appellationis. Opp. ad primũ no. & vr̃ ꝙ appellanti ſtatuuntur plura fatalia, vt l. 2. & l. fi. in prin.
9 & §. j. C de tẽp. ap. † Sol. olim ſtatuebantur plura tpa appellanti, quemadmodum ſtatuebant ad appellationem pducendã, vt patet in l. in offerẽdis, & l. cũ anteriorib. §. in his, C. de app quemadmodum ſtatuebantur ad initiandum poeſſum ſup ap. vt d. l. 2. & l. fi. in prin. C. de temp. app. hodie verò ſtatuitur annus, & ex cã biẽniũ ad appellationẽ pducẽdã, & ad initiandũ proceſſum ſup app. & finiendũ, vt hac auth. circa qđ vide, quod no. in auth. ei q. ĩ ..q. C. eo ti. de tẽp. ap. Scđo op. ad ſm no. & vr̃, ꝙ in cã appłonis, lis dẽat ꝯteſtari, & libellus offerri, vt 2. q. 6. c. ſi aũt.
10 §. poſt ſm, & ibi no. † Sol. qñq; vtraq; pars eſt pñs, & tũc dẽt lis ꝯteſt. & libell⁹ offerri. Et ita loqtur l. ꝯria, & gl. Qñq; altera pars eſt abſens, & tũc ꝑt pcedi li. nõ ꝯteſt. & ita loqtur hic, & l fi. §. illud C. de tẽp ap. & ĩ c. p tuas. ex̃. de app. Iſtã ſol. & iſtã opi. ponit gl. in c. Rav. ex̃. de teſt. ſup ver. ꝯteſtata, cũ gl. tangit gl. in c. interpoſita. ex̃ de app. Venio ad quartũ no. hic dr̃, quod appellatore ceſſãte, appellatus ꝑt cãm facere examinari, vlt. menſe biennij.
11 † Quæro, an ĩ vltimo mẽſe biẽnij, poſſit appellatus petere cãm examinari, dic vt no. Inn. in c. Abb. ſup ver. terminũ ex̃, de app.
12 & in c. ſæpe ſup ver. perẽptorie. eo. tit. † Sed fortius q̃ro, an vlt. mẽſe primi anni, poterit appellat⁹ cõparere, & petere cãm examinari & vr̃ hic caſus, qđ nõ in ver. q. a. n. Inno. in c. ex rõne, in gl. mag. ex̃, de app. vr̃ inclinare, qđ poſſit, licèt tex. hic in ver. qa. n. vocat ꝯdicere, ſed rõnẽ huius §. dicit ipſe ſe nõ videre immo plus dicit ipſe, qđ vr̃, ex quo appellãs fecit citari appellatũ, ẽt ſi iſta citatio emanauerit ĩ pri. primi anni, ſtatim appellat⁹ poterit petere ꝯfirmationẽ ſuæ ſnĩæ & pcedere in cã. ẽt non expectato fine primi anni, vt in auth. q ſemel. C. quõ, & qñ iud. & eſt caſus ẽt in cã appłonis. in l. fi. §. illud. C. de temp app. licèt multũ faciat in ꝯ̃rũ hic tex. ĩ. eo. qui dicit, qd ſi appellãs deſeruit cauſ[illegible]m, ẽt in medijs certaminib. tñ expectatur finis biennij, videlicet [illegible] aus mẽſis ante finem biennij. Ponit etiam Inn. aliam opi. ſm quoſdã, & ad auth. q ſemel, rñdet, ꝙ loqr̃ in cã prin. ſed hic tex. loqtur in cã app. ad l fi. §. illud, nõ rñdet Ia. de Bel. hic dicit, aut appellãs eſt abſens in primo anno, & tunc ſtatim, cũ appellatus facit citare appellãtem, poterit appellationem proſequi, vt d. §. illud. & l. fi. Aut eſt abſens in ſecundo anno, & tunc non poteſt ap. pſequi, niſi circa finem biennij, uidelicet vlt. menſe biennij, vt hic. Rõ differentiæ, dicit ipſe, eſt, qa cum appellans ſe abſentat, & eſt ꝯtumax, in primo anno præſumitur negligẽs, vt hac ꝯſtõne, §. hoc nos. & §. ſeq. & iò uictori appellato ſubuenitĩ, vt ſtatim proſequi poſſit, cum appellãs eſt cõtumax, ſed qñ appellãs abſentat ſe ſecundo anno, & ſic fuit diligens in primo anno, aliàs non habuiſſet ſm annũ. licèt ſe abſentet in ſecũdo, præſumitur adhuc eſſe diligens, cum fuerit diligens in primo, & ideo expectatur vſq; ad vlt. menſem biẽnij, ar. l. cum qui. & l. q ꝯ̃. C. de inoſ. teſt. & iſta opi. vr̃ mihi vera. Sed quidam Doct. in auth. ei q, me audiente dicebat. Aut appellatus vult venire ad pſequendũ app. appellãte non reqſito, ſi fuerit in curia, ad quã appellans eſt, & tunc nõ põt venire ad proſequendum, niſi circa fi. vt hoc uer. qa. n. & in auth. appłone. C. de temp. appel. hinc ſumpta. Aut vult venire ad proſequendum, appellato citato pſonaliter, ad domum, vt veniat ad proſequendum in cauſa, & tunc poteſt appellatus incontinenti proſequi, in d. l. fi. §. illud.
13 † Sed ꝯ iſtud dictum vr̃, ꝙ appellatus nunq̃ ꝑt pcedere in cã appellatore abſẽte, niſi faciat citari appellatorẽ, ut in c. p tuas, in fi. & ibi Inn. ex̃, de ap. & ibi no ẽt in c. ſæpe, ſup ver. peremptorie, eo. tit. & uide ẽt no. gl. B. Sed dices tu, intelligam illud dictũ Inn. ꝙ appellans abſens debet citari, vbi appellatus vult uenire ad pſequendũ, ante finẽ biennij, ſicut ſ. dixi. Sed ad hoc rñdeo, qa ẽt in fine biẽnij, ſi appellatus vult proſequi, dẽt appellantẽ citare, vt patet in tex. uer. qa. n. ibi, & quærere deſertorem, & c. dẽt. n. appellatus appellantem perquirere, quod per citationẽ ꝑt fieri. Sed potes tu dicere, poterit perquirere, ſi erat in curia, in qua litigat, non aũt faciet eũ citari. ſed quod hoc ſit uerum in caſu huius §. ubi appellatus vult proſequi circa finem biennii, ꝙ debeat appellatus facere citari appellantem, tenet gl. 2. q. 6. c. ei c. §. appellatore ceſſante. Vñ pdicta diſt. non vr̃ mihi ve-
14 ra, qa mihi placet ſol. do. Ia. † Quæro, appellans pſecutus eſt cauſam. & ad finem ipſam non perduxit, & dicit ſe impeditum tẽporis breuitate, nec aliter probat, an ei dabitĩ reſtõ, dicit d. Iac. ꝙ non, qa impedimẽtum debet eſſe ineuitabile, & Inexorabile, ut hac ꝯſt. §. hoc nos. & §. ſi uerò, pinde tñ, & §. quia. n. & l fi. §. illud, C. de temp. ap. & ĩ. vt ſpon. lar §. hæc quoq;. Sed de hac qõne eſt caſus expſſus, ꝙ iſtud impedimentum dẽt pbari, in c. ꝯſt. ex̃, de ap. quod tenet Inn. in c. cum ſit Romana. extra, eo. ti.
15 & ibi p gl. † Sed quæro, qs ſtetit per biẽnium. ꝙ nõ fuit cauſam pſecutus. & habuit iuſtum impedimẽtum, an reſtituitur ex clã generali? dic, vt no. in glo. in auth. ei qui. C. de temp. ap ſed alia gl. §. quia. n. ĩ. eo. quæ incipit, eſt ergo volũtatis. dicit qđ eſt tutus ipſo iure. Sed dic, aut appellãs eſt impeditus in biẽnio pponendo impedimentum contingens in ſua perſona, & tunc cõpetit ſibi reſtitutio, vt in prima gl. aut eſt impeditus per iudicẽ vel principalem, & tunc eſt tutus ipſo iure, & ita loquitur alia gl. aut eſt impeditus per alium, & tunc datur actio de dolo, & in ſubſidiũ reſtitutio illo impediente nõ exiſtente ſoluẽdo, vt dicit gl. in c. ex rõne. ex̃, de ap. & ibi p Inn. & hoc, qñ ſtat p iudi-
16 cẽ vel principalẽ, qd iuris ſit. facit, qđ dixi, ſ. de app. §. j. Quæro, in caſu, quo dixi tps currere, ſed dari reſtõnẽ, an ſi fuit impeditus qñcũq; tpe biẽnij dabitĩ annus ĩteger? gl. in auth. ſi appłone. C. de tẽp. ap. innuit, qđ ſic. ſed Ia. Bu. dicit illud eẽ verũ, ſi in totũ fuit iuſte ĩpeditus, aliàs nõ reſtituitĩ ſibi, niſi tñ tps, quatũ durauit impedimẽtum,[c] arg. l. ab hoſtib. § ſed qđ ſimplr. ff. q. ex cau. ma & l. ſed ſi p ꝑtorẽ. §. quoties. & l. nec nõ. §. qs ſæpe. eo. tit. iſtã ẽt opi. tenet Ia. de Bel. Inn. in d. c. ex rõne. in fi. ubi ẽt ipſe dt, qd iuris ſit ſi ipſe appellatus fuit impeditus primo anno, vno die
17 tñ iuſto impedimento. † Quæro, pone, p unam diem qs fuit tñ negligens, ſed alijs temporibus non fuit negligens, an alius annus debet ei dari ipſo iure? dic, vt per Doct. in d. auth. ei qui. in
18 4. q. & hoc tangit Ia. de Bel. † Venio ad quintũ no. & op & vr̃, quod lex noua non trahatur ad facta præterita pendentia per app. ẽt ſi hoc expreſſe dicatur, in l. j. §. 4. ĩ. ut cum de ap. cog. cir-
19 ca prin. Sol. vt ibi dicã. † Venio ad textum no. & hic vr̃ caſus in §. illud. in fi. qđ victor debeat probare in cã ap. nõ aũt appellãs,
&

ADDITIONES.

a Appellationis. Adde Bal. in l. 2. § ſi quis in iudicio ff. ſi quis cau. vbi refert Guil. de Cun. euaſiſſe quendam pauperem a iuretis, qui cum appellaſſet, propter paupertatẽ non potuit proſequi appellationem. Et adde d. Alex. de Imo. in d. §. ſi quis & in l ſi procuratorem § ſi ignorantes ff. mand. & Pan. in d. c. ex ratione in prin. & Lud. in l. ſi verò § de viro ſol. mat. in uer. falſis propter paupertatem. Et adde Bal. in l. acceptã. de vſu. & Fel. in d. c. ex ratione. in prin.

b Aeris. An & quando aeris intemperies excuſet. Vide Fel. in c. accedens. el 2. uer 6 conclusio, ut li. non conteſt.

c Impedimentum. Adde Pau. de Caſt. cõſ. 21. & plenius in conſ. 26 Old. in conſ. 60. & in conſ. 157 & Ro. in conſ. 220 & Aug. in conſ. 214. & Ro. de ap. 57 in antiquis, & Lud. omnino in l. ſi ita ſtipulatus eſſet. alias eſt in l. & ideo haſitatur. ff. de verb. obl. & limita, ut per d. Fed. in d. c. ex ratione, in fi. in uer. limita primo. uſque ad in.

& ad hoc all hunc tex.C.de ap.l.hi,q ad ciuilia.In ꝯrium ,qa lex dicit,qđ pro ſnīa pſumitur,vt no.in l.nou vř.§.qui iuſ' 1.ff. de reg.iu.in l.Herēnius.§.Cata.ff.de euic.in l.iniurlā §.1.ff.de iniu.probař ēt in c.in pñtia.extra,de renū.circa qd dic.Qñq; quæritur,qs debeat probare appellationē recte interpoſitam eſſe,& ꝯgruo loco,& tempore,& apoſtolos petitos,& ſimilia;& tunc appellans dēt hoc probare,ut probatur In l.litigatoribus.C. de ap.& l.qm,& l.eius.in priu.& §.pe.Qñq; quæriř,quis debeat ꝑbare de inſtātia cauſæ,& tūc ſi altera pars ꝓſequitur appel. altera parte exiſtēte ꝯtumace,& tūc incumbit onus probandi ei,q appellationē ꝓſequitur.Qñq; vtraq; pars ꝓſequitur,& tūc, aut loqmur de probatione,q̄ fit p modū abnegationis:puta,quia dico ſnīam latam me non citato,vel non pcedente cauſæ cognitione.& volo ꝓbare per productionem actorum,inter quę nō apparet citatio,& teſtes ad ꝓbādū,& ſimilia,arg.l.vlt.C.de reb. cred.& iſto reſpectu ei,q appellat,incūbit ꝓbatio , & iudex hēt iſta acta inſpicere,vt l.ne cauſas.C.de appel.& l.is apud quem, de eden. Aut loqmur de ꝓbatione,q̄ fit directe per teſtes,& inſtrumēta,& tūc ille hēt ꝓbare in cā appel. cui Incūbit onus ꝓbandi in prima,vt l hi,q.& l.eos.§.j.de tēp.ap.& l.p hāc.interpoſita.n.ap.res remanent in eo ſtatu,in quo erāt ante lata ſnīam, vt l.ap.C.de ap.& vide,qđ no.in gl.in c.in pſentia.ex̄,de renun. vide ēt circa hoc no.Inn.c.cum in iure ex̄.de offi.deleg.in c.cū bonæ.ex̄,de ele.& uide,quod no.in c.qm̄ ꝯ falſam.extra,de ꝓba.& qđ no.Doct.in l.ei qui.& in l.per hanc.C.de temp.app.in 5.q.& qđ no.Spec.in tit.de ſuīa,§.vt autem.uer.ubi aūr. Quæ-
20 ro,† an iſtud tēps anni,vel bienuij,iudex poſſit arctare, uel moderare.gl in auth.offeratur.C.de li.conteſt.tenet,quod non. &
a Doct.in d.auth ei q,ª in fi.de qua q.dic,vt habes in tex.& gl.in c. cum ſit Romana.extra,de ap.Vltimo,qa tractatur de expenſis, quæ fiunt in cā appellationis,& ideo circa tales expenſas uide
21 quod no.Inn.in c.ſæpe.extra,de app.† Quæro,a quo tēpore incipiat currere primus annus ad appellationē exercendam? gl. format iſtā q.in l.ſi § illud.C de temp.app.& Doct.in d.auth.ei q.in j.q.de hoc dicā J.de iud.§ audiēt. ver. appellationis. Verū tñ caſum reperio,quod tempus ap.interponēdæ,& tempus ap.
22 exercendæ,eodem modo currit no.in l.j C.de tem.app.† Vltimo circa prin.huius cōſt.no.gl.ea parte. ex qua habes quod ex ſtipulatione iudicis acquiritur parti.Idem habes in auth. gñaliter.C de Epiſc.& cler.in auth.mat.& auiæ.C.quando mu.tutr.offi.fun.poteſt,& in auth.libel.C.de li.conteſt.cum ſim.

ADDITIO

a Ei qui.Et ibidem uide Bal & plene no.per d Fel.in d c cum Romana. alle.10 ex dictum nonnullas no.limitationes,quas ibi per te u de.

1 *Comparatio literarum,quando fieri poſſit in priuatis ſcripturis,etiam ſi priuata ſcriptura non habet ſubſcriptionem trium teſtium.*
2 *Comparatio literarum,quando fiat in ſcripturis ſumptis ex archiuo.*
3 *Scriptura ſumptę ex archiuo publico,quod probent,& eis ſit ſtandum.*
4 *Comparatio ex quinque generibus ſcripturarum fieri poteſt.*

§.Illud. Ex documētis publicis ſolis,& nō priuatis ꝯparatio fieri dēt. Fallit in documētis priuatis qbus aduerſarius ꝓ ſe utiī,& ex documentis,q̄ ex archiuo publico ꝓferuntur,& publice hñt teſtimoniū,iureiurando de calūnia pſti-
1 to.h.d.† Op.& vř,ꝙ ex priuatis documētis antehāc l. poterit
a fieri cōparatio,vt l.comparationes.ª ver.ideoq;.C.de fide inſtr. Sol.qñq; quæriř,an poſſit quis petere fieri cōparationē ex priuata ſcriptura,quā eius aduerſarius īducit ꝓ ſe.Et dic,ꝙ ſic.caſus eſt hic.i.ō eſt,qa eius aduerſarius,qui talē priuatam ſcripturā approbat,non pōt eam reprobare ꝯ ſe,ſi ille, ꝯ quem producitur,vult ex tali priuata ſcriptura ad ſuā fieri cōparationē , ut hoc tex.ver.neq..n.& arg.l.ſi quis teſtibus. C. de teſti. & l l'ōp. ff.de neg.geſt.Qñq; q̄ritur,an quis poſſit petere fieri cōparationē ex priuata ſcriptura,q̄ aduerſarius nō producit ꝓ ſe , & tūc dic.ꝙ nō,niſi hēat triū teſtium ſubſcriptionem,ut in l.ꝯtria, & ſic hæc auth.nō corrigit l.ꝯparationes,ſed ī diuerſis caſib.loqi, & hęc eſt ueritas,q̄ vř placere modernis in l.ꝯtria. Et hoc vř ſentire gl.ſup uer.documentis, licet nō formet ꝯtrium de d.l.cōparationes,qcqd no.gl.in auth.ad hęc.C.de fide inſtr.dicēs l.cōparationes.corrigi,qđ eſt falſum,ut dixi.niſi uelis dicere ꝙ ī hoc corrigiř d l.ꝯparationes,qa cū gñal'r dicit de priuata ſcriptura cōparationē fieri non poſſe,niſi triū teſtiū hēat ſubſcriptionē. iſta l.illā reſtringit,qa ē uerū,niſi ſit priuata ſcriptura , qua meª aduerſarius utiř ꝯ me;ex illa.n.non poſſum petere fieri cōparationē ad illam,quam produco,& ideo dixit tex.ibi,egere cōpetēti correctione,ī l.Opp.& vř,ꝙ ex priuata ſcriptura poſſit fieri cōparatio,licèt non hēat teſtium ſubſcriptionem, & in alio caſu,quā in caſu huius l.vt J.de inſtr.cau.l.ſi.§.1.& 2.& §. ſed ſi qs. Sol.aut quæris de priuata ſcriptura , ex qua petis cōparationē fieri,& tunc dic,vt ſ.dixi. Aut petis de priuata ſcriptura , ad q̄ petiř fieri comparatio,licèt non habeat teſtiū ſubſcriptionē,& dic,ut in iuribus ꝯtrijs,& circa hoc uide gl.in d.l.cōparationes.
2 † Tertio op.& vř,ꝙ hic §.nil addat ad caſum dictæ l. cōparationes,iu eo,qđ hic dicit.poſſe fieri cōparationem ex ſcriptura inducta de archiuo publico,qa hoc erat iam introductū per dictam l.ver nō aſr,vbi tex.dicit, ex forēſibus inſtris poſſe fieri ꝯparationem Sol.ibi loqtur de forenſibus inſtris,i.de actis corā iudice factis p publicū notarium ſed hic tex.loqtur de ſcriptu eis productis de archiuo publico,non publicatis,nec ſcriptis p publicā perſonā,ſed habuit teſtē publicū,i.officialem, q præeſt archiuo publico,& hoc voluit ſentire gl. ſup ver mens. & ſup ver.teſtimonium. Ad hoc facit,qd no.glo.in d auth.ad hæc.C. de fide inſtr.gl.ibi iuncta cū glo.hic poſita ſup ver.teſtimoniū.
3 † No. ꝙ ſcripturæ productæ de publico archiuo ſtari dēt,licèt non habeat ſolennitatē,dū tñ hēat teſtimonium illius officia-
4 lis,qui præeſt archiuo publico,& tene menti Habes ergo † ex pdictis, quinq; generibus ſcripturarum fieri poſſe comparōnem.videlicet ex publicis inſtrumentis.Item ex forenſibus Itē ex priuatis ſcripturis trium teſtium ſubſcriptionem habentibus.Item ex ſcripturis productis de archiuo publico.Itē ex priuatis ſcripturis trium teſtium ſubſcriptionem non habentibus,quibus tamen aduerſarius meus vtitur contra me,hoc colligitur ex iſto §.& ex d.l.comparationes. & ex his quæ ſ.dixi.

ADDITIO.

a L.comparationes. Et ibidem vide ad hoc Pe de Sa & Sal Adde,quod ibi poſui in apoſtil.ad Guil de Cu in prin in ver.& ex illa ſcriptura facere comparationem, & dixi. Adde ad iſtam in auth ſed nouo iure. in j in ver comparatio, & ibi poſui in addi. ad illud nu 4 ver & pro pleniori notitia,in ver priuata C ſi certum pet.

1 *Iurari de calumnia,quoties debeatur in iudicio.*
2 *Cleri.i, quod iurent de calumnia.*
3 *Iuramentum quòd remitti poſſit tacite, non expreſſe.*
4 *Interrogatio,quod poſſit fieri in iudicio loco probationum.*
5 *Reſpondere poſitionibus quis cogi poteſt iudicis officio.*
6 *Poſitiones,& articuli iure noſtro introducta ſunt.*
7 *Interrogatio,quæ ſit poſt litem conteſtatā,ſit per verbū,credit, vel nō credit.*
8 *Iurari de calumnia,quod debeat etiam in cauſa appellationis.*
9 *Iuramentum de calumnia præſtatur,etiam poſt litem conteſtatam.*
10 *Iuramentum de malitia,quod deferatur poſt iuramentum calumniæ.*

§.Quia igitur. Iuſiurandum generaliter in iudicio ſemel præſtari dēt, & in eo debet addi,quod nullus iu tota lite probationem exiget, quam non pu-
1 tauerit neceſſariam.h.d.† Opp.hic dř,quod tm̄ ſemel eſt iurandum.Contra,immo vř,quod pluries,vt l iuſiuran.& ad pe.§.q iuſiurandum ff.de iureiur.l q bona.§.pe.de dam.inſe.cū ſi. glo. hic ſuper ver. nequaquam.ſoluit. Tu dic,aut loqmur in his, q̄ emergunt extra iudicium,vel ante litem ꝯteſta.& tunc pōt ſępius iurari,vt in ꝯtrijs.Aut loqmur in his, q̄ emergunt poſt litē conteſt. & tunc præſtito iſto gñali iuřo amplius non iuratur, vt hic.Iſtā ſolu.approbat Dy.in l.j.§.ſufficit,ff.de admin.tut.quę originaliter fuit Azo in d §.pe. & Cy.in auth.hoc ſacrum.C. de iur.calu & eſt vera ſolu. Præterea quātū ad dictū §.pe.dicit Dy.ꝙ ibi pſtatur iuřm de pñti,& ſpāliter,vñ non trahitur ad futura,vt l.quoties.§ ſi iuſiurandum.ff.de noxa. dēt ergo iterum pſtari,vt hic. Aut pſtař iuřm gñale,& per verba de futuro, quo caſu ſemel pſtitū iuřm , ſup futuris capitulis non eſt amplius pſtandū,circa qđ vide no.in c.literas.de reſt.ſpo.& extra, de teſti.c.pſentium.& in c.vltra tertiam.Opp.& vř,qđ ēt hodie pluries iurer̄,vt J.de teſti.§.ſi verò dicaī.gl.ponit hic tres ſol.& approbat vltimā,ſed declarat ſcđm,quia eſt difficilis,dic, qđ hic iurat ſe nū petiturū ꝓbationes ſuperfluas ab aduerſario,tñ iurat hic ſe nō ꝓbaturum ēt falſo,qđ vult probare:quaſi velit gl.dicere,ꝙ iurare p hunc tex. non cōprehendit id,qđ venit iuřo pſtito,per l.ꝯtriā,licèt pec iuřm pſtitū per l.s.C.de iura.cal.illud cōprehendař iu eo,qđ dicit,ꝙ dēt iurare aīo calum.litem non mouere,immo plus vř dicere gl ꝙ nec per l. 2.iurat ſe non calumniati,niſi quo ad principium cauſæ,vt ſic poſſit poſtea calumniari,vt l.q bona.§ ſi qs ſtipulatus.ff.de dam.infec. meritò dēt iterum iurare,vt l.ꝯtria. Sed certe illud iuřm calumniæ introductum p hunc §.extenditur ad oīa, q̄ poſtea in lite cōtingūt,vt no.in d.c.vltra tertiā.extra, de teſt.& in d.c.lr̄as.de reſtit. ſpol.Quare dic,qđ ibi eſt ſpāle pp ſubornationē,& falſitatē cuiuſdam,vt in d.§.no.Op.& vř,qđ iterum dēt iurare,vt l.compa rationes.C.de fide inſtr.dic,vt ibi no.p Doct.ſuper quadam gl. & vide gl. in §.ſi verò moriantur.J.de inſtru.cau.& ſi. Quærit
2 gl.an † clerici debēt iurare de calumnia.dicit glo ꝙ non,alleg. quandā conſti.Fede.de qua dic,vt in gl. quā cōſtit. puto eſſe in Longobarda, qa nō reperitur. ſed veritas eſt, qđ clerici iurant de calumnia,vt patet in c.pe.& ſi de iura.calum.lib.5.His expe-
3 ditis venio ad no.qōnes,q̄ hic colliguntur.† Primo,hic vř tex.
a qđ iuřm calumniæ nō poſſit remitti,ª quā qōnē mouet gl. in l.2.§.ſed qa veremur.C.de iura calū.vbi tenet,ꝙ expreſſe remitti nō pt,tacite autē remitti poſſit. idem no.in d.l.iuſiurādum. Iac.de Bel.tenet per hunc tex.quod non poſſit remitti.Bur.dicit,

ADDITIO.

a Remitti. Ad quod vide Spec in tit.de iuramen calum §.1 ver & no.& § ſi verſic quid ſi partes, & in titu.de li conteſta § 4 & Bal poſt glo in d.§ iuſiuran alleg in tex Adde omnino illum in auth. principales,§ ſed quia verò nu.1 & quod ibi plene,nouiſſime poſui in apoſt.ad ipſum in ver poſſit tacitè remitti, C.de iuramen.

cit, q autloqmur an poſſit tacitè, vel expreſſè remitti, & dicit,
quod nõ. Aut loqmur, an poſſit tacitè omitti, & dicit, q ſic. Ita
dicit ipſe in d. §. ſed qa & qd poſſit tacitè omitti, tenet gl. in l. ñ
ſolũ, in priu. ff. de procur. in glo. q̃ format, & in l. de pupillo. §. q
opus, ff. de ope. no. nũc. & eſt caſus expſſius in c. 2, de iura. cal. lib.
4 6, & vide, quod ibi no. † Secundo no, tex. ſic vbi, &c. ſcitet glo. q
interrogatio fuit facta in locũ pbationũ, ln l. 2. §. qd obſeruari,
5 C. de iur. calum. † Tertio p hunc § tenet glo, quod ad tñſiones
faciendas poſitionib. cogatur quis iudicis offõ ita no. C. de cõ-
6 ſe. l. vna, in gl. mag. in fi. ff. eo. l. certũ §. item. † Quarto per hunc
§. tenent Doct. qd iure noſtro ſint introductæ poſitiones, & ar-
ticuli, vt no in l. j. in 2. q. C. de iur. calum. & vide extra, de cõfeſ.
c. j. in glo. mag. lib. 6. Quintu per hunc tex. in eo, quod dicit, qd
qs dẽt iurare, quod non exiget pbationem, quam non putaue-
7 rit ſibi neceſſariã, dñt quidam, q † interrogatio, q̃ fit poſt litẽ
conteſtatam debet fieri per verbum. credit, & non credit, quod
dic, vt no. gl. in l. j. 2. rñ. ff. de interro. act. Sexto per hunc tex. dñt
8 qdam, quod † in cauſa appſonis nõ eſt iterum iurãdum de ca-
lumnia, ſemel in cã principali iuſto iuro præſtito, & hæc fuit
opi. Pla. in l. 2. circa prin. C. de iura. calum. & ff. de dam. infec. l. q
bona. §. ſi quis ſtipulatus, ſed de hoc eſt caſus ln c. 2. de iur. calũ.
lib. 6. dicam J. vt litig. tur. &c. in princ. coll. 8. & alleg. hunc tex.
9 † Quæro vos ſcitis quod iuſm calumniæ debet præſtari ſtatim
poſt li. cõteſt. vt l. 2. circa prin. & l. pe. C. de iura. cal. & dixi ſ. qd
põt omitti. Pone, quod li. conteſt. proceſſum eſt in cauſa, & nõ
fuit de calumnia iuratum: poſtmodum in proceſſit cauſæ ex
interuallo pars vult. vt iuretur de calumnia, an poſſit? Doct.
formant hanc q. d. l. 2. ln q. 7, vbi videntur tenere, quod pars nõ
poſſit petere. ſed iudicis officio põt hoc facere licèt nõ ad pe-
titionem, de quo no. Dy. in l. 4. § ſi q ſtipſus de verb. oblig. & de
hac qõne eſt caſus expreſſus in c. j. in prin. de iura calum. lib. 6.
10 qd tene mẽti. † An ſt iuro præſtito de calumnia, iudex poſſit
deferre iuramentum de malitia. caſus eſt in c. j. circa fi. eod. tit.

Vt in priuatis domi. ſacra myſte. non fiant. Rub.

1 *Oratoria. quòd poſſint haberi in priuatis domibus.*
2 *Sacra myſteria, quod non debeant in domibus priuatis miniſtrari.*
3 *Lex, vel conſtitutio poſt quantum tempus ligat, remiſſiuè.*
4 *Campana. an licitè habeatur in oratorijs priuatis.*

IT priſcis. Sacra myſteria phibentur celebrari
in domibus, ſine licẽtia ſuperioris:
oratoria verò cauſa orationis pmittũtur haberi, &
in eis clericos conuocari, pœna ꝯfacientib. imminẽ
te, his obtinẽtib. in caũb. futuris, & pendentibus, intra tres mẽ-
1 ſes, correctione nñ interueniente. h. d. No. q † oratoria licet in
2 domib priuatis hẽre. † Secundo no. q in domib. priuatis ſacra
myſteria non licet miniſtrare. Ad quod facit de conſec. diſt. 1.
c. j. & c. ſicut non aliæ. & cap. vnicuiq; & c. ſi quis ẽt. & 13. q. 2. c.
quidam. Tertio no. in ver. ſin autem, qd hæc conſtõ ligat poſt
3 tres menſes, de quo, videlicet † poſt quãtum tp̃s liget conſtitu-
tio, ſeu lex, vel ſtatutum, dicam inf vt factæ nouæ cõſti. In prin.
4 † Quæro an in his oratorijs liceat habere campanam. dic, vt ha
bes de priuil. c. patentibus. & no. 13. q. 2. c. quidam.

Vt defuncti, ſeu funera eorum, &c. Rub.

1 *Seruus, an poſſit eſſe miles.*
2 *Dictio, alius, implicat, niſi id, quod præcedat, ſe non compatiatur cum eo, cui-
datur pro relatiuo,*
3 *Iniurians funera defunctorum, qua pœna puniatur, remiſſiuè.*
4 *Eccleſiaſtica ſepultura, quod interdicitur vſurarijs manifeſtis,*
5 *Pœna ae qua hic, quod infirmatur ipſo iure.*
6 *Statutum imponens pœnam per verba futuri temporis, cum additione omni-
bus modis, vel ſimilibus, intelligitur ipſo iure, nec ſententia requiritur. Idẽ,
ſi apponitur dictio, mox, & dictio, omnino.*
7 *Iniuria facta ſocio meo in itinere, an videatur facta mihi, & licitè propulſem.*
8 *Iniuriam factam proximo, vel vicino meo, an licitè repellam, & eum defen-
dam, remiſſiuè.*

QVi varietatem. Mortuis, & moribundis, &
funeribus eorũ ac familię,
domui, & rebus corũ, creditores iniuriã inferre p-
hibentur, abſq; iudiciali decreto, pœna ꝯfacientibus
imminente. h. d. in tex. ibi, nullo in cingulo ꝯſtituto, i. nullo iu-
1 dice ibi exiſtẽte, † Op. dr̃ hic. & alios ſeruos, &c. & ſic innuit qd
ſeruus poſſit eſſe miles, qa dictio, alius hẽt implicare, vt l. qdam
relegatus. ff. de re. dn. huius timore gl. ſup ver. alius, dicit, ponit
2 impropriè. veritas ẽ. qd ſm ppriã ſignificationẽ, & rlr † dictio,
alius, hẽt implicare. fallit ſi illud, qd pcedit non ſe cõpatit cũ eo
cui illud eſt datũ p relatiuo: nã tũc ponit impropriè, & nõ im
plicat. vt hic, & l. nõ ſolũ, §. q̃ri. ff. d pcu, ſ. d. m. 3d. Prin. §. opor-
3 tet.[a] & l. in cauſæ la 2. ff. de mino. † Scdo cõ gl. opp. qd facies in-
iuriã funeri, nõ puniat tãta pena, & qd actio pcedat, vt J. vt cũ
d app. cog. §. meminim', coll 8. Sol. vt ibi no. & C. de ſepul. viol.
guth, ſed nec ante, q̃ inde ſumit. Tertio opp. cõ glo. hic dr̃, q nõ
dẽt ſepultura interdici, nec moleſtia funeri fieri. Contra, cõ, de
4 vſu. c. qa in oĩbus eo. tit. c. qq. lib. 6. † Solu. illud, quod hic dr̃ rlr,
fallit in manifeſtis vſurarijs, vt dr̃ in illis iuribus, qb. eccleſiaſti
5 ca ſepultura interdicit. Quærit gl. in caſu huius l. an † faciẽs in
iuriã, perdat actionẽ ipſo iure? gl. ſuper ver. modis, dicit quod
6 ſic. exponit. n. omnibus modis, i. ipſo iure. Ex † quo no. q licèt
lex, vel ſtatutũ in priuatione alicuius iuris, vtar verbo, quod ha
bet tractatũ de futuro, ſi tñ apponat modis oĩbus, vt modis om
nibus ab actione cadat, vel priuetur, intelligitur ipſo iure, nõ p
ſnĩam, vt hic, & tene mẽti. Idẽ vbi apponeret lex verbũ, mox. &
b no. ſ. de inceſ. nup. §. j.[b] & ibi dixi. idem ſi apponeretur verbũ,
c omnino,[c] vt no. in l. j. §. ſi pecuniã. ff. depoſiti. Vltimo hic text.
7 in §. ſi verò ẽt. ibi, oportet. n. &c. inducitur p Ia. de Bel. quod † in
iuria facta meo ſocio in itinere, videar facta mihi, & qd mihi
etiam propulſare liceat, de quo vide in l. item apud. §. comitẽ.
8 ff. de iniur. † Secundo facit hic tex. q iniuriã factam proximo,
vel vnico meo, mihi repellere liceat, & eum defendere, & eſt
in arg. 1. q. 7. c. negligendæ, de qua q. habetur per gl. ln l. culpa
caret. ff. de reg. iur. & per Dy. in c. non eſt ſine culpa de reg. iur.
per gl. in c. quantæ. de ſpſum. extra, de ſent. excom. & tangitur in
c. dilecto filio. eo. tit. lib. 6. vide gl. 24. q. 3. c. non inferenda. per
Guil. de Cun. in l. vt vim ff. de iuſt. & in. per Cy. ln l. j. C. vnde ui.
Vltimo ſcias, quod ex hac conſti. ſumitur auth. item qui do-
mum. C. de ſepul. uiol.

ADDITIONES.

a Et § oportet Et ibi uide quæ in apoſt.
b §. Et ibi n de Aug. & adde eum in l. 1. C. de pæ. iud. qui male iud. & in l. ſi quis poſt-
hac. C. de bon. proſcrip. & Bar. in l. ſi quis maior C. de tranſactio. & l. Mauius § duo
bus. de lega. 2.
c Verbum, omnino Adde Fel. in c. ex parte de offi. dele. in prin. in uer. capin gl. & in c.
grarum in fi. eo. tit. & in c. Rodulphus, de reſcr. uer. vlt. & quod ibi dixi, in apoſt. &
per Fel. in c. fraternitatis, de teſt. & in c. cum uenissent eo tit. & d. Soc. in conſil. 111.
incip. viſa contingentia facti. circa prin in 2. uo.

1 *Iudex ordinarius, quando poſſit cauſam delegare, ſcilicet eius cognitionem, &
ſententiam ſibi reſeruare.*
2 *Delegatus ab ordinario iudicat, niſi ordinarius ſententiam ſibi reſeruet.*
3 *Teſtium examinatio, quando delegari poteſt, & committi.*

§. Illud. Iudex ordinarius occupationibus publicis impe
ditus cãm ꝯſiliarijs põt delegare, ſententia ſibi re
ſeruata, dummodo ter cauſam audiat, & ſentẽtiam proferat,
& appellationem interpoſitam ſuſcipiat. Iudex aũt appellatio-
nis & delegatus delegare non poteſt, pœna ꝯfacientibus im-
1 minente. h. d. ſm gl. † Opp. hic dicitur, quod quãdo cauſa dele-
gatur, non dẽt ferre ſententiam delegatus, ſed ille qui delegat.
ſed ꝯtra, vt l. placet C. de pedaneis iu. J. de iud. §. j. Sol. ll. ꝯtriæ lo-
quuntur vbi cã ſimpliciter delegatur, hic uerò ordinarius de-
legans, q erat impeditus publicis occupationib. delegauit cau-
ſam, ſeu cãę cognitionem, reſeruata ſibi ſententia, quod pt fie
ri, dum tñ reſeruet ſibi forma hic tradita ſuper quo vide gl. ſu-
per uer. deponat, quæ vr̃ velle, quod tunc demum iudex ordi-
narius delegans, poſſit ſnĩam reſeruare, qñ publicis occupatio
nibus eſſet impeditus, ita, q per ſe non poſſit cauſam audire, &
hoc apparet ex tex. in ver. & qm̃ a nobis, & in ver. ſed hoc qui-
dẽ. alias ſi non eſſet occupatus, vt dixi, non poſſet cãm delega-
re, ẽt quo ad ſentẽtiam, quod alias facere põt, ut in l. more Ro
ma. ff. de iuriſd. omn. iud. l. 1, 2. reſpon ff. de offi. eius, cui mã. eſt
iuriſdic. vel dẽt p ſe cognoſcere, & ſententiare, circa qd uide
gl. in auth. ad hæc. C. de iud hinc ſumpta. Secundo op. & videt,
quod iudex ordinarius nõ dẽt ferre ſentẽtiam, ſed delegatus.
2 † Nã vbi cœptum eſt iudiciũ, &c. vt l. vbi, & l. de qua re. in prin.
ff. de iud. Sol. illud eſt rlr, hoc ſpãliter, quando iudex delegatus
3 ſibi ſentẽtiã reſeruat, † Tertio op. hic dicitur in §. illud, q teſtes
debent exhiberi ipſi iudici ordinario, immo teſtiũ examinatio
põt alteri committi, nec eſt neceſſe teſtes exhiberi coram iudi-
ce de cã cognoſcente, vt J. de teſt. §. quoniã, coll. 8. gl. hic ponit
duas ſol. quas no. per id, quod dicam in d. §. quoniam circa, &
vide, qd no. in auth. apud. C. de fide inſtr. & in c. ſignificauit, ex
tra, de offi. ord. & in c. ꝯſtitutus. de fideiuſ. per Inn. & in c. cum
Bert. extra, de re iud. facit, quod tãgit gl. ĩ l. ſcire oportet. §. opor
tet aũt. ff. de excuſ. tu, dicam in d. §. quoniam, & aduerte ad iſtã
glo. in eo, quod dicit, quod teſtes debẽt exhiberi adminiſtrato-
ri, vt poſſint torqueri, de quo dicam J. de teſti. §. ſi uerò ignoti.

§. Et rurſus Quæro de intellectu huius §. glo. 1. ponit
opinio. & ſecundam opinio. tenet glo. in
auth. ad hæc. C. de iudicijs.

1 *Delegatus Principis, quando poſſit cauſam delegare & nu. 4.*
2 *Ordinarius poteſt cauſam delegare, & ſententiam ſibi reſeruare, dummodo
cauſam audiat ter.*
3 *Iudex appel. non poteſt cauſam delegare, & ſententiam ſibi reſeruare.*
5 *Diſpoſitio huius tex. quod loquatur in aſſeſſorib.*
6 *Delegatus poteſt aſſeſſorem eligere partibus non ſuſpectum.*
7 *Delegatus a Principe, ſi delegat totam cauſam, an poſſit delegationem reuo-
care, remiſſiuè.*
8 *Delegatus ab alio, quàm a Principe, an poſſit unum articulum cauſæ ſubde-
legare.*
9 *Delegatus ante præſentationem reſcripti, nullam habet iuriſdictionem.*

1 §. Alios autem. †Hic dr̄, ꝙ delegatus a Principe nō
2 pōt cām delegare. Cōtra de l. a iu-
dice. C. de iu. dil. qdā, hęc illā corrigit: certe legum correctio
eſt euitanda, vt l. 1. C. de inoffi. do. Quare alij dīt, aut delegatus a
Principe erat prius ordinarius & pōt delegare, vt ibi: aut nō erat
a prius ordinarius, & non pōt. Tertio dīt quidā, † aut delegatus
a Principe vult totā cauſam delegare, nil ſibi reſeruato, & pōt,
vt in d. auth. aut vult ſibi reſeruare ſnīam, & tunc non pōt me-
diā committere ſed debet per ſe totam cauſam examinatā ex-
pedire, vt hic. hanc approbat gl. in d. auth ad hæc. Et eſt prima
ſol. in gl. ibi poſita ponit ēt gl. hic in fine vnā ſol. quā dicit eſſe
eādē cum ſol. prima poſita in prin. gl. Sed aduerte, ſol. ſi. poſita
in glo. non eſt eadem cum prima, immo eſt expreſſe eī ꝯtria: qa
ſm primā ſol. delegatus, ſi vult ſibi ſententiā reſeruare, nō po-
teſt mediā cauſam cōmittere. Licèt ſecus ſit in ordinario, ſed
ſecundum vltimā ſol. gl. permittitur delegato delegare mediā,
reſeruato ſibi ad ſentētiandū, dūmō ter cām audiat, ſicut dictū
eſt in ordinario. Tene ergo primā ſol. gl. reprobata vltima. Per
hoc puto, quod q̄dam gl. quæ eſt ſuper ver. egerit, & incipit, id
eſt, non audierūt, vel dēt vacare, vel nō dēt eſſe, & ibi ſit ſenſus
quem dixi, vt ſi delegatus audiat ter cām, & ſententiā ſibi reſer
uet, & medium cōmittat. puniatur ipſe & eius ꝯſiliarii: ſed for
tè illa gl. poſita fuit ab illo, q tenebat vltimam ſol. quā ſ. recita-
ui. Itē aduerte ad gl. ſuper ver. cū eis, q̄ dicit .ſ. adminiſtratorib.
qa puto, qd velit dicere de delegatis, qa de ꝯſiliariis adminiſtra
torum dīai ſ. in §. & rurſus. ibi, ſi q dē &c. Intelligitur ergo hęc
3 ꝯſtō ſm glo. † ꝙ ordinarius poſſit certā cauſam cōmittere, re-
ſeruata ſibi ſnīa, dūmodo ter cām audiat vt § illud. J. e. delega-
rus vero nō poſſit cauſam cōmittere reſeruata ſibi ſnīa, vt iſto
4 §. † & idē in iudice appel. quod in delegato, vt in d. §. & rurſus.
circa qd, & qd iuris ſit de iure canonico. vide eX. de offi. dele.
5 c. ſuper qōnum. † §. verum ſed Vltramōtani intelligūt hanc cō
ſtitutionē, vt nō loquaṫ de iudice delegato, ſed de aſſeſſoribus,
vt velit dicere, ꝙ pōt cōmittere iudex habēs ſuos aſſeſſores. dū-
modo ipſe ter interſit, ſecus ī iudice appe. vel iudice delegato.
& ita ītelligūt Doc. ibi d. auth. ad hæc. de quo p Cy. ibi, & hic eſt
verior intellectus, & ꝙ hic loquaṫ de aſſeſſore apparet manife-
ſte per tex. ꝫ. eo. in §. illud, q dicit in pri. cōſiliarios iudicum &
6 gl. exponit, i. aſſeſſores. † Quæro, pone ꝙ Titius, & Sēpronius li
tigant ſimul, & in hac cā datur iudex delegatus a Papa Princi
pe, vel delegato: iſte iudex delegatus vult ſibi aſſeſſorē eligere,
an ipſe hoc poterit facere? & dic. ꝙ eligere dēt de partiū ꝯſen-
ſu, & ſi partes nō ꝯcordāt, dēt ipſe eligere p ſe, dummō non ſit
partibus ſuſpectus, ita no. in d. c. ſup qōnum. §. verū. ſup ver. aſ-
ſenſu. in tex. & in gl. & eX. de reſcr. c. ſtatutum. §. aſſeſſorē. lib. 6.
7 † Quæro iudex delegatus a Principe, uel a Papa, vult delegare
totā cām quod poteſt, vt l. a iudice. C. de iud. ſ. dixi, an delegan
do abdicet a ſe totā iuriſdōnem, ita quod ſibi nil remaneat, &
an poſſit reuocare iudicē delegatū? dic, vt no in d. c. ſup qōnū.
8 in gl. mag. qd tene menti. † An aūt iudex delegatus ab alio, q̄ a
Principe, q nō poteſt totam cauſam delegare, vt d. l. a iudice, &
l. fi. in prin. ff. de offi. eius, cui mādata eſt iuriſd. poſſit delegare
vnū articulū cāę, ut puta examinationē teſtiū? Doct. tāgūt in d.
l. a iudice, in vlt. q. ſed dic, vt p Inn. in c. cū Bertoldus. eX. de re-
9 iud. circa qd vide no in c. vno de offic. deleg. in cle. † Quæro, fa-
ctus eſt iudex delegat' a Principe, Papa, uel legato, an ipſe hēat
iuriſdōnē anteq̄ ſibi pñtentur lrę delegationis. Et an iudex poſ
ſit partes cōpellere ad exhibitionem literarum. dic vt per Inn.
in c. ex ꝯqueſtione. extra de reſtit. ſpol. & quod iudex non ha-
beat iuriſdictionem ante præſentationem literarum, videtur
tex. in c. ſuper eo. extra, de appel. & iſtum tex. non alleg. Inn.

ADDITIO.

a Delegare. Vide Card. in cle. 1 de offi. deleg. & plene, & ſing. per D. Alexan. de Imo. in rub. de offi. eius, cui mand. eſt iuriſd. & in additio. ad Bar. eo tit.

Vt immobilia bona ante nup. dona &c. Rub.

1 *Conſenſus binus uxoris, quod requiritur in alienatione fienda per maritum de re immobili donata propter nuptias, & quid operetur. & nu. 6.*
2 *Inducto in fauorem donationis propter nup. quod habeant locum in dote.*
3 *Lex introducto ad dotis augmentum, nō debet in eius præiudiciū redundare.*
4 *Donatio propter nup. facta per uirum, qualiter dicatur uxori obligata.*
Donatio propter nup. dicitur in dominio uxoris ſicut dos in dominio uiri.
5 *Mulieri ſoluto matrimonio, quando detur rei uendicatio ad res propter nuptias donatas, & an dicatur directa, uel utilis nu. 8.*
6 *Conſenſus binus in contractibus operatur ad confirmationem, & non ad ſolutionem.*
7 *Conſenſus duplex mulieris quando ſibi præiudicet.*
8 *Dominium utile rerum donatarum propter nuptias, quod transferatur ſine facto hominis, ſecus in re dotali, & ipſo iure.*
10 *Diſpoſitio huius conſtitutionis, an habeat locum in donatione propter nuptias conſiſtente in re mobili.*

Cauſam. Res immobiles in donat. pp nupt. cō-
ſiſtētes maritus alienare nō pōt ēt vxo-
re alienationi ꝯſentiente, ſed alienatione habita pro
nō facta, in rē actio vxori cōpetit, niſi ſecundo poſt
bienniū cōſenſerit, & vir alienans locuples fuerit, alienationis
ꝓhibitione in dote multo magis obtinente. h. d. In tex. ibi, niſi
1 etiam ſecundum &c. no. ex hac coſtitu. ꝙ † in alienatione rei
donatæ pp nup. requiritur binus mulieris cōſenſus, & ꝙ mari
2 tus ſit locuples. † Secundo no. in ver. multo potius, qd inductū
in fauorē donationis pp nup multo magis hēt locum in dote.
3 Tertio no. in ver. omnib. priuilegiis, ꝙ † lex introducta ad aug
mentanda dotis priuilegia, nō dēt ipſa diminuere, facit l. cum
4 tale. §. fi. de cond. & demon. † Opp. dr̄ hic, obligata eſt. ꝯ immo
vr̄ ꝙ donō pp nup. nō ſit obligata mulieri. Nam dona. pp nup.
eſt in dn̄io mulieris, ſicut dos in dn̄io viri, vt J. de æqua. do. §.
illud. & C. de iure do. auth. donōnem & ibi no. & no. ſ. de non
eli. ſecūdo nu. in §. fi. Inſti. de do. §. eſt & aliud. & patet ibi dum
dicit, mulieri dari in rem actionem. & ſic apparet, ꝙ cū ſit dn̄a,
ꝙ in re ꝓpria non conſiſtat pignus, vt l. ſi rem. ff. de pig. act. hu-
iuſmodi gl. 3. dicit, intellige, ꝙ hic dr̄ obligatum, eo ꝙ eſt facta
in dn̄io mulieris: quaſi velit dicere. nō loquitur hic de obligatio
ne pignoris, quaſi dos ſit obligata mulieri iure pignoris, ſed ip
a ſa eſt vera dn̄a. Idem ꝙ hic no. in auth. ſiue a me. a in 2 glo. C. ad
5 Velle. & ibi vide p Doct. in 1. & 2. q. & maxime ſm Pe. Opp. dr̄
hic in ver. non. n. ꝙ mulieri ſol. mat. datur actio in rem. ꝯ ſicut
dos redit ad vxorē ſolu. matrimo. vt l. in rebus C. de iure do. ſic
donō pp nup. redit ad virum pp ęqualitatem ſeruandam, vt J.
de æqua. do. §. 1. & no. in d. § eſt & aliud, & in auth. dos data C.
de dona. an nup cum ergo redeat ad virum, non debet dari rei
vēdicatio mulieri. Sol. qd hic dr̄, intellige ꝓcedere, qa interue-
nit pactum inter virum, & vxorem, de lucrando dotē, vt patet
hic in prin. ibi, inueniens forſitan, & c. enim gl. ſuper verbo, do-
natio. Nam donō debet ad virum redire ſolu. mat. ſicut dos ad
mulierem, niſi pactum de lucrādo interueniat, niſi de conſue-
tudine, vel ſtatuto, obſeruetur ꝯtrium, extra, de don. inter vi. &
vxo. c. fi. ver. ſane. Item in alio caſu ſol. mat. reperio dari rei vē-
di. mulieri ad res don. pp nupt. vt habuiſtis no. in §. illud. ſ. de
6 non eligen. ſecundo nub. in glo. mag in fi. † Tertio op. & 1 r. qd
binus conſenſus non magis operet̄ q̄ vnus, vt l. q bis ff. de verb.
oblig. gl. ſol. ſed tu dic ſm Iac. de Bel. ꝙ binus conſenſus plus ꝓ-
deſt ad ꝯfirmationē ꝯtus, vt d. l. ſi mulier, & d. l. in ꝯtibus. §. 2.
alleg. in gl. ſed non plus prodeſt, quo ad binam ſolutionē fien
dam, vt d. l. q bis, circa qd vide, quod no. in l. ſi mandato §. fi ff.
7 mand. † Quarto opp. hic dr̄, ꝙ duplex ꝯſenſus præiudicat mu-
lieri. ꝯ J. vt nul. iudi. §. illud. glo. dicit, ꝙ illud corrigit iſtud. tu
dic, vt ibi, & ibi dicam, & no. C. ad Velleia auth. ſi qua mulier.
8 no. glo inde ſumptam. † Quero in ver. non enim. dicit ꝙ vxori
datur rei vendic. in rebus deductis in donatio. propter nupt.
An detur rei vendicatio directa, vel vtilis? Reſpon. aut mulier
fuit inducta in poſſeſſionē, & tunc datur vtilis, ita no. gl. in d.
9 auth. dos data. † Ex qua glo. no. ꝙ rei donatæ pp nup. transfer-
tur vtile dn̄ium, ſine facto hoīs, licèt ſecus ſit in re dotali, quia
eius dn̄ium nō transfertur in virū, ipſo iure, vt no. in l. fundū.
ff. de fun. do. ff. pro do. l. 1. 2. rñ & p Azo. in ſum. C. de rei vxo. ac.
10 in fi. Quæro, † an cōſtitutio habeat locum in donat. pp nupt.
exiſtente in re mobili? dic, vt no. in d. auth. ſiue a me. in 2. glo.

ADDITIO.

a In auth. ſiue a me. Et ibidem ad totam materiam illius conſti. Prin. vide Bart.

1 *Diſpoſitio huius conſtōnis, ꝙ locum hēat in dote, quantū ad alienationē prohibendam non permittēdam. & q̄uo in permittenda alienatione. & nu. 3.*
Res dotalis inæſtimata non alienatur, æſtimato ſic, & regulariter quando res dotalis alienari poſſit. & nu. 4.
2 *Res mobilis data in dotem æſtimata vera æſtimatione, poteſt alienari per virum cōſentiente ipſa muliere, et ſibi præiudicat vnico cōſenſu in hypotheca.*
3 *Mulier q̄ cōſenſit alienationi rei immobilis datæ in dotē æſtimatæ vero æſtimatione, ſi nō ſuperſunt res viri pro eius ſatisfactione, vēdicat rē alienatā.*
4 *Res mobiles datæ in dotem ſine æſtimatione, quōd alienari poſſint.*
5 *Vir qui alienauit res dotales, vel datas in dona. propter nupt. ſi non ſit ſeruata forma de qua hic, quod ipſemet poterit vendicare.*
6 *Vir vendens rem dotalem alienari prohibitam, tenetur de euictione.*
7 *Res dotalis fauore mulieris prohibetur alienari, & eo reſpectu eius commercium non habetur.*
Venditio facta a muliere de re dotali non valet: intellige de iure ciuili etiam ſi interuenit iuramentum: ſecus de iure canonico, nu. 11.
8 *Vir qui vendit rem dotalem, & de euictione tenetur, poteſt contra factum ſuum venire.*
9 *Venditio rei dotalis facta a muliere marito cōſentiente, an valeat, remiſſiuè.*
10 *Renunciatio iuri hypotheca facta per mulierem in rebus per virum alienatis, ſi non ſuperſunt alia res ſuper quibus ſatisfieri poſſit, quod non valet.*
12 *Mulier ſi primo iurauit non alienare niſi iuſta cauſa interueniente, ſi poſtea alienauit ſine cauſa, & iurat, quod primum, & non ſecundum iuramentum ſeruatur.*
13 *Mulier an poſſit conſtante matrimonio res dotales alienatas vendicare.*

1 §. Et multo. Quæro † an hic ver. dēat intelligi, ꝙ idē
ſit in dote, & donatione pp nuptias ī eo
quod dictum eſt de alienatione dotis prohibenda, vel etiam de
eo, quod dictum eſt de alienatione dotis permittenda. In glo.

ſunt opi. ſed veritas eſt, ꝙ idem & multo magis ſit in dote, quã
tũ ad alienationem prohibendam, non aũt ad permittendã, &
intel. hic ſm Mar. aliàs per gl. in dote, ſ. inæſtimata. quo caſu
proprie dr̃ res dotalis, vt l. vnica. § & cum lex. C. de rei vxo act.
a ſecus ſi ſit æſtimata, qa tunc alienatio non ꝓhibetur,ᵃ vt l. quo-
ties. ff. de iure do. cum ſi. & hoc apparet ex tex. in ver. iam enim.
vbi expreſſe facit mẽtionem de d. §. & cum lex. vbi loquitur de
re data in dote æſtimata, licèt Pla. dixerit ↄ̃trium. Apparet ergo
ex ꝓdictis, ꝙ hic §. loquitur de prohibenda alienatione dotis,
nõ aũt de alienatione ꝑmittenda, licèt ſ. in don. pp nupt. ex cã
permiſerit, & ſm ꝓdictos hẽt locum in re data inæſtimata: In
dote æſtimata põt alienari, licèt Pla dixerit per hunc §. alienari
2 non poſſe. Alij, vt † Iac. & antiqui gl. dñt, quod hic §. põt ẽt intel
ligi in alienatione permittenda de dote, videlicet, qñ datur vi-
ro res æſtimata in dotem, quo caſu licet alienare poſſit quoad
ꝓprietatẽ, vt ſ. dixi, tñ remanet obligatus mulieri pro dote ſua
quã alienauit, quaſi velit dicere, ꝙ tunc mulier poſſit ſibi præ-
iudicare, & idẽ in hypotheca illarũ rerũ: qñ conſentit ſm for-
mã traditã in dona. pp nup. Alij, vt Iac. de Are. dñt, ꝙ hic §. põt
loqui ẽt in alienatione ꝑmittenda, intelligẽdo quod loquitur
in re immobili data æſtimata in dote, æſtimata dico vera æſti
matione, vt mulier conſentiẽs alienationi, vel obſoni talis rei
datæ in dotem, pro æſtimata ita ſibi ꝓiudicet, ſi eius binus cõ-
ſenſus interueniat, & aliæ res ſuperſint viro, ex quibus mulier ĩ
dote ꝑt ſatisfacere ſibi, ſm formã traditã in alienatione, vel do
natione data pp nup. & ita hũc §. intellige aliàs ſi nõ ſuperſint,
datur rei vendicatio ad illã rẽ, vt l. in reb. C. de iu. do. ita no. Iac.
de Are. ĩ l. Mæuia, ſol. matr. & Cy. refert, C. ad Velleia. auth. ſiue
a me. qđ dictũ puto verũ, licèt Cy. ibi dicat, ꝙ eſt qdã diuinatio.
3 † Quid de reb. mobilib. datis in dotem inæſtimatis, an poſſint
b alienari? ᵇ gl. in d. §. & cũ lex, ponit opi. & non firmat: ſed ꝙ nõ
poſſit alienari, tenet gl. no. in l. 3. ff. ſol. matr. ſup ver. ſemper, vbi
gl. dicit indiſtinctè rẽ dotalẽ alienari nõ poſſe. nec diſtinguit
ſit mobilis, vel nõ. Idẽ no. in l. libertas. ff. de re. iu. Azo. vr̃ velle,
ꝙ res mobilis poſſit alienari, ſi vir ſit ſoluendo, ita no. ipſe in
ſum. C. de ſun. do. in fi. & hoc tenet gl. Inſtit. quib. aliena. licet. ĩ
prin. & qđ poſſit alienari. tenet Iac. But. ſed gl. ſuper ver. valebũt,
vr̃ diſtinguere, & clarius tn̄ d. auth. ſiue a me, in gl. mag. in fi. qa
aut loqmur in reb. mobilib. q̃ ſeruando ſeruari nõ pñt, & tunc
alienatio poſſit fieri a viro, ita poſſit loq opi. q̃ eſt, ꝙ res mobi
lis dotalis inæſtimata poſſit alienari, aut loqmur in rebus mo-
bilibus, quæ ſeruãdo ſeruari pñt, & tũc poſſit alienari, ſi inter-
uenit binus ↄ̃ſenſus mulieris. & ſuperſint viro aliæ res, ex qbus
mulieri ſatisfieri in dote poſſit, ſcdm formam traditam in do
na. pp nup. & ita poſſit loq hic §. vt ſic loquatur in alienatione
ꝑmittenda, & ſm hoc oẽs dicentes rem mobilem datam in do
tem alienari poſſe, intellige interuenientibus his, q̃ hac ↄ̃ſtõne
dñtur. & ſi illæ res ſeruando ſeruari non pñt, vt dixi. Ex prædi-
4 ctis omnibꝰ vr̃ poſſe diſtingui, cũ q̃ritur, † an res dotalis poſſit
alienari. dic, aut loqmur in reb. immobilibus, aut mobilibus.
Primo caſu, aut ſunt datæ inæſtimatæ, aut æſtimatæ, ſi inæſti-
matæ, nullo mõ valet aliena. ẽt ſi mulier nubens conſentiat, d.
§. & cũ lex, & Inſt. q. ali. licet, in prin. ff. de ſun. do. l. 3. & 4. cũ ſi. ſi
verò ſunt datæ æſtimatæ, tunc gl. diſtinguit. Aut ſunt datæ æſti
matæ vera æſtimatione, vel nõ, vt no. in d. § & cum lex, in prin.
ſol. mat. l. æſtimatis. circa qđ dic, vt no. ĩ l. ſi. in prin. ff. de pac. dot.
Iac. de Are. dicit ꝙ vbi res eſt vera æſtimatione æſtimata, nõ in-
diſtinctè valet alienatio, ſed ad hoc, vt valeat. oportet, ꝙ ↄcurrãt
hodie hæc duo hic poſita, & ita poſsit loq hic §. Si verò loqmur
in rebus mobilibus, tunc diſtingue, vt ſ. dixi, qđ ſentit gl. hic, &
in auth. ſiue a me, circa prin. videlicet cum loqmur in reb. mo-
bilibus datis in dote æſtimatis, vide d. l. fi. & quod ibi no. glo. &
5 Inſtit. qui. aliena. li. in prin. ĩ gl. niſi ꝓuocetur. † Quæro, vir alie-
nat res dotales. vel datas in do. pp nup. an ipſemet poterit ven-
dicare, ſi non ſit ſeruata forma hic tradita? puto, ꝙ ſic, ſicut di-
ximus, qñ vendicat res dotales venditas, vt no. in l. cum vir. ff. de
vſu. & in d § & cum lex. & p Azo. in ſumma illius tit. §. vbicun-
que. & Inſti. q alie. li in prin. Facit, qđ no. in l. ſi ꝓdium. C. de iu.
6 do. hic aũt vr̃ caſus in ver. ſed neq;, qđ ſi vir rem vendit dotalẽ
ꝓhibitam alienari, teneatur de euictione: nã vides hic, ꝙ ſi vir
vendit res do. pp nup. forma hic tradita non ſeruata, venditio
hr̃ p nõ facta, vt ſ. circa prin. huius ↄ̃ſti. ver. qua pp, & tũc ipſe
maritus vendẽs tenetur de euictione, vt hic dĩ. ſic ergo in dote
erit. Præterea iſte ver. ſed neque, eſt poſitus poſt § 1. & multo ꝑpo
tius, & ſic vr̃ innuere idẽ in alienatione rei dotalis, ꝙ vir ven-
dens, de euictione teneatur, ad quod facit gl. in l. cum lex. ff. de
fidei. q̃ dr̃ rei dotalis fore cõmerciũ, ſicut rei minoris, ad quã
qs vẽdendo obligatur, vt l. & ſi is. & ibi no. C. de ꝓdijs mino. fa-
cit glo. in l. dotalem ff. de teſtamen. milit. dicens rei dotalis non
eſſe cõmercium. ad qđ accedat, quod no C. de iure dotium. in
l. ſi prædium. vbi glo. vr̃ velle, quod rei dotalis non ſit commer
7 cium, niſi ſicut rei ſacræ. † Veritas videtur, ꝙ rei dotalis vendi-
tio ſit prohibita fauore mulieris, vt d. §. & cũ lex, & Inſtit. qui.
alie. li. in prin. vñ ſi mulier vendit, contractus non valet, nec

ipſa obligatio propter naturæ fragilitatem & quod ad ipſam
non dicitur eſſe commercium, niſi ſicut rei ſacræ, & liberi ho
minis. & ita loquitur gl d. l. ſi prædium, & in d. l. dotalem, circa
quã l. vide Dy. & Iac. de Are. ibi: ſed ſi vendit vir, vel extraneus,
tunc talis rei dicetur eſſe commercium, ſicut rei minoris, &
ita dicit gl. d. l. cum lex. Et dico ſicut quis vendendo rem mino
ris obligatur, vt d. l. & ſi is, & ibi no. ita vendendo rem dotalẽ
vr̃, qđ vir, vel extraneus vendens teneatur de euictione, & iſtã
opi tenet Dyn. in l. cũ vir. ff. de vſuc. & vide per Doct. in d. §. &
cũ lex, ꝓ quo optime facit tex. in iſto §. vbi vr̃ quaſi caſus, & ꝑ
8 Doct. quod tãgitur in d. l. ſi prædiũ. ſed licèt † teneaĩ de euictio-
c ne, põt tñ venire ↄ̃ factum ſuum,ᶜ quia non ſuo noĩe, ſed vxo-
ris venit, &c. ſicut dicimus in œconomo, vt in c. ſi quis presby
ter. extra, de reb. eccl. non alie. & quod ibi no. & in l. iubemus. §.
9 ſanc. C. de ſacroſ. eccl. & ſ. de nõ alie. §. vltra. n. & ibi dixi. † Quid
aũt iuris ſit econuerſo, an mulier poſſit vendere marito con-
ſentiente. no. per Iac. de Are. & Cyn. in d. l. ſi prædium. in d. q.
10 † Quærit Ia. de Bel. pone, quod mulier renunciauit iuri hypo-
thecæ in rebus, quas vir alienat, & apud virum non erant aliæ
res ex qb. poſſit mulieri ſatisfieri in dote, vel dona. ante nupt.
An talis renunciatio valeat? & vr̃, quod ſic, vt in l. etiam, & l.
iubemus, C. ad Velleia. In contrarium determinat ipſe per ſuas
11 rationes. Ia. de Are. in l. Mæuia. §. fi. ſol. mat. † dixi ſ. ꝙ rei dota-
lis, vel conſiſtentis in do. propter nup. alienatio, vel obligatio
non tenet, quod eſt uerum de iure noſtro, etiam ſi mulier iu-
rat non venire contra, vt no. in d. § & cum lex & in l. ſi ꝓdium.
C. de iu. do. quæ gl. ſunt veræ, de iure canonico ſecus, vt extra,
de iureiu. c. cum cõtingat. & per Doc. in d. auth ſiue a me, & in
d. l. ſi prædium, & per Dy. in c. non eſt obligatorium, de reg. iu.
12 lib. 6. † Circa hoc quæro, pone ꝙ mulier iurat non alienare do
tem, nec dona. pp nup. nec alienationi conſentire ſine iuſta cã,
poſtea iuſta cauſa non intercedente alienat, vel alienationi cõ-
ſentit, & iurat non uenire ↄ̃, an ſeruabitur primum, uel ſm iu-
d ramentum. Dic, quod ſeruabitur primum,ᵈ vt probatur in c.
inter dilectos. extra, de iureiuran. vbi de hoc per Hoſt. & no. gl.
de iureiu. c. 5. lib. 6. quod tene menti. Vlt. vide gl. ſi viri. ibi, nũc
primo, &c. & dic, ſ. facta reuocatione per mulierem per rei
13 ven. ſol. matr. ut in uer. non. n. ſ. c. † regulariter mulier non poſ
ſet reuocare, conſtante matri. ſicut no. in fi. in d §. & cum lex. &
Inſti. qui. alie. li. in prin. & C. de iu. do. l. ſi prædium. niſi in caſu
ſi vergeret ad inopiam uir, quia tunc etiam cõſtante matrimo
e nio vendicaret,ᵉ vt in auth. donationem. eo. tit. & de æqua. do.
§. illud quoque. col. 7. Sed ſi uir vellet conſtante matrimo. ven-
dicare, quod videtur poſſe ar. præallega. gl. tunc ſtatim facta re
uocatione ipſe uir poſſet conueniri.

ADDITIONES.

a Non prohibetur. Adde Bar in conſi inci. dominus Pe. & Pau. de Caſt. in conſ. 16. vbi etiam nunquid præſcribantur.
b An poſſint alienari. Adde omnino illum in l. iubemus, & quod ibi poſui in apoſt. ad ſ[...]um. ro. 1. uer. vlt. ne poſſis errare, in apoſt. in eo. uer. C. ad Vel.
c Summ. Vide tn̄ ad hoc omnino d. Alex. de Imo. in conſi. 90. 4. par ſed quid ſi uir dedit fundum dotalem in cambium alterius fundi, an tunc dicatur fundus dotalis alienatus, ita quod uxor pœnitente poſſit illum uendicare Vide Bal. in l. prædium. C. de iu. do. vbi etiam per glo. & Spec. in tit. de emp. & uend § 5. uer. ſed pone vxor. & ſeq. uer uero pone uir.
d Primum. Adde Spec. in tit. de emp. & uend. § 3 uer. quid ergo, ſi uir ubi dat hanc cautelam patri maritanti filium, ut faciat eam ſic iurare tempore nuptiarum, & in cau. 241 & ibi Bal. in addi. uer. ſi quando alienatur.
e Vendicaret. Sed quid ſi ſuperuenitnt diuitiæ, poſt reſtitutionem factam propter inopiam uiri, an reſtitutio uitietur. Vide do. Soc. in conſi 61. incip. in præſenti conſultatione. uer præterea ad quid, circa ſi com ne r ſeq. in 1. par.

De operis noui nunciatione. Rub.

1 *Permiſſa a iure ſi principaliter fiant in alterius iniuriam, & ut alteri noceãt fieri non licet.*
2 *Eccleſiam nouam, uel nouum monaſterium, an liceat ædificare infra terminum a Papa ſtatutum ſi principaliter ædificetur, ut alijs noceat.*
3 *Pedis, & paſſus, longitudo, quanta eſſe dicatur, remiſſiue.*

CAuſam quæ. Nulli ædificare licet in hac re
gia ciuitate vltra terminos a
iure ꝑmiſſos, ſi principaliter noceat, pœna ↄ̃facientib.
1 imminente. h. d. † No. ex hoc tex ſecundum Ia. de Bel.
quod permiſſa a iure nõ liceãt, ſi principaliter fiant in alterius
iniuriã, vt alijs noceãt. ff. de dã. infe. l. Proculus, ff. de aqua plu.
arc. l. 1. §. idẽque autem, & §. idemq; 22. q. 2. c. primum eſt. Sed
circa hoc quantum ad propoſitum de ædificante, uide l. per ꝓ
uincias, & quod ibi no. C. de ædi. pri. ff. de ope. pu. l. qui opus,
2 & quod no. in c. Piſanis. extra, de reſti. ſpol. † & ſic ar. eſt ſm cũ,
quod non liceat monaſterium, uel eccleſiam ædificare, ẽt infra
terminum a Papa ſtatutũ, ſi principaliter ædificet, ut alij eccle-
ſiæ, uel monaſterio noceat, ita dicit ipſe. Sed de hoc, ꝙ nulli li-
cet ædificare nouã eccleſiã in ꝓiudiciũ antiquioris eccleſiæ, eſt
tex. in c. 1. extra, de no. ope. nun. 17. q. 2. c. eccleſia. & c. quicunq;
Quæro, qa hic dicit, ꝙ in Conſtantinopolitana ciuitate debet
diſtare una domus ab alia ſpatio cẽtum pedũ, ut habetis in fi. l.
3 Mæuiana. C. de ædi. pri. & ĩ l. fi. ff. fi. reg. † quãtæ lõgitudinis dica
tur

a tur eſſe Pes,ᵃ & quantæ lõgitudinis dicatur eſſe Paſſus,dic vt in gl.17.q.3.c.ſicut antiqtus,& de Paſſu no. glo.in l. in itinere.ff.de verb.ſig.quod no.propter ſtatutum dicenſ:Si quis fugauerit aliquem per tot Pedes,vel Paſſus,puniatur tanta pœna.

ADDITIO

a Pes. Adde,quod quando pro menſura ponitur,eſt longitudo 16 digitorum, ut per d. glo.in ver. a leg. & per d. Alex. de Imo. in [illegible] ubi etiam per Bar. & Doct. in l. [illegible] de verb.ſig. & per Flor. in l. [illegible] ff. de ſer. ruſt. præd. in quibus locis habes etiam, quod Paſſus habet quinque partes.

Vt noua facta conſtitutiones. Rub.

1 *Conſtitutio noua,quod liget poſt duos menſes a tempore publicationis,et qua liter hoc intelligatur.& nu.4.*
2 *Teſtamentum factum ſecundum leges antiquas, & ante legem nouam, & poſt,ſed antequam publicaretur,valet,licèt teſtator ſuperuixerit, qui illud mutare poterat.*
3 *Teſtamentum ſi eſt factum ante legem nouam,ſecundum leges antiquas, & ſi in eo non habet filius integram legitimam, poterit filius petere ſupplementum.*
5 *Ignorantiam l.noua poſt tempus publicationis ſtatutum, quis allegare non poteſt.*
6 *Lex noua quod non liget,etiam ſi infra duos menſes de ea habita fuerit notitia,niſi elapſis duobus menſibus.*
7 *Menſis quot dierum dicatur eſſe,remiſſiue,*
8 *Statutum a quo tempore liget.*
9 *Mandatum iudicis,quando liget ignorantes.*
10 *Forenſes quando ligentur ſtatuto,banno,vel conſuetudine loci,remiſſiuè.*

SEmper. Conſtitutiones nouæ in vrbe Conſtantinopolitana cõditæ, poſt duos mẽſes ex quo ibi inſinuatæ ſunt,debẽt ſeruari.In ꝓuinciis aũt poſt duos menſes,ex quo directæ ſunt, & palã factæ in vnaquaq; ciuitate,ita qđ nullus poſſet de cætero aſſumere occaſionẽ alicuius ignorantiæ,teſtm̃ vero ꝯditum ante cõſtõnes factas,vel priuſquam innoteſcerent, obſeruandũ eſt, & valet,ſi ſuperuiuente teſtatore non fuerit poſtea mutatum, & filij legitimas portiones ſuſcipient,ſm ll.antiquas.h.d.vſq; ad
5 finem.In tex.ibi,dati ei temporis,i.inſinuationis factæ.† No ex
2 iſta conſtitu.ꝙ l.noua ligat poſt duos menſesᵃ a tempore inſinuationis,ſeu publicationis,quæ inſinuatio,ſeu publicatio dẽt
2 fieri ſm formam hic dictatam.†Secundo no. ꝙ teſtm̃ conditũ ſm ll.antiquitas,& ante l.nouam,vel etiam poſt l nouam , ante tamen q̃ l publicata,vel inſinuata ſit,valet,& eſt obſeruandum, licèt teſtator poſt l nouam ſuperuixerit, & potuerit teſtm̃ mu-
3 tare,vt hic in uer.vt ſi uel proxime,& in uer.collectiue.† Glo.3. no.ꝙ filij.ſi ꝯdito teſtamento a patre,ſi nõ hẽnt legitimã integrã in dicto teſtõ,agent ad ſupplementum ſm l.veterem, videlicet ad quartã,non aũt põt agere ad ſupplementum ſm l. nouam,vel ad trientẽ,vel ad ſemiſſem ſm numerũ filiorum,ut in ver.ſi verò adiec.ſit. Ad primum no.opp.& vr̃ , ꝙ lex liget poſt tres menſes a tpe inſinuationis,vt s̃.vt in priua.do.§. ſuper aũt. & ibi gl.dicit.& ibi ſpeciale.hodie põt eſſe eodem mõ,dicit ſpeciale.j.vt ne mili.neq; ſe.§.ſi igitur. col. 9. ubi dicit,ꝙ ligat poſt 30.dies numerãdos ab inſinuatione.& rõ ſpẽlitatis ibi eſt,dicit Iac.de Bel.videlicet fauor Reip.& quia militia,& exercitus ce-
4 leritatem deſiderant,vt l milites.C.loc.† Tu verò dic,quod ibi in l.eſt certum,& determinatũ tp̃s , quod ꝯſtõ liget, & ideo illud eſt ſeruandum,& ita loquuntur oĩa iura dicentia ꝯſtõnem nouam ligare.Si verò illud tp̃s poſt qđ ꝯſtõ ligat,non ſit in l.determinatum,tunc ligat j. duos menſes a tpe ipſius inſinuationis,vt hic,& iſtã ſolutionẽ tenet gl.in fi. ſuper uer. deſtinata q̃ optima eſt,& de materia tãgit gl.e x̃,in proœ.Decr.& in c.1 ex-
5 tra,de ꝯſtit.& de hac materia vide vnã diſt. pulcherrimam in proœmio Cle.p Pau.de Leaz. † Quæro, an poſt illud tp̃s iſtorũ duorũ menſium a tpe publicationis,licitũ erit alicui ignorãtiã allegare?tex.hic in ver.neq; tpe,vr̃ velle,quod nõ,nec eſt neceſſe quod aurib.oĩum inculcetur,vt 16.di.c.quod dictis.de poſt. præla.c.1.& quod no.in d.proœmio Decr.in 3.gl.Circa qđ vide, quod no.in cap.2.extra,de conſtitut.in fi.6.lib.ſuper ver.datus.
6 †Quæro,video,ꝙ ꝯſtõ ligat poſt duos menſes a tempore publicationis,vt hic dr̃:pone,quod ad notitiã alicuius ꝯſtõ peruenit j.duorũ menſium tẽpus,an ille talis incontinenti ligetur ad legem,vel ꝯſtõnem obſeruandũ?vr̃ ꝙ nõ,vt hac cõſtit.in ꝯ̃riũ facit ver.vt ſi vel proa.ibi,nondum cõtigerat. & pro hac parte vr̃ mihi caſus,e x̃,de cõceſ.præb.c.1.ver.nec obſtare,lib.6.& Pau.de
7 Leaz.in d.ꝓœmio Cle tenet iſtam opi.ſed nil allegat.†Quot au
b tem dierum dr̃ eſſe menſis,ᵇ licèt l.habemus pro,& ꝯtra, dic vt no.in c.q̃ ſit.de ele.li.6.& tangitur p gl.in c.cũ ſingula,de ꝓben.eo.lib.& per Hoſt.& Io.And.in c.licèt.extra, de ſupplen.negli.
8 præla.†Quæro,hic dr̃ de legib.qđ de ſtatuto a quo tempore liget?& dic,aut loquimur de ſciente ſtatutũ & incõtinenti ligat ſcientẽ,vt l.fi.ff.de decr.ab or.fa.ad idẽ d.c.j.ver.nec obſtaret.de conceſ.præben.lib.6.aut loqmur de ignorante , & tunc aut loquimur in ſtatutis afferentibus tm̃ qõnẽ,& tunc licèt l.cõis nõ liget,niſi poſt duos mẽſes a die publicationis,tñ ſtatutum ligat poſt tp̃s arbitrio iudicis relinquendum,ita quod qs non poſſit dici eſſe in ſupina ignorantia. vt extra , de conſti.c.vt aĩarum, lib.6.ad quod facit, quod no.in d.l.fi.de decre.ab ord.faci. Aut loqmur in ſtatutis,non tñ afferentibus qõnem, & tunc ſtatutũ ſtatim ligat,ex quo eſt inſinuatum & ſuum operatur effectũ,li-
9 cèt qs ſtatutum ignoret,arg.l.pe.in fi.C.de decur.lib.10.† Quæro,quid de iudice mandante,an liget ignorantem. Iſtam q.ponit Roffr.in tit.ſi qs ius dicen.non obtem.§. item illud quæritur.& tenet, ſi aliqs erat extra ciuitatem, ita ꝙ iudicis mandatum non potuit audire,excuſatur a pœna,& ſic dẽt intelligi l. fi.ff.de decre.ab ord.faci.& ad hanc q.facit 20.q.2.Itẽ opp ver. probatur, & quod ibi no.& quod habes 81.diſtin.c.propoſui-
10 ſtis.†An autem forenſes ligentur banno,vel ſtatuto,vel con-
c ſuetudine loci, per quem tranſeunt.vide Cy.in l.1.ᶜ C.de ſumma Trin.in Spec.de conſti.§.1.ver. & no.vſq. ad fi.facit ad hoc quędam gl.parua,quę eſt ff.ad l.Aquil.in l.item Mela.in fi.prin.

ADDITIONES

a Menſes. Ad quam materiam vide latiſſime,& [illegible] d. Fel. in c. cognoſcentes, de conſti. in fi. Adde Bal. in Marga. in verſi conſtitutio. verſ.1.& Spec. in tit. de conſt. ver. reus verò econtra,& Pau. de Caſt. in conſ.145 & Card. in clem. dudum, de ſepul. 9 q.
b Quot ſit dierum dicitur eſſe menſis. Adde [illegible] in l. eos.§ fin. [illegible] C. de appel. & Alex. in l. cum biſſextus ff. de verb. oblig. quod facit ad ſtatuta aſſignantia menſem pro termino,& dic,quod debet eſſe 30 dierum,vt ibi per eos.
c In l.1 ſupra vide d. Iaſ. de May. vbi per eum plene, & no. an,& quando in contractibus, & quid in delictis,& quid in vltimis voluntatibus,& aliquid per Fel. in c. 1 de re iudi. in c. 2 de ſponſa. & Pau. de Caſt. in [illegible] ſuper primo quæſito, & Ray. in conſ. mei ſecundum conſuetudinem ciuitatis Venetiarum, & in conſ. mei quidã de Gualdo & per do. Soc. in conſ. 18 [illegible]

Vt nullus fabricet,&c. Rub.

1 *Solennitas quæ, & quanta requiratur in ædificatione eccleſiæ.*
2 *Neceſſaria ad hoc,vt quis poſſit ædificare eccleſiam.*
3 *Eccleſiam ædificans, in dote conſtituenda an poſſit conditionem apponere.*
4 *Reædificans eccleſiam deſtructam author. Epiſcopi,quod acquirat ius patronatus.*
5 *Reparãs eccl.an in ea acquirat ius patronatus,et requiratur Epiſcopi author.*

EA , quæ. Nulli licitum eſt eccleſiam. vel monaſterium, vel oratoriũ ædificare ſine Epiſcopi voluntate, Epõ ædificiũ inchoante, qui ſtatuit clericorũ menſurã,& expenſas neceſſarias,& opportunas. Sed ſi ædificare volens non eſt ad hoc ſufficiens , Epi conſenſu vnam eccleſiam vetuſtate corruptã, vel neglectã ædificare poterit. Item Epi in ſuis eccl reſidẽtiam facere dẽnt, nec põt extra vagari vltra tp̃s a iure ſtatutum . Item res eccleſiarum cum ſuperioris decreto debent alienari. h.d.vſq; ad finem Et hẽt tres partes. Prima ponitur de ædificatione monaſterij.Secunda de Epi reſidentia.Tertia dicit de alienatione rerum immobilium eccleſiarum. Secunda ibi, in §.illud.Tertia
1 ibi,§.qm̃.† No primo,quanta ſolennitas requiratur in ædificatione eccleſiæ,vt hic.& s̃.de mona.§.2.& j.de eccl.tit.§.ſi qs au-
2 tem.† Scđo no ꝙ anteq̃ eccleſia ædificer̃ dẽt prius volens eccleſiã ædificare,diffinire quantũ eſt neceſſariũ ꝓ luminaribus,& ꝓ his,q debẽt eccleſiæ deſeruire,& aliis neceſſariis ad ſacrum miniſteriũ eccleſiæ, & ꝓ oĩb. iſtis dẽt dotẽ,ſeu donõnem ꝯſtituere,vt hic,& s̃.vt deter.ſit nu.cle.§.1.& d c.nemo.đ ꝯſecr.diſt. 1.ſed ſi tantã dotẽ nõ põt ꝯſtituere,ꝙ ſufficiat ꝓ his q̃ dicta sũt, tunc cũ authoritate Epi poterit vnã de eccleſijs iã dotatis, & q̃ ruinam patitur,reædificare,nec erit neceſſaria dotis ꝯſtõ cum iã ſint ſtatuta ea q̃ ſunt neceſſaria eccleſijs,& iſte dicer̃ eccleſiæ
3 fabricator,vt hic in ver.ſi aũt † Quæro, an eccleſiã ædificãs in dote ꝯſtituenda poſſit aliquã conditionem apponere, puta vt non ptineat ad ordinationẽ Epi Dic vt per gl.10.q 1.c.ſi qdam,
4 & de ꝯſec.diſt.j.c.ſi qs baſilicã.†Quæro.in ver.ſin autẽ,an in caſu huius §. vbi qs eccleſiam deſtructam conſenſu Epi reædificat,talis ædificator cõſequatur ius patronatus ? & vr̃, ꝙ ſic, qa appellatur domus ſacræ ædificator,& fabricator,vt hic dr̃,ſed ædificãs eccleſiã ꝯſeqtur ius patronatus,vt c.ꝑterea, & c.nobis. extra,de iure patron.& s̃.vt cle.q 1es.§.fi.ergo,& c.dic đ hoc per gl.in c.ẽt.extra,de iure patro.vbi ẽt no.An prior patronus deſinat eſſe patronus, & quo iure conſequatur patronatum propter ædificationem,& fundamentum eccleſiæ,dic vt no.in d. c.nobis.& 18.q.7.c.quicunque,& plene in c.eccleſias, ead.cau-
5 ſa,& q.† Quæro,vbi eccleſia eget aliqua reparatione? dic,vt habes tex.cum glo.extra, de eccl.ædifi c.1.& c.de his.& 10.q.3 c.1. &c.decernimus.An autem hoc caſu,quando eccleſia eget reparatione, ſit neceſſaria authoritas Epiſcopi . dic vt per Goff. in ſum.extra, de eccl.ædi.§.hodie.in fi.

5 *Epiſcopus non debet per multum tempus abeſſe ab Epiſcopatu.*

5 Illud. † No. ꝙ Epiſcopus non debet per multum tempus abeſſe ab Epiſcopatu,de quo 7.q 1.c.in præſentia. & 50.diſ.c.contumaces.extra,de cler.non reſiden.c.ex tuæ.facit s̃. vt cle.qui recc.in priu.& quod ibi dixi.

5 *Decretum ſuperioris,quod in alienatione rei immobilis eccleſiæ requiratur.*

5 Quoniam † No. ꝙ in alienatione rei eccleſiaſticæ immobilis,decretum ſuperioris requiritur,de quo dixi ſup.de eccl.re.immo aliena.

Vt ab illuſtribus, & ſuperilluſtribus, &c. Rub.

1 *Dictio, vſque, quod includat terminum tantum, cui adiungitur, & quando ponatur etiam excluſiue, remiſſiue.*
2 *Magiſtratuum genera quot ſint, remiſſiue.*

QVæcunque. Illuſtres, & ſuperilluſtres in cauſis pecuniarijs, & crimine iniuriarum, nõ per ſe, ſed per procuratorem litigare debent; cæteris verò dignitatis inferioris licite conceditur, vt per ſe, vel per procuratorem litem exerceant. h. d. & q̃ ſit ratio huius conſtit. colligitur ꝯ. co. tit. ver. ne cogantur. No.
1 in §. ſancimus, ꝙ † dictio, vſque, ª includit terminũ tñ, cui ad-
a iungitur, idem auth. q̃uis. C. de ꝓcur. hinc ſumpta, & ĩ. de app. § illud. col. 3. ff. de leg. 2. l. qdã. & in l. fi. ff. de ſenato. & C. de nup. l. a caligato. cum ſi. econtra poniĩ excluſiuè in l. filiusfam. §. 1. de lega. 1. de quo, an ponatur excluſiuè, vel incluſiuè, tangit glo. in l. idem vſque. ff. de do. per Guil. de Cu. in l. meminiſſe. ff. de offi. procon. & le. per Cy. in d. l. a caligato. & vide Dy. in l. patronus.
b §. Sempronio.ᵇ de leg. 3. † Quæro, quot ſunt genera magiſtra-
2 tuum. dic, vt in glo. hic no. ſed circa gl. quæro, quis vocatur ſuperilluſtris, dicut no. in l. quoties C. vbi ſena. vel clari.

ADDITIONES.

a Dictio, vſque Adde quod notatur in apoſt. ad illum in l. patronus. § Sempronio. in ver. dictio, vſque ff de leg. 3. & dixi poſt Collec. in c. 1. nu. 1. in ver excluſiue ponitur. extra, de eo q̃ ab epiſcopo, qui renun. epiſ.

b §. Sempronio Et ibidem vide d Alex. de Imo. cum concord ibi per eum datis & in l. ex facto §. item quæro ff de vulg & pup & in l. 1 § nunciationis. in ver. quærit etiam Io. de Imo. ff de ope noui nunc & Are in c ſi gratioſe, de reſcri. in 6 & Old in conſi 49. inci contoenit dubitari, & do. . . in conſi. inc. d. Fran ſyndicus. ver quare aſſumus. cũ ver ſeq. in q. par & d Fel in c. quod ad conſultationem, poſt me ver. quo dicto, vſque, de re iud.

Vt ordinaria perfectura. Rub.

1 *Magiſter militum dicitur habere dignitatem.*
2 *Capellani domini Papæ, dicuntur pars Papæ.*
3 *Dignitates, quæ liberant aliquem a curiali fortuna, & quot ſint remiſſiue.*

PLurima. Sola collatione dignitatis, & adminiſtrationis, etiam ante adminiſtrationẽ ſuſceptã, curiales liberantur a curiali fortuna: ſed ſola collatione honoris, ſeu dignitatis abſque adminiſtratione non liberantur, ſed remanent curiales, ſolum honorem
1 ex tali collatione conſecuti. † No. ibi, ſolam præbẽt, ꝙ magiſter militum dr̃ habere dignitatem, ſiue hẽat adminiſtrationem, ſiue nõ, vt hic, & dr̃ eſſe illuſtris, vt C. de co. rei mi. l. 2. & C. vt dig.
2 ord. ſer. l. 1. li. 12. & no. in l 1. de equeſtri di. co. li vbi dicã. † Scdo no. duo notabilia, quorum vnum colligitur ex tex. aliud ex gl. no & iſtud ſciendum eſt, quod capellani dñi Papæ dicunĩ pars
3 Papæ. † Sed quæro hic dr̃, quod dignitas, quæ confertur cum adminiſtratione, liberat curialem a curiali fortuna. Quot ſunt dignitates, quæ liberant aliquem a curiali fortuna? Dic quod duodecim, vt l. fi. C. de decur. lib. 12.

Vt omnes obediant iudicibus prouinciarum. Rub.

1 *Iuſtitia eſt omnium virtutum perfectiſſima.*
2 *Fortitudo ſine iuſtitia non commendatur.*
3 *Filius tenetur propter delictum patris, & qualiter hoc procedat, & nu. 9.*
4 *Diſpoſitio huius §. habet locum in delictis, & contractibus.*
5 *Delictum, & contractus æquiparantur.*
6 *Aſſaſſinus delinquens in ciuitate Peruſina, an ſecundum ſtatuta Aſſiſij, vel ciuitatis Peruſij puniatur. vbi quod ſecundum ſtatuta loci contractus.*
7 *Conuentus ex contractu, iudicatur ſecundum ſtatuta loci contractus.*
8 *Peregrinatio facit quem mendicum, & pauperem.*
10 *Pecuniæ verbum, an ponatur large, vel ſtricte in textu.*
11 *Dictio, ſiue, quando eſt mere alternatiua, ponitur quo ad ſenſum, & quo ad verba, & quo ad ſenſum tantum nu. 13. vbi remiſſiue.*
12 *Genus quando præcedit, & ſequitur ſpecies, quæ poteſt ſub genere comprehendi, tunc dictio adiecta ſpeciebus, ponitur expoſitiue.*
14 *Reus quando poſſit vti aliquo priuilegio, per quod alterem trahat ad alium iudicem.*
15 *Priuilegia inſerta in corpore iuris, an tollantur per diſpoſitionem huius §.*

a VNam quidem.ª In prouincia, in qua quis forum ſortitur, illic eſt cõueniendus vtraq; parte pñte, vel altera tãtum, & vbique iuſtitia ſeruata ſnĩa condemnatoria, vel abſolutoria feratur omni priuilegio ceſſante: niſi pragmatica forma aliud ſtatuatur. vel aliud pp appellationem acciderit, his obtinentib. in omni loco, & tpe pęna ꝯfacientibus imminente. h. d.
1 † No. hoc ptin. ꝙ iuſtitia eſt oĩum virtutum perfectiſſima: vbi
b enim iuſtitia obſeruatur, ibi miſericordia adhibetur, ᵇ vt in c.
2 ſedes. & ibi no. de reſcr. 45 diſt c. diſciplina. † Secũdo no. ꝙ for-
3 titudo ſine iuſtitia non eſt commendanda. † Tertio no. ꝙ pp
4 delictũ patris, filius tenetur. † Quarto no. in ver. hæc ꝯſiderãtes, ꝙ iſte §. hẽt locum in delictis, & in ꝯtctibus. Item ſiue delictum ſit magnum, ſiue paruum, & ſiue agatur criminaliter, ſiue ciui-
5 liter, & ſic habes ex iſto §. † ꝙ delictũ, & contractus æquiparan
6 tur. ad idem ff. de cuſt. reo. l. 3. in fi. & † ſic facit ad q̃õnem, quod ſi aſſaſſinus deliqt in ciuitate Peruſina, non debeat puniri ſm ius cõmune, nec ſm ſtatutũ ciuitatis Aſſiſij. ſed ſm ſtatutũ ciui
7 tatis Peruſij: ſic enim, † qñ conuenitur ex ꝯctu, quantũ ad litẽ decidẽdã inſpicit ꝯſuetudo, & ẽt ſtatutũ loci ꝯctus, vt l. ſi fundus ff. de euict. & l. ſemper in ſtip. de reg. iur. ſic ergo, vbi tractatur de delictis puniendis debet inſpici conſuetudo, vel ſtatutũ loci delicti, arg. huius §. cum concor. ĩ. alleg. de qua q̃õne dic per Dy. in l. ſi cui. §. idem Imperator. ff. de ac. & per Cy. in ſua di
8 ſpu. quę incipit, rector ciuitatis Senarum. † Quinto no. ex d. §. hęc ꝯſiderantes. in fi. ꝙ ex peregrinatione quis efficitur mẽdi-
9 cus, & pauper, vt hic, & ĩ. de exhib. reis. in princ. & ibi no. † Op.
c & vr̃, ꝙ filius ꝓ delicto patris nõ teneatur:ᶜ nã lex dicit, ꝙ vnus ꝓ delicto alterius puniri non dẽt. C. de pœnis. l. ſancimus. & ff. de pęnis. l. crimen. cum ſi. gl. hic dicit, ꝙ hic loquitur de pęna diuina. q. d. in ꝯriis loquiĩ de pęna humana. ad quod facit eꝶ, de ꝯſc. diſt. 1. c. iuſtã. Sed ꝯ hoc op. & vr̃. ꝙ in pęna humana vnus
d ꝓ alio teneaĩ,ᵈ C. ad l. Iul. ma. l. qſqs. & ꝙ in pœna diuina vnus ꝓ alio non puniaĩ, vt 1. q. 3. §. 1. Sol. de iſta materia dic, vt plene no. gl. 32. q. 3. in ſumma. & vide, qd no. ĩ c. 2. eꝶ, de his, q̃ fi. a maio. parte cap. & pleniſſime ꝑ gl. 1. q. 4. in ſumma. No. ibi, ſiue de terra, &c. & ſic vr̃, ꝙ Imperator idẽ bis repetat, ĩ eo quod dicit,
10 aut in qua ꝓuincia, &c. ſubiicit † pecunia, quod eſt verbũ gñale, vt l. pecuniæ, ff. de uerb. ſig. in l. 5. in fi. C. de ꝯſt. pec. gl. hic quæ incipit, p̃t, huius timore dicit, accipias verbũ, pecunię, ſtricte, vt
11 non cõprehendat ea quæ in ſequuntur, & ſm hanc ſol. † habes, ꝙ dictio, ſiue, hic poniĩ mere alternatiue, & quo ad ſenſum, & quo ad verba. idẽ C. de ſacroſan. eccl. l. generaliter. in prin. l. 1. §. ſublata. ff. ad Treb. l. cũ qdã, circa mediũ, C. de ver. ſig. l. ſi ita ſtipulatus. ff. de ver. obl. vel dicit gl. ꝙ verbũ, pecuniæ, ſumitur large, & illud quod ſeqtur, ſiue de terra, &c. ponaĩ quaſi expoſiti-
12 ue, † & ſic hẽs ex hac parte gl. ꝙ qñ ꝓcedit genus, & ſequuntur ſpẽs, q̃ poſſunt ſub genere cõprehẽdi, dictio adiecta ſpeciebus,
13 poniĩ expoſitiue. † Alibi dicit, ꝙ ſeu, & ſiue, licẽt uerba diſiungant, ſenſum tñ ꝯiungunt. & ita no. in tex. & gl. in l. ad ꝓtegen-
14 dã. C. de ĩ lit. dan. tu. Cy. in d. l. cũ qdã. † Tertio opp. ad §. ſi igĩ. dr̃ hic ꝙ reus non põt vti aliquo priuilegio, per qd̃ poſſit actorẽ ad aliũ iudicẽ trahere. ꝯ ff. de iu. l. 1. §. oẽs aũt. ff. de arb. l. nõ diſtinguemus. §. ſi qs Romæ. gl. relecta prima ſol. dicit, quod hic loqtur de priuilegio in corpore iuris nõ inſerto, vt colligitur ĩ. eo. §. plurimorũ. Il ꝯriæ loquunĩ in priuilegiis in corpore iuris inſertis, vel cauſis, q̃ per hunc §. nõ tolluntur. & illa uerba q̃ dñt, oĩ priuilegio ceſſante, debent intelligi de priuilegio in corpore iuris non inſerto, vt colligiĩ eo. §. ita no. hic ſuper verbo, priuilegio. & adde aliãs gl. quas allegaui in §. ꝙ autẽ primitus, ĩ. vt iud. ſine quoquo ſuffr. & ibi hęc ſol. poniĩ & fuit Azo. Cõtra iſtã ſol. opp. de d. §. quod aũt primitus, ubi vidẽtur tolli priuilegia in corpore iuris clauſa. huius timore dicit Bul. ꝙ tollñtur oĩa priuilegia, tã inſerta in corpore iuris, q̃ non. Sed huic
15 opi. reſpõdet glo. prima dicẽs, † qd priuilegia in corpore iuris inſerta non tolluntur, quod patet in ſeq §. q incipit, interdicimus. q ſequitur poſt illum §. ꝙ autem primitus. quibuſdam ſeruantur priuilegia, ita dicit gl. hæc. ſed ratio, quã gl. facit contra opi. Bul. videtur facere pro opi. ipſius Bul. nam ſi quibuſdam ſeruantur priuilegia: ergo patet, qd̃ aliis tollantur, & denegentur, arg. l. cum prætor. ff. de iud. l. maritus. C. de procur. cum ſimilib. de dicta materia latius dixi in d. §. quod autem.

ADDITIONES.

a Quidem. Latiſſime differui in conſi 475. lib. 5. reddito pro D. Comitibus Corrigij.

b Miſericordia adhibetur. ãt adde, ꝙ ubi miſericordia, ibi omnia ſunt bona, ſecundum Beatum Chryſo de oratione, homi 79.

c Non teneatur Quibus autem caſibus filius teneatur pro delicto patris, uide Fel. remiſſiue tamen in c ius generale uer. & caſus, in quib 1. diſt. ubi etiam quid econtra, & in c. cum Bertoldus de re iud uer ſed adhuc quæro, ubi etiam de ſtatuto, ꝙ pater teneatur pro delicto filii. ubi uer limita ſecundo, & in c. urgentis. de hæreti. ante fin. uer. no. caſum, & ꝙ dixi in apoſt. in d c. ius generale. Adde, ꝙ no. in apoſt. ad illum poſt eũ in l. 5. nu. 3 uer ult. gl inducit ad q. in apoſtil. in eo. uer C. de lib. & eorũ lib.

d Teneatur. An quis pro alio puniri poſſit. Vide Fel. in c. grauem, de ſenten excom. ante fi. uer. item tangit hic Inno & in d c ius generale, ſup. in prænt. apoſt. alle. & in d. c. uergentis. & remiſſiue in c ſi. de offi. deleg.

1 *Executio ſi non poteſt fieri in rebus præſentis, quod fieri poſſit in rebus abſentis, & qualiter hoc intelligatur nu. 8.*
2 *Fideiuſſor de iudicio ſiſti, qui ſe offert defenſioni principalis, dicitur uerus, procurator.*
3 *Dilatio ad denunciandum domino, datur illi, qui vult defendere abſentem, promittendo de iudicio ſiſti, & iudicata ſoluendo.*
4 *Delinquenti mandato alicuius, an ſit danda dilatio ad denunciandum domino.*
5 *Præſens in iudicio, quando poſſit aliquem inuitum defendere.*
6 *Quis an poſſit in ſe iudiciũ ſuſcipere animo nouandi inuito actore, remiſſiue.*
7 *Sententia, an poſſit ferri contra fideiuſſorem, ſi dominus abſens condemnatur. In caſu huius §. eſt quaſi litis conteſtatio.*
8 *Sententia lata contra emptorem, vel fideiuſſorem, an poſſit exequi contra venditorem, uel eius principalem.*
9 *Sententia lata ab obſeruatione iudicij, vel inſtantia, quod ſit interlocutoria.*
10 *Sententia abſolutoria, quod ita feratur in perſona procuratoris domini, ſicut condemnatoria.*

§. Si

§. Si verò alter. Tex. hic corrigit, quia de fideiuſſore dato de iud. ſol. loquitur, vt l. 1. ſ. tñ. §.
1 vnus, & l. fideiu. ff. iud. ſo. No. in ver. ſi quidẽ, ꝙ † ſi de reb. pręſen
tis ſatisfieri nõ põt, debet fieri in rebus abſentis executio. Quæ-
ro de intellectu huius § glo. hic ponit quatuor lect. primã reprobat, & bene, vt habes in ea. & in auth. qua in ꝓuincia. C. vbi de
2 crimine agi opor. q̃ hic ſumitur. † Secunda lect. eſt in fideiuſ. de iudicio ſiſti. q offert ſe defenſioni alicuius, q conuenit actio
ne ꝑſonali, vel reali, cui datur dilatio ad denunciandum domino, eo quod dominus facta ſibi. tali denũciatione ipsũ releuet.
iſta lec. facit talẽ defenſorem verum procur. quod perpetuo te
3 ne menti. Tertia lec. eſt, ꝙ † loquatur de quolibet defenſore, q ꝓmittit de iudicato ſol. nam & tali datur dilatio ad denunciandũ domino, & ſic ex iſtis duabus lect. no. ꝙ ille qui aliquem abſentẽ defendere vult, promittendo de iudicio ſiſti, vel iudicato ſoluendo, datur dilatio ad denunciandũ domino, vt hic nota.
4 † Quarta lect. eſt, vt loquaẽ de procu. qui domini mandato deliquit, vel deliquit domino habente ratum. nam ſi conueniatẽ pro tali delicto, habebit dilationem ad denunciandũ domino. iſtã lect. reprobant Doct. in d. authen qua in prouincia. dicentes, ꝙ cũ mandatum delictum non excuſet. ergo ſi procurator, domini mandato, me deiecisſet de poſſeſſione, ipſe cõueniretẽ de ſuo facto, de quo debet eſſe certus, vt l. ſi quis. §. 1. ff. de damſe. Sed huic rationi videẽ hic gl. tacitè reſpõdere: quia licèt mãdatarius ſuo nomine conueniretẽ, vt poſſit eſſe certus de facto ſuo, tamen non eſt mirũ ſi ei datur dilatio ad denunciandũ domino, qa hoc videmus eſſe in fideiuſſore, qui ex ſua obligatione, & ꝓprio nomine conuenitur, & tamen datur ſibi dilatio ad denũciandũ principali, vt ſ. de fideiuſ. §. 1. & C. de fideiuſ auth. pſente, & hoc vẽ procedere in tali delicto in quo, ſi ſolutio eſt facta ab vno, alij non liberanẽ, aliàs ſi criminaliter conueniretẽ mãdatarius, vel ciuiliter, ita ꝙ ſolutio ſua liberaret dñm, nõ vẽ, ꝙ debeat fieri executio in bonis domini, cũ quilibet ex ſuo delicto, & ꝓpria obligatione teneatur, arg. l. ſi quis id quod. §. fi. cũ l. ſeq. ff. de iuriſdic. om. iu. C. de condi. furt. l. 1. vel ſuſtinẽdo hãc lec. Azo. poſſumus reſpondere, ꝙ delinquẽti mãdato alicuius debet dari dilatio ad denunciandũ, vt inſtruatur de defenſionibus ſuis. nã quandoq; ille qui mandat, eſt talis perſona, qđ eius mandatũ exequitur mandatarium, ſecundum no. in l. liber homo. ff. ad l. Aqui. & in l. Gracch'. C. ad l. Iul. de adul. & in l. 1. C. vnde vi. Ponit glo. aliàs lect. quas hẽs in d. auth. qua in prouincia. dic, vt ibi, ſed Doc. noſtri ponunt aliã lec. quæ multum applaudit literæ, q̃ talis eſt. Pone, quidam nobilis habens factores, ſeu caſtaldos; volẽs abeſſe dicit eis, ſciatis ꝙ ĩ tali viuario, ſeu piſcaria, ſeu in tali nemore eſt mihi ius piſcãdi, & ligna incidẽdi, cuius veritas erat contrariũ poſt cuius domini abſentiam factor, vel caſtaldus piſcatus eſt in illa piſcaria, vel ĩ illo nemore ligna ĩcidit. Certè ſi ille, cuius eſt piſcaria, vel nemus, accuſauit caſtaldũ, vel factorem prędictum, tenetur, licèt nõ deliquerit ex animo, vt l. in lege Aqui. ff. ad l. Aqui. Verũ, quia fecit bona fide, & iuſſu domini, datur ei dilatio ad denunciandum domino, vt ꝓcedatur ſm formã hic traditã ita tenent do. vt Cy. refert in d.
5 auth. qua in ꝓuincia. † Opp. ĩnuiẽ hic, ꝙ q eſt præſens nõ poſſit inuitum defendere. ꝯ ff. de ſol. l. ſolutionẽ. de l. Stichum. §. fi. ff. de noua Sol. vt in gl. licèt aliud no. & male ĩ l. Iul. ff q tacit. cog.
6 † An aũt poſſit in ſe iudiciũ ſuſcipere inuito actore, animo nouandi gl. vẽ velle, ꝙ ſic in l. liberto §. fi. ff. de neg. geſt. cuius cõtrariũ no. in l. 1. C. vbi ĩ rẽ act. de quo dic, vt ibi per Doct. facit qđ
7 no. in l. non ſolũ, in prin. mag. glo. ff. de procu. † Oppo dẽ hic, ꝙ ſi dominus abſens condẽnatur etiam lite non conteſt. non poteſt ferri ſententia, vt l. fi. §. illud. C de temp. app. licèt gloſ. hic quę ponit exſum, ponat plures ſolutiones: dic eſſe hic quaſi lit. conte. ita dẽ hic iſta glo. & glo. ſuper verbo, non valentem. Vn-
8 de autẽ inſurgat iſta quaſi conteſtatio, dic etiam, vt in gl. † Quæro dẽ hic, ꝙ fiat executio in bonis abſentis, an ergo ſẽtẽtia lata ꝯ pſentem mandabitur executioni ꝯ abſentem? dicit gl. ꝙ non, ſed contra abſentẽ fiet executio ex ſententia lata contra ipſum abſentẽ. ita no. glo in auth. qua in ꝓuincia, ita videtur velle hic glo. ſuper verbo, abſentis. Quã opin. vñr tenere Doc. in d. auth. qua in ꝓuincia, & de hac q. vẽ cacus hic in §. ſin autẽ ille. vbi tex. dicit, quod debet condẽnari tam pñs, quàm dñs, & ſi pñs eſt ſoluẽdo, ipſe debet exigi, ſi nõ eſt ſoluendo exigitur dñs ſ. ex ſñia lata ꝯtra ipſum dñm, aliàs ſi poſſet mandari executioni ſententia lata ꝯ pñtem, & ꝯ abſentem, ad quid diceret iſte §. vtrũq; dãnari. Non ob. ꝑdictis quod no. in l. venditor. ff. de iud. q̃ dicit, ꝙ ex ſñia lata ꝯtra emptorem ſatisfiet de bonis vẽditoris, ſicut in fideiuſſore q poteſt ſoluere de bonis principalis, vt no. in l. ſi ꝓcurator. §. ſi ignoranter. ff. mand. Nõ autem puto quod ſñia, lata ꝯ emptorẽ, vel fideiuſſorem, poſſit executioni mandari ꝯ venditorẽ, vel principalem. Video. n. quod ſñia lata ꝯ principalẽ, non poteſt executioni mandari ꝯ fideiuſſorẽ, ſine nouo proceſſu, vt l. fi. in fi. C. de vſu. rei iudi. & p Doct. ꝓbatur in l. grege. §. ſi cũ defenſorẽ ff. de pig. Spe. de ſñiæ executio. § ſequitur. ver. ſed nunqd, per Doc. in l. 1. ff. iud. ſol. Quæro in ver. ſi verò ille, qñ abſens comparet, qualiter abſoluetur. dic, vt in gl. ſuper ver ab-
9 ſoluere. † Ex qua no. ꝙ ſñia abſolutoria ab obſeruatione, vel in-
a ſtantia iudicij, eſt interlocutoria non diffinitiua, [a] eandem gl. habes in d. auth. qua in ꝓuincia, de qua q. dixi. ſ. de exhibẽ. reis.
10 §. 1. † Vltimo circa iſtum ver. ſi uerò ille not. tex. ibi, aut miſerit quẽpiã accuſator, aut deſijt abſoluere eũ, & c. vẽ hic iſte tex. ꝙ licèt ſñia ꝯdemnatoria debeat ferri in perſonã procuratoris, vt C. de ſen. l. 1. tñ ſñia abſolutoria dẽt ferri in ꝑſonã dñi, licèt ꝓcuratorẽ ad cãm miſerit. idẽ tex. vẽ in d. auth qua in prouincia. in ver. quid ſi deſijt actor. ff. de pub. iu. l. pen. § ad crimen. in gl. cur magis, & pro illis gl. eſt exſus in c. inter dilectos. in fi. extra, de fi. inſtr. vbi dẽ ꝙ proc. abſoluitur procuratorio nomine. ꝙ dic ꝙ ſicut in ſñia condemnatoria dicimus vtrunque condemnari, vt d. l. 1. C. de ſententijs, ſic in ſñia abſolutoria dicemus vtrunq; ſ. dominum, & procur. abſolui debere, vt no. per gl. in c. querelam, ext. de elec. in gl. de concipiendo. in fi. quod tene menti.

ADDITIO.

a Non diffinitiua. Vide ad hoc plene & not. Fel. in c. examinata. in vlt. col. circa fin. in verſ. abſolutoria, de iu. ibi etiam habes, an & quando talis interlocutoria habeat vim diffinitiuæ.

1 *Arripiens delinquentem de manu iudicis, vel qui facit, quòd delinquens ad iudicem non vadat, incidit in l. Iuliam de vi priuata.*
2 *Arripiens delinquentem de manu iudicis, qui eſt damnatus ad mortem, vel damnandus, incidit in l. Iul. maieſtatis.*
3 *Occidens bannitum in manu familia, qui ex forma ſtatuti poterat impune occidi, an puniatur, quod ſic.*

1 §. Arripiat. No. ꝙ † non licet alicui arripere delinquẽtem de manibus iudicis: & iſte talis, qui arripit delinquentem, vel facit, ꝙ delinquens ad iudiciũ non vadat, ita, ꝙ iudex nõ potuit delictum cognoſcere, vel punire, incidit in l. Iuliam de vi priuata, vt ff. ad l. Iulia. de vi priua. l. lege Iulia. in caſu tñ ſpeciali aliter punitur, vt habetis in l. fi. C. de ma.
2 & Mathe. Sed q̃ro pone, ꝙ † qs arripuit delinquentem, qui eſt damnatus ad mortẽ, vel damnandus: puta, qa confeſſus eſt crimẽ, certe iſte punitur. l. Iul. maie. vt l. 4. ff. ad l. Iul. maie. facit l. addictos. C. de epi. aud. & de app. l. addictos. Quæro, dicit ſtatutum
3 † qđ bannitus poſſit impune offendi, vel occidi, modo quidam occidit bannitum captum a familia, vel in manu familiæ exiſtentẽ. Dy. format iſtam q in l. in laqueum. ff. de acq. re. do. & videtur dicere, ꝙ melius eſt, ꝙ puniatur ex eo, quia arripuit eũ de manib. familię, per hunc §. & per d. l. legẽ Iul. per quam punitur de occiſo, licèt ex forma ſtatuti bannitus poſſit impune occidi. Iac. de Are. diſputauit hanc q. & tenuit hanc concluſionem, ꝙ non licèt occidere bannitos ductos a familia. Nã dicit ipſe, licitum eſt occidere transfugas ad hoſtes. vt l. eiuſdem. §. fin. ff. ad l. Cor. de ſica. ſed poſtquam ſunt capti, debent ſeruari, & cuſtodiri, vt ff. de ſtatu hom. l. & ſeruorum. Patet ergo, ꝙ nõ licet occidere eos. Præterea dicit carceratos occidi nõ debere, vt ff. de cuſt. re. l. fi. ſed iſte qui eſt captus a familia, dicitur eſſe carcerat',
a vt l. qui neque [a] ſequantur. §. ſolu. ff de verb. ſign.

ADDITIO.

a Qui neque. Et ibidem vide ad hoc Ang. & Bal. in l. 1. in pen. col. C. vnde vi, limitantẽ, niſi captus reſiſteret, per l. fi. C. de his, qui ad eccl. confu. vbi bonus tex. quem etiam ponderat Bald. in l. fi. C. de exhi. reis vide tu Bald. in l. addictos. C. de epiſ. aud. dum dicit, quòd ſi familia ducens condemnatum ad mortem inſultatur ab aliquibus volentibus eum eripere, non poteſt familia eum occidere, niſi hoc habeat in mandatis. vide Alex. in tex. & Lud. Roma. in ſing. ver. occidens. Adde quod puto, ꝙ notabiliter allegare Rom. ſing. ſuo 372. incip. Bald. Pet. Cyn. & Bar. de Capua, vbi ponit, quòd occidens illum, qui de iure veniebat occidendus, punitur pœna mortis, per text. ſing. in l. fin. C. de male. & Mat.

1 *Accuſatus de aliquo crimine ſi abeſt cauſa Reipu. habet dilationem durante abſentia.*
2 *Priuilegium conceſſum alicui, hac conſtitutione non obſtante, quòd valeat.*

§. Niſi fortè. Iſte §. non ꝯtinuatur cum proxi. præcedenti, ſed cum §. hęc conſiderantes, vbi dẽ actorem non poſſe trahi ad aliã prouinciã: modo hic excipit, &c. Opp. & vẽ ꝙ hęc exceptio q̃ fit hic, corrigitur per §. hãc dicentes. ĩ ꝓxime, quidã hoc ꝯcedunt, vt no. in d. §. hãc dicentes. ſed dic, vt no. hic in gl. ſuper ver. præcipiat. & habuiſtis plene no. ſ. eo. §. ſi igitur. Non ob. § hanc dicentes. quia ibi non loquiẽ de hñte pragmaticã formã. aut hñte aliqđ priuilegiũ inſertũ in corpore iuris, vt hic: Sed de his, qui habẽt priuilegia in corpore iuris non inſerta, & fit ibi mentio cõmoditatis certarũ perſonarum, ibi ideo fit, quia ſolet plus timere, &c. tangitur in d. §. hãc dicẽtes & in d. auth. qua in ꝓuincia. Vlti. in §. iſto no. gl. & primo primam gl. huius §. ibi, & ſic alia cã, &c. Ex qua
1 gl. habes, ꝙ ſi aliquis ẽ † accuſatus de aliquo crimine, & mittaẽ Reip. cauſa: iſte dẽ habere dilationem, donec eſt cã Reipub. occupatus, quod tene menti. Idem no. & clarius in d. auth. qua in
2 prouincia, in gl. Secundo no. gl. quæ dicit, ꝙ † ſi princeps concedit priuilegium dicendo, non obſtante hac conſt. vt omnes obe. & c. ꝙ tale priuilegium valet: qđ dic, vt no. in gl. ſuper ver.
infir-

Infirmæ, in ver. ſi verò quiſque, ad idem quod no. in l.ſi.C.ſi q̄ ius, vel vti.pub.& in l.fin.C.de inceſt.nup.& auth.ex complexu. ibi poſita, & J. quib.mo na.effi.ſui.§.vlt.col.6.extra, de offi.del. c.ex parte, de conſt. c.1.lib.6. cum ſimil.

COLLATIO VI.

Quibus modis naturales efficiantur legitimi. Rub.

1 *Leges & ſenatuſconſulta, quòd non ſufficiant ad omnia.*
2 *Legitimati per ſubſequens matrimonium efficiuntur in patris poteſtate, etiam ſi ſobolem legitimam habeat pater.*
3 *Legitimatus per oblationem curiæ efficitur in patris poteſtate.*
4 *Legitimatus per reſcriptum Principis, eſt in patris poteſtate.*
5 *Legitimatio per reſcriptum habet locum, ſi filij per matrimonium legitimari non poſſint.*
6 *Pater quando poſſit filios naturales legitimare poſt teſtamentum.*
7 *Legitimati, quòd ſint legitimi ſucceſſores patris.*
8 *Legitimati, qualiter ſuccedant agnatis.*
9 *Concubinatus dicitur thorus, ſicut matrimonium.*
10 *Supplicatio patris ad Principem pro legitimando filio, qualiter fieri debeat.*
11 *Nobilis pro eodem delicto, an grauius puniatur, quam ignobilis.*
12 *Legitimatus, an habeatur pro legitimato, quo ad omnia.*
13 *Legitimatus, an quis dicatur, quo ad actus ſeculares, & quo ad ſucceſſiones in terris, in quibus eccleſia non habet temporalem iuriſdictionem.*
14 *Legitimatio eſt reſtitutio natalium.*
15 *Legitimatio ad tempus natiuitatis trahitur, & conceptionis.*
16 *Corrigere qui poteſt, poteſt & interpretari.*
17 *Legitimatus quod habeat querelam contra teſtamentum paternum.*

REctè. Iſta cōſtitutio habet ſex partes. Primo ponit̄ de legitimatione filiorū p mr̄imonium. Scdo de legitimatione filiorum naturaliū, per reſcriptum Principis. Tertio de nup.p̄ſumptiuis. Quarto de nuptvete contractis a ſuperilluſtribus, vel illuſtribus, vel in eccleſia a militib' honeſtis, vel negociantibus, vel poſſeſſoribus. Quinto de nuptijs ædilibus. Secunda ibi, in §.aliud quondam. tertia ibi, in §.illud quoq;. quarta ibi, in §.deniq; in tm̄. quinta ibi, in §.quiſquis aūt. ſexta in §. ſi quid autem, vſq; ad §.illud quoq;. h. d. Liberi naturales per nup.legitimantur. Itē per reſcriptum Principis in caſibus quatuor hic enumeratis. hoc dicit, vſq; ad §.illud quoque. No. pri-
1 mo ex prin.conſti. ꝙ † leges & Senatuſ.nō potuerūt ita facere, ꝙ ad oīa ſufficerent ad idem s̄.vt deſun.ſeu fu.in princ.qđ no. pp ſtatuta, quæ quotidie fiunt in ciuitate iſta. Secundo not. ꝙ
2 † legitimati per ſubſequens matrimonium efficiuntur in pa-
a tris poteſtate,[a] vt hic, & s̄.de inceſt.nup.§.dubitatio.& l.cū quis, & l.nuper.C.de nat.lib.& Inſt.de nup.in fi.nec curatur verū pater, qui legitimat, habeat legitimam ſobolē, vel non, vt J.eo.§ ſi verò ſolummodo, in fin.& d.§.dubitatio.vt s̄.de trien.& ſemiſ.
3 § pe.† Idem de legitimatis p ob.curiæ, nā illi efficiuntur in p̄ris poteſtate, vt Inſti.de nup.§.ſi.& Inſti.de hære q̄ ab inteſt. deſer. §.1.nec ēt curatur vtrum pr̄, qui offert curiæ, habeat ſobolē legitimā, vel nō, ut J.qb.mo.na.eff.ſui.§.ſi qs igitur ex qualibet.& C.de na.lib.l.cōium.in fin. & circa hoc vide qđ no.in §.ſi quis verò non habēs, & §.ſi qs verò ſolummodo. J.eo.ti. Tertio not.
4 ꝙ † legitimati p reſcriptū Principis redigunī in patris poteſtatem ſed talis legitimatio ita demū valet, & effectū habet ſi pater nō habeat ſobolē lītimam, vt in §.ſi quis verò, & in §.liceat igit̄,
5 ver.vno &c.J eo. Quarto no.ꝙ † talis legitimatio p reſcriptū, ita demum locum habet, ſi filij p matrimonium legitimari nō
6 p̄nt, vt in §.ſic igitur licitū.ver aliter eſt † & illud, quod pater p reſcriptū ita demum lītimat filios naturales,[b] ſi non ſuperſit ſoboles legitima, habet locum etiam ſi pater vult legitimare p teſtamentum, dicendo in ſuo teſtō, ꝙ filios ſuos naturales vult eſſe ſuos legitimos ſucceſſores: quo caſu oportet filios teſtm̄
7 Principi oſtendere. J.eo.§.ſi non ſolummodo,† & iſti omnes legitimati, ſunt legitimi ſucceſſores patris, ut in præalle.iu.& concor.cū hac conſti.quib.mod.na efficiantur ſui.§ tribus, vſ-
8 que ad §.diſcretis.† An autem & qualiter legitimati ſuccedant agnatis, & cognatis patris, dicā in d.§.diſcretis, verſ.ſi igitur le-
9 giti.† No.tex.cum gl.ſuper ver.thorum, ꝙ concubinatus dr̄ hic
10 thorus, ſiue matrimonium.† Sexto no.ibi, ꝙ offerenti Imperatori precem &c.formam ſupplicationis fiendæ a patre, quādo
11 vult legitimare filium per reſcriptum Principis.† Opp.ad ver. liceat igitur. in fi dr̄ ꝙ ſimilis morbus ſimilē exigit medicinā. ff.de pę. l.quidā, & ibi pro eodem delicto magis punitur nobilis, q̄ ignobilis: dic, vt no.gl. 10.col de pace iur.fir.c.ſi.de iurciu. cum quidā, per Doc.in l.Pedius.ff.de incē.rui.nau.habuiſtis ta
b ctum s̄.vt iudi.ſine quo.ſuf.§.ſicut.[b] † Quæro, an legitimatus
12 habeatur, vt legitim' quo ad ſucceſſionē, & quo ad eccleſiā, & honores, & ſimilia? dic, ꝙ legitimatus per ſubſequēs matrimonium, tūc habetur vt legitimus, quo ad omnia, vt no.in c.tāta, extra.qui fil ſint leg.& c.innotuit, extra, de cle. Quid aūt iuris,
13 ſi ſit legitimatus p Principem, vide vt no.6 c.diſt.c.1.† Quæro an dicat̄ legitimatus quoad actus ſeculares, & quo ad ſucceſſiones in terris, in qbus eccleſia non habet temporalē iuriſdictionē. dic, vt no.in glo.in c.per venerabilem.extra, qui fil.ſint. leg. & ibi no.p Inn.& vide quod no.Got.in ſum.in tit.qui fil.ſint legit.§.ſed cū ſuperiores. Vltimo circa cōſt.no.tria. Primo in ver. ſit igit̄ licentia.ibi, reſtituere naturæ, & antiquę īgenuitati, &c.
14 Ex quo habes, ꝙ † legitimatio nil aliud eſt, quā reſtitutio nata-
c liū,[c] ad idem in §.ſit igitur licentia reſtituere naturæ, & c.J.qui
15 mo.na.effi.ſui.§.illud tamen, & §.ſeq. Ex quo cōcludit̄, ꝙ † legitimatio ad tēpus natiuitatis trahitur, vt l.2.cir.fi.§.fin.ff.de nata. reſt.l.Imperialis, circa fi.princ. De nup. Præterea no.ꝙ legitimatio trahitur retro ad tēpus natiuitatis, ſeu cōceptionis, vt eſt caſus no.in l.qua in p̄uincia.In fi.l.ff.de ritu nup. quod no. per id quod dicam, ſecundū Ioā.And.in §.trib.J.qui.mod. na.effi.ſui.
16 † Secundo, in hac gl.ſup ver.corrigimus, quæ exponit.i.adijcimus, vel interpretamur, ex qua gl.no.qđ illi, cui datur poteſtas corrigendi, dat̄ poteſtas adijciendi, vel interpretandi, & ecōtra. ita habes verbū, interpretari; poni pro corrigere, vt no.ff.de re.
17 iur.l.fraudis interpretatio.† Tertio no.gl.ſup ver.conſcribi. q̄ dicit, ꝙ filij legitimati habent querelam contra teſtamētum paternum. & omne auxilium, quod competeret filijs ab initio legitimis, habuiſtis tex.s̄ de inceſt.nup.§.dubitatur.in fi.

ADDITIONES.

a Poteſtate Sed quid de filijs natis ex muliere extra domum retenta? vide Bart in l.ſi.ff de conce.vbi. dicit quod per ſubſequens matrimonium legitimari non poſſunt, ſed quid de ſpurijs, vel ex adulterio natis. dic idem vt per Bal in l ex libera C.de ſuis, & legi C.de fideicom & idem dicit his, qui vulgo concepti ſunt, vt per Bald.in l.ſi qua illuſtris.ad Orfic.& adde, quod legitimatis per ſubſequens matrimonium multa conceduntur, quæ non conceduntur legitimatis per reſcriptum Principis, vt per do. Soc. in conſ.33 in 1 conſultatione dicendum, ver iſta concluſio.in ſi.2 par & adde quod hic ſpes ſucceſſionis non aufertur, vt per eum conſ.151.incip. quoniam in præſenti conſultatione ver.confirmatur etiam, in d.par & in conſi 346.incip. eleganter, & ſubtiliter. verſi. confirmatur per ea in d parte, & ad id quod dicit tex. adde Ano. Ro. in tract legitima.1.par.a rubri § ſicut, & ibi dixi in apoſt.
b Menoch.ſcripſi late, conſi 26 lib.1.& in conſi 199.lib 2.
c Natalium. Adde Bal in l.1. C.de in ea anne.& barto.in l. Gallus.§ & quid ſi tantum: de lib.& poſthu & in l 2.de vulg.& pupil.

1 *Matrimonium an præſumatur ex denominatione, quam vir facit de vxore, & vxor de viro.*
2 *Solennitates in inſtrumentis requiſitæ, remiſſiue.*
3 *Locus loci confecti inſtrumenti, in inſtrumento apponi debet.*
4 *Hora diei, an apponi debeat in inſtrumento.*
5 *Matrimonium, quòd ex ſola cohabitatione non præſumatur de iure cano. ſed de iure ciuili, ſic.*
6 *Teſtes in matrimonio, vel inſtrumento dotali, quòd debeant eſſe rogati.*
7 *Differentia inter falſum, & falſatum, an ſit, remiſſiue.*

§.Illud quoque. Nuptiæ inter liberas perſonas cōſenſu contractę, conſumant̄. Sup illuſtres aſque dotalibus documentis nuptias contrahere non poſſunt. Milites honeſtiores, & negociatores, & q ſunt in p̄feſſione digniori, nuptias ſine documentis dotalibus ꝯhere pn̄t. dūmodo in eccleſia matrimonium profiteantur, per ſcripturā corū contrahentium, & trium teſtium: inter quos defenſores hn̄t eccleſiarū militibus nō caligatis. Itē agricolis, & vilibus pſonis matrimoniū ꝯhere licitum eſt, & filii nati ex odibilibus
1 nup.non ſunt filij nominandi.h.d.vſque ad finem.† No. primo ex hoc tex.qđ ſi vir vocabit dominam.&c.ex iſta tali nominatione matrimoniū præſumitur, de quo qd operetur talis nominatio, quā facit vir de vxore, & vxor de viro, dic, vt no.in tex.
2 & gl.in c.Illud.extra, de præſump.† Secundo no.in §.quantū verò ſolennitates, q̄ requiruntur in inſtrumētis. de quib.vidiſtis. ſupra, vt p̄pona.nomen Impera.&c.in prin.& no.in l.generali.
3 C.de tab.li.10.† Tertio no.tex.ibi, illā orationis domum, &c. p quē tex.tenet Iac.de Are.quod non ſufficit in inſtrumentis apponere locū generalē, nec ſufficit notario dicere actum Bono. vel Peruſij, ſed apponi debet locus ſpecialis ciuitatis, & ita no.ipſe, vt Cy.teſtit in l.optimā.C.de ꝯhē.& cōmit.ſtipu.ī r q. facit l.libellorū. ff.de accu.circa quod vide Spec.in ti.de inſtru.
a edi.§.br̄.ver. & poſt nomen. tex.gl s̄. vt p̄po. nomen Impera.[a]
4 circa prin.† Quæro, an dēt apponi inſtrumento hora diei?[b] &
b vr̄ ꝙ ſic, vt l.aut q aliter.ff.quod vi, aut clam. In contrariū vr̄ veritas, de quo dic p Doct.in d.l.optimā, in 1.q ad d.§.1. reſpōde, vt ibi no.p gl. Op.ad §.quantū verò, & vr̄ quod iſtæ perſonæ de qbus hic dr̄, poſſint matrimonium ꝯhere, ēt nulla ſcriptura interueniente, vt J.vt lic.ma.& auiæ.§ quia verò legē, iūcto § illo, ver.reliqui. gl. in ver.illuſtres, in fi.dicit, qđ forte hodie iſte §. non ſeruatur. Tu dic, qđ immo ſine fortè: quia caſus eſt in l.cō
5 traria, qđ etiā sētit gl.ſuper uer.depoſitis.† Op.nōne r̄r ex ſola[c] cohabi-

ADDITIONES.

a Supra ut prapo.no.Impe.& ibi vide nonulla, quæ ad hoc dixi in apoſtil.
b An debet apponi inſtrumento hora diei. Adde omnino Bal.in l ſi quis §. ſed & ſi ſum. & ibi an hora contractus ſimul ſit inſpicienda, de vulg.& pup.
c Menoch.Late ſcripſi, conſ.99.n.46.& n 45 l ob.

cohabitatione, & conſuetudine ad liberam mulierē, matrimoniū præſumitur, vt l. i liberæ. ff. de ritu nup. ꝛñdeo ſic, de iure ciuili, caſus eſt ibi. ſed ſecus de iure canonico, nā nō pſumitur matrimoniū, niſi probetur, vt no. in l. cōcubinatu. ff. de ꝯcubinis. & l. do. in concubinā. ff. de dona. probatur 30. q. 5. c. 1. & no. gl. in
6 c. illud. ſup ver. tenuerit. ext. de præſump. † Quæro circa prin. huius §. quantū verò, an teſtes, coram qbus fit matrimonium, vel q adhibentur in inſtrumento dotali, debent eſſe rogati? & vr̄ ꝙ ſic, ſicut dicimus, ꝙ dēnt eſſe rogati, qñ fit repudiū, vt l. nullū. ff. de repu. & illā opi. tenet gl. J. ti. 2. §. de his. quā opi. gl. reꝓbat 30.
7 q. 5. c. noſtrates. dic vt J. de inceſt. nup. † Quęro dr̄ falſitas ꝯdus, an ſit dr̄ia, inter falſum. & falſatū. vide tex. ext. de fide. inſtr. c. inter dilectos. circa prin. 3. col. ibi, falſa reperta ſūt, vel falſata, &c.
t *Dictio, extra, & dictio, præter, an ponantur incluſiue, vel excluſiue.*

§. Quoniam autem.

Primo ꝑ declaratione huius §. vide glo. 10. q. c. 1. Se-
5 cundo no teſt. ibi, aut ext. ſi. &c. † Ex quo no. qd dictio, extra, cacludit. idem in ver. ibi, licèt extra dotē, & c. aliquādo ponitur incluſiue, vt patet in l. ſcire oportet. §. aliud autē. de excu. tut. & §. ſeq. & ideo circa hanc dictionē, ext. vr̄ debere diſtingui ſicut in
a dictione, pter, ᵃ de quo p Dyn. in l. Seio. §. vxori. de adim. leg. qa hic in tex. dicir̄, quod iurauit habiturum mulierē ꝑ legitima vxore. de iſta forma iuris, vide gl. 30. q. 5. §. ſi quis dominus. & per Goffre. in ſumma, de clandeſt. deſpon. & ibi per Innoc.

ADDITIO.

a Præter Ad quod vide, & adde quæ per Fel. in c. literas, circa ſi. in ver. in glo. ſi de præſumptio.

§. Si quid autem.

Quęro de ītellectu huius §. nā licèt gl. plures opiniones ponat, veritas ē, qđ hic logr̄ de illis, de qb. loqr̄ §. quantū verò. J. eo. vt ſi tales ꝯhāt matrimoniū, ſcriptura nō interueniēte, filij nati ex tali mr̄imonio, ſūt naturales tm̄. Sđ ver. eos. n. logr̄ de nupt ꝑhibitis rōne cognationis, ſeu affinitatis. Nā q naſcunr̄ ex talibus nup. nō ſunt naturales, nec ſunt nominādi filij, & iſta ē veritas.

Vt ij, qui obligatas ſe perhibent habere res minorum. Rubrica.

1 *Tutor, & curator, an dicantur domini rerum minorum, & ipſorum maiorum.*
2 *Tutela ſi peruenit ad caſum, a quo incipere non poteſt, quòd non vitiatur.*
Actus ſi peruenit ad caſum, a quo incipere non poteſt, an vitietur.
3 *Debitor, vel curator pup. quod poſſit eſſe eius tutor, vel curator.*
4 *Diſpoſitio huius conſtitutionis, an habeat locum in tutela, quòd ſit.*
5 *Item an habeat locum in tutela teſtamentaria.*
6 *Voluntas teſtatoris, quòd tollat omnem ſuſpicionem fraudis.*
7 *Modicum debitum, quòd non repellat a tutela.*
Modicum debitum, ſeu magna quantitas, qua dicatur, eſt arbitrarium.
8 *Diſpoſitio huius conſtitutionis, an habeat locum ſi minor poſſidet rem tutoris, vel curatoris.*
9 *Diſpoſitio huius conſtitutionis, quòd habeat locum ſi tutor, vel curator, & minor, vel pupillus, poſſideant res communes.*
10 *Debitor ſi velit perdere debitum, an poſſit eſſe tutor,*
11 *Debitor, vel creditor minoris, quòd poſſit eſſe curator ad litem.*
12 *Eo ipſo quod quis eſt filius, & hæres eſt.*

a OMnia quidem. ᵃ Minoris debitor, vel creditor, eius tutelā, vel curā ſuſcipere non debet, nec tutelā, vel curam ſuſceptam credito, vel debito poſtea ſuperueniente adminiſtrabit, ſine adiūcto, & in initio dēt ꝑbare, vel iurare, & ſi tacuerit ab actione cadat, ſi eſt creditor. ſi verò eſt debitor, ſolutione n̄ liberar̄. Itē ceſſionem actionis ꝯ minorem ab aliquo non ſuſcipiat, pęna ꝯtrafaciētib. īminente, his obtinentib. in curatione
1 hoc dicit. † No. ꝙ tutor, & curator dicūtur domini minorū & rerū minorū, vt J. eo. ver. multas itaq;. ff de fur. l. interdum. §. q tutelā, cum ſi. tn̄ lex dicit, ꝙ nō ſunt domini, cum pupillos ſpoliant, vt l. q fundū. §. qui tutor. ff pro em. & iō lex obuiat ne exiſtētes debitores, vel creditores, minorū cautiones, vl in. ſtrumēta furenr̄, vel ꝑbationes minorū corrūpāt, vt hic in §. hęc om-
2 nia. † Secūdo no. in §. ſed & ſi qs, ꝙ tutela, vel cura nō vitiātur, licèt pueniat ad eum caſum, a quo incipere nō poteſt. de quo, an actus vitiet̄, ſi peruenit ad cū caſum, a quo incipere non poteſt, dic ꝑ Dy. in l. pluribus. § ſi pla. de ver. oblig. & in c. actus leg. ext.
3 de reg. iur. lib. 6. † Oppo. & vr̄, ꝙ ēt de iure nouo debitor, vl creditor poſſit eſſe tutor, & curator, vt J. vt ſine prohi. ma. debi. & cred. ī pri. col. 6. Sol. ſpāle in matre, & auia, per rōnē ibi poſitā in tex. & in auth. ad hęc. C. quando mul. tu. offi. fun. po. & codē mō ī patre filij emācipato, vel auo materno, vel paterno, vt ibi no. & tangit in d. auth. ad hæc. & vide Gul. de Cug. in l. cū in eo.
4 ff de pactis. † Quæro, an hęc conſtitutio habeat locū in tutela, gl. ſup ver. curationē, dicit quod ſic. probatur in §. ſed ſi qs. & in § vt aūt. ibi tutelā nō ꝯtingere J. eo. idē no. in auth. minoris
5 debitor, hinc ſumpta. C. qui da. tu. poſ. † Quæro, an hæc cōſtitutio ēt hēat locū in tutela teſtamentaria. gloſ. hic ponit opi. finaliter tenet, quod etiam habeat locū Idē, ꝙ hic no. in d. auth. minoris. & in l. ſi. de au. tu. §. fi. & de proc. l. pr̄ in prin. & ꝑ iſta opi. conſuluit Dy. & eam tenet Iac. de Bel. Sed ꝯtrium tenet Azo. C. q da. tu. poſ. poſt primā ſol. licèt ipſe hic in ſumma huius ti. idē teneat qđ gl. hic poſita. Sed do. Old. dr̄, aut teſtator, q dedit talē tutorem, ſciebat ipſum eſſe creditorē, vel debitorem, & tūc poteſt eſſe tutor, quia eius fides eſt per teſtatorem approbata. ar. l. tres tut. §. fi. ff de admi. tu. & de confir. tut. l. in ꝯfirmādo. Si verò teſtator ignorauit tutorē eſſe debitorē, vel creditorem, tūc eſt vera opi. gl. quia non poteſt videri approbaſſe eius fidem, cū eum eſſe debitorē, vel cre. ignorabat, arg. l. mater. ver. cæterum. ff. de inoſ. teſt. & iſtam opin. videt̄ tenere gl. in l. cum in eo. ff. de
6 pact. † n. dicit, ipſa voluntas defuncti tollit omnē ſuſpicionē fraudis, vt l. cui autem. circa prin. ff. ſi quis omiſ. cauſa teſt. inducit ēt pro hoc optimā legem, videlicet l. ſi patris. ff. de interdi. ma. & illam ēt opi. vr̄r ſentire Doc. in d. auth. minoris. in 2. q. Quæro, an quis pp modicum debitum repellatur a tutela, vel
7 cura. gl. hic vr̄ velle, ꝙ † non, & idem in d. auth. minoris. ſed aduerte, qa gl. dicit quod, q̄ dicatur modica, vel magna quātitas, relinquir̄ arbitrio iudicantis, facit ad idem, quod no. in ſim. in
8 auth. niſi breuiores. C. de ſent. ex peric. rec. † Quæro, qd ſi minor poſſidet rem tu. vel cur. vel ęꝯrio, an inter eos habeat locū hęc ꝯſt. gl. q̄ eſt ſ. in ver. obligarū dicit, ꝙ non, ꝑ rōnem, quā ibi ponit, & iſta opi. vr̄ ēt placere gl. ī d. auth. minoris. & hoc firmat gl. Inſt. de Attı. tu. §. vlt. & C. de in li. dādo tu. l. 1. Alij verò dn̄t ꝯ. Primo, qa eadem eſt rō prohibitionis, qñ contentio eſt de reali obl. ſicut qñ eſt de perſonali, qa poſſet ſubtrahere inſtr̄a ad minorē pertinentia. ergo, & c. vt §. hęc oīa J e. Pręterea hic tex. dicit, obligatum habeat minorem, aut res eius & c. Et ſic patet ꝙ etiā habet locum, qñ eſt contentio de reali obl. Item patet per tex. ibi, minoris obnoxius, quę verba ſunt gn̄alia, tam ad ac. realē. q̄ ad perſonalem. & hanc opi. tenet hic. Iac. de Bel. & ēt Doc.
9 in d. auth. minoris, in q. 4. † Quæro, quid ſi tutor, & cura. & minores, poſſidēt res cōes, an habeat locū hęc ꝯſtō? glo. in d. auth. minoris. dicit ꝙ ſic, ꝯ no in l. qđ res. C. de exc. tut. ſed gl. in d. au-
10 thē. minoris. cōiter approbar̄ per Doc. ut ibi no. 1. q. 4. † Quęro dr̄ in §. hęc oīa, ibi hunc non oīno ad cura. & c. an ipſo iure nō poſſit eſſe tu. vel cura. ſi velit perdere debitum. Azo dicit ꝙ aut ſine proteſtatione ad tutelā, vel curā accedit, tunc perdit debitū: tn̄ remanet tut. vel cur. aut cū proteſtatione accedit ad curā, uel tutelā, & non admittir̄ ad tutelam, vel curam. ita no. in l. pp lit. ff de exc. tut. & iſtā diſt. Azo. vr̄ tenere gl. in d. auth. minoris, in eo qđ gl. ibi dicit, ꝙ vbi ſcitur ab initio, qđ ipſe ſit debitor, vel creditor, ipſe non admitter̄, etiamſi velit amittere debitum: ſed ſi ab initio nō ſcitur, tunc admittir̄, ſed debitū perdit. Idem vr̄ tenere gl. in l. patri. in prin. ff. de procu. & ēt in d. l. pp lit. hoc idem placet Ray de Forli, q hanc qōnem diſpuauit, & iſta opi. eſt vera, & probar̄ hic in § ſi verò tacuit. vbi dr̄, quod debitum perdit, & nullam aliā pœnā ponit, ſed legū interpretatione pęnę ſunt molliendæ, vt l. ſi pręſes. & l. interꝑtatione. ff. de pę. ergo & c. Et hunc §. ſi verò, ex quo dicit debitū perdit, intellige, qn tutor ſciuit ſe eſſe debitorem, vel creditorē, & tacuit, licèt ab alijs non ſciebatur hoc, circa quod vide glo. in d. auth. minoris, ver. nam ſi tacuerit. ſuper verbo, iacturā. & ibi per Doct. in 14. q. &
11 12. q. & q. 13. Sed circa ꝑdicta quæro † an creditor, vel debitor minoris, poſſit eſſe curator ad litē ipſius minoris. Et dic ꝙ ſic: nā iſta ꝯſtō intelligir̄ de curatore vſi non de alio. ita tenet Spe. in ti. de cura. §. vt aūt. qui eſt. § ſi. ver. itē qđ eſt creditor. Quæro, q̄ eſt ratio, ꝙ actione ceſſa curatori, vel tutori ꝯ minorem, nō amittitur actio, & glo. quę eſt ſuper ver. valere ceſſam, & c. ponit ſuam rōnem. nam vr̄, ꝙ cedens poſſit agere, cum ceſſio non valuerit, vt l. per vniuerſas. C. mand. gl. reddit ſuam rationem. ſed mihi vr̄, ꝙ ſit ſpeciale in cedente tut. vel cura. ꝯ minorē, ꝯ rationem poſitam in tex. ibi, nec forſan conſiderans & c. Sed quęrit gl. minor, ꝯ quem facta eſt ceſſio, cum propter delictum tuto. vel cura. ſit liberatus, ſi ſoluit, an repetat. glo. dicit fortè non, & alle. ſuas ll. & hanc opi. tenent Doc. in authen. minoris. in vlt. q. Iac. de Bel. tenet contrarium: nam dicit ipſe, ꝙ cum minor ſit liberatus ipſo iure. l. authoritate, & ſic ſublata eſt naturalis, & ciuilis obligatio, ſi poſtea ſoluit quocunq; errore ductus, pōt repetere, vt l. non ſortem § indebitum ff. de condi. indebit. & qđ no. in l. 1. eo. ti. & l. cum quis. C. de iu & fac. ign. Non ob. l. ſi pę. cū alleg. in gl. & l. qui excep. in gl pariter alleg. quia ibi eſt ſublata ciuilis ob. remanet tamen naturalis. hic autem vtraque eſt
12 ſublata, quia legis authoritate liberatur. † Vltimo no. gl. in §. vt autem. ſuper ver parētes. quę dicit, quod eo ipſo, quod quis eſt filius, ergo hæres, ergo ſtatim eſt fundata intentio creditoris, ſi filius, ergo hæres. adde quod not. ff. de inoffi. teſt. l. quemadmodum. cuius contrariū no. gloſſ. in l. 1. C. ſi vt ſe ab hær abſt. & in l. neceſſitatis. C. de acquir. hær. & vide quod not. in l. ſi cum dotem.

ADDITIO.

a Omnia quidem. Ad cuius tex. materiam, vide Iac. in l. in quorum ff. de pign. & Bald. in addit. ad Spec. in titu. depoſi. ver. pone contra eam. & Angr. hic.

tem §.nunc tranſgrediamur. ff.ſol.mat. de qua quæſtione per
Cyn.in d.l.ſi vt ſe ab hære. abſti.

1 *Prodigus, furioſus, & ſimiles habent curatorem legitimum.*

1 **§. Et hæc.** No.hunc §.qa vr ꝯ glo.dicentē,ꝙ† ſolum furioſus,& ꝑdigus hēnt cur. ltīmū: cæteri hñt
datiuū,& non ltimum:dic,vt no.gl.in l.de creationibus.C.de
epiſ aud.& in l.cui eorum.ff.de poſtulan.& Inſti.de cura.§.furioſus,& l.ſi §.ꝑterea.ff.de noua.hic verò vr tex. expreſſius,qa furioſus,prodigus,demens,& oēs ei ſimiles, de quib.loquitur.l.1.
in fi.& l.ſeq.de priui.cred.habent cura. legitimū. Vltimo vide
gl.ſuper verbo facilia,vt dicunt cano.& adde 23.q.4.ca.eſt iniuſta.& extra de vi.& ho.cler. c.vt clericorū.ver. ne verò facilitas.

5 *Tutor, & cura. pecunias pupilli hodie non tenentur fœnerari, & num.7. & ſi fœnerantur cuius ſit lucrum, num.3.& num.5.*
2 *Hodie quilibet tutor iurare debet, & num.8.*
4 *Tutor, ſi recipit pro pup. vſuras, an ipſe reſtituat, vel pupillus.*
6 *Tutor, vel curator ſi negotiatur cum pecunia minoris, ad quid teneatur, remiſſ.*
9 *Tutor, vel curator, quod ſatiſdare debeant rem pupilli ſaluam fore, niſi teſtamentarius, & quando datiuus.*

§. Quoniam autem. Tutor,& curator minorū pecuniam ſub ſcoore mutuare non coguntur, & ſi mutuant ad ipſos mutuantes ſpectat
periculum,niſi ſit modica ſubſtantia minorum:tunc.n.fœnori dare debent tantā pecuniam, ꝙ eius redditus ſufficiat ꝑ eis,
q̄ ſunt minori,& eius familię neceſſaria:reliqua verò pecunia
eſt in depoſitū collocanda in emptionē prędiorū,& annuorū
fructuū perceptionē.Item tutor,& curator cū iudicis decreto
1 tutelā,vel curā ſuſcipere debent.h.d.Opp.& vr.ꝙ †tutor,& curator cogant pecuniā minorū fęnerari,vt l.ob fœnus.de admi.
tu.& l.tut.q repertoriū.§.vſuræ, & l.ſi tutor cōſtitutus.eo ti. &
in rub.C.de adm.tut.Sol.illa iura loquunt de iure antiquo:hodie verò nō cogunt fęnerari,vt hic dr,de quo no.ꝑ gl.in d.l.ob
fœnus,& in l.cū plures.ff.de admi.tut.& ideo ex iſto §.ſūpta eſt
a auth.nouiſſimè,poſita ſub rub.C.de admi.tu.†Scdo op.ad ver.
etenim volumus,& vr,ꝙ nō debeat iurare,niſi curat.furioſi,vt
l.ſi.§.& ſi quidē.C.de cur.fur.& in l.de creationibus. C.de epi.
aud.Sol.illud,qd eſt ibi introductū in cur.furioſi,eſt hodie generale in oī tutore, & curatore. Et iō ex iſto §.eſt ſumpta auth.
quod nūc generaliter. quam quidā libri habent ſup d.l.ſi.§. &
ſi quidē,circa quod vide gl.in l.tutor, qui repertorium. verſ.ſi
quis igitur,ꝑalle.& l.legitimos. circa prin.ff.de leg.tut. Inſti.de
3 ſatiſd.tut.§.1.†Quæro dr hic, ꝙ tutor non hēt neceſſe pecuniā
pupilli fœnerari, quid ſi fœneratus eſt, an lucrū erit ſuū.gl.hic
ſup verbo,neceſſitatē.arguit pro & ꝯ.idem no.in d.auth.nouiſſimè d.Iac.de Bel dicit, ꝙ de iure ciuili lucrū non erit ſuū.ar.
l.idē q.§.ſi proc.ff.de mād & ff.de neg geſt.l.q ſine vſuris. §.ſed
ſi huius. ver.nā iſte.Sed hodie de iure can.dicit,ipſe crederē ꝯtrariō, adminiſtrator vſuras recipiens, tenerī ad reſtōnē vſurarū,
vt 46.diſt.c.ſi.dicit tñ,ꝙ credit ipſū teneri minori ad intereſſe,
ſi eius intereſt.arg.l.ſocium,q in eo. in princ.ff.pro ſo. & l.ſi vnus.§.ſi vnus,eo.ti.& idē ipſe crederet in fratre,q mutuauit pecuniā cōem ad vſuras. Itē dicit ipſe pro iſto ſuo dicto, ꝙ tutor
teneatur ad reſtōnem vſurarū ipſi minori,facit fortius ille tex
in ver.ſi verò.vbi dr,quod ſi tutor, vel curator pecuniā minoris fœneret,licèt non cogatur, habet inducias duorū mēſium
ad collocandas pecunias mutuo,& de illis duob. menſib. non
tenetur reddere rōnem,vt gl.dicit patet ergo,ꝙ de alijs mēſib.
mutuās pecunias ad vſuras tenetur reddere rōnem, & ſic teneatur ad reſtōnem vſurarū,licet periculū pecunię ſpectet ad ipſū
tutorē,vel curatorē mutuantem, vt hic dr in ver.ſi verò.in fin.
qcqd no. Doct.in d.auth.nouiſſime, & hoc eſt plus hodie q̄ olim: qa olim nō tenebat tut.vel cura. vſuras ꝑceptas reſtituere
minori,niſi tutor in ſe receperit periculū,vt d.l.tutor.& l.cum
q̄ritur.eod.ti.hodie verò reſtituat,licèt ad ipſum tutorē,vel curatorem noīum periculū nō pertineat. Vidimus qd iuris ſit de
iure ciuili:de iure aūt can.dicit Ia de Bel. non teneri pupillo ad
reſtitutionē vſurarum,cū eas teneat reſtituere eis, a quib. pcepit.allegat gl.d.c.ſi.46.diſt.† Videamus primo,an tutor,vel cu-
4 rator,q alieno noīe vſuras percipit, teneatur ad reſtōnem vſu-
a rarū a illis,a qb. percepit an ille cuius noīe percepit. Et præall.
gl.46.diſt.c.ſi.dicit,qd tenetur tut. vel cura.non ille,cuius noīe
percepta eſt Sed alibi gl.tenet, ꝙ ad reſtitutionem tenerī ille,cuius noīe ſunt perceptæ,& in eius vtilitatē conuerſę,nō ille,qui
eius noīe percepit.ita no.in c.Michael.ext.de vſu.Goffre.dicit
qd ille.cuius noīe vſurę percipiunī,tenetur ad vſurarum reſtōnem.& in ſubſidium illo non exiſtente ſoluendo tenerī,q eius
noīe percepit.ita no ipſe,in ſumma de uſur.§.itē ſi per tutorē,
& hoc tenet Hoſt.in d.c. Michael.Arch.in d.c.ſin.46.diſt. Scdo
5 uideamus, qd iuris ſit in prima quæſtione,† cuius erit lucrum
uſurarium? Putarē eſſe illius minoris, cuius noīe fœnerabit,
& ſibi imputēt tu.uel cur.qui alieno noīe fœnerantur: non.n.
debent alieno noīe pcūiā ꝯmittere,ut in d.c.ſi.Circa iſtā q uide
gl.& Doc in d.auth. nouiſſime in quæſtione qua q̄rūt,uidelicet,cuius ſit periculū mutui,ſi tu.uel cu.mutuat. uel fęnerat,&
nō vīr bene loq.nā hic eſt tex.ꝯ eos,in verſi. ſi verò ipſe.in quo
dr,ꝙ piculū oīno ptinet ad tutorē, vel cura.& ſic ad eos ptinet
b periculū caſus fortuiti,[b] vt dicit glo.ſuper ver.periculū.† Quid
6 aūt iuris ſit ſi tutor,vel curator negotiatr cū pecunia minoris.
7 dic,vt in gl. ſuper ver.mutauerit,quā tene menti. † Quæro, an
hodie ī aliquo caſu tutor,vel curator cogat fęnerari,cū hodie
c vſuræ ſunt ꝓhibitæ[c] de iure ciuili.dic,quod nō.& hoc etiam tenet Iac de Bel.ꝓbatur in d.c.fin.46.diſt.& tangūt Doct.in d.auth.
nouiſſime. Vltimo no. glo. ſup ver.agit.q̄ not.eſt, vos habetis
8 hic in ver.ſi verò.ſolūmodo,ꝙ† curator nō debeat iurare,& ēt
ſatisfacere,& iſte §.hēt ēt locum in tutore,vt no.hic ſuper ver.
9 curatores. † Quæro, an tutor vel curator debeat ſatiſdare[d] rē
d pupilli ſaluā fore?& communiter gl.dicunt,ꝙ debet ſatiſdare,
niſi ſit teſtamētarius,vel datiuus datus ꝑ inquiſitionem.Ita no.
in l.tutor q repertorium,circa fi.in prin.ff.de admi.tut. & ī l.legitimos.§.an ergo,de leg.tu.Inſtit.de ſatiſda.tuto.§.1.C.in qbus
cau.in inte.reſt.non eſt ne.l.ſi tutor.alibi gl.dicit,quod etiā hodie datus ꝑ inquiſitionem debet ſatiſdare,ita no.per gloſ.C.de
tut & cur.q ſat.non dede.l.hęc verò.Gl.ſuper d.verbo,agit,no.
eſt,& menti tenēda,dicens,ꝙ teſtamentarius non ſatiſdat,ī dato ꝑ inquiſitionem diſtinguit, aut eſt datus per inquiſionem
a ꝑtore. vel a præſide, & non debet ſatiſdare,& ita intelligitur
Inſti.de ſatiſd tu.in prin.§.1.de Att.tut.§.nos autem.quā gloſſ.
perpetuo tene menti ad no.in l.1. ff.de prætor. ſtip.

ADDITIONES.

a Vſurarum. Adde do. Ale. & Imo. in l.3.§.ſi procur. quod quiſque iur. poſt Pau. de Caſt ibi.

b Fortuiti. Adde Bar.in l.ſi rei.ff. de admi. tut per illum text. ad quam materiam vide etiam quæ habentur per Nic.de Neapoli in l cum oſtendimus §.1.de ſi.tu.& in l.1.eo ti & quod per do. Alex. de Imo.l.quod Nerua depoſiti.

c Prohibitę. Adde do.Soci in conſi.1.incip. ſequendo ordinem,ver.circa 3.q.circa prin.in prima parte.

d Satiſdare. Adde Pau de Caſt in conſi 150.

De inſtrumentorum cautela, et fide. Rub.

1 *Verbum inſtrumentum,quod tripliciter ponatur.*
2 *Dilatio ſi eſt data ad producendum inſtrumenta,non poterunt teſtes produci.*
3 *Fides inſtrumenti dupliciter ſumitur.*

1 Quæro,dr hic de inſt.cautela.&c q̄liter †accipiaī inſtrm. dicit gl qverbū,inſtrm,ponitur tripr.ſed hic ponitur ſtrictę pro
ipſa charta,in qua inſtrumentū ſcribitur.Idem no. in l.1.ff.eo.
2 †Quęro pone.ꝙ eſt data dilatio per iudicem ad producenda inſtrumenta,an poterit ꝓducere teſtes?dic vt no.Spec.in tit.de dila § ſin.ver. item no. vbi tenet, ꝙ non. Secundo quæro, dr hic
3 de inſt cau.& fide†qualiter hic aſſumaī fides.dic,ꝙ dupliciter dr
de fide. Primo quibus inſtrumentis adhibeaī,& hoc tractatur,
vſq, ad § ſi verò moriani. Secūdo dicit de fide, & qualiter fiat,
vt inſtrumentis adhibeatur fides,quando reuocatur in dubiū,
quia fit,vt habeatur fides per comparationem,& hoc tractaī in
§ ſi verò & hoc videī placere glo.hic. ſed certè vſque ad §.ſi verò, tractatur etiā qualiter fit, vt inſtrumētis habeatur fides per
cōparationem fiendam ex alijs inſtrumentis, & primo dicit de
inſtrumētis priuatis,ad quę fit comparatio vſq; ad §.inſtrumēta ſecundo dicit de publicis,ad quę fit cōparatio, vt in §.oportet tem,& vide quod no.in c.1.& 2.extra,de fide inſtru.

1 *Examinatio comparationis literarum olim operabatur, quòd inſtrumento negato dabatur plena fides,& quam fidem faciat comparatio.nu.7.*
2 *Falſitas eſt immutatio ueritatis.*
3 *Scriptura alicuius, quòd narietur ex nariatione temporis,ætatis,calami,& atramenti.*
4 *Comparatio literarum ad aliquam ſcripturam,ut fiat,quid requiratur.*
5 *Si ex una parte adeſt inſtrumentum,ad quòd petitur fieri cōparatio,& teſtes pro inſtrumento deponentes, & ex alia parte ſola comparatio literarum alterius inſtrumenti eiuſdem hois,cui magis credendum ſit,iudex arbitratur.*
6 *Deponens, uel mutuans, an neceſſariò debeat ſeruare hanc ſolennitatem hic poſitam, quòd non.*

NOuimus. Iſte titu.hēt nouē partes. Primo ponit de cautela, & fide inſtrumentorū
in genere. Secūdo in ſpecie de priuatis inſtrumētis,
q̄ fiunt,vt de contractu depoſiti,mutui,& alijs, & de
colla.ad ea fienda.Tertio loquitur de inſtrumētorum publicorū confectione,& de eorum ſolennitatibus. Quarto de ipſorū
ꝯparatione.Quinto de inſtrumentis factis ab illiteratis,vel paucas literas ſcientib. Sexto de cōtractu ex non ſcriptis celebrato.
Septimo de cōtractib. factis vſq; ad vnam libram auri.Octauo
de contractib.factis in villa.Nono ponit,ad quæ tempora hæc
ꝯſtitutio porrigatur.Scda in §.ſi quis igitur.Tertia in §.ſed ſi inſtrumenta.quarta in §.oportet autē. quinta in §.oportet verò.
ſexta in §.hoc dicimus. ſeptima in §.vt autē. nona in §.valeat,
ita vſq; ad §.ſed & ſi inſtrā.h.d.inſtrorū falſitatib. q̄ cōparatione procedūt,obuiandum eſt,& priuatum inſtrm depoſiti, mutui,vel alterius ꝯtus teſtiū ſubſcriptorū.vel n̄ ſubſcriptorū cautelā hñs,ſi in dubium reuocatur, ex alterius inſtrumenti comparatione

parationẽ, cum dictorũ teſtium depõne fidem percipit. & non aliter. Itẽ inſtro cum teſtis depõne magis eſt adhibẽda fides q̃ ſcripturæ diſſimili, ex qua ad illud inſtrũ comparatio eſt affirmata. Inſtrm verò priuatũ abſq; triũ teſtium ſolẽnitate celebratũ, ſi in dubiũ reuocat̃, perfectã fidem recipere nnn põt, ſed ad iuſiurandũ peuenit. h. d. Ibi, documento, ſ. primo. Ibi, ſubdẽtes, i. q ſubſcribãt ſe in illo inſtro primo. Ibi, ſcripturã, ad quã probandam fit ↄparatio. Ibi, teſtium ſ. ſcripturæ, ad quã probandã, vel improbandam fit comparatio, p notarium, qñ depoſitarius ſcripſit. Ibi, quod ſcribat. ſ. quod fiat ↄparatio ad talem ſcripturã probandam, vel improbandam, licẽt gl. dicat ex ca, & male, vt ĩ. dicam. Ibi, alij. ſ. qñ non ſcripſerunt. Ibi, aniſtm, & quod ipſum ſcribẽtes nouere, vt ĩ. prox. §. Ibi, examinatione, ↄparatione. ſed ad iſtã ſcripturã probandã, vel improbandã faciẽda eſt, & fiet hæc comparatio ad hanc ſcripturam, quod alia ſcriptura habet ſubſcriptionem duorũ teſtium, vt l. ↄparationes. C de
1 fide inſtru. Ibi, aut ſi adijciatur. No. primo, ꝙ † ex iſta examina-
a tione comparationis literarũ olim plena fides adhibebatur [a]
2 inſtro negato ad idem. C. eo. l. comparationes. † Scdo no. ꝙ fal-
b ſitas nihil eſt aliud, q̃ immutatio veritatis, [b] circa qd vide, quod not. in l. quid ſit falſum. ff. ad l. Cor. de fal. Tertio no. in ver. vi-
3 demus, qd † ex varietate tpis, ætatis, calami, & atramẽti eiuſdem ſcriptura variatur, ad idẽ l. ſi nõ ſortem §. libertus. ff. de condi.
4 indeb † Not. in §. ſi qs. & in §. ſed ſi quis. quod ad hoc. vt poſſit fieri ↄparatio literarũ ad aliquam ſcripturam priuatã probandã, vel improbandã, requirunt, quod ſcriptura ad quã fit ↄparatio habeat tres teſtes ſubſcriptos, vel nõ ſubſcriptos, q fuerũt præſentes, qñ illa ſcriptura fuit facta & dicant ſe cognoſcere illũ, qui illã ſcripturam ſcripſit, & ex taliũ teſtium teſtificatione, & ↄparatione alterius ſcripturæ fit plena probõ ↄ ſcribentem, ſed ſola teſtificatio, vel ↄparatio per ſe ad plenã fidẽ non ſuffi-
5 cit, ſed ſemiplenam tñ, vt ibi probat̃. † Not. in ver ſi verò aliqd, ꝙ vbi ex vna parte eſt inſtrm, ad quod petij fieri ↄparatio, & teſtes, qui dñt pro inſtro, ex alia parte eſt ſola ↄparatio literarum alterius inſtri eiuſdem hoĩs, cuius dr̃ eſſe inſtrm, ad quod petit̃ fieri comparatio, & eſt abſimilis formæ, cui fides potius adhibeat̃, & quanta, iudicis relinquitur arbitrio. Sexto in §. ſi tñ qs,
6 no. ꝙ illud qd dr̃, quod † deponens, vel mutuans debẽt ſeruare hanc ſolennitatem, non imponit̃ ex neceſſitate, ita ꝙ nõ poſſit aliter deponere vel mutuare, nec poſſit ſufficere ſola ſcriptura eius, cum quo ↄhit. ſed ideo hoc dictum eſt, quia ſi aduerſarius negaret ad ipſam ſcripturam, deponens nõ poſſet facere com
7 parationẽ, niſi haberet p̃dictam ſolennitatẽ. † Ad primum not. op. dr̃ quod ſola ↄparatione literarum inducit̃ plena fides, ↄ. ĩ. eo §. ſi qs igitur, & §. ſed ſi quis, & §. ſi verò nullus Sol. aut loquunt de iure antiquo. & tũc ex ſola ↄparatione inducebat̃ plena fides, vt hic in prin. & dr̃ in d. l. ↄparationes. Aut de iure nouo, & tunc aut loqmur de inſtris priuatis, ad quæ petitur fieri ↄparatio. aut de publicis. ſi de priuatis, tuc ad hoc, vt eis inſtris negatis detur fides plena, oportet, quod talia inſtra, ad quæ fit ↄparatio, habeant trium teſtiũ ſubſcriptionẽ, vel tres teſtes ſine ſubſcriptione, q teſtes deponãt ſup iſta ſcriptura, qualiter fuit facta, eis p̃ſentib. & cognouerunt ſcribentẽ, & vltra hoc fiat cõ
c paratio [c] de alio inſtrumento priuato illius ↄ quem inducitur inſtrumẽtum, ad quod fit cõparatio, & ſic ex ſola teſtium ſubſcriptione alterius inſtri non inducitur plena probatio, ſed ſemiplena. Sed ambo iſta ſimul iuncta faciunt plenam probationem, vt in § ſi qs igitur, & in §. ſed ſi quis. ibi, fideicom. &c. & ita loquit̃ auth. ad hæc. C. de fid. inſtru. & eſt ratio, quam ponit gl. in §. ſi qs igit̃ in vlt. gl. quã not. licẽt aliud videat̃ ſentire Iac. de Are. vt no Dyn. in d. l. ↄparationes in fi. vbi vr̃ velle, quod ſi teſtes teſtificantur ſuper ſcriptura, tũc cõparatio nõ ſit neceſſaria, ſed fiat ad ſolatiũ, & ſuperabundantẽ cautelã. Si verò loqmur de publicis inſtris, tunc dic. vt dicã. ĩ. in §. ſi verò moriantur, & §. ſi verò nullus. ĩ. eod. & ſm prædicta, & ſm ea quæ dicã in dictis § debet intelligi, quod not. glo. in l. in bonæfidei C. de reb. cred. ff. de interr. l. admonendi, & vide gl. in d. auth. ad hæc, & melius in l. fi. C. ſi cer. pet. & auth. ſed nouo iure ibi poſita, & quod no. Azo in ſumma illius tit. §. item mutuum dantes.

ADDITIONES.

a Adhibebatur. Ad quam materiam, vide tu ad ſatietatem Fel. in c. 2. in ver. ſeptima declaratio eum ſeq. de fid. inſtrum. vbi plene no.

b Veritas. Facit ea, quæ no. per Azo. in ſumma, C. ad l. Cor. de fal. & adde text. in c. 1 de cri. fal. & per Doct. in c. ſuper literis. de reſc. & adde, quod omnis actus factus, vt verum non appareat, inducit falſum, vt per Fel. in c. cum olim el. 2 de off. deleg. in ... & do. Soc. in conſ. ... incip. in controuerſia, quæ verſatur, ver. conſiderantur præmiſſa, circa ... parte.

c Fiat comparatio. Adde quod no. in Apoſt. ad iſtam in auth. ſed nouo iure, num. 1 in ver. comparatio & ibi poſui in addi. ad Bald. num. ... ver. & pro pleniori notitia, in ver. priuatam C. ſi cert. peta.

---

1 *Quot teſtes requirantur ad probationem priuatæ ſcripturæ, vt ex ea fiat comparatio. & num. 8.*

2 *Intellectus ad text. in l. ſcripturas. C. qui pot. in pig. hab.*

Scriptura priuata confeſſata, quam probationẽ faciat cõtra tertiũ, & nu. 5.

3 *Duo teſtes deponẽtes ſup priuata ſcriptura, quõ probẽt eiuſq; alia cõparatione.*

4 *Duo teſtes deponentes ſuper contractu, quòd probent contractum ſi non excedit ſummam quinquaginta aureorum.*

6 *Scriptura priuata ad quam fit comparatio, quòd neceſſario non exigat ſubſcriptionem trium teſtium, ſed ſcriptura ſua ex qua fit.*

7 *Intellectus ad l. comparationes. C. de fide inſtru.*

8 *Dare dicitur, qui rem accipienti facit.*

9 *Teſtes qui deponunt ſuper ſcriptura, de qua debet fieri comparatio, an ſit neceſſe, quod fuerint inuenti, antequam fiat comparatio.*

1 § Si quis igitur. Op. & vr̃, ꝙ † ad probõnem priuatæ ſcripturę ſufficiat duo teſtes, ſi actio pſonalis intentatur: ſi verò realis reqrũtur tres, vt l. ſcripturas. C. q po. in pig. hab. dicunt quidã, vt in gl. ꝙ illa lex corrigitur p iſtã. hanc opi. reprobat gl. & dicit, ꝙ hic loquitur, qñ oĩb. alijs deficientibus, recurritur ad cõparationem faciẽdam ad priuatã ſcripturã, ad quã ſcripturã priuatã comparatio fieri nõ poteſt, niſi tres teſtes l ea ſubſcripſerint, vel pñtes fuerint, vt hic dr̃, q. d. ꝙ in l. ↄria conſtabat ſcripturã factam manu debitoris, puta per confeſſionẽ. ſed ſi hoc eſt, quare requiruntur tres teſtes, ſi debitor ſcripturã ↄfitetur, vt l. cum de indebito. ff. de prob. & l. generali. C. de non nume. pec. l. Publia. in fi. ff. depo. cũ ſi. dñt Doc. in d. l. ſcripturas, qã adhuc pt eſſe cõtentio inter ↄhẽtes, licẽt debitor ↄfiteatur ſcripturã, negat tñ ſe debere. ad hoc ſunt opi. Iac. de Bel. hic, & Frã. Acc. dñt, quod ibi loqtur in priuata ſcriptura ab vtraque parte ↄhẽtiũ vel ab vno ſcripta, vl̃ a tertio ſcripta & ab vtroq; ſubſcripta, hic verò fuit ab vno tñ ſubſcripta. Ex hac ſolutione habes, qd qñ ſcriptura priuata ad quã fit ↄparatio, eſt ſcripta ab ambob' ↄhentib. vel ambob. ſubſcripta, vel ab vno cõtrahentiũ ſcripta, & ab alio ſubſcripta. tũc duo teſtes ſcripti in priuata ſcriptura ſine aliqua cõparatione ſufficiunt ad illã ſcripturã probandam, ſed ſi negetur, & agatur hypothecaria ↄ tertiũ, tũc requirũtur tres, qui ſiot ſubſcripti in dicta ſcriptura, ad quã probandam inducuntur, quę ſol. eſt no. & menti tenenda,
2 & hoc etiã expreſſe tenet Iac. ĩ. eo. §. oportet verò, in 2. q. † Sed mihi vr̃, qd illa l. ſcripturas, non habeat hunc intelſm, qd intelligatur de ↄparatione faciẽda, vel non facienda ad priuatã ſcripturã. Et an ſoli teſtes ſine comparatione ſufficiant ad probandã ſcripturam, ĩ qua ſcripti ſunt. ſed velit dicere, quod talis ſcriptura priuata ab vtraq; parte ſubſcripta, vel ab vno ↄhentium ſcripta, & ab alio ſubſcripta. ita qd debitor eam confiteatur, habeat robur. & vires ↄ ipſũ debitorẽ, nec curo ſi ſint appoſiti teſtes vel non, patet ibi in tex. dũ dicit, teſtib. adhibitis, vel non, licẽt gl. ibi exponat. i. rogatis. q. d. quod tex. velit dicere, quod nõ curatur, ſiue ſint teſtes rogati, vel non, ſed tñ eſt neceſſe, qd ſint appoſiti. Quæ glo. non eſt vera, ſi talis ſcriptura p̃ducitur cõtra tertiũ, puta quia agitur hypothecaria, eſt neceſſe ad hoc, vt iſta priuata ſcriptura cõfeſſata habeat robur contra tertiũ, ſicut publicũ inſtrm. qd ſit ſubſcripta a trib. teſtib. & hic videt̃ verior intelſs illius l. & ſm hũc intelſm illa l. nullo mõ ob. huic §. cũ ibi non loquat̃ de comparatione faciẽda ad priuatã ſcripturã, ſed ſi non eſſet ↄfeſſata per debitorẽ, ſed negata, tunc hẽt locũ hic § nec puto verã gl. l. ſcripturas, q̃ dt, ꝙ illa priuata ſcriptura fuit p̃bata per confeſſionem debitoris, vel per probõnem teſtium, vt ibi no. qa dico ſolos teſtes nõ ſufficere ad ↄparationẽ, vt hic dr̃. niſi dicas, put ſ. dixi ſm Ia. de Bel. q intelſs non vr̃ alias ll. corrigere, & circa intelſm d. l. ſcripturas. vide gl. in c. 1. ſup ver. aut.
3 extra de fide inſtr. Tertio op. & vr̃ ꝙ † duo teſtes debeãt ſufficere ſine cõparatione, vt l. vbi numerus. ff. de teſt. & C eo. l. iuriſiur. Solu. aut teſtes ſunt adhibiti ad probandũ ↄtum, & tunc duo teſtes ſufficiunt ſine cõparatione, vt in ↄtrac̃tis, & ſufficiunt duo, niſi ↄtus excedat ſummã 100. aureorum, vt C. ſi cer. pet. l. ſina. Quãq; teſtes non teſtificantur ſup ↄtu, ſed ſup ſcriptura priuata, quã debitor negat ſe ſcripſiſſe, & tunc ſolis teſtib teſtificantibus ſup ipſa ſcriptura nõ creditur, nec ſoli comparationi ſine teſtib. quantũ ad plenam probationem: ſed quantum ad ſemiplenã ſic, ex vtroq; autẽ. ſ. ex dictis teſtiũ ſubſcriptorũ in inſtro priuato, ad qd fit comparatio, vel non ſubſcriptorum in inſtrumẽto priuato, ad qd fit cõparatio, & ex cõparatione inducitur plena p̃batio, vt hoc § q̃ ↄparatio fiet ex tali priuata ſcriptura, triũ teſtiũ ſubſcriptionẽ habente. vt d. l. comparationes. C. de fide inſtrum. Sed ſi reus non negat ſcripturã, quam debitor producit ↄ ipſum, ſed ↄfitetur ſe ſcripſiſſe, tũc ſtatim tenet̃ & ſcripturę credit̃ ſine aliqua ↄparatione. & ſine teſtib', vt l. gñaliter. C. de ñ nu. pec. & l. cũ de indebito. ff. de p̃ba. & l. Publia. in fi ff. depo. cũ ſi. Et iſtud ſentit quædam glo. quæ incipit, ſi ergo Et ſic vide, ꝙ ſi quis vult approbare ſcripturã priuatã, quam aduerſarius negat, reqritur comparatio ex alia ſcriptura & requirit̃, ꝙ ſcriptura ad quã fit cõparatio, hẽat tres teſtes ſubſcriptos, vel q ſup ſcriptura teſtificẽtur, vt ſ. dixi. & cũ illa gl. cõcor. gl. ſup ver. non minus hic poſita, q̃ dicit, ꝙ ad p̃bãdũ depoſitũ, ſiue ipſum ↄtũ, ſufficiunt duo teſtes, prout habes in gl. duo tñ ſoli p̃bãt de
4 poſitũ factũ † Item ſentit gl §. ſed & ſi quis. quæ incipit cauſã vocant. in fi ꝙ duos teſtes ſufficiant ad p̃bãdum plene ↄtum. no. per gl. in auth. ſi quis vult caute deponere C. q pot. in pi. ha. circa qd vltimum, an ſufficiant duo teſtes ad probandum ipſu-

ſũ ɔtractũ,& excedat quinquaginta aureos, vide quod no. Doc. in
5 l.ſi. C ſi cer.pe. Circa id, qđ dixi, quod ſcriptura priuata etiam ſine teſtib. pfeſſata per partẽ pıudicet, ɔcor. ĵ co.§.ſi tñ quiſquã.
6 In gl.† Itẽ op.dr̃ dic, ꝙ ſufficit, quod ſcriptura habeat tres teſtes ſubſcriptos, vel non. Contra imò vr̃, qđ de neceſſitate reqratur, qđ iſti tres teſtes ſubſcripti ſint, C. de fi. inſtru. l. comparationes. Sol. quidã intelligũt, quod iſte §. loquatur in priuata ſcriptura, ex qua fit cõparatio, vt in §. ſed & ſi quis, no. in glo. ſup verbo, credibile, & in gl. cauſam vocat. ibi, ſi verò &c. Et ideo dñt iſti ꝑ hũc §. corrigi dictã legem, comparationes. iſtorum opi. recitat in gl ſuper verbo, teſtificetur. & hanc opi. quod iſte §. loquať in priuata ſcriptua, ea qua fit cõparatio, videtur ſentire gl. C. de. fi de Inſt. l. ɔtractus. ibi dum dicit, ea pdictis aũt inſtrumentis fit cõparatio, &c. Idẽ videtur ſentire Azo in ſumma huius tit. §. pe. Alij intelligũt, ꝙ iſte loquať. qñ improbatur priuata ſcriptura. Iſtã ſol. dicunt quidam Doct. in d. l. cõparationes. Videlicet, qđ iſte § loqtur, qñ fit cõparatio ad adiuuandam priuatam ſcripturam, q̃ negatur, ſed l. cõparationes, loquiť, qñ fit comparatio ad improbandã priuatã ſcripturã, q̃ negať: vñ minor ſolẽnitas exigitur ibi, q̃ hic, videlicet, qa requiriť, qđ ibi ſit teſtiũ ſubſcriptio: hic verò non. iſtã opi. quã declarant Doc. tenet glo. ca pſſe in d. auth. ſi qs vult cau. ſed certe iſte intellectus huic lec. nõ applaudet. Quare dic, qđ l. comparationes, loquiť de priuata ſcriptura ex qua fit cõparatio, & ideo exigit omnino triũ teſtium ſubſcriptionẽ, vt ibi, niſi ſit talis ſcriptura priuata, qua aduerſarius vtiť ɔ me, vt habuiſtis de his q ingre. ad app. §. illud. a quo ſũpta eſt auth. ad hæc. C. de fi. inſtr. ſed hic loquiť de priuata ſcriptura ad quã fit comparatio, q̃ non exigit de neceſſitate triũ teſtium ſubſcriptionẽ, ſed ſufficit, quod habeat tres teſtes etiã non ſubſcriptos vt hic, & tunc requiratur, ꝙ ſcriptura ex qua fit cõparatio, ſit magis ſolennis, ſi vult vincere, vel iurare aliam ſcripturã. Iſtã rationem tenet gl. in d. l. comparationes, & ibi tenent Doc. ꝙ ibi loquitur de priuata ſcriptura, ad quam fit cõparatio. No. glo. ſuper ver. non minus, & ſuper ver. neque, & ſup ver. faciamus, q̃ incipit, ſi ago. & iſtam vlt. opi. tenet Azo. C. de fi. inſtr. in
7 ſumma §. item comparatio† & ſic habes intellectũ huius. §. Itẽ opp. dr̃, depoſitum datur &c. hic vr̃ oppoſitum in obiecto ſicut
8 eſt ĩ l. ſeruo manumiſſo. ff. de condi. indeb. nã † date eſt accipiẽ
a tis facere,ᵃ vt Inſti. de act. §. ſic itaque, & l. vbi autẽ. in fi. ff. de ver. obli. ſed rei depoſitę non tranſit dñiũ in depoſitariũ, vt l. licet. §. rei. ff depo. ergo, etc. huius timore eſt facta gl. ſup ver. depoſitũ datum. cũ qua gl. concord. quod hr̃. in tex. & gl. in l. 1. circa prin. ff. depoſit. Opp. & vr̃, ꝙ ad probandã ſcripturam, ad quam fit cõparatio, ſufficiant duo teſtes, vt ĵ. co. § & hoc dicimus, dicit gl. intellige, ꝙ hic fuit factus ɔtractus in ſcriptis, ſubaudi ab īpẽrito in ſcriptis, vel ſine ſcriptis, & excedit vnã libram auri, alias ſufficiunt duo teſtes, vt in § alleg. ꝓ ɔtrio. Et br̃ hic §. ſi quis igiť, & §. ſed ſi qs, debent intelligi, quod requirantur tres teſtes in inſtumẽto priuato, ad qđ fit comparatio, vel pauciores, vel plures, ſecũdũ diſtinctionem. § oportet verò, infra eo. vſque ad §. valeat itaque, qđ ſentit glo. ſuper ver. non minus, & in auth. ſi qs vult, præalle. in prima glo. & ita tenet glo. in l. contractus. C. de fi. inſtr. qua diſtinctionem gl. recitat. ĵ. co. §. hæc autem omnia, & plene no. C. ſi cer. pe. authen. ſed nouo iure. Azo in sũma huius ti. § itẽ mutui datum. & uide in ſumma, de fideiuſ. §. effectus autẽ comparationis, quod quantum ad comparationem faciẽdã iſte §. & ſequens debeãt intelligi ſm pręcdictam diſtin. q̃ ponitur in d. §. ſi vero, eum ſi. apparet ex tex. d. l. cõtractus, & hoc uĩ mihi uerũ, quicquid dicat Iac. de Bel. Quæro dr̃ hic, qñ poſtea inuẽti, &c. Quæro quid † ſi fuerint inuẽti antequã facta
9 fuiſſet cõparatio? dic. aut loquimur de publicis inſtrumẽtis, ad quæ petitur fieri cõparatio, & tunc viuentib. teſtib. ad comparationẽ non fuiſſet deuentum, ut ĵ. cod § ſi uerò moriantur. aut loquimur de priuatis inſtrumentis, & tunc non aliter fit cõparatio, niſi teſtes uiuant, & teſtificẽtur, ut ĵ. co. § ſi quis igiť & §. ſed & ſi quis Sed quęro. an iſti teſtes, de quibus hic loquiť. caigantur ad ſubſtantiam cõtractus? dic, ut in gl. ſuper uer. nõ minus inueni. in glo. in d. auth. ſi quis uult.

ADDITIO.

a Facere Adde do Soc. in conſi. 18 inc caſus legis municipalis, ver. 1. alienatione, circa prin. in 1 parte, & Fel in c ſi cautum. de fide inſtrum.

5 *Quot teſtes reprobent inſtrumentum, vel priuatam ſcripturam.*
a *Quot teſtes ſcripti, vel non ſcripti debilitent, vel faciant vacillare inſtrumẽtũ.*

§. Si verò

Opponiť. hic innuitur, ꝙ potius ſtetur viuæ uoci teſtiũ, q̃ ſcripturę mortuę. cõtra. C. de fi. inſtr. l. in exercendis. glo. ſoluit. & bñ idem tenet in l. ɔtratia, &
3 ibi per Doct. † Sed circa hoc q̃rit glo. quot teſtes probent pu-
a blicũ inſtrm̃.ᵃ dic, ut in gl. ſed de hac quęſtione quot teſtes re-
a probent publicũ inſtrm̃ directè, uel indirectè. † Itẽ quot teſtes ſcripti, uel nõ ſcripti in inſtrũo debilitẽt, uel faciant uacillare fidẽ inſtrumen. dic, ut not. per Doc. in l. in exercẽdis, prędicta. & adde, qđ ipſemet no. in l. cum precibus. C. de probatio. & ple-
b niſſime per Inno. in c. cum Ioan.ᵇ ext. de fi. inſtr ubi gl. & in c. in pſentia. ext. de probatio. & ꝙ no. in c. 3. loco ext. de probatio &

vide Spec in tit. de inſtr edi. §. ſed reſtat. ver. ſed qũo, & ver. ſed pone, & ver. quid ſi dictum, & ver. quid ſumus, & in ti. de teſti. §. 1. ver. ſed pone ecce. & vide vnum verbum glo. in l. 1. in ti. ff. quemadm teſt aper. & vide Cy. in l. ſi quis decurio. C. de fal. in vlt. q. vide etiam vnum verbum glo. in l. ſi. C. de fideicom.

ADDITIONES.

a Quot teſtes reprobent inſtrumentum. Adde Gul. de Cu. in c in exercen. in prin. & ibi poſui in apoſt. ad eum in ver. quatuor teſtes. C. de inſt. & ibi dixi in add. ad Bart. nu. 3. in ver. reddatur fafum, in 2. lec. dixi poſt Coll. in c cum Io. nu. 4. ver ſed per teſtes. in eo. ver 121. e. dixi poſt Lantr in c. quoniam contra. § inſtrumentorum produ. num. 16 ver quæro, nunquid inſtrumentum in ver per quot teſtes. extra, de probat. Ioan. de Ana conſil. 47. vol 2. & Bar. Socin conſil. 14. incip. præſtantiſſimi, ver. præterea, circa fin volum 1.
b In c. cum Io. ſit ibidem vide omnino Fel. in ver. in gl. in ver. inſtrumenti, ver. 2. conclu. & do. Socin. in conſil. 12. incip. diu profecto anceps. ver. confirmatur, nam. in 2. parte, & in conſil. 284 incip. in cauſa do. Godre ver. poſtremò dico, circa prin. in d. parte, & in conſi 94 incip præſtantiſſimi, & cuſtiſſimi. in princip. in verſ. quæ tam, cum verſ. ſeq. in 1. par in quibus locis tenet, ꝙ etiam per duos teſtes non deſcriptos poteſt reprobari, & adde Ant de Pratouetere, in conſi. incip. Mutuatus inſirmes ad fin. quod eſt conſil 84. 1. par. conſil Alex. de Imo.

1 *In hoc §. quod loquatur de iuramento, quod defertur a iudice.*
2 *Scriptura priuata quando faciat plenam probationem, quando ſemiplenam, & quando coniecturatam.*
3 *Iuramentum, quando deferatur reo ad ſui purgationem.*

§. Si tamen.

Quero, de quo iureiur. loquiť hic gl. ſup verbo, interuenerit. Sũt duę opin prima lec. nihil habet vtilitatis. Secũda lec. eſt, ꝙ loquiť de iurõ, quod
1 deferť a iudice. † Nã hęc ſcriptura priuata aduerſarij pducta ɔ ipſum aduerſarium, & per ipſum negata, facit aliquã ɔiecturã ɔ ipſum aduerſarium, quæ eſt ſemiplena probatio, & ſic debet deueniri ad iurũ, ſm formã l. in bonæfidei. C. de reb. cred. & l. admonẽdi. ff. de iureiu. nec ob. dr gl. ꝙ uideať durũ, ꝙ ſcriptura priuata producta ɔ aliquẽ. ſi ille ɔ quẽ pduciť negat ſe ſcripſiſſe, faciat ſemiplenam probõnem, cũ quilibet poſſit vnã ſcripturã pro ſe pducere, & parare ſibi ſemiplenã probationem, & dicere, qđ eſt illius ɔ quem pducit ipſam, quod nõ eſt de facili pſumendũ. ꝙ talem ſcripturam ſcriberet, ꝑꝑ timorẽ falſitatis: qa poſſent reperiri multę literę aduerſarij, vt C. de non nu. pec. l. generaliter, & quælibet poſſet ɔparari, vt l. Publia. in fi. ff. depoſiti. dic, vt no. in gl ſup ver nõ ſufficiens, & ſuper ver. negãtes, q̃ volunt, ꝙ prædicta locum habeant, qñ aduerſarius, ɔ quem talis ſcriptura producitur, neget ſe talẽ ſcripturã ſcripſiſſe: aliàs ſi eam ɔfiteatur, tũc faciat plenam probationem, vt in ɔtrijs, & ſic iſta gl. ɔcor. cũ eo, ꝙ not. ŝ. co. §. ſi qs igitur, ſup ver. facimus.
2 No. ergo ex iſtis duabus glo. ꝙ † illud, ꝙ dr̃ per gl. in l. in bonęfidei. C. de reb. cred. & iureiu. & in d l. admonendi, & in l. 1. ff. de fide inſtr. cum ſi. ꝙ priuata ſcriptura facit ſemipleuam pbationem, debet intelligi de priuata ſcriptura aduerſarij, ɔ quẽ producitur, q̃ ipſe tñ apuerſarius negat: non aũt intelligitur de priuata ſcriptura illius, qui eã pducit, & aduerſarius negat ſe ſcripſiſſe, vt habes in his duabus gl. quas tene mẽti. Circa prędicta, an priuata ſcriptura faciat aliquã fidem ꝓ ſcribente. vide Spe. in ti. de inſtr. edi. §. nunc dđm, ver. & licet. ꝙ tangunt Docto. in l. inſtra. C. de probat. Iac. verò de Bel. dicit, ꝙ hoc dicit glo. nullo modo põt pcedere videlicet, ꝙ ſola priuata ſcriptura, q̃ dr̃ eſſe illius, ɔ quẽ pduciť, q̃ tñ ipſe negat ɔ ſeipſum, inducat ſemiplenã probõnem: nam priuata ſcriptura aduerſarij per ipſum tñ negata, q̃ hẽt ꝓ ſe ſimul depoſitionẽ teſtiũ, & ɔparationẽ literarũ, facit plenã pbõnẽ, ſed ſi hẽt ꝓ ſe ſimul depoſitionem, vel
a ɔparationẽ. non facit pbõnẽ plenã, ſed ſemiplenã,ᵃ vt ŝ. in §. ſi qs igitur. in uer. ſed & is, & ibi no. gl. vt in ſola, &c. & ĵ. §. ſed & ſi qs ibi: fidẽ. n. ex vtroq; pcipiat, &c. & ſic patet, ꝙ teſtiũ depoſitio, & ɔparatio ſimul iuncta cũ ſcriptura, facit plenã probõnẽ: vel ɔparatio tñ, vna cũ ſcriptura non facit plenã fidẽ, ſed ſemiplenã, ut in §. pdicto, & ver. Ergo ſolũ ſcriptura priuata, ſine teſtiũ depoſitione, & ſine ɔparatione non facit ſemiplenã pbationẽ. hunc ergo §. dicit ipſe intellige, qñ ſcriptura priuata aduerſarij, p ipſum tñ negata, habet ɔparationẽ ꝓ ſe, licèt nõ habeat p ſe teſtes, & hoc caſu hũc §. intellige, & inducunt ſemiplenã pbõnẽ. Puto tñ, dicit ipſe ꝙ talis ſcriptura priuata, ſine teſtiũ depõne, & ſine ɔparatione. licèt nõ faciat ſemiplenã pbõnẽ: facit tñ aliqualẽ ɔiecturam ɔ aduerſariũ. non tñ tantã, ꝙ p ipſam perueniať ad iuim, ſm formam d. l. in bonęfidei, & l. admonendi & hoc mihi ſatis placet. Et ꝙ hæc talis ſcriptura ſine teſtiũ depoſitione, & ɔparatione faciat aliquam ɔiecturã ɔ aduerſarium, ɔ quem producitur, faciunt oẽs rationes gl. poſitæ hic ſuper ver. interuenerit. excepta vltima ratione gl. quæ dicit, delatum iuramentum. quia ad hoc de iure non deuenitur, ut ŝ. dixi. ꝙ iſta opi. ſit uera, quod talis ſcriptura ſolum inducit aliquam ɔiecturã, videtur uelle innuere gl. in d. l. in bonęfidei, &

in

ADDITIO.

a Sed ſemiplenam. An, & quando probetur, & quando non, vide l. tẽ per Fel. in c. de fide inſtrum. & quod ibi dixi in apoſtil.

ſn d.l.admonēdi.in gl.mag.in prin.& Hoſt.in ſum.de iureiu.§. qui deferendū ſit. circa prin.§. & Azo in ſum.de te ere.§ aliud iuſiur.in qb.locis dr,ꝙ actore nullo mō ꝓbāte abſoluitur, licèt nō iuret,vt l.q accuſare.C.de eden.† Fallit in rōnib.in qb.lea de
6 fert iur̄m reo ad ſui purgationē,& inter alios caſus, alle.illū §. ſi tñ quiſquā. & innuit gl.in caſu huius.§.licèt actor nullo mō ꝓbet plene,vel ſemiplene,tñ qa ſcriptura priuata,q̄ inducitur ꝯ aduerſariu,aliqualē ꝯ ipſū ꝯiecturā facit lex vult,ꝙ reus purget ſe ab illa ſuſpicione p iuramentū. Et ſic ex illis glo poſſes itelligere hūc §.qñ ſola ſcriptura ſine teſtiū productione, & comparatione literarū producitur contra aduerſarium,& ipſe negat, licet actor nullo mō probet, tñ ipſi defertur iuramētum ad ſui purgationē. vbi vero illa priuata ſcriptura haberet pro ſe cōparatiuuē, vel teſtiū depoſitionem, induceret ſemiplenam probationem ſecundū Iac.de Bel. qui ita intelligit hunc §.iſto caſu,quādo inducitur ſemiplena probatio,deuenitur ad delationē iuramenti,quo caſu cui deferatur,no.per Azo.in d.§. aliud iuſiu.& per gl.in d.l.admonendi,& carra,de iureiu.c.fin.

1 *Teſtes quot requirantur in inſtrumento vltra tabellionem, & an ſint de ſubſtantia contractus,vel inſtrumenti neceſſario. nume. 3.*
2 *Dictio, ſicut, quòd non faciat omnimodam ſimilitudinem.*
4 *Iudex non debet eſſe pronus ad comparationem faciendam.*
5 *Signum ſuum,quòd debeat apponere notarius in inſtrumento.*
6 *Inſtrumentum publicum, quod probet, & quando facienda ſit comparatio.*
7 *Scriptura priuata non confeſſata,quam probationem faciat.*
8 *Producens inſtrumentum,ad quod fit comparatio,iurat.*
9 *Notarius an poſſit inſtrumentum ſcribere per alium.*
10 *Quę fides adhibeatur publicis inſtrumentis, quando in dubium reuocantur.*
11 *Quanta fides reſultet pro inſtrumēto publico cōparatione facta, vbi ꝙ plena.*
12 *Inſtrumentum productum de longinquis partibus,ſi negatur,quam fidem faciat,& qualiter ſuccurratur producenti.*
13 *Si contra inſtrumentum de longinquo confectum,quod producitur,negatur illum qui ſcribit fuiſſe notarium,quod probet producens,remiſſiue.*
14 *Comparatio literarum,quod fieri debeat per peritos,& coram iudice.*
15 *Notarius effectus infamis,quod non debeat teſtificari ſuper ſcriptura. Idem ſi inſtrumentum negatur manu ſua confectum.*
16 *Teſtes,ꝙ non requirantur,quādo inſtrumentū inſinuatur,vt perpetuò probet.*

§. Sed & ſi. Dictū eſt hucuſq; de priuatis inſtr̄is, nūc incipit dicere de publicis,& hēt ſeptē ptes.Primo loquitur de ſolennitate inſtrumentorū.Scdo de ſolēnitate cōparationis.Tertio de veritate inſtrorū inueſtiganda ſine cōparatione.Quarto de effectu ꝯparationis.Quinto de iureiu.tpe cōparationis pſtando.Sexto adhibetur ꝯſiliū,p q pōt falſitatib. obulari.Septimo ponit̄ antiquorū confirmatio. Secunda in §. oportet aūt,&c. Tertia in §.ī his. Quarta in §.ſi vero null'. Quīta in §.ſi verò nihil.Sexta ī § de quib. Septima in §.his,q̄ dudū. Inſtrumēta publica egēt teſtiū pñtia, & ꝯparationes fieri debēt tabellionib.& teſtib.non apparentib. dēt tñ inde fieri cū omni ſubtilitate,& inſtrorum veritate,p tabellionē, & eius diſcipulū q annumerator dr̄,& eis non exiſtētib.ad cōparationē deuenitur.ex qua vna q̄dā colligit̄ fides iur̄o ab vtraq; parte tpe ꝯparationis pſtito. Itē in inſtrorū inſinuatione,& partiū ꝯfeſſione falſitas,& veritas deregit̄,h.d.vſq; ad §. oportet. No.ibi,ex voce, ſ.notarij. Ibi.ex alia cōpletione.i.ex alio inſtro,ꝙ ꝯficit notari'. Ibi,iuret ſolēniter,vt ſ.e.§.ſi verò moriant̄.No. i.ex iſto §.teſtis dēt ſe inſtro ſubſcribere,& nomē ī ſubſcriptione apponere,& ſp dēt eandē formā ſeruare in quolibet inſtro,vt qñ eſt neceſſe poſſit ex ſubſcriptione fieri cōparatio, vt j.eo.§.ſi verò nullus.
1 † Quæro quot teſtes requirant̄. & vr̄,ꝙ tres:dr̄.n,ſicut dictū eſt de trib.&c.& iſtā op.vr̄ ſētire gl.auth.id nouo iure. C.ſi cer.pe. Azo in ſumma illius ti.§.itē & in mutui datione.Idē vr̄ ſētire gl.in l.ꝯtus.C.de fi.inſtr.gl.hic tenet ꝯriū videlicet, qd ſufficiāt duo,& tabellio vr̄ in numero teſtiū,vt ff.de teſti.l.Domiti'.hoc q dt Iac.ꝙ tabellio ſit hoc caſu in numero teſtiū, dicit ꝯ hunc tex.qui dicit,ꝙ licèt inſtr̄u hēat ſolennitatē tabellionis,tñ dēt aduci teſtiū pñtia.& ſic expſſe vult hic tex.ꝙ ī numero teſtiū nō numerat̄ tabellio.dic,vt no.gl.in l.hac ꝯſultiſſima.C.q teſt.fac. pñt,& ibi p Doct.puto tñ,ꝙ hic ſufficiūt duo teſtes cū tabellione,vt gl.dt,& idē no gl.ext.de fi.inſtr.c.i.& ibi per Inn.nec ob. hic tex,q innuit,ꝙ hic reqrūtur tres teſtes in eo,ꝙ dicit,ſicut dictū eſt, &c. Sed ſ.in pcedenti eſt dictū de trib.ergo,&c. qa ego
2 rñdeo.ꝙ hic illa dictio † ſicut, nō facit oīmodā ſīlitudinē,ſed vult dicere,ꝙ ſicut ī pcedentib.eſt dictū de pñtia teſtiū in priuatis inſtr̄is,ita hic dēt aduci teſtiū pñtia in publicis inſtr̄is,ñ tñ requir̄.ꝙ teſtiū pñtia ſit ſicut in priuatis.non.n.ſine cā tex.iſte nō repetit de numero teſtiū:itelligā ergo de duob.l.vbi numerus. ff.de teſtib.maxime cū facultas ꝓbādi nō ſit anguſtanda,vt ſ.e. § ſi qs igit̄.in fi.C.de hæret.l.qñ,in fi tñ ēt pp tabellionis authoritatē. ſicuti & alias nō denotat oīmodā ſimilitudinē. l.ꝯ nnrū § itē hr̄s.ff.re.amo.facit ēt,ꝙ no.in ſiñ.ff.de pe.& cō rei vēd. l.cuſtodiā.Facit ad hāc expoſitionē,id,ꝙ no.gl.ff.de no.ope.nū. ſup rubr.ſicut dr̄, ꝙ ſufficiunt duo teſtes cū tabellione. Intelli-
3 ge,vt gl.in § hoc aūt.J e.q̄ ꝯco.i.cū iſta † An aūt iſti teſtes exigant ad ſubſtā.ā de neceſſitate.dic,ꝙ ſic,p lrunc § & ita intelli git ipſum gl.ſ.e.§.ſi qs igit̄.ſuper verbo,nō minus,ad idē.J.e.§. ſi verò neq;.ſup verbo,documentū.facit,ꝙ no.Doc.in d.l.ꝯparationes,in 3.q in fi. Venio ad §. oportet aūt, vbi incipit dicere
4 de ſolēni.Ea quo no.ꝙ † iudex non debet eſſe pronus ad ꝯparationē faciēdā,p rōnem poſitā.ſ.e.§ ibi,non. n.&c. Sed ex iſto
5 §.no.ꝙ† notarius dēt inſtro ſignum ſuū apponere,idē in l.fi.C. de aſſeſſor.ibi,ſignū qd eſt ſolitū,&c.dixi de hoc ſ.vt prępo.no
a mē Imperatoris.circa principiū.[a] circa quod vide Spe.in tit de
6 inſtr.cau.§.br̄ ver ſi aūt poſt oia. Quæro,† quid vult tex.dicere, ibi,ſi qdē publicū, &c. dñt quidā,quod vult dicere, ꝙ inſtr̄m ſi eſt publice ꝯfectū. qd ei ſtatur in dubio, & ꝓbat p ſe, ēt ſine teſtib.interuenietib.quaſi innuat a ꝯrio ſēſu,qd ſi inſtr̄m eſt priuatum non ſtat̄ ei,vt C.de ꝓb.l.cum pcib. & hic.ibi. licet appareat non viriatū, non cancellatū in ſui figura. Et ſic iſta, verba, q̄tum per ſe,&c.referūtur ad inſtr̄m publicū,vt perhibeat teſtimoniū per ſe,& ſine teſtib. viuētib. & tñ vbi in dubiū reuocat̄, & notarius nō viuit,ad ꝯparationē recurrit̄ ut in text. Alij dicūt,qd inſtro priuato ſtatur, ut inſtro publico ſi hēt triū teſtiū ſubſcriptionē,& iſta verba alr̄ exponunt,vt in gl.& pro iſtis facit.C.q po.in pign.ha.l.ſcripturas. Sed certè ibi loquit̄,vbi pri-
7 uata ſcriptura eſt ꝯfeſſata,vt dixi.i §.ſi qs igit̄.aliàs,† ſi nō eſt ꝯfeſſata,tūc priuata ſcriptura nō facit fidē,niſi q̄tum teſtes deponunt,& ꝯparatio ēt vna cū teſtib ꝯualidat, vt ī.eod.§.ſi qs igit̄, & §. ſeq. facit tñ aliq̄ ꝯiecturā ꝯeū,ꝯ quē producit̄,vt ſ.dixi in §.ſi tñ quiſquā.Sed ſi eſt publicū inſtr̄m,tunc ſi hēt debitā formā ei ſtat̄,vt hic,& d.l.cum pcib.nec eſt neceſſe.qd teſtes deponant, tñ ſi in dubiū reuocat̄ recurrit̄ ad ꝯparationē, vt hic dr̄, & notar̄ p Doct.in l.inſtr̄a. C.de probat.& ad hoc alleg.hunc §. & per Inn.in c.i.ext.de fi.inſtr.& vide vnā gl.i c.inter dilectos,
8 ext.eo.in gl.ſed nōne.Op.dr̄ hic,ꝙ † iudex debet deferre iur̄m producēti inſtr̄m,ad quod fit ꝯparatio.ꝯ.iſtud iur̄m nō debet præſtari, cum ſemel in iudicio fuit iuratum,vt ſ.de his,qui ingre.ad appel.§.ſi gl.ibi,& gl.hic ſoluit.ſed veritas eſt,ꝙ hic ſpeciale,ut no.Doc.in d.l.comparationes. Secūdo opp.ad § his ve
9 rò,& vr̄ qd† notarius nō poſſit ſcribere inſtr̄m per alium,vt ſ. de tab.§.nos aūt. Sol.intellige hic, qd vterq; fuit rogatus de in-
10 ſtrumēto.† Quæro,qualiter imponatur fides publicis inſtrumētis,qñ in dubium reuocant̄. Rñdeo,aut ſupereſt tabellio, & eius diſcipulus,aut annumerator,tūc iſti tres ſine aliqua ꝯparatione plenā fidem imponſit inſtro, & ēt ſolus tabellio, ſi ſolus totū ꝯſcripſit inſtr̄m uel ſi non ſolus ſcripſit, tñ alij,ſ. diſcipulus,& annumerator non pñt haberi, vt in hoc § in his, & § ſe. Aut non ſupereſt tabellio,ſed diſcipulus, & annumerator,tūc ex dicto inſtro,ſ.diſcipuli, & annumeratoris, & ex ꝯparatione aliorum inſtrorum notarij mortui imponit̄ fides inſtrumento,vt in §.ꝙ ſi tabellio. Sed q̄ro quanta fides hoc caſu inducit̄. Rñdeo plena,vt d § ibi,& tūc ex collatione ad implementum, & ex teſtib.cara fidem, & ſic plenā, & ita intelligit hunc tex gl. in d.auth. ſed nouo iure. C.ſi cert.pet. & Azo in d §.itē mutui, & p eundem. C.de fid.inſtr.in ſum.§ qa ꝯparatio. Aut non ſupereſt tabellio,nec diſcipulus,aut annumerator, & tunc fiat ꝯparatio ex alijs inſtr̄is tabellionis,& alijs lr̄is,quib. ijdem teſtes,
b vel iidē ꝯhentes[b] ſubſcripſerunt, vt in §. ſi uero nullus. Sed q̄-
11 to.† ita fides imponit̄ ex tali ꝯparatione.tex.dicit qd vna q̄dā ſumit̄ fides, & gl.exponit,vna.i.qualiſqualis,qa p veritate hr̄,licèt ei ſtet̄,quaſi innuat gl.qd p iſtam ꝯparationē fiat ſemiplena ꝓbatio,& ita ēt dicit gl.exp̄ſſe.ſ.eo.in prin.ſuper ver. ꝓhibere. Et qd per iſtam ꝯparationē qualiſqualis probatio inducatur, no.p gl.in d.auth.ſed nouo iure,& in d l.ꝯtus. in glo.magn.in prin.& ita dñt Doc.in d.l.ꝯparationes,in fi.Azo in ſum.de fid. inſtr.§.& qa fit ꝯparatio,ſimplr̄ recitat text.poſitum dicens,qd vna quædam colligitur,& efficit̄ fides,qd dicemus.dicit Iac de Bel.vr̄ hic,quod de tali ꝯparatione inducatur plena ꝓbatio. & hoc ipſe,ꝓbat per hunc tex. inducendo ipſum, vt hr̄ hic per eū. Sed mihi vr̄,quod iſta opin qd ex tali ꝯparatione fiat plena ꝓbatio,probetur hic per hunc tex.aliter q̄ ipſe probat. Nam hic dr̄,qd ſola ꝯparatio literarū tabellionis non ſufficit, ſed ex alia ꝯparatione, & comparatione literarū teſtium ſubſcribētium, & ꝯhentium, vna quædā vndiq; colligit̄, & efficit̄ fides. q.d.licèt ſola ꝯparatio tabellionis literarum nō ſufficiat ad plenam ꝓbōnē,tñ iuncta cū alia,ſ. ꝯparatione literarū teſtium ſubſcribentiū,& ꝯhentiū,oīa iſta ſimul faciunt vnam fidē,& vnā ꝓbationē, ſ. plenam. Vel poſſumus dicere, q̄ta fides imponatur ex
c tali ꝯparatione,iudicis relinquit̄ arbitrio,[c] vt no.gl in l.comparationes,ſup verbo,& literarum,& pro hac opi.facit text. in §.ſi verò moriantur.ibi,& omnino ſi putauerit,&c.J.eo. & ſic videt̄ ponere in arbitrio iudicantis quāta fides imponatur p com-

ADDITIONES.

a Circa principium. Et ibidem vide, quæ ad hoc dixi in apoſtil. Adde quod notaui in apoſt. ad Bald. in alleg. l fin. C. de aſſer tol.
b Menoch. Contrahentes. Alex.conſil.114. num.3 lib 7. dum loquitur de inſtrumento inter liberos. Cur. iun. conſil 16:. num 5. Alex. conſil 96. lib 5.
c Menoch. Iudicis arbitrio. diſſerui latiſſimè in lib.2. de arbit. caſu. 114.

comparationem, de qua hic loquit. Nam ille §. ſi verò moriantur, loquitur proprie. §. ſi verò aliquid, parũ facit. dicit tñ Iaco. de Bel. ꝙ relinquit iudicis arbitrio, iudex dẽt eſſe arbiter adhibẽdo plenã fidẽ. ſed ꝓcedens opi. ꝙ inducat plena fides, vr̃ optime probari in §. ſi verò nullus. Ad tex. §. ſi verò moriant. ibi, & omnino ſi putauerit, &c. r̃ndere potes exponendo literam, put

12 exponit Ia. de Bel. Quæro, pone ꝙ † aliqs de lõginquis partib.[a]
a inducit inſtr̃m in publicam formam, & vbi ꝓducit inſtr̃m, negatur illud inſtr̃m, ita quod eſt opus decurri ad ꝯparationem, cum ſit de longinquis partibus, quæritur quid iuris ſit, & quõ conſulatur producenti inſtr̃m, & vr̃, ꝙ ſit recurrendum ad ꝯparationem, aliàs inſtr̃o nõ credatur, vt ſ. eo. §. ſi verò moriant, & §. ſi verò nullus, iſtã q̃õnem formant Doct. in l. ꝯparationes. C. de fid. inſt in 6. q. & dñt, ꝙ gl in d §. ſi verò moriant, tenet, qđ iſto caſu ſtet inſtr̃o, & hoc dñt gl. hic tenere p l. 2. C. quẽadmodum teſta. aperi. q̃ hic non reperitur: nam hic nõ eſt alia gl. niſi gl. ſup verbo, ꝓ ſe, quę dicit in dubijs ſtari publico inſtr̃o. ꝙ eſt verum, qñ non reuocatur in dubiũ, q̃a tũc recurrit ad ꝯparationẽ, vt habes in tex. vt ſ. dixi, ſed illud qđ dñt Doc. reperio tenere Azo. in ſum. huius ti. §. ſed quid ſi pferi, & dicit hoc expeditũ per d. l. 2. quemadmodũ teſt. ape. de qua q̃õne, vide Spec in ti. de inſtr. edi. §. reſtat. ver. ſed qd ſi producit, vbi Spe. alle. dictũ Azo. Iac. de Bel. format ẽt hic iſtam q̃õnem, poſt multa tenet, ꝙ ſi p tale inſtr̃m magnum ius auferat, tunc ei non ſtat, ſed fieret ꝯparatio, vt in §. ſi verò moriantur, & in §. ſi verò nullus. inducit ꝓ hoc, qđ tangitur in c. 1. ext. de elc. peregri. Quæro, pone, ꝙ

13 † ille non negat inſtr̃m, ſed dicit illum, qui inſtr̃m ſcripſit nõ eſſe, vel fuiſſe notariũ, vel tabellionẽ, qd hẽt ꝓbare producens
b inſtr̃m: dic, vt no. p Inn. in c. 1.[b] ext. de fid. inſt. & p Spe. in tit. de inſtr. ed: §. reſtat. ver. qd ſi producit, & ver. ſcias, & ver. illud au-
14 tẽ & ver. ſeq. † Quero p quẽ fiet iſta ꝯparatio. dñt qdã, quod iudex ꝯmittet inſpectori perito, & eius ſtabit relationi, vel dicit, gl. qd ipſe iudex dẽt hoc inſpicere, vt ſup. e §. oportet. tñ debet ſecũ habere ſcriptorẽ peritũ, & ſic patet ex hac gl. ꝙ ꝯparatio literarũ debet fieri coram iudice, & hic dñt Doc. eſſe tutius ipſi
15 notario, in d. l. comparationes §. nos autẽ. Vltimo in §. ꝙ † ſi tabellio, no. gl. ſup ver. defunctos. ex qua no. ꝙ ſi tabellio eſt effectus infamis, & inſtr̃m ẽt factum p ipſum negatur manu ſua ſcriptum, ꝙ ipſe nõ poterit teſtificari. ita dicit hæc glo. in fi. facit ad id: quod habetur in ſimili p gl. & Doc. in l. 1. C de teſt. &
16 quod no. Azo in ſum. de teſt. ord. circa fi. † Venio ad verſ. de qbus, & quæro de intellectu huius verſ. dic, vt in glo. quæ dicit, ꝙ in tali inſinuatione, vel publicatione non eſt opus teſtibus, pce l. donationibus. C. de do. & vide quod ibi not. gl. & Doct. & de iſta pub. vide Inn. in c. fi. ext. de fi. inſtr. & Spe. in ti. de inſtr. edi. §. oſtenſo. ver. & qñ, & not. totam iſtam gl. quæ quærit, an talis inſinuatio fieri poterit li. conteſt. & quid operetur.

ADDITIONES.

a Aliquis de longinquis partibus. Adde Geor. Thomaſinum conſilio ſuo vlt incip. dubitatur, an inſtrumentum in longinquis partibus, ad fin. vol 4.

b In c 1 Et ibi vide, quæ ad hoc habentur per But. Et adde Car. in clem. 1. 3 q. de proc. & Io. de Imo in d. c 1. & Lantian. in c. quoniam contra. de probat. & Iac. de Pra in l. ſi procuratorem abſentem. in fi. ff de procur. & Pet. de Su. in authen. & ſi contractus. C. de fid. inſtru. & Sal. in d. l. comparationes. alleg. in tex. & do. Alex. de Imo. in l. Herennius ff de decurio. & vide Pau. de Caſt. in l. Seminarios. C. de teſt. mil. & in conſi. 104. & Fran. Tigr. in conſil. incip. factum tale eſt, quidam promiſit, & no per do. Fel. in c. 1. de fid. inſtru. circa med. & ibi adde.

1 *Teſtium numerus adhibendorum in inſtrumento par eſt conditio, vel quòd multum ſciant, vel parum.*
2 *Teſtes contractus, quando debeant cognoſcere contrahentes, remiſſiue.*
3 *Verbum, oportet, ratione ſubiectæ materiæ inducit, & non inducit neceſſitatẽ.*
4 *Maior ſolennitas requiritur, quando imperitus literarum contrahit, quàm quando peritus, & ibi rationem aſſignat.*
5 *Tabellio ꝙ non computatur in numero teſtium in inſtrumento requiſitorum.*

§. Oportet. Contractus celebratus in ſcriptis ab imperito literarũ in ciuitate, & vltra librã auri quinq; teſtiũ. & tabellionis ſolẽnitate indiget, ꝯtus verò ſine ſcriptis, vel librã auri nõ excedẽs, vel in villa factus, minori indiget ſolẽnitate, his obtinẽtib. in futuris caſib. nõ pteritis. h. d.
1 No. ex hoc § cũ ſua gl. ſup verbo, inter quos, in fi. ꝙ † par eſt ꝯdõ quo ad numerũ teſtiũ in inſtr̃o adhibendũ inter multũ ſcien-
2 tes, vel parũ ſciẽtes. Scd̃o nt̃ caſum in quo requirit ꝙ † teſtes noſcãt ꝯhentes, de quo habuiſtis in §. ſi verò abſunt, & ibi dixi. ſ. de hi d. & Falc. Opp. dr̃ hic, oportet verò, &c. & ſic innuit, qđ qs de neceſſitate cogat tñ apponere ſolẽnitatẽ in inſtr̃is. Nam
3 † verbũ, oportet. inducit neceſſitatẽ, vt l. 1. C. de le. ſed hoc vr̃ falſum. vt ſ. e. §. ſi tñ quiſq̃, huius rimore facta ẽ gl. ſup verbo, oportet, & ſic vides p iſtũ tex. cũ gl. ꝙ verbum, oportet, de ſui natura neceſſitatẽ importat, ſed rõne ſubiectæ materiæ neceſſitatẽ nõ inducit, & ſic cõ, ſ. ꝙ aliqñ aliqd eſt, qđ de ſui nã nõ importat neceſſitatẽ. aliqñ neceſſitatẽ inducit, vt ſ. eo §. ſi immobilis. ſup
4 ver. licebit. Quęrit gl. q̃ eſt rõ, † quare plures teſtes requirunt cũ ꝯhit imperitus literarũ, q̃ qñ ꝯhit perit⁹ literarũ. & dicit ꝙ hoc inducit in fauorẽ imperiti, ne decipiat, & iſtã opi. firmat gl. in auth. ſed nouo iure, hinc ſũpta. C. ſi cer. pe ſed Cy. ibi dt ꝙ vera rõ eſt, q̃a imperiti lr̃arũ de facili denegãt, q̃ in inſtr̃is ꝯtinẽtur, & eſſent quaſi incõuincibiles niſi tanta ſolẽnitas ſeruaret, vt ſ. de tab. §. 1. in fi. dic hanc verã eſſe rõnem glo. ord. hic ſuper ver.
5 quinq; teſtes, q̃ tene menti. Quæro, † an in numero qnq; teſtiũ ꝯnumeret tabellio. Rñ. hoc caſu in numero teſtiũ non cõputatur, & hoc expreſſe vr̃ velle tex. hic in princ. dũ dicit, & teſtium. Idõ & tabelliones adhiberi, & ſic copulatiue dicit vtroque. Numerus autẽ teſtiũ declaratur, vt ſequitur. & hanc opi. tenet Iac. de Bel. & gl. i auth. ſed nouo iure, & Azo in ſum. ſi cert. pet. §. itẽ & in mutui datione. Sed ꝓcedens opi. vr̃ mihi verior, per hunc tex. vt. ſ. dixi. facit ad p̃dicta, quod dixi ſ. eo. §. ſed inſtrumenta.

ADDITIO.

a Vt l. 1. Et ibidem adde ad hoc etiam Bar in l. pen ff de alie. iud mu. cau. fa.

1 *Teſtes quot requirantur in contractu ab imperito contrahente, & quot, quando peritus contrahit.*
2 *Contractus in ſcriptis quando fieri dicatur.*

§. Vt autem. In hoc §. eſt vna glo. ſup ver. ſancitũ eſt, q̃ diſtinguit, & ponit oẽs caſus huius ti. vſq; ad fi. & clarius, ꝙ ponat tex. cũ hac gl. ꝯcor. quod no. glo. in d. auth. ſed nouo iure, & Azo i d. §. itẽ in mutui datione, & qđ
1 no. gl. i d. l. ꝯtus. C. de fi. inſt. † Sed circa hãc gl aduerte ad duo. Primo, q̃a gl. in certa parte vr̃ mihi corrupta, & per errorẽ ſcripta, videlicet in ver. ſi autẽ ponas. ibi, ſiue in ciuitate, vel nõ vltra vnã li. auri. Nam illa verba, iudicio meo dẽnt vacare, tanquã errore ſcripta. Nam ſi non eſt in ciuitate contractũ, & tunc vetera iura ſeruãtur, vt hic in §. hoc aũt, q̃ vetera iura ſunt, vt duo teſtes ſufficiant, niſi ꝯtractus ſit li. auri, vt l. fi. C. ſi cer. pet. & no. ſ. prox. in gl. Itẽ, ꝙ dicit gl. vel non vltra vnã li. auri. adhuc male dt, quia qñ contrahit in libra auri, tunc indiſtincte duo teſtes ſufficiunt, & patet in primo mẽbro diſtinctionis huius gl. vt ꝓbat in §. vt autẽ. ſ e. & ſic iſta verba debent vacare, ad illa verba gl. quæ dñt, ſi aũt ponas, ꝙ vnũ horũ defuerit, vt q̃a a perito cõtrahit, ſubaudias in ſcriptis, vel ſine ſcriptis. & ꝙ dicit, ut ꝯhat, ſubaudi, ſine ſcriptis, fuit tñ ꝯtus factus in ciuitate, & vltra vnã lib auri, & hoc modo iſta gl. ꝓcedit. & concor. cũ alijs gl. ſ. alle. aliàs eſſet falſa, vt dixi. Secũdo ad hanc gl. aduerte, ꝙ ubi ꝯtus eſſet factus vltra li. auri, & in ciuitate, ſubaudi a perito in ſcriptis, uel ſine ſcriptis. uel ab ĩperito, ſine ſcriptis: tũc eſt diſtinguẽdũ, aut ſit priuata ſcriptura, & tũc dicit gl. ꝙ fortè ſufficiũt duo teſtes cũ tabellione, q̃ gl bñ no. quia aliæ glo. q̃ tractant iſtã materiã. dñt indiſtincte, ꝙ in p̃dicto caſu teſtes requirunt. Idẽ no. ſ. e. §. ſed ſi inſtr̃a, ꝙ eſt no. ad illã gl. & alias, quas ibi all. i caſu p̃dicto, de quo dic, ut ibi. hoc. n. nõ ꝓcederet ubi ꝯheret imperitus literarũ, & in ciuitate, & vltra librã auri, quia tunc debent adhiberi quinq; teſtes, et ultra quinq; tabellio, ut ſ. e. §. oportet, not. & ibi dixi, & gl. tangit hic. Sed contra omnia p̃dicta ur̃, ꝙ indiſtincte quinq; teſtes requirantur, ſiue ſit peritus, ſiue imperitus ſi ꝯtractus fiat in ſcriptis, ut C. de teſt. l. teſtiũ: dic, ut ibi no. uel. ſolue ut hic no. Iac. dic, ut no. Hoſt. in ſum. de fi. inſtr. §. qd ſit ef-
2 fectus. Vltimo q̃ritur. † qñ dicatur fieri contractus in ſcriptis, ut per gl. & Azo. in d. §. itẽ in mutui datione, in ſum. de fi. inſt. § nunc de his, & gl. in l teſtium. C. de teſtib. in d auth. ſed nouo
a iure. de quo per gl. & Doc. in l. contractus.[a] C. de fi. inſtru.

ADDITIO.

a In l. contractus. Et ibidem vide omnino Bal. in ver. ſed hic quæro verum, quando contractus dt adde do. Soc. in conſi 173 inci. reuerende pater ver. ſed p̃dictis non obſtantib. in. circa fi. in 2. parte.

Hæc conſtitutio interpretatur priorem conſtitutio. de his, qui ingrediuntur monaſterium, &c. Rub.

DIctum. Eſt ſ. in tit. de monachis. §. illud, ꝙ ingrediẽs monaſterium ſe, & ſua dedicat Deo ipſo ingreſſu. utrũ quia reuocabatur in dubiũ, an dicta ꝯſtitutio haberet locum in illis, qui ante l. illã fuerunt ingreſſi mona. Ideo pro illa dubitatione ponit hunc tit.

Vt non luxurientur contra naturam. Rub.

1 *Iurare per membra Dei, quòd non liceat.*
2 *Blaſphemare Deum dicitur, qui iurat per eius membra.*
Statutũ puniẽs blaſphemantẽ Deum, cõprehendit iurantem per eius membra.
3 *Pœna peccantis contra naturam quæ ſit, remiſſiue.*
4 *Pœna blaſphemantis Deum, vel ſanctos quæ ſit, remiſſiuè.*
5 *Iurare, quòd liceat per Deum, & per eccleſiam, & per crucem, & alia.*
6 *Iurans etiam illicite, tamen ex illo iuramento obligatur.*
7 *Sodomita, an teſtari poſſit.*
8 *Dictio, iuxta, quid importet, remiſſiuè.*

OMnibus hominibus. Peccata ꝯ nãm, & blaſphemiæ ꝯ Deũ, & iur̃a per membra Dei, per hanc l. prohibentur, contra facientes ultimis ſupplicijs puniani. h. d.
1 No. ex hac conſt. §. hęc oĩa. Primo no. ꝙ † non eſt licitũ iurare
2 per mẽbra Dei. Secundo, ꝙ † talis iurãs dicitur Deum blaſphemare,

a mare, vt pbať ibi, an hmői, & ab alijs blaſphemiſs, &c. & ſic
ſi ex forma ſtatuti imponiť certa pœna blaſphemanti Deũ iu-
rans p membra Dei, tanq̃ Deum blaſphemãs, debet puniri pœ
na ſtatuti. Ad idem facit 22.q.1.c.ſi qs per capillum dt tex. ibi, ſi
quis p capillum Dei, vel caput iurauerit, vel alio modo blaſphe
miam ꝯ Deũ vſus fuerit &c. & ſic iurans p membra Dei dr̃ bla
3 ſphemare. † Op. hic dr̃, ꝙ p peccato ꝯ naturã magna pœna im-
poniť Contra, immo vr̃ ꝙ alia pęna imponatur, nõ vltimi ſup
plicij, vt ext. de vi. & hon cle. c. vt clericorũ. de exce. ꝑla. c. clerici.
4 Sol. vt no. d. c. 32.q.7.c flagitia. † Oppo ad fm dictũ, & vr̃ ꝙ bla-
b ſphemans Deũ, vel aliquẽ ſanctorum alia pęna puniať, [b] vt d. c.
ſi qs per capillũ. Solue, vt no. gl. ext. de malef. c. ſtatuimus. ſuper
verbo, blaſphemiã in gl. ſi vbi ille tex. ꝯ dicit huic. vide, ꝙ not. in
5 d. c. ſi qs per capillũ. † Scdo hic q̃ro, p ꝙ licet hoĩ iurare. Rñdeo
p eccleſiã, & per Deũ, vt ꝯ iuſiurandũ, ꝙ pręſtať ab his, in prin.
C. de epi. & cle. auth. ſed iudex. 22.q. ·. c. ꝯſiderat, & c. ſi aliqua. &
63. di. c. dño, & per crucem & alia, habes extra, de iureiur. c. & ſi
Chriſtus, §. licet, in gl. ſuper verbo, creatura, & ſup verbo, teſtis.
6 † Sed aduerte, ꝙ licet qs non iuret p illum modũ, per quẽ dẽt,
tñ ex illo iuro obligatur, vt pbať in tex. dicti c. & ſi Chr. § licet.
ver. q̃uis, & 1?.q.2. monemus, & in eis no. q̃ tene inẽti pp l. non
7 erit § diuus, ſm vnã lec. § ſed & ſi qs de iureiu. ff. † Quęrit Iac. de
Bel. an ꝯmittẽs crimen ꝯ nãm poſſit teſtari. & dt, ꝙ nõ, de quo
dic, ut hic p eũ: dẽt. n. intelligi, qñ nõ fuit de crimine dãnatus,
aliàs ſi eſſet dãnatus, ꝯdẽnareť ad mortẽ, vt l. eius q. vſq; ad ſi. ff.
de teſ. & qd̃ dãnatus p tali crimine nõ poſſit teſtari, no. Spe. de
inſt. edi. §. ꝯpendioſæ. ver. 13. Quæro, q̃ ſunt ciuitates, q̃ perie-
runt? dic, vt habes, de exceſ. ꝑla. c. clerici. & de pœn. diſt. 1. c. ſed
8 continuo. Vltimo ſigna gl. j. iuxta. & no. de † verbo iuxta. & ha
buiſtis ſup. de ap. & j. q̃ tempora app. debeat, col. 4. & ibi dixi.

ADDITIONES.

a Blaſphemare. Ad quam materiam vide Ang. in l. 1. C. ſi quis imper. mal. & d. Alex de Imo. in l. apud Labeonem § ait prætor, de iniu. & Lud. in ſing. ver. blaſphemia. ver. ſtatuto cauetur, &c. vbi ponit conſi. do Pet. de Peru & Io. de Imo. in l. his verbis § 1. de her. inſt. & vide Bald. in conſil. ſtatuto ciuitatis Caſtelli, &c. contra quem vide Luc. in d. ſing. ver. illa quæ dicit, & vide Bald. etiam in c. olim in ſi. licet patria mea, &c. & d. Soc. in conſi. 101. incip. in præſenti conſultatione, circa med. 1 parte.

b Puniatur. Quæ autem ſit pœna præfati cap. ſtatuimus, vide in ſum. Ang. in ver. blaſphemia ver. 7. Bien & quando ſit remiſſibile, ibi vide in ver. 2. vbi dat intellectum ad illud Matt. 12. cap.

Adde Tho. Ferrarium in ſuo tract. cautelarum, cau. 5. incip. pœna blaſphemantium Deum. Gerar. de Petraſancta, ſing. ſuo 15 incip. item memini, & illum in l. iurisiurandi, & ibi dixi in ꝯpo ad ꝯſilium, C. de reb. cre.

Vt liberti de cætero. Rub.

1 *Omne datum optimum, & donum perfectum, de ſurſum eſt à Deo.*
2 *Manumiſſus efficitur ingenuus, & conſequitur ius aureorum annulorum. Conceſſo aliquo, ea omnia conceſſa videntur, quæ illud ad plenum faciunt.*
3 *Ius patronatus ex datione libertatis non perditur.*
4 *Opera obſequiales, quæ dicantur, remiſſiue.*
5 *Patronus æqualis patri dicitur.*
6 *Manumiſſor debet eſſe maior manumiſſo per 17. annos.*
7 *Cauſæ, ex quibus quis in ſeruitutem reuocatur, quæ ſint, remiſſiue. Donatio ex quibus cauſis reuocatur, remiſſiue.*
8 *Filij patroni primi gradus habent ius reuocandi in ſeruitutem.*
9 *Patronus, an reuocet in ſeruitutem filios liberti, propter ingratitudinem per patrem commiſſam.*
10 *Liberti eccleſiæ ob ingratitudinem, an reuocentur in ſeruitutem, remiſſiue.*
11 *Manumiſſi an probata ingratitudine dicantur in ſeruitutem reuocati ipſo iure, vbi quòd per ſententiam iudicis officio.*

PErfectis. Si dñs ſeruum q̃nq; manumittit, ci-
uẽ Romanum denunciat, & qs ius
annulorum aureorum, & regñationis ex ipſa manu
miſſione manumiſſus ꝯſequiť, pr̃ono iure manu-
miſſionis p oia reſeruato, niſi ab eo fuerit remiſſum: tunc. n.
ius pr̃onatus in hoc ſibi reſeruať, vt ei reuerẽtia habeať, & ex
certis igratitudinis cauſis, licet in ſeruitutẽ reuocare. Itẽ liber-
ti, & libertę p ingenuis, quo ad nuptias reputanť, & ſi dñs cũ
ꝓpria ſerua mr̃imoniũ interuenientib. dotalib. inſtr̃is ꝯhit, ipſa,
1 & ex ipſa nati liberti efficiunť. h. d. † No. 1. ꝙ oẽ datum optimũ,
oẽ donum perfectũ deſurſum eſt a Deo, &c. & eſt tex. 1 q. 3. c. q̃
a pio, & p gl. ĩ l. nã & Demoſthenes. ff. de legi. † Scdo no. ex §. qñ.
ꝙ ille, qui manumittiť efficit ingenuus, adeo ꝙ ius annulorum
aureorum, & regñationis ꝯſequiť ex ipſa libertatis datione. Ex
quo tex. cũ glo. no. ꝙ cũ aliqnid ꝯcedit, & illa ꝯceſſa vñr, q̃ illud
ad plenum faciũt, & all. gl. bonas ll. maxime l. ſi qñ C. de bo. va.
3 lib. 10. & qd̃ ibi no. † Tertio no. ꝙ p hanc dationẽ libertatis ius
pr̃onatus nõ pdiť, niſi expr̃ſſe renũciatur: tũc. n. ſolũ reuerẽtia,
& ius reuocãdi ĩ ſuitutẽ certis ex cauſis pr̃ono reſeruať. Quar-
4 to no. tex. ibi, & hoc, qd̃ uocať, &c. Ex quo hẽs, † q̃ dicãť opę ob-
ſeqales, ꝙ facit p mr̃imonio. l. ſi nõ ſortẽ. § libertu. ff. de cõdi.
5 ind. Quinto no. tex ibi, q æqualis, ꝙ † patron⁹ dr̃ æqualis patri.
Quęro, dr̃ hic in prin. non loci ætati. qd vult hoc dicere? dic, vt
no. gl. ſuper verbo ętatis. Inſt. de lib. § libertinorum, ſed ꝙ dt gl.
6 ꝙ requiriť, ꝙ † manumiſſor ſit maior 17. an. intellige, vt no. gl.
7 ĩ § ſd cũ lex. Inſt. ex q. can. ma. lic. uide j. ut ſpon. lar §. 1. † Quæ-
ro, unde hic certis cauſis fieri poſſe reuocationẽ ĩ ſeruitutẽ, licet
ſit remiſſum ius pr̃onatus, q̃ ſunt hę cãę? dic, vt ĩ gl ſuper verbo,
reſt. quã no. & tene menti. Et vid. ꝙ no. in l. 2. C. de li. & eorum
lib. & vide ibi ex qb. Cau. donõ reuocať, q̃ cãæ ponũť, C. de reuo.
8 do. l. ſi. & ext. de don. c. ſi. & ibi bona glo. † Quæro, hic dr̃ ꝙ filij
patroni hñt ius reuocãdi ĩ ſeruitutẽ, de qb. filijs loqť hic? Rñ. de
fil. primi gradus, et l. ſciendũ, §. idẽ. ff. de ver. ſig. & ibi no. & no. ĩ
9 l. pe. ff. de li. & eorũ lib. † Quæro, qd ꝯuerſo, an pr̃onus poſſit re
uocare in ſeruitutẽ filios liberti, pp ingratitudinẽ ꝯmiſſam. per
pr̃em. dic, vt no. gl. l. ſi. C. de li. & eorũ li. & ĩ c. 3. ext. de reb. eccle.
10 nõ alie. † Quæro quid de libertis eccleſiæ cõmittentib. ingrati-
11 tudinẽ? dic, vt hẽs 12. q. 2. c. optima diſcuſſio. & de do. c. ſi. † Quę
ro, an eo ipſo ꝙ eſt pbata cã ingratitudinis, iſti manumiſſi ſint
reuocati in ſeruitutẽ ipſo iure, per l. abſq; iudicis ſnĩa? Ia. de Bel.
hic vr̃ velle, ꝙ ſic, & iſti ſunt damnati ipſo iure p legem eo ipſo,
ꝙ corã iudice eſt pbata cã ingratitudinis, & anteq̃ iudex ſnĩã fe
rat. & p hac opi. facit tex. dicẽs, libertũ ipſũ in priorẽ reſtituim⁹
habitũ, & ꝙ no. ſequiť tanq̃ indeuoti, Ingratique conuicti. & a l.
dãnati, &c. Alij dñt ꝙ reuocantur in ſeruitutẽ, p iudicis offiũ,
& p eius ſnĩam cã approbata ingratitudinis, vt l. 1. & pen C. de
li. & eorũ li. vt ſ. hæc l. itelligatur ſm illas. Nam per poſteriores
leges determinanť aliquando priores. l. nam & poſteriores. ff.
de leg. l. ſciendum, qui ſatiſd. cog. coniuncta auth. offeratur, &
ꝙ in eis no. C. de ll. cont. & ſic vult iſte text. dicere, ꝙ facta pro-
batione ingratitudinis reuocentur, & reſtituantur ad primum
ſtatum ſeruitutis, per iudicis ſententiam. & eius officium tan-
quam damnati, & iſta opi. mihi plus placet, quam præcedens,
& ex hoc §. ſumitur auth. ſed hodie. C. de iureiu.

§ Si quis. Ex iſto §. ſumiť auth. nouo iuř. poſita ſub l. vxo
rẽ C. de nup. & corrigiť iſta l. & ſimiles, dicen-
tes poſitum in dignitate, non poſſe libertã in vxorem accipere.

Apud quos oporteat monachos cauſas dicere. Rub.

1 *Iudices ciuiles non poſſunt eſſe iudices in cauſis monachorum, & monialium ſed epiſcopi.*
2 *Epiſcopi debent ſcire leges ciuiles, & quomodo.*
3 *Leges ciuiles etiam in foro eccleſiaſtico ſeruari debent, & qualiter, remiſſiue.*
4 *Cauſæ monachorum dẽnt accelerari, & ſacerdotaliter, & honeſte expediri.*
5 *Ratione delicti commiſſi in perſonam eccleſiaſticam, quis efficitur de foro eccleſiaſtico.*
6 *Diſpoſitio huius conſtitutionis habet locũ tam in cauſa ciuili, quàm criminali.*
7 *Libellus in caſu huius conſtonis qualiter formetur, & quis citabitur, remiſſ.*
8 *Monachus pro quibus cauſis conueniri poſſit.*
9 *Monachus quando poſſit agere etiam de iure canonico.*

REm cognoſcentes. Monachi, & mo-
niales p cauſis eo
rum corã ep̃o debẽt conueniri, q diſponere dẽt, an
p ſe, vel p alios debent rñdere, & ſm legem, & ſacras
regulas debet cognoſcere, & iudicare. Ciuiles autem iudices ta
liũ cauſarum cognitionem non habẽt, pœna ꝯfacientibus im-
1 minente. h. d. † No. 1. ex iſta conſtitutione, ꝙ iudices ciuiles non
pñt eſſe iudices in cauſis monachorum, & monialium, ſed epi-
2 ſcopi. Secũdo no. ꝙ cauſa ſit cũ monacho, & libellus dať. † Ter-
tio no. ꝙ epiſcopi teneneť ſcire leges ciuiles, cum ſecundum le-
ges ciuiles dẽnt iudicare, vt hic, de qno no p gl. C. de epi. & cle.
l. repetita ꝙ qualiter ſit intelligendũ, ꝙ ep̃i debeant ſcire leges,
taugit Ia. de Bel. hic, & Doc. in auth. cã, quę fit cũ monacho. C. de
epi. & cle. hinc ſumpta, dicã in § ſi verò crimẽ. j. de ſan epi. vbi
3 gl. t. git. † Quarto no. ꝙ leges ciuiles debẽt ſeruari ĩ foro eccleſia
ſtico, de quo dic, vt in c. 1. ext de ope. no. nunc. & ibi p Doct. &
no. gl. ext. de reg. iur. c. 2. lib. 6. & quod tangiť ext. de arb. cap. 2.
4 Quinto no. in ver. ſeru, ꝙ † cãæ monachorũ dẽnt accelerari, &
5 honeſte, & ſacerdotaliter expediri. † Sexto no. ĩ ver. executores,
ꝙ ratione delicti cõmiſſi in perſonam eccleſiaſticã, quis efficiť
tur. de foro eccleſiaſtico, vt hic, de quo p gl. in auth. itẽ nulla cõi
tas. C. de epi. & cle. & ibi p Doc. in d. auth. cã, q̃ fit cũ monacho.
6 dicam. j. de ſan. epi. § omnib. aũt ep̃is. Quæro, † an hæc ꝯſtõ hẽat
a locũ in cauſis ciuilib. & criminalibus? dicit Ia. de Bel. quod ſic. [a]
dicit enim rub. cauſas agere, & in nigro in pluribus locis idẽ di
citur. itẽ in princ. dicit, ſi quidem, &c. & ſic ſequitur tam in cri
minali, quã in ciuili, arg. eius ꝙ no. ĩ l. cauſas. C. de trãſa. & in l. 1.
7 § 1. de teſti. facit, ext de verb. ſign. c. ex parte. Quęro, † quis citabi-
b tur, & in cuius perſona cõcipitur libellus? [b] dic, vt in glo. h. c. ſu
p ver. interpellet, & in d. auth. cauſa. & j. de ſan. epi. ſi quis cõtra
8 aliquẽ. † Quæro, de quib. ꝯueniť hic monachus? gl. j. in d. auth.
tangit, & ibi latius p Doc. no. j. de ſan. ep. § prouidere. † An aut
monachus agere poſſit. glo. ſuper d. ver. interpellet. ponit hic, &
in d.

ADDITIONES.

a Quod ſic. Adde Bal. in add. ad Spe. in ti. de reo. ver. monachus, an poſſit.

b Libellus. Ad quod vide Felyn. in c. cauſam, in prin. de prob. & quod per eum etiam in c. cum I. & A. de re iu. & ver. de libello, & vide Bal. in l. editio ff. de acq. her.

in d.auth.cã. Quid autẽ iuris ſit de iure canonico, an monach' agere poſſit, & ↄueniri, & an rõne delicti poſſit accuſari, dic, vt
10 .q.2.c.expedit.† Item qñ delinqt, vel ẽt ↄhit, an ↄueniaſ ipſe, vel eccleſia vide not. 11.q.1.c.pſona, & de hoc an monachus p
a delicto ab eo cõmiſſo ante ingreſſum,ᵃ ſiue poſt ingreſſum cõueniaſ, no Spe.ĩ tit.de reo.§.1.ver.ſed an monachus, & verſi.ſed nunqd. & circa omnia prędicta vide Spec. in tit.de ſtatu mon. in prin.& quod no.Inn.ĩ c.1.ext.de re iud.& Spe.ĩ ti. de actore,
11 §.1.ver.iſt̃ excipitur.† Quæro, poſito quod libellus poſſit fieri ↄ monachum.qs rñdebit pro eo.gl.hic ſuper d. ver.interpellet, & in d.auth.cã, dt ꝙ Abbas, ſyndicus, vel œconomus.dic,vt in gl.ſed Iac de Bel. dt, & bene iudicio meo, ꝙ epũs debet diſponere q̃liter dẽt rñderi,an p ſe,vel per alios,vt patet in §.2.ibi, nullo mõ mittat,&c.& patet hic in rubr.huius tit.& ∃.de ſan.ep.§.mo
12 nachus,in prin. Quæro,† an ↄ collegium poſſit libellus concipi nomine monachi.d.gl.hic,& in d.auth.cã.dt, ꝙ ſic. Iac.dicit,ꝙ ille §.ↄrũ oſtẽdit:de hoc,an ille.§.probet, dicã ibi. An autẽ monachus poſſit iurare de veritate dicẽ.d.gl.hic,& in d.auth.cã dicit,quod ſic,de quo p gl.in l.2.§.obſeruari.C.de iu.cal. An autẽ ſua rñſio dẽat nocere eccleſiæ,vel abbati.dic,vt no.glo.in c. dudũ.ext.de ele.
13 Quæro,† an iurabit de calumnia monachus.d.gl.h.d.ꝙ nõ.ſed Ia.dicit,ꝙ ſi monachus eſt in iudicio per ſe,& ſuo nõĩe cãm agit,ipſe de calũnia iurabit,cum tunc ſit tanquã prin
14 cipalis pſona ĩ iudicio, vt §.monach'.∃.de ſan.ep.Nec obſ.† qa monachus nihil habet,qa paupertas non excludit iudicium, licẽt quoad executionem ſniæ, iudicium debiliteſ. hinc eſt, ꝙ inops ↄdemnatus in carcerẽ detrudiſ, vt l.1. C.q bo.ced.poſ.
15 Quæro,† nunqd monachus põt cõueniri? & pone ꝙ ſnĩa lata ẽ, in qb reb.fiet executio? hanc q.format gl.in § ſi quis ↄ aliquem.
1 ∃.de ſan.epiſ.† Quæro,qd de monachis exemptis,ſub quo conueniunẽ.dr̃ in gl.ſuper d.verſi.interpellet.in fi & in d.auth. cã, qđ ſub Papa, de quo dic, vt in gl.6.q.3.c.placuit. & vide, qđ hẽs hodie ĩ c.1.de priu lib.6. Quæro in hoc §.pen.dr̃, hic de cautela
17 iudiciorũ, &c.† quid vult hoc dicere.dic,vt in gl.ſuper ver.cautela.& no.in fi.gl.vbi dr̃,ꝙ quidã dicunt, ꝙ hoc caſu debet recipi
18 pi pignus. Quæro,† an iudex per ſe in decem libris auri,& officiales in alijs decem condemnabuntur? glo. tangit in d.authen. cauſa.dic,vt ibi per Doc.

ADDITIO.

a Ingreſſum. Tunc coram quo conueniatur. Vide Car.in cle 1 § quia vero.7.q. de ſtatu mona.

De quæſtore. Rubr.

1 *Domini agricolarum ſunt conſtituti iudices a lege inter ſuos agricolas.*
2 *Iuriſdictio inferioris deuoluitur ad ſuperiorem, ſi inferior negligit, vel denegat facere iuſtitiam.*
3 *Baiulus non citat aliquem ad iudicium ſine præcepto.*
4 *Falſam ambaſciatam faciens, qualiter puniatur, remiſſiue.*
5 *Validi, & potentes, quando compellantur ad aliquam artem exercendam.*

CVm Dei. Officiũ quæſtoris in inquirẽdis perſonis in vrbe Conſtantinopolitana manẽtib.ↄſiſtit,& inquiriſ, q ſint,& vñ venerint, & qua occaſione,& cuius ſint vitæ,& ſi Conſtantinopolitanẽſis ciuitatis ſint ciues,corũ caſus,& negotia celeriter expediſ, extraneos ad ſuas pūincias cũ ſuis bonis remittere, & alios expellere.& validos & potentes operari facere,exceptis oĩb. infirmis corporis,q dimitti dẽat,pęna ↄfaciẽtib.ĩminẽte. No.ver. ſi verò
1 forſan.ſm Ia.de Bel.ꝙ† dñi agricolarũ ſũt ↄſtituti iudices a lege ĩter ſuos agricolas,vt patet ĩ d.ver.& ſic ẽ ar.ſm eum, ꝙ dñs ĩter ſuos vaſallos ſit iudex đ quo ĩ 10.col.de ꝑh.feu.alie.p Fed.c.vnico.§.pe.ſđ certe iſte tex. ñ vr̃ hoc ꝓbare. Nã illa verba, qa nobis ſtatuti ſũt iudices, &c. vr̃ dẽre referri ad verba, auditores litis, q̃ pcedũt,vr̃ ad verba,q̃ ibi ſequũſ,ipſi ad hoc differãt,&c.cũ.n.ĩ ver.ſi verò forſan ad reſolonẽ,dicaſ de agricolis,q cũ dñis contẽdũt,ñ dẽt dñs eſſe iudex ĩ cã ꝓpria,ut l.1.C.ne qs in ſua cã.nam ſi dñs contendit cũ feudatarijs ſuis,nõ cognoſcit de illa cã, ſed pares curiæ,ut d.§.pe.& qd plene no.gl.ext.de iud. c.cęterũ. Itẽ
2 eſt argu.ĩ d.§.ſi uero forſan.† ꝙ ſi iudex ĩferior iuſtitiã negligit, uel denegat facere ſuis ſubditis,ꝙ iuriſdõ deuolueſ ad ſupiorẽ. facit ad hoc,ſi de ĩueſti.ĩter dñm,& uaſal.lis ori c.1.circa qđ vide ẽt,qđ no.in d.§. pe. & in d.c. cæterũ. Not.in uer.ſi uerò ali
3 q,aut in hac,&c.ibi, ſine iudiciali p̃cepto.ꝙ† baiulus non p̃t ci
a tare aliquẽ ad iudiciũ ſine iudicis præcepto,ᵃ ut hic, ad idem
4 C.de exhib.re l.fi. & ibi p Doc. † & qualiter puniaſ faciẽs falsã ambaſciatã.dic,ut no.Spe in ti.de excu.§.1.uer.ſed q̃ritur quali
5 ter.† Opp.ad uer.ſi uerò huius terræ,&c.& ur̃,ꝙ ualidi,& potentes non debent cõpelli ad exercendum artem. C.de mend. ualid.l.1.lib.11. Glo.ſolu.ibi,uel dic, hic loqtur in ciuib.ibi in extraneis,ut hic diſtinguiſ. Vlt no.glo.huius conſtitutionis, quæ eſt ſuper uer.reparare,& quæ incipit,argu.&c.& dic,ut in ea, & dixi in § ſemper,all.in glo.Bart.

ADDITIO.

a Præcepto. Adde Fel in cap.1.de iud. ſtatim poſt inc. vbi plene, & not. d.Alex.de Imo. in l.ſciendum,de verb.oblig & in l.ſi nomine ff.de fal. niſi conſuetudo ſit in contrarium, vt ibi, & Bald.in l.ſi quando.C.de teſt. & adde Io. de Imo.in c.cum parati, de app. & Lanf. in ſumma,de cit.q.5.

Conſtitutio, quæ de dignitatibus, &c. Rub.

1 *Conſulatus, & patritiatus faciunt quem ſui iuris, etiam adminiſtratione non accedente, ſecus in alijs.*
2 *Dignitates liberantes a curiali fortuna, liberant a patria poteſtate, & quæ ſunt remiſſiue.*
3 *Filius emancipatus, mortuo auo non reuertitur in poteſtatem patris.*
Filius liberatus a patria poteſtate, propter dignitatem, mortuo auo in patris poteſtatem reuertitur.
4 *Omne bonum optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt a Deo.*
5 *Electio ſola, quando tribuat ius electo.*
6 *Electio, quæ requirit ſuperioris confirmationem, quando ſola tribuat ius electo, & ibi quid in prælatura.*
7 *Electo ante confirmationem, quando liceat adminiſtrare.*
8 *Princeps ante confirmationem, & coronationem, quam authoritatem habeat.*

QVicquid Dignitas ↄſulatus,& patritiatus a patria ptãte liberat,ſola dignitatis collatione,& gñalr oĩs dignitas,q̃ a curiali fortuna libe
1 rat,& a pr̃ia liberat ptãte.h.d.† No.ꝙ ex ſola collatione dignitatis patritiatus,& ↄſulatus qs efficiſ ſui iuris,vt hic in prin.in alijs verò dignitatib.demum adminiſtratione accedente,vt hic in §.nũc aũt.ver.dicimus ãt in ipſis ſedib.&c.& no.gl. in ver.nã ſi ſancimus.ſup ver.codicillis. Scđo not.in §.gñalr,ꝙ
2 † oĩs dignitas q̃ liberat a curiali fortuna,liberat a pr̃ia ptãte.quę aũt ſint dignitates,quę liberant a curiali fortuna,hẽs in tex.l.fi.
3 C.de decur.lib.10. Tertio no.in §.illod,ꝙ† licẽt qñ filius exiuit de patria ptãte p emancipationem, filius eius,q remãſit in aui ptãte,nõ redeat in ptãtẽ filij emancipati,ſi auus moriſ, vt Inſt. qui.mo.ius pa.pote.ſol.§.j.tñ ſecus,qñ filius exiuit de pr̃ia ptãte pp dignitatẽ,q̃ adipiſciſ,vt hic, & not.in d.§.1.Inſt.qui.mo.ius
4 pa.pote.ſol.& in l.ſi pr̃ filium.ff.de adop.† Vlt.no.tex.ibi.qñ oẽ bonũ,&c.ad quẽ tex.facit ext.de priu.c.fin.& ibi not. & 25.q 1.
5 c.1.& 2.ſ.vt li.de cæ.io prin.† Et no.qa ſ.dixi,ꝙ ſola collatione dignitatis ius tribuiſ,an hoc ſit verum, & tex.in ver.nunc autẽ, facit p & ↄ,& ad hoc ẽt facit l.fi. C.de decur.lib.10. & Inſt.qui. mo.ius pa.pot.ſol.§.filiusf.Sed ꝙ ſola electio nõ tribuat ius ele
a cto.ᵃ no.in l ex cã ff.de teſt.mil.alibi no.glo.ꝙ ex ſola electione tribuaſ iuriſdõ,ſed nõ effectus iuriſdõnis,ita not.in l.priuatorum.C.de iuriſ.om.iud.& de ↄd.& dem.l.pupillus,& C.de cõſu.l.fi.li.12.& alibi vr̃ tex.ꝙ ex electione accepta ius non tribuiſ, niſi cæperit adminiſtrare,vt videbitis ∃.de admi. §.illud.colla. 7.quid dđm. Putarẽ ſic dicendum, aut loqmur in maximis dignitatib.vt patritiatus,& ↄſulatus,& epãtus,& tunc ex ſola electione ius tribuitur,vt hic in §.1.& § nã ſi ſancimus, & ibi no. gl.ſuper ver.codicillos,& d.§.filiusf.& C.de epi.& cle.auth. ſed epãlis dignitas.& ibi not.gl.ſup ver honoratis.& l.fi.in prin.C. de dec.lib 10.& ꝙ no.in d.§.filius.ꝙ intellige cũ acceptione, vt no.in l.fi.C.de ↄſu.li.12.& ita intellige gl.l.pupillus.ff.de ↄd.& dem.in prin.ad hoc facit,ext.de ele.c.cũ inter.ĩ fi. Aut loqmur in alijs dignitatib. minorib. & tũc, aut dignitates nõ habẽt adminiſtrationẽ annexã, & tunc qd ↄſequaſ electus ex electione, & acceptatione,habuiſtis ſ.vt ord.p̄fe.circa prin.& in fi.& hẽs in d ver.oã ſi ſãcimus.inq̃tum dt de illo, q eſt effectus ↄſularis, q hẽt ſpeciẽ adminiſtrãdi, vt no ĩ gl.ſup verſ.ↄſulares. Aut hẽt adminiſtrationẽ annexã,& tũc electo ex electione, & acceptatione,ego puto ꝙ tribuaſ ius ipſi' dignitatis,& ius adminiſtrãdi:ſed tale ius non tribuit effectũ,niſi cũ ↄpetit exercitiũ ipſius adminiſtrationis,qđ intellige,cũ adminiſtrare poſſe cęperit,& ita ĩtellige d.§.nũc ẽt,ibi.& inſup ſingulis,&c.& ſeqſ poſtea,& opib.agnitis,& ita loqĩ ẽt ſ.vt ord.pręſc §.1.& ita intellige de admi.§.illud. & qd no gl.ſup ver.codicillos, & qđ no.in d.§.filiusfa.in gl.q̃ inc.hoc eſt ſpeciale, & ∃.eo.verſ. nam ſi ſancim'. ſup ver.codicillos, & qđ not.in d.auth.ſed epãlis, in gl.quæ eſt ſuper d.ver.honoratis. Prædicta locum hñt in electione, quæ non requirit ↄfirmationem ſupioris,& ita intellige, ꝙ dixi de epõ,vt patet in §. palam ∃.eod.dt.n.ipſa ordinatione. Si.n.loqmur in electionib.q̃ requirunt ſuperioris ↄfirmationem,tunc quid iuris ſit gl.d.l.priuatorum.C.de iuriſ.om.iud.dicit,quòd ex electione,ſubaudi,& acceptatione, vbi inuitus non cogere
tur,quęritur ius,ſed non exercitium iuriſdictionis.Item dicit
6 gl.ꝙ.ex electione† quęriſ ius prę̃laturę,& adminiſtrãdi,ſed nõ exercitium prę̃laturę.& adminiſtrationis.ita no.63.diſt.c.q̃to, & vide glo.∃.de coll.§.prohibemus, alle. hic, & ibi dicam. Nec ob.præ-

ADDITIO.

a Electo. Quare autem ius acquiratur electo, vide copioſe, & no per Fel. in cap.cum Bertoldus, de re iud poſt princ.ver. quale autem ius, & quo ad materiam ibi dixi in apo.& per Fel.in c.ſuper his. de accu.ver. & in quantum.

ob prædictis inquantum dial ꝙ non competit exercitium iu-
riſdictionis,& adminiſtrandi ante ꝯfirmationem,quod habut
ſtis,ī de defen ciu.§.& ſi cadere.ibi,etiam ſuſcipere.&c.qa in-
7 tellige,vt dixi ibi.Et de hoc an † electo ante ꝯfirmationē liceat
re ipſa adminiſtrare, vide Inn.in c.tranſmiſſam extr.de ele.& I
c.cū ſup.ext.de cau.poſ.& pro.& in e.ꝑpoſuit.ext. de ꝯceſ.pbē.
8 An aūt † princeps ante ꝯfirmationem,& coronationem factā
a per Papam habeat iuriſdōnem , a & exercitium iuriſdōnis , vt
poſſit priuilegia concedere,legitimare, & alia facere.Iac.de A-
re.diſputauit, quam diſput.refert Cy.in l.bene a Zenone. C.de
qua.præſc.& vide,quod dicā in l.fi.in prin. C.de conſu.lib.12.

A D D I T I O.

a Iuriſdictionem. Vide Pau. de Caſtr.in conſil.105. & Oldrad in conſil 180. & in conſilio 190.

---

1 *Beneficium in reſcriptis quando late, & quando ſtricte interpretetur.*

1 §. Illud. Opp.& vī,† qd in reſcriptis beneficium debeat
a interpretari ſtricte,a vt ext.de reſc c.ſignificāte.
&c.nōnulli.§.1.& c.ſignificauit.co.ti.Sol.aut loqmur in benefi
cijs,& iſta ſunt largiſſime interprerāda,vt hic.aut in reſcriptis,
& ſunt ſtricte interpretanda,vbi ſunt reſcripta ſtricti iuris,quę
emanant ſuper delictis,quę ſunt potius reſtringenda,q̄ laxāda,
vt in d.c.ſignificante.Sed ꝯ hanc ſol. opp. quod beneficium nō
ſit plene, nec large interpretandum,vt ext.de reſcri.c.ſi gratio-
ſe.lib.6.Sol.ibi loquitur in beneficio ambitioſo, hic vero non.

A D D I T I O N E S.

a Stricte. Vide ad hoc Felyn. in cap. cauſam. ver. tertia declaratio. de reſcr.& quod ibi dixi in apoſt.

---

1 *Sacerdotium, vt liberet quem a patria poteſtate, quale eſſe debeat.*

§. Palàm. Opp.de l.ſacroſ.C.de epiſ & cle.Solu.illa cor-
rigitur per iſtum §.& ideo ſuper illa poſita eſt
1 auth.ſed epiſcopalis dignitas , hinc ſumpta. Quæro,† an aliud
a ſacerdotium a liberet quem a patria poteſtate. Doc.in d.authē.
ſed epiſcopalis , tenent, ꝙ non , cuius contrarium determinat
gl.extr.de æta.& qualita. c.indecorum.

A D D I T I O

a Sacerdotium.Adde Dyn. in reg. docet Panor. in c conſtitutus, nu.3 ext de reſt in integ.& plenius in c.cum voluntate,nu 2 in ver.ſpeciale eſt in epiſcopatu. ext.de ſent. excom.& dixi poſt Bald.in l.ſacroſanctæ, nu 1. verſ. epiſcopalis aūt dignitas. C de epiſc & cler.

De iudicibus, &c. Rubr.

1 *Imperitus cauſarum non poteſt eſſe iudex delegatus.*
2 *Iudex delegatus, an habeat aſſeſſorem, & qualiter, & num.6.*
3 *Iudices non debent omnem cauſam committere conſilio ſapientis.*
4 *Imperiti literarum, an poſſint eſſe iudices,quòd ſic etiam delegati, num.7.*
5 *Illiteratus iudex, qualiter formet ſententiam.*

A Zenone. Iudices delegati a principe in ciui-
tate Romana, debēt eſſe periti & in
negotijs experti,vt cauſas p ſe iudicēt,& cognoſcāt.
Iudices quoq; ordinarij, per ſuos aſſeſſores negocia
ſm legē explicant,& determināt,& eorū occupationem p præ
ſentiā ſuorum aſſeſſorum ſupplent. Item pdicti iudices debent
ſedere mane,meridie,& veſpere, & appellationes ab eorū ſnīis
interpoſitas ſuſcipere,cognoſcēdas p eos qb. noſtræ leges cau-
ſarum cognitionem cōmittunt.h.d.Ex prin.huius ꝯſt.no.duo.
1 Primo,qd † illiteratus,& imperitus cāruni,nō pōt eſſe iudex de
2 legatus. Scdo no.ꝙ † iudices delegati non debēt habere aſſeſſo-
res,ſed ordinarij : quod qualiter ſit intelligendū.J. declarabo.
3 † Tertio not.ibi ſed ſinere eos quærere. &c. arg.ꝯ iudices,qui
q̄libet qō.cōmittunt conſillo ſapientis,de qua q.dic,vt no.Iac.
de Are.in l.ille.§.cū in verbis ff de lega.3.& anteq̄ veniamus ad
4 alia primo dno no. p moduq. Et primo † q̄ro,an imperiti lite-
a rarū poſſint eſſe iudices.a gl.hic ſup ver.habere. dicit,qd illite-
rati pn̄t eſſe ordinarij iudices,& rō,quia hn̄t aſſeſſores, vt paret
ſn uer.& noſtris adminiſtratoribus. Si verò loqmur in delega
tis,tūc,aut illiteratus eſt delegatus a principe ſcienter. & pr eſſe
iudex,qa vī cum eo diſpenſare, ut l.quidam ꝯſulebāt.in fi.ff.de
re iud.aut eſt delegatus a principe ignorāter, uel ēr ab alio,tūc
nō tenet delegatio,ut hic in uerſ.nos igī.Non obſ.l certi iuris.
C.de iud.qa licèt ibi loquaī de milite,non tn̄ eſt illiteratus. vel
eſt ibi ſpeciale inter milites,vt illiteratus,& imperitus miles in
ter eos poſſit iudicare, ſed inter alios ſecus, vt hic. Vlr.dicit gl.
ſup d.uer.habere,qd ibi licèt ſit illiteratus,tn̄ habet experimen
tum cauſarum,& naturalem diſcretionem,& hanc opinin.te-
net Spec.in titu.de iud.dele.§.excipi poteſt. verſi.item quod eſt
illiteratus.iſtam enim opi.tenet gl.in c.ſciſcitatus. ext de reſcr.
circa quod uide gl.in d.l.certi iuris. & l.ſi C.de ſent.ex peri.re-
ci.& tangitur per glo.in c.fin.de reg iur.lib.6. & Doct. in l.cer-
ti iuris pdicta.& in d.l.ſin tenē ꝙ illiteratus pōt eſſe iudex ſiue
ſit expertus cārū,ſiue non,& ſiue ſit ordinarius, ſiue delegatus ,
& hoc puto verū cū nō videaī rō diuerſitatis inter ordinariū ,
& delegatū,vt J.dicā in prox.q Ad hunc text. in §. nos igit, pōt
rn̄deri ꝙ hic loquaī in 12.iudicib.delegatis in vrbe Romana, q
pp eorū induſtriam eligunī,& iō debent eſſe literati,& ī nego-
5 tijs experti,vt no.gl ſup ver.noſtris.† Qualiter aūt illiterati for-
ment ſnīam,cū opus ſit eā in ſcriptis ferri,dic,vt no.per gl in d.
l.fi.C.de ſen ex peri.reci.& ibi p Doc.& in l certi iuris.ī.alle.Se-
6 cundo q̄ro,† an iudex delegatus poſſit habere aſſeſſorem?hic vī
tex.ꝙ ordinarius tm̄ poſſit aſſeſſorem hr̄e,non delegatus,vt hic
in verſi.nos igiī,& in verſi. ꝙ nr̄is,& iſtud tener Iaco. de Are. p
hunc tex.vt Cy.refert.in d.l.certi.ſed in ꝯriū vī veritas, ꝙ iudex
delegatus poſſit habere aſſeſſorē , vt ī.vt deſun. ſeu ſu &c §. il-
lud,& § alios aūt.Nō ob.hic tex.quia loquitur ſpālr in 12. iudi-
cib.delegatis in vrbe Romana,q pp eorum induſtriam eligunī,
vt ī.dixi,& iſti nō debēt hr̄e aſſeſſorem,vt hic.alij vero ſic, vt in
ꝯriis,& iſtā op tenent Doct.in auth. cā,quæ fit cū monacho, &
hoc puto verū.& quod poſſint hr̄e aſſeſſorem delegati,habetis
caſum expreſſum in c ſtatutū §.aſſeſſorē aūt , de reſcr. li.6. Per
7 hęc puto,† qd ſicut iudices ordinarij pn̄t eſſe illiterati, ita iudi-
ces delegati,cū vterq; poſſit aſſeſſorem hr̄e,& per ꝯn̄s non eſt rō
diuerſitatis inter ordinarium,& delegatum.Nec ob. prædictus
tex.J.eo.§ ſi quis autem.vbi vī velle quod ibi duodecim iudices
delegati,poſſint habere aſſeſſorem.quia rn̄de, vt ibi dicā. Venio
ergo ad d.§.ſi quis autem.

A D D I T I O.

a Iudices. Ad ſatietatem vide latiſſime & no. Fely in c.ſciſcitatus , ver illiteratus. de reſcrip.

---

1 *Pedanei iudices qui ſint, & qui dicantur.*
2 *Delegati a principe in vrbe Romana,vel Conſtantinopolitana, q poſſint habere aſſeſſores, & nu.3.*

§. Si quis autem. Quæro de intellectu huius §. dn̄t
quidam, qd cum ſupra in §. vetus
igitur.hucuſque ſit dictū de maioribus iudicibus , qui ſunt 10.
& de minorib.iudicib. q ſunt 8 Imperator dicit , quod ſi dicti
maiores iudices volūt,poſsūt cauſas delegare alicui ex illis octo
1 iudicibus,nō alijs.dicit glo.qd † eos octo iudices minores vocat
pedaneos officio,& dignitate,credo quod velit dicere, qd ſunt
pedanei officio,& dignitate,& ſunt pedanei ratione officij par-
ui,& ratione paruæ dignitatis, quam nullo modo habent ma-
iores iudices,erāt pedanei officio ratione parui officij, qd habe
bant,ſed non erant pedanei ratione dignitatis qa illam magnā
2 habebāt. & ſm iſtam lec.habes hic caſum,quod etiam † iſti indi
ces,q delegantur a principe in ciuitate Romana, vel Conſtanti
nopolitana.poſſint habere aſſeſſores,vt patet in exceptionibus,
quas ponit tex.ibi.cōſiliarijs ſuis,&c.& ſic patet,quod iſti iudi-
ces habeant ꝯſiliarios, qui conſiliarij appellantur aſſeſſores , vt
d.§.illud,& §.aliā,& no.ī.vt de fun.ſeu funera eorum, &c.§. p-
bat.ver.& noſtris adminiſtratoribus, &c.ī.c. & pro iſta opi. fa-
cit ī.proxi.§.verſi īter hos.vbi patet,ꝙ vnus ex iſtis iudicib. hēt
cōſiliariū aſſeſſorem. Alij dicunt,quod hic vocat iudicem ma-
giſtratū,& ſic hic loquitur de iudice ordinario,& iſtam opi.vī
tenere glo.ſup ver.iudicium.ibi,in nouellis, & c.ſuper ver. parti
culares.in fi.glo.ſm iſtā lec.iſte §.non eſt cōtra id , quod dixi.ī.
prox.ſm Doct.Nō ob.tex.qui dicit,niſi conſiliarius,&c. qui cū
loqtur de iudicibus ordinarijs,non eſt dubium , quod pn̄t aſſeſ
ſorē hr̄e,vt ī.ver.& noſtris adminiſtratoribus,&c.glo.tamē ſu
per verſi.iudicij,in fi.dicit hunc §.eſſe coarctandū tm̄ ad magi-
ſtratus populi Romani,& ad iudices ꝯſtitutos a principe, p de-
legatos in ciuitate Romana,vt iſti volētes delegare delegent,vt
hic dicií , & ſic in eo quod dicit de iudice a principe cōſtituto
in ciuitate Romana,iſte §.eſſet ꝯ opin.doct.de qua ī dixi. Quid
dicemus?putarē poſſe ſuſtineri,quod etiam iſti iudices delega-
ti a principe ī ciuitate Romana,pn̄t hr̄e aſſeſſores,ſeu ꝯſiliarios.
Non ob.§.1.ī.eo. q vī velle ꝯriū , quia poſſes dicere, qd ille tex.
hoc nō probat,ſed dicit,qd iſti iudices delegati a prīcipe in ci-
uitate Romana,nō debent eſſe illiterati,& nō hn̄tes cārū expe-
rientias,ſed dēnt eſſe periti & literati,qa aliàs eſſet dedec⁹ Reip.
Romanorū,ſi tales pſonæ de litib cognoſcerēt , quos oportet
ab alijs diſcere,qd iudicare dēant. nō aūt negat, ꝙ ſi fit delega-
tio,pſonis literatis,& expertis in cauſis ꝙ illi non poſſint ſuos
aſſeſſores hr̄e. & hoc apparet in verſi. inter hos Marcellū.ī pxi.
vbi expſſe dī,ꝙ Marcellus , qui eſt vnus de duodecim iudicib.
delegatis in ciuitate Romana,vtiī cōſiliario,& ſic ſm hoc om-
nis delegatus in quocūq; loco poſſet indiſtincte habere ſuos aſ-
ſeſſores·& hoc ſit dictū ſalua meliori declaratione. Quęro, op-
ponitur ad verſiculū,niſi ꝯſiliarijs , & vī ꝙ ſic examinatio nō
poſſit ꝯmitti ꝯſiliarijs,vt ī. vt defunc.ſeu ſunc §.illud.Soln.put
iſte §.intelligiī de magiſtratib.ordinarijs tm̄, tunc ipſum intel-
ligimus ſm illū.Si vero intelligimus in iudicib.delegatis a prin
cipe in vrbe Romana, tūc.gl.ſup verſ. particulares ſoluit altero

dequatnor modis,tene ſecũdã,vel tertiã ſolutionẽ,& ſm iſtam
lec.prout loquitur in delegato habes hic,quod ẽt iſti delegati a
principe in ciuitate Ro.pñt habere aſſeſ.& facit pro opin. quã
dixi ſ̃.prox.Vltimo pro iſto §.ſi quis ante,vide gl.in c.ſuper qõ
num.ext.de off dele.in gl.ſuper verbo,niſi cauſa.in prin.

1 *Iudex matutino tempore meridie, & veſpere, ſedere debet.*
2 *Iudex de voluntate partium iudicare poteſt de nocte,aliàs non.*
3 *Verbum continue,in teſte qualiter intelligatur.*
4 *Dictio,mox,qualiter intelligatur.*

1 §.Sedebunt.†No ex iſto §. qb.horis iudex ſedere debeat.Opp.& vr̃ ꝙ iudex nõ poſſit ſedere
horis veſpertinis,nec iudicare, ga incõueniens eſt magiſtratus
populi Rom tali hora in publico cõparere, vt l.2.§.& ga magiſtratus.ff.de ori.iur.gl.ſuper verbo mox.ſoluit duob.mod.Pria
ſnĩ tenet in l.ꝯ̃ria,ſed ad ſecundã aduerte,ga iſta vr̃ omnino falſa.vt exponaẽ veſpere.i.vſq; ad veſperas, quia ſm hoc ſequereẽ,
ꝙ ẽt verbũ matutino,ſic intelligeretur,& ſic ſequeretur, quod
de nocte deberet ſedere. Iſta.n.tria verba matutino,meridie, &
veſpere, ponunt copulatiue. dẽnt ergo exponi, vt denotẽt horas in qb.iudices dẽt ſedere.& ſic p̃cedens opi.vr̃ verior.vel ſolue,vt no gl.in c.cõſuluit.ext.de off.dele.ſuper ver.gratia.in fi.gl.
2 †Quærit gl.ſup verbo,matutino,an iudex poſſit iudicare de nocte? gl.dt quod de nocte poteſt iudicare de volũtate, ſed de die
de neceſſitate.ſed gl.in l.more,hic all.dicit indiſtincte ſnĩam de
a bere ferri de die,de qua q.dic,vt no.gl.in d.c.conſuluit.[a] ſup verbo,tenebras,& illã ſnĩam approbant Hoſt.& Io. And. licẽt Inn.
videaẽ eã impugnare,& de hac q.tangit per Doct.in l.non mi-
3 norẽ.C.de tranſac.† Vlterius hunc §.cum dicit, continue, Iac.
de Bel inducit in argu.pro teſte dicẽte,vidi talẽ continue poſſidere, qđ iſtud nõ ſit intelligendum continue, ita qđ cum puncto tẽporis,videatur poſſidere:de qua q. Dyn.ponit in l.1.ff.ſol.
ma. & ꝓ iſta opi. facit optime tex.de ꝯdi. & dem.l.ſi qs ita legauerit.& melius ff.de ædi edic.l.ſi qs venditor.in fi.princ. Et pro
hoc vide expoſitionẽ, quam facit glo. ſuper verbo, aſſidue.37.
diſt. c.qbuſdam. Vltimo, quia hic dicit mox,& meridie.quali-
4 ter ponaẽ iſtud † verbũ,mox,primo vide gl.in l.fructus.[b] ff.ſol.
b mat.& ff de verb.obl.li.1.§.ſi qs præſens, & quod no. Specu.de
diſp.& all.§.poſt hoc,ver.item mox,de ince. nupt.§.1.& de hac
dictione vide glo.20.q.2.ſi qualibet, & ext.de ele. quia propter.
per verſi.mox.

ADDITIONES.

a In c.conſuluit.Et ibidem ad hoc vide Fel.in fi.ver.gl.ſuper ver tenebras.
b In l. fruct. 2.Et ibi vide Dy & gl.in l.ſi populi.§ item ait ff. de neg.ge.& Bal in d.§ Gallus.§ ille c.ſin,de li.& poſth. & in l ſi quis hæres inſtitutus de hær.ac.in d.§ qui præſens.al in tex

1 *Forma reſcripti per iudicem ſeruanda eſt,& ab ea non receditur, ſed de partium conſenſu ſic.*
2 *Acta iudicij debent eſſe in ſcriptis,non ꝙ ſit neceſſe,ꝙ fiant in ſcriptis,ſed bene in ſcriptis redigi debent.*
3 *Contumax quando appellet,& quis.*

§.Audient. Iudices delegati lites audire debent, ſecundum formã reſcripti, & applones ſuſcipere de omnibus, gbuſdam exceptis, ad quas applones initrãdas
duorũ menſium ſpatium cõceditur.Item ſportulæ,& lit.ſumptus exigi debent.& tantumodo ſecundũ formam a iure traditã,vnoquoque iudice duabus excep & exeq. vtente, & ſi aliquis
ex dictis duodecim iudicib. remoueẽ,debet a principe in eius
locũ alius ſubrogari.Item cuilibet ex dictis iudicib.pro ſuo ſalario,duo aurei in cõteſt.lit.& duo in fi. ab vtraque parte debẽt
1 p̃ſentari,niſi lis ſit modica.h d. vſq; ad §. oportet. † No.ex iſto
§ audient,ꝙ eſt recurrendũ ad formam reſcripti,vt hic, ſecundũ vnam expoſitionem gl. ſuper verbo, ſchemate. ad idem. C.
qñ puo. nõ eſt neceſ.l.cũ nõ eo die. & ext. de reſcr.c. cũ dilecta.
Sed ꝯ̃ opp.& vr̃ quod a forma reſcripti poſſit recedi l.2.§.fin.&
l.iudex.& l.de qua re.ff de iud.Solu a forma reſcripti non põt
p iudicem recedi, vt hic, ſed de partium conſenſu ex proroga-
2 tione poſſet,vt ibi.†Quæro,qd vult dicere tex.ibi ſub ſchemate
aduocationis,gl hic ſuper dicto verbo,ſchemate,ponit duplicẽ
intellectũ,primo ſeruata forma delegati. i.ſ interueniente ſcriptura.q.d.ꝙ acta iudiciaria debẽt eſſe i ſcriptis.allegat ext.de appel.c.vt debitus.neſcio ad qd gl.illum tex.allegat, i.cap.vt debitus,ext.de appell.quia ille tex.hoc non ꝓbat ſed dic,ꝙ acta iudiciaria debent eſſe in ſcriptis, non ꝙ ſit neceſſe, quod in ſcriptis
a fiant,ſed debẽt in ſcriptis redigi,vt in c.qm̃ ꝯ̃ falſam,[a] ext.de ꝓb.
& qđ ibi not. ſuper ver. interlocutiones. Venio ad verſi. appel-
3 lationis, &c.in quo no. qđ † vere cõtumax non appellat.[b] Sed
b vr̃ ꝙ contumax appellet, vt l.poſt edictũ, in glo.fin.ff.de iu.glo.
vr̃ velle ſuper verbo, perimendis,qd ibi loqũ in ficto ꝯtumace,q
p̃t appellare,& ꝯcor.qd no.i l.fi.ff.de in int.reſt.ſed ꝯ̃ vr̃ velle tex.
cũ glo.C.de iu.in l.ꝓperandũ.§.ſin autẽ ex geſtis.ver.nullo,ꝯiuncta gl.ſup verbo, ꝯtumacia,&c. in §.ſin autẽ reus.in fi.ſed dic, vt
ibi per Doc.in l.ab eo.C.quomodo,& quando iudex.

ADDITIONES.

a In c.quoniam contra.Et ibidem ad hoc vide per Fely in cap.ſicut, de re iudi.ver. item vult Roma.
b Non appellat.Ad quod vide late per Fel in c.quod ad conſultationem. verſic ſecũdus caſus,de re iud & ibi late dixi in apoſt et adde Fel.in c conſuluit de off deleg.Adde pleniſſime de veritate huius dicti,& an,& quando procedat,p Bart Soc in ſuo tract. fallen.reg.73.Gui de Cug in l.properandum.§ ſin autem reus,nu.3. C.de iud.

1 *Tempus anni,vel biennij,quod datur ad proſequendum appellationẽ, quando incipiat currere ſuper appellatione interpoſita a delegato.*

§.Appellationes. No.ad euitandũ proceſſum ſuper applone interpoſita a delegato a principe,dantur duo menſes,quibus elapſis incipit currere tp̃s anni,vel biennij,quod daẽ ad applonem exercendam,
vel finiendã.Sed ꝯ̃ vr̃,ꝙ dentur alia tp̃a, vt l.in offerendis.§.pe.
C.de app.l.2.in fi.prin. & l.1 de temp ap. dñt quidam,olim dabanẽ alia tp̃a: hodie verò dantur duo menſes ad inchoandum
ꝓceſſum ſuper applone,& iſtam opi.vr̃ tenere gl.hic ſuper verbo,menſes,& ipſam credo eſſe poſitam in d.l.in offerẽdis.§.pe.
1 †Et ſic eſt ſpãle in appellatione interpoſita a delegato a Principe.quod dent duo menſes ad inchoandum app. & poſtea incipit currere tp̃s anni,vel biennij.qđ datur in applonem exercẽdam,& finiendam,vt hic dr̃.de quo tp̃e exercendæ appellationis loquiẽ,ſ̃ de his,qui ing.ad ap.§. .& in auth.ei, qui.C.de tẽ.
ap.q.d ꝙ r̃r iſtud tp̃s biẽnij incipiat currere a tp̃e ap. interpoſitæ,de quo no.in l.fi.§.illud.C.de temp.ap.Alij dñt,quod hoc eſt
verum gñaliter,ꝙ ſp de iure duo dantur menſes ad inchoãdũ.
& hanc opi.vr̃ tenere Cy.in auth ei,q.C.de temp.app.in 1.& 2.
Sed p̃cedẽs opi. vr̃ mihi verior, quod hodie gñaliter datur annus,& ex cauſa bienniũ ad producẽdum, & ad proceſſum initiandum,ſuper ea.vt d.§.1.ſ̃.de his,qui ingre.ad ap. & d.auth.ei,
qui.fallit in iſtis ap. interpoſitis a delegato a principe. quia tũc
dantur duo menſes ad app. inchoandam,& poſt incipit annus
ad appellationem exercendam, & finiendam, vt hic dicitur.

1 *Sportularum genus quod ſit,& quæ dicatur ſportula,remiſſiue ad gl.*
2 *Sportulæ,quæ dantur iudicibus, & executoribus,debent eſſe fiſci, contrarium vide infra,§ ſequenti nu. 3.*
3 *Quilibet iudex poteſt habere duos executores.*
Duo baiuli poſſunt ſeruire duobus iudicibus,& non pluribus.
4 *Baiuli eliguntur,& periculum ad electorem ſpectat.*
5 *Nomina nuncij,remiſſiue.*

1 §.Nullo †Quæro circa hũc §.quotuplex eſt genus ſportularũ,& quare dr̃ ſportula. & dic,vt in gl.ſup
verbo,nullo,& dum gl.dicit,circa tertiũ fiunt,&c.Circa hoc vide,qđ no.in §.tripli.Inſt.de act. vbi ẽt no. a quo præſtentur iſtæ
ſportulę,quæ executorib. danẽ.& vide gl.in l.1.de ſtu. & lit.ex-
2 pen.& vide Spe.in tit.de expẽſis.§.fi.ver.in ſumma † Not.id,qđ
gl.dicit,ꝙ iſtæ ſportulæ,quæ danẽ iudici,vel executorib. nõ debent eſſe ipſius iudicis,vel executoris,ſed debent eſſe fiſci,ga iudices & executores habent ſalariũ de publico, ga hoc vr̃ verũ,
3 vt dicã ĩ §.ne autem.ver.vnoquoq;.†Ex quo no.ꝙ quilibet p̃dictorum iudicum põt habere duos executores,vel maſſarios. Et
4 no. ꝙ duo baiuli pñt ſeruire duob.iudicib & nõ plurib.†Tertio not.ꝙ baiuli eligunẽ, ibi dũ dicit, ſup eorum electionẽ,&c.
& ibi,ad alios,q deputãt eos,&c.& ibi.ſcrinijs eligũt,&c. & debent eligi boni,aliàs periculum ad electorẽ ſpectat,vt hic, & ĩ.
5 de coll.§.iubemus.†Vltimo circa hũc §.no.gl.ſuper verbo,executorib.quæ ponit q̃ nomina habeat nuncius,& dic,vt in ea.

1 *Ordinarij non recipiunt ſportulas,ſed delegati ſic,& quando ordinarij ſportulas percipere poſſint.nu.2.*
2 *Sportulæ,quæ dantur iudicibus,& executoribus,quod non debent eſſe fiſci.*

§.Neautem. Not. quãtum quilibet iſtorum iudicũ, ideſt delegatorũ a principe noĩe ſpor-
1 tularum debeat percipere.†Quæro in iudicib.ordinarijs q̃ntum
recipiãt noĩe ſportularum.Item.quid in alijs delegatis ab alio,
q̃ a principe dicit glo. i.hoc non eſſe iure cautum, tñ dicit ipſa
idem,ꝙ in delegatis a principe. Pro iſta opi.gl.quod tã alij delegati.quam etiã ordinarij,ſportulas accipiant,facit ſ̃.de mand.
prin.§.ſi tibi,& quod ibi no.& ĩ.vt liti.iur.§ hoc quoque, & ſ̃.
vt iud.ſine quoquo ſuffr.§.nolumus,& quod ibi no.ſed ꝙ ordinarij nõ percipiant ſportulas,tenet gl ĩ.eo.in glo.q̃ incipit,ſed
nunquid.ibi tenet,ꝙ nihil percipere debet vltra ſalarium p ſua
iura.idẽ no.in §.oportet.de man.prin. In gl.ſup verbo,lucrum.
ſed Ia.de Bel.dicit:Aut loquimur in ordinarijs habẽtib.ſalariũ
de publico, & illi nomine ſportularum nihil percipere debẽt,
& ita loquiẽ dicta gl. quæ incipit, ſed nunquid.ſed ꝓ hoc facit
ſ̃.ſcriptum exemplar,& quod ibi no.ſ̃.iuſiurã. qđ pręſtatur ab
his.§.vnoquoque,& qđ ibi not. Aut loquimur in ordinarijs,q
ſalarium de publico non p̃cipiunt,& tunc iſti percipiũt ſpor-
2 tulas.vt not.in glo.huius §.†In alijs aũt delegatis dico idem,qđ
in delegatis a principe,vt licẽt ſalarium a publico percipiãt, tamen ſportulæ debentur ſibi,arg. huius §. in fi.ſed mihi vr̃,ꝙ diſtinctio, quam ipſe facit in iudice ordinario,nõ ſit uera.Nã dico,ꝙ iudex ordinarius p̃t p̃cipere ſportulas,licẽt ſalariũ de publico p̃cipiat.hoc ꝓbo per §.oportet,cõiũcto §. ſi tibi ſ̃.de mã,
prin.

prin. Nã §. oportet. dr, qđ ſcriptor, vel ordinati⁹ habet ſalarium de publico, poſtea in §. ſit tibi. dr, ꝙ ordinario nõ pmittit̃ ſportularũ nomine percipere vltra q̃ in ſacra conſtit. continetur. patet ergo, ꝙ ſportulas, quæ continentur in ſacra conſti. põt pcipere, & ꝑ hoc, ꝙ quilibet iudex poſſit ſportulas accipere, facit dict⁹ §. nolumus, vt iudices ſine quoquo ſuf & ꝙ d. §. ſit tibi, loquat̃ in iudice ordinario, no. glo. quæ ita illum tex. intelligit, extra, de vita, & ho. cle. c. cum ab omni. in glo. ſuper verbo, expẽſas. & vide, qđ ibi no. ſup verbo, ſalarium, & ext. de reſc. in 6. c. ſtatutũ, ſuper verbo pauperes. Non ob. §. oportet. & §. vnoquoq;, quos tex. glo. all. ꝑ ſe, quia dico ꝙ debent abſtinere ab omni lucro. alio, q̃ a lucro ſportularum, nã illud debẽt hr̃e, vt d. § ſit tibi Non ob §. nolumus, quia ille § facit ꝯ glo. mag q̃ eſt s̃. in §. nullo. nã ille permittit̃ accipere ſportulas, licẽt loquatur de le-

3 gatis. † De ordinarijs autem nihil diſponit. & ꝑ hoc puto d gl. in fi. q̃ dicit, quod hmõi ſportulæ, q̃ dantur iudicib. debẽt ſeruari fiſco, ꝙ male dicit, quia iudices debent hr̃e illas ꝑ ſe, vltra ſalarium, quod hñt de publico, ſiue loquamur in delegato a principe, vt hoc § in fi. ibi quantum, &c. ſiue in ordinario, vel alijs delegatis, vt dixi. & idẽ dico de ſpor. quæ dantur executoribus, eadẽ

4 rõne, de quo no. Spe. in tit. de ſalarijs. §. 1. † Quærit gl. ſup verbo, ab vtraq;, an q̃libet ps debeat duos aureos in ꝯteſt. lit. dare, & ponit opi. tñ dr ꝙ verior opi. eſt, qđ q̃libet pars dẽt pſtare duos aureos, qđ apparet ex vi dictionis, vtraq;, q̃ dictio innuit, ꝙ q̃libet ps

5 dẽt dare duos aureos iudici cãrũ, & ita dt gl. s̃. dicta. † Ex qua no. ꝙ dictio, vterq;, eſt diſtributiua, & diſtribuit rẽ cuilibet ĩ ſolidũ, & reqrit ꝯcurſum oĩum, de qb. loquit̃, ſicut dicimus ĩ dictione

a q̃libet, de qua hẽs ĩ l. ſi plurib. de le. 2. ĩ pri. in ꝯcor. qđ hr̃ ĩ l. ſi duas ff. de excu. tu. §. eſt aũt. ſup verbo, vtraque. & licẽt dictio, vterq;, ſit diſtributiua, & attribuat rẽ cuilibet inſolidum, tñ eſt collectiua, qa nõ verificat̃ ĩ vno ex ꝓpria ſignificatione vocabuli, ſed reqrit ꝯcurſum illorũ, de qb. loquitur, licẽt ſit aliud quique, qđ ꝓbatur in l. cũ qdã. C. de impu. & alijs ſubſti. & l. hr̃edes mei. § cum ita. ff ad Treb. ꝑ hoc, ꝙ reqrit ꝯcurſum oĩum, de qb. loquit̃, facit Inſt. de ver. ob. §. vtrũ. & §. ſed hęc ſolennia, & C. de iud l. properandũ. §. ſin autẽ vtraq;. & l. 1. in prin. ff. de verb. ob. Q̃quæ dictio, vterq;, ponitur pro dictione alternatiua, vt l. reſcriptũ. §. ſi pacto, & ibi no. ff. de pac. C. de bo. q̃ lib. l. fi. §. ꝑſunt aũt. ff. de lib. & poſth. l. ſi ita ſcriptũ. ibi, cum vtroq;, &c. & tũc de eius dictionis nã eſt, ꝙ verificatur in vno tñ. Et idẽ de dictione, vter, & alterutet. l. ſi ex toto. §. 1. de leg. 1. ff. de ſer. l. 1. ĩ fi. & l. vter ex fratri. ff de con. inſt. & l. Titius, & Seius. ff. de hæ. inſt. & l. properandũ. §. ſin aũt alterutra. C. de iud. ꝙ q̃libet pars debeat ſoluere duos au-

6 reos ĩ ꝯt. li. & duos in fi. apparet ex iſto † tex. ibi, quaternis aureis, &c. & ſic patet, ꝙ iudex hẽt octo aureos, & ſic idẽ ẽ dicere quaternis aureis, ſicut dicimus in dictione dena, quod idẽ eſt dicere 10. & 10. vt l. ſi qs ex teſtõ. ff de le. 1. & no. gl. in l. ſtipulatio iſta, §. cum, qui. ff. de uerbo. obl. & l. ſi de annuis leg. Qualiter autem

b iſtæ dictiones bina, terna, quaterna, & ſimiles accipiant̃, vbi tractamus de pœnis impoſitis. Cy. tãgit. ĩ. de liti § ad exclu. ſup verbo, denariũ. dicam de hoc in l. qui textrini. C. de murilegulis li.

7 11. ubi gl. ponit. Vlt. gl. inducit hunc tex. in arg. ꝑ donis, ne illicite accipiantur, de quo in l. 1. §. qdã ff. de uar. & extraor. cog. & 1. qõ. 4. uendentes, & 35. diſtin. de quibuſdam. vbi de hoc plene no.

8 † an Doctor poſſit facere collectam, uide plene in c. qa nõnulli, extra, de magiſtris.

ADDITIONES.

a In l. ſi duas. Et ibidem vide Bal. in l. ancillæ in 4 no. C. de fur. & plenius vide do. Ale. de Imo. in d. l. reſcriptum § ſi pacto all. in tex.

b Qualiter iſtæ dictiones bina, terna, & quaterna, & ſi accipiantur. Tu vide Ge. Thomaſi, conſ. 146 inc. dubium factum, vol. 5.

1 *Iudex taxat expenſas, & poſtea defert victori iuramentum, cui ſtatur, & vide nume. 5.*
2 *Iudex quando poſſit eſſe clementior lege.*
3 *Quid addatur legibus antiquis, per hanc conſtitutionem & nu. 5.*
4 *Iudex quando taxat expenſas ante iuramentum, & quando poſt iuramentum, vbi, quod in iuramento affectionis taxat poſt iuramentum delatum.*
6 *Regula quod victus victori condemnetur in expenſis, qualiter intelligatur.*
7 *Iuramentum calumniæ, an excuſet victum ab expenſis, & ibi quando.*
8 *Iuramentum calumniæ, an excuſet ab expenſis propter temeritatem, remiſſ.*
9 *Expenſæ in lite veniunt multiplici de cauſa.*
10 *Iuramentum calumniæ non excuſat ab expenſis debitis, ex promiſſione, & quando in his proſit.*
11 *Condemnatio in expenſis, an fieri poſſit, etiam ſi non ſit petitum, vbi quod ſic, ſed non tenetur ſi non condemnat.*
12 *Iudex condemnatus, quia in expenſis non condemnauit victum, an repetat a parte victa, remiſſiue.*
13 *Condemnatio expẽſarum facta in minori quantitate, quàm ſit iuratum, an valeat, remiſſiue.*
14 *Condemnationem expenſarum, & eius taxationem, an iudex reuocet ſi fuit errатum, ubi quod ſic.*
15 *Iudex condemnat in expenſis ex arbitrio inſpecta negotij qualitate, & ita abſoluit.*

§. Oportet. Iudex rẽr victum victori in expẽſis ꝯdẽnare dẽt, ſm qđ iuratũ fuerit, taxatione [illegible] miſſa, niſi ꝓp negotij varietatẽ ſibi aliter viſũ fuerit, oĩb. alijs legib. huic legi ꝯrijs, ĩfirmitatis. h. d. vſq; ad §. qa verò. & ex iſto §.

1 ſumit̃ auth. ſed nouo iure, ſup l. ſancimus. C. de iud. † No. ꝙ de

2 expenſis ſtat̃ ſacro victoris, taxatione [illegible] miſſa. † Secundo not. ꝙ iudex non pt̃ eſſe clementior, q̃ lex. quod dic, vt in gl. ſup ver.

3 videri. † Quarto, qđ adijcit̃ p hũc tex. ll. antiquis. dñt quidã duo. Primum eſt, qa olim licebat iudici taxare poſt iurm̃ iã pſtitũ, vt C de iud l. ſancimus. hodie verò non, vt hic, & d. auth. ſed nouo iure. hanc opi. ponit gl mag. hic, & eã tenet in d. auth. tñ in d l. ſancimus, vĩ dicere, ꝙ hic §. loquat̃, qñ ante iurm̃ ſacta fuit taxatio p iudicẽ, & tunc non poſſit poſtea taxare, ſecus ſi poſt, d. l. ſancimus. Certe iſta diſtinctio fuit antiquorũ quam recitat gl. & eam reprobat in l. videamus, in fi. ff de in lit. iu. & in l 1 ĩ act.

4 e. ti. † Circa hoc ſunt tres opi. ſed veritas eſt, qđ qñq; iurm̃ pſtat̃ de veritate ſup expenſis, & tunc non pñr poſtea taxari, ſed debent taxari. añ. vt hic. & idẽ in iuro pſtito rõne incertitudinis, vt l. ſi qñ. C. vnde vi. rõ. qa cũ iſtud iurm̃ ſit de veritate, iſta taxatio veniret ꝯ veritatẽ. Q̃q; pſtat̃ iurm̃ de affectione, & tunc pt poſtea taxari rõ, qa iudex pt bñ refrenare inordinatã affectionẽ iurãtis, ſm veritatẽ. Circa qđ vide, qđ no. in auth. ſed nouo

5 iure. & in d. l. videamus. in fi. † & ſic hẽmus vnũ nouũ ex iſta ꝯſtitutione ſm nouũ ius, qa olim ꝯdẽnabat̃ victus victori ĩ expẽſis, de iud. l. ꝓperãdũ, §. ſin aũt. niſi in trib. caſib. vt l. oẽs, in fi. C. de epi. & cle. & l. q ſolidũ. §. 1. ff de leg. 2. Itẽ ẽt in tertio caſu, qñ victus fuit ꝯtumax, qđ dic, vt l. ꝓperãdũ. § ſin aũt. & ext. de pen.

6 c. calumniã. † Sed aduerte ad hac opi. q̃ ponit gl. in eo, q̃ dicit quod dicta eſt, ꝙ victus victori debet in expẽſis [illegible] dẽnari, ſp fuit ſic intellſa, ſi iudici videbit̃, ꝙ dẽat ꝯdemnari victori in expẽſis, de quo vide, ꝙ no. Inſt. de pę. te. liti. §. hęc aũt oĩa. ſup verſ. actio, & vide, ꝙ no. Spe. in tit. de expen. § nũc de expẽſis. ver. in ſumma diſtingue. Itẽ dr gl ꝙ nunq̃ debet ſibi videri, ſ. ꝙ victus ꝯdẽnet̃ in expẽſis, qñ iurat de calumnia, niſi expẽſæ ſint petitæ expreſſe. & iſtud, ꝙ qñ iurat̃ de calũnia, non dẽt fieri in expenſis ꝯdemnatio gl. ꝓbat, qa de iure antiquo excipiat̃ de iuſta ignorantia, vt d. l. qui ſolidũ. §. ẽt. ff de leg. 2. Et ſic vnũ ſolum adijcit̃

7 per hũc §. not. ita dicit hic dicta gl. ma in fin. † ex quo no. duo. Primũ, ꝙ iuramentum calũniæ excuſat victũ ab expenſis, q̃ veniunt pp calumniã pſumptã, ſecus ſi iurans repertiret̃ in eiuſdẽ calũniã: qa tale iurm̃ ab expenſis tũc nõ excuſaret, vt in c. finẽ litibus. in gl. magna. ext. de do. & ꝯtu. & ibi p Inn. & Spec. in tit. de expen. § nunc de expen. ver. & in hoc aũt eſt dr̃ia. De hoc an iurm̃ calumniæ excuſet ab expen. tangunt Doc. in auth. gñal. r.

a C. de epiſ. & cle. in 7. opp. & in l. ꝓperandũ § ſin aũt.ᵃ C. de iudi-

8 cijs, & in l. 1. C. de adu. diuer. iud. ubi iſta allegant̃. † An aũt iuramentum calumniæ excuſet ab expenſis, quæ veniunt pp temeritatem. dic, vt no. in l. eum quem temere. ff. de iu. & Inſt. de pœ-

9 na teme. lit. in d. §. hæc aũt oĩa. Veniunt n. † expenſæ multiplici de cauſa, vt no. Spe. in tit. de expen. §. fi. ver. de expenſis. de quo dic, vt no. Guil. de Cu. in l. 3. § 1. de iureiu. & Iac. Bu in l. prope-

10 randum. §. ſin aũt. C. de iud. † Secundo no. ex iſta gl. quod iurm calumniæ non excuſet ab expenſis debitis ex ꝓmiſſione, ad qđ facit, ꝙ no. in l. 3. §. ſi tem. ff. de leg. 2. & qđ not. Spec. in tit. de expen. §. ſi ante & tangũt Doc. in l. ſancimus. C. de iud. quod verũ in illis expenſis, q̃ fiunt poſteaq̃ actor tales expenſas petijt, ſecus ſi ante, qa tunc iuramentum calũniæ prodeſt reo, vt s̃ dixi.

11 † Quæro, an iudex poſſit ꝯdemnare victum victori in expenſis, etiã ſi non ſit petitum a parte. Dy. tenet ꝙ ſic, p l. ædiles §. itẽ ſciendum. ff. de ędil. edic. hoc ponit ipſe in l. 4 §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infe. tñ non punitur iudex, ſi ꝯdemnationẽ omittit, ſi nõ fuit a parte petitũ, vt d. §. hoc aũt iudicium, & ibi p Dy. & Doc. in d. l. properandũ. §. ſin autem. in 2. qõ. ſi n eſſet a parte petitum, & in expen. nõ condemnaret, tũc teneretur parti reſtituere de ſuo, vt d. l. properandum. §. ſin autem alteruter.

12 † Sed tunc quęro, an iudex poterit repetere a parte, q̃ victa eſt, & quæ debuit in expenſis condemnari, & non fuit condemnata? text. videtur velle, quód ſic in l. 2. C. de exac. tri. lib. 10. & ibi dicam. Quæro, hic dicitur, ꝙ iudex non poteſt condemnare in

13 minori quantitate, quam iuratum ſit, taxatione pręmiſſa. † Sed quęro, an ſi fert condemnationẽ in minori quantitate, valeat, dic, vt per Inno. in c. vlt. extra, quod metus cau. in gl. ſuper ver-

14 bo taxatione, in princ. † Sed pone, ꝙ iudex uidet poſt taxationem

ADDITIO.

a § Sin autem. Et ibidem ad hoc vide Petr. de Su. & omnino Bar & Bald. in auth generaliter, & Ang. hic, & Alex. plenius in l. ait prætor in prin. de minor. & Bald. in marg. in ver. iuramentum & Hoſt. in c. cum dilectus, de elect. & Io. de Imo. in c. finem de do. & cont. & Lanfr. in l. quoniam contra ad finem, de probat. & Car. in cle. 1. de re. [illegible] in 1 q. & Bar. in conſil. incip. Andructolus.

Adde, quod notant in apoſt. ad [illegible] in auth. generaliter [illegible] in verſic iuramentum calumniæ C. de epi. & cler. & quod dixi poſt Collecta in c. finem nu. [illegible] in ver. non obſtante, quod [illegible] fuerit, ext. de dolo, & contu. & [illegible] dixi in addit. ad [illegible] 11. in ver. an hoc ſit verum.

nē ſa erraſſe,an poterit talē reuocare taxationē.Inno.d̄t.q̄d ſic,
ēt poſt præſtitum iuīm & ꝓcedet ad ſnīam ex veritate iuſti.nec
ob.iſte §.q̄a loquiꝭ vbi ꝓceſſit lrīma taxatio,q̄ non reuocaꝭ: ſed
vbi non eſt bona taxatio,tunc ſecus.ita tenet Inno.in d.c.ſi.ſup
verbo taxationi,de quo ēt p Spe.in tit.de expen.§.ſi.circa prin.
13 & vide ēt per Inn.ext.de proc.c.auditis, vbi gl.tangit.† Venio
ad ver.ſi tñ ex quo not. ꝙ in arbitrio iudicis eſt ꝯdemnare, vel
nō ꝯdemnare,inſpecta negotij qualitate,& vbi ꝓſpexit neutrū
debere ꝯdemnari in expen. hoc debet in ſnīa ſua decernere, vt
hic,& hunc tex.no.Spe.in d.§.ſi.ver.illud ēt notandū.circa finē
principij,vbi dicit,ergo,&c.& ſ̄t eſſe.ꝙ neuter d̄et in expenſis
ꝯdemnari,ꝓꝑ negotij varietatem,ut tex.iſte dicit,q̄a vtraq; pars
habet iuſtam cām litigandi,vel qñ vtraque pars obtinuit in di-
midiacius, quod petebat, vt expenſæ inuicem compenſentur.

1 *Hæc constitutio, de quo iuramento loquatur.*
2 *Compromiſſum factum cum iuramento, & pœna, an valeant.*
3 *Intellectus huius text. an loquatur in actore, & reo.*
4 *Pœna compromiſſi contra non parentem, ſiue ſit actor, ſiue reus, exigi poteſt, non autem res.*
5 *Clauſula, rato manente pacto, appoſita in compromiſſo operatur, quòd ex laudo oritur actio, & pœna peti poteſt.*
6 *Iuramentum, de quo hic, an de iure canonico ſeruari debeat.*
7 *Arbiter male iudicans, quando faciat litem ſuam.*

§. Quia verò. Arbiter cum iureiurando a partibus,
vel ab arbitro ꝓſtito,eligi nō debet,ſed
pœna ſic.& ſi arbitri cū iuīo electi iniquam ſnīam tulerint, ſi-
q̄dē dolo,pœna piusij punient a Deo: ſi verò p imperitiā,nihil
eis erit ꝓꝑ iuīm Item oēs aliq.ll.de ꝯpromiſſis loquentes huic
1 l.non ꝯtrariæ.confirmantur.h.d.† Quæro,de quo iureiu.loquitur
gl.hic ſup verbo iuſiurādi,de iuīo præſtito a patrib.idē ſi ab ar-
bitro,& tunc per hunc § corrigiꝭ l.ne in arbitris.§.1.& l.cū alia.
§.altera, C de ar.idē tenet gl. in auth. decernimus, hic ſumpta.
C.de arb.licèt Doc.dicāt ꝯtrium,quod iuratur ab arbitro.& te-
2 net hic Iac. de Bel.† ꝙ ſi fuit cōpromiſſum cum iuīo,& pœna,
3 ꝙ valet.idē tenet gl.in d.auth.decernimus,& Doc.ibi† Sed q̄ro
de intellectu huius § gl.mag.ſuper verbo,mulctam,dicit.ꝙ hic
text.vꝭ loqui in actore,ut ſi non vult parere ſnīæ arbitri, ſoluat
pœnā ꝯtentam in compromiſſo,ad act. ſuam exercendam co-
rā iudice,vt hic dꝭ. Sed quid in reo ſi non vult parere ſnīæ latæ
pro actore,an actor ꝯſequatur pœnam,& rem?glo.dicit q̄d ſic,
q̄a hæc pœna non ſuccedit loco rei,ſed loco contēptus arbitri.
veritas eſt, vt dicit Iac.But. ꝙ nullo mō actor,& reus, pœnā,&
rem ꝯſequanꝭ, niſi in vno caſu, videlicet qñ in lite principali,
poſtea coram iudice agitanda obtinebit,& idē dicit hic tex.ad
idem l.ſi quis rem.in ſi.& mō dixi.ff.de arb. Sed gl.loquitur in
actore non parēte ſnīæ.q ſoluit pœnā,& redijt ad actum ſuū,&
ꝓbat hoc text.nec reus ꝑt vti ſnīa arbitri pro ſe, ſi non amittit
iuris ſui defenſionē in alia cā.& not.in hac gl.ſup dicto verbo
4 mulctā,in ſi.ibi,hæc ea.cꝫ dicas in reo &c.† Et ſic ꝯ non parētē
ſnīę arbitri,ſiue actor,ſiue reus ꝑt exigi.Sed q̄ principalis ſuo
marte diſcurrat corā iudice ordinata,non aūt exigiꝭ pœna, &
5 res,ꝯ non parentē,vt hoc tex.& d.l.ſi qs rē.in ſin.† Præterea qñ
in ꝯpromiſſo eſt appoſita pœna ex ſnīa arb. nō oritur actio, vel
exceptio,ſed ſolum pœna peti ꝑt, niſi ſit dictum expreſſe. rato
manēte pacto,ita not.in l.1.ff.de ar.& no.in l.cum antea §.1.in
6 princ.in 2.q C.de ar.† Quæro,quid de iure canonico, an iſtud
iuīm ſit obſeruandū Doc.formant in d.auth.decernimus, de
quo vide gl in c.1 ext de ar.ſup verbo.ſacr̄m q̄ dicit,ꝙ eſt obſer
uandū,ſi arbitriſi eſt licitū, licèt iuīm interponi non debuerit,
quo caſu de iure ciuili nō valet,ēt ſi bene iudicatur,vt no.in d.
auth.decernimus.d.gl.d.c.1.non referēdo gl.ad text.decretalis,
qui tex.loquiꝭ de arbitratore ſm gl.ſuper vet.abſoluas,quo ca-
ſu de iure ciuili ſine dubio,ꝑt iuīm interuenire vt in c.quin-
7 tauallis.ext.de iureiu.& l.ſi libertus.ff.de op.lib.† VI hic vꝭ text.
ibi,nil ꝑter luſiur.&c.put habes in text.ei ſ. arbitro, ꝙ arbiter
male iudicans,non facit litem ſuā,quod glo.ēt tangit,qñ cum
a iuīo ſit compromiſſum,aliàs ſic.a de quo in l.pe.C.de pact.in
ſi.per gl.& no.in l ſi ff.de uar.& extraor.cog.Inſti.de ob.quæ ex
quaſi deli.in prin.de re.iu.c.1.lib 6.ſed gl.in prin.inſt.de ob.quę
ex quaſi deli.vꝭ velle,ꝙ arbiter faciat litem ſuam,etiam ſi iurat.
ad hunc tex.rñdet, ut ibi,ſed præcedentem opi.Doct.tenent.

ADDITIO

a Aliàs ſic. Quando verò faciat litem ſuam, & an, & quando teneatur, vide in Fel in c. paſtoralis § quia verò. circa fin 1. col. de off. deleg

1 *Appellari quibus caſibus non liceat.*
2 *Clauſula poſita in ſtatuto, vel reſcripto, quòd ſola talis exceptio opponi poſſit, an opponi poſſint alia, remiſſiue.*

§. Noſtros. Oēs iudices rēc debēt appellationes ab eo-
rum inijs interpoſitas recipere,excepto ꝑ-
fecto ꝑtorio. Itēm oēs iudices debēt in iudicādo legē ſeruare,
& appllones recipere,pœna ꝯſacientibus imminente,& iudex ſi
dubitauerit relationē principi facere, poteſt conſultando. h.d.

1 Opp.dꝭ ſolā tuam preæminētiā,&c.& vꝭ quod † ſint multi alij
caſus,in quib.appellare non licèt.vt in l.1. cum ſim.ff.a q.app.ñ
licèt.gl.ꝯcedit,& dicit q̄d multi ſunt alij caſus, in quib. applo ñ
recipiꝭ, quos caſus habes in gl.mag. hic,& vide q̄d no.in l.a pro
conſulib.C.de app.& Spe in tit de app.§. quib.autē. & ſic.eſt ar.
2 † iſte tex.in eo, q̄d dicit pręter ſolā, &c. quod licèt in ſtatuto, vꝭ
pricipis delegatione dicat,ſalua ſola tali excep.ꝓpoui tñ pōt plu
res,& lrīme excep.de qua q dic,vt no.gl.& Doct.i l ita nobis cor
di pudor.C.de adul.l.1.§.1.ff quod vi,aut clā. & vide ext. de off.
deleg.ꝙ no.in c.ex parte tua,& quod tangit glo.12.q.2.c. ſine ex
cep.No.tex.ibi,vel ſi contingit,&c.de quo videbitis,ꝭ.in medio
litis ſa.iuſ.non fieri.& vide Doct. in l.properandum. §.ſin autē,
in medio.de iud. in 3.quæſtione.

Vt clerici apud proprios epiſcopos primum con.&c. Rub.

1 *Epiſcopus cognoſcens inter ſuos clericos, qualiter cognoſcat, & nu.3.*
2 *Iudex laicus de quibus criminibus cognoſcat contra clericum, & de quib.eccleſiaſticus, remiſſiue ad tex.*
4 *Epiſcopus, an de cauſa liberali cognoſcere poſſit.*
5 *Iudex quando poſſit vt ſuſpectus remoueri, & recuſari.*
Suſpicio, quod tollatur per parem affectionem.
6 *Iudex a quo, ſi ſuccedit in locum iudicis ad quem, non cognoſcit de illa cauſa.*
7 *Iudex laicus cognoſcens de cauſis clericorum pecuniariis, debet intra duos menſes illas determinare.*
8 *Iudex ſecularis de crimine eccleſiaſtico, illato in laicum, quando, & qualiter cognoſcat.*
Crimen eccleſiaſticum, quod dicatur, remiſſiue.
9 *Conſtitutio hæc, hodie eſt correcta.*
10 *Laicus trahens clericum ad iudicium ſeculare, an perdat cauſam ipſo iure, vel per ſententiam, remiſſiue. & quando licite poſſit punire.*
11 *Clericus quando degradandus veniat, & trudendus iudici ſeculari.*
12 *Clericus reus quando, & quibus caſib. coram ſeculari trahatur, remiſſiue.*
13 *Clericus ſubtrahens rem laico, non poteſt a laico conueniri.*

PLurimas. Clericus apud ꝓpriū Epm in cauſia
pecuniarijs ꝯueniendus eſt,q ex non
ſcripto,& ſine dāno, cām decidere debet.Sed ſi cā ta
lis ſit,vel alia difficultas, q̄ epm cognoſcere īpediat:
tūc ciuiles iudices clerici cām decidere d̄t:ſed ſi cleric' de cri-
mine criminaꝭ ꝯueniaꝭ,tūc ciuilis iudex cām ītra ſecūdi mēſis
ſpatiū decidere d̄t. Si verò de crimine Eccleſiaſtico ꝯueniaꝭ,
tūc ad ſolū Epm ſpectat deciſio,his obtinētib. in cauſis futuris,
1 legib.antiquis huic l.nō obſtātib. ſed ꝯfirmatis.h.d.† No.ex hac
ꝯſtōne,ꝙ qñ Eps cognoſcit inter clericos ſuos, ſine ſcriptis d̄t
cognoſcere,& iudicare.Et alij caſus q ſine ſcripto cognoſcunꝭ,
& iudicāꝭ no.ꝭ.vt iud ſine quoquo ſuffragio.§ neceſſita. ad q̄d
facit q̄d no. in auth.niſi breuiores. C. de ſent. ex breui.reci. d̄t
ēt tales caſus celeriter expedire,vt hic in verſi.ſi tñ.ibi,bꝭ, &c.& ꝭ
2 § cōis igiꝭ.ꝭ.apud quos oportet cās,&c.† Tertio no.de q̄b.crīb.
ꝑt iudex laicus congnoſcere ꝯ clericū,& de quib.iudex Eccleſia
3 ſticus tm̄,vt hic vſq; ad §.ſi tñ.in ſi.† Oppo. & vꝭ,quod cāæ cleri
corū debeant in ſcriptis cognoſci, & iudicari,vt in c. qm̄ ꝯ fal-
ſam.ext.de ꝓba.gl.hic ſup ver.ex nō ſcripto, dicit hunc tex. eſſe
correctū, p illud c.ſed pro huius declaratione vide gl.ſcdam, q̄
all.l.ſi qs in hoc genus.in ſi.11.q.1.ſi quis cum clerico,de re iud.
c.ſi.lib.6.Quæru gl.ſup ver. nam. quid vult dicere. ꝓꝑ cauſæ na-
turā.dicit gl puta,quia eſt cauſa liberalis. idem no.in auth.cleri
4 cus.C.de epi.& cle.ab hinc ſūpta.† Ex qua gl.no.ꝙ Eps de cauſa
liberali cognoſcere non pōt.Sed quare hoc ſit. & an ſit verum
ꝭ.de ſanc.epiſcopis.§.ſi quis litigantium.vel dicit gl.q̄a fuit illi
cauſæ aduocatus,vel eſt cognatus agentis actio.iniuriarum.ſed
5 iſtud vltimum dictū lita,qñ eſt † cognatus accuſatoris,vel eius
ꝯſanguineus, ſed qñ eſſet conſanguineus tam actoris, q̄ rei,tūc
poſſet iudicare: quia per affectus ſuſpicionem remouet,ita no.p
glo.ext.de app.c.poſt remo.& ī glo.1.ext.de offic.deleg. cap. in-
ter.vel d̄t glo. ꝙ ab eius ſententia de hoc facto fuit appellatum.
a De hoc,an a ſententia epi poſſit appellari.a & quādo habes,in l.
epiſcopali.in ſi.& in auth.ſi quis litigantiū.C.de epiſcop.aud.vt
6 debitis,ꝭ.de ſanct.epiſco.§.ſi qs litigantium † Quæro,quid ſi iu
dex a quo, ſuccedit in locum iudicis ad quē,an poterit cogno-
ſcere:dic,ꝙ non,ſed debet illam cauſam alij delegare,vt no. in l.
eos in princ.C.de app.& in cap.querelā.extra, de elec.in 1.glo.
q̄cquid nn.per gl.ff.de inoff.teſt.l filius.& iſte iudex ſi non vel-
let illā cām alij delegare: tunc appellāti datur remedium illum
iudicē recuſandi,vt no.Spe.in tit.de act.§.nunc tractemus.in ſi.
7 † Quæro.dꝭ hic,q̄d iudex laicus cognoſcens de cauſis pecunia
riis clericorū,debet velociter cauſas decidere: ītra quod tpsa gl.
vꝭ velle,quod intra duos mēſes,ſicut qñ cognoſcit de crīe, vt in
§.ſi

ADDITIO.

a Appellari. [illegible] ad hoc Fel in c. 2. § circa med. col 2. de offi del.

8 §. ſi th. ita vr velle gl. C. de epiſ. & cle. auth. clericus. † Venio ad
verſ. ſi verò, & vi. q de crimine eccleſiaſtico vna cum epõ poſ-
ſit cognoſcere præſes, vt ſ. de man. princ. §. ſi vero canonicum.
Sol. ibi loquitur, qñ crimen eccleſiaſticum inferi laico: hic, qñ
clerico, de quo qñ crimen eccleſiaſticum inferi laico, quis de-
bet cognoſcere, vide qđ no. in c. cũ ſit generale. ex̃ de ſo. comp.
& 11. q. 1. in ſumma. quod aũt ſit crimen eccleſiaſticum gl ſup
verbo, eccleſiaſticum. tangit hic, & in d §. ſi verò canonicum,
9 & per gl. & Doc. in d. auth. clericus & in d. c. cum ſit gñale. † Sed
ꝯ totam cõſt opp. & vr q nec in cauſa ciuili, nec in criminali,
poſſit pars aliquem clericum ad ciuilem iudicem trahere, & ſi
quis eum trahit, cauſam perdit, vt in. coll de ſtatu ꝯ lib. cc. §. ſta-
tu. Sol. iſta ꝯſtõ eſt hodie correcta p illũ §. & ideo ex iſto §. ſum-
pta eſt auth ſtatuimus. C. de epi. & cler. quę corrigit dictã auth.
clericus, hinc ſumptam. Ad idem facit quod uidebitis extr. de
10 ſo. comp. c. nullus iudicum. & c. ſi quis ꝯ clericum. † Sed hic q̃-
ro, an hodie trahens clericum ad ciuilem iudicem perdat cau
ſam ſuam. ipſo iure, vel per ſententiam, & vſq; ad q̃tum tp̃s ſit
licitum accuſantem pœnitere, vt p̃dictam pœnam euitet. dic,
vt not. in c. ſi diligenti. ex̃ de ſo. comp. in gl. ſed nũquid. & 11. q.
11 1 c. inolita. & c. ſeq. & § ex his. † Nam ibi dr̃, q clericus prius de-
bet degradari, quam tradatur puniẽdus iudici ſeculari: qñ hoc
ſit verum, quod debet degradari, & tradi iudici ſeculari, vide
ext. de iud. c. cum non ab homine vt J. no. & in c. at ſi clerici. in
12 fi. eod. tit. & in c. nouimus. ext. de verb. ſign † Qui aũt ſint caſus,
quibus quis poteſt cognoſcere de cauſa contra clericum reũ,
vide 11. q. 1. in ſumma ideo dixi clericum reum, quia ſi eſſet a-
ctor, ſine dubio iudex laicus cognoſceret, cum debeat ſequi fo
13 rum rei, vt d. c. cum ſit generale: quia dixi † q in cauſa ciuili cle-
ricus non poteſt laico conueniri: pone, q clericus ſubtraxit rẽ
laico, an poterit ſub iudice laico conueniri? gl. eſt Ber. q non,
in c. clericum vnus. 11. q. 1. in qua q. conſuluit Cyn. facit tex. &
gl. l. hæres abſens, in princ. ff. de iud.

De conſan. & vterinis fratribus. Rub.

1 *Duæ rationes vincunt vnam, niſi illa ſit fortior duabus.*
2 *Parentes ex parte matris, & patris, quando ſuperſunt, qualiter ſuccedunt ne-
poti, quòd in bonis maternis auus maternus, in paternis paternus.*

MVltis. Fratres ꝯſanguinei, & vterini, ꝑferunt ſi-
mul fratrib. ꝯſanguineis tñ, & uterinis tñ,
ſed ſi ſunt ſuperſtites ꝯſanguinei tñ, & fratres vteri-
ni tñ, ad ſucceſſionẽ ſm ll antiquas admittunt, in fu
5 turum, oĩb. obtinentib. h. d. † No. in §. plurima igitur, q duæ ra
a tiones vincunt vnam, niſi una illa ſit fortior illis duab. [a] idem
no. Inſt. de adop. §. ſed hodie. in fi. ff. de inof. teſt. l. nã & ſi paren
tib. No. gl. ſup ver. vltra aũt, hic diſtinguẽtẽ, & adde no. in auth.
itaq; C. de leg. hær. Quæro circa hãc lec dr̃ in iſta gl. q ubi ſunt
ꝯſanguinei tñ, & vterini tñr q in bonis q̃ſitis a mře ꝑferuntur
a vterini, vt in l. emancipatis. C. de ſuis, & legit. † Quæro, qñ parẽ
tes veniunt ad ſucceſſionẽ filij, & ſunt parentes ex parte mr̃is
tñ, vt auus maternus, & paternus ex parte patris tñ. tñdeo in
q̃ſitis ex materna linea præferunt parentes ex parte matris, in
quæſitis ex paterna linea præferuntur parẽtes ex pte patris, ca-
ſus eſt no. C. de bo. q̃ lib. l. qđ ſatis. §. fi. ſm unam lec. quæ eſt mul
tum no. & Doc. ibi dñt hunc caſum alibi non reperiri. Poſſetis
hic tractare materiam ſucceſſionis ab inteſtato, quam tractant
Doct. in d. auth. itaque. dic, vt ibi per omnes Doct.

ADDITIO.

a Duabus. Adde Abb. in c. ſuggeſtum. in fin. de iu. pa. Bal. in l. 1. in ver. ſed contra, per illum tex. C. de leg. hær & Spec. in tit. de feu. § 4. ver. 16. quæro.

De armis. Rub.

1 *Facere arma, & vendere, poſſunt ſolum ad id deputati, & hodie omnes. n. 11.*
2 *Priuati non debent habere arma, ſed in locis publicis poni.*
3 *Poteſtas, & Rectores ciuitatum, dicuntur cauſarum patres.*
4 *Poteſtas ciuita. poteſt iurare de calumnia in cauſa vniuerſitatis pro ciuitate.*
5 *Societas debet habere notarios.*
Chartularii dicuntur tabelliones.
6 *Statutum, q licite imponat pœnam in rem, & perſonam, pro aliquo delicto.*
7 *Statutum prohibens arma portare, intelligitur etiam de defendibilibus.*
8 *Priuati licite vendunt, & portant cultellos, ad panem incidendum.*
9 *Cultellus, quòd non comprehendatur in ſtatuto prohibente arma portare.*

MAgnum. Princeps arma publica fieri iubet, ſed
priuata fieri, & vendi prohibet pœna
ꝯ facientib. atq; uendentib. imminente: cultellos aũt
minores fieri, & uendi priuatis pmittit. h. d. Not. q
1 † nulli eſt pmiſſum facere arma, nec uẽdere. niſi illis, q ſunt de
2 putati ad illud officiũ pro republica. † Secundo not. q nulli li-
citũ eſt habere arma, ſed dẽnt arma priuatorũ in publicis locis
3 poni, vt hic, & 1. q. 3. §. hoc aũt igi. † Tertio no. i ver. hoc quoq;
qđ Ptãtes, & Rectores ciuitatis, & terrarũ, dñr eſſe patres cãtũ.
adde J. c §. oportet & in ver. de ſeniores. ſ. de man. pr §. nõ pmit
4 tas. in fi. † vt iud ſine quoquo ſuff §. oẽs aũt [4] & hic ... facit
gl. hic ſup verbo, patrum, ad qđ. icm, quod ſufficit Ptãtib. & Re
ctorib terrarũ iurare de cal. pro quo ext. de teſt. c. præſentium,
5 li. 6. † Quarto no in ver. hanc igit. q ſocietas dẽt habere chartu-
larios. i. notarios. Nã gl. hic ſup ver. chartulariorũ. dicit, q char-
tularij appellãt tabelliones. de iudicib. aũt chartularijs habetis ĩ
l. rẽ non nouã. C. de iud. Quinto no. in ver. oportet. tex. ibi, pœ-
6 nã & in pecunijs, & c. cum gl. q̃ incipit, hoc eſt, & c. quod † no. p
ꝯdẽnationib & bannis, quæ fiunt in re, & perſona ex forma ſta-
7 tuti. † Sexto no ver. vt aũt, qđ applĩone armorum ꝯtinentur of-
a fendibilia. & defendibilia, & ſic ſi ex forma ſtatuti prohibitum
eſt arma ferre, intelligiĩ tam de armis offendibilib. q̃ defendibili
8 bus. † Septimo no. quod licitũ eſt priuatis operare, & vẽdere cul
b tellos [b] aptos ad incidendũ panẽ, & moderandum pennas: & p
9 ꝯñs licitũ eſt tales cultellos portare. † Vlterius dicit glo. ſup ver.
minores, q põt colligi ad ſtatutum, quod fit de non portando
arma per aliquã ciuitatem, quod non ob. hac prohibitione fa
cta a ſtatuto, licitum eſſet portare ad incidendum panes, & ad
moderandum pennas, vt hic, q tene menti.

ADDITIONES.

a Et defendibilia. Ad quod vide tu late, & no. Felyn. in c. ita quorundam. in ver in gl. 1. in fi de iudi.

b Cultellos. Armorum enim appellatione non venit cultellus a pane, nec a calamis ita no. Car in cler. 1 §. portare. vbi loquitur de cultello coquinæ, ext. de ſtatu. mo & Ale. in l. ſi. poſt iſtum ff ad l. Iul. de vi pub.

1 *Tabellio delinquens in officio, debet ab illo remoueri, & ad illud non redit.*
2 *Arma portare quando liceat, remiſſiue.*
3 *Armorum appellatione, quando veniant fuſtes, & lapides.*
4 *Delinquens cum armis, quòd non poſſit puniri, & de delicto, & de portatione armorum.*
5 *Adde, q contrarium ſeruatur per aſſeſſores, & latrunculatores, & ſic ſequen-tur opi. Iac. de Bel.*

1 §. Denunciamus. † Et no. quod tabellio, qui ſemel
in illo officio deliqt. debet ab il-
lo remoueri, & ad illud officium redire nõ dẽr. idẽ no. in l. ſi qs
ex argẽtarijs. in prin. ff. de eden. & ſ. de nõ al. §. vult. n. facit, qđ
no. ſ. de tabel. §. fi. pbaĩ in l. ſi aliquid. de ſuſcep. & arca. lib. 10. C.
de dig. l. iudices. lib. 12. & vide Inn. ĩ c. fraternitatis. in gl. §. ext. de
2 hæ. † Opp ad primũ no. & vr̃ q licitum ſit arma vendere, & ad
vendẽdũ habere, & circa ipſa negociari, l. 1. & 3. ff. ad l. Iul. de vi
pu Sol. de iure antiquo non erat licitũ arma habere, niſi venan
di cã, & nauigationis, & eã negociãdi circa ea, vt in ꝯtrio: hodie
eſt ꝓhibitum omnib. arma habere, vt hic. Quæro, an licitum ſit
arma portare. dicam in l. 1. C. vt armorũ vſus. vbi de hoc no. gl.
3 l. 11. † Quæro, hic dr̃ q eſt pmiſſum portare. gladios aptos, & c.
4 qđ in fuſtib. & lapidib. glo. tenet, q ſic. C. de ſabri. ĩ rub. † Vltimo
no. ex tex. in ver. hoc. n. facto, q pcedit, ver. oportet. nã hũc text.
inducit Iac. de Bel. in at. ad ſtatutũ, q prohibet delicta commit-
ti, & arma portari, q cõmittentes delictum cum armis, duplici
pœna puniant, videlicet pro delicto, & pro armis, ita dt ipſe. Sed
ꝯ videtur poſſe dici, q puniantur de delicto commiſſo tantũ. ra
tio eſt, quia illa portatio armorum, tunc fuit facta ad finem il-
lius delicti committendi: ergo de illo tantum debent puniri. l. il
lud. in fin. ff. ad l. Aquil. & quod no gl. de inſultu, & pcuſſione
ſecuta in l. qui de crimine. C. de accuſ.

De poſi. & denun. inquilinorum, & c. Rub.

1 *Depoſitario non poteſt interdici, ne depoſitum reſtituat.*
2 *L. ſi. C. depoſi. per hanc conſtitutionem corrigitur.*
3 *Commodatum ne reſtituatur, interdici poteſt.*

ITem nuper. Nulli licitum eſt depoſitum, aut
petitum ꝑriũ, vel penſionem re-
tinere, vel interdictionẽ alicui facere, pœna ꝯfaciẽtib.
imminente, defenſionis etiam petitione. h. d. Oppo.
1 dr̃. hic, † q depoſitario non poteſt fieri interdictio, ne depoſitũ
reſtituat. ꝯ de l. officium. C. de rei ven. & l. bona fides. ff. depo. Se-
cundo op. ad §. neque aliquis. & vr̃ q ſi fiat interdictio depoſita
rio, q rem non reſtituat, quia poteſt depoſitarios petere a depo
nente, vt idoneè ſibi caueat, & cum fideiuſſore vt l. ſi. C. depo.
2 Solu. illa l. per hunc §. corrigitur. & ideo ſuper illa l. poſita eſt
d. auth. iam tantum, hinc ſumpta. Quæro quid vult dicere, neq;
aliquis? gl. dicit, q vult dicere, q nulla defenſio eſt rata. i. grata,
niſi cum fideiuſ. & locũ habet in plurib. ſtipulationib. ideo Im-
perator male allegat ad verba depoſitarij. Certe nõ credo q Im
perator habuit hic reſpectum ad ſtipulationem prætoriam, ſed
voluit q cũ depoſitario non eſſet defenſio rata i. vtilis, & grata,
niſi daretur fideiuſſor, & cũ inuenire fideiuſ. ſit difficile, iõ ſu-
blata eſt depoſitario talis petitio defenſionis, quam olim habe-
3 bat per l. pen. in fi. C. depo. † Vlt. q̃rit gl. an commodatum hẽat
iſtud priuilegiũ? & gl. ſup ver. data. l fi. dicit, q qdã dñt, q ſic, pu-
tãtẽ ꝯ. cũ iſte ti. tñ in trib. caſib loquaĩ vt interdictio ſit ꝓhibi-
ta, & cõmodatũ, & ꝯpẽtario ſed depoſitũ nõ, vt in l. fi. & ibi no.
C. compenſa. & no. inſt de act. §. in bonæ fidei. ergo.

COLLATIO VII.

Quib. mod nat. effi. ſui. Rub.

Quærit gl. circa rub. quæ dñia eſt inter hũc tit. & tit. qui mo. na. effi. leg. dic, vt ĩ gl. ſed aduerte ad id, qđ dicit gl. ꝙ ibi loqr̃ đ his, q faciunt lĩimos ſucceſſores, licẽt nõ in ptãte, qa certè hoc eſt falſum, qa immo lĩimati de quib. loquĩ ille tit. efficiunĩ de patria ptãte, vt in d. tit. §. licet igiĩ. dixi plene in prin. illius titu. & iſtud dictum eſt ꝯ ru. illius tit. qui dicit, quib. mo. na. effi. leg. & ſui. i. eſt in poteſtate, vt Inſt. de hær qua. & differ.

1 *Pater per oblationem filij naturalis nati ex libera, ipſum legitimat ſobole legitima exiſtente: ſecus ſi ex ancilla.*
2 *Filius naturalis, qui ſe offert curiæ, legitimatur, ſi non habet fratres legitimos.*
3 *Legitimatus per oblationem curiæ efficitur in patria poteſtate.*
4 *Ciuitas aſſumitur, ad differentiam villæ, & vici.*
5 *Vrbs, & ciuitas eſt idem.*
6 *Villæ, & caſtra ciuit. faciunt collectam cum ciuita. & ius ciuita. ſequuntur.*
7 *Oblatio filij naturalis, de qua hic, poteſt fieri in quacunque ciuitate habente Archiepiſcopum.*

NAturalium Imperator Iuſtinian' ſuũ exordiũ faciens nãlitatis, ſeruitutis, & libertatis, i' oñdit. & docet quęad modũ lĩimationes fiunt per oblõnem curiæ, & ſucceſſiones eorum actiuè, et paſſiuè; & formã tradit adducendo alium modũ legitimandi per heredis inſtõnẽ, in bonorẽ curiæ factã, & reſtõnẽ principi. h. d. Tertio de eorum ſucceſſione actiuè, & paſſiuè, quo ad agnatos, & cognatos patris, vide ſucceſſionẽ paſſiuè tantum. vide modum legitimandi per hæred. inſtitutionẽ, & Principis reſcriptum. Secunda in §. ſi quis igitur. Tertia in §. & quõ. Quarta, in §. filium verò. Quinta, in ver. ſciendum. Sexta, in §. ſi quis autem lĩimos. In tex. ibi, liberos, eũdem fere tex. hẽs
1 C. de natu. lib. l. cõium. circa prin. † nã § ſi quis igiĩ. dicit, ꝙ pĩ lĩimat filium nãlẽ per oblõnẽ curiæ, ſiue ſibi exiſtat ſoboles legitima, ſiue nõ, vt hic, & in §. ſi quis igiĩ C. de na. li. l. cõium. qđ eſt verum qñ iſte filius, qui lĩimatus eſt, eſt natus de libera muliere: ſecus ſi filius legitimandus ſit natus de ancilla, quia tunc pater ita demum ipſum lĩimat per oblõnem curiæ, ſi ſibi patri ſoboles lĩima non ſuperſit, vt J. eo. §. iſte modus, ſi ſibi naturali exi-
2 ſtente ſolummodo, &c. quod tenet gl. in l. 1. C. e. † Secũdo no. ꝙ ipſemet filius offerendo ſe curiæ lĩimatus ſit. ita demum ſi non hẽt fratres lĩimos, & nãles, vt hoc §. ver ſiue ẽt mot. uo. & ꝙ no. J § p ſemetipſũ, & in §. ſi quis igiĩ ver. ſi vero ipſe J. e. & in verſi. iſte modus. in fi. & eſt rõ diuerſitatis inter pr̃em offerentẽ filiũ curiæ, & filiũ nãlem ſe offerentẽ, quã ponit gl. ſuper ver. extitit. quã tene mẽti. & iſte lĩimatus p oblõnem efficit in pr̃ia ptãte, vt Inſt. de nup. §. fi. Inſt. de hære. que ab int § 1. Tertio no. §. ſi qs
3 igiĩ ex quolibet. tex. ibi, ſi verò, &c. nec ciuis, &c. † ꝙ ciuis eſt ille q naſcitur in ciuitate, non ciuis. qui naſcitur in villa: nã ortus ĩ villa dr̃ ruſticus, vel ĩ vico, & iſte talis in villa ortus dr̃ ruſticus. ſeu ruſtican', vt C. vt ruſti. ad ntel. nbſ adu. l. 1. lib. 11. facit ad hoc
4 l. fi. C. de teſt. † Quarto, ſm Iac. de Bel. no. hic qđ ciuitas aſſumiĩ ad dñiã villæ, & vici, ſic C. eo. l. 4. ver. ꝙ ſi cui non ex vrbe. Ibi, aſſumitur, ꝙ vrbs, & ciuitas ſunt idem, pbatur & melius in d. l. 1. ĩ prin. ꝯiuncto ver. ꝙ ſi cui non ex vrbe. Ibi aſſumiĩ. vbi Impera-
5 tor. 1. dicit, † ꝙ pater debet filiũ tradere curiæ ciuitatis, a ex qua eſt oriundus. poſtea ſi nõ ex vrbe ꝯſiſtunt filij, &c. & ſic pro eodem ponit ciuitatẽ, & vrbem, pro hoc etiã facit l. ſingulorum, C. de ædi. priu. & l. pſcriptio. C. de op. pub. de hoc dic, vt habes ĩ l. 2. ff. de verb. ſig. & vide c. ſi ciuitas. de ſen. excom. lib. 6. Vlt. no. tex.
6 in verſi. ſi verò. & J in ver. hanc eſſe regulã. † ꝙ villæ, & caſtra ſub ciuitate debent facere collectã, & ſequuntur ius ciuitatis, qđ dic. vt in gloſſ. ſuper ver. perſoluat. Quæro in §. ſi quis igitur,
7 dicitur hic in quacunque voluerit, &c. an poſſit in alia ciuitate quam Romana, vt in Conſtantinopoli, dic, quod ſic, nam in qualibet ciuitate habente archiepiſcopum, vt l. 3. C. e. ſicut intelligitur in quacunque voluerit metropo. & idem J. eo. verſ. aut ſi quis. ibi, metropo. &c.

ADDITIO.

a Ciuitatis. Sed nunquid legitimatio facta per oblationem curiæ ciuitatis habeat effectũ, quo ad bona alibi ſita in ciuitate legitimante vide Io. de Lig. trac. de ſen. excõ.

1 *Refutatio hæreditatis paternæ facta per filium, fraudulenta præſumitur, ſi filius reperiatur bona patris poſſidere.*
2 *Filij nati ex filia naturali data curiali, efficiuntur curiales.*
3 *Oblatus curiæ non ſolum ipſe curialis efficitur, ſed & eius filij etiã procreandi.*

§. Et quoniam. Ibi, nulla exiſtẽte dña, idẽ ĩ l. 3. in fi. C. e. No. ex iſto §. in verſ. ſi verò ab i-
1 nitio. † ꝙ ſi filius refutauit ab initio oblationẽ curię, et poſtea reperiaĩ bona poſſidere, præſumitur refutatio fraudulenta, & ſic ſi filius repudiat hĩditatẽ pr̃nã, & poſtea bona repudiata poſſidet, pſumiĩ talis repudiatio fraudulẽta, vt hic patet, ad idẽ C. e. l. 3. §. de ſubeunda. de quo plene per Doc. C. de repu. hæ. l. 2. qđ tene menti pp l. ſi quis. §. qui bonis. ff. de acq. hær. Scdo no. ex fin.
2 huius §. ꝙ † ſi filia naturalis detur filio curiali, & ex ea procreãtur filij, efficiũtur curiales, ſic ẽt qñ filius naturalis offerĩ curiæ
3 per patrẽ. † Nam nõ ſolum ipſe efficitur curialis, ſed ẽt eius filij, vt l. qñi deſideria. & l. 3. in fi. & l. nuper. C. eo. Sed ꝯ hoc opp. de l. fin. C. de his, qui ſponte mun. &c. lib. 10. Sol. diſtingue, vt ibi diſtinguiĩ in text. aut quis ſeipſum offert curiæ: & tunc ſolum ipſe, & non filij, efficiĩ curialis, vt in prin. illius l. & no. J. eo. §. ſi quis igiĩ ex qualibet aut pater offert filium naturalem curię, & tunc non ſolum oblati, ſed etiam eorũ filij efficiuntur curiales, & non ſolum filij procreati, ſed etiam procreandi, vt d. l. fi. § vlt. & d. l. quoniam. & quod no. in d. l. 1. circa fin.

1 *Legitimatus per oblationem curiæ efficitur legitimus tantum, quo ad ſuccedendum patri, non autem alijs, & nume. 4.*
2 *Aequalitas in ſuccedendo ab inteſtato ſeruatur, vt ille cui ſuccedit, non poſſit ſuccedere non ſuccedentibus.*
3 *Nepos ſuccedit patruo in feudo paterno, ſicut patruus ſuccedit nepoti.*
4 *Legitimatio an poſſit fieri per Comitem Palatinum, in terris eccl. remiſſiue.*
5 *Legitimatus poſt teſtamentum, an teſtamentum rumpat.*

1 §. Filium No. ꝙ † filius lĩimatus p oblõnem efficitur ſolum lĩimus ipſi pr̃i, & ius ſuccedẽdi ei ꝯſequitur: nõ autem ius ſuccedẽdi aſcendentib. ſeu deſcendentib. patris, nec eius agnatis, vel cognatis. lĩẽ cũ ſolus pr̃ iura ſucceſſionis ꝯſequiĩ: non aũt eius aſcendentes, vel deſcendẽtes, nec eius agnati. vel cognati, ad idẽ l. cõium. in prin. C. eo. & qđ not. in l.
2 3. eod. ti. † Et ſic no. in ſucceſſione ab int. ſeruari æqualitatẽ, vt ille cui ſuccediĩ, non poſſit ſuccedere nõ ſuccedentib. ſibi. ad idem J. eo. § ſi qs igiĩ habens. verſ. in quib. facit C. de leg. hær. l.
3 ex duodecim tab. † hunc tex. inducit in ar. Ia. de Bel. ad feudũ, ꝙ ſicut patruus ſuccedit nepoti in feudum, vt x. coll. Imperator Lotharius. ea. l. ĩ fi. & de gra. ſucc. ſ. in feud. c. 1. §. ſicut. ſic ẽ nepos ſuccedit patruo in feudũ, ar. huius §. facit l. Labeo. C. đ leg. hę. & d. l. cõium. cir. prin. & hanc q. dr ipſe fuiſſe in regno, de co
4 mitatu de Aquino. Opp. & vr̃, ꝙ iſti lĩimati ſuccedant agnatis, & cognatis pr̃is, & ꝯuerſo, ſicut ſi eſſent lĩime nati, vt J. e §. reliqui. & §. ſi qs igiĩ dotalia. Sol ibi loquiĩ de lĩimatis per mr̃imonium, hic de lĩimatis per oblõnem curię. Vlt. Iac. de Bel. po
5 nit vnã qõnem, q̃ diſputauit in ciuitate iſta, q̃ † talis eſt. pr̃ hñs filium naturalẽ, inſtituit ſibi Titium hęredẽ, & eum rogauit, vt hĩditatem pauperib. reſtitueret poſtea cõdito teſtõ fecit dictum filium ſuum naturalem legitimari in terris eccleſiæ. per comitẽ habentem authoritatẽ a principe. Et primo q̃ro, an lĩimatio facta ab ipſo valeat, cum ſit facta in terris eccleſiæ. Secũdo q̃ro, an teſtñi rumpatur filio naturali legitimato, poſt factũ teſtñ: & in vtraq; quæſtione tenet, quod ſic, vt hic per eum.

1 *Cognati mei dicuntur de genere meo.*

§. Ergo. Quæro in ver. ſi verò filius, qũo eſt, ꝙ filius datus curiæ & effectus legitimus p dationẽ curię, non habet filios curiales, cum dixi ſ. prox. quod eo ipſo, ꝙ filius naturalis eſt datus curiali curię. filij ſui procreati, efficiunĩ curiales. dic, vt patet p tex. in l. cõium. C. eo No in ver. pterq̃ ſit quarto, quod text. declarat hunc §. vltimum. In ver. ſi quis autẽ. not.
5 ibi, vel ex gñe. † ex quo no. ꝙ. de genere meo dñr cognati mei, vt probatur hic. nã iſte filius nãlis legitimatus, nõ habet agnatum, niſi patrẽ, vt ſ. in §. filium. habet tñ cognatos ex parte matris, vt Inſt. de ſucc. cog. §. vulgo. & Inſt. ad Ter. §. nouiſſime. & tamen hic dr̃ ex genere, &c. & de iſtis verbis habuiſtis tex. & gl. ſic exponentes. ſ. de man. princ. §. oportet autem. ibi, generi, & legitimi naturam, quod habuiſtis ſ. de inc. nupt. §. ſancimus, & vide quod habes in l. 1. ff. de iu. immu.

1 *Filius ex concubina legitimatur per ſubſequens matrimonium, & ſuccedit agnatis, & cognatis patris.*
2 *Legitimatus per reſcriptum, ſuccedit agnatis patris.*
3 *Legitimatus in teſtõ patris, an ſuccedat agnatis, & cognatis, remiſſiue.*
4 *Legitimatio non trahitur retro.*
5 *Pater legitimat filios naturales per matrimonium, Et ſi habeat filios lĩimos.*
6 *Pater non legitimat filios naturales per principis reſcriptum, ſi habet filios legitimos.*
7 *Pater per oblationẽ curiæ, legitimat filios naturales, Et ſi habet filios lĩimos.*
8 *Legitimatus per ſubſequens, matrimonium, quod etiam quo ad ordines eſt legitimus, & quo ad omnia.*
9 *Legitimatus per principem nõ dicitur legitimus, quo ad ordines, & omnia.*
10 *Legitimatus per Pontificem, an ſit legitimus, quo ad actus ſeculares, & ſucceſſionem, remiſſiue.*
11 *Inſtrumenta dotalia de iure non requiruntur, vt filii legitimentur per ſubſequens matrimonium.*
12 *Naturalis legitimatus per ſubſequens matrimonium contractum poſt natiuitatem legitimi, an habeat ius primogenituræ. ibi, quòd ſic.*
13 *Legitimatio retrotrahitur, contrarium, vide ſupra num. 4.*

1 §. Tribus. † Nuptijs cũ concubina ꝯtis, ꝯfectis dotalib. inſtrumentis: Primo nati legitimi efficiunĩ, ſiue poſtea alij liberi naſcanĩ, & viuãt ſiue deceſſerint, ſiue nulli nati fuerint: immo prius ẽt concepti, & poſt dotalia iſta nati legitimi efficiunĩ, liberis lĩimis extantib. p matrimoniũ, ſuc-

cedunt

cedunt illis perſonis, quib. ſuccedunt illi qui re vera fuerũt ab
initio legitimi, ſic & ſuccedũt cognatis, & agnatis patris, q̃ eſt,
vt hic. Ad idẽ ĩ. de inceſt. nup. §. dubitatum & facit opti. me l. cũ
quis C. de na. lib. & i. ext. qui fi ſint legi. c. tanta. ſecus in his, q eũt
legitimati p oblationẽ curiæ, ĩ eo. §. filiũ. C. de na. li. l. cõium. in
1 prin. & quod no. in l. 3. eo. ti. † legitimatio verò per reſcriptũ
principis eſt idem, q legitimatio per m̃rimonium, vt vr̃ pbari
ĩ eo. §. adoptiuus. ibi, nã ſicut in cęteris ab initio, &c. & p hoc
facit iſte tex. in ver. reliqui. de quo no. Spe. in ti. de ſuc. ab inte.
3 §. 1. ver. qd de legitimatis. † Quid ãt iuris ſit de legitimatis in te
ſtõ paterno. an ſuccedant agnatis, & cognatis patris. dicã ĩ. vt
hic. mat. & auiæ §. ad hoc. pdicta diſtinctio vr̃ intelligi ſm quod
no. gl. in l. hac parte. ff. vñ cog. q̃ indiſtinctè dicit filiũ naturalẽ
4 non ſuccedere agnatis patris. Secundo no q hic vr̃ tex. q † legi
a timatio non trahitur retro.[a] dicit. n. q legitimi habent illas ſuc
ceſſiones, quas habẽt hi, qui ab initio ſunt legitimi, & ſic vr̃, qd
iſti legitimati non ſint legitimati ab initio. ad idẽ ĩ. §. & qñ. in
5 fi. prin. & ĩ. eo. §. adoptiones. † No. in §. ſi quis igitur. q pater pt
legitimare filios per matrimonium, ſiue habeat legitimos, &
naturales ſiue non. vt hic, & d. §. dubitatum. & de tri. & ſemiſ §.
6 fi. ĩ. qui. mo. na. effi. legi. §. ſi vero ſolummodo in fi † ſecus in le
gitimatis per reſcriptum principis, quia illi non pñt legitimari
extantib. filiis legitimis, vt in §. gñaliter. ĩ e. Inſt. de nup. §. fi. & q.
7 mo. na. effi. leg. § ſi verò nõ habẽs. per † oblationẽ vero curiæ, pr̃
pt filios legitimare ẽt ſuper extantib. filijs legitimis, vt d. §. ſi qs
igitur. ad idẽ & d §. ſi verò nõ habens. circa quod vide Azo. in
ſum. huius tit. & qd no. gl. vbi de hoc plene. & vide per Goff in
8 ſum. qui fi. ſint legi. §. octo modis. Quæro, † an iſti filij legitima
b ti per m̃rimonium ſequens, admittantur ad ordines,[b] & ho-
nores. & vr̃ per iſtum tex. q quo ad oĩa habeantur vt legitimi.
ad idem in §. dubitatum. prædicto, & hoc tenet gl. in d. c. tanta.
& in c. innotuit ext. de elec. facit, quod no. glo. in ſum de fil. pſ-
9 by. §. quod ſi quis. † Quæro, quid de legitimato per principem,
an habeatur, vt legitimus quo ad omnia, & quo ad eccleſiam.
10 gl. tenet, q non, 56. diſtin. c. 1. † Sed quæro, an legitimatus per
Papã, vr̃ legitimus quo ad actus ſeculares, & quo ad ſucceſſio-
nẽ. dic, vt no. per Bar. & Inn in c. per venerabilem ext. q fi. ſint
11 legi. §. ſed cũ per ſuperiores. Quæro, hic dr̃, † q per ſequẽs ma-
trimonium ꝯcubinæ interuenientibus dotalib. inſtrumentis,
filij legitimantur. Quæro, an de iure canonico requirantur do
talia inſtrumenta. putarem, q nõ, qa tex. dicit ſimpliciter, q ſuf
ficit eſſe ꝯctũ. vt d. c. tanta. & ita obtinui in curia epatus. Quæ-
12 rit hic Iac. de Bel. an † filius naturalis natus ante legitimum ma
trimonium, & legitimatus p ſubſequens matrimoniũ ꝯtum
poſt natiuitatem legitimi, hẽat ius primogenituræ, & pferen-
dus ſit filio legitimo, & nãli nato, ex forma ꝯſtõnis dicentis, q
primogenitus pferatur? & determinat, q nõ, & ita dr̃, q diſpu-
tando tenuit Io. And. & inter alia inducit hunc tex. nam dicit
ipſe, vos videtis hic, q iſti legitimi hẽnt illas ſucceſſiones, quas
hñt illi, qui ab initio ſint nati legitimi, vt hic, & ſu. e. §. adoptio-
nis. in fi. ſed inter illos, q ab initio naſcunt ltĩmi pferĩ primo-
genitus, vt hic, & ille, q fuit natus ltĩus dr̃ prius ltĩe natus q̃ ille,
q poſt natiuitatẽ eius fuit ltĩatus. cũ iſte ltĩatus non ꝯſequatur,
niſi id, q ꝯſeqtur ille, qui ab initio eſt legitimus; nec. n. dicit iſte
tex q ipſe legitimatus perinde hẽatur, ac ſi ab initio eſſet legi-
timus, ſed hẽt vim talis legitimatio, vt ex nunc ſuccedat, nõ ãt
trahatur retro effectus eius legitimationis. & hanc diſpu. po-
13 nit Ioan. And. in c. ſine culpa. ext. de re. iur. in merc. † Sed ſalua
ſemper ſentẽtia veriori, vr̃ poſſe dici ꝯrõ, quia legitimatio re-
c trotrahiĩ, & perinde hr̃ legitimatus, ac ſi eſſet legitime natus,[c]
vt l. qua in prouincia ff. de ritu nup. & ſic debet præferri legiti
me nato, poſt natiuitatem filij naturalis, qui fuit legitimatus
poſt natiuitatem veri legitimi. Nõ ob. iſte tex. & d. §. quoniam.
in fi. prin. ĩ. eo. §. adoptionis. in fi. quia fateor, q non ſunt ab ini
tio natiuitatis, vel verę cõceptionis legitimi, ſed ſunt legitimi
a tempore natiuitatis, vel conceptionis per fictionem, quæ fi-
ctio ad tempus conceptionis retrotrahatur, vt ſup probaui.

ADDITIONES.

a Trahitur retro. Adde Pau. de Caſt in l non eſt dubium in fi C. de ſure deli & Bal in l. 1. in fi. C de in ſor annu. & in addi ad Spe in tit. de ſucceſſ. ab inte. ver. no. quod legitimatum. vide tamen Car contra, in cle 1 de immu. eccl ſed Bar contra, in l. 3. de vul. & pu. per l fi. de uat reſt vide Bal. & Doc. in l. ex oratione. ff. de excu. tut.

b Ordines. Adde Bal in l. ſi qua illuſtris C. ad Orficianum.

c Natus. Adde Bal in addi ad Spe in tit de procu. ver ſecund um ſtilum & Bar etiam in l. 2 de vulg. & pupi Item adde ad materiam, quæ habentur per Bar. & Bal in l. Gallus. §. & quid ſi tantum de lib & poſth & per Ioan de Imo. in l ex facto in prin C de vulg. & pup. & vide Pau de Caſt in l non eſt dubium. in fi. C. de iu. delib. vbi inſ. & quod per eum in conſ. 2 2.

1 *Legitimatio per reſcriptum principis habet locum, ſi filii legitimi nõ exiſtunt.*
2 *Legitimatio trahitur retro, ad tempus natiuitatis.*
3 *Forma legitimationis per reſcriptum, remiſſiue.*

§ SI igitur. Per reſcriptum principis legitimari pñt fi
lii in caſib. hic poſitis, & aliis ſimilib. Item
ſi pr̃ moriens in teſtamento ſibi hæredes ſcripſit filios natura-
leſ, volẽs eos eſſe ſibi legitimos ſucceſſores: filii reſcripto a Pri-
cipe impetrato, legitimi efficiunĩ. Item quib modis dictum eſt
naturales ad ius legitimũ poſſ produci, eſt uerũ ſi ipſi filii na-
turales ab initio ꝯſenſerũt, uel ex poſtfacto ratũ habuerũt ado
ptionẽ. mõ pro legitimatione filiorum olim ſeruato penitus
ſublato. h. d. & cũ iſto §. ꝯcor. ĩ. qui. mo. na. effi. legi. a princ. vſqꝫ
5 ad §. illud quoq. † No. in ver. ſi qs ergo. q legitimatio p reſcri-
ptũ principis, ita demũ locũ hẽt, ſi filii legitimi nõ exiſtant, ut
hic, & ibi, ſicuti legitimi, & c. §. ſi uerò plures. & ſu. qb. mo. na. ef-
2 fi. legi. §. ſi igiĩ patri. Et ſic patet, † qd legitimatio trahitur retro
ad tempus natiuitatis, uel conceptionis: nam reſtõ natalium
trahiĩ ad tẽpus natiuitatis, ut l. 2. circa fi. & l. fi. §. 1. ff. de nat. reſt.
C. de nup l imperialis. circa fi. qd tene menti pp hoc, qd dixi ſ.
proxi. §. & fit illa legitimatio p reſcriptũ principis in ſubſidiũ:
videlicet illis caſib in quib. nõ põt fieri legitimatio p matrimo
niũ. vt hoc tex. & d § ſic igiĩ. uer. aliter namqꝫ. & ibi no. in §. ſi
3 verò plurib. vt gl. ibi no. † Vlt. in uer. ſit igitur legitimatio. ibi, p-
ces offerant, hæc declarantes, & c. no hic formã legitimationis
qñ quis vult legitimare filium per reſcriptum, ĩ. qui. mod. na.
effi. legi. §. ſit igitur licentia ibi, hoc ipſum dicentes, & c.

1 *Pater, quod legitimat filium per procuratorem, & etiam per conuentionem per ſouem.*
2 *Actus ciuilis non eſt in adminiſtratione paterna.*
3 *Impetratio veniæ ætatis, quando fieri poſſit per procuratorem.*

§ SI verò. No. tex. ibi. p quoſdam fortuitos caſus, & c ex
1 quo no. † q pr̃ filiũ non põt legitimare per p
curatorẽ, ſecus per mediam perſonam, nã ſi poſſet, nõ obeſſet
ſibi infirmitas, uel alius caſus fortuitus: nec eẽt neceſſe aliud re
mediũ adhiberi. ad idem ſ. qui. mo. na. effi. leg. §. ſi uero ſolum-
a modo, & p hoc uĩ tex. in l. poſt mortem.[a] in fi. de adop. ad idẽ
C. de emã. li. l. iubemus. ubi pr̃ in emãcipatione dẽt eſſe pñs. ad
idem C. de manu. l. nec mulierem. in ꝯrium, qd poſſit pr̃ petere
re filiũ legitimari per alium: nam reſcriptum põt impetrare p
pcuratorem habentem ſpeciale mandatum, uel etiam per cõ
iunctã perſonam, ſi eſt reſcriptum ad litem; ſed ſi eſt reſcriptũ
p gratiã, tunc põt impetrare per quemcunqꝫ, vt ext. de reſcrip.
c. nonnulli. & ibi no. & c. ex parte decani. & qd poſſit a quocu-
que impetrari, hẽtis in l uniuerſa. C de prec. iper. offer. & no.
in c. fi. ext. de proc. ſed lex dicit, q hęc legitimatio fit p impetrã
tem reſcriptum factum ſm formã l. 1. & l. ſi C. de pci. impe. of.
vt no. p gl. qui. mo. na. effi leg §. ſic igitur. in glo. quod qualiter.
apparet igit, q põt impetrari a quocunqꝫ, vt d. l. uniuerſas. Nõ
ob. l. in ꝯriũ alleg. nam hic in legitimatione nihil diſponit, ſed
principi pr̃ diſponẽti ꝯſentit, ſed in l. ꝯria pr̃ emancipat, & dat
in adop. licèt cũ iudicis auctoritate, & iõ cum pr̃ diſponat eſt
2 neceſſaria eius pñtia: nec põt fieri p procuratorẽ, cum † ciuilis
actus nõ fit ĩ adminiſtratione paternali, ut no. in d. l. nec muli-
er. & de hac q. iudicio meo eſt caſus, uidelicet, qd per pcurato
rẽ, ſeu p aliũ, qs pt petere filium legitimari, in c. per uenerabilẽ.
ext. qui fi. ſint legi. vbi p alium fuit petita legitimatio filiorum,
vt ibi patet in prin. Nec ob. q ibi fuit improbata petitio, qa nõ
fuit improbata ex eo, q p alium nõ potuerit petere hic pater,
ſed ex eo, qd filij, qui petebanĩ legitimari. erant nati de adulte-
rio, vt in fi. illius c. Reſtat mõ reſpõdere ad tex. hunc, & ad d. §.
ſit igitur licentia. quib. rñdeo, quod iſte tex. nõ ob. nam noluit
hic dicere, quod legitimatio non potuerit peti a patre p procu
ratorẽ. ſed cum dictũ ſit, q pater poteſt petere legitimari filiũ
offerẽdo preces principi. Dicit Imperator, qd ſi fuerit impedi-
tus, nec adhuc in morte habeat illud remediũ, non tamen ne-
3 gat, quod dum uixit non potuit per pcuratorem peti. † Nõ ob.
C. de his, q ue. ęta. impe. l. omnes. ubi impetrans ueniam ætatis
a principe ſi vult ad honores puenire, debet coram iudice ueni
re ad pducendum reſcriptum, & ad faciendum probationem:
quia iõ pñtia perſonæ requiritur, qa oportet, qd probet, quod
ſit maior 20. ann. & pbet de probitate morum, & uitæ, quæ p-
batio clarius fit, ſi perſona eſt præſens, q̃ ſi eſſet abſens, & face-
ret p procuratorem, cum multa colligant ex aſpectu, & pręſen
tia perſonę, ut l. 1. de teſtib & ff. de min. l. minor 25. annis adito.
præterea nec illud eſt generale, quod non poſſit fieri per pro-
curatorẽ, qa habet locum tñ in maſculo, non in fœmina ue-
niam ætatis impetrante, ut dixi in l. omnes. §. fœminas.

ADDITIO.

a Poſt mortẽ Vbi ad hoc uide Bar & adde Bal in l fi. C. eo. tit & Bar. etiam in l. nequaquam. §. 1 de excu. tut. & in l. Gallus § forſitan. de lib. & poſthu.

1 *Pater uerbotenus ſimpliciter nominando aliquem ut filium, non facit ipſum legitimum.*
2 *Filius naturalis inuitus non legitimatur.*
3 *Legitimatio eſt voluntaria iuriſdictionis.*
4 *Legitimari, quod poſſint abſentes.*
Abſens non adoptatur.
5 *Ratio quare in abſentem fit legitimatio, non adoptio.*
6 *Legitimatio per principis reſcriptum, q fiat in ſubſidium, & in illis caſibus, in quibus non poteſt fieri legitimatio per matrimonium.*
7 *Legitimatus p reſcriptũ principis ſuccedit fratrib. agnatis, & cognatis patris.*
8 *Pater quando cogatur filium emancipare, remiſſiue.*

Filius,

9 *Filius, an ex eiſdem cauſis cogatur exire de patria poteſtate, ex quibus cogit patrem ad ipſum emancipandum, remiſſiue.*
10 *Caſus, in quibus legitimatio permittitur, remiſſiue.*
11 *Ciuis, uel ciuitatis appellatione, qui contineantur in priuilegio.*

§. Generaliter. In tex. ibi legitimi fieri. Subaudi, & legitimi fiãt. In tex. ibi, ad hæc, q̃ dies. ſ.
1 quædã ſunt in §. illud tñ. de modo legitimandi. †Oppo. ad §. ſi
verò his. & vr ꝙ per proc. nõ ſit neceſſe, ꝙ filij ſupplicent prin.
J. vt lic. mat. & auiæ. §. ad hoc poſita. C. de na. li. auth. itẽ ſi quis.
Sol. vt no. hic in gl. ſuper uer. in prin. quã gl. no. & tene mẽti, qa
2 ponit uerum intellectum iſtius §. & illius §. ad hoc.† Venio ad
noſtrum §. & no. ꝙ filius naturalis inuitus non legitimatur, vt
hic, & §. ſi quis autem legitimos ꞩ. eo. & eſt caſus ſecũdum vnã
lect. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iu. in fi. Secundo no. tex. ſecũ-
3 dum gl. ſuper uer. non eſt, †ꝙ legitimatio eſt de uoluntaria iu-
a riſdictione,[a] & no. per gl. in c. per uenerabilem, ext. qui filii ſint
4 leg. per Gof. in ſumma, qui fi. ſint leg. §. ſed cũ ſuperiores.† Tertio no. tex. ibi, dum & filij hoc ratum habuerint, ꝙ abſens põt
legitimari. tex. eſt hic, pro quo optime. C. de eman. li. l. iubemus.
vbi abſens põt legitimari per principis reſcriptum, ſm formã
illius l. In ꝯrium vr l. neque abſens. ff. de adop. vbi abſens non
poteſt adoptari. ſed dic, ꝙ ibi loquitur in adoptione, hic uerò
5 in legitimatione. †Quæro, quę poſſet eſſe rõ diuerſitatis? rñdeo
ꝙ mihi vr, ꝙ põt eſſe illa perſuaſio, quare requiratur pñtia adoptati, quia circa perſonã adoptatam requiritur quædam cauſæ cognitio. uidelicet ne adoptandus ſit minor eo, qui ipſum
adoptat, ut l. ſi paterfa in fi. ff de adop. §. minorem. Inſt. eo. in
hoc põt ex aſpectu corporis apparere, iõ requiritur pñtia perſo-
6 næ adoptati, vt dixi ꞩ. in §. pce. iu alia q. Quarto no. uer. hoc dicimus, ꝙ legitimatio ꝑ principis reſcriptum fit in ſubſidium,
videlicet in illis caſib. qb. non pr fieri legitimatio per matrimonium, qui caſus ponuntur in §. illud tñ. ꞩ. eo. & §. reliqui igitur.
7 †Quinto no. bene tex. ꝙ legitimatus ꝑ principis reſcriptũ, ſuccedit fratrib. agnatis, & cognatis patris, & eꝯ. nã habet illas ſucceſſiones actiue, & paſſiue, quas habent, qui fuerunt ab initio
legitimi. tex eſt hic, ꝙ tenet Spe. in tit. de ſuc. ab inte. §. 1. uer. de
8 legitimatis. dixi ꞩ. eo. §. trib. uer. reliqui. Oppo. ad §. gñaliter, hic
dr. quod pr non cogitur emancipare filium. ꝯ in l. ſi lenones.
C. de epiſ. aud. C. de ſuſce. l. fi. lib. 11. Sol. ut in gl. cũ qua concor.
qd no. in l. non poteſt. ff. de adop. & inſt. qui. mo. ius pa. po. ſol. §.
9 vlt. †Quærit gl. an filius cogatur exire de patria poteſtate ex eiſdem cauſis ex quib. ipſe poteſt patrem cogere, ut ipſum emancipet. gl. hic tenet, ꝙ non ꝑ ſuas rationes, & cum hac gl. concor.
qd no. in l. nec auus. C. de eman. li. & Inſt. qui. mo. ius pa. pot. ſol.
§ fi. & oẽs iſtas gl. Iac. de Are. reprehendit per tex. l. quidã cum
10 filiũ §. ſed uideamus. ff. de uer. ob. dic ut ibi.† Quærit gl. in uer.
ſi uero plurimis. quot ſunt caſus, in quib. ꝑmittitur iſta legitimatio, ita demũ ſi filii non exiſtunt legitimi, & naturales. gl. ſuper
ver. in qb. dicit, quod tres, & no. bñ trinum caſum, qa iſta gl. declarat. §. ad hoc hic alle. & auth. itẽ. C. de na. lib. ubi glo. aliquid
tangit, & vide quod no. in c. per tuas. ex. qui fi. ſint leg. & quod
11 no. Gof. in ſum. qui fi. ſint leg. §. octo modu. †Vlt. Ia. de Bel. hic
ponit quandã q. quam diſputauit, & eſt talis. Rex conceſſit priuilegium ſeu beneficium ciuitatib. ſeu ciuib. regni ſui. Modo
quæritur, quæ ciuitas, & quæ perſonæ contineantur appella-
b tione ciuitatis, uel ciuium?[b] dic, ut in dicta ſua diſputatione.

ADDITIONES.

a Iuriſdictione. Sed ab extra quæro, nunquid per etiam uoluntariæ iuriſdictionis legitimari poſſint filii illegitimi, non citatis his, quorum intereſt. unde uo. per d. Soc in c6 fil. 136. inci quando præſentis conſultationis. uer ſecunda ratio, quia non poteſt cũ uer. ſeq. in a parte. ubi etiam quid de patre uiuente, & conſentiente, & an, & quando habeatur pro legitimo.

b Ciuium Vide do. Alex. de Imo in l urbis ff de uer. ſig. ubi etiam Bar. uer. ſed quæro, quando ciuitas & Io de Imo. in rub ſol. mat. & Io de Po in l. quia tale ſol. mat. & Bal. in mar uer ciuitas. uer. 1. & plene per Fel. in c. Rodulphus. de reſcr. & in c. ſignificauerunt, circa prin. de iud.

---

1 *Alere an debeat pater filiũ naturalem, ꝙ ſic, ſi non habet aliud, unde uiuat.*
2 *Filius naturalis ſuccedit patri non habenti filios legitimos, & naturales in duabus uncijs ab inteſtato, & an etiam ali debeat.*
3 *Frater tenetur ſororem alere, ſi non habet aliter unde uiuat, & nu. 4.*

§. Diſcretis. Liberi naturales ſecundũ formã hic traditã ex teſtõ, uel ab inteſtato ſuccedunt, &
alimenta ꝯſequi debent: odioſi uerò liberi ab omni ſucceſſione, tã ex teſtõ, q̃ ab inteſtõ penitus excludunt, & alimenta etiã
a patre ꝑcipere non debent, nec ſunt liberi nominandi. h. d. uſque ad fi. & habet duas partes. Primo ponit de ſucceſſione naturaliũ liberorum in ciuili curia permiſſa. Scdo ponit de ſucceſſione liberorũ odibilium, a curia prohibita. Scda eſt in §. qdã. vſq ad §. quibuſdã. unde ſumitur auth. licẽt. C. eo. titu. Itẽ ex
§. vlt. ſumitur auth. ex cõplexu. C. de na. lib. ibi, & l. do. Quid ſi
ſoli naturales filii exiſtant, non ꝯcubina. dic, ut no. in l. 1. C. de
5 na. lib. †No. in §. ſi qs aũt, qd filii naturales debẽt ali, a ut hic, &
a J. eo §. ſi qs igitur. ff de lib. agno. l. ſi quis a liberis. §. idẽ ſcribit.
1 & ibi no. Secũdo no quia hic vr tex. qd †filius naturalis ſuccedit patri nõ habẽti filios naturales, & legitimos, in duab. vnciis
ab inteſtato, & vltra iſtas duas vncias nihilominus dẽt hre alimenta de bonis pris, ita vr velle iſte tex. & gl. dicit ſuper ver. vnciarum; quam gl. no. ꞩ. facit de tri. & ſemiſ. §. cõſideremus. ver.
vnciatum pns. & ꝑ iſta gl. facit, ꝙ ibi dixi optimè, & iſte tex. dũ
dicit, alimenta dans, &c. intellige dans. ſ. poſt mortem patris. &
hunc intellectũ puto voluiſſe ſentire glo. iſtam. hoc ẽt apparet
3 ex gl. q̃ eſt in §. ſi quis igitur. J. e. q̃ quærit, †an pr dũ viuit teneatur filios naturales alere, qa vr ſentire gl. quod hic tex. loquitur
de alimentis, q̃ præſtantur poſt mortem patris, q alias ſi hic loqueretur de alimentis pſtãdis in vita pris, gl. illã q. non quæreret. qa
eſſet caſus, vt hic. Poſſumus dicere hoc eſſe verũ, ꝙ filius dẽt hre
alimenta, qñ nõ habet aliter vñ viuat, ſeu ſe alat, aliàs nõ debẽt
alimenta pſtari, ar. d. l. ſi quis a liberis. §. ſed filius. ſicut ẽt dicimus de fratre, q dẽt alere ſorores legitimas, & naturales, vt no.
gl. in d §. ſi quis. §. idem ſcripſit. & in l. 1. C. de lib. a pa. alen. quia
verum ſi ſoror nõ hẽt aliud vnde ſe alat, vt ff. vbi pup. edu. de.
l. q filiũ, & ſm hoc illud verbũ, & alimenta dans eis, dẽt intelligi, quod dentur alimenta a patre, dũ ipſe pater viuit, & ad hoc
bene ſequitur, quod dicit tex. quaſi vnũ remedium lex dederit
naturalib. in vita patris. ſ. quod debeant a patre ali, remedium
detur poſt mortem patris inteſtati defuncti, quod habeat duas
vncias non exiſtentibus filijs, vel ꝯiuge. ſed tamen pcedens opi.
vr magis de mente huius textus, & d. verſi. præſens, eſt fauorabilis. Opp. dicit hic, ibi, omnino indubitatus eſt, & concubinę,
&c. & videtur, quod vbi quis habet vnicam concubinam filij
ex ea nati ſint legitimi, & naturales, cũ mrimonium pręſumatur, vt l. i liberæ. ff. de ritu nup. huius timore facta eſt gl. ſup. ver.
nuptiarũ, & ſup ver. teſtatur. q̃ intelligũt hunc tex. qñ fuit facta
proteſtatio, quod tamen tenebat eã, vt cõcubinam, de quo no.
in d. l. in liberæ. & per Dy. in l. in ꝯcubinatu. ff. de concubi. quid
de iure canonico? dixi ſup. quibus modis natu. effi. legi. §. illud.

ADDITIO.

a Debent ali Adde Bal. in tra. alimentorum, ver quarto, an pater.

---

1 *Pater naturalis in illis caſibus, & pro illa portione ſuccedit filio, in quibus filius ipſi patri ſuccedit.*
2 *Pater, dum viuit, an teneatur alere filios naturales, remiſſiue, & vide ſupra, §. proxi. nu. 1. & 3.*
3 *Filius naturalis natus ex vnica concubina, an habeat ius ſuccedendi ſuo fratri legitimo.*
4 *Filij naturales nati ex eodem patre, ſed ex duabus concubinis, an adinuicẽ ſibi ſuccedant, remiſſiue.*
5 *Naturales nati ex eadem matre, & diuerſis patribus ſibi adinuicem ſuccedunt.*
6 *Quarta debita aſcendentibus, quod ſit aucta, ſicut quarta, quæ debetur deſcendentibus.*
7 *Patruus ita ſuccedit nepoti ſicut nepos patruo.*
8 *Filius naturalis non ſuccedit patri contra teſtamentum.*
9 *Filius naturalis legitimatus rumpit teſtamentum paternum.*

1 §. Si quis igitur. †No. tex. no. & menti tenendum, ꝙ
in illis caſib. & pro illa portione ſuccedit pr filio naturali, in quib. caſib. & pro qua portione ſuccedit filius naturalis ipſi pri naturali, & idem in alimentis. tex. eſt
no. hic in ver. qbus quam q. mouet Azo in ſumma de le. hær. I
ſi dr, qd forte eodẽ modo ſuccedit mater filio naturali, & ſpurio, quo ſuccedit filio naturali pater, & ita ſit par rõ pietatis. ar.
l. nã & ſi parentibus. ff. de inoff. teſt. Pla. verò dicit, ꝙ pr ſemper
ſuccedit in totum filio, non ſolum ſi eſt naturalis tm, ſed etiã
ſi eſt ſpurius, ſed de opi. Azo. eſt caſus hic, licèt ipſe non alleget
ibi hunc. §. ſed ipſe hãc opi. firmat, & alleg. hunc tex. in ſumma.
2 de nat. lib. §. ab inteſtato. †Quærit gl. an pater dũ viuit, teneatur
alere filios naturales. dic vt in gl. 1. quæ facit ad id, ꝙ dixi ꞩ. in
3 §. ſi qs ãt. Quæro, †hic dr, qd filius naturalis patris natus ex vnica concubina habeat ius ſuccedendi ſuo fratri legitimo, & naturali, vide Azo in ſum. C. de legi. hær. §. fi. facit l. fi. & qd no. C.
4 de nat. lib. †Quæro, an filii naturales nati ex eodẽ patre, & duabus ꝯcubinis inuicem ſibi ſuccedant. dic vt no. i gl. l. hac parte.
ff. vñ cog. vide Spec. in tit. de ſuc. ab inteſ § 1. ver. quid de naturalis.
5 †Quæro qd de natis ex eadẽ mre, & ex diuerſis prib ſine dubio inuicẽ ſuccedũt, vt d. l. hac parte, & l. ſpurius. e. ti. & Inſt. de
6 ſucce. cog. §. qd vulgo. †Et iſte ver. in qb. inducit ad q. ꝑ ſecundã
gl. hic. videlicet ꝙ ſicut quarta debita deſcendentib. eſt aucta, ita
quarta debita aſcendentib. dẽt eſſe aucta, cum ęqualitas debeat
eſſe inter patrem, & filiũ de qua q. hẽs ꞩ. de hęr. & Fal. §. primũ
itaq;. et ꞩ. de tri. & ſem. §. 1. in fi. & in auth. nouiſſima. C. de in-
7 off. teſt. †Scdo inducit Ia. de Bel. ꝙ ſicut patruo ſuccedit nepos,
vt 10. col. impe. Lotha c 1. in fi & ecõuerſo patruus ſuccedit ne
8 poti. de qua q. no. ipſe ſu. eo. §. filiũ. & ibi dixi. †Vlte. circa iſtos
§ aduerte, qa poſito ꝙ naturalis ſuccedit patri ab inteſtato, &
ex teſtõ. ſm formã hic traditã, tñ ꝯ teſtũ paternũ nullũ hẽt remediũ, vt no. ꝑ gl. in l. 3. in pri. ff. de lib. & poſth. & Inſti. de inoff.
9 teſta. §. iñ aũt, in 1. gl. niſi †talis filius eſſet legitimatus, qa tunc
ꝯ teſtũ paternum remedium omnino ſibi competeret, qd cõpeteret filio ab initio nato legitimo, & naturali, vt ꞩ. de inceſt.
nup. §. dubitatur, & no. ſup. quibus mo. na. effi. legi. in prin.

Nati

1 *Nati ex illi ito coitu non ſunt legitimi filij nominandi, nec ſuccedunt patri, nec ab eo ali debent, de iure canonico ſic.nu.4.*
2 *Nati ex damnato coitu, qui dicantur, remiſſiue.*
3 *Nati ex damnato coitu, quando ſuccedant patri, & matri, & nu.5.*
6 *Subſtitutio facta de ſpurio, quando teneat.*

1 §. Vltima ſi quidem. † No. ꝙ nati ex illicito, & nefario coitu, non ſunt legitimi filij nolandi, nec veniũt ad ſucceſſionẽ pr̃nã, nec ali de-
2 bent a patribus. † Sed quæro, qui dicuntur nati ex damnato coi
tu, vt nõ debeant filij nolari? dic, vt in gl. ſuper ver. participium.
idem no. in auth. ex complexu. C. de inceſt. nup. & in auth. in-
3 ceſtas. eo. tit. & in c. referente. ext. qui fil. ſint legi. † Et an iſti ſuc-
cedant matri. dic, vt Inſti. ad Orfi. §. nouiſſime. & qđ ibi no. &
4 C. ad Orfi. l. ſi qua illuſtris. & in d. auth. ex complexu. † Et eo. mõ
dicas in alimentis, an debeant ali de iure canonico a patre, &
a dic. ꝙ ſic,[a] vt in c. cum haberet ext. de eo, qui duxit ĩ matri. & c.
5 & in c. per venerabilem. ext. qui fil. ſint lẽmi. † Sed licèt de iure
cano. debeant ali, tñ ſuccedere non pñt. vt in c. tanta. & c. referẽ
te. & in c. per venerabilem. ext. q fil. ſint legi. & quod no. in d. c.
6 cũ hẽret. † Quærit glo. pone, qđ pater alium inſtituit, & filiũ ſuũ
ſpurium ſubſtituit: an teneat ſubſtitutio? gl. dicit fortè diſtin-
guẽdum: aut ſubſtituit vulgariter, vel pupillariter, &c. Vel dic,
dicit glo. ꝙ l. ſi is qui. loquitur qñ ſubſtituit eum q pōt a pr̃e ali
qđ capere, vt puta filius naturalis: ſecus ſi nullo modo, vt ſpu-
rius. ſed tene ꝯcedenṫē opi. tanq̃ no. ꝙ d. l. ſi is qui. loquatur in
ſpurio, & eã tenet Spec. quem vide circa iſtam q. poſitam in gl.
vt ipſe no. in tit. de ſuc. ab inteſt. §. 1. ver. ſed an natis. & ver. ſeq.
& ibi no. in d. auth. ex complexu & per Azo. in ſum. de nat. lib.
§. quid ſi imperator. & per Doc in l. 1. C. de nat. lib.

ADDITIO.

a Quod ſic Adde Bar in l. ſi quis. § virum. de lib. agno.

De teſtibus, &c. *Rubrica.*

1 *Vtilitas teſtium propter probationes eſt inuenta.*
2 *Falſitatibus teſtium eſt obuiandum.*
3 *Edictum de teſtibus, eſt prohibitorium.*
4 *Teſti exiſtenti in dignitate magis creditur, quàm pagano.*
5 *Viliſſimi non admittuntur ad teſtimonium, niſi cum tortura.*
6 *Teſtes cognoſcere debent contrahentes.*
7 *Teſtis, qui ſe affert non citatus ad teſtimonium, redditur ſuſpectus, & ei nõ creditur ſine tortura.*
8 *Teſtis pro vtraque parte debet veritatem dicere.*
9 *Calliditas quid ſit, remiſſiue.*
10 *Falſitas committitur etiam in tacendo veritatem.*
11 *Iudex quos teſtes repellat ex officio, remiſſiue.*
12 *Modi probandi qui ſint, remiſſiue.*

TEſtium. Iſte tit. hẽt 12. partes. Primo, ponit exordiũ. Scđo, ponit de teſtib. adhibitis
ad teſtimonium in iudicijs. Tertio, de teſtibus adhi-
bitis in inſtrumentis. Quarto, ponit de teſtibus ſibi-
inuicem ꝯdicentib. in dictis eorum. Quinto, quot, & qualiter
teſtes producantur. Sexto, ponit ex quo loco producantur. Se-
ptimo, de ſtatu teſtium. Octauo, ponitur de teſtib. inimicis. No
no, de proxenetis. Decimo, quo tpe teſtes ad teſtimonium ad-
mittãtur. Vndecimo, ponitur ll. antiquarũ confirmatio. Duo-
decimo, ponitur huius conſtitutionis promulgatio. Secunda
in §. nos igitur. tertia in §. & licèt quarta in §. ſi verò quidam.
quinta in §. quia verò. ſexta in §. & qm̃. ſeptima in §. ſi verò dica
tur. octaua in §. ſi verò quis dicatur odioſus nona in §. qm̃. deci
ma in §. & hoc verò vndecima in §. omnib. duodecima in §. q̃
igitur. & vſq. ad §. & licèt. bĩ h. d. Teſtium vtilitas pp probatio-
nem adinuenta eſt, & teſtium falſitatib. eſt obuiandũ ll. antiqs
de teſtium ꝓbatione loquentib. confirmatis. Itẽ teſtes bonæ ꝯ-
ditionis, & famæ debent eſſe, ignoti autẽ, & viliſſimi ẽt ad teſti
monium feſtinantes, & ſe offerentes non admittuntur, et eorũ
1 dictis non creditur, ſine tormentis. h. d. † No. ꝙ teſtium vtilitas
2 pp probationẽ eſt adinuenta. Secundo no. ꝙ † teſtiũ falſitatib.
eſt obuiandũ; nam qlibet ad teſtimoniũ admittitur, niſi ſpāle
3 ſit ꝓhibitus. † Tertio no. ꝙ edictũ de teſtibus eſt prohibitoriũ,
nã qlibet ad teſtimoniũ admittiṫ, niſi ſpecialiter prohibitus ſit,
4 vt hic. & in l. 3 ff. eo. Quarto no. in §. ſancimus. ꝙ † creditur teſti
poſito in dignitate, & magis q̃ pagano cõcor. ff. eo l. 3. in prin.
5 † Quinto no. ꝙ teſtes viliſſimi, & ignoti ad teſtimoniũ nõ ad-
a mittuntur, vt eorũ dictis ſine tormentis credatur, vt hoc §. ſã
6 cimus. ver. ſi verò ignoti. Sexto no. in d. ver. ignoti. ꝙ † teſtes de-
bẽt cognoſcere ꝯhentes, de quo in l. 1. § 1. ff eo. & ext. de teſtib.
7 c cãs. dixi ṡ. de hære. & falc. §. ſi verò abſũt. † Septimo no tex. cũ
gl. ſup ver. feſtinãtes. ꝙ teſtes, q offerunt ſe ad teſtimonium di-
cendũ cũ non ſint citati, ꝑſumuntur ſuſpecti: ideo eis nõ cre-
diṫ ſine tormentis, ita exponit hunc tex feſtinantes, &c. Iac de
Bel. ꝙ eũ feſtinãtem. i. ad teſtimonium ſe offerentẽ. alibi expo-
niṫ feſtinantes. i. non citati, & ſic talibus nõ citatis, qui ſe ſpõte
offerunt. non creditur ſine tormentis ſed cũ tormentis ſic. qđ
8 tene menti, ꝙ latius ĩ. declarabo. † Octauo no. tex. ibi, nil celeṫ
veritatis, ꝙ teſtis dẽt pro vtraq; parte dicere veritatem, vt hic,
& C de epiſ. & cler. auth. ſi iudex. & ni debitis ĩ. d ſan. epiſ. §. nul
9 li. Quarto, dr̃ in prin huius tit. & calliditate. & c. † q̃ro † qđ ſit cal-
10 liditas. dic. vt in gl. q̃ ẽt ponit, † qđ ſit falſitas. ex quo hẽs. ꝙ falſi
tas cõmittiṫ non ſolũ dicendo, qđ non eſt, ſed ẽt in tacendo ve
ritatẽ de quo l. preſbyteri. & auth. preſbyteri. C. de epiſ. & cler.
11 † Quæro in ver. licere, ubi legiſlatores hoc prohibuerunt? dic,
vt in gl ſuper ver. licere. quæ dicit aliquos teſtes ipſo iure repel
12 li. & aliquos repelli officio iudicis. † No. etiam glo ſuper verſi.
plurimis. aliàs eſt ſuper verſi. non aliter, quæ dicit, quot ſint
modi probandi, quod dic, vt in eadem.

ADDITIO

a Credatur Adde Bal. in c 1. §. iniuria in ver ſed nunquid ex tali confeſſione. de pace iur. firman. Vide Ang hic. & Bar. in l ex libero ff. de quæſtio. & do. Alex de Imo in l. de minore § tormenta ff de quæſtionib.

1 *Teſtis, quod ſit bonus quilibet, præſumitur etiam in teſtamento.*
2 *Pauper, an poſſit eſſe teſtis.*
3 *Iudex ex officio inquiret de bonitate teſtis, & legalitate.*
4 *Teſtis de quibus poſſit a iudice interrogari remiſſiue.*
5 *Ignobiles, & viles, qui dicantur, vt a teſtimonio repellantur.*
6 *Legalitas in teſte non probatur per ſeipſum. ſed per alium.*
7 *Infamis de facto quando admittatur ad teſtimonium, etiam contra infamem.*
8 *Infamis de facto non poteſt eſſe iudex.*
9 *Homines de vniuerſitate, an admittantur ad teſtimonium.*
10 *Excommunicatus contra excommunicatum, an admittatur, remiſſiue.*
11 *Teſtis contra quem crimen opponitur, an poterit idem crimen contra opponentem opponere.*
12 *Militia, an ſit dignitas, remiſſiue.*

1 §. Sancimus 1 Quæro, an admittaṫ in teſtimoniũ aliquis, qui non ſit probatus aliquo de prædictis modis, videlicet rõne dignitatis, militiæ, officij, uel diui-
tiarũ. gl. ſup ver. officij, dicit ꝙ ſic, vt patet in ver. ſi nõ tale. &c.
a & no. ſup uer. ex utroq; rõ eſt, qa qlibet ꝑſumiṫ bonus, niſi ꝓ-
bet ꝯriũ, vt ff. de leg. 1. l. cũ qdã. C. de inof. teſta. l oĩ mõ. cum ſi.
& ꝙ quilibet teſtis ꝑſumatur bonus, niſi probetur ꝯtrum no.
2 gl in c. 1. ext. eo. Patet ergo. † ꝙ ẽt pauper pſona & non exiſtens
in dignitate uel militia põt eſſe teſtis, licèt magis credatur poſi
b tis in dignitate, puta Doctori, & militi Et de hoc an pauper ad
mittaṫ ad teſtimoniũ. no. in l. 3. in prin. ff. eo. & dic, ut habes in
3 tex. & gl. ext. de teſti. c. ſi q teſtium. ibi, & quid iuris ſit. † Quærit
hic gl an Iudex dẽt inqrere de veritate, bonitate, & legalitate?
dicit gl ſup uer. officij. in fi. ꝙ ſic. & no eam & fiet iſta inqſitio
a iudice ex ſuo officio. ita no. gl. no. in l. 3. in prin ſup ver. animi
4 citiæ. ff. eo. † ſed circa hoc q̃ro an teſtis poſſit interrogari a iu-
dice, de oĩb. his, de qb. iudex põt quærere ab aliqua pſona, & in
ueſtigare. dic, vt no. ext. eo. c. cum cãm. in glo. ſup uer. de cauſis,
5 quod tene menti. Quærit gl. an eo ipſo, † ꝙ qs eſt artifex repella-
tur? glo. ſup ver. ignobiles. dicit ꝙ nõ, ſed ex eo, ꝙ ignobilis. Qui
aũt ad hoc dicanṫ ignobiles dic, ut in d. gl. ſed alibi hr̃, ꝙ viles
pſonæ dñr perſonæ pauperes, ut ṡ. qui mo. na eſti. legi §. q quis
6 aũt & ṡ. de mã. prin. §. ſi tibi. Quæro dr̃ hic, † ꝙ talis teſtis dẽt ad
hiberi, qđ ſi de fide ẽi dubitaṫ, poſſit de facili probari, ꝙ ei vita
eſt inculpabilis, & moderata ſed per quem hæc probetur, dicit
gl. ꝙ hoc debet probari per alium, non per ipſum teſtem. quã
gl. no. ſuper uer. moderata. cui iunge gl. ſuper uer. officij. in fi. ṡ.
7 eo. & ꝙ ſuper ea dixi. † Quæro. an infamis de facto admittaṫ ad
teſtimonium. c & vĩ tex. cũ gl. ꝙ nõ. ff. de ſen. l. Caſſius. In ꝯtrium
c eſt glo. in l. 1. C. de ſum. Tri. & fi. cath. hæc eſt ueritas. non ob. gl.
8 l. Caſſius. qa ꝙ gl. dicit ibi † ad dignitatẽ iudicis nõ ad teſtimo-
nium referas, ad q̃ dignitatẽ infamis de facto nõ admittiṫ. vt l.
nemo C. de digni. li. 12. & pro hac opin. facit, ꝙ no. in l. 1. ff de
his, q no. infa. C. ex qb. ca. inf. irro. l. nulla, ubi gl. dñt, qđ tñ ſunt
duo effectus ĩfamis infamia facti: videlicet, qđ repellit a digni
tate. Itẽ, quia facit admitti ad teſtamenti q̃relã fratrẽ, qui aliàs
non admittitur, ut l fratris. C. de inof. teſt. patet ergo. quod a te
ſtimonio non repelliṫ, dic hoc eſſe uerũ, ſed tñ cũ tormẽtis dẽt
admitti, ut l. 3 § l. Iul. in gl in fi. ff. eo & ei minus creditur, q̃ alij
teſti nõ infami. qđ intellige eſſe uerũ, tã in crĩalib. q̃ in ciuilib.
cauſis, & de iure ciuili, ſed de iure canonico infamis de facto
admittitur in cã ciuili & ẽt in criminali, vbi ciuiliter agiṫ, ſe-
cus ſi crĩaſr, ut eſt tex. & gl. in c. teſtimoniũ. eo. & in c fi. ext eo.
vide Spe. in tit. de teſt. §. 1. uer. itẽ, ꝙ eſt infamis, uide 2. q. 1. c. epĩ
ꝓleg. de infa. de iure non eſt dubiu, qđ a teſtimonio repelliṫ. ut
9 d. l. 3. § l. Iulia. † Quæro, pone, qđ hoĩes vnius uillæ admittãtur
ĩ teſtes ꝯ aliũ: an ualeãt. gl. hic ĩ prin. huius § tenet. ꝙ ſic, quã no.
& eã tenet Spe in ti. de teſt §. 1. uer. oẽs. ubi de hac gl. facit men
tionẽ. Itẽ q̃ro nunqd aliàs infamis ꝯ infamem admittatur in
teſtem.

ADDITIONES.

a Bonus. an, & quando, & ex quibus quis præſumatur bonus, & quando non, uide late per Fel in c. dudum in uer idoneus de præſump.
b An pauper. Adde illum in l ex libero uer nem dico ff de quæſt. & Felin. in c ſi qui teſtium uer in gl fi. bi, alias honeſta perſona ext de teſt
c Teſtimonium V de do. Laſ. May in l 1. circa fi. C de ſum Trin. & Fel. in c teſtimoniũ. de teſtib.
Adde illũ in l. in aren. in prin. & qđ ibi poſui in apoſt. ad ipſum, in c uer. C de inof. teſt.

teſtem dic, vt no. p glo. in d. l. 3. §. Iul. ff. eo. & Spe. eo. tit. §. 1. uer.
10 itē quod eſt infamis. † Sed nunquid excōmunicatus ꝯ excom-
11 municatū, uide dictū Iac. de Are. in l. ſi mulier. ff. ſol. matr. † Sed pone, ꝙ repello teſtem prætextu alicuius criminis, nunquid
a poterit ipſe mihi obijcere crimen illud, uel defectum.ᵃ dic, ut no in gl. c. teſtimonium. ext. e. & quod no. Spe. in tit. de teſt. §. 1.
12 uer. ſed pone, ꝙ repello. † Vlt. circa hunc §. no. tex. ibi, per dignitatem, aut militiam, & c. nam hic uř tex. ꝙ militia non ſit dignitas, cum hic ponantur, ut ſpecies ſeparatæ. de quo eſt tex. in l. fi. C. qui nulit. non poſſunt. lib. 12. de quo ibi dicam.

ADDITIO.

a Vel defectum. Vide ea ad hoc Fel. in c. dilecti. de excep. in uer. ad 3. cap.

1 *Viliſſima perſona quando admittantur etiam cum tortura ad teſtimonium. Viliſſimæ perſonæ in ſubſidium admittuntur.*
2 *Viliſſima perſona admittuntur, quando ſunt rogata a partib. & nu. 9.*
3 *Viles perſona, licèt admittantur ad teſtimonium ſine tortura, eis tamen tantum non creditur ſicut alijs.*
4 *Viles perſona in teſtimonio ferendo, quando torqueantur.*
5 *Teſtes exiſtentes in dignitate clericali poſiti, ſi de mendacio conuincantur, non torquentur, ſed de falſo puniuntur.*
6 *Teſtes diuites pro teſtimonio ferendo, quando torqueantur.*
7 *Teſtes ut deponant, debent primo citari, & poſtea cogi. Et qui ſunt, qui cogi non poſſunt, remiſſiue.*
8 *Citatio non eſt coactio.*
9 *Sponte quod quis teſt. f. ce ur, qualiter intelligatur.*

1 §. Si verò ignoti. Op. & † vř, ꝙ ignoti, & uiles perſonæ ad teſtimoniū nō admittantur, vt ſ. e. §. ſancimus, & §. licere aūt. Sol. illi §. ītelligunř ſm iſtū
a videlicet, ꝙ viliſſimæ pſonæ admittantur cū tormentis,ᵃ vt hic dř, ꝙ qñ ſit uerū ī. dicam. Itē admittuntur in ſubſidium, nō alias. & ſic primā, & ſecundā ſol. ſimul iunge. & uide circa hoc, quod no. 5. q. 5. c. illi. Sed ꝯ hoc op. & vř, ꝙ uiles pſonæ, & non fide dignæ admittantur, etiam ſine tormentis, vt ī. e. §. & licèt,
2 in fi. uer. ſi uerò huiuſmodi. & ibi no. † Sol. ibi loquitur in teſtibus, q ſunt a partibus rogati, qui licèt ſi aliàs nō eſſent a partib.
b rogati, non admitterentᵇ ſine tormentis, tñ eo caſu admittūtur, licèt non ſint pſonę fide dignæ, & hāc ſol. tenet Iac. de Bel. Habemus ex opi. gl. qd uiliſſimæ perſonæ non admittuntur ſine tormentis. niſi ſint teſtes rogati a partib. quā opi. videtur tenere Azo in ſum. de teſt. Sed poſſemus fortè dicere, quod etiā viles pſonę admittant in teſtimonium ſine tormētis, hoc probatur in fi. in l. vnius. in prin. ff. de q̄ſtio. ubi deportatus in inſulā, & ſtatuliber admittiř ſine tormentis: tñ ꝯſtat, ꝙ ſunt uiles, & abiectę pſonæ. nō ob. iſte tex quia uř requirere duo ad hoc, vt torqueantur. Primo. ſ. ꝙ ſint viles, & ignoti. Secundo, ꝙ tentēt
3 corrūpere ueritatē. & licèt † uiles perſonæ ad teſtimoniū ſine tormentis, tenēdo iſtā opi. poſſint admitti: nō tñ eis adhibetur
4 tāta fides, ſicut alijs, vt l. 2. & 3. ff. e. † liēt ergo ſm hoc, ꝙ uiles pſonæ pñt torqueri ſi feſtinant corrūpere veritatem, ut hic, & d. c. illi. 4. q. 5. Itē poſſent torqueri ſi ꝯuincerentur de mendacio,
5 vt l. unius. § teſt. de q̄ſt. † De aliis aūt teſtib. non nilib. quid iuris ſit, dic, ꝙ ſi ſunt poſiti in dignitate, aut eſt dignitas clericalis, & nō poſſunt torqueri, ſed aliter de falſo puniunř. vt C. de epi. & cle. auth. pſbyteri. & l. præsbyteri. pterq̄ in uno caſu tñ. ſ. ū vacillant, ut l. nullū. C. de teſti. licèt lex illa videatur loq in dignitate
6 ſacerdotali. † Si uerò ſunt alij teſtes nō poſiti in dignitate, tūc ſi ſunt diuites, & bonæ famæ. non pñt torqueri, niſi in duobus caſib. Primus eſt ſi uacillāt, ut l. ex libero. in prin. ff. de q̄ō. Scđo ſi ꝯuincunř de mēdacio, ut d. l. uni⁹. §. teſt. & ꝙ dixi de tortura ī caſib. pdictis, hēt locū in crīali, & ciuili, vt no. in pall. l. ex lib. &
7 pbař in l. diuus. 2. rñ. e. ti. † Vlterius op. hic innuit, qđ teſtis ſpōte ueniēs nō admittiř, imo uř ꝙ admittatur, & nullo mō cogi dēat, nt ff. e. l. 3. §. lege Iulia & in l. inuiti. e. ti. So. ueritas eſt, ꝙ teſtes, p ut l. illa loquiř, admittunř ſpōte. tñ nō coguntř, ut ibi dř, debēt tñ eſſe citati, nō tñ eis licèt ſo. offerre, ut hic dř. & hāc ſo. tenent Iac. de Bel. ꝙ illæ pſonæ, de qb. ibi loquitur, nō debēt inuiti denūciari, ita ꝙ inuiti coganř deponere. debēt tñ citari, ne pſumanř ſe ſpōte offerre, & ſe inuitis operas ſuas ingerere, ar. l. q oīa. ff. de pc. eū ſi. uō. n. p ſimplicē citationem teſtis dř cogi, ſed moneri & iſtā monitionē bñ pñt ſuſtinere pſonæ, de quib. loquiř lex ꝯria. & poſt illā monitionē, q fit p ſimplicem citationē, ſequiř coactio, & hāc coactionē non patiuntur pſonæ,
8 de qb. loqř lex illa, ſed alij teſtes ſic, vt l. ſi qñ. C. de teſti. † Et hæc diſtinctio, qđ primo pcedat monitio, ſecundo ſequař coactio, punitur in c. ſuper eo. ext. de teſt. cog. & ibi no. in gl. ſuper uerbo, nō cogendi. & quod prima citatio nō ſit coactio, apparet ex eo, ꝙ poſt monitionē alicuius, puideatur ꝯ teſtes, & illa dř coactio, ut patet in c. 1. & . eo. titu. & ſic pōt intelligi. ꝙ no. per
9 glo. de eo. † qui ſponte fert teſtimonium, in l. poſt legatū § his verò. ff. de his quib. ut indi. & quod no. in l. qui cum maior §. ſi vero accuſ. de bonis lib. & intelligař ſponte ſine coactione: tñ pcedens coactio eſt neceſſaria, ne pſumantur ingerere inuito, vt ſ. dixi, & ita intelligatur gl. quæ dicit, ꝙ illæ perſonæ ſponte admittuntur, ut no. in d. l. inuiti in fi. in 3. q. prin. §. item l. Iulia.

ADDITIONES.

a Cum tormentis. Adde hic, quæ dixi ſupra in prima n 5 no. in apoſt.
b Non admitterentur. An autem teſtibus a partibus rogatis poſſit opponi de habilitate, vide Fel in c. cum inter de exce circa prin. ibi, ad idem, vbi ponit cautelam, quod uocentur ad actum teſtes affines, & propinqui.

1 *Teſtes quibus caſibus debeant eſſe rogati, & nu. 7.*
2 *Duo teſtes, quando ſufficiant in inſtrumentis, remiſſiue.*
3 *Teſtes an debeant interrogari de circunſtantijs, & de quibus, remiſſiue.*
4 *Teſtes, quando interrogantur de loco, & de tempore.*
5 *Teſtis debet cauſam ſui dicti deponere, ſi ſit interrogatus, aliàs depoſitio valeret ſine cauſa.*
6 *Teſtis deponens ſuper eo quod ſenſu non percipitur, etiam non interrogatus tenetur reddere cauſam.*
7 *Confeſſio extraiudicialis facta vicinis ad liberandum, quod proſit, ſecus ſi ad obligandum, & quando valeat, remiſſiue.*
8 *Pactum de non petendo factum abſente parte, quando proſit parti.*
9 *Rogatio teſtium operatur, vt etiam inhabilis admittatur. Item, quòd quis cogatur ad teſtificandum, qui aliàs cogi non poſſet.*

§. Et licèt. In cōfeſſione ſoluti debiti in inſtřis ꝯfecti sūt adhibendi teſtes, qui non ſunt fortuiti, vel
1 tranſeuntes. ꝙ etiā in teſtō ſeruatur, iure antiquo ſeruato. h. d.
2 † No. ex iſto § caſus, ī quib. teſtes debēt eſſe rogati. † Sed op. hic innuitur, ꝙ ſufficiunt duo teſtes ꝯ, imo requirunt quinque, vt l. teſtiū. C. de teſt. veritas eſt, ꝙ hic §. intelligiř determinare ſm illā l. teſtiū. & hanc opi. tenent Doc. in auth. rogati. C. de teſt. licèt gl. ibi aliā ſo. ponat. Sed ꝯ hoc op. & vř, ꝙ non requirantur tot teſtes, vt ſ. de inſtr. cau. & fide §. vt autē. Sol. vt in d. l. teſt. in 2. q. Quæro qd vult iſte tex. ibi dicere, aut cām teſtimonij, &c. dic,
3 vt in gl. ſuper ver. cām. † Et circa hanc gl an teſtes debeant interrogari de circunſtantijs. ſ. an tps erat nubiloſum, & de veſtib. &
4 de ſilib. vide glo. in d. l. teſt. & ibi p Doc. in vlt. q. † Item, an teſtes
a debeant interrogari de tpeᵃ vel de loco, vide gl. in l. ob carmē. ff. de teſti. & p Doc. in d. l. teſt. C. eo in 1. q. & vide gl. 3. q. 3. item in teſti. & q. 9. ca. cā. c. nihilominus. circa illud, qđ gl. dt, an teſtes debeant īterrogari, &c. vide gl. ff. ad Sil. l. prius. & in l. 2. §. item Labeo. ff. de aqua plu. arcen. ſuper verbo, memoria. & circa oīa pdicta vide tex. & gl. ī c. cū cām. ext. de teſt. & ꝙ ibi no. p Inn. vide, qd no. Spe. in ti. de teſte. §. iā de interrogatoriis. ver. fuit aūt.
5 & ver. itē de tēp. † Ex hoc tex. d. gl ſup ver. cām, ſumit ar. ꝙ teſtis
b dēt cām ſui dicti reddere,ᵇ ꝙ eſt verum, ſi fuerit de cā interrogatus, aliàs ei⁹ teſtimoniū valet ſine cā, vt no. in l. ſolā. C. de teſt. ff. de no. ope. nū. ī l. 1. ext. de reſer. c. ſi qñ. & 4. q. 2. §. item ſola. &
6 Spe. in ti. de teſte. §. 1. ver. itē, ꝙ īterrogatus, † ꝙ eſt verū ī his, q pñt pcipi p ſenſum corporeū, puta ſi teſtis dicat, ꝙ vnus depoſuit pecuniā, & ſimilia: Sed ſi reddat teſtimoniū ſup eo, ꝙ ſenſu non pcipiř, vt puta ſi dicit Titium dñm talis rei, tunc nō pbat, niſi reddat cām ſui dicti, poſito ꝙ de cā nō īterrogareř. rō, qa teſtis dēt deponere p ſenſum corporeum, vt l. q in teſtō. ī fi. ff. de teſt. & l. 1. 2. rñ. ff. de his, q in teſt. delē. facit, ꝙ no. in l. teſtiū. C. eo. & ibi p Doc. ſed cū teſtis dicit, ꝙ talis ſit dñs, nō percipit iſtud ſenſu corporeo ſed p intelľm, & tunc teſtificař de eo. ꝙ eſt ius, nō de eo, qđ ꝯſiſtit in facto. Ita determinat. Inn. in d. c. cum cām. & Spec. in tit. de teſt. §. nunc tractandū. ver. vt aūt plenius. vſq; ad ver porrò. Quæro, q ſunt caſus, ī quib. reqritur, ꝙ teſtes ſint rogati? tex. hic ponit tres. Adde quartū in auth. rogati. C. de teſt & in gl. in §. ſed ſi inſtřa. ſ. de inſt. cau. & fide. videlicet in repudio, & pbatur p l. nullus. ff. de repu. & ibi glo. hoc idē tenet Pla. in d. auth. rogati. ꝙ ī repudio requiranř teſtes rogati, ſed gl. 1. q. 6. §. de his, determinat idē, quod in d. l. nullū, & 30. q. 5. c. noſtrates. in qb. vide qd iuris ſit in matrimonio. & circa pdicta vi
7 de Spec. ī tit. de teſt. ver. ſint † rogati. Vlt. ex hoc tex. dt la. antiqu⁹ gloſſator, qd ꝯfeſſio facta ext. iudiciū corā vicinis valet, & idem no. ipſe C. de ꝯfeſ. l. vnica, & in l. qm ff. de infa. Sed glo. hic ſuper verbo, p quo facienda. Sol. & in alleg. l. vnica dicit hēre locum, qñ ꝯfeſſio fit ad liberandū, ſecus ſi ad obligandum, qa tunc nō valet, niſi fiat in iudicio, vel niſi fiat cum cā, vt habes in gl & ſic potes arguere ex hac gl. qđ confeſſio facta corā vicinis abſente parte, valet, ſi fiat ad liberandū, vt no. in d gl. dictæ l. vnicæ. C. de ꝯfe. ſed tu potes rñdere, qd iſtæ gl. parum faciunt, qa iſtæ gl. nō excludunt partis pñtiam, ſed præſentiam iudicis, & hoc patet in eo, qđ dt, talis ꝯfeſſio fuit facta ad obligandū cum cauſa valet, ſed ſic oportet, qd intelligatur cū partis præſentia, aliàs nullo mō valet, ēt facta cum cauſa, vt l. certum. §. ſi quis abſente. ff. de confeſ. & in l. 1. & vlt. de interro. ac. Sed de hac q. an ꝯfeſſio
c ad liberandum,ᶜ vel † pactū de nō petendo factum, abſente par
8 te proſit parti, vide glo. in l. hæredi. §. Iul. & in l. 1. §. idem in duobus. ff. de pac. & in l. Pomp. ſcribit, de nego. geſt. per Guil. de Cu.

ADDITIONES.

a De tempore. Vide Fel. in c. ex tenore, circa prin. ver. no. 3 ibi, determinantes, & plenius in d. c. cauſam, alle. in textu. poſt ver. verum autem teſtes.
b Reddere. An, & quando teſtis teneatur aſſignare cauſam dicti ſui. vide late per Fel. in d. c. cum cauſam alle. in tex. ver. gl. in ver. & in c. literis. de præſum. ver. 2 gl. & ibi. nu. contra ter. ec.
c Confeſſio ad liberandum. Adde Geor. Thomaſinum ample hunc articulum diſputantem conſ. ſuo 3 incip. non parui momenti ad 6. vol. 2.

Cũ & per glo. in l.non ſolum.§ liberationis ff de lib.leg. Vlt. no.tex.cum gl.ſuper ver.ſupplicijs in verſi.ſi vero non hmõi,q̃
9 vilis † perſona.& nõ fide digna,admittitur ad teſtimonium ſine tormento,vbi teſtis rogatur a partibus.& hoc etiã tenet Iac. de Bel. licèt ſi non eſſet rogatus a partib. non admitteretur ad teſtimonium ſine tormento, ſecundum opi.gl.hic, & ſ.proxi. Vlt.circa hoc, an vilis perſona admittatur ad teſtimonium ſine tormentis.potes dicere,vt dixi ſup.proxi.reſpon Et ſic rogatio teſtium ſecundum opi gl. hic poſitam, operatur vnum, vt admittatur,qui aliàs ad teſtimonium non admittitur ſine tormẽto,vt in hac gl.Item rogatio teſtium operatur aliud, vt qui teſtificari non cogitur,tamẽ rogatus teſtificari cogatur, vt no. gl.in l.inuiti.ff de teſti.in gl.fi.circa fin.quam tene menti.

1 *Teſtis ſibiipſi contradicens in ſuo dicto, repellitur.*
2 *Teſtes,quando ſunt contrarij, ſiue ab vna parte,ſiue a diuerſis,quam probationem faciant,& quibus ſtetur.*
3 *Teſtibus dignioribus,& honeſtioribus,& ſi ſunt minoris numeri creditur,niſi teſtes contrarij excederent in numero magno:& qui dicatur magnus exceſſus, eſt arbitrarium.*
4 *Teſtes falſum deponentes,& doloſi per quem iudicem puniantur,remittit.*
5 *Arbiter,an puniat teſtes falſum coram ſe deponentes, remittit.*
6 *Pœna falſi teſtis,quæ ſit,remiſſiue.*
7 *Iudex,an puniat ex officio teſtes falſum deponentes.*
8 *Teſtis falſus punitus a iudice ſuo motu,an poſſit poſtea accuſari,remittit.*

a §.Si verò quidam. Teſti, qui ſibi in ſuo dicto eſt contrarius,fides adhibẽda nõ eſt:[a] ſi vero teſtes ſibiinuicem contradicunt,tunc veriora proferentib.&
b dignioribus.[b] & in numero plurib.ſtãdum eſt.Item teſtes falſum teſtimonium deponentes puniendi ſunt.per errorem autẽ falſum teſtificantib.eſt parcendum.h d.vſque ad § qa verò.& hẽt quatuor partes.Nam primo ponitur, qñ teſtis contrariatur ſibiipſi. Scdo,qñ teſtes ſibijnuicẽ contradicũt.Tertio de pœna teſtiũ dolo falſũ teſtificantium.Quarto.ponitur de teſtib. p errorẽ ſibi contradicentib.vel falſum dicentib. ſcda ibi, in ver.aut alterutris.tertia in ver. ſi verò aſtu.quarta in ver. niſi. Quæro de Intellectu huius
1 §.dicit gl. primũ reſponſum loqtur qñ † teſtis ſibiipſi contradicit in ſuo dicto,quo caſu repellitur,vt hic in prin & alle.ad hoc ſuas ll.& facit l.1.ff.de teſt. & l.q falſo.eo.tit. & p hoc eſt caſus in c.cum cãm.ver.cũ alijs.de pba.& no.gl.quas ibi allegabo ad mãm huius § & vide ẽt q̃ no. Doc.C.de fi.inſtr.l.in exercendis. in 3.q.
2 † in tex.in 2.reſpõ.ibi,aut alterutris,&c.dicit Mar q̃ hic loqtur, qñ vnus teſtis alteri contradicit,& ſunt a diuerſis partib. pducti. Nã ſi eſſent ab eadẽ parte pducti,tunc repelluntur,ſicut repellerentur diuerſæ ſcripturæ ab eadẽ parte productæ,vt l.ſcripturæ.C. de fi.inſtr.gl.verò noſtra tenet contrariũ, q̃ dicit, qđ hic loqtur in teſtib.contrarijs ab eadẽ parte pductis.Ad l.ſcripturæ.reſpõ.vt hẽs in glo. hic,& in l.ob carmẽ.§.ſi teſtes.ff eo ti.& in l.ſcripturæ ꝑall loqtur ergo iſtud 2.reſpõ.qñ teſtes ab eadẽ parte producuntur.ſi verò teſtes pducuntur a diuerſis partibus,dicit glo.qđ primo ſtatur maiori numero,ſcdo dignitati,vt hic no.in gl ſed Iac.de Bel.di
3 cit,† qđ ẽt hoc caſu p iudicẽ eſſet credendũ dignorib & honeſtiorib.veraciorib.vel plurib pout iudicis motus cũ ſui inſtãtia poterit reformari,idẽ qñ pducunt̃ ab eadẽ parte.Iſtud qđ ipſe dicit ẽt hic gl.in d l.ob carmen.§.ſi teſtes & Doct.tenet in d.l. in exercẽdis.in vlt.q.& vide,qđ tangit gl.in d.l.ſcripturæ. in fi. Sed id qđ dixi,q̃ ſtetur dignioribus.& qđ inſpicitur magis dignitas,q̃ numerus,& ſi pducant̃ a diuerſis partib.vt no. in d.§.& ſi teſtes intelligit eſſe verũ,niſi ex alia parte eſſet magnus exceſſus in numero,vt dicit tex.& gl.in c.in noſtra.ext.de teſt.in gl.vbi ẽt gl.dicit,q̃ iudicis arbitrio relinquitur,qs dicatur magnus, vel paruus exceſſus,qđ tene mẽti.de mã huius §.vide,qđ plenè no. gl.in d.c.in noſtra in gl.mag.& 3.q.2.§.ſi teſtes.in gl. mag.& I §. item in teſtib.& in gl.vide,qđ no.per Doc. in d.l in exercẽdis. in 3.q.& qđ no.Spec.in titu.de teſt.§ poſtq̃. Venio ad ver.ſi ve-
4 rò aſtu.Et quæro,hic dr̃,† qđ teſtes doloſi malignitatẽ cõmittẽtes puniũr. q̃ro a quo iudice puniant̃.dic. vt no.gl.& Doc.in l.
5 nullũ.C.e.†Sed q̃ro,qđ ſi teſtes pducantur corã arbitro,& doloſe malignitatẽ committunt,an arbiter poterit ipſos punire.
6 dic,vt nu.Spe.in tit.de teſt.§.1.verſi.qđ de arbitro.†Qua autẽ pœna puniatur talis teſtis, dic, vt in gl.hic,in ver.derelinqui.& ff.
7 de teſt.l.q falſo.& qđ hẽs ĩ d.l.nullũ.Quæro.an † iudex poterit ex ſuo offõ punire teſtes,pœna l.Cor.de fal.Doc.tenẽt,q̃ non; ſed tñ extraordinarie,vt no.in d.l.nullũ.in primo contrario,& vide qđ no.in l.vbi.C.de fal.& vide,qđ tenet Spec. I tit.de teſt.§.1.ver.
8 ſed nunqd iudex.& circa hoc vide 1.q.vlt.c.pſbyteri. † An autẽ ſi talis teſtis fuit lege punitus p motu iudicis, poſſit poſtea accuſari l.Cor.de fal gl. format hãc q.in d l.nullũ.q̃ gl.reprehẽdit ibi p Doc in vlt.q.in d.l.vbi,in vlt.q.& Spec.tangit in d.§.1.ver. ſed nunqd p pœnã.Vlt.circa verſ.niſi aliquẽ errorem,vide pro eius intellectu ext.de teſt.cog.c.præterea.in fi & quod ibi no.

ADDITIONES.

a Non eſt Sed nunquid ſit reducenda ad concordiam Vide Ioan de Imo.in l qui bona.§ ſi quis.& ibi Do.Alexan ff de dom infec & Do.Alex in l.inter ſtipulantem §.1 de verbo.oblig.& Bart. in l ſi defenſor §. qui interrogatus.ff de interrog actio & Do. Alex.in conſ.132.2.parte, & in conſ.42 2.parte

b Et dignioribus Quando verò,& qualiter intelligatur,quod teſtes digniores cæteris paribus præferantur Vide Felin c cum P.Mancinella, de [illegible] n fi.

1 *Quarta productio non admittitur niſi præſtito iuramento,& quando. nu.6. & 8.an teneat petitio non ſeruata ſolennitate,nu.10.*
2 *Productio teſtium,an fiat poſt publicatas atteſtationes, & quando,cum nu.ſeq.& ſeq.*
3 *Inſtrumenta poſt didicitu teſtificata produci poſſunt,& nu.23.& ibi,quod vſque ad cauſæ concluſionem.*
4 *Teſtes ſuper alio articulo,& alia exceptione,quod poſſunt produci in eadẽ inſtantia,publicatis atteſtationibus.*
5 *Teſtes poſt didicitu teſtificatu etiam ſuper eiſdem articulis, in cauſa appellationis produci poſſunt.*
6 *Dilationes plures,quod hodie etiam dantur in cauſis pecuniarijs.*
7 *Teſtes,q̃ poſſunt produci , etiam ſi pars teſtificata didicerit a teſtibus , & num.16.*
8 *Renunciatio ſola teſtium an impediat teſtium productionem,vel requiratur etiam publicatio,vel q̃ ſola renunciatio.*
9 *Publicatio teſtium ſola non impedit aliam teſtium productionem.*
10 *Petitio quarta productionis facta ſine ſolemnitate,de qua hic,quod nõ teneat.*
11 *Quarta productio conceſſa ſine ſolennitate,de qua hic per iudicem:an operetur quod teſtes,& eorum dicta teneant.*
12 *Petens quartam productionem cum ſolennitate,de qua hic, ſi iudex eam nõ concedit,poteſt appellare,niſi denegetur cauſa cognita.*
13 *Multitudo effrenata teſtium,quæ dicatur,remiſſiue.*
14 *Receptio facta per iudicem competentem,an impediat aliam teſtium productionem.*
15 *Productio quarta teſtium petita poſt terminum peremptorij,an concedatur, remiſſiue.*
17 *In cauſa inquiſitionis,an poſt teſtificata didicita poterit quis teſtes de nouo producere.*
18 *Quarta productio,an detur ad probandum ſuper exceptionibus, ſicut datur ſuper principali,remiſſiue.*
19 *Productio teſtium poſt didicitu teſtificata,ſi teſtium dicta ſunt deperdita , an concedatur.*
20 *Scientia dictorum per teſtes aduerſarij , an impediat productionem teſtium, quod ſic.*
21 *Teſtes primo producti,an poterunt iterato produci non obſtante publicatione,& quod eorum dicta ſint didicita, ubi quod ſic ad poſtulationem partis,ut dicant rationem,non ut iterum addant.*
Item per officium iudicis.& ut declarent eorum dicta,& nu.23.
22 *Pars,contra quam ſunt producti teſtes in una inſtantia,an poterit ipſis publicatis dicere,ſe velle ſtare eorum dicto,ſi iterum reproducantur, quod nõ in eadem inſtantia.*
24 *Teſtes antequam publicentur,poterunt reproduci,ut addant teſtificatis.*
25 *Teſtes ante publicationem,an poſſunt produci in cauſa criminali.*
26 *Teſtes qui ante publicationem reproducuntur , ſi dicunt contrarium eius, quod primo dixerunt,cui dicto ſtetur,remiſſiue.*
27 *Teſtes,quando ſponte redire poſſunt,& corrigere dictum ſuum.*
28 *Teſtis qui ante quàm reuertatur ad corrigendum dictum ſuum,efficitur aſſeſſor unius partis,non poteſt admitti,ſed ſtatur primo dicto.*
29 *Teſtes reprobatorij,quod poſſunt produci,teſtibus publicatis.*
30 *Teſtes,quando poſſunt reprobari,etiam quo ad perſonam,remiſſiue.*
31 *Teſtis poſt didicita teſtificatu,quod non poſſit produci,ut dicta per alios confirmet.*
33 *Concluſio,& renunciatio quo ad materiã productionis teſtium,an differant.*
34 *Circa reprobationes teſtiũ,quot productiones teſtium admittantur,remiſſiue.*
35 *Ad declarationem tex.uide remiſſiue.*
36 *Dictio,ſæpe,in duabus,uel trib.vicibus uerificatur,& de dictione,ſæpius.*
37 *Aduocati debent intereſſe diſputationibus,& publicationibus teſtium.*
38 *Aduocati debent intereſſe examinationi, an quis debeat torqueri non autẽ ipſi torturæ.*

a §Quoniam verò. [a]Litigator,qui teſtificata didicit,& in cã cõcluſit,ẽt ſi ſemel tñ teſtes pducit,vlterius vti nõ põt teſtium productione,aliàs ad quartã pductionem teſtiũ admitteretur,dummodo iurm præſtetur ſm formã hic traditam,quo iurõ præſtito,non erit neceſſaria Principis iuſſio,hoc dicit vſque ad §. & quod ſcimus.
5 †No.tex.ex hoc §.vbi eſt dubiũ,an quis teſtificata didicerit,nõ erit ſuſpicio,nec pſum.contra producentem ex prima, ſecunda, vel tertia pductione:ſed ex quarta pductione ſic, & ideo ad quartã productionem non admittitur,niſi præſtito iuramento ſm formam hic poſitam,vt hic,& in auth.at qui ſemel.C.de prob. quæ hinc ſumitur,& extra,de teſt.cap.in cauſis, &c.vltra tertiã productionem.Sed vbi certum eſt, quod quis teſtificata didicit,tunc non admittitur vlterius ad teſtium productionem,vt hic,& in uerſi.illud tñ.extra,de teſt.c.conſtitutus.el 2.& c. cum in tua.in fi.eo.ti.Opp.ad huoc §.& vr̃.q̃ iſte,q petit quartã pductionem teſtiũ,non debet iurare,cum ſemel in initio iurauit, vt ſ.de his,q ingre.ad ap.§ fi.Sol.ut in glo.hic, ſuper uer. ſacramento,

ADDITIO.

a Quoniam verò.Ad huius textus materiam uide per do. Alex.de Imo.in conſ.58 1.parte,in conſ.212 eadem parte & in conſ.63.4.parte,& in practica Papi tit.de exc.contra teſtes.uer.ſunt quoque poſita.

m . ,& tãgit in l.ꝯria,& p glo.& Doc.C. de iura.cal.auth.hoc
a ſa. iut & clarius q alibi per gl.ext.de teſt.c.vltra tertiam. & dic,
vt ib. Secundo opp.& vi,†quod poſt didicita teſtiſicata,põt qs
producere teſtes.ut l.officium.ff.de rei uendi.& de pba. l.exce.
& de excep.l.ſi quidem.ĩ qb dr̃,quod reus probat cũ probauerit
actor,quia non poterit ſcire,quod probauerit actor, niſi teſtificata
videantur,& ſic reus probat poſtquam viderit proba-
b tiones factas per actorem.gloſſ. hic ponit quatuor ſolutiones.
3 Prima eſt,†qd admittatur probatio per inſtrm̃.vt ibi.no. non
p teſtes,vt hic.idẽ qd hic clarius,ponit gl.in d.l.offiũ.Ex hac ſolu.glo.in
d.l.officium,no.quod ſcientia dicti teſtis aduerſarii,
impedit me poſſe producere teſtes:de qua q.dicam infra.Item
ex hac ſol.habes,quod poſt didicita teſtificata poſſum inſtrum.
pducere.de qua ẽt dicã ĩ.Scda ſo.eſt,qd in ll.ꝯriis didicerit teſtificata,nõ
tñ ſcriebat dicta eorum,quã ſol.no.pro eo q; infra
dicã.Tertia ſol.eſt quod illæ leges corriguntur per hunc§. de
quo tangit gl.in dictis ll.de exceptio.& l.officiũ.& ibi ponunt
ſol.ad ll.illas.& hic no.in 1.gl.& ibi reprobat,& bñ. Sed tu dic,
q illæ ll. in nullo corrigunt p hunc§. & omiſſis ſol.gl.ſol.aſr
ſm Ia.de Are.videlicet,qd iſte§.loquit,qñ productio fit de nouo
ſup eodẽ articulo,quo caſu non põt fieri poſt didicita teſtificata,vt
hic,& in d.auth at q ſemel.ſed ll. ꝯriæ loquunt,qñ ſit
4 pductio ſup alio articulo † alius tñ articulus ẽ exceptio rei,q
cũ pductio ſit ſup alio articulo,põt fieri poſt didicita teſtificata,
vt in ll.ꝯriis.ita dicit ipſe,ut Cy refert in auth.at qui ſemel.ſed
idẽ,quod dt Ia.de Are.no.gl.ordi.ext.de teſtib.c.de teſtib.põt tñ
teſtes ſuper nouo articulo,uel ſuper noua exceptione,poſt didicita
teſtificata produci.etiã in eadem inſtantia , vt no.in d.c.
de teſtib in vlt.gl.magna,& eſt textus in c.ex tenore.in fi.e.tit.&
b infra.eod.§.ſi tes.Ad idem facit,quod no.in c.fraternitatis.[b] ſuper
gl.mag ſuper verſi.ſuper nouis,& in c.cauſam quæ uertit,
in 3 glo.in fi.eo.tit.In ꝯrium etiam ſuper eo. ẽt poſt didicita teſtificata,teſtes
producuntur,ut no.in d.c.de teſtib.in vlt.gl.circa
fi.circa quod uide Goffr.in ſum.de teſti.in fin.& vide quod
no.in c.iurauit,extra,de proba circa id,quod dixi de nouo c.vide
quod no.Doct.in l.per hanc,C.de tem.appel. Tertio opp. &
5 vr̃†quod etiã ſuper eiſdẽ articulis poſſint teſtes poſt didicita
teſtificata produci,ut l.eos.§.ſi quis autem.C.de appella.& l.per
hanc.C.de tempo.appell.Glo.ponit tres ſol. approbat illam,qd
ibi loquatur in cauſa appellationis , quæ eſt alia a prima cã.&
idem no.in auth.at q ſemel.& in d.l.eos.§. ſi qs aũt. & in d.l.per
hac,de quo dic,ut ibi p gl.& Doct.q cũ gl.ꝯcor. Quid aũt ſit de
iure canonico,uide in c.fraternitatis.& qd ibi no.p Ber.& In.
extra,de teſti.& uide qd hodie hẽs de hoc,ĩ c. de teſtib.extra de
6 teſti.in clemen.Quarto opp.dr̃ hic, † quod permittitur quarta
productio,ꝯ,immo permittitur una tñ & non plures, nã vna
tñ dilatio datur in cauſis pecuniariis,vt l.fi.& l.oratione,ff de
fer.C.de dila.l.1.Huius timore fuerunt op.inter Doct.nam dñt
alii,vt Io quod illæ ll. corriguntur, & ſic hodie dantur plures
dilationes.intelligunt.n.vnã productionem i.vnã dilationem.
Alii,vt Azo dicunt, quod hodie non datur , niſi una dilatio,
& ſic d.ll.non corriguntur Non ob.quod hic pmittitur quarta
pductio,quare intelligo dicit Azo,dumtamẽ hoc fiat intra
vnã dilationẽ.& hanc opi.Azo.uĩr tenere glo.in d.auth at q ſemel.&
ff de fer l.fi.hoc ẽt vĩr tenere Doc.in l.1.C.de dila.ſ qua
ẽt opi.fuerat Azo in ſum,C.de teſti.circa fi. Canoniſtæ tñ dñt,
unã productionẽ.i.unam dilationẽ.ita dicunt de facto ſeruari
c ut no.gl.in c.in cauſis,ext.e.& tangitur in c.pterea. extra eo.ti.
& de hoc p Inn.in d c.in cauſis.tangit Spe.in ti.de teſte. §.qualiter.
ver.volens qs.†Quæro,dr̃ hic , quod poſt didicita[d] teſtificata
7 d cata non hẽt locum pductio teſtiũ.ſed pone,q qs diligẽter interrogauerit
a teſtibus,q depoſuerunt , quid dixerint,& teſtes
eis manifeſtauerunt,an iſte poterit vlterius pducere teſtes.dicit
Inn.q ſic.nõ obſtan. quod ſciuerit a teſtibus iſto modo, vt
ipſe no.in c.pe.ex.de teſti.in 2. glo. vbi ipſe ponit clare,qualiter
qs dicatur teſtificata didiciſſe. Quærit glo. hic ſuper verſic.
8 quartã,circa medium,†an ſufficiat tantum teſtibus renunciaſſe,vel
tantum teſtificata didiciſſe, vt qs a teſtium productione
repellatr? Dicunt qdam.q dẽt vtrunq; concurrere. Alii dicũt,
aut tm̃ teſtificata didicit,& tunc repellitr:aut teſtib.tm̃ renunciauit,&
tunc talis renunciatio nõ nocet,qd dic, ut in gl.& idem
tenet gl in auth.at q ſemel. C. de proba. & in authen.iubemus.
C.de iud.& infra ut cum de apdella.cog.in prin.[?]& per Azo.in
ſum.C.de teſti.§ ubi aũt ſimul.In ꝯriũ eſt text.& glo.quod ſola
renunciatio teſtium productionẽ impedit , in d.c.de teſtibus,
in fi.extra,de teſti.& no.in c.intimauit.& in c.cũ veniſſet,eo.ti.
& ad idem c ꝯſtitutus.cl 1.in fi.eo.tit.& no.in c.in cauſis. circa
hoc uide.q no.Inno.in c.cũ veniſſet, p all. & tene illud menti.
9 †Quęro pone,q dicta teſtium ſint publicata,tñ pducens teſtes
non didicit teſtificata,an poterit teſtes producere?glo. dicit q
ſic,niſi renũciauerit pductioni.ita no.in c.ꝯſtitutis.cl. 2.in vl.
gl.eX co.pro d.gl.facit optime tex.& gl.hic in prin.ibi , excepta
fuerint teſtimonia.&c & gl.dicit excepta,& recepta , & illi cognita,quaſi
innuat q aptura nõ pcludit uiã teſtiũ pductioni.
p hoc iſti tex.In ver.ſi verò deducẽt.,p hoc ẽt facit ſecunda ſol.
quam dat gl.ad ſm ꝯriũ q ſ.feci,quã ſolu.pxi notaui,& de hac
q.dic,vt no in d.c.de teſtib.eX eod. ſup ver. publicis , & vide ẽt ,
10 Spec.in ti.de teſte,§ ſatis vtilr. ver.qd ãt dixi.Quæro,† pone,q
aliquis petit teſtium pductionem ſimpliciter,ſine ſolennitate
hic poſita,nec dicit ſe paratum iurare ea,q hic dñtur,an teneat
talis petitio? Inno.tenet,q non,immo ſic petẽdo ſimplr iudex
denegat rectè quartã teſtiũ productionem,vt ipſe no. in c.ſigni
11 ficauerunt.extra eod.† Sed circa hoc quæro, pone, q qs petit
quartam teſtiũ productionẽ, ſine ſolennitate hic poſita, nõ tñ
dicit ſe paratum iurare ea , quæ hic dñtur, iudex ſi quartam pductionem
ſine tali ſolẽnitate admittit,an valeant dicta teſtiũ?
dic,vt no.Inno.in c.in cauſis,in prin.eod.tit Et aduerte ad id,
12 quod no. Inno.in dictis locis,vbi ipſe tenet,† q ſi qs petit quartam
teſtium productionem cum ſolennitate hic poſita,& iudex
denegat per hoc datur remedium appellandi ei,cui eſt denegata,niſi
iudex denegauerit cauſa cognita, videlicet, qa vult
refrænare teſtium multitudinem,qa tũc non ſolũ quartã, ſed
tertiã,& ſcdam teſtiũ pductionẽ poſſet denegare,pbatur in d.
c.ſignificauerunt, & not.in d.c.in cauſis, & facit quod no.in l.
13 1.in fi.c.tit.Sed quęro circa hoc,†quæ dicatur effrænata teſtiũ
multitudo?dic vt not.per glo.& Inn.in c.cũ cãm el.1.extra eo.
14 Pone,† q teſtiũ receptio nõ ſit lĩme facta qa facta p eũ q non
erat iudex cãæ,an talis receptio impediat teſtiũ pductionem?
dic qd nõ,vt no.gl.in c.fi.extra eo. in clc.in gl.2.ad qd facit, qd
15 no.in c cũ cãm,in fi.cl.1.extra eo.Sed quæro,pone,† qd quarta
teſtiũ pductio petitur poſt terminũ peremptoriũ, an iudex
dẽat ipſam dare, ſolũ adhibita ſolennitate, de qua hic dr̃? dic
vt no.Inno.in c.in cauſis,in fi extra eo.& ibi vide per eũ de in-
16 tellectu huius §.Quæro,†dr̃ hic qd neq; ſubtraxit,&c.pone,qd
qs ſubtraxit a teſte,ſed non videt teſtificata , an vlterius poterit
teſtes producere.dicit Inno. q non, vt ipſe no.in c.pen. extra
17 eo.ſuper ver.extraxit.Quæro,† nunquid poſt didicita teſtificata
in cã inquiſitionis poſſint teſtes produci ? dic vt no.in c.cũ
clamor,extra eo vbi gl.etiã tangit. & vide circa hoc, quod no.
Spec.in ti.de teſte,§.ſatis vtiliter, ver.nec in atteſtationis publi
18 catione.† Quæro,cum ad probandam exceptionem pducunt
teſtes,vt in c.de teſtibus.extra eo. nunqd concedit quarta pductio,
cum ſolennitate hic tradita, ſicut ꝯceditur ſuper negotio
19 principali.Quæro,†qd ſi publicatis teſti.ſunt atteſtationes pditæ,
an ꝯcedat iterum pductio? de primo dic vt no.Spe.in ti.de
teſ.§.quaſr,ver.ſed cũ ſuper exceptio.de ſcdo dic vt ipſe no. in
20 §.ſatis vtilr.ver.ſed quid ſi teſti.† Quærit gl ſup dicto ver.quartam,
an ſcientia dicti teſtium aduerſarij impediat teſtiũ productionem?
gl.arguit p,& ꝯ.finalr determinat,q ſic.idẽ ſentit gl.
iſta ſup ver.nõ hẽbit,in 1.ſol.& idẽ tenet glo.expſſe in d.auth.at
q ſemel.ſed certè pro iſta q.eſt caſus hic q ſic,exſus eſt in ver.illud
tñ in dubiũ,ibi,aut aduerſario hoc faciẽte diſputationẽ acceperit.&
ex hoc,&c.& de hoc no.p Inn.in c.pen.extra eo. Quæ-
21 rit gl.ſup d.ver.non hẽbit.† licèt publicatis,& didicitis teſtificatis,alij
teſtes non poſſunt pduci,an idẽ teſtes pducti poterũt
reproduci.gl.arguit p,& ꝯ.finalr tenet quod ad partis pducentis
poſtulationem,no põt pduci,vel reproduci.niſi in caſu,vi-
22 delicet qñ aduerſari[9] nõ vult ſtare primo dicto, vt l.fi.C.e.† Antequam
ad vlteriora pcedam.aduerte ad illud verbũ gl. iſta gl.
innuit.quod etiam in eadẽ inſtantia,publicatis atteſtationibus
aduerſarius ꝯ quem ſunt pducti teſtes,poſſit dicere,volo ſtare
dicto talium teſtium,ſi iterum producantur, ita vr̃ iſta gl. intelligere,&
in l.fi.C.de except.ad qd facit,qd no.gl. in c.ꝯſtitutus.
cl.2.extra eo.in vlt gl.in prin.qd not.4.q.3.§.item in criminali.
ſed certe d l.fi.C.eo.loquit,qñ in alia inſtantia circa idẽ aduerſarius
nõ vult ſtare atteſtationib. publicatis in prima inſtãtia.
Ad idẽ ext.eo.c.pñtata.ſed innuit gl.iſta, q poſito, qd d.l.fi.C.e.
loquat,qñ in alia inſtantia incepta circa idem, aduerſarius nõ
vult ſtare dicto teſtiũ publicatorũ in prima inſtãtia,qd d.l.loquitur
ẽt qñ teſtes fuerunt examinati,& publicati ĩ prima inſtantia
corã iudice,vt ĩ ſcda inſtãtia aduerſarius poſſit dicere,nolo
ſtare atteſtationib.publicatis in prima, ſed volo, qd iterum producantur
in hac ſcda inſtantia.& hoc ẽt tenet gl.ĩ l.properandũ.in
fi.C.de iudi.ſed in ꝯriũ eſt veritas,qa d.l.fin.& d.c.pñtata.
habent locum, cum prima inſtantia teſtes fuerint examinati
coram arbitro, quo caſu ſi illæ atteſtationes producuntur ĩ ſecunda
inſtantia incepta corã iudice,circa idẽ,aduerſarius poſſet
dicere hoc:ſecus ſi teſtes fuerunt examinati, & publicati in
prima inſtantia coram iudice, quia tunc in ſecunda inſtantia
incepta circa idem,aduerſarius,contra quem fuerunt producti
in prima inſtantia,dẽt primis atteſtationibus ſtare, nec põt
dicere:volo,q teſtes iterũ pducantur.Ita determinat Inn in c.
cauſam

ADDITIONES.

a Vltra tertiam. Et ibidem Fel vbi ad materiam plene no.
b Fraternitatis. Et ibidem plene vide per Fel.
c In cauſis. Et ibidem ad materiam vide omnino Fel.
d Didicita. Adde Raph.Cuma.conſ.ſuo loco.& in medio,& Raph Fulgo. conſ.27.poſt medium.

cām,q̃.el 2.ext.c.& in c.cum in tua.eo.ti.facit,ꝙ tangit glo.in c.
fi.ext.de ꝓba.in gl.ſup ver.proponenda. Ad q.propoſitā rñde,
qđ hēt locū,vbi in eadem inſtantia teſtes petuntur reproduci,
23 vt dr in gl.dū dicit,† ꝙ ad partis producentis poſtulationem,
teſtes oon pñt reproduci,ſed ad poſtulationē aduerſarij,ꝯ quē
teſtes fuerunt ꝓducti,bene pñt reproduci,non vt addant prius
teſtificatis,ſed vt dicāt rōnē circa ea, q̃ fuerunt prius teſtificati.
Iterū ēt teſtes pñt reproduci ꝑ offi.iu.nemine petēte,ſi hoc iu-
dici vř.h.d.dicta gl.ſup ver.non hēbit,circa med.gl.quam ꝑpe-
tuò tene menti. Pñt & teſtes atteſtōnib. publicatis reproduci ꝑ
officium iud.nemine petente,vt declarent eorum dicta,ſi ſunt
a obſcura. Ita hēs in tex.& gl.io c.cū clamor.[a] ext.eo. & ibi latius
per Inn.c.ꝑ tuas.eo.tit.& no.10.q.2.in c.itē in criminali,qđ te-
ne menti.Item no.in c.in pñtia.ext.de ꝓb.Quæro circa hoc,vi-
24 des† qđ teſtes,publicatis atteſtōnib.pñt reproduci,nō m̃ vt ad-
dant dictis corū.ſed pone,qđ atteſtōnes nō ſunt publicatæ,nū
qd pñt teſtes ſæpius reproduci a partib.vt addant dictis eorū?
gl.in l.produci.ff eo.vř velle,qđ non,ſm quartam lect. ibi poſi-
tā.ſed ꝯtrū determinatur in c.cū cām.in fi.& ad idē in c.ꝯſtitu-
tis,el 2.eo.tit in fi.& facit,qnod no.in alleg.c.per tuas, & qđ no.
25 35.q.6.c.de parentela.† Quid in cā criminali,an poſſint repro
duci teſtes a parte ante teſtium publicationem,ſicut modo di-
xi in cā ciuili?dic,vt no.gl.4.q.3.§.item in crimioali, quicquid
26 gl.dicit in c.fraternitatis.ext.eo.Sed q̃to circa prædicta,† quid
ſi teſtes ante publicationem ſecuodo inducti,dicant ꝯtrarium
eius,quod primo dixerant?dic,vt no.in c.cum cauſam, el 1.in
27 fi.ext.eo.Quæro, qd † ſi teſtis velit redire, & corrigere dictum
ſuum?dic,vt no.in gl.hic,& C.de prob.auth.at qui ſemel.& ext.
eo.c.cum cām.in fi.& tangitur in d.c.ꝑ tuas & habes in c.præ-
b terea,[b] in fi.ext.de teſti.cogen.& not.in d.§.itē in criminali. &
28 Azo in ſum.C.de teſt.Quærit gl.dictū eſt ſ.in glo.† qđ teſtis pt
corrigere dictum ſuum,ſi rediit antequam cum aliqua partiū
fuerit locutus:ſed qd In medio tpe.ſ.antequam tedeat ad decla
randum dictū ſuum,ſiue antequam loquatur cum aliqua par-
tium. &c.dic, vt in glo.quod tene menti.& vide ꝙ oo.Azo in
29 ſum.C.de teſti.circa fi.ver.item qd ſi poſt.Quærit gl.† an publi
catis atteſtōnib.licet inducere teſtes ad reprobationem teſtium
productorum ab aduerſario? gl.dt,qd ſic.ideo: no.in auth.ſi te
ſtis productus.C.eo.tit.C. de ꝓb.auth.at q ſemel.de quo habes
30 ext.eo.c.pñtiū.Quærit gl.† quid ſi meos teſtes volo mō repro-
c bare? diſtingue,vt in gl.licēt aliud no.ī auth.at q ſemel.[c] & hęc
gl.hēt locum vbi teſtes reprobantur circa perſonā.ſi verò reꝓ-
bentur circa dicta.tunc dic, vt in l.ſi quis teſti.C.e.& quod no.
in d.c.pñtiū.de quo qñ teſtes reprobantur circa dicta, vide per
Doc.in d.l.ſi quis.& vide gl.4.q.3.§.ſi qs.& hnc hēs in tex.& gl.
31 eo.ti.c.2.in cle.Quærit vlterius gl.† qd ſi volo producere teſtes
poſt teſtium publicationē,nō vt aliqua addant his quæ ꝑ alios
teſtes prius dicta ſunt,ſed tñ q̃ dicta ſunt ꝯfirment? quædā lite-
ra dicit,qđ ſic,vt in gl.ꝯrium tenet Azo,C.eo.§.vbi autem.idē
determinat Inno.in c cum clamor.ext.eo. & gl.ord.4 q.3.§.itē
32 ſi qs teſtib.quod tene menti.Quæro,† an poſt dicta teſtificata
ta poſſint inſtra produci? glo.prædicta ſuper ver.nō habebit.I
j.iol.ꝯrii,quod facit,dicit,qd ſic. idem no.in d.auth.at q ſemel,
& in l.officium ff.de rei ven.C.ſn̄ani reſe.nō poſ.l.peremp to-
rias.& 4.q.3.§. item ſi qs teſt quod eſt verum vſq; ad cauſæ cō-
cluſionē: poſt verò,non, niſi ex cā, vt in c.cum dilectus.ext.de
fi.inſtr.& qđ no.c.eum Io.eo.tit.& no.in c. qm̃ ꝯ falſam.in gl.
parua.ext de proba.& vide quod no.in c.1.ext de confeſ.lib.6.
33 † Quæro,hic in prin.dr,concluſerunt.& glo.exponit.i.renun-
ciauerunt productioni teſtium, & inf.ſeqtur, concludente .i.
renunciante.An proprie loquendo ſit differentia inter renun-
ciationem , & concluſionem? dic,vt per Inno.in c.paſtoralis.
ext.de cauſa poſ & proprie. ſuper ver.renunciantis. & ſup ver.
concluſum.illo modo accipit gl. in cā cōcluſum eſſe, ita quod
inſtr̄a nō pñt produci, vt d c.eum dilectus.ſuper ver. ꝯcluſum.
& ꝙ ſit dr̄ia inter renunciationē,& concluſionem, patet in d.
c.qm̃ ꝯ falſam.vbi dicit,renunciationes,& concluſiones,&c.&
circa hoc vide,ꝙ no.Spe.ī ti.de renun.& concluſio §.1.vide ꝙ
34 no.in ti.de teſt.§.fi.ver.& no.†Quia ī tex.dr,qd quarta produ-
ctio teſtium permittitur, in cā pricipali: Quæro quotuplex ꝓ-
ductio ꝑmittatur circa teſtium productionē?vide de hoc in c.
35 dilectus.ext.eo.Pro declaratione tex.q dicit,† ſed ꝑꝑ qđ non va
luit primitus vti denunciatur,&c.vide Inn.ī c.vltra tertiā.ext.
36 eo.ſuper verſ.negauit. Vlt.in hoc §.no.duas glo. primo † glo.
verſ ſæpe , quæ ponit ſignificationē huius dictionis, ſæpe,quæ
d accipitur bis,vel ter.[d] de dictione,ſæpius,[e] habetur in l.veluti.
e ff.de eden.de dictione,frequenter.habuiſtis ſup de defen.ciui.§.
fi & ibi dixi. Secundo no.glo.ſuper ver.aduocatorum.quę di-
37 cit,quod† aduocati debent intereſſe diſputationibus,& publi-
cationibus teſtium,quod probat gl.per hunc §.& per l.ſi poſtu
38 lauerit.§.quæſtioni.ff de adul.† & ſic no.intellectum d.§.quę-
ſtioni.quia,quod aduocatus debeat intereſſe quæſtiooi , debet
intelligi.i.examinationi, an quis debeat torqueri, vel non. ita
videtur intelligere iſta glo.illum tex. quod tene menti.

ADDITIONES.

a Cum clamor. Vbi plene uide Fel uer in e glo.
b Præterea.Et ibidem plene uide per Fel.circa prin.uer in tex.ibi,continent.
c At qui ſemel.Vbi uide Pet.de Sa.& Bal. in d. auth.ſi dicatur.& in Mar. uer. teſtis & Pet.de Sa.etiam in d.auth.ſi dicatur.
d Vel ter.De qua dictione,uide per Spe.in titu de inquiſi §.1. uer. ſed qualiter. ubi ponit qualiter intelligitur. & adde quod habetur per Alb. de Roſa. in l.3. de legatis tertio.
e Sæpius.De qua dictione uide D.Ale.de Imo.in l.ſi idem. de iuriſd. omn.iud. & in l. ſcire de uer.obl.& in l.ſæpe de re iud & dixi in d.l.ueluti.alleg.in tex.§. hunc uer.in 2 not.ubi etiam per D.Alex.

1 *Examinatio teſtium,quod poſſit in cauſa ciuili cōmitti,in criminalibus ſecus, & de materia nu.8.& nu.10.& nu.13.*
2 *Vbi maius periculum,ibi cautius agendum eſt.*
3 *Iudex,qui examinat teſtes,debet eorum dicta ſub proprio ſigillo ſigillata remittere.*
4 *Publicatio teſtium ſit a iudice,qui eos examinari facit,*
5 *Teſtes in cauſis criminalibus,ex cauſa torquentur.*
6 *Teſtis teſtimonium dicit de ueritate,non de credulitate.*
7 *Teſtis teſtimonium dicit pro utraque parte.*
9 *Iudex propter cauſa magnitudinem,uel teſtium ſuſpicionem poteſt iubere abſentes coram ſe præſentari.*
11 *Examinatio teſtium poteſt a iudice committi,non habenti iuriſdictionem de uoluntate partium.& nu.ſeq.*
12 *Teſtes examinari poſſunt coram arbitro,& eorum dicta tenent.*
Arbiter nullam habet iuriſdictionem.
13 *Iudex examinationem perſonarum egregiarum committere poteſt etiam non habenti iuriſdictionem.*
Idem in infirmis,uel pauperibus,qui non poſſunt ad iudicem uenire.
14 *Practica qualiter ſcribat iudex committens examinationem teſtium iudici examinanti.*
15 *Iudex,cui committitur teſtium examinatio,an teneatur commiſſionē ſibi factam recipere.*
16 *Iudex in cauſa criminali,an teneatur ſtare examinationi teſtium facta per iudicem,cui facta fuit commiſſio,remiſſiue.*
17 *Diſpoſitio huius conſtitutionis,de qua l.loquatur.*
18 *Iudex debet iudicare in loco maiorum.*
Dilatio ad producendum teſtes exiſtens extra prouinciam, uel ciuitatē,quando danda eſt petenti,& quantam pecuniam deponat petens.
19 *Iudex,cui eſt commiſſa teſtium examinatio,non poteſt ſuper eorum reprobatione teſtes recipere.*
20 *Examinatio teſtium in cauſa criminali ciuiliter mota committi poteſt.*

§. Et quoniam. Iudex pōt committere teſtium exa-
minationem iudici illius terrę,vbi
ſunt teſtes,ſiue lis moueatur in vrbe , & teſtes ſiot in alia pro-
uincia,ſiue econtra,ſiue lis moueatur in ꝓuincia , & teſtes ſint
in alia prouincia,& iudex cui teſtium examinatio committi-
tur,dicta teſtium clauſa,& illius munimine roborata mittere
debet,his obtinentibus in cauſis ciuilib. in criminalib. autem
cogendi ſunt teſtes coram iudice venire,& ſi res exegerit tor-
mentis ſubiicientur.h d.vſque ad §.ſi vero dicatur,& habet ſex
partes Primo,recitatur ius antiquum. Secūdo,ponitur cuiuſ-
dam dubij exagitatio,& ipſius remotio. Tertio,ponitur præce
dentium ampliatio.Quarto ponitur præcedētium epilogatio.
Quinto,ponitur cuiuſdam q.deciſio.Sexto ponitur p̄cedentiū
reſtrictio,vt hēat locū in cauſis pecuniarijs,non aūt in crīalib.
Secunda ibi,in uer.multis.tertia in ver.ſancimus.quarta in ver.
1 illic.quinta in uer.teſtimonijs.ſexta in uer hęc oīa.†No.quod
in cauſa ciuili pōt fieri cōmiſſio examinationis teſtium,ſed in
criminali non,vt hic,& C. de fi. inſtr. auth. apud eloquentiſſi-
mū,hinc ſumpta,& no.in §.illud.ſ.de defen.ciui. & in l.3.§.itē
diuus.ff.eo.& ext.de teſti.cog c.1.de fi.inſtr.c.conſt.de iu.c.at ſi
clerici.in 4.glo.& 3.q.9.c.teſtes.& eſt rō quare in crīali cā non
pñt fieri cōmiſſiones teſtiū,vt colligitur in uer. in criminalib.
2 &c.†quia vbi maius periculum,ibi cautius agendū,vt l. 1.§.ſed
3 & ſi quis.ff.de Carb.edic.†Secūdo no.quod iudex , qui exami-
nat teſtes,dēt dicta teſtiū remittere ꝓprio ſigillo ſigillata,& eſt
rō,quia ſi aperta uenirent non poſſet amplius fieri ꝓbō per te-
ſtes, vt hic in ver.teſtimonijs.& gl.exponit ſuper ver.editionē,
4 quam declara, vt dixi ſ ꝓxi.§.†& ſic hēs hic tex. ꝙ qñ ſit cōmiſ
ſio examinationis teſtiū,publicatio teſtiū nō dēt fieri a iudice,
q eos examinat,ſed a iudice,qui examinationē ꝯmittit,vt hic,
& gl.no.hic ſuper ver.nō editur,io fi.& in d.auth.apud eloquē
tiſſimum.ad quod optime facit c.cōſtitutus.in fi.ext.de fideiuſ
5 ſorib.ubi eſt caſus.† Tertio no. ꝙ in cauſis criminalibus teſtes
ex cauſis torquent,ut d auth.ꝯtor.ſunt in glo.ſuper uer.ſortitā.
6 Quarto no.tex.ibi,& q̃ ſuot eis cognita,&c.ad duo. † Primo,ꝙ
a teſtis debet dicere teſtimoniū de ueritate , oon de credulitate[a]
de

ADDITIO

a De credulitate. Ad quam materiam adde,quæ habentur per D. Alex. de Imo.in conſ. 56.2.parte.& in conſ.93.3.parte.& in conſ.119 & in conſ. 132.1 par. & in conſ. 3.4.parte & Bar in conſ.incip.Raynerius Petri,& do Soc in conſ 159 incip.memoria præſentis conſultationis uer verū eſt,quod ſufficit,in 2.parte,& copioſiſſime vide per Fel.in c quoties.in prin.uer.gl ſi ibi,ex.titu Add. Bartho. Soc.in ſuo trac.fal len.reg 407 & conſ 204.incip verum eſt,ꝙ ſufficit,uol.2.

7 de quo ſ. de hẽ & Fal. §. ſi uerò abſũt. Secũdo no.† teſtis dẽt dicere
teſtimoniũ ꝓ vtraq; parte, ad idẽ, ꝙ habuiſtis ſ. eo. §. ſancimus
aũt ĩ fi. & p gl in §. vbi ĩ. de ſanctiſ. epiſ. vbi de hoc. facit l. teſtiũ.
8 C. eo. & ibi p Cy. † Vlt. gl. ſup uer. abũdantiã. ſumit tria no. q̃ ul
de. Op & uĩ, ꝙ in ciuilib. cauſis examinatio teſtiũ. nõ poſſit co-
mitti, ut d. §. illud. gl. ſol. hic, ꝙ iudex pt teſtiũ examinationẽ cõ
mittere, ſed nõ cogiĩ, ut ĩ ꝯrio. relinqĩ ergo iudicis arbitrio exa
9 minationẽ in ciuilib. cõmitti, ut patet ĩ hoc tex. † circa prin. ibi,
licẽtiã hẽre, &c. & ibi, poſſe ẽt a ꝓuincia, &c. & ſic ſm hanc ſol.
non refert, an teſtes producẽdi ſint abſentes, vel pñtes: qa ẽt qñ
teſtes ſunt abſentes, pt iudex iubere pñtari corã ſe, ſi hoc ei vide
biĩ, puta pp cãæ magnitudinẽ. vel pp teſtiũ ſuſpicionẽ. & iſto
10 caſu loquiĩ ꝑ al. §. illud. & ſm h. d. gl. † ꝙ a mõ nõ erit qõ de vna
ciuitate in aliã ciuidẽ ꝓuinciæ, an hoc poterit fieri, qa iudicis
arbitrio cõmittitur, vt hic, & d §. illud. & hanc ſol. no. idẽ Azo
in §. ꝑducẽdi. in ſum. C. de teſti. alibi gl. aĩr ſoluit. dicit. n. aut te
ſtes ſunt pñtes, aut abſentes. Primo caſu nõ põt examinatio cõ
mitti, ſed ipſe iudex dẽt ꝑ ſeipſum examinare, vt in ꝯrio. Secũ-
do caſu ſic, ut hic, ita no. in l. ꝯtra. C. de teſt. l. ſi qñ. facit ad idẽ, ꝙ
hẽs. ff. quemad. teſta. ape. l. cũ ab initio. & l. ſi quis ex ſignatorib.
Iſtã ſol. Doc. nõ curant, imo vĩ addere præcedenti ſol. dicenti,
ꝙ licèt in §. illud. all. pro ꝯrio. dicatur, ꝙ teſtes debent examina
ri corã iudice, non tñ ꝑ hoc ibi negatur quin examinationem
iudex poſſit cõmittere, vt hic. ꝙ olim potuerit iudex examina-
tionẽ ꝯmittere apparet in l. ſcire oportet. § oportet aũt. ff. de ex
cu. tu. & ibi no. & ita dñt Doc. in l. iudices. C. de fide inſtr. Alibi
ponit gl. aliã ſol. videlicet, ꝙ aut q̃rimus, an teſtiũ examinatio
poſſit ꝯmitti habẽti iuriſdictionẽ. & pt, ut hic: aut iuriſdictio-
nẽ nõ hñti, & non põt, vt ibi no glo. videlicet in d. auth. apud.
11 Et ſic no ſm hanc ſol ꝙ † teſtiũ examinatio non poteſt a iudi-
ce cõmitti non habenti iuriſdictionẽ, vt hic, qđ intellige uerũ,
niſi fieret de partium voluntate, qa tunc poteſt fieri cõmiſſio
etiã nõ habẽti iuriſdictionẽ. & ꝙ iſtud ſit uerum, probatur ſic.
teſtes poſſunt examinari corã arbitris, ẽt de partiũ volũtate, &
eorũ dicta tenent, vt patet in l. cũ antea. in fi. C. de arbi. ff. de re
iu. l fi. ext. de teſt. c. pñtata. certũ eſt, ꝙ arbitri nullã habent iuri
ſdictionẽ, ſed mĩ notionẽ, ut l. ait prætor. ff de re iu. & no. in l. ſo
12 let. ff. de iur. om iud. hoc uerũ puto rĩr. fallit † in egregiis perſo
nis, ad quas dicit l. ꝙ iudex dẽt mittere unũ de miniſtris ſuis,
vt ĩ. de ſanct. epiſ. § nulli. & auth. ſed iudex. de epiſ & cler. 11. q.
1. c. nec honore. facit l ad egregias. ff. de iureiu. Et ſic vĩ ſimpli-
citer verũ, ꝙ iudex pt ꝯmittere examinationẽ taliũ teſtiũ, q ſũt
a egregiæ pſonæ, ᵃ ẽt nõ hñti iuriſdictionẽ, vt in dictis iurib. & vĩ
ẽt caſus ſm unã lec. in c. 1. ext. de teſt. cog ibi, nũcio quẽ ad hoc
miſerat. &c. ꝓut ibi loquitur in egregiis pſonis, uel debilibus,
uel infirmis, vel pauperib. q nõ poſſunt ad iudicẽ uenire. Idem
in c. ſi qs teſtium eo. tit. niſi reſpondendo dixeris iſtud eſſe ve-
rũ de partium voluntate, vt vĩ velle Spe. in titu. de teſt. §. quaſr
ver. põt ẽt iudex. Inn. tñ vĩ nelle. ꝙ de iure canonico, ex partiũ
voluntate examinatio teſtium gñaliter poſſit committi, nõ ha
benti iuriſdictionẽ, ut ipſe videtur velle in c. qñ ꝯ falſam, ſuper
ver. publicat 1 ext. de ꝓb. in eo, quod dicit ſimpliciter teſtiũ cõ-
miſſionẽ poſſe fieri. ẽt in examinatione. Sed ꝯriũ ipſe vĩ velle ĩ
c. cum Bertholdus. ſup ver. alus. in fi. ext. de re iu pro prima op.
Inn. vĩ caſus in c. 1. ext. de teſt cog. ibi, uel nuncio, &c. intelligẽ-
do illud c. gñaliter in quibuſcunq; perſonis, ſm opi. Vincen.
ibi poſitã, q̃ eſt ſecunda lect. illius c. de quo vide, vt hodie habes
de offi. dele. c. 1. in cle. & qd no. Spe. in tit. de teſt. §. nũc tractãdũ.
circa prin. in ver. licèt aũt dixerim, &c. ĩ ver. itẽ ad off. ñ, &c. cui
ꝯiunge dictum ver. poteſt ẽt iudex, qui eſt ſub d. §. quaſr. eo. tit.
13 Reperio ẽt circa iſtud ꝯriũ quartam opi. vt † in cã criali nullo
mõ poſſit teſtium examinatio committi, & de hoc nullũ du-
biũ eſt. Sed in cã ciuili diſtinguitur, aut eſt cõſuetudo regionis,
ꝙ cõmiſſio fiat, & fieri poterit, aut nõ. & nõ poterit fieri, & ſic
ſm hoc regionis ꝯſuetudo ſeruatur, vt l. 3. in fi ff. de teſta. Fallit
in caſib in qb. dẽt fieri cõmiſſio, vt l. ad egregias. præalle. Illam
14 ſol. ponit gl. 1. q. 2. §. teſtiũ. in 1. gl de qua opi. nõ curo. † Quæro,
video ẽt, ꝙ in cã ciuili poteſt cõmitti teſtium examinatio, quid
debet facere iudex cõmittens examinationẽ, & quid debet fa-
cere iudex, cui examinatio eſt cõmiſſa? Rñdeo, iudex examina-
tionẽ cõmittens dẽt ſcribere iudici loci, vbi ſunt teſtes, vt ipſe
vice ſua teſtes recipiat, & examinat diligenter. ipſe cui cõmitti
tur dẽt teſtes examinare, & eorũ depoſitiones incluſas remitte
re, vt hic. liẽ ſcribet ſignificando iudici cãm, quare ſit fides teſti
bus adhibenda. iſta practica ſumitur ex tex. in c. cõſtitutus. ext.
15 de fideiuſ. † Quæro, an iudex, cui cõmittitur teſtium examina-
tio, teneaĩ ſibi cõmiſſionem factam recipere, ad rogationẽ iu
dicis cõmittentis? dic, vt no. Spe. in tit. de iu. dele. §. iam nunc.
16 verſ. ſed ſecundum pmiſſa. † Quæro, video, ꝙ in criminalib. iu
dex cauſæ per ſe debet teſtes examinare, pone, ꝙ ipſe nõ exami-
nauit, ſed aliter cui examinationem cõmiſit, an erit ſtãdum di
ctis talium teſtium? dic, vt no. in l 3. §. ideoq: diuus. ff. eodem.
17 † Quærit gl ſuper uer. legem. dicitur hic, & qui l. & c. de qua l. fit
mentio? dicit gl. de l. iudices. C. de ſide inſtrum. & quid addatur
illi l. per hunc §. no. in gl. iſta: ſed tu dic ſm Iac. de Bel. ꝙ hic fa-
cit mentionem de quadã l Græca, q̃ præceſſit illam l iudices. vt
ibi no. No. quod ſm l. iudices, poterat fieri commiſſio exami-
nationis teſtium a iudice, ſiue lis verſabatur Romæ, ſiue in pro-
uincia. addit tñ iſte §. ad l. iudices. vt in crialib. nulla fiat cõmiſ-
ſio examinationis teſtiũ, & iõ ſuper d. l. iudices poſita eſt auth.
apud eloquentiſſimum, &c. hinc ſumpta. Quærit gl. dĩ hic illa,
videlicet diffinitiua ſnĩa, &c. qd velint dicere iſta verba? dic, vt
ſn gl. ſed aduerte finem ipſius, dũ dicit in ſucceſſib. põt iudica-
re, ſi aliàs ſolet eſſe conſuetudo, vt l. ſi eum dies. alleg in gl. quia
iſtud, quod dicit gl. non procedit in arbitro, q nullum habet lo
18 cũ, ſeu ſedẽ: † ſed ſecus eſt in iudice, quia ille dẽt ſequi locum,
& ſedẽ maiorum, vt l. pe. §. fi. de iuſt & iu. ita tenet Iac. de Are.
19 in d. l. pen. §. fi. ff & C. de eman. li. † Quæro, dĩ hic, ꝙ in crimi-
nalib. nõ hẽt locũ commiſſio examinationis teſtium. pone, qđ
ego, q habeo cãm criminalẽ, vel ciuilem, dico me habere teſtes
in alia ciuitate, vel prouincia, & eſt fortè cauſa ciuilis ita ma-
gna, qđ iudici vĩ, quod teſtes debeant corã eo produci, peto di-
lationem ad tales teſtes producẽdos: eſt ne aliquod remedium
ꝯ me, ne iſtam dilationem petam calumnioſe? dic, quod ſic, qa
iudex antequam iſtã dilationem cõcedat, dẽt facere me depo-
nere tantã qtitatẽ pecuniarũ, q̃ ſufficiat ꝓ expenſis teſtiũ in ve-
niendo, eundo, & ſtando, ita eſt hodie prouiſum p c. conſtitu-
20 tus. § fi. de reſc lib. 6. † Vlterius q̃ro, an cui eſt commiſſa teſtiũ
examinatio ſuper negotio principali, poſſit teſtis recipere ſup
ipſorum reprobatione. dic, ꝙ nõ. vt no. Inno. in c. licèt cãm, de
21 prob. in gl. ſuper ver. potuit. † Quæro, vos videtis hic, quod in
ciuili põt committi teſtiũ examinatio, in criminali verò non:
qd ſi de crimine agitur ciuiliter, an poterit fieri cõmiſſio exa-
minationis teſtiũ. ſed certè omiſſis his, q̃ poſſent dici ꝓ, & ꝯ gl.
b eſt qđ ſic, ᵇ vt no. in c. 1. ext. de iud. li. 6. qđ perpetuò tene menti.

ADDITIONES.

a Egregiæ perſonæ. Tu ad hoc vide omnino do. Fel. in c. ſi quis teſtium, eo. tit. ver. glo. 1. ibi, ad egregias & plene no.

b Quod ſic. Au, & quando in cauſa criminali iudex examinationem committere poſſit, vide Fel. in c. cum cauſam de teſtis ext gl cum plu ſeq.

1 *Teſtes, qui admittantur, & qui admiſſi repellantur.*
2 *Seruus non poteſt eſſe teſtis, & quando. & nu. 4. & ibi quando torquetur.*
3 *Sacramento vnius quando credatur.*
5 *Seruus cum tormentis ad indicium faciendum, non ad plenam probationem admittitur.*
6 *Seruus quãdo agitur de eius dominio inter duos dominos, an interrogabitur.*
7 *Statuliber. vel adſcriptitius, an admittatur in teſtem.*
8 *Monachus, quando admittatur in teſtem. item,*
Quando vnus de collegio. item,
Quando canonicus regularis.
9 *Hæreticus quando admittatur in teſtem, remiſſiue.*
10 *Manumiſſio, an probetur per teſtes omni exceptione maiores.*
11 *Teſtis vnus licèt non faciat probationem, tamen præſumptionem facit.*
12 *Iudex admittit exceptionem cum proteſtatione, ſi debet de iure.*
13 *Exiſtens in peccato mortali, an admittatur in teſtem.*

§. Si verò dicatur. Si teſti ſeruitus opponatur, & ipſe ſe liberum a natiuitate di-
cat, eius teſtimonium admittiĩ, ſeruitutis q. diſputationis tpe
ſeruata. Si vero ex manumiſſione ſe liberũ dicat, tunc anteq̃ ad
teſtimoniũ admittaĩ, debet de ſuo iure docere, niſi alibi dicat
ſuas pbõnes hẽre: quo caſu pſtito iurõ, ꝙ in prõptu ꝓbõnes ha-
bebit, ad teſtimoniũ admittetur. hmõi ſeruitutis diſputatione
1 tpe ſuo ſeruata. h. d. vſq; ad § ſi qs verò dicat. † No ex iſto §. qđ
qdam teſtes ab initio repelluntĩ. ita qd nunq̃ admittunĩ: qdã te
ſtes admittunĩ, ita qđ poſtea fides eis nõ hĩ. vt hic, & inf. prox.
a § idẽ dicit gl. hic. & in 2. q. ſuper ver liberum. † Secundo no. qđ
ſeruus nõ põt eſſe teſtis, vt hic. & l. qñ. C. eo. ff. de teſt. l. q teſtõ. §.
3 ſeruus. Tertio no. in ver. ſi verò in aliã, qd † crediĩ ſacro vnius.
concor. ſunt in gl. ſuper ver. iurauit. Ad quas ꝯcor. adde, quod
4 habes in tex. & gl. in c pñtiũ, ext. de teſt. † Op. & vĩ, quod ſeruus
poſſit eſſe teſtis, vt C. de teſt. l. 1. § teſtes. inſti. eo. Sol. vt in gl. ſup
ver. ita ſit, & quod no. in d. l. circa quartũ intellectũ. vide Azo.
in ſum. Inſti. de teſt. or. circa fi. & Dy. & Iac. de Are. in l. teſtium.
ff. de teſt. Quærit gl. ſuper dicto verſi. ita ſit, ſi teſtimonium ſer
ui nõ valet, qñ habent locum ll. quæ dñt, ſeruos ſoi querl. dicit
gl. qñ teſtis interrogabitur de facto ſuo: quo caſu interrogatus
torquebiĩ ẽt nõ pcedentib. indiciis. & illã opi. ponit gl. ſub du-
bio fortè in l. interrogati. C. de qõni. videlicet, ꝙ nõ torqueaĩ,
niſi pcedentib. indiciis, niſi qñ interrogabitur de facto ſuo. hãc
opi. firmat gl in l. cum ꝓbõ. ff. de ꝓba. licèt gl. ponat ſcdam opi.
hic, & in l. ſerui. 1. rñ. ff. de teſt. ſi verò ſeruus nõ interrogareĩ de
facto ſuo, ſed de facto inter extraneos, tunc nunq̃ torquebiĩ. ni
5 ſi pcedentib. indiciis, vt l. 1. in prin. ff. de qõ. † Quæro, ad quãtã
ꝓbationẽ admittitur ſeruus, vt teſtis cum tormẽtis? rñdeo nõ
ad plenã. ſed ad indicium faciendum, ita no. gl. in l. 3. §. lege Iul.
ff. de teſt. facit qđ no. in l. ſeruos. C. eo. & ff ſi ex no. cau. agatur.
6 l. 2. §. 1. † Quærit gl. quid ſi inter ſeruum, & dominum agiĩ iudi
cium liberale, ꝯtra ſeruum dicentẽ ſe liberum, vel quid ſi aga-
tur

tur inter duos de dño eiuſdē ſerui. & agiṫ rei ven. an interro-
gabiṫ ipſe ſeruus ꝯ quem agitur. vel de cuius dño tractatur? gl.
dicit hic qđ ſic, de quo dic vt no. C. de rei uen. l. cum ſup. & no.
7 ff de qō. l. de min §. 1. †Quærit gl. ſup uer. ita ſit, circa medium,
an ſtatuliber, vel adſcriptitius admittaṫ in teſtē? dic ut in glo. &
8 in auth. ſi teſtis. C. eo. †Item quærit gl. quid de monacho. dic vt
infra, de mona. § trāſgrediamur. & ibi hṫ, an vnus de collegio
a ſuo, pro collegio admittatur - in d. auth. ſi teſtis. vbi gl. idē dicit
9 in canonico regulari. Quærit gl †quid de hæreticis, an poſſint
eſſe teſtes. gl remittit ad l. qm̄. C. de hær. dic vt ibi p gl. & Doc. in
l. 1. C. de ſum. tri. & ſi cath. & quod no. in d. l. 2. §. lege Iul. ff. eo.
Quæro, quæ ſit rō diſtinctionis huius §. dic, ut in gl. ſup uer.
10 libertum, in fi. q̄ etiā in prin. ſui quærit. † Pone quod patronus
non vult oſtendere inſtrumentum manumiſſionis, uel non
fuit factum, uel libertus nō vult eo vti, an poterit libertus pro
bare de manumiſſione p teſtes, omni exceptione maiores? dic
vt in gl. pro cuius declaratione uide quæ habes in tex. & glo. 2.
11 q. 9. §. ſoli teſtes. †Vlt. gl. ſuper ver. iurauit. inducit hunc tex. qđ
licet vnus teſtis nō faciat plenam probationem, facit tñ p̄ſum-
ptionem de quo dic, vt p gl. & Doc. in l. bonæ fidei, C. de iureiu.
& in l. admonendi. ff de iureiu & in l. Theopōpus. ff. de do. prel.
12 †Iac. de Bel. inducit hunc tex. in arg. de q. vos uidetis, quod ſi
quædam exceptiones opponuntur ꝯ teſtem tempore diſputa-
tionis, reſeruantur, ut hic, & infra proxi. §. & ſic facit in arg. qđ
iudex poſſit exceptionem admittere ſub proteſtatione, ſi debet
de iure admittere, de quo dic, ut in gl. in c. cum contingat. ext.
de offic. deleg. Item ipſe inducit hunc tex. ad duo, & format
13 vnā q. † an exiſtens in peccato mortali admittatur in teſtem,
de quib. dic, ut plene per eum.

ADDITIO.

a *Admittatur.* Adde Fel. in c. inſuper, per totum commentum. de teſt. ubi plene no.

1 *Teſtes propter inimicitias repelluntur, & qua inimicitia repellat teſtē, et n. 3.*
2 *Teſtes reprobatory in perſonas teſtium aduerſariorum poſſunt publicatis teſtibus produci.*
4 *Teſtis inimicus reconciliatus poſt teſtimonium dictum, an admittatur.*
Reconciliatio teſtis inimici. quando faciat ipſum idoneum.
5 *Exceptiones contra perſonas teſtium quo tempore obiiciantur, & etiam contra eorum dicta, & nu. 7.*
6 *Teſtium dicta qui recepti ſunt abſente parte per contumaciam, ſunt nulla.*
Cohabitans cum inimico, an repellatur a teſtimonio.
8 *Exceptiones contra perſonas teſtium iudex poteſt facere quod ante publicationem probentur.*
9 *Teſtis qui dicit ſe inimicum, uel infamem, ut euitet ne teſtificetur, an eius aſſertio ſibi proſit, quod ſic.*
10 *Differentia inter litem, & cauſam, remiſſiue.*

§. Si quis verò. Inimici noti a teſtimonio repelluntur, inimici aūt ignoti ad teſtimonium
admittunṫ ſaluo iure tpe diſputationis h. d. & hæc vṫ mihi ue
ra lec. & hēt duas partes. Nā primo loqṫ de inimicis notis, ſecū
do de ignotis. Scda in uer. ſi uerò aľr, & iſtā lec. tenet hic Iac. de
Bel. nā inimicitia præcedens ex criminali actione oībus eſt no
ta, ſed hodie q̄ oriunṫ ex alijs cauſis nō sūt ita notæ, nec p̄iu ita
1 de facili ꝓbari. † No. ꝙ per inimicitiā · teſtes repellūtur, vt hic,
a & l. 3. circa prin. ff eo. & C. eo. l. ſi quis teſtib Sed aduerte. qa q̄-
dā eſt inimicitia, quæ nō impedit teſtes examinari. ſed poſt exa
minationē publice diſputabiṫ an ſit talis inimicitia, q̄ debeat te-
ſtes repellere, ut hic dṙ ꝙ iudicis arbitrio relinquiṫ, & ita īelliḡ
git gl. hūc tex in l. 3. circa prin. ff eo. ſup uer. inimicitia. licet gl.
hic ſup uer. abſit, in prin uideatur prædictis ꝯdicere ſaltē in pri
a mo mēbro. † Secūdo no. ꝙ poſt publicatas atteſtationes p̄t quis
ꝓducere teſtes ad reprobationē teſtiū aduerſarii, ut hic in ver.
nō aliter, & C. eo. auth. ſi teſtis. uer. ſi uerò dicaṫ, q̄ ſumiṫ eſt iſto
3 §. de quo habuiſtis. ꝫ. e. §. qa uerò ſæpe, in gl. mag. † Quæro q̄ ini
micitia repellat teſtē ab ipſo initio, ita ꝙ teſtes examinari nō
p̄nt. Rň. inimicitia q̄ reſultat ex crīali accuſatione. Itē, qñ duo ſe
odiunt ad mortē. quia mortē ſibi minantur, circa quod dic, vt
ibi no. ſup uer. crīe, & in l. licet. ff de arbi. Nā iſtis duob. modis
dñr inimicitię capitales, & repelluntṫ teſtes, ita ꝙ ad teſtimoniū
non admittanṫ, licet per alias inimicitias nō repellantur a te-
ſtimonio. ſed debēt ī tpe diſputationis reſeruari, ita tenet Inn.
in c. cū oporteat. ī gl. pe. ext. de accu. & uida. qđ ipſe no. in c. ex
parte, e ti. in gl. 4. & uide gl. ff. e. l. 4. ſup uer. inimicitia. Ia. de Bel.
hic diſtinguit inter inimicitiā notā, & ignotā & ſm illā op. po
nit hic caſū, & circa p̄dicta uide gl. ibi all. ad mām huius §. & vi
de Ber. in c. ex parte. ſup uer. notabiles ext. eo. ubi ipſe vṫ concor-
dare cū p̄all. dicto Inn. & uide Azo. in ſum. C. e. & ita repelluntṫ
odioſi. Quęro in uer. ſi uerò aľr, hic dṙ, qđ hmōi q̄ōnes reſeruā
tur tpe diſputationis, q̄ro. poſt teſtiū publicationē tpe diſputa-
tionis ex qb. odijs, uel litib. pecuniarijs repellet iudex teſtes. uel
eis nō obſtātibus eos admittet? dic ut in glo ſup uer. odioſis. &
in uer. q̄ſtiones, & no. eas, & idē no. ēt gl. in auth. ſi dicatur. C.
eo. Quæ inimicitiæ repellāt teſtes teſtificando, uide quod plene
b no. ext. de acc. c. cum oporteat. b 3. q. 5. c. accuſa. ext. de ſimo. c. p
tuas. ut li. non ꝯt. c. accedēs, el 3. in gl. ſed nonne, & uide quod
tangit gl. in l. 3. in prin. ſuper ver. inimicitia. ff. e. Quęrit glo. ſup
4 ver. nō adſit quid † ſi poſt dictū teſtimoniū facta ſit poſtea re-
cōciliatio, an valeat teſtimoniū? dic vt gl. in fi. & no. ·. ā, & vide
qd de p̄teritis inimicitiis, reconciliatione ſecuta, ext. de ſimo.
c. p tuas. ſi. n. non erat reconciliatio facta p̄teritæ inimicitiæ re
pelluntṫ, vt 3. q. 5. c. accuſatores, & idē ſi recōciliatio ſit facta de
p̄nti, vt d. c. p tuas, in fi. ſuper ver. capitali, & d. c. accuſatores, 3. q.
5. & ſm illā gl. c. p tuas. intellige hūc tex. hic dū dicit, donec de
crimine iudiceṫ, & c. qui tex. innuit. qd finita cā p̄ncipali teſtis
poſſit admitti, & ita intelligit gl. tex. hunc, in l. 3. circa prin. ſup
ver. inimicitia. ff eo. qa intelligit finita cā principali, & reconci
liatione ſecuta, & intellige ēt, ꝙ reconciliatio nō ſit mō de re-
centi, vt in gl. c. p tuas. ſup ver. capitali, in fi. aliàs ita repelleretur
teſtis pp inimicitias p̄teritas, ſicut pp p̄ntes, vt d. c. accuſatores,
3. q. 5. & ibi no. & ſm hunc intell illa verba, donec de crīe iudi-
ceṫ, & c. dēnt ꝯſtrui poſt illa verba. adeo infeſtus, vt dicat, ille q
adeo eſt infeſtus. nō adſit ad teſtimoniū. poſt ſnīam vero ſic, vt
mō dixi. ſed poſſum dicere. qđ hic tex. nō velit hoc dicere, ſed
velit dicere, q eſt adeo infeſtus, ſubaudi ꝙ velit admitti ad teſti
moniū. donec iudiceṫ de crīe. i. pendente accuſatione crīs, iſte
talis nō adſit ad teſtimoniū, ſed repellaṫ, & ſic verba ꝯſtruunṫ,
5 vt iacent. Quæro, † quo tpe ſit obiiciendū teſtib. dñt Doct. aut
quis vult obiicere ꝯ pſonā, aut ꝯ dicta. Primo caſu ille, ꝯ quem
teſtes ꝓducunṫ, dēt ab initio ꝓteſtari exceptiones quas hēt, vt
teſtem ab initio repellat, vel tpe diſputationis reſeruenṫ, aliàs
ſi non ꝓteſtatur. vṫ approbare perſonā, quā de facili p̄t hēre no
tā. Secundo caſu, qñ vult obiicere ꝯ dicta, tūc ſunt ſaluæ excep.
ꝯ dicta ēt nulla ꝓteſtatione p̄miſſa. rō, qa quis nō vṫ approbare
6 dicta q̄ ignorat, ita no. Doc. ī d. auth. ſi dicatur. C. eo. & † ex hoc
dñt ipſi, qđ ſi abſente parte p cōtumaciā recipianṫ teſtes, dicta
hmōi ſunt nulla proteſtatione non p̄miſſa, vt l. ſi qñ. & l. fi. C. e.
& ꝫ. eo. §. & hic verò. Tu vide circa hanc diſt. quā ponit tex. in
7 c. p̄tiū. ext. e. & ibi no. † Sed q̄ro, hic videtis, ꝙ inimicus a teſti-
monio repellitur, ſed qd de habitante cum inimico. vṫ idē arg.
extra de acc. cum oporteat. & in c. repellatur, de quo per Spe. in
ti. de teſt. §. 1. in prin. ver. itē de cohabitante, vide p Doc. l. ſi quis
8 teſtib. C. eo. in 8. q. † Quæro, videtis hic quod q̄dā excep. reſeruā
tur ꝯ teſtes tpe diſputationis poſt publicationem, vt hic, & ſup.
prox. § an ſit verum hoc indiſtinctè? dic quod ſic, niſi iudex ex
cā voluerit, ꝙ añ publicationē ꝓbentur puta, qa iudex videret
illum, ꝯ quem teſtes producūtur malitioſe hoc opponere, hoc
9 vṫ no. in c. cū cām ext. eo. in j. gl. † Quęro, vos videtis hic, & in p̄
ce. §. ꝙ ſeruus & inimicus a teſtimonio repelluntur. pone, aliqs
producitur in teſtē, iſte talis teſtis, vt teſtimoniū euitet. dicit ſe
ſeruū, inimicū, vel infamē, an ſtetur ipſius ſimplici aſſertioni.
Inn. tenet, ꝙ ſic, qa nō eſt veriſiľe, ꝙ tantā ſuam turpitudinem ꝯ
ſe allegaret, vt ipſe no. in c. inqſitionis, ext. de acc. & in Spec. de
teſt. § 1. verſ. qd ſi teſtis dicit, facit qđ no. in d. c. cū cām, & in c.
10 1. ext. de excep. ſup ver. confir. † Vlt. no. gl. ſuper ver. lis, q̄ ponit
dfiam inter litem, & cauſam, & no. C. eo. l. quoniam. a. §. 1. & l.
1. ff. eo. C. de trāſa. l. cauſas, & dic, vt ī c. ex parte, ext. de ver. ſign.

ADDITIONES.

a *Propter inimicitiam.* Vide Fel. in c. quoties, ver. & conſidera quia iudex arbitratur, ext. de teſt & idem etiam propter amicitiam, vt ibi per eundem, verſ. no quinto. & dominum Phil. Decium in c. poſtremo, in gl. 1. circa fi. ext de appella.
b c. cum oporteat. Et ibidem vide Fel. plene, & hic no. ver. & iſtud, cum plu ſequen. & in cap quoties, ver. no. quarto, de teſt. & quod ibi dixi in apoſt. & quod per eum in c. cauſam. de offi. deleg.

1 *Proxeneta vtraque parte conſentiente admittitur.*
2 *Mediatores, quando cogi poſſint ad teſtificandum.*
3 *Proxeneta, an altera tantum parte volente poſſit teſtificari, quod ſic volens, aliàs non cogitur.*
4 *Aduocatus, tutor, curator, & procurator, quando poſſint teſtificari.*

2
1 §. Quoniam verò. a † Mediatores, ſeu proxenetæ vtraq; parte ꝯſentiente ad teſti
moniū inuiti cogunṫ. altera parte conſentiente volētes tm̄ mō
admittunṫ. h. d. Quæro pro decľone tex. qd vult hic dicere me-
2 diatores, dic. i. proxenetæ. † Et ſm hanc lect op. & vṫ, ꝙ media-
tor cōpellatur dicere teſtimoniū. vt l. ſi qñ. C. e. l. 3. § exhibere. ff.
de tab. exhib So. illud eſt verū rľr. Fallit in proxenetis. q nō p̄nt
cogi, niſi vtraq; parte conſentiente. q̄ āt ſit rō, dic vt in glo. hic
ſup ver ꝓhibere, q̄ gl. tenet idē, ſiue proxeneta accipiat pretiū, ſi
3 ne non: qd tene menti. Quæro & reuoco in dubiū, † an altera
parte tm̄ volente ꝓxeneta ad teſtimoniū admittaṫ. Dicit gl. 1. ꝙ
ſic, ſed nō cogitur, & hoc vṫ ꝓbare exp̄ſſe hic tex & hoc tenet
Azo. C. eo. in ſum. in prin. §. itē dixerūt, & iō gl. q̄ eſt ꝫ. de inceſt.
nu. ī fi §. ſi verò moriantṫ, ver ꝙ ſi ad numerationē. dt ꝙ ꝓxene-
ta fert teſtimoniū vtraq. pte volēte, & nō aliter, ſubaudi, ſ inui-
tus. Volens āt ad teſtimoniū, & altera tm̄ parte volente admit-
titur, ſic etiam intellige, qđ no. 1. q. 1. c. ſi quis epiſcopus hēns,
ſecun-

ADDITIO

a *Quoniam verò* Ad huius tex materiam vide Arch. in c. inſuper, de teſt & do. Ant. in c. dilectorum, de teſt cogen. & in c. cum dilectus, de ele & glo & omnes in eo. et. in 6. & do. Abb. in c. fraternitatis in fi. & c. ex literis, in prin. de tranſa.

4 ſm vnã lec.† Alia lectũ eſt q hic loquitur in mediatore.i.in tu-
tore,curatore,aduocato,& ſecundum hanc habes,q tutor, cu-
rator,& aduocatus vtraq; parte volente poſſint eſſe teſtes,& te
ſtificari cogantur, vt hic ſecundam hanc lectu. An ãt altera tñ
parte volente poſſint teſtificari,dic vt habes in l.fi.ff.eo.& l.qui
teſtamento,§.1.& ibi per Dy.ff.de teſt.vbi no. de tutore autem
dic, vt no.in d.l.fin. & l.deferte.§ idem decreuerunt, ff de iure
fiſ.vbi per gl.& Dy. & etiam ibi d.Old. & vide Inn.extra, eo.c.
Romana,quæ olim erat extrauagans,hodie eſt eo.tit.lib.6.

1 *Teſtes quando producuntur, aduerſarius citatur.*
2 *Pars,contra quam teſtes examinantur,debet intereſſe,quando iurant.*
Teſtes debent in ſecreto examinari.
3 *Teſtes,qui examinantur ante litem conte.debent in ſecreto examinari.*
4 *Aduerſarius poteſt contra teſtimonium ferendum facere quaſtiones.*
5 *Teſtes quando producantur ante litem conteſt.*
6 *Teſtes ad æternam rei memoriam,quando produci poſſunt ab actore ante li tem conteſtatam,& eorum dicta publicentur,& nu. 8.*
7 *Teſtes producti per reum ante litem conteſtatam,& ad æternam memoriã, pro ſui defenſione non publicantur.*
9 *Teſtes ad æternam memoriam,quando examinantur,quia timetur de morte, vel diutina abſentia ipſorum, procedit in cauſa ciuili, ſecus in criminali.*
10 *Poſſeſſor,qui poteſt deducere ius ſuum etiam per modum exceptionis,& pe- tit examinari teſtes ante litem conteſtatam,an vt actor, vel vt reus peta- tur, remiſſiue.*
11 *Timere de morte,vel abſentia teſtium,quando dicatur,vt poſſint teſtes exa- minari ante litem conteſtatam,vel quę ſit alia rationabilis cauſa.*
12 *Citatio quæ requiratur,quando abſente aduerſario teſtes ante litem conteſta tam producuntur.*
13 *Publicatio teſtium,inſtrumentorum,teſtamentorum,& priuilegiorum,qua- liter fiat, remiſſiue.*
14 *Teſtes quando producuntur parte citata, & abſente, licet in publicatione in perſonas ipſorum opponere.*

§. Et hic verò. Teſtes ante lit.ꝯteſt.ex cã pñt produci
aduerſa parte litẽ citata , vel ea parte
pñte,vel abñte,& venire nolente,integro iure ſibi reſeruato ad
diſputandum ſuper eorum dictis,omnibus ll. antiquis de hac
mã loquentib.huic l.nõ ꝯriis confirmatis.h.d.iſte §. & hẽt qua
tuor partes. Primo ꝯſulitur illi,qui vult ꝑducere teſtes,vt ꝑdu-
cere poſſit.Scđo ꝯſulit̃ circa fraudes aduerſarij.Tertio cõſulit̃
ẽt aduerſario,ꝯ quẽ teſtes ꝑducuntur.Quarto ponitur antiqua
rũ ll.ꝯfirmatio,& diuulgatio ꝯſtõnis huius.ſcđa in ver.ſi verò
noluerit.tertia in verſi q̃cunq;.quarta ibi, oĩb.aliis.No.ex hoc
1 §.tria.†Primo,q aduerſarius dẽt ad hoc citari,qñ teſtes ꝑducũ
tur,ad idẽ faciant concordantiæ gl.q̃ eſt ſuper verſ.pñtem po-
ſitæ in prin.ipſius gl.ſed melius.C.e.l.ſi qñ.ext.eo.c.in noĩe dñi.
2 Scđo no.q † ille ꝯ quẽ teſtes ꝑducunt̃, dẽt atteſtationes audire
a iudice.i ſacramentũ,qñ iurant,q quidam intelligunt.i dicta
teſtiũ ꝑductorũ.ſed tu dic,q debeat audire atteſtationes.i.ſacra
mentũ,qñ iurant,nõ ãt dicta teſtium,ſed teſtes dẽnt in ſecreto
a examinari,ᵃ hoc ꝓbatur in l.nullũ.C eo & c.venerabili,eod.tit.
& hoc ẽt tenet gl.hic ſuper dicto ver. p̃ſentem, circa medium.
3 † & q ẽt añ lit. conteſt.dẽnt teſtes examinari in ſecreto, tenet
gl.in auth.ſed & ſi quis C.eo.hinc ſumpta.idẽ no.in c.in nomi
ne dñi.ſuper ver.audire.in fi.gl ext.eo.quod c.fuit ſumptum ex
4 hoc tex vt ibi no.Et no.qđ hic docet qñ † aduerſarius p̃t ꝯ te
ſtimonium facere qõnes,qđ no.pp intellectũ.l.ſi poſtulauerit.
§ qõni ff de adul de cuius §.intellectu vidiſtis.ſ̃.eo.§. qa verò,
5 & ſepe ibi dixi.†Tertio no.q teſtes producuntur ante lit.ꝯteſt.
ſed ad hoc opponitur.& vr̃ q lite non ꝯteſtata, non pñt teſtes
recipi,ext.vt li non ꝯte.c.1.& 2.& ibi in rub.Sol. rr̃ lite non ꝯ-
te.teſtes non pñt produci,vt in ꝯrijs.Fallit in caſu huius §.vide
licet,qñ timetur de morte teſtis,vel abſentia diuturna , & hoc
caſu loq̃tur hic,& ſm hãc lec.loq̃tur in actore,q timet de mor-
te,vel abſentia diuturna teſtiũ,vel eorũ valetudine,& hanc ſol.
ponit tex.in c.qñ frequenter,in prin.§.1 ext.vt li.non ꝯteſ Sed
ꝯ hãc ſol oppo.& vr̃, q ẽt vbi nõ timet̃ de teſtium morte,vel
abſentia diuturna,vel valetudine poſſint teſtes ꝑduci,ante lit.
ꝯte.vt C de vſu.pu l pen.ff.de teſt.l.curent.Solu. aut loq̃mur in
actore:& tunc ante li.ꝯteſt.nõ p̃t teſtes ꝑducere,vt ſ̃.dixi,niſi ĩ
dicto caſu,ita loq̃tur hic ſm iſtã lec.Aut in reo,& tũc p̃t añ lit.
ꝯteſt.ad ſui defenſionẽ ꝑducere teſtes,ẽt ſi nõ timeat̃ de mor-
te teſtiũ,valetudine,vel abſentia diuturna, vt ĩ legib.ꝯrijs, & ꝓ-
batur hoc in c.ſignificauit,& c.Albericus,ext eo.& ext.vt li.nõ
ꝯte.in d.c.qñ §.ſunt & alii.Et rõ diuerſitatis inter actorem,&
reũ eſt,vt dt gl.hic ſup dicto verbo,pñtem,in fi.ꝯ rõnẽ no.& ſic
ſm gl.hic poſitã,hic tex.loq̃tur ĩ actore volente teſtes ꝑducere,
ante lit.conte qa timet de morte,vel abſentia diuturna,vel va-
letudine.ſ teſtium,& ſm hanc lect.q hic tex.dt, publicabũtur,
expone.i.ĩ publicam ſcripturam deducentur,non aũt dicta te-
ſtium publice legẽtur,vt dicit gl.ſuper ver.diſpoſitiones.Et eo
dem mõ exponit gl.ſuper verbo,publicare,qd ponitur ĩ auth.
ſed et ſi qs.C.e.dicit,n.publicare voluerit.i.per publicã manum
authenticari,non tñ in aperto , qa nõ poſſent poſtea teſtes ꝑ-
duci,et eodem mõ exponit hunc tex.gl in c.ſignificauit. ext.c.
ꝑut gl.intelligit hunc §.in actore volente teſtes ꝑducere li.ꝯte.
Qñq; actor añ li.ꝯte.ꝑducit teſtes,qđ p̃t in caſib.quos ſ̃.dixi,tũc
teſtes examinant̃,& dicta eorũ ꝯſignant̃,nõ aũt publicant̃,vt d.
c.qñ,circa prin.ver.niſi fortè,ext.vt li.nõ ꝯteſt.& ſic ẽt exponit
gl.hũc §.ſm hãc lec.in d.c ſignificauit.intelligẽdo, q in fi.§.lo-
quat̃ in actore,ſicut loq̃t̃ in p̃al.ver. niſi fortè . Habemus ergo
6 vnã lec.q hic loquat̃ in † actore ꝑducẽte teſtes añ li.ꝯt.Scđa lec.
eſt,q loquat̃ de reo ꝑducente teſtes,añ li.ꝯte.ad ſui defenſionẽ,
& ad æternã rei memoriã,& tũc põt teſtes ꝑducere,ẽt ſi nõ ti-
meat̃ de morte,vel abſentia,vel valetudine teſtiũ,vt d.l.fi.C. de
b vſu.pup.& in c.ſignificauit, ᵇext.c.& ibi gl.mag.in fi. ponit hãc
in hoc §.& d.c.qñ.§.ſunt & alii,vt li.non ꝯte.q tex. cõcor.cum
d.c.ſignificauit,& tunc publicant̃ dicta teſtium, & reducũtur
in publica monumenta,& valent ꝑpetuo tanquã publica,& au
thẽtica inſtr̃a,vt d.c.ſignificauit,& ibi no. vbi gl plene no. q̃ ſit
differentia inter receptionẽ,& ꝑductionẽ teſtiũ,q̃ fit a reo ſm
c.ſignificauit.& c. Albericus. ext. eo. & illã, q̃ fit ab actore cum
timet̃ de morte,vel abſentia teſtiũ.hoc eſt ſm c.qñ.ext.vt li.nõ
conteſt.& plenius p Gof.in ſum.in tit.vt li. non ꝯt.in princ.&
qđ hoc poſſit intelligi de ꝑductione teſtiũ,q̃ fit a reo ad ſui de-
fenſionem añ lit.ꝯte ponit gl.in auth.ſed & ſi qs.C.eo.in 1.glo.
ibi,vel eꝯ petit̃ a reo,&c.& ſm iſtã lec.dicta teſtiũ ſunt in aper-
to,ſm primam nõ.ſed reducunt̃ in publicã ſcripturã,& conſi-
7 gnant̃,vt ſ̃.dixi.†Circa hoc uide tñ qđ no.Spe.ĩ ti.de teſt §. nũc
tractemus,verſi.aliàs aũt p̃terq̃,&c. vbi vr̃ uelle , q qñ reus pro-
ducit teſtes ad ſui defenſionẽ,& ad perpetuã rei memoriã , nõ
dẽnt dicta teſtiũ legi in aperto.ſed de hoc dic,vt dixi, & vt ĩ.di
cã,& qđ iſte §.poſſit loqui in reo ꝑducẽte teſtes añ li.ꝯt.ſm for
mã dicti c.ſignificauit.vr̃ velle gl.in c.in noĩe dñi,ext.e.ſup ver.
8 audire,in fi.iſtas ẽt duas lec.ponit gl.in l.curẽt.ff.eo.† Sed ꝯ pri
mã lec.op.q ẽt actor poſſit petere examinari,& publicari di-
cta teſtiũ ad ęternã rei memoriã ut in l.Aqui.ſi deletũ. ff.ad l.
Aqui.So.ꝓ decc oneh...us materiæ ſi q̃rat̃ an teſtes poſſint exa
minari añ lit.ꝯt.Dic,q̃dã ſunt,q̃ ueniũt expedienda ante lit.ꝯt.
vt exceptiones dilatoriæ,& declinatoriæ.& in iſtis dñt Doc. q
teſtes indiſtincte recipiunt̃ ante li.ꝯt.alle.ad hoc l.fi.C.de exce.
ad idẽ l.exceptio.C.de prob.ext.de re iu. ca. cũ inter monaſte-
riũ.cũ ſi.de hoc dico,quod eſt caſus expreſſus in c.de teſtib ext.
de teſt.in prin.& uide,qd ibi no.in glo. ſup uerbo,non iuratis.
Quędã ſunt q̃ ueniunt expedienda poſt lit. ꝯte. vt examinatio
principalis qõnis:& tũc aut loquimur in actore, aut in reo, ſi
in actore,debent teſtes tñ ꝑduci poſt lit.ꝯt. vt ſ̃.eo.§. & qñ.&
ext. aut li.nõ ꝯte.c. 1. & 2.cum ſi.fallit cũ timetur de morte te-
ſtiũ.& c.uel cã rõnabili ſuperueniẽte,quo caſu,aut iſte actor hẽt
ius agendi de pñti,aut ꝯdõnale.Primo caſu p̃t actor petere exa
minari ſuos teſtes,nõ tñ p̃t petere publicari,& aperiri,imo dicta
teſtium cõſignantur , & reſeruantur publicanda,& aperienda
vſq. ad litis ꝯte.& ita loquitur hic,& in d.auth.ſed quis, C.eo,
ff de teſt.l.curent.ſm vnã lec.ſed ſm hoc uerbũ, publicabũtur,
qđ eſt hic,& verbũ,publicare,qđ eſt.C. c.auth.ſed & ſi quis.ex-
pone,vt ſ̃.dixi.Si uerò actor hẽt ius ꝯdõnale tm̃, eo caſu quo ti
metur de morte,vel alia rõnabili cã,&c.& tunc p̃t petere añ lit,
ꝯte.teſtes examinari,& aperiri , & publicari ad æternã rei me-
moriã,vt l.in l.Aq.ſi deletũ.ff.ad l.Aq.ſm unã lec. ſi uerò loqui
mur ĩ reo,tũc indiſtincte p̃t teſtes ꝑducere,& eos petere exami
nari,apiri,& publicari ad æternã rei memoriã,ut d.c.ſignifica-
uit,&c.Albericus . & ita loq̃t̃ hic ẽt ſm aliã lec. vt ſ̃.dixi & d.
auth.ſed & ſi qs,& l.curẽt.p̃al.ita ẽt loq̃t̃.C.de uſu.pup.l.fi.ita ẽt
intelligit̃,qđ no.gl.in l.1.§.duæ aũt.ff.ad Carb.licèt ẽt poſſit lo
qui ĩ actore ſm diuerſos modos intelligẽdi,& iſto caſu ẽt loq̃t̃
d.c.qñ.§.ſunt & alii ext.vt li.nõ ꝯte. & ſic pñt aperiri atteſtatio
nes teſtiũ hoc caſu,qñ reus ꝑducit,vt vr̃ eſſe de mẽte tex. & gl.
in d.c.ſignificauit,ſup uer.idoneos,& ſup d.c.qñ, uer. ſunt & alij.
ibi,& no.in prin.ſup uerbo,timẽt.hoc ẽt no.ibi Inn.in c.ſigni
ficauit.ĩ prin.gl.in ver.itẽ ur̃.ibi,dũ dicit,qđ in iſto caſu forma
eſt &c.qcqd dicat Spe.vbi ſ̃.& tũc uer.publicabunt̃,hic poſitũ,
& uerbũ publicare,poſitũ ĩ d.auth.ſed & ſi qs,expone alio,mõ
9 vt ſ̃.dixi.† illud qđ dixi,qđ teſtes ꝑducant̃ ante lit.ꝯt.qñ timet̃
de morte teſtiũ,uel abſẽtia diuturna,dic tũc uerũ, qñ agit̃ ciui
liter,vt d c.qñ,ĩ fi.fortè ſecus ſi crĩalr̃, vt ibi no. ſup uer.crĩalr̃.
10 †Sed pone,q qs põt ius ſuũ deducere in iudiciũ p modũ exce-
ptionis,puta eſt aliqs poſſeſſor iuris incorporalis,q ſi vult age-
re p̃t.ſi nõ vult agere,põt ſe defendendo excipere , ut l.uti frui.
§.vtrũ.ff.ſi uſu.pe.& l.ſi forte.§.ſciẽdũ.ff.ſi ſer. uen.an iſte p̃t añ
lit.ꝯte.producere teſtes tanq̃ actor,uel tanq̃ reus,de hoc dic,vt
per Inn.in ca. ſignificauit ext.eo.qd tene menti. Quæro circa
11 p̃dicta, † qñ dicat̃ timeri de morte,uel de abſẽtia teſtiũ,vel qñ
dicat̃ ẽt alia rationabilis cauſa,pp quod poſſit actor producere
ante

ADDITIONES.

a Examinari Adde Pau de Caſt in l.minime.ff de legi & Mar.in no.ſuis, not.15 370. & Fel.in d.c uenerabili,alle in tex.in fi. in uer.in gl.h.in fi.

b In c.ſignificauit. & ibidem uide Fel.uer prima concluſio, & do.Soc.in conſ 244. inci uer.4.contra eum teſtem,in 2.parte.

ante lit.ↄte.dic vt no.Inn in d.ca.qñ ſuper.ver.abſentia, & ſup
ver.ſenes,& ſup ver.valetudine,& ſuper ver.rõnabili, & illã gl.
no.multũ in eo,qđ alle.l.2.ſeq.de do.cau.mor. & de hac mate
ria vide p Doc.ĩ d.auth.ſed & ſi qs.C.eo.† Quæro, qñ abſente
11 aduerſario teſtes ꝓducunĩ añ li.ↄt.ꝙ citatio reqrĩ,vt alias exce
ptio fieri poſſit.hic vĩ tex.ꝙ requiratur citatio in perſonã, nec
ſufficit citatio ad domum,vt hic dũ dicit, admonitũ a iudice,
&c.& ibi,vt ex hoc ex una parte &c.& ſic apparet, ꝙ dẽt citari
pſonaliter.& hoc expreſſe dicit gl.hic ſup ver.licebit bis vti.in
ver.ſi aũt nõ fuiſſet ibi,vel fuit,ſed nõ erit in ciuitate.vbi gl.iſta
æquiparat partẽ nõ eſſe citatã,& non eſſe in ciuitate, & ſic cita
tio ad domũ iſtũ non arctat,& iſtã opi.tenet Dy. per hunc tex.
in l.4.§.quoties.ff.de dam infe.licèt ſecus ſit,vbi teſtes ꝓducunĩ
poſt li.ↄt.& rõnẽ diuerſitatis ponit Dy.in d.§.toties.iſtã ẽt opi.
tenent Doc.in d.auth.ſed & ſi quis.C. eo. Sed circa hoc dic &
no.qñq; teſtes examinanĩ, qa timeĩ de morte ipſorum teſtiũ,
vel abſentia diuturna,qđ intereſt ẽt actoris, & tunc non eſt ne
ceſſe,ꝙ aduerſarius citetur perſonaliter,vt in c.qñ, uer.niſi, eẍ
vt li.non ↄt.Qñq; producuntur teſtes ante li ↄte.a reo ad æter-
nam rei memoriã,licèt non timeat de morte teſtiũ, uel abſen-
tia diuturna, & tunc requiritur citatio perſonalis,vt in c.ſigni
ficauit,ext.eod.ad idem in c.Albericus.ext.eo.& hãc diſtinctio
nẽ collige ex eo,qđ no.Inn.in d.c.ſignificauit,in fi. gl. dum di-
cit.ꝙ aduerſarius dẽt perſonaliter citari,ſed ſi non poſſit hẽri,
& eſſet periculum in expectando, tunc teſtes debent recipi ab-
ſente aduerſario,ſm formã c.qñ,in prin.vt li.nõ ↄt. q d.quod
qñ non põt aduerſarius perſonaliter citari, tunc recipiunĩ te-
ſtes ſm formã c.ſigñauit. & ſm ꝑdicta dẽt intelligi,qđ no.gl.in
l.laudabile.C.de adu.diu.ind. Et vide circa hoc, quod no.Inn.
in c.aduerſarius.ext.de eo qui mit.in poſſ.cau.rei ſeruan.& de
iſta q.dic,vt tenuit ibi diſputãdo Io.An.& de materia huius §.
vide gl.in d.c.qñ,in prin.in gl.in ſumma illius ti.in prin.& qđ
13 no.Spe.in ti.de teſt.§.nunc tractemus,per totum §.† Et de ma-
teria publica.teſtium,& inſtrorum, vel teſtõrũ ,uel priuilegio-
rũ,uide per Inn.in c.Albericus,ext.eo.& in c.fi.ext. de fi. inſtr.
vide Spe.in ti.de inſtr.edi.§.oſtenſo,verſi.& qñ,de publ. vſque
ad fi.& eod.ti §.vt aũt.ver.ad huius aũt iuris, & uide per Doct.
14 in l.publicati.ubi gl.aliquid tãgit.C.de teſt.† Vlt. Doct in authẽ
ſed & ſi quis hinc ſumpta occaſione inducunt hunc §.ꝙ ſi te-
ſtes producuntur parte abſente tñ citata, licèt in publicatione
teſtiũ poſtea opponere,de quo ipſi tangunt ibi, & in l. fin. C.de
teſt.& in auth ſi teſtis.C.eo.tit. & reſpõdent vt ibi. Veritas eſt,
qđ iſte tex.hoc nõ ꝓbat,imò totum oppoſitum, vt patet hic in
ver.ſolummodo,vbi dĩ quod ſolum hoc poteſt obiicere,quod
ſe abſente teſtes fuerint producti,aliàs autẽ ſic, & ꝙ hoc liceat
hoc caſu in perſonis teſtium,no gl.in d.c.ſignificauit, eo.tit.

De immenſis donationibus. *Rub.*

1 *Legitima debita iure naturæ, Falcidia appellatur.*
2 *Trebellianica, Falcidia appellatur.*
Pro debita iure inſtitutionis.
Falcidia etiam appellatur qualibet lex quæ reſecat.
Legitima, an poſſit per ſtatutum auferri.
3 *Donatio immenſa facta uni ex filijs, quo remedio reſcindatur, & nu. 6.*
4 *Donatio facta inter patrem, & filium ex cauſa aduentitia, quod teneat, ſi eſt facta ut extraneo, & bene merito.*
5 *Pater, donãdo filio, quando donare dicatur, ut extraneo.*
6 *Donatio immenſa, quo iure reuocetur.*
7 *Donatio inofficioſa, quando reuocatur per querelam, uſque ad quantam quantitatem fiat.*
8 *Donatio omnium bonorum facta per non habentem filios, ſi poſtea ſuſcepit, qualiter reuocetur.*
9 *Donatio facta per patrem habentem unum filium, ſi ſit facta in ꝓcto, & poſtea alia fiat in duobus, ut inofficioſa ſecundã reuocatur, & non prima.*
10 *Diſpoſitio huius conſtitutionis, quid addat ad titulum C. de inoffi. dona.*
11 *Reuocatio inofficioſæ donationis, an fiat ipſo iure, & quando per ſententiam. vbi quod reuocatio, quæ fit per liberos ſuperuenientes, fit ipſo iure.*
12 *Differẽtia inter querelã inofficioſi teſtamenti, & inofficioſæ donationis, remiſ.*
13 *Diſpoſitio de qua hic, quod habeat etiam locum in muliere donante.*
14 *Frater, quod habeat querelam immenſæ donationis, contra donationem inofficioſam factam per fratrem.*
15 *Querelæ inofficioſæ donationis, quibus ex cauſis ceſſent.*

D Vdum. Si parẽs ĩ aliquẽ, uel aliquos ex filiis im-
mẽſam fecerit donationẽ. aliis filiis le-
gitima portio de neceſſitate debeĩ. hoc obtinẽte in fi
liis gratis: ingrati uerò penitus excludunĩ. h. d No.
1 tex.ĩ prin.ꝙ † uerbũ Falcidia, ponĩ ꝓ debita iure naturæ,& ſic
debita iure naturæ appellaĩ Falcidia, vt hic, idẽ habes in auth.
2 vnde & ſi parẽs,C.de inoff.teſta.Itẽ † Trebellianica,appellaĩ Fal
cidia,ut l.q̃q̃.& l.ſi ut allegas C.ad l.Falc.cũ ſi.alio modo ponĩ
Falcidia ꝓ debita iure inſtitutionis, & de iſta loquitur totus ti.
C.& ff ad l.Falc.& iſto mõ accipiĩ proprie,ſed ꝓ Trebellianica
a debita improprie,ꝓ iure naturæ impropriiſſime,vt no.ĩ d.aut.
vnde & ſi parens,& per Azo.in ſum.de inoffi.teſta.§.idẽ, ꝙ q̃-
libet lex q̃ reſecat,no.idem Az ... de hær & Fal.§.dĩ aũt Falci-
dia, quod no.ad id,quod dicã ... de eccl.ti §.ſin aũt his.colũ ...
Secundo no.tex.ibi,reſeruare ex l.partẽ, &c.& ibi q̃q̃ ex ll.&c.
qđ lĩima q̃ debetur filiis ex l.ꝑt p ſtatutũ auferri.de qua q.dixi
s.de hære.& Falc.§.primum itaq;.de trien. & ſemiſ.§.1. Op.&
vĩ,qđ ſi pĩ fecit immẽ.do.vni ex filiis,alter filius dẽat agere fa-
3 mi erc.nõ ꝑ q̃relam inofficioſæ donõis, qa † donõ immenſa
facta filio in ptãte,nõ valet ibi,vt l.donões.C. de dona. inter
vi.& vxo.& ſic merito dẽt agere alter filius fami.erci.vt l.2.C.
de inoffi.dona. Sol. vt in gl.ſuper ver.q̃rebaĩ, circa mediũ, &
4 aduerte ſecũdã ſo qa id,qđ dicit glo.qđ hodie † donatio facta
inter patrẽ,& filiũ valet,verũ eſt ſi fiat ex cã aduentitia, videli-
b cet b ſi pĩ donat filio,vt extraneo.& bñ merito:ex cã.n.aduẽti-
tia patit actionẽ inter patrẽ,& filiũ,vt no.in d.auth.vñ, & ſi pa
5 rẽs.& in l.2.C.de pac.dota & in l.ſi qs ꝓ eo.ff.de fideiuſ. † Qñ
ãt pĩ dicaĩ donare filio, vt eẍneo,no.in glo.l.ſi donõne.C.de
coll.& iſto mõ poſſes ſaluare.gl.hic poſitã ſic intellige,qđ no.
gl.in l.2.C.de inoff.don.ſed q̃tum ad ↄ̃rium glo. tenet hic ꝑce
6 dentẽ ſol.vt no.in d.auth.vñ & ſi parẽs,& in d.l.2. † Quæri gl.
quo iure reuocaĩ immẽſa donõ.dic vt in gl & idẽ,qđ hic no.
in d.auth.vñ,& ſi parẽs,& in l.1.C.de inoffi.do.in vlt q.glo.de
qua dic vt ibi no. p Doct.in 8.q. & vide qđ dt Azo in ſumma
7 illius ti.† Quæro inquantũ fiat reuocatio ꝑ q̃relã inoff.do.In-
ter gl.nſos ſunt opi.in gl hic ſup ver.in do.recitatæ,de qua q.
no.p Doc.in l.1.C.de inoff.don.& no.p glo.& Dy.in l.Titia §.
Imperator.ff.de le.2.cuius Dy.opi.recitatur hic ꝑ Ia.de Bel. &
vide qđ no.Gui.ĩ l.j.C.de inoff.do.ꝑ cuiꝰ q declaõne dic duo
verba,qñq; qs donat añ natiuitatẽ filiorũ reuocare volentiũ,
qñq; donat poſt natiuitatẽ.Primo caſu diſtinguiĩ,aut pĩ fecit
immenſam donõnẽ filiis,aut extraneis,vel libertis.ſi filiis, tũc
filii poſtea nati reuocant ipſo iure,vſq, ad lĩimã,vt l.ſi totas.C.
de ino don.ſi extraneis,vel libertis:tũc donõ ipſo iure reuoca
tur in totũ,quã opi.tenet Dy.& Doc.in d.l.1.C. de inoff.don.
& gl.in l.ſi vnq̃.C.de reuo.do.q̃cquid gl.dicat in d.l.ſi totas.C.
de inoff don.videlicet,ꝙ reuocatio nõ fiat ipſo iure.ſed ꝑ q̃re
lã.In ſcđo caſu principali,de quo loquitur mã nſæ.l.Dy.tenet
opin.Mar.hic poſitã in gl.q̃ opinio poſita eſt in l.2.C.de inoff.
don.& dicit eã fuiſſe Hug.vt diſtinguat,aut don.fuit inoff te
tũ. & tũc reuocaĩ ꝑ q̃relã inof.don. vſq; ad lĩimã, ſiue fuerit
facta filiis,ſiue extraneis.ſi verò fuerit inoff te,& ↄ̃ſilio,ſiue fi-
liis ſiue extraneis facta fuerit,& tunc in totũ reuocaĩ,licèt per
Doc.ponanĩ aliæ opiniones,in d.l.1.C. de inoff.don.& ponit
8 Petrus alium intellm in d.l.ſi totas.& ibi refert Cy.† Quæro,
qdã nõ hñs filios ↄſciẽtia ductus,oĩa ſua bona donauit, poſtea
ſuſcepit filios,an reuocabiĩ iſta donõ in totũ, vel in partem?
hãc qõnẽ formãt Doc.in l.j.in vlt.q.C.de inof.don.ſed de hac
q.do vobis gl ord.17.q.4 c.q̃cunq;, & qđ no.10.q.2.c.ſi qs ita-
9 ſciĩ † Quærit gl.ſup d.verbo,ĩ don.hẽo vnũ filiũ tñ,& dono 8.
vncias cuidã eẍneo,& ſic iſta donõ nõ eſt inoffi.& poſtea alio
tpe dono duas vncias, an reuocabiĩ prima don.dic vt ĩ gl. Sed
aduerte ad id qđ dicit gl.ꝙ vbi re tñ eſt inofficioſa donõ ꝙ re
uocaĩ in totũ.ꝑ hanc auth.qa hoc nõ eſt verũ,qa ꝑ iſtam auth.
non fit reuocatio,niſi vſq; ad lĩiam.vt patet hic in §.poſita, &
in §.neceſſitatẽ.auth ꝑterea iſta auth. loqtur, qñ donõ inoffi-
cioſa fuit facta filiis, ſed q. ꝓpoſita loqtur, qñ donõ fuit facta
extraneis:nã qñ donõ eſt fcã filiis, ꝓcedit opi.Hu.nec ſm opi.
Azo.reuocaĩ ĩ totũ,ſed vſq; ad lĩiam tñ,ſiue ſit inoff.te,& ↄ̃ſi
lio,ſiue te tñ.Itẽ,& qñ fit donõ extraneis,ſicut fuit in caſu ꝓ-
poſito,ſi donõ eſt inofficioſa tñ re,nõ fit reuocatio,niſi vſq;
ad lĩiam,vt no.gl hic,& in d.l.1.C.de inoff.don.in l.Titia.§.Im
perator.ff.de le.2.& ſic finis iſtius gl.nullo mõ vĩ ꝓcedere.Hoc
ꝑmiſſo redeo ad q.ꝓpoſitã,an illa donõ facta ab initio value-
rit?& dic,ꝙ ſic,nec fuit inofficioſa,ſed reuocatur vltima,quæ
fuit inofficioſa,vt l.ſi libertus.§.fin.ff.de iure pa. & ita tenent
Doc.in l.1.C.de inoff.don.in 3.q.& ſm quod ibi dĩ intellige,
10 qđ no.gl.2.q.11.c Imperator.† Quærit gl.quid addit iſta auth.
ad ti.C de inoff.do.dic vt in gl.ſup ver.augmentũ.ſed aduerte
ad id,qđ dicit gl.in fi.ꝑ iſtam conſt.inſpici tꝑs factę donõnis,
vt hic in §.1.ſed ibi nõ,vt patet in l.1.illius ti.& quod ibi no.I
11 prin.gl.mag.† Quæro,qualiter hẽt locũ reuocatio inoffi.do-
na.dic aut loquimur de ea reuocatione,q̃ fit ꝑ liberos ſuper-
nientes,& illa fit ipſo iure, et fit ſtatim liberis natis, vt l.ſi vn-
quã.C.de reuoc.do.ſcđm verum intellectũ,quicquid gl.ibi di
cat,q̃ dicit,ꝙ non fit ipſo iure,et quod fit poſt mortẽ,quia ve-
ritas eſt,ꝙ fit ipſo iure,in d.l.ſi vnquam.et in d.l.ſi totas.ſecũ-
dum vnum intellectum. Item fit viuente donatore, vt patet
in text. dictæ l. ſi totas. patri enim viuenti ibi loquitur Im-
perator

ADDITIONES.

a Improprie. Adde Ang.in l.1 § hęc ſtipulatio.ff ſi cui plus quam per l Falc & in §. ſi verò expreſſim.ſup.de hær & Fal adde Georg. Tho.conſil. ſuo 321.incip hæres gra natus pauló poſt prin vol 2.

b Videlicet.Quibus autem caſibus donatio inter patrem, & filium valeat, vide d. Barto. Soc.in conſi.08 incip fruſtra plerumque ver.ſed præmiſſis circa med.in 1.par.

perator,& etiam patet in tex.d.l.ſi vnq̃.aut loquimur de reuo
catione,q̃ fit p hũeri.& ri.de reuo.do.& tũc illa reuocatio fiet
poſt mortẽ,& de hoc per Doc.in l.1.C.de inoff.do. in ix.q. &
12 ita dẽt intelligi d.l.Titia.§.Imperator.†Quærit gl.ſuper ver. in
diſtributionẽ,qd vult dicere tex.ibi,in diſtribui.&c.dic,vt in
gl.ex qua gl.habes vnam dĩam inter querelã inoffi.teſt.& in-
a off.dona. [a]ſunt & aliæ dĩæ,vt no.C.de inof.do.l.vlt.& in l.pre
13 cibus.c.ti.Quærit gl.dr̃ hic,vt ſi quis,&c.† quid in muliere.di-
cit gl. ſuper d.verſ.vt ſi quis,quod idẽ,vt in matre, vel in ſimi-
li arg.l.1.ff.de ver.ſig.tu dic,ꝙ de matre eſt expreſſum in l.1.&
l.ſi mater,& in l.ſi liqueat,C.de inoff.do.de auia habes in l.Ti
14 tia.§ Imperator.ff.de leg.1.† Quærit gl.ſuper ver.filiorum,an
frater poſſit habere querelam inoffi.do.ſi frater ſuus fecit im
menſam do.gl.tenet ꝙ ſic,de quo die vt in gl.quam intellige
de facta donatione turpi pſonę,p fratrem,vt probatur in l.al-
legata in gl.Item facit,quod no.in l.2.in fi.& in l.ſi filius.C.de
15 inof.don.& Azo in ſum.illius tit.circa prin.†Vltimo quęro:
quia hic dr̃, ꝙ ingratitudo facit ceſſare querelam,an ſint aliæ
cauſæ quæ faciant eã ceſſare? dic vt no.hic in gl.fi.in fi.& C.
eo.ti.in l.cũ donationib.per Azo.in ſum.illius tit. in 1.colum.

ADDITIO.

a Donationis. An & quando virtute l.ſi vnquam,donatio reuocari poſſit,& quando nõ.
vide do.Soc in conſ.147 incip. viſa facti contingentia, ver. circa tertiam & vlt.q.
ea.n ver ſeq.vſque ad fi.in 3 par vbi etiam an d.l.ſi vnquam.renunciari poſſit, in
conſ.108 inci in hac conſultatione,circa fi.in d.parte.

Vt ſine prohi ma.deb.& cred.&c. Rub.

1 *Ratio quare debitor,& creditor non poteſt eſſe tutor,vel curator pupilli.*
2 *Regula fallit, ſi æquitas in contrarium ſuadeat.*
3 *Mater,licèt poſſit eſſe tutrix filiorum ſuorum,non tamen cogitur.*
4 *Diſpoſitio iſta ꝙ locum habeat in auia,& auo paterno,& materno.*
5 *Pater debitor filij poſt eſſe tutor ipſius filij emancipati.*
6 *Filius debitor patris,ꝙ poſſit eſſe curator patris furioſi.*
7 *Frater debitor fratris,quando poſſit eſſe eius tutor.*
8 *Actio,quod quæratur ex ſtipulatione iudicis,vel executoris.*
9 *Iuri ſuo,quando quis renunciare poſſit.*
10 *Pactum factum per debitorem creditori, quòd ei non liceat probare ſolutionem niſi per publicum inſtrumentum,quod non valeat.*
11 *Dictio plerunque,quod denotet regulam.*

NVper ſcripſimus. Matres debitrices, &
creditrices ad tutelã
& curam filiorũ admittuntur,nec iurãm de ſecundis
nuptiis non fiendis exigitur, dummodo ei, & Sena-
tuſcõſulto Velleiano, & omni auxilio renunciauerint, & oĩa
alia adimpleuerint, quæ alij tutores facere tenentur.h.d.vſq;
1 ad § fi.† No.in ver.ne forſan, &c.quare debitor, vel creditor
2 non pt̃ eſſe tutor,ↄcor.ſ̃.vt hi qui obligatas,&c.§.1.†Secundo
no.ſm gl.ſup ver.exiſtimamus ineptũ quid eſſe,&c.fallit rĩa,ſi
æquitas in ↄrũ ſuadeat.Tertio no.glo.in ver.ldeoq; lnĩa,&c.
3 ꝙ † mr̃ pt̃ eſſe tutrix filiorũ,nõ tñ cogitur,vt hic, & ſ̃.vt liceat
matri, & auiæ.in prin.no.in auth.matri, & auiæ.C.qñ mu.tu.
4 offi.ſun.po.†Quærit gl.ſuper ver.matrũ.an idem,quod hic dr̃
in matre,hẽat locũ in auia.dt gl.ꝙ ſic.idem in auo paterno, &
ẽt materno,& no.in auth.ad hæc.C.qñ mu.tu.offi.ſun.po.&vi
5 de qd̃ no.de auia.ſ̃.vt hi q obligatas,&c.§.1.†Quærit d gl.quid
in patre q eſt tutor,vel curator filii emancipati.dicit gl.ꝙ idẽ,
6 & no.eã.† Quærit gl.quid in filio q eſt curator patris furioſi.
7 & dicit,qd̃ pteſſe,vt in l.diuus.ff de tut.& cura.da.ab his.†Item
qd in fratre q põt eſſe tutor,vel curator fratris, an iſti poſſint
eſſe.de iſtis q̃ſtionib.dic vt no.Gul.de Cu ff.de pac.l.cum in eo.
Quærit gl.in §.quia verò,ſup ver.Senatus,quid pdeſt creditori-
8 bus iſta renũciatio?dic vt in gl.†& ſic no.ex hac gl.ꝙ ex ſtipula
tione iudicis,vel executoris q̃ritur actio,& idẽ quod hic no.
auth.generaliter.C.de epiſ.& cle.C.de li.conteſt.auth. libellũ,
& in auth.matri,& auiæ.C.qñ mu.tu.off.ſun.po.Inſt.de hęre.q̃
9 ab inteſt.§.ex his.Quærit ẽt dicta gl.†an cuilibet iuri poſſit re-
nunciari.diſtingue,vt hẽt in gl.q̃ eſt plenior gl.quã habes ĩ cor
pore iuris.Et circa hoc vide,qd̃ no.in l.pactũ inter,& l.ius pu-
blicũ.ff de pac.& l.ſi qs in conſcribendo.C.de pac.& in c.ſi dili
a gentiᵃ.ext.de ſo.compe & Spe.in tit.de renun. & ↄclu.§.1.ver.
cui autem iuri.Sed aduerte ad iſtã glo.in ver.& per hoc puto,
10 &c.q̃ dicit,† ꝙ nõ valet pactũ, ꝙ facit debitor creditori,qd̃ ei
non liceat probare ſolutionem,niſi p publicũ inſtrũm,& idem
tenet Spe in ti.de proba.§.videndũ,ver.ſed pone,in ti.de tenũ.
11 §.1 ver.quid ſi dicatur.†Vltimo no.tex.in d.§. quia verò. in fi.
ibi,ſed qd̃ fit plerunq; &c.Nã hic vr̃ tex.ꝙ dictio plerunque,
b denotat regulam,ad idem ff.de leg.l.neq; leges.l.1.ᵇ §.1.in fi.ff.
de tu.& rat.diſtra.et in l.tutela.ff de tutelis.Bar.de Saxoferrato.

ADDITIONES.

a In c.ſi diligenti.Et ibidem vide plene, & per Fel per totum commentum.
b L.1.Vbi etiam vide Bar & Nic.de Neap.& Bar.Carpol.in l.2.ff de ver ſign

Vt exact.inſt.an do.prima & ſecunda, &c. Rub.

1 *Priuilegia dotis,quod non tranſeant ad creditores mulieris,nec ad extraneos.*
2 *Priuilegia dotalia,quod poſſint per ceſſionem transferri.*
3 *Vxor præfertur omnibus in rebus datis per eam in dotem,& quando hoc ſit.& num.6.*
4 *Ciuitas quæ contrahit cum aliquo, an habeat tacitam hypothecam in bonis contrahentis.*
5 *Priuilegia perſonalia quibus ex cauſis ex tempore æſtimantur.*

DVdum iudicantibus. Si res primæ,&
ſecundę vxoris
in dotẽ datæ apparent,vel altera earũ, illi reſtitui de-
bent,& eius filij cuius res illæ fuerint:alijs aũt reb.nõ
a apparentib.tũc illa in bonis mariti,potior eſt in iure q̃ potior
eſt in tempore.Item dote promiſſa viro ab vxore, vel ab alio p
ea oblata,& conſignata, mulier donationem pp nuptias ex pa
cto interpoſito de lucrando perinde lucrabitur, ac ſi ſoluiſſet.
1 h.d.†No.in prin.huius §.quod priuilegia dotis,ſicuti non tran
ſeunt ad hr̃des extraneos,ita nec ad creditores mulieris,& iſtũ
tex.inducit Iac.de Bel.quod nec vſumfru.nec aliud ius,vel pri-
uilegium ex perſona debitoris competens, poſſit ad creditorẽ
tranſire,ſicut nec priuilegia dotis,nec poſſit creditor hæc iura
2 in ſolutum accipere,vt hic.†Et ſic videtur hic tex.in eo, quod
dicit,debitoribus priuilegia dotalia non dantur: quia priuile-
gia dotalia non poſſunt per ceſſionem transferri. de qua qõ.
not.per Dy.in l.ſi minores.ff.de admi. tut.in l. vna. C.de priuil.
3 do.& ibi per Doc.in l.aſſiduis.in fi.C.qui pot.in pig.hab.†Secũ
do no.ꝙ hic dicitur,apparent res in dotem datæ,quod in illis,
illa præfertur quæ illas res in dotem dedit.ad idem facit quod
habes.ff.de trib.l.procuratoris.§.ſed ſi duas. ff.de pecu. l. ex fa-
cto §.plane.Vltimo no.tex.ibi,qui enim dare voluit,&c.facit l.
3.in fi.ff.de cond.ob cau.l.iure ciuili,ff.de ↄd.& demon.Quæ
ro de intellectu ver.ſicut enim ſi duo debita. dic vt in gl.ſuper
ver.publica.Sed aduer.ad ipſam,quia in ſecundo exemplo ni-
4 hil reperit gl.de pig & quidam inducit, quod † ſi ciuitas cõtra
hit mutuando,vel aliquid faciendo, quod habeat tacitam hy-
pothecam in bonis contrahentis cum ea. quod expreſſe tenet
gl.in l.pignus.ff.qui pot.in pign.de quo dicam in l.1. C de iure
reipub.lib.11.Vide gl.ſuper dicto ver. publica. & adde in fi.qd̃
no.Dy.in c.qui prior.de reg.iur.lib.6.Vide glo.ſuper uer. priui
legium,in fi.Item no.gl.in d.l. priuilegia. hic alleg.& tangitur
In l.fi.§.excep.C. qui po.in pig. habe. habes ergo vnum caſum,
5 in quo † priuilegia perſonalia æſtimantur ex tẽpore:caſum ha-
bes,uidelicet quando factum eſt in obligatione, & in pluribus
locationibus operarum, & eodem videlicet tempore factis, vt
6 no.gl.in l.in operis.ff.locati.† Quæro, an id quod dicitur,ꝙ ſi
apparent res.quæ fuerunt datæ in dotem, in illis præfertur illa
vxor,quæ ea bona dedit,habeat locum, ſiue bona fuerint data
æſtimata,ſiue non.Iſtam quæſtionem tangit glo. C. qui pot.in
pig.habe.auth.ſi quod,& ibi latius per Doct.

1 *Obligatio ſola quando ſufficiat,& requiratur oblatio,& conſignatio.*
2 *Dos conſiſtens in rebus immobilibus, quæ conſignari non poſſunt, quid agendum,remiſſiue.*
3 *Ille cui promiſſum fuit rem reuendere,primo debet pretium reſtituere.*
4 *Debitor poteſt offerre pecuniam creditori etiam mulieri, vt pœnam euitet.*

1 §.Illud quoque. †Dr̃ hic,ꝙ ſi dos fuit oblata, depo-
ſita,& conſignata, &c. ↄtra immo
ſola obligatio in iudicio vr̃ ſufficere,ut l.ſi rẽ.§.vlt.de pig.ac. &
l.aliena.§.pe.eo.ti.& l.item liberatus.†.1.quib.mod.pig.vel hyp.
ſol.Et de hoc qd opereꝛ̃ ſola oblatio,vel dic,depoſitio,& con-
ſignatio,tangit gl.hic,& C.de vſu.l.acceptam.ſed quantũ ad di
ctum huius l.quod ſola oblatio nõ ſufficit.& gl.hic ſentit,quæ
2 incipit & cũ.l.conſignatio,&c.† Quid autem iuris ſit,ſi dos cõ
ſiſtat in rebus ĩmobilibus,q̃ nõ pñt cõſignari.uide no.in auth.
dos data.C.de do.ante nu. & uide, qd̃ no. in d.l.acceptã,& l.ſi
3 maritus.ff.ſo.ma.†Quęrit Iac.de Bel.pone,ꝙ uendidi tibi rẽ,&
promiſiſti mihi reuendere,& ego pretiũ reſtituere intra certũ
diẽ,uel ↄ̃,ego promiſi tibi pretiũ reſtituere,& tu mihi rẽ reuẽ
dere;nunquid ego debitor debeo prius pretiũ deponere? & vr̃
4 hic tex.ꝙ ſic,de hac q.die,ut hic per eũ. † Vltimo no. hic text.
cum gl.ſuper ver.ↄteſtetur,quod debitor poteſt pecuniam of-
ferre creditori maſculo,uel fęminę,quod tene mẽti,& de hoc
vr̃ tex.ff de cõd.& dem.l.cum ſeruus. ver. nam non utiq;.Item
aduerte gl.quæ eſt ſuper ver.exactionem,quæ incipit, ſiue per-
miſit,vide circa hoc,quod no.gl.de do.ante nup.auth. dos.

De adminiſtratoribus. Rub.

1 *Ius electo,quod non quæratur ex electione ſola,niſi in magnis dignitatibus.*
2 *Adminiſtrator,an deponat officium ante ſucceſſoris ingreſſum,*
3 *Succeſſor in officio,licet tempus prorogetur,non tamen habet ſalarium,niſi ex die aduentus.*
4 *Dux vel Comes aut Pręſes,an poſſit uicarium pro ſe a populo datũ,reuocare.*

IAm quidẽ. Adminiſtrator ſi prouinciã du-
rante adminiſtrationis tempo-
re,citra principis iuſſionem dereliquit,crimine lęſę
maieſtatis punitur, & ſi adminiſtratione finita ante
50.dies receſſerit,antiquis pœnis punitur.hĩc ſucceſſor pdeceſ-
ſori

ſori amicabilē epiſtolam de ſuo aduentu debet deſtinare,& ad
prouinciā celeriter accedere,& præceſſor eo aduenicnte, ante
per duos dies adminiſtrationē deponere dēt, ſed recedere nō
debet ante ſucceſſoris aduentū,& vſq; ad eius aduentum emo-
1 lumenta publica ꝑcipere debet.h.d.† No.tex in §.illud.ibi,non
ex codicillis,&c.ꝙ ex ſola electione nō quæritur ius electo.Fal
lit in magnis dignitatibus,vt hic in gl.ſup d.ver.codicillis,& di
2 cam in l.vlt.C.de ꝯſul.lib.xij.† Opp ad uer.deponat,& vr̄ ꝙ ad-
a miniſtrator a non deponat officiū, ante ingreſſum ſucceſſoris,
vt l.meminiſſe.ff.de off.procon.& leg.Sol.vt hic in glo.ſup ver.
3 dies,& in l.ꝯria,& in l.1.C.vt tam ciui.quam cri.§.illud.† quæ
omnia ſunt in arg. ad q. ſm Iac.de Bel.ꝙ licèt dies aduentus ſit
prorogata ſucceſſori,non debeat propterea habere ſalarium in
tempore prorogationis,ſed ex die aduentus. ad idē.l.meminiſſe,
4 ꝑ alle.Et hanc q.dicit do.Iac fuiſſe in ciuitate Peruſij.† Secun
do iſte §.facit ad q.ſecundum eum, quod Dux,vel Comes, vel
præſes prouinciæ vicarium datum pro ſe a populo,non poſſit
reuocare.facit ſup.de defen.ciui § ſed interim & l.ſolent, ff de
offic.procon.& leg.ſed certe iſte §. parum facit, ſed melius fa-
cit ille §.ſed interim.

ADDITIO.

a Adminiſtrator. Adde Georg. Tho conſil. ſuo 39.incip adminiſtrauit quidam ad prin. uol.2 & conſi. 79.inci.memini me alias conſuluiſſe pro hac materia, uol.3.

COLLATIO VIII.

De execu.& his,qui conue.& reconue &c. Rub.

1 *Libellus primo offertur iudici,& per iudicem reo.*
2 *Cautio,de qua hic,quod præſtari debeat cum fideiuſſore.*
3 *Satiſdare qui debet,intelligitur cum fideiuſſore.*
4 *Quomodo differat ſatiſdatio,de qua hic,a ſatiſdatione de qua in §. ad excludēdas,infra de litigioſis.*
5 *Ius abſenti quæritur ex ſtipulatione officialium.*
6 *Cautio,de qua hic hodie de conſuetudine non præſtatur.*

QVoniam calumnias. Libell⁹ reo porrigi nō
debet,prius quā actor cautionem legitime ex
ponat,ꝙ intra duos menſes litē conteſtabitur,
aliàs oē dānū reo ꝯuento reſtituet, hac cautio
ne 26. aureos nō trāſcendente. No.ex tex.cum
1 gl.ſup ver.duos ꝙ † libellus prius offert̄ iudici,& ꝑ iudicē reo,
de quo dixi ſ̄.de exhi.reis.§.illud.Opp. dicitur incurabile, &c.
immo videtur , ꝙ iſtud diſpendium olim eſſet curabile , oam
actor tenetur in triplo dic vt no. hic in glo ſuper verbo incu-
2 rabile,& in §.tripli.Inſt.de act Quæro,vtrum iſta † cautio ſit nu
da,vel cum fideiuſſore.dicit gl.ſuper verbo cautionē, ꝙ ſit nu-
da,contra uidetur ſentire glo.Inſt.de ſatiſ.§.ſed hodie. in eo, ꝙ
dicit ibi glo.quod actor duas præſtat ſatiſdationes, & vna eſt,
de qua hic dicitur,& ſic ſentit,quod ſit cum fideiuſ.nā ſatiſda-
3 tio † intelligitur cum fideiuſſore,vt l.1.a ff.qui ſatiſ.cogan.& il-
a lud putarem verius de iure,tum quia magis eſt cautum reo, &
iſta ꝯſtitutio Intendit prouidere reo:tum quia cautio,quam ꝑ-
ſtat actor ſecundum formam §. ad excludendas , J. de litigio-
ſis. eſt cum fideiuſſore,ergo & iſta eadem ratione Quæro, quæ
4 differentia eſt inter iſtam cautionem,† quam præſtat actor per
iſtam conſtitutionem,& eam,quam præſtat per d. §. ad exclu-
dendas,& in d.auth.libellum.C.de li. conteſt. & de epiſ. & cle.
auth.generaliter. Quærit etiam d.gl quando præſtatur iſta cau
5 tio dic vt in gl.† Ex qua no.ꝙ ex ſtipulatione officialium quæ-
ritur ius parti abſenti Idem habes in d.§.ad excludendas , & ſ̄.
6 vt ſine probi.§.quia vero multa.& ibi dixi.† Vltimo quæro. an
cautio de qua loquimur in prin. hujus cōſtit. debeat hodie de
conſuetudine præſtari.dic ꝙ non.ſicut nec illa , de qua loqui-
tur d.§.ad excludendas ita not.gl.Inſti.de ſatiſ.§.ſed hodie.1.q.
3.§.libellum.per quas glo.optime patet iſtas duas ſatiſdationes
præſtari non debere.

ADDITIO.

a Vl. l.1.Et idem uide do.Alex.de Imo in l. more de fer. & in l.ſtipulationum,in fin. prin de uer.obl.& Bar.in l.quicunque.C de ſun pa.lib.xi.Bal. in addi.ad Spe. in tit. de accu uerſi ſed an exigatur fideiuſ.& in l.ſancimus,in uerſic. ſed quid ſi uer. cautio.C de uer.ſig.& omnino do Ale in conſ. 37 parte 2.

1 *Reconuentio,quod fiat de debito non liquido,ad liquidum,non compenſatio.*
2 *Reconuentio,quando fiat coram ordinario,& quando corā delegato,& quando coram eodem iudice, vel diuerſis.*
3 *Cauſa conuentionis,& reductionis eadem ſententia terminantur, ſcilicet , vt vna primo, alia poſtea.*
4 *Si actor impetrauit iudicem contra reum , quem conuenit, & reus reconuenit, actorem;ſi actor vult deſiſtere, reus cogit actorem ad perſiſtendum.*
5 *Reus conuentus ab actore ad vnam rem,pōt actorem pro plurib.reconuenire.*
6 *Actor reconuentus a reo, an poſſit iudicem recuſare.*
7 *Reconuentio, quòd non habeat locum in cauſa ſpoliationis, niſi fiat ſuper alia ſpoliatione.*
8 *Reconuentio, quomodo fiat, diſtinguitur.*

§. Illud. Conuentio & reconuentio mox a principio co
ram eodē iudice fieri debet, aliàs cā ꝯuentionis
finita,reconuentio poterit fieri coram quocunq; iudice,anti
qua ceſſante calumnia,h.d.Ex iſto §.ſumitur auth.& ꝯſ̄r.C de
1 ſenten.† Op.& vr̄,ꝙ vbi hinc inde eſt debitum,fiat compenſa-
tio,non reconuentio,vt Inſt.de act.§.in bonæfidei.Sol.dicit gl.
ſuper ver.hr̄s,intellige,ꝙ hoc debitum non erat liquidum,cir
ca quod vide quod no.gl.C.de ſen.l.cum Papi.& ibi per Doc.
2 † Quæro,coram quo iudice debet fieri reconuentio,dicit glo.
1.ꝙ coram iudice ordinario,& coram iudice delegato.de pri
mo patet hic,dum dicit,apud quendam,&c.Et ſic loquitur de
iudice ordinario.de ſecundo patet ex verſi.ſi verò forſan.J.c.
vbi iudex poteſt recuſari,& ſic patet,ꝙ loquitur de legato.&c.
Idem nota.C.de ſenten.auth. & conſequenter. in prima glo.
Ex quibus iurib.dic,qn̄q; conuentio,& reconuentio fit ſuper
eodem negotio,& tunc ſecundum oē ius eſt idem quia debēt
fieri coram eodem iudice,ne cauſæ continentia diuidatur, vt
l.1.& 2.ff.de qui.reb.ad eundem iud.& C.de iud.l.nulli Qn̄que
conuentio,& reconuentio fit ſuper diuerſis rebus,& tunc aut
actor conuenit reum coram iudice ipſius actoris in certa q̄ti
tate,& tunc idem ſm oē ius , quia reconuentio dēt fieri apud
eundē iudicē vt l.ſi idē.§.ſed ſi mutuę.ff de iuriſ.om.iudi. Qn̄-
que actor conuenit reum coram iudice ipſius actoris , quem
ꝑt euitare ꝑꝑ aliquod priuilegiū & tunc idē,quia apud eundē
iudicē fiet reconuentio, vt l.2.§.ſed ſi agatur. & l. q non.ff.de
iud.Qn̄q; actor ꝯuenit corā iudice,q nullo mō eſt ſuus iudex,
& tunc de iure veteri non reperit̄ permiſſa reconuentio.Sed
per ius C.introductū fuit,quod reus volens reconuenire acto
rē,poſſit hoc facere,non t̄n prohibeatur ire ad aliū iudicē, d.l.
cū Papi.hodie per ius auth.imponit̄ reo neceſſitas,vt recōue-
niat apud eundē iudicē,ſi ipſe reus vult agere,poſtea lite pen-
3 dente,vt hic.† Quæro qualiter tractatur cā ꝯuentionis,& recō
uētionis? Rn̄.vt qui prior appellat, prior agat. prius.n.rn̄debit̄
libello actoris ꝯuenientis. Secūdo rn̄debitur libello rei, & ea-
dem ſn̄ia poſtea terminabūtur,eadē intellige.i primo vna. po
ſtea alia.ꝑdicta probantur in l.1.§.fi.ff.quę ſen.ſine app.reſcin.
& C.de cōpen.l.3.& no.ff.de ind.l.qui prior.& C.de ſen.auth.
& ꝯſ̄r.ex̄,de mutu.peti.c.1.& tex.eſt,& gl.ex̄ de ord.cog.c.cum
dilectus,& q̄ ſit pęna nolentis rn̄dere mutuæ petitioni, dic vt
4 no.per glo.in d.c.1.† Secundo quęro pone,ꝙ actor impetrauit
iudicem delegatum ꝯ̄ reum,& cępit eū ꝯuenire,reus reconue
nit actorē.poſtea actor vult deſiſtere. q̄ritur an actor poſſit ꝑ-
ciſe cogi.Nico.de Ma.dicit,ꝙ ſic,quia iā eſt q̄ſitum ius reo,er
go,&c vt l.ſi poſt mortē.§ 1.de bo.poſ.ꝯ̄ta.ita dicunt Do. in d.
auth.& ꝯſ̄r.in 8.q iſta fuit opi.Spec. ꝑ d.l.ſi poſt mortē.§. fi. &
5 ꝑ c.1 ext.de mutu.peti.vt oo.ipſe in tit.de renun.§.1. † Quæro
pone,ꝙ actor egit ad vnā rē:q̄ritur,an reus poſſit reconuenire
de plurib.reb.Rn̄.ſic,iſtud ꝓbatur in c.diſpendia. de reſcr.li.6.
6 & no.in c.6.ext.de mutu.peti.& no.c.2.ext.e.tit.† Quæro vtrū
liceat actori cū reconuenitur a reo recuſare iudicē, corā quo
recōuenitur.Quidā dn̄t,ꝙ ſic,vt hic no in gl.ſuper ver.forſan.
idē qđ hic no.in auth.offeratur, C.de li conteſt.qđ eſt verum,
non.n.ꝑt ipſum recuſare ꝑꝑ aliquod priuilegium,qđ compe-
teret ipſi actori,ꝑꝑ ſuam perſonam,ſecus ꝑꝑ priuilegium cāę,
7 quod intentat ipſe actor. † nam ſi actor egerit de ſpoliatione
poſſeſſionis,hoc caſu haberet exceptionem ſi reconueniat, vt
l.ſi qs ad ſe.C.ad l.Iul.de vi publica.& l.fin.C.de cōpen. niſi re-
conueniretur ſuper alia ſpoliatione, vt ext.de ord. cog.c.ſup.
& in c.cū dilectus.eo.ti.poſſet ēt iudicē recuſare in caſib.no.ꝑ
gl.in c.cum dilecti,ext.de arb.& 3.q.8.c.cuius in agendo. & vi
8 de quod no.in c.1.extra,de mutu.peti. † Quæro qn̄ debet fieri
iſta reconuentio,in hoc ſunt opi.quidā dicunt ab initio incō
tinenti, & in ipſa reſponſione , vel parū ante, vel parum poſt,
vt hic ibi,mox enim,&c.& iſtam opi.tenet gl.hic.& in d.auth.
& ꝯſ̄r. Alii dicunt ꝙ pōt fieri qn̄cunque ante ſn̄iam , & iſtud
intelligunt.i. vſq; ad cauſæ concluſionem, & iſtā opi.tenet gl.
a in c.1.a ext.de mutu.pet.in 2.glo.idem tenet Inn.in d.c.1.quid
dicemus ? Rn̄.aut reus vult,ꝙ cauſa reconuentionis ſimul tra
ctetur,& tunc vnietur cum cauſa principali,& talis reconuen
tio poteſt fieri vſque ad li.conteſt.vel ſtatim poſt,vel ſtatim pa
rū ante, & ita loquitur hic tex. & iſta eſt prima reconuentio :
aut reus vult procedere ſecundum naturam ꝯuentionis,non
reconuentionis,& non curat,ꝙ ſimul tractet̄ cū cauſa, quam
intētat actor,ſed procedat ſm naturam ſimplicis ꝯuentionis,
& tūc pōt vſque ad cauſæ concluſionem. Ita no. Doct.in d.
auth.& conſequenter,in vlt.q. iſta opi.videtur probari in c.di-
ſpendia.§.reus,de reſcr.lib.6.inquātum dicit , ꝙ reus pēdente
iudicio

ADDITIO.

a In c.1.Et ibi ad hoc vide Fel in prin verſi.conuentio eſt Et qualiter reconuentio procedat,& an & quando locum habeat,vide do.Io.in conſil.38 inci. pro deciſione ꝑdicta.ver.e principaliter moueor circa ſi cum ver ſe.in 1 parte , & in conſi 41 inci. antequam ad q.ver.2.caſu, cum ver ſeq in dicta parte, & quod per eum in conſil. 167 inci.non inutilis,ſed neceſſaria.ver.ſecundo cum verſi ſeq & in verſi circa ſeptimam,& vltimam,cum quinque verſi.ſequen.in 2.parte.

iudicio poteſt agere per nomen cōuentionis, iſta diſt. probaẽ
per gl. extra, de verb. ſign. In cl. ſæpe. §. verum, quod tene menti-
10 tionis &c. † Itẽ vñr illæ gl. non bñ loqui, niſi tpe augmenti, po-
neres aliqua indicia, qd augmentũ fuit factum in fraudẽ cre-
ditorũ, vt l. ſi maritus. ff. qui, & a quib. tamen in dubio ẽt præ-
ſumitur, vt dixi, quicquid no. per Do. in d. auth. ſed iam neceſ
ſe. in 7. qõ. Et circa prædicta uide quod no. Spe. in ti. de don.
inter uir. & vxo. §. nunc de dote. uer. & ſic no. & in §. formatis,
11 verſic. quid ſi vir. Quærit gl. † mulier facit augmẽtum dotis in
rebus mobilib. uiro habenti creditores, & vult probare per te-
ſtes, quod uere eſt illud augmentum, an ſi hoc eſt parata proba
re, habeat priuilegium? dicit gl. ſuper uer. priuilegium, q nẽ, qa
eſt præſumptio iuris, & de iure. ꝯ quam non admittitur proba
12 tio, in ꝯriũ. † Secundo quærit gl. pone, q creditores confiten-
tur iſtam mulierem feciſſe augmentum in rebus mobilibus,
an iſta mulier vtetur priuilegio, in gl. hic ſuper ver. ſcribat, di-
13 cit q ſic. † Et ſic no. ex his duab. gl. q ꝯ præſumptionem iuris,[a]
a & de iure, ꝯ quam non admittitur probatio in ꝯrium, admit-
tatur tñ probatioq; quæ fit per cõfeſsionem partis, q perpetuo
tene menti. Idem, q hic no. Azo. in ſum. C. de don. ante nup. §.
hęc do. in fi. §. hoc tenent Doc. in d. auth. ſed iam neceſſe, in 1.
14 q. & ibi alle. hanc gl. † Quæro, in quanta quantitate debet eſſe
debitor maritus ad hoc, vt augmentum dotis in rebus mobi-
lib. fieri non poſsit. dic ut no. glo. In d. auth. ſed iam neceſſe, &
ibi per Doc. in 2. q. Vlt. iſte §. ſm Ia. de Bel. inducitur ad duas q.
15 Primo quod † ſi tabellio fecit inſtrm, & dedit copiã partibus,
q non poteſt aliud addere, vel detrahere ſine ſuperioris autho
b ritate,[b] arg. iſtius §. in uer. ſin autẽ mulier. ibi, quod n. ab initio,
&c. & ſic ſe pluries ꝯſuluiſſe dicit. inducit ẽt ꝑ hoc l. eos, qui.
ff. ad l. Corne. de fal. de iſta q. dic, vt no. Spe. in ti. de inſtr. edi. §.
16 poſtremo. uer. ſed nunquid. † Secundo facit iſte tex. q ſi teſtis
vult corrigere errorem ſuum, poſtquam teſtimonium depo-
c ſuit, non debet audiri.[c] dixi ſupra de teſti. §. quia verò ſępe, &
17 ibi nn. Tertio eſt in arg. iſte §. ſecundum Iac. de Bel. q † ſi eſt ſa
cta ceſsio pro certo pretio, & pretium confiteatur cedens rece
cepiſſe, niſi uere probetur illud pretiũ ſolutum, non valet ceſ-
ſio. facit l. ab Anaſtaſio & l. per diuerſas. C. mand. unde dicit ip
ſe, ſi opponatur exceptio ſimulationis, oportet probari uere
pretium eſſe datum, de hoc eſt tex. cum gl. ſuper ver. ſolutarũ,
in d. l. per diuerſas, & probatur etiam in tex. in d. l. ab Anaſta-
ſio. ibi dum dicit, & re ipſa perſoluunt, &c.

ADDITIONES.

a Iuris. An & quando contra præſumptionem iuris, & de iure probatio admittatur, & quando non. uide copioſe per Fel. in c. quanto, in ſi uer. regulariter, cum ſeq. de præſump. & in c. quoniam, uer. fallit quarto. de prob. & ad id quod hic dicit tex. adde Pau. de Caſt. in conſi. 8. incip. ad primum quæſitum, in ſi primi dubii. & in conſi. 157. incipien. & pondera in in conſi. 157. in c. ſuper primo uidetur dicendum, in ult. dubio, & dom. Ale. de Imo. in conſi. 95. par. 4. & adde, quod non ſolum id, quod hic dicit tex. habet locum in confeſſione uera, ſed etiam in ficta, ergo ficta admittitur probatio contra præſumptionem iuris, & de iure, ſecundum do. Fran. Are. in c. propoſuit. de prob. alle. etiam tenere in l. abſ. ſi mem. in prin. ff. de po.

b Authoritate. Adde quæ per Fel. habentur in c. ex literis. uerſ. 4. concluſio. ubi & quid de errore notarii, ibi, uer. tertius caſus, & do. Soc. in conſi. 94. incip. præſtantiſſime. uer. præterea confirmatur, in 1. parte.

c Audiri. ad Quod uide omnino Fel. c. præterea, poſt prin. uer. in tex. ibi, incontinenti. de teſt. cogen.

De æquali do. & propter nup. don. Rub.

1 *Æqualitas, quod debeat eſſe in dotibus, & donationibus propter nuptias, in earum conſtitutione, non in lucris, & an hodie ſeruetur, & nu. 6.*
2 *Si ex pacto de lucrando vxor nihil lucratur de donatione propter nuptias, ita vir non lucrabitur, de pacto de lucranda dote.*
3 *Donatio propter nuptias ſoluto matrimonio, quòd redit ad virum, ſicut & dos ad vxorem.*
4 *Dote data p vxorẽ, an donatio pp nuptias, dicaẽ ipſo iure ſtatim cõſtituta.*
5 *Vxor, quòd non lucretur fructus donationis propter nuptias, & ibi quæ vtilitas erit mulieri.*
6 *Augmentũ ſi fiat a muliere, conſtante matrimonio vir cogitur augere donationem propter nuptias.*
7 *Vxor ex augmento facto per virum, an præferatur creditoribus.*
8 *Confeſſio viri confitentis ſe habuiſſe centum nomine augmenti, non præiudicat creditoribus.*
9 *Diſpoſitio huius conſtitutionis, an habeat locum in creditoribus præteritis, & etiam in futuris.*
10 *Dotis augmentum factum a viro uxori, quòd in dubio præſumitur factum in fraudem creditorum.*
11 *Mulier etiã ſi probaret per teſtes ſe feciſſe augmentũ in rebus mobilibus, tamẽ non hẽt priuilegiũ, habet tamen ſi creditores confitentur, & nu. 12.*
13 *Probatio per confeſſionem partis, quòd admittatur contra præſumptionem iuris, & de iure.*
14 *Maritus ut non poſſit dotem augere in rebus mobilibus pro quanta quantitate debet eſſe debitor.*
15 *Notarius poſtquam dedit copiam inſtrumenti parti, illi non poteſt aliquid addere, uel minuere, ſine ſuperioris authoritate.*
16 *Teſtis qui uult teſtimonium ſuum corrigere, quòd audiri non debeat.*
17 *Ceſſio, ut ualeat, debet cedens uere habuiſſe pretium, nec ſufficit confeſſio de recepto, ſed debet probari pretium uere receptum.*

QVoniam. In dote, & donatione pp nuptias
conſtituenda, & augmẽtis earum,
ęqualitas per omnia ſeruari debet. Item dotis aug-
mentum vere nõ ficte dẽt celebrari, qñ aũt frauda-
1 ri intelligitur, ex tex. colligiẽ. h. d. vſq; ad §. his ꝯñs. † No. in hoc
prin. & in §. hæc igiẽ, qd æqualitas dẽt eſſe in dotib. & in dona
tionib. pp nupt. non ſolũ in lucris, ſed in conſtitutione, vt hic
2 & C. de pact. conuen. auth. æqualitas. † Et per hoc dicit gl. quod
ſicut ex pacto de lucrãdo interpoſito ſuper donat. pp nu. vxor
nihil lucratur, niſi ſoluere fuerit parata, vt ĩ. vt exac. inſtan. do.
§. fi. ꝯ vir nihil lucratur ex pacto interpoſito ſuper dote de lu
crando, ſi non ſoluit do. pp nu. ita no. p hunc tex. ĩ. de nõ elig.
ſecundo nub. § fi. in gl. mag. & hoc voluit ſentire gl. hic ſuper
3 ver. virum, ibi, & ſi alteruter, &c. † Secundo per hunc tex. tenet
glo. q ſicut ſolu. mat. dos redit ad mulierẽ, vt l. in rebus, de iu.
do. ita donatio redit ad virũ. ita no. Inſt. de dona. § eſt & aliud.
& auth. dos data. C. de do. ante nu. & habuiſtis. ĩ. vt exa. inſtan.
do. §. fin. & omnia iſta ponit tex. ext. de do. inter vir. & vx. c. fi.
4 † Quæro hic dẽ q data dote cogiẽ vir dare dona pp nu. quid
ꝯ. an dote data ſit ipſo iure ſtatim cõſtituta donatio pp nup.
vel debet agi, vt conſtituatur. de hac q. dic vt no. gloſ. in auth.
dos data. C. de do. ante nu in 1. gl. & ibi Doc. tenent opi. Mar.
dicentis, q ipſo iure eſt ꝯſtituta. ſed agitur, vt iam conſtituta
tradatur. Circa quod vide C. de pac. conuen. l. lege Leonis. in
5 vlt. gl. q intellige, vt no. per Doct. in d. auth. dos data. † Quæro,
an vxor lucretur fructus don. p nup. ſicut vir dotem? dic q
non, qa ſic dos non ſeruiret onerib. matrimonii, q eſſe nõ dẽt, l.
ꝓ onerib. C. de iu. do. ita no. p gl. ĩ. de non elig. ſecundo nub. §.
vlt. & tãgitur in d. auth. dos data. Quæro ergo q̃ erit vtilitas ip-
ſi mulieri in d. dõ. pp nu. dic vt no. dictis iurib. & qd habuiſtis
6 ĩ. vt immo. aũ nup. do. ĩ prin. † Quæro, an iſta æqualitas hodie
ſeruetur, dic vt in auth. æqualitas. C. de pac. conuen. No. ex hoc
7 tex. qd † ſi alter cõiugum facit cõſtante matrimonio augmẽ
tum, & alter cogitur facere. Secundo no. tex. in verſ. ne cõtin-
gat, q ſi vxor facit augmentum, nullo modo nocet creditori-
bus, & ſic habes, qd ſi vir ꝯfitetur ſe hẽre 100. nomine augmẽti
8 dotis, licèt iſta † ꝯfeſſio noceat ipũ viro, nõ tñ nocere credito-
rib. viri, nam hẽt vxor in illo augmento priuilegiũ, vt credito-
rib. ꝑferatur, qa tale augmentũ ſuſpicione non caret, vt hic dẽ.
9 † Quæro de quib. creditorib. hic loquatur, an de pręteritis tñ
vel de futuris. gl. q̃ eſt, C. de do. ante nup. auth. ſed iã neceſſe. dẽ
qd forte habebit locũ iam in pteritis q̃ in futuris, vt ibi no. in
duab. gl. ſed illæ gl. vñr ꝯ tex. illius auth. in fi. dum dicit, nullo
vteẽ aduerſus alios creditores priuilegio. & ſic patet, q vbi mu
lier facit augmentũ viro in rebus mobilib. denegatur priuile-
gium, qd hẽt mulier, quod creditoribus ꝑferatur. Ius verò cõ-
mune ſibi nõ denegatur & ſic poſterioribus creditorib. præfer-
tur, & qd ius cõe non denegatur, not. in d. auth. ſed iam ne-
ceſſe. Præterea illa gl. vẽ ꝯ tex. l. 1. C. de iu. fiſ. vbi diſtinguit, aut
vir eſt debitor, aut non nã viro non exiſtente obligato nulla
eſt cõuentionis ſuſpicio, vt hoc §. in fi. ibi, quæ erat circumuẽ-

1 *Mutuãs in refectione an præferatur mulieri ſi mulier eſt tempore poſterior.*
2 *An ille ex cuius pecunia res empta eſt, eam habeat obligatam.*

§. His conſequens. Mulier priuilegijs dotalib. vti
poteſt aduerſus oẽs credito-
res viri, etiam ſi eorum pecunia res ſit empta, uel refecta, exce-
ptis creditoribus, quorum pecunia militia eſt empta. h. d. Quæ
1 to in §. iſto, his ꝯſequens. diciẽ hic, & alius poſterior, &c. † Virũ
mutuans in refectione præferatur mulieri, ſi mulier eſt poſte-
rior in tempore? gl. hic ſuper uer. poſterior. dicit, quod ſic. idẽ
probatur in l. aſsiduis. C. qui pot. in pig. ha. & l. interdum. ff. co.
ti. & in l. q quis. ff. de priu. cre. de qua tangunt Doct. in authẽ.
2 quo iure. C. qui pot. in pig. hab. † Quæro gl. an ille, ex cuius pe-
cunia eſt res empta, habeat illam rem obligatam. dic vt in glo.
ſuper ver. argum. pro cuius glo. declaratione, vide quod no. C.
qui po. in pig. hab. l. licèt, & auth. quo iure, eo. ti. & l. interdum.
ff. eo. tit. & l. qui nauem. ff. de priu. cre. & l. quod quis. eo. tit. Vlt.
circa §. quia verò & huiuſmodi. uide te quod habuiſtis. ĩ. de ex
hi. reis. §. optime, & quod ibi dixi.

1 *Dos data filię a patre, dicitur eſſe alienata ab omnibus bonis patris.*
2 *Dos reuerſa ad patrem, illam minuere non poteſt in præiudicium filiæ, niſi eius ſubſtantia eſſet diminuta.*
3 *Dotem, an ratam habere debeat filia, quæ nõ uult ſecundo nubere, ſed vult ingredi in monaſterium, uel effecta eſt beguina.*
4 *Pater, qui dedit dotem pro filia, & ſtipulatus eſt dotem ſibi reddi, an per hoc ius conſolidationis perdatur.*
5 *Pater an alienare poſſit dotem filiæ datam, ſi eſt ad eum reuerſa.*

§. Quia verò iam. Dote patre a p filia data, & in
ipſius patrimoniũ reuerſa, non
licèt patri, cũ filia ſecũdo nubit, eam diminuere, niſi patris ſub
ſtãtia fuerit diminuta. tũc. n. ſm eius facultates dos erit ꝯſtituẽ-
1 da. h. d. † No. tex. ibi, qa ſemel eſt alienata, &c. quod dos data filię
a patre, dẽ eſſe alienata ab oĩbus bonis patris. ꝯcor. ſunt in glo.

2 †Quæro, quid addit iſte § & authē. quãuis. C. de rei vxo. act. ad
ius antiquũ. nonne idem erat de iure antiquo, vt l. ſi ſocius pro
ſilia. ver. qd ſi ſalua. ff. p ſo. reſpondeo. l ſi ſocius, dicit, quod de
bet dos reuerti ad patrē cum ſuo onere, vt dotare poſſit nõ di
cit, vt dotare dẽat, & pater dotē ad ſe reuerſam diminuere poſ
3 ſit. ſed hodie †per illum §. & auth. quãuis. dr̄, ꝙ pater nullo mõ
diminuere poſſit, niſi in caſu, qñ eius ſubſtãtia eſſet diminuta,
vt hic dicit. Quæro pone, ꝙ filia non nubit ſecundo, ſed intrat
monaſteriũ, vel non intrauit mona. ſed eſt effecta beguina, nũ-
quid dẽt habere dotē, ſicut ſi ſecundo nupſiſſet. dic vt p Doct.
4 in d. auth. quamuis, in 2. & 3. q † Quæro, pater dedit dotem p
filia, & eã eſt ſtipulatus ſibi reddi, an per hoc perdat ius conſoli
dationis. hic, & in auth. quãuis. videtur tex. ꝙ nõ. videtis enim
hic. ꝙ ſi dos redit ad patrē, tenetur eam ſeruare filiæ ſecũdo nu
benti, hæc quæſtio formatur. C. de rei vxo. act. l. vna. § videa-
5 mus, & ibi per Doc. † Vltimo quero, an iſtam dotem reuerſam
ad patrem poſſit alienare pater. de hac q. dic, vt no. per Doct. &
gl. C. de iure do. l. rem quam. & in d auth. quamuis.

1 *Dominium rerum donatarum propter nuptias, quod tranſeat ipſo iure in mulierem.*
2 *Caſus, in quibus filia agit ad dotem ſine patris conſenſu.*
3 *Pater ſine filia poteſt ad dotem agere, & etiam ipſi filia agenti conſentire.*
4 *Vir, quando dicatur inchoare male uti ſua ſubſtantia.*
5 *Dos quando dicatur magna, uel parua.*
6 *Filia quo caſu poſſit dotem profectitiam repetere, ſine patris conſenſu.*
7 *Dos data ſocero poteſt repeti, ſi ad inopiam uergat.*
8 *Vxor marito exbannito, quando repetat dotem eidem datam.*
9 *Bannitus an æ͂quiparetur deportato.*
10 *Peregrinatio deducit quem ad mortem. & paupertatem.*

§. Illud quoque. Si filia cum fratribus venit ad ſuc
ceſſionem paternam, debet dotē
conferre, aut tãto minus in ſua portione ſuſcipere, viro exiſtē
te locuplete: viro autē ad inopiã deducto, ſi mulieri poteſt im
putari, cũ vir male inchoauerit vti ſubſtãtia, ꝙ dotem nõ exe
gerit, tunc dotē conferre debet, vel tanto minus accipere. im-
putari autē poteſt in caſib. hic expreſſis, aliàs ſi mulieri nihil im
putari poterit, cur dotē nõ exegerit, ſolam actionem, licèt ina-
nē, debet conferre his obtinentib. in omnib. parentib. a quibus
dos fuit profecta, ſi de eorũ ſucceſſione quærebat. h. d. vſq; ad
1 fi. † No. hic tex. in uer. ſinautē ſub poteſtate, &c. ꝙ in donatione
propter nup. trãſit dominium ipſo iure in mulierem, vt hic dũ
dicit, ꝙ mulier poteſt tales res vendicare, quod no. per gl. C. de
2 iu. do. auth. donationē. † Secundo uerò no. ſex caſus, in quibus
filia põt agere ſine patris conſenſu, ſi uir incipit uti male ſub-
ſtãtia ſua, uidelicet ſi ampla eſt dos data a patre, vt hic in uer. ſi
vero maior. Itē ſi dos eſt aduentitia, ita dicit gl. ſuper ver. vale-
re. poſita in d. ver. ſinautē. in fi. ita ēt vr̄ in d. auth. ꝙ locũ. C. de
colla. q̃ ſumitur ex iſto §. & ibi expreſſe tenet hoc gl. licèt in illa
auth. videat de hoc dubitare, ſed cum prima opi. concor. C. de
bo. q̃ libe. l. cum non ſolum in gl. mag & hanc opi. tenēt Doc.
In d. auth. ꝙ locũ, circa quod vide no. in l. 1 §. ꝙ ſi patris. ff. ſol.
3 matr. † Opp ad hunc §. ſinautē ſub poteſtate, & vr̄ ꝙ nõ debeat
agere filia cum conſenſu patris, ſed ipſe pater, vt l. fi. §. vbi autē,
C. de bo. q̃ lib. gl. hic ponit tres opi. & idem, quod hic no. gl. ēt
in d. auth. quod locũ. quam opi. firmat in l. ꝯria. vnde illæ ll. nõ
vñr ꝯtrariæ huic. §. quia licèt dicat filiã poſſe actionē de dote
exercere cum ꝯſenſu patris, quod nec ibi negatur fieri poſſe. tñ
hic non excludit patrē actionem de dote poſſe intentare, imo
permittit, vt hic in ver. ſinautē illa. ibi, ille autem neq; mouit,
neque ꝯſenſit, &c. No. ꝙ hic dicit mouit, & ſic ui: poni in arbi-
trio patris, vtrũ uelit actionem de dote mouere, vel volẽti mu
lieri conſentire, ad idē ibi, in ver. ſi uerò maior. ibi neq; moue
4 re volẽtes. &c. † Quæro, qñ dicat virum inchoare male uti ſub-
ſtantia. dic vt in gl ſuper uer. inchoante. circa quam vide, quod
no. C. de iu. do. l. ubi, & ibi p Doc. in 1. op. & uide, quod no. in l.
2. ff. ſol. ma Quæro, uos videtis hic, qd filia poteſt repetere do-
5 tem ſi eſt magna, ſine ꝯſenſu patris, ſi eſt parua, nõ. † Quæro, qñ
dr̄ eſſe dos magna uel parua, dic vt in gl. ſup uer. maior. cui ad-
6 de, qd no. in d auth. quod locum. † Quæro, an eſt aliquis caſus,
in quo poſſit filia repetere dotē profectitiam, ſine patris ꝯſen-
ſu, poſito ꝙ dos non ſit magna. uide qd not. glo. in l. 2. § cæterũ
7 ff. ſo. ma. † Quærit gl. ſuper d. uer. inchoante, quid ſi dos eſt data
ſocero, & ipſe uergit ad inopiã, an poſſit dos repeti, ſecundũ
formã huius gl. dicit gloſ. ꝙ ſic ſup ver. inchoante. cui adde qd
8 no. in l. ubi adhuc. C. de iu. do. de quo p Doc. in 1. & 1. q. † Vlt. q̃
ro, pone ꝙ maritus eſt bãnitus pp maleficiũ de terra ſua, nunqd
mulier poſſit petere ex forma iſtius §. & vr̄ qd ſic, quia exbanni
tus æquiparat deportato, vt no. Inſt. quib. mo. ius pa. po. ſo. §. cũ
autē ad idem in ti. hic finitur. l. Cõr. in prin. ſed ubi quis eſt de
9 portatus hẽt locum repetitio, vt l. 1. C. de repu. ergo, &c. † Circa
hoc vtrũ exbannitus æquiparetur deportato. no. per Cyn. C. de
a hæt. inſti. l. r. a p Iac. de Are. in l. ex facto. §. ult. ff. ad Treb. in Spe.
in tit. de inſtr. edi. §. cõpendioſe. uer. quid ſi de bannito, quid di
cemus? dic, ſi bona ſunt publicata, non eſt dubiũ quod poteſt
dos repeti, vt in pręal. verſi. & eſt text. extra de pig. cap. ex literis.
ſi vero bona nõ ſunt publicata. adhue videt idem, quia ſtatim
cum vir male incipit ſubſtãtia ſua vti. poteſt dos repeti, vt hic.
ſed ille, qui exulat, male vtitur ſubſtantia ſua. & quia peregri-
10 natio deducit quem ad mortem. & ad paupertatem, vt [illegible] de
exhib re. in prin. & ī. vt omnes obe. iud. prouin. & c. §. hæc con-
ſiderantes, in fi §. ergo, &c. hanc partem videtur tenere Spec. in
tit. de do. inter vi. & vx §. 1. ver. quid ſi vir.

ADDITIO.

a L. 1. Et ibi ad materiam vide Bal. & d. Alex de Imo. in d. l. ex facto, ver. extra gl. [illegible] cum concor. ibidem per eum ſignatis, & in l. ſi cum dotem. §. ſi pater, in fi. in verſ. an bannitus. ff. ſol. mat. vbi etiam per Bar. & Bal. in d. l. 1. in 1. q. & quod per Pau. de Ca. in conſ. [illegible], omiſſo ordine, & d. Alex de Imo. in conſ. 116. 1. par.

De duobus reis promittendi. Rub.

Quærit gl. Rubricę, vnde dicatur reus. dic vt in glo rubricę,
& ff eo. in Rubr. p Azo. in ſumma, C. de duob. reis. ſed veritas
eſt. ꝙ reus dicitur a re, & ita dicit tex. de ver. ſign. in c. forus.

1 *Plures rei debendi, vno libello conueniri poſſunt ſiue inſolidum, ſiue pro parte conueniantur, adiecto, ꝙ vnica ſolutio ſufficiat.*
2 *Plures tutores, uel fideiuſſores, quando uno libello conueniri poſſint.*
3 *Hodie per iſtam conſtitutionem in modo conſtituendi duos reos, quod nihil innouatur, ſed in modo exigendi ſic.*
4 *Beneficio huius conſtitutionis, ꝙ renunciari poſſit.*
5 *Diſpoſitio huius conſtitutionis, quod non habet locum in duob. reis credendi.*
6 *Hęc conſtitutio, an corrigat iura quę dicunt, quod vno reo cõuento, alter non poſſit conueniri.*
7 *An corrigat, quod dicitur, ꝙ interruptio facta per vnum ex pluribus reis debendi proſit.*
8 *Duo rei debendi, an inuicem fideiubeant.*
9 *Vno ex duobus reis conuento præſenti, an ei ſit danda dilatio ad præſentandum alterum abſentem.*

NOuimus. Duo rei promittendi conſtituũtur,
ſi adiectum fuerit vnumquenq; in-
ſolidum teneri, quo caſu vtroque ſoluendo exiſten
te, & præſente, quilibet conuenitur pro parte, & ne-
gotiũ cõiter examinatur, & fertur ſententia. Sed alio non exi-
ſtente ſoluendo in totum, vel in partem, vel ſi eſt abſens cõue
nitur alter inſolidum, vel in eo, quod alter ſoluere nõ poteſt,
& per iudicem ordinarium ad iudicium venire compellitur,
his in futuris tñ omnib. obtinentib. h d. No ex hac conſt. duo.
1 Primo modum exigendi duos reos debendi. † Secundo no. in
§ ſinautem iiſdem, ꝙ in vno, & eodem libello poſſunt conue-
a niri plures [a] rei debendi, quod intellige, ſiue conueniam quē-
libet pro parte, ſiue petam inſolidum, hoc adiecto, ꝙ vna ſolu-
tio ſufficit. ita intelligitur ibi, mox, &c. & ibi, cõiter autem au-
ferre, &c. ad idem. C. eo. auth. hoc ita, quæ ſumitur ex iſta cõſt.
Et ꝙ poſſint plures rei vno libello inſolidum conueniri, dicē
do in libello, ita quod vna ſolutio ſufficiat probatur in l. 1. C.
ſi plu. vna ſen. condē. fue. vbi apparet, ꝙ iudex potuit inſolidũ
condemnare, ergo concluditur, ꝙ inſolidum erat actũ in libel
lo, vt ſententia ſit cõformis libello, vt l. vt fundus. ff. cõi diuid.
facit tex. cum gl. in l. ſi mandato Titij. §. Paulus. ff. manda. hoc
tenet Dy. ff. de leg. 2. l. ſi pluribus. & Iac. de Are. in l. 3. §. 1. ff. de
a duo. re. facit l. in exec. §. inſolidũ. ff. de verb. ob. † Quærit glo. ſu
per ver. cedere, quid in pluribus tutoribus. dic vt in gl. & idem
dicit gl. in pluribus fideiuſſoribus, & cõſtitutoribus, quod dic
vt in gl. Sed ꝯ hoc op. & vr̄, ꝙ vbi ſunt plures fideiuſſores, quili
bet teneatur inſolidũ, vt l. fi. ff. rem pup. ſaluã fore. Sol. aut loq-
nitur in pluribus fideiſſ. tutorũ. aut ī aliis. primo caſu, aut ſunt
plures fideiuſſores vnius tutoris, & quilibet tenetur inſolidũ,
vt l. ꝯria, aut ſunt plures fideiuſſores plurium tutorum, & tunc
quilibet ꝯuenit pro parte, beneficio diuiſionis, vt l. pupillus. ff.
de admin. tu. Sedo caſu hẽt locũ, qd dr̄ in gl. Quærit glo. quid
erit de iure antiquo, qñ nõ erit hoc adiectũ. vt q̃libet eorũ te-
neatur inſolidum. gl. ſuper ver. ſuſtinere, dicit ꝙ idē, & ſic no.
ex hac gl. ꝙ p hãc auth. iuri veteri nihil eſt derogatũ in mõ cõ-
ſtituēdi duos reos, eo ꝙ olim, & hodie erat neceſſe agi, ꝙ qui-
3 libet eorũ inſolidũ teneret. † Et ſic gl. iſta vr̄ velle, ꝙ hodie duo
rei debendi conſtituant eodē mõ quo olim. gl. quæ eſt. ff. eo.
l. 2. dicit, ꝙ olim ꝯſtituebantur duo rei debẽdi ſiue expreſſe di-
cebatur, ſiue tacite. ſed hodie requiritur, ꝙ inſolidũ expreſſe
teneant, alias ſecus, vt hac conſtitutione, & hoc tenet Azo in
ſum. C. de duo. re §. hodie ſciendũ eſt. tangit ēt. ff. e. tit. l. reos, &
cũ tab. & hãc opi. ꝙ hodie ſit neceſſe, qd expſſe agat, ꝙ īſolidũ
teneant. nec ſufficit dicere. ꝙ ſint duo rei, niſi expſſe dicat, ꝙ ī
ſolidũ teneantur, tenet Ia. de Are. ff. e. l. 2. ff. de ver. ob. l. ſtip. non
diui-

ADDITIO.

a Plures. An & quando libellus contra plures procedat, & quando non, vide plene per d. Soc. in conſi. [illegible] in præſenti conſultatione ver. circa tertiam dubitationem. cir. medium. in 1 parte & nunquid ſi libellus contra plures producatur, an a quolibet pars petita videatur, & ſi contra vnum pronuncietur, contra alios pronunciatum videatur, vide no. per do. Fel. in c. cum inter, de re iu. in fi. ver. fallit quinto.

diuiduntur, in prin.& Dy.ff eo.l.reos.§.cum in tabulis. ſed ℥
tenet gl.videlicet,ꝙ in mõ conſtituendi per iſtam conſti.nihil
iuri veteri ſit innouatum, ſicut olim cõſtituebantur duo rei,
ita etiam hodie,ſed tantum in modo exigendi.ita no.Inſti de
fideiuſ.§ ſi plures.in d.l.reos.§.cum in tabulis.ff.eo.& tangitur
in auth.hoc ita,in 2.gl.C.eo.& ita tenẽt Doct.ibi in 1.q.& hoc
tenet Iac.de Bel.hic,& quod hic dicitur in tex. ſi verò etiã ali-
quid tale adiiciatur, &c.dic per hæc verba expreſſe, vel etiam
4 æquipollentia,ſicut olim.† Quærit gl.ſuper d.ver.cedere, cir-
a ca fi.an beneficio huiuſconſtit.poſſit renunciari,a dic vt in gl.
& bene,quod ſic,idem no. in auth.hoc ita.C.eo. & Inſti.eo.ti.
5 §.vlt.† Quærit hic gl.an per iſtam conſtitutionẽ ſicut qñ ſunt
plures rei debendi,quilibet pro parte debet conueniri, ita℥,
vt vbi ſunt plures rei credendi,debeant eorum petitionem di-
uidere,an verò poterit quilibet in ſolidum agere, ſicut in l.2.
b ff.eo.gl.dicit ꝙ non.b ex qua gl.no.ꝙ iſta cõſt.& auth.hoc ita.
non habent locum in plurib.reis credendi,quam gl.perpetuò
6 tene menti.†Quærit gl.ſuper ver.legi.an per iſtam cõſtitutio-
nem ſint correcta iura.quæ dicunt quod vno reo conuento,
7 alter non poſſit cõueniri.dic vt in gl.Item , † an ſint correcta
iura,quæ dicũt,ꝙ interruptio facta per vnum ex plurib. reia
debendi proſit,& an interruptio facta per vnũ proſit aliis.dic,
vt in glo.Et circa primum vide quod no.Dy.& Iac.de Are.in
l.1.& in l.reos.ff. de duo. reis, & quod ibi no. Azo. in ſum.de
duo.re.§.quod adiicitur. Circa ſecundum uide,quod no.l. ex
duob.ff.eo.quæ glo.diſtinguit,aut ſunt ſocii,aut non:ſi ſunt ſo
cii,facta li.conte.ab vno ex duob.reis credẽdi, ille præoccupat
ſibi debitum adeo ꝙ alteri ſolui non poteſt,ita habes in tex.in
l.fideicommiſſa.§.item ſi quis. ver.plerunque.ff.de leg.3. Item
8 gl.inducit hũc tex.ibi,alterna fideiuſſio,&c.in ar ad q.ꝙ † duo
rei debendi inuicem fideiubeant.hic gl.breuiter tangit,& tan-
git in l.reos,in prin.ff.de duob.re.plene per gl.in l.4.in fi.ff ad
Velle.de quo no.per Doc.in l.1.C.de duo.re.in 1.q.& per Iac.
de Bel.hic.vltimo quæro,tenendo opi.Mar.ꝙ duo rei videan-
9 tur inuicem fideiubere,† an cum cõuenio vnum de duobus
reis debendi,dabitur dilatio reo præſenti ad præſentandum
reum abſentem,ſicut datur fideiuſſori ad præſentãdum prin-
cipalẽ,vt ſ.de fideiuſ.§.1.Glo.hic ſup ver.abſentes,dicit,ꝙ nõ,
& circa eam vide, ꝙ no.gl.C.de fideiuſ.auth.pſente, in 1.gloſ.
& quod no.Spec.in ti.de renun.& conclu.§.1.ver.quid ſi ſunt.

ADDITIONES.

a Renunciari. Vide Bal.in addi.ad Spec.de renun.& conclu.verſ.qualiter ſunt.& Ang.
hic in ver.& hæc eſt doctrina.

b Quod non Sed quid ſi creditor agens contra plures debitores obligatos ſuper vno
negotio communiter eos non obligatos inſolidum,an vnuſquiſque poterit pro par
te conueniri, & quid ſi incepit agere contra plures debitores,an iudicio penden-
te,ſi vnus deduxit in iudicium ius omnium examinandum, an ſuſpenſo iudicio,quo-
ad alios,ipſe partem ſuam proſequi poſſit, vide plene de his omnibus do Socin.in
conſi.2 in inci. cum in preſenti conſultatione,vel 4.hæc pars confirmatur, ibi pri-
mus eſt & 3. caſus & ibi quartus caſus.in 2 parte.

De tempore non ſolutæ pecuniæ ſuper dote. Rub.

1 *Exceptio non numeratæ dotis opponi poteſt,tam a minore. quam a maiore.*
2 *Exceptio dotis non numeratæ ſemel propoſita,eſt effecta perpetua,& ad hæ-
redes tranſit.*
Idem in exceptione non numeratæ pecuniæ.
3 *Rem ſuam alienare,vel donare videtur,qui patitur ſuam rem præſcribi.*
4 *Querela non numeratæ dotis proponi debet in ſcriptis,& proponitur etiam
ſi contra proponentem nihil petatur.*
5 *Exceptio non numeratæ pecuniæ proponi debet in ſcriptis,& proponi etiam
poteſt ſi contra opponentem nihil petatur.*
6 *Confeſſio receptæ dotis facta per maritum,quando ſibi præiudicet,vt oppo-
ni non poſſit de dote non numerata.*
7 *Exceptiones, an ſint in ſcriptis proponendæ,remiſſiue.*
8 *Proteſtatio,quando fieri debeat in ſcriptis.*
9 *Exceptio non numeratæ dotis,an ſit peremptoria vel dilatoria,remiſſiue.*
10 *Renunciari,an poſſit exceptioni non numeratæ dotis,& non numeratæ pe-
cuniæ,& cum iuramento.*
11 *Iſta uerba,a tempore nuptiarum,qualiter intelligãtur,remiſſiue ad glo.*
12 *Marito minori confitenti ſe dotem recepiſſe,qualiter ſuccurratur.*
13 *Reſtitutio quod competat etiam minori, licèt ſit tutus exceptione.*

a OMnes.a Exceptio non numeratæ dotis olim to-
to tpe mr̃imonii, & eo ſoluto intra an-
nũ cõpetebat: hodie verò,ſi mr̃imoniũ intra bien-
nium durat prædicta competit exceptio , & etiã eo
ſoluto competit intra annum, matrimonio vero ſoluto vltra
biennium,intra decenniũ dicta exce.viro,& hæredib.eius cõ-
petit ſolummõ vſq; ad tres menſes,licèt matrimonio poſt de-
cenniũ ſoluto ſi vir eſt maior,nullum hẽt remedium . Si verò
eſt minor, tũc ei reſtõ datur vſque ad duodecim annos,a tpe
nuptiarum,hr̃di aũt eius maiori datur annus,ſed ſi minor mi
nori,vel maiori ſucceſſerit,quinquennium ei dat̃ his in futu
ris tñ caſibus obtinentibus,in pendentibus autẽ matrimoniis,
1 alia tempora ſtatuuntur.hoc dicit totus iſte titu.†No.ergo ex
hac conſtitutione,ꝙ exceptio non numera.dotis poteſt oppo
ni tam a maiore,q̃ a minore.Secundo no.ver.ſi verò maius ,
ꝙ ſemel hæc querela ꝓpoſita,exceptio eſt facta perpetua,& ad
2 hr̃des tranſmittitur.†Idem habes in exce.non nu. pec. vt C.de
non nu.pe.l.ſi intra §.ſin autem.& l.cum vltra.eo.tit. habes etiã
de exce.non nu.do.l.in ꝯtractibus.in eo.titu.habes etiam de vtra-
3 que in l.ſi præſes.C.de epi.aud.†Tertio no.in ver. ibi,n.licèt,ꝙ
q patit̃ rem ſuam præſcibi,videtur velle rem ſuam alienare,vel
donare,ꝓ hoc de verb.ſig.l.alienationis.ff.& C.de his,qui a nõ
4 do.ma.l.vlt.†Quarto no.ibi cum teſtatione,quod querela non
nu.dotis,debet proponi in ſcriptis,& poteſt proponi etiam ſi
5 contra proponentem nihil petatur. † Circa hoc quæro , quid
in exce.non nu.pe.Hanc q.format gl.in auth hanc autem que
relam.C.de non nu.pe & ibi Io.tenet,quod ſic. idem no. Inſt.
de ver.ob.in prin.de hac q.eſt caſus in l.in contractib.§ In om-
ni.C.de non.nu. pe. ubi per omnia idem dicitur in exce. non
nu.do.vbi etiam probatur,ꝙ licèt actor nihil petat,poteſt reus
illam querelam proponere,de quo no.gl.in l.ſi intra. C. de nõ
6 nu.pecu.Secundo opp. & videtur , ꝙ† quando maritus confi-
tetur dotem habuiſſe , & recepiſſe , ꝙ nullo modo poſſit exce.
b non nu.do opponere,b vt l.in ꝯtrib §.1.C.de non nu.pe.Sol.ve-
ritas eſt iſta:nam quandoque vir confitetur ſolutionem dotis
ante confectionem inſtr̃i,vel in ipſo inſtrumẽto dotali, & tũc
habet locum iſta conſtitutio,& l.in contractib.& prædic.auth.
ibi poſita.Quandoque maritus factis inſtrumentis dotalib. re-
cepta dotis promiſſione,poſtea ex interuallo confitetur dotẽ
ſibi ſolutam,& iſto caſu talis confeſſio ſtatim ſibi præiudicat,
ita loquitur d.l.in ꝯtrib.§.j.& hoc potuit velle ſentire gl.ſuper
verbo,reſtitutis,dum dicit & hic conſcripſit ſe dotem, &c.cir
ca prædicta,uide quod no.Doct.in l.ꝙ de ſua. C. de do.cau.nõ
7 nu.†Quæro, hic dicitur , quod querela debet proponi in ſcri-
ptis,quid in aliis exce.iſtam q.formant Doct.in auth. hanc au-
tem querelam.C.de non nu. pe. circa quod vide habes in cap.
8 quoniam contra falſam.extra,de prob † Sed quæro quid in ꝓ-
c teſtatione,an debeat in ſcriptis proponi.c Dic breuiter.Quãdo
que proteſtatio ſuccedit in locum actionis , & tunc debet in
ſcriptis proponi,vt in l.vt perfectius.C.de ann.excep Quando-
que non ſuccedit in locum actionis,& tunc regulariter poteſt
proponi in ſcriptis,vt l.ſi.C.de neg.geſt. & in l. ſcire oportet.§.
oportet.ff.de excu tut. Fallit in ꝓteſtatione,quæ fit filio furio-
ſi,& quod regulariter proteſtatio poteſt fieri ſine ſcriptis , tan-
git gl.C.de pig.in l pen.in glo.patua. hoc tenet Io.Mon.in c.in
9 generali.de reg.iu.lib.6.†Quæro,an iſta exceptio ſit perempto-
d ria,d vel dilatoria.circa iſtam q.vide,quod no.gl.Inſt. de exce.
in q.5.C.de prob.& Spe.in tit.de exce.§.1.uer.exceptiones. An
10 autem exceptioni† non nu pe.uel non nu.dotis poſſit renun-
e ciari e per iuramentum.ita ꝙ poſtea non poſſit proponi.dic vt
11 no.Doc.in l.ſi ex cautione.in 3.q.C.de non nu. pe.† Quæro in
ver.& ſiquidem.dr̃ hic a tpe nuptiarum , qualiter intelligãtur
iſta uerba.gl.hic,ſuper verbo,nuptiarum,ponit opi.inter Mat.
& Bul.ſed opi.Mar.ponit gl.hic,in auth.ſi minor.C.de temp.in
integ.reſti.& ibi per Doc.& per Iac.de Bel.hic.Vlti.gl.numerat
12 ſex ſpecialia circa iſtud,†qđ dic,vt in d.gl.& idẽ no. in d. auth.
ſi minor.vbi gl.addit ſeptimum,quod dic ut ibi.Quærit gl. ſu-
per dicto uerbo,reſtit.pone ꝙ maritus minor confeſſus eſt do
tem recepiſſe,qualiter ei ſuccurratur?dñt,quidam,quod nõ ha
bebit reſtitutionem,cum habeat excep. de iure, ſicut quilibet
maior.ſed hic loquitur,qñ poſt confectionem dotaliũ inſtro-
rum maritus eſt ꝯfeſſus dotem recepiſſe , quo caſu maiori nul-
lum remedium competit,vt in l.ꝯtrib.C. de non nu.pec.mino
ri uerò reſtõ competit,prout hic dr̃.gl.uerò tenet oppoſitum,
ſ.ꝙ loquat̃,qñ ante confectionem dotalium inſtrorum,mari-
tus minor confeſſus eſt dotem recepiſſe,quo caſu licèt cõpetat
13 exceptio de iure cõi,tñ cõpetit reſtõ.& ſic no.glo.†ꝙ licèt mi-
nor ſit tutus exce.de iure cõi,tñ competit reſtõ. idẽ tenet gl. in
l.in cauſæ.la 2.in prin.& §.Pomp.hic all.Iſtam opi. tenet Iac.de
Bel.quicquid no.per glo.in l.3.§.ſed vtrum.ff.de mino.

ADDITIONES.

a Omnes.Vide latiſſime ad materiam huius tex.Fel.in c.ſi cautio de fide inſtru.in uer.
ſi ex gl.cum ſeq.

b Opponere.Adde Fel.in d.c.ſi cautio.de ſi.inſtr.uer fallit quarto.

c Propon. Quibus autem caſibus proteſtatio in ſcriptis fieri debeat , & quando ſine
ſcriptis.uide tu ad ſatietatem Fel.in c cum M in uer.1.concluſio. de conſtit.
adde præalle.Fel.vbi ſup uer.circa tertiam partem,qualiter ſit facienda proteſtatio,
ext.de conſti & dixi poſt Bal.in repoſt ad ipſum in auth.presbyteros.nu.1.in repoſ.
in uer.non eſt de ſubſtan proteſtationis.C.de epiſ.& cle.

d Peremptoria.Vide etiam Bar.in l.3 ff.de excep.

e Renunciari.Vide ut per Fel.in cap. ſi diligenti. de foro compe. uer. ſed decimum
corolla.

Neque uirum,quod ex dote eſt,neque mulie-rem,&c. Rubr.

1 *Lucrum,quod facit coniunx ex dote,vel donatione propter nuptias , ſi non
tranſit ad ſecundas nuptias,an ſit ſuum.*
2 *Lex bona,& æqua,quando tolli poſſit per contrariam conſuetudinem.*
3 *Donatio propter nuptias ſoluto matrimonio, quod redeat ad virum,ſicut dos
ad mulierem.*

EA quidem Matrimonio ſoluto, morte, di-
uortio, vel bona gratia, lucrũ do
tis, vel donationis pp nup. dẽt ſeruari liberis illi⁹ ma
trimonij quo ad ꝓprietatẽ, vſufructu ſolo a lucrãte
tẽto, & idẽ, q ab altero cõiugũ q̃rit, retinet, his obtinẽtib. ĩ ſutu
ris caſib. & ſiue cõiuges ad ſecũda vota trãſiuerint, ſiue nõ. h. d.
1 †Op. & vr. ꝙ vbi cõiux lucrãs ad ſecũda vota nõ trãſierit, lucrũ
dẽat eẽ ſuũ, vt ſ. de nõ eligen. ſecun. nub. §. Gregor. & ſ. de nup.
§. ſoluto. Solu. iure C. ſi ↄiũx trãſibat ad ſecũda vota, lucrũ erat
ſuũ, vt l. generaliter. §. fi. & l. hac edictali. §. fin. & l. ſi qs prioris.
C. de ſecun. nup. & idẽ erat per ius Auth. p d. § Gregor. & d. §.
ſoluto. niſi ĩ caſu, videlicet qñ trãſiẽs ad ſecũda vota, ſ. lucrãs ha
bet filios primi, & ſecũdi matrimonij, vt ſ. de nup. §. neq; illud.
& ibi no. & C. de ſecũ. nup. l. cũ alijs. poſtea ſupuenit i⁹ iſti⁹ ↄſtõ
nis, qđ corrigit §. Gregoria. & §. ſoluto. poſtea ſuperuenit ius,
vt ĩra. ſi. §. fi. ĩ. c. qđ corrigit iſtam ↄſtõnem, in non tranſeunti-
bus ad ſecũda vota. vbi ſtatuitur, ꝙ lucrans non tranſiẽs ad ſecũ
da vota, habeat virilẽ portionẽ vna cũ filijs, de qua põt facere
q̃cq̃d vult. in tranſeunte autẽ ad ſecunda vota hæc conſtitutio,
& iura antiqua remanerẽt ĩcorrecta, vt ſ. de nup. §. ſi verò expe
ctat & iõ ſuper d. l. generaliter. §. fi. poſita eſt auth. vxorẽ. quæ
ſumitur ex iſto §. & poſt poſita eſt auth. ſi tñ. q̃ ſumiꝛ ex d. §. fi. vt
2 ĩra. ſi. & corrigit d. auth. vxorẽ. † Vlterius Iac. de Bel. ĩducit ĩ ar.
hũc tex. in prin. ꝙ lex q̃ eſt bona. & æqua, & quæ ſemper in idẽ
pmanet, non poteſt tolli per contrariam conſuetudinẽ: nam
ↄſuetudo dẽt eſſe rationabilis. extra, de conſue. c. pe. in fi. & ſ. vt
nulli iud. §. 1. 8. diſt. c. mala ↄſuetudo. ſed hoc caſu de neceſſitate
oportet, ꝙ eſſet mala, ergo, &c. Secundo no. in §. ꝑterea. ibi, ad-
huc antẽ pendente, &c. ꝙ matrimonium dicitur pendere vno
couiugũ tantum ſuperſtite. Et hic habes, ꝙ ille, qui remanet in
viduitate, diciꝛ eẽ in priori matrimonio, vt hic. & l. j. C. de bon.
q̃ lib. & no. in l. vnica. §. exactio. C. de rei vxo. act. habuiſtis duos
3 tex. ſ. de nup. §. ſolutum & ibi dixi. † Vltimo no. in verbo, noui
mus, ꝙ ſolu. matrimo. ſicut dos redit ad vxorẽ, ita donatio re
dit ad virum, quod intellige, niſi interueniat pactum de lucran
do, vel aliud fuerit de conſuetudine, vt dixi ſup. de æqu. do. §. j.

De appellationibus. Rub.

1 *Tempus non negligenti non currit.*
2 *Tempus appellationis exercendæ, an incipiat currere a die appellationis interpoſitæ.*
3 *Tempus appellationis proſequendæ prorogatur per compromiſſum.*
4 *Diſpoſitio huius conſtitutionis loquens in cauſa ciuili, habet locum etiam in cauſa criminali, de qua compromiſſum fieri poterat.*
5 *Partes an poſſint expreſſe conuenire, ut tempus appellationis proſequendæ currat.*
6 *Pars, contra quam lata eſt ſententia per arbitros ſuper cauſa, a qua appellauerat, quod poteſt ſoluere pœnam, & redire ad iudicem appellationis, non obſtante lapſu fatalium.*
7 *Compromiſſo deſerto, appellans habebit tantum tempus ad proſequendam appellationem, quod ſupererat de biennio facti compromiſſi.*

SVbiectorum Appellatione a ſnĩa interpo
ſita. ſi poſtea de partiũ volũ
tate ſiat compromiſſum in arbitros, tẽps appellationis
exercẽdæ nõ currit, donec cauſa apud arbitros durat,
ſed ſi poſt finitũ cõpromiſſũ biẽnij tẽp. cucurrit, firma manet
1 prima ſnĩa h. d. † No. primo, ꝙ non negligenti, tẽpus non cur-
2 rit.ᵃ † Secũdo no. tex. in ver. deinceps. ibi, aut nõ motæ, qa hic
a videꝛ tex. expreſſus, ꝙ tempus appellationis exercendæ incipit
currere a die appellationis interpoſitæ, ad idem in auth. ſi tamẽ.
C. de tẽp. app. de quo no. C. de temp. app. l. fi. §. illud, & per Doct.
in auth. ei q. eo. tit. in 1. & 2. q. dixi de hoc ſ. de iud. §. audiẽt. ver.
3 appellationes. † Vltimo no. ꝙ tẽpus appellationis exercẽdæ po
4 teſt prorogari p partes, per viam compromiſſi. † Quæro. nunqd
qđ hic dicitur de cauſa ciuili, habeat locũ ĩ cauſa criminali, vt
poſtea q̃ cauſa eſt cõpromiſſa, de qua poſſit fieri compromiſ-
ſum, vt l. nõ diſtinguemus § Iul. ff. de arb. & elapſum eſt biẽniũ
corã arbitris, nunquid poſſit poſtea rediri ad iudicem? glo. ſu-
per ver. bienniũ, hic poſita, dicit, ꝙ non. in cõtrarium facit, pri
mo, qa cum indiſtincte loquatur hic tex. nec eſt dare rationem
diuerſitatis inter actionẽ ciuilem, & criminalẽ: cum enim nõ
fuerit negligens, nõ debet tẽpus currere, ſicut dicitur hic ĩ cau
ſa ciuili. non ob. l. in gl. allegata, quia loqtur, cũ deſiſtit accuſa-
tor ab accuſatione, quo caſu poſtea ad illã accuſationẽ redire
non põt, vt dictis ll. ſecus vbi accuſator non deſiſtit, ſed ſemper
5 agit, vt ſ. dixi. † Quæro hic dicitur, ꝙ per viam cõpromiſſi po-
teſt prorogari tempus appellationis exercendæ, nunqd per ex-
preſſum ↄſenſum partium poteſt fieri, quod iſtud tempus non
currat? dic, vt habes in tex. & glo. in ver. cõpromiſſum. in clem.
quãdiu. de appel. vbi per illum tex. & per hanc conſtitutionem
6 admittitur, ut ibi no. in j gl. † Quæro pone ꝙ arbitri tulerũt ſen
tentiã, modo appellãs vult ſoluere pœnã, & redire ad iudicem
app. non obſtante tpis curſu, nunqd poſſit. Doct. noſtri tenẽt,
b ꝙ ſic, b & in d. auth. ſi tamen. in 1. q. & no. per gl. in d. cle. quã-
7 diu. † Quæro, nũquid deſerto ↄpromiſſu, appellans habebit in-
tegrum biẽnium. & vr. hic tex. ꝙ ſic, in ver. ſi verò etiam. vbi dr.
ꝙ ſi deſerto compromiſſo labatur biẽnium, irrita manet ſnĩa.
ergo apparet, ꝙ appellans a deſerto compromiſſo habet inte-
grum biennium. contrarium tenet hic Iac. de Bel. in duob. ver-
bis, quam opi. tenent Docto. in d. authen. ſi tamen. & gloſ. d. c.
quamdiu. de app. in cle. Et iſta opin. videlicet, quòd appellãs ha
bet ſolum iſtud tempus, quod ſupererat de biennio facti cõ-
promiſſi, probatur hic in ver. deinceps. ibi, alijs quidem om-
nib. licẽt vti, &c. vbi dr, ꝙ compromiſſo facto, & poſtea deſer-
to, perinde poſſunt partes appellationem exercere, ac ſi appel
lationem non deſeruiſſent, & ad arbitrium iuiſſent. & ſic appa
ret, ꝙ appellans deſerto compromiſſo, non habet, niſi ſolum
tempus, quod ſupererat tempore compromiſſi.

ADDITIONES.

a Non currit. Sed ab extra quæro, quid ſi appellans introduxit appellationem ad ſuperiorem, & cum non poſſet in primo acceſſu habere eius copiam, proteſtatus fuit, & receſſit, an appellans dicatur feciſſe diligentiam. vide Fel. in c. ex tranſmiſſa verſic. quinimmo. amplius conſuluit Ale. de præſcr. vbi etiam, quid de eo, qui non potuit habere copiam iudicis, & permiſit labi tempus ſine proteſtatione, an per illam negligentiam in non proteſtando ſuccumbit.

b Quod ſic. Limita verum, niſi ſit clauſula, toties pœna committatur, quoties fuerit contra factum, ſecundum Lapum, & Card. in clem. quamdiu. Item verum, niſi ſit emologatum, vel approbatum laudum tacite, vel expreſſè, vt per Bal. in d. auth. ſi tamẽ, alle. in tex. in ver. quid ſi arbiter. & [illegible] in c. ex ratione. vle q. de app. ibi vide oino.

De teſtamentis imperfectis. Rubr.

1 *Teſtamentũ in ſcriptis imperfectũ inter liberos, an valeat. et quãdo. 2. 3. & 4.*
2 *Inſtrumenta debent ſcribi claris, & apertis literis, & an per ſigna.*
5 *Teſtamentum inter liberos probatur duobus teſtibus, etiam fœminis.*
Et quod ſufficiunt fortuiti.
6 *Fœmina poteſt eſſe teſtis in codicillis.*
7 *Reſcripta contra ius elicita, an valeant.*
8 *De quæſtione, an teſtamentum continens in ſe verba derogatoria, tollatur ſimpliciter per ſecundum, &c.*

1 AConſtantino. †Teſtm̃ in ſcriptis imperfe
ctũ inter liberos valet, ſi pa-
ter literas ſciẽs ꝓpria manu claris literis, & indubita
tis per ↄſequentiam, non per ſigna ſcripſerit libero-
rum noĩa, & numerum unciarum. & ſigna rerum & in eo le-
gata, fideicõmiſſa. & libertas relinqui potuerunt, & tale teſtm̃
primum a teſtatore conditũ non tolletur, niſi teſtator expreſ-
ſe declaret coram ſeptẽ teſtib. illud teſtm̃ non valere. & ſm teſtamentum perfectũ faciat, aut non ſcriptam perfectam volũ-
tatem. Item diuiſiones bonorũ liberis a parentib. factæ valent,
dummodo ipſorũ filiorum ſubſcriptiones interuenerint, vel
2 ipſius parẽtis ſubſcriptione, inter filios interueniẽte. h. d. † No.
in verſ. volumus, ꝙ inſtra non debent ſcribi per ſigna, ſed cla-
ris, & apertis literis, vt hic, & C. de teſt. authẽt. ꝙ ſine. pro cuius
declaratione dic, ꝙ q̃dam ſunt ſigna verificata, & cognita, vt
ponaĩ, x, pro decem, &, c, pro centũ: tunc talia ſigna poſſunt in
inſtr̃is apponi, & tale inſtrm̃ probat. vt l. quoties. §. 2. verſ. ſed ſi
quis pro centũ. ff. de hær. inſt. Fallit in caſu huius cõſti. Fallit ẽt
in libris iuris ciuilis, qui ẽt per talia ſigna vſitata ſcribi non de-
bent, ſed literis claria, & apertis, vt l. 1. § pe. C. de vet. iu. enuel. &
in 1. conſti. C. circa fi. Quædã ſunt ſignã inuſitata, & incognita:
tunc inſtra ſcripta per talia ſigna, nec ualẽt, nec probant, vt l. ſi
cum patrono. in fi. ff. de bo. poſ. Oppo. & vr. ꝙ teſtm̃ imperfectũ
inter filios nõ ualeat, niſi patris ſubſcriptio, vel omnium filio-
rum interueniat. ſ. de trien. & ſemiſ. §. & ꝙ ſæpe. poſita. C. fam.
erciſc. auth. ſi modo. Sol. aut pater faciendo teſtamentum ſo-
lẽne inter filios, vult ſeruare ſolennitatẽ hic poſitam, & nõ eſt
neceſſaria ſubſcriptio, vt hic, aut eã non vult ſeruare, & tũc eſt
3 neceſſaria, vt in ↄrijs. Sed ↄ prædicta oppo. † & vr, ꝙ, qñ pr̃ facit
teſtm̃ imperſectum inter filios, non ſit neceſſaria ſolẽnitas hic
poſita, nec ſubſcriptio, de qua loquitur hic §. & l hac conſultiſ
ſima. §. ex imperfecto. C. de te. ſed dic, ꝙ illa hodie corrigitur p
iura prædicta. lo. uero, & Bul. & Azo, & quaſi oẽs gl. tenent, qđ
aut loquimur in teſtõ imperfecto nuncupatiuo fiendo inter
filios, & tunc ẽt hẽt locum §. ex imperfecto. & l. fi. C. fam. erciſ.
aut loquimur in teſtõ imperfecto in ſcriptis, & tũc hẽt locum
hæc ↄſtõ, & d. §. & quod ſæpe. & hoc eſt derogatũ illi § & d. l. fi.
C. fam erc. vt requiraĩ ſolennitas illius §. & quod ſæpe. vel ſolẽ
nitas illius ↄſti. & opin. iſtã tenet gl. hic, & in auth. ſi verò. C. fa.
erc. & in auth. qd ſine ſubſcriptione. C. de teſta. uide, qd no. Iac.
4 de Bel. & Iac. de Rau. in d. auth. in j. q. † Quæro, an de iure anti-
quo valeat teſtm̃ imperſectum inter filios? gl. ſuper verbo, vale
re, hic dicit, ꝙ ſic, all. l. pero. § mr. ff. de lega. 2. Tu uerò dic, ꝙ ibi
erat p oĩa pfectũ, niſi quo ad tutoris dationẽ. & ſic de iure an-
tiquo nõ ualebat teſtm̃ impfectũ. & hãc ſol. ponit glo. in d. §. ex
imperfecto. & eã approbat in d. l. fi C. fa. erc. & reprobat opi. hic
poſitã. Quæro hic dr, qđ duo requiruñ ad hoc, ut teſtm̃ in ſcri
ptis imperſectũ inter filios, tollaĩ per ſm, pone, ꝙ in ſcdo teſtõ,
quod

quod pater facit, inſtituit etiam filios, nunquid eſt neceſſe, ꝙ
pater illam ſolennitatem ſeruet ad hoc, vt tollat illud teſta-
mentum? vide glo. not. hic ſuper ver. perfecta, & eam tene men
ti, licèt loquatur ſub dubio forte. ad quam gloſſ. vide, quod no.
Iaco. de Bel. hic, & Docto. C. de teſtam. authen. hoc inter libe-
5 ros, in j. q. vbi alleg. hanc gl. & quod not. ipſi in 3. q. † Quæro, in
teſtõ, quod facit pater inter filios, quot teſtes requiruntur. gl.
mag. hic, q̃ eſt ſuper ver. derelinquat, & ĩ. eo § nos igitur. dicit,
ꝙ ſufficiunt duo teſtes, ſiue mares, ſiue fœminæ. Ex qua gl. not.
duo. Primo, qđ in teſtõ inter liberos facto a patre ſufficiũt duo
teſtes idẽ no. C. de teſt. in auth. quod ſine ſubſcriptione. C fam.
erciſ. l. fi. ĩ. de tric. & ſemiſ. § quod ſæpe. & ſufficiũt fortuiti, vt
6 no. gl. C de codic. l. fi. Secũdo no. ex d. gl. † ꝙ in teſtõ facto inter
liberos põt mulier eſſe teſtis, licèt alias repellaĩ, vt Inſti. de teſt.
§ teſtes. ff. de teſt. l. ex eo. & idẽ, qđ hic not. in d. authẽ. quod ſine
a [a] põt eſſe etiam mulier teſtis in codicillis, vt no. in l. fi. C. de co-
7 dic. & l. qui teſta. § mulier. ff. de teſt. † Vlterius gl. in § ſi quidẽ. J.
eo. inducit hũc text. ibi, hoc ipſum expreſſum & c. in arg. quod
ualeant reſcripta ꝯ ius elicita, ſi expreſſe dicatur, non obſtante
hac l. idẽ, qđ hic not. in d. auth. qđ ſine ſubſcriptione, & in l. ſi
quis in prin. teſtĩ. ff. de leg. 3. & ĩ. quib. mo. na. eſſi. ſui. §. ſi. & no.
in c. j. de cõſt. lib. 6. & in Spec. de inſtr. edi. §. nũc autem videdũ
8 ver. ſed & ſcias. Vltimo Iac. de Bel. ponit hic † vnam qõnem, q̃
diſputauit in iſta ciuitate, vtrum teſtamentum continens in ſe
verba derogatoria tollatur ſimpliciter per ſecundum teſtamẽ-
b tum nulla mentione habita de illis derogatorijs verbis.[b] & ſi
non tollitur, an debeat tolli per verba ſpecialia tantum. an ſuf
ficiant verba generalia. de qua quæſtione dic, vt hic plene ha-
bes per eum, & no. per gl. & Doc. in d. l. ſi quis in prin. & in l. ſi
mihi, & tibi. de leg. 1. & per Dyn. in c. quod ſemel de reg. iur.
lib. 6. per Cy. C. de teſta l. ſancimus, & plenius in diſputatione,
quæ incipit, præceſſit prima voluntas.

ADDITIONES.

a Quod ſine. Et ibidem vide Bal. ubi etiam quid de hermaphrodito, in ver. quæro nunquid inter liberos, & adde D. Alex de Imo. in conſi 81. 4. par. & adde quod verũ eſt etiam in teſtamento matris, vt per Spec. in tit. 1 ver. quod ſi detur tutor. Item adde, quod etiam ſine teſtibus tenet filios, ſi ſit ſcriptum manu patris teſtantis, d. auth. qđ ſine & p Bal. in l. fi. in pe. col. in fi. ver. quid de ſcriptura manu teſtatoris. C. de fideiuſ.

b Verbis. Vide tu D. Alexand. de Imo. in l. 4. de libe. & poſthum. vbi plene, & in ſuo conſil. 134. 1. parte.

De reſtitutionibus. Rub.

1 *Rogatus de reſtituendo, quod poteſt diminuere quartam partem eius, quod ſupererat de hæreditate.*
2 *Pro redimẽdis captiuis, quædam permittuntur, quæ aliàs nõ permitterẽtur.*
3 *Rei vendicatio datur fideicommiſſario pro rebus alienatis per hæredem.*
4 *Rogatus reſtituere, quando præſtat cautionem de reſtituendo.*
5 *Quarta, de qua hic, poteſt minui pro dote reſtituenda, exigenda, uel ſoluenda a grauato.*
6 *Rogatus ſimpliciter reſtituere, poteſt bona alienare, tam pro dote pro filia conſtituenda, & ſoluenda, quàm reſtituenda.*
7 *Dos ſoluta a grauato, de bonis fideicommiſſo ſubiectis, ſi matrimonio ſoluto, ad priuatum reuertitur, non uenit in fideicommiſſo.*
8 *Quarta, de qua hic, quòd non poſſit alienari a grauato in eccleſiam.*
9 *Rogatus ſimpliciter reſtituere, an alienet pro alimentis.*
10 *Rogatus reſtituere quicquid supereſt, alienat de hæreditate propter alimẽta.*

NEgocium. Vbi hæres ſimpliciter eſt rogatus
reſtituere hæreditatem quæ ſunt cõ
ſtituta iam locũ habent; vbi vero hæres rogatus fue-
rit quicquid de hæreditate ſupererit tempore mor-
tis hęredis, de tribus partib hẽditatis põt facere quicquid vult:
quartam aũt cogitur conſeruare fideic. quam nullo modo di-
minuere põt, niſi in quatuor caſib. hic expreſſis, aliter de ſuis
facultatib. propriis fideic. ſatisfiet, ꝙ ſi de ſuo ſatiſfacere non
põt actio in rẽ, & hypothecaria ꝯpetit. Item ab hæredib. debet
præſtari ſatiſdatio de quarta parte, ſeu portione fideic. reſtituẽ
1 da, niſi a teſtatore fuerit remiſſa. h. d. † Nu. in hac ꝯſtõne caſus,
in quibus licèt quartã partem diminui ab hẽde rogato de reſti
2 tuendo, quicqd ſupereſt tpe mortis ſuæ. † Sc̃do no. quædam p-
mitti pro redẽptione captiuorum, q̃ aliàs non permitterenĩ,
vt hic in ver. ſi uerò & ipſam, &c. quod intelligit Iac. de Bel. de
captiuis, ſ. proximis, & conſanguineis, non aũt de oĩbus, argu.
l. mutus. §. manente. ff de iu. do. ff. ſol. mat. l quamuis. & idẽ te-
3 net Pet. de Bel. in auth. ꝯ cum rogatus. C. ad Treb † Op. ad ver. ſi
verò ꝯtigerit quartam, &c. dĩ, ꝙ datur in rẽ actio ꝯ emptores,
vel poſſeſſores bonorum, quę debeant reſtitui. ꝯ, ff. ad Treb. l. ſa
cta. in prin. & l. reſtituta. in prin. eo. ti. vbi patet, ꝙ nõ tranſit do
miniũ, hẽditate non reſtituta. dicit gl. ſuper ver. & res, hic daĩ
vtilis rei vendicatio. nec eſt neceſſaria reſtõ, immo plus, q̃a nec
pt fieri reſtõ in alienatis. vides ergo ex hac gl. ꝙ in alienatione
nõ eſt neceſſaria reſtõ, immo non facta reſtõne, tranſit dñium
in fideicom. item no. in auth. ꝯ cum rogatus. §. res. & l. fi. C. cõ-
4 mu. de leg. & l. pe. C. ad Treb. † Sc̃do op. & vr, ꝙ iſte, qui eſt roga
tus reſtituere, qcquid ſupereſt tpe mortis ipſius, nõ debeat pſta
re cautionem de reſtituendo, ut l. iubemus. C. ad Treb. gl. q̃ eſt,
C. ad Treb. auth. ꝯ cũ rogatus & Doct. ibi dicunt, ꝙ illa lex loq-
tur, q̃do frater eſt rogatus reſtituere fratri, vel patri, filio, vel ne
poti, quo caſu nõ eſt interponẽda cautio, niſi expreſſe teſtõr di
xerit, vt in d. l. iubemus. ſed q̃n alijs eſt reſtituenda debet ĩterpo
ni, vt hic. Mihi vr̃, quod iſta ſolutio ſit ꝯ caſum. §. ſi verò ꝯtige-
rit quartã, &c in ver. vnde cautionẽ, ꝯiuncto §. hæc igitur. & in
prin. huius cõſt. In qb. expreſſe dr̃, ꝙ ſi frater eſt rogatꝰ reſtitue
re fratri, habet locũ cautio, niſi a teſtõre ſit remiſſa; quare puta
rem ſic dicendũ. Qñq; quis eſt rogatus reſtituere ſimplr̃, & tũc
ſtr dẽt cautio de reſtituẽdo interponi, niſi a teſtõre ſit remiſſa,
vt l. cũ ipſis. & l. Archimedoram. C. vt in poſ. leg. & l. hac ſtip. ff.
vt leg. no. cauea. Fallit ĩ caſu dictę l. iubemus. C. ad Treb. Qñq; ẽ
rogatus reſtituere, qcquid ſupererit de hẽditate, tpe mortis ip-
ſius hæredis, & tũc etiam ſi frater ſit rogatus, debet cautio ĩter
5 poni, vt hoc §. & hęc mihi veritas vr̃. † Quæro, p qua dote licèt
minuere de quarta glo. quæ eſt in d. auth. contra eũ rogatus. di
cit ꝙ pro dote reſtituenda, vel exigẽda. vel ſoluẽda a grauata p-
ſona, vt ibi no. hic habes gl. no. ꝙ licèt diminuere p dote cõſti-
tuẽda, vel ſoluẽda pro filia, & nepte. ita dicit gl. ſuper ver. dare.
6 in ver. ſi verò & ipſam quartã, quam tene menti. † Secũdo po-
ne, ꝙ hęres eſt rogatus ſimpliciter reſtituere hẽditatẽ, nũqd iſto
caſu poterit diminuere pro dote, vel pro donatione ꝯſtituẽda,
vel exigẽda a grauata pſona pro filio, vel filia. Doc. in auth. res,
q̃. C. commu. de leg. vĩr velle, ꝙ ſic, pro quib. eſt glo. in l a filia.
7 ff ad Trebel. † Sed pone, ꝙ pro dote, vel donatione eſt alienatũ
de quarta, quæ debet reſtitui: poſtea eſt ſolutũ matrimoniũ, &
dos recuperata, nũquid redeat in cauſam fideicõmiſſ. vt debeat
poſtea reſtitui? gl. hic ſup d. ver. dare dicit, ꝙ non, ſiue hæres ro
gatus fuerit ſimpliciter, ſiue qcqnid ſupererit, &c. quã glo. hic
approbat Iac. de Bel. & vide, qđ no. Doct. in d. auth. res quæ. C.
8 cõmu. de le. † Quærit glo. ſuper ver. excepimus. in ver. ſi verò et
an captiuorũ. &c. dr̃, ꝙ pp redemptionem captiuorum eſt per-
miſſum alienare de quarta, nũqd de iſta quarta poterit dari ec-
cleſiæ, vel alienari, & tenet, ꝙ nõ, & ipſam approbat Iac. de Bel.
9 † Quæro, nũquid rogatus ſimpliciter reſtituere, hæreditatẽ, po-
terit ppter alimenta diminuere, vel pro dote exigenda, vel cõ-
ſtituẽda? dic, vt no per gl. ĩ. de reſti. & ea, quæ parit. §. quamob-
10 rem. collat. 3. † Vltimo no. glo. ſuper ver. faciat. in ver. ſi verò
contigerit, neque ipſum, &c. quæ dicit, ꝙ iſte rogatus de reſti-
tuendo quicquid ſuperfuerit, poteſt diminuere de hæreditate
propter alimenta filiorum ſuorum, & ſobolis, & ſic de alijs.

De priuilegijs dotis, mulieribus hæreticis non præſtandis. Rub.

1 *Hæretici dicuntur omnes, qui ſunt extra fidem, & non ſunt membrum Sanctæ Eccleſiæ.*
Item qui non percipiunt ſacramenta communionis. nu. 5.
2 *Hæretici non poſſunt habere officia inter Chriſtianos.*
3 *Mulier in donatione propter nuptias, licèt habeat tacitam hypothecam, non tamen habet priuilegium. ſicut habet in dote.*
4 *Vir pro donatione propter nuptias, quòd non habeat tacitam hypothecam in bonis vxoris.*
6 *Mulier pro rebus paraphernalibus habet tacitam hypothecam in bonis, non tamen priuilegiatam, ſicut in dote. & nu. 7.*

VNam nobis Hæretici appellantur, qui non
ſunt membrũ eccleſiæ ſanctæ,
& catholicæ, & qui ſanctam communionem in ſan
cta, & catholica eccleſia a ſacerdotib. non recipiũt, et
priuilegia catholicis tãtũmodo ꝯcedũtur, nõ hęreticis, niſi fue
1 rint reuerſi h. d. † No. in prin. huiꝰ ꝯſtit. ꝙ oẽs, q̃ ſunt extra fidẽ
Chriſtianã, & non ſunt membrum ſanctæ, & catholicæ eccle-
ſiæ, ſunt hęretici. concor. ſunt in glo. Circa ꝙ vide qđ no. ĩ l. 2.
2 C. de hær. † nec pñt eſſe in aliquo publico officio, vel eccleſia in
ter Chriſtianos, vt hic in prin. nec pñt eẽ ĩ aliqua dignitate, vt
3 C. de Iudæ. l. fi. Tertio no. ꝙ † hæretici dicunĩ illi, qui non perci
a piunt ſacramẽta, & communiones, [a] & ſi ſunt mulieres nõ cõ-
ceduntur priuilegia dotalia, vt hic in §. quia. n. &c. Quarto not. in
4 ver. q̃a. n. ꝙ † q̃libet mulier catholica licèt habeat in dote tacitã
hypothecã priuilegiatã, vt alijs pferatur, tñ in donõne pp nupt.
licet hẽat tacitã hypo. non tñ hẽt priuilegiatam. idem habui-
ſtis. ĩ. de æqua. do. § his ꝯñs. & ĩ l. fi. §. fi. C. qui po. in pig. hab. Sed
quæro hic de vna qõne: vos videtis hic, ꝙ mulier in don. ppter
nup. habet tacitã hypoth. ſed non priuilegiatam, vt pręferatur
5 alijs creditorib. ſed † nunqd vir pro iſta donatione hẽat tacitã
hypothecam in bonis vxoris? dic ꝙ non, cum non repeiatur l.
cautũ, vt no. Doct. in l. fin. in 4. oppo. C. qui pot. in pigno. habe.
Sed

ADDITIO.

a Et communiones. Sed quid de eo infirmo, qui petijt communionem, & hoſtiam non conſecratam, an dicatur hæreticus, vide Fel. in c. ad abolendam in prin. de hære. Item quid de eo, qui celebrat hoſtia non conſecrata, aut inducat dæmones ad ſciendum futura, vel præterita, vel ad tenendum mulieres, vel ad euitandum grandinem, vide per eum in rub. de hær. post prin. ver. item ſcias, & quid de eo, qui dubitat in fide. vide per eundem in c. 1. de hær. in prin.

6 Sed quæro.† nunqd mulier pro rebus paraphernalibus datis vi
ro habeat in bonis viri tacitam hypothecam priuilegiatam, ſi-
cut habet pro dote. vel an habeat tacitā hypothecam tantū:tex.
7 eſt in l.ſi.C.de pact.conuen.quod ſic.† Sed quæro,an habeat hy
pothecam priuilegiatam.& dico,ꝙ non.de hac tangunt vnum
verbum Doct. in l.vbi.C.de iu.dot.in 3.opp.hoc tenet Inn. in c.
ex literis.extra,de priuile.

Hæc conſtitutio innouat conſtitutionem, quapræſc. centum annorum, &c. *Rub.*

QVod medicamenta. Cōtra eccleſiam in caſibus, in qb. ꝯ ꝓ eluarū currit pſc. 30.an. ſola quadragenaria currit pſcriptio, vſuc.triennij,& quadriennij pſcrip.in ſuo robore durātibus:his in futuris caſib.obtinentib. & in pēdētib. ſtdū ſnia,vł trāſactione finitis.h.d.et iſtā ꝯſt.declara vt plene dixi ꝫ vt eccła Romana gaudeat ſpatio cētū annorū pſcriptione.

De litigioſis,& decima parte litis. *Rub.*

Iſſetit.habet tres partes. Primo ponit de litigioſis. Secundo ponit,& cōſulit reo q̄ actorē in pſtatione cautionis de lite pſequēda, & finiēda in decima parte q̄titatis in libello cōprehēſæ, ſi apparuerit iniuſte litē mouiſſe.Tertio cōſulit reo ꝯ actorē in actione,ſeu lite proſequenda, & ſnia obtinenda ēt li.non ꝯteſt. Secunda ibi,in §.ad excludendas.Tertia ibi,in §.omnem verò.

1 *Vtile dominium,& quaſi dominium,quod idem ſint.*
2 *Actio quando fiat litigioſa,& tam pro re,quàm pro iure perſonali, vel iure incorporali.*
3 *Res,an efficiatur litigioſa,quando agitur actione perſonali ſicut ipſa actio.*
4 *Si agitur actione confeſſoria,vel negatoria,vel hypothecaria,an habeat locum conſtitutio,vbi quòd ſic,quantum ad ipſam actionem,non quantum ad rem.*
5 *Actiones mixtæ,quando efficiantur litigioſæ.*
6 *Libellus,an requiratur ad hoc,vt res efficiatur litigioſa, vel ſufficiat ſimplex conuentio.*
7 *Legatarius quòd poſſit aſſiſtere liti exercendæ,ne colludatur, quando res litigioſa legatur.*
8 *Legatarius compellit hæredem ad agendum,pro re ſibi legata.*
9 *Actio,quòd detur alicui contra alium ad agendum, contra aliquem.*
10 *Alienans rem obligatam cauſa mutādi iudicij,ꝙ teneatur actione in factum.*

MVlta quidem. Litigioſa res, de cuius dominio diſceptaē aut per iudicialem conuentionem, aut per preces Principi oblatas,
a & aduerſario legitimè cognitas,alienari prohibeē, [a] pœna ꝑ antiquam ꝯſtōnem ꝯfacientibus imminente: litigante aūt defuncto eius rei litigioſę inter heredes diuiſio fieri pōt.liē talis res pōt a teſtatore legari,& legatario ꝑmittiē liti adeſſe.liē res a debitore obligata per litem ſuper hypotheca inteātatā, nō efficitur litigioſa,nec eius alienatio prohibeē: creditori tñ ꝯſulitur.h.d.vſq;ad §.ad excludēdas.vide ergo ꝙ res litigioſa dī,de
5 cuius dñio controuerſia ſit inter poſſeſſorem,& reū.† Sed quæro,qd ſi controuerſia ſit de vtili dominio,vel quaſi dñio, an eſt idē gl.quæ eſt in auth.litigioſa.C.eo.tenet,ꝙ ſic,& idē tenet Iac. de Bel.hic.Ita etiā no.per Azo.in ſum.C.eod §.1.facit etiā quod no.C.eo.l.2.& quod no.glo.11.q.1.c.qa res.Secundo quæro, vides,ꝙ res efficitur litigioſa,quando cōtenditur de dominio, vł
2 quaſi per ſimplicē iudicialem conuentionem.† Sed quæro, an ipſa actio efficitur litigioſa? Doc.in d.auth.litigioſa. circa finē, vīr velle ꝙ actio realis nō fiat litigioſa ante li. ꝯteſt. Imo poſſit cedi,licèt res nō poſſit vendi. Cōtra hāc opi.Doc.vř caſus,C. de liti.l.2.Intelligendo l.illā eſt in actione reali, vt dicit prima opi. poſita ibi in gl. 2.ꝯiuncta ēt pe.gl.illius l.ſuper verbo, pendente, dū dicit,lite conteſt. vel nō. & tamen illa lex ſm prædictā opi. loquitur,ſiue cedatur ipſa actio realis,ſiue ipſa res,in aliū transferatur,& hanc opi.tenet gl.extra,vt li.pend.c.eccleſia Sanctæ Mariæ.in gl.pdicta Gl.no.hic ſup ver.poſſidentem.innuit,ꝙ hodie actio nullo modo efficiaē litigioſa, de quo ꝭ.dicā. Tertio q̄ro, an iſta ꝯſtitutio habeat locū in incorporalib. dicit Pla. ꝙ ſic in actione pſonali, quod gl.ſuper d.verbo,poſſidētē,dicit verum eſſe de iure antiquo,ſed hodie contra per hanc ꝯſtit. Idē ꝙ hic no. Azo in ſum.C.e.§.itē quod dicit inter petitorem,& ēt in fi. tit.,Per hoc dicit gl.ſuper d.verbo,poſſidentē,ꝙ nō ob.l.1.& 2. C.ne liceat po.&c.vbi dř,ꝙ ſi actio ceditur potentiori,ꝙ amittitur.qa ibi loquiē in actione, & ſic in re incorporali , quo caſu ceſſat hæc ꝯſtō. & ſic habes ī hac gl.ꝙ vbi tractamus de actione pſonali,vel reali,vel aliquo iure incorporali,nō hēt locū hæc ꝯſtitutio,nec efficitur ipſa actio litigioſa:ſed tu dic ꝙ quantū ad actionē realē eſt tenēdū,ꝙ ſ. dixi.ſed in actione pſonali dic, ꝙ ipſa actio efficiē litigioſa ſolū ꝑ litē cōteſtatā.& nō ante, d.l.2.& fi.in princ.C.de liti.nec hodie illa iura ſunt ī mutata ꝑ iſtā ꝯſtit. & iſtā opi.tenet gl.in d.l.2.hoc ēt tenēt Doct. in auth. litigioſa. i fi.& ad l.1.& 2.C.ne lic po.tūdc, vt no.gl.& Doct.in d.l.1. Quæro,vides,ꝙ actio perſonalis per li.cōteſt.efficiē litigioſa.ſed q̄ro
3 † nūqd vbi agitur actione pſonali efficiatur litigioſa ipſa res, ſicut ipſa actio? Doct.ī d.auth.litigioſa,in fi videntur velle, ꝙ nō. in ꝯtrariū videtur l.vltima,in prin C.de liti.dum dicit , vel res quas poſſidet,&c.nec diſtinguitur ibi,an agatur actione pſonali,vel reali,circa hoc vide,quod no.glo.in l.1.§.Iul.ſup verbo,
4 iudiciū,de aqua pluuia arcē.† Sed quęro,pone , quod ago contra te actione reali,nec principaliter tractaē de dominio,ſed de alio iure principaliter,puta de cōfeſſoria,vel negatoria:vel pone,ꝙ ago hypoth.vtrū habeat locum hæc conſtitutio.glo. quæ eſt C. de lit.auth.litigioſa,vldeē diſtinguere inter ſeruitutes reales,& perſonales.gl.no.hic ſuper d.ver.poſſidentē. videtur velle,ꝙ vbi tractamus de iure incorporali,non habet locū hæc cōſtitutio,nec vitiū litigioſi. Tu verò dic,aut quæris vtrū ipſa res efficiaē litigioſa.dico ꝙ non, vt ꝭ.eo.§.ad hoc.etiam li.conteſt. & licèt ibi loquatur in hypoth.tantum,tamen idem eſt vbi agitur negatoria,& ꝯfeſſoria pro iuribus īcorporalibus,arg.dicti. § ad hoc.aut quæris vtrū fiat litigioſa ipſa actio confeſſoria, & negatoria,& hypoth.& dic,quod ſic,ſed demū li conteſt.& nō ante,arg.l.2.& l.fi.in princ.C.eo.quæ īdiſtincte dicūt,quod quacunq; actione agatur,ipſa actio efficitur litigioſa per li. conte. Circa pdicta tamen,videlicet,an iſta conſtitutio habeat locum in iurib.incorporalibus,vide c.cū veniſſent,extra, de in integ.
5 reſtit.& c.ex parte,extra,de arbit.† Sed quæro,quid de actionib[a] mixtis reſpōdeo,aut loquimur in iudicijs vniuerſalibus,aut in particolaribus ;Primo caſu efficiē litigioſa res.& actio.Fallit in caſu l.diuus.ff.de pet.hær.Secundo caſu demū li.cōteſt.& olim,
b & hodie fiet litigioſa ipſa res,& actio,vt l.1.[b] in fi.C.cōni.diuid. nec eſt hodie immutatū per iſtam conſtitu.licèt ꝯtrium ſent.at gl.in d.l.diuus,de pet.hær.& circa hoc vide,quod notatur per
6 Doct.in d.l.1.C.communi diuid.†Quæro,diciē hic per ſimplicē conuentionē,nūquid ſit neceſſe,ꝙ detur libellus, vt fiat litigioſa.glo.tenet hic,ꝙ ſic,& ipſam tenet Azo in ſumma. C.eo.circa prin ver.idē,ꝙ dicit.Circa quod vide,ꝙ no.Doct.in d.auth.lit. & quod habes extra,vt li.pend.c.fi. & quod ibi no. in cle. Venio
7 ad ver.& hoc aūt.no.tex.circa fi.qui vult,ꝙ† qñ legaē res litigioſa,ꝙ legatarius poſſit adeſſe liti exercendæ.ne colludatur,& fiat litis particeps,vt hic dř. ſimile habes in ꝯcor. poſitis in gl.& vide,quod no. per gl.per hunc tex.in eo,qđ dicit litis participem fieri, in l.ſi ſuſpecta.in prin.ff.de inoff.teſt. Quærit gl ſuper ver.
8 conſequaē.† Pone,ꝙ hæres non vult agere, qualiter ꝯſuletur legatario? glo dicit,ꝙ legatarius eum ꝯpellat agere. & ſic no. † ex
9 hac gl.ꝙ † quis habet actionem ctra aliquem ,vt agat ꝯ alium. Idem habes in l.ſi ſic.§.1.ff.de leg.1.& in l.cū in plures.§.meſſem, ff.loc.in l.ſi tibi optio.§.fi.de opt.leg.in l.2.in fi.ff.ad l.Rhod de
10 iactu. cum fi.† Venio ad §.hoc autē.& quæro, video, quod res obligata non efficiē litigioſa:ſed nunquid tenetur ipſe debitor, qui alienat iſtam rem cauſa mutandi iudicij ? dicit gl.quod ſic, actione in factum. licèt.n. ille titulus habeat locum. antequam res fiat litigioſa,multo magis poſt.ita dicit gl.hæc ſuper ver.qui. q̄ eſt ſecunda in ordine,non tamen intelligas,qđ in caſu huius §.res ſit effecta litigioſa,vt hic dicitur in tex. Circa hanc gl.vide, quod no.ff.de ali.iu.mu.cauſa fa.l ex hoc edicto.§.1.

ADDITIONES.

a Prohibetur. Et in quibus caſibus alienari poſſit vide tu d.Alex. de Imo in l.q̄q̄ § Iul. de aqua plu arc & gl.in c.eccleſia Sanctæ Mariæ, vt lit pend.& Spec in tit. de celuto § 1.verſ. ſi autem ſic & vide tue in l damni § ſi dominus, de dam.infect & aliquid. per Fel. in c.venerabili de offi deleg in 2.
b Vt l 1. Et ibidem ad hoc vide etiam Bart.

1 *Cautio de lite proſequenda,de qua hic, quòd non ſit ſuperflua.*
2 *Cautio de lite proſequenda, an præſtetur in cauſa appellationis.*
3 *Quæ actio quæratur reo contra actorē,ex ſubſcriptione facta libello. & n.5.*
4 *Actio abſenti, quòd quæratur ex ſtipulatione officialium.*
6 *Cautio de qua in §.1. ſupra, de executo. ſupra, de lit. conteſt.quòd interponatur ante cautionem, de lite proſequenda, de qua hic.*
7 *Cautio de lite proſequenda, de qua hic, quòd non præſtatur coram arbitris.*
8 *Libellus, an poſſit per partes remitti, remiſſiue.*
9 *Libellus offertur per actorem iudici , & per iudicem reo .*
10 *Præceptum faciens ad cauſam, dicitur ſententia interlocutoria.*
11 *Verbum, dena,accipitur pro duplici decem, in pœnalibus .*

§. Ad excludendas. Iudex pulſdere dēt libellum pulſato ñ porrigi,niſi prius actor ī libello ꝑ ſe,vel tabellarios ſubſcripſerit, & actis interuenientib.,fideiuſſoriā cautionem pſtiterit de lite pſequenda, & finiēda per ſe, vel ꝑ ciuz ltimum procur. & de ſoluēdo decimā partem litis,ſi litem iniuſte mouiſſe cōtigerit; & ſi fideiuſſoriā cautionē præſtare non poterit, pſtabit iuratoriā , pœna iudici, & eius officialibus,& executoribus, ac ēt ipſi actori imminēte, ſi circa memoratā obſeruationē conuētio facta fuerit, niſi alı-
1 ter de partiū volūtate pceſſerit.h.d. vſq; ad §. oēm verò.† Opp. & vř, ꝙ illa cautio ſit ſuperflua ꝑ illā, quæ pſtatur ꝫ. de execut.ī fi.prin.Sol.veritas eſt,quod nō eſt ſuperflua,vt no. in ꝯrio & iagitur etiam hic in glo ſuper ver.decimam.& per gl.in auth.generaliter C.pe cpiſ.& cle.& ibi ꝑ Doct.in j.op.& per gl.in auth. libel C.de lit conteſt.Item opp. & vř, ꝙ illa cautio ſit ſuperflua per §.oēm verò. ꝭ.prox. Sol. licèt actor per illum §.cogatur in actione

actione perſiſtere, tñ per iſtũ §. tenetur reo ad intereſſe ſi nõ pſi-
ſtat. circa qđ vide, qđ no. Doc. C. de Epiſc. & cler. auth. generaſr, ĩ
5. opp. Tertio opp. & videſ, ꝙ iſta cautio non debeat interponi
cauſa li. ꝓſequẽ. vt l. eos. in fi. C. de ap. Azo dicit, ꝙ illa lex corri-
gitur per iſtũ §. Alij dicũt, ꝙ ibi loqtur in cauſa ap. vbi nõ præ-
ſtat, hic in cauſa principali ita dicit glo. hic ſuper ver. permane
a tet, et in d. auth. gñaliter. † Sed Doct. noſtri dicũt, ſi quætaſ, an in
cã ap. p̃ſtetur cautio de li. ꝓſequẽda, dic, aut quęris vtrũ p̃ſtetur
corã iudice a quo appella. & dic, ꝙ non, vt d. l. eos. in fi. aut q̃ris
vtrũ præſtetur coram iudice ad quẽ appellatur, & dic quod om
nes cautiones p̃ſtantur corã eo, quæ præſtantur corã iudice cau
ſæ principalis, vt ĩ hoc §. ita tenẽt Do. auth. generaliter, in 6. op
3 & in d. l. eos, ĩ fi. † Quarto dicitur hic, ꝙ actor p ſe, vel tabularios
dẽt in libello ſubſcribere, vtrũ ex hac ſcriptura oriatus aliqua
actio reo dic, vt in gl. hic ſup ver. & actis. in gl. ſuper ver. pręſtite
4 tit. † Ex quibus glo. habes, ꝙ ex ſtipulatione officialiũ quæritur
actio parti abſenti, de quo habes ſ. vt ſine ꝓhi. ma. de. & ere. §. ſi
5 vero multa, & ibi dixi. † & ex iſtis gl. potes diſtinguere, ſi queriſ
q̃ actio oriatur contra actorem: qa aut interuenit ſimplex ſcri-
ptura ſine aliqua ꝓmiſſione per ſtipu. & tunc oritur, vel officiũ
iudicis, vel cõdictio ex l. p hũc §. aut interuenit ẽt ſtip. & tũc q̃-
tiſ reo vtilis actio ex ſtipulatione, & promiſſione præſtita ipſis
executoribus p actorem, circa qđ vide, quod no. in d. auth. gña-
6 liter. † Quęrit gl. ſuper d. uerbo, decimã, q̃ cautio p̃ſtabiſ prius,
an iſta, vel illa. & rñdet. ꝙ illa q̃ eſt ſ. de exec. §. 1. ſed q̃to, an præ-
ſtabitur iſta ſtatĩ poſt illã, hic ponit odi. tu vero dic. vt no. Spec.
7 in tit. de execu §. 1. † Quæro circa fi. hui⁹ §. qđ vult dicere iſte tex.
ibi, cauſas vero, q̃ ex cõſenſu, & c. qdam dicũt, ꝙ vult dicere qđ
ſi cauſa agiſ cõſenſu partiũ corã arbitro, ꝙ iſta cautio nõ eſt p̃
ſtãda. gl. vero iſtã opi. reprobat dicẽs, ꝙ hãc cautionẽ dẽt p̃ſtare
corã arbitro, ſicut corã iudice, & iſte tex. vult dicere, qđ illa cau
tio dẽt p̃ſtari ab actore, niſi de partiũ ꝯſẽſu ſit remiſſa, ita tenet
gl. hic ſup ver. ꝯſẽſu, & ĩ auth. gñaſr. ĩ all. Circa qđ vid, qđ no. ibi
Pe. ĩ x. q. vbi vĩ tenere, ꝙ corã arbitro talis cautio nõ ſit p̃ſtãda,
idẽ tenet Spe. ĩ tit. de ſatiſd. §. 1. ver. pe. & ĩ tit. de arb. §. differt. ver.
iiẽ corã eo. de quo gl. nřa ponit opi. ff. de arb. l. 1. ſed opi. Pe. &
8 Spe. tenẽt gl. & In. de arb. c. cũ dilecti. † Vlteri⁹ gl. ĩducit hũc tex.
a qđ libell⁹ poſſit p ptes remitti, a de quo no. ĩ auth. offeraĩ. C. de li.
9 ꝯte. ſ. de exhi. re. §. ſancim⁹, & ibi plene dixi. † Scđo facit iſte tex.
ꝙ libellus dẽt offerri p actorẽ iudici, & p iudicẽ reo, put dixi in
10 d. §. ſancimus. † Tit. no. ĩ hoc †. duas gl. vna eſt ſup verbo, ĩterlo
cutionib dt, ꝙ p̃ceptum faciens ad cãm eſt interlocutorie ſnĩa.
idẽ no. Inſt. q. al. licẽt. § nũc admonẽdi, & vide qđ no. ĩ l. qualẽ, ĩ
11 fi alle. in d. gl. † Scđo no. text. cũ gl. ſuper verbo, denarum. qđ ẽt
vbi tractatur de pęnę in poſitione, verbũ, denarũ. aſſumitur pro
b duplici x. [b] & no. C. de muile. l. qui textrini, & ibi de hoc dicã.

ADDITIONES.

a Remitti. Adde d. Ale. de Imo. in l. tes publicam, de pac. & Bal. & Pet. de Su. in l. fi. in fi. C. de temp. app. & Bal. in l. fi. ad Treb. Doct. in c. de cauſis, de offic. deleg.

b Ita. Adde d. Ale. de Imo. in l. ſtipulatio illa § in ſtipulationibus, de verb. oblig. & Io. de Pot. in l. ſi quis teſtamento de leg. 3.

1 *Actor, qui actionem propoſuit, vſque in finem perſeuerare debet.*
Voluntarium quod eſt a principio, ex poſt fit neceſſarium,
2 *Delegatus quando citat primo reum, debet in citatione inſerere copiam ſuæ delegationis, aliâs reus citatus non tenetur comparere.*
3 *Lis initium ſumit a litis conteſtatione.*
4 *Iuſſio Principis emanans ſine ſcriptis, valet, & nu. 14.*
5 *Delegatus a Principe poteſt delegationem ſuam probare per teſtes, & an hoc procedat nu. 14.*
6 *Iudex ſupplet de facto pro abſente, contra quem petitur ferri ſententia, vt veritas luceſcat.*
7 *contumax in plurib. dilationib. ſi comparet, in vltima reficit omnes expenſas.*
8 *Abſens citatur trib. edictis, & quot dierũ debeat eſſe q̃libet dilatio, & nu. 11.*
9 *Lite non conteſtata, vel conteſtata, quando perueniatur ad negocij liquidationem actore, uel reo abſentibus. & nu. 11.*
10 *Correctio legum, quòd non inducatur ex identitate rationis.*
12 *Delegatus Principis, & non alij, citat per edictum.*
13 *Actio quando mutari poſſit, remiſſiue.*
15 *Reo abſente, & actore præſente, & non lite conteſtata, iudex non poteſt deuenire ad diffinitiuam.*
16 *Qua ſententia feratur per iudicem altera parte abſente.*
17 *Iudex cauſa cognita poterit iſtas dilationes abbreuiare.*
18 *Reſcriptum iudici intra annum præſentari debet, incipiendum a tempore, quo potuit iudicis copia haberi.*
19 *Reus qui ſe bis abſentat, an cadat ab actione.*
20 *Contumax in prima citatione, licèt compareat in ſecunda, tamen in expenſis condemnatur.*

§. Omnem verò. Actor, qui actionẽ in iudicio ꝓponit, aduerſario ſuo reqſito, in iudicio eã exercere ꝯpellitur, & ſi li. ꝯteſt. eã ꝓſequi diſtulerit, iudex ordinarius, & delegatus trib⁹ edictis actorẽ ad iudiciũ citare curabit, legitime oĩbus iuſtitiã ſeruaturus. lite verò nõ ꝯteſtata libello oblato, & reo reqſito actore ſuĩ præſẽtiã facere recuſante, actor tribus edictis legitime citãdus eſt, et eo nõ veniẽ-
te, & recuſante vnius anni ſpatium indolgetur, & eo non ꝯparente veritate ſubtilius requiſita, iudex ſm iuſtitiam proferat ſnĩam: actore verò ante ſnĩam comparẽte, & poſtea iterum recedente, ab omni cadat actione. l. antiqua obtinente, nondum actione propoſita, & his obtinentibus tñ in futuris cauſis. h. d.

1 † No. ꝙ ſemel actionem ꝓponens, vſq; ad finem debet pſiſtere,
vt qđ ab initio fuit voluntatis, ex poſt facto fiat neceſſariũ, vt
2 hoc §. † Scđo no. ꝙ ubi iudex delegatus citat reũ, debet ei mit-
tere copiam ſui reſcripti, nã hic eſt ordo. Primo offerunĩ pre-
ces Principi pro iudice obtinendo. Scđo impetrato iudice, of-
fertur reſcriptum iudici impetrato. deinde iudex delegatus ci
tat reum, & emittit copiã ſui reſcripti authentici. Iſta ꝓbãtur
hic in ver. hãc igitur. ibi, ſiue per p̃ces, & c. & in uerbo: ſi uerò
apud iudicẽ, & c. ibi, & ea aduerſario, & c. ſ. eo. in prin. ꝯſt. i ver.
ideoq; ſãcimus. & C. quo, & qñ iudex. auth. qui ſemel, q̃ ſumiſ
ex iſto §. & ſi reſcriptũ nõ ediſ per iudicẽ, vř ꝙ reus citatus ve-
nire nõ teneaſ, vt hoc §. & d. auth. qui ſemel, & C. de mã. Prin.
l. 1. circa qđ vide extra, de dila. c. p̃terea. & c. cum in iure peritus.
extra, de of. & pot. iu. del. Tertio no. in ver. ſi verò apud iudicẽ
3 initium, & c. † Primo litem ſumere initium per lit. conteſta.
4 Scđo no. ꝙ † iuſſio Principis ĩ ſcriptis, vel ſine ſcriptis emanãs
valet, vt hic: ibi ſine in ſcriptis. ſiue p mandata, & videſ hic tex.
5 † qđ iudex delegatus a Principe põt probare delegationẽ ſuã
p teſtes. & no text. ibi veritate ſubtilius, & c. qui tex. eſt in ver. ſi
6 verò p̃poſitus. in fine, ꝙ † qñcunq; petiſ ad ſnĩam diffinitiuã
pueniri aliquo abſente, p̃t iudex ſupplere de facto inducendo
teſtes, & ꝓbationes, pp quas veritas eluceſcat. Itẽ no. in d. auth.
q ſemel facit. C. de iu. l. ꝓperãdũ. § ſinaũt reus. & C. de app. l. am
plior ẽ. §. 1. ſm verũ intelſm. licẽt gl. dicat eſſe ſpãle in cã. ap. Cir
7 ca qđ vide Spe. In ti. de diſpu. & all. §. fi. ver. & bř. † Vltimo not.
ꝙ ꝯtumax in plurib. dilationib. ſi ꝯpareat in vltima, reficit oẽs
expẽſas factas in alijs dilationib. ĩ qb. fuit ꝯtumax, vt hic, in ver.
8 ſi verò intra p̃dictu. Opp. dř hic, in ver. ſi verò cãm ꝓſequi, & c.
a ꝙ abſñs dẽt citari tribus edictis, [a] & q̃libet dilatio dẽt eſſe 30.
dierũ, ꝯ immo debet eſſe x. dierũ, vt ff. de iud. l. per interualla. gl.
hic ſup uer. cautione, dicit, ꝙ illa lex corrigiſ per hũc §. & ita
no. in l. ꝯtia. & licẽt hic loquatur in actore abſente, tñ idẽ dicit
gl. ſm Io. eſſe in reo abſente, p rõnẽ poſitã in gl. ita ẽt no. Ioan. ĩ
d. auth. q ſemel, & ibi p Doc. in 8. & vlt. q. & p ipſos in l. ꝓperã
dũ. § ſinaũt reus. C. de iu. vel dic. ꝙ d. l. per interualla, loquiſ in
reo ꝯtumace, & cũ expreſſe nõ corrigaſ remanet incorrecta,
9 vt l. p̃cipimus. in fi. C. de app. & iſtã opi. † p dictã rõnẽ tenet Iac.
But. & qa dicit ipſe non eſt eadẽ rõ in reo, q̃ eſt in actore: nam
actore abſente puenitur ad diffinitiuã li. nõ conteſt. vel ſi eſt ꝯ-
teſtata, puenitur ad negocij liquidationẽ, & iõ dãtur maiores
dilationes, vt hic, ſed reo abſente nõ puenitur ad diffinitiuam
lit. non ꝯte. licẽt ſi eſſet ꝯteſt. nõ perueniretĩ ad negocij liqui-
dationẽ, vt ꝓbaĩ in d. § ſinaũt reus. ibi, ex vna parte cũ oĩ ſubti
10 litate, & c. & in l. ꝯſentaneũ. C. quo. & qñ iu. p̃ſuppoſito, ꝙ † ex
eadẽ rõne, & idẽtitate rõnis nõ induciſ l. correctio, vt in auth.
quas actiones. C. de ſacr. eccl. & in l. ſi verò. § de uiro. ff. ſol. mat.
11 Itẽ 10p. & vř, quod actore ẽt abſente ſtatuaĩ dilatio x. dierũ, vt
l. ꝓperãdũ. §. 1. gl. hic, & in ꝯrio, & in d. auth. q ſemel, & ĩ. c. uerſ.
ſi verò p̃poſitus, dñt, ꝙ illa lex eſt hodie correcta. dñt quidã, ꝙ
hic loquiſ qñ actore abſẽte, reus vult ꝓcedere ad liquidationẽ
negocij, vt feraĩ ſnĩa diffinitiua, ſiue lis ſit ꝯteſtata, ſiue non, &
iſto caſu daĩ dilatio 30. dierũ, vt hic, & in d. auth. q ſemel, q̃ loq
tur qñ actore abſẽte lit. ꝯt. nõ ꝓcediĩ ad liqdationẽ negocij: ſed
ſi eſt liqdũ ꝓcediſ ad diffinitiuã, ſi ñ eſt liqdũ, abſoluiſ reus ab
obſeruatione iudicij, & iõ tũc minores dilationes daniſ, & in
hoc ille §. nõ corrigiſ p iſtũ §. Iſta opi. vř ꝓcedere tenẽdo opi.
Io. q dt, ꝙ actore abſẽte poſt li. ꝯte. nõ p̃t reus ꝓcedere ad nego-
cij liqdationẽ: ſed ex primis actis dẽt iudex ſũmarie ꝓcedere,
vt no. Io. ĩ d. l. ꝓperãdũ. §. & ſiqdẽ, ĩ duab. gl. ſed tenẽdo opi. But.
q dt, ꝙ reus abſẽte actore poſt li. ꝯte. p̃t ꝓcedere ad negocij liq-
dationẽ, & ꝓbõnẽ facere, q̃ opi. vř ſẽtire gl. q̃ eſt in l. ꝓperãdũ. §.
cũ aũt. & q̃ tenẽt Doc. ĩ §. ſiqdẽ. p̃fata opi. ñ vř ꝓcedere, immo il
le § p iſtũ uř corrigi, cũ hic loquaĩ in actore abſẽte poſt li. ꝯteſ.
12 † Tertio opp. ad ver. alijs aũt oĩb. hic dř, ꝙ delegatus p̃t pedicta
citare. ꝯ. ſ. de exhi. re. § ſi uero ẽt qdã. gl. ponit duas ſol. ueritas
eſt, qđ ibi loquiſ de citatione reali, hic de uerbali, q̃ delegatus a
Principe facere pedicti poſitionẽ, ab alijs delegatus non põt,
b [b] ut C. de iu. ſãcimus, ĩ fi. & uide circa hoc ꝯriũ, qđ no. Doc. &
13 gl. in d. auth. q ſemel in 3. op. † Quarto op ad uer. ſi uerò. apud
iudicẽ initiũ, hic dř, ꝙ actor dẽt ĩ libello pſiſtere. & ſic vř, ꝙ a-
ctio mutari ñ poſſit ꝯ, C. de edẽ. l. edita gl. hic ĩ ꝯrio, & ĩ d. auth.
14 q ſemel in 10. q. ſoluit. † Quĩto op. dixi, ꝙ iudex p̃t pbare delegõ
nẽ ſuã ſine ſcriptis, & ſic iuſſio Pricip. ſine ſcriptis ualet, ꝯ C. d
man.

ADDITIONES.

a Edictis. Et quo forma fiet abſentis citatio, uide d. Alex. poſt Bar. in l. 1. § pręſide, ff. de requir. re. & Inn. in c. cum nobis olim. de elect.

b Non poteſt. Vide tu ad hoc D. Alex. de Imo. in l. pleriſque, de in ius uoc. & in l. 2. de iudic. omn. iud.

man.Prin l.j.Sol.dic,vt no.gl.17.diſt.c.nobiliſſimus.& vide,qđ
no.Spe.in ti.de iu.dele.§.ſupereſt.ver.ſed.qd ſi delegationis, &
ver.ſed nunqnid,& in ti.de ꝓb.§.videndũ.ver.ſed nunqd dele-
gati. & vide,qđ no.Inn.extra,de priui.c.j.Quæro,hic dr̃.abſen
25 te actore li.ↄ̃.an pōt veniri ad diffinitiuã ſniam,q̃ro† qd acto
re p̄ſente,& reo abſēte añ lit.ↄ̃teſ an ſit deueniri ad diffinitiuã?
gl.dt,ꝙ ſi.ſu.ver.cautione. idē no.in d.auth.q ſemel.ĩ d.nab.gl.
& ibi p Doc.in 4.q.& in l.ꝓperandũ.§. & ſi qdē.in 2.q.C.de iu.
Quæro ĩ ver. ſi verò ꝓpoſitis,&c. dr̃ in fi.lcĩmã ꝓferre ſniã,q̃ro
26 †q̃ ſnia ꝓferr̃?dñt Doc.ꝙ ſi lis ē ↄ̃t.fere diffinitiua iudicij. Iſta
ſol.eſt ↄ̃ hunc text.vt patet in ver.ſi verò apud iudicē initium.
& dic,ꝙ ſnia ferr̃ veritate ſubtilius reqſita, & ſic ferr̃ diffiniti-
ua,&c.de quo vide,qđ no.p gl.in d.auth.q ſemel, & p Doct.ibi-
dem,in 3.q.Quęro,qd vult tex.ibi:iubemus.n. poſt p̄dictas.dic,
vt in gl.ſup ver.p̄dictas.q̃ vide,& qđ no.gl.& Doc.in d.l.ꝓperã-
27 dum.§.& ſi qdē,in 5.q. & in d.auth.q ſemel.in 11.q. † Quæro,
an iudex poſſit abbreuiare iſtas dilationes?gl.ſuper d.ver.cautl.
circa fi.ponit opi.& qđ nō poſſit,approbat gl.ĩ d.auth.q ſemel.
p hunc tex.q dicit,nō minus,&c. Circa qđ vide no.ibi p Doc.
& Iac.de Are.in l.j.C.de dila & p eundem in l.2.ff.de re iud. &
vide,qđ no.Cy.in c.indultum.de re iu.li.6.ſed veritas eſt,quod
iſtud tp̄s poſſit iudex cã cognita diminuere.nō ob. iſte text. qa
eodēmodo loquitur text. in d.l.per interualla, & tñ iudex pōt
cã cognita diminuere,vt patet in l.nonnunq̃.eo ti.in fin.Quæ-
ro,dr̃ hic in ver.hãc igit̃ prauitatē,&c. per p̄ces Principi obla-
28 tas,& iudici ĩſinuatas.Quæro,† ĩtra qđ tp̄s debeat iudici reſerĩ
ptũ ſuæ delegationis p̄ſentari:dic, qđ intra annũ a tp̄e,quo po
tuit iudicis copia hr̃i, vt extra, de reſcri. c.plerũque. Quæro,dr̃
hic in ver.ſi verò intra p̄dictũ,&c.ꝙ ſi actor ſe abſentat bis, ca-
29 dit ab actione,qđ eſt † ſi reus ſe abſentat bis, an cadat a defenſio
30 ne?dic,vt not.gl.& Doct.in d.§ & ſi qdē. † Quæro.vtrum ↄ̃tu-
max in prima citatione ſi compareat in ſecũda ↄ̃demnetur in
expēſis factis ĩ prima.dices tu,hic eſt caſus,qđ ſic in ver. ſi uerò
intra,& ĩ d.auth.q ſemel.ſed certè hic loquit̃,qñ fuit citatus trĩ
bus edictis,& in oĩb.fuit ↄ̃tumax, & ↄ̃paruit in termino perē-
ptorio,videlicet ĩtra annũ,quo caſu dēt in oĩb.expēſis ↄ̃dēna-
ri,vt hic,& ĩn d.auth.q ſemel, & C.de iud.l.ſancimus.ſed quæ-
ſtio noſtra loquitur, qñ quis fuit cōtumax in prima citatione,
& poſtea ↄ̃paret in ſecunda,an debeat ↄ̃demnari in expenſis fa
a ctis in prima.[a] dic,ꝙ ſic,& ita tenēt Doc.C.de iud.l.ſancimus,ĩ
8.q Iac.de Are.tenet ↄ̃triũ.& eſt gl.ord.quę concor. cum dicto
Doct.extra, de ꝓba.c.qm̃ ↄ̃ falſam,in 5.gl.de procu. c.2.74.diſt.
Honoratus,& 24.q.1.de illicita. non habetis hic alia.

A D D I T I O.

a In prima.Vide d.Alex.de Imo.in l.1.§ is videtur.ff ſi quis ius dicen.non obtemp. vbi & per Mar.ver quæro,an ad hoc.& Bal.in d.l.ſancimus, all.in text.in.5.q. & in addit.ad Spec.in tit.de expen.ver.etiam prima,vbi etiam vide Spe.in § ſi ante. & Spec.in tit. de contu.§ ſi.ver.ſed pone.& Bar.in l.contumacia § contumax eſt. ff de re iud.

Vt neque miles, neque fœderatus, etc. Rub.

1 *Militia non eſt dignitas*
2 *Lex debet inſinuari,& inſinuata valet poſt triginta dies, ab eius inſinnatione numerandos.*

CVm domini Nemo milites,ſeu fœneratos in ꝓpria domo, vel poſſeſſio
ne retinere debet,vel occultare,vt proprijs vtilitatib.
obediãt,ſed ĩtra 30.dies ab hmōi, l. inſinuatione eos
expellere dēt,ↄ̃facientibus pœna,& iudici neglıgēti imminēte.
1 h.d.vſq; ad fi.† No.tex.ibi:ipſi verò dignitatib.& militijs,ꝙ mi-
a litia nō eſt dignitas,[a] ad idē ĩ.ti.j.ver.nã p̄ſenti.dixi ſ.de teſt. §.
2 ſancimus.† Scđo not.qđ lex valet poſt 30.dies ab eius inſinua-
tione numerãdos,de quo dic,vt dixi ſup.vt factæ no.conſt.ĩ fi.

A D D I T I O.

a Non eſt dignitas.Adde Fel.in c.clerici,de iud.ante fi. Adde, quod no.in apoſt. ad Bar. in l.1.nota 1 in addit.poſt Alex.C.de dig.lib 12.& in ver. ſit dignitas. & in addit. in l.ex eo.ff de teſta.milit.

Vt diuina iuſsiones,&c. Rub.

1 *Hæc conſtitutio an habeat locum in reſcriptis cauſarum.*
2 *Conſuetudo an ſeruetur,qđ in reſcriptis cauſarũ ſubſcriptio q̃ſtoris requiratur.*
3 *Quæſtor quis appelletur.*

NOſtræ. Diuina iuſſio debet glorioſiſſimi quæſt
ris ſubſcriptionē hēre,qua ↄ̃tineatur in-
ter quos,& ad quē iudicē,& per quã perſonam fue-
rit directa,pęna ↄ̃facientib.imminēte.h.d.In tex.ſol-
licitudo,ↄ̃cord.quod hr̃ extra,de offi.deleg.c.ſi qui offic. libr.6.
1 † Quęro,de qua iuſſione loquitur.dicit gl.ſuper ver.iuſſionē,
de priuilegio,in quo aliquid iubet,vel in fauorem ↄ̃ceditur:ſe-
cus forte eſt in ↄ̃miſſionibus cauſarum quia non requirunt q̃-
ſtoris ſubſcriptionē:ſed certè imino vr̃ hēre locũ ēt in priuato
reſcripto,qđ cauſarũ ↄ̃miſſionē ↄ̃tinet. Primo p rubricã, quæ
dicit diuinas iuſſiones requirere ſubſcriptionē. Scđo vr̃ 1 bart
in tex ibi,ↄ̃tineat inter quos & ad quē iudicē,&c.vbi vr̃ iſta cō
ſtitutio habere locũ in reſcripto ↄ̃tinente ↄ̃miſſionem cauſa-
2 rum.† An aũt de conſuetudine ſeruetur, quod in reſcripto q̃-
ſtoris,&c.vide Spe.de reſcr.exhi §.an igit̃.ver.item,ꝙ nō eſt ibi
3 ſupſcriptio.† Quæro,quis appelletur quæſtor.dic,vt in glo. hic
a ſuper ver.quæſtoris.& C.de offi.quęſto.l.j.vel dic quæſtor[a] etat,
hodie dicitur cancellarius,vt no.glo.C.de diuer.reſcr.l.fi.

A D D I T I O.

a Quæſtor. Adde quod quæſtor multipliciter dicitur, vt per glo. & Card.in clem.1. de pœnit.& remiſ.

Vt in medio litis non fiant ſacra iuſsiones,&c. Rub.

1 *Lite pendente non licèt Principi ſupplicare, niſi in quatuor caſibus, de quibus in tex.*
2 *Iuſſio Principis ſine ſcriptis valet.*
3 *Secunda ſententia Principis nullo modo retractatur.*
4 *Sententia Principis etiam in ſcriptis fertur.*
5 *Lex noua trahitur ad præterita,& pendentia,ſi hoc dicatur.*
6 *Acta debent in ſcriptis redigi.*
7 *Acta debent probari per ſcripturam,ſi copia notarij haberi potuit, aliàs verò probatio pot eſt fieri per teſtes.*

OMnia. Iudices ſacras ↄ̃ſtōnes in medio litis impe
tratas nō debent ſeruare,ſed ſm ll. genera
les examinare.& iudicare pęna ↄ̃facientib. imminē
te,his in cauſis futuris,ac etiã in pēdētib. obtinētib.
Fallit in quatuor caſib. in qbus licèt lite pendēte a Principe ſa-
1 cras iuſſiones impetrare,q̃ debēt in ſcriptis fieri.h.d.†No.ꝙ lite
pēdente nō licèt Principi ſupplicare,niſi ĩ quatuor caſibus, vt
hic,in §.1.& in §.cã autē.ĩ.eo.& c.j.vt li.pend.lib.6. & quod ibi
2 no.†Secũdo no.in ver.& propterea.quod iuſſio Principis ſine
ſcriptis emanãs valet,vt hic,& ĩ.eo.§.cã autē.ibi,& ſine ſcriptu
ra,&c.hic.n.iō nō valet,quia conceditur li.pend.patet ergo,qđ
aliàs valet.dixi ſ.de liti.§.ſi verò initiũ.Tertio no.in ver.ſi ꝙ.n.
3 circa ſi.dno.Primo,quod† ſecũda ſentētia Principis nullo mō
4 poteſt retractari.Secũdo no.†ꝙ ſentētia Principis debet in ſcri
ptis ferri,ſicut ſnĩa alterius iudicis,circa qđ vide gl.hic, q̃ ē ſup
verbo,declarationem,et Spec.in tit.de nulli.ſentētię.§.1. ver nō
5 valet.†Quarto no.ꝙ lex noua trahitur ad p̄terita, & pendentia,
& hoc iō,quia expreſſe in l.cauetur,aliàs ſecus,vt C. de leg.l. le-
a ges,[a] & ↄ̃ſtitutiones,& l.pe.in fi & in l.fi.C.de ſacr.eccle. & in c.
pe.in fi & qđ ibi no.de offi.deleg.lib.6. aliàs de ſua natura ad ſu
6 tura traheretur,vt extra, de conſti.c.2.in fi.ltē no. ꝙ acta debēt
in ſcriptis redigi,vt hic,& in c.quoniã contra falſam extra, de
7 ꝓba.dixi ſ.de iud §.audient.vbi gl.tangit.† Vltimo no. ſecũdũ
Iac.de Bel.ꝙ acta iudiciorũ debēt probari per ſcripturam.extra
de ꝓb.c.quoniam cōtra falſam.facit l.ne in arbitris.§.ſin autem.
C.de arb.circa qđ dicit ipſe, aut ab initio tabellionis copia po-
tuit haberi, & dēt fieri probatio per ſcripturam,aliàs pōt fieri
p teſtes,vt in l.quoties.§.ſi.ff.de probat.& de teſtibus.l.eurent,&
qđ no.per gl.in l quoniam.C.de hær.inſti.& in l.prętor.§. Mar
cellus.ff.de iud.& per Iac.de Are.in l.emãcipatione.C.de fide ĩ
ſtrumē.per gl.& Inn.in c.quoniã contra falſam. & quod ſentē
tia poſſit probari per teſtes,vide in c.ſicut.extra,de re iud.

A D D I T I O

a L.leges.ſit ibidem ad hoc vide Dy & Bal.in d.l ſancimus,alle.in tex & quæ per Fel in c.ſi de quæſt.& quod ibi dixi in apoſt.

Vt cum de appellatione cognoſcitur. Rub.

1 *Lex noua licèt dictum ſit, quod trahatur ad præterita,tamen non trahitur ad pendentia,ſi in cauſa principali renunciatum ſit omnibus allegationibus, & relationibus Principi factis.*
2 *Ratio quare lex noua non trahatur ad pendentia per appellationem, licèt dictum ſit,quòd trahatur ad præterita.*
3 *Lex noua,quando trahatur ad præterita,& pendentia.*
4 *Lex noua,etiam ſi dictum ſit,quòd trahatur ad pendentia,an trahatur ad pendentia,per appellationem.*
5 *Lex ſpecialis facta ſuper vna cauſa ita inſtante actore,vel reo,ꝙ non valeat.*

PEruenit Iudices appellationum ſecũdũ leges,
quæ tēpore diffinitiuæ obtinebãt,iu-
dicare debent, nō ſm eas q̃ appellatione pendente
ꝓmulgatæ ſunt; & idē.ſi lis pēdeat ſuper retractatio
ne ſnĩæ per viam ſupplicationis.Idē ēt in cã principali,ſi renũ
ciatũ eſt oĩbus allegationibus,& iudex Principi relationem fa-
cit qa iudex ſm ll.tpe relationis vigētes, non ſm ll.poſt relatio
nē promulgatas iudicare dēt,his obtinētib.ēt ſi expreſſe ſit di-
ctum,qđ l.noua ēt ad negocia p̄terita referatur.h.d.vſque ad §.
1 ſed hoc.† No. hic tex. quod etiã expreſſe ſit dictũ. qđ lex noua
ad p̄terita trahatur,nō tñ trahit̃ ad pēdētia,ſi in cã principali re
nunciatũ ſit omnibus allegatio.& relationibus factis Principi.
a †Sed q̃ro q̃ eſt rō, quod lex noua nō trahitur ad pēdentia p ap
pellatio.ēt ſi exp̄ſſe ſit dictũ,qđ ad prętcrita trahatur? dicit Iac.
de Bel.qđ ratio eſt,quia iudex app.debet ſnĩare ſnĩam iuſtã, vel
iniuſtã,ſeu cē bene iudicatũ,vel malè,vt l eos.in princ.C.de ap.
pel.ergo de neceſſitate concluditur, quod dēt iudicare ſm l q̃
erat tēpore latæ ſententiæ.aliàs ſi iudicaret ſm l.nouam, nō cẽ
ſent primi iudicis ſentētiam emendare,vel confirmare,ſed eſſet

prumul-

3 ꝓmulgare nouã ſniam. Op. dr̃ hic, quod † lex noua trahitur ad futura negocia tm̃, non ad p̃terita, etiam ſi expreſſe ſit dictũ in l. noua, ꝙ trahaẽ ad p̃terita. ꝯ dicit gl. ſuper ver. referentem, de l. pe. C. de vſur. & l. leges, & ꝯſtõnes. C. de leg. l. nõ eſt nouũ. ff. de legi. Sol. gl. dicit eſſe ſpeciale hic, vel ẽt ſm cã, dic aut q̃ris vtrũ trahatur ad cauſas p̃teritas, & pendentes, & dic qđ nõ, vt hic. aut vtrũ trahatur ad p̃terita negocia, in quib. iudicium nõ eſt inchoatũ, & dico, quod ſic, vt in ꝯtrijs, & ſic indiſtincte tenet etiã, ꝙ ſi expreſſe ſit dictum, quod trahatur ad p̃terita, non tñ trahiẽ ad negocia pendẽtia. ita dicit gl. ſed circa hoc dic, vt no. gl. ĩ c. licet canon. ſuper ver. de cętero. de elect. lib. 6. & vide, qđ no. per Arch. in c. pe. in fi. de offi. leg. eo. lib. & qđ no. Doct. in d. l. leges, & quod ibi tangitur in gl. qđ no. Spec. in tit. de appel. vide etiã circa iſtã materiam tres quęſtiones, quas diſputauit dñs Iac. de
4 Bel. & poſuit ſup hoc prin. † Sed q̃ro hic, qđ ſi cã pendet per appel. & ꝓmulgatur lex noua, & in ea expreſſe dicitur, qđ trahatur ad pendentia, nunqđ trahatur ad pendentia per appel. tex. videtur cũ gl. quod non C. de ſacroſan. eccl. l. ſancimus, nemini licere, &c. in fi. ſuper ver. pendentibus. ꝓ hoc facit bene s̃ tit. j. §. ſup hoc. Erit ergo neceſſe, quod ad hoc, vt lex noua trahaẽ ad pẽdẽtia p appel. neceſſe eſt id expreſſe dicere, ita ponit tex. ĩ c. pe. in fi. de offic. leg. in 6. p̃dicta quæ dixi, an lex, & qñ lex noua trahatur.
5 ad pẽdẽtia, intellige de l. cõmuni, & generali. ſi. n. eſſet † lex ſpecialis, quã lite pendẽte actor, vel reus a Principe impetrat, vt ſm illam negocium, quod pendet examinaretur, & decideret, tũc ſine dubio l. illa noua, & ſpecialis non valet aliquid, immo ſm ius cõmune illud negocium debet͂ decidi, vt ſup. tit. j. ͂ per totũ.

1 Dilationes probatoriæ in cauſis, quot dentur.
2 Renunciatio facta omnibus allegationibus iuris, non nocet productioni teſtiũ, ſed bene inſtrumentorum.
3 Renunciare probationibus ſibi competentibus, quòd pars poſſit.
4 Menſis legalis dicitur triginta dierum.

§. Sed hoc. Si vna pars oĩbus ſuis allegationibus renũciauerit, altera vero pars renũciare recuſet, tribus dilationib. ad malitiã ſuperãdam ei datis, iudex amplius eũ expectare non debet, immo debet ferre ſententiam legibus
1 conſonantẽ. h. d. † Opp. & vr̃, qđ nõ detur, niſi vna dilatio, vł ad plus duę, vt l. fi. ff. de ferijs. Sol. vt gl. hic, quæ eſt ſup verbo, p̃beaẽ, & in authẽt. iubemus, q̃ hinc ſumitur, & ibi per Doct. C. de iud. eodẽ modo opponitur de §. omnẽ verò. s̃. de liti. dic, ꝙ poſſet opponi ad l. vlt. ff. de fer. non aũt ad iſtam: qa hic, & ibi danẽ tres dilationes, & iſtud contrariũ ſolue, vt habes in glo. ſupradicta.
2 Quæro, † ad qđ nocet iſta renunciatio? dic quod nocet allegationibus iuris, & ꝓductioni inſtrumentorũ, non autẽ productioni teſtiũ, ita dicit glo. hic, quæ eſt ſuper verbo, renunciare.
3 Sed quæro † nunquid probationib. ſibi cõpetẽtibus partes poſ
a ſint renunciare. [a] & videtur, ꝙ ſic, qa hic vides, ꝙ vna pars ſuis allegationibus renunciauit: ergo patet, ꝙ renunciauit ſuis ꝓbationibus, quia allegationes poſſunt conſiſtere in iure, & etiã in facto, vt puta in ꝓbationibus, vt dicit glo. hic ſuper ver. allegationes, contrariũ tenet gl. pręcedens ſuper ver. renunciare. dicit enim, ꝙ hæc renunciatio nocet tãtum allegationibus iuris, & quantũ ad productionem inſtrumẽtorum, ſed teſtium productioni non. gl. vero q̃ eſt in auth. iubemus. C. de iud. quæ ſumitur ex iſto §. tenet, ꝙ iſta renunciatio ſolũ nocet allegationibus iuris, non aũt quantũ ad teſtiũ, vel inſtrumentorũ ꝓductionẽ, & ꝓ hoc, ꝙ probationibus quis renunciare nõ poſſit, habuiſtis glo. s̃. vt lite ꝓh. ua. debi. §. quia vero. ſed ꝯtriũ tenet Iac. de Are. videlicet, ꝙ teneat renunciatio, quæ ſit teſtium ꝓductioni. dixi de hoc s̃. de teſti. § qa verò ſępe, vbi gl. tenet idẽ quod hic. Non ob. glo. in d. §. qa verò quia ibi loquitur in renunciatione, quã qs facit extra iudicium, quæ non valet, vt ibi: ſed hic loquitur in renũciatione, quę fit in iudicio. Et circa iſtum §. vide, qđ no. Spec. in tit. de renun. & ꝯcluſio. vſque ad §. hic autem ſcitis.
4 † Vlt. no. tex. ibi, cõpellat intra 30. dies. & ibi, alius vnius menſis. poſtea ſequitur, ſi vſq; ad prædictos tres menſes, &c. ꝙ mẽſis legalis diciẽ eſſe triginta dierum: ſed Iac. de Bel. alleg. C. de adul. l. 3. §. fi. in contrariũ alle. C. de temp. app. l. cum anterioribus § 1. ff. de reg. iur. l. vbi lex. tu verò, quod intelligatur triginta dierũ, habes alle. tex. cũ gl. C. de iure delib. l. fi. §. ſin autem dubius. in l. miles. §. ſexaginta. ff. de adult. d. Iac. dicit. Aut tractam' de odio, aut de fauore, ſicut diſtinguitur in ſimi. in l. 3. §. minorẽ. ff. de min. tu vero dic, vbicunque lex, vel ſtatutũ facit mentionem de men-
b ſe, quot dierũ intelligatur menſis, [b] dic, vt extra, de elect. in cap. quam ſit, lib. 6. & tangitur in c. licẽt. de ſupplen. negligen. prælat.

ADDITIONES.

a Renunciare. Vide tu ad hoc plene Fel. in cap. ſi dil. genus de foro competen. poſt princ. verſic. primum corollar. cum infinitis concord. ibi per eum alleg. limita prout ibi per eum.

b Menſis. Vide tu d. Alex. de Imo. in l. cum biſſextum, de verb. ſig. vbi etiam per Bar. & ibi no. & Sal. in l. 1. C. de temp. app. & Flor. in l. ita vulneratus. ad L. Aquil. & Ang. in l. iubemus. C. de iud. & Bal. in c. 3. quo temp. mil. & Spec. in tit. de inſtru. edi. §. 2. ver. ſi poſt indictionem. vbi etiam quot idus, & quot Kalendas, & quot nonas habeat. Adde iſtum ſupra in Auth. vt fac. nouæ conſt. ver. quot autem dierum dicamus eſſe menſis, & not. poſtea in apoſt. ad ipſum, in eo ver.

1 Hodie quicquid relinquitur filio, illud habere debet titulo inſtitutionis.
2 Querela inofficioſi teſtamenti, an hodie habeat locum, remiſſiue.
3 Diſpoſitio huius §. quod hodie habeat locum in præteritione paterna.
4 Prętrire dicitur, qui de filio mentionẽ non facit inſtituẽdo, vel exhæredãdo.
5 Aſcendentes an hodie habeant legitimam iure inſtitutionis.
6 Filius licèt habeat legitimam per fideicommiſſum vniuerſale, poteſt tamen dicere teſtamentum nullum.

§. Aliud quoque. Parenti non licet liberos p̃terire, vel exhẽdare, & ſi legitimã eis reliquerit portionẽ, niſi inſtõnis iure eis reliquerit, vel niſi ingrati probenẽ, expreſſa ingratitudine in teſtõ apparente, q̃ cã ingratitudinis hic, p ordinẽ numerantur. h. d. ex iſta §. ſumitur auth. nõ licèt. C. de lib. p̃te. vel exhæredatis. † Opp. quod non ſit
1 neceſſe filio iure inſtõnis relinquere, ſđ ſufficit quoquo relicti tit. vt s̃. de triente, & ſemiſſe. §. j. & l. Papinia. § ſi qs mortis. ff. de inoff. teſt. Sol. vt in gl. ſuper ver. præterire, & idem tenet in d. §. ſi quis mortis, & idem tenet Azo in ſumma illius tit. s̃. de triẽ. & ſemiſ. per Doctores in auth. nouiſſima. C. de inoff. teſta. licèt gl. non firmet. Idẽ tenet Ber. in c. Raynutius, in 2. gloſſ. extra, de teſt. & eſt ratio duplex, quare debet habere filius iure inſtitut. vt
2 dixi in d. §. j. de trien. & ſemiſ. † Quæro, vtrũ hodie habeat locũ querela inoſ. teſt. Mar. dicit, ꝙ nõ, niſi inter fratres turpib. per-
a ſonis inſtitutis. [a] Io. verò, & Azo dñt ꝯ, qđ dic, vt not. in gl. hic, quæ eſt ſuper ver. noĩatim, vt Inſti. de inoff. teſt. §. fi. & tãgitur p gl. in l. fratres. C. de inoff. teſta. & hanc opi. tenent gl. & Doct. in
3 auth. ex cauſa. C. de lib. p̃ter. Quæro † vtrum iſte §. habeat locũ in præteritione facta a patre, de filio. gl. j. huius §. quæ eſt ſuper dicto ver. præterire, in prin. dicit, ꝙ nõ. ſed quod hic dr̃ de prętteritione, debet referri ad lineã fœmininam. contra tenet gl. ꝙ iſte §. locum habeat in linea paterna, vt not. in l. filio. ff. de iniu. teſt. C. de codi. l. j. ff. de manu. teſt. l. uxorẽ. in vlt. glo. ad idem, qđ no. j. eo. §. talem igiẽ, & ibi no. dictã l. filio corrigit, & dictũ §. & ſic patet, qđ habet locum in paterna, ad idem, qđ no. C. de bon. poſſ. contra tab. l. j. ff. de vſu. l. ſi extraneo. s̃. de hær. & Fal. §. exhæredatos, Inſti. de inoſ. teſt. in prin. ad idẽ oẽs gl. q̃ dñt iſtã auth. hr̃e locum in p̃teritione poſthumi, ut no. in l. ſi pater. in princ. de fideicõmiſ. lib. Circa hoc, an iſta auth. habeat locũ in p̃teritione p̃na facta de filio in poteſtate, vel emancipato, & an habeat locũ in poſthumo p̃terito, dic, vt per Doc. in d. auth. ex cã.
4 Quæro, † quid eſt p̃terire. gl. q̃ eſt C. de lib. p̃te. uel exhære. l. 3. dicit, quod præterire eſt nullã mentionem in teſtõ de filio facere, vt Inſti. de hær. ab inteſta. §. eadem. ſic ex illa gl. habes, quod ſi pr̃ filio aliquid reliqt, vel quocunq; modo mentionem faciat, non ur̃ filiũ præteriſſe, qa de eo eſt facta mentio, & ſic potius
b ur̃ exhæredatus, q̃ præteritus, [b] & iſtam opinionem tenẽt Cy. & Pet. in d. l. 3. ſed hoc nõ eſt uerum, qa poſito, ꝙ de filio fiat mẽtio, dr̃ præteritus, l. 2. ff. de leg. 3. C. de fideicommiſ. l. pen. & ideo Franc. Accur. dicit, qđ præterire eſt nullam de filio facere mentionem inſtituendo, uel exhęredando, hoc ꝓbat l. maximũ uitium. C. de lib. præt. uel exhæred. ibi, ea quã taciturnitate in inſtitutione, &c. Et ur̃ ibi text. ꝙ p̃teritus dicitur ille, de quo non ſit mentio inſtituendo, uel exhęredando cũ in teſtamento. ad idem Inſti. de hæred. quæ ab inteſtato. d. §. eadem, ibi dum dicit p̃teritus, i. neq; inſtitutus, uel exhęredatus. ꝓ hoc quod no. gl. in auth. non licet. C. de lib. præter. uel exhær. pro hoc facit iſte tex. ubi uides, ꝙ licèt filius habeat aliquid iure legati, tamen dr̃ pręteritus. Quæro, hic dr̃, ꝙ deſcendentes debent habere legiti-
5 mam iure inſti. † qđ de aſcendentibus? dicam de hoc j. eo §. &
6 hæc quidem. Vltimo no. text. hic in eo, quod dicit, uel fideic. ex quo habes, quod † nõ ſufficit, ꝙ filius habeat legitimam per fideicom. uniuerſale, ad hoc, ut non poſſit dicere teſtamentum nullum, de quo dixi ſupra, de hæred. & Falc. §. inordinatum.

ADDITIONES.

a Inſtitutis. Adde Pau. de Caſt. in conſil. 59. incip. mulier maritum.

b Præteritus. Adde, quòd præteritio cum cauſa dicitur exhæredatio, ſed ſine cauſa dicitur propriè præteritio. text. eſt in l. ꝯ arenam. C. de inoffi. teſt. & Doct. in l. filio præterito. ff. de inoff. teſta. & ſit hoc modo, filium non inſtituo, quia fecit tale quid, lic. in l. 1. in princ. ff. ſi quis a paren. fue. manu. & adde d. Alex. de Imo. auth. ex cauſa. C. de libe. præter.

1 Proteſtatio in caſu huius §. facienda eſt in ſcriptis, & quando poſſit fieri ſine ſcriptis, remiſſiue.

§. Si quis. Filij furioſi, ſi curam eius neglexerint. a patre ſanæ mentis effecto exhæredari poſſũt: extraneꝰ uerò, q denunciatione in ſcriptis facta filijs, qđ curam de patre habeant furioſo, & eis negligentib. curam, & diligentiam furioſo exhibuit, ad ſucceſſionẽ eius admittitur, teſtamẽto quo ad ſucceſſionem euacuato, quo ad alia cũcta capitula in ſua firmitate manente. h. d. uſque ad §. ſi uero. Not. quod † proteſtatio
1 debet fieri in ſcriptis, & eſt ſpeciale in hac ꝓteſtatione: aliàs regulariter poteſt fieri etiã ſine ſcriptis, ut dixi s̃. de tem. non ſo.
a pec. § conteſtationem. [a] Quærit gl. ſuper uer. neglexerint. quid ſi pater inteſtatus deceſſit, nec liberi, nec alius extraneus eum procurauit: dic, ut in gl. & ſecundam opi. tenet Iac. de Bel.

ADDITIO.

a §. conteſtationem. Et ibidem vide quæ dixi in apoſt.

Expenſa

1 *Expenſa piiſſima dicitur illa, quæ fit pro redemptione captiuorum.*
2 *Non dominus vendit rem captiui, pro redimendo ipſum.*
3 *Fideiuſſor poteſt de bonis principalis ſatisfacere creditoribus.*

§. Si vnū. Si filius patrē captiuum redimere negligat, a patre poſtea liberato, iuſte exhæredari pōt:
ſi verò in captiuitate decedat, liberi, & propinqui, aut extranei
redemptionē eius negligentes ex teſtō, & ab inteſtato eius ſuc-
ceſſione priuant, & captiui bona eccleſiæ, unde ortus eſt, appli
cantur, conuertenda in redēptionem captiuorum, teſtamento
in alijs capitulis in ſua firmitate remanente, quæ pœna in mi-
norib. 18. an. ceſſat, quib. etiam minorib. permiſſum eſt res im-
mobiles ipſius, uel ēt eius, q in captiuitate conſiſtit, pro ipſius
redēptione alienare, & obligare, neceſſitate captiuo poſtq̃ re-
dierit impoſita, tales ꝯtus ratos, & firmos habere h.d. Not. tex.
1 primo, dum dicit ex hac cā piiſſima, ꝙ† expēſa, q̃ fit pro redem
ptione captiuorum, dr̃ fieri ex cauſa piiſſima. Scdo not. quinq;
notabilia. q̃ per ordinem dic ut in glo. ſuper uer. debitis. eſt &
aliud notabile in glo. quæ incipit, non minorem, quam uide.
Tertio no. in uer in hmōi, &c. ibi, ſiue illius, qui in captiuitate
2 detinetur. ubi dr̃, qđ† nō dñs uēdit rem captiui pro redimēdo ip
3 ſum, & facit iſte tex. † ꝙ fideiuſſor poſſit ſatisfacere creditori d
bonis principalis. facit ēt C. ubi de cri. agi opor. auth. qua in ꝓ-
uin. ʒ. ut oēs obe. iud. prouin. § hęc ꝯſiderantes. uer. & ſiquidē.

1 *In bonis hæreticorum deficientibus filijs, & propinquis catholicis, quandoque ſuccedit eccleſia, quandoque fiſcus.*
2 *Eccleſia quando excludatur annali exceptione.*
3 *Filij catholici ſuccedunt patribus hæreticis, & non filij hæretici.*

§. Si quis de. Filij hæretici a patre catholico exhære-
dari pñt. item parentes hęretici non pñt
alios filios inſtituere, niſi catholicos. & ſi pater habet aliquos
filios catholicos, aliquos hęreticos, ſoli catholici ſuccedūt, niſi
hæretici ad fidem conuertantur: ſi oēs filij, & propinqui ſunt
hæretici, ſi quidem pr̃ moriēs eſt clericus, eccleſia ſuccedit in-
tra annum, poſt annum non, uel ſi eſt laicus ſuccedit fiſcus his
1 obtinentib in teſtamēto, uel ab inteſtato. h.d. † Not. ex hoc §. qđ
in bonis hæreticorum deficientib. filijs, & propinquis catholi-
2 cis, qñq; ſuccedit eccleſia, qñq; fiſcus. Secundo no. quod† eccle
ſia qñq. excluditur annali exceptione, & eſt rō, quia hic tracta-
tur de iure acquirendo, aliàs ſecus, ut gl. hic ſuper uerbo, intra
3 annale. † Quęrit glo. hic ſuper uer. decernimus, quid ſi ſint filij
hæretici, & catholici, quid ſi illi hæretici habeant filios catho-
cos, nunquid ſuccedant dicti filij catholici? & dicit, quod ſic,
& hoc tenet Iac. de Bel. ar. l. 3. §. filium. ff de contratab.

1 *Cauſæ exhæredationis nominatim in teſtamento inſeri debent, & ab hærede probari.*
2 *Vna ex cauſis exhæredationis, quòd inſeratur, ſufficit.*
3 *Si plura narrantur in libello, & ſufficiat vnum, non omnia ſunt probanda, ſed id, quod ſolum ſufficit.*
4 *Inſtitutio hæredis irritatur, quando in exhæredatione cauſa exhæredationis inſeritur, ſed non probatur per hæredem.*
5 *Teſtamento rupto ex cauſa exhæredationis, legata, & fideicommiſſa valent, & conſeruantur per iſtum tex. & auth. ex cauſa. & num. 8.*
6 *Subſtitutio pupillaris, quòd conſeruetur per iſtum tex. & per auth. ex cauſa.*
7 *Datio tutoris in teſtamento nullo ex cauſa exhæredationis, conſeruatur per diſpoſitionem huius conſtitutionis, & auth. ex cauſa.*
9 *Teſtamento irritato ex cauſa præteritionis, vel exhæredationis, legata, & fideicommiſſa petuntur actione ex teſtamento.*
10 *Aſcendentes in bonis deſcendentium, quod debeant habere legitimam tit. inſtitutionis.*
11 *Diſpoſitio huius §. & auth. ex cauſa, quòd non habeat locum vbi nemo eſt hæres inſtitutus.*
12 *Inſtitutus in re certa dato alio hærede uniuerſali īſtituto, licèt habeatur loco legatarij, tamē ut teſtamētum impugnari non poſſit, habetur loco hæredis.*

§. Siue igitur Teſtamenta parentū, vel liberorum li-
beris, vel parentib. exhæreditatis, vel ꝑte
ritis legitima cauſa inſerta, & probata valēt: cauſa nō inſerta, vł
inſerta, & non ꝓbata, nullum liberis, vel parentib. exhr̃datis, vel
ꝑternis præiudiciū generat, teſtō vacuato, & ab inteſtato ab eis
ſucceſſione delata, in alijs capitulis teſtō firmitatem obtinēte.
Itē cauſæ ex quibus aſcendentes a deſcēdentib. exhæredari poſ-
1 ſunt, hic ſpecialiter numerantur. h.d † No. 1. in hoc §. qđ cauſæ
2 exhr̃dationis, vel ꝑteritionis debēt nominatim ī teſtō iſeri, [a] &
2 ab hr̃. de ꝓbari. † No. 2. ꝙ licèt pater, vel filius plures cauſas exhęre
dationis, vel ꝑteritionis ponat, ſufficit vnā ex illis ab hærede ꝓ
3 bari, vt hic, & ʒ. eo §. ſi tales igit. † Et ſic iſti tex faciūt ad q. quod
ſi in libello ſimul plura narrantur, vel mandantur quorū alte-
rū per ſe ſufficit, non eſſe neceſſe omnia probari, ſed alterū tm̄.
circa qđ vide, quod no. gl. extra, de reſcr. c. 1. de ꝓba. c. licèt cau-
ſā ſup ver. aſtrinxit. Tertio not. tex. ʒ. ne liberi falſis accuſationi
4 bus &c. nā iſta rō ꝓbat, ꝙ† iſte §. habeat locū ēt, vbi cām exhære
dationis, vel ꝑteritionis inſeruit, & non probatur ꝑ hæredē, vt
teſtō irritetur. No. ēt text. ibi, ꝑ aliquam circumſpectionē, &c.
nam iſta ratio ꝓbat, ꝙ iſte §. ēt habeat locum, vbi cauſa non in-
5 ſeritur, vt inſtitutio non valeat, & † ſic ex iſtis rōnib. concludiť
quod iſte §. & auth. ex cā. C. de liber pręter. quæ ex iſto §. ſumiť,
habeat locum, vt legata, & fideicommiſſa valeāt, ſiue per teſtato
rē ſit cā inſerta, & non probata, ſiue cā nullo modo ſit inſerta.
hoc ēt probat ꝑcedens ver. ibi, ſin autem hæc obſeruata nō fue-
runt, vt iſte verſic. inferat ad oīa ꝑcedentia, videlicet ad §. aliud
quoque capitulū. ī eo. qñ cā non inſeritur, vel inſerta per here
dē non probatur, & ſm hoc l. Pap §. ſi cā. ff. de inoffi. teſt. ꝯdicit
dum dicit, qd rupto teſtō per querelam omnia in teſtamento
contenta mutantur, & ideo corrigitur ꝑ iſtū §. & d. auth. ex cā,
& ita no. ibi ꝑ glo. & l. nā & ſi. §. 1. eo. tit. & in l. iure noſtro §. 1. ff.
de teſt. tu. & ff. de leg 2. l. ſi filius. in prin. ad idē facit, quod tangi
tur in d auth. ex cā. & hāc opi. tenēt Doc. ibi i 6. op. licet ibi mul
tæ opi. ponant. Quarto not. tex. ibi, dum dicit, vel quælibet alia
6 cā &c. qa iſte tex facit, quod † ſubſtitutio pupillaris ꝯſeruetur per
iſtū § & d. auth. ex cā, ad idem ʒ. eod. §. ſi tales igitur, ibi, ſeu alijs
capitulis, &c. & iſtā opi. tenet gl. ff. de vulg. & pup. l. 1. §. vlt. Dy.
verò tenet oppoſitū dicens, ꝙ iſte §. & d. auth ex cā, habeat locū
in his, q̃ ſine inſtōne hęredis pñt valere vt legata, vel fideicom-
miſſa, quæ pñt ab inteſtato relinqui. ſecus in pup. ſubſt. q̃ nō pōt
valere ſine hr̃dis inſtōne, vt d. l. 1. §. fi. & l. ſeq § qſquis. ff. de vulg.
7 & pup. † Alij dicunt, ꝙ ꝯſeruatur per iſtū §. & auth. ex cauſa. di
centes, quod ſicut tutela per authent. ex cauſa ꝯſeruatur, vt no.
ꝑ glo. ī l. iure noſtro. §. fi. ff de teſt. tu. & l. 1. & l. ſi pater. eod. tit. ita
cōſeruari pupillaris ſubſtitutio, & tamen tutela in codicillis da
ri pōt ſi codicilli ſint in teſtamento confirmati, vt ff. de teſt tu.
l. 3. C. de teſt. tu. l. 2. Cy. in d. authen. ex cauſa I vlti q. hoc relinqť
ſub dubio Quid dicemus certè idē dicit glo. prædicta, & Doct.
per illā glo. videlicet, ꝙ tutela conſeruetur per authēt. ex cauſa.
tex. iſte expſſe. h. d. ibi, aut dationes tutorum &c. & ʒ. eo. §. tales
igit. ibi, & tutorū dationibus, &c. cū ergo hic §. habeat locū in
tutela, q̃ conſeruatur, idem ſit in pupillari ſubſtit. cū in vtraq;
ſit fauor filij. Præterea hic dicitur, vel q̃libet alia capitula &c &
in auth. ex cauſa, dicitur cætera namque firma manent, &c. nā
appellatione cæterorum, ꝑtinetur ſubſtitutio pupillaris, vt l. nā
qđ. §. ſi quis cōpulſus. ff. ad Treb. & l. qui plures. §. vlt. ff de vulg.
& pup. & iſtā opi. tenent Iac. & Old. Quinto facit iſte text. dū di
cit, vel q̃libet alia capitula, &c. & ʒ. eo. §. ſi tales ibi, ſeu alijs capi-
8 tulis, &c. ꝙ † per iſtū §. & d. auth. ex cā, cōſeruanť fideic. vniuer-
ſalia. Pro hoc ēt facit, ꝙ iſte tex. ī diſtincte dicit legata, vel fideic.
& iſtā opi. tenent Dy. Iac. de Are. & Oldr. ff ad Treb. l. ita tamē.
§. quoties. vbi đ hoc, licèt Mart. Sil. ī rep. d auth. ex cauſa. teneat,
qđ per auth. ex cā, non cōfirmantur fideic. vniuerſalia: ſed pro
opi. Dy. Iac. de Are. & Old. eſt gl. ord. referendo gl. ad tex. in l. eā
quā, C. de fideicom. Sexto not. text. ibi. & tanquam non receſ-
9 ſum. Nā hic videtur expreſſum, quod † legata, & fideicō. &c. q̃
in teſtamento continetur, irritato teſtamento ex cauſa ꝑteri-
tionis, vel exhæredationis, petuntur actione ex teſtamento, cū
quantū ad illa teſtamentū pro non reſciſſo habeatur, vt ex hoc
tex. quā qōnem mouet glo. in d auth. ex cauſa, in glo. in princ.
Alij dicūt, ꝙ petunť cond. ex l. vt refert gl. in d. auth. ex cauſa. &
ibi ꝑ Doct. in q. 3. ſed præcedens opin. videtur verior per hunc
tex. ꝓ hoc facit tex. opti. in l. ſi ff. de hær. inſtit & ſic patet, ꝙ irri-
ta inſt. legata ex teſtamento debenť, & actione ex teſtamēto pe-
tuntur. ꝓ hoc etiam facit. quia video, ꝙ irritato teſtamento per
contratabulas, legata, & fideicom. reſeruantur liberis. & coniū
ctis perſonis, ꝑ edic. de leg. præſtan. ita eſt tex. in l 1. in princ. ff. de
le. præſtan. ꝓ hoc etiam eſt glo. hic ſuper ver. teſtamentum, vbi
glo. dicit, no. ſcripturā pro parte valere, & pro parte non. & ſic
patet, ꝙ iſtud teſtamentum quantū ad alia in eo cōtenta, valet.
Septimo not. text. in ver. & hæc quidē. ibi dum dicitur, & ecō
trario de liberorū teſtamentis, &c. quia hic videtur expreſſum,
qđ debent habere legitimam iure inſtit. a ſuis aſcēdentibus, &
10 † aſcendentes debent etiā habere legitimā a deſcēdentib. ſuis,
iure inſt. ad idē ʒ. eo. §. hæc autem. in prin. coniuncto ver. cæte-
rū, & eo. §. ibi, vnde conſtat ad vtriuſq; partis vtilitatem, & c. &
ſic videť idem ſeruari debere in teſtamentis filiorum, reſpectu
aſcendentiū. & ita diſputando d. Iac. de Bel. tenuit ī. eo. §. aliud,
11 Quæro, pone† ꝙ pater fecit teſtm̄, & filiū præterijt, & neminē,
hæredē inſtituit, an habebit locū §. iſte. & auth. ex cauſa, vt cæ
tera firma maneāt. gl. no. hēs, ꝙ non, in l. 1. §. fi. ff. de vulg. & pup.
in prima ſol. quā dat ad cōtrariū, quod facit ibi de dicta auth.
ex cā. & ſic ex ipſa glo. habes, quod iſte §. & auth. ex cauſa, non
habent locū, vbi nemo eſt hæres inſtitutus. Venio ad ver. hic
12 autē diſpoſuimus. no. tex. in ver. cæterū, quod licèt † inſtit. ī re
certa, habeatur loco legatarij alijs exiſtentibus vniuerſaliter īſti
tutis, vt l quoties. C. de hær. inſtit. tamen quoad excludendū q̃-
relā inofficioſi teſtamenti, & vt teſtamentum impugnari non
poſſit, hr̃ loco hæredis, vt hic, & no. ꝑ gl. ī l. ſi qs priore, ad Treb.

ADDITIO

a Inſeri. Adde Bal. in l. 2. C. de lib. preter. & in l. 3. 4. q. eo tit. & Bar. etiam in l. 3. §. filius. ff. de lib. & poſth. vbi eſt glo. ord.

1 *Præſcriptio, quòd non currat non valenti agere.*

Hæc autem. Nemini licitū eſt hęredibus propinquis, & affinibus, & coniunctis defuncti, &

eius fideiuſſoribus, vllam Inquietudinem, vel moleſtiam occa-
ſione debiti defuncti, vel generaliter quacunque de cauſa ad p̄-
fatas pſonas ſpectante ante ſpatium nouem dierum inſerre, qę
quid autē factum eſt ī prædictum ſpatium eſt inualidum, nul
lū tamen ex hac creditori circa temporalem præſcriptionem
p̄iudiciū generando. hoc dicit, ex iſto §. ſumitur authē. ſed nec
1 ante, q̄ ponitur ſuper l. fi. C. de ſepulchro violato. No. ꝙ † non
a valenti agere, pręſcriptio non currit,ᵃ &c. & econtra.

ADDITIO.

a Non currit. Facit, quod no habetur per Aug in conſi. 11. inci. in cauſa Gregorij, quem vide, & adde tex in l 1. § in omnibus. ff. de iu & Bal in l. quoties, C. de preci. Imper. offeren.

1 *Imperſonalitas vitiat obligationem, & quando non. nu. 3.*
2 *Duo rei debendi, vel credendi, quòd conſtituantur per dictionem, aut.*

§. Ad hoc. Qui conſtituit, vel ſpopondit pro alio, ſi qui
dem perſonaliter eſt locutus dicēdo, ſat iſta
ciā: obligatur in quantitate, quam dixit, ſi dixit, ſatisfiet a me, et
ab illo non cōſentiente, pro rata ipſe obligatur. Si verò alterna
tiue ſatisfiet a me, aut ab illo, non cōſentiente ipſo, inſolidū te-
netur. Si verò cōſtituēs locutus fuerit imperſonaliter: nullus te
netur, ſalua manente actione cōtra illos, cōtra quos de iure cō
perit, his obtinentibus in quibuſcunque caſibus nondū finitis.
h. d. ex iſto §. ſumiī, auth. ſi quando. C. de conſti. pec. No. ex iſto.
1 §. duo Primo. † ꝙ īperſonalitas vitiat obligationem. Scdo no.
ꝙ dictio, & inferat parrē, vt hic & l. ſi mihi, & Titio. ff. de verb.
obliga. & Inſtit. de inut. ſtip. §. ſed & ſi qs. ſd dictio, aut, attribuit
2 rē cuilibet in inſolidū, vt hic. & d. authē. ſi qſ. & † ſic no. per iſtū
§ & d. authē ꝙ per iſtā diſiunctiuam, aut, conſtituantur duo rei
debendi inſolidū: facit ad idem, quod habes ī l. ſi ex toto. §. 1 ff.
de leg. i. & in l. ille. de lega. 3. & per d. auth. cōſtituūtur etiā duo
rei credendi, vt l. Titio, aut Seio. de leg. 3. Sed cōtra primū opp.
et videī, qđ imperſonalitas non vitiet, vt l. ſtipulatio iſta. § ſicut
autē. & §. ſi quis ita. ff. de verb. oblig. & l. ſi ita ſtipulatus. §. Chry-
ſogonus. eo. tit. Sol. Quandoq; imperſonalitas eſt ex parte ꝑmit
tentis, quandoq; eſt ex parte ſtipulantis. primo caſu, aut impſo
nalitas eſt ī verbo obligatiuo aut in verbo obligationis executi
uo. primo caſu obligationem vitiat, ſecundo caſu impſonalitas
obligationē non vitiat, vt l. fi. §. fi. ff. ſi cer. pet. & l. illa ſtipulatio.
§ cū qui. ff. de verb. oblig. ſecundo principali, quādo eſt imper-
ſonalitas ex parte ſtipulantis non vitiat, vt in contrario. quę au
tem ſit ratio diuerſitatis, dic, vt no. Pet. in d. auth. ſi quando.

Vt liceat matri, & auiæ. Rub.

1 *Parentes, & etiam extranei concedunt adminiſtrationem bonorum cui volūt.*
2 *Fœmina an poſſit eſſe executrix teſtamenti.*
3 *Executor teſtamentarius, an cogatur officium executoris ſuſcipere, remiſſiue.*
4 *Curator datur etiam reſpectu certæ rei.*
5 *Vſusfructus bonorum celictorum filio, quibus caſibus quęratur patri.*
6 *Filiusfamilias in aduentitiis teſtari non poteſt, nec etiam in alus, in quibus pa tri non quæritur vſusfructus.*
7 *Filiusfamilias bona, in quibus patri non quæritur vſusfructus, poteſt donare cauſa mortis, ſine patris conſenſu.*

Diuerſis. Parentes & ēt extranei liberis ſub parētū
ptāte poſitis, res ꝓprias donare, & relique
re pñt adiecta condi. ne parēub. corū vſus fructus, vel
aliud ad dictas res pticipiū aegraī, & dictarū rerū ad
miniſtratio liberis maioribus, licèt in ptate cōſtitutis pmittiī: ſi
verò ſunt minores, illi adminiſtratio dictarū rerū ꝯceditur, cui
teſtator, vel donās pmiſit, ſi verò teſtator nihil diſpoſuit, vel ille
de quo teſtōr diſpoſuit deceſſerit, vel acceptare noluerit, dabi-
tur p iudicē curator bonis, ſub competenti fideiuſſione. h. d. Ex
iſto §. ſumiī auth. excipiī. C. de bonis, q̄ libe. No. ex hoc pı̄o,
1 qđ † parentes, & etiam extranei poſſunt cui volunt adminiſtra
2 tionē bonorū concedere, vt hic. concor. ſunt in gl. † Secundo
no. in ver. licētiā. ꝙ adminiſtratio bonorum poteſt cōcedi ma
tri, & auiæ ipſius filijfamilias, & ſic videt hic tex. ꝙ fœmina poſ-
ſit eſſe executrix teſtamenti, circa qđ vide l. a filio. in princ. ff. de
ali. & cib. leg. & qđ no. Doc. C. de Epiſc. & cler. in l. id, quod pau-
a peribus.ᵃ in pe. q. & in Spe. de inſtr. edi. §. nūc verò aliqua. ver. qđ
in muliere. Tertio no. ꝙ ille cui talium bonorū adminiſtratio
concediī, non cogitur eam acceptare, vt hic in ver. ita tamen ſi
& ipſe. & in ver. ſi verò forſan. Et ſic eſt hic arg. ꝙ cōmiſſarius,
3 ſeu † executor vltimæ voluntatis nō cogatur ſuſcipere cōmiſſa
riam, ſeu executoriā, de quo vide Doct. in l. a filio. in prin. & ibi
p Dy. ff. de ali. & cib. leg. & p Doc. in d. l. id, qđ pauperib. ver. nō
videamᵘ. C. de Epiſc. & cler. & Spec. de inſtr. edi. §. nūc verò. ver.
4 hoc etiā. in 12. col. † Vlti. no. ꝙ curator daī certæ rei, vt hic, & in
d. auth. excipitur. Op. & videtur, ꝙ patri quæraī vſusfructus om
niū donatorum, vel relictorum ipſi filiofa. vt C. de bo. quę lib. l.
5 cū oportet. † Sol. regulariter quæritur vſufr. fallit hic in caſibus
in gl. ſuper ver. parentibus. no. cui gl. adde, ꝙ no. in auth. idē eſt.
C. de bo. q̄ lib. Et circa 6. caſum hic no. iu gl. vide l. 1. 2. 3. in prin.
C. de bo. q̄ lib. Item circa 7. vide, quod no. Doct. in l. fi. C. de vſu-
fru. in 6. opp & qđ tangunt Doct. in d. auth. idem eſt, vbi gl. ſt.
Quęro hic dr, qđ filiusf. pōt diſponere, q̄uo vult de bonis dona
tis, ne vſusfructus quęratur patri, ſed an poterit teſtari? hic gl.
dicit, ꝙ non: nam etiam in proprietate filius non teſtatur: dic,
6 vt in gl. ſuper ver. diſponere. Ex qua glo. no. duo. Primo, ꝙ † fi-
liusfa. non pōt teſtari, quantum ad proprietatē de bonis aduē-
titijs, in quibus quæritur vſusfructus patri, & de hoc eſt caſus
in l. pe. C. qui teſta. fac. poſſ. & in l. ſi §. filiuſa. C. de bo. quę lib. alL
gl. & no. in l. fi. C. de inoffi. teſt. & ꝙ faciūt gl. quas ibi allega bo.
Secundo no. ꝙ filiusfa. non poteſt teſtari in bonis, in quib. pa-
tri non quæriī vſusfructus, ita no. d. gl. hic, idem no. ff. de teſt. l.
qui in ptāte. & l. j. §. in filijſa. ff. ad Trebell. & p Doct. in l. pe. C. q
teſt fac. poſſ. In Spe. de inſtr. edi. §. compendioſe. ver. ſed nunq̄
7 filius. † Sed quæro, nunquid filius poſſit donare cauſa mortis,
ſine patris conſenſu, bona, in quib. patri non quæritur vſusfru
ctus? tex. ibi, q̄uo voluerit diſponere, &c. cū ſua gl. videtur velle,
b quod ſic.ᵇ gl. excipit ſolū teſtiū, ergo alio modo poteſt diſpo-
nere, quomodo vult. ad idem d. l. qui in poteſtate. ff. de teſta. in
gl. quæ incipit, non ideo magis. ibi, diſponit non teſtando. pro
hoc etiam, quia donatio cauſa mortis accedit magis contra-
ctui, quam vltimæ voluntati, vt no. gl. in l. 2. in prin. ff. de dona.
plene, & in l tam is. §. j. ff. de dona. cauſa mortis. & Doct. in l. ſe-
nium. C. qui teſta face. poſſ. & iſtud videtur veritas.

ADDITIONES.

a Id, quod pauperibus &c ibi vide omnino Bald. & adde Io. de Pra. in l. fœminis, de proc. & Lan. in tract. de arb 2 parte, in princ.
b Quod ſic. Sed ab extra quæro quid ſi filiusfa legat, an ſi legatum non poteſt habere ex teſtamento, neque ex codicillis, an debeatur ſaltem in vim donationis cauſa mortis, accedente tali teſtamento, vel legato conſenſu patris Vide d. Soc. in conſil. 111. incip. multum abunde verſic ſuccedit 3 difficultas, cum verſic ſeq vſque ad verſic 4. difficultas. in 2. par & ibi in prædicto conſi. vide ad id, quod dicit hic tex.

1 *Nominatio facta per patrem de filio, quod proſit ad filij legitimationem.*
2 *Nominatio filiationis facit præſumi matrimonium interceſſiſſe.*
Præſumptio quod matrimonium interuenerit, eſt præſumptio iuris, & de iure.
3 *Beneficium vni datum, datur alij.*
4 *Legitimatio ex nominatione facta in filium, an habeat locum etiam, ſi filij legitimi ſuperſint.*
5 *Legitimatus per nominationem, quod ſuccedat agnatis, & cognatis patris.*

§. Ad hoc Liberi de libera muliere nati, cum qua nu-
ptiæ eſſe poterant, ſi a patre nominati fue-
rint filij, non adiecto hoc verbo, naturales, legitimi efficiūtur,
& matrimonium inter illa verba proferentem, & mulierē, ex
quā nati ſunt interceſſiſſe mōſtratur, & ſi pater erga vnum ex
filijs talia verba dixerit, prodeſt omnibus, qui ex eadem matre
ſunt orti. h. d. Et ex iſto §. ſumitur auth. item ſi quis. C. de na. lib.
1 No. primo ꝙ † patris profeſſio per modum hic inſertum, pro-
2 deſt ad filij legitimationem. † Secundo no. ꝙ talis profeſſio fa-
cit præſumi matrimonium interceſſiſſe, & eſt præſumptio iu-
ris, & de iure, vt hic in verbo, ex hoc quod eſt valde not. ſecun-
dum Iaco. de Bel. quod ſit pręſumptio iuris, & de iure, apparet
ex gl. ſuper ver. monſtratur, quæ exponit, i. fingitur, & ſic appa-
3 ret, ꝙ eſt fictio. † Tertio no. ꝙ beneficium vni datū, & alijs daī.
4 concor. ſunt in glo. ſup ver. muliere. † Sed quæro, vtrum ꝙ hic
dr̄ de tali legitimatione, locū habeat etiam legitimis filijs ex le
gitimo matrimonio natis ſuperſtitibus? glo. duorum verborū,
in d. auth. item ſi quis, dicit, ꝙ non, ſed ita demum locum hēt,
ſi dicti legitimi filij non ſuperſint Sed Iac de Bel. dicit, ꝙ habet
locum ſiue ſuperſint legitimi, ſiue non, qđ probatur ſic. Illud
operatur matrimonium præſumptum, qđ operatur matrimo
nium uerū, vt ſ. qui. mod na. effic. legi. §. illud quoque. ff. de ritu
nupt. l. in liberæ. ſed filij naturales legitimanī per matrimoniū
verum ēt filijs exiſtentib. vt ſ. de inceſ. nup. §. dubitatum. & In-
ſtit. de nup. §. fi. ergo & per matrimonium pſumptū, de quo dr̄
hic, rū tene menti præall. gl. cuius opi. tenet gl. ſ. quib. mod. nat.
effi. ſui. §. gñaliter. in gl. quę incipit, ſuppe. in fi. & no. in c. p tuas.
5 extra, qui fil ſint leg. † Vlt. no. tex. ibi, ſed omni frui eos, & c. ꝙ le
gitimatus p iſtum modum fruiī omni iure, quod leges cōce-
dunt filijs legitimis, & naturalib. & ſic vr̄ hic tex. ꝙ filius ltima-
tus per hunc modū ſuccedit agnatis, & cognatis patris, ſicut le
gitimus, & naturalis. ita vr̄ uelle tex. ille, quem tene menti.

§. Hoc quoque. Liberi nati ex nuptijs legitime ꝯ-
ctis, licèt non ſolennibus, ad pa-
ternā hæreditatem pariter vocantur cum filijs natis ex nuptijs
ſolenniter contractis, ſiue præceſſerint eos, ſiue ſequantur. h. d.

1 *Matrimonium, quibus caſibus valeat, ſine ſcripturis.*

§. Quia verò. Decorati maximis dignitatib. vſq; ad
illuſtrem dignitatē incluſiue, nuptias
aliter contrahere non poſſunt, niſi dotalia inſtrumenta ſcri-
bantur: nuptiæ tamen prius contractæ manent exceptis barba-
ris, cuiuſcunque dignitatis extitant: reliquis autem omnib. nu
1 ptias ſolo conſenſu contrahere permittitur. hoc dicit. † Not. ꝙ
matrimonium ualet ſine ſcripturis, fallit in caſibus quos dicit
gl. ſuper ver. iubemus. ſed aduerte ad id, quod dicit gl. & vbicū-
que lex de hoc facit mētionem, & c. quia circa hoc vide, quod
no. in l. Imperialis. & in auth. maximis. C. de nupt.

Vxor

1 *Vxor in bonis viri, quando matrimonium contractum fuit ſine dote, quod habeat quartam in bonis viri, ſiue ſuperſint parentes, ſiue filii.*
2 *Vxor indotata, quod ſuccedat in bonis viri in quartam, etiam ſolis tranſuerſalibus exſtentibus.*

§. Quia verò. Matrimonio ſine dote contracto, ſi mulier a viro ſine rationabili cauſa reiiciatur, vel viro diuite moriente, ipſa inops ſuperuiuat, ad quartam partem ſubſtantiæ viri admittitur, ſi vir tres filios, vel pauciores ex ipſa, vel alia habeat muliere. Si verò plures habeat, tunc ad tantam partem admittur, quantum eſt id, quod vni filiorum competit. Si verò ipſa vir a tali vxore ſine rationabili cauſa reiiciatur, de ſubſtantia mulieris nihil lucrabitur. h. d. † Quærit gl. ſuper ver. in talib. quid ſi nullus filiorum ſupeſt,
1 ſed tantum aſcendentes: dicit hic gl. quod in aliis rebus præfertur vxor, vt l. vna C. vnde vir, & vxor. ſed certe illa probat totum contrarium, quia vxori præferuntur viri parentes: quare dic, quod vxor habebit quartam bonorum viri: reſiduum habebunt parentes & ſic erit idem quando ſuperſunt parentes, quod eſſet, quando ſuperſunt filii, & ita tenent Doc. in auth.
2 præterea C. vnde vir, & vxor. † Sed quærit gl. quid ſi nullus aſcendentium ſupereſt, ſed tantum tranſuerſales. gl. hic, & in d. auth. præterea, ponit opi. quod dicemus. Iac. de Bel. ponit opi. Pla. quod vxores habebunt tantum quartam, ſed reſiduum tantum habeant tranſuerſales, nec poſſit habere vxor aliud. Nam dicit, quod iſta quarta, & reſiduum transferuntur ex diuerſo iure, & ideo in eis ius accreſcendi locum non habet, vt ff. qui. mo. vſusfruc. amit. l. ſi ſuo conditione. & Doc. in d. auth. præterea. in 2. q.

§. Illo. Nulla dignitas hodie prohibet nuptias cum muliere humili, & vili, contrahere dotalib. interuenientib. inſtrumentis, reliquia verò dignitatib. carentib. ſolo effectu nuptias ſine dotalib. inſtrumentis permittitur contrahere, antiquo iure ſublato. h. d.

1 *Vxore diuertente culpa ſua filii apud virum aluntur expenſis matris, ſi eſt diues.*
2 *Mater quod tenetur alere vſque ad triennium.*

§. Illud quoq; Diuortio celebrato liberi ad parentum hæreditatem nihilominus vocatur, & alendi ſunt apud parentem, qui diuortii, cauſam non præſtitit expenſis alterius parentis committentis cauſam diuortii, niſi alius inops ſit, tunc apud diuitem alendi ſunt, hoc pariter obtinentibus parentib. & liberis. h. d.
1 † Quæro, dicit ver. ſi verò cauſam, quod quando mater dedit cauſam diuortio, ſi filii alentur apud patrem, quæro cuius expenſis dicit gl. ſuper ver. alentur, quod lex addit, matris locupletis expenſis, & ita poſuit lex in tex authen. ſi pater. poſita ſuper l. vna. C. diuortio facto apud quem, & c.
2 & poſt iſtam opin. tenet ibi gl. & in l. alimenta. C. de neg. geſt. † Sed hic quæro de vna q. leges dicunt, quod mater debet alere filium intra triennium. Quæro qualiter illud debet intelligi. Reſpondeo ita demum, ſi
a ipſa habebit de lacte, & ſi ipſam lactare deceat. ª & ita not. Azo in ſum. C. de patria poteſtate.

ADDITIO.

a Deceat. Ad le Ang in l ſi competenti. C. de ale lib Bar Bal & Doc in l alimenta C. de neg. geſt. & Imo in c ex literis de conue. in fi. vbi dicit, idem ſi ex certis cauſis iudici videatur, quia non teneatur lactare talis a triennium. vnde eſt arbitrarium, & adde Bal. in l omnem ad Ter & Fel. & illud de præſump in fi ver. no quæro, circa fi ver. & quod ibi dixi in apoſt

1 *Maritus accuſans uxorem de adulterio, debet ſe ſubſcribere.*
2 *Matrimonium hodie ſolum per ingreſſum religionis ſoluitur*

§. Quia verò. Marito, atq; vxori diuortium celebrari permittitur ex cauſis a hic enumeratis. h. d.
1 † Op. hic dicitur, quod quando vir accuſat vxorem de adulterio, debet ſe ſubſcribere. Contra, de adul. l. quamuis. glo. ponit duas ſo. approbat ſecundam, quod dic, vt in gl. & ſic hodie, ſiue maritus accuſet iure mariti, ſiue iure extranei, debet ſe ſubſcribere ad pœna talionis, ita dicit gl. hic ſuper ver. ſubſcribere. & in d. l. quamuis. & hoc tenet Doc. ibi in ſecunda opi. & in auth ſed nono iure. & in l. iure mariti. e. ti. & hanc etiam tenet Doc. in l. q crimen C q accu. non poſſ. & vide quod no. in d. l. conſenſu. §. vir quoq; & § virum. C. de repu.
2 † Vlt. circa iſtum §. dic, quod ſolum in vno caſu matrimonium poteſt ſeparari, videlicet per ingreſſum religionis, vt in c. ex publico. ext. de conue. coniu & vide quod no. ſup. de nup §. diſtrahuntur. & de mo. §. ſin autem vxorem.

ADDITIO.

a Ex cauſis. Ex quib cauſis fiat diuortium. Vide in Spec. in tit. de diuor. vbi etiam quo fuit mentio ibeili, & adde Aul. Gel. lib 6 c. vlt. & li 4. c. 3. quod Spurius Caruilius Rom. fuit primus qui Romæ fecit diuortium, anno quingenteſimo vndecimo poſt vrbem conditam, ex cauſa ſterilitatis.

1 *Iſta verba, niſi forte caſtitatis concupiſcentia, qualiter accipiantur.*
2 *Pater ingrediens monaſterium, tenetur dare filiis partem bonor. in*

§. Quia verò aliqui. Nuptiæ regulariter conſenſu non ſoluuntur, niſi caſtitatis concupiſcentia, & dote, & donatione propter nup. liberis ſeruata: alioquin autem, vel vtroq; aliàs nuptias poſtea contrahente, vel aliter luxurioſe viuente delinquentis ſubſtantia ad filios debet peruenire, filiis minoribus per iudicem gubernatore dato, filiis non exſtantibus ad fiſcum eorum ſubſtantia debet peruenire. h. d. Quæro,
2 † qualiter accipiantur iſta verba, niſi forte caſtitatis, & c. glo. ponit hic ſup ver. caſtitatis. tu verò dic, de hoc, vt ext. de iureiur. c. tua nos. 31. q. 2. quod Deo. 38. diſtin. quia quædam, & c. ſeq. & 32. diſt.

2 c. ſeriatim extr. de conuer. coniu. c. 2. in fi. † Vlt. gl. ſup verbo pœnæ, inducit hunc tex. in ar. quod ſi pater ingrediatur monaſter. tenetur dare ſuam partem bonorum filiis, tunc demum poſt mortem, vel poſt delictum commiſſum dentur bona filiis. de hac q no. per gl. ſ. de mon §. aliud quoq; & ſ. de ſanct. epiſ. auth. ſi qua mulier.

1 *Diſpoſitio huius tex. an habeat locum in quacunque militia.*
2 *Litigantes poſſunt dare iudici interrogationes, & interrogatoria.*
3 *Sententia lata in cauſa matrimoniali contra matrimonium, quod non tranſeat in rem iudicatam.*
4 *Teſtes, quando teſtificantur, non tenentur reddere cauſam dicti ſui.*

§. Quod autem. Mulier virum quantocunq; tempore in expeditione fuerit expectare debet, licèt literas, vel nuncium ſoſpitatis eius non receperit. Si uero maritum mortuum eſſe audiuerit, non licèt ei nubere, niſi dux belli per iuramentum hoc dixerit, & poſt iuramentum, adhuc eum expectare co-
1 gitur per annum, pœna contrafacientib. imminente. h. d. † Quærit glo. vtrum, quod hic dicitur, habeat locum in quacunq; militia, ita vt in ea exiſtens debeat tanto tempore expectari. dic, vt in gl. ſuper ver. ſuſtinere. in fi & ad id quod dicit de iure canonico. dic, vt habes ext. de ſpon. c. in præſentia de ſecun. nup. c. dominus noſter. 34. q. 1. c. cum per
2 bellicam. † Vlterius iſte tex. inducitur in ar. per Iac. de Bel. in eo, quod hæc mulier interrogat a Duce belli, qui eſt teſtis de morte viri ſui quod licèt litigatorib. interrogationes, & interrogatoria iudici dare, facit. ſ. de teſti. § ſi verò dicat. ff. de adul. l. ſi poſtulauerit. § quoniam ita dicit d. la. tideri de interrogatoriis, quæ dari a parte
3 te iudici. vide in c. præſentium. de teſt. li. 6. † Vlterius eſt arg. iſte tex. quod ſententia lata in cauſa matrimoniali contra matrimonium, non tranſeat in rem iudicatam, ſicut hic uides in iuſto, de quo dic, vt no. ext. de reg. iu.
4 c. lator, 35. q. 6. in ſumma. ut lite non conteſt. c. 1. † Vltimo glo. hic ſuper uer. ſpatium. inducit hunc tex. in eo, quod hic dicitur, quod Dux belli ſimpliciter aurat de morte viri. quod teſtis non debet dicere cauſam ſui dicti, de quo dic, ut dixi ſ. de teſti. § & licèt. ubi gl. tangit.

§. Prædictis. Matrimonia etiam ex trib. aliis caſib. ſuperiorib. additis, diſtrahi poſſunt, & except. hac conſt. numeratis. & ex nullis aliis matrimonia diſſoluuntur. h. d. Opp. dicitur hic, quod impedimentum dirimit matrimonium contractum, 32. q. 7. c. matrimonium. Sol. ut not. extra de fri. & malef. in c. laudabilem. dixi ſ. de nupt. §. & per occaſionem.

§. Quia verò. Mulier, & uir peccantes pœna legitima puniuntur, & iudices, & officiales negligentes. h. d. uſque ad § ſi quis autem iſte § hodie corrigitur per § ſ. ut fra. fi. §. pe.

1 *Admonitio debet vindictam præcedere.*
2 *Damnari ex præſumptione, quod quis poſſit, & quando, num. 5.*
3 *Lex facit illum iudicem, & ultorem, in quem vindictam collocat.*
4 *Delinquens in eccleſia, ad eccleſiam non confugit, nec ab ea defenditur.*
6 *Marito quando liceat quemlibet adulterum occidere, etiam de iure canonico, & num. 7.*
8 *Tranſigi de adulterio, quando poſſit. & num. 10.*
9 *Clauſula in fine poſita non refertur ad omnia præcedentia, quando reſultaret intellectus contrarius iuri.*
11 *Inſtrumentum factum in beneficium alicuius, qualiter equus mortuus fuit, uel uulneratus, non ualet, niſi habeat tres teſtes.*
12 *Crimen an probari poſſint per teſtamentum.*

§. His quoq; Adulterium præſumptum iuria præſumptione probatum, punitur ſicut uerum, uindicta ſua manu quandoq; permiſſa, hic obtinentib. in caſib. futuris, & pendentib. nondum finitis. h. d. Ex iſto §. ſumitur auth.
1 ſi quis ei. C. de adul. † No. in hoc §. quod admonitio debet præcedere
2 uindictam, de quo dic, ut ext. de ui. & hon. cleric. c. fin. † Secundo
3 no. quem ex præſumptione damnari. † Tertio not. quod uindicta proprijs manib. hominis permittitur, quia lex facit eum iudicem, & ulto-
4 rem. † Quarto no. tex. ibi: non. n. debet. & c. quod ille, qui delinquit in eccleſia, non debet ad eccleſiam confugere, nec debet ab ipſa defendi, text. eſt hic, ad idem ſ. co. uer. quia enim. & c. pro hoc eſt caſus, ext. de immu. eccl. c. fi. dixi de hoc ſ. de man. p. in §. neque
5 autem. † Opp. & uidetur, quod ex præſumptione quis damnari non poſſit, ut l. abſentem. in p. in ff. de pœ. gl. hic ſuper uer. punire. ponit
a unam ſol. tu uerò dic, ª quod hic eſt præſumptio legis, ibi præſumptio hominis, ut no. in l. contraria. C. de adul. l. quamuis. & l. ſi quis adulterii. eo. tit. & de hoc no. 2. q. 1. c. ſemp. & 32. q. 1. c. dicit dominus.
6 dic, ut ibi. † Secundo oppo. & uidetur quod non liceat marito quemlibet occidere, ut C. de adul. l. Gracchus. & l. marito ff. eo. tit. dic, ut in gl. hic ſup uer. pertinere, ſed Iac. de Bel. dicit hic eſſe ſpeciale, odio ſpernentia tantam ſolennitatem propter nimiam contumaciam ipſius adulteri, & quia hæc lex loquitur generaliter. & indiſtincte & quia facit uirum ultorem, & iudicem huius delicti, & quia etiam loca diſtinguit arg. C. de rap. l. 1. & quando lic. ſine iudi. ſe uin. l. 1. & 2. circa quod uide, quod no. in d. l. marito. & per Doc. in d. auth. ſi quis ei. C. de

ADDITIO.

a Tu verò dic Vide Bart. in l. quod Nero ff de poſi & do. Alex. de Imo in l fi. de q & Bald in l fin ff de hæred inſti & adde Spec. in tit. de prob. § 3. verſ. 9. per præſumptionem & Ang. in tract. malefic. verſ. quod fama.

7 C.de adul.†Quid autẽ iuris ſit de iure canonico,ᵃ vide vt not.
8 in tex.& gl.33.q.2.c.inter hæc †Item op.ad §.quæ igitur.ibi,dũ
8 dicit,amicabili cõpoſitione, hic innuitur, ꝙ de adulterio poſ-
ſit tranſigi,contra,C.de tranſa.l.trãſigere. gl.1.q̃ eſt ſuper verſi.
amicabili.dat hic quatuor ſol.quas pro ordinem dic,vt in glo.
9 †Ex 1.ſol.no.ꝙ clauſula in fine poſita, non refertur ad omnia
b præcedentia,ᵇ quando reſultaret intellectus iuri ꝯtrarius,vt de
adop.l.in adop.l.ſi idem.in fi.ff.de iuriſd.om.iud.de qua mate-
ria, vide in c.2.requiris,extr.de app.& c.inquiſitioni,eod.ti.&
quod no.Spec.in tit.de inſtr.edi.§ nunc aũr.ver.item excipe.&
vide tex.in l.3.§.filius.ff.de libe.& poſthum.coniuncta l.1. C.de
10 libe.præte.vel exhære.†Iac.de Bel.omiſſis ſol glo.ſoluit aliter,
dicens,ꝙ aut loquimur de adulterio præſumpto,& licitum eſt
tranſigere,vt hic:aut de vero,& tũc non eſt licitum,vt in Leon
11 traria, quod tene menti.†Vlt.iſte tex.in verſ.ſinaũt.inducĩr in
arg.per Iac.de Bel.quod inſtr̃m,ꝙ plerunque quis facit ſibi fie-
ri,qualiter equus ſuus eſt percuſſus,vel mortuus,valet ſi fiat co
12 ram trib.teſtib.† Item eſt ar. quod crimen poſſit probari ꝑ in-
ſtrumentum,facit,dicit ipſe l.fi.C.de prob l.2,quorum ap.non
reci c.fi.de iureiu.li.6.de hac q.no.ꝑ gl.in l.ꝯ negantem. C.ad l.
Aqui.& in l.2.preal.quorũ app.non reci.& ff.ad Tur.l.ſenatus.
cir.prin.& no.per gl.ext.de verb.ſig.c.cõſtitutionẽ.libr.6.& iſtã
q.diſputauit Iac.de Are.quem refert Cy.in l.pe. C.de prob.

ADDITIONES.

a De iure canonico. Ad quod vide aliquid per Fel. in c.1. circa princ. de reſcrip.
b Præcedentia. An, & quando, & in quib. referatur ad præcedentia,& quando non, vide lattiſſime Fel. in c.cauſam. ver. clauſula refert de reſcrip. ubi plene, & not. quod ibi dixi, & Flor. in l.ſi ſeruus. §. inquit. ad l. Aquil. & Card. in clem. 1. §. qui autem, de ſta. mo. Adde illum in l.emptor. § Lucius. & quod ibi poſui in addi ad ipſum, in ver. clauſula generalis, ſupr. de pac.

COLLATIO IX.

De hæreditatibus, quæ ab inteſt. &c. Rub.

1 *Vſusfructus, qui acquiritur patri in bonis filij, non extinguitur per mortem filij, ſed durat patre viuente, & ibi quando extinguatur.*
2 *Filiusfa. quòd hodie habeat hæredem ab inteſtato in aduentitijs, non in profectitijs, num. 8.*
3 *Differentia emancipationis, & patriæ poteſtatis hodie ſublata eſt, quantum ad ſucceſſionem inteſtati, non autem ex teſtamento.*
4 *Differentia agnationis, & cognationis, quòd hodie ſit ſublata in ſucceſſione inteſtati, non ex teſtamento.*
5 *Titulus de coniun. cum eman. liberis, quòd corrigatur, & num. 10.*
6 *Diſpoſitio hæc in quo peculio loquatur, vt deſcendentes ſuo aſcendenti præferantur.*
7 *In profectitijs hodie nihil eſt immutatum, per iura noua.*
9 *Filiafa. quando habeat hæredem ab inteſtato, in dote profectitia.*

PLurimas. Oĩs generis ab inteſtato ſucceſſio ĩ trib. gradib. diuidir,videlicet aſcẽdentium, deſcendentium, & ex latere venientium. Idem in ſucceſſione patris prima cauſa eſt deſcendentium.& primi quidem gradus æqualiter:cæteri verò in ſtirpem vocantur vſufr.parenti ſeruato,ſublata dr̃ia ſexus,patriæ poteſtatis,& agnationis,& cognationis.h.d.vſq; ad
2 §.conſequens.†No.text.in ver.nam in vſufr.quod vſusfructus,
qui acquirĩr patri in reb. acquiſitis per filium, non extinguĩr
morte filij:immo durat poſt mortem filij, in vita ipſius patris,
tex eſt no.hic, & hoc tenet gl.in l.1. C de bo.quæ lib.l.quod ſatis,in fi.licèt Pla.teneat contra,vt no gl.C.de vſufr.l.3. ſed eius
opi.reprobatur,& etiam in alijs locis s.alleg. hoc fallit in caſu,
videlicet qñ pater,qui habet vſumfr.bonorum filij ſuccedit ipſi filio vna cum fratrib. filij,quia tunc vſusfructus extinguitur,
& hẽt pater virilem portionẽ bonorum filij, vt in §. ſi verò cũ
aſcendenti.ꝧ.e.ex quo ſumiĩ auth.Item hęreditas.C.de bo.quę
2 lib.de quo ꝑ gl.& Doc.in d.l.3. C.de vſufr.† Scdo not.quod fi-
liusfa hodie hæredem habet ab inteſtato,vt hic,& ꝧ prox.& vĩ
velle glo.ſuper ver parentibus,quod hoc eſt nouiter introductum,probaĩ per iſtam auth.& idem no.ff.de caſt.pec.l.2.& habuiſtis no.ꝫ.de nup.§.venient. ſed certè imo de iure.C.filiusfa.
3 habebat hẽdem,vt ibi dixi.† Tertio no.eſſe ſublatã dr̃iam emãcipationis, & pa.po qđ intelligit gl.eſſe verum ab inteſtato: ſecus ſi eſt factum teſtamentũ,ita no.ff.de min.l.ſi filius, in l.Gallus § & quid ſi tñ.ff.de lib.& poſth. C.de colla.l.ſi emãcipati.&
per Azo.in ſum.illius tit & in auth.ex cauſa.& ibi ꝑ Doc.C.de
4 lib.prę.c.† Item no.eſſe ſublatam dr̃iam agn. & cogn.quod intelligit glo.eſſe verum in ſucceſſione ab inteſt. ſecus ſi ex teſtõ,
ita dicit C.de inoſ.teſt.l.fratres.in 2.gl.quam tene menti. Idem
5 dicit Azo in sũ illius tit.§.itẽ datur querela.† Vlt.not.ſm hoc,
quod hodie corrigiĩ totus ille tit.ff.de coniun.cũ emãcipa.lib.
6 †Quæro,in quo peculio filijſfam.defuncti, loquitur hic,quod
præferatur deſcendens ſuo aſcendenti.dic, vt in gl.ſup verbo,
7 parẽtib.ex qua glo.no.† qđ in bonis profectitijs nihil eſt hodie
8 mutatũ per iura noua,& † ſic habes ex hac gl.ꝙ in bonis ꝓfectitijs ẽt hodie filiusf.non hẽt hęredẽ.ad idẽ facit, ꝙ no.ff.de caſt.
9 pecu.l.pater.in prin.†Sed hic quęro,nunqd in dote profectitia
filiafa.hẽt hæredem. Gl.quæ eſt.ff.ſol.mat.l. nupta.§.1. & l.filię.
eo ꝗ vĩ velle,ꝙ nõ,idem tenet Azo in ſum.C.ſol.mat.circa fi.
ꝓ hoc ẽt gl.hic poſita ſuper d.ver.parentib.In ꝯriũ eſt caſus,ſm
lec.Cy.ff.ſol.matri.l.poſt dotẽ. Sed poteſt ſolui,quod aut actio
de dote remanſit cõis patri,& filiæ,& tunc in ea filia nõ hẽt hęredẽ vt in preal.l.aut actio facta eſt ipſius filiæ, puta,quia pater
paſſus eſt eã ſibi poſtulari,& tunc habet hęredem,& illa loquiĩ
lec.Dy.ĩ d.l.poſt dotẽ. & probatur.ff.de pac. dot.l.inter ſoccrũ.
§ cũ inter.ſecũdum intel.Iac.de Bel.qui intelligit,quod ibi dos
retineatur pro liberis,tanquam pro hęredibus mulieris,vt ipſe
diſputando tenuit in ciuitate iſta.Non ob.gl.hic poſita,quia loqtur in peculio profectitio filij,ꝙ eſt in dñio patris,vt l.certum
C.fami.erc. ſed qõ nr̃a loquiĩ in peculio profectitio. quod eſt
in dñio ipſius filiæ,vt ẽ dos,vt l.Pomp. Philadelphus.ff.fa.erciſ.
& ſic vĩ idẽ,ꝙ in caſtrenſi.& facit ad iſtã glo.quę dicit,& hodie
in ꝓfectitijs nihil eſt immutatum,l.cum oportet.ĩ prin.ibi, nõ
ex eius ſubſtantia,&c. C.de bo.quæ lib.& facit l.fi.ĩ princ.ĩ fi.ff.
10 qs or.in bon poſ.ſer.& C.qui admi.ad bo. poſſ.l.1.† Quærit gl.
1.in hoc tit.q̃ eſt ſuper uerbo.introducta, vtrum per iſtã conſtitutionẽ ſit ſublatũ edictũ.ff.de coniun.cum emanci.li.qđ ſtatuit,ꝙ ſi hẽo filiũ,& emancipatũ,& nepotem ex eo in poteſtate,
licèt nepos ſolus admittatur de iure ciuili,& de iure p̃torio admittatur filius emancipatus inſolidum,vt §.emãcipati.Inſti. de
hær.q̃ ab inteſt. tñ per edictum de coniun. admittaĩ. gl.quę eſt
hic,dt, ꝙ cum hodie ſit ſublata dr̃ia emancipationis, & patriæ
põt. illud edictũ eſt ſublatũ,& ſic filius ſolus admittaĩ,tanq̃ primus in gradu,& idẽ,qđ hic no. in auth.ĩ ſucc.C.de ſuis, & leg.q̃
ſumitur ex iſto §. & in l.illam. C.de coll.& in l.ſi proponas.§.
item datur querela.ff.de inoſ.teſt.& per gl.Inſti.de hęre.qual. &
diff.§.ſui.& no.Doc.in d.auth in ſucceſſione.

1 *Pater ſuccedens filio vna cum alijs, an habeat vſumfructum portionis obuenientis alteri filio, de bonis fratris.*
2 *Frater ex vno parente tantum, ꝙ non ſuccedat vna cum patre in bonis fratris.*
3 *Frater vtrinque coniunctus, an præferatur in bonis fratris auo, vel proauo.*

§. Conſequens. Parentes ſuccedunt deſcẽdentib.liberis ipſorũ deſcendentium non extantib. gradus p̃rogatiua ſeruata.ſi verò parẽtes eũdem gradũ obtinẽt,ęqualiĩ admittunĩ,cũ qb.fratres ex vtroq; parẽte ꝯiuncti defuncto vocantur, nec patri vſusfructus portionis ei filijs ꝯtingentis acquiriĩ.h.d. Et ex iſto §.ſumitur auth. defuncto. C.
1 ad Ter.& auth.ceſſante.C.de leg.hær.†No.ꝙ pr̃ non hẽt vſũfru
ctũ portionis alijs ei⁹ filijs ꝯtingentis, & quo ad illas portiones
vſusfructus,qui erat olim omnium bonorum filij mortui,ẽ ex
2 tinctus,rõ ponitur ĩ tex.ibi,qñ hac vſus portione,&c.†Quęro,
vtrũ frater ex altero tñ parente coniunctus admittatur vna cu
parentib.ad ſucceſſionẽ fratris.& hic eſt tex. ꝙ nõ ibi, exceptis
ſolis fratrib.ex vtroq; &c.ꝧ.in ver.ſi verò cũ aſcendentib.ibi,ex
vtriſq; parentib.&c. qđ hoc ſit verũ, no. per gl.ꝫ.de nup.§ & ſi
qdẽ. ver. ſi verò nõ habuerit fillos.in gl.q̃ incipit.ſ. hoc totum.
3 † Quæro, vtrum frater vtrinq; coniunctus admittatur cũ auo,
vel proauo.vel p̃feratur?In gl.ſi hic,quę eſt ſup ver. proximus,
ſunt opi.tene opi.Iac.quam tenet gl.& Doc.in auth. defuncto.
C.ad Tert.& per gl.C.de ſuis,& leg.hær.auth. in ſucceſſione. &
Inſt.de ſeru.cog.§.toties.quicquid dicat hic Iac.de Bel.

5 *Filij fratrum quando tractatur de hęreditate patrui defuncti ab inteſtato, & non ſuperſunt patrui, quod ſuccedunt in ſtirpem, & non in capita.*

§. Reliquum. Fratres,& ſorores defuncti vtrinq; cõiuncti a deſcendentib.& aſcẽdentib. ad eorũ ſucceſſionẽ vocantur,cæteris excluſis: eis aũt nõ ſubſiſtentib.vocanĩ fratres ex altero parente tñ coniuncti, cũ qb. filij fratrũ vocãtur, coniunctionis diſtinctione ꝑhabita & filijs fratrũ ſolũmodo hmõi priuilegium indulgetur. Item ſuperſtitib. fratrib.defuncti cum aſcendentib.filij fratrum penitus excludunĩ.
Itẽ filij ſratrum patris defuncti, licet tertiũ gradum obtineant
præferũtur.h.d.vſq; ad §.ſi verò neque.Ex iſto §. ſumitur auth.
ceſſante.C.de legi.hær.& dic,ꝙ iſte §.inquãtum dicit,& filij fratrum,non admittuntur cum parẽtib. eſt hodie correctus ꝑ Authen.vt fra.fi.vt no.ĩ auth.defuncto.C.ad Tert.Quæro hic dicĩ.
ꝙ qñ filij fratrum ſuccedunt cum patruis, q ſunt fratres defun
3 cti,ſuccedunt in ſtirpem:†Quæro, quid ſi non ſuccedunt cũ pa
truis,puta quia nullus ex fratribus defuncti ſupereſt.ſed ſolũ ſuperſunt filij fratrum, an ſuccedant in capita, vel in ſtirpem? dt
Azo.ꝙ in capita.& idem tenet ipſe in authen.ceſſante.C.de leg.
hær.& ĩ ſum.illius titu.& illam opin.videtur tenere gl.Inſti. de
leg.agna ſucceſ.§ hoc etiam.Accur.verò tenet contra hoc hic,
a & in auth.ceſſante.ᵃ C.de legi.hę.& in l.1.ĩ duab.glo.Roſr.verò
tenet

ADDITIO.

a Ceſſante. Et ibi de iure romano vide Saly.

tenet opin. Azo. vt ipſe ponit in tit. de bo. poſ. vnde cogn. §. vlt. ver. quæritur. Spe. vero in tit. de ſucceſ. ab inteſta. §. t. ver ſed an filij. recitat opi. & nihil firmat. ſed Dy. Iac. de Arc. & Cy. tenent opi. Accu. ut no. per Cy. in d. auth. ceſſante. Iac. vero But. in d. authen. ceſſante, tenet opi. Azo. ꝙ ſuccedant in capita, & ſolũ modo ſuccedant in ſtirpẽ, qñ ſuccedunt cũ patruis. rõ eſt, qa tunc ſuccedunt ꝯ ius cõe. cum. n. patrui ſint proximiores in gradu ad defunctũ, deberent ꝑferri filijs fratrum. vñ lex ſtatuit in priuilegium filiorũ fratrum, vt ſuccedant in locũ patrum ſuorũ: ſed qñ ſuccedunt inter ſe non extantib. patruis, remanent iura antiqua incorrecta. Et hoc vr̃ inducere tex. in hoc §. reliquum. verſ. ex diuerſo. ibi, ſed ipſis fratrum filijs, &c. verſi. ſinaũ ẽ cũ fratribus. ibi, tale priuilegium, &c. ſed præcedens opin. Accu. vr̃ verior, & probatur per §. ꝗ. proxi. ſi uerò neque. Scdo ꝓbat̃, & melius per iſtum §. ver. illud palam. vbi expreſſe habes, ꝙ qñ nulli ſuperſunt patrui, q ſunt fratres defuncti, tñ filij fratrũ ſuccedunt in locũ patrum ſuorũ, & preferunt̃ patruis defuncti, qui ſunt in tertio gradu. Ad idẽ in d. auth. & poſt fratres. verſ. hi aũt. q ſumitur ex iſto §. & ſic concluditur ex ꝓdictis, ꝙ ẽt qñ veniunt ad hæreditatem cum his, qui ſunt pares in gradu, ſuccedunt in locum patris eorum. & ſic in ſtirpem. Vlt. no. glo. ſi. quæ eſt ſuper verbo, palàm. & incipit, ſed quamuis.

1 *Quando tractatur de ſucceſſione tranſuerſalium illi, qui ſunt vlteriores poſt fratres, & eorum filios, ſuccedunt in capita, non in ſtirpem, ſecundum gradus prærogatiuam.*

2 *Decedenti cum duob. fratrib. quorum vnus erat ex vtroque parente, alter ex altero tantum, hi tres ſuccedunt in capita.*

3 *Agnati, & cognati, hodie ſuccedunt uſque ad decimum gradum.*

4 *Dominus, an ſuccedat cognato ſui ſerui.*

§. Si verò neq; Poſt fratres, & filios fratrum, oẽs a latere cognati, ſecundum gradus ꝑrogatiuam ad ſucceſſionem vocantur in capita, ſublata differẽtia ſexus, agnationis, & emãcipationis, & patriæ poteſtatis. h. d.

a †No. ꝙ licet in præcedẽti. §§. dicatur, ꝙ cum tractat̃ de ſucceſſione aut patrui filij ſuccedunt in locum patris ſui, vt ꝟ. eod. §. a. in ſi. & proxi. ver. ſinaũt cum defuncto. & C. de leg. hær. auth. ceſſante. & authen. poſt fratres. tamẽ cũ tractat̃ de ſucceſſione aliorum, illi, qui ſunt vlteriores poſt fratres, & eorũ filios, non ſuccedunt in locũ patris, & ſic vbi inſpicit̃ perſona eius, a quo nõ ſuccedunt in ſtirpẽ ſed in capita, ut hic, & in auth. poſt fratres, fratrũq; filios. C. de leg. hær. & hoc facit ad qõ. ibi ꝑ Doc. poſitã. dic, vt ibi. † Quero, qd ſi aliquis dediſſet duob. fratrib. ſuperſtitib. tñ, quorũ vnus erat ex vtroq; parẽte: alter ex altero parente tñ (qd põt eſſe) an iſti ſuccedat in ſtirpes. l. c. de Bal dicit, qd non, imo ſimul in capita ſuccedent qa duplex ius ꝯſiderat̃ in frat. & in filijs fratrum ſolum vnum, ꝟ. eod. § ſi igit̃ & ꝟ. eo. § ſinaũt defuncto. ergo in alijs perſonis non eſt conſiderandũ. Inducit ẽt ipſe C. de leg. hær. auth. poſt fratres. in gl. quæ incip. filiorum filios, & pro hoc dicit ipſe facere. ꝟ. ꝓxi. §. ibi, qñquidem, &c. pro hoc optime iſte tex. dũ dicit exceptis fratrib. & filijs fratrũ, cęteri in capita ſuccedunt, & qui propinquior eſt in gradu potior eſt in ſucceſſione, vt hic, & d. auth. poſt fra-

3 tres, fratrũq; filios, q ſumit̃ ex iſto §. † Quęrit gl. i in hoc §. olim agnati ſuccedebant vſq; ad decimũ gradum: cognati uerò vſq; ad 7. Quid iuris eſt hodie. dicit gl. ꝙ vſque ad 10. & idem no. in

4 d. auth. in ſucceſſione. & Inſti. de ſuc. ab inteſt. §. ſi. † Quærit gl. ſequens, nunquid dñs ſuccedat cognato ſerui ſui. dic, vt in glo. Inſti. de ſer. cog. in princ. Vlt. gl. dicit eſſe diſtinguendum circa iſtos §. vt ꝟ. de conſan. & vte. fra. & tangitur in d. auth. poſt fratres. & plenius. C. cõia de ſuc. in auth. itaque. & ibi per Doct.

1 *Proauia, & alij ſuperiores, quod admittãtur ad tutelam, ſicut mater, & auia, Nurus appellatione, venit pronurus.*
Auia appellatione, venit proauia.

2 *Mater, & auia, licèt admittantur ad tutelam, tamen nõ coguntur accept. re*

3 *Mater eſt legitima tutrix filiorum ſuorum, licèt non per omnia ſortiatur naturam legitimorum tutorum.*

§. Ex his. Tutela legitima deſertur ſm gradum & ordinem quo ad hæreditatẽ uocãtur ſi idonei sũt, agnationis, & cognationis dĩa ſublata, r̃ſt mulierib. repulſis, exceptis mr̃e, & auia, q oĩb. ex latere venientib. præferunt̃: ſolis teſtamentarijs eas præcedentib. Plurib. autem in eo. gradu exñtib. magis idoneus eligẽdus eſt, tutelæ periculo oĩb. imminente, legib. q de hæreticorum ſucceſſione loquunt̃, firmis manẽ-

1 tib. h. d. † No. ĩ ver. mulierib. ibi: his. n. ſolis. &c. nã hic vr̃ text. ꝙ ſolum mater, & auia admittit̃, non aũt proauia. & ſuperiores.

a In ꝯrium facit tex. ĩ l. cui corũ.ª verſ. idem Pompo. ff. de poſtu. vbi appellatione nurus continetur pronurus, & omnes quib. ꝑpoſitio adijcitur ex propria ſignificatione vocabuli, &c. ſed ĩ ꝓ

b poſito app. auiæ debent contineri proauiæ,[b] & omnes qb. adijcitur ꝑpoſitio ex propria ſignificatione vocabuli, tñ iſte tex. vr̃

2 velle ꝯriũ, cogitabis. † Scdo no. tex ibi, ſubire ꝑmittimus, ꝙ mater. & auia demũ volentes admittunt̃, vt hic, & in d. authẽ. matri, & auiæ. C. qñ mu. tu. of. ſun. po. idem habuiſtis in §. qa vero.

3 eo. tit. et ibi no. † No. ã mater ſit legitima tutrix. gl. hic dicit, ꝙ ẽ legitima, i. ſm l. a iudice datã. ita dicit glo. hic de qua no. ẽt ĩ d. auth. matri. & ibi per Doc. in 4. q. & ibi per Cyn in l. tutor ſi petitus. ff de tu. & cur. da ab his. & in l. ſi quis ſub ꝯdõne. ff. de teſta. tu. & tangit Spe. in tit. de tu. §. nunc dicendum. in princ. veritas eſt ꝙ eſt legitima tutrix, licèt per omnia nõ ſortiatur naturã legitimorum tutorum, vt l. 2. §. ſi mater non petierit. in fi. ff. ad Treb. & probatur per l. omnem, hic alle. & eſt tex. in l. pe. C. in q. cau. pig. ta. contra. & iſta op. vr̃ placere gl. in d. auth. matri. per hunc §. & ibi eam tenent Doc. in 4. q. & Dy. in præall. locis: in hoc tamen ſortietur naturam legitimorum, quia mater non cogitur acceptare, vt hic, & ſup. dixi, & iſtam opi. tenet Iac. de Bel. Vl. ad verſi. ſinautem plurimi. vide quod no. Doct. in auth.

a ſicut hęreditas. C. de le. tu

ADDITIONES.

a Leui eorum. &ib dem vide Bart in l liberorum. in ver. quæro an appellatione nepoſ. de verb. ſig. & adde glo in l Gallus. § idem credendum. as §. inſti de lib. & poſthum.

b Proauiæ. Vide Bal in l ſi paulo poſt me. C. de ſucceſ edi. & Bart. in d l. cui eorum in 5 col ver. quæro quid in auia.

Vt ſponſalitia largitas, &c. Rub.

1 *Donatio propter nuptias hodie non inſinuatur, licèt olim inſinuaretur, & recitat tria iura, & quod quantum ad virum donantem, ſeu pro quod donatum ſit, ſic.*

2 *Sponſalitia largitas quid appelletur.*

3 *Donatio ob cauſam non inſinuatur.*

4 *Sponſalitia donatio, quam proprie facit ſponſus ſponſæ, inſinuationẽ requirit.*

SPonſalitiam. Sponſalitia largitas, quæ eſt ſpecialis ꝯtus ex oĩ ꝑte, valet cuiuſcunque ſit q̃titatis, ẽt ſine ĩſinua-

a tione.ª h. d. † Op. & vr̃, qd donatio ꝑꝑ nup. ege-

1 at inſinuatione, vt l. ſi. C. de iu. do. & de do. ante nu. l. §. ſimilique modo. Sol. circa hoc eſt triplex ius. primũ eſt ius C. per quod donatio ꝑꝑ nup. requirebat inſinua. ſi excedebat 5 o. ſoli. non ob. ꝙ eſſet donatio ob cãm, vt in ll. ꝯrijs, niſi ĩ caſu, qñ mulier cui donabat, erat minor, vt l. minorib. C. de do. ante nup. ſm ius eſt introductũ ꝑ iſtam conſti. ſm quod don. ꝑꝑ nup. non requirit inſinuationem, nec q̃tum ad mulierem cui donatur, nec quantum ad virũ, qui donat. vel ſi ab alio donatur mulieri. Tertium ius eſt introductũ ſm qd donatio ꝑꝑ nu. quantæcunque ſit quantitatis, non eget ĩſinuatione quantũ ad mulierem cui donatur, ſed quantum ad virũ donantẽ, ſeu pro quo donatũ ſit, ſic vt ꝗ. vt fra. fil. §. illud quoque. & ideo ſup d. l. ſi. §. ſimiliq; modo. poſita eſt auth. eo decur-

2 ſum. cuius pars ſumit̃ ex d. §. illud quoq;. † Quærit gl. qd appellatur hic ſponſalitia largitas. dic, vt no. hic in gl. & ĩ d. auth. eo de

3 curſum. † Quæro, vtrũ alia donõ ob cãm egeat ĩſinuatione. glo.

4 hẽs hic, ꝙ nõ, & no. in l. ſi. C. de iure do. & ff. de do. l 3. † Quęro, nunqd ſponſalitia do. q facit ſponſus ſponſæ, & accipit̃ ꝓprie requirat inſinuationẽ. tex. eſt, & gl. quod ſic ĩ l. j. C. ſi aduer. do.

ADDITIO

a Inſinuatione. Adde Bal. in l cum mulier, ad ſi C de do ante nup & quod per Pau. de Caſt in conſi. 1 o 1.

§. Et hoc quoque. Minores ex quo poſſunt teſtari poſſunt libertates relinquere, antiqua l. ceſſante. h. d. ex iſto §. ſumitur authen. ſed hodie C. de fideicomm lib.

1 *Inſtrumentum faciens mentionem alterius inſtrumenti, quam fidem faciat, remiſſiue, & nu. 5.*

2 *Citatio partis, quando requiratur, quando inſtrumentum exemplatur, iudicis authoritate.*

3 *Originale inſtrumenti, ſi pars contra quam producitur inſtrumentum exẽplatũ iudicis authoritate inſtat, ut producatur, an produci debeat, remiſſiue.*

4 *Si in ſententia dicatur, uiſa litis conteſtatione, iuramento calumniæ, & teſtibus receptis, &c. an per hoc, iſta probentur, remiſſiue.*

§. Et hoc inſuper. Si vnum inſtrumentum facit mẽtionẽ alterius inſtrũ, in eo,

a qd de alio inſtrõ mẽtionẽ facit, & nõ editur, uõ probat,ª originale ꝓducat̃, vel per aliàs ꝓbõnes cõprobet̃. h. d. Ex iſto §. ſumit̃

1 auth. ſi qs in aliquo documẽto C. de eden. † Opp. & vr̃. qd iſtrm qd facit mentionẽ alterius ĩſtrĩ faciat fidẽ, vt l. chirographis. ff. de admi. tu. & ꝗ. vt fra. fi. §. illud. Sol. vt ĩ gl. hic, & ĩ ꝯrijs, & ff. de fi. inſt. l. 2. & ext. de verb. ſig. c. abbate, per gl. et Inno. et vide, quod

2 no. in c. 1. ext. de fi. inſt. † Quæro, vtrum qñ exemplat̃ inſtrm iudicis authoritate, debeat pars citari. Doct. dñt, ꝙ ſic, qa ꝑs poſſet lædi, ergo &c. vt l. de vnoquoque ff. de re iu. l. nã ita diuus. ff. de adop. ita tenet̃ per Iac. de Are. in d. auth. ſi quis in aliquo, & ẽt ꝑ Cy. & ita tenet Gul. de Cu. in d. l. nã ita diuus, circa qd vide l. in

b ext. de fi. inſt. c. ſi.[b] & de teſt. c. Albericus, & ꝙ no. Spe. in ti. de ĩſtr.

3 edi. §. oſtẽſo. ver. qualiter. & ver. vt hæc plenius. ĩ ſi. ſed q̃ro† qd ſi pars

ADDITIONES.

a Non probat Limita, & no. vt per D. Bar. Soc. in d auth. ſi quis in aliquo, & ibi vide omnino Fran. Are & D. Alex. de Imo & Pau de Caſt & Bal.

b c. ſi. & ibi ad hanc materiam vide latiſſime, vt no. per Fel & quod ibi dixi.

ſi pars, cõtra quã producitur inſtrum exẽplatũ authoritate iudicis, omnino vult, q̃ originale ꝑducatur, an poſſit hoc petere, & q̃ñ põt. dic, vt no. per gl & Inn. ĩ d. c. Abbate. ext. de ver. ſig. & q̃ no.
4 gl. 1. ĩ c. cõ moreẽ. 100. diſt. † Pone, q̃ lata eſt ſñia, & in ea fit mẽtio de actis, puta lit. cõte. coram nobis, præſtito iuramẽto de calum.
a teſtib. receptis, &c. an ꝑ inſtrũm ſententiæ, probentur iſta acta. [a] hanc q. formant Doc. in auth. ſi qs in aliquo. in pc. q. & C. de ſi. inſtr. l. emancipationẽ. circa quod dic, vt no. Inn in c. q̃ñ cõ falſum. ext. de prob. & Spe. ĩ tit. de inſt. edi. §. reſtat. ver ĩ ſumma. &
5 de prob. §. 1. verſ. ſed pone. † Quæro, an inſtrumẽtũ, quod facit mentionem de alio inſtrumento, faciat ſaltem ſemiplenam probationem? dic, vt no. Doc. in l. ſi ſcripturæ. C. de ſi. inſtr.

ADDITIO.

a Lita act. Vide Bar. in l. 1. in ver. vlterius no. C. de vela. vbi etiam vide Pet. de Su. & Ang. & Bal. in Mar. ver. ſententia.

---

1 *Tempus appellationis, quod non currat ipſo iure, quando ſtat per iudicem quo minus cauſam examinet.*

§. Hocquoq;. Appellationis tẽps ipſo iure nõ currit, niſi per iudicẽ ſtetit quominus cauſã examinet, & ſi iam ꝑterat h. d. ex iſto §. ſumitur auth. itẽ ſi ap-
1 pellatione. C. de tẽp ap † Op. & vr̃, q̃ q̃ñ ſtat ꝑ iudicẽ, quod cauſa appellationis non exerceatur, q̃ tẽpus currat, ſed detur reſtõ, ar. l. ſed ſi ꝑ prætorem. §. ait prætor. ff. ex quib. cau. ma. cuius cõtrij timore dicit glo. hic, q̃ tẽpus currit, ſed datur reſtõ, et idẽ quod hic no. in d. auth. itẽ ſi appella. Tu verò dic, q̃ tempus ipſo iure non currit, q̃ñ ſtat per iudicẽ app. & hoc probatur per hũc tex. dũ dicit, nullum præiudicium ſaltẽ in ſumptib. quos ab aduerſario non recuperet, cũ non fuerit in culpa. & illã opi. tenet hic Iac. de Bel. & no. per gl & Inno. ext. de app. c. ex ratione. & habui ſtis no. ĩ. de app. §. 1. & ibi plene examinaui materiam iſtius §. & gl. hic, quæ eſt ſuper ver. iudicium.

1 *Sententia, quod exequatur, ſupplicatione pendente.*

§ Aliud A ſententia ꝑfecti prætorio appellare nõ licet ſed ſupplicare ĩ. 10. dierũ numerũ, q̃ ſñia executioni mandari dẽt fideiuſſione ꝑſtita, ſupplicatione porrecta, aſt nõ. retractationis iure illi ſeruãdo, q̃ ſe grauatũ putauerit. h.
1 d. † No. ergo, q̃ pẽdẽte ſupplicatione, ſñia executioni mãdaĩ. licet ſecus ſit in app. & circa hoc vide, qđ no. gl. in c. cũ ex literis. ext. de ĩ ĩteg. reſti. & Spe. ĩ tit. de ſuppli. §. 2. & qđ no. Doc. in authẽ. quæ ſupplicatio. C. de preci. impe. off. quæ ſumiĩ ex iſto §.

1 *Litis conteſtatio, quod non ſit neceſſaria in reſtitutione in integrum, & quando. nu. 5. remiſſiue.*
2 *Sententia diffinitiua in cauſa reſtitutionis in integrum, quod ferri poſſit, licet lis non ſit conteſtata.*
3 *Creditores, quod non ſint citandi, quando minor petit ſe reſtitui, vt abſtineat ab hæreditate. & nu. 5.*
4 *Iudex ex officio, parte etiam non petente, prouidere poteſt, ne bona hæreditaria pereant.*
6 *Legatarij in caſu huius §. an ſint citandi, remiſſi. ad gl.*
7 *Plures creditores præſentes, an poſſint paucioribus creditoribus præiudicare.*
8 *Præiudicium fiendum creditorib. de quo hic, conſiſtit, quod reſtitutio non differatur, & ſententia omnibus nocebit.*
9 *Citatio generalis per proclama, quòd fiat quando ignorantur creditores.*
10 *Citatio verbalis non poteſt fieri extra territorium.*

§. Adhæc. Si minor reſtitutionẽ petit, vt ſe ab hæreditate abſtineat, creditores in pãtria cõſtituti vocandi ſunt, oĩb autem, vel quibuſdã in abſentia conſtitutis, et legitime expectatis, reſtitutio nihilominus indulgenda ẽ, curatore bonis dato, & bonorũ inuentario facto. h. d. vſq; ad §. rurſus. No. hic formam tenẽdam, q̃ñ minor dẽt abſtinere ab hæredita-
1 te. † Secũdo no. hic tex. qd in cã in integ. reſt. non eſt neceſſaria
a lit. cõteſt. [a] † Tertio no. quia hic vi tex. q̃ vbi petitur in integ. reſt.
2 ꝑuenitur ad ſententiam diffinitiuam li. nõ cont. ita vĩ probare hic tex. & ꝑ hoc optime fm vnam lec. eſt caſus in l. ſancimus. §. 1. C. de iud. & ff. de fideicõ. lib. l. ſi verò ff. vbi pupil edu. deb. l. fi.
3 † Quarto no. creditores eſſe citandos, rõ eſt, quia poſſent lędi ergo & c. vi l. nam ita diuus. ff. de adop. † Vlt. no. i ver. iudice, q̃ iu-
4 dex ex officio ſuo parte eĩ nõ petente põt ꝑuidere, ne bona hæreditaria pereant, & hoc iũ quia ſibi hoc liquet, vt iudici. Idem, q̃ hẽs ĩ auth. ſi omnes. C. ſi minor ſe ab hĩd abſti. ſumpta ex iſto
5 §. † Op. et v r̃ q̃ in cã reſtitutionis in integrum dẽt fieri lit. cõteſt, vt l. Papinianus exuli. §. fi. ff. de min. C. de tẽpo. in integ. reſti. l. fi. & l. nec non. §. ſi cũ in prouincia. in fi. ff. ex quib. cau. ma. l. non in co. rit. cũ ſi. Sol. vt no. gl. ext. de offi. iud. c. fi. circa quod vide,
6 qđ no. Doct. in d. auth. ſi omnes, in vlt. q. † Quærit gl. hic dicir, q̃ debent citari creditores, vt hic, & in d. auth. ſi omnes. & ff. de min. l. etiã. § fi, nunquid debent citari legatarij? dic, vt in gl. hic,
7 & in d. auth. ſi omnes. † Quęrit gl. an per plures creditores ꝑſentes fiat pręiudiciũ creditoribus paucioribus abſentibus. dic, vt
8 in gl. & in d. authen ſi omnes. † Quæro, in quo fiet præiudiciũ abſentibus? dic. Iacob. de Bel. dicit, quod fiet præiudicium in hoc, q̃a reſtitu. non differtur vſque ad tres menſes poſt citationẽ abſentis, ſed ſtatim de cauſa cognoſcetur, & pronũciabitur & ſententia omnibus nocebit, vel de ætate. ff. de min. circa qđ
9 dic, vt no. Doc. in d. auth. ſi omnes. in 1. quęſt. † Quæro, qd ſi minor petit ſe reſtitui aduerſus aditã hæreditatem, & ignorat q̃ ſint creditores, qualiter fiet citatio. dic qđ fiet citatio generalis miſſo proclamate per ciuitatem, vt C. de tem. pi. l. ſi eo tẽpore.
10 † Vltimo no. hic ver. ſi omnes. in eo qđ dicit, quòd ſi creditores ſint abſentes a loco, in quo petitur reſtitutio, minor debet adire iudicem loci, vbi ſunt, & per ipſum iudicem facere illos citari. facit ad quæſtionem, quod citatio verbalis nõ poteſt fie-
b ri extra territorium. [b] de qua quæſtio. dic vt dixi ſup. de hære. et fal. §. ſancimus. ver. illo verò adiecto.

ADDITIONES.

a Li. conteſt. Vide in Bal. in auth omnes C ſi vt ſe ab hær. abſt. & D Alex. plene in l. ſi ea. §. Iulia de dam inf. & Ang in l. ſi § illud C. de temp. app & Bar in d auth omnes.

b Extra territorium. Vide in plene per D Alex. de Imo. in l. fi de iur. om iud in vlt. col. ver. non ſatis an iudex, cum multis concor. ibi per eum ſignatis.

---

1 *Præſcriptio longi temporis, vt præiudicet, & proſit poſſeſſoribus, requirit ſcientiam aduerſarij.*
2 *Tempus 10. vel 20. annorum in præſcriptione, a quo tempore computetur.*
3 *Diſpoſitio huius § an habeat locum in malæfidei poſſeſſore alienãte, vt noceat emptori bonæfidei.*
4 *Diſpoſitio huius §. quòd habeat locum in re mobili.*

§. Rurſus. Malæfidei poſſeſſore alienante emptori bonæfidei dño rei ſciente, præſcr. lon. tẽpo currit, domino autem ignorante ann. 20. exigitur præſcri. bon. fid. poſſeſſori profectum non auferente: domino verò rei quibuſdam an. præſente, quibuſdam abſente ſuper decennium, tot anni ei adijci debent, quot annis in decennio fuit abſens. h. d. Ex iſto §. ſumitur auth. malęfidei, C. de pręſcr. lon. temp. item ex §. de præſcriptione. ſumitur auth. quod ſi quis quibuſdã cod. ti.
1 † No. in hoc §. caſum, in quo ad hoc, vt proſit poſſeſſorib. lon. temp. præſcriptio, requiritur ſcientia aduerſarij, contra quem præſcribitur ſicut in præſcr. ſerul, vt C. de ſer. l. 1. regulariter cõtra, vt l. fi. C. de præſcri. long. temp. & l ſicut. C. de præſc. 30. ann.
2 † Quærit gl. dicit hic, agnoſcens, quæro a quo tempore computatur tempus decem, vel triginta annorum. dic, vt in 1. gl. hic, & in d. auth. malæfidei. circa quod vide, quod no. Pet. & ibi refert
3 Cyn. in vlt. q. † Quæro, vtrum iſte §. habeat locum in malæfidei poſſeſſore alienante, quocunque tempore fuerit in mala fide, vel tantum in malę fidei poſſeſſore, qui habuerit malam fidem ab initio ſuæ poſſeſſionis, vt eius mala fides noceat bonæ fidei poſſeſſori, quo ad decennij præſcriptionem. dic, vt no. Doc. in
4 d. authen. malæ fidei. in 1. q. † Venio ad §. de præſcr. & quęro vtrum iſte §. habeat locum in re mobili. D. Iac. de Bel. quod nõ, cum hic loquatur tantum de præſcr. & idem dicit ipſe in caſu præcedentis §. cum quo ſecundo dicto concor. Petr. vt refert Cyn. in d. auth malęfidei. in 2. & 3. quęſtio. Quęro, de qua abſentia loquitur iſte §. dic, vt in gl. hic, & in d. auth. q̃ ſi quibuſdam. C. de pręſcr. lon. temp.

1 *Nomen hæredis expreſſum per alium in teſtamento, teſtamentum non vitiat, ſi teſtator expreſſis uerbis id approbat, ſecus ſi nutu.*

§. Quia verò. Teſtamentũ ſuas vires obtinet, ſiue teſtator per ſe, ſiue per alium nomen hæredis ſcribat, vacante l. quæ contrarium aſſerebat. h. d. ex iſto §.
1 ſumitur auth. & non obſeruato. C. de teſt. † Quærit gl. dr̃ hic, q̃ teſtator poteſt per alium nomen hæredis ſcribere. quæro qualiter eſt hoc intelligendum? dicunt quidam hoc habere locum cum teſtator expreſſit nomen hæredis illi, per quem vult ſcribi: ſed ſi nutu exprimeretur, non valeret. ſed gl. hic videtur velle contra. dicit enim, q̃ ſatis exprimit teſtator cum annuit; ſed contrarium no. C. de teſta. l. iubemus. ver. oportet enim. in glo. quę incipit, immo etiam. & C. de fideicom. l. & in epiſtola. D. Iaco. de Bel. dicit, aut alius exprimit nomen hæredis, & teſtator verbis profitetur ſe agnoſcere, & approbat nomen hæredis, & tunc ſufficit, vt no. in l iubemus. § quemadmodum. in glo. quæ incipit, no. regulam. C. de teſta. quam glo. limitat prout ibi no. Doct. Si verò teſtator nutu tantum exprimit nomen hæredis, tunc teſtamentum non valet, vt not. in d. l. iubemus. §. oportet. & in d. l. & in epiſtola. non obſt. l. nutu. alle. in gl. quia illa l. loquitur in legatis, quę poſſunt nutu relinqui; ſecus in hæredis inſti. quæ non poteſt nutu fieri, vt no in præall. glo. & circa prę-
a dicta vide, qđ no. gl. in cap. cum tibi, [a] extra de teſt.

ADDITIO.

a Cum tibi. Et ibi vide Bu. Io de Imo, & Cap & Io. And in addi. ad Spec de teſt § 1. in addi. ad ver Pileus & Paul de Caſt. in l hac. § at cum humane C. de teſt & D. Alex. de Imo. in l. iubemus, in fi. C de teſt alle in tex. & in l. diſcretis. C. qui teſt fac. po. & Pau. de Caſt. in l. ſerui electione. de leg. 1. & Fel. in c in præſentia. de prob. in prin ver præterea pro illo, & D. Alex. in conſil 47. a par.

---

1 *Falcidia dicitur prohibita, quando legatarius eſt prohibitus alienare.*

§. Legem verò. Res ab eccleſia in principẽ tranſlata poteſt a principe in alium trãſferri, non obſtante lege in contrarium loquente, hoc dicit. vſque ad §. ſi quando.

§. Si

§. Si quando. Falcidia ceſſat in re a teſtatore alienari phibita, h. obtinentio. in caſib. iſ ... is nondum finitis h. d. Ex iſto §. ſumitur auth. i ... d in ca re. C. ad l.
1 Fal. No ex iſto §. q ſi legatarius phib ... alienare diminuit Fal. penes hęredem, dũ alienare, & ideo Falcidia detrahi non poteſt. Vides ergo vnũ caſum, in quo eſt prohibitũ detrahi Falc. ſunt alij caſus, quos hẽs in gl. hic, & in auth ſed cũ teſtor. C. ad l. Fal.

De alienatione, & emphyteuſi, &c. Rub.

1 *Res eccleſiaſti. a quando alienatur, & quib. ſolennitatib. alienetur, remiſſiue.*
2 *Abbates in alienationib. eccleſiarum ſibi ſubditarum, an poſſint ipſi authoritatem interponere, vel requiratur epiſcopi decretum, remiſſiue.*
3 *Conſuetudo in alienationib. rerum eccleſia, an ſit ſeruanda ſi eſt contraria ſolennitatib. per iura introductis.*
4 *Alienatio rei eccleſiaſticę facta non ſeruatis ſolennitatib. quòd non valeat, & res alienata reuocatur per rei vendicationem.*
5 *Eccleſia, an poſſit donare amicis bene meritis, quod ſic.*
6 *Prælatus ſolus ſine ſuperioris authoritate, an poſſit infeudare res eccleſia, quod ſic.*
7 *Dictio, pro, denotat remotionem.*
8 *Emphyteuta eccleſia ſi ingreditur monaſterium, emphyteuſis, quòd tranſeat in eccleſiam, ſed detur reuocatio eccleſiæ.*
9 *Emphyteuſis non tranſit in eccleſiam, ſi eſt dictum expreſſe in inueſtitura, quod non tranſeat.*
10 *Feudum, an tranſeat in eccleſiam, per ingreſſum feudatarii in monaſterium.*

Vltis. Res immobiles, vel quaſi eccleſiæ maioris Conſtantinopolitanæ, & locorũ venerabilium ſibi ſubiectorũ alienari phibẽt. Emphyteuſis verò permittitur in perſonã accipiẽtis duorum ſucceſſorum penſione diminuta in 6. par. in proaſtijs nõ primarũ villarũ ſi redditus hẽt aliquos, p integro canone deni in emphyteuſim. Si verò nullos hẽt redditus, deni prout melius poterũt: ſi aũt alienauerit p imperialẽ domũ, vel qlibet domũ venerabilẽ, aut in alios tũc ordinarii venerabiliũ locorũ a quib. emphyteuſis fuit ꝯceſſa, electio datĩ hmõi ꝯtũ alienationis approbã-
1 di, vel improbãdi h. d. vſq; ad §. ſi uerò q. ſ. † Quero in § ſãcimus. cũ quib. ſolẽnitatib. dẽt hodie fieri alienatio in caſibus ſupra pmiſſis. Dicit gl. q ſm ꝯſuetudinẽ dẽt fieri, cu cõſenſu pioni, ſi eccleſia pronũ hẽt: ſi verò patronũ nõ hẽat, tunc ſi capella hẽt plebanũ, dẽt fieri cũ ꝯſenſu plebani. Si verò nõ hẽt, dẽt fieri cũ ꝯſenſu epi, ita dicit gl. ſu ver licẽtiã. Tu vero dic ſm Iac. de Bel q alienatio rei eccleſiaſticæ dẽt fieri cũ ſolẽnitate, q hĩ J. eo. §. licentiam & § hoc inſuper. & C. de ſacroſ. eccl. auth. hoc ius porrectũ hoc qd dicit Iac. eſt verũ, q requirit in iſtis alienationib. decretũ epi, vel ſuperioris, aliorũ aũt platorũ inferiorũ conſenſus, authoritas, vel decretũ non ſufficit, vt no. Inn. ext. de
2 tranſact. c. ſtatuimus. in vlt. gl. † Sed q̃ro, quid de Abbatib. an potetunt in alienationib. eorum, eccleſiarũ ſibi ſubditarũ decretũ, uel authoritatẽ interponere, uel an requiratĩ decretũ epi. de hoc p Inno. in d. c. ſtatuimus. & qd no. gl. de reb. eccl. non alien. cap. i. in cle. quam gl tene menti. & in ca. all. gl hic poſitã. In eo
3 † aũt. q gl. n. a hic dicit eſſe obſeruandã ꝯſuetudinẽ, an debeat ꝯſuetudo ꝯtria ſolẽnitatib. per iura introductis obſeruari, dicã
4 J. eo § hoc ẽt. † Scdo q̃ro, qd ſi alienatio fuit facta nõ obſeruatis ſolẽnitatib. dicit gl. q tunc alienatio reuocatĩ cã cognita. qd dic, ut no. in gl. hic ſuper uer licentiã, & ſic uĩ uelle iſta gl q eccleſiæ ſubueniatur p beneficium reſt. in integ. ſed dicit Iac. de Bel. imo alienatio ipſo iure non ualet, & eccleſia põt uẽdicare rẽ alienatã, ut ſ. de non ali. § uult. n & §. qa uero Leonis, & l. iubemus. §. ſane. C. de ſacr. eccl. & J. c. & qñ dicã de hoc ibi, ꝓtereo
5 hic. † Quærit gl. ſup d uer. licentiam, an amicis bñ meritis eccle-
6 ſia donare poſſit. dicit gl. q ſic. dixi de nõ alie. § ult. n. † Quærit glo. ſupi adicta, quid in feudo. an ſolus prælatus ſine ſuperioris authoritate poterit dare res in feudũ? dicit gl q ſic, ſm ꝯſuetudinẽ regni, p hoc u. de i ... coll. de his q feu. da. po. circa princ. & in tit. qui ſuc. feudũ dare teneni. & in tit. Epiſcopi, Abbates, uel Abbatiſſa. in princ. §. t. & ſi de inueſt. inter dñm, & uaſal lis oriatur. c. i. in fi & tene menti totã iſtam gl ſup uer. licentiam. Venio ad uer. de ꝯpetentib. q̃ro, quid uult dicere tex. proaſtijs. dic, ut in gl. ſm primam expo. & uide, qd no. in auth. perpetua.
7 C. de ſacr. eccl. not. tñ ex ſecunda ſol. † q dictio pro denotat re-
8 motionem, qd tene mẽti † Venio ad uer. ſi uero ꝯtigerit not. hunc §. uides. n hic, q ſi emphyteuta eccleſiæ alienat emphy. in epiſcopum, uel eccleſiã, q tranſfert ipſam, ſed datĩ electio eccl. an uelit reuocare rem emphyteuticam uel non. & ſic facit, q ſi emphyteuta ingrediĩ monaſterium, qd emphyteuſis tranſeat,
a ſed reuocatio permittatur dño. ſed certe, qd dicit hic reuocatio permittiĩ dño, uĩ loqui qñ eccleſia conceſſit in emphyteuſim, ſed quando priuatus conceſſit non loquitur hic Item hic loquitur in alienatione expreſſa, non tacita ſm Iaco. de Bel. ṁ Dy. alleg. hunc § pro caſu ad ꝑdictam q̃nem ut ipſe uot. in l. ſi ita. §. ſi. de le. 2. ff. & Doc. in auth. Ingreſſi. C. de ſacroſ. eccl. ubi gl.
9 iſtam q format. † Sed quæro, quid ſi in inſtrõ emphyteuſis expreſſe eſt dictũ, q in eccleſiã non tranſeat. Reſp. tunc nõ poteſt tranſire, obſtãte expſſa prohibitione, qd dic. et no. p gl. & Dy. Il.
10 ſi ita qs § ca lege. ff. de ver. ob. & p Doc. in d. auth. ing. ... q̃ro, qd in feudo, an ſi feudatarius ingrediaĩ monaſterium, an tranſibit feudũ in eccleſiã? dic, vt hic, p Iac. de Bel. & per Doc. in d.
b auth. ingreſſi. & vide qd no. Innoc. in c. in pñtia ... eat. de pba.

ADDITIONES.

a Demum. Ad Quod vide ... Fel. in c. in præſentia ... 7. quæro de prob. quod ibi dixi in apoſt.
b c. in præſentia. Et vide Fel. in 2 a col ver. 3. quæro ibi plene, & no.

§. Si verò quędam. Eccleſia domos in emphyt. p pctuõ dare põt. data electione emphyteutę verum velit ab initio ſoluere pẽſionẽ, adhuc extãtib ędificijs, vel velit domib. reædificatis ſoluere, quo caſu pſtabit penſionẽ q reperiatĩ domo ſic exiſtẽte ruinoſa. Quæro, p declaratione huius § an remittatĩ tertia pars pẽſionis q repetebat ædificijs adhuc extãtib. & duæ partes ſoluẽt. in gl. hic ſunt opi. circa quã gl. vide, qd no. Azo in ſum. huius tit. ubi vĩ tenere opi. lo. gl. q eſt C. de ſacroſ. eccl. auth ſi quas rui. & tenet q tñ tertia pars pſtetur, & duæ partes remittantur, & illam opi. tenebant ibi Doc. & idẽ tenet hic Iac. de Bel. & hanc opin. puto rectã. Ibi, in 3 parte penſionum, & c. J. ſequitur procedat, dixi plene de hoc ſ. de non alien. § quia verũ Leonis.

1 *Accipiens rem immobilem occaſione vſusfructus ab eccleſia, tenetur ſtatim dare eccleſia proprietatem alterius rei, ex qua percipiuntur tot fructus quot percipiuntur ex re eccleſia.*
2 *Alienare prohibitus, quod prohibeatur locare vltra 30. annos.*
3 *Clerici, licet poſſint aliquo caſu concedere feuda eccleſia, non tamen poſſunt in dicto caſu concedere agnatis, & cognatis.*

§. Si verò aliquis. Eccleſia maior, & aliæ ſ. dictę eccleſię rẽ imobilẽ noĩe vſus locationis, & pignoris ac ẽt noĩe emphy. ppetuo alienare pñt ſolẽnitate debita obſeruata. in perſonis œconomorũ, & quibuſdã alijs pſonis, alienatione penitus interdicta, ſ. dictis in maiori eccl.
1 q̃tu ad domos ruinoſas ſtatutis ad oĩa loca extẽſis. h. d. † No. tex. ibi. niſi alia mox & c. q ille, q accipit rẽ imobilẽ, occaſione vſusf. ab eccl. dẽt ei dare ab initio cũ vſumfr. accepit nudã proprietatẽ alterius rei ex qua percipiant tot fructus, quot pcipiũtur ex re cuius vſumfr. accepit ab eccl. vt hic, & ſup. de nõ alie §. hoc igiĩ. & ibi no. & no ẽt p gl. & Doc. in l. iubemus. §. ſi. C. de ſacroſ. eccl. pbaĩ ẽt ſ. de nõ alie. § ſi qs aũt voluerit, qd no. Iac
2 de Bel. in d §. hoc igitur, qd vĩ ꝯ hunc tex. & all. ſ. all. † Scdo no. ĩ
a §. locationes. qd phibitus alienare, phibitus ẽ ẽt locare, [a] vltra 30. an. vt hic. & ſic vĩ hic caſus ꝯ gl. quæ eſt in l. codicillis. §. inſtituto. ff. de leg. 2. quæ dicit, q phibit[a] alienare, põt locare in 100. annis. q gl. ibi per Dyn. reprehenditur. circa qd uide, quod no.
3 gl. in c. i ext. de reb. eccl nõ alie. in cle. † Tertio no. in § œconomus, q in qbuſcunq; caſib. in quib. permiſſum eſt clericis, vt poſſint alijs feuda ꝯcedere, tñ non eſt permiſſum, q poſſint cõcedere agnatis, & cognatis ſuis. ita no. glo. per hunc tex & p authen. qbuſcunq; modis, q ſumitur ex iſto §. ... C. de ſacroſan. eccl. ita no qui ſuc. feu. ten c. vno. ĩ ... gl. & ca. coll ſi de inue. ſtec do. & vaſal. lis oriatur. c. i in ſi. Et vide circa hũc § quod no. gl. Duc. in d. auth. quibuſcunque modis. C. de ſacroſ. eccl.

ADDITIO.

a Locare. Ad quod vide D. Alex de Imo. in l. ſi ... ſupra ſolu. mat. & Bal. in d. l ſin. paulo poſt prin C. de reb. ali. & in auth et qui de bon. aut. ind. poſſ. & Alex de Imo in con ſi ... pe. in 4 parte.

1 *Eccleſia, an ad publicas collationes teneatur.*
2 *Pignus generale, an verò ſpeciale permittatur in bonis eccleſia, remiſſiue.*
3 *Debitor, an prius computet fructus cum ſorte, quàm vſuras.*
4 *Maior pars monachorum, vel collegij, in quo inſpiciatur.*
5 *Abſentium conſenſus in alienatione rerum eccleſia, an requiratur.*
6 *Abſentes de collegio citandi ſunt.*
7 *Actus geſtus per minorem partem maiori parte exiſtente abſente, an valeat.*
8 *Venditio facta per prælatum, an valeat, quando pretium rei vendita non ſit ſolutum creditori eccleſiæ, prout ſolui debebat.*
9 *Creditor quando cogatur inuitus accipere aliud pro alio.*
10 *Mediocre datur inſolutum creditori.*
11 *Solennitas introducta per hunc tex. in alienatione rei eccleſia, hodie non eſt neceſſaria, ſed ſufficit ſeruare ſolennitatem introductam de iure canonico.*
12 *Conſuetudo contraria ſolennitati introducta pro alienandis rebus eccleſia, an valeat, quod non.*
13 *Creditor dicitur ille, qui mutuum prolat in eccleſia vtilitatem conuerſum.*
14 *Et qualiter hoc probabit. nu. 15.*
15 *Prælati factum in damnum eccleſiæ redundare non debet.*
16 *Creditor mutuauit toti collegio, an tunc præſumatur pecunia conuerſa in vtilitatem eccleſia.*
17 *Diſpoſitio huius verſi. ſi vero, quod habeat tantum locum in creditore ſ... ratitio.*
18 *Res eccleſiæ quando alienatur, an requiratur conſenſus omnium clericorum collegialiter, vel ſufficiat conſenſus clericorum.*

§. Quęcunque verò. Debitis obnoxia eccl. ſi ex mobilib. ſoluere non põt,

1 tē īmobilē alienare pōt.† Op.ad pt.l.huius §.& vr̄ ꝙ eccleſia nō
tencaī ad publicas collationes,vt in extraua. ſi ꝯ lib.ec.ca.1.ver.
itē nulla.Sol.iſte §.hodie corrigiī p l.placet.C.de ſacroſ.ec.& iō
ſup l.de his.C.de epiſ.& cle.q̄ ī hoc ꝯcor.cū iſto §.poſita ē auth.
2 itē nulla cōtias.q̄ illā l.corrigit.† itē op.& vr̄,ꝙ tm̄ gn̄ale pign⁹
pmiitaī,nō ſpāle,vt s̄.de nō alic.§.alienationis. Sol.iſte §.corri
git illū & gl.tenet hic.& ī auth.hoc ius porrectū.de ſacroſ.eccl.
3 & s̄.de nō alic.§.nos igiī.& ibi plene no.† itē op. hic innuiī,ꝙ
pri⁹ debitor debeat ꝯputare fructus cū ſorte,q̄ vſuras.C.de vſu.
l.1.gl.hic ponit duas ſol & idē,in auth.hoc i⁹ porrectū.tenc i.ſo.
q̄ ibi approbāt Doc.in 2.ſol.& no,10.q.2.§.hoc ius porrectum.
4 † Quęro,in quo inſpiciī maior pars. dic, vt in glo.cui glo. adde,qd no.ī d.auth.hoc ius porrectū.& in l.nulla.all.in gl.Quęro
qd ſi ſunt aliqui monachi in monaſterio,nō tn̄ ibi ſeruiunt,an
5 reqraī ꝯſenſus corū.s̄.all.gl.dicit,ꝙ nō,tene menti.† Pone,multi ſunt in eccleſia,aliq ſunt abſentes, an ꝯſenſus abſentium req
6 raī? dicit gl. nō.† Sed q̄ro, an debeant citari.gl.q̄ eſt in c.fi.ext.
de ma.& obe.vr̄ velle.ꝙ nō.Cōtra no.expreſſe per gl. Inn in c.
a cū oēs.ext.de cōſt.& p gl.in c.pn̄tiū.ext. de teſt. lib.6.† Sed po-
7 ne, qd̄ minor ps eſt pns,& maior abſens Quæro, qd iuris.vide
ꝙ no.gl.in ſūi.ext de maio.& obe.c.fi.ext.de elect.c.cum in cun
8 ctis.ī gl.q̄ īcip.ſi citatę.& no.p Inn.ī c.cū nobis.eo.tit.† Quęro,
dr̄ hic,ꝑtiū oīb.dando,&c.quid ſi pretiū non fuit ſolutū ab em
ptore.creditori,an p pretium ſolutū creditori per prælatū,ex
hoc dicemus venditionē no valere,uide ꝙ tangunt Doc.in au
thē.hoc ius porrectū,ī 5 q.C.de ſacroſ.eccl.ſed dic de hoc lati⁹
p Inn.in c.1.de depoſ.vbi tex.§.huius declaratur. Venio ad ver.
9 ſi vero ſm ꝑdictū.ī quo no.ꝙ creditor inuitus cogitur.† Scdo
no.ꝙ daī in ſolutum creditori ius mediocre.Opp.ad primum,
ꝙ creditor non cogaī accipere aliud pro alio,vt l.2.§.1.ff.ſi cer.
10 pet.& l.cū,a quo.C.de ſol.† Sol.dicit gl.ꝙ hic ē ſpāle. ita no ſu.
de fideiu.§ ꝙ aūt.& ibi dixi Op.ēt ad ſm no.Sol.vt ī d.§.qd̄ aūt.
& no.gl.hic,& in ꝯrio,& idē no gl.in d.auth. hoc ius porrectū.
& in auth.hoc niſi debitor.C.de ſol.Quæro, dr̄ hic adiecta in ꝑ
rio 10.parte.qd vult hoc dicere.gl.hic,& in d.auth.hoc ius por
rectū.ponit duas expoſitiones,ſed hic tenet primam expoſitio
nē, quā tenet Azo in sū.huius tit & Iac. Bu.in d auth. hoc ius
11 porrectū,& vide 10 q.2.§.hoc ius porrectū.† Quęro,an ſolēni
tas introducta in alienatione rei eccleſiaſticę p iſtum §.et dictā
auth.hoc ius porrectū, hodie ſit neceſſaria? dic,ꝙ n̄,ſed ſufficit,
ꝙ ſeruetuī ſolennitas introducta,12.q.2.c ſine excep.ita no. p
gl.ext.de reb.ec.non alic.c.1.li.6.& ibi p Inn.licèt gl. videaī vel-
le,ꝙ ſeruetur ſolennitas introducta per iſtū §.vt no.ī d.c.j. ext,
12 de reb.ec.non alic.† Quæro,pone ꝙ eſt conſuetudo in ꝯriū, ꝙ
iſta ſolennitas non ſeruetur,an valeat iſta cōſuetudo? gl.quę ē.
C.de ſacroſ.ec.in d.auth.hoc ius porrectū, dicit,ꝙ ſic.ad idē. ꝙ
no.s̄ ec.§.ſancimus.ſuper ver licentiā.Mar.vero Sil.& Iac. Bu.
illā gl reprehendunt dicentes, ꝙ cū hoc ſit introductū in fauo
rē eccleſiæ.ꝯſuetudo,q̄ in ꝯriū extat , tanq̄ ꝯ libertatē eccleſię,
nō valeret.vt in auth.caſſā.C.de ſacroſ.eccl.& Inno.ibi s̄.dr̄, ꝙ
ſufficit ſi alienatio fiat ſm ſolennitatē, q̄ in illa eccl̄ia p ꝯſuetu
dinē eſt inducta.licèt illa conſuetudo ſit præter ius,dūmodo il
la cōſuetudo non ſit grauis.Hoſt.ibi r̄ndet ad hoc dictū Inn, p
c.1.ext.de reb.eccl.non alic li.5.per quod c.& c 1.ext.de cōſuc.
tenet ipſe non poſſe p conſuetudinē tolli ſolennitatem intro-
ductā, per c.ſine excep.12.q.2. ſed ſubſtinendo Inn. poſſemus
dicere,ꝙ dictū Inn.hēt locū in ſolennitatib.quæ ſunt introdu-
ctæ p iſtum §.& d.auth.hoc ius porrectū.ꝙ poſſint per cōſue-
tudinē tolli ſed certe illę ſolēnitates nō ſunt hodie neceſſarię,
13 vt ipſe tenet.† Venio ad verſi.ſi qs el 1.no.ꝙ creditor dr̄ eſſe q
14 mutuū probat in vtilitatē eccleſiæ ꝯuerſum.† Scdo no.ꝙ factū
b ꝑlati non dēt in damnū eccleſię redundare.b Ad ſecundum
no.opp.& vr̄, ꝙ factum prælati ꝑiudicet eccleſię, vt l. iubemus
nullā nauem.C.de ſacroſ.eccl.Sol.vt per Dy. in c.delictū.el i de
15 re iud.li.6.† Quæro,qualiter ꝑbabit creditor pecuniam eſſe ver
ſam in vtilitatē eccl̄iæ.dic,vt ī gl.mag.ibi & intellige verſū,&c,
16 † Sed q̄rit gl.qd ſi creditor mutuauit pecuniā toti collegio,c
c an ꝑſumatur conuerſa in vtilitatem eccleſiæ,dic,vt in gl.& ī L.
C.§.ſi acceperit ff de in rē verſo.ſed Azo dicit probari pecuniā
conuerſā in vtilitatem eccleſię,per præſumptionem,qd dic.vt
ī gl.alibi gl.tenet,ꝙ ſufficit creditori probare eccleſiā pecunia
indigere ꝑe dati mutui,ita no. Io.q.1.c.hoc ius porrectū.vide
qd no. Doc.in d.auth.hoc ius porrectum.vbi ponit diſt.Iac.de
Are.ſed tu de materia huius gl.vide,quod no.Inn.ī c.ꝙ quibuſ-
17 dā.ext.de fideiuſ.& in d.c.ext de depoſito.† Quęro an iſte § ha
beat locum in quolibet creditore,an in creditore ex cauſa mu
tui tantū.dicit ipſe ꝙ habet locum in creditore fęneratitio,ſe
cus ſi gratis mutuaret,ita refert Cyn.in d.authen.hoc ius pōr-
18 rectum de quo uide quod no.Innoc.in c.1.de depoſi.† Vlt.cir
ca iſtum §.quæro in ca u,quo requiritur conſenſus omnium
clericorum,qui ſunt in eccleſia in alienatione rei eccleſiaſticę:
vtrum requiratur conſenſus omnium collegiatorum,vel ſuffi
ciat,quod ſingulariter,& expreſſim cōſentiant dic,vt no.gloſ.
ext.de reb.eccl.nun alic.c.1,

ADDITIONES.

a In cap cum omnes.Et ibi vide Fel.in 14.col.
b Redundare. Adde Fel.in c pe.in ver.dum dicit Abb de præſ.
c Collegio, Tu ad hoc vide omnino do. Soc in conſil. 14. incip. viſis prędictis publicis inſtrumentis,ver nec eſt verum. cum ver ſeq in 1 par & ver.eſt ergo aduertendum. cum ver.ſeq & ver.hęc autem conclu cum ver.ſeq quaſi vſque ad fi. ea.parte.

1 *Alienatio rei eccleſiaſticæ quib. caſib. omnino prohibeatur, remiſſiue.*
2 *Epiſcopus poteſt uendicare rem eccleſiæ indebite alienatam.*
3 *Caſus, in quibus eccleſia poteſt res immobiles eccleſiæ alienare.*

§.Hęc verò. Omnes eccleſiæ, excepta maiore Cōſtanti.& venerabilib.locis ei ſubiectis, ꝑmutare ad inuicem pn̄t, vtriuſq; eccleſiæ indemnitate ſeruata. ea verò, q̄ ab imperiali domo proceſſerunt. nullo modo alienare pn̄t,nec ēt mon. ꝑdiū aūt inutile pp onus tributorum fiſcaliū, alienare permittiī excepta maiore eccleſia,& exceptis œcunomis & propinquis,quib. acquirere eſt prohibitū.
1 †Not.in ver. ea vero, caſum in quo alienatio rei eccleſiaſticę oīno ꝓhibeī, ēt in caſu,in quo aliàs ꝑmittiī.ſunt & alij caſus,quos dic,vt in gl.ſuper ver.ꝓcedimus.qui ſunt quinq;.& eſt ſextus inf.de ecc.ti.§.ſinauiē.& vide,ꝙ no.gl.in d.auth.hoc ius porrectū, in 3.gl.
2 & ſu.de nō alic.§.nos igī.† Quæro,in d §.& qm̄ quo ep̄s vendicat,cum rei ven.detur dn̄o? dic,vt gl.& vide ꝙ no.in glo.& vide ꝙ no.in l.rem §.loca.de rei ven. & C.de ſacroſ.eccl.l.ſancimus.
3 †Venio ad §.ſi verò.in quo no.caſū, in quo eccleſia pōt res immobiles alienare.ſunt & alij caſus.vt ſu,de non alic.§.nos igiī. & in auth.hoc ius porrectum. Venio ad § œconomis. & circa iſtum §. vide quod dixi ſup.eod.§. œconomis, &c.

1 *Emphyteuta eccleſię propter canonem non ſolutum, quod non cadat ab emphyteuſi ipſo iure, ſed per ſententiam.*
2 *Eccleſia habens emphyteuſim eccleſiaſticam,ſi ceſſat per biennium,quod cadat, ſicut quilibet priuatus.*

§.Si verò quis. Si ꝯductor, vel emphyteuta rē acceptā deteriorē fecerit, vel canonē per bienniū non ſoluerit,ꝑt reijci de re,& dānum, & penſionē ſoluere cogendus eſt nulla actione ꝓ melioratione competente, eccleſia autem repellere nolente, exigere pōt, ꝙ ei dentur. h.d.
1 † No.hūc §.& maxime in verſ.ſi uero noluerit.nā hic vides, ꝙ emphyteuta, & colonus eccl̄æ non ſoluendo canonē per bienniū,ita demū repelliī,ſi eccleſia vult, & ſic vr̄ hic tex.ꝙ emphyteuta pp canonē nō ſolutū nō cadit ab emphyteuſi ipſo iure, ſed per ſn̄iam.ad idem in auth.q rem. ibi, repelli pōt,&c. C.de ſacr.eccl.de qua q.dic,vt dixi s̄.de nō alic.§.ſcire.nō repeto hic.
2 † Quæro,qd ſi eccleſia hēt ab alia eccleſia. an erit idē qd hic dr̄. glo.dicit,ꝙ ſic,ſup ver.bienniū.idem no.in d.auth q rem. C.de ſacroſ.eccl.& facit ad iſtam gl.quod no.in fi.inf.de eccl.tit.§.ꝓ temporalib.& de ſacroſ eccl.auth. quas actiones.Vlt.circa iſtū §. vide,ꝙ no.ext.de lo.& condu.c.veſtra.dic,vt in glo.

1 *Eccleſia,quando poſſit nomine tributorum grauari.*

§ Sanctiſsimaᶜ. Immobiles res eccleſię pn̄t alienari ꝓ redemptione captiuorū, niſi earum alienatio eccleſiæ fuerit expreſſe interdicta . Itē Hieroſolymitanorū eccleſia res immobiles alienare legitime pōt,ꝑtio ſtatuto.h.d.Itē ſterilis poſſeſſio in eccleſiā alienari prohibetur, & nomine vſus eccleſiæ permiſſa eſt alienatio . Item ſacratiſſima vaſa ꝓ captiuorū redēptione , & debiti ſolutione alienari
1 pn̄t.h.d.† Opp.ad §.ſi qdē.& vr̄, ꝙ eccleſia non poſſit tributorū noīe grauari,vt l. 2.C.de ep.& cle.Sol.ut in gl & habuiſtis s̄.eo. § ſi uero quis. de ꝑdictis,& no p gl.de ſacr.eccl auth. ſicut alienatio.Vlt.vide gl.q̄ inci. pactum. pro qua uide no. C.de cond. ob cau.l ea lege.& ext.de cond.app.c.verum.

1 *Eccleſia, an poſſit locupletari cum aliena iactura.*

§.Si verò præter. Contrahentes cū eccleſia ꝯ, vel ꝑter formā huius ꝯſtōnis, pœna hic inſerta puniunī,& ēt tabellio, q taliū ꝯctuum inſtrā ꝯſcri-
1 pſerit,† Op & vr̄, quod eccleſia locupletetur cū aliena iactura. Contra de l. nam hoc natura.ff. de cond.inde.Sol. ut in gl.hic, s̄.eo.§.ſi vero quis.s̄.de non alic.§.ſi uerò Leonis.verſ.ſinautē creditor.& C.de ſacroſ.eccl.auth.qui rem.Vlt.circa iſtū §.poſſem recitare, quæ dixi s̄.de non alic.§. ſi uero Leonis.

Vt iudices non expectent ſacras iuſsiones. Rub.

1 *Plures iudices arbitri , vel delegati , ſi ſint in vna cauſa, an ſit neceſſe, quod omnes concurrant in iudicando, remiſſiue.*
2 *Vnus ex pluribus iudicib. an poterit alteri vices ſuas committere, remiſſiue.*
3 *Plures iudices ſi formant diuerſas ſententias, quid agendum, remiſſiue.*

Voniam iudices, vt exonerēt ſe.& rōne dū cuitandi relationem ad principē facere nō debēt , ſed ipſi per ſe debēt ſm iuſtitiā ꝓnūciare.& ſi fuerint duo,vel plures iudices, & diſcor-
1 dent,a ꝯ ſuam debent ferre ſn̄iam.h.d. uſq; ad fi.† No. text.in ver.ſinaūt duo,quod ubi ſunt plures iudices, oēs debent ferre ſn̄iam,vt hic de quo quid iuris ſit,quando ſunt plures iudices ordinarij

ordinarij, vel delegati, vel arbitri an eſt neceſſe, ꝙ omnes ferãt ſententiam, vide in l. Põp. ſcribit. ff. de re iud. & quod ibi plene no. & l. iunc autem. & l. duo ex trib. & ꝙ in eis no. eo. ti. C. qñ ꝓuo. non eſt neceſ. l. cum magiſtratus. † Item, an vnus poſſit alteri
a ſuas vices committere in arbitro, eſt gl. in l. ſicut. ff. de arb. in in dice, vide quod no. Inn. in c. quia pp. & in ver. vices ſuas extr. de
8 elect. † Vlt. glo. hic diſtinguit, ſi plures ſunt, qui ferunt diuerſas ſententias, quid iuris ſit. dic, vt in gl. in l. duo iudices. hic alleg. & in l. non diſtinguemus. §. ſi plures. ff. de arb. & vide plene de re. tu. c. fi. & 2. q. 6. §. diffinitiua. ver. item ſi plures.

Vt litigantes iurent, &c. *Rub.*

1 *In cauſa appellationis, an iurari debeat de calumnia.*
2 *Iuramentum calumniæ, & de quo hic, quando præſtandum ſit coram iudice, & parte præſente.*
3 *Actor, & reus denegantes præſtare tale iuramentum, quod cadunt a iure ſuo per ſententiam, non ipſo iure, ibi, quid in iuramento calumniæ.*
4 *Qui non vult poſitionibus reſpondere, an debeat haberi pro confeſſo.*
5 *Inſtantia cauſæ, an tranſeat ad heredes.*
6 *Iuramentum calumniæ, licèt præſtetur per dominum, debet etiam præſtari per procuratorem.*
7 *Procurator iurat de calumnia pro domino, ſi habet ſpeciale mandatum.*
8 *Hæres, in quem inſtantia tranſit, an iuret de calumnia, etiam ſi ſit iuratum per defunctum.*

PRæſentem. Principales perſonæ, & ſimiles ĩ quacunq; lite, corã quocunq; iudice, iuſiurandum ſub forma hic tradita cogant pręſtare, partib. in pñtia in iudicio ꝯſtitutis: ſed ſi pſonę cõditio, vel natura non patiatur eas ad iudicem venire, iudex ĩnſiur. ad eas mittere debet. parte vero vtraque, vel altera in alia exiſtente prouincia, corã loci iudice iuſiurandum præſtari debet. pœna iurare recuſanti imminente. h. d. vſq; ad §. ſi quis autem. Ex iſto prin. ſumitur authen. principalis, poſita ſuper l. 2. C. de iur. cal. quæ addit certam formam præſtationis iuramenti de cal. nam ibi plura narrantur, vt no. in l. 2. C. de iu. calumn.
1 † No. text. ibi, dum dicit, aut appellationes examinentur, qa ex iſto §. arguit gl. ꝙ in cauſa appel. debet iterum iurari de calum. in qua q glo. diſtinguit. dic, vt in ea de hoc, an in cauſa appellaionis ſit iterum iurandũ de cal. no. in l. 2. circa princ. C. de iur. cal. & in l. ſi quis mihi bona. §. ſi quis ſtipulatus ff. de dam. infe. & eſt expreſſum hodie, ꝙ indiſtincte in cauſa appel. præſtat iur.
2 cal. vt in c. 2. in prin. de iur. cal lib. 6. † Secundo no. in ver. ſinautem, ꝙ illud iuſiurandum debet ꝓſtari coram iudice, coram quo cauſa agitatur, niſi perſonæ conditio aliud perſuadeat, vel eius abſentia: quia tunc ẽt alibi, quam corã iudice præſtat, debet tñ pręſtari parte pñte, niſi ꝯdõni perſonæ iurantis non conueniat pñte parte ꝓſtari, vt hic, & in d. auth. principales. ad idẽ. ff. de interu. l. ad egregias. & l. generaliter. §. iiſdem pñtib. C. de reb. cred.
3 & auth. licet iudex. C. de epiſ. & cle. & ĩ. de teſti. §. & qm. † Tertio no. in ver. illos videlicet, ꝙ actor, & reus tale iuramentũ denegantes præſtare, cadunt a iure ſuo per ſententiam. nõ ipſo iure. idem in denegãte pręſtare iuſim cal. generale, vt actor per ſñiam ab actione cadat, & reus per ſententiam habeatur pro confeſſo, vt no. in l. 2. §. ſi actor. C. de iur. cal. cum quo concord.
4 ꝙ no. in c. fi. ext. de iur. cal. † Sed quæro, vtrum ille, qui non vult
a rñdere poſitionibus, debeat haberi pro confeſſo. ᵃ vide gl. q eſt in l. certum in prin. ff. de confeſ. & ꝙ no. Doc. in d. §. ꝙ ſi actor.
5 de hoc eſt hodie caſus in c. 2. de cõfeſ. lib. 6. † Quæro, dr hic in prin. aut illos ad quos in mediũ, &c. quæro, qui ſunt iſti? dicit gl. ſunt hæredes, licèt ſm hanc lec. vr hic text. ꝙ inſtantia cauſæ tranſeat ad hæredes, iam ex parte actoris, quam ex parte rei, vt hic cum ſua gl. & eſt caſus ſm vnam lec. qñ ex parte actoris, in l. ſi ꝓtor. ff. de iud. facit l. ad hæc. ff. de fi. inſtru. in l. cum hominẽ. & l. ſeruus. de his, qui not. infa. l. tam ex contractibus. ff. de iud. cum ſi. iſta expoſitio non videtur huic tex. congruere, ꝙ intelligatur de hęredib. quia hæredes ſunt principales perſonæ, ſicut defunctus, cũ ſit eadem perſona cum defuncto, vt ſup. de iureiuran. a mo. præſti. §. 1. vnde ſuperflue eſſent poſita iſta verba, aut illos, &c. huius timore dicit glo. illos. i. procuratores, & de
6 quib. proc. intelligatur. dic, vt in gl. † Et ſic ex hac gl. & §. ſinaũt. hic in gl. alleg. habes, ꝙ vbi dñs iurat de calumnia, nõ debet iurare procurator: ſed hodie contrarium eſt expreſſum, quod licèt dñs iuret de calumnia, nihilominus debet iurare procura-
7 tor ſuus, vt ext. de iur. cal. c. 2. lib. 6. † An autem poſſit iurare de calum. per proc. licèt de hoc olim fuerint opi. vt no. in d. §. ſinautem. & l. non ſolum. in princ. ff. de proc. tamen eſt hodie expreſſum, ꝙ poteſt, ſi habet ſpeciale mandatum. vt in c. fi. de iur.
8 cal. lib. 6. † Quid autem ſit de hęrede, ad quem tranſit inſtantia, an præſtabit iuramen. de calum. generale, etiam ſi ſit iuratum per defunctum. glo. j. in d. auth. principalis, videtur velle, quod ſic, & in l. ſed ſi vnius. §. filio. ff. de iniur.

ADDITIO.

a *Pro confeſſo. Vide tu Pau. de Caſtr. in l. 3. C. qui teſta. fac. poſſ. ſeum. And. in d. cap. 2. alleg. in text. & Innocen. in cap. cum clamor, uerſ. ſed ſi aliquis de teſtib. & Flor. in l.* de iniur. & de interr. act. & Fel. in c. cum no. ab homine. in 8. ff. de iu. Adde omnino, an & quando non reſpondens poſitionib. habeatur pro confeſſo, per L... de ... inc qu... contra falſam. 3. reſponſiones ad ſi in uer. pro confeſſo. extra de proba.

1 *Non probans videtur calumniari.*
2 *Recuſans iurare, habetur pro conuicto.*

§. Si quis autem. Litigator pęnitentia ductus ſi perſonam declarauerit, veniam meretur. Sed ille, qui donationẽ, vel promiſſionẽ ſuſcepit, pęna hic inſerta punitur: litigator autẽ ſi probare nequierit punietur iureiu. ab eo ꝓſtando, q dicebat ſuſcepiſſe, ſed periurio poſtea detecto, periurus, de periurio poſtea puniẽdus ẽ, tutorib. & curatorib. iureiurãdi neceſſitate, & pęnæ periculo imminẽte. h. d. vſq; ad §. hoc quoque. Ex iſto §. ſumitur auth. ſed nouo iure. de epiſ. &
1 cler. † No. ex hoc §. in ver. litigator, q non probat, calumniari
a videt. ᵃ ꝙ dic. vt in gl. & per gl. & latius per Dec. in l. 1. C. de adu. diu. iud. l. 3. op. & ꝙ no. Doc. d. auth. ſed nouo iure. C. de epi. & cle. in 2. q. & plene per gl. in l. athleta. §. calumniator. ff. de his, q no. infa. & vide, ꝙ no. gl. in l. 3. §. idẽ diuus. ff. de te. & vide, ꝙ no.
2 in c. finẽ litib. extra de dolo, & contu. † Secundo no. ꝙ recuſans iurare, habetur ꝓ conuicto, vt hic in verſ. ſinautem a litigatore.

ADDITIO

a *Videtur. An & quãdo qui nõ probat calumniari videatur. vide Fel. in c. 2. in 3. col. ver. in glo. 2. com ſeq. de cal. ſed quid ſi litigator probet per vnum teſtem, an calumniari dicatur, vide per eum ibidem. poſt princ. ca. ver. not. quod ille, qui.*

1 *Reſiſtere de facto, & propria authoritate, quod liceat contra officiales facientes illicitas extorſiones.*

§. Ergo hoc quoque. Iudices ꝓuidere debẽt ne ſportulæ a litigatorib. illicitè exigant, pęna eis imminẽte, ſi tale delictũ vindicare neglexerint. li. ẽ ipſis litigatorib. a qb. ſportulæ illicite exigũt, licet ꝯ exi-
1 gẽtes ꝓpria authoritate reſiſtere. h. d. † No. tex. in fi. cũ ſua glo. ꝙ ꝯ officiales faciẽtes illicitas extorſiones, licitũ eſt de facto, & ꝓpria authoritate reſiſtere, dicã de hoc in l. prohibitum, all. in gl.

1 *Referendarij non debent cogere partes de tranſactione, & pacto, & quantum numero 3.*
2 *Iuſſio principis emanans ſine ſcriptis, valet.*
4 *Iudices quãdo poſſint cogere partes ad faciendum tranſactiones, & cõcordias.*

§. Quia verò. Referẽdarij iuſſiones principis adimplere debent, & ſuis terminis debent eſſe ꝯtenti, non autẽ circa alia debent ſe immiſcere, his, quæ hac cõſtit. dicuntur in futuris caſib. obtinentib. ac in pendentib. nõdũ
1 finitis. h. d. † No. ex iſto § duo. Primo, ꝙ referẽdarij nõ debẽt co-
2 gere partes, de tranſactione, & pacto. † Secũdo no. tex. ibi, aut ex nõ ſcripto &c. ꝙ iuſſio principis emanãs ſine ſcriptis valet, de quo dixi. ſ. de lit. § omnẽ vero. ver. ſi vero initio. & ſ. ĩ medio li-
3 tis non ſi. ſa. iuſſi §. 1. † Sed contra primũ op. l. de huiuſmodi. ꝯ ſi ſi de le. 1. Glo. dic, vt in ea ſed Iac. de Bel. dicit aliter. dicit. n. ꝙ ibi eſt ꝯtentio inter partes de re cõmuni eorum, hic vero de re ꝓpria vnius partis tantũ. & ideo hic iudex non cogit partes, ſed hortat. vt j. vt diſ. iud. §. ſi tamen contigerit. & C. de fer. l. fi.
4 circa ſi ita dicit Iac. de Bel. † De hoc, an iudices tenẽtur facere
a fieri tranſactiones, & concordias inter partes, ᵃ vide quod not. ff. de vſur. l. æquiſſimum, & ꝙ no. ſ. de man. prin. §. deinde. & quod no. in l. ſi ex cauſa. §. nunc videndum. ff. de mi. & l. furti. §. qui iuſſu. ff. de his, qui no. infa. in c. 1. in fi. extra, de tre. & pa.

ADDITIO.

a *Inter partes. Tu ad hoc vide latiſſime, & no. per Fel. in rub. de treu. & pace.*

De eccleſiaſticis titulis. *Rub.*

1 *Imperator ſacras regulas pro legibus obſeruat.*
2 *Vſura quod ſint prohibita etiam de iure ciuili.*
3 *Vſuræ, an aliquo caſu hodie ſint permiſſa.*

DE Regulis. Princeps ſacras regulas ĩ ſãctis quatuor Concilijs expoſitas, ꝯfirmat, præcipit. pro legib. obſeruari, & ſedes ordinat, & diſponit, omniaque priuilegia eccleſijs, & venerabilib.
1 locis indulta ꝯfirmat. h. d. † No. in ver. ſancimus, quod Imperator ſacras regulas præcipit ꝓ legib. obſeruari. cõcor. ſunt i gl. & fit etiam mẽtio de hoc tex. extra, de iur. cal. c. 1. & per h. d. hic gl.
2 ꝙ † cũ de iure canonico ſint prohibitæ vſurę, ſunt etiã prohi-
a bitæ de iure ciuili, ᵃ vt hic, & latius in auth. ad hęc. de vſu. & qđ no. C. de ſum. Trin. in l. 1. quod habuiſtis ſ. null. cre. agri §. 1 & ꝓ Azo. in ſumma. C. de vſur. de hoc et ain, an de iure ciuili ſint ꝓhibitæ vſuræ, no. per glo. extra, de vſur. c. qa in omnibus. ꝙ vide
3 qđ no. 14. q. 4. c. quid dicam. † Sed quæro, an aliquo caſu vſuræ hodie ſint permiſſę. dic vt no. per gl. extra, de vſur. c. cõqueſtus. & 14. q. 1. in ſumma, & vide no. in d. l. 1. C. de ſum. Tri. & l. ſociũ qui in eo. ff. pro ſoc. quę autem ſit ratio, quod vſurę ſint prohibitæ, dic, vt no. Innoc. extra, de vſur. in rub.

ADDITIO.

a *Ciuili. Adde Bar. ſup. vt hic, cum §. quando ... quod ... in epoſt*

§. Ad hæc. Eccleſiæ habent immunitatẽ a ſordidis, & extraordinarijs munerib. exceptis his, q̃ per-

tinent ad refectionē,& reædificationē itinerum,& viatum,&
ſimilium,& liberæ ſunt a lucratiuorum deſcriptione.h.d. cir-
ca hunc §.vide l.placet.& l.neminē.& quod in eis no. C de ſa-
croſ.eccl.de ſtat.contra lib.eccl.c.1. ver.item nulla.ex qua ſumi
tur auth. item nulla communitas,ſuper l.fi.C.de epiſ.& cler.

1 *Eccleſia, quæ vult ſe tueri contra priuatum, cum præſcriptione, qualiter ſe tuebitur.*
2 *Priuilegia, quando in dubio cenſentur concesſa ad poſtulationem partis.*
3 *Eccleſia contra eccleſiam, qua præſcriptione ſe tueatur.*
Priuilegiatus contra priuilegiatum, quando vtatur priuilegio.
4 *Actio quanto minoris, & redhibitoria, an tollatur præſcriptione.*
5 *Eccleſia aduerſus præſcrip. quanto minoris, an reſtituatur, & vſque ad quod tempus.*

§.Pro temporalib. Omnes præſcrip. 30.an. aduer
ſus priuatos currentes,in eccle
ſijs ad 40.annos extenduntur,hoc obtinente, & in legatorū, &
hæreditatū exactione ad pias cauſas relictorū.h.d.No.bene ver.
1 hoc ipſo ſeruando,&c quia eſt no.† Quærit gl.qd ſi eccleſia ve
lit ſe tueri cū præſcriptione contra priuatū, qualiter ſe tuebi-
tur,dic vt in gl.hic, quæ eſt ſuper ver annorū.& ī authen. quas
2 actiones.C.de ſacroſ.eccl.quæ ſumit ex iſto §.† Sed ꝯ hoc opp.
nā priuilegia in dubio vīr cōcedi ad poſtulationem alterius,
ext.de reſcr.c.ſi motu ꝓprio.li.6.ſed reſpondeo,ꝙ priuilegia, q̄
conceduntur ſtatuendo ius gn̄ale, vīr concedi ex liberalitate, vt
hic in d.gl.& in d.auth.quas actiones, cū ſua glo.ſed priuilegia
ſpecialia in corpore iuris non inſerta, in dubio videntur con
3 cedi ad poſtulationē alterius,vt in contrario.† Quid ſi eccleſia
ꝯ eccleſiā velit ſe tueri?dicit d gl.ꝙ poteſt ſe tueri præſcr.40.an.
ſm Iac.idē hic no ēt in d.auth.quas actiones.Sed quantum ad
propoſitū dic,ꝙ qñ duo ſunt principaliter priuilegiati,aut qui
libet eſt priuilegiatus in genere, ſed non ea. cauſa de qua agit,
ſed vnius tm̄ in illa cauſa eſt priuilegiatus,& tunc ille vtit priui
legio ꝯ aliū priuilegiatum, & de hoc eſt caſus in l.vlt. ff.ex qb.
cau.maio.nam licèt quælibet eccleſia ſit in genere priuilegiata,
tñ in qō.propoſita ſolum eſt priuilegiata illa eccleſia ꝯ qua præ
ſcribit,nō illa,q̄ præſcribit,ſicut dr̄ in duob.abſentib.in d.l.vlt.
Qñq; qlibet priuilegiatus eſt in cauſa,de qua agit,& tunc,qñq;
vnus hēt priuilegiū potētius altero,vt quia vnus certat de dam
no vitādo,alter de lucro captando,vel quia vnus habet fauora
biliores caſus ꝯcedendi priuilegium, q̄ alius, tunc ille præfert,
q potentius priuilegium hēt,vt l.verum §.pen.& l.ſeq.ff.de mi.
Si verò priuilegia ſunt paris potētię,túc ꝯ tertium ęqualiter ad
mittūtur in l.priuilegia.ff.de priui.cred. ſed īter ſeipſos potior
ꝯditio eſt poſſidentis,vt l.ſi ſeruus.§.de illo ff.de ver.obl.& per
4 Dy.in c.in pari.de re.iu.li.6.† Quærit d.gl. quid de actione q̄to
minoris,& redhibitoria,an remanet firma?dic,vt in glo.hic,&
ī d.auth.quas actiones.ꝙ tangit ſup.hæc cōſtitutio īnouat, &c.
5 in fi.†Quæro,vtrum eccleſia aduerſus iſtas præſcriptiones quā
to minoris,reſtituatur, & vſq; ad qđ tempus?dic,vt in d.gl.hic,
& in d. auth. quas actiones. & ibi per Doc. in 6.q.& vide circa
prędicta,quod no.gl.in c.auditis.ext.de in integ.reſt.& in c.1.et
2.eo.tit.lib.6.& in c.1.de in integ.reſt.in cle.

§.Si quis. Monaſterium.& oratoriū per epiſcopum ora
tionib.& cruce ibi fixa inchoari debent.& ipſi
fabricatores & eorum hæredes compellendi ſint adimplere.h.
d.facit ad huoc tex.de conſe.diſt.1.c.nemo.

§.Si quis in ſua. Qui in domo, vel ſuburbano præ-
dio eccleſiaſticum miniſterium ce-
lebrari pręſumpſerit, aut alij celebrāti cōſenſerit,ſine clericis,
domum amittit,& eccleſię applicatur,ſed ſi domino rei igno
rante aliquis promiſerit,ipſe debet puniri,& non dominus. h.
d.in gl.ſuper ver.neſciente ibi,ſic,& miſceri,&c.adde,quod di
xi ſup.vt hi,qui obligatas.§.quoniam autem &c.

§.Si quis in nomine. Hr̄ditas, & legata Deo reli-
cta eccleſię illius loci,ī quo
teſtator domicilium habuit, debētur: ſi vero relicta facta ſint
vni ſanctorum,& eiuſdē noīs plures ſint ibi,eccleſiæ pauperio
a ri debētur.[a] Si autem non eſt in ciuitate defuncti noīata eccle
ſia,& ſit in territorio,illi debentur.Sed ſi nec in territorio eſt,
tunc eccleſiæ,in qua teſtator domicilium habuit,debētur.h.d.

ADDITIO.

a Debentur. Adde,quæ no.habentur per Fel in d.c.dilectus,de offi.ord.ad de Geor Tho. conſ. 20 22.incip. præſtantiſſime domine iudex.ad ſi & conſ.125. incip. dubius eſt caſus,de quo quæritur.vol.4.

1 *Executio vltimarum voluntatum pertinet ad epiſcopū, & ad ciuilem iudicē.*
2 *Electio gubernatoris xenodochij ſpectat ad ædificatorem, ſed epiſcopus confirmat. Gubernatio hoſpitalium ſpectat ad epiſcopum.*
3 *Officium executoris, ſeu commiſſarij teſtamenti, non tranſit ad epiſcopum.*
4 *Principalis intra quantum tempus tenetur oratorium, uel eccleſiam complere.*

§.Si quis ædificationē. Si qs oratoriū iuſſerit
ędificari,dēt ītra quin-
que annos cōpleri,ſed xenodochiū intra annū,& hr̄des adim-
plere cogēdi ſunt,& etiā deſignata perſona per teſtatorem,eps
autem loco inutilium perſonarum alium eligere debet.h.d.fa
1 cit ad hūc §.c.nos quidē.ext.de teſt.†No.tex.ibi,& ciuilis iudi-
cis,&c.ꝙ executio vlt.volunt.pertinet ad epiſcopum, & ad ci
uilem iudicem,vt hic,& ad idem.ff.de pe.hær.l.hr̄ditas. in fi.&
l.ſi quis.§.ſi eni.ff.de relig.& facit ad iſtū §.extr.de teſt.c.relatū.
2 & c.pe.† Scdo not.verſi.& ſi quidē,ꝙ ad ædificatorem ſpectat
electio gubernatoris,& ad epm̄ ſpectat cōfirmatio:eſt.n.in epi
ſcopi poteſtate, vtrum poſitum per ædificatorem ꝯfirmare ve
lit,an alium loco ſui ponere: ſpectat.n. hoſpitaliū gubernatio
3 ad epm̄,vt extra,de reli.do.c.4.& 16.q.7.oēs baſilicæ †Itē eſt ar.
iſte text.ſm Iac.de Bel.ꝙ offm̄ commiſſarij non trāſit ad hr̄dē,
cum hic videat.ꝙ loco fideicō.ſeu executoris inutilium alij p
epm̄ ponant,de qua q.dic, vt habes hic per eum. & vide p Dy.
in l alimenta.in prin.ff.de alim.& cib.leg. & in Spe.de inſt.edi.
§ nunc aliqua.ver. ſed quid in muliere.& ver.ſeq. facit tex.cū
gl.in l.antep.ff.de tut.de qua q nor.per gl.in c.vlt. de reſt.libr.5.
4 † Quæro, hic dr̄ intra q̄tum tp̄s hr̄s cogatur complere orato-
rium,vel eccleſiam, ſed quæro,qd in principali,qui oratoriū,
vel eccleſiam cogitur complere. dic, vt ſupr.eod. §. ſi quis au-
tē. ī. quantum tempus cogitur complere, an cogitur.ī tēpus
hic poſitum.dic,vt no.per gl.ext.de conſecr.diſt.1.c.nemo.

1 *Epiſcopus ſuccedit in executorem teſtamenti, vbi in relictis ad pias cauſas, alius non ſit datus executor.*
2 *Hæreditas teſtatoris diſtribuitur per epiſcopum loci, vbi in relictis ad pias cauſas non ſit datus executor, & qualiter. num. 5.*
3 *Donatio facta pauperibus, uel captiuis, quod ualet etiam ſi non ſit aliquis qui acceptet.*
4 *Quilibet poteſt actionem mouere, ut ultimæ uoluntates defunctorum executioni mandentur.*

§.Si quis aūt. Legato, vel hr̄ditate pro redemptione
captiuorū,aut alendis pauperib.dereli-
ctis,pſona a teſtōre deſignata, ſm teſtōris voluntatē oīa adim-
plere dēt.pſona aūt non deſignata, eps, vel œconomus adim-
plere debet,licèt teſtōr,aut donator prohibuerit,ſi uerò pſona
deſignata ſemel,& ſcdo monita adimplere diſtulerit,oī lucro
priuat,& eps,vel ſuperior, ſm teſtōris voluntatem diſtribuere
1 dēt.h.d.†No.ex hoc § ꝙ vbi in relictis ad pias cās non eſt datus
executor p teſtōrem,ſuccedit eps in executorē,aliàs pſertur da
2 tus a teſtatore,vt hic,& l.nulli.C.de epi.& cle.†Scdo no.in ver.
ſinautem pro redemptione, ꝙ vbi per teſtatorē non eſt datus
executor in relictis ad pias cās, tunc hr̄ditas diſtribuat p epm̄
loci,vt hic in ver.nō oīb. qd tene menti. Et ex iſto text.ſumpta
3 eſt decretalis,tua nobis.ext.de teſt.ut ibi no.†Tertio not.hunc
tex.in eo,ꝙ dicit,aut donatio oib.ſm Iac.de Bel.ga iſte tex.opti
me facit,ꝙ ſi aliquis exiſtens in camera donat bona ſua paupe-
rib. vel abſentib.captiuis, valet ēt ſi aliquis nō acceptet, de qua
q.no.C.de ſacro.eccl.l.illud.in fi.p Doc.ibi, & ſic iſte text.facit
4 ꝓ opi.Iac.de Raue.ibi,licèt huoc tex. ibi nō all.†Vlt.no.in fi.&
ibi.omni alij,&c.quod qlibet pōt qōnē mouere, vt vltima de-
functi volūtas circa pias cās executioni mandet,qd tene mēti.
5 Op.ad ſm tñd.huius §.dr̄ hic,ꝙ ubi nō eſt deſignata pſona in
teſtamento,permittitur epiſcopo executio, vt poſſit pauperib.
erogare,prout ei placet.ſed ꝯ,immo debet dare illa bona hoſpi
tali exiſtenti in ciuitate,vel territorio teſtatoris, vt l.ſi quis ad
declinandam.C.de epiſ.& cle.intellige,ꝙ eps pōt prout ei pla-
cet, & c. quando in ciuitate, vel territorio teſtatoris non ſunt
xenodochia,ſeu hoſpitalia,aliàs eſſet,vt in l.ꝯria. ita dicit gloſſ.
hic. ſuper ver,erogare.quam no.licèt epiſcopi de conſuetudi-
ne contrarium ſeruent, quia ſiue in ciuitate ſint loca pia, ſiue
non, ſemper diſtribuunt, prout placet.

1 *Falcidia, quod ceſſet in relictis ad pias cauſas.*
2 *Trebellianica, an ceſſet in relictis ad pias cauſas, quod non.*
3 *Falcidiæ appellatione, quod contineatur Trebellianica.*
4 *Legitima, quod non minuatur ob relicta ad pias cauſas.*

§.Si aūt hæres quę. Falcidia ceſſat ī relictis ad pias
cauſas. & hæres ſoluere recu-
ſans intra ſex menſes ab inſinuatione teſti numerādos,ad vſu-
ras,& fructus tenebit.Itē annale legatum alienari nō pōt,niſi ī
1 prouincia remota fuerit relictū.h.d.† Not.ꝙ in relictis ad pias
cauſas ceſſat Fal.Op.p gl.de l.1. § municipiū. ff.ad l.Falc.glo.po-
nit tres ſol.finaliter tenet,ꝙ ille §.hodie ſit correctus.idē no.in
l.ꝯria & in l.ſi quis ad declinandā §.1.& §.pen. C.de epiſ.& cle.
a & C.ad l.Fal.auth.ſiſr.[a] q̄ ſumitur ex iſto §.† Quærit,vtrum in
2 delictis ad pias cauſas ceſſat Trebellianica? vr̄ qđ nō,qa olim ī
delictis ad pias cauſas nō ceſſabat,vt d.l.1.§. municipium.ff ad l.
Fal ſed hodie eſt correctū in Fal. vt hic, in Treb. verò correctū
hoc non repetitur,ergo &c.vt l.pręcipimus.in fi.C.de appel.&
l.ſancimus.C.de teſt.cum ſimi.in cōtrarium vr̄ text.hic, dū di-
cit

ADDITIO.

a Auth.ſimiliter. Et ibi,vide,quæ ad materiam habentur per Lud Pō.& adde Ang ſing. in l.ſeruus ad l.Fal.in l.non eſt in fin.& in l.qui quadringenta.eo.tit. & d.Alexan. de Imo.poſt Bald in l.cum in.§.ſi mulier,de cond indeb & Paul.de Caſt. in conſ. 432.& no.do.Soc.in conſ.82.incip.in præſenti conſultatione.

3 cit,oī Falcidia vacante ſed certum † eſt ꝙ ap. Falcidiæ contine-
tur Trebellianica, vt ff ad l. Fal. l. pr. & l. Titia. & l. iubemus. C. ad
Tre. ergo, & c. iſtam opi. tenet hic Ia. de Bel. & eā tenet Spec. i ti.
de inſtru. edi. §. compendioſe. ver. ſed cum deductio. eam ēt vr̄
tenere Cy. in auth. ſiſt. C. ad l. Fal. cuius ɔ̄trium vr̄ tenere gl. in c.
1. de teſt. lib. 6. Sed prima opi. vr̄ verior, primo ꝑ tex. iſtum, ſecū
do, q̄a lex dicit, vbicunq; ceſſat Falc. ceſſat & Treb. vt l. Marcel-
a lus.[a] §. ꝙ aūt. ff. ad Treb. † Sed quæro, an debita iure naturæ nul
4 nuantur, ꝑ relicta ad pias cauſas. dic, ꝙ non, gl. eſt in d. auth.
ſiſt, & in d. l. 1 §. municipium. & in d. l. ſi quis ad declinandam.
in prin. & in d. c. 1. de teſt. lib. 6.

ADDITIO.

a Vt l. Marcellus. Et ibi ad materiam hanc vide do. Alex. de Imo. in ver. ſucceſſiue quæ-
ſiuit. hac cum in ſinum concor. per eum ibidem ſignatis. & ibi etiam vide Ang. in ver.
vlt. quia hic tex. dicit & adde Old. in conſi. 147. inci. præſuppoſita conſuetudine. &
Pau. de Ca. in conſi. 14 inci. ſubſtō prædicta & plene no. per dom. Soc. in conſi. 7. in
præſenti conſultatione. in 1 par. & in conſi. 14 in c. diligenter conſiderata. vſque ad
ſi con[illegible] d. parte & in conſi. 116. inci. non poteſt negari. ver. poſtremo. & in d. parte.

§. Interdicimus. Epiſcopi adminiſtratores aliena-
re prohibent̄ res eccleſiæ, t̄pe ſuæ
adminiſtrationis q̄ſitas. fallit ſi alienāt ad pias cās, & poſt eorū
obitū carum rerum proprietas reb. non alienatis ad eccleſiam
peruenire debet: res autem ante epiſcopatum a quocūque, vel
poſt epiſcopatū a coniunctis perſonis acquiſitas, alienare poſ-
ſunt ab inteſtato eis defunctis ſine liĩmo ſucceſſore, ſucceſſio
pertinet ad eccleſiam. h. d. Ex iſto §. ſumitur auth. licentiam. C.
de epiſ. & cle. & circa iſtū §. ꝑ ei⁹ declaratione, vide ꝙ habes 12.
q. 1. c. illi autem. & c. ſeq. & c. duo ſunt genera. & facit, ext. de te-
ſta. c. 1. & c. requiſiuit. & c. cum in officiis, & ibi per Inn. de ſuc.
ab inteſta. c. 1. & 2. & ibi per glo. & vide, ꝙ no. Inn. in c. olim de
priui. & quod no. Doct. in d. auth. licentiam.

§. Iubemus. Hæretici res eccleſiarum ab eccleſia nul-
lo modo recipere poſſunt. Item hæreti-
ci, & Iudæi ſynagogam, & ſpeluncam conſtituere non debent.
Item etiam ab aliis, quàm eccleſiis per emphyteuſim, vel cōdu-
ctionem, poſſeſſiones accipere prohibentur.

1 *Orphanotrophi, an teneantur reddere rationem.*
2 *Orphanotrophus, an ex cauſa alienare poſſit bona hoſpitalis, & an requira-*
tur decretum.

§. Orphanotrophi. Orphanotrophi tutorum,
& curatorum fungūtur of-
ficio, nec ſatiſdare coguntur, adminiſtrationem autem accipe
re debent ſub præſentia publicarum perſonarū, & ex cauſa ne-
ceſſaria res alienare poſſunt, ſed rationem reddere non cogun
tur. Item eadem priuilegia conceduntur eccleſiæ ſanctæ Ma-
riæ, & aliis oratoriis ſub eius gubernatione conſtitutis, quę ha
1 bet maior eccleſia Conſtantinop. h. d. † Opp. & vr̄ ꝙ orphano-
trophi teneantur reddere rōnē, vt ɔ̄. de ſan. epiſ. § œconomus.
duæ ſol. ſunt in gl. ꝙ iſte §. & l. orphan. C. de epiſ. & cle. ſint cor
rectæ & hāc ſol. tenet gl. in d. l. orphanotrophos. Secunda ſol.
eſt, ꝙ ibi loquitur in aliis gubernatorib. & hāc tenet Ia. de Bel.
Pet. vero de Bel. dicit aſt. Aut q̄rimus vtrum teneatur reddere
rationē ipſi hoſpitali. & dic, ꝙ ſic. ita loquitur d. §. œconomus,
aut alteri, & dic ꝙ non. & ita tenet in d. l. orphanotrophos. in
2 1. q. † Quęro hic dr̄, ꝙ orphanotrophus poteſt ex cauſa aliena
re bona orphanotrophi, nunquid in tali alienatione requira-
tur decretum. dic, vt notatur in d. l. orphanotrophos in 4. q.

Vt fratrum filij ſuccedant pariter. Rub.

1 *Filij fratrum, an admittantur ad hæreditatem vnà cum aſcendentibus, non*
extantibus fratribus.

Noſtras. Fratres, & fratrum filii ex vtroq; parēte
ɔiuncti cū aſcendentib. defuncti ad ſuc
ceſſionē vocant̄, antiqua l. ceſſante, & inſinuatio do-
nationis ꝑꝑ nup. omiſſa, mulieri nō ꝑiudicat, viro āt
nocet. itē illi qui a ſecundis nupt. abſtinent proprietatis por-
tionē in numero liberorū ꝑcipiūt. Itē pęnę diſſoluentiū m̄ri-
moniū ſine cā. pariter locū hn̄t tā in viro quā ī vxore. h. d. Per
Iſtud p̄cipiū corrigit, §. ſi igit̄ defunctis. Inſti. de hęr. q̄ ab īteſt.
1 † Sed q̄ro, hic loq̄tur, q̄n filii vocant̄ vnà cū fratrib. defuncti, &
cū aſcēdētib. eius. Sed q̄ro, pone, ꝙ ſupſint filii fratris tm̄, & ēt
aſcendentes nō tn̄ ſuperſunt fratres defuncti, an filii fratris ad-
mittātur ad hr̄ditatē fratris, cum aſcendentib. dicit Ia. de Bel.
q̄d ſic, cū ſit eadem rō, pro hoc etiam facit rub. huius conſtit.

1 *Donatio ob cauſam non inſinuatur.*

§. Illud quoque Iſtum § declara, vt dixi ɔ̄. vt ſpon.
lar. in princip. & in §. hoc quoque.
1 Vltimo no. gl. hic ſuper. verſi. actionem, ex qua habes, † quod
donatio, quæ non eſt ſimplex, ſed potius ob cauſam, inſinua-
tione non eget. idem no. in l. ſi. in prin. C. de iureiu. dixi ſup. vt
ſpon. largi. in princip.

§. Quia verò Iſtum §. declara, vt plenè habuiſtis, ſup.
de non elig. ſecun. nub. §. proſpeximus.

De reſtitutione fideicommiſsi. Rub.

1 *Prohibitio alienationis facta filijs, an extendatur ad nepotes.*
2 *Prohibitio alienationis facta, ut perpetuo res permaneat in familia, & non*
exeat de nomine teſtatoris, non extenditur ultra quartum gradum.
3 *Alienatio ſi prohibita eſt liberis, uel hęredibus, quia voluit ad ſuos deſcenden*
tes perpetuo permanere, quod talis prohibitio extendatur ultra quartum
gradum.
4 *Res prohibita alienari, quod alienari poteſt per vltimum de familia, in quem*
peruenerunt bona.
5 *Legatum factum in teſtamento, quando adimi poſſit in codicillis, licet in teſta*
mento non ſint confirmati.
6 *Codicilli hodie ſemper ſunt confirmati, ſiue præcedant, ſiue ſequantur.*

Tanta Reſtitutio fideicōmiſſi fieri debet ɔdi-
ne exīte, & ꝑhibitio alienationis facta fi-
lijs propriis eorum nominib. demonſtratis, nō extē-
ditur vltra filios, prohibitio autē alienationis facta,
vt in perpetuum res remaneant, & nunquā de noīe defuncti
egrediant̄ vltra quartam gn̄ationem non extenditur, & fami
liæ app. nurus continetur. Item vltimus de familia ſuperſtes
ad eū ꝑuenientes, in quamcunque perſonam alienare poteſt,
his obtinētib. in omnibus caſib. & perſonis, h. d. & hæc ɔſtitu-
1 tio ſcd̄m gl. non legitur. † No in §. nos igitur. ſecundum gl ꝙ pro
hibitio alienationis facta filiis, vltra filium non extenditur, &
ſic non extenditur ad nepotes, ſed hoc intelligit Iac. de Bel. q̄n
ſunt expreſſa propria nomina filiorum, quib. eſt facta prohibi-
tio, aliàs eſſet ſecus, & ita in teſt. de quo fuit facta hic mentio,
fuit facta expreſſio ꝑpriorum noium filiorū, ut patet ɔ̄. eo. in
prin. de hoc tn̄ an ꝑhibitio alienationis facta filiis extendat̄ ad
nepotes, no. ꝑ Dy. in l. filiusf. §. diui. de leg. 1. vbi hanc gl. alleg. &
2 ꝑ Doc. in l. volūtas. C. de fideicō. in vlt. q. † Secundo no. ꝙ pro
hibitio alienationis facta, vt perpetuo res permaneāt in fami-
lia, & non exeant de nomine teſtatoris, nō extendit̄ vltra quar-
a tam gn̄ationem,[a] vt hic, & in ver. codicillum. & ver. ſeq. † Sed
3 quæro, quid ſi teſtator prohibuit liberos, vel hæredes alienare,
volens ſuas res ad ſuos deſcendentes perpetuo peruenire, an
iſta ꝑhibitio extendat̄ vltra quartam gn̄ationē. Iac. de Bel. dicit
quod ſic, ēt in infinitū, vt C. de ſuis. & leg. l. fi. ɔ̄. de hær. ab inteſt.
§. 1. Sed aliud eſt in nomine familiæ, vt hoc § nos igitur. ver. co
4 dicillum. & ver. ſeq. † Tertio no. ꝙ vltimo de familia ſuperſti-
b te, ille pōt res ad eum peruenientes libere alienare,[b] vt hic, in §.
ſancimus igitur, circa fi. ad idē facit l. cū pr̄. §. libertis. ff. de leg.
2. l. quoties. C. de fideicom. & ibi no. & circa iſtam m̄am prohi
bitionis alienationis, vide l. filiusfa. §. diui. ibi, Iulius Agrippa,
& ibi plenius per Dy. de leg. 2. & per Doct. in l. ea. C. de condi.
ob cām. & in l. vlt. C. de reb. ali. non alien. & uide quod no. in l.
voluntas. & in l quoties. C. de fideicom. & vide, quod no. Inn.
5 in c. Raynaldus. ext. de teſta. † Vltimo gl in §. manifeſtum. indu
cit hunc tex. pro caſu pro opin. lo. ꝙ in codicillis pōt adimi le-
gatum in teſtō relictum, licet codicilli non ſint in teſto ɔfirma
ti, quod dic, ut in gl. hic, & ꝑ glo. Dy. in l. hæredes. §. ſi quis poſt.
6 ff. de teſta. per gl. in l. hæreditatem C. de cod. † Sed aduerte ad id,
ꝙ dicit gl. de codicillis: aut ſunt in teſtamento confirmati, aut
non: quia hodie ſemper videntur teſtamento confirmati, ſiue
teſtamentum præcedat codicillos, ſiue ſequatur, vt Inſtit. de co
dic. §. non tantum. & no. C. de codic. l. ſiue in initio. ff. de iure
codic. l. ante tabulas. non habetis hic alia.

ADDITIONES.

a Generationem. Adde do. Ale. de Imo. in l. qui Romæ § cohæredes. de ver. obli. & in
conſi. 56 inci. conſiderata uerba teſtamenti & omnino per eum in conſi. 23. 3. par-
te. adde omnino Betta de Firmo, in ſuo aureo repertorio, in ver. alienare prohibi-
tus ver. 16
b Alienare. Sed quid de eo, qui requiſiuit illos de familia, & illi emere noluerunt, an
tunc prohibitus extra familiam alienare, non obſtante prohibitione, alienare pote-
rit uide do. Soc. in conſi. 27 inci. quoniam in præſenti conſultatione uer. 2. fortius,
circa fi. in 2. parte.

Vt nulli iudicum liceat habere, &c. Rub:

1 *Mala conſuetudo longo tempore non firmatur, & an longiſſimo, remiſſiue.*

Qvęcunque. Regulariter nulli liceat loci ſer-
uatores, uel ſimiles ꝑ prouincias
mittere. fallit tñ diuina iuſſio ex cā emanauerit, ex
cauſis inſertis hic, noībus loci ſeruatoris ēt his caſib.
ceſſantib. ſed noīe iudicis vtente p̄ſide ꝑuinciæ cū ſuis officia-
lib. ſibi oīno auxilium præſtante, omni ɔſuetudine ſublata. Iu-
dices autem neceſſitate imminente prouinciā debent ſuis ex-
penſis circuire, pęna ɔ̄tacientib. imminente. Item a iudicib ꝑ-
uinciarū cautela exigit̄, uel pro exacta hr̄ pro ſoluēdis pecuniis
exactionū publicarū, niſi ſpāles iudices ad hoc fuerint deſtina
1 ti. h. d. vſque ad §. & hoc peruenit. † No. tex. ibi male. n. adinuen
ta, ꝙ mala conſuetudo longo longo tempore non firmat̄. con
cor. ſunt in gloſ. Sed quęro quid de tempore longiſſimo. circa
hoc vide ꝙ no. glo. in l. domini prędiorum. C. de agric. & cēſi.
lib. 11. & uide quod tangit glo. de alie. feu. c. voico.

Probi-

1 *Prohibēs aliquem teſtari, condemnatur parti, quæ ex hoc læditur in duplum.*
2 *Iudices coguntur recipere appellationes ab eorū ſententijs litime interpoſitas.*
Iudex tenetur dare apoſtolos.
3 *Appellatio remanet deſerta, ſi pars non petijt, nec iudex dedit apoſtolos.*
4 *Apoſtoli cuius expenſis dentur, remiſsiue.*

§. Et hoc. Nullus occaſione lucrorū, iniqtates & iniuſti
tias facere dēt, pœna ɔfaciētib. imminēte. Item
iudices ordinarij, ac ēt delegati ēt ſi ſunt delegati a principe,
applones ſuſcipere debēt, qb. pēdētib. nihil dēt innouari. h.d.
1 vſq; ad §. qm uero. † No. ex hoc tex. ꝙ ſi iudex ꝓhibet aliqnē te-
ſtari, ɔdemnatur parti, q̄ ex hoc læditur in duplum, & idē eſſet
in alio ꝓhibente. qd̄ dic, vt in gl. & habuiſtis in §. ſi coniunctus,
2 hic allegato. & no. in l. a. C. ſi quis ali. teſt. ꝓh. † No. 2. ꝙ iudices
cogunt̄ ap. recipere ab eorū ſnījs litime interpoſitas. ꝙ dic, vt in
gl. & habuiſtis tex. & gl. s̄. de iud. §. nr̄os, colla. 6. debēt ēt iudices
apoſtolos dare, ēt parte nō petēte, vt l. eos. §. apoſtolos. C. de ap-
3 pel. † Sed hic q̄ro, pone ꝙ pars non petiit, nec iudex dedit apo
ſtolos, quid fiet? certe appellatio hr̄ pro deſerta, vt C. de app.
l. qm non nulli. in fi. ſed ſi pars petiit intra tp̄s debitū & iudex
nō dedit ad hoc, vt appellatio non habeat̄ pro deſerta, dēt ap-
pellans hoc ꝓteſtari intra tp̄s. l. cuius. in fi. ff. de appel. rec. quæ ꝓ
teſtatio, ſeu cōteſtatio ſi fuerit deſerta, vr̄ appellatio deſerta. ita
4 habes in tex. & gl. ff. de lib. dimiſ. l. vna. §. 1. † Cuius autē expen-
ſis debent dari apoſtoli, dic vt no. gl. de app. cap. 1. in clementi.

1 *Poteſtas non poteſt punire totam contratam, pro uno delinquente.*

§. Quoniā. Iudices debent ſm l. delinquentes punire,
non alios ꝓ alijs comprehendere, nec dā-
na inferre, nec pignorationes, ſeu repreſalias facere, nec delicta
vendere, pœna contrafacientib. imminente. h. d. vſque ad §. ſi
1 verò quis. † No. hunc tex. ſecundum gl. contra poteſtatē, qui pu
nit totam contratam pro aliquo delinquente, circa quam gl.
aliqua dicam. C. de exa. & execu. l. nullam. lib. 10.

1 *Punitio delicti ſi fiat, delinquens ad locum delicti remittendus eſt.*
2 *Iudex loci vbi criminoſus degit, an teneatur remittere ad mandata iudicis lo-*
ci, ubi deliquit.
3 *Verbum imperat, neceſſitatem importat.*
4 *Iudex, a quo petitur remiſſio delinquentis, an teneatur remittere ſine cauſa*
cognitione, ubi quod ſic.
5 *Remiſſio, an habeat locum in contractibus, quod ſic, ſi fuiſſet renunciatum pri*
uilegio fori, alias non.
6 *Iudex territorij Aſſiſij, an poſſit petere malefactorem captum in eius terri-*
torio.
7 *Delinquens in territorio captus, ſi confeſſus eſt etiam plura crimina extra ter*
ritorium commiſiſſe, an poterit etiam pro illis condemnari.

§. Si verò quis. Criminoſus edictis legitimis ē vocā
dus, & eo latitāte, iudex litime ꝓcede
re dēt. eo uerò in alia ꝓuincia degente capiendus eſt, & ad locū
delicti trāſmittēdus, vt ibi ſuppliciū patiat̄, pœna ɔfacientib. im
minēte. h.d. & ex hoc §. ſumit̄ auth. ſi uero criminis. C. de adul.
1 † Not. ex hoc §. ꝙ vt delicta ſint punita, delinquēs eſt remitten-
dus ad locū delicti, vt hic. & d. auth. ſi uerò criminis. Ad idē l.
2 ſi cui. §. vlt. de acc. ext. de rap. c. 1. & qd̄ ibi no. p gl. & Io. no. † Sed
circa hoc q̄ro, an iudex loci vbi criminoſus degit cogat̄ remit
tere ad mādata iudicis loci, vbi deliquit. & vr̄, ꝙ nō cogat, ſed
poſſit remittere ex vrbanitate, vt no. gl. ff. de acc. l. ſi cui §. fi. Sed
Doct. nr̄i tenent ɔtriū, videlicet, iudex loci ubi criminoſus de-
git, tenet̄ de neceſſitate remittere p hūc tex. ibi, iubemus ꝓuin
ciæ illius iudicē. quod uerbum iubemus, eſt verbum neceſſita-
tis. ut ff. qd̄ iuſſu l. 1 & 2. Nec obſt. ꝙ par in parem nō habet im-
perium, vt ff. de arb. l. nam & magiſtratus, qa in hoc iudex loci
delicti eſt maior, quam ſit iudex loci, vbi delinquens degit, ita
Doct. no. in auth. qua in ꝓuincia. in 4. q. C. vbi de cri. agi oport.
3 Præterea hic in uer. † ſi uerò qui publicā, eſt uerbum imperat,
p̄ quod vr̄. ꝙ iudex loci delicti poſſit imperare iudici loci. vbi
delinquēs degit & uerbum, imperat, neceſſitatē importat, 14.
q. 1. ꝙ p̄cipitur Præterea hic iudex negligens remittere, punit̄,
4 ergo apparet, ꝙ remittere tenetur. † Secundo quæro, nunqd iu
dex loci, vbi delinquens degit, teneat̄ remittere ſine cauſæ co-
gnitione, vel an poterit de crīe cognoſcere? & vr̄ ꝙ ſic, vt hic
dum dicit, ſupplicijs ſubijciēdū & ſic innuit, ꝙ iudex remittēs
de crimine cognouerit, ad idē ff. de cu. & exhi. re. l. diuus. Doc
nr̄i tenent contra, & dn̄t ꝙ ſine cauſæ cognitione remittere de
bet pro hoc inducunt pro caſu, ſi bene intelligatur, l. ſi cui §. fi.
ff. de acc. ita no. in d. auth. qua in ꝓuincia, in 4. q. & de his duab.
q. vide, qd̄ not Doct. in l. properandum § ſin autem reus, in 7. &
8. q. C. de iud. & eſt de his duab. qō. gl. ord. de re iudic. in clem.
5 paſtoralis, & ibi plene no. † Quærit gl. hic ſup uer. comprehēde
re, nunquid in ɔtibus ſit locus remiſſioni & ponit op. in d.
auth. ſi uerò criminis, & no. plene p gl. in l. abſens. ff. de iud. ext.
a de foro compe. c. licēt. a & per Inn. in c. delicti. eo. tit. & plene p
Cy. in d. auth. qua in prouincia in 5. q. latiſſime Guil. de Cug.
ff. de eo. quod cer. lo. l. 1. & C. vbi quis decu. vel cohar. l. 2. ſed ho
die de hac q eſt caſus, ext. de foro cōpe. c. Romana §. contrahē-
tes, lib. 6. quod forte locum habet, niſi renunciatū ſit fori priui
6 legio, vt no. in l. 1. ff. ſi quis in ius voc. non ie. † Sed circa prædi-
cta quæro de vno, pone ꝙ iudex huius ciuitatis cœpit malefa-
ctorem in territorio ciuitatis Aſſiſij, an iudex ciuitatis Aſſiſij,
poterit dictum malefactorē petere dicēs, ꝙ eſt captus in eius
7 territorio? vide ext. de fo. compe. c. ex parte. el 1. † Quærit Iac.
de Bel. aliquis accuſatus eſt in ciuitate de crimine, confeſſus eſt
plura crimina commiſiſſe extra territorium illius iudicis, an
erit puniēdus de illis maleficijs extra territorium commiſsis,
de quib. accuſatus non eſt. Iac. de Bel. vr̄ inclinare ad iſtam ſen-
tentiam, ꝙ delicta cōmiſſa extra territorium aggrauāt delictū
hic commiſſum, de qua no. per Dy. in l. ſi cui. §. fi. ff. de accuſ.

ADDITIO.

a Cap. licēt. Et ibi latiſſime, & no. vide Fel. in prin. in ver. ex dictis do. cum plu. ſeq. vbi ple
ne an & quando in criminalibus, & an & quando in ciuilibus remiſſio procedat,
& quando non. Adde Lanfr. de Aria in c. quoniam contra falſam. § interlocutoria,
& appel num 17 & quod ibi poſui in addi. ad ipſum in ver. in quibus caſibus fiat re-
miſſio, ext. de proba.

1 *Iuſſio facta iudici, an expiret morte iudicis. & nu. 4.*
2 *Præceptum factum contra publicam vtilitatem non valet, niſi ſecunda iuſſio*
emanauerit.
3 *Præceptum iudicis debet exequi, licèt antequàm exequatur, iudex remoue-*
tur de officio, & nu. 5.
6 *Succeſſor in dignitate, an teneatur ad debita prædeceſſoris.*

§. Et hoc verò Iudex alterius iudicis ſucceſſor iuſ-
ſionē p̄deceſſori ſuo factā adimple-
re dēt, niſi ſit ɔ ius, vel publicā vtilitatem, quia tunc ēt ſecunda
1 expectatur. h.d. † No. ex hoc §. ꝙ morte eius, cui iuſſio facta eſt,
2 iuſſio non expirat. † Secundo no. ꝙ p̄ceptum factum ɔ publi-
cam vtilitatē nō valet, niſi ſecunda iuſſio emanauerit, vt hic in
tex. & habuiſtis s̄. de man. prin. §. deinde competēs, no. in l. vlt.
3 C. ſi ɔ ius, vel uti. pub. s̄. vt deter. ſit nu. cle. §. hoc quidem. † Ter-
tio no ꝙ ēt iudicis p̄ceptum dēt impleri, licèt præcipiens, vel
ille cui præcipitur, remoueatur de officio, anteq̄ iſtud præce-
4 ptum inſinuetur. † Opp. & vr̄ ꝙ iſta iuſſio, ſeu præceptū extin-
guatur morte eius cui facta eſt, vel eius officio finito, nam mā
datum morte mandatarij extinguitur, vt l. inter cauſas. §. mor-
te. ff. man. hic non perſonæ, ſed officio fuit facta iuſſio, vel de-
legatio, vt in gl. ſuper ver. reſcriptum, circa quam gl. vide c. qm
Abbas. ext. de off. deleg. & ſimilem glo. habes in l. & qa, ff. de iur.
om. iud. & ff de reg. iu. l. inde Neratius, & in l. tale pactum. §. vl-
tra. ff de pac. & ibi per Guil ɔ hanc gl. vide, ꝙ no. doc. in l. id, qd̄
pauperibus. C. de epi. & cle. & ꝙ no. per gl. Ioan. And. in c. fi. de
5 teſt. lib. 6. † Secundo opp. ad verſi. ſi vero præcepto, hic dicitur,
ꝙ morte præcipientis præceptum non finitur. ɔ, qa morte de-
legantis, finitur iuriſdictio, vt d. l. & quia. gl. hic ponit tres ſolu
tiones & primam ſolutionem hic poſitam, vr̄ tenere gl. 14. q.
1. præcipit. & Spec. in tit. de iud. dele § reſtat. ver. item mortuo.
Vltimo hic Iac de Bel. ponit vnā qōnem, quam diſputauit in
6 ciuitate Peruſii, quæ talis eſt. † Quidam habens dignitatem ex
electione, vel ſucceſſione obuenientem, accepit mutuū a mer-
catore, alter poſtea ſucceſſit in locū eius in eadem dignitate,
modo quæritur, an ſucceſſor compelli debeat ad ſoluendum
debitū prædeceſſoris, & quo iure. de qua q. dic vt hic per eum.

1 *Creditor, qui filios debitoris retinet pro debito, cadit ipſo iure a debito.*
2 *Diſpoſitioni huius §. renunciari non poteſt.*
3 *Filij, an poſſint dari pro hoſtagijs, & obſidibus remiſſiue.*

§. Quia verò † Creditor, qui filios debitoris præſum
pſerit pro debito retinere, a debito ca-
dit, & tantundem dabit eis, aut parentib. eorum, & corporalib.
pœnis afficietur. h.d. ex iſto §. ſumitur auth. immo. C. de act. &
obl. Quæro, vtrum cadat a debito ipſo iure, vel per ſnīam. cre-
2 do, ꝙ ipſo iure, vt no. in d. auth. immo. † Quæro, an huic l. poſſit
renunciari. gl. quæ eſt in d. auth. immo, dt ꝙ nō, de quo dic, vt
no. Spe. de renun. & concluſione. §. 1. verſi. item eſt beneficium.
3 † Sed quæro, an filij poſſint dari pro hoſtagijs, & obſidib. de
quo dic, vt no. gl. in l. 2. C. de patri. qui. fil. diſt.

1 *Conſenſus vxoris multiplicatus, in obligationibus viri, quòd ſibi præiudicet.*
2 *Contractus cum viro, & vxore ſimul celebratus, valet ſi eſt in vtilitatem*
vxoris celebratus.
3 *Diſpoſitioni huius §. an renunciari poſſit.*

§. Et illud. Vxor ſi crediti inſtr̄o ɔſentiat proprio viro
in dānum ſuum. vel ſuā ſubſtātiā. aut ſeipſā
ꝓ eo obliget, ipſo iure non tenet̄, niſi maniſeſte appareat pecu
1 niam in ipſius vtilitatem fore conuerſam. h.d. † Op & vr̄ ꝙ ſi
mulier conſenſit viro ſuo multoties. quod teneatur, vt s̄. vt im
mobi. ante nupt. don. §. 1. veritas eſt, ꝙ hic loquit̄, qn̄ ꝓ marito
interceſſit, licèt Pla. dicat ɔ. & circa hoc vide quod no. Doct. in
2 auth. ſi qua mulier. C. ad Velleia. quæ ſumit̄ ex iſto §. † Quærit
Iac. de Bel. an vxor cum viro poſſit in eodem inſtr̄o ſe obliga-
re. & hr̄ dic, qd ſi certum eſt ɔtum celebrari in propriam vtili
3 tatem mulieris, valet, vt hoc §. in prin. an † autē huic legi poſ-
ſit renunciari. dic quod non, vt no. in d. auth. ſi qua mulier.

1 *Mulieres bonæ conditionis, & famæ, non carcerantur.*
2 *Crimina grauiſſima quando ...antur, remittit ad gl.*

§. Neceſ-

§. Neceſſarium. Mulier in cauſis ciuilib. nō debet in carcerem includi, in crimina
lib. verò committenda eſt fideiuſſoriæ, aut iuratoriæ cautio-
1 ni, vel debet tradi mulierib. cuſtodienda. h. d. † Quæro, de quib.
mulieribus loquit. dic de mulieribus bonæ conditionis ſecus in
2 meretricib. ita no. Doc. in auth. ſed nouo iure C. de cuſt. reo.
3 quam auth. ſiēnt qdā ſuper l. 1. C. de diuer. iu. † Quæro, dicitur
hic, ſi vero grauiſſimum, & c. quæ dicantur iſta crimina vide
quod no gl. l. auxilium. § in delictis. ff. de mino. l. liber homo. ff.
ad l. Aquil. de reg. iu. l. ad ea. 23. q. 7. c. quemadmodum.

ADDITIO.

a Secus in meretricibus. At hoc forte eſt verum, niſi eſſet tam mulier, etiam meretrix [illegible]

1 Pœna ſtatuta per leges antiquas in adultero maſculo, remanet firma.
2 Mulier damnata de adulterio, quando mitti debeat in monaſterium.
3 Filij adulteræ, ea monaſterium ingrediente, an habeant legitimam.
4 Aſcendentes mulieris adulteræ monaſterium ingredientis abſque filijs, an aliquid habeant de bonis eius.
Monaſterium habetur loco filij.
5 Monaſterium, an excludat parentes ingredientium ab omni ſucceſſione.
6 Adultera poſita in monaſterium, an poſt biennium efficiatur monacha.
7 Maritus an lucretur dotem vxoris adulteræ eo ipſo, quod adulterium cōmittit.
8 Monaſterium omnem maculam detergit.
9 Vir, an poſſit ipſe reconciliare vxorē adulteram in monaſterio poſitā ea inuita.

§. Si quando. In crimine adulterij maſculus pœna legitima puniendus eſt, mulier verò in
1 monaſteriū mittetur. h. d. † No. in hoc §. quod pœna capitis olim
ſtatuta cōtra adulterium committentes per iura C. remanet firma
in maſculo, vt hic, ſed in fœmina corrigitur, vt J. in §. adulterā.
2 † Op. & vr. quod mulier de adulterio dānata in monaſteriū mitti
non debeat, quia alteri corpori quis ad pœnam dari non pōt,
vt in glo. hic, & in cōtrio in ea alleg. & C. de adul. auth. ſed nouo
3 iure. & C. de decu. l. ne quis. lib. x. † Item op. ad ver. & ſi qdem.
& vr. quod filij hēāt tm̄ legitimā, vt J. de ſan. Epi. §. ſi qua mulier, gl.
hic ſuper ver. duas partes, & in auth. ſed hodie. C. de adult. ponit duas opi. Doct. ibi approbant illā quod ibi loquitur qn̄ mulier
ſponte ingreditur mon. & hanc ſol. tenet Iac. de Bel. & gl. J. de
4 mona. §. illud quoq;. † Item opp. ad ver. ſi verò deſcendentes.
vr. quod vbi ſunt aſcendentes, quod eccleſia, ſeu monaſteriū totū hēr,
& nihil hēant aſcendentes: nā eccleſia loco filij hētur, vt S. de
a ſanc. Epiſ. §. ſed hoc præſenti. a ita hēs ex gl. ſuper ver. vncias, qđ
5 an ſit verū no. in d. §. ſed hoc præſenti. † Secundo habes, quod monaſterium excludit parentes ingredientium ab omni ſucceſſione, quod an ſit verum no. per gl. & Doc. in auth. ſi qua mulier. C. de ſacroſan. eccl. dicam J. de ſanct. Epiſc. §. ſi qua mulier.
6 † Item circa tertiam ſol. d. gl. ſuper ver. vncias, quam reprobat
Iac. de Bel. videlicet, an poſt biennium efficiatur monacha iſta
7 mulier, vide quod no. gl. extra. de cōuer. coniug. c. gaudemus. † Itē
opp. & vr. quod maritus eo tpe, quo mulier adulteriū cōmiſit, dotem lucretur, ſine aliquo pacto. vt S. vt lic. ma. & auix. §. qa vero plurimas, & C. de repu. l. cōſenſu. §. vir quoque. glo. hic ſuper
ver. ſeruātur. ponit tres ſol. quas etiam ponit in d. auth. ſed hodie. C. de adul. d. Iac. de Bel. inhærendo ſecundæ opin. hic poſitæ, dicit ſic, aut de adulterio eſt actū criminaliter ad pœnā huius l. & vir vxorem damnatam de adulterio pōt intra bienniū
recipere, & tunc vxor fingitur nō peccaſſe, & nuptiæ nō lædūtur. & pacta dotalia ſuis tpib. obſeruant, vt hoc §. in d. ver. adulterā, in prin. Aut vir vxorē intra bienniū recipere recuſanit,
vt mulier in mona. permaneat, tūc vir eo caſu ex adulterio dotē nō lucrat, ſed ex pacto, vt hoc §. in fi. & eſt rō: qa pœna mitigatur ex Principis. & legis clementia, & ēt ex pietate, & eo qa
8 in monaſterio ipſa eſt, vt de peccatis pn̄iam agat. † & qa monaſterium oēm maculā detergit, vt S. de mon. in princ. Aut eſt ciuiliter actū, & tunc ſi ex adulterio eſt miſſa in monaſterium,
vir non poſſet agere ciuiliter, vt dotem lucretur, ſed Doct. nr̄i
ſequentes illam ſol. gl. aut eſt actum ciuiliter, aut criminaliter,
dn̄t, poſſe agi ciuiliter, vt ipſi no. in d. auth. ſed hodie in 4. opp.
& vide, quod no. glo. C. de repu. in d. l. conſenſu. § vir quoque, & p
9 Azo. in ſum. illius tit. in fi. † Vltimo qa in d. ver. adulterā. dr̄, quod
vir pōt ſibi reconciliare vxorem de adulterio dānatā, & in monaſterium miſſam, quæro nunquid poſſit eam reconciliare
inuitā. gl. tenet, quod ſic. Ita no. extra, de diuor. c. ex literis, in vlt. gl.

ADDITIO

a § ſed hoc præſenti. Et ibi ad hoc vide quæ dixi in apoſt.

1 Caſus, in quo vſusfructus bonorum filij, patri non acquiritur.
2 Maritus, quando poſſit ſibi vxorem adulteram etiam poſitam in monaſterio (reconciliare.

§. Quia verò. Matrimonio ſine cauſa, diuortio, aut cōſēſu ſoluto, delinquētes in mon. mittēdi ſunt pœna lītima eis imminente. ac ēt eorū miniſtris, recōciliato āt mr̄imonio cōſenſu vtriuſque priuſq in mona. mittatur pœna remittit: ſed altero recuſante ille ſolus pœna lītima
1 punitur. h. d. † No. in ver. viro nihilominus. caſum, in quo vſusfructus bonorum filij, patri nō quęritur, de quo plene habuiſtis S. vt li. ma. & auię. §. 1. i. ū. † Op. i ver. ſi verò hi, q mr̄imoniū,
2 hic innuit, quod poſtq ſunt in mon. reconciliatio locū nō habet.
Contra S. eo. §. proximè pcedēti, ver. adulterā. in prin. Sol. maritus q non peccauit, pōt ſibi reconciliare vxorē, ēt poſtq vxor
miſſa eſt in monaſt. tm̄ hoc faciat intra biēnium, vt ibi. ſed maritus, q peccauit non pōt ſibi recōciliare vxorē poſtq eſt miſſa
in monaſt. vt hic, rō qa poſt pœnā a lege impoſitā non pōt pœnitere, vt l. q ea mēte, ff. de furtis. Vltimo vide gl. ſuper uer. conſenſerit, qa inquantum dicit idem in collateralib. intelligas nō
in caſu huius l. ſed in caſu l. ſi qs. § teſtandi, alleg. in ea, collaterales nullo modo admittunt. ſed tantū aſcendentes, ut hic vides.

1 Præſumptio, de qua in hoc §. eſt iuris, & de iure.
2 Abſolutus de adulterio ſi reperitur conuerſari cum adultera, an condemnari poſſit iterum.

§. Si quis uerò. Accuſatus de adulterio, & abſolutus, ſi poſtea cum eadem muliere turpiter conuerſari inueniat, uel inter eos matrimonium eſſet ſecutum, matrimonium non valet, pœna ei & mulieri imminente,
1 nulla alia pbatione exquiſita. h. d. † Quęro nunquid id, quod hic dicitur ſit præſumptio iuris, & de iure? d. Ia. de Bel. quod ſic, pro quo
vide quod no. gl. in l. abſentem. ff. de pœ. & quod no. Doc. in auth.
ſi quis ei. C. de adul. quæ ſumitur ex §. hic quoque. S. vt lic. ma.
& auix. dicit etiam hic Iac. quod in caſu huius §. non erit licitum appellare a ſententia, vt colligitur ex hoc tex. & arg. l. vnicæ, §. ſin autem. C. de rap. virg. † Vltimo in caſu iſtius § quæro,
2 an condemnabitur de adulterio, poſito quod non probetur deprę
uaricatione cum fuerit abſolutus a iudice? dic quod ſic, vt no.
gl. C. de adul. l. ſi qui adulteri.

1 Manus eſt membrum.
2 Membrum ſi debet abſcindi alicui, manus amputatur.
3 Fures qualiter puniantur.
4 Publicus latro eſt ille, qui furari conſueuit.
Latro dicitur ille, qui per viam furatur.
5 Bona damnati quando debeant fiſco applicari.

§. Quia verò. Pœnæ corporales, & pecuniariæ minuūtur certo mō, præterq in crīe læſæ ma-
1 ieſta. h. d. † No. ex hoc §. in uer. ſi uero cītr, quod manus eſt mem-
a brum, a vt in auth. ſed nouo iure. C. de ſeru. fug. q ſumit ex iſto
2 §. & no. Inſti. de iniu. §. pœna. & ibi dī de pede. † Quærit glo. dicit
hic, quod ubi crimē membri abſciſſionem requirit, vna ſola manus dēt amputari. Sed q̄ro, de qua manu intelligit. dic, ut in gl.
hic, quā tenet hic Ia. de Bel. & gl. & Doct. in auth. ſed nouo iu-
3 re Quæro hic dr̄, qđ pro furto non dēt mēbrū abſcindi. † Quæ
b ro qualiter fures debent puniri. b de hoc habemus plura iura,
nam de iure antiquo imponebatur pro furto pœna extraordinaria, vt l. vlt. ff. de fur. niſi eſſet publicus, uel famoſus latro, qui
4 furcis ſuſpendit, vt l. capitalium. §. famoſos, de pœ. † Aduerte,
quia gl. dnt quod publicus latro eſt ille, qui cōſueuit furari, vt in d.
auth. ſed nouo iure. & ita obſeruat. tn̄ de iure nō bn̄ dicit. quia
§. famoſos. loquit in publico latrone: ſed ille qui cōſueuit furari, eſt publicus fur, quia latro eſt ille. qui per uiam, &c. vt hic in
ver. eos vero, & i d. auth. ſed nouo iure. poſtea ſupuenit ius Authenticorum. de quo loquit hic poſtea ſupuenit cōſtitutio de
pace te. §. ſi quis quinq; ſolidos, ubi dicit, quod ille qui furat illud,
quod ualet quinque ſolidos, dēt ſuſpendi, ſi minus, nō debet ſuſpēdi. poſtea ſupuenit cōſtō alia de pace iur. fit. In § ſi quis verò au-
5 ſu temerario, in fi. ibi, iniuria, ſeu furtū, & dic vt in gl. ibi. † Venio ad §. ut autem, & op. quod bona damnati debent fiſco applicari, ut S. de inceſt. nup. § 1. gl. ponit hic tres ſolu. tene opin. alleg.
quam ēt ponit glo. in auth. bona damnatorum. C. de ho. dam.
quæ ſumitur ex iſto §. & eam tenet gl. in contrario, quæ opin.
eſt uera, licēt Pet. in d. auth. uideatur ſentire aliter.

ADDITIONES.

a Eſt membrum Adde d. Ale. de Imo. in l. 1. ff. de pub. iud. [illegible] vide Bart. & Io. de Imo. & Ang. hic ſed quid de manu [illegible] vide [illegible] in c. ego N. [illegible] Adde ad hoc, quod [illegible] Tho. conſi. [illegible] ſtatuto contra [illegible] & [illegible] quid in digito, & Bart. & quod dicatur eſſe membrum hominis.
b Qualiter fures debent puniri Adde quod no. in addi. ad Bal. in tit. de pa. te. fir. & eius vol. § ſi quis quinque ſolidos, in uſi. feu.

Vt differentes iudices, &c. Rub.

1 Peregrinus, quod ſit ille, qui eſt extra propriam patriam.
2 Iudex an poſſit eſſe arbiter illius cauſæ, in qua eſt iudex. & nu. 4. ubi quod poteſt eſſe arbitrator.
3 Iudex ordinarius non recuſatur, ſed alius ſibi aſſociatur.
5 Arbitramentum non eſt ſententia, ſed quædam tranſactio.
6 Arbitrator poteſt auferre de iure unius, & dare alteri.
7 Arbitramentum quando eſt iniquum, uſque ad quantum tempus reduci poteſt ad arb. boni uiri.

Ex quo Epiſcopi debēt iudices ad iuſtitiā faciēdā compellere, aut per ſe, aut per literas ad principē directas, & iudice exiſtēte ſuſpecto adiūgi ſibi dēt epiſcopus: litigator autē principē adiens priuſquā adeat iudicē, uel epiſcopum eſt puniendus. hoc dicit
1 vſq; ad §. ſi tamen contigerit. † No. in prin. conſti. tex. diſcedere

cogantur

cogantur a propria patria. ꝙ peregrinus eſt ille qui eſt extra pa
a triam ſuam. ad idem inf. eo. §. ſi verò dum aliquis, & inf. eod. §.
hæc autem. & de hoc quis dicatur peregrinus, videbitis in l. ci-
2 uis, in fi. C. de inco. lib. 10. †Secundo no. in uer. ſi uerò contige-
rit. duo. Primo, ꝙ hic uidetur tex. ꝙ iudex poſſit eſſe arbiter il-
3 lius cauſæ in qua eſt iudex: de quo inf. dicā †Secundo, ꝙ iudex
ord. non poſſit refutari, ſed alius aſſociari, de quo dic vt no. p
gl. & Doc. in l. apertiſſimi. C. de iudic. quid autem ſit de iu. can.
4 dic, vt in c. cum ſpeciali, ext. de app. † Oppo. ad primum no. &
videtur ꝙ iudex non poſſit eſſe arbiter illius cauſę, in qua eſt
iudex, vt ff. de arb. l. ſed & ſi in ſecuom. §. ſi quis iudex. Sol. vt in
gl. ſuper uer. conuentum, ex qua gl. no. tria. Primo, ꝙ iudex nō
poteſt eſſe arbiter illius cauſæ in qua eſt iudex, ſed poteſt eſſe ar
bitrator, ita no. gl. in l. contraria & in auth. ſi uero contigerit.
C. de iu. & in l. 1. §. & poſt operis. ff. de ope. no. nun. circa quas
glo. vide, ꝙ no. Doc. in l. ſi quis ex conſenſu. in prin. C. de epiſc.
aud. prædicta habent locum de iure ciuili: quid autem iuris ſit,
de iure cano. gl. no. in d. §. ſi quis iudex. ſed tu dic, vt no. gl. ext.
de arb. c. cum tēpore. & de præſum. c. literas. & 2. q. 7. c. 1. §. tria.
5 †Secundo no. ꝙ arbitramentum non eſt ſententia, ſed eſt quæ-
a dam tranſactio. a ita habes ex d. gl. hic ſuper uer. conuentuo. ꝙ
tene menti, & ad hoc alleg. Inn. glo. hanc in c. Quintauallis. in
6 prin. ext. de iureiu. † Tertio no. ꝙ arbitrator pōt auferre de iure
b vnius partis, & dare alteri. b idem no. in d. § ſi quis iudex, & in
7 l. ſi de meis. § recepiſſe ff. eo. tit. cætera dic ut in gl. † Quærit hic
Iac. de Bel. ſi arbitramentu eſt iniquum, intra quantum tp̄s po-
teſt reduci ad arbitriū boni viri, dic vt hic per eum. quia non
eſt noſtra materia, ſed l. ſi ſocietatem. §. arbitrorum. ff. pro ſoc.

ADDITIONES.

a Tranſactio. Adde Bal. in l. ſi 2. op. C. de contrah. emp. & in rub. C. de ver. perm. ad fi. uer. ſed an arbitramentum, & Bar. in l. quod ſi ephebi § mercede in fi. de eo, quod cer. lo. & in l. forti § ſi uiſſu in uer. & dicas. ff. de infa. et adde Bal. in l. ſub prætextu, la 1. in fi. uer. vlt. ergo no. C. de tranſ. & d. Soc. in conſ. 182. in 2. in præſenti con ulcatione uer. circa primum. circa prin. & uer. circa ſecundum. in 2. par.
b Alteri. Vide Bal. in l. ſi in 1 op. C. de contrah. emp. & Bar. & Alex. in §. arbitrorum, ff. pro ſo. uer. poſt multa uidetur

1 *Superior adiri poteſt ſi inferior iuſtitiam non facit.*

¶ Si tamen contigerit. Eſt de iniuſtitia iudicis & læſione ſubditorum
Iudicare debet, & leſo damnum facere emendari, pena contra
facientib. imminente. Item in ciuitatib. in quib. ſunt iudices
ſubditi, adire debent defenſorem qui inter eos debet iudicare
1 h. d. † No. ergo quod ſi iudex inferior iuſtitiam non facit, po-
teſt haberi recurſus ad ſuperiorem, vt hic, & ſupra. de offi. q.
§. ſi uero forſan. & ext. de offi. ord. c. irrefragabili, & c. ſignifica-
uit. 2. q. .cum ſi. Et aduertas ꝙ in hoc § ſuper uer. cum qui de-
bet, eſt poſita quædam glo. quæ incip. ſed quomodo, quæ glo.
eſt ueta, dic ut in ca.

De nauticis vſuris. Rub.

1 *Conſuetudo maritima ſeruanda eſt, dummodo non ſit legibus contraria.*
2 *Vſuræ etiam hodie ſunt prohibitæ de iure ciuili.*
3 *Vſura nautica pecunia de iure canonico eſt prohibita.*

Vncium. Leges antiquæ & conſuetudines in
vſuris nauticis obſeruati debent per-
1 petuò inuiolabiliter. h. d. vſq; ad fi. tit. a No. ex hoc tex.
in § nos igitur. ſecundum glo. quod conſuetudo ma-
ris eſt ſeruanda. dummod legi non ſit contraria, ut no. in l. de-
2 precatio. ff. ad l. Rho. de iac. & C. de fur. auth. nauigia. † Op. dici
tur hic, ꝙ ex nautica pecunia eſt permiſſa vſura. cōtra, imo vi-
detur ꝙ non ſit permiſſa, vt ſup. de eccle. tit. in prin. dicit gl. ibi,
ꝙ licet hodie non ſolum de iure cano. ſed etiam de iure ciu.
3 ſint prohibitæ vſuræ. † Fallit tamen in nautica pecu. vt hic, ita
no. ibi, & C. de vſu. auth. ad hæc. ſed de iure can. etiam in nauti-
ca pecunia eſt prohibita vſura, vt in cap. nauiganti in princip.
ext. de vſur. circa quod uide not. per Goſ. in ſum. de vſu. §. in
ſum. & §. fin.

De interdictis collegijs hæreticorum Rub

Lurimū. Hęretici adulteras collectas & adul-
tera baptiſmata facere prohibentur,
pœna contrafacientib. imminente. h. d. vſque ad fi-
nem totus iſte titu. Bartol.

De raptis mulieribus. Rub.

1 *Mulier rapta ſi nubit raptori, matrimonium non tenet: nec aliquid lucratur, nec habere poteſt de bonis raptoris.*
Caſus in quibus quis eſt incapax ex teſtamento alterius, remiſſiue.
2 *Pœna huius conſtitutionis quod habeat locum, etiam ſi raptus committatur in nolentem & nu. 4.*
3 *Bona rapientis mulierem ipſo iure, tempore raptus transfertur in mulierem, ſi ipſa non nubat raptori.*
4 *Dominium in caſu huius conſtitutionis transfertur in alterum. ſine facto alterius.*
5 *Matrimonium inter raptam, & raptorem, quod hodie eſſe poſſit de iure canonico.*

Egis. Mulier rapta ſubſtātiam raptoris lucratur,
niſi nupſerit raptori, quo caſu ad ſuos parē
tes deuoluitur, ſi tali matrimonio non conſenſerit,
aliàs ad fiſcum dēt peruenire, his obtinentib. in caſi-
1 bus futuris, ac etiam in præteritis. h. d. † No. ex hac conſtōne, ꝙ
a mulier rapta non pōt nubere raptori, a & ſi nubit non valet ma
trimoniū nec aliquid lucratur de bonis rapientis. nec ex eius,
teſtō capere quicquā pōt. & ſic habes vnū caſum, in quo quis
eſt incapax ex alterius teſ. ō. ſunt & alij caſus, qui no. Inſt. de leg.
2 §. legari. † Secundo no. ꝙ pœna huius conſtitutionis habet lo-
cum ſiue raptus committatur in mulierem volentem, ſiue no-
lentē, vt hic, C. de rap. vir. l. raptores, & de epiſc. & cler. l. rapto-
3 res. † Tertio no. ꝙ p̄ raptus ipſo iure bona rapientis transferū
tur in mulierem raptā, ſi ipſi non nubit. & ſic no. ꝙ bona trāſ-
feruntur. non dñium, quod non quæritur ſine traditione. ſed
certe immo vī dñium & poſſeſſio quæri ſine alterius facto, vt
l. raptores. C. de epiſc. & cler. poſſes tñ dicere, ꝙ ibi loquitur in
diaconiſſa rapta. ſed certe idem eſt in qualibet muliere rapta,
4 vt no. in d. l. raptores. in 1. gl. † Opp. ad ſecundum no. & vi, ꝙ ſi
mulier fuerit rapta volens pena conſti. ceſſet, quia volenti nō
infertur iniuria, vt in l. 1. §. vſq;. ff. de iniu. hoc eſt ideo, quia pa-
tri eius vī facta iniuria. ſed quid ſi non habet patrem. Reſpon.
idem eſt, hoc ideo, quia mulier præſumitur ſubducta, & dece-
pta, vt no. per Dy. in c. ſcienti. de reg. iu. lib. 6. no. per Doct. in l.
raptorem. C. de epiſ. & cler. in 2. opp. & per Doct. in l. raptores.
5 C. de rap. vir. in 4. oppo. † Quæro, an hodie de iure can. poſſit eſ-
b ſe matrimonium inter raptam & raptorem. dic, quod ſic, b vt
eſt caſus in c. fi. extra, de rapto. & ibi no.

ADDITIONES.

a Non poteſt nubere raptori. Tu dic hoc verum de iure ciui. de iure autem cano. ſecus. & in hoc eſt differentia inter ius cano. & ciuile, vt per Bar. plene in ſuo tract. diff. iu. ci. & ca. & cano. diſt. 136.
b Quod ſic. Adde Fel. in cap. 1. d. ſpon. in fi.

De collatoribus, & alijs capitulis. Rub.

1 *Clerici, & eccleſię, an teneantur ad tributa ſoluenda.*
2 *Vaſſali debent vocari a domino ad ſeruitium præſtandum.*
3 *Debitor ex cauſa collectarum, ꝙ non poſſit compenſare id, quod ſibi a communi debetur ex alia cauſa, cum debito collectorum.*
4 *Exactor tributorum debet dare ſecuritatem, ſeu apocham de ſoluto.*
5 *A ſententia præſidis diffiniente, apud aliquem debere eſſe ſuperindictam poſſeſſionem, poteſt in executione appellari per ſententiam, ſi putauerit ſe grauatum.*
6 *Appellatur, quod debeat ab omni grauamine extraiudiciali.*

Væcunque. Diſpoſitiones, & denonciatio-
nes collationū per ſingulas pro-
uincias, & ciuitates collatorib. fieri debent, tempori-
bus hac conſtitutione poſitis, exemplarijs petentib.
ſoluentib. datis etiam de ſuſcepto ſecuritate præſtita iudicib.
ac etiam executorib. pena ꝯfacientib. imminente. Item illi, cui
ſuperindicta poſſeſſio eſt, ſi ſenſerit ſe grauatum, permittitur
1 licentia appellandi. h. d. † No. 1. ꝙ tributa imponuntur Prouin-
cijs, & Ciuitatib. Sed circa iſtud q̄ro, nunquid clerici, & eccle-
ſiæ debent ordinari ad tributa ſoluenda. tex. eſt, ꝙ ſic. C. de ſa-
croſ. eccl. l. placet & C. de epiſ. & cler. l. de his. ſed gl. in prædic.
locis dīt illas ll. eſſe correctas, per auth. item nulla cōitas. C. de
epiſ. & cler. ſed certè illa auth. & vnde ſumitur, loquitur in mu
neribus perſonalibus, ſeu quæ imponuntur perſonis pro reb.
vt ſūt collectæ, vt l. reſcripto §. fi. ff. de mu. & ho. & iſta talia mu
a nera non poſſunt imponi clericis. vel eccleſijs, a qui non ſunt
ſubditi, ſicut nec forenſib. vt d. l. reſcr. §. fi. & ideo circa p̄dicta
dic, vt habes 11. q. 1. ca. ſi tributum, & c. ſi Apoſtolicam. & vide
ꝙ bene no. per gl. & Inno. extra, de immu. eccle. c. non minus.
Secundo no. ꝙ per ſingulas prouincias, & ciuitates iſtæ diſpo
ſitiones debent fieri notæ, & exemplum earum dēt dari peten-
a tib. vt hic in ver. ſed etiam, & ī. eo. § ad hæc. † Et ex hoc tex. ſu-
mit arg. Iac. de Bel. ꝙ vaſalli debent reuocari a dño ad ſeruitiū
præſtandū, ſm formā hic traditā ſed de hoc dic vt no. 10. col.
de pa. iur. fir. §. fi. ſuper ver. legitima. & facit illa ꝯſtitutio de mi-
lite vaſal. q ꝯru. eſt. Quarto no. in ver. ſi verò ante, ꝙ ſi ante inſi
nuationē talium diſpōnū collatores ſoluāt fiſcalia tributa, &
in alios titulos. ſeu per alium modū q̄ fuerit ſtatutum p diſpo
ſitionē vnius anni in quo ſoluere tenebanē, vel ſi illud, qđ occa
ſione tributi debuit fiſco ſolui, in vtilitatē ꝓuinciæ fuerit expē
ſum. certè dēt cōputari in id, ꝙ ſoluit occaſione tributi, ſecun
3 dū diſpoſitionē illius anni. † Sumit hic arg. Iac. quod collectę
poſſint computari cū cōi in eo, ꝙ cōe dēt illi collatori, ſeu il-
li qui debet collectas ſoluere. ſed certe iſte tex. iudicio meo ni-
hil

ADDITIO.

a Eccleſijs. Adde Geneſis c. 47 Eſdræ c. 7 ver. vobis quoque notum, & D. Alex. de Imo. cum nonnullis eundem ibi per eum ſignatis in add. ad Bar. in l. 1 § 1 vbi etiam vide Bar. in ver. quæro, an vectigali. ff. de publ. & D. Iaſ. May. in l. placet, in 4. col. ſuper. ediction ve C. de ſacroſan. eccl.

hil facit,q̃a hic collatores ſoluerunt tributa fiſcalia.ſed in alios
ut.quam fuerit ſtatutum per diſpõnem illius anni,vel expẽde
runt fiſcalia tributa in prouincia, & hoc fecerunt antequam
ſcirent illã diſpõnem eſſe factã.& ideo illud reputatur ſm di-
ſpõnem factã illo anno, ne illi collatores damnum patiantur,
vt hic dr̃,ſed in q̃one nr̃a ſecus, quia ille qui vult cõputare
cõi,nihil ſoluit occaſione collectarum,ſed vult debitum ſibi a
cõi compenſare cũ collectis quas dẽt cõi ſoluere,quo caſu nõ
vr,ꝙ debitor fiſci,vel Reipublicę,vel alterius ciuitatis ex cã col
lectatum poſſit compẽſare in tributa, vel collectas illud ꝙ dẽt
ex alia cã, vt l.an ea,quæ Reipublicæ.C.de compen. & l.auferſi.
4 §.debitoribus.ff.de iure fiſ.† Vltimò no.in ver. pro fiſcalib.ꝙ
exactor tributorum,vel collector debet dare ſecuritatẽ,ſeu apo
cham de ſoluto.ſm formam hic traditam ſoluenti tributum,
5 vt hic.& s.de man.prin.§.coges.& C.de apo.pup.l.1.lib.11.† Vl
timo no.in verſ.ſi quis autem putauerit,quod a ſententia pſi-
dis diffiniente apud aliquem debere eſſe ſuper Indictam poſ-
ſeſſionem,poteſt in executione appellari, ſi quis putauerit ſe
grauatum,vt l.qui grauatos. C.de cenſi.& cenſi.lib.11.& ꝙ ibi
6 no.in 1.gl.vbi alle.iſtum tex.†Ex hoc arguit Iaco.de Bel.ꝙ ab oĩ
grauamine extraiudiciali põt appellari,ad idẽ inducit ipſe l.ſi
ad ſcribatum,& l.ſi quis prouocati.C.de app.ſed certè iſte tex.
non videtur ad hoc facere,quia hic videtur appellari a graua-
mine,quod infertur per ſentẽtiam præſidis,quæ emanat poſt
examinationem,& ſic videtur grauamen prẽiudiciale,licèt la-
dicat, ꝙ appellatur ab executore.

1 *Exactor miſſus in prouinciam ad exigendum tributa, debet ſuum mandatũ oſtendere præſidi prouinciæ.*
2 *Procurator conſtitutus ad exigendum,& recipiendum pecuniam,non admittitur, niſi fidem faciat de mandato.*
3 *Exactor tributorum debet debitores debitoris tributorum in ſubſidium exigere.*

§. Eos. Executores in puincias miſſi exactiones inchoare non debent, niſi prius coram puinciæ præſide
mandatum inſinuauerint,hoc & in priuatis negocijs ſeruan-
do,& executores, ſeu exactores nullam in cauſis priuatis exe-
cutionem committere debent.Item debitor debitoris tributa-
rij in ſubſidiũ debiti,veritate probata conueniendus eſt,& exa
ctorum excuſatio ex eo, quia in loco ſacro reſideant, admitti
non debet aduerſus eos,a quibus ſe læſos eſſe dicunt.Item exa
ctores iuſtis ponderib. & menſuris vti debent.h.d. vſque ad §.
1 iubemus. † No.ex hoc tex. ꝙ ille qui mittitur in prouinciã ad
exigendum tributa dẽt mandatum ſuum oſtendere præſidi p-
2 uinciæ.† Secundo no.ibi,hoc ipſo & ſuper priuatis. nã hic eſt
tex.ſecundum Iac.de Bel.quod procurator conſtitutus ad exi
gendum,& pecuniam recipiendam nõ admittitur, niſi fidem
faciat de mandato,& hanc opi.tenet gl. in l.nõ ſolũ.in ſi.prin.
ff.de procur.licèt gl.ibi hunc tex.intelligat ſolum in eo,qui eſt
conſtitutus ad ſñiam exequẽdam in cauſis priuatorum, & ſic
iſte verſi.hoc ipſo,loquitur in eo,qui eſt conſtitutus ad ſñiam
exequendam in priuatorum cauſis,tñ ad id quod primo dixi
allegatur iſte tex.pro caſu per Doc.C.de proc.l. .in 9.q. p hoc,
facit optime.ff.depo.l.ſi quis inficiatus ext.de elec. c. dudum.
3 vide tñ circa hoc l.ſi commiſſa §.vlt.ff.rem ra ha. † Vltimo oo.
in ver.ſin autem aliquis, ꝙ exactor tributorũ non dẽt debito-
res debitoris tributorũ conuenire,niſi in ſubſidiũ,vt hic dr̃.fa
cit ad hoc l.3. & pen.C.q̃n fiſc.vel pri.ad idẽ l. .C.de condi.ex l.

§. Iubemus. Exactor pecuniam tributariam ſine dela tione & ſine diminutione pbere debet,
nulla etiam poſſeſſoribus,& habitatoribus diminutione facta,
pœna contrafacientibus imminente,& ſingulis annis epiſco-
pus cum quinque primatib.rationem exigere debet, exactorũ
periculo.Item omnib eſt adempta licentia loci ſeruatores mit
tendi pœna contrafacientibus imminente.h d.

1 *Vices agentes omnia poſſunt,quæ iudices poſſent præter vltimum ſuppliciũ, & membri abſciſſionem.& nu.3.*
2 *Membri abſciſſio morti æquiparatur.*
3 *Membri abſciſſio eſt crimen capitale, item de mero imperio.*
4 *Prælatus electus ex electione ius conſequitur, q. eligentes non poſſunt variare, nec mutare electionem.*

§. Ad hæc. Loci ſeruatores regulariter prohibẽtur,fallit ſi iudex ex iuſta cã ad prouinciam venire
impediatur,tunc.n.vicarium mittere põt.Itẽ fallit cum ex prin
1 cipis mãdato in aliam mittitur regionem.†No.Io hoc § duo:
primo,ꝙ vices agentes omnia põt q̃ ipſi iudices,præter vltimũ
2 ſupplicium,& membri abſciſſionem.† Secũdo no.ꝙ membri
abſciſſio ęquiparatã morti,vt hic & no.in gl C.de offi.eius q vi.
al.iu.ge.l.2 & ſic vr̃.ꝙ mẽbri abſciſſio ſit capitale crimẽ,vt hoc
tex.& palleg.gl.per quem tex.& gl.hoc tenet Dyn. ff. de pu.iu.
a l.2.[a] hoc tenent etiã alij Doc.C.de tranſ.l.trãſigere,in 3.q.& ꝙ
no.per Doct.in l.ſi fugitiui C.de ſer.fug. Itẽ ex hoc vr̃,ꝙ mem
bri abſciſſio ſit de mero imperio,vt hic,de quo no.p glo.ff.de
tur om.iud.l.imperiũ.ſuper ver.animaduertẽdum.ibi duui di-

3 eſt,in totũ,vel in partem.† Ad primũ op & vr̃ ꝙ iſti vicarij oĩa
poſſint,vt l.1.§.a præfectis ff de l . .Sol.d.ſa.& eſt no.ſol.hic vi-
carius fuit ꝯſtitutus ab hoĩe.i.a iudice ſine ſpeciali,authoritate
principis,ibi verò fuit conſtitutus ex mãdato principis,& eius
authoritate,& idõ omnia poteſt & ſic intelligit ipſe ſecundum
hanc diſt.l.2.& ibi no C.de off.eius q vi.al.iud.ge.ꝙ tene menti
propter id,ꝙ no.Cy.in l.1.ff.de tu & cur.da. ab his, & vide pro
hoc dicto gl.quæ vi ſentire hoc ff.de off.eius cui mã. eſt iuriſd.
4 in l.1 §.huius rei.† Vltimo glo. in ver. antequam,arguit ex hoc
tex.ꝙ plãtus electus ex ipſa electione aliquod ius cõſequatur,
nec eligentes põt poſtea variare & mutare electionẽ aliter,alle.
ext.de elect.c.cum inter dilectos.vult dicere c.cum inter cano-
nicos.de quo dic,vt ibi & c.in cauſæ,& in cap.in cauſis. eo. tit.
& uide quod no.63.diſt.c.quanto Apoſtolica.

ADDITIO.

a L. 2. ar ibi ad hoc uide d. Ale de Imo.ubi per eum plene,& no.

1 *Hodie iudex non poteſt ex officio per inquiſitionem procedere niſi in certis caſibus.*
2 *Fuga,quod faciat quem ſuſpectum ita, quod ſtatur ſacramento actoris contra eum.*

§. Iubemus. Omnes iudices per ſe requirere debẽt delinquentes,& non per latronum inſecu-
tores pęna contrafacient.b.imminente,& iudices per prouin
ciam debent proficiſci,& eorum adminiſtratione finita quin-
quaginta dieb.debent in prouincia permanere , niſi ex princi-
pis iuſſione ad aliam vocentur , alias læſo ſacro pſtito omne
damnũ ſm quod iurauerint præſtare dẽt , & pęnæ pecuniarię
1 fiſco applicari debent.h.d.† Per iſtum §.ex eo,ꝙ dicit per ſe re-
quirere,&c.dñt quidam,ꝙ de oĩ crimine pt iudex per inquiſi-
a tionem cognoſcere[a] ex ſuo officio.Ad idem ff.de off.præſ.cõ-
gruit.& l.3.§.1.ff ad l.Iul.pec.hodie eſt falſum, quia nemo ſine
accuſatore punitur,vt l. reſcripto. §. ſi quis accuſatorem ff.de
mun.& hone.niſi in certis caſib.vt no.ĩ l.2.§.ſi publico.de adul.
& l.3.§.præterea.ff de ſuſpe.tu.& ad iſtum tex.rñde, vt no.p gl.
& Iac de Bel.& per Dy in d.§. ſi publico. & de hoc uide,quod
no.gl.ext.de eccl.benefi.c.1. & 2.q.1. de manifeſta. & per Doct.
C.de accu.l.ea quidem.Venio ad §.ſi uerò ꝯtigerit.in quo no.
2 †ꝙ fuga facit aliquem ſuſpectum,ita ꝙ ſtatur ſacro actoris cõ
tra fugientem.facit C.de aſſer.tol.l.conſiliarios , & ext. de præ-
b ſum.cap.nullus.[b] & §.de exhib.re.§.ſi verò etiam quidam & ꝙ
ibi no.facit quod no.gl.per hunc tex.s̃.vt iud.ſine quoquo ſuf
fra.§.neceſſitatem.facit etiam 3.q. .c.decernimus Bar.

ADDITIONES.

a Poteſt iudex per inquiſitionem cognoſcere Adde Geor. Tho. in ſuo conſi 26.incip. iudex maleficiorum inquirit,in prin uol 1.
b Cap.nullus.Vide ibi plene Fely per totum commentum.

De ſanctiſsimis Epiſcopis. Rub.

1 *Epiſcopus,quando ordinatur,non debet eſſe minor 35.annis.*
2 *Debens alios docere non debet ab alijs doceri.*
3 *Eligere debens ſi negligat eligere per tres menſes , electio ad ſuperiorem deuoluitur.*
4 *Epiſcopus intra quantum tẽpus dẽat eligi,confirmari,et conſecrari,remiſſiue.*
5 *Datum cauſa ſimoniæ applicatur illi eccleſiæ,cui ſit iniuria.*
6 *Id quod aufertur alicui propter quod ſit iniuria eccleſię,applicatur illi eccleſiæ,cui ſit iniuria.*
7 *Laicus,an poſſit in epiſcopum eligi.*
8 *Electus per ſimoniam ipſo ignorante,an priuetur electione,vel electio teneat.*
9 *Electione facta ad aliquam dignitatem,an electus licite aliquid offerat.*

De gubernatione. Iſte titul.hẽt tres partes. Primo ponit de ſanct.
epiſc.Secundo de reueren.clc.Tertio de mona.Secũ-
da,in §.clericos.Tertia,in §.iubemus,& br̃.h.d.Epi de
bent eligi in forma hic tradita.& ſi hi,ad quos electio ſpectat,
eligere negligant per ſex menſes,electio deuoluitur ad ſuperio
rem.& ſi electus fuerit poſt electionem de crimine accuſatus,
ordinatio differri debet donec de crĩe iudicetur. Et Epſ nõ per
pecuniã,ſed meritis eligi dẽt,pro ꝯſuetudine tñ debet dare pe-
cuniam,a iure ſtatutam,pœna ꝯfacientib.imminen.Item ordi-
natus in epm a ſeruili,& ab aſcriptitia liberaĩ fortuna, & a pa
tria ptãte.h.d.vſque ad § Deo amabil.&c. No. ergo primo for-
1 mam ſm quam eligi dẽt eps.† Sedo no. ꝙ eps non dẽt eſſe mi-
a nor.35.an.[a] vt hic io ver.hoc quoque, ſic & pſbyter, ut ĩ.eo §.
2 pſbyterum.† Tertio no.ꝙ qui alios debet docere,non debet ab
alijs doceri,concor.ſunt in gl.ſuper ver. qui. o. concor.etiam
16.q.1.c.ſi clericatus.1.q.1.qualis erit,& c.oportet de elect.c cũ
3 in cunctis,& in c.cum nobis.†Quarto no.ꝙ ſi ille ad quem ſpe
ctat electio negligat per ſex menſes,electio deuoluitur ad ſupe-
riorem,quod gl.dicit hodie corrigi,quia hodie non expectan
tur niſi tres menſes,alleg.ext de elc.c.cum nobis ſed certe in d.
c.nihil dr̃ de hoc,ſed dic idem,quod gl. vt eſt tex.ext. de elec.c.
ne pro

ADDITIO.

a Xxxv.an. Adde Fel in c.cum vigeſimum, de off.dele in §.uer.de ætate epiſcopi.

4 ne pro defectu 64.diſt.in.c.obeuntib.& de hoc intrat quantum
tempus epiſcopus debet eligi,confirmari, & conſecrari, vide
5 quod no.plene de elect.c.ſi electio.lib.6. tene menti. † Quinto
no in §.præ omnib. ꝙ illud, ꝙ datur cauſa ſimoniæ,debet ap-
plicari illi eccleſiæ,cui fit iniuria per hanc dationem,vt hic,&
ſ.prox.& facit ſ̄ eo.§.ſi quis autē ante.& ext.de ſimo.c.de hoc,
& quod ibi no.& ſ̄.quomodo opor.epi.§.& hanc non in pecu
6 nijs.Et ſic colligitur ex hoc † illud, quod auferetur alicui ꝓpter
ꝙ fit iniuria eccleſiæ,applicatur illi eccleſiæ cui infertur iniu-
7 ria,de quo dixi in d.§ & hanc non in pecuniis.†Opp. ad §.da-
mus,& videtur,quod laicus in epm eligi non poſſit,ᵃ vt ſ̄.quo
modo oportet epi.§ igitur.gl.ſolu.hic,tu verò ſolue, & ibi no.
quam approbat hic Iac.de Bel.Item op & uidetur,quod laicus
non debet in Epiſcopum ordinari,niſi ſit præsbiter,aut diaco
nus,vel in ſubſidium ſubdiaconus.30.diſt.c.ſi.ſol.ut in gl.& cir
ca iſtud contrarium præcedens,vide quod no.36.diſt c.litera-
8 tos.& ext. de elect.c.nobis,& per Inn.in c.cum inter.eo.ti.† Ve
nio ad §.præ omnib.& quæro,pone, quod aliquis eſt electus ꝑ
ſimoniam,tamen ſimonia eſt commiſſa illo electo ignorante,
quid fiet.dic vt in gl.ſuper ver.aut aliarum , quam no.pro qua
vide,ꝙ plene habes ext.de renun cap.poſt relationem.& ext.de
ele.c.pen.& ext.de ſi.c.de ſimoniaco. cum ſi.& ꝙ no.ff.ad l.Iul.
9 de ambi l.1.& ibi per Doct. † Venio ad §. ſi quis autem,quæro
vt in gl.circa quam gl. dicit Ia.de Bel.quod poſt electionem lici
tum eſt offerre,vt hic,ante non,vt ſ̄.prox.§.non ob.l.alle.in gl.
quia loquitur in dignitate ſeculari,hic vero in dignitate eccle
ſiaſtica. Venio ad §.pro conſuetudinib.circa iſtum §.vide quod
no.ext.de ſimo.c.cum in electione & c.1.eo.tit.

ADDITIO.

a Non poſſit Limita verum niſi propter eminentem eius ſcientiam , quia tunc laicus
[illegible] in epiſcopum eligi poteſt,in c.lucii [illegible] ſi. de [illegible]

1 *Clericus poteſt eſſe tutor,uel curator ſi vult,non tamen cogitur.*
2 *Clericus non poteſt eſſe tutor teſtamentarius,legitimus ſic.*
3 *Teſtes inuiti examinari non poſſunt,cautela quando examinantur,quod dica*
tur,quod uolenſes.

§ Deo amabiles. Epis.& monachis tutelæ & curæ
officium interdicit̄ præsbiteris
autem & alijs clericis permittitur in aliquib.caſib. regulariter
autem perſonis eccleſiaſticis ſecularia negotia interdicuntur.
1 †Fallit in cæteris caſib.a iure permiſſis, pœna contrafaciēt ib.
imminente.h.d No.in hoc §.quod clerici non coguntur ſuſci
pere aliquam tutelam,vel curam,ſuſcipiunt tamen ſi volunt,
vt hic,niſi Epiſcopus,uel monachus , qui etiam volentes non
admittuntur,& ſic per hoc correcta eſt l generaliter C. de epi.
& cler.quæ dicit , ꝙ Epiſcopus , & monachus poſſunt tutelam
2 ſuſcipere,ſi volunt.†Quæro hic dicitur,ꝙ clericis eſt permiſſum
ſuſcipere tutelam legitimam,quid de teſtamentaria. gl. hic ſu-
per ver.permittimus,dicit ꝙ illas ſuſcipere non poſſunt,ita ēt
tenet in auth.præsbyteros C.de epi.& cle.de hoc eſt caſus 21.q.
3.c.Cyprianus.ubi de hoc no.& 86.diſt. c. peruenit,& ibi gloſ.
circa iſtam materiam vide quod no.Spec. de tu. §.generaliter,
3 verſ.item oppo.contra tutorem. † Vlterius hunc tex.ibi,pro-
pria voluntate ſuſcepiſſe,&c.quidam adducunt ad quæſtionē.
Vos ſcitis,quod ſunt quidam teſtes volentes non inuiti,ita re
fertur in d auth.presbyteros,& l.lege Iul.ff.de teſta.dicunt ipſi,
quod cum tales producuntur, ſemper producentes debent in
actis ſcribi facere, ꝙ volentes teſtificantur , aliàs præſumeren-
tur deponere inuiti,ita refert Cy.in d.auth presbyteros.

1 *Clericus quando,& in quibus cauſis poſſit eſſe procurator.*

1 §.Alium. †Opp.& videtur,quod clerici poſſint eſſe ꝓ-
cur.vt inf.eo § ſportularum.in fi.dicit gl.re-
gulariter clerici poſſunt eſſe procur.litis vt ibi.fallit in caſib.hic
poſitis,ita dicit hic glo.magna.circa fi Item per gloſſ. videtur
notari.ff.de procu.l.neque fœminæ ſed contra videtur velle gl.
ſuper verbo,litis.hic poſita,& ſic videtur,quod regulariter poſ
ſint eſſe procura.Et ad §.ſportularum.reſpondetur,ꝙ ibi per-
mittuntur eſſe procurato. in cauſa eccleſiæ & pro eccleſia,vt
ibi,ſecutus pro alijs perſonis.ut ibi,& hic & quod regulariter
clericus non poſſit eſſe procurator,no.glo.l.filiusfami.§. mili-
tes.ff.de procura & de hac materia vide ext. ne cleri. vel mon.
c.1.& 2.de poſtul c.1 & vltimo.& uide quod plene no.per Inn.
a ext.de re iud.c.cum Ioan & Andᵃ

ADDITIO

a Cum Io.Et And.& ibidem vide Fely.in prin c [illegible] de [illegible]. & quod dixi in apoſt. & Fely.
in c.cum eſſent.de ſimo.in prin

1 *Adiacens idem eſt,quod confinis,& ideo.*
Adiacens meæ,idem eſt dicere,quod confinis.
2 *Quid ſit dicere vicina,& confinis,remiſſiue.*
Contiguum quid ſit,remiſſiue.

1 §.Si autem eccleſiæ. †In quo §.no quandā gl.
ſuper uerbo adiacētes , q̄
exponit i.ꝯfines.ex qua no.ꝙ idem eſt dicere, talis res adiacens
eſt meæ ꝙ eſt dicere,eſt ꝯfinis meæ.quid autē ſit dicere, aliqua
eſſe confinia,& q̄ vicina,dic vt in l.4.§.pen.& quod ibi no.ff.fi-
2 ni.regund. † Quid autem ſit dicere, aliquid eſt cōtiguum.dic,
ext.de ſenten.excomm.c.ſi ciuitas,lib.6.

1 *Teſtis iurare debet ſuper tota cauſa.*

§.Nulli verò. Nulli licēt epiſcopos coram ſe ad teſti
monium compellere,ſed ad eos remit
tere debet,vt propoſitis euangelijs dicant , & a iudice in iudi-
cio venire cogendi non ſunt, pœna ꝯfacientib.imminente.h.
d No.in hoc §.duo,quæ dic,vt in gl.ſuper verbo,propoſitis.ad
primum no.vide ꝙ no.Spec.in tit.de teſti.§.1. ver.item. ꝙ de-
1 poſuit.† Tertio not.ex iſto tex. dum dicit,quæ nouerint,ꝙ te-
ſtis debet iurare ſuper tota cauſa,de quo not. in cap. per tuas,
& ibi per Inno ext.de teſti.Vltimo quæro vt in d.glo.& vide ,
quod no de epiſc.& cle.auth.ſed iudices. Bar.

1 *Epiſcopus ab epiſcopatu pro quo,& quanto tempore poſſit eſſe abſens ab ec-*
cleſia.
2 *Patriarcha,& Archiepiſcopus debent ſemel, vel bis in anno ſubditos ad ca-*
pitulum conuocare.
3 *Clerici prohibentur ludere ad aleas , & nunquid ad ſchaccos.*

§.Interdicimus. Epiſcopi in ſuis eccleſijs dēnt reſi
dentiam facere, & eas non relin-
quere ſine ſuperioris literis vel ſine principis iuſſione,& tunc
non amplius vno anno pœna ꝯfacientib.imminente.Item Pa
triarchæ . & Archiepiſcopi debent omnes ſub ſe conſtitutos
omni anno ad ſe conuocare,& exponere,q̄ agenda ſunt. Item
epiſcopi,vl clerici ad tabulas ludere,vel ludi participes,vl ſpor
tularum fieri prohibentur,nec cogendus eſt epiſcopus clericū
1 ſuum ab eccleſia ſua dimittere & alij tradere.h.d. † No.ex hoc
a tex.tria Primo,quanto tpe ꝑt eps eſſe abſens ab epatu.ᵃ de qua
mā dic,vt habes 7.q.1.c.præsbyter.pleniſſime ext.vt li.non ꝯte.
2 c.ſi.ver.ſi alter. dixi ſ̄.quomodo opor.epiſ.§.illud etiam.†Secū
do no.ꝙ Patriarcha,& Archiepiſcopus debent ſemel, vel bis ī
anno ſubditos ſuos ad capitulum conuocare. idem ꝙ hic ha-
bes ext de accuſ.c.cum olim.18.diſ.qm̄ facit ad iſtam regulam
3 c.in ſingulis de ſtatu mo.Tertio no † ꝙ clerici prohibentur lu
dere ad alcas,nunquid autem poſſint ludere ad ſchaccos, vel
ad alia gratis.dic,vt in glo.hic ſuper ver.ſchematis,& in auth.
interdicimus.C.de epiſ.& cle.

ADDITIO.

a Poteſt epiſcopus eſſe abſens ab epiſcopatu Adde Georg.Tho.conſi.144 incip amicus
Socrates,amicus Plato, ſed magis amica veritas.ver. quæritur in contingentia facti,
vol 4.

1 *Presbyteri an poſſint excommunicare.*
2 *Excommunicatio eſt ſeparatio a corpore Chriſti,& ab ingreſſu eccleſiæ.*
3 *Excommunicatio ſiue iuſta, ſiue iniuſta,timenda eſt.*
4 *Excommunicatio an poſſit in foro ſeculari opponi, remiſſiue.*
5 *Excommunicatus an poſſit teſtari,remiſſiue.*

§.Omnibus. Epi,& presbyteri ſine iuſta cauſa aliquē
excōicare non debent,aliàs ſi ſic,abſolu
tio,a ſuperiore fieri debet. Item epo non licēt proprijs ma-
nib.aliquem percutere.Item epiſcopus ab epiſcopatu repulſus
1 non poteſt ad ipſum redire.h. d. † No.ex hoc §. ꝙ præsbyteri
pñt excōicari,de quo dic,vt plene no.2.q.1.nemo epiſcopus,&
quod not 11.q.1.de perſona.& vide ext.de offi.iud.ordi.c.cum
2 ab eccleſiarum.†Secūdo no.ꝙ excōicatio eſt ſegregatio a cor-
pore Chriſti , & alia excommunicatio ab ingreſſu eccleſiæ, vt
3 habuiſtis ſup de īterdictis collegijs hæreticorum.† Tertio no.
ꝙ excommunicatio ſiue iuſta,ſiue iniuſta,timenda eſt. de quo
4 vide in c.ſacro.ext.de ſent.excomm.11.q.3.ſententia.†Quæro,
a qa vt hic vides,quod excōmunicatio de iure ciuili procedit,ᵃ
an in foro ſeculari poſſit exceptio excommunicationis op-
5 poni. dic , vt per Doct. C. de ſacroſan. eccle.l. placet.† Vltimo
Iac de Bel.ponit hic vnam diſputationem an excommunica-
b tus poſſit teſtari.ᵇ dic , vt hic per eum , de qua quæſtione no.
Spec.de inſtr.edit.§.compendioſe.verſi. quid de excommuni-
cato,& in c.decernimus,de ſent.excomm.lib.6.dic, vt ibi.facit
quod no.Innoc.in c.veritatis.ext.de dolo,& contuma.

ADDITIONES.

a Procedit. Adde Fel.in c ſi ante medium,in ver.no etiam,de excep.
b Teſtari.Videatur ad hoc omnino Fel in c.cum volun-ate,poſt prin.verſi extra gl ſingu
hic Inn de ſent.excomm.

§ Clericos Presbyteri,& clerici, ac etiā diaconiſſę or
dinari debent,q ſint ætatis hic inſertæ. &
ſint rectę fidei.vitæ honeſtæ,& caſte uiuentes,& caſtitatem vo
uentes,& ſi contradictor apparet,ordinatio differri debet do-
nec plenè fiat examinatio.h.d.Op ad verſi.ſi autem tempore,
hic dicitur, ꝙ differtur ordinari , & per conſequens executio
negotii.ſup.vt ipō.larg.§.aliud. ſecundum Ia hic fieret contra
formam ordinis clericorum, & ſic nō poteſt ordinari donec
ordinatio fiat, nec ꝓpria authoritate diſpenſare poſſet, vt ext.
de ſta.mon.c.cum ad mona.§.ſi.ibi vero.tale periculum nō im
minet.Venio ad ver.ſi vero.circa hunc dic,vt dixi in verſi. ne
que autem.ſup.quomodo oporteat epiſcopos. Vltimo ſcias,
quod hic diſtinguuntur ætates clericorum,hodie aliter fit, vt
ext de æta.& qualit.in c.ſi in clem.

1 Mona-

1 *Monachus ſi redit ad vitã ſecularem, an debeat tradi curiæ propriæ ciuitatis.*
2 *Clericus rediens ad vitã ſecularẽ, an tradatur curia, etiam ſi ſit in minoribus.*
3 *Comes effectus clericus, deſinit eſſe Comes.*
4 *Vaſallus effectus clericus, deſinit eſſe vaſallus. nec feudum recuperat, ſi deſinat eſſe clericus.*
5 *Proxeneta an teneatur ad vſurarum reſtitutionem.*

§. Sed neque. Curiales, & officiales non debent clerici ordinari, niſi monaſticam vitam
per 15. ann. impleuerint pœna ꝯfacientib. imminente, in pteritis tñ caſib. iura vetera ſeruentur. Item clerici meritis, & nõ ſimonia ordinari debent: eccleſiis tñ in quib. ordinati, bona eo
1 rum ante & poſt. donare pñt. h. d. † Opp. ad §. hoc ãt. per quem
vr. ꝙ ille qui eſt monachus, ſi redit ad vitam ſecularem, debet
tradi curiæ propriæ ciuitatis. ꝯ, immo aliud fit, vt ĩ e. §. ſi monachus. Sol. vt hic in gl. & in auth. ſed neq;. C. de epi & cle. videlicet, vt iſte §. intelligatur ſecundum illud, nam ſoluit ibi primo ꝙ tex hic loquiĩ in eo, q añ ꝗ eſſet monachus fuit curialis.
nõ eſt vera hæc ſol. qa hic loqtur in eo, qui non erat curialis
antequã eſſet monachus, vt hic, patet ibi. ẽt ſi nulli. &c. licẽt illã
ſolutionẽ teneat Ia. hic & facit ad hæc ſ. de mon §. ſi verò ali-
2 quis † Quæro an id, ꝙ hic dr, ꝙ clericus rediens ad vitã ſecularem tradi curiæ. ſit verum ẽt ſi ſit in minoribus cõſtitutus?
& hic hr, ꝙ ſic, & ſup. quomodo oporteat epiſ. §. ſemel autem.
ſed hodie de iure canonico pñt ad ſecularem vitam impune
3 redire, vt de cleric. coniuga cap. 1. lib. 6. & 50. diſtin. ſi poſt. † Vltimo hic §. in verſi. gñaliter, eſt argum. quod eo ipſo, ꝙ quis efficitur clericus deſinit eſſe Comes, vel Imperator, vide p glo. 27.
4 q. 2. † Secundo facit ꝙ vaſallus, ꝗ cito efficitur clericus, deſinat
eſſe vaſallus, nec poſtea recuperat, ſi deſinat eſſe clericus, de quo
vide 10. collatio. de vaſal. mili. q arma bel. c. vnico, & de bene.
fratris, ca. vnico, in fi. & ſi de feu. fue. contentio inter domi. &
5 agnatos, c. vnico, in ver. qui clericos. † Vltimo in §. ſed neq; in
eo, quando hic ponitur mediator, eſt arg. quod proxeneta tenetur ad reſtitutionem vſurarum, de quo no in gloſ. ſeicote.
ff. ad l. Pompe. de parricidiis.

1 *Adſcriptitius, an poſſit fieri clericus, domino contradicente, remiſſiue.*
2 *Natus alibi morans, an poſſit in eccleſia ordinari.*

§. Si ſeruus. Dño ſciente, & nõ ꝯdicente pt ſeruus clericus ordinari, eo ignorante non. & ſi ꝯſtitutus ad ſecularẽ vitam redibit, dño reſtituẽdus eſt, adſcriptitii verò pręter dñorum voluntatem pñt ordinari. h d. Circa
hunc §. vide 54. diſ. c. ſi ſeruus, & ext. de ſer. non ord. c. 1. & 2.
1 † Venio ad § adſcriptitius, qrit glo. an adſcriptitius poſſit fieri
clericus, ꝯ dñi voluntatem. dic vt in gl. & hic, & in auth. adſcriptitios. C. de epi. & cle. † Quęro, an in eccleſia alibi natus & ali-
2 bi morans poſſit ordinari glo. hic tãgit, & in l. in eccleſiis. hic
all. de quo plene dic. vt no. 61. diſt. c. nullus inuitus, & ꝙ no. ext.
de ele. c. cum inter canonicos.

1 *Ius præſentandi in eccleſijs ſpectat ad patronum, & confirmãdi ad epiſcopũ.*

§. Si quis oratorij Clerici a pñono pñtari debent, & ab Epo ordinari, aliàs quoſcunque putauerit meliores ordinare põt. & clerici in ſuis ec-
1 cleſiis morari debent. h. d. † No. ꝙ in eccleſiis ius præſentandi
ſpectat ad patronum, & ius confirmandi ad Epiſcopum, vt ſ.
vt cler. q recedũt alius p eis ſubroga. §. fi. ext. de iure pa. c. nobis.

1 *Quæſitum clericis, dicitur quaſi caſtrenſe peculium.*
2 *Clerici ſunt de iure ciuili in parentũ ptãte, an tñ ſit de iure cano. remiſſiue.*
3 *Teſtamenta facta ſuper caſtrenſi, vel quaſi caſtrenſi peculio, quod hodie ſubiaceant querelæ.*

§. Presbyteros. Præsbyteri, & oẽs clerici res ad ſe ptinẽtes in ſuo dñio hre dẽnt, atque
ptãte, & eas donare, & de eis teſtari pñt, ſi ſub parentũ exiſtant
ptãte, dũmõ filiis, aut his nõ extantib. parentib. eorũ relinquãt.
1 h. d. † No. ꝙ illud ꝙ qrit clericis, dr quaſi caſtrenſe pecu. vt hic,
& in auth. pſbyteros. C. de epi. & cle. ad idẽ de ſacroſ. ecc. l. ſi eũ,
2 eo. ti. † Secundo no ꝙ de iure ci. clerici ſunt in parẽtũ ptãte vt
hic, & dicta auth pſbyteros. Quid ſit de iure can. dic, vt in c. indecorũ. ext. de æta. & qualit. & de ſen. excõ. cũ volũtate, & vide
per Doct. in auth. epiſcopalis dignitas. C. de epi & cler. Quærit
gl. filii vel parentes qño hẽbunt litimam? dñt qdã p qrelam, ſed
3 gl reꝓbat. & dt ꝙ ꝯdi. ex hac l. † Ex quo no. ẽt hodie teſta. facta
in caſtr. pecu. non ſubiacẽt qrelæ. & idẽ. ꝙ hic no. in d. auth. pſbyteros. ſed alibi dr gl. qđ nulli qrelę ſubiacent. vt in d. auth ex.
eã. C. de lib. pte vel exhær. alibi gloſſar. dñt, ꝙ hodie ſubiacent
qrelæ teſta facta ſup caſtrenſi peculio, vel quaſi. vt in l. ſi C. de
inoff. teſt. & ff ſi a parẽ. qs ſu. ma. in rub. & in l. Põpo. § Papinianus. ff de inoffic. teſta. & hãc opi tenent Doc. in d. auth. ex eã. ĩ
1. q. hoc ꝓbatur per tex. ſ. vt eum de app. cog § & hoc quidem.

1 *Sententia lata per Epiſcopum mandatur executioni per iudicem ſecularem.*
2 *Iudex appellationis, quando ſententiam exequatur.*
3 *Iudex ſecularis cui per inquiſitorem fuit traditus hæreticus, quando teneatur ſtare proceſſui inquiſitoris.*
4 *Clericus pro crimine, quando poſſit actoris electione coram epiſcopo, vel ſeculari conueniri.*
5 *Epiſcopi debent ſcire leges.*
6 *Poteſtas, an ſit ordinarius ſcholarium, remiſſiue.*

§. Si quis contra aliquem. Clerici. & monachi coram Epo in
cã pecuniaria ꝯueniendi ſunt, in criminali corã Epo, vl iudice
ciuili, ad electionẽ actoris ſunt ꝯueniendi. Epo negligente ad
iudicẽ ciuilem iuriſdõ deuoluiĩ, in ꝓceſſib. forma hic tradita
1 ſeruata. h. d. † No. quod ſnia lata p epm mandaĩ executioni per
2 iudicẽ ſecularẽ, vt hic, & l. Epiſcopale. C. de epiſ. aud. † Secundo
no. tex. ibi, & executioni ꝓpriæ, &c. qa hẽs hic caſum. quod iudex app onis mãdat ſniam executioni, ita ꝓbaĩ hic & in auth.
ſi qs litigantiũ. C. de epi. aud. & in l. pcipimus. C. de ap. circa qđ
dic, qđ qñq; iudex appellationis expreſſe ꝯfirmat primã ſniam,
& tunc eſt verũ quod hic dr. Ad idem l. addictos. in fi. C. de ap.
& C. de iu. l. fi. Qñq; prima ſnia ꝯfirmaĩ, qa applo eſt deſerta per
tpis curſum & tunc iudex primus mãdat executioni, vt l. nulli. C. de iud. & l. fi. C. de tẽp. app. Qñq. prima ſnia ꝯfirmaĩ p partiũ: ſenſum, & tunc idem qa primus iudex exequiĩ ar. l. ſi qs libellos. C. de ap. nõ ob. l. tale pactũ, §. q ꝓuocauit ff. de pac. vbi vr
ꝓbari ꝯtriũ, quia hic loquiĩ qñ fuit a delegato ad delegantẽ appellatũ, vt l. a diuo Pio. in princ ff. de reiud. & de hac q. no per
Doct. in d. auth. ſi qs litigãtiũ. C. de epi. aud. & in l. eos. in 8. & 9.
3 q C. de app. & in d. §. q ꝓuocauit. † Tertio no. §. ſi verò crimẽ.
in quo vr caſus, ꝙ ſi inquiſitor hæreticorũ ꝓceſſerit ꝯ quẽdã, & eũ
ꝯdẽnauerit, & tradiderit iudici ſeculari, nõ teneĩ iudex ſtare illi ꝓceſſui, ſed pt de nouo formare ꝓceſsũ. ſi ei videbit, & crimẽ
examinare, circa hoc vide. ꝙ no. Guil ĩ l. magiſtratib. ff de iuriſ.
4 om. iu. † Quæro in prin. huius §. qualiter mãdat executioni ſententia ꝯ clericũ? dic, vt in gl. ſuper uerbo contradi. Op. ad uer. ſi
vero crimen, in quo dr, qđ eſt electio actoris vtrum conueniat
clericum coram Epo, vel iudice ciuili de crimine. Cõtra, ĩ. eo.
§. ſi autem eccleſiaſtici. Sol. ibi loquitur de crimine canonico,
de quo non põt cognoſcere iudex ſecularis, vt ſ. de man. prin.
§. ſi uerò canonici. Item hic infertur crimẽ laico, ibi clerico &
dixi ſ. vt clerici apud proprios Epiſco. & de hoc vide in c. cum
5 ſit generale. ext. de foro cõpe. & 15. q. 1. in ſumma. † Vlterius ex
hoc, & ſupra ꝓximo § ſed melius ĩ. eo. §. ſi quis vero. habes, ꝙ
Epiſcopi debent ſcire leges, & ſup. vt clerici apud proprios Epiſcopos. circa principiũ & per Doct, in auth. cauſa, quæ fit cum
6 monacho. C. de epi. & cle. & p gl. in l. reperta, eo. tit. † Vlt. glo. in
§. ſi quis autem pro pecunia, dicit, quod poteſtas eſt iudex or-
a dinarius ſcholarium, a cum ſit iudex ordinarius clericorum,
de quo & in auth habita. C. ne filius pro patre.

ADDITIO.

a Poteſtas eſt iudex ordinarius ſcholarium. Adde omnino Bal. in auth. habita. nume. 9. C. ne fil. pro patre.

1 *Epiſcopi debent ſcire leges.*
2 *Leges quando ſeruandæ ſint in foro canonico, remiſſiue.*

§. Si quis uerò Eps ab epo, vel alio conuentus cõueniẽdus eſt ſub Archiepo. & ad Patriarcham appellãdũ eſt, nulla cautione. vel fideiuſſione pro lite
1 finiẽda interpoſita. h. d. † No. text. ibi, quia eccleſiaſticus, &c. &
ibi, ille ſecundum Canones. &c. Ex quo habes primo, quod
2 Epiſcopus debet ſcire leges, vt dixi ſupra. † Secundo, quod leges
debent ſeruari in foro eccleſiaſtico, de quo in c. 1. ext. de oper.
no. nun. de reg. iu. c. 3 in glo.

1 *Caſus in quo appellatione pendente ſententia exequitur.*
2 *Oeconomi, quam rationem reddant. remiſſiue.*

§. Oeconomus. Oeconomi, & ſimiles corã Epo rõnem reddere dẽnt, & licitũ eſt eis
1 a ſnia Epiſcopi ad Patriarchã appellare. h. d. † No. hic caſum in
quo pendente appellatione mandaĩ ſnia executioni. regulariter ꝯ, vt l. 7. C de appel. & ff. nil nou. per totum titu. & dixi ſup.
2 vt ſpon. lar §. aliud. † Opp. & videtur, quod iſti non teneantur
rationem reddere, vt ſupra, de eccl. tit. § pen. Sol. vt ibi no. & in
l. Orphanotrophos, ſup. de epiſ. & cler. in prima ſol. licẽt Iac. de
Bel. videtur tenere aliam ſolutionem.

1 *Procurator, quod poſſit conſtitui in cauſa uniuerſitatis, & monaſterii ab ipſa uniuerſitate, & monaſterio.*

§. Si quis Epiſcopus Epi, & clerici in vrbe Cõſtantinopolitana degentes
ib. ꝯueniendi, uel cogẽdi non ſunt, ſed in ꝓuincia ꝯteſtata, aliàs
corã pfecto ptorio ſunt ꝯueniendi Apochryſarii autem ad Patriarchas, vel Metropolitas diſtincte interim cõueniendi non
ſunt, niſi de hoc mãdatũ habuerint vel alios ꝯueniãt, vel ibi ꝯxerint. Item epi. vel clerici legationis tẽpore conueniendi non
ſunt, clerici, & monachi accuſandi ſunt iniuria loci repulſa, &
loci reuerẽtia ſeruata hic monaſteriũ p ſuũ procuratorẽ agere
dẽt, ſportularũ quãtitate limita, in ſupradictis pſonis, & calib.
1 ſeruata. h. d. vſq; ad §. pſbyteris. † Opp. ad § ſi quãdo aũt. ꝙ in cã
monaſterij non poſſit ꝯſtitui procurator. nam procurator eſt
qui mandato domini negotia miniſtrat, vt l. 1. in prin. ff. de ꝓcurator. ſed in monaſterio nemo eſt dominus: ergo, &c. cuius
contrarij timore gl. hic, & in contrario exponit procuratorẽ,
ideſt

ideſt ſyndicũ,& per hoc tenet gl in d.l. r. in prin. ꝙ Epiſcopus
& nullus ꝑlatus,non poſſit procu.conſtituere ante lit.conteſt.
& exponit hunc tex.modo ꝓdicto,procurato. i. ſyndicum. &
idem no.in l.nec ciuitatis.eodem ti.ff.de procu. exponit codē
modo iſte tex.in l.neque.C.de proc. ſed veritas eſt, quod vni-
uerſitas quælibet,& monaſterium poteſt procuratorem con-
ſtituere,vt tex.de procu. c.in cauſis. & de iura. cal. c. cum cau-
ſam.& vide quod habes,ext.de reſct.c.edoceri.

1 *Vniuerſitas qualiter citatur,remiſſiue.*
2 *Epiſcopus facit actorem,quando œconomus agit contra ipſum.*
Oeconomus,& ſyndicus ab uniuerſitatibus tantum conſtituuntur, & an ab Epiſcopo.
3 *Epiſcopus non conſtituit procuratorem.*

§. Sportularum.

Ver.ſi verò pro vna. Quæro de in
tellectu huius ver.dic, vt in gl.ſup
1 ver.ↄtingat,q̃ ponit duas lect.†ſed ex ſcd̃a no. modũ citãdi vni
uerſitatẽ,qa omnes de uniuerſitate admonẽtur,vt d.gl.de quo
a modo citandi vniuerſitatẽ ᵃ no.p gl.ff.ꝙ cuiuſq; vniuer.nomi
ne.l.1.§.moniti.& vide l.ſed ſi hac lege §.q manumitti.& § fi.
& qđ ibi no.ff.de in ius voc.& vide qđ no.in l.nõ pòt. ff.de re.
iu.de qua materia dic per Inn.de maior.& obed. in c.humilis.
2 Quæro in ver.eps̃. n. Quid ſi œconomus agit ↄ eꝑm noĩe ec-
cleſiæ?dicit gl.qđ tunc epiſcopus ordinet actorem authorita-
te Archiepiſcopi,ſicut facit tutor:nã œconomus, vel ſyndicus
tm̃ ab vniuerſitatibus ↄſtituunt̃,vt hic dicit glo.ꝙ dic,vt in ea.
3 †Sed ꝙ œconomus poſſit ↄſtitui etiam ab epiſcopo,tenet glo.
in d.l.neq;.C.de procu.tenet ergo gl.hic, ꝙ eps̃ non poteſt pro
curatorem cõſtituere,& idem no.in d l.neq;. & in l.1.in prin.
& l nec ciuitatis.ff.de proc.ſed de hoc dic,vt habes in c.petitio
ext.de procur.& vide d.c.cum cauſam.ext.de iura cal. & quod
bene no.Inn.in d.c petitio.& vide,quod not.per Do.in d.l.ne-
que,& per glo.5.q.3.c.quia epiſcopus.

ADDITIO.

a Vniuerſitatem Vide Bal.in c.3.in uer.an uniuerſitas.de mil.vaſ. qui contumax eſt in l. etiam.in uer item pri̇̃ facere ſuũ ꝓcuratorem. in fin.C.de exe.rei iud & gl in l non poteſt.alı in tex.quæ inci pone in officialı ff de re.iu.& ibi per do. Alex de Imo

§. Præsbyteris.

Præsbyteri, & clerici in domo pro-
pria mulierem habere non debent,
niſi omnem ſuffugiant ſuſpicionem.Epiſcopus autem nullam
mulierem ſecum habere debet.h. d.Ex iſto tex. ſumitur authẽ.
epiſcopo.C.de epiſc & cler.circa iſtum §.vide,quod no.ext.de
coha.cleri & mulie.c.1.& c.a nobis.

§. Si quis autem cum.

Inferens iniuriã epiſco-
po,vel alijs clericis dum
ſacra myſteria celebrant̃, verbera & exiliũ ſuſtinere debet. Ille
vero,qui ſacra myſteria celebrari prohibuit capite puniẽdus
eſt.idem obſeruandum in letanijs.& lætanias aliqui facere nõ
debent ſine epiſcopis,& cle.pœna ↄſacientib. imminente.h.d.
Ex hoc §.ſumit̃ authen.ſed nouo iure.C.de epiſ.& cle.Bar.

1 *Monachus bonus ſi eſt electus in abbatem, an eius electio uitietur, ſi in monaſterio melior reperiatur,ſtante quod melior eligatur.*
2 *Monaſterium conſtructum in diœceſi alicuius epiſcopi,eſt ſubiectum illi epiſcopo,n ſi probetur exemptum.*

§. Iubemus

Abbas eligendus eſt non ſm gradum,ſed
meritis,& virtute,& idem in abbatiſſis eſt
1 ſeruandũ.h.d.†Quæro in hoc §.de duob.dr̃ hic,ꝙ ille, qui me-
lior eſt in eccleſia,debet eligi abbas:pone,quòd eſt aliquis mo-
nachus qui bonus eſt,tamen in monaſterio reperitur melior,
an per hoc vitietur electio?dic vt no. 8.quæſtio. 1. c. licèt ergo
Secundo quæro,dicitur hic, ſanctiſſimum epiſcopum, an eo.
2 ipſo,†quod monaſterium eſt conſtitutum in diœceſi alicuius
a epiſcopi,ᵃ an illud monaſterium ſit ſubiectum epiſcopo, &c.
dic,ꝙ ſic,niſi probetur exemptum,vt ext. de reli. do. c.3.& ibi
no.& 16.q.7.c.omnes baſilicæ.

ADDITIO.

a In diœceſi alicuius epiſcopi Adde Pan.in c.3. & quod poſui in apoſt. ad ipſam in ꝑtin in uer.niſi ꝓbetur exemptum.ext.de reli.do.

1 *Profeſſio per monachum intra quantum tempus fieri debeat.*
2 *Bona collegij diuiduntur,quãdo collegium diſſoluitur,& pars collegii recedit.*
3 *Monachus poteſt eſſe teſtis,*

§. Si quis autem.

Ingreſſus monaſterium in ↄtinẽ-
ti ſi notus eſt,pòt monachus ordi
nari ſi uerò eſt dubius,dẽt differri per triennium, & dño intra
id tempus repetente ſibi cũ iuſto reddendus eſt, vel ordinãdus
eſt monachus,dño rebus redditis: eo autẽ ad ſeculatem vitam
redeunte,dño eſt reddendus. Itẽ monachi in vno habitaculo
debent morari,ſed ſeparatim dormire,his obtinẽtib. in mona
ſterio feminarũ.Item uiri modis oĩb.a fœminis ſunt ſeparãdi
rebus cõmunib.inter eos diuiſis,& fœminæ eligere poſſunt ſi
bi ꝑsbyterum, aut diaconum ab epõ confirmandum. h. dicit,
1 †No.ex hoc §.intra quantũ tempus ille,qui monachatur poſ-
ſit facere ꝓfeſſionem,de quo habuiſtis textum,& gl.ſup.de mo
na.§ ſancimus.facit ꝙ no.17.q.1.c.1.& 50.diſtin.& ext. de reg.
c.ad apoſtolicã.hodie autem,qñ eſt dubia cõdicius, qui debet
monachari,de iure canonico,debet expectari tempus anni,nõ
triennij;vt de reg.iur.cap.1.& 2.lib.6.Vltimo circa ver.& intra
triennium emerſerit aliquis,vide quod habes 63.diſtin c.ſi
ſeruus ſciente,& quod plene per glo.in eadẽ diſt.c.ſi quis col-
latione, & plene per Ber.in c.1.extra, de ſeruis non ord. & ibi
2 plenè per Innoc.† Venio ad §.in omnibus. in quo nota,ꝙ qñ
collegium diſſoluitur,& pars collegij recedit,bona collegij di-
uiduntur,vt hic,de quo dic,vt not.per gl. ff.de colle.illi.l.1.in
3 fi.† Vlt.no.hunc textum ibi, teſtimonium, &c. quem inducit
gl.in ar. quod monachus poteſt eſſe teſtis, de quo habuiſtis ĩ.
de mona.§.cogitandum.ᵃ

ADDITIO.

a Cogitandum. Et ibi vide quæ dixi in apoſt.

1 *Decedere ſine liberis non dicitur, qui monaſterium ingreditur.*
2 *Monaſterium habetur loco filij,& quando, nu.3.*
3 *Qui monaſterium ingreditur non uidetur eſſe ſine matrimonio.*
4 *Summa ratio eſt, quæ pro religione facit.*
5 *Diſpoſitio huius §.an habeat locum in ingrediente eccleſiam ſecularem.*
6 *Monachus non habet adminiſtrationem, niſi quatenus per abbatem ei conceditur.*
7 *Subſtitutio, an expiret per ingreſſum monaſterij.*

§. Sed & hoc præſenti

Donatione,vel legato,
ſeu hr̃dis inſtõne, ſub
ↄdõne nuptiarum vel liberorũ factis, vel factus pure, ſed ſub-
ſtitutione,vel reſtõne ſub aliqua ꝓdictarum condõnum facta.
honorata pſona monaſterium ingrediente,vel clerico alicu-
ius eccleſiæ facto, ſeu diaconiſſa etiam facta,tales condõnes ꝓ
non ſcriptis habentur, dummodo ſi talis honorata perſona
fiat clericus, vel diaconiſſa toto tempore vitæ ſuæ in tali ſtatu
ꝑmanſerit,& res ſub tali condõne donatas,vel relictas in pios
vſus expendant, vel relinquant. & ſi talis perſona a monaſte-
rio receſſit,bona tamen monaſterio competunt, & ſi ſub pre-
dictis condõnib. in redemptionẽ captiuorũ, vel egentium ali
mentaria ſubſtõ facta ſit,per nullum caſum prædictorũ euane
1 ſcit,& gl.mag.hic colligit caſum huius §.Ex qua no.ꝙ† nõ vr̃
2 ſine liberis decedere qui ingreditur monaſterium,& ſic† mo
a naſteriũ loco filij hr̃,ᵃ vt hic,& in auth.niſi rogati. C.ad Treb.
3 † Secundo no. ꝙ non vr̃ eſſe ſine matrimonio, qui monaſte-
rium ingreditur,cum per hoc ſpirituale matrimonium con-
trahatur. Sed oppo.& vr̃, ꝙ ingrediens monaſterium non vi
deatur habere filios,nam non filij ciuiles,ſed naturales, &c.ff.
de lega.1.l.ſi ita quis §.vlt.dicunt quidam,quod licèt ſit verũ,
quod aliàs ciuiles filij non ſufficiant,tamen fallit,vbi monaſte
4 rium ingreditur,† quia ſumma ratio eſt,quæ pro religione fa
cit,vt ff.de relig.l.ſunt perſonæ.quod eſt ſi verũ niſi alii mona
ſterio reſtituere rogetur, argum.l.vlt.C. qui po.in pigno.hab.
Alii dicunt,ꝙ tantum his caſib.monaſteriũ hr̃ loco filii,& ita
tenent aliqui hic in gl.& ita tenet Mar.Sil dicens,eſſe quoddã
ſpãle ↄ propriam ſignificationem vocabuli.Propter hoc ipſe
dicit,ꝙ ſi aliquis diceret,dono,vel lego tibi centum, ſi decedã
ſine liberis.fortè intelligitur de veris liberis,alibi verò gl.videẽ
tur tenere,quod vbique monaſterium habeatur pro filio, ita
dicit gl.hic,& hoc etiam vr̃ in proximo §.in prima, & ſecun-
da glo.magna,& C.de ſacroſ.eccl.auth. ſi qua mulier, de quo
no etiam per Doct.ibi in 1.& 3.quæſt.ſed Richar.Malumb.di-
cit,hoc non eſſe verum,quòd monaſterium habeatur ꝓ filio,
nec hoc dicit iſte §.nec d.auth.niſi rogati.ſed mens iſtius §.&
d.auth.eſt,quia cum teſtator dicit inſtituo te hæredem,vel le-
go tibi talem rem,& ſi deceſſeris ſine liberis volo, quod reſti-
tuas tali,vr̃ dicere teſtator, volo qđ reſtituas, ſi caſtitatẽ ſerua-
ueris,vnde cũ per hoc impeditur vita contemplatina, quæ eſt
melior quã actiua & multi illam vitam contemplatiuam eli-
gerẽt,ſi adimeret̃ condõ,& monaſterium intrarent,ſi cogita-
rent,quod adimeretur conditio,ideo vult iſte §. quod talis ↄ-
ditio reſpuat̃ in ingrediente monaſterium,ita dicit Richar. ĩ
d.auth.niſi.in 3.q.& ꝙ monaſterium non habeatur pro filio,
videtur ſentire glo.in d.auth.in gl.mag.in fi. Præterea ſi dice-
remus monaſterium haberi pro filio per hunc §. eadem ratio
ne poſſemus dicere,per hunc §.haberi monaſterium pro vxo
5 re.†Quæro,nunquid iſte §.habeat locum in ingrediente eccle
b ſiam ſecularem?ᵇ dic vt in gl. ſuper verbo,clerici.ſed aduerte
6 ad id quod dicit ibi, & quod ſequitur, &c. † qa iſtud dictum
gl. quod monachus non habet adminiſtrationem,niſi de fa-
cto.& quatenus ſibi Abbas concedit,probatur in c.2. extra,de
ſtatu mona.& ad q.glo. circa totam glo. vide quod no.ext. de
7 prob.c.in præſentia cætera dic,vt in gl. † Vltimo Iacob.ponit
hic vnã quæſtionem:Titius teſtamentum cõdidit,& Sempro-
nium ſibi hæredem inſtituit,& ſi decederet ſine liberis ex ſuo
corpore

ADDITIONES.

a Loco filii habetur. Adde d Iaſ May.in auth.ſi qua mulier C.de ſacroſ.eccl. & Fel in c. in præſentia de prob.& omnino per d.Ale de Imo in conſi.121.2.parte, in conſil. 71 4.parte,& Ang in q.nobilis quidam genere
b Ingrediente eccleſia ſecularem. Adde quod no ponit Gro.Tho in ſuo conſi.per magni.gni ponderis eſt præſens quæſtio ad fin.vol.3.

corpore deſcendentibus ſubſtituit ei Seij,& deinde Sempro-
nius inſtitutus ingreſſus eſt monaſteriũ,quæritur nunquid ex-
a piret ſubſtitutio p ingreſſum monaſterij?ª de qua q.no.Doct.
in d.auth.niſi rogati.C.ad Treb.& in l.ſi ita quis.§.vlt.& ibi per
Dy.ff.de leg.1.& per Io.And in c.Ray.extra,de teſta.

ADDITIO.

a Monaſterij. Vide in D Alex.de Imo.in l.ex facto §.ſi.in ver. quid autem in monaſte- rio ff.ad Treb.

1 Diſtinctio huius §. quod habeat locum etiam ſi intrat monaſterium, ut converſus.
2 Bona ſequuntur tacite ingredientem monaſterium.
3 Diſpoſitio huius §.an habeat locum, etiam ſi ingrediens habeat aſcendentes.
4 Diuiſio,quæ permittitur fieri per patrem ingredientem monaſterium inter filios,poſt ingreſſum,an,& quando valeat,ut teſtamentum.
5 Filij ingreſſi monaſterium,qua actione agant contra monaſterium, qui poſſidet omnia bona patris,vigore diuiſionis per patrem factæ inter eos, poſt ingreſſum.
6 Eccleſia an habeat omnia ingreſſi,qui ante ingreſſum non habens filios, extraneum heredem inſtituit aſsignando eccleſiæ certa bona.
7 Filij quando poſſint compellere patrem ingreſſum monaſterium, ut eius bona diſtribuat.Et quando interim debeant habere alimenta.n.8.
Et an poſſint petere legitimam in uita patris.

§.Si qua mulier. Muliere, aut viro monaſteriũ ingrediente,liberis nõ extãtibus res
eius monaſterio cõpetunt,liberis ſuperſtitib.rerum ſuarum añ
ingreſſum monaſterii diſpoſitione nõ facta, poſt ingreſſum li-
cet inter filios diſtribuere, legitima portione nulla diminuta,
vel ꝓpria pſona filijs cõnumerata ſibi ſuã retinet portionem,
q̃ monaſterio competere debet.Eo autem morte præuẽto filij
legitimã recipiunt portionem,reliqua ſubſtantia monaſterio
competente. h.d. Ex iſto §.ſumitur auth.ſi qua eſt mulier.C.de
ſacroſ.eccl.Quæro,dicit hic,intrauit monaſteriũ,qd ſi cã oran
2 di intrauerit,dic,vt in gl.1.hic.† Sed quæro,quid ſi intrat vt cõ
uerſus.dicit gl quõ refert,vtrũ intret monachus, vel ꝯuerſus,
dummodo renunciet.Item quid ſi aliquis intrat capellam,dic
a vt in gl.† Quærit gl.quid ſi talis ingrediens nil de bonis dicit.di
cit gl.ꝙ eũ tacite ſequunt bona,vt ſ.de mona.§.illud,& hic.cir
3 ca qđ vide C.de ſacroſ.eccl.auth.ingreſſi. † Quærit gl.qd ſi in-
grediens nõ habet filios,ſed parentes.dicit Pla.ꝙ idem eſt in pa
rẽt.quod ĩ filijs,arg.ſ.eo.§.presbyteros.& ſ.vt nul.iud §.adulte
ram.ſed contrarium tenet gl.& ad ꝯtria reſpondet,vt in ea. Idẽ
quod hic tenet gl.in d.auth.ſi qua mulier.& in d §. adulteram,
& in §.ſi verò aſcendentes.Et primam opi.tenet Odo.& Ia.de
Bel.licèt Pe. teneat opi.gl.de quo dic, vt per Doct. in d.auth ſi
qua mulier.Nec ob.rõ gl.quæ eſt,ꝙ iõ parentes excludũtur, qa
monaſt.habetur pro filio,quia hoc non eſt verum, vt dixi ſ.in
4 proxi.§.Quærit gl.hic ſup ver.ꝓprios,† nũquid hæc diuiſio, q̃
permittitur ingredienti monaſterium,poſt ingreſſum, ſit teſta
mentũ?quod eſt vtile ſcire.dicit glo.ſi quæratur de numero te-
ſtium,dic,quod põt eſſe teſtamentum.rõ,quia cum iſta diuiſio
permittatur, poſt ingreſſum inter liberos, vbi numerus teſtiũ
non requiritur,vt l ſi.C.fam erciſcun.& l.hac ꝯſultiſſima. §.ex
imperfecto.C. de teſta. ſufficit ergo in iſta diuiſione numerus
duorum teſtium,vt no.gl.in d.auth.ſi qua mulier. ad q. d. Pla.
quod non eſt teſtamentũ. Azo verò dicit,ꝙ eſt teſtamentũ, vel
quædam vltima voluntas,quæ ſuccedit loco teſtamenti, vt in-
grediẽs facere poterat ante ingreſſum,vt ꝓbatur in hoc tit.ma
xime ibi dum dicit,& ſic liceat,&c.& ſic videtur vera opi.Azo
5 & et Plac.in d.auth.ſi qua mulier.† Quærit d.gl.ſi monaſteriũ
omnia bona poſſidet,qua actione agant filij inter quos pater
diuiſit ꝯ monaſterium.dicit gl.ꝙ ꝯdictione ex hac lege, q̃ opi.
vr̃ procedere ſm illam opi.quæ eſt,ꝙ diuiſio non ſit teſtamen
6 tum,& ſic innuit gl.ibi,ſm nos,&c.† Quærit etiam dicta gl. qd
ſi ingrediens non habet filios , & antequam monſterium in-
grediatur facit teſtamẽtum,& extraneos hæredes inſtituat, cer
tam partem aſſignado eccleſiæ,antequam intret, nũquid poſt
ingreſſum hẽbit eccleſia omnia bona?gl.diſt.hic,& in d.auth.ſi
7 qua mulier.† Quærit gl.ſuper verbo,perſona.an filij poſſint cõ-
pellere patrem,vt diſtribuat,gl.hic videtur velle,ꝙ non,nec fi-
lijs ſubueniatur,niſi poſt mortẽ patris,ſed in hoc ſubueniatur
filiis,ꝙ ſtatim debent habere alimenta.Iſtam opi. videtur tene-
re gl.hic,licèt aliam ponat opi.in d.auth.ſi qua mulier,& quod
habuiſtis ſ.vt lic.ma.& auũ.§.quia verò ex conſenſu. & C. de
rep.auth.ſed hodie,& habuiſtis ſ. de mona. §. illud quoque.&
iſtam opi.quod demum mortuo patre naturaliter.filij poſſint
petere legitimam,tenẽt Doc.in d.auth.ſi qua mulier. licet Iac.
de Bel.ſ.de mon.§ illud,videatur tenere contrarium , & gl.in
8 auth.nunc autem.C.de Epiſc & cler.† Et iſta omnia faciunt ad
id,quod dixi ſup.de hære.& fak. §. ſi quis autem.i.an filij poſ-
ſint petere legitimam in vita patris , ubi dixi , quod non. Vlt.
ſcias,quod iſte,§.fuit canonizatus.19.q.ſi.c.ſi qua mulier.& vi-
de,quod ibi no.per Doct.in d.auth.ſi qua mulier.

§.Sponſalibus. Iſte § habet duas partes.ſecunda ibi,
ſi vero conſtante. Sponſalibus inter
aliquos factis , alterutri permiſſum eſt monaſterium ingredi
abſque arrharum pœna,matrimonio vero conſtante,quilibet
de coniugibus ingredi poteſt,pactis dotalibus inter eos ſerua
tis.vtroq; autem coniuge monaſterium ingrediente,lucra do
tis,& donationis propter nupt.ceſſare debent, niſi alter alteri
coniugi aliquid largiatur ſponte.hoc dicit,circa iſtum §.ſi ve-
ro conſtante. & vide quod habes ſup.de mona §.ſin autem, &
de nup.§.diſtrahuntur.

1 Ingratus quod quis non efficiatur propter monaſterij ingreſſum.
2 Ingreſſus monaſterij abſtergit omnẽ maculam,& an ingratitudo purgetur.
3 Monachus an ſuccedat agnatis,& cognatis.

§.Nullam. Parentibus filios, vel filias,qui monaſteriũ
ingrediuntur,velut ingratos ab eorum hæ
reditate excludere non licèt. Item parentibus nõ licet filios de
monaſterio extrahere.hoc dicit.† No.per ingreſſum monaſte-
a riũ,quem ingratum non effici.ª † Quærit glo.nunquid per in-
a greſſum monaſterii,omnis macula peccati aboleatur.& dicit.
b ꝙ ſic,ᵇ licèt aliàs ingratus per ingreſſum nõ fiat gratus.dicit ta
men,quod in nouellis dicitur, ꝙ per ingreſſum purgatur in-
gratitudo:quod dic,vt in glo.circa quod vide,quod no.glo.&
3 Iac.de Are.in l. Deo nobis.C.de Epiſc.& cler. † Quærit glo.an
monachus ſuccedat agnatis,& cognatis.dic vt in gl.j.§.huius,
& idem no.in d.l.Deo nobis.§.hoc etiam.

ADDITIONES.

a Quem ingratum non effici. Quinimmo tollitur ingratitudo per illius ingreſſum,vt de- xi ſup.in Auth. de monach. prin.in add.ad iſtam.nu 3 in ver omnem maculam.
b Quod hic. Ad quod vide in plene, & no Fel in c com deputati,in 6 prin.verb.no 4.eſ- fectum, de iu.

1 Monachus fugitiuus, an acquirat monaſterio,in quo deliquit.

§.Si monachus. Si monachus reliquerit ſuũ mo-
naſterium, & aliud ingrediatur ,
res eius proprio competũt mon. In quod a principio ingreſ-
ſus eſt,& monachi non debent circuire ciuitatem,ſed debent
in ſuis monaſteriis permanere. Et ſi monachus in mon. deli-
querit,& ad ſecularem vitam peruenerit pœna hic inſerta eſt
puniendus.h.d.Circa iſtum §.ſi monachus.el 1.vide.quod no.
per glo.extra.de cler. coniug.c.1. & 92.diſt.c. ſi quis Epiſcopus
vacans.& in Spec.de ſta.mona.ver.79. Venio ad §.ſi monachus.
el 2.in quo gl.q̃ incipit,duo contraria, & ad §. ſed neque.ſ.eo.
reſp.vt habes in glo.2.ſol.nam prima ſol.eſt contra tex.dicti §.
ſed neque.verſ.hoc autem.ibi,etiam ſi nulli. & c.vbi apparet,ꝙ
1 loquitur etiam in eo,qui nõ eſt curialis. † Vlt Iac.de Bel.quæ-
rit de vna quæſtione,an monachus fugitiuus acquirat mona.
a in quo deliquit,ª & arguit pro,& contra finaliter tenet,quod
licèt poſſeſſionem non quærat, ſi ab alio poſſidetur,vt l.1.§. ſi
ſeruus.C.de acq.hær.tamen dominium acquirit. Non ob. iſte
§.quia loquitur de rebus poſtea acquiſitis,& quando mittitur
in aliud mon. & in eo legitime permanet : ſecus autem ſi eſt
in fuga, & remittitur ad mon.alleg. Hoſt.in c.3.extra, de cler.
cõiug.de hac quæſtione no.per gl.19.q.2.ſabbata verò per Inn.
extra,de priui.c.cum olim.el 2.

ADDITIO.

a Deliquit. Tu vide Spec in tit.de ſta.reg ver.6.

1 Præſcriptio annalis,quando contra eccleſiam currat.
2 Corrumpens ſcienter monachum, vel monialem, pœna de qua hic, punitur.

Si quis. Raptores monialium,& ſimilium participes,ca-
pitali pœna, & bonorum amiſſione plectuntur.
bonis raptoris,& aliorum criminis participũ applicandis ec-
cleſiæ annali præſcriptione contra eccleſiam currente. Item
hiſtrionibus eſt interdicta licentia vti actionibus monachali-
bus,pœna ꝯfacientibus imminente,his obtinentibus, non ſo-
1 lum in præteritis cauſis,ſed etiam in futuris.† Oppo.ad iſtum
§.& videtur, ꝙ annalis præſcription contra eccleſiam nõ cur-
rat,vt ſ.de eccle.tit.§.pro temporalibus.dicit gl. hic. & in con-
trario,ꝙ hic eſt ſpeciale,ſic alibi, ſ.vt cũ de app.cog.§.de prædi
ctis.& no.de hoc per gl.in auth.quas actiones. C. de ſacroſan.
eccl.& ibi per Doct. Vlterius circa iſtum §.vide, quod no glo.
17.q.1.c.ſi quis rapuerit.in glo. magna.& vide,quod no.extra,
a de præſcr.c. 1.† Venio ad ver.ſcientib.quæro,pone,ꝙ aliquis
ſciens monachum corrumpit,vel monacham,ſeu monialem,
nunquid compellatur ad monachatum? dicit gl.ꝙ nõ,ſed de-
bet puniri pœna hic impoſita,ita no.extra,de pri.c.tuarũ. Vlt.
vide glo.quæ incipit,nota quod quilibet.iſta glo et præcedens
ſunt ſuperfluæ,nec faciunt ad iſtum tit ſed ad tit.ſ.vt iud.non
expe.ſac.inſ et ibi habes de verbo ad verbum, et ideo debet ibi
vacare in §.nullum.tex.ibi,conceditur.&c.hoc verum,quãdo
ſimul intrauerunt ſine temporis ſucceſſione , vt ff. de donat.
inter vi.et vx.l.cum hic ſtatus.§.ambo.aliàs eſſet ſecus,ita poteſt
intelligi gl.quæ eſt in l.Deo nobis.C.de Epiſc.et cler.

FINIS.

BARTOLI A' SAXOFERRATO,

Super Inſtitutionibus Iuris Ciuilis, Commentaria;

Cum Adnotationibus, & Summarijs Henrici Ferendat Niuernenſis, ad vnumquemque §. appoſitis:

Nunc poſtremò ſummo ſtudio, & vigilantia recognita, Deo propitio in lucem prodeunt.

1 *Legalis ſcientiæ duplex eſt cauſa materialis, generalis, & communis.*
2 *Differentia inter generale, & commune, prout ponuntur de materia generali, & communi.*
3 *Aequitas rudis, quæ dicatur.*
4 *Differentia inter iuſtitiam, & æquitatem.*
5 *Differentia inter ius, quod porrigitur de generali, & ius approbatum, quod de communi ponitur.*
6 *Legalis ſcientiæ ſubiectum, eſt bonum, & æquum. & nu. 7.*
8 *Legalis ſcientiæ libri particulares. ſ. ff. & Iuſti. diuiduntur penes cãm formalẽ.*
9 *Imperator ſi inuocet nomẽ Dñi, an neceſſario requiratur, q̃ ſit Chriſtianus.*
10 *Saracenus poteſt inuocare nomen Domini.*
11 *Imperator dicitur ab imperio vniuerſali, & totius mundi dominus eſt.*
12 *Imperator Iuſtinianus dicitur Cæſar, quia mater eius deceſſit in puerperio, vnde cæſus fuit venter eius, vt viuus extraheretur de matris viſceribus.*
13 *Nomen, quod quis iure probitatis, vel alterius virtutis ſibi acquiſiuit, quàm quod fortuito, aut iure propriæ originis adeptus eſt, magis æquum, & laudabile videtur.*
14 *Imperator, quare dicatur ſemper Auguſtus. & nu. 15.*
16 *Pigris, & negligẽtibus iura non ſubueniunt, immo cupidis, & vigilantibus. Et ſecundum Philoſophum, quanto iuniores, tanto perſpicaciores.*
17 *Dignitates plures ſi quis habet, & ſcribit, debet illas exprimere, vt de perſona mandante maior habeatur certitudo. & nu. 18.*
19 *Inſtitutionum liber, an factus fuerit poſt ff. & poſt primam editionem Codicis, & ante ſecundam, quam non habemus.*
20 *Exquæſtor quis dicatur, & an ſit nomen dignitatis.*
21 *Compoſitores inſtitutionum Imperialium tres fuerunt, ſ. Tribonianus, Theophilus, & Dorotheus, Compoſitores autem Digeſtorum octo, remiſſiue.*
22 *Princeps ſi committat cauſam non habenti peritiam iuris, non valet delegatio, niſi ex certa ſcientia Principis.*
23 *Infidelis ſapiens deterioris conditionis eſt. quàm inſipiens fidelis.*
24 *Semel malus, an ſemper dicatur malus. Et quando ex præteritis ſumimus coniecturam ad futura.*

QVæritur primo Circa iſtam Inſtitutionem, quæ ſit
cã materialis legalis ſcientiæ, & cuiuslibet li-
1 bri legalis. dicit d. Azo,† quod duplex eſt cau
ſa materialis legalis ſcientiæ, gñalis, & cõis. Ge
neralis, Ius & iuſtitia, negocia, & duo vitia, er-
ror, & contumacia. materia cõis eſt rudis æquitas, ita approba-
tũ eſt illud, q̃ pro lege obſeruatur, vt volũtas defuncti: quia ni-
hil tã nãle eſt, &c. C. de ſacroſan. eccl. l. j. Item Ↄctus, qa Ↄctus ea
Ↄuentionibus legẽ accipiũt, vt ff. depo. l. j. §. ſi Ↄuenerit. & ff. de
reg. iur. l. Ↄctus. C. de pac. l. legẽ, ſed qdã iſta verba dñt, tñ ea non
intelligũt. Et licèt verba iſta ſint Azo. vt vere ſunt, tñ ruditiſſi-
me locutus eſt. hic. n. ius, & iuſtitia, ponunĩ de mã gñali: rudis
æqtas, ſiue æqtas, ponunĩ de mã cõi. ſed nõne idẽ ſunt iuſtitia,
& æqtas? dcẽm, q̃ æquitas magis reſpicit res ipſas, iuſtitia magis
reſpicit diſpõnẽ, ſeu habitũ: vnde ſi ꝓprie loquamur, dicemus,
iuſtus iudex hẽt iudiciũ æquũ, vñ ſi res mea ad aliũ ꝑtineat ſi-
ne cã, bonũ & æquũ eſt, vt eã mihi reddat, ſeu reſtituat, vt ff. ſi
cer. pet. l. ſi me, & Titiũ. & æqtas magis reſpicit rem, & iuſtitia,
vt dictũ eſt, magis reſpicit habitũ aĩæ, vñ iudex ipſe proprie dr̃
iuſtus. ff. de reli. & ſump. fu. l. & ſi qs. §. idẽ Labeo ait. & gñaliter
puro iudicẽ iuſtum, &c. tñ plerumq; vnum pro alio poſitum
inuenietur. Item negocia ponunĩ pro materia gñali. & id, q̃ ꝑ
lege ſeruatur, voluntas defuncti, & Ↄctus ponuntur de materia
cõi, ſed Ↄctus & negocia ſunt idẽ, ponitur ꝓ mã gñali, & cõi.
Sed dicendũ, q̃ negocia prout accipiunĩ ꝓ mã gñali, dicũtur
modi dicendi negocia vt tranſactio, pactũ, iuſiuran. Sed Ↄctus
prout ponunĩ pro mã cõi, dicuntur ipſi Ↄctus: vñ dum dicam,
qd tit. de neg. geſt. dr̃ de mã gñali, immo magis tit. de iudicijs,
de trãſactionib. & ſiles & h. d. Azo, tractãdo ſup negocijs quẽ-
2 admodũ decidanĩ. Si quæris, vñ differt mã gñalis, & cõis, quia
idem vr̃ eſſe generale, & cõe, dicendũ, q̃ nõ reperimus drĩam
inter actionem cõem, ſeu actionem vniuerſalem, & actionem
generalẽ, ff. pro ſoc. l. pro ſocio arbiter. Sed qñõ differt gñale,
& commune, prout ponuntur de materia gñali, & communi.
& iſtud eſt difficile videre, poſſumus tñ dicere, q̃ generale ma
gis ſonat in abſtractione, cõmune magis ſonat in concretio-
ne. Alia eſt drĩa, & recidit in idem, & eſt declaratio prima: ſed
qa iſta, ius, iuſtitia, error, & Ↄtumacia, dicunĩ eſſe mã gñalis: qa
determinatũ eſt gñaliter in iſtis, in qbus eſt titulus gñalis, nõ de
ſcendendo ad aliquã materiã ſpecialẽ, gñaliter ponitur, & hoc
in paucis inuenimus. vñ nõ ſunt niſi quinq;, & ſex rubricę in
qbus ad materiã ſpãlem deſcendamus, vt ſunt iſti tractatus, de
iuſti. & iu. & de pac. de trãſact. de iureiur. de iu. & fac. igno. Sed
in alijs oĩb. intiũ partib. deſcendimus ad aliquã materiã ſpecia
lẽ, & ſic dr̃ quaſi mã: qa deſcẽdit ad ea, q̃ cõiter accidunt, vnde
cõis eſt generalis, & dr̃ cõis propter cõcretionem: videmus in
illis Ↄctibus ea, quæ vñia ſunt ad caſus ſub ſe contentos, & plu-
ra ſub ſe cõtinent, vnde magis dicuntur generalia, de materia
generali, vt dr̃ alibi, collectiuum eſt ſpecies plurium in vnã ma
teriam, & magis, q̃ eſt genus, minus generalia dicuntur de cõi,
& uerum eſt, qa cõe magis ſonat concretionem, & inhærẽtiã,
i. quod cõi ineſt circa, quia abſtractum. vel uerius dr̃ cõis, quia
de ea fere materiali parte tractatur cõiter: nã ferè ſemper de ea
3 tractatur, & rarò de generalib.† Item quia rudis æquitas dr̃ ma
teria cõis. Quare dr̃ rudis? dicendum, cum aliquis caſus dubius
emergit, æquitas in illo caſu latet in ſuis finib. quaſi in ſua rudi
maſſa, ſed poſtea elimatur, & diſputatur, ſ. per diſputationem:
vnde qñ eſt q. quid ſit in illo caſu, vnus dicit æquum eſſe iſtud,
alius dicit, immo hoc eẽt æquũ, & ĩ. diſcurritur, & elimaĩ, do-
nec oẽs conſentiant in vnum, & dicant hoc æquũ erit, & ſic ru
dis æquitas eſt rñſio latens in ſuis finib. quæ ꝑ diſputationem
elimatur, & diſputaĩ, & multas altercationes recipit, & poſtea
q̃ prætores, & iuriſcõ. diſputauerunt iſtam æquitatem elima-
tam, in ſcriptis redigebant, & fiebat inde ſcriptum, ſm formã
illius C. de leg. l. humanũ. & quod ꝑ diſputationem inueniatur
æquitas, dicit lex, ff. de orig. iur. l. 2. §. his legib. ibi, tñ hæc diputa
tio, &c. Et potes ponere exemplũ de argento, quod ex materia
extrahitur, & multas altercationes recipit, antequam in formã
propriam redigatur. vnde æquitas ſic approbata, rigori iuris
a præfertur.[a] C. de iud. l. placuit. ſed male dr̃, nec hoc dixi, immo
aliud. ſed debemus q̃rere differẽtias inter iuſtitiam, quæ poni-
tur in generali, & rudem æquitatem, quæ eſt de communi ma
4 teria.† Et eſt de iuſtitia differentia: quia de iuſtitia tractatur nõ
deſcendendo ad aliquẽ caſum, q̃ eſt virtus naturæ. Sed circa ip-
ſam æquitatem, q̃ in reb. latet, laborant Principes, ponendo eã
5 in certo caſu, vt patet in exemplo.† Item debẽt quærere differẽ
tiã inter ius, quod porrigitur de generali, & ius approbatum,
quod ponitur de communi. vr̃. n. niſi dicas, quod ius approba-
tum eſt de generali. Sed differũt, quia in tractatu de materia ge
nerali, de iure tractatur in abſtractione diffiniendo, & diuiden
do. In cõi verò tractatur de iure in certa re approbato, & certo
negocio, & hoc ſonat dictio, approbatum. Et patet in exemplis
de atteſtatione, & prorogatione, & ſic manifeſtũ eſt, q̃ ius ap-
probatum, vt eſt materia communis, æquitas appellatur. Et dif
fert a iuris rigore, quod ponitur pro materia generali, & diffe-
rũt, & ſic ius, vt eſt materia generalis, & ius approbatum, vt eſt
materia communis: aliàs dicuntur differre materia generalis,
& materia communis, ſm quod quædam ponuntur de mate-
ria generali, & quædam de communi: ſed certe non ſunt ſm
6 propriam materiam, ſecundum Azo. ſ. alleg. † Sed quęritur q̃
ſit materia propria legalis ſcientię? quidã dicunt, q̃ ius: ſed di-
cẽdum eſt, q̃ illud eſt ſubiectum, de quo dicit l. quod ſubiectũ,
ſcilicet bonum, & æquum: vnde dicit Iuſti. de iuſti. & iu. §. 1. cir-
ca princip. ius eſt ars boni & æqui, i. ars, de æquo, & bono, & il
lud de æquo eſt ars, ſubiectum artis: ſed æquum, & bonum eſt
de iure ciuili, de quo ipſe tractat principaliter, ergo eſt ſubie-
ctũ ipſius artis, non ius. ſicut quidã magiſtri, & boni dixerunt:
vnde dicebant quidam illud vocabulum, quod primum eſt in
ff. veteri. illud eſt ſubiectum. & illud eſt ius, iuri operam datu-
7 rus, &c.† Sed dicendum eſt, quod ius non eſt ſubiectum, quia
ius

ADDITIO.

a Rigori iuris præfertur. Adde ultra allegata hic glo. in l. ſi tibi pecuniam. ff. ſi certum peta. ponit Bar. in l. prima C. de leg. Do. Iaſ. in d. l. ſi tibi pecuniam. [illegible] ſi certum peta. & quod æquitas canonica in materia præſcriptionis, & [illegible] debeat, ponit Alexan. in conſ. 46. incip. uidetur [illegible] circa princ. [illegible] dicit, quod malafides authoris non nocet uniuerſali ſucceſſori exiſtenti in bona fide, & ea ſua perſona præſcribere uolenti, quemquam [illegible] alleg. l. cum hæres. ff. de diuer. & temp. præſcri. & l. ſi ego. §. [illegible] hæres. ff. de pub. l. ſequitur. §. hæres. ff. de uſucapio.

ius eſt ars & ars nõ eſt ſubiectũ artis dicendũ eſt ergo,qđ in oĩ-
7 bus libris legalis ſciẽ,† bonũ & æquũ ẽ ſubiectũ,& ſimiliter ĩ de
cretis. Ex hoc apparet qđ ſcĩa nr̃a ſupponiť ethicæ,in qua bo-
8 nũ,& æquũ ſubiectũ ẽ.† Sed partiales libri iſtius legalis ſciẽ,ſ.ff.
C.& Inſt.diuiduntť penes cãm formalẽ,q̃ eſt cã tractãdi:tractãt
n.de eodẽ,ſed alio mõ,vel qa tractatus diuerſorũ,ſ.C.& ff.licèt
oĩa faciat ſua ꝓpria Imperator approbatione.l.1.C.de veteri iu.
enucl.circ.med.Inſt.vero differũt a C.licèt ſint eædẽ in mõ tra
ctãdi,qa hic liber eſt ĩtroductorius,& facilis:vñ cã formalis hu
ius libri duplex eſt,forma tractatus,q̃ eſt diuiſio ſciæ in libros
partiales.& forma tractãdi,q̃ eſt modus agẽdi,iſta ẽ multiplex,
diffinitiuus,ꝓbatiuus,& improbatiuus,quarto exẽplorũ poli-
tiuus. Cauſa finalis eſt duplex,proxima cogniõ ſubiecti,& ſua
rum partiũ,remota eſt,ſ.fœlicitas,cã efficiens eſt Imperator Iu
ſtinianus,vel cã ꝓxima a Deo eſt prima p Imperatorem qa oĩs
ſcia a Deo eſt,& qcqd facit Impator,ad Deũ ſe refert. C.de vet.
iu.enucl.in l.1.in prin.C.de offi.pſc.p̃to.Aphricæ l.1.in prin. &
in Auth.de fide ĩſt.§.1 cũ igiť ille facit,cui⁹ authoritate fit,&c.
vt ff.de acq.poſſ.l.qđ meo & ſcias,q̃ hæc ſcĩa p cãm ꝓcedit,cũ
ſit vera philoſophia,vt ff.de iuſt.& iu.l.1.vñ lex non ſciť,niſi &
eius cã ſciať.ff.de iu.pa.l.adigere.§ q̃uis.& ff.de legi l.ſcire.ĩ De
cretalib.dicas ſimiliter,q̃ bonũ & æquum eſt ſubiectum.qdã ĩn
Decretiſtæ dĩt,q̃ ꝯſtitutiones Papæ ſunt ſubiectum. Sed hoc falſũ
eſt,qa aut ipſæ ꝯſtitutiones Papæ ſunt ſeparatæ,& diſtinctæ in vnũ,
& tũc idẽ ſunt,q̃ ipſe liber Decretalium,ſiue Decretorum:ſed
nihil eſt ſubiectũ ſui,nec dicẽdũ eſt ſimiliter,q̃ tres antiq Co-
dicis,ſ.Veſpaſianus,Hermogenianus.Theodoſianus ſint ſubie-
ctũ Codicis,nec eſt dicẽdũ,duo milia librorũ,& cẽtena millia
verſuum,ſint ſubiectũ Digeſtorum,ſed dicẽdum eſt,vt dixi.ſ.

PROOEMIVM.

IN nomine Domini, amẽ.

DIcit Gloſſator noſcet de prima pte iſti⁹ rub.
9 †q̃ Impator Iuſtinianus fuit Chriſtia⁹,qa aſs
nõ potuiſſet ĩperare,& allegat auth.iuſiurãdũ
q̃ pſtať ab his,ĩ prin.ſed certe authẽtica illa ni
hil aliud dr̃,niſi qđ qlibet adminiſtrator dẽt
iurare ſe cõicatorẽ eẽ Sãctæ catholicæ Eccliæ:ſed l3 qlibet alius
adminiſtrator dẽat hoc facere,tñ ñ leqť,q̃ Priceps.Sed ẽ argñ,
q̃ ipſe alios ꝯpellat ad illud,qđ ĩ pſona ſua æquũ putat.ff.ſi ſer.
vẽd.uel ad aliud ptinere negeť,l.altius. ff.de ꝯd. inde.l.frater a
fratre.Sed ſi arguimus,ergo ſignũ eſt,uel ꝓdigiũ q̃ fuit Catho
licus,ex quo ſuos adminiſtratores tales eẽ vult,ſed nõ ꝓbat,q̃
nõ poſſet Impator eẽ nõ Catholic⁹,vñ authoritas illa de Impa-
tor nõ loqť.Vñ dñt alij,qđ Chriſtianus eſt,aliàs nõ imperat in
noĩe Dñi.Certe nec eſt neceſſariũ,ſi inuocat nomẽ Dñi,q̃ pp
10 hoc ſit Chriſtianus.†Saracenus bñ poſſet ĩuocare nomẽ Dñi:
vñ iſta nõ ſũt ap,ꝓbata.q̃ ꝓbent de neceſſitate ipſũ fuiſſe Chri
ſtianum,ſed ꝓbabilia ſunt,vñ neceſſitatẽ nõ inducunt,ſed ꝓba
biliter.arg.ff.de tut.& cur.l.ſi.n.& Inſt.de re.di §.gallinarũ,iux-
11 ta illud,Qui ex Deo eſt,uerba Dei audit,& loqť.†Seqť in rubr.
Impator,vñ dr̃ Impator.ab ĩperãdo.Sed tu polles ĩperare,ergo
es Impator:ſed tu dic,qd potes ĩperare pticulari, nec ab impio
particulari,ſeu ſingulari dr̃ Impator,ſed ab impio vl̃i:qa Impa
tor antonomaſice,oĩ creaturæ vl̃i imperare pt qa totius mũdi
dñs eſt,& dñi eſt impare, & qđ ſit dñs totius mundi,hẽs ff.ad l.
12 Rhod.de iac.l.deprecatio.†Seqť ĩ rub.Cæſar,pt exponi ut ĩ gl.
alij exponũt dict⁹ eſt Cæſar,qa cædebat,i.interficiebat inimicos
imperij,alij a cædi dñt Cæſar,qa fecit cædere matrẽ ſuã,vt vide
ret locum in quo ꝯceptus fuerat:vñ eẽt fatuus,q hoc faceret,&
iõ nomẽ ipſius,tanq̃ mali hoĩs.& puerſi nõ eſſet ĩ memoria ha
bẽdum,immo ab oĩb.reprobãdũ,vt C.de Epiſc.& cler.l.qm̃ ve
nerabilit.& ff ad Treb.l.facta ĩ fideicõ.§.ſi in dãda.vñ dẽt dici,
q̃ ipſe fuit multũ ꝓbus & iõ alij veniẽtes,poſtea uoluerunt il-
lu noĩe nuncupari,qa honeſtũ eſt nomẽ hẽre boni hoĩs,vt in
ꝓal.l.dr̃ Sed ipſe dictus eſt Cæſar,qa mr̃ eius deceſſit in puerpe-
rio,vñ cæſus fuit vẽter ei⁹,vt uiuus extraheretť de mr̃is viſcerib.
& hoc potuit eẽ ueritas,arg.l.poſthumus. ff.de inoffi.teſt.& ff.
de lib.& poſth l.qđ dr̃.Et iõ fortè lex Regia dicta eſt,qa fcã fuit
p Rege.ff.de mortuo inferẽdo.l.negat.Seqť in rub.Flauius Iu-
ſtinianus,ut ĩ gl.Goticus,Francicus iſta ſunt noĩa q̃ habuit rõ-
13 ne ꝓuinciarum,quas deuicit,†& ita nõ hẽs hic nñ fuit Iuſtinia
nus,uel nomen ſui originis,ſed hẽs noĩa acqſita,& ſic no.qđ
eſt honeſtum,qđ qs uocetť acqſito noĩe,uel noĩe,qđ ſortiť rõ-
ne ei⁹,qđ p ſuã ꝓbitatẽ acqſiuit.q̃ qđ uocetť noĩe illo,qd ſortiť
rõne eius,qđ fortuito ſibi aduenit nãliter,hoc eſt ſucceſſione,
quia illa q̃ quis habet ex origine,habes quaſi a natura & in his
q̃ ea natura nobis inſunt,neq; laudari,neq; vituperari poſſu-
mus,vnde id,quod meum eſt p acquiſitionem,magis meum
dr̃,q̃ illud,quod peruenit p ſucceſſionem ff de cap.& poſtli.re-
uer.l.ſi qd in bello.Et ex illa l.male,aliàs rum malum intellectũ
intellecta,dicunt quidã extrahi illam conſuetudinem,quę eſt
in qbuſdam partibus,quia aliquis in vlt.voluntate põt facere
voluntatem ſuam de acquiſitis,non de his quæ ſibi ex ſuc-
ceſſione obuenerũt Seqť in rub.Pius.a Pio Antonino Dicit
gl qđ iſte fuit hõ maximi valoris,vñ bonũ eſt [illegible] nouũ h[illegible]
ſti hoĩs,vt dicit l.ff.ad Senatuſc.Treb.l.facta in fid[illegible] [illegible]
14 ne §.ſi in danda.† Sequiť poſte,ſemper Auguſtus,expone vt
gl.vel expone,Aug.dr̃.qa imperiũ diminuere nõ pt qa ſi vẽdat
Imperiũ,vel donat,nõ pt ille remittere,ad quæ tenetur illa q̃-
rere,q̃ hẽt in ſignũ ſubiectionis,vt qa aliqñ aliqui tẽant redde
re centum,vel tributũ.vt C.de prec.Impe.offe.& de quibus re-
bus ſupplicare liceat,vel nõ,l.nec dãnoſa,& de an.& tribu l.in
fraudem,& de immu.nem cõce.in rubro,& nigro Imperator
nõ pt facere quin ille,q rem hẽt rõne rei ſubiect⁹ ſit imperio:
vnde p ptãte rei imperialis pſcribi poſſet ſubiectioni Imperij,
15 tũ pſcribi non pt,vt C de pſcri.30.ann.l.competit.† Quęſitum
fuit a quodam puro grammatico,quare Imperator dr̃ Augu
ſtus:ipſe dixit a menſe Auguſto.ſic n.videmus,quod hoĩes sũt
in Auguſto in maiori fertilitate,quã aliquo alio mẽſe,& ſimi
liter in maiore labore.& ſimiliter imperiũ eſt in maxima fer-
tilitate,qa oĩa ſua ſunt,& ſimiliter eſt in maximo labore,quia
vtrunq; tp̃s,ſ.belli & pacis hẽt regere,vt in princ huius proœ.
16 † Seu cupidæ iuuẽtuti.no.cupidæ,vñ alibi dr̃ optimẽ ma[illegible] nẽ
viuendi,eligendi cupiditatẽ addiſcendi.ſecundũ Iul.iureconſ.
q dixit,ſi alterũ pedem in ſepulchro hẽrem,adhuc addiſcere
vellem ff.de fideicõ.liber.l.apud Iul qa pigris,& negligentibus
iura nõ ſubueniũt immo cupidis,& vigilantib.ff quib.ex cau.
maio.l.nõ.n.cupidæ iuuentuti.vñ philoſophus,quanto iunio-
res,tanto perſpicaciores,& dixit,quanto mancipia iuniora tã
to diſciplinatiora ſunt,quã veterana.ff.de ædi.edi.l.ꝑcipiũt.vn
de ſi videas aliquẽ ſenem Inſtitutariũ,& audiẽtem primã rub.
Inſtõnũ dicas ei,amice,tu eris aduocatus ĩ alio ſæculo.hoc di-
xi fabulãdo.planũ eſt quod hic dr̃ iuuenis quicunq; ſenex,nõ
17 prouectus.† No.vlt.circa iſtã rub.q̃ in iſta rub.cõtinetť nomen
mandantis,ſ.Imperatoris,cũ dicit Imperator Iuſtinianus,Fla-
18 uius,Alemanicus,&c.† Et ſic no q̃ cũ aliqs ſcribit,& hẽt plu-
res dignitates,q̃ dẽt illas exprimere,vt de pſona mãdante ma-
ior habeať certitudo.C.q teſta fac.poſſ.l.hac ꝯſultiſſima.ltẽ ꝯ-
tineať hic nomẽ eius cui mittit,ſ.cupidæ iuuentuti,& p iſtam
rub.caſſauit quidam aduocatus quoddã ꝓcuratorium,in quo
ſcriptor ꝓcuratorij omiſerat nomen iudicis,cuius ſigillo erat
ſigillatũ:vñ dicebatur qđ ꝓcuratorium nõ valebat.Ex aduerſo
dicebatur qđ immo hoc nõ ob.qđ nomẽ iudicis omiſſum fue
rit qa p ſigillũ ꝯſtabat de iudice,& de pſona ſua,& nõ refert
verbis,an alio mõ voluntatẽ ſuã dclaret.ff.de legi.& Senatuſc.
l.de quib.ſed dictũ fuit,qđ valebat,& hoc p iſtã rub.nomen mã
dãtis dẽt in epl̃a miſſa cõtineri,vt hic,& facit ad hoc ff.de teſt.
l.ad teſtiũ.§.ſi quis ex teſt.& hæc sũt q̃ ꝯ rub.facta ſunt extra gl.
Oẽs vero ppl̃i quos nr̃a regit,&c.legib.tã a nobis ꝓmulgatis,q̃
compoſitis,oẽs vero ppl̃i reguntť.dñt qdã ꝓmulgare eſt,æqra-
tẽ naturæ declarare occultã:ſed hoc falſum eſt:qa nullũ pl[illegible]s
eſt occultũ naturæ:nec,vt lex loqtur de natura ꝯ.de verb.obl.§.
ex ꝯditionali.& per hoc gl.dicit eſſet dr̃iam ĩter promulgare,
& denuo inuenire,cõponere eſt primo inuentũ in melius re-
formare;& ſic eſt ꝯ eos,qui dñt actionẽ eſſe de iure ciuili,per
§.ff.de orig.iur.l.1.§.deinde ex his.vbi dr̃ qđ actiones de iure ci-
uili cõpoſitæ ſunt prius inuentæ,quia cõponere eſt in melius
reformare,quod prius inuentũ eſt,& in actione ſunt.aliàs eſt
in litera,cũ actiones ſunt de iure gentium inuentæ,inuentio-
ne prima,licèt opin cõis ſit in ꝯtrariũ,per §.palle.q̃ſq;propriius
19 facit ꝯ,qm̃ ꝓut eſt dictum.q dr̃ caſus.†Sequiť ẽt,cum ſanctiſ-
ſimas.Vr̃ quod prima compoſitio Codicis facta fuit primo,&
poſtea ff.vetus,nouũ,infortiatũ,& tertio liber iſte.licèt glo.in-
nuat,quod iſte liber factus fuit poſt ff.& poſt primam editio-
nem Codicis,& ante ſecundam,quam nõ hẽmus,& hoc pro-
bat gl.quod ante ſecundam compoſitionẽ Codicis factus fuit
iſte liber,quia mentionem de lib.Inſtitutionum in 2.compoſi
tione Codicis facit Imperator,vt C.de emen.Iuſtin Codicis,
& ſecũda eius editio.§.1.Sed certè per hoc nõ probatur,quod
iſte liber ſit ante ſecundam editionem Codicis factus,licèt in
eis fiat mentio de iſto libro.Et de ſecunda editione,non tñ dĩ,
quod primo fuerit liber iſte,quam ſecunda editio Codicis,&
ideo per legẽ illã nõ perturbatur ordo vt dicit gl.quia pluries
facit quis mentionem de eo,quod proponit facere,& iõ non
cõcludit neceſſario quãuis ꝓbabiliť.dẽs igiť ſic probare.qđ li-
ber iſte ſit ante ſecundã editionẽ Codicis cõis:qa tpe cõpila-
tionis Inſtitutionum,& tpe editionis Codicis & ff Imperator
erat in tertio anno,ſiue gradu,ſiue conſulatus,ſiue imperij,vt
C.de vete.iu.enucl.l.2.§ 1.in ſi.& tpe ſcdæ editionis Codicis ip
ſe erat in quarto gradu ſui ꝯſulatus.cũ ſicut tertiũ ante quar-
tũ,ita editio Inſtit.ante ſcdã editionẽ Codicis,vt hoc ꝓbať C.de
emẽ.Iuſt.C.ĩ ꝓ.Inſtitutionũ.Itẽ dt lra,& cũ ſacratiſſimas ꝯſtõ-
nes añ ꝯtulas in luculẽtã,&c i.ĩ vnũ Codicẽ.Et ſic loqť de pri-
ma edõne Codicis,tũc exponii.i.ſtatim,vt ff.de ꝯd.& demõ.
20 l.4.§.2.† Itẽ no.qd dr̃ Exqſitor,Exqſitorũ nomẽ dignitatis [illegible]
quoſdã C.de aduo.diuer.iu.in l.petitionẽ.Alij dñt quod E[illegible]
ſitor dr̃ ille,q fuit ĩ illa dignitate,& mõ nõ ẽ:vñ Exq[illegible]

ſturam,i.eſt illā dignitatē poſitus,& iſtorū opi.concordat in ldē: na licèt ſit extra adminiſtrationē, tū retinet dignitatē, vt C. vt
2 dig.ordo l.1.† Itē nō.qđ dicit, cūq; Deo ꝓpitio,&c.quod illa trib ſapiētib.pariter Triboniano,& Theophilo, & Dorotheo poſt primā ꝯpoſitionē.ff.mādauit,vt iſtū libiū cōponerent. Et ſic fuerunt hic tm̄mō tres cōpoſitores. In cōpoſitione āt Digeſtorū fuerūt octodecim, vt in ꝓoe.ff de vet.iu.enuel l.1.§.dña. & in §.decē q eſt 10 Vdēm eſt,qđ plures leges fuerūt pp magnitudinē.& pōdus rei cōmiſſæ, qa Codex fuit factus ex trib cod. Hermogeniano,Theodoſiano & Gregoriano. Digeſta ex duobus millib librorū & trecentis cēntenis millib.verſuū vt legiſ in ꝯſtōne Digeſtorū In cōſtōne huius libri nō fuit tm̄ pondus operis & iō hoc opus paucioritb fuit cōmiſſum.Item qd dicit, Viris Illuſtribus.no.qđ ſunt illi,vt in gl.& no.q ſunt iſti ex ordine titulorū.ff.de of.Incipit.n.ſi r,Illuſtrib.& a ꝯſulib.q illuſtres ſunt ad titulū,de of.p̄ſe.p̄to.vſq; ad rub.de offi.p̄to.ab illa vſq. ad rub.de of.p̄ſi.dē de ſpectabilib ,ſed ipſe p̄ſes eſt clariſ-
3 ſim .†Itē no.qđ de quorū ſolertiā & iō nō ꝯtinētur ignorantes:nā iſtis cōmiſit Impator ſcīēter,ī fi.ꝓoe.dt,qđ uoſmetipſos, ſic eruditos,&c.alia eſt & ſup verbo,eruditos,cū dicit aliqb.iudicib delegatis nō pōt aliqua cā cōmitti ſi ſint iura ignorātes, ver.ſi æ & delegati a Principe iura ignorare, niſi ex certa, &c. vñ ex verbo illo,eruditos, no.qđ ſi Princeps aliqb. aliquā cām cōmitteret,& ijs qb cōmiſerit ſint ignorantes iura,vel ſi delegatus a Principe ſit iur.ignarus,non valet delegatio, niſi ex certa ſcientia Principis.In delegatis aūt alterius nullo mō valet.immo recuſari pt,arg.in Auth.de iudicib §.j arg.ff de re iud.l. q. dā ꝯſul.dāt.iō ordinarius iudex,licèt ſit imperitus in iure,ſi tū hēat ſalē perit ā,pt eē iudex ordinari ,& ſupplebit p aſſeſſorē, vt C.de iud.l.certi iuris eſt vñ iudex delegatus pp ignorātiā iu-
4 ris recuſari pt.† Itē no.qđ dt,quorū fidē multis arg qa dicit, qđ eorū ſciam ꝓbauit,dicit & eorū fidē, qa ſapiēs infidelis deterior eſt,q̄ iſipiēs fidelis,& magis pt nocere.Itē no cās ꝯmittēdas eē peritis,vt C.de re mil.l.ſemel ff.de ven. inſp.l.j.in prin. & in Auth.de nō alie.§. qđ aūt dictū eſt in Auth.vt hi,q obl.ſe
5 hab. perhibeant res minorū.§.1.† Idē not.qđ dicit iā ex multis rerū actib qđ q ſepius bn facit ꝑſumit. qđ bn faciat in futurū, & q plures male fecit, qđ malefaciet ī futurū ſi n.diceres,ſufficeret ſemel boni aliqd facere,vt pſumeret bn ī futurū,eādē rōne pbares ipſū malū in futuro,q ſemel male facit & ſic oēs homines malos eē,qa nō ē bō qn aliqn̄ malefacit, qa ſepties ī die cadit iuſtus.Qđ ergo dr̄,vl.q ſemel mal' fuit & cætero p̄ſumiſ mal',vt ff de acc.l.ſi cui,§.ſi.ddm eſt verū eē, io eo caſu,vt ab ea accuſatione repellat circa quā calūniatus eſt: aīs āt cū de quolibet ſit ꝓbatū,& hēns' argumēta ad vtrūq cū aliqd boni egerit & aliqd mali.dico ſpectari de ipſo vulgarē opi.C.de īterd. l.vbi ar.ad hoc ff de fun.inſtr.l cū de lanionis.§.aſinā.vel ſi hoc nō ſufficit.iudicabit ex plurib.factis,ſi plus faceret mali q̄ boni,de teſtib,l ob carmē.& ſi ſit æqualitas.p̄ſumiſ bn̄ agere vt C.
5 de inoſ.teſt.l.oīmō.† Itē no.qđ dī in illo ver.ex oībus,&c.in fi. vbi dr̄.licèt iſtis tribus viris magnificis.& ſapiētib.Triboniano, Theophilo,& Dorotheo dediſſet Imperator mādatū,vt cōponerēt inſtōnes,vt ſ.e.§.cūq; Deo ꝓpitio.tū nō attribuit eis authoritatē.donec prius legiſſet,& ratū habuiſſet & ſic no. quod in paruis negociis nō ſufficit mādatū,niſi ille q mandauit approbet,qđ p mandatariū factū eſt,& ratū hēat,vt ff do ri.nup.l. q. ali.& l cū ſa,vbi dr̄,ſi aliqs mādauit alicui, vt q̄rat maritū filiæ ſuæ & inuenit tū pp arduitatē negocii,ꝓ primo dēt cōfirmare,& ratum hēre. Item no. quod dicit in ſ.vt ſpes pulchra vos foue t.no.ſpem fouere,non quia ipſi ſperāt de ſe,quia nullus dēt de ſe ſperare, C.de vete.iu.enucl.l.2. circa ſi. ſed vt alij habeant rem eius,ſorte tradendā rempubl.gubernandam,&c,

De iuſtitia, & iure. *Rub.*

1 *Iuſtitiæ plures diffinitiones.*
2 *Leuiora ſunt prius docenda quàm difficiliora.*
3 *Simplicitas pro fatuitate a iure reprobatur.alia eſt ſimplicitas quæ eſt amica legibus,& eſt contraria fraudi.*
4 *Verbum, primo, & verbum.deinde,quòd importent ordinem doctrinæ eruditionis,non ordinem editionis,vel compoſitionis.*
5 *Rudis appellatur qui ſtatim poſt Donatum vult audire leges.*

IVſtitia Eſt cōſtās & perpetua voluntas,&c. Intellige,ꝙ dicit gl.ꝙ ſi intelligatur de illa fragili iuſtitia hoīs,hęc diffinitio.ꝙ iſta duo verba ꝯſtās.& ꝑpetua.ſ in ſe,vt cadit ī hoie,eſt ius ſuū vnicuiq;tribuēs,ſ,quo ad effectū,& ſic intelligas,qđ gl.dt,a ſi ſim plr intelligeres,qđ illa mēbra de diffinitione tollant.nec ponātur ex parte ſubiecti hoc eēt gl.Aurelianēſis,q̄ tex.deſtruxit,qa in tex.ponunſ iſta verba ꝯſtās,& ꝑpetua,ſi intelligeres, ꝙ remouerenī de diffinitione, vel de diffinito. ita remouerenī de tex. & corrūperent tex.qđ eſt impoſſ,multas diffinitiones iuſtitiæ
1 hēns ī gl.potes aliā ponere,ſi vis eſſe p̄dicator.† Iuſtitia eſt habit' mētis bon', ſuū vnicuiq; tribuēs, vnicuiq; p̄dicās ſm ſuā dignitatē,qa maiorib.reuerētiā.& minorib.diſciplinā,Deo religionē parentib.obiētiā,paribus ꝯcordiā, ſibiipſi caſtimoniā, miſeris,ſeu paupib.cōpaſſionē.dicas bī.ꝙ iſta q̄ ſcripta ſunt aduerſus ad iotelīm & expōnes iuſtitiæ ꝓ nihilo ſcripta ſunt:vñ illas ſnīas,quas hēs in gl reputo truffas. Intelligas ergo diffinitiunē iuſtitię.vt diffiniaī iuſtitia,q̄ cadit in hoīe,& eā intellige ſimplr,ſm qđ ꝓcedit lr̄a.Iuſtitia eſt ꝯſtās, & ꝑpetua volūtas iuſ ſuū vnicuiq; tribuēs.Cōſtās,& ꝑpetua,intelligas de ꝯſtantia,& ꝑpetuitate,nō de ꝯſtātia,q̄ in hoīe poſſet cadere,vñ nō oportet ad hoc,ꝙ hō ſit iuſtus,ꝙ ſit ita cōſtans, ſicut fuit Beatus Pet.& Beatus Pau.ſed intellige de mediocri ꝯſtantia:vñ dicit lex,qđ ſi Ep̄s eligat,honeſtus, & īculpabilis eligi dēt ſm p̄cepta ſacratū regularū,vt in Auth.qūo oporteat Ep̄os, & cæteros electos §. j.determinat hic,aliàs lex,ſ.oportet,qđ ſit inculpabilis.ꝯſiderāda eſt eius vita ſm Ap̄lm,ſt ꝓut poſſe eſt in ꝑal.Auth.§.igiſ ordinādis.Ita dicā hic in iuſtitia,vt eſt in hoīe eſt ꝯſtans,& ꝑpetua,ꝓut poſſe eſt cū ꝯſtātē,vt lex mediocriter dicit, vñ ēt dt lex, ſi vēdo ſeruū aſſerēdo eū ꝯſtātē,& vigilē, intelligēdū eſt,qđ ſit ꝯſtās,nō de ꝯſtātia,q̄ cadit in philoſ.ſed ꝯſtātia mediocri. ff.de ędi.edi.l.ſi qs vēditor.Ita dicā hic iuſtitia ꝓut eſt in hoīe,eſt ꝯſtās & ꝑpetua,& intelligas verba iſta de ꝯſtātia,& de ꝑpetuitate mediocri,i' ſuū vnicuiq; tribuēs,quo ad effectū. Et ſi dicas oō eſt hō in mūdo ,q vellet tribuere ius ſuū vnicuiq;.& Ita ēt quo ad effectū,ſeu ad volūtatē iſta mēbra non pōt ꝯpetere iuſtitiæ, vt de hoie dr̄:ſed dicit aliàs,qđ lr̄a vnicuique diſtribuiſ ꝓ gn̄ib. ſingulorū,oō p ſingulis generū.vnicuiq; ius ſuū tribuēs, quo ad effectū,vnicuiq; hoc eſt Deo,ſibi,& ꝓximo.Seqꝛ in lr̄a iuris prudētia.eſt diuinarū atq; humanarū,&c.Expōne ꝓut in glo.q̄ cadit ſub illo verbo notitia.Dicit gl.qđ iuſtitia eſt ſummū bonū,ius mediū,iuriſprudētia infimū.dicebaī,qđ iſta gl. falſa eſt, qa iuſtitia nō eſt ſummū bonū, immo fœlicitas. ſunt quatuor virtutes Card.iuſtitia,prudētia,tēperantia, & ſortitudo.Et fœlicitas maius bonū eſt.q̄ iuſtitia:ſed qđ ſummū bonū eſt ſ.ſe , nō hēt maius bonū.Itē iuriſprudētia,eſt ſcīa iuris nr̄i,iut eſt leges nr̄e quas habemus,ſed nōne maius bonū eſt hēre ſciētiā iuris, & cognōnē , q̄ hēre totū corpus iuris in arca ſua!planū eſt qđ ſic,ergo manifeſtū eſt,quod iuriſprudentia maius bonum eſt. quam ius,cuius ꝯtrium dicit,quod ius eſt medium bonum,iuriſprudentia infimum.Certe mihi vr̄. quod hæc non ſint ꝯ gl. nam vera ſunt,quæ dicta ſunt,ſed & gl.bene intellecta vera eſt: vnde ſicut & ipſa dicebat iuſtitia ē prius q̄ ius,ſicut abſtractio, vel abſtractū ante concretum,ita ius an̄ prudentiā.ſicut cognō an̄ ſcīam,aliàs igr̄ ſm ordinem prioritatis & poſterioritatis ſe hn̄t,& iuſtitia eſt primo,ſecundo ius,tertio iuriſprudentia.mō verū eſt,qood ſummū dr̄ priorū,qa prima pars rei dr̄ rei ſummitas & vltima pars rei dr̄ finitas. vult igr̄ gl.dicere , ꝙ iuſtitia eſt ſummū,aliàs ſupremum bonū,ius medium rei,i.iuſtitia eſt primū bonū reſpū iuris,& ius eſt mediū bonū, iuriſprudentia infimū.i.vltimum reſpu iuris,& iuſtitiæ:vñ nil aliud voluit dicere niſi ordinem,qa iuſtitia eſt primo.ius ſecundo, iuriſprudentia tertio.vñ ſummū,& infimū nō hñt hic maius.& minus in bonitate,ſed habent prioritatem. & poſterioritatē in ordine,vnde æ uocatione iſtorū verborū ſummū , & infimū, ipſa
a improb.gl.† His igr̄ gn̄aliter intellectis,&c. hic primo dat modū ſcīæ,anteq̄ tractet de ſcīa iuris.quare in his, ſ. iuſtitia iuris, & prudentia gn̄aliter intellectis,dicit gn̄aliter qa iſta ſunt de generali mā,ius & iuſtitia,vt dcm̄ fuit in prin.huius libri.dicit iu ra n ia maxime poſſe tradi.ſi primo tradiſ via leui,& ſimpliciſ
3 ſima,vt in iſto vol.poſtea diligētiſſime,vt ī lib.ffōrum.† Vnde no.primo ex eo,ꝙ dicit ſimpliciſſima , dicendū,ꝙ eſt q̄dā ſimplicitas q̄ dr̄ fatuitas.ff.qđ vi aut clam.l.ſeruus.vñ de hac ſimplicitate pt de hoīe dici fatuo,iſte hō ſimplex eſt, hic verò nō accipiſ ſic.Eſt & alia ſimplicitas,q̄ eſt ꝯrietas fraudis,& ſic ſonat in bonā partē,de hac ſimplicitate hic loql. Et de hac dr̄.ꝙ ſim-
4 plicitas legib.eſt amica,vt ī.de fideic.hære.§.ſed qa.† Itē, ꝙ hic, primo leuiori,deinde diligētiſſima. p hoc,vt ſ.expoſitū eſt, vr̄ innuere,ꝙ iſte liber eſſet factus an̄ librū ff.Sed dic, ꝙ verbū primo,& verbum,deinde,accipiunt hic.vt dicant ordinē doctrinæ,& eruditionis,non ordinē editionis,vel cōpoſitionis.iō dicit ꝙ primo leuiori via debent tradi deinde diligētiſſima,atq;
5 exactiſſima via.alioqn ſi ſtatim ab initio rudē,&c.† No.ꝙ dicit rudē,quia ſi hō in magna facultate ſit prouectos,ac promotus reſpectu iſtius ſcīæ ooo dr̄ rudis,immo ēt per veritatē, q aliàs ſunt ſubtiles p iſtam ſcīam fiant rudes,vnde de iſtis hic non loquiſ,immo tales ſtatim debēt aoimū ſuum applicare:vnde rudem appellat hic aſinum , q ſtatim poſt Donatū vult audire leges,nec appellat hic rudē eum, q de alijs artibus eſt inſtructus.

1 *Ius quod accipiatur pro tota arte,non pro qualibet lege.*
2 *Clericus percutiens ſeipſum,eſt excommunicatus.*
3 *Militi no li. et ſæuire in corpus ſuum. Et ſi miles voluit ſe interficere, licèt ob deuenit ad aliam exteriorem,quia forte prohibitur, debet decapitari.*

1 §. Iuris pręcepta ſunt. No † ꝙ hic ius accipiſ p tota arte , & nō ꝓ qualibet lege.Sūt.n.q̄dā leges,q̄ nō p̄cipiūt immo q̄dā pmittūt, & q̄dā puniunt,q̄dā vetāt , q̄dā imperāt.ff.de leg.& Senatuſ.l.legis virtus.

virtus.hoc eſt dicere,hic alterũ nõ lædere eſt vnum de pceptis iuris. Et occaſione huius q̃ritur,an aliqs ſit prohibitus lædere ſeipſum?& dr̃ qđ non:qa qđ in vno prohibetur,in alio dr̃ conceſſum.ff.de iud.l.cum ptor.ergo ſi prohibemus alterum læde
a re,ergo pcedimus ſeipſum,& gr̃a hu9 q̃rit,† aliqs cieric9 amiſit ad ſcacchos pecuniã ſuã,pcutit ſeipſum,eſt ne excõicatus. De ſeruo bñ iuenit,ꝙ ei nõ licet ſęuire ĩ corpus ſuũ. ff.de pec. l.ſed ſi dãnũ.§.ſi ipſe.Dicẽdũ,qđ excõicatus eſt:qa in maiore dr̃, qđ non licet ei ſæuire in corpus ſuum:ergo & in clerico.Idem
a g eſt miles inermis militæ,†vñ ſi miles voluit ſe ĩterficere,licet nõ ſe ĩterficiat,qa furte fuit ꝓhibitus, dẽt decapitari,vt ff.de re mil.l.omne delictũ.§.q̃ ſe.ea rõne,qa g non parcit ſibi,nec alteri parcet.C.đ bo.eorũ,q mortẽ ſibi ↄſciuerũt.l.ſi.§.ſic aũt.ſic dicendũ eſt hic de excõicatione.Item dicit ius ſuum vnicuiq; tribuere.Et ita no.ex hoc.qđ dicit ante,alterũ non lædere,& mõ dicit ius ſuũ vnicuiq; tribuere,qa nõ ſufficit,qđ hõ malũ nõ faciat,i.qđ alterũ nõ lædat,ſed oportet,quod bñ faciat,i.ius ſuum vnicuiq; tribuat,vñ ſi non facit malũ, ad hoc inducũt.ff de ti. nup.l.qui liberos.Vñ g non facit,quod facere debet, vr̃ facere, qđ non debet.ff.de reg.iur.l.g non facit.vnde otioſum eſſe eſt malum facere,vñ negligentia oĩa lædit,vt in Auth.de quæſtore,circa ſi.dicit,qđ vnum de præceptis iuris eſt iſtud, ius ſuum vnicuiq; tribuere.qũo differt ab eo,qđ dr̃ in diffinitione iuſtitiæ:hoc membrum alia cõprehendit,& ſeipſum honeſte regere,alterũ non lædere ſed vt hic ponit̃.nõ cõprehẽdit alia duo. & rõ eſt,qa exp̃ſſa ſunt,& cũ aliqd ĩ alio intelľr,ſi exprimat̃,amplius nõ ĩtelľr. hoc colľr ex l.bñ ĩtel.ſta.ff.de teſt.tut.l.q tutela,ff. de ver.obl.l.doli clã.& ff.de pę.l.ſanctio legũ.Itẽ dicit gl.qđ per hoc,quod dr̃ hic,iuris pcepta ſunt hæc,alterum nõ lędere,&c. ↄfunditur opi.Pet.q dixit,quod ius hic nõ diffinitur: dicit gl. immo hic diffinitur,quod per hæc tria pcepta habuimus diffinitionem iuris.Sed dr̃,qđ Plac.dixit veritatẽ,vnde quod colligimus hic diffinitionem iuris,hoc eſt multũ a remotis. Seqtur in lr̃a,huius ſtudij duæ ſunt poſitiones,&c.Exponit Pe.iſta verba hoc mõ,huius ſtudij,i.huius artis,vel iuris adipiſcendi,duæ ſunt poſitiones,& duę ſpẽs,ius publicũ,& priuatũ:vñ nil aliud vult dicere,niſi qđ ius nr̃m diuidit̃ in ius publicũ,& priuatũ, tanq̃ in duas partes.Et bñ dixit Io.And.& Azo reprehẽderunt pe.& merito ſpẽs appellat̃ ſm iſtos,ſingularis res,ſ.iſte equus, ſic hõ,vt ff.ſi cer.pe.l.2.§.j.nec Pla.dicat ius diuidi p publicũ,& priuatum,tanq̃ in duas ſpẽs iuris,vñ ius tractãs de æquo,diceř ius æquum,de hoĩe,humanũ,& ſic cũ ſint infinitæ res,erũt infinitę ſpẽs iuris.Dicendũ,quod ius non diuerſificatur penes diuerſitatẽ rerũ,q̃ nõ hñt diuerſitatem in iure,vnde ſi verba legis ſcripta ſint in Titio,g vendidit,idem dicendum eſt in Seio:vñ Deus fecit legẽ,& apud Deũ nõ ẽ exceptio,ſeu acceptio pſonarũ,in Auth.de mona.§.j.ſed maior,& minor.ſunt res ĩ qbus cadit iuris diuerſitas itẽ mobile,& immobile.Itẽ publicũ, & priuatũ,diuerſas ſpẽs iuris ↄſtitu,vñ lex dicit,C.de fur.& ſeruo cor. l.ſi qs ſeruo,qđ ſi qs voluerit corrũpere ſeruũ,teneĩ actione ſerui corrupti.Quærũt qdã,qd de filio:dñt,qđ nõ idẽ inueniĩ ſcriptũ in filio. Dicẽdũ,ꝙ ĩmo caſus illi9 legis ſeruaĩ ĩ filio,ex quo in ſeruo dr̃,vñ ſi dicat idẽ in filio,hoc nõ ẽ legẽ extẽdere,ĩmo ẽ legẽ ĩ ſuo caſu ſeruare,ex quo ad tractatũ, de quo q̃riĩ ñ hñt dr̃ã:qa quo ad certũ de actione corrupti in ſeruo,& filio,non eſt diuerſitas.ff.de ſeruo corrupto l.vt tn.§.j.Hoc in effectu nõ dr̃,ſed quo ad ſubtilitatẽ iuris tñ in filio,bñ locũ hẽt actio utilis ĩ ſeruo directo,vt ibi dr̃:vñ caſus eſt,licet nõ ĩueniaĩ l.ſcripta ĩ re illa.de qua q̃riĩ.Et illa in qua lex,quo ad illũ tractatum dr̃ã non hẽt.Et hoc dẽt,i.non eſt dr̃a,ẽt quo ad ſubtilitatẽ iuris,ſm rõnẽ.& hoc valet ad hoc,qđ tota die dr̃,hẽt locũ directũ legis auxiliũ,ubi ſeruaĩ ipſa lex,vľ vltra verba ipſa legis ſnĩa hẽt locũ,ubi legis ſnĩa hẽt locũ ex ĩterpretatione iuriſc. nõ verba. Ponaĩ ergo,qđ lex ĩueniaĩ ſcripta in Titio, qđ ipſe vẽdidit aliquã rẽ,an idẽ erit ĩ Seio,an dabiĩ directũ auxiliũ vtrobiq;certe ſic:qa qđ dcm̃ ẽ de Titio nõ eſt dcm̃ magis de eo,q̃ de Seio,niſi gr̃a exẽpli,vt ff de vi,& vi ar.l.j.§.qđ vulgo.Dr̃ poſtea,qđ ſit ius publicũ,& qđ i9 publicũ dr̃,qđ ad ſtatũ Romanæ,i.ad ſtatũ Rei pub.ptinet.vñ ius,qđ ptinet ad regimẽ imperij, ius publicũ dr̃, priuatũ i9,qđ ad vtilitatẽ vni9 priuati,vñ iura q̃ loquunĩ đ cauſis.patet ĩ Auth.vt lic.ma.& auię.§.qđ de eo.& C.đ ſacroſ.eccl. l.vlt.§.itẽ ſacerdotes.ff.de iuſt.& iu.l.j.§.i9 publicũ.Itẽ iudices, qa fruſtra eſſẽt iura ĩ ciuitate,niſi eſſẽt magr̃atus, q iura redderẽt,ff.de ori.iu.l.2.§.poſt originẽ.Sed dr̃,qđ ius,ꝙ ptinet ad ciuitatẽ priuatã ſit publicũ:qa ptinet ad ĩperiũ,& tale ẽ publicũ: nã dicit lex abũdabit imperiũ,ſi locupletes hẽt ſubiectos,vt in Auth.vt iudices ſine quoquo ſuf. circa pri. & ĩtereſt Re p.&c. vt J.de his,q ſũt ſui.vel ali.iu.§.pe. dcm̃ eſt,qd q̃dã eſt publica vtilitas,q̃ ptinet in ſe vtilitatẽ totius ppľi,vt ĩ quolibet de ppľo, vtꝗcãs,& tũc illa pfert priuatæ vtilitati tm̃,q̃ dr̃ vtilitas vni9 priuati tm̃,vt ĩ Auth.de ñ alie.aut pmu.§.qa veriſi9e.alio mõ accipiĩ i9 publicũ,qđ nõ ptinet ad vtilitatẽ fiſc.vñ dcm̃,qđ hic accipiĩ i9 publicũ,nõ qđ pdeſſet fiſco tm̃.ſed fiſco,& ſingulis.ſic accipiĩ ff.de iuſt.& iu.l.4.§.hu9 ſtudij.vt patet p exẽpla ibi poſita: vñ dcm̃,qđ ius publicũ,qđ fiſco competit,vr̃ hic ius priuatum, vñ vtilitas fiſci pfert vtilitati vnius priuati,vt ff de no.op.nun. l.de pupillo.§.ſi qs rinos,ad l. in qualibet,dicebaĩ vtilitatẽ ſingulorũ pferri fiſcali vtilitati,vt C.de cad.tol.l.vnica.§.cũ aũt in ſuperiori,vñ ius publicũ eſt,qđ in ſuo caſu vtile eſt oĩb. creare vnũ ſacerdotẽ, creare vnũ iudicẽ, hoc eſt vtile oĩb.& hoc appellaĩ hic ius publicũ,qđ eſt vtile plurib. vel ſingulis,vt patet p expõnẽ gloſſæ,q̃ cadit ſub illo verbo,rõne.ſed creare vnũ nunciũ tm̃ tibi pdeſt,vel creare vnã vendõnẽ, tibi tm̃ pderit. & ẽt ↄhẽt.& ſic accipitur hic ius priuatũ. Priuatũ ius eſt,qđ ptinet ad fiſcũ,vel qđ tractat de iure fiſci,vt de tributis. de vectigalib. & talib.licet vno reſpectu dicatur publicũ,reſpũ tñ iuris publici,qđ hic accipitur,ſed quod ſpectat ad vtilitatem ſingulorum, dr̃ priuatũ,& ſub hoc mẽbro ius priuatũ ↄtineř,vt ff.de iuſt.& iu.l.j.§.huius ſtudij. Vñ dic ius priuatũ, qđ ad ſingulorũ pertinet vtilitatẽ,ſiue ſit priuatus,ſiue fiſcus,vt prius dictũ eſt.Sequitur in lr̃a, ius priuatũ tripartite collectũ eſt.eſt.n. ex nãlib.præceptis.ponit glo.exemplũ de naturalib.præceptis,vt neminem cum aliena iactura locupletari,vt ff.de ↄd.ind.l.nã hoc nã.Sed certè iſtud exẽplũ eſt de iure gen.vt gl.dixit in l.illa hic allegata,vnde ↄdicit ſibi gl.hic,& ibi.& quod iſtud exemplũ,ſ.neminẽ locupletari cũ aliena iactura,non ſit de iure nãli primæuo, patet,qa illo iure nãli primæuo,vnus nõ erat locupletior alio, ſed oẽs erant æquales,nec iſtud ius aliqd ſtatuit,vt viſum eſt ſ. Sequitur ius ſuum vnicuiq;.glo.dicit,qđ iſtud eſt nãle pceptũ, non qđ iur nãli primæuo,in quo participant oĩa aĩalia introductũ tribuere,ſed qa nãli rõne iuris nãlis primæui fuit introductũ,ſicut dicimus de liberto,q dẽt prono reuerentiã de iure naturali,non qa ius nãle primæuũ hoc ſtatuerit,vel de hoc cogitauerit,ſed rõne deſcẽdẽte a iure primæuo naturali, fuit hoc ſtatutũ,de hoc hẽs ff de ↄd.ind.l.ſi non ſortẽ.§.libertus.Itẽ cũ diuidiĩ ius p publicũ,& priuatũ vr̃,qđ hic ſit diuiſio inſufficiens,qa mr̃imoniũ nõ eſt de iure priuato,qa publice vtile eſt, ne mulieres ſint indotatæ,&c.vt ff.ſol.mat.l.j.item nec de iure publico,qa qđ mulier nubat,& dos ſibi ↄſtituaĩ,reſpicit ſuum priuatũ cõmodũ principale, vñ dicas, qđ eſt publicũ p approbationẽ,qa publica vtilitas. vt ciuitates liberis repleanĩ, magis attendiĩ, q̃ priuata,& hẽs exemplum ff.de pac.l.ſi vnus.§.illud.

De iure naturali, gent. & ciui. Rub.

1 *Ius accipitur multis modis.*
2 *Coniugatio maris, & fœminæ,ꝙ competat omnib. animalib. quo intelligatur.*

1 IVs naturale †In gl.natura.i.Deus.ſed dic,ꝙ hic nõ eſt intẽtio legis,qđ dcm̃ ſit de Deo nr̃o,ſed exponatur,& ſit dcm̃,nã naturata, nec hic ſic accipiĩ,ſed gl.put hic accipiĩ,eſt virtus inſita reb.ex ſiſib.ſiſia pcreãs.de iſta hẽs ff.de iud.l.ſed & ſi reſtituaĩ.§ vl.Itẽ dr̃ gl.qđ ius ſumiĩ multis modis,p pacto,reſtõne, p illõne,& ita hic accipiĩ ſm gl.& hic all.leges ad hoc.ſed certè leges,quas ad hoc allegat nõ dñt,vñ lex nõ dt,qđ pactũ ſit ius nãle,vel reſtõ ſit ius nãle,ſed bñ dñt. qđ pactũ,& reſtõ innitũr naturali ęqtate,vel rõne inſtinctus nãlis ſic.Ius hoc nãle,vt hic accipitur,eſt illud, quod ſicut pprie, ſed impropriè, qa lex ita abutiĩ ſignatione,qđ ſciĩ ab oĩb.aĩalib.ius eſt nã,ſicut lex,q̃ ſcimus,vr̃ ius ciuile.Et ſic accipiaĩ ius nãle,dt iſta lr̃a,ius nãle eſt, ꝙ natura.&c.Seqtur in lr̃a,illud ius nãle oĩum aĩaliũ eſt propriũ,nõ ſolũ q̃ in terra,ſed & q̃ in mari ſunt.Exponit gl.in mari,idẽ ſi in alia aqua,ſed nõ pbat.dic ſic.nã mare ſumiĩ in iu-
2 re pro alia aqua.ff.de re.di.l.riparũ.†Seqtur in lr̃a hinc.i.a iure nãli deſcẽdit maris,& fęminæ cõiugatio, & ſic mr̃imoniũ eſt diuinũ,ſi accipis nãm.i.Deus,ſicut gl.Vñ verũ eſt,qđ eſt de iure nãli,qa Deus ↄiũxit hoĩem,& fęminã in Paradiſo.Sed ſi accipias naturam,vt dcm̃ eſt,dicens, qd mr̃imonium eſt de iure naturali,occaſione naturæ: nã multi pp motum nãlẽ moueniĩ ad mr̃imonium ↄhẽdum. Et pp hoc dr̃,Vnuſqſq; hẽbit vxorẽ ſuam pp fornicationẽ,vñ licita ↄiugatio eſt de iure nãli:nã ius nãle bene ſuadet illicita,&c.bene dico illicita,habito reſpectu ad ius ciuile,vt ĩ Auth.de mona.§.ſi verò intra terminũ.Dr̃ hic in tex.quod ius naturale eſt propriũ aĩalium,q̃ in cœlo,terra, & mari naſcuntur.& ſtatim ſeqtur in lr̃a,hinc.i.de iſto iure naturali,deſcendit maris,& fęminæ coniugatio, vel liberorum procreatio. Videmus etenim cætera aĩalia iſtius iuris peritia cenſeri,& ſic innuitur,qđ maris,& fœminæ ↄiugatio competat oĩb.aĩalib.q̃ in cęlo,terra,& mari,&c & quod per talẽ ↄiugationẽ procreant.Sed opponiĩ in vermib.qui ſine ↄiunctione maris,& fœminæ naſcunĩ.Rñdeĩ,qđ certa refert, nõ ſingula generũ,ſed gñ̃a ſingulorũ.Sed adhuc opponitur,qđ vermes ſunt vnũ genus aĩalium:vñ remanet oppoſitio principalis:vñ dicas,refert genera ſingulorũ non habito reſpectu ad iſtũ terminum.Sed ad iſtos terminos cęlum terra,& mare,vt ſit ſenſus,aĩalia quæ naſcuntur ex coniunctione maris,& fœminæ, & ſiľr,aĩalia aeris,& cœli,non genus aĩalis terra naſcuntur,ex tali coniunctione,& ſic reſpectu iſtius termini animalia, non refert,nec p ſingulis generum, nec p generibus ſingulorum.

1 *Ius gentium omni populo commune, & quomodo intelligatur.*
2 *Contractus penè omnes ſunt iure gentium introducti. & nu. 3.*
3 *Et qui contractus dicantur de iure ciuili.*

1 §. Ius autem. † Gentiũ oĩ humano gñi cõe. i.oĩ pplo. ſed nõne ſunt oẽs, ſiue ples ppĺi: qa hoc
ſignũ oĩs, ad minus exigit totã appe.i.expõnẽ.i. cũ ſic accipiť ĩ
pc.ff. ĩ pri.1.tota ff. de pig.ac.l.ſi rẽ.§.oĩs.1.tota. Dicit lr̃a iure nã-
li oẽs hoĩes, cũ oẽs hoĩes liberi naſcebãtur. hoc intelligas non
qđ ius nãle hoc ɔſtitueret, qa ius nãle, qđ oĩ aĩali cõpetit, nihil
ſtatuit. Sed intelligas, qđ iure nãli oĩ aĩali cõpetit, libertas eo,
qđ non eſt prohibita iure nãli oĩ aĩali, qđ iure gen. nulli erat p
hibita. & idẽ. qa nõ phibeť libertas, p tãto dr̃ a iure nãli ɔceſſa,
vt ff. ex qb. cau. ma. 25. an. in inte. reſti.l. necnon. § 2. vñ iure nãli
primæuo nõ ſtatuiť, ſed p inſtinctũ nãlem iure introductũ, gẽ
2 tes bñ aliqđ ĩſtituerũt, qđ ius gẽtiũ appellať. † Seqť in lr̃a, oẽs pe
nè ɔtc' de iure gẽtiũ sũt ĩtroducti. Quærit gl. quare dr penè. ex
ponit gl. qđ penè dr, pp quatuor ɔtus, q ſunt de iu. ci. vt ſtipĺo,
lr̃arũ obĺo, emphyteutic' ɔtus, & ſpõſalitia largitas. De ſtipĺo
a ne, qđ ſit de iure ciuili a pbar gl. ſic, qa q ſtipĺone teneť iure ci.
obligaĩ, vt J. de ac. §. de ɔſtituta. qa de iu. ci. eſt ſtipĺo. iſta pbõ ni
hil valet: nã ita poſſemus dicere, qđ ɔtus mutui eſt de iure ci.
qa ibi eſt ciuile vinculũ, vt ff. de ɔd. indc. l. ſi fideiuſſor. vñ p hoc
non pbaĩ ſtipĺonẽ eẽ de iure ci. qa qs ſtipĺone ciuilr obligaĩ.
De alijs ɔtib. p leges allegatas, bñ pbaĩ. qđ ſint de iure ciuili, vñ
ſi qs vellet probare ppriè, quare dñr iſti quatuor ɔtus, ſed hoc
nõ eſt in prõptu, vñ ita pbãdũ eſt, qđ iſti ɔtus ſint de iu. ci. Añ
ius ciuile. de iu. gen. emphyteuticus ɔtus erat pactũ, ſeu ɔuen-
tio, nõ repoſita ſub aliqua ſpẽ ɔtus, vñ ante nomen Imperato
ris, qdã reponebãt ipſum ſub vendõne qdã ſub locõne ergo
nõ ſtatuit, qđ eẽt ſpãlis ɔtus, vt J loc. & ɔdu. §. adeo. & iõ, qa p
ius ci. ſub certa ſpẽ ɔtus reponiť, iõ de iu. ciu. dr. Siť dicas de
ſtipĺone, & de alijs duob. q dñr de iure ci. qa de iure ciuili ſunt
ſpẽs diſtinctæ. De ſponſalitia largitate hic palã eſt, qa erat ɔt'
innoĩatus, & dabaĩ ɔdõ ob cãm, qa erat de iuõ pp nup. ſed Ant.
voluit, qđ eẽt ſpẽs diſtincta vt in Auth. vt ſpon. lar. circa prin.
De obĺone lr̃arũ dñr qdã, qđ eſt de iure ci. qa ius ciuile reponit
ſub ſpẽ ɔtus, p l. illã. C. de nõ num. pec. l. in ɔtib. vñ agiť ex ob
ĺone lr̃arum cõdõne ex illa l. in ɔtib. Sed ddm, qđ falſum eſt.
erat. n. obĺo lr̃arum añ illã l. in ɔtib. q nihil aliud facit, niſi qđ
reſtringit exceptionẽ, q̃ dabatur ɔ obĺonem lr̃arũ, qa ante l. illã
excipiebatur vſq; ad qnquenniũ, hoc pbaĩ J. de verb. obl. circa
3 prin. † Quæro igť pbare, qđ de iure ci. ſit introductus ɔtus ob
ĺonis lr̃arum. ſeu ipſa obĺõ, ddm qũo pbatur, qa quæcunq; lex
loqtur de ea, ſi dicit ɔſtitutũ eſt, ſed q̃ J. dicit nõ eſt nouus, vñ p ɔ-
ſtõnẽ, ſed non dicẽ, qđ per certã ſub ſpẽ ɔtus reponitur, & iõ
4 de iure ciuili dr. † Itẽ dicamus qđ ſunt adhuc de iure ci. vnde-
cim obĺõnes aliæ, nõ ſolũ quatuor p̃dictæ, ſicut ipſi dñt, dos eſt
ſpãlis ɔtus, & hoc hẽt de iu ci. vñ ſpãlis ɔtus, dr ɔ ſpãles pro-
prietates, q̃ in ipſum reponũtur, ſub ſpẽ ſponſalitiæ largitatis,
hñt vnã pprietatẽ, qualitercunq; nõ ſit, qđ non reqrit inſinua
tionẽ, vt in Auth. vt ſpon. lar. circa prin. & iõ pp illã pprietatẽ
reponitur ſub ſpẽ ɔtus a iure ci. & tanq̃ ſpẽs ſeparata ab alijs
donoĩbus. Sed dos nõ ſolũ hẽt vnã pprietatẽ a iure ci. ſed inſi
nitas. C. de iure do. & ff. p totũ. vñ de iure ciui. introducitur, &
iõ de iure ciuili dr, vt C. de do. pmiſ. l. actionem. Item illi x. ca-
ſus vbi illi dñt, qđ ex nudo pacto oritur actio, ſunt obĺõnes ci-
uiles, i. de iu. ciu. niſi. n. eſſent leges, q̃ dant eis virtutes, qđ ex his
oriantur actiones, eſſent nudæ ɔuentiones, vel pacta de iu. ciu.
Et appello ius ciuile large, ſiue ciuile, ſiue prætoriũ datur eis,
vt pariat actiones, q̃ alligaſſent pacta, ſeu ɔuentiones, reponun-
tur per ius ciuile, in ſpẽ ɔtus. Et hoc potes videre in donõne
apertiſſime, q̃ ſit authoritate illius ɔſtõnis. C. de don. l. ſi qs ar-
gentum, parit actionẽ. Et in pacto appoſito iuxta ɔtum incõ-
tinenti, qđ authoritate iu. ci. parit actionem. ff de pac. l. iuriſgẽ.
§. quinimmo. Item dicit gl. quod hic dicit bene, quod oẽs ɔtus
ſunt de iure gentium, non dicit obĺõnes, qa obĺõnes ex male-
ficio, vel quaſi, nõ ſunt de iure gen. immo dicas, quod falſum
eſt, quia per ius gen. ſit delictum, colligitur de obĺone ex quaſi
delic §. 1. vñ per ius gentiũ bene ɔhereñ delicta, ſed non oĩa be
ne verum eſt, quod modus puniendi in aliquibus delictis, vt p
l. Cor. de ſic. de parric. inuenitur p ius ciuile, de hoc habes ff. de
orig. iu. l. 2 §. deinde Cor. Sylla. Vnde dñia de iure gent. erãt di-
ſtincta, & erãt Reges, & Principes, ante Moſaicam legem, nec
probant dñia de iure gent. eſſe diſtincta per hoc, quod ſcribiť
in lege Moſaica. Quicquid calcauerit pes tuus, tuum erit, quia
ibi loquitur ſecundũ qđ diuidit Deus illi terrã vnã, & dixit ei.
Vade ad terram illam, quicquid calcauerit pes tuus, tuum erit

ADDITIO.

a De iure ciuili. Adde glo. in l. ex hoc iure. in ſi. ff. de iuſti. & iure. Et eſt contractus nomi-
natus, in l. 1. §. adeo. ff de pac. ſecundum Bar. in l. 2. ad fi. C. de cond. ob cauſam. & l. in
ſti q & in ſecunda ff. de verb. obl. & in l. 1. ff. de pac. refert, & ſequitur [illegible] in ſub.
ver. & ult. ff de verb. oblig.

§. Lex eſt. No. quod lex eſt, quod populus Roman', & Senatores magiſtratu interrogãte ĩſtituebat
veluti ɔſul, conſtituit. Et ita habes hic, quod populus non põt
facere conſuetudinem abſq; magiſtratu. ſicut nemo poteſt iu-
ra ſine eo condere, vt hic. & lex. & conſuetudo eandem habeãt
authoritatem. & poteſtatem, vt J. eo. tit. §. ex non ſcripto.

1 *Aediles curules non tantã habent authoritatem, ſicut prætores, & qualiter dicantur ædiles curules.*
2 *Iudex debet iudicare ſecundum conſtitutiones, & non ſecundum motum ſui capitis.*

§. Plebiſcitum eſt. Et dr̃ ĩ fine illius § quod plebi ſcita, Hortenſia l. lata. q̃ ita vn
catur, quare qui fecit legẽ illam, vocabatur Hortẽſius, & ille fe-
cit compoſitionem inter plebem, & nobiles, qui guerrã habe-
bant ad inuicem, & cõpoſuit, vt ſtatuta a plebe, quæ ipſi fecerãt
guerra durante, facta ɔcordia, cuſtodirentur pro lege, cũ facta
a plebeis prius nõ valuerint inter nobiles, nec a populo fuit ob
ſeruata, donec lex Hortẽſia lata fuit, p quã fuit pax reformata
inter nobiles, niſi per prius dicit conſenſerint, qa lex, & cõſue-
tudo parem vim obtinent J. eo. §. ex nõ ſcripto, & lex lata a ple
be, vel ius, non ligabat nobiles, niſi cõſenſerint. Item clerici ha
bent ſuum magiſtratũ, ſ. Epiſcopum, laici ſuum. i. balíuum. Et
ita ſunt duo populi: nã duo magiſtratus faciũt diuerſas puin-
cias, & diuerſos populos ff. de aſſeſ. l. ſi eadẽ. ſed ɔſuetudo vni'
populi non aſtringit alium, quare certũ eſt, qđ conſuetudo nõ
debet p̃iudicare clerico minori, per iura præalleg. §. prætorum
quoq; edicta. dicit, quod edicta p̃torum vim legis obtinent. Itẽ
proponebant ædiles curules: erant quidam prætores. quod qui
dam eſſent prætores, habes ff. de orig. iur. l. 2. §. tempore. §. capta
deinde Sardinia. & §. ſi. Itẽ qđ eſſent ædiles curules, ff. de ori. iu.
l. 2. item q eſſent, q habebant curam ædium. Sed quod ędiles eſ
ſent p̃tores, id non inuenitur: bene inuenitur, quod edictũ ædi
1 lium cõtineri ſub edictis prætorum. † Sed quod ædiles curules
eſſent p̃tores, vel æquales p̃torib. hic nõ innuiť nec leges quas
ad hoc adducit gl. hoc pbant, J. de inutilib. ſtip. §. p̃torias. & ff.
de ver. ob. l. 5. §. prætoriç. Qualiter dñr ædiles curules, quia face
re habeãt curã ędium ne comburantur. Sed hic nõ inuenitur,
argumentum tantũ ad hoc in d. l. 2. §. item qa vt eſſent. & ff. de
offi. p̃fe. vrb. l. 3. vel quod habebant curam de edendis. ff. de ædi.
edi. l. 3. vnde non tantã habent authoritatem, ſicut prætores, vñ
bene inueniuntur ædiles ciuitatis, ſed nõ inuenitur quod p̃to
res eſſent. aut qdã deferebantur in curru, ſed q ducebãt currus
erant quidã ruſtici, & dabatur eis a plebe authoritas ſuſtinẽdi.
2 † Seqť in lr̃a, rñſa prudẽtum, &c. in fi. illius legis dr̃, vt iudici re-
cedere, a rñſis eorum non liceret & ſic no. qđ iudex non debet
iudicare ſm motum ſui capitis, vt in Auth. de iud. circa fi. & in
auth. iuſiurandum, quod præ. ab his, circa princip. vbi dicitur,
quod iudex non debet iudicare ſecundum motum ſui capitis.

1 *Conſuetudo, quid ſit, & an vſus, & mores idem ſint, quod conſuetudo.*
2 *Conſuetudinem an inducat vſus.*
3 *Conſuetudo, & ſtatutum, differunt tanquam expreſſum, & tacitum.*
4 *Statutum, an vnico actu inducatur.*
5 *Conſuetudo, qualiter inducatur, & quæ ſint requiſita ad introducendum conſuetudinem. nu. 6. & 7.*
8 *Ad conſuetudinem inducendam, an ſufficiat vſus erroneus. & nu. 9.*
10 *Reſcriptum non valet ſi Princeps fuerit deceptus in narratione falſi.*
11 *Conſuetudinem inducere, an poſſit vſus coactus.*
12 *Conſuetudinem, an inducat actus iudicandi, quem ſecuta eſt executio.*
13 *Et quid ſi ſententia eſt ipſo iure nulla.*
14 *Conſuetudinem, quando inducat actus iudicandi, nõ quẽ eſt ſecuta executio.*
15 *Iuriſdictio non datur per electionem ante confirmationem.*
16 *Conſuetudo, quanto tempore inducatur, & nu. 17.*
18 *Conſuetudo, qualiter interrumpatur. & nu. 19.*
20 *Conſuetudo, qualiter in iudicium deducatur; Et allegans conſuetudinem, quam actionem intentabit.*
21 *Libellus, donaſti mihi talem rem, vel promiſiſti dare, quam peto, valet.*
22 *In libello, an debeat inſeri conſuetudo.*
Conſuetudo, qualiter debeat probari.
23 *Conſuetudo poteſt dare iuriſdictionem contentioſam.*
24 *Conſuetudo ligat infantes, & furioſos.*
25 *Conſuetudo laicorum non ligat clericos, & quare.*
26 *Conſuetudo, an liget extraneos.*
27 *Conſuetudo vna eſt in foro actoris, alia eſt in foro rei, alia in foro iudicis, quæ ſeruabitur.*

§. Ex non ſcripto ius, &c. Circa mãm iſtã vi dẽdũ ẽ. Primo, qđ
ſit ɔſuetudo, & q̃ ſunt ei' ſpẽs. Scđo, de mõ inducẽdi ɔſuetudi
nẽ. Tertio, đ virtute ɔſuetudinis, Quarto đ forma libelli ſup ea.
1 Quĩto, de mõ p̃ſcribẽdi ɔſuetudinẽ. † De prĩo, ſ. qđ ſit ɔſuetudo
dñt qdã, vſus, & mores idẽ ſunt qđ ɔſuetudo, Et sũt verba ſyno
nima. Et pbaĩ p l. q̃ hic dr, ɔſuetudinis vſus, qa lõge q̃. &c eo qđ
ſunt copulata, vt C. q̃ ſit lõ. ɔſuet. l. 2. p §. iſtũ: qa ɔſuetudo, nihil
aliud ẽ. q̃ mores. ſed certe l. illa potius dicit ɔtriũ, cũ copulatio
hẽt fieri ĩter diuerſa, & nõ circa idẽ. vñ dicas, qđ nõ ſunt idẽ, cũ
ɔſuetudo ſit ius, vt hic eſt vſus: ſ. factũ, ergo cõſuetudo, & vſus
2 nõ ſunt idẽ. † Itẽ cũ hic dicat, qđ vſus ĩducat ɔſuetudinẽ, & ſic
vſus

vſus eſt cã ꝯſuetudinis, cã aũt ẽ ad cui⁹ eẽ ſequitur. aliud ergo eſt
ꝯſuetudo ab vſu & cã. vel potes dicere, qđ vno mõ ꝯſuetudo,
neq; nocet, neq; ex ea reſultat ius, qa nõ ẽ niſi quædã aſſuefactio.
C. de Epiſc. aud. l. nemo. ĩ fi. alio mõ di ꝯſuetudo ipſum ſcĩ, ex
quo reſultat ius. alio mõ accipit ꝯſuetudo, qđ ſit ius & ita acci
pit hic, ſic & poſ. Et eſt nomẽ facti, & nomẽ iuris. de hoc hẽs C.
p quas pſo. nob. acq. l. fi. §. pe. ad fi. vbi dr, ignorat, & neſcit. dixi
3 Doc. aliud eſt ignorare, & aliud neſcire. † Tertio mõ ſumit ꝯ-
ſuetudo, vt eſt ius p mores, vel vſum introductũ, & ſic ſumit
hic, & ff. e. l. de qb. de vno ſciẽdũ ẽ, qđ aliud eſt ſtatutũ munici-
pale, aliud ꝯſuetudo, differũt aũt ſtatutũ, & ꝯſuetudo tanq̃ expſ
ſũ & tacitũ, vt ff. de legib. l. de qb. vt ibi dicit de ſuffragio, & ĩ eo.
ti. l. ſed ea. vñ re; hẽſus fuit qdã aduocatus, qa cũ eſſet ſtatutum
quoddã in aliquo municipio, formauit libellũ ſup cõſuetudi-
ne, hoc mõ, petit talis a tali hoc fieri, & ad hoc ꝓponit ex ꝯſue
tudine: deinde ꝓbauit pars, qđ tale erat ſtatutũ municipij: op-
poſitũ fuit, qđ debebat cadere ab inſtantia actione, cũ non eſſet
idẽ ſtatutũ municipale, & ꝯſuetudo. lata fuit ſñia diffinitiua ꝯ
aduocatũ iure, qđ eſt merito, cum inepte ꝓpoſuerat actionem
formãdo libellũ ſuper ꝯſuetudine, cũ deberet formare ſup ſta
tuto, & ſic inepte, vt ff. ſi mẽſ. fal. mo. di. l. j. vñ pone exemplũ de
vſu inducẽte ꝯſuetudinẽ, & ſic ego, & tu vidimus hẽditatẽ no-
ſtrã ſub certo mõ, alij duo eodem mõ, & ſic de alijs quouſq; ta
citus ꝯſenſus populi hẽat, vel maioris partis, certe talis vſus in
ducit ꝯſuetudinẽ, ſecuto poſtea tpe, qđ exigit ad ꝯſuetudinem
inducendã. vñ dicit, qđ eſt lex, & eſt ſtatutũ municipale, & ter-
tio vſus, q inducit ꝯſuetudinẽ. Sed pone, qđ ꝯſuetudo ſit indu
cta ſm ſtatutũ municipale, nunqđ valet? certe vr, qđ ſic, qa con
ſuetudo valet. ſm l. inductã C. de vet. iu. enucl. in §. ſed ſi qua,
l. itẽ Imperator pt facere l. & aliã l. ſup eadem. vt C. de Epiſc. &
cler. l. ſi qs in ꝯſcribẽdo. & multa iura ſunt poſita, quo ad ſñiam
in C. qdã quo ad verba. & ſic vr, qđ ppłs poſſit facere ſtatutũ, &
ſup eodẽ inducere ꝯſuetudinẽ. ad idem eſt, qđ duplex ꝓmiſſio
pt fieri ꝯ idẽ, vt ff. de ver. ob. l. q bis idẽ. ff. de fideiuſ. l. hẽs a debito
re. ſed ꝯ hoc eſt qa q ſemel eſt dñs, amplius eſſe dñs non põt, vt
ff. de vſuca. l. ſequitur. §. lana. ſic ex quo aliquid eſt ſolidatum p
ſtatutũ, amplius ſolidari nõ põt p cõſuetudinẽ ſequentẽ. & li-
cẽt ita eſſet, qđ cõſuetudo inducta, eẽt tacite p ri⁹ ſtatutũ, tñ ꝯ
aduocatũ eſt, q formauit libellũ ſup conſuetudine tñ cũ dẽret
formare ſup ſtatuto, qa licẽt ꝯſuetudo eo mõ ſequat ſtatutum
ad idẽ, nihilominus debuit agere ꝯdi ne ex ſtatuto, arg ff. de ꝯd.
ex le. in rub, ita, qa p ꝯſuetudinẽ ſequentem ſtatutũ, nulla noua
obłõ eſt inducta, ſed antiqua. ſ. q̃ iã erat inducta p ſtatutum, vñ
nõ eſt agendũ ꝯdõne ex ꝯſuetudine, q̃ nihil noui inducit, arg.
ꝓall. l. fin vnũ intellectũ, & modũ legendi, & hæc uera ſunt de
ꝯſuetudine alteri⁹ populi, qa illa & ſi ſequatur ſtatutũ alterius
circa idẽ, tñ bñ inducit ſibi ius de nouo, ſed pro aduocato fa-
cit l. q̃ dicit ꝙ nõ refert quo iure ſit, dũmõ iure ſiat. ff. de lib. &
poſth. l. Gallus. hoc qdẽ in § vel l. hẽt locũ, qñ ẽ icertũ, ſecdo qñ
ſumus certi de ſtatuto, non dẽmus applicare nos ꝯ aliud, ff. de
ver. obl. l. ꝯtinu⁹. §. cũ ita. ad Aq. l. itẽ Mela. §. ſi plures ff ad Vell.
4 itẽ dñt, qa ꝯſuetudo nõ inducit vno actu. † ſed ſtatutum unico
actu iducit, & ſic dñt, qđ ſucceſſiuũ, & nõ ſucceſſiuũ ſunt dñæ
corũ, ſed dico, qđ nec illud, quod inducit a populo, vel maiori
parte populi vnico actu ſiue trãſactu, nõ eſt ſtatutũ. hoc intel-
ligo, expſſe cõſenſu ppłi, vñ expone, qđ impoſſe, qđ accidat qđ
totus ppłs de ciuitate iſta, vel maior pars ſup aliquo facto vtat
actu vnico, qa certo mõ vno die, vno hora diuidunt hẽditates
ſuas, certe hic nõ eſt ſtatutũ, ex quo ꝯſilio nõ vocato, & ꝯſenſu
cui habito, hoc factũ nõ eſt, nec eſt ꝯſuetudo, niſi diuturnitas
ſequeret, ut qa inferius apparebit ex vnico actu, ſed ex illo hr ꝯ
ſenſus totius ppłi, vel maioris partis, ſeqñte diuturnitate, quæ
ſufficit ad cõſuetudinem inducendã, reſultat bene ꝯſuetudo.
5 † Quærit de modo inducẽdi ꝯſuetudinẽ, ſcdo quot, tertio q̃to
tpe. circa primũ ſ qs actus inducat ꝯſuetudinẽ, plura q̃runt. pri
mo vtrũ non vſu poſſit induci. ſcdo q̃rit utrũ vſus poſt ſñiam
habitus exigat ad ꝯſuetudinẽ inducẽdã. tertio vtrũ vſus erro-
neus poſſit iducere ꝯſuetudinẽ. quarto vtrũ vſus p occaſionẽ
inductus, poſſit iducere ꝯſuetudinẽ. quinto vtrũ vſus p actũ iu
dicãdi ſecuta inde executione, poſſit iducere ꝯſuetudinẽ. ſex-
to vtrũ nõ ſecuta inde executione poſſit iudicare, hic ẽ q̃rere,
iudicatũ ẽ ĩ ciuitate ſæpe, & frequẽter, nõ ẽ ſcã executio: vtrũ
talis actus iudicãdi ſimp r ſine cõi ea tiua executione poſſit in
ducere ꝯſuetudinẽ. pone exẽplũ, aliqs allegat legẽ, dr ei, ñ valet
illa lex, ꝯſuetudo ẽ, illã legẽ locũ nõ hẽre. arguit, qđ ſolus vſus
ꝯſuetudinẽ iducat, dicta lex p ꝯſuetudinẽ abrogat. ff. de legi. &
Senatuſ. l. de qb. ergo ſolus vſus nõ pt iducere ꝯſuetudinẽ, p q̃
ſibi l. ꝯria itelligat ad idẽ l. hẽt ſeruitutẽ. ſ. obediẽtia ĩ quolibet
ſubiecto Romano Imperio, vñ Princeps ẽt vult ſe legi ſubijce-
re, cui debent oẽs hoĩes obedire. ff de legib. & Senatuſ. l. 1. & C.
de leg. & ꝯſti. l. digna vox eſt. & ſubiectio ſeruitus eſt, vt patet in
diffinitione ſeruitutis. J. de iu. pſo §. ſeruitus. non vtendo amit
titur, vt C. de ſeru. & aq. l. j ergo qđ legi pareatur colligitur per
ꝯſuetudinem. & ſic per ſolum non vſum inducitur conſuetu-
do, q̃ l. tollit ꝯ. caſus talis eſt ĩ infortiato, q nunq̃ eueniet. forte
dices, nec pp hoc tollit l. q̃ ponit caſu illu, hoc eẽt incõueniẽs.
6 † Itẽ di lex, qđ iter ad ſepulchrũ nõ pt amitti, nõ vtẽdo, qa nõ
eſt talis actus q frequẽter ꝯtingat. ff quẽad. ſer amit. lex itẽ, nec
via publ. ex. ſi lex eſt via publica vt in executione Græci. ff d le-
gi. & Senatuſ. & l . ꝯſue. lex eſt. Dñt qdã, qđ nõ vſus nõ pt indu
cere ꝯſuetudinẽ. ſed tu diſtinguas, qa nõ vſus pt eẽ vſus, qa nõ fa
cere. eſt facere aliqñ, vt ff. ex qb cauſ. ma. l. ait pretor. § ſi. vn aut eſt
nõ vſus, ex quo iducit ꝯſenſus, pone legẽ eẽ, q̃ dr, qđ maior na
tu hẽat maiorẽ domũ. ñ mouet aliqua ꝯtrouerſia ei: nõ ne ſic p
nõ vſũ, p primã pt iduci ꝯſuetudo, q̃ tollat legẽ, q̃ dr expſſe, qđ
maior natu hẽat maiorẽ domũ? dd in ãt eſt nõ vſus, ex quo ꝯſẽ
ſus pt hẽri, q ꝯſenſus inducit ꝯſuetudinẽ, q̃ eſt. ſ. qđ nõ vſus in-
ducat ꝯſuetudinẽ, poſt cõpletã pſcriptionẽ exigit, inducit ꝯſẽ-
ſum hoc caſu, ſolus nõ vſus ꝯſuetudinẽ inducat: ſi verõ nõ vſ⁹
ſit talis ex quo ꝯſenſus nõ hẽat, qa tãto tpe nõ durauit patien-
tia, vel nõ vſus, talis nõ vſus ꝯſuetudinẽ nõ inducit: qa nec ꝯſẽ
ſus deſiderat in ꝯſuetudine inducẽda, vt dicit iſte §. qđ patien
tia in tãto tpe qñcunq; exigitur ad pſcriptionẽ, inducat ꝯſen-
ſum, vt ff de verb. ſig. l. alienationis verbũ. C. de ap. l. hi, q ad ciui
7 lia. † Sed nunqđ eo, qđ mõ hẽmus ꝯſenſum ex tãto tpe, qđ ſuffi
cit ad ꝯſuetudinẽ inducẽdã nõ alias, tu ſupponeres ꝯſenſum,
erit nũc ꝯſuetudo, vel erit in pſcribẽdo cũ operat ad ꝯſue-
tudinẽ inducendã arg l. ff. de ꝯd ind. in l. ſufficit de peculio, qđ
tpe ꝯtra fingere retro ꝯſenſus, ad ſimilitudinẽ l. Aqliæ ff. de pe-
ric. & cõ. rei ven. l. neceſſe. §. 2 ff. cõm. pdi. l. acceptũ. ad l. Aqliã. l.
inde Neratius. Ex q̃rit de ſcdo, vtrũ exigat vſus poſt ſñiam? di-
cũt qdã, qđ ſic, vñ dicit l. pſes. inſpectis his q̃ frequẽter, in eodẽ
gñe ꝯtrouerſorũ ſunt ſcda ſtatuta, & loqur de eo, qđ dẽt fieri,
vel ſtatim ſm cõſuetudinẽ, ſed ꝯtrouerſia nõ eſt poſt ſñiam in
iudicio, qa ſñia eſt q̃ finẽ ꝯtrouerſiæ imponit, vt ff. de re iu. l. j.
ergo ꝯſuetudo eſt poſt rẽ iudicatã, vel actũ iudicandi, qđ in ꝯ-
ſuetudine ſpectent ex q̃ in eodẽ gñe ꝯtrouerſiarũ ſũt ſeruata,
hr C. q̃ ſit lõ. cõſuet. l. j. C de ædif pri. l. an in totũ. Dđm, qđ vſus
qñẽ ſñia, vel actus iudicandi, vel ſñia nunq̃ pceſſerit inducit ꝯ-
ſuetudinẽ, vñ nun oportet, qđ vſus hẽat añ ſe aliquã ſñiam, vel
nõ, vñ ſi lex dicit ſic, ſpectanda eſt ꝯſuetudo, vel res ꝑpetuo in-
dicatæ, vt dicat inducta, vt ff. de legib. & Senatuſ. l. nam Impera-
tor. Et ita verũ eſt, qđ iſta ſunt diuerſa, ex quo diſiunctio cadit
inter ea, quare de tertio dato non exigitur vſus, poſt ſñiam ad
ꝯſuetudinẽ ſpectanda ſunt, q̃ eodẽ gñe controuerſiarũ ſeruata
ſunt. C. q̃ ſit lõ ꝯſue. l. j. de ædi pri. l. an in totũ. Sed licẽt ꝯtrouer
ſia nõ poſſit eẽ, niſi in iudicio, tñ pt eſſe ꝯdictio extra iudiciũ.
ff. de petit. hær. l. diuus. quare vſus poſt ꝯdictionẽ exigit ad ꝯſue
tudinẽ inducendã. Itẽ arguit ſic ducendo incõueniens p exem
pla, qa ſi vſus ſine ꝯdictione induceret ꝯſuetudinem, cũ hoĩes
fuerũt miſſi recte ad Sãctũ Iacobũ, ex vſu ꝑpetuo ſequeret, qđ
ꝯſuetudo gralẽ vſũ inducta eẽt, & ſic cõpellerent ire ad Sãctũ
Iacobũ, ex quo vſus, quẽ nõ ꝓceſſit, nec ſñia, nec ꝯdictio iducit
ꝯſuetudinẽ, & ſic ꝓbat cã ꝯſuetudinis inducẽdæ, eſt ꝯſenſus, ſic
cã ꝯſuetudinis inducendæ, hr C. q̃ ſit lõ ꝯſuet. l. 2. & legis rõ eſt
attẽdenda. ff. de iu. pa l adigere. §. ꝓis. vñ & ita diſtinguẽdũ eſt,
aut eſt vſu, ex quo hr ꝯſẽſus ſine ꝯdictione. aut eſt vſus ex quo
nõ ꝑpendit ꝯſenſus ſine ꝯdictione. Primo caſu, ex vſu ſine ꝯ-
dictione inducit ꝯſuetudo. Scdo caſu non. v. g maior pars ppłi
huius ciuitatis hñt domũ depreſſam, qñ nõ hñt forte vñ poſ-
ſint eleuare, dr ei, quid vis tu facere? nõ ꝑ hoc facere, ꝯſuetudo,
eſt ne eleues certẽ nõ eſt ꝯſuetudo, quia nõ perpendit ꝯſenſus
meus, quia ſi habeo domum depſſam, nõ ſequeretur, qđ hẽam
aĩm non eleuandi in futurũ, qa cauſa fortẽ eſt, qđ non habeo
pecuniã. Sed ſi velit eleuare vnus de pplo, & populus ꝯdicit, &
male dicit, deinde alius eleuare voluit, & fuit prohibitus, & ſic
de aliis, donec maior pars populi prohibita fuerit ex tali vſu,
vñ inducitur conſenſus, & inducitur ꝯſuetudo, qđ ꝓbatur ſic.
Pone, hẽo domũ depreſſam iuxta te, & tenui tãto tpe, qđ ſuffi-
cit ad ſeruitutẽ inducẽdam, volo eleuare, tu prohibes, eſt ne ꝓ-
ſcriptũ ſeruituti altius non tollendi? ſic, ergo ita eſt in vno de
populo, quo ad vnũ, ſic in toto populo, quo ad totũ populum,
qđ ita ſit in vno quo ad vnũ, hr C. de ſer. & aqua. l. 4. & l. 2. ita di-
co dẽri induci legẽ, ſi bñ ſit intellecta, & ibi no. vñ dđm, qđ ſi-
cut tali vſu nullius pt ꝑpẽdi cõſenſus ſine ꝯdictione, tali ſolo
ꝯſenſu inducitur ꝯſuetudo. v. g ſi maior pars ppłi huius ciuita
tis donauerit ſacerdoti aliqđ ĩ tali feſto p trĩ tps, qđ ſufficit ad
ꝯſuetudinẽ inducẽdã alſ pſcribẽdã hic. n. pſumit de aĩo, vel cõ-
ſenſu ĩ tali vſu, qa nõ darẽt, niſi hẽrẽt aĩum dãdi decimas, igi eſt
decima eorũ. Et ſi dicas. ſi velit iducere ꝯſuetudinẽ gẽtes ppłi, ita
vt pñt ire ad Sãctũ Iacobũ, ſi maior ps ppłi vadat, & tanto tpe,
quo iducit ꝯſuetudo, bñ iducit cõſuetudo ex tali vſu, qđ poſſit
ppłs ire ad S. Iac. ſed nõ vt cõpellat, vñ ad inducẽdã ꝯſuetudinẽ
bñ reqrit vſus ei⁹ rei, d qua q̃rit, vñ ſi vellet ppłs, vt iduceret ꝯ-
ſuetudo, vt cõpellerent, & exigeret vſus cõpellẽdi in tãto tpe,
8 qđ exigit ad cõſuetudinẽ inducendã. † Quærit de quarto, vtrũ
vſus erroneus ſufficiat ad ꝯſuetudinẽ inducẽdã? Pone exẽplũ,
totus ppłs huius ciuitatis, vel maior pars populi ẽ vſus tali mõ,

qđ credebat eē legē,& tāto tpe,qđ ſufficiat ad cōſuetudinē in-
ducēdā. Quæris,an talis vſus erroneus ꝯſuetudinē inducat? vř,
ꝙ ſic, qa error cōis facit ius.ff.de offi.ꝓto.l.fi.ff.de ſupel. lega.l.
1.ad fi.ergo & ꝯſuetudinē.Ꝯ.ff.de leg & Senatuſ.l.ꝙ non tōne.
ſm vnū intelľm, ſed lex illa nō multū bñ facit ad hoc, ex quo
hēt diuerſos intelľs,ſed ꝓ hac parte arguit ſic,Ad inducēdā ꝯ-
ſuetudinē exigitur vſus,in quo eſt ꝯſenſus, vt dicit Iurecōſul-
tus:ſed vbi eſt error nō eſt ꝯſenſus, qa nihil eſt tā ꝯtriū ꝯſenſui
ꝙ̄ error,q imperitiā detegit.ff de iuriſd.om.iud.l.ſi p errorem.
9 ad hoc dñi qdā,† qđ ꝯſenſus erroneus totius, vel maioris par-
tis inducit ꝯſuetudinē,nā ppľs de ꝯſenſu,& plus facit ꝯ legē,q
facit ꝯ legē ſcīēter,ꝙ̄ q ignorāter, qa ſciam nō ignorātiā volu-
mus obligari.C.de iabu.l.gñalr.ſed ppľs ex certa ſcia pōt tolle-
re legē,& ꝯtriā legē facere,ergo multo fortius inductā p vſum
ignorātiū.qdā dicūt ꝯ,qa ꝯſuetudo reqrit ꝯſenſum, vt dictum
eſt,& vbi error eſt,nō eſt ꝯſenſus,vt ff.de iuriſ.om.iud.l.ſi p er-
rorē.nō eſt ꝯſenſus,verū eſt in quo eſt error, ppľs vnus ſic, vel
mala rōne ꝯſentit in hoc ius in futurū,ſed tōne decipiř, nec ĩ
lra ꝯſentit,vide p hoc,ꝓbauit dñs,qđ iſti iuuenes,q decipiunř,
vt intrent religionē,nō conſentiūt qa religio nihil aliud eſt,ꝙ̄
quaſi meritū,& meritū nō eſt ſine ꝯſenſu.Et iſti iuuenes,q er-
rant,decipiunř,vt intrent in religionē,iō nō ꝯſentiunt, qa ni-
hil eſt tā ꝯtrium ꝯſenſui,ꝙ̄ error,vt dictū eſt,qa iſti nō ſunt reli
gioſi,ſi certè bñ ꝯſentiunt,ad hoc facit ff.ad l.Falc.l.j §.ſi legata
rius.vñ me nō mouet iſta rō,reqritur ꝯſenſus ad cōſuetudinē,
ergo vſus ppľi erronei erroneus eā nō inducit,niſi ſicut indu
cat ppľs,q ſic vtendo credat legē eſſe,vel nō vult tollere.ſ. legē,
quia nemo vř derogare iuri,qđ ignorat ſibi cōpetere,ff.de in-
of.teſt.iura decepta.ſi nō vult tolli lex igř non tolľr.& ſic ſeri
bit,ergo nō ſtabit ꝯſuetudo,qa ꝯſuetudo & lex,ſibi ꝯtria nō cō
10 patiunř.† Itē ſilř eſt de ꝯſuetudine inducēda,& de reſcripto a
Principe impetrando,ſed ſi Princeps fuerit deceptus in narra
tione facti,nō valet reſcriptū,vt C.ſi ꝯ ius,vel vti.pu.l.j.& 2.C.
de preci.Imper.offe.lex ſcripta,ꝙ̄ cōſuetudo p errorē inducit,
nō erit cōſuetudo p vſum ppľi erroneū,vel minoris partis:aut
tu q̄ris de ꝯſuetudine inducenda ꝯ legē,qūo inducit p errorē,
qa ppľs nō ꝯſentit in l.tollēda,ergo nō tolľr.& ſic cōſuetudo,
& lex ſibi ꝯtria non compatiuntur,ſecundo ſi aūt quæras de ꝯ-
ſuetudine inducēda præter legē,quia aliquis caſus eſt lege nō
determinatus,& ppľs erat in cā introducendi ꝯſuetudinē,tūc
aut cā introducendi fuit in cā impulſiua,tñ error ꝯ cā nō im-
pedit,quin ſit ꝯſuetudo:aut finalis.& tūc error cā nō impedit:
ſi finalis.tunc error circa cā bñ impedit ꝯſuetudinē introducē
dā,ita diſtinguit lex in teſtōre,ſi teſtōr erat in cā legati.ſi in cā
finali, nō valet legatū,ſi in cā impulſiua valet legatū.ff.de cōd.
& dem l.cū tale.§.falſam.& ſi in teſtōre ſic diſtinguitur,cuius
volūtas eſt,ita dēt diſtingui in ꝯſuetudine.† Quęritur de quin
11 to,vtrū vſus coactꝰ poſſit inducere ꝯſuetudinē? pone, maior
pars ppľi fere,exceptis ſolum duob.vſi ſunt ſponte,duo de po-
pulo coacti ſunt vti,nōne cōputabiř vſus illorū.q ſunt coacti,
qa reqriř ꝯſenſus maioris partis? arguimꝰ,qđ ſic,qa coacta vo
lūtas eſt,volūtas vt ff.qđ me.cā.l.ſi ꝗ.§.ſi.quare coactꝰ ꝯſenſus ē
ꝯſenſus.ꝯ vſus p coactionē nō ſufficit ad dādā iuriſdōnē.ff de
iudi.l.1.ſed per vſum per quē introduciř ꝯſuetudo,ꝑt iuriſdō
tribui.C.de eman.lib.l.1.ergo,&c.Sol.ſic diſtinguēdum eſt,aut
eſt coactio per iudicem,vbi priuatus eſt vſus,p talē coactionē,
nō ſufficit ad ꝯſuetudinē inducēdā, ſi ſu coactus p iudicē,qđ
iudicauit,& cogit,vt ipſum inuitum.ſ.exequendo ſniam ca-
ptis pignorib.vel mulcta indicta,tunc aut iſta coactio,ſiue exe-
cutio tenet ipſo iure, & iſta ñ ſufficit.v.g.iudex exequiř ſniam,
a qua poterat appellari,& nō appellaĩ,hæc coactio hř p cōſen
ſu,ea quo nō appellaĩ,& pōt appellare.C.de ap.l.hi,q ad ciuilia
munera.aut exequitur ſniam ſuā a qua appellatū eſt,& nō ſuffi
cit ad ꝯſuetudinē inducendā.& ſic vſus rei inducendæ,ex quo
vſu cōiecturare poſſumus conſenſum,ſufficit ad cōſuetudinē
12 inducendā.† Quæro de ſexto,vtrū actus iudicandi,quē ſecuta
eſt executio,inducat ꝯſuetudinē? vř ꝙ nō, qa licet ita iudex iu-
dicauerit inter ſe,& aliū,& executa fuerit ſnia, deinde ĩter te,
& alium ſecuta fuerit ſnia, & ſic vlterius vſq; ad inferiorē par
tē populi,nō tñ induciř ꝯſuetudo,licèt tp̄s,qđ ſufficiat ad ꝯſue
tudinē inducēdā ſit ſecutū,qa res inter alios acta,in alijs nō ꝑ-
iudicat.C.res inter alios acta ꝑ totū,& ꝯſuetudo oīb.ꝑiudicat.
Itē actus q reddit ius in inuitū.nō inducit ꝯſuetudinē.qa cō-
ſēſus exigiř,vt hic.ſed actꝰ iudicādi eſt hmōi.vt ff.de verb. obl.
13 l.inter ſtipulātē,ergo &c.† Itē ſi ſnia dař ꝯ legē,nulla ē ipſo iu-
re ſed qa nulla eſt,nō tollit,vel rūpit.Sed iſti actus.& iſtæ ſnię,
ex quo ſūt latæ ꝯ legē,nullæ ſunt ipſo iure, vt ff.ꝙ̄ ſnię ſine ap.
reſcin.l.1.qñ appel.non eſt neceſſe.l. .Quæritur vtrū ſnia,vide-
licet q legē tollit,cōſuetudinem inducet?dicendū,quod ſnia,
quæ nulla eſt ipſo iure.vel actus iudicandi, non inducit con-
ſuetudinem,aliàs bene inducit.Sed dices,actus iudicandi facit
ad conſuetudinem inducendā,quia vſu populi pōt fieri con-
ſuetudo,& licèt nulla ſententia præceſſerit,dicendum,qđ vſus
coactus non inducit conſuetudinē ſine ſentētia, ſi ſpōtaneus
ſit.ad primū argm̄ in oppoſitum dicēdū,qđ res acta inter alios,
q ſunt maior pars populi,bñ ꝑiudicat alijs ad aliud dicēdū, qđ
actus iudicādi bñ reddiř ĩ inuitū,ſed tñ vř ꝯſentire,ex quo nō
appellat.C.de appella.l.q ad ciui.ſed dicas,appellauit primo,ap
pellauit ſcđo,& tertio appellaret ſi poſſet. rō, vide qđ de iure ñ
poſſum tertio ꝓuocare,vt C.ne in vna eademq; cā lic.ter.ꝓuo.
in rubro,& in nigro.ſed appellās quo ad eū non conſtat,quod
non vř ꝯſentire,ſit dicendum,quod immo,qa q ꝯdicit,& non
hēt cauſam ꝯdicendi,vř ꝯſentire,vt ff.ſol.matr.l.dotem.ad ter-
tiū.ſ.qđ ſit ſnia,ut ſit lata ꝯ l.expreſſe, & ſequaĩ executio ĩ inui-
tum,non inducet ꝯſuetudinem,ſed ſi nō in inuitū, quod ꝑſu-
miř,eo qđ nō appellat,vt dictū eſt ĩ bñ inducit ꝯſuetudinē: qa
& ſolꝰ ꝯſēſus,dico ſolus.ſ.ſine ſnia,bñ ĩduceret. Audiui tñ quō-
dā,q ita rñdebat,qđ licèt ſnia ĩ ſe ſit nulla, ſed oēs tñ ſimul va-
lēt,& ſic inducūt cōſuetudinē,hic oñdebat ſic, plures ſunt dñi
vnius fundi: vnus ꝯcedit ſeruitutē,nō valet.ſecūdus ꝯcedit, nō
valet.tertius ꝯcedit,non valet.venit vltimus ꝯcedit, & ſic totā
ꝯfirmat,& valet ꝯceſſio ſeruitutis. ff. com. ꝑ d.l.receptum.quia
ita erit hic dicendū,qđ deceptio eſt.vñ ſi velis dicere,qđ vltima
ſnia faciat valere primas,ꝙ̄ nullæ ſunt ipſo iure.Et hoc falſū ē,
ſicut vltima ꝯceſſio ſeruitutis facit valere, ſeu ꝯfirmat primas:
hoc falſum eſt,qa ꝯſuetudo ſicut lex nō ponit formā,niſi in fu
turis negocijs,vñ actus priores.q præcedunt inductionem cō-
ſuetudinis,nō ꝯfirmātur ꝯſuetudine, quæ nondum erat intro
ducta, vt C.de le.leges.bñ dicas ad argm̄,qđ ſniæ nullæ ſūt in ſe,
actus iudicandi nnili ſunt,tñ valēt reſpectu tertij.ſ.reſpū ꝯſue-
tudinis inducendæ:ſic alš qđ principalr nō ꝓdeſt,tñ alij in ꝯniā
14 ꝓdeſt,ff.de inof.teſt.l.poſthumus. §. ſi qs ex his. † Quæriř de ſe
ptimo.ſ.nunqd actus iudicādi,quē nō eſt ſecuta executio, ĩdu-
cat ꝯſuetudinē? vř,qđ nō,qa cui nō licet,&c.Et ita ñ dēt p ꝯſue-
tudinē tolli ius totius ppľi:tūc arguiř, aliqs iuſſus eſt mitti in
poſſeſſio.cā rei ſeruādæ,nūquid p iſtū iuſſum,ſiue p iſtā ſniam
añ executionē re ipſa,& vſus fuerit, priuař aduerſarius poſ.di-
cit lex,qđ nō.ff.de pig.ac.l.nō eſt mirū. in fi. Si ergo ſniam ſine
executione nō ꝑt tollere ius vnius priuati,multo fortius nō in
ducet ꝯſuetudinē,p ꝙ̄ tollaĩ ius totius ppľi.Itē cōiter dñt Doc.
quod diu ꝯſuetudo ꝑſcribiř, vt ſimus in eodem errore cū eis:
tunc arguiř,ꝑſcriptio non eſt ſine poſſeſſione.ff. de vſuc.l. ſine
poſſeſſione.ergo non ſufficit inducere, ſiue loqui ad ꝑſentem
ꝯſuetudinem inducendam,ſed oportet exequi,propter quam
executionem habetur poſſeſſio.Itē poſſidēti non currit ꝑſcri-
ptio.C.de ꝑſcr.30.ann.l.malè agiř.ergo qnādiu poſſideant illi,
ꝯ quos induciř ꝯſuetudo,nō præſcribit ꝯ eos,& ita nō ſufficit
iudicare,ſed exequi,vt ſic acquiraĩ poſſeſſio,& ꝑſcriptio ꝯſue-
15 tudinis inducaĩ.† Itē p electionē aũ ꝯfirmationē nō datur iu-
riſdictio.ſi igiř p ꝯſuetudinē hř iuriſdō,qđ uerū eſt.C.de emā.
li.l.1.hoc non erit anteꝙ̄ ꝯfirmetur.ſed vſus, vel ꝯſuetudo eſt ꝯ-
firmatio ſnię,vt in Auth.de defen.ciui.§.interim.ergo actus iu
dicandi ſine executione,conſuetudinē non inducit.Item ſimi
le eſt de ꝯſuetudine inducenda,& de reſcripto impetrando,qa
vtrumque eſt ꝯtra ius.ſed ſi quis impetrauit reſcriptum, quod
non teneĩ ſoluere tributum de tali prędio, non valet illud re-
ſcriptū,niſi diu fuerit in poſſeſſio.ergo ita erit in cōſuetudine,
quod actus iudicandi ſine executione,per quā acquiritur poſ
ſeſſio,non inducet ꝯſuetudinē.contra, per conſenſum totius
populi,vel maioris partis vtendo inducitur cōſuetudo,ſed per
actum iudicandi,a quo non appellatur, induciř conſenſus ad
hoc,qđ fiat executio,ergo per actum iudicandi ſine executione
inducitur cōſuetudo.dicendum eſt,quod actus iudicādi,poſt-
quam non ſperatur executio,vt qñ datur ꝓ reo ſnia abſoluto
ria,ꝑmittitur reus in pace:aut eſt actus iudicandi,niſi ſequatur
executio,ĩducit ꝯſuetudinē.Si aūt ſit talis actus iudicādi, poſt-
quam nō ſperatur de executione,vt in abſolutoria, ꝙ̄ talis poſ-
ſidet poſſidēti nō currit ꝑſcriptio, non induciř ꝯſuetudo.ad
ar.qđ ꝓbat,qđ p actū iudicandi ſine executione induciř ꝯſue-
tudo,qa ꝯſenſus ſufficit ad ꝯſuetudinē inducendā, ſed ſi ꝯſen-
ſus firmat executionem,nō eſt locus executioni,vt in ſnia con
demnatoria,& ſecuta.ſ.tp̄is diuturnitate, ꝙ̄ ſufficit ad inducē-
dā ꝯſuetudinē.Primo caſu bene inducitur ꝯſuetudo ſine exe-
cutione inducta.ſ.px.Scđo caſu non induciř ꝯſuetudo, niſi ſe
quatur executio,qa qñ reus poſſidet,in poſſidēte non currit ꝑ
ſcriptio,& iō non inducitur ꝯſuetudo, qa conſenſus requiriř
ad conſuetudinē inducendā, ſed cōſenſus firmatur executio-
ne,vbi eſt locus exec.vt eſt in ſnia ꝯdēnatoria, ſi ſecuta ſit diu-
16 turnitas tp̄is,ꝙ̄ reqriř ad cōſuetudinem inducēdam.† Octauo
q̄rit,quāto tpe inducatur conſuetudo,vel ꝑſcribaĩ ſm eos,qui
dñt ꝯſuetudinē ꝑſcribi? mō venio ad qōnem,ꝙ̄ eſt in gl.Et hoc
eſt q̄rere quātū tp̄s oporteat currere poſt vſum totius populi,
vel maioris partis,ad hoc,vt inducatur cōſuetudo.dicit Azo,
qđ decem anni inter pręſentes, viginti anni inter abſentes.la.
dixit ꝯtrium,cum ſit ius informare, ideo vno tempore præ-
ſcribitur tam inter pñtes,ꝙ̄ inter abſentes. ſ. xx.ann. C.de præ-
ſcrip.lon.tem.l.pe.& fi.& eſt argumen. quod eſt ius informe.
C.de præſcript.long.tempor. ꝙ̄ pro liber. compet.l.e.1.& 2.&

alij dñt, qđ oportet, qđ tñ tp̃s a quo non ſit memoria currat,
qđ ſeruitus hñs cãm diſcontinuam tanto tp̃e a quo non extat
memoria, p̃ſcribit̃, nõ minori. ff. de ſeru. l. ſeruitutes. qa cũ con
ſuetudo ſit ius, qa ꝑ vſum totius populi, vel maioris partis in-
ducit̃, q vſus eſt diſcontinuus, ergo tãto tp̃e, quo nõ extat me-
17 moria, p̃ſcribit̃, non minori. † Canoniſtæ dicunt, qđ quadrage
naria p̃ſcriptio, qa omne ius tanto tp̃e tollit̃. C. de p̃ſcr. 30. ann.
l. oẽs, & l. ſicut. Sed hoc vr̃ verũ ſi q̃ratur de p̃ſcriptione ɔ̃ liber-
tatẽ eccleſiaſticam. Nã dico ad rerũ eccleſiaſticarum p̃ſcriptio-
nem, ꝗ quadragenaria p̃ſcriptio exigitur, vt C. de ſacroſ. eccle.
l. vt inter diuinum. & auth. quas actiones. ibi ſignata. ibi: ſi. n. q̃-
ritur de præſcriptione rei non eccleſiaſticæ, non exigeret̃ qua-
dragenaria p̃ſcriptio ad aliud. per qđ probat̃, qđ tp̃s tñ a quo
nõ extat memoria exigitur: dđm, qđ in preſcriptione, qua vnus
præſcribit, exigit̃ tñ tempus. Sed in preſcriptione. qua totus po
pulus, vel maior pars populi p̃ſcribit, minus tp̃ exigitur. vñ di-
cendum eſt, quod decem anni ſufficiunt: qa dr̃ diuturna, & diu
exponit̃ 10. ann. ff. qui & a quib. ma. lib. non fi. l. fideicõmiſſa. §.
Ariſto. quod la. dixit 20 ann. quod cõſenſus maioris partis po
puli huius ciuitatis inducit ɔſuetudinẽ, ſed maior pars populi
huius ciuitatis pñs eſt ſp̃, niſi diceres, ꝗ eſſent in exercitu, ſđ hoc
non eſt conſiderandũ, quia rarò accidit. Itẽ poſſet ſic argui: cõ
ſenſus maioris partis inducit ɔſuetudinem. Sed pone, vno actu
ſententiandi, maior pars populi fuit pñs, niſi appellauerit. ɔ̃. de-
cennium. ſed poſt decennium hr̃ ɔſenſus maioris partis popu-
li, ex quo non pñt appellare, & ſic poſt decẽnium ɔſuetudo in-
ducitur, ergo &c. & quod poſt decenniũ habeat̃ tacitus conſen
ſus apparet, qa ſi partes poſt ſñias tñ tacuerũt, vñr ɔſentire, nec
pñt appellare legem. C. de app. auth. ſed hodie. ſed dicendum, qđ
ſi poſt decenniũ habeatur tacitus ɔſenſus maioris partis totius
populi, non tñ eſt cã ſufficiens ſine diuturnitate. & eſt rõ, quia
ɔſenſus perſeuerãtia fortior eſt, & perſeueramus pſeuerãtiã ſi
decennio duret, & quod poſt ɔſenſum dẽat labi curſus tp̃is hr̃.
C. ad Sil. ſimil̃r dñt qdã, qđ impoſſe erit, qđ decennio inducatur
conſuetudo, bene dabimus tale exemplum: ponamus, qđ nunc
populus, vel maior pars incipit vti pro iure, qđ nulla inducatur
conſuetudo, ſi dicas, qđ nõ eſt inducta, eris ɔ̃rius tibi ipſi, qa di
xiſti, qđ conſuetudo decennio inducitur, ſi dicas qđ ſit inducta
conſuetudo, quam dicis eſſe inductam, dđm quod nulla valet,
niſi quadragenaria, ſed hæc non eſt quadragenaria: ergo nõ va-
let. Et ſi dicas eã induci, deſtruet ſeipſam dicendo, quod cõſue-
tudo erit p̃ſcripta, & valebit conſuetudo iſta, ſ quod nulla con-
ſuetudo futura valeat, niſi quadragenaria. ſed p̃terita bene vale
bit, nõ iſta, vñ lex dat formã futuris negocijs, non p̃teritis. C. de
leg. & conſt. l. leges. ergo & ɔſuetudo q̃ ꝓ lege ſeruatur, dabit fu-
turis negocijs formã, vt in nr̃o §. vnde dđm, quod nulla ɔſuetu
do futura valebit, niſi quadragenaria. ita debes ɔcludere. ſed po
ne, dicunt ipſi, qđ maior pars populi vſa eſt, ꝗ nulla cõſuetudo
introducta, nec introducenda valeat, niſi quadragenaria, lapſũ
eſt decennium, dices ne conſuetudinem inductã eſſe, quia nõ
potes ſoluere ſicut priu ? certè iſtud eſt quaſi inſolubile. vñ ſi-
milis argumentatio eſt: oẽ illud, in quo populus conſentit, qđ
nulla ſit lex, eſt ne aliqua lex. dđm, quod ſic q̃ ſublata ſit: aliæ abo
litæ, vel abſolutæ ſunt. ff. de orig. iu. l. 2. & ſic dicam hic, ꝗ iſta ɔ-
ſuetudo erit conſuetudo, nulla alia, nec præterita, nec futura,
nec per iſtam oẽs aliæ tolluntur, vnde dicam, nulla erit ɔſuetu-
do introducta, vel introducẽda. niſi quadragenaria iſta, quæ in
gñali ſermone ɔſtõnis, poſt conſtituentis, vr̃ eſſe excepta. C. de
18 toll. l. inquiſitio veritatis. ff. de leg. & ſenatuſc. l. 1. † Quæritur de
interruptione cõſuetudinis. vnde pone, quod populus eſt vſus
ſæpe, & frequenter, ſm quod conſuetudo dictat, quod conſen-
ſus totius populi habeat̃, vel maioris partis, ſi ſequat̃ tp̃is diu-
19 turnitas, ſ. dicendi, non eſt conſuetudo. † Sed pone ergo. dũ eſt
interrupta anteq̃ habeatur tacitus cõſenſus populi, vel maioris
partis. vñ pone qđ duo de populo ſint vſi, ſicut ſimiliter alij duo
& alij duo, ita fortè, ꝗ nõ remanerent, niſi ſex, ꝗ ſi ſic vteretur
hr̃e conſenſus totius populi, vel maioris partis, duo vſi ſint in
ɔ̃rium poſtea vſi ſunt alij vi, ſicut & primi, dicam ne preſcriptã
eſſe conſuetudinem, ſi ſequatur tp̃is diuturnitas, ſ. decẽnij, nõ
obſtante ɔ̃rio vſu duorũ interueniente, anteq̃ haberet̃ ꝑ vſum
ɔſenſus tacitus maioris partis populi? dñt quidam quod non,
qa interrupta eſt, vnde reuertit̃ ad ſua vitia. Et quicquid eſt actũ
toto tẽpore antecedente, nihil valet. ſicut in vera præſcriptio-
ne. Et de nouo oportet, qđ incipiant vti, & tot quot oportet, qđ
ꝑ vſum eorum habeat̃ conſenſus totius. vel maioris partis po-
puli. & hoc dñt per legem, quod ſi tu præſcribis rem meam, &
fuerit interrupta tua poſſeſſio, quantumcunq; aũt poſſediſti, ti-
bi nõ prodeſt, ex quo non erat cõpleta præſcriptio, & redit ad
ſua vitia, & oportet, qđ de nouo incipias poſſidere. & quod tã-
to tempore poſſideas, quod ſufficiat ad preſcriptionem indu-
cẽdam vt ff de vſuca. l. generaliter. Sed dicendũ eſt ad iſtã que-
ſtionem, quod ille ſaltum alìàs peccatum fecit, q dixit p̃ſcribi
ɔſuetudinem, vnde non inducitur per viam preſcriptionis, ſed
ꝑ conſenſum populi collectum particul̃r, hodie vtunt̃ duo de
populo. Item cras alij duo, & ſic de alijs pluribus venit̃ duo, &
vtuntur vt primi, & alij duo ſi. r. ita qđ hr̃. & inducitur ɔſenſus
totius ppl̃i, vel maioris partis non obſtante vſu duorũ: igit̃ cũ ɔ
ſuetudo inducat̃ ex tacito cõſenſu maioris partis populi, vt hic,
& ff. de leg. & Senatuſ. l. de qb. dico qđ cõſuetudo inducit̃ nõ ob
ſtante ɔ̃rio vſus duorũ. vñ ɔ̃rius vſu duorum ĩ medio nihil pl᷒
impedit. niſi qđ non ɔputabit̃ vſus eorũ ad habẽdũ ɔſenſum
tacitũ maioris partis ppl̃i. Et ſic nec ad inducendã ɔſuetudinẽ,
vnde arg. procedit, ac ſi ɔſuetudo ꝓprie p̃ſcriberet̃, ſed hoc fal-
ſum eſt. vnde in ɔſuetudine nõ eſt ꝓprie præſcriptio, niſi abuſi
ue, vt dictũ eſt. qs ergo eſt modus interrumpendi cõſuetudinẽ?
dicendũ, qđ ſi mortui ſunt vtentes, licèt nõ fuerũt, tñ eorũ vſus
ex quo mortui ſunt, nõ computat̃ ad habendũ tacitũ cõſenſũ
totius ppl̃i, aut maioris partis, vt ff cõia præd. l. receptum. vñ cũ
mortui ſunt licèt fuerint vſi, eorũ vſus nõ debuit cõputari, nã
oportet. qđ in illo pũcto quo perficiẽda eſt ɔſuetudo, habeat̃ ɔ
ſenſus maioris partis ppl̃i, vel totius, q hodie, & qñ perficiẽda ẽ
ɔſuetudo. ſed certe eorũ q mortui ſunt, nõ poteſt haberi ɔſen-
ſus modo, & iõ interrumpit̃ ɔſuetudo ꝑ mortẽ illorũ, ſicut nec
ɔceſſio facta ſeruitutis ab eo, qui mortuus eſt, poſtea ãte ɔceſſio
nẽ nõ valet, vt d. l. receptũ. ſed hec interruptio eſt abuſiua. Item
p̃ſentia, ſi nos vti mur, ſed ſi poſtea penitemus tacite, vel exp̃ſſe,
cõputabit̃ vſus nr̃ ad habẽdu conſenſum tacitũ maioris partis
ppl̃i, cur interrumpit̃ ɔſuetudo abuſiua. ſed ɔtra hoc arguitur,
& vr̃, qđ ex quo ſemel cõſenſimus vtendo licèt poſtea diſſentia
mus, & hoc non obſtante primo vſu quem fecimus, licèt mõ
penitamus cõputetur, & hoc ꝑ legẽ de ſeru. ruſti. p̃d. l. ꝑ fundũ
in fi. Qđ imo dicendũ cõputat̃, ex quo nos penitemus, & ad rõ
nẽ dicẽdũ, ꝗ ad ɔſuetudinẽ inducendã exigit̃ conſenſus totius
ppl̃i, vel maioris partis, vt ɔſentiat totus ppl̃s, vel maior, vt popu
lus nõ vt qlibet, nõ vt ſinguli, ſed vniuerſi. vñ ſi collegium facit
ep̃m, nõ vt qlibet, ſed vt collegiũ: pone, qlibet de collegio ɔſen-
tit ſingl̃r, qñ congregati ſunt. nõne põt penitere q ɔſentit, vt nõ
valeat electio? & certe ſic, vt plures compromittũt ſe ĩ arbitros,
cum compromittitur ĩ eos, vt in plures, oẽs eſſe debent p̃ſẽtes,
& ſimul arbitrari, ad hoc, qđ valeat arbitriũ, vt ff. de arb. l. item ſi
vnus. §. ſi & l. 1. ſed licèt in illa l. ꝑ fundũ, in ɔ̃riũ allegata valeat
cõceſſio, qa ille q ɔceſſit ſeruitutẽ, erat obligatus, & iõ non po
tuit penitere, ſed in ɔſuetudine inducenda nõ eſt qs obligatus
ante inductã ɔſuetudinẽ, & bene dixi, ꝗ in d. l. valebit conceſſio
ſingulorũ. ideo licèt poſtea peniteant, non nocet, vt ĩ fine illius,
20 qa ɔceſſio ab initio tenuit, quod eſt multum notabile. † Itẽ qa
deducit̃ ɔſuetudo in iudiciũ, aliqs allegat cõſuetudinem, quã
actionẽ intentabit? dñt qdã, quod cõdictionem ex lege, qa con-
ſuetudo lege mutatur, vt in hoc §. dr̃, & cõdictio ex lege licèt lo
cũ, quoties noua inducit̃ obligatio, nec eſt cautũ quo genere
actionis agatur, vt ff. de ɔdi. ex lege. l. vnica, dicendũ, qđ eſt in cõ
plete dictũ. vñ cõſuetudo qñq; dat actionẽ, qñq; exceptionem,
qñq; nec actionẽ, nec exceptionẽ dat, ſi ſit cõſuetudo inducta ꝓ
reo, vt ſi ſit ɔſuetudo, ꝗ reus non teneatur ſoluere debitu intra
certũ tp̃s, certe ex iſta ɔſuetudine dat̃ exceptio, & vocabitur ex
ceptio ĩ factum, vel gñali nomine voces eã. ſ. exceptionẽ doli, vt
ff. de doli exc. l. 1. §. gñal̃r. Aliqñ conſuetudo inducit actionẽ, vt
eſt videre vbicũq; inducit obligationẽ. vt ſi ſit ɔſuetudo, ꝗ ego,
& qlibet te inuito, poſſumus accipere de lapidib. tuis, & currũ
onerare oblato tibi p̃tio, vt cõia p̃d. l. venditor. §. ſi conſtat. con-
ſuetudo hoc caſu dat actionẽ tñ: hoc intelligo, ꝗ detur condi-
ctio ex lege. aliqñ neq; actio, neq; exceptio orit̃ ex ɔſuetudine, vt
qñ ɔſuetudo inducit dñium. vel ſeruitutẽ, & tũc nõ dat̃ ɔdõ ex
lege, ſed cões actiones, q̃ ꝓ dñio cõpetũt, vel ſeruitute, vt de rei
vend. vel negat actionẽ: qa cũ dñiũ ſit vnũ, & ex vna cã, nõ ex di
uerſis ſit̃s, & ſit̃s, vna orit̃ actio, ſ. rei vẽdicatio. vñ pone, ꝗ ɔſue
tudo eſt in Anglia, ꝗ maior natu habeat totã terrã, intẽtabit ne
ɔdõnem ex lege? dicendũ, qđ nõ, qa illa pſonalis eſt. Inſti. de act.
§. ſic itaq;. vnde intẽtabit petitionẽ hr̃ditatis. pone, ɔſuetudo ẽ,
qđ qlibet ex lapicidina aliena p̃t extrahere plenũ currũ de lapi-
dib. oblato p̃tio, quo formabit libellũ, oportebit nũc allegare ɔ
ſuetudinẽ in libello vt dicat, qđ talis ɔſuetudo ẽ, qđ qlibet de la-
picidina aliena põt extrahere currũ plenũ de lapidib. oblato p̃-
tio: vñ cũ ſim parat᷒ tibi offerre pretiũ, peto a te, vt ꝑmittas cur
rũ plenũ de lapicidinis extrahere mihi, &c. vr̃ qđ nõ oportet al-
21 legare, qa ɔſuetudo. legis mutat̃, vt in hoc §. dr̃. † Sed pone, ꝓmi
ſiſti mihi nudo pacto donõnis cã aliqđ, nõne ĩ libello ſufficit di
cere, donaſti mihi talẽ rem, vel ꝓmiſiti dare, quã peto, &c. cer-
te ſic, nec erit neceſſe dicer̃, qđ ago ɔ̃ te ɔdõne ex lege. & hoc de
lex C. de don. l. ſi qs argẽtũ, certe nõ oportet, ergo nec in libello
oportet inſeri, qđ hic ẽ ɔſuetudo. ſed ɔ̃riũ dicẽdũ, quod immo
a oportet dicere in libello,[a] quod ɔſuetudo legis mutatur. verũ
eſt

ADDITIO.

a Dicere in libello Addr, nunquid oporteat conſuetudinem allegare in libello. Bart in re pe legis 2. ver. 15. quæro. C. quæ ſit lon. conſue. Et quando ſit allegandam libello vi de per eundem in repe. l. de quib. ver. ea his ſatis apparet. ff. de legibus.

eſt in illis, in qb. eſt eadẽ rō, ſed nō eſt eadẽ, qđ lex dẽat īſeri ī libello ſicut ↄſuetudo, q̃a lex dẽt eſſe certa apud oẽs: non autem de ↄſuetudine eſt ſic, q̃a in iſta ciuitate eſt vna cōſuetudo, & in alia, alia: vñ ↄſuetudo p ſactum inducitur, q̃a p vſum, & facta ſunt infinita, & incertaio error iuris eſt finitus, & certus. ff. de iu. & fa. igno. l. 1. & 2. Ex equitate m̄ pōt dici, ſi agãt tales perſonæ q̃ non ignorant ↄſuetudinem eſſe talẽ, ſaltẽ nō debebãt ignorare, quia ſint de ciuitate, vt diu ibi morati fuerint, nō oportet, quod cōſuetudo inſeratur in libello, arg. ad hoc. ff. de iu. & fa. ign. l. regula. §. ſed ſi facti. mō eſt in iudicio ↄſuetudo, q̃uo ꝓbatur? dñt q̃dã, vt Azo, & ponũt vnũ modũ, & modus ꝓbãdi, vel dignoſcendi cōſuetudinẽ eſt, ſi bis fuerit iudicatũ, & de hoc nō dico, qđ vidiſti ꝯ qđ ſufficiat bis, vel ter, ſed arbitrio iudicis relinquendum eſt: alius modus ſm Azo. eſt, quod libelli q̃rimoniarũ bis fuerũt ſepulti, ſed q̃dã dñt, quod Azo, cum hoc dixit, noluit tradere modũ inducẽdi ↄſuetudinẽ, ſed voluit ponere exemplum ↄſuetudinis iã inductę: credo quod hęc fuerit mens in eo. Pone exẽplũ, ꝓpl' ſic vtebatur conſuetudine, vt ſi aliq̃s petebat in ꝯtrium cōpulſus, vel repulſus, q̃a dixit iudex nō audiam te, q̃a ↄſuetudo eſt in ↄtrarium, iſta repulſio perinde eſt, ac ſi expreſſe iudicatũ eſſet ꝯ ↄſuetudinẽ, arg. ff. de neg. geſt. l. ſi aũt. §. ſi quocunq; mō. Alius modus ſm cũ, ſi fuit obtentũ in ↄdictorio iudicio, q̃a vnus allegauit ↄſuetudinẽ, alius negauit, iudicatũ fuit p cōſuetudinem, vt ff. de leg. l. cũ de ↄſuetudine. ſed nō placuit la. & meritò, q̃a licèt iudicatũ ſit inter duos, qđ ſit cōſuetudo, nō propter hoc ꝓ iudicatur aliis, vt inter alios ſit ↄſuetudo, q̃a res īter alios acta C. res inter alios acta. in rubro, & in nigro. Iſti modi nō placẽt. Di-

a xerunt q̃dã, quod habet probare p teſtes,' dñt q̃dam alii, qđ falſum ẽ, q̃a teſtes hñt deponere de facto, nō de iure, ſed ↄſuetudo eſt ius, qđ nō habet improbari p teſtes: maior ꝓbatur. C. de teſtib. l. teſtiũ. minor patet. ſ. e. n. §. ius nrũ. ſed dicẽdũ, qđ teſtes nō debent deponere de iure, qđ nō ↄſiſtit in facti varietate: vt ſi q̃s allegat legẽ, & vult ꝓbare p teſtes, & ſic quod ſit lex, vt in proœm. ff. i fi. ſed ius cũ ↄſiſtit ī facti varietate. vt ſi q̃s allegat legẽ, & vult ꝓbare p teſtes, qđ ſic ſit lex, lex ī ꝓœm. ff. in fi. ſed ius cōſiſtit in facti varietate, vt eſt ↄſuetudo, bñ pōt ꝓbari p teſtes. ſed certe fatuus eſſet ruſticus, ſi deponeret de hoc eſſe cōſuetudinẽ, q̃a neſcit qđ ſit ↄſuetudo, vñ talis mod' ꝓbandi nō valet, licèt lac. hic videatur approbare, q̃a idẽ dicit de fama. ff. de teſti l. 3. §. eiuſdẽ. cuius ꝓbatio ſimilis eſt ꝓbationi cōſuetudinis. Sed pone, teſtes deponunt, qđ ita eſt frequẽtatũ ſæpe, & frequẽter vſitatũ, nunqđ ſufficit ad hoc, qđ ꝓbetur ↄſuetudo. dñt q̃dam qđ non, q̃a adhuc nō hẽmus de diuturnitate, ſed ſi vnus de teſtibus deponeret de vſu frequẽti; ali' de diuturnitate, ſufficeret, vt ipſi dicũt ad hoc qđ ꝓbatũ eſſet, eſſe cōſuetudinẽ, ſed dicendum qđ falſum eſt, īmo exigũtur duo, vt de eodem deponãt ad hoc, qđ valeat ꝓbatio, q̃a vbi nō eſt numerus determinatus duo ſufficiunt, & duo exigunt ff. de teſti. l. niſi. vñ oportet, qđ ambo de diuturnitate de-

32 ponãt, & ambo de frequentia, † Sed pone, ambo de diuturnitate deponunt, vñ dicũt, quod decẽ anni elapſi, ſunt qđ nos vidimus ſicuti de frequentia, q̃uo deponẽt? ponatur, vnus de teſt. ita dicit, ego vidi quod ita fuerit iudicatum inter iſtos duos, alius inter alios, & ſic de aliis, ita quod deponũt de vſu maioris partis populi. dico, ꝙ nō valet teſtimoniũ iſtud, q̃a ſingulares ſunt in teſtimonio ſuo. quidã tamen dicũt ↄtrariũ. & ad hoc inducũt duas leges. ff. de aqua plu. arc. l. in ſumma, ī fi. & ff. de ꝓba. l. ſi arbiter, primã legẽ ſic inducũt, q̃a q̃ vult agere actione aquę pluuialis arcendæ ꝯ vicinũ, in cuius fundo eſt opus manufactũ pp qđ venit aqua rapidior ad fũdũ vicini, vicinus cui nocet opus dt, illud eſt factũ a tpe a quo bene extat memoria, ſi teſtes quos ꝓducit q deponũt ſe vidiſſe talem, q̃a vidit illud op' fieri, licet deponant de alio, tñ valet probatio, quia licet ſint ſingulares in teſtimoniis ſuis, tñ ↄcordant etiam in hoc, ad quod producuntur, ſ. qđ extat memoria iſtud opus fuiſſe factũ. Ita hic, licet ſint ſingulares in teſtimoniis ſuis, tñ in eo qđ intẽdũt ſm frequẽtiã, intendũt deponere, & nō deponunt, quia iſte q dicit, qđ vidit ita iudicatũ inter iſtos, de vno actu ſic ponit, & ſic nō de frequẽtia, vñ qđ illã legem q̃ inducunt, eſt dicendũ, qđ ibi deponũt de eo ad qđ ꝓducunt. Dñt enim ad hoc, ꝙ viderant aliquẽ, haberẽ memoria de tempore, & ſic de, ponit vnus, qđ vidit aliquẽ. & ſic ↄcordant ī hoc, ad qđ producitur, ſed hic debet deponere de frequẽtia, & hoc nō deponit aliquis. ſed celat veritatem, q̃a ſemel ita vidit īter duos ita eſſe iudicatũ, de ratione eius ad qđ ꝓducũtur nihil deponũt. Idẽ poteſt dici, ꝙ ibi eſt ſpeciale pp difficultatem ꝓbandi iſtud, qđ tanto tpe factũ eſt, Siſr ex parte rei vult ꝓbare, qđ ſi eſt tm̃ tps, a quo nō extat memoria, dicet ne teſtis. nō vidi aliquẽ q haberet memoriã, certe non valeret hoc teſtimoniũ, vtrũ ipſe. ſ. viderit, vel non aliquẽ, q haberet memoriam. ff. de prob. l. ſi arbiter, ad fi. vñ pp difficultatẽ ꝓb. di, qđ tm̃ tps lapſũ ſit a quo nō extat memoria. admittitur tale teſtimoniũ, & eſt ſpãle pp difficultatẽ. Q̃uo ergo probatur cōſuetudo, exigũtur tria ꝓbari, frequẽtiã, diuturnitatẽ, vſum maioris partis populi: vnde oportet, ꝙ ambo teſtes deponãt de frequẽtia, & diuturnitate, & quod ita dicãt decem anni ſunt elapſi quod nos vidim'

vti ſæpe, & frequenter. de frequẽtia hr. ff. de teſt. l. 3. ad fi. Sed q̃a poteſt eſſe, & frequenter inter duos, nec hoc inducit ↄſuetudinem, ideo oportet. qđ maior pars populi vſa fuerit. hoc eſt impoſſibile ꝓbari. vel difficile eſt, iō defectiue ꝓbabit, ſicut dixi in intereſſe affectionis: nã de aīo non pōt probari, & ideo non plene ꝓbat, ſed ↄiecturæ ex quib. ꝓſumitur aius, vel affectio ꝓbatis, de hoc habetis no C. ad l. Cor. de ſica. l. 1. ſi in caſu nr̃o non pōt liquido ꝓbari, arg. vendũ eſt. ff. de re. mi. l. non oẽs. §. a barbaris. vnde eſt de frequẽtia vſus, de diuturnitate bene deponũt, q̃a poſſibile eſt ꝓbare, ideo de iſtis plene deponũt, ſed de tertio, ſ. qđ maior pars populi ita fuit vſa, q̃a impoſſibile eſt bene ꝓbare, ideo ita deponũt: nos credimus, ꝙ ppls, vel maior pars populi ſic vſa eſt. ad hoc eſt. ff. de ꝓb. l. ſi arbiter, in fi. vnde teſtis dicit ibi, credo, qđ nō viderim' aliquẽ q habuit memoriã operis facti, vel alter probabili vſus, ſeu conſenſus maioris partis populi. Verũ eſt, ꝙ exigunt tot actus, quod habeatur ↄſenſus maioris partis populi. v. g. cũ iudicat, habeo cōſenſum eorum inter quos iudicat, & oium aſſiſtẽtiu. pone, vnus teſtis ita dixit, vidi ita iudicari ter, & erant infiniti hoĩes: dicit alius, ego ſimiliter fui, & vidi ita iudicari, & erãt ibi infiniti hoĩes, qđ arbitrabitur iudex. & ego credo. ꝙ illi q fuerunt in prin. ſnĩæ faciũt bñ maiorem partẽ populi, vñ arbitrabitur iudex vtrũ ex actib. q ꝓbant, ꝓbet cōſenſus totius populi, vel maioris partis populi. ſed nōne dixit lex, ꝙ ꝓ rõr ex his, q̃ frequẽter ita obſeruata ſunt, ſtatuere ſolet C. q̃ ſit lon. conſue. l. 1. & C. de ædi. pri. l. an in totũ. dicẽdum, qđ frequentius accidit, ꝙ plures actus exigantur, ſ. ꝙ duo in vtrum, poſtea alii duo, & alii duo. & ſic inductũ vſq; ad maiorẽ partẽ populi, & ita frequẽtia actuũ exigitur, q̃m ad ea, q̃ frequẽter accidunt iura adapt. ff. de le. & Senatuſ. l. nã ad ea. Et ideo dicit frequẽter. ſed ſi vnus actus eſſet, ex quo haberetur ↄſenſus maioris partis populi, dico ꝙ ſufficeret vnus, vñ ſi iudex iudicat hoc eſ-

33 ſe ↄſuetudinẽ, & nō inducit, ſi nō vt iudex hoc ſciat. † Quæritur de viribus ↄſuetudinis, vtrũ conſuetudo poſſit dare iuriſdõnem, & dicit q̃dam, ꝙ eſt caſus legis. C. de eman. li. l. 1. ſed illa lex loquitur de voluntaria iuriſdõne, nō ↄtentioſa. vnde dđm, quod pōt, & hoc ꝓbatur, q̃a non refert populus declaret volũtatẽ ſuã expreſſe faciẽdo legẽ, vel tacitè faciẽdo ↄſuetudinẽ, vñ voluntas expſſa ppli, vel tacita ꝓ eodẽ reputatur. ff. de le. & ſen. conſ. l. de q̃b. ad fi. Sed populus expſſe pt dare iuriſdõnem, vt in Auth. de defen. ciu. §. interim. ergo & tacite. & ſic cōſuetudo pt dare iuriſdõnẽ ↄtentioſam. Sed q̃ritur, vtrum poſſit dare merũ imperiũ ↄſuetudo: & vr ꝙ nō, q̃a populus non pt expſſe, nec tacite, niſi eligere defenſorẽ, vt ī Auth. de defen. ciu. §. iterũ. & ille merũ imperiũ nō hẽt, ſed Imperator ſolus pt eligere maiores iudices. ff. ad l. Iul. ambi. l. vnica. Itẽ ad hoc qđ p ↄſuetudinẽ acquiratur merũ imperiũ alicui, exigeretur, ꝙ maiorem partẽ populi ſuſpendiſſet, quis p iniam a qua non eſt appellatum, vt tacitus ↄſenſus eius, ꝯ quẽ iudicatum eſt. cũ igitur ad ↄſuetudinem exigitur ↄſenſus maioris partis populi, ſequeretur, ꝙ maior pars eſſet ↄdemnata ad ſuſpendendũ, ad hoc ꝙ habeatur illud merũ imperiũ per ↄſuetudinem, & illud arg. neceſſario ↄcluderet. niſi colligeretur alio modo ↄſenſus maioris partis populi, q̃ colligitur, p illud argu. ſolutũ eſt. ſ. ſicut ſ. tactũ eſt, dic ꝙ non colligitur, tñ conſenſus condemnati in non appellãdo, & ſic de aliis ↄdemnatis. & ſic procedit ar. ſed colligit ↄſenſus maioris partis populi p ↄſenſum vt prędixi in ſuperioribus. vnde & dđm eſt, qđ p ↄſuetudinẽ pōt induci ius habendi merũ imperium, vel miſtũ, ſed fortè exigeretur tm̃ tẽpus a quo nō extat memoria, & hoc ꝓbatur ſic. Ius hñdi caſtrum habet ſua appẽditia. ſ. habere furcas, ſed hẽre caſtrũ cũ imperio, pōt q̃libet q l'ras hẽt ab Imperatore, vel q hẽt antiquitatẽ p ſe, quia anteceſſores ſui habuerũt, hr̃des anteceſſorũ, & hr̃des hr̃dũ anteceſſorũ, & ſic tpe a quo nō extat memoria, vt C. ſa. ec. l. 2. Si vero p antiquitatẽ quis pt habere caſtrũ, ergo & merũ im-

34 periũ. † Quæro a te, an ↄſuetudo poſſit ligare infantes, & furioſos. dñt q̃dã, qđ nō, q̃a ↄſuetudo p tacitũ ↄſenſum populi inducitur, ſed illi non pñt ↄſentire, ff. loc. & ↄdu. l. q ad certũ. & ff. de iu. co. l. 1. §. furioſus. Dđm, quod immo, quia lege pñt ligari. ergo ↄſuetudine, quæ legẽ imitatur, vt hic, & quod lege ligentur, hr. ff. de off præ. l. diuus. ff. ad leg. Iul. pec. l. 3. Dicendũ ergo, ꝙ non pñt ↄſentire, niſi maior pars populi conſentiat. ff. ad muni. l. qđ maior. vel eſt dicendum, qđ ad conſuetudinem inducendam non exigitur iſtorũ conſenſus, quia nec in electionibus cōſenſus talium exigitur. ff. de mune. & ho. l. ad Rempubl. Et cũ dr̃ quod ↄſuetudo exigit maiorẽ partem ciuiũ, verum qđ exigeretur ad ſtatutu frangendũ, vnde iſti non ſunt tales, ſimiliter nec mulieres.

35 † Quęritur, an liget clericos ſi probatur ↄſenſus maioris partis laicorũ dđm qđ non, q̃a duo ſunt populi, clerici, & laici, q̃a duos hñt iudices, iō duo ſunt populi. ff. de aſ. l. ſi in eadẽ. vñ nihil hñt cōclerici cũ plebeis actibus C. de epiſ. & cler. l. placet. ideo &c.

ſ. quod

ADDITIO.

a Probare per teſtes. Adde, & vide Bart. in repet. l. 2. ver. 16 quæro, & 16. 17. 18. & 19. C. quę ſit lon. conſue. & in repet. l. de quibus, in 4. q. prine vide Bald. in repetitio d. l. de quibus. verſic. poſt. quo qualiter conſuetudo probetur, cum ſeq. vſque ad fin.

ſ. quod conſuetudo laicorum nõ debet ligare clericos. Itẽ ſtatuta plebeiorũ non ligabãt pres, aliàs nõnullæ, niſi poſtq̃ facta fuit ꝯcordia nobiliũ, & plebeiorum, & voluit nobiles, qd ſtatuta plebeiorum leuuarent apud eum, vt ſ. eo. l. plebeſ ãt. ſic ergo nec ſtatuta, nec conſuetudines laicorum pari rõne debẽt ligare clericos, q maiores ſunt, reſpectu clericorũ C. de ſum. tri. &
26 ſi cat. l. 3. ad ſi. † Quæritur, an ꝯſuetudo liget extraneos; pone, ꝯſuetudo eſt in ciuitate iſta, qd q extrahit cultellũ, ſoluat decẽ. venit qdã extraneus, & extraxit cultellũ, q̃rit, an liget iſtũ, vt teneatur ſoluere decẽ. vr. qd non eſt ſubiectus populo, q induxit ꝯſuetudinẽ, ergo ei ſtatuto, vel ꝯſuetudine ñ dẽt ligari, dũm ſi ignorabat, non ligaĩ, niſi ſit craſſa, & ſupina ignorãtia, qa fuit in ciuitate p annu (inducũt qdã) ſed dic, qd craſſa ſit, vel nõ, hoc iudicis arbitrio eſt relinquendũ, vt ff. de iu. delib. l. 1. ſi nõ ſit craſſa, nõ tenet. ff. de decre. ab ord. fa. l. ñ. de craſſa ignorantia hr. ff. de iu. & fac. ign. l. rſa. §. ſed facti. ſed ſi ſciens, dices, qd extrahendo cultellũ delinquit. & ſic rõne delicti ꝯhit forum, quare ꝯſuetudo ligat eũ, non vt extraneũ, ſed vt ſubiectũ. ſiſr ſic ẽ in ꝯctu. Pone eſt ꝯſuetudo in ciuitate iſta, qd qui emit aliqd poſt horam tertiam ſoluat decem, qdã extraneus emit poſt horam tertiã, ſi ſciẽs ꝯſuetudinem emit, tenet ſoluere decẽ, qa ſortitur forum rõne ꝯctus, & iſta ꝯſuetudo ligat eũ, non vt extraneũ, ſed vt ſubiectum. Sed pone, eſt talis ꝯſuetudo, qd q traſit vltra põtẽ teneĩ ad decẽ ſi extraneus traſit ſciẽs, ẽt non ligaĩ ꝯſuetudine populi, cui nõ eſt ſubiectus Similiter ego dico, qd ſi ꝯſuetudo ſit, qd aliqs nõ ꝯhat poſt horã tertiam, bene ſubiicit q̃tum ad ꝯctum, & ꝯtrã ꝯctus, ita qd poſſit ꝯueniri, aliàs ꝯhit, ſed nõ tñ quo ad pœnã, q̃ pſtari debet, ſm eorũ ꝯſuetudinẽ non ligaĩ. Similiter dicam in
27 delicto. † Quærit, vna ẽ ꝯſuetudo ĩ foro actoris, alia eſt ĩ foro rei, alia in foro iudicis, q̃ ſeruabit. Vr qd ꝯſuetudo actoris, qa ex pſona actoris ius metimur. ff. ſi pars hr. pet. l. 1. Rñ vr, qd rei. C. de iur. om. iu. l. iuris ordinẽ. Vr, qd iudicis. ff. de teſt. l. 3. ad fi. Dũm, quod ꝯſuetudo, aut eſt ad litẽ ordinandã, vt fortè, qd libellus nõ offeratur, & tunc inſpicitur ꝯſuetudo loci iudicis, in quo agitur, & tunc ꝯſuetudo iudicij ſeruatur. ff. de teſt. l. 3. ad fi. aut ad litẽ decidendã, vt ſi aliqs agit ex pacto nudo, & dicit talẽ eſſe ꝯſuetudinem, qd pacto nudo actio oriĩ, vel q poſſit extrahere lapides de lapicidinis rei, p certo pcio, vel ſimiliter, tũc inſpicit ꝯſuetudo loci ꝯctus, vt ff. de euict. l. fundũ. Quærit tu; hẽs domicilium in ciuitate iſta, poſſides fundũ in Anglia, volo te ꝯuenire in ciuitate iſta pro fundo illo, qd poſſum. C. vbi ĩ rẽ act. l. fi. quæ ꝯſuetudo inſpicit, an debeat pnunciari ſm ꝯſuetudinem illius loci, in quo ſunt poſſeſſiones. Dũm qd ſi ꝯuenio te ex ꝯctu, tunc ſm ꝯſuetudinẽ loci in quo ſunt poſſeſſiones, qa poſſeſſio hr p ꝯctu, vt ff. de iu. l. nõ alias. §. ſed ſi pullulaĩ tñ rẽ actio. Sed tunc q̃ritur a iudice ſic. In teſtõ qdã teſtatur, in ciuitate iſta hẽt bona, & in Anglia, in bonis q̃ ſunt hic, ſeruabitur ne ꝯſuetudo illius loci. vr qd nõ ſit idẽ in teſtõ, ſicut in ꝯctu, qa verba ꝯxerunt, geſſerunt, nõ ptinent ad teſtm̃. ff. de uerb. ſign. l. uerba ꝯxerunt. Item iam ſequereĩ, q idẽ partim decederet teſtatus, partim inteſtatus, ſi diuerſæ eſſent ꝯſuetudines. Dicendũ, qd verum nõ eſt, q iure nſu põt qs decedere partim teſtatus, & partim inteſtatus: ſed ex diuerſitate iuriũ ꝯſuetudinũ eſt hoc. & ꝯſuetudinũ, ſic nõ videmus, qd hoc põt ex diuerſitate pactorũ. vnde pluralitas pactorũ facit, quod aliquis decedat teſtatus, ita ibi pluralitas iuriũ, vſuũ, & ꝯſuetudinũ. Et eſt bonũ ſimile ſicut pri tenemur obedire. ff. de iuſti. & iur. l. veluti, ita & legib. C. de legi. & ſenatuſ. & longa conſuetudine. l. digna vox eſt. ſic & cõſuetudini cum lex mutetur hic. & ff. de leg. & ſenatuſ. l. de qb⁹. & quod pluralitas iuriũ hoc faciat, pbatur in l. illa difficili. ff. de adop. l. ſi arrogator. Item vt ſcias, qñ ꝯſuetudo derogat. l. & qñ nõ. ita diſtingue. Cõſuetudo aut eſt ſm legem, aut pter legẽ, qd ita vult ſicut lex ſcripta, & tunc non refert cũ æquipolleant. aut ẽt eſt præter legem, ut eſt videre in feudo, & in iſtis duob' caſibus, planum eſt, qd tenet, & ſeruãda eſt, ut ff. de legi. & ſenatuſ. & longa conſuetudine. l. de quib. in prin. aut eſt cõtra legẽ cui eſt contraria ſi procedit, ut ſm antiqua tpa erat ꝯſuetudo, qd non ſepelirentur mortui in ciuitate, facta eſt lex poſitiua, quæ ſtatuit, qd nõ poſſent ſepeliri. hoc caſu ſeruatur lex, vt ff de ſepul. viola. l. 4. §. diuus. ſi non ſeruatur conſuetudo. l. cui eſt ꝯtria. aut illa ꝯſuetudo, quæ ſequiĩ eſt cõis ibi & totius populi, nec hoc caſu diſtinguiĩ ſit inducta per errorem vel non, quia non eſt veriſimile totum populũ, vel maiorẽ partem populi errare, & tollit. l. vbiq;. ſic loquiĩ. ff. de leg. & ſenatuſ. l. de quib. in fin. ſi ſit legalis, aut eſt introducta p errorem & tunc non valet, vt ff. de legi. & ſenatuſc. l. quod nõ rõne. Si verò p errorem, & tunc aut eſt ꝯtria iuri naturali, & nõ ualet, qa iura naturalia immutabilia ſunt, ꝯ. eo. §. ſed nãlia. aut eſt ꝯtria iuri ciuili, & tunc, aut eſt introducta ꝯ libertatẽ eccleſię, & nõ valet, ut C. de ſacroſ. eccl. auth. cãſſ. ſi ꝯ publicã vtilitatẽ, ñ valet, qa nec dãnoſa fiſco. & c. C. de pcib. imper. offer. l. nec dãnoſa. & C. ſi ꝯ ius vel uti. publ. l. fi. Si vero ſit ꝯ utilitatẽ priuatã, aut p ipſam enormiter lædiĩ, & nõ ualet, qa nec reſcriptũ Principis, ut C. de pcibus imp. offer. l. quoties. Si uero p eam læditur modice, tunc aut eſt cõſuetudo. l. reprobata expreſſe, quia dicit. l. q ſi poſtea venit ꝯſuetudo in contrarium quod non valeat, & non valet, C. de vſu. l. eos. Si vero non ſit reprobata expreſſe, in l. quia lex prohibet conſuetudinem introduci contra ſe tunc vincit lex in ſuo loco, vt hic. & intelligo ſi dicat lex, non valeat conſuetudo in contrarium, intelligatur non ſolum in præteritum, ſed etiam de inducenda in futurum. vnde eſt conſuetudo, quod res vendita infra annum poſſit retrahi a proximiori cognato, reprobatur p legem. C. de cõtrahen. emptio. l. iam dudum. & intelligo de inducenda, ſicut de iam inducta, Bar. & c.

1 *Ius naturale primæuum, an ſit mutabile.*
2 *Ius gentium vnico præcepto totaliter mutari non poteſt.*
3 *Ius vnum ciuile, per aliud ciuile bene mutatur.*

§. Sed naturalia iura, &c. Quidam intelligũt, q hic cõparatio iuris naturalis primæui ad ius ciuile. Sed ius ciuile ẽ mutabile, naturale ius primæuum eſt immutabile.
1 † Sed ꝯ. hoc. l. qd ius naturale primæuũ ſit mutabile, arguit gl. multipliciter, & primo, quia ſeruitus eſt ꝯ ius nãle, cu oẽs hoĩes iure naturali primęuo ſunt liberi, & tñ pręualet ſeruitus iuri cognationis, quodda ius naturale tollitur per capitis diminutionẽ vt ꝯ. de cap. dimin. §. quod autem. Item vſucapitur ꝯ ius naturale, qa nã ęquũ eſt, vt ff. de ꝯd. inde. l. nã natura. & tñ vſucapio pualet. ꝯ. de vſuc. in prin. Ad iſtud vltimũ dicemus iure nãli primæuo, aliũ. ſ. nõ locupletari cũ aliena iactura. Sed de iure gentiũ, vt dicit gl. exponit ſup verbo, l. nã. natura. i. iuri gẽtium. Ad aliud dicit gl. q ius naturale, licẽt nõ mutetur ſm rei veritatem, tñ quo ad ſui obſeruãtiã mutaĩ, videlicet oẽs ſint liberi de iure naturali primæuo, illud tñ non reſeruet ſm ius ciuile, & hoc vult dicere glo. Sed dicendũ, q ſm obſeruantiam, & ſm rei veritatem, & cõobſeruantiã, ſerui, vt q ex ancilla naſcantur, vel alio modo ſunt ſerui. Vnde ad illud. ſ. q oẽs liberi naſcunĩ nõ eſt ſtatutũ iuris naturalis primęui, qa & illud ius naturale, ſm cũ nihil ſtatuit, vt alias dictũ eſt. Sed p tanto dr iure naturali primæuo eſſe ſtatutum, quia p ius naturale primæuum non inuenitur prohibitum, arg. l. ex qb. cau. ma. nec non, in prin. & §. ſed q eis. vel dic, q hic comparat ius gentiũ ad ius ciuile, & hic dr naturale ius gentium. vt ꝯ. de rerũ diuiſio. § ſingulorum. Sed tunc arguitur, & vr, q ius gẽtium ſit mutabile, quia ſeruitus eſt de iure gentiũ, vt ꝯ. de iure perſonarum. §. ſeruitus. & olim dñi in ſeruos habebant poteſtatem vitæ, necisq;, quod tamẽ eſt mutatũ, vt ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iur. l. & ꝯ. de his qui ſunt ſui, vel alie. iu. §. ſed hoc tẽpore. ſecundo opponitur. Itẽ de iure gentium eſt, neminem cum aliena iactura locupletari, vt ff. de cond. ind. l. nam natura. exponiĩ ibi natura, i. iure gentium, argu. in glo. tamẽ in vſuca. ẽ hoc hodie mutatũ, ergo &c.
2 † Dicẽdum ad primum quod ius gentiũ ĩmutabile eſt in ſua totalitate quæ in certo poteſt mutari, & p iuſtam cauſam. Dices ſimiliter ius ciuile nõ eſt ĩmmutabile et ſua totalitate, ĩmo poteſt dicere Imperator, quod nulla lex ſit, & ſic omne ius ciuile erit mutatum, & ſic nulla lex erit. ĩmo dices tu. lex illa erit per quam voluit Imperator oĩb. derogare, & lex ff. de ori. iu. l. 2. circa prin. ibi, exactis deinde Regib. & c. ibi ut lex trib. p quã oẽs aliæ leges abolitę ſunt. Sed licẽt ita poſſet eſſe, quod Imperator vellet, quod nulla lex eſſet, non eſt tamẽ veriſimile, quod Imperator in illo verbo velit oẽs leges deſtruere. C. de inoffic. teſt. l. ſi qñ. Quid igitur dicemus? Dicẽdum, quod ius gentium ẽt vnico pręcepto totaliter mutari nõ poteſt, vnde licet ius gentium dicat neminem cũ aliena iactura locupletari, hæc pceptio in ſua totalitate tñ nõ poſſit mutari licet in vno
3 articulo. ſ. in vſucapione mutari poſſit. † Sed ius ciuile ñ ĩ vna l. mutari poſſit, poteſt mutari, vnde in illa l. põt a principio vſq; ad finẽ totaliter tolli. ff. de leg. & ſenatuſ. l. de quibus. Alij dicũt, qd hic loqtur de mutatione vnius iuris ſimilis per aliud ius ſimile, vnde ius naturale per aliud ius naturale mutari nõ põt, iõ naturalia iura dñr immutabilia. Sed vnũ ius ciuile bene mutatur, vt ff. de & leg. ſenatuſ. l. non eſt nouum. Dicas immutabilia ſunt iura naturalia. ſ. immutabilia, uel difficulter mutabilia vñ dicitur in l. quid. n. municipes dolo facere poſſunt ff. de dolo malo. l. ſed ex dolo. §. ſed an in municipes. & ſic iuenitur, qd municipes dolo facere non poſſunt, hoc verum. ſ. de facili poſſunt. Ita ſimiliter hęc naturalia iura nõ mutãtur, id eſt, de facili non mutantur, ſed ciuilia iura ſæpe mutabilia ſunt, & hoc dr litera. Ea vero quę ipſa ciuitas cõſtituit ſibi, ſępe ſolẽt mutari. Per hoc quod dicit, cõparat iura naturalia, & iura ciuilia. Hęc ſolutio videtur contra textũ, vbi dicit ſemper firma atque immutabilia. ſi raro mutantur. Nec obſtat, quod dicat litera, qd iura naturalia firma, & immutabilia ſunt. quia & actiones quædam dicuntur perpetuæ, & firmæ, quia longo tempore durãt, vt ꝯ. de perpe. & temp. act. circa princ.

De iure perſonarum. *Rubr.*

1 *Pluralis numerus, reſoluitur in ſingularem.*
2 *Et ad ueritatem disiunct. ſufficit, quod altera pars ſit vera.*
3 *Seruitus eſt conſtitutio iuris gentium.*

Et quo-

4 *Et quomodo intelligatur dictũ, ꝙ ſeruitus ſit de iuregentium.*
5 *Differẽtia nõ eſt i ſeruis ſiue ab initio ſint ſerui, ſiue ex poſt fcõ, ſecus i liberis.*

SVmma. Id eſt breuis. ff. de cond. indeb. l. in ſumma, vt ff de eo, quod certo loco. ℓ. qđ ſi Epheſi. in fi. vel ſumma, i. prima, ℑ. de ver. ob. circa prĩcipiũ, đt lr̃a, oẽs hoĩes sũt liberi aut ſerui, ait gl. duob. hoĩb. demonſtratis, quorũ vnus liber ſit, alter ſeruus. nõ ẽ verũ dicere, iſti hoĩes ſunt liberi, aut ſerui, qa vtraq; pars diſiunctiuæ falſa ẽ, tñ dẽt altera pars eſſe vera. ff. de reb. dub. l. ſi is, q ducẽta. §. vtrũ. đt gl. plurale ĩ ſingulare reſoluiť, oẽs hoĩes, i. oĩs hõ, & hęc
1 eſt vera oĩs hõ liber, aut ẽ ſeruus. Et ad hoc. ſ. † qđ pluralis reſoluatur ĩ ſingularẽ, adduco gl. l. primę. ff. de cõdi. & demõ. l. falſa. §. fi. ſed ibi illa nihil facit ad hoc, quod đt, qđ pluralis reſoluiť in ſingularẽ, hoc nõ eſt incõueniens, ſed nõ dicit, qđ in ſingularẽ vnũ reſoluať, hoc valet ad illã qõnẽ, maritus, & vxor dñt cuidã Abbati, damus tibi oĩa bona nr̃a, poſt mortem noſtram, moriť vn⁹ coniugũ, vult Abbas hr̃e bona, dicit ſuperſtes, dñe vos debetis hr̃e bona nr̃a poſt mortem nr̃am, nos non ſumus mortui, ſđ vnus mortuus eſt, vñ non eſt mors nr̃a, ſi vnus mortuus ẽ, ergo &c. Et iõ ꝑ hoc. ſ. qđ Abbas dẽat hr̃e bona ꝑ mortui, tñ antequã alter moriať, nõ ꝓ. i. ſ. nullus. ff. de ꝯd. & dem. l. falſa. §. fi. ſed caſus
2 exꝓſſus. ff. ad Treb. l. Luci⁹ Titi⁹. § Caio. Itẽ arguiť ꝯ rñſionẽ † ad veritatẽ diſiunctiuæ, oportet ꝙ altera ps ſit vera, ff. de reb. dub. l. ſi is q ducenta. §. vtrum. Si igiť oĩs hõ eſt liber, vel ſeru⁹ ſi hęc eſt vera ſm gl. oportet, qđ altera pars ſit vera, ſed hęc ẽ falſa, omnis hõ eſt liber, ergo eſt vera, oĩs hõ ẽ ſeruus, qđ falſum eſt. Ad euitandã iſtam op. qdam dñt, qđ ita exponiť, omnis homo eſt liber, aut ſeruus. i. null⁹ homo eſt ſub Sole, qn ſit ſeru⁹, vel liber. Vel dic bř, qđ iſta, omnis hõ eſt liber, vel ſeruus, vera ẽ ſm qđ eſt de diſiuncto ꝑdicato. Fallacia argu. ꝓcedit ac ſi eſſet diſiũcta & eſt fallacia cõpoſitionis, & diuiſionis. Poſtea querit gl. ſuper verbo, ſerui, an ſerui adſcriptij ſint liberi, vel ſerui. Et vř, qđ ſint ſerui, qa đt lex, differũt adſcriptitij a cæteris ſeruis. C. de agri. & cenſ. l. ne diutius. Sed dicis, non differũt a ſeruis, verũ eſt quoad illud de quo quæriť, qđ ſi natus ex ancilla eſt ſeruus, ita nat⁹ ex adſcriptitio eſt adſcriptitius, differũt tñ in alijs. Vñ aſcriptitius non eſt ſeruus qa ſeruus ſine voluntate dñi clericari nõ põt, immo ẽt nec volũtate dñi, adſcriptiti⁹ tñ põt inuito dño. C. de epi. & cler. l. iubemus. & auth. adſcriptitios, & in corpore de ſan. epi. § adſcriptitios. ix. col. Et iſtud valet ad hoc, qđ ſi ĩuenias aliquẽ differre in aliqua ꝓprietate, a vero ſeruo non dicam eũ ſeruũ ſed liberum, vt ſi inueniã eũ poſſe facere teſtm̃. & habere hr̃dẽ gratis. Itẽ qdã dñt adſcriptitij q pñt recedere, & alium dñm facere, ſed bona amittunt, C. de iu. fi. l. certa. & de iſtis dicam, qđ inuito dño pñt clericari ſicut adſcriptitij, arg illius authẽticę, adſcriptitios. Itẽ quidã ſunt, q ſi decedant ſine lıř dib. dñs occupat bona eorũ iure manus mortuæ, ſicut ĩ adſcriptitijs. Sed qõ eſt vtrũ adſcriptitius poſſit teſtari. Celebrior opnio eſt, quod ſi habeat filios. De hoc habes. C. in qb. cau. col. do. accu. poſ l. vlt. vñ ſi dicat aliquis eos ſeruos, male noĩat eos. Si aliquis ſeru⁹ ſit clericus volũtate dñi, & redit ad ſtatum ſecularẽ, eſt ne ſeruus. hoc ar. tractat, C. de epiſ. & cle. auth. ſi ſeruus. lõ nõ dico. Quęrit gl. vtrũ monachus pro mortuo reputeť. Dicit gl. qđ ſic, quo ad actus ciuiles, quia nõ poteſt ꝯtrahere mr̃imonium, nec pt facere teſtm̃, ſed pt ferre teſtimonium. Immo dicẽdum, qđ quo ad oẽs actus ciuiles non dř mortuus, vt capere ex teſtõ eſt actus, & capere poteſt. ff. de pę. l. 1. Itẽ omne ius ſuccedẽdi ſibi retinet, vt C. de epi. & cle. l. Deo nobis. quia capite nõ minuiť, ar. ℑ. de cap. dim. § qb. ſed ꝯhere, vel ferre teſtimoniũ põt. Sequitur ĩ lr̃a. Seruitus eſt ꝯſtõ iuris gentiũ, quia de iure nãli oẽs naſcũtur liberi. Sed hæc falſa eſt, quia ius nãle immutatũ eſt, quoad ſeruitutem iuris gẽtiũ. qa ſm veritatem naſcitur hodie ſeruus, nec eſſet ſm ius naturale primæuum. Aliqui ſunt liberi, vt hic, ſm cõſtitutũ de iure nãli primæuo, qa ius naturale primęuũ, qđ eſt cõe oĩb. animalib. nihil cõſtituit. Sed ꝓ tanto dř libertas de iure nãli primæuo, quia ſm illud ius libertas non erat alicui ꝓhibita, arg. ex qb. cau. ma. l. nec non. in prin. dř ſeruitus hoc eſt falſum ſimpř, qa ꝯſtõ eſt quaſi aliquid cõplexum, vnde non eſt formalis ꝑdicatio, ſed nãlis, vnde ẽ effectus ꝯſtõnis, ſiue illud de quo multæ ꝯſtõnes ſunt & ſtatuta. Itẽ dř, ſeruitus eſt ꝯſtõ iuris gentiũ, imo vř, de iure ciuili, qa detractũ eſt ſeruituti ꝑ ius ciuile, vt dñi poteſtatẽ vitę, neciſq; in ſeruos ſuos non hẽant, vt ff. de his, q ſunt ſui, vel alie. iu. l. 1. circa fi. & ℑ. de his, q ſui, vel alie. iu. ſunt. §. hoc tpe. ergo ẽ de iure ciuili, ff. de iuſt. & iu. l. ius ciuile eſt, &c. Itẽ diffinitio dẽt eſſe conuertibilis cũ ſuo diffinito, ſed ſic nõ eſt, qa qdam eſt ſeruitus de iure ciuili, ℑ. eo. tit. §. ſerui. ibi, nunc iure ci-
3 uili adde, &c. † Ad illud vltimum dñt qdã, quod ẽt ille modus ſeruitutis, ſ. cum aliquis vendit ſe ad ꝑtium participandũ, naturaliter eſt de iure gẽtiũ, ſed formaliter de iure ciuili, et ſunt hęc verba Guernerij, qui dicit volunt, qđ via veniendi in ſeruitutẽ poteſt eſſe iure ciuili, ſed ipſa ſeruitus de iure gẽtiũ. Sed hic, qđ neque quantũ ad materiam, nec quãtum ad formã eſt iſte mo-
4 dus de iure gentiũ, ſed de iure ciuili, quo ad vtrunque. † Dicẽdum igitur cum dř, ꝙ ſeruitus eſt de iuregentium, verũ eſt, ſed non oĩs. vel dic, quod ſeruitus non dř eſſe de iure gentium, eo quod omnis ſeruitus ſit a iure gentium, ſed quia prima inuentio, ſiue primus modus ſeruitutis fuit gentium. Per hoc ſoluiť illud arg. Iterum dicit ad hoc, ꝙ aliquis vendendo ſe efficiatur ſeruus, hæc ſunt neceſſaria. primo, quod ſit maior 20. annis, & dř eſſe ratio, qa libertatem ſuã. ℑ. id tps nõ põt amittere, qa nec alij dare poſſit, vnde minor 20. ann. ſeruũ ſuum manumittere non põt, nec alij dare ad manumittẽdum, vt ff. de minori. l. verum. §. qđ ſi minor. ſed cum hodie põt ſeruum manumittere, cum habet 18. an. vt ℑ. ex quib. cau ma. nõ poſſit. §. ſi. nam ꝙ ſufficiat talis, dic, vt in præallegato. §. notandum. Item dicit glo. ꝙ exigitur, ꝙ in veritate pretiũ participet. Sed qũo participet ſeruus, cũ nihil habet, ſed dño acquirit totum. Sed dic, ꝙ abuſiuè dř participare. qa in veritate erunt domini, ſed participare dř fictione quadam, ſicut cõſilium dñi debent eſſe ſerui conniuẽtibus oculis, vt ff. de manumiſſi. in l. 4. Vel dic, ꝙ participat antequam ſit vere ſeruus, ꝙ eſt antequã illa quinque concurrant. Idem dicas ſi ꝑmittat ſe donari, & aliquid a donatore recipiat. ff. de libe. cauſa. l. ſi vſusfructus, circa prin. Itẽ ſi velit eſſe liber. Videtur dđm, ꝙ non, niſi emptor ſpõte ſuſcipiat, & tunc ingenuus nõ erit. ſed libertus, vt ff ſi lib. inge. eſſe di. l. 2. circa princ. Itẽ quęritur, quare vult iſtum, qui ſic vendidit, ſe ad pretiũ participandum retrahere in libertatem, & ſoluere pretiũ, an poſſit. reſpondet gl. qđ nõ. & adducit. ff. de cap. d. l. tutelas §. ſi libertate illa non dicit hoc, ẽt ad rationes, ꝑ quas videbatur, quod poſſet retrahere, reſpondet quod ante amiſſam libertatẽ totaliter, põt, vt ll. ꝯtrarijs. Sed amiſſã ſimpliciter, quia iam omnia illa quinque concurrant non poteſt, vt in caſu noſtro. dicas, qđ immo & in ſeruitutem redactus poteſt per patrem retrahi, vnde alius hæc poteſt facere, vt patet in libero facto ſuo interuenientibus illis, quæ dicta ſunt. patronus poteſt eum retrahere in libertatem. ff. de liber. cau. l. 4. Si vis tolerare gl. dices, ꝙ libertus non eſt adeo ſui iuris, vt filius, ideo non põt ſe facere ſeruũ ſicut filius, vnde patronus habet rationem ad reuocanda alienata a liberto, nõ ſic pater alienata a filio, vt ff. ſi quis a paren. fue. manu. l. non vſq;. Ad rationem, ꝙ filius delinquendo non põt facere conditionẽ patris deteriorem, ſed contrahendo ſic dicendum, quia, non imputatur contrahenti, quia cuilibet cõtrahere licẽt. nulli. n. eſt ꝓhibitum cõtrahere, ſed prohibitum eſt delinquere. vnde dicit lex, iubemus nullũ delinquere. C. de pa. q fil. di. l. 1. Item no. alium modum ſeruitutis. C. quib. ad lib.
5 proclamare nõ licet. l. 2. † Sequitur in litera: In ſeruorum quidem ꝯdictione nulla eſt differentia; in libertis. n. durior eſt ꝯdictio vnius, quã alterius, vnde ingenui ad honores pñt aſpirare, liberti non, C. ad l. Iul maie. Itẽ liberti multa obſequia tenentur adhibere patrono, nõ ingenui, ſicut ĩ ſeruis ꝯdõ vnius durior eſt, q̃ alterius. ff. de pęn. l. aut damnũ cum infamia, & ſic ſicut eſt dr̃ia in ſeruis ẽt quo ad actus ſm quod gl. dicit, ita in liberis. & ſic vnus non eſt ſeruus plus, q̃ alter, ita certè, nec magis ingenuus vnus, q̃ alter niſi quo ad quoſdã actus. Sed dic, nõ eſt dr̃ia in ſeruis, ſiue ab initio ſint ſerui, ſiue ex poſtfacto, ſed in liberis bñ eſt dr̃ia. verũ ab initio ſint liberi, ſiue ex poſtfacto, hic vult dicere iſta lr̃a, ꝙ quidã ingenui, qdã libertini, quo ad iſtũ adeo dñr eſſe multæ dr̃iæ liberorum, nõ ſeruorum, ſed in veritate vnius liberi deterior eſt ꝯdõ, q̃ alterius. Item no. ar. qđ dno dñr multa, quia dř hic, quod in liberis multæ ſunt differentiæ, ſ. duę. aut ingenui, aut liberti, etiam quod vnus actus inducit conſuetudinem. ſic. ff. ad Silla. l. fi. §. hoc reſcriptum, &c.

De ingenuis: Rubr.

1 *Filius ſequitur patrem quo ad honores, & familiam, ſi fuerit partus de legitimo matrimonio.*
2 *Matris calamitas, ſiue delictum, non debet nocere ei, qui in vtero eſt.*
3 *Partus ad hoc, vt ſit liber, quid requiratur, vt ſufficiat.*

INgenuus. Hic dř, ꝙ ingenuus eſt, qui ex duob. ingenuis naſciť, ſiue ex duob. libertinis, ſiue ex vno libertino, altero ingenuo. Dicit ẽt qđ ex duob. ſeruis ſimiliter põt naſci ingenuus, ſiue libertus, ſi relinquať libertas ei, qui in vtero eſt, vt C. de fideic. lib. l cum inter. Itẽ dicit litera, qđ ſi quis naſcať ex mr̃e libera, pře ſeruo. nihilominus eſt ingenuus, quia partus ſequitur ven-
1 trem. C. de rei uen. l partus, & hoc intelligas quo ad ſtatũ. † Sed quo ad originẽ, & honores filius ſequiť pr̃em ſi fuerit partus de legitimo mr̃imonio, vt ff. de ſtat. ho. l. cum legitime. & ff. ad mun. l. 1. & ꝑ hoc fuit determinata qdã qõ Pariſijs. Quidã magni quorũ mr̃ erat Gallicana, & př Picardus, Pariſijs q̃rebanť ſub qua natione deberẽt eſſe, vel ſub natione Gallicorũ, vel Picardorũ. ꝑ legem pręall. ff. ad mun. l. 3. quia filij quo ad originẽ
2 patrẽ ſequunť, non matrem † Sequiť in litera. Si libera cõcepit deinde ancilla facta pariat, partus, q naſcitur liber eſt, qa nõ debet calamitas mr̃is, ſiue delictum ei nocere, qui in vtero eſt. Et ſic habemus hic, q l caſus pr̃is, vel mr̃is nõ nocet filio cõcepto, vel edito, vel ꝯcepto ante caſum, ſed ꝯcepto edito poſt caſum nocet. Illã qõnẽ diſputauerunt fratres Minores Aurelię, & fra-

ter

ver doctor approbauit hic, qđ ſi illo tpe fuiſſent aliqui editi, vel ꝯcepti, qđ illis nō nocuiſſet peccatū primorum parentum, ſed alijs poſtea ꝯceptis, & natis nocere debet, & hoc ad illā qōnē, ne peccata primorū parentū noceāt nobis, & ꝓbo. qđ ſi tpe illius peccati nondū erat aliqs ꝯceptus, vel natus, ſed peccatū nocet ꝯcepto, & edito. Vñ ſi libertus ꝯmittit ingratitudinē, & reuocatus eſt in ſeruitutē nōne & ipſe ſeruus eſt in ſeruitute eiꝰ ꝯcepti & editi? Certè dđm, qđ ſic, vt C. de libe. & eorū lib. l. 2. ff. de ſta. ho. l. Imperator. ſed ꝯceptis, & editis, vel ꝯceptis tñ nō nocent, vt hic.
8 † Itē dicit lra in illo. qđ ſufficit matrē eſſe liberam tpe partus, licèt fuerit ꝯceptus mře exñte in ſeruitute. ſed tñ tpe quo na eſt, mater eſt libera. qđ ſufficit ad hoc, qđ partꝰ ſit liber, ſed dicit lex. qđ ſi filia ſine ꝯſenſu pris ꝯhat mřimonū non valet mřimoniū. ſed pře mortuo ex ꝯſenſu tacit ꝯfirmat, vnde ſi eo mortuo ꝗs eſſet ꝯceptus, & natus ex illo mřimonio eſſet lītimus, ſed ſi viuo auo, ꝗuis dř reſpectu iſtius filij, př reſpectu filię, quo ꝯdicēte, vel ignorāte filia nupſerat, iſte partus ꝯceptꝰ fuerit, & ſic tpe ꝯceptionis mřimoniū nō valebat, dato qđ pře ſine auo mortuo, natus fuerit, & ſic tpe quo mřimoniū ꝯfirmabat, nō tñ eſt lītimus. Quęritē igř quare ñ tpe partus inſpicit, vt dicať ingenuus? & ſic vř eſſe qđ hic dř ff. de ſta. ho. l. Paulus. Rñ ad iſtud, quare nō fuit aliqd dictū, iō vř in fi. t. qđ aliqs natus eſt ingenuus, ſi de facto manumiſſus fuerit, ñ efficiať, vt iō dicať fuiſſe ſeruus, & eſſe vere, aliàs nec libertꝰ, qa de facto manumiſſio, ñ eſt niſi ſeruitutis, & iō manumiſſio nulla eſt, niſi ubi la ſeruitus ſit, & iō manumiſſio de facto no nocet. Illud valet ad iſta. Inter me, & te nullā habemꝰ guerrā, tñ habuimꝰ treugas, vř ne ꝯſentire, vt poſt tps treugarū, guerrā habeamus? Vř qđ ñ, p iſtā līam, qđ manumiſſio nō eſt, niſi ſit ſeruitus ſm veritatē, vñ manumiſſio de facto nihil efficit, vt hic, ex quo nulla guerra erat inter me, & te, ſm veritatē: & treuga non fit, niſi vbi ſit guerra ſm veritatē. Verū eſt, qđ talis initio treugarū nō nocet, nec p hoc videmur ꝯſentire, vt poſt illud tps guerrā habeamꝰ nec iſta lra facit ad ꝓpoſitū: qa hře guerrā voluntarium eſt, vñ, nihil oportet facere plus, niſi qd ꝯſentiamus, vt guerra ſit īter nos & eſt guerra. Et tūc ſm veritatē, cū aliquis vult aliquid, & ea q̄ ſubſequentia ſunt ad id, ſicut cum vult aliquid, p̄ſumitur velle ea, ex qb. iſtud ſequiť, & p̄ſumiť feciſſe, ſi voluntaria ſunt, vt ff. ſi cer. pe. l. ſingularia. & ff. de pe. l. ad tē, & l. ad legatū guerra conſequens eſt ad treugas. qui igitur inierūt treugas, poſt id tempus videntur in guerram ꝯſentire. Si volo eſſe ſeruus tuus, non ſequitur, quod ego ſim ſeruus, immo multa ſunt neceſſaria, vt hic habemus, ſ. tit. prox. vnde mea voluntas non ſufficit. ff. de lib. cau. l. ſed nec volens, & ideo licèt aliquis conſentiat, vt manumittatur, non nocet ſibi iſta voluntas, quare videtur ſe velle fuiſſe ſeruum, & eſſe, ex quo patitur ſe manumitti, &c.

De libertinis *Rubr.*

1 *Manumiſſio eſt datio libertatis, & quomodo intelligatur.*
2 *Nemo dat, quod non habet.*
Creditor, qui vendit pignus ex pacto, vel lege, non transfert dominium, ſed debitor, de cuius conſenſu venditur.

Libertini. Dīt grāmatici, qđ libertus eſt, q ex iuſta cā manumiſſus eſt, ſed filius liberti libertinus hř. ſed hoc eſt falſum, qđ filius liberti pōt eſſe ingenuus, ſi př eſt liber. vel ēt ſeruus ſi mř eſt ancilla. qa partus ventrem ſequiť, vt ſ. ti. pxi. dictum fuit.
2 † Sequiť in litera, Manumiſſio eſt datio libertatis, vnde qui manumittit ſeruum ſuum, dat ei libertatē Contra arguit gl. aut dat libertatē reſpectu q̄ habeat iure, aut aliā aut ſuam. ſi ſuā, ergo remanet ſeruus, ſi alienam, hoc non poteſt eſſe: qa nemo dat, quod non habet, ff. de acq. re. do. l. traditio. Iſtud arg. peſſime ſoluit multiplicando inconueniens, dicēdo, qđ dat libertatem quā non hět, nec non eſt incōueniens, qa hic aliàs accidit, ſicut in creditore, q vendidit pignus ex pacto, vel ea lege transfert dñ uni, qđ nō habet, vt J. q. ali. licèt vel nō. §. liē ſi aliqs ꝯcedat vſumfructum in fundo ſuo, ꝯcedit vſumfructum formalē, & formalem nō hět, ſed cauſalē, vt ff. de vſufru. qđ ueni. & ſic ſoluit gl. quod aliquis dare pōt quod nō habet. Alij dnt, qđ dare libertatem hoc eſt bonum, & iō licèt de libertate, q̄ habet non tñ ſeruus remanet: quia bonū ſui pſius diffuſiuum, & diſtributiuum p partes recipit incrementū. Bart. dixit, qđ manumiſſio nō eſt datio libertatis, ſed ſolū detectio, vñ de iure nāli oēs ſunt liberi ſed in ſeruis illa libertas, q̄ eſt de iure nāli, p ius gentiū eſt obſcurata. Vñ manumiſſio detectio eſt libertatis, ñ datio, ſicut qui excutit granū a palea, nō nouā facit ſpeciē, ſed ea, q̄ eſt, detegit, arg. de acq. re. do. l. adeo §. cū quis. Sed dđm eſt, qđ ſm rei veritatē ſunt aliqui ſerui, & ſm veritatē uř nāli iuri eſſe derogatū p ius gētium quo ad ſeruitutē ut ſ. ti. 2. §. ſeruitus, & §. ſ. Dđm ad illud
2 arguī q̄ hæc eſt ueritas. † Quia nemo dat, q non habet. vnde dđm. qđ creditor non trāsfert dñium, ſed debitor de cuius cōſenſu uenditor uř transferre, ut ff. de euic. l. ſicut. Dđm igiť eſt, qđ non dat, qđ non hět, ſed dat ut non habeat, uel aľr. quia non habet cauſalē, ſed dat formalē, & l. illa ff. de uſufru. uel qđ dictū licèt dicaꝰ, qđ dat quod non habet, intelligo qualiter non hět, vñ dicendū ē quod libertatē, quā nō habeo, nō do ſeruo, ſđ aliter quā habeo, vñ cū aliqs eſt ſeruus meus habeo penes me in eo dñiū. & illud dñiū eſt libertas quo ad me, ſeruitus quo ad ipſum q ſicut hic, aliàs cōtingit. ff de ſer. vrb. pđ. l. ſi ędes. vbi di libertas ſeruitutis vſucapi, cū remitto ei illud dñiū, do ei libertatē, quia remittere donare eſt. ff de cond. cauſa data, cauſa non ſecuta. l. ſi mulier, & hoc eſt planum videre. debes mihi decem, remitto tibi, ex iſta remiſſione contingit liberatio, quia remittere donare eſt, vt ſ. dictum eſt.

Quibus ex cauſis manumittere non licet. *Rub.*

1 *Manumiſſio, q̄ fit de iure gētiū, & q̄ fit ī eccleſia corā iudice cā cognita. n. 7.*
2 *Libertatem quibus modis quis conſequatur, remiſſiue.*
3 *Iniuria per venditionem rerum ſuarum, an defunctus afficiatur.*
4 *Cum aliquid conceditur, & illud conceſſum videtur, ſine quo beneficiū illud conceſſum eſſe non poteſt.*
5 *Paupertas quando proſit, vt nocet alicui.*
6 *Diues præfertur in honoribus, ſi ſit paritas in alijs.*
7 *Minori 20. an. nō licet manumittere ſeruū; niſi apud ꝓtorē, et cauſa cognita.*
8 *Minor 25. annis non poteſt eſſe procurator ad iudicia, ſed bene ad negotia.*

2 Non tamen. † Sequitur in litera, quæ res. ſ. manumiſſio de iure gentiū ſuppreſſit originē. ſed eſt de iure ciuili ſm quoſdā, quia hět ſic adde magiſtratus, q ſunt de iure ciuili, ſed nō ē recedendum a lege, q̄ dicit manumiſſiones ſunt de iure gentiū, vt ff. de iuſt. & iu. l. manumiſſiones, & rōnē eorū. Dicendum ē, qđ magiſtratus & leges ſunt de iure gentiū originaliter, vt habes expreſſe. ff. de orig. iu. l. 2. in § quo ad magiſtratus. Rñ. & dicēdum, qđ magiſtratus ſunt de iure gentium, vnde de iure gentiū erant regna diſtincta, & ſic erant reges, & magiſtratꝰ, vt ff. de iuſti. & iu. l. ex hoc iure Itē dicit litera, qđ in ſacroſan. eccle. fit manumiſſio apud antiſtitē Quare dicit in eccleſia, magis quā ī aliquo alio loco, qa ī hoc ē priuilegiata illa manumiſſio, qa qs nō poſſit manumittere, aľs niſi cā cognita. & corā iudice poterit ī eccleſia manumittere, et indiget ſcriptura, vel īſinuatione. C. de his, qui in eccle. manu. l. 1. & 2. §. 1. Itē ſequitur in litera, quędā eſt manumiſſio facta inter nos amicos & dicit gl. q̄ ibi requirūť v. teſtes, & hoc per l. C. de Lat. lib. tol. l. vnica. §. ſancimus, & §. & ſigs. ſed gl. dicit ſibi, & pal. leg. quia ibi dicit qđ ſufficiunt duo teſtes. Sed dic, qđ exiguntur v. teſtes, vt ęqparet manumiſſioni factæ in teſtō, vel in vlt. volū. & hic eſt tex. rō dř in gl dt litera, qñ tranſit ꝓtor manumittere, hoc eſt in manumi. & hęc eſt cā, vt gl. dt, qa ex voluntaria iuriſdictione, ſecus in contētioſa. ſed tu diſtinguas de ꝯtentioſa, qa aliud in contentioſa ſummaria, nō plenaria vt ff de inter ac. l. volunt. l. ꝓtor. tacit lra mētionē de ſeruis dedititijs, dt gl. qđ illi ſunt, q toto tpe vitę ſuæ ſunt liberi, & in morte ſunt ſerui. hoc nō probať aliqua lege vnde hoc ē diuinare, ſed ſic colliť. qđ hic dř, qđ eorū ꝯditio peſſima eſt, & deterior ꝯditio cęterorū, & ſic cū Latini ſunt toto tpe vitæ ſuę liberi, & in morte ſerui, p̄ſumiť q ſ dedititij, q ſunt deterioris ꝯditionis ſint toto tpe vitæ ſuæ ſerui. & ī morte liberi. ſ. dedititij, ſi toto tpe vitæ ſuæ ſerui ſunt, ergo nihil hnt. & ita oēs hīdē habebūt in morte, & ſic in morte nō ſint liberi. Dic. vt in gl. qa ſimpliciter liberi erant. ſeruiebant ſed toto tpe vite ſuæ & nō ē hic inconueniens, vt C. cōia de ma. l. 1. §. ſin autē ꝓprietarius. Dicit lra, q̄ oēs dñæ ſeruorū tolluntur, & ſi aliquis manumittatur habet eandem libertatem quā manumiſſor. & dicas eandē, qđ ſiat relatio in ſpē ſm Logicos, in genere ſm nos, vt mulier dānauit, quæ ſaluauit, niſi qd ille, qui manumiſſus eſt erit libertus, ex quo multa ſequunť, vt præſtet patrono, i. manumittenti operas obſequiales, & multa alia quæ tāgit gl. q̄ oīa dicit gl. tolluntur, ꝓterquā illa quæ natura debentur, & alleg. Auth. vt li. de cæt. §. ſed dic, qđ hodie nulla tolluntur niſi manumiſſione, vel poſtea patronus remittit iure pronatꝰ. Sed ſi remittit, tūc tollūtur oīa ꝓter illa, quæ natura debētur, & ſic loqtur auth. quæ hic
2 inducit. † Dicit lra in fi. q̄ multis modis ꝯſequi qs libertatē, & tāgit octo modos, addas tu alios. C. cōia de ma. l. 1. it. & ī Auth. de nup. §. ſi vero ab initio. alias in auth. hic dř, qđ q manumittit in fraudē creditorū nihil agit, ſed ꝯ ut lex, qđ qui alienat in fraudem. trāsfert dominiū, ſed cōpetit reuocatio. ff. de ꝯ hen. empt. l. ſi ſciens. Sed dicendum. qđ aliud eſt in libertate, quā in re alia, qa libertas conceſſa non reuocatur, vt ſ. c. §. ſemel. iō lex vadit ei obuiā Sed aliud ī rebus. q̄ ſunt alienatæ in fraudē creditorū, quia poſſunt reuocari, iō lex nō ꝓhibet quin dominiū transferatur. vñ difficilius ꝯceduni. Sed quare non cōpetit libertas, cū qs manumittit ī fraudē creditorū? reddiť hęc rō. qa lex Aelia Sentia ita vult. vñ hic excuſatur ignorantia legiſtæ, vt ff. de leg. & ſenat l. nō oīum. quia ī veritate lex nihil vult ſine rōne. ff. de
3 iu. pa. l. adigere §. quis. † Dicit lra, qđ ſi res defuncti vēdereť afficereť defunctus iniuria ſed iniuria eſt, qđ nō iure fit. Sed res defuncti poſſunt vendi de iure, vt creditoribꝰ ſatisfiat Dicēdū, qđ ſic, cū eius fama aliquantulum aggrauatur. per hoc videlicet quod cedens bonis ſit infamis, ſed tamen dicendum qđ nō eſt in-

4 infamis,C.ex quib. cau. infa.ir.l.debitoris.† Item no ex eo, qđ
dicitur in illo ver.qđ noſtra ꝯſtō,&c.eũ.n.ꝯcedi ĩ aliquid, & il-
lud ſine quo bñficiũ illud ꝯceſſum eſſe nõ põt.ff.de ꝓc.l.ad rẽ,
& l ad legatũ.Si ſeruum inſtituit hrdẽ,& ſeruus hrs eſſe nõ po
teſt,vĩ ei reliqſſe libertatẽ. Vñ dicit hæc lr̃a,ꝙ veriſimile eſt, ꝙ
q̃ vult vnũ,ꝙ velit oĩa ſine qb.illud eſſe non põt,quare dic ve-
riſimile,qa voluntas bñ eſt poſſibiliũ. Bene vellet aliqs eſſe Ab-
bas & non eſſe monach. ſed tñ nõ eſt veriſimile qn ſi velit eſſe
Abbas,qn velit eſſe monach.tñ improprijſſime locutus eſt. Dr̃.
tu.hic ꝯ prin.§.qđ ſi dñs ſoluẽdo,& diues eſſet, ei nõ ꝑmitteret,
qa l.Aelia Sẽtia,ꝓſpectũ eſt,& bñ.Valde.n. ꝓſpiciẽdum erat, &
ſubueniendũ,vt egẽtes hoĩes,qb. alius nõ erat hęres exiturus,
qa bona eorũ erant non ſoluẽdo,ſeruũ ſuũ poſſent manumit-
tere. ẽt in fraudẽ, & hæredẽ inſtituere, qui hrs ſit neceſſarius,
& ſatisfaciat creditori,& colligiẽ.vñ circa hoc ꝯcordare, & di
a ſcordare , qa plures dñt, ꝙ paupertas a ꝓdeſt, alij, qđ paupertas
nocet. iõ vt illa ad ꝯcordiã reducanẽ , ꝯ iſtud bñ ſic diſtingue.
5 † qa cum q̃riẽ de paupertate,an ꝓſit vel noceat,aut q̃riẽ de ſide,
aut q̃riẽ de honore,aut q̃riẽ de datione,aut de remiſſione gra-
uaminis.Si de fide q̃raẽ producuni teſtes ꝯcurrentib. alijs qua-
litatib.& alijs conditioni exñtib.æqualr̃, magis credendũ eſt di
uiti,q̃ pauperi: qa timendũ eſt ne pauper pecunia corrũpaẽ.
vñ in hoc diuiti in eo,qđ talis eſt,magis credendũ eſt, q̃ paupe
6 ri in eo,qđ talis,in Auth.de teſti.§.1.& ff de teſt.l.3.§.1.† Si q̃riẽ
de honore adipiſcẽdo,vt aliqs ſit decurio,officialis, vel ꝑfect⁹,
diues ꝑferendus eſt in facto honoris,ſi ſit paritas in alijs,vñ in
eo,qđ diues ꝑferẽdus.C.de dec.l.ad ſubeũdũ.Sed ſi q̃raẽ de re-
miſſione,tũc diſtinguẽdũ, aut q̃rit de remiſſione pęnæ, aut de
remiſſione ſatiſdõnis,aut ciuiliũ munerũ,aut publicorũ. Si đ
remiſſione pęnę aut corporalis,aut pecuniarię.Si đ remiſſiõe
pęnę corporalis q̃raẽ,tũc pauptas nõ ꝓdeſt,imo nocet.C.đ ſũ.
tri.& fi.ca.l.5.ff.de incẽ.ru.l.Pedi .Si q̃raẽ de remiſſione pœnæ
pecuniariæ,aut agiẽ dolo illi⁹ remittẽdo, aut ñ. Si de dolo,tũc
paupertas nocet , qa ſi pp paupertatẽ ſoluere nõ p̃t pęnã pecu-
niariã,ꝯmutareẽ illi pecuniaria pęna in corporalẽ, de min.l.ꝙ
ſi minor.§.ſeruus.ff.de iuriſ.om.iu.l.ſi qs id.§ ĩ ſeruo. & ff.de i
ius voc l ti.ff.de pę.l.1.§.gñali.Si vero de dolo,illius pęna pecu
niaria remittẽda q̃riẽ,ꝓdeſt paupertas.ff.de off ꝑſi.l illicitas.ad
fi.C.de mõ mulct.l.vlti ad fi.Sed ſi đ remiſſione ſatiſdõnis q̃ri
tur,diſtinguẽdũ,aut expedit pauperi, aut nõ,ſi non expedit,vt
qa tractaẽ de dado curatore furioſo. vel adulto, & nõ vult ad-
mitti,hoc caſu pauptas ei nocet,qa repelliĩ, ſed hoc ꝓprie non
eſt nocere,ꝓdeſt.n.vt repellaĩ.C.de epiſ.aud.l.1.de decur.§.vlti.
Si aũt expedit ei ſatiſdare,vt eſt de ſatiſdõne de iudicio ſiſti,vel
de legato aduenięte die,vel ꝯdõne,tunc diſtinguo in iſto ſcđo
caſu.aut eſt pauper,qa nõ hẽt immobilia,nec mobilia,vł pa.ñ,
nec poſſet inuenire fideiuſſores ſine magno incõmodo paup-
tatis;qa remittiẽ ſatiſdõ.ff.ſi cui pluſq̃ per l.Falc.l.cũ nõ ſacile.
Primo caſu nõ remittiẽ.ff q ſatiſd.cog.l.ſi fideiuſſor. §.vlt cum
ſi. Si q̃raẽ de remiſſione publicorũ munerũ, vt collectarum,&
tutelarũ, tunc diſtinguiẽ. qa aut ꝑtendit,q ſe excuſat a tali mu-
nere, ſeu honore publico paupertatem ſuã, aut alienam. Si ꝓ-
priã,prodeſt ei.ĩ de exc.tu § ſed & pp paupertatẽ ſi alienam,vt
pupillorũ, quos hẽt in tutela ſua,hoc caſu paupertas nõ ꝓdeſt,
ſed nocet,qa quatuor tutelæ ꝓ vna ꝯputanẽ.qn paruum eſt pa-
trimoniũ pupillorũ.ff.de exc.tut.l.ſpadonẽ.§ vlt.Dicit l.a in illo,
vt ꝑualuiſſe &c. qđ ad hoc vt impediaẽ libertas,exiguntẽ duo,
fraus,& euẽtus ſolus. Sup hoc dicit gl. ꝙ hoc verũ eſt ĩ directa,
nõ ſideicõmiſſa.vñ vt directa ĩpediaẽ ſũt duo neceſſaria. fraus,
& euẽtus.In fideicõmiſſarijs ſufficit ſolus euẽtus. Et vr̃.qđ im-
mo contrarium eẽ dñ, fideicõmiſſaria libertas difficilius, vt qđ ex-
traneũ hrdem inſtituit libertates fideicõmiſſarias , & directas,
& alia legata reliqt , filiũ quẽ habebat in poteſtate exhrdauit,
dr̃ ſi iſte filius vltra quinquenniũ egit q̃rela , & obtinuit,legata
nõ valẽt.ſilr̃ libertates directæ fideicõmiſſariæ ꝑſtandę ſunt xx.
aureis a quolibet ꝑſtãdis & ſic lex eſt ꝯria ei,quod dicit gl.ff.de
inoff teſt.l.Papinianus exuli.§.fi.cũ lege ſeq. aliàs eſt.§.& inci.l.
Papi.ſcribit.Ad illud ꝯtrũ non voluit rñdere,vbi in directa req
ritẽ fraus,& euẽtus.in fideic.ſolus euentus q̃riĩ hic,credo ibi rñ
ſum potius factũ tale,ea eo,qđ ſupponiẽ fraus in directa liber-
tate.nos ꝯiecturamus incontinenti fraudẽ, cũ hẽat paratã execu-
tionẽ.ſed qa nemo doloſus prima facie ꝑſumiẽ , ideo duo re-
quiruntẽ.at in fideicõmiſſaria ſuſpẽdunt,eo qđ datur. & rogaẽ
de uno in aliũ,& iõ cũ res quodãmodo dicaĩ ſtare ĩ illo ſuſpẽ
ſo,ſeu internallo in aere,& ſic nõ ꝯiecturat lex,nec ex iſto,nec
ex illo fraudẽ, ſufficit ſolus euẽtus, ſed in teſtõ ubi daĩ directa,
ſi aliàs ꝯiecturamus fraudẽ,incontinenti ꝯpetit fideic.cũ ſit col-
lata in alienã voluntatẽ,nã ius ꝑſumit,ꝙ nõ manumiſiſſet ſi ſci-
ret ex hoc fraudatos creditores,qa ſolus eſſet immemor ſuæ ſa-
lutis,qđ non eſt dđm,uñ factũ ſupponit fraudẽ,& requiriẽ cõſi-
7 liũ.& euẽtus extraordinarie.† Sequiĩ in lr̃a, eadẽ lege Aelia Sẽ-
tia,&c.ibi dr̃.qđ minori 20.an. ñ licẽt manumittere ſeruũ, niſi
apud ꝑtorẽ,& cã cognita, ut gl.in ver.minori. Sufficit igr̃ ſi nõ
ſit minor 20 annis,licẽt non ſi. maior,ut quia tangit ultimam

diẽ vigeſimi anni,qa tunc nec minor,nec maior.Sed dicẽdum
ꝙ imo minor eſt. & ſi deficiat vna hora 20 illa, in quantum ꝯ ĩ
vt ff.de mino.l.deniq;.§.minorẽ natu.ſed quo ad hoc,de quo q̃
ritur,lex hẽt eũ pro non minore,ſed in vltima die vigeſimi an-
ni venit ad illud momentum,in quo natus fuit,tunc põt dici,
nec minor,nec maior,ſed in veritate parũ ibi moraĩ.Dicit lite
ra nõ aũt manumittere dẽt alibi q̃ ĩ iudicio apud ꝯſiliũ.i. apud
ꝑtorẽ,ſeu corã ꝑtore,& dr̃ cõſiliũ,qa q̃rit ꝑtor,vis tu manumit
tere iſtũ ſeruũ tuũ?& ipſe dicit,ita.& ſic dr̃ apud cõſilium,quia
8 ibi reconciliãtur mutuæ volũtates,vñ expone, vt in glo.† Seqẽ
in litera,& qđ manumitiĩ .&c.ibi dr̃,qđ his 18.annos põt eſſe
ꝓcurator.ſed dicit lex,qđ minor 25.annis non põt eſſe ꝓcura-
tor.C.de ꝓcura.l.exigendi.ff de ꝓc.l.minor.Rñ. qđ verũ ẽ ad iu
dicia.ſed ad negocia ſic.Itẽ minor 20 annis nõ põt manumit-
tere ſeruũ,niſi cã cognita ſed hic nõ ẽ cã aliqua.ſ vt ſit ei⁹ ꝓcu
rator,qa & ſeruus põt eſſe ꝓcurator,vt l.ſeruus.ff de ꝓcu.ſed di
cas verũ ad negocia. Sic loqtur lex illa,ſed nõ ad iudicia grau.
tũc arguitur,& de illo ad negocia hic loquitur:quia dicit,qđ q
hẽt 18.p̃t eſſe ꝓcurator,ſed ꝯſtat, ꝙ nõ ad iudicia, niſi hẽat 25.
vt dictũ eſt.Si igitur hic loqtur de ꝓcuratore ad negocia,& ſer
uus p̃t eſſe ꝓcurator ad negotia,vt l.ꝑall.ff.de proc.l.ſeruũ.nõ ẽ
igiẽ iuſta cã,vt minor 25.ãnis ſeruũ ſuũ manumittat. vt ſit ei⁹
ꝓcurator ad negocia.Sed dicendũ qđ nõ ita plene põt expedire
negocia ſeruus,ſicut liber, vñ iuſta cã eſt. Itẽ per iſtũ verſiculũ
dñt qdã, qđ minor 18.annis non põt eſſe ꝓcurator ad negocia.
ſed hoc falſũ eſt,& ſibi imputet qui talẽ ſibi conſtituit ꝓcurato
rẽ,vt ff.de mi.l.cũ man.in fi.& ff.de inſt.l.ſi qs mãcipiũ,nec hoc
negaĩ hic pp hoc, qđ minor 18.annis ꝓcurator eſſe non poteſt
ad negocia, ſed vt inde manumittenti ꝯſulaẽ,qa ſi minor eſſet,
veriſile eſt,qđ nõ bene adminiſtraret eius negocia.ſed maioru
bñ põt eſſe ꝓcurator ad negocia maior 18.annis , & ſibi iputet
maior,q ad negocia adminiſtranda talẽ eligit.ff.de ꝓc.l cũ mi.
in fi.Seqtur ĩ lr̃a,Semel aũt cã approbata,&c.qa dictũ eſt.ſ.qa cã
cognita minor 25.an dẽt manumittere ad hoc,quod valeat ma
numiſſio.dt iſte ver.qđ ſi cã fuerit approbata ſiue vera,ſiue fal-
ſa.ĩ.vbi đi cã ſiue vera,ſiue falſa,&c.intelligo, quod aliqs dice-
ret,qđ iſta ſnĩa lata nõ valet,qa fuit ex falſa cauſa lata,ſi diceret,
ſic indiſtinctè,talis ꝓbatio non eſt admittẽda,quia indiſcreta,
vt in Auth.de tri.& ſe.§ ſi vero.Itẽ ſnĩa nulla obiõnẽ ĩferaĩ.ff.ſi
ſer.ven l.ſicut § ſi qs tñ authoritate rei iud qa pręſum iuris,&
de iure,q̃ non admittit probationẽ in ꝯtrũ de vera,& pro veri
tate accipiĩ.ff de ſtatu ho.l.ingenuum & idcirco cã approbata
nõ retractatur,ſ directa ſed per circũferentiã, vñ probabo per
falſas probõnes,ſeu allegationes.ff.de cond.inde.l.i ſumma.§.i.
ſic ergo cauſa denudata circũſtãtijs remanebit nuda,& ſine au
thoritate,& cã nõ reſpiciemus, quia falſa.ff.de verb.obl.l. Pau-
lus,de acq hære.l.q̃diu,ſic intelſr.C.ſi ex ſal.itl.l.1.cui dico,qđ li
cet verba futura faciunt matrimoniũ carnali copula ſecuta, re
probato altero.nõ remanet matrimoniũ.ff de hær.inſt.l.q ſol-
uendo,de acq. vel amit.hær.l.ſi ſeruũ § prætor.ex cã non rectè
retractari libertas põt,glo.ſiue falſa.i.iniuſta cã.quia ſi cam alle
gaſſet minor quæ falſa eſſet,qđ falſum eſt,non eſt, & ĩ.falſa cã,
ſed lex Aelia Sẽtia vult, qđ minor ſine cã nõ poſſit manumitte
re.quare exponendũ eſt falſa,& iniuſta,q̃ tamen vera eſt, vt pa
tet in exẽplo gl.Sed dic falſam,quo ad literã,vnde ſi minor alle
gauit falſam cãm,q̃ in veritate falſa nõ erat qa dixit ſe maiorẽ
cũ nõ eſſet,& ca fuit approbata. videlicet manumiſſio. vñ opi.
Placẽtini,ꝙ ſnĩa lata per falſos teſtes.ſi non fuerũt pecunia cor
rupti,valet.De hoc habes,ff.de re iud.l.diu⁹ Adria.ſic de cã hic.
Iſtã tñ ſnĩam ĩprobant Doctores, & dicũt,ſnĩa lata per falſa in
ſtr̃a,ſiue p falſos teſtes,ſiue ſunt corrupti pecunia,ſiue non,va-
let.Quid ergo dicemus?Dicendũ,qđ ſnĩa lata p falſa inſtr̃a,ſiue
p falſos teſtes,q non ſunt pecunia corrupti,retractatur.hoc eſt
verũ ope reſtõnis,ſed reſtõ hęc non hẽt locũ ĩ libertate,vt ff.de
min.l.ſi ex cã.§.vltimo.Dicunt ſilr̃ Doctores,qđ ſnĩa lata p fal-
ſas allegationes retractatur, qđ ſic intelligo ſi doloſe fuerit alle
gata,& ſic ĩtelligo oẽs leges,quę hoc dicunt,vt ff.de cõd.inde l.
in ſumma aliàs ſequereĩ lites eſſe immortales, quia poſſet eẽ,ꝙ
vnus dicat falſum in facti narratione,nõ dico ĩ iuramẽto de ca
lumnia,quia illud eſt de credulitate. Itẽ no.ex hoc quod dicit
hic,cauſa ſemel approbata non retractatur,vt quod ſemel ap-
baui reprobare non poſſum dr gl.quod hoc eſt ſpãle fauore li-
bertatis.Dicendũ,quod falſum eſt,immo ius cõe quod hic dr̃.
& ff.de neg.geſt.l.Pomponius,& ꝯtrium ſigna de medico q ſe-
mel approbatus põt reꝓbari.Illud ſpãle eſt fauore Reipublicæ,
qa Reipublicæ intereſt,vt nõ ſint mali medici in ciuitate.qa ꝑ
ipſos medicos ſalus hoĩum ꝯſeruatur,vt l.1.§ 1.& 3.de varijs &
extraor.cog.q̃ ſalus reb.cæteris ꝑferri debet, vt C.de ſacroſan.
eccle.

ADDITIO.

a Paupertas. Adde utrumquid pauptas differat ab inopia.de [illegible] ſi a bitro [illegible] commoni
[illegible] i ſint cog. Et qualiter ꝓbetur paupertas, vide p gl. in l ſi vero.§ [illegible]
[illegible] ſi conſ [illegible] ſol ma & in d l 1 ff qui ſatiſd. cog & in l paupertas ff de exc [illegible]
ſit quando prodeſt paupertas,vide [illegible] l ſi procuratorem § ſi [illegible]

eccl. & de reb. & de priuilegijs carū. l. ſācimus. & iō meritō ſpāle eſt in eis pp periculū, qđ imminet, & c. vt ſemel ꝓbat᷑ poſſit reprobari, ſecus in alijs ꝓfeſſorib. vt C. de ꝓfeſ. & me. l. reddai. Dr̄ in iſto ti qđ in teſtō habēs annū 17. ſi 18. attigerit, pōt dare ſeruo ſuo libertatē cū antiqias huic ętati. ſ. 18. ann ꝯceſſerit poſtulare. Vñ qō fuit Bononiæ de vno ex filijs Accurſij, q volebat fieri Doctor ī legib. & nō hēbat niſi 17. an. vel parū plus. Opponebat̄ ei, qđ nō poterat, rōne ætatis. Vñ q̄rit, an aliqs in 17. ann. poſſit fieri doctor legū. Vr̄ qđ nō, qa Doctor legū iuriſdōnem habet ordinariā inter ſcholares ſuos, vt in proœ. ff. circa fi. ſic aliqs iudex eſſe nō pōt, nec Rempublicam gubernare, niſi hēat ętatē ꝯpletam ſ. 25. an. ſic ff. de mu & ho. l. ad Rempublicā. Contra vr̄. qa hñti 17. an. conceſſum eſt pro alio poſtulare, vt hic, cū ꝓ alio in tali ætate, pt aliqs de iure, & ꝓprie rñdere. ff. de poſtu. § non tñ. ſed hoc eſt opus Doctori legum, vt ff. de orig. iu. l. 2. circa fi. q̄ritur, an in ætate 17. an. pōt aliquis fieri Doctor legū, vnde ratione officij bene poteſt. ſed vr̄. q rōne iuriſdōnis impedictur, vt præal. proœ. ff. circa fi. vt ff. de mu. & ho. l. ad eem.

De adoptionibus. Rubr.

1 *Nomine cautionis quando continetur nuda promiſſio.*
2 *Subſtitutio per arrogationem, quando annulletur.*
3 *Satiſdatio de bonis impuberis reſtituendis, in quibus bonis habeat locum.*
4 *Impubes petitionem quartæ trāſmittit ad hæredem, ſi arrogatus decedat poſt arrogationem.*
5 *Arrogator ſi exhæredauit filium arrogatum, vel emancipatum ſine cauſa, an debeat ei relinquere in teſtamento ſuo quartam partem bonorum ſuorū.*
6 *Spadones, qui dicantur, & an poſſint adoptare & matrimonium contrahere.*

Non ſolum. Cum aūt ꝑ principale rñſum, hic in principio huius. §. dr̄ qđ arrogatio fit ꝑ principale reſcriptum, & ſic ꝑ Principē adoptio aūt ꝑ quemlibet magiſtratū, vt ff. eo. l. 2. q̄rit̄, quę eſt rō. Dđm eſt. quia ita placuit principi, & qa placuit, dicendū eſt, qđ adoptamus eos, q ſunt alieni iuris, arrogamus eos, q ſui iuris ſunt. ff. e. l. 1 & 2. ſed q eſt alieni iuris, vel in aliena ptāte, nihil hēt, totum eſt patris, ſed qui eſt ſui iuris hēt bona. q̄ ſūt ſua, & frequēter accidit locupleti, vñ malus eſt periculū in arrogatione eius, q aliqđ habet, q̄ in adoptione eius, qui nihil habet, & iō ſecius ꝑmittit̄ adoptio, q̄ arrogatio, vt ff. de fur. l. 1. qua furem. circa fi. qa vbi eſt maius periculū, ibi cautius eſt agendum, vt ff. de Car. edi. l. 1. §. ſed & ſi quis. l. ītē maiori, & maiorib. iudicib. ꝯmittit̄ cā liberalis, q̄ magna eſt, vt ff. de arb. l. nō diſtinguemus. §. de liberali. Deinde dicit lr̄a qđ impuberis arrogatio fit cū iſtis ꝯdōnib. vt pr̄ arrogator caueat tabulario publico de reſtituēdis bonis impuberis, ſi in pupillari ætate decedat, his qui bona impuberis arrogati habuiſſēt, ſi facta nō eſſet arrogatio. dicit glo. qđ cauebit de hoc pr̄ arrogator ſolū verbali cautione, & allegat. C. de ver. ſig. l. ſācimus. Sed dđm, falſum eſt, immo cauebit, i. ſatiſdabit cū fideiuſ. & l. illā. C. de verb. ſign. ſancimus. q̄
1 dicit, qđ noīe cautionis nuda promiſſio cōtinetur, † intelligo hoc eſſe verum qñ hoc verbum cautio, ꝓfertur ab hoīe. ſed qñ a lege, intelligit̄ cautio cū fideiuſ. vel pignorib. Item caſus legis eſt, qđ hic cautio, de qua loquit̄ ni. §. quod cum fideiuſſoribus eſt, vt ff. eo. l. necei. in fi. cum l. ſeq. & C. e. l. 2. Si habes additionē, eā non reprobo. ſed gl. antiquam ita habes, vt dixi, & ſi hic eſſet extra cām, additioq; diceret ꝯtrum. glo. dicit, qđ debet cauere cum fideiuſſorib. vt dixi, pater arrogator de reſtituendis bonis impuberis arrogati, ſi decedat impubes in pupillari ætate, his q vēturi eſſent ad bona illa, niſi impubes dediſſet ſe in arrogationē, vt hic, & ff. eo. l. his verbis. Sed q ſunt illi, qui venturi eſſent. Dđm, qđ q ex teſtō, & pōt cē quod q ab inteſt. v. g. ego pr̄ hēo filiū impuberē in ptāte, facio teſtm̄. & ei ſubſtituto pupillariter Titiū, & ſic iſte Titius ſubſtitutus ſi impubes filius meus decederet in pupillari ætate, nec ſe daret in arrogationē, bona haberet, poſtea dat ſe impubes me pr̄e mortuo ī arrogationē, iſta arrogatio facit ſubſtōnem nullā eſſe, & ſic Titius ſubſtitutus defraudatus eſſet ſpe ſua, qa bona impuberis, & ſi impubes moreret ī pupil. ætate, his ad quos vētura eſſent boa illa. niſi ſe dediſſet filius impubes cap. di. in arrogationē, ꝓbo, qa teſtm̄ ꝑ cap. dim. minimā annullat̄, vt ꝭ. q̄b. mo. teſt. infir §. nō tñ. ſed ſubſtō
2 eſt teſtm̄ impuberis. ff. de vulg. & pup. ſubſt. l. pr̄is, & filij. † Itē qđ ſubſtō per arrogationem annullet eſt lex expreſſa. ff. eod. nec ei. §. coium. Item legatarijs, qb. erant legata relicta ex ſubſtōne & libertatib. relictis, & iō ꝓuiſum eſt per iſtam ſatiſdationē. Pone, qđ pater impuberis non fecit teſtm̄, & eo mortuo impubes dat ſe in arrogationē, ſi impubes in hoc caſu decederet in pup. ætate pr̄ arrogator oīa occuparet, vñ niſi eſſet remedium ſatiſdationis illi, quī aliàs haberēt bona impuberis. niſi ſe dediſſet in arrogationē. bona iſta amitterent ꝑ arrogationem, qa ſi iſte impubes ſui iuris remanſiſſet, eius pr̄e decedēte ab inteſtato, ꝓximiores haberēt bona iſtius impuberis decedētis in pup. ætā. ſed cū dat ſe in arrogationem, eſt in poteſtate aliena, hæreditatem non habet, ſed pr̄ occupat omnia iure peculij, vt ff. de caſt. pe. l. 2. ideo ꝑ iſtam ſatiſdationem prouidetur iſtis vēturis ab inte. qui bona impuberis habituri eſſent ſi nō eſſet arrogatus. Itē iſta ſatiſdatio. ſ. quā pręſtat pr̄ arrogator de reſtituēdis bonis arrogati impuberis his, qui venturi eſſent ad ea, niſi facta eſſet arrogatio ſub tali ꝯditione, ſ. ſi īpubes deceſſerit in pup. ęta. ſe daret ī arrogationē. aliàs nō haberet bona pupil. i. niſi iſte īpubes in pup. æta. decederet, ſed in vēturis ab inteſt. non videtur qđ locū habeat illa ꝯdō, ſi decederet in pup. ætate, quia qñcunque decederet īpubes, ſi arrogatio facta non eſſet, aut in pup. ætate decederet, ſiue poſt qñcūq;, tñ illi, q ventrēt ab inte. haberent bona eius, videlicet ꝓximiores, ergo iſta ꝯdō de bonis impuberis reſtituendis, ſi decedat in pup. ętate, licet locū nō habeat in ijs, qui venturi eſſent ab inteſt. dicendū q immo dicit gloſ. quia ſi iſte impubes decederet ab īteſt. quia pater eius nō ſubſtituiſſet, ſed non dato in arrogationē maluit, quod venientes ab īteſt. ſ. ꝓximiores haberent bona ſua, quia non poteſt tali in ætate facere teſtm̄, ideo eo dato in arrogationē pater arrogator pręſtat ſatiſdōnē de reſtituendis bonis venturis ab inte. ſub illa ꝯdōne, ſi deceſſerit in pup. ætate. Sed ſi iſte viueret quouſq; eſſet pubes, non eſſet certū, quod ab inteſt. veniētes, ſui proximiores haberent eius bona, qa ī illa ętate pōt facere teſtm̄, & alios īſtituere, & iō dubiū eſt ſi poſt pupillarē ętatē decedat, an venturi ab inte-
3 ſtato eius bona habeant. † Sed caſus dubij nō ſunt ꝯſiderādi, vt ff. qui, & a qui. ma. liberi nō fiāt. l. Iulianus. Et ideo ſatiſdō de bonis impuberis reſtituendis hēt locum in venturis ab inteſt. ſub iſta ꝯdōne, ſi decedat impubes in pup. ætate. Et ſm̄ hęc nō ſuccurritur ab inteſ. venienti, ſi moriatur poſt pubertatem iſte īpubes, qui dedit ſe in arrogationē. Et rō glo. eſt, quia eſſet a caſu, vt haberet bona, vt dictū eſt. Hoc falſum eſt, immo certū eſt, qđ illi q ſunt in illo gradu ad impuberē, in quo deferī q̄rela, vel bo. poſ. ꝯtab. venirent ad eius bona eo decedente poſt pubertatem, niſi eſſent ingrati & hoc incūberet onus probandi hr̄di inſtituto, vt C. de inoff. teſt. l. oīmō. Itē ponatur, qđ iſta ſatiſdō nō eſſet inuenta, quā ꝓſtat arrogator de reſtituendis bonis his, qui venturi eſſent ad bona arrogāti ſi nō eſſet arrogatio facta, ſunt nę ſubſtituti excluſi ſine ſpe. Dicit hic gl. qđ ſic, qa ſubſtō ꝑ minimā cap. dim. tollit̄. Cōtrariū dr̄. ff. eo. l. ſi arrogator. Vñ bñ dicit̄ ibi qđ fingitur nō irritū teſtm̄, & gl. ibi adducit illā l. his verbis, qđ fingatur teſtm̄ nō irritū. ſđ glo. aīt intelīr, & oēs Doct. qđ ibi dr̄, qđ ī illa l. his verbis, ī fi. qđ hæc ſatiſdō omiſſa fuerit, vtilis actio in arrogatorē dat. intelligit, vtilis actio, ſ. ſtipulatu, quia fingit ſtip o interpoſita, licèt interpoſita nō fuerit, ſicut & in ſtipſone ſup dote, q̄ licèt interpoſita nō fuerit fingit̄, & ſic arguit̄ teſtm̄ tenere, & nō eſſe irritū: ſed ſic ītelīr ibi gl. vtilis actio, ſ. ex teſtō. vñ ſequeret̄, qđ teſtm̄ fingeretur non irritū. & certè ego ſic intelligo. qa dicit lex illa. ff. eo. l. his verbis. qđ intelīr eſſe cōſultū oīb. ꝑ illam ſatiſdōnem & ī fi. dicit, qđ ſi omiſſa fuerit datur vtilis actio ꝑ quā oīb. conſulitur. hic accipio ex antecedentib. quia q̄ īterꝑrationib. & c. de verb. obl. l. Titia. Pone igit̄, q alicui ſit relicta libertas in ſubſtōne, nō eſſet ei ꝯſultū, qa olſi adeatur hr̄ditas ex teſtō. in quo eſt relicta directa libertas, hic nō eēt directa, qa directa a defuncto ꝓſtaī nō ab hr̄de, ſed fideic ſic. & iō nō ꝯſulitur oīb niſi fingeret teſtm̄ nō irritū, & ꝑ l. his verbis, nō fingit̄ nō irritū, vbi exponeī fi. illius legis, vtilis actio: ſ. ex teſtō. Vel potes exponere, vt ī gl. vtilis actio. ſ. ex ſtipulatu & tñ arguit̄, qood pp hoc non habeatur, qđ fingit teſtm̄. non irritum, Dicendū, qđ niſi illa lex ex qua inducit̄ ſtipſo, q̄ lex vult ſatisfacere oīb. verū eſt, quod teſtm̄ nō fingit non eſſe irritum. Deinde alius. Itē quæritur, qb cōpetit ſtipſo, ſeu ſatiſdō, de qua hic loqt̄, quā pręſtat arrogator eius fideiuſſor ſeruo publico. Dices qđ ſolū cōpetat illis, q venturi eſſent ad bona, ſi ſe nō dediſſent ī arrogationē, & nulli alij. ego dico hoc nulli alij, qa Roſ. dt. q ꝯpetit arrogato ſi emācipet̄, ſed nō ē lex al. qua. q̄ hoc dicat. Dicit āt, q ī quolibet maiore arrogato, hoc verū eſt, vt agat ex iſta ſtipſone, vt ei reſtituāt̄ bona ſua ſi arroget̄. ſed hic ē maior deriuatio, q̄ ptia, qa lex q̄ loquit̄, de iſta mā, ſđ loquit̄ de īpubere, vt hic, & ff. e. l. nō aīt, & l. ſi arrogator. Vñ dico, qđ remedia hui9 §. ſunt. ſ. cautio, ſeu ſtipſo arrogatoria: cū eius fideiuſſorib. īterponēda. & ꝯſtō qđ ei reſtituāt̄ bona ſua ſi emācipet̄ & ſi ſine cā 4
ꝑs bonorū ab arrogatore. Audias de qua ꝯſtōne lex facit mentionē. ff. de ino ſ. teſt. l. Papinianus. §. ſi quis impubes, et hoc ſolū habet locū in impubere, nō in maiore, quia lex voluit impuberi cōſulere, ſed maior ſibi imputet niſi ſibi cōſuluerit. Sed qđ ſi īterpoſita ſit ſtipſo ī pupillari ætate, & poſt fact9 fuerit maior vr̄ ꝓſit, an videatur interpoſita, nec demū indigeat interponi. Credo qđ ſic, & hoc ꝑ ſūm iuris, tps nō eſt modus, & c. & īſpiciem9 originē obſo. ꝯtinuabimus eā regulā. Dico igit qđ & impubes arrogatus ſi emācipat a pr̄e arrogatore, nō agit, vt ſibi reſtituāt̄ bona ſua, ex ſtipſone, de qua hic loquit̄ lex, ſed ꝑ legē reſtituant̄ ſibi bona ſua vt hic. Nā ꝑ iſtā ſatiſdōnem inauditū eſt ꝑ legē, qa lex nō dicit, hoc ibi, nec alibi, niſi authoritate tua hoc dicas, ſed ſolū illi, q venturi eſſent ad bona: niſi ſe dediſſet īpubes in arrogationē. illi ſolū agēt ex illa ſtipſone. Et rō eſt qa īpubes hēt tutorē: ſđ īpubes ſi ſe dedit ī arrogationē veriſiīe eſt, q

conſue-

ꝓſulaī impuberi,ſed de venturis ab inteſtato,vel ex teſtō nō in
tromittit ſe tutor,iō illis conſulnū eſt remedijs huius §.ſcilicet
iſta ſatiſdatione ꝓinci,qa arrogator emācipauerit ſine cā.vel
ipsū exhīdauerit,reliqt ei quarta partem bonorum ſuorū. Di-
cit gl.hic,& bñ,qd iſta ſtipl'o de qua loqī,nō ſe extendit ad quac
tā,quia iſta ſtipl'o de qua hic loqī,ꝓtoria eſt,& in ꝓtorijs ſtipl'o
nib.nihil eſt addendū.ff.de ver.ob.l.in cōuētioni.& de ꝓtorijs
ſtip.l.1.ad fi.glo.arguit,qd illa ſtipl'o de qua hic,nō ſe extēdit ad
quartā,qa eſſet de futura ſucceſſione,et pactū,ſeu ſtipl'o de futu
ra ſucceſſione,non valet. Illud argūm non mouet dñum meū,
ſed rō ꝓdicta.Tenor igiī iſtius ſtipl'onis ē,ꝙ ſatiſdat arrogator
de reſtituēdis bonis impuberis arrogati,venturis ad bona ex te
ſtamento,vel ab inteſt.ſi iſte arrogatus non eſſet,de reſtituēdis,
ſub iſt a ꝯdōne,ſi decedat īpubes in pupillari ætate.Ego appono
aliud intelſui iſtius ſatiſdationis,qd nō apponit gl.nec Rofred⁹
ſi decedat ī pupillari ætate.adde,ſ.viuo arrogatore:& hoc ꝓbo
ſic.Quę ſuit cā ſtipl'onis iſtius interponēdę, iſta, ne qui ventu-
ri eſſent ex teſtō , vel ab īteſtato ad bona īpuberis , ſi arrogatus
non eſſet,nā eo dato in arrogatione, bonis impuberis defrau-
darētur.Sed pone,qd ꝓmoriatur arrogator,& hic ſi qua ſuit cā
iſtius ſtipl'onis interponēdę,dr,ita ne vēturi eſſent ex teſtō,vel
ab inte. ad bona īpuberis,ſi arrogatus non eſſet,eo mortuo.Nā
in bonis deſraudarenī,qa tunc impubes cum moritur inueniī
ſui iuris,& ita venientes ab inte.veniūt ad bona eius,nec īdigēt
ſtipl'onē aliquā fuiſſe interpoſitam,ſi teſtm̄ erat factum. ſicut
ſtipl'o p arrogationē nitebantur, ita cum īuenitur ſui iuris,tpe
ſuæ mortis iſte īpubes contingens ei in pupillari ætate.reconci
liatur teſtm̄,vel ſubſtō,& ſic ſubſtōne iuris veniunt,qn̄ ꝓmoriī
arrogator,& iō iſta ſatiſdōne opus nō eſt,qn̄ moriī impubes ī
pupillari ætate ꝓmortuo arrogatore,iō attendendum ī tenore
ſtipl'onis.ſi deceſſit in pup.ætate viuo arrogatore. Itē dicit hic
lra,ꝙ ſi pr̄ arrogator emancipauerit iſtum.ſ. impuberē arroga
tū ſine cā,dēt ei bona,ſ.oīa arrogati ei reddere,& quartam par
tem bonorū ſuorum relinquere,& dicas,qd bona ipſius arro-
gati ſtatim cū ipſe emācipauerit ei reddit, & hoc colligo ex vir
tute dictionis.tūc.vnde dicit lra dignus emancipatione fuerit,
& tūc. ſ.ī emācipatione ſua reddat,& hæc eſt rōs,& ptās illi⁹ ver
bi,tunc,vt ff de ꝯd.& de.l.4.in fi.ſed quartā bonorū ſuorum nō
dat ei ſtatim cū emācipat.ſed in teſtō ſuo,qa dicit hæc litera,vr̄
vnius iuſta cā emancipauerit,vr̄ ei quartā bonorū ſuorū relin-
quere.vn̄ hic verbum,relinquit, eſt verbū pertinens ad vlr vo-
lunta.ff de tab.exhi.l.1.ad fi.Itē dicit lex, qd ſi arrogator repetat
quartā bonorū,nimis mature petit.ff.de colla.bo.l.1. §.ſi impu
beri.ad fi.vn̄ hic male dicit Rofredus, q dt qd arrogator ſtatim
eſt emancipat debet dare arrogato quartam bonorum ſuorū ,
ſicut tunc bona ſua teneī reſtituere.† Item aliud dixit male, ſed
4 poſtea correxit ſi debet relinquere arrogator quartā partē bo-
norum ipſi arrogato nonne tranſmittet petitionē quartę ad
hr̄dem.Ipſe dicit,qd ſic.& tex.ē legis,qd impubes hr̄di ſuo trāſ
mittet petitionē quartæ,vt ff.de col.bo.l.1.§.ſi īpuberi.Rn̄d.ſed
iſte poſtea correxit ſe.vn̄ ſi arrogator præcedat nō hēt eius hr̄s
petitionē quartę & non moueor rōne ſua,ſed alia, qa cum iſtā
quartā referamus non ad tp̄s factionis teſtī , vel vltimæ volun.
non valet legatu,immo eſſet pro nō ſcriptum,vt eſt de cad.tol.
l.vnica.in primo ordine.Ad argm̄ in ꝯrm̄,quod eſt tex.illius §.
ff.de col. bo.l.1.§.ſi impuberi. ibi rn̄deo, qd impubes petitionē
quartæ tranſmittat ad hr̄dē,verū eſt ſi arrogat⁹ decedat poſt ar
rogationē.Itē qro , an p iſta quarta poſſet iſte arrogatus.agere
pet.hęr.Dicēdū,ꝙ nō,qa lex vult,ꝙ arrogator reliquat ei quar-
tā in vlt.volun.& hæc eſt ꝯſtō diui Adria.quā habes.ff.de inoff.
teſt.l.Papinianus.vn̄ ſi relinquat ei arrogator quartā ī teſtō ob
tēperatu eſt legi diui Pij,& non intromittit ſe amplius petere p
actionē ex teſtō. ſi nō relinquit, ꝯſtō diui Pij non facit eū hr̄dē
in illa quarta,ſed obligat arrogatorē ad relinquendum quartā
ipſi arrogato.vn̄ non aget petitione hr̄ditatis arrogatus,ſed qa
arrogator obligatus erat ꝯſtōne diui Pij ad factū,iō ſuccedit in
tereſſe , qa cū qs tenetur ad actū non faciens tenetur ad inter-
eſſe,vt ff.de re iud.l.ſi qs ab alio, io fi.legis,vnde ad illud īntereſſe
agit ea illa ꝯdōne ex lege.Pone,arrogator dicit ī teſtō ſuo,arro
gato relinquo quartā partem bono.Dico, qd eam non pōt pe
tere,qa ſi eā poſſet petere, aut ex ꝯſtōne diui Pij, aut actione ex
teſtō, relinquendo obtēperatum eſt ꝯſtōni, & iō ex ꝯſtōne illa
agi nō pōt.vn̄ ſi obligatus eſſem vendere,& venderem,eſſem li-
beratus.Itē,nec actione ex teſtō peti pōt, qa legatū eſt mera libe
ralitas,ſed arrogator ē obligatus ex ꝯſtōne diui Pij relinquere
quartā,quare arrogator ē debitor.ſed ſi debitor legat creditori,
non valet legatū,vt ff.de le.2.l.debitor,quare actio ex teſtō locū
non habet.Dicendū,qd qn̄ debitor legat id quod dēt, non va-
let legatū,ſed arrogator non legat,quod dēt relinquēdo quar
tam,qa quarta legatur,ſed erat obligatus ad relinquēdū quar-
tā,& ſic ad factū. Ad illud, quod dr̄ qd legatū eſt mera liberali-
tas.ſed hic obl's eſt ad relinquēdū. Dicēdum,qd relinquere, eſt
idē,qd legare.& legare eſt mera liberalitas. Item relinquere,eſt
dimittere,ſic dare eſt nomē facti,quo impleī ꝯtꝯus,cū aliqs do

nat rē donatā. Sic donat donator rē donatā,& relinquere, eſt
nomen donādi,& eſt nomen facti, quo implei legatū.Ex hoc
oriī talis dubitatio. Si aliqs in extrema ſua voluntate diceret
amico ſuo,qd relinquetis vos filijs veſtris?& dicit ipſe. Ego re-
linquo tali talē domū,& tali relinquo talē vineam,& ſic factū
eſt totū teſtm̄ p iſtud verbū,reliquere.Certè iudicatū fuit teſtm̄
nullū eſſe,qa relinquo & lego,idē ſignificāt,ſed non ſequiī. re
linquo, ergo lego.C.de ſacr.ecc.l.vlt.vn̄ eſt æquiuocatio,relin-
quere,i. dimittere,qa cum quis moriī oīa dimittit, nihil ſecū
deſert,& iō hoc verbū,relinquo, duo ſignificat, qd erit.In du-
bio neſciī vtrū vellet dicere relinquo,i.lego.vel relinquo,i.di-
mitto. veniamus ergo ad arg. & dōm, ꝙ nō eſt ꝓprie legatum.
vn̄ dicit lex ſi donaui tibi decē,vt ea mihi mutuares,tu mutua-
ſti,non vr̄ eſſe mutuū.qa mutuare eſt voluntarium,& eras hic
obl's ad aliqd mutuādū, & ita eſt de rigore, ſed de æqtate mu-
tuū eſt,vt ff ſi cer.pet.l.ſi tibi pecuniā.Ita dico hic,licèt ſit obl's,
ſed ab eo peti nō poterat,eo mortuo incipit hr̄s teneri cū effe-
ctu, & hoc eſt aliàs,cū actiones ab hr̄de,& ꝯ hr̄dem incipiant,
vt C.vt act.ab hęr.& ꝯ hęr.inci.l.vnica.Sciēdū,qd quocūq; mo-
do emācipat arrogatū pr̄ arrogator dēt reſtituere bona ſua,ſed
in quarta bo.arrogati eſt diſtinguendū,qa ſi emācipatio eſt in-
cognita,& ſic in cauſæ cognitione ꝯſtat de meritis arrogati,&
de ꝓbitate,habet quartā, ſi ſine cā nō habebit,vn̄ hic dr̄, qd dēt
fieri iſta emācipatio cā cognita,& ſi in cāæ cognitione non ꝯ-
ſtat de meritis arrogati,& de probitate arrogatoris,non habe-
bit quartā. Dōm eſt igiī. qd ſi cā eſt de immeritis arrogati pri-
uatur quarta.vn̄ ſcias,qd illæ ſunt cauſæ priuandi quarta, quæ
ſunt cāæ exhr̄dationis,vt ī Auth.ut cū de app.cog.§.aliud quo-
que capl'm. Vn̄ ſciendū,qd aliud eſt ſi exhīdēt: nā iſte arrogatus
hēt vnā ſolā viā,q̄ peteret quartā ex ꝯſtōne diui Pij,vt ff.de ioſ.
teſt.l.Papin.§.ſi impuberes.ſi ꝓtereaī hēt triplicē viam,pōt dice
5 re teſtm̄ nullū ſicut & qlibet ſuus, vt C.de li.ꝓt.l.ult.†Dr̄ hic,qd
ſi arrogator exhr̄dauit filium arrogatū , vel emācipatū ſine cā,
dēt ei relinquere in teſtō ſuo quartā partem bonorū ſuorum.
Intelligunt qdā in indefinita.q̄ æquipollet vn̄.ff.de pig.l.neceſ-
ſarios.§.ſi annua oīum bon.qa lra dicit quartā bonorū ſuorū,
ſ.arrogatoris,& hēret alios filios naturales,& ltīmos, vt ff ſi qs
in fraud.pat.l.vlt.Arguiī ꝯ eos,ſm hoc īueniei,ꝙ plus hēret le
gitimus,q̄ nālis & ltīmus.Ad hoc bn̄ rn̄dent,qd hoc nō eſt ve-
rū,qa iſte arrogatus diues eſt,vt frequēter accidit, & habuit pr̄
arrogator fructus interim,& eſt caſus.i.ꝙ ltīmus tn̄ plus hēt q̄
legitimus,& nālis,vt in dato curiæ, vt in Auth. de trien.& ſe-
miſ.§.1.Itē arrogat⁹ plus hēt q̄ nālis, & ltīmus,vt ff.q̄ in fraud.
cre.l.vlt.qa ibi dicit qd talis filius adoptiuus hēt quartā in oīb.
bonis pr̄is adoptiui,& ſi aliqd alienatū fuerit de his hēt reuo-
catoriā actus , q̄ filius nālis nō hēret ſaltē indiſtinctè. Et p hoc
arguiī,qd plus hēt ltīmus,q̄ nālis nō hēret,ſaltē indiſtinctè qd
hēret ltīmus,vnde uel arrogatus cōtentus eſſet quarta eius,qd
habiturus eſſet ab inteſtato, qa nālis,& ltīmus ſm hoc eſt ꝯten
tus,vt C de inof.teſt.l.cū q̄rit.Ad lram iſtā,q̄ loquiī ſimplr̄,qa
dt hēre quartā partē bonorū arrogatoris, rn̄det, qa dr̄, qa hoc
frequētius accidit,qa iſte qui nāles filios hēt,arrogat vnū,vt ff.
de ado.l.nec ei. Præterea, & iō eum ſit vnicus filius hēt quartā
oīum bonorū arrogatoris,qa hæc eſt quarta eius,qd habiturus
eſſet ab inteſtato,qa ab inteſtato totum hrēt,ſed vr̄ qd iſta quar
ta ſit hodie ampliata,vt in Auth.de trien.& ſe.iſte arrogat⁹ eā
nō hēt,ſed ex ꝯſtōne diui Pij quartā petere ꝓt. Sed pōt dici,qd
quarta ē eis ampliata,q hn̄t q̄relā,uel aliud auxiliū loco q̄relæ,
vt ꝯſtōnē,ar.ff ſi qs cau.l.ſi eū.§.q iniuriarū.Hic loquiī de trib.
de bonis arrogati,q̄ ſibi reddunī.Itē quarta bonorū arrogatis.
Itē bona q̄ īterim acqſiuit medio tpe iſte arrogatus,pr̄i arroga
tori acqſiuit quo ad ꝯmodū,vel vſumf.vt ſunt bona aduētitia.
& dicit gl.qd bona illa reſtituet iſte pr̄ arrogator filio arroga-
to ſi emancipet,ſed vſuſfr. remanet pr̄i arrogatori ad vitā poſt
emācipationē,adducit ad hoc duas leges,vt ff.fa.erc.l.ſi filia.§.1.
& ff.de vul.ſubſt.l.ſed ſi plures.§.ī arrogato.& C.de bo. q̄ li.l.cū
oportet.§.cū aūt,& illę leges aliud ꝯcludūt circa ꝓpoſitū gl.lex
j.ꝓbat qd arrogator retinet vſūſr. medij tpis, quo fuit arrogat⁹
arrogatione,& hoc eſt ſatis ęquū,ſcdā no.ꝓbat.l.C.de tpe futu
ro,niſi diuidi vſūſ.Et hoc eſt ſatis tolerabile.vn̄ in nāli, & filio
ltīmo,ſi erat in ꝓtāte pr̄is,morte,qa ipſe filius moriī remanet
vſuſ.pr̄i ipſe fili⁹ morit,& inſolidū in uita ſua.ſi emācipaī.dl
midia.hæc ꝓbāī ī Auth.de hęr.q̄ ab int.§.vlt.Dicas,qd reſtitue
re dēt pleno iure illū vſumſ. nec p tpe futuro dēt aliqd retine
re,ſicut & alia bona arrogati,& hoc oñdiī ſic, qa p l.ff totū pr̄i
acqrēdu nō erat diuiſio,ꝓprietatis,& vſuſ.ergo nec ī reſtituē
do,& ſic dēt reſtituere illa bona cū vſuf.in acquirēdo,& reti-
nendo,qd iure.C.locū hēt, & fauore filiorū eſt introductū, er
go nō dēt retorqueri in eorū læſionē ff.de le.& ſen.l.nulla. C.d
le.& ꝯſti.qd fauore.quare ſimul cū vſufructu dēt reſtituere bo
na aduentitia pr̄ arrogator , q̄ interim filius arrogatus dū fuit
in arrogatione ſibi acqſiuit.Sequiī poſtea.§ In plurimis.ibi. ſed
& illud uerū. habuit dñs meus quendā Doctō.q totū cōtrario ex-
9 ponebat in litera,quā gl.expouit, vnde dicebat, † qd ſpadones
dicun-

dicuntur aliqui, q ſm nãm generare non poſſunt, quia caſtrati: & tales bene põt adoptare, & matrimoniũ põt ɔ̄trahere, qa hoc eſt vitium naturale, & vitio naturali parcit̃, vt ff. de dam inſe. l. fluminum § vitium. Et ad hoc habes in his. quæ ſunt nobis a nã, &c. ſed caſtrati ſunt illi, quib. virilia amputant̃: vñ dr̃ caſtratus, quaſi caſtenatus: & iſte adoptare non poteſt, qa nec gñare. Fiebãt eunuchi, vt cum dominab ſtarent, & vt eis relinqueretur aliud: ſed hodie per legem eſt prohibitũ, ne fiãt eunuchi: & quod dicitur hic, & ſpadones. i. caſtrati, ſm iſtam expoſitionem non põt generare, nec matrimonium contrahere, quia verum eſt ſecundum iſta iura, ꝙ non poſſunt generare, nec matrimonium contrahere. Dominus meus de hoc non curat.

1 *Fœmina non poteſt arrogare, niſi ſibi concedatur a Principe.*
2 *Arrogari quando poſſit filius naturalis, per reſcriptum Principis.*
Et quæ ſit forma, quæ obſeruari debeat in ſupplicando.
3 *Filius naturalis poteſt legitimari per reſcriptum Principis, & quæ ſit forma.*

1 **§. Fęminę** † Ibi dr̃, ꝙ fęminæ non poſſunt arrogare, quia nec hñt in ptãte, niſi cũ amiſerĩt filios, & ĩ ſolatiũ filiorum amiſſorũ, & tũc ex reſcripto principis põt ſimiliter arrogare, & nõ aliàs: quare hic dr̃, ꝙ fęminæ põt arrogari, & non arrogare. Dicendum, ꝙ licèt reſcriptũ principis in vtroq; requirat̃, tamẽ põt arrogari ꝑ reſcriptũ principis de iure cõi, ſed arrogare nõ põt per reſcriptum de iure cõi ſpã r, ſi in ꝓ iudicium eis ɔ̄cedat̃, vt hic, & cũ cã. ſ. in ſolo caſu amiſſorũ fi-
2 liorum. † Quærebat hic dominus meus, quid ſit arrogatio, qa dicebat ipſe, nõ poſſunt arrogare ꝑ reſcriptum principis filiũ meum naturalẽ. C. de nat. li. l. legem. & tñ bene põt eũ lĩtimare ꝑ reſcriptũ principis, vt in Auth. qb. mod. na. effi. ſui. §. illud. & certe vr̃, ꝙ l. illã C. aliter ĩtelligit decretã. qđ vt correcta, ſed nõ eſt: vñ dicas, ꝙ in arrogatione nõ oportet facere mentionem filiationis ſupplicãdo, ſed ſufficit dicere talem extraneum ſui iuris uolo arrogare: vñ nec in reſcripto principis fiet de hoc mẽtio, ſed in legitimatione oportet, ꝙ fiat mẽtio filiationis in ſup-
3 plicando, & nãlitatis. † Quod dicat: Dñs, talis eſt filius meus nãlis, vnde peto, ꝙ legitimetis eum: vnde in reſcripto dẽt fieri mẽtio. & ita alius eſt modus ſupplicandi, & concedendi in vno ꝙ̃ in alio: vnde in legitimatione, niſi eſſet facta mentio filiationis, & naturalitatis, non valeret legitimatio. ſed eſſet arrogatio: hic allegat̃ præall. Auth qb. mo. na. effi. ſui. §. illud notãdũ. in fi. tit. dr̃, ꝙ ſi dñs ſeruum ſuum nominauerit filium apud acta ꝙ erit liber. Dicebat dñs meus, ꝙ aliqua intendebat ſe ꝓbare filiam eiuſdam, vt ei ſuccederet, depoſuerũt teſtes ipſam fuiſſe filiã: opponebatur ɔ̄ dicta teſtium, ꝙ non ſequebatur dato, ꝙ eſſet filia ꝙ poteſt hæc eſſe filia legitima, & naturalis, & ſcięndum ẽ ſuccedere patri. Certe dicendum eſt. ꝙ ſufficit in teſtõ, ꝙ intelligit̃, ex quo dici poteſt, ꝙ eſt filia, quod intendit, ꝙ ſit filia legitima. vnde dicit lex, ſi aliquis dicat ipſum filium legitimum, vt in Auth. vt lice. ma. & auiæ. § ad hoc, &c.

Quibus mod. ius pat. pot. ſol. Rub.

1 *Sacerdotium liberat filium a patria poteſtate.*

Videamus. Nunc quibus, &c Mortuo vero auo &c. ver. Si vero is. ibi dr̃, quod nepotes per mortem aui efficiuntur ſui iuris, ſi non erant recaſuri in poteſtatem patris ſui. ſ. filij poſt mortem aui puta, quia mortuus erat filius: pr̃ eorum añ auum, vel exiuerat de pr̃is ſui ptãte, per emancipationem: ſed ſi per dignitatẽ receciſuriſunt in ptãtẽ filij, q exiuit de ptãte patria per dignitatem, non vr̃ exiuiſſe, quo ad ſuum incõmodũ, vt in Auth. ɔ̄ſtõ, ꝙ̃ de dignitatibus, §. illud Et iõ nepotes. i. filij iſtius filij, q exiuit ꝑ dignitatem de ptãte aui, reſpũ iſtius filij recidunt in eius ptãtem, nec ipſe pater amittit patriam ptãtem. ꝑ hoc ſoluebat dñs meus talem qõnẽ. Eſt in quadam terra ɔ̄ſuetudo, ꝙ ſi aliqs decedat, q non hẽat liberos in ptãte, ꝙ dñs terrę oĩa bona occupet iure manus mortuæ. Habebat qdã, q deceſſit, filium ſacerdotem Rectorem eccleſię, qui morabat̃ ſeparatus a pr̃e in eccleſia ſua. Dñs iure manus mortuæ volebat bona occupare, dicebat dñs meus, ꝙ ſacerdos erat in poteſtate defuncti tẽpore mortis, quia iſte non eſt de illis modis. Arguitur ſic: Certi ſunt modi, quib. tollit̃ patria ptãs, iſte nõ eſt de illis ꝑ quos qs exeat de ptãte, q hoc tit. nominant̃: ergo per talem modum quis non exit de ptãte, &c. Similis modus arguendi. ff. de his, qui ſunt, ſui, vel alie. iu. l. pr̃e furioſo, circa ptin. & ſic dñs terræ nõ dẽbat hr̃e bo-
2 na pr̃is ſui defuncti iure manus mortuæ. † Nec eſt dicendum, ꝙ ꝑ ſacerdotium exiuerit qs de pr̃ia ptãte, quia licèt epãlis dignitas facit aliquem exire de pr̃ia poteſtate: nõ tñ inuenit̃ ſic de dignitate ſacerdotali, vt C. de epiſ. & cle. auth. ſed epãlis. Dicebatur ɔ̄, ꝙ imo ſacerdotalis dignitas.[a] facit quem exire de pr̃ia ptãte, & dicebat̃. ꝙ erat decretalis, vel decretũ: eſto, ꝙ ita eſſet, adhuc allegabat pro ſacerdote, quia licèt per ſacerdotalem dignitatem exiuerat de patria poteſtate, tamen ille, qui per dignitatem exiuit de patria poteſtate, quo ad ſuum commodum, videtur exiuiſſe, vt in Auth. conſtitutio, quæ de digni. § illud. & iõ dicebat iſtum ſacerdotem admitti ad bona, & ita fuit iudicatũ.

ADDITIO.

a *Sacerdotalis dignitas. Adde Bar. in l. pater furioſo. ff. de iure perſo. Et nunquid ſacerdos ſit perſona publica, & poſſit alteri ſtipulari, vide eundem in l. 1. § huius ſtudii ff. de iuſt. & iure.*

1 *Relegare quibus conceſſum eſt.*
2 *Pater deportatus amittit ciuitatem & iura ciuium Romanorum, & ſic patriam poteſtatem.*
Et filius deportatus exit de poteſtate.

§. Cum autem is, &c. Ibi dr̃, ꝙ deportatus amittit patriam ptatem. Dicit gl ſñia deportationis nõ p̃t dari niſi a quatuor iudicib. ab Imperatore, & ab eo qui uices eius agnoſcit, a ꝓfecto prætorio, & a præfecto vrbis, vel ab eo qui uice eorum cognoſcit, de mãdato principis, vt quia ꝓfectus prætorio deceſſit, mittitur ad tp̃s ab Imperatore aliquis, q vice iſtius cognoſcat. certè iſte poterit deportare, & rõ eſt quia ſubrogat̃. & eſt caſus. C. de off. eius, qui uicem alterius iudicis gerit. l. 1. Ex hoc ſoluebat dñs meus talem qõnem. Aliquis ep̃s deceſſit, mãdauit Papa duobus, vt exercerãt offĩu defuncti, deceſſit vnus illorum: q̃rebat̃. an alter poſſet cognoſcere? Certè r̃ndebat, ꝙ ſic, quia erant ordinarii. Sed in ordinarijs duob. in eodẽ officio, vnus p̃t cognoſcere ſine alio, licèt aliud eſſet in delegatis, & de hoc dicebat eſſe plura exẽpla, hue
1 habetis, ff. de offi. conſul. l. vnica. † Dicit ea gl. poſtea, ꝙ oẽs illi, q habent merum imperiũ, poſſunt relegare, & certè dico. ꝙ non, quia ɔ̄ceſſum eſt ꝑſidi ſpecialiter, vt ff. de interd. & releg. l. relegatorũ. §. rñ. nec dico, ꝙ hic ſit merũ imperiũ. ſed ea, quæ mero imperio magiſtraliter tractaui, qa nec amiſſionẽ ciuitatis, nec
2 mẽbri mutilationem. † Sequit̃ ver. Sed ſi ex indulgentia. vbi dr̃, dictum eſt, ꝙ pr̃ deportatus amittit ciuitatem, & iura ciuium Romanorum, & ſic patriã poteſtatem. Similiter ſi filius fuerit in ptãte deportatus, exit de ptãte. Sed iſti, q ſunt reſtituti, recuperant ꝑ reſtõnem priſtinũ ſtatum, & gradũ: & hoc dicebat dñs meus, ꝙ litera iſta melius faciebat ad qõnẽ, ꝙ̃ ſequitur, ꝙ̃ lr̃a de mundo, & ſi ipſe vellet ſoluere ſicut ipſe audiuit, ꝙ ſoluebat̃. ipſe ſolueret ꝑ iſtam lr̃am, & ꝑ iura illa ꝙ̃ hic all. Qo eſt talis: Papa reuocat expectantes in quadã eccleſia: Reuocatis expectãtib. qdam impetrat ꝓbendã primã in illa eccleſia, ꝙ̃ vacabit, poſtea venit vnus de expectãtib. reuocatis, & impetrat reſtõnem, reſtitutus eſt, vacat ꝓbenda, vult admitti ille, q impetrauit præbẽdã, & præponi ei, q impetrauit reſtõnem: reſtitutus eſt, quia licèt impetrauerit poſtea, q ille impetraſſet, tñ non impetrauit ipſe ꝓbendã, ſed reſtõnẽ ad illam, ꝙ̃ primo impetrauerit, ſicut ille, q mõ vult admitti ex reſtõne in priſtinũ ſtatum, & gradũ, & ſm hoc dẽt ille primo admitti. & ꝓponi. Dicebat, ꝙ ꝑ lr̃am hoc diceret, & vr̃ eſſe ſilr̃ caſus l. in ſimili. C. de ſent. pal. l. in inſulã. vbi dr̃, ꝙ ſi miles q fuit miſſus in inſulã, qa vendidit arma ſua ignominioſe, reſtitutus eſt, nõ ſolũ recuperat, ꝙ ſit miles, ſed oportet qđ ſit in eo gradu, ĩ quo primo erat, qa ĩ mr̃icula militũ ſcribũtur per ordinẽ primo maior, ſecũdo minor, poſtea minor. vñ gradũ quem primo habebat, recuperabat per reſtõnem. Ad idẽ eſt ff de ɔ̄trab. l. 1. ad fin dñs meus tamen dicebat, quod fortè diceret contrarium, & rationes iſtas bene diſſolueret.

1 *Captus ab hoſtibus, quare fingatur ſeruus.*

§. Si ab hoſtibus. Dicit gl. ꝙ hic colligunt qdã qđdam genus hoĩum in pendẽti, vt inducant, hoĩum alij ſui iuris, alij alieni iuris, vt ſ̃. de his, q ſunt ſui, vel alie. iu. j. rñ. alij in pendẽti, vt hic: vñ ſtatus liberorũ eius, q captus eſt ab hoſtib. eſt in pendẽti, vt hic dicit gl. ꝙ illud tertiũ membrũ non eſt verum, & ad hoc alle. plures leges, vñ liberi ei⁹, q captus eſt ab hoſtib. pr̃e eorũ exiſtente in captiuitate ſui iuris ſunt. q interim ſeruus eſt, dũ eſt in ptãte hoſtiũ, & qui in aliena poteſtate eſt, aliũ in ſua ptãte hr̃e non p̃t, ad l. Iul. de adulterijs. l. ſic eueniet. ff. de acqu. rer. do. l. liber hõ §. quoq;. Rñdet ad lr̃am iſtã, ꝙ nihil eſt in pendenti inſpecto ſtatu pñti: Capti ab hoſtib. nõ ſunt ſui iuris, ſed inſpecto futuro, ex his, ꝙ̃ euenire põt, eſt aliqd in pendẽti, & ſic eſt hic ẽt ſtatus præſens iſtorũ, q ſunt ſui iuris. iſte ſtatus reſpectu futuri pendet, qa ſi reuertat̃ ꝑ fictione iuris poſtliminij, fingeret̃ ſp alieni iuris, ita fingerent̃ ſemp filij fuiſſe in pr̃is poteſtate, qa & pr̃ fingeret̃ ſemp fuiſſe in ciuitate. Et ꝙ inſpecto futuro dicat̃ aliqd in pendenti, nõ inſpecto ꝓſenti, probat̃ dictis ll. ff. de verb. obl. l. ɔ̄dõnes. ff ſi cert. pet. l. cũ ad ꝓſens. l. certi ɔ̄dõ. & l. itaq; Sed certè ita dicas, ꝙ licèt in pñti liberi capti ab hoſtib. ſint ſui iuris, tñ lex dicit, ꝙ nõ ſunt plene ſui iuris ff de ſuis, & legi. l. pe. Dicit litera. Sed & qui captiuus, &c. Litera iſta legit̃ ſm glo. vno de duob. modis. Et dñs meus legit tertio modo. Primus modus ſm gl. eſt, ꝙ non vr̃ quis ſeruus eſſe, nec in poteſtate hoſtiũ eſſe, ſed in veritate, donec fines imperij excesſerit. ff. de cap. & poſtli. reuer. l. poſtliminiũ § poſtliminio. ſicut de furto nõ manifeſto dr̃, ꝙ nõ eſt furtum nõ manifeſtũ donec res furtiua ad locũ deſtinatũ fuerit deportata. vnde ſi añ qñcunq; deprehendatur. dicitur furtum manifeſtũ, vt ĩ de obl. ex delicto. § manifeſtũ. Scđo modo legit gl. ſed nõ eſt intellect⁹

lſę. Vnde tertio modo dic, ꝙ hic eſt intellectus lſæ, qa ſiue re-
uertatur in bellū, ſiue qa ſurtiue recedit ab hoſtib. ſp dr̄ poſtli-
minio reuerſus, vt hic & hoc important iſta verba, reuertatur,
ſiue bello recuperatur, cū bello poſtliminio rediſſe exiſtimatur,
l. dī vel creditur ſm veritatē nō exiſtimat̄, i. fingitur, quaſi nō ſit
vere reuerſus poſtliminio, ſicut gl. exponit, ſed ñ ē intellect⁹ lit-
teræ, vt dixi. Hic tāgunt̄ duę fictiones, ſ. fictio iuris poſtliminij,
& ſi moriat̄ in captiuitate, & eſſe mortuum hora captiuitatis.
Sed tūc arguit, prima hora captus fuit ſeruus, ergo fingit̄ mor-
tuus ſeruus: qđ eſt ꝯ mentē legis Corneliæ, vt ff. de teſt. l. lex Cor
nelia. Dñt qdā ad iſtud argm̄: fingit̄ eſſe mortu⁹ prima hora ca-
ptiuitatis, & illo momēto erat liber. Dām, ꝙ fictio legis Corne-
liæ fingit ipſum mortuū eſſe prima hora captiuitatis, nō ipſū
mori, qa tunc fingeret eum mori ſeruum, vnde aliud eſt mori,
aliud mortuū eſſe, vt de ꝯdi. & de. l. ſi hſs fingit emittere ſpiritū.
Et hoc petas tu in argō tuo, ergo fingit̄ mori ſeruus, ſi ſequit̄,
ſed bñ ꝯcludes, ergo fingit̄ mortuus, dū eripiebat̄ in ſeruitutē,
vñ fingit lex Cor. ipſum mori liberū, qa eripiebat̄ in ſeruiturē.
1 † Quæret aliqs, q̄ æquitas eſt iſta ꝙ ille, q capt⁹ ſit ab hoſtib. ſit ſer
uus legis, q̄ hic induxit induci ꝑ hoſtib. & ꝯ nos ita opponebat,
qdā nobilis laicus, & dño meo ipſe dicebat. Et ꝑ nobis ꝯ hoſtes
pōt eſſe rō, quare captus ab hoſtib. ſeruus fingat̄, qa Imperator
pr̄ dare legē hoſtib. ſi vellet, qa dñs totius mundi eſt, ff. ad legem
Rhodiā de iac. l. deprecatio. ſed nō ſūt digni legib. ſicut de me-
retrice dr̄ ꝙ non eſt digna legū laqueis innodari, vt C. ad l. Iul
de adul. l. quæ adulterium. Itē & ſi de iure poſſet dare legē ho-
ſtib. qa de iure poſſet ꝯſtituere, ꝙ capti ab hoſtib. eſſent liberi,
cū hoſtes de facto non ſeruāt, & ſic leges eſſent ludibrio, quod
eſſe non dēt, ff. de iud. l. ſi ꝓtor. iō non ꝯſtituit, ꝙ capti ab hoſtib.
erāt liberi: vnde cōi aſſenſu Imperatoris, vel populi Ro. & ho-
ſtium introductū fuit, ꝙ illi ſui, & illi, quos de ſuis caperemus,
eſſent nr̄i. Si q̄ras, quare uoluit lex vel Imperator captū ab ho-
ſtib. liberū ſeruū eſſe apud nos, licèt apud hoſtes diceret ipſum
ſeruū eſſe? Dñr, ꝙ ex quo eſt ſeruus hoſtiū, ſi liber remanet, cū
apud nos retinet bona ſua, & illa bona eſſent hoſtiū, & illa ē rō
quare captus, tā apud nos, q̄ apud hoſtes haberetur pro ſeruo.

§. Præterea Et dr̄ in illo § x. & rūc ex edicto: ꝙ pr̄ eadē
iura habet in bonis filij emācipati, meritò
ꝓferatur patrono in bonis liberti, & q̄ ſunt illa iura, exponit̄ in
gl. Sed q̄rit̄: pr̄, q emācipat filiū, habet ꝯt. ſicut patronus ꝓteritus
a liberto iure nihil habet ꝑ iſta iura. eſt ne hic correctū? Dicit
Azo: hodie eſt correctū: hęreditas. n. deſcendentium æqualiter
aſcendentib. deferī pr̄i & matri, vt in Auth. de hær. q̄ ab int. de-
fer. §. ius hodie. Hug. dixit ꝯrium, qđ imo hodie pr̄ haberet ꝯta.
Et ꝓfertur matri. Dām. qđ vr̄ correctū. Pr̄, ſi non emancipaſſet
filium, habebat olim nīa iura peculij, ſed hodie tm̄ habet hære-
ditatem in aduentitijs, & ſi nō emācipetur, vt in Auth. de hær.
q̄ ab inteſt. defe. § r. quare. Sed hic erat cauſa, q̄ poſt emancipa-
tionem habebat ꝯtab. & præferebatur matri, quia ſi non emāci
paret, haberet omnia, & hodie ceſſat iſta cauſa ceſſabit, ergo &
effectus, & ſic pater non prefertur, vt ſ. de ep̄i. & cle. l. gñaliter.
Dicendum ab inteſtato pater, & mater hodie æqualiter admit
tūdi, ſic loquitur illa Authen. de hære. quæ ab inteſt. defe. §. cō
ſequens. ſed ex teſtamento per cōtratabu. dico quod pater præ
fertur matri, quia in ſucceſſionib. ex teſtamento inuenitur ius
antiquum correctum.

r *Taciturnitas æquiparatur conſenſui, vbi eſt coniunctio perſonarum.*
2 *Emancipare filium, in quibus caſibus poſſit cogi pater.*

§. Sed & ſi pater. Dr̄ in iſto §. qui tacet, ꝯſentit. Di-
cas, qui tacet, non conſentit regu
lariter, vt ff. de regu. iu. q tacet. non vtiq;. ſed vbi inuenitur ꝯriū
dico, ꝙ ſpeciale eſt, vnde hoc eſt ſpeciale ꝯiūctio perſonarū, vñ
cum pr̄ dat filiū in adoptionē. & filius tacet. vr̄ ꝯſentire, qa vr̄,
3 ꝙ tenere debeat id, qđ pr̄ facit, & ſic loquitur hic, † q tacet, cō-
ſentit. vbi eſt coniunctio perſonarum, & ſic loquuntur. ll. quæ ad
hoc inducunt̄, vnde ſi donatur res mea me p̄nte, & non ꝯdico
te, ab extraneo non nocet mihi, ſi a cōiuncto, nocet, qa habeor
pro ꝯſentiente, vt ff. de do. inter vir. & va. l. ſi ſeruus cōis. Sed ſi
ab extraneo interueniat aliud q̄ taciturnitas, qa recepi ꝓtiū, bñ
mihi ꝑiudicat, qa receptio ꝓtij bñ pręiudicat. ff. de euic. l. quidā
ex parte. Iſta iura inducebant ꝯ dñm meum in quadam qōne.
Quidam maritauit vnam de filiab. ſuis, cū duas hr̄et, & mr̄ erat
mortua. Poſt lapſum tp̄is maritauit aliā. & dotauit eā de bonis
mr̄is etiā p̄nte ea. quæ primo fuerat maritata, & nō ꝯdicente.
Quęritur, vtrū ſibi præiudicet, & arguebat̄, ꝙ ſic, qa ſi aliàs ꝯiu-
ctio pſonarū inducit ꝯſenſum, multo fortius ꝯiunctio pſona-
rū cū fauore do. is, qa cā dotis fauorabilis eſt. Vñ iura ꝑallega-
ta ꝑ hoc inducebant. Dns meus diſtinxit in iſta qōne, aut illa fi-
lia q̄ tacuit, erat emācipata. Sed dices. Nōne erat vxorata, & ſic
ex ꝑtāte? D. m ꝙ pp hoc non exit ptātē pr̄is, qa certi ſunt mo
di exeundi de ptāte vt hoc ti. ille nō eſt de illis, &c. & eſt ſimilis
modus arguendi. ff. de his, q ſunt ſui, uel alieni iu. l. pr̄e furioſo.
Caſus legis eſt. C. de cōd. inſer. l. ſi vxor ē. vñ diſtinguendū ē de il
la, q̄ tacuit, aut erat emācipata, aut ſui iuris, bñ poterat loqui, &
intelligitur ꝯſentire, & ſibi preiudicat, & in emancipato loqui
tur lex quæ pro hoc adducit̄, & optime facit lex, ꝙ qui tacet ꝯ-
ſentire videtur. ff. de pig. l. ſideiuſſ. §. pater. Si in patria ptāte, non
hr̄ pro conſentiente, qa non debuit ꝯdicere, immo erubeſcere,
C. de bo. q̄ li. l. cū oportet. & h. d. expreſſe Auth. de nupt. §. ſi mu
lier non credit̄ ei, q voluntatē pr̄is, vel dñi ſequitur, vt ff. de reg.
iu. l. velle non creditur. Sed dices, nonne hic erat in ptāte, ſi ta-
cet, conſentit. Dicendum ꝙ eſt caſus penitus ab eo, de quo nūc
a fuit propoſita qō: † Dr̄ in ſi. huius tit. ꝙ in caſib. pr̄ cogit̄ emā-
cipare filium, vel filiam, vt ſi male tractet, vel ſi filię imponat ne
ceſſitatem peccandi: & idem dico, ꝙ ſi filio, & alijs caſib. q hic
tangunt̄ in gl. Sed tunc q̄rit̄, vtrū in iiſdē caſib. ſi filius male tra
ctet patrem, vel pr̄i imponat neceſſitatem peccādi, an filius co
getur emancipari, quia ſicut inuitus non emancipatur, vt in
Auth. qui. mo. na. eff. ſui §. gñaliter. ſic nec inuitus emācipat. Di-
cendum ꝙ non. & rō quare cogit pr̄ emancipare in p̄dictis ca
ſib. eſt illa, q non expedit filio, ꝙ ſit in ptāte pr̄is, ſed pr̄ nō eēt
in ptāte filij, vnde de ſimilib. ad ſimilia non eſt procedendū. Itē
pęna eſt pr̄is emancipare, quia amittit ius patriæ ptātis. Idem
propter delictum cogitur emancipare, ſed emancipari, non eſt
filio pœna, ſed libertas, ideo nō cogitur emancipari propter
delictum ſuum, quia hoc eſſet ſibi commodum, & qs non de-
bet conſequi comodum, de eo, de quo pęnam meret̄. ff. de ne-
go. geſt. l. ſi in hr̄ditaria. in ſi. & ff. de interd. & releg. l. relegato-
rum. §. ſi. vnde propter delictum non meretur emancipari,
imo ſi eſſet emancipatus propter delictum ſuum. reduceretur
in patriam pot. C. de na. libe. l. vni. ſed Al. cōſuluit patri, q ve-
nit coram iudice, vt talem ſniām quam vellet pater ferret iu-
dex contra filium, C. de pat. pot. l. filius.

De tutelis. *Rubr.*

1 *Tutelarum tria ſunt genera, teſtamentaria, legitima & datiua.*
2 *Tutela differt a patria poteſtate.*
3 *Tutor ratione officij debet habere ſumptus, ſi quidem facit alios quam domi.*
4 *Nemo viuit ex vento.*
5 *Expenſas quas debeat habere actor, ratione contumaciæ rei.*

Tranſeamus. Eſt autem tutela hic, qa diffinit̄
t tutela & non diuiditur. † Tria
ſunt genera tutelarū, teſtāria, lrima, & datiua. Ad hoc
dicit Placētinus, ꝙ hic diffinit̄, & diuidit̄ tutela. Diffi
nit̄ aūt vſq; ad verba illa, data iure ciuili, & c. Et tāgit̄ diuiſio, tu-
tela data ciuili iure & per hoc tangitur legitima, quæ datur a L.
J. de leg. ag. tu. in prin. ac permiſſa. i. a lege, vel a teſtatore: & ſic
tangitur teſtamentaria. & datiua, quia permittitur teſtatori, &
iudici dari tutorem, vt in §. permiſſum. Do. Azo dicit, ꝙ diffi-
nitur hic, ſed non diuiditur, & hoc dicebat ideo, ꝙ Imperator
hic a principio diffinitionis vſq; ad fi. ē illius, verbis incluſis,
data iure ciuili. Item ſine aliqua pēſatione, & ſeparatione pro-
cedit, quod non eſſet, ſi diuidere intenderet. Dominus meus di
cit, quod poteſt ſuſtineri, & Placentinus, ꝙ hic ſimul diffinitio
bene approbatur apud Logicos. Sequitur in diffinitione, Tute
la eſt vis atq; poteſtas. Dicit gl. ꝙ vis ponatur pro adiectiuo, &
pro tanto dr̄ violenta poteſtas, quia inuito datur. Sed dic aliter
& latius, vt per Guernerium in l. 1. ff. æ. tutor. & inuitus datur,
vt ff. de tu. & cu. datis ab his. l. illud. & l. nec non. & bene dico, ꝙ
datur inuitus tutor, niſi ltīmam haberet excuſationem, vt J. de
excu. tut. per totum. Sequitur in diffinitione, Ad tuendum eū,
& c. & ſic tutela eſt ad tuitionem, & ſic ad commodum, & vtili
tatem pupilli. & per hoc colligitur differētia inter tutelam, &
2 patriam poteſtatem. † Nam patria poteſtas eſt ad commodum
patris, quod apparet qa patri acquirit, ff. de acq. hær. l. placet. tu
tor eſt ad commodum pupilli, vt dictum eſt. Sequitur in diffi-
nitione; q pp ætatem, & c. Hic colr̄ alia dr̄ia inter eos, q ſūt ī tu
tela liberantur pp tutelā vt qn̄ facti ſunt adulti, vt J. quib. mod.
finit̄ tut. in princ. Nā q ſunt in patria ptāte, & ſi haberent mille
annos, non liberantur, niſi mors patris, vel emancipatio. vr̄ ali⁹
modus exeūdi de poteſtate interueniret, de q̄b. dictū eſt ſ. qui.
mo. ius pa. po. ſol. ꝑ totum Sequitur in diffinitione. In capite li
bero, & c. gl. hic ſignata allegat hic. l. vnā. ff. de tu. & cur. da. ab iis
l. ſi impuberi. cui legi aliæ duæ ſunt ꝯrię, quas allegat. leges iſtas
ita diſtingue. Aut ille ſeruus q vult cogere hr̄dē, ē ſeruus hr̄dis,
& tunc nō ꝑt cogere: & ſic loquit̄ illa lex. ff. ad Treb. l. cogi. §. ſi
ſeruo. Aut ille ſeruus eſt, ſeruus hr̄ditatis. & tūc diſtingue, aut ē
ſibi libertas, & hr̄ditas relicta ab vna perſona tantum, quia fuit
vnus ſolus hæres inſtitutus, qui rogatus fuit per fideicō hær. re
ſtituere illi ſeruo, & ipſū manumittere, & hoc caſu poteſt coge
re hęredē, vt hæreditatem adeat, & eam ſibi reſtituat, & liberta
tē pręſtet, & ſic loquitur lex. ff. ad Treb. l. nodum. §. nomē. Aut
eſt ſeruo libertas, & hr̄ditas relicta a duobus, qui duo ſunt hæ-
redes inſtituti, & vnus rogatus reſtituere hæreditatem & ali ꝑ
ſtare libertatē, & tūc diſtinguitur. Aut portiones eorū ad vnū
eorū redeunt quo caſu factæ ſunt vnius, & tunc ille, ad quem
ante porrigitur a ſeruo, pōt adire hr̄ditatē. Aut relicta ē ſeruo a
duob.

duob.hrdib.hrditas & libertas. nec vni⁹ hrdis portio ad aliũ re dit,quo caſu pt cogere,vt adeat: ſic loqi lex.ff.ad Trebel. l. ſi res aliena.§ ſeru⁹. Aut tibi relicta eſt hrditas,& libertas a duob.quo ru vnus eſt hrs,alius legatarius,& tunc ipſe p l.apud Iulianũ.§. vlt.& eo.ti.l.nõ ẽ cogẽdus.§.Caio.Hic qrit,an tutor dẽat ſuſtẽta ri de bonis pupilli. Vr q nõ:cõ vi,q imo.nã ſicut ferre teſtimo niũ eſt onus ita tutela ẽ onus. Teſtes ſumptus ſuos hñt a pducẽ te,ſic & tutor a pupillo.hẽ ga nemini officiũ ſuũ dẽt eſſe dãno-ſum ff.qñ&ad.teſ.ape.l.ſi qs.& ex qb.cau ma.l.videlicet,& qd te-ſtes hñt ſũptus a pducẽte,dt l.C.de teſti.l.qñ liberti.l.ſit igit, q ita eſt in tutore,q hẽt capẽſas.& intelligunt hic Doc.de expẽſis i itinere factis,arg.ff.mã l.idemq; igit.§.idem Labeo.ibi. ſed ſi ad vecturas. Sed ego dico,q in oĩb.hñda eſt rõ ſumptuum.vñ

3 ſi ſolus expendit, ſiue tutor ſiue teſtes, rõne officij inſpiciendum eſt.& facit ad hoc ff fam.erc.l.ex parte.in prin & itellige, q ſumpt⁹ habebit tutor,ſi qdem facit alios,q̃ domi faceret. Nã ſumptus,quos faceret, etiam ſi nõ haberet tutelã.illi bñ deducunr.nec ad illos,tenẽr pupillus,nã domi oportet eũ expẽdere

4 † ga nemo viuit de vẽto.C.d alim.pupil.pſt.l vlt.& pp hoc q̃ñ domi expẽderet, tñ minus habebit de bonis pulli rõne expẽſarũ.& ita dicerẽ in actore, q rõne ꝯtumacię rei ponit expenſas, vt quantum domi expendiſſet.tñ deducatur de ꝯdemnatione, ar.ff.de pet.hr.l.ſed ſi.§.qd autem qs. niſi eſſet talia perſona q̃ ex opera ſua lucrata eſſet domi,vt ga erat foſſanus, vel carpẽtari⁹, vel alia perſona, quę operis ſuis lucratur vitam ſuam per hoc ar.ff.ad exhi.l.ſed ſi hæreditas § 1.& ar.ff.fa.erc.ex parte.in pri.

Qui teſtamento tut. dari poſſunt. Rub.

DAri autem Hic vides, q titulus ꝯtinuat ſe ad rub.Sequi ergo,ſed & ſeruus proprius.In iſto §.dr,q aliqs ſeruum pprium ſine libertate i teſtõ ſuo dare tutorẽ pt.Nõ intelligas,q expſſe dicat teſtõr,vt det eũ ſine libertate,ga tũc ñ ꝯiecturamus tacitã libertatẽ eũ in incertis,nõ certis,locus ſit ꝯiecturis.ff.de ver.obl. l.continuus.§. cũ ita. ſed intellige, q dat ſimplr ſeruum ſuum proprium tutorem, nec expreſſe ei dat libertatẽ,et hoc fauore eſt liberorum.Item ex quo dat eum tutorem,omnia dare præſumitur,ſine quib.tutela explicari nõ poteſt. ar.ff.de iuriſ.om. iud l. 1.ff. de procu.l.ad rem.& l ad legatum.

§.Seruus aũt alienus. Vbi dr ſeru⁹ alien⁹ pure, nõ pt dari tutor,ſub ꝯdõne tali,ſ.ſi liber erit,bñ dat.Sd pone,teſtõr i teſtõ ſuo pure dedit ſeruũ alienum tutorẽ filio ſuo impuberi,qd ſi erit dat⁹,valebit ne? Dicit dñs meus,q ſic,ga itellr ꝯdõ,ſi liber erit,ar.J.e.ti.§. furioſus.Sed ſi pure daret eũ tutorẽ,ita q nõ exprimeret ſe velle, qd non intelligat tunc vtilr dare,& ſic intelligit,qd loqr iſte §. Vult igit.§.iſte,q ſi der tutor ſeru⁹ alien⁹ ſub iſta ꝯdõne,ſi liber erit,dar vtilr.Et eſt rõ gl.ga p hoc, q teſtõr dat ſeruũ alienũ tutorẽ.ſi liber erit,vr rogare hrdẽ,vt emat,& manũittat ff.de teſ. tu.l.ſi hrditas.§. fi. Dñs meus addit aliã rõnẽ ga ꝯdõ,quam quis inſerit legato,veriſimile eſt,q velit eam implere:vnde cum teſtator dat eum tutorem,cum liber erit,vr velle,q eum velit manumitti,vt ff.de manumiſ.teſt.l.ſi quis locuples.

1 *Actus legitimi,conditionem non recipiunt.*

Proprius aũt ſeruus. Ibi dr, q ſeruus pprius eo. mõ datus, inutiliter datus erat.Illud verbum,eo.mõ,exponit gl.& j.opi.ſeu expõnẽ approbat,d.lac.ap.pbat ſcđam. videlicet q tutelæ datio ſit vtilis ſed adiectio inutilis,& p ñ adiecta hr,& ſm eũ mod⁹ dãdi ẽ vtilis,ſd datio inutilis. Nũc aduerte qualr gl.ĩprobat j.opi.ſeu expõnẽ.

1 †Nã pſes dñt,q nõ ĩtelligũt,act⁹ lgĩmi nõ recipiũt ꝯdõnẽ.ſed tutelæ datio ẽ actus lgĩmus,ergo,&c.ff.de re.iur.l.act lgĩmi. Sd adhuc illud ar.nõ ꝯcludit ppoſitũ.nã verum eſt,q tutela,q̃ datur a iudice,nõ accipit ꝯdõnẽ,teſtãria ſic.vñ teſtõr bñ pt dare tutorem ſub ꝯdõne, vt J.px.§.& ſ.eo.ti.§.ſeruus alien⁹,& iõ ita dẽt pbari.Sicut iudex nullo caſu pt dare tutorẽ ſub ꝯdõne,& ſi det quocũq; caſu,nõ valet tutoris datio,ſic teſtõr nõ pt dare tutorẽ ꝯdõnalr ĩ caſu d quo loqr l.ſub ꝯdõne iſta,cũ liber erit.ergo ſi det ſub iſta ꝯdõne ſibi phibita,erit idẽ, qd in qualibet ꝯdõne phibita, ſeu nõ pmiſſa iudici,ga qd iure fit,d toto quo ad totũ, idẽ eſſe dẽt de parte quo ad partẽ. vt.ff.de rei vend.l.q̃ de tota.

§. Furioſus. Habes argu.vt ſ.dixi,quia ſi ſeruus alienus detur tutor ſimpliciter nõ adiecta hac cõditione,cum liber erit,tamen intelligitur.

§. Certe aũt. Dñs meus ĩtelligit qd gl.dt q vniuerſitati terrĩ hñ dar: verũ ẽ,ſm qd ſe extẽdit iuriſdictio dãtis, etiam ſi nõ eſſet niſi vna res ĩ ſua iuriſdictione.

1 *Nomẽ filij ſi proprie ſumatur,nõ cõtinẽtur nepotes.ſecus ſi iproprie,& quãdo.*

§. Quod ſi nepotes. Ibi dicir, q nomine filiorũ contineni & nepotes, vt ff.

1 de ver.ſi.l.liberorum.† Ad iſtud contrarium iſta ſol.gl. q nomen filij.ſi proprie ſumatur continet nepotes, quia filius dr a Philos,qd eſt amor,& nepos,& qlibet alius, qui paterna affe

a ctione diligitur, nomine filij [a] continei,ſic loquir lĩa.Si autẽ nomen filij improprie ſumar tunc noĩe filij,& vnde dicar fili⁹, non ꝯtinetur nepos,ſed ſoli filij. ſicut loquir hic. Tu debes dicere totum ꝯrio,q filij appl̃one ſi ſumatur ppie,non ꝯtinentur nepotes, ſi improprie,ꝯtineni & nepotes: nam ſi pp hoc, q filius dr a philos,qd eſt amor,intelligimus,qd nõ eſt dđm. Vnde alio modo ſoluit dñs meus p q̃dam gl.Rogerij,quæ eſt ff.de tut.l.tutela.& dicit alia gl.q diſtinctio liberorũ,& filiorum,nõ cadit in idiotã. Per eam voluit dicere Rogerius,q idiota appellat oẽs filios ſuos,non adhibita diſtinctione nepotũ ad filios,ſd peritus bñ diſtinguit inter nepotes, & filios. Vnde cum dr hic, q filiorum appellatione nepotes non continenr,verum eſt,q̃ñ filij appellanr a peritis. Et quod dr in l ꝯria q appl̃one filiorũ nepotes intelliganr, põt eſſe verũ ſi appellanr filij ab idiota qd ei nõ imputatur,ſi ſignificatu verborũ ppie non vtar,vt ff de vẽ.inſp.l.edictũ.dñs meus recitabat hic,q audiuerat a quodam dño ſuo,q ita ſoluebat,q ſi habeat nepotes, & filios, tunc noĩe filiorum non intelligenr nepotes, ga ſinguli ſuã proprietatem requirũt.J.qb.mo.teſt.infir.§.alio.Alij dñt,q eſt gnale.q applõne filiorum nepotes ꝯtinenr.fallit in caſu pp patrem,& duram ſeparationem ff.de fund.inſtr.leg.l.quæſitum §.lanificus.

ADDITIO

a Nomine filij Adde,quod nomine filiorum venit nepos, quando teſtator nepotem tractabat vt filium ſecundum Bar.in l alimenta ff de ali & cib.leg. Et quod nepotes nõ contineantur nomine filiorum,vide per eundem in l.ſed & ſi ubtes. ff de excuſ.tut. ſed nunquid filiorũ appellatione in teſtamẽtis veniat ipſi nepotes,& quid ſi filius,& nepos ex filio ꝑmortuo extiterit,& quid ſi mortis teſtatoris tempore concepti nõ erãt nunquid comprehendi habeãt vide [illegible] Ale in cõſ.[illegible] [illegible] cõſ De materia,vide Iaſ.in l.[illegible] de leg ff de leg. & in l illud. § [illegible] ff eo.

De legitima agna. tutela. Rubr.

1 *Agnati qui dicantur.*

2 *Mater non eſt agnata filio.*

1 QVibus autem Sunt aũt agnati,&c.† Ibi dr. q agnati ſunt illi, q p virilis ſexus cognationẽ ſunt ꝯiuncti. Sed opponir, frater aliàs pr tuus habebat fratrẽ vterinum, iſte frater nec tibi,nec patri tuo erit agnatus,vt C.de leg hær.l.vlt.§ ſed nec.& tñ eſt tibi ꝯiunctus & fratri tuo per virilem ſexũ p patrem, ſed filij duorum fratrũ, qui duo fratres ſunt ſibi ꝯiuncti p patrem cõem,ſunt agnati,ſed filij duorum fratrum vterinorũ,nõ ſunt inuicem agnati,ſed cognati,& iõ ſi aliquo reſpectu ſit fœmina tñ in medio non eſt agnatio & iõ ad hoc, q ſit agnatio, opor-

2 tet,q cũ reſpectu ſit virilis ſexus.† Vnde dico, q mr tua non eſt tibi agnata,ga p ſeipſam tibi adiungitur,J.ad Tert.circa princ.

5 *Agnatio eſt nomen iuris ciuilis.*

Agnati habent a iu.ci.quãdã prærogatiuã,vt præferantur cognatis, & quib.

Maſculi, & fœminæ æqualiter admittuntur in ſucceſſione.

2 *Maſculos,et mulieres q̃tũ ad ſucceſſiones,q ĩpares indicat, accuſator nãæ eſt.*

3 *Cognationis ius, eſt inductum quadam ratione naturali.*

4 *Multa impediunt incipienda, quæ non impediunt iam conſummata.*

5 *Curatores lgĩmos habere duæ pſonæ tãtum inueniũtur.ſ. prodigus, & furioſus.*

1 §.Sed agnationis quidẽ ius, &c. Ibi dr,† q agnatio eſt nomen iuris, & dic nomẽ iuris ciuilis: nam ante ius ciuile cũ oẽs eſſent cognati, ius ciuile attendens maiorẽ dignitatem in maſculis,q̃ in fœminis,eis dedit quandam prærogatiuã,vt pferrenr cognatis in hrditatib.& tutelis,& ſic quodãmo-

2 do hæc agnatio fuit inuenta ꝯ nãlem rõnem: nã dicit l.q† qui mulieres,& maſculos q̃tum ad ſucceſſionẽ impares iudicat, accuſator naturæ eſt.C.de lib.pte.l. maximũ vitium.& ideo cũ ſit aduentitiũ nomen de iure ciuili, nõ eſt mirũ ſi per ius illũ admitiatr:ſed ius cognationis eſt inductũ quadã rõne naturali:nã

3 pariter & agnati,& cognati iure illo vocabanr,†qa oẽs cognati vocabanr,& per hoc cũ ſit ius naturale,non tollir ita cito per ciuilẽ rationem.Sed ꝯ nãm cognati habent ſucceſſionẽ, & oĩs ſucceſſio eſt de iure ciuili p legem illã,l.obuenire.ergo male dr cognationem nõ eſſe de iure ciuili. Dđm,q & ſi cognati hẽant ſucceſſionẽ de iure ciu.non p tanto dr cognatio eſſe iuris ciuilis: ga ius ciuile nõ tantã prærogatiuã dat cognatis, q̃tam dat agnatis,ſicut dr in pęnis verſari. non ga verſer in pœnis,ſed prorogatio dr in pęnis non verſari,ga in eis non tñ iure verſatur, ſicut in ſtipl̃õnib.ff.de pęnis.l.ſi vnus.§.pactus. Dicas ergo, illud q hñt agnati de iure ciuili , l. q prærogatiua ſua eſt naturalẽ rõnẽ,ſed cognati hñt p ius ciuile,qd ſequitur naturalẽ æquitatẽ.Sed in fi.huius §.dicit gl.q tutelæ deferendæ tollunr p minimã capitis dim ſed delatæ non tollunr arg. C.de teſt.l.iubem⁹. Item dicit gl.in hæc idem tenet Io.Fab.& latius, vt per eũ hic, qa hrditates delatæ,& cognitę per capitis dĩ.nõ tollunr.ſed deferendæ ſic,vt C vnde liberi.l.vlt Sed & deferendæ impediunr p minimã capi.dim.qd probar.J.q mo.tu.fi. In §.finir. vbi dr q per minimã capitis di finir tutela:ergo fuerat icępta.Et ſi q̃ras, q̃ eſt cã diuerſitatis tutelę & hrditatis:rõ eſt in prõptu:nã hrditas vnico actu implei,ſeu agnoſcir,ita quod actus futurus non eſt neceſſarius, tutela non implerur vno actu , ſed ſucceſſiue:

nam ſicut hodie gerit quis tutelam, & cras ēt geret, ſi deinceps,
ergo ſi ea nōdum finiaī, geret, donec finiatur a ſummo genere.
4 † Nam multa impediunt incipienda, q̄ non impediunt iam ꝯ-
ſummata, vt ff. de min. l. Aemilius. ff. ex quib. cau. in poſ. ea apud
Iul. Sed tutela cum adimpleaī ſucceſſio non ꝯſummata, ſed ꝯ-
ſummanda eueniat capitis diminutione, futurū proceſſum im
pedire poterit, licēt in hæreditate iā adita impedire non pote-
rit, qa nihil eſt ibi futurum, qd per capi. dimin. valeat impediri.
Pone q̄ritur quare ꝯiuncti deſcendunt ad hr̄ditatem. ff. de libe.
& poſthu. l. in ſuis. & q̄ritur quare ius dedit tantā poteſtatē pr̄i,
qd̄ poſſit exhr̄dare filios, relicta quarta. & dic, qualiter eſſe pr̄is
reſciuer in filio. Dicit lr̄a, eſt & alia tutela. gl. exponit. i. alio no-
mine vocata. Sed certè melius diceret, ſi diceret alia rōne voca
ta, cū hęc ſit penitus diuerſa a p̄cedenti, & alia rōne inuenta, ſeu
introducta: nā prima ex verbis, & mēte Senatuſ. Ter. data ē iſta,
nec ex mēte, nec ex verbis, vt J. videbis. ergo nō eſt exponēdum,
er & alia tutela. i. alio noīe vocata, qa ſic innuit, ꝙ eſſet alia tute
la cu p̄ced. ſed noīa eſſent ſynonima, qd̄ nō eſt verum. Sequiī in
lr̄a. Vel deinceps impuberes manumiſerit. Sed ſi eſſent puberes,
5 nunqd eſſet eorū curator legitimus? Rn̄. non. † Nam in iure non
inueniunī, niſi duæ pſonæ, q̄ hn̄t curatores lītimos, ſ. prodigus,
& furioſus, vt J. de cu. fu. §. furioſus. C. de epi. aud. l. de creationi
bus. Et ſic dico, ꝙ cū iſti nō ſint de illis pſonis, nō habebunt pa
trē lītimū curatorē. Sed ꝯ eſt Auth. vt ii, q obli. ſe phi. §. 1. ſed dic,
ibi loquiī extenſiue de curatore, hic loquiī pprie de curatore.

De fiduciaria tutela. Rubr.

1 *Tutelam fiduciariam fratris impuberis, quando debeat habere frater pubes.*
2 *Tutela liberti unde habuerit originem, & qua ratione fuit introducta.*
3 *Tutela fiduciaria fratris, qua ratione fuit inuenta.*

Quo defuncto. Si liberi eius virilis ſexus exi-
ſtant. Hic ergo vides, qd frater
eſt tutor fiduciarius fratris, vel ſororis īpuberis mor
tuo p̄re cōi. Verum eſt, dicit gl. ēt ſi tam impubes, quā
frater pubes ſupermāſiſſent in poteſtate patris cōis tpe mortis.
1 † Nam ſi frater habebit tutelā fiduciariam fratris impuberis. al
lega. l. q̄ nihil facit ad hoc, habes ſ. qb. mo. ius pa. po. ſol. §. 1. ſ. de
ſat. §. permiſſum idem dicit gl. & ſi emancipatus eſſet. certè gl.
ibi dicit, ꝙ hoc caſu ſi eſſet emancipatus iſte frater pubes tēpo-
re mortis cōis, hr̄et tutelam lr̄imam fratris ſui. Hoc dt glo. C. de
leg. tu. l. 1. & ꝯrīū innuit, ꝙ iſte ēt hoc caſu eſſet fiduciari⁹. vnde
dicas, ꝙ ſi ſi fuiſſet in ptāte patris cōis frater pubes, & frater im
pubes, frater maior habebit tutelā legitimā fratris ſui impube-
ris, nō fiduciaria, quod pbat ſic. Cōſtat, ꝙ ipſe ſit, pximior agna
tus, ergo dicemus cū legitimum eſſe tutorē fratris ſui impube-
ris ex mēte, & verbis. cu tex. deferat lr̄imam tutelā pximioribus
agnatis ſ. de leg. agna. tut. 1. rn̄ſo. & ꝙ frater poſſit eſſe tutor legi
timus fratris ſui, hēs. C. de exce. l. aduerſus. gl. inducit hic, legem
illam pro ꝯria, ſed debet dici, ꝙ illi māſit in ptāte hic noo, vt J.
2 de ſuc. lib. 1. rn̄. & J. de legi. agna. tu. † Et anteq̄ vlterius pgrediar,
vnde originē traxerit, eſt dd̄m ꝙ fuit reperta in illa l. 12. tabu. quā
in ea cauebaī. ꝙ pronus vocetur ad hr̄ditatē liberti. Iſta ergo ra
tione, qa vocabaī ad hr̄ditatē voluerunt iuriſc. ꝙ deferreī ei tu
tela liberti. Illa ergo rōne, qa vocabaī ad hr̄ditatem, patet, vnde
habebit originē tutela liberti: ergo patet vn̄ habuit originē, uel
qua rōne fuerit iotroducta, pp hoc eīn dr̄ magis legitima. q̄ ea,
quæ defertur parentibus. & io dicit ſ. de leg. pat. tu. Dicit litera,
exemplo pronorum: nam iſta defertur pronis, fuit rō tutelę de-
latæ parentib. nam cū iuriſc. viderūt, ꝙ Senatuſc. vocabat pr̄em
ad hæreditatem filij impuberis. quē emancipauerat, viſum fuit
eis, & merito, vt ei deferrent tutelam legitimā, q̄ uocatur lr̄ima
parentum tutela & iſta minus lr̄ima, eſt, q̄ præcedens, vt iſta, p-
banī. ff. ad Ter. l. 2. §. obijciī. Fiduciaria aūt tutela fratris iouēta
3 eſt, qa cum † iuriſc. viderunt, ꝙ fratres non vocabanī ad ſucceſ-
ſionem pr̄is emancipati, aliquo caſu de iure ciuili, nec oculum
habebant ad ius ptorium, p hoc hic frater bo poſſ. vnde cogna
ti, in bonis fratris emancipati nō reperierūt cām aliquā, cur de
ferretur ſibi tutela lr̄ima fratris ſui, ſed ipſi ꝯſiderantes, ꝙ debet
maxima eſſe dilectio inter fratrem, & ex iſta dilectione conie-
cturantes fiduciam in fratre, confidentes ei, detulerunt fratris
emancipati tutelā, quæ fiduciaria appellatur, vt in iſto titulo.

1 *Heres, & defunctus idem ſunt.*
Pater, & filius cenſentur eadem perſona.
2 *Titulus de fiduciaria tutela non eſt hodie correctus.*
3 *Frater, an ſit legitimus tutor fratris.*

§. Atqui. Hic opponitur in p̄re, filius proni prono mor
tuo, q erat lr̄imus filij ſui īpuberis emancipati,
nō hr̄t eandē lr̄mam tutelā fratris ſui, q̄ pr̄ hēbat, ſed hr̄t fidu-
1 ciariā. Ad hoc Imperator bn̄ rn̄det ibi, qm̄ filius &c. † Sed pone
q̄onem, quare filius idemq; pr̄ p̄re ſuo mortuo, qui erat lr̄im⁹
tutor nepotis ſui impuberis emancipati, nō eſt lr̄imus tutor fi-
lij ſui: nam eodē mō ſi nō eſſet emācipatus iſte nepos ab auo,
eſſet recaſurus in ptātē filij ſui, eiuſdēq; pr̄is eodē iure, & eodē
mō, quo erat in ptāte aui ſui: ergo eodē iure dēt habere tutelā fi
lij ſui. ſicut habet tutelā liberti, filius proni mortuo prono, & le
gitimā ſicut & pronus: qa & ſi libertus nō fuiſſet manumiſſus,
eandem ptātem haberet filius proni in eo, qualē habet pronus:
ergo eadē rōne retenta dicerem, ꝙ ſicut auus lr̄imam tutelam
habet nepotis īpuberis emācipati, ita filius idemq; pr̄ p̄re mor
tuo habere deberet tutelā lr̄imam, quam & pr̄: qa ſi nepos non
fuiſſet emancipatus ab auo, eo. mō recaſurus erat in ptātem fi-
lij, eiuſdēq; pr̄is auo mortuo, ſicut erat ī ptāte aui, auo viuente.
Hic dicit in gl. d. Azo, ꝙ nō ē ſiſe de prono, & de eius filio reſpe
ctu tutelæ nepotis: nam qd̄ dr̄, libertus ſi non fuiſſet manumiſ-
ſus a prono mortuo eſſet in ptāte filij proni. ſicut erat ī ptāte pa
troni: verū eſt, ꝙ hr̄s eſt, & filius hr̄s & defunctus idē ſunt, ergo
bene infertur, ꝙ proni filius a prono mortuo ptātē hr̄et ī liber
to, ſi nō fuiſſet manumiſſus, eandē, quam & pronus habebat, &
hoc iure hr̄ditario, nō iure pprio, tutelā hr̄t eo facto liberto, q̄
pronus hēbat in caſu pposito, & ſi dicaī, ꝙ aoo mortuo nepos
ſuus nondū emancipatus recaſurus ſit in filij pr̄iſq; ſui ptātem,
& ſic eandē ptātē habet pr̄ in eum, quem habebat auus, eam tn̄
nō hr̄t iure hr̄ditario, ſed iure proprio, dato ꝙ filius, idemq; pr̄
nunquam eſſet hr̄s pr̄is ſui. ſ. aui, tn̄ filiū ſuū, eundēq; nepotem
in ptāte ſua hr̄t, vnde multa hr̄t filius rōne, qua fili⁹, licēt nō ſit
hr̄s pr̄is, vt ff. ſam. erc. l. ſi maritus. ī fi. ergo iſtā ptātē hr̄t iure ſuo
pprio, vt ff. ſam. er. l. ſi maritus ſi ergo iure ſuo pprio hr̄t, ergo
quantū ad hoc nulla eſt vnitas, vel identitas inter eū, & pr̄em
ſuū: non eſt igr̄ rō, quare dicamus auo mortuo, filium aui. eun
dēq; pr̄em, nepotis habere eandē tutelā. ſ. ipſius nepotis, quam
hēbat & auus, cū aui pr̄ni non rpūtet in ptāte nepotis filij, quia
ſui, quā hr̄t aoo mortuo, ſi nepos nondū fuiſſet emācipatus ab
auo: & ſic ceſſat hic vnitas q̄ reperiī ī caſu de prono, & filio ei⁹,
reſpectu liberti, ſi nondū fuiſſet manumiſſus: quare dt d. Azo,
ꝙ iſti caſus non ſunt ſiſes, & pp hoc ī caſu iſto nō hr̄t locū lr̄a
tutela, ſed fiduciaria. Sed opponiī, nā ſicut idem ſunt hr̄s, & de
functus, ita idē ſunt pr̄, & filius, cū ſit eadē perſona, vt C. de ip.
& ali. ſubſt. l. vlt. Rn̄deo & ſi pr̄ & filius quo ad quędā ſint eadē
pſona, tō non ſequiī. ꝙ ſi filius hēbat aliquid nō hn̄s cām a p̄re,
ꝙ illud ſit idē. & eo mō habebat, quo & pr̄ habuit, imo diuer-
2 ſum, & diuerſo mō. In fi. huius tit. † eſt ſciendū, ꝙ qdā hic volue
runt dicere, ꝙ iſte titulus, & p̄cedēs eſt correctus, ſed ꝯ pn̄ti p
bo, ꝙ nō eſt correctus: nā, vt dixi, pr̄ vocaī ad tutelā filij lr̄imā,
p rōnē Senatuſc. Ter. Et eſt rō, vt vidiſtis. nā per illud Senatuſc.
vocabaī pr̄ ad hr̄ditatē filij, & iō merito ſtatutū fuit ab illo Se-
natuſc. ꝙ vocareī ad onus, ſ. ad tutelā ipſius. ſed hodie nihil im
mutatū eſt, niſi hoc, ꝙ olim qn̄ qs emancipabat filiū, reſeruabat
ſibi ius ſuccedēdi: ſed hodie ſiue reſeruet, ſiue non, intelli reſer
uatū: ergo apparet, ꝙ hodie eſt neceſſaria lr̄a parentum tutela:
nā cū hodie ſic, vt & olim voceni pr̄es ad ſucceſſionē filiorū:
ergo & ad tutelam, & ꝙ ita ſit, ꝙ nihil aliud ſit mutatu p ius no
uū. J. de legi. agn. ſuc. § vlt. & ff. ad Tert. l. 2. §. obijcitur. Item di-
co, ꝙ iſte titulus non eſt cocrectus, neq; p legem 12. tab. neq; p
ꝯſti. nouā, quæ eſt in Auth. de hær. quę ab inteſt. defe. §. ex his.
3 & ad ar. corū, q dīu iſtū titulū eſſe correctū, rn̄deo, † ꝙ ēt hodie
fr̄ eſt legitimus tutor fratris ſui īpuberis: nā lex 12. tab defert tu
telā oīb. agnatis: ſed q̄nis iore iſto p emancipationem tollatur
agnatio. in iure nouiſſimo emācipatus ī nullo differret ab eo,
q ſemp fuit in ptāte. ergo dn̄t ipſi eū l. 12. tab. deferat tutelā oīb.
agnatis, & emancipationis obſtaculū tollaī, per ius nouiſſimū
ꝙ pater ſit tutor legitimus ex l. 12. tab. filij ſui īpuberis emācipa
ti. Ad qd̄ rn̄deo, ꝙ cū l. 12. tab. dixit deferri tutelam pximiorib.
agnatis, & emancipatus p agnato reputetur, non tn̄ l. antiquæ,
prima l. 12. tab attribuiī, ꝙ ſic probaī. Pone, quod hr̄t filium in
ptāte, plaoū eſt, ꝙ p legē filius dēt ſuccedere, pone, quod captus
ſit pr̄ ab hoſtib. hæc l. Cor. fingit ipſum eſſe mortuum pr̄ia ho-
ra captiuitatis, & hoc eſt dicere, ꝙ fingit eū mortuum liberū: nā
niſi hoc fingeret, & capt⁹ penes hoſtes decederet, nō poſſet hæ
res eſſe, quia ſeruus. Fingit ergo l. Cor. ipſum mortuū eſſe libe-
rū: dicemus ne hoc caſu filium ſuccedere per legem aliā q̄ vult,
vt filius ſit hæres pr̄is liberati, an dicemus ipſum ſuccedere p fi
ctionē legis Cor. q̄ remouet obſtaculum ſeruitutis? Et eſt dicē-
dū, quod legi Cor. aſcribatur, non legi alię. Sic dicemus in ca-
ſu pposito, qa licēt l. 12. tab deferat tutelā, & ius iſtud agnatis,
cu emancipatus ei non eſſet agnatus, l. cēt p agnato habeatur
p ius nouiſſimū, non eſt aſſentiendū legi antiquæ 12. tab. ſed
communi nouiſſimæ, quæ remouet obſtaculū emācipatiōis,
ergo apparet per p̄dicta, ꝙ frater maior nō erit tutor legitim⁹
fratris impuberis emancipati: quia tutela legitima p l. 12. tabu.
deferi, ſi per legem illam non defertur ei, vt proditum eſt, hoc
pba. ar. l. ff. de vulg. & pup. ſubſti. l. lex. Corn. ff. de bon. poſ. l. 1. §.
cius. Et qd̄ nec per conſtōnem nouā in Auth. de hęr. ab inteſt.
d. § ex his. corrigiī ille titulus. ego probo: nā titulus iſte defert
tutelā agnatis, & cognatis: & ſic loquiī generalr̄, & iō nō vr̄ ſe
referre ad iſtū ſpālē tractatū legis, qua caueī, ꝙ vbi porrigiī gnā
lis

ſit clauſula, non vt ſe referre ad ea, de qb. ſpāliter eſt tractatum, ff. de verb. obl. l. doli clauſula. ff. de pę. l. ſanctio legum. Vñ dđm, ꝙ ſalua reuerentia ꝯdicentiū, ꝙ iſte titulus neceſſarius eſt, ſed ſi nō eſſet poſitus bñ dico, ꝙ non eſſet neceſſariū, vt poneretur, cū ſatis eſſet proiuſum per ꝯſtōnem pdictam. Sciendum, ꝙ tutela agnatorū ex verbis legis 12. tab. inducit, qa nominatim, vt ſ. de leg. agn. ſuc. & ff. eo. l. 1. itē ex rōne, qa ad ſucceſſionē vocat. J. de le. agna ſuc. ſed tutela pronorū non inducit ex verbis, qa non nominatim, vt ſ. de le. pat. tu. ſed ex rōe ſic, q̄ de ſuc. ſui. Rñ eſt alia, quæ valet ex verbis 12. tab. neq; ex mente, qa l. 12. tab. non vocat ad ſucc filij emancipati pſēm. licēt lex alia ciuilis vocet l. Senatuſc. Tert. ff. ad Senatuſc. Tert. l. 2. obijcitur. vnde in legitimis dr̄ tā legitima q̄ pronorū fiduciaria, nullo modo dr̄ legitima, qa nulla l. ciuili, nec l. 12. tab. nec alia ciuili vocabat frater ad ſucceſſionē emancipati. licēt hodie ſic. C. de hæ. l. vlt. §. ſed nec. & ē de leg. tu. l. 4. vñ poſſet dici legitima ex illa l. ſed non ex l. 12. tab.

De Attiliano tutore. Rubr.

1 *Tutela teſtamentaria quando locus ſit, & quando expiret tutela datiua, & deſinat eſſe tutor, qui datus eſt a iudice.*

2 *Cōdō, q̄ ex neceſſitate intelligitur ſi exprimatur, nō facit conditionale legatū.*

3 *Iudex, qui aliorum facta complet, & corrigit, debet eſſe completus, & irreprehenſibilis.*

SI cui nullus. Dicit lr̄a. & maiorē partē tribunorum, & exponit glo. ibi. duob. qa tūc erant tres tribuni, & duo ſunt maior pars triū. allegat ad hoc. l. C. de off. p̄t. l. 1. ſed lex illa loquit̄ de numero p̄torum q erant tres, & ideo duo erāt maior pars, ſed hos loquimur de num. tribunorū plebis. Dr̄, ꝙ lex illa nihil facit ad expōnem iſtā, cum nō ſequit̄, duo ſunt maior pars in numero p̄torū, ergo duo ſunt maior pars in numero tribunorum. Sequit̄. His legi. tutor dari potuit. & hic dat̄, dicit glo intelligas gl. ſic ꝙ oēs vere dant̄ in his dubijs caſib. put in lr̄a tanguntur, ſed nō ex illis legib. Attilia, Iulia, Titia. qa receſſum eſt ab eis, ſz l. alia hic allegata. ff. de teſta. tu. l. ſi qs ſub ꝯd. verſ. q ſi ſinebat, &c.

1 ſi ꝯdō exiſteret, † aut dies veniret, & iō dr̄ gl. ꝙ hic datus tutor a iudice tacitē ſub ꝯdōne poſſet dici tutor, vt habuimus ſ. eo. ti. §. licēt in teſtō, & ſic ſm gl. poſſet hic notari, expreſſa non nocēt, non expreſſa nō nocent. ſed certē ego dico, ꝙ illud notabile non pōt extrahi, qa ego dicerē, ꝙ ſi non expreſſiſſet iudex ꝯdōnē, tutor, q eſt in teſtō datus, interim ea pēdente a iudice intelīr eſſe datus, quouſq; ꝯdō in teſtō adiecta extiterit, qa ea extāte locus eſt teſtārię tutelę, & p ꝯns expirat tutela datiua, & deſinit eē tutor, q datus eſt a iudice, vt vidiſtis. J. pxi. in prin. tit. ſup

2 vocabulo illo, nullus. ergo hic vides, † ꝙ neceſſarius facit hāc ꝯdōnē intelligi: ergo ſi exprimat̄, nō facit tutelam ꝯdōnalē, qa ꝯdō a, q̄ ex neceſſitate intelīr, ſi exprimat̄, non facit ꝯdōnale legatū. ff. de leg. 2. l. ſi ita ſcripſiſſet. ff. de ꝯd. & dem. l. 1. ad fi. & l. ꝯdōnes. Nā neceſſitas legē non habet, ff. de off. pꝯſ. l. ſ. aliās. n. ſi. in caſu, vbi nō eſt talis neceſſitas, poneret̄ ꝯdō tacita vel expreſſa in tutela datiua, non valeret tutelæ datio, ſic intelligo. ff. de reg. iu. l. actus legitimi. His ita viſis vnū reſtat q̄rere, an poſſit dari tutor i teſtō ſub ꝯdōne, & nō poſſit dari a iudice ſub ꝯdōne. Ad qđ dđm, & ſuppone primo, ꝙ in tutelis ſeruat̄ ordo, primo eſt locus teſtāriæ, ſcđo lītimę, tertio datiuæ. vñ ſi teſtāria, quę primum locū hēt, ſit minus plena pp adiectionē ꝯdōnis, pōt ꝯpleri p iudicē q interim ea pēdente dabit tutorē. vt hic dr̄ at in datiua ſecus eſt, neceſſaria dat̄ vltimo, & ſi minus plene daret̄ pp adiectionē vtilis ꝯdōnis, ñ eſſet p quā poſſet ꝯpleri. Et eſt rō, qa

3 ſi minus plene daret̄ a iudice non ꝯpleret̄ p alium, qa † iudex q aliorū facta ꝯplet & corrigit dēt eſſe ꝯpletus, & irreprehenſibilis, arg in Auth. de ſanc. epiſ. §. 1. & ff. de eden. l. ſi quis ex argētarijs. §. vlt. Sed hoc iure vtimur ibi, vel magiſtratus iuſſu p̄ſidis, debes ſcire, ꝙ ea q̄ ſunt mixti imperij, nō delegant̄ rīr, ſed fallit hic fauore pupillorū. Et intelligo, ꝙ fallit hic in terminis hic ꝯtentis, vbi ille, q delegat̄, eſt iudex ordinarius. Item ubi ſunt paruæ pupilli facultates: vnde dico, ꝙ tutelæ datio, q̄ eſt aliās regulariter mixti imperij, delegatur. ſed inq̄tum delegatur non retinet nām mixti imperij. Sequitur poſt pubertatem tutelę, &c. gl. ſuper iſto vocabulo poſita, & gl. poſita. ff. de tut. & rat. diſt. ad inuicem ſibi ꝯtrariantur, qđ hic dicit gl. ꝙ actio de rationib. diſtrahendis, quę datur ꝯ tutorem hæc actio in duplo, ſiue doloſe, ſiue non adminiſtrauit, dum tamen male, quę iure minorum.

ADDITIO.

Conditio, quæ ex neceſſitate. Adde do. Iaſ. quem videas omnino in l. hæc verba, in [illegible] pene ff. de leg. 1.

De authoritate tuto. & curat. Rubr.

1 *Pupillus habens tutorē, ſi ſine eius authoritate contrahat, neque naturaliter obligatur, neque ciuiliter.*

2 *Adultus curatorem habens, ſi contrahat ſine eius authoritate, neque ciuiliter, neque naturaliter obligatur.*

3 *Prodigus contrahens ſine authoritate curatoris ſui, neque ciuiliter, neque naturaliter obligatur. Et quid de furioſo.*

AVthoritas. Hic habes principium huius tit. ꝙ pupilli non pñt promittere ſine tutoris authoritate, ſed pone ꝙ cum tutoris authoritate pmittat pupillus cā donōnis, nūquid talis pmiſſio pupillū obligeth? ꝙ non, quia q donat, vt perdere. C. de admi. tut. l. non. ff. de do. l. illiuſ. Seqt̄ in lr̄a, ipſi quidem, qui cum his ꝯhunt obligantur, at inuicē pupilli non obligantur aliqua oblīone. Dīt quidā ꝙ imo obligantur nālr, induunt, ff. de dona. l. 1.

1 Sed certe ego dico, ꝙ pupillus hñs tutorem ſi ſine eius authoritate ꝯhat, neq; naturaliter obligat̄, neq; ciuiliter, & hoc p illam lr̄am. qa dr̄ hic gnālr, ꝙ pupilli non obligātur, ergo gnālr eſt intelligendū. ff. de pub. l. de p̄cio. ff. de ot p̄ūd l. 1. In caſu illo planū eſt ꝙ nihil iutus eſt ꝯtus ex parte pupilli, ſed ſi diceremꝰ pupillum maiorē infante, obligari nālr, poſſet ꝯtus valere in caſu exceptio, vel p ꝯpenſatiōnē nam iſta ſunt de efficacia nālis oblīonis: quare non eſt dicēdū, ꝙ ꝯtus iſte alio mō valeat. imo

2 plus dico, † ꝙ ſi adultus curatorē hñs ſine authoritate ei ꝯhat, ꝙ neq; ciuiliter, neq; nālr obligaretur: quod pbo, nā furioſus, & pdigus non obligantur naturaliter, licēt ſibi ſit bonis interdictū, non nāliter tamen eſt interdictum eo modo quo furioſo, ſm Bart. in d. l. ſi ff. de noua. quod patet ex eo, ꝙ eorū obligationi non accedit fideiuſſor. q bene accedit naturali obligationi. hoc probatur. ff. de verb. obl. l. is cui bonis, ergo cum adultus ſine curatore contrahens aſſimiletur iſtis prędictis per ſe, conſtat ꝙ non erat obligatus nec naturaliter, nec ciuiliter contrahere. ff. de verb. obl. l. puberes.

1 *Pupillus obligat alium, non autem ipſe obligatur, & quando.*

§. Neque tamen. Hr̄diatē adire, qa adultus pupillus ꝯ tutorē agit durante tutela, hanc diſtin. tegtur, & refert hr̄i, &c. de pupillo. Hic opponitur

1 † ꝙ in negotijs vltro citroq; obligatarijs pupillus obligat aliū, nō āt ipſe obligat̄; ſed cū hæreditas ſit vltro, citroque obligatoria, quare ñ dicimus ſic ēt in alijs negotijs vltro, citroq; obligatorijs. ſ. proximi. dr̄. l. vt pupill poſſit adire ſine tutoris authoritate. & debitores hr̄ditarios ſibi obligare poſſit. ipſe tñ nō obligat̄. Rō non eſt ſiſis hoc caſu, & in caſu vbi pupillus ꝯhit cum alio, nam in alijs negotijs vltro, citroq; obligatorijs pupillꝰ meſto obligat ſecū ꝯhente ſine tutore: ipſe tñ non obligatur, & eſt rō, qa in hoc, qđ ꝯhit cum pupillo non grauat̄, qa ſi pupillꝰ agat ꝯ eum, ſuccurreret ipſi ꝯiuncto per exceptionem ꝯ pupillum ſubmouendo eum, niſi ex parte ſua velit adimplere ꝯtū, vt ff. de ꝯh. emp. l. ſi id, quod. in fi. & in caſu propoſito. Ad actionem pupillo factam ſine tutoris authoritate, per debitores hr̄diarios ipſi pupillo, non ſubueniretur eis per exceptionem, ſicut in caſu alio, nam debitores ipſi non poſſent excipere ꝯ eū dicendo, ꝙ ipſe ſatiſfaciat creditorib. hæreditarijs, cum debitorum non interſit pupillum ſeruare fidem alijs, & ideo etiam non reperiretur hic ęquitas exceptionis, quæ reperitur in alio caſu non eſt dicendum hic, vt in caſu alio.

1 *Tutor in ipſo contractu debet authoritatem interponere, & præſens debet eſſe*

2 *Tutor præſens cum pupillo bene poteſt dirigere epiſtolam ad contrahentē ſecus ſi non eſſet præſens, & mitteret epiſtolam.*

1 §. Tutor. † Ibi dr̄. ꝙ tutor debet præſtare authoritatē pupillo ſtatim in ipſo ꝯtu. & pñs eſſe, vnde ſi nō ſtatim, ſed ex interuallo, per magnum interuallum, vel nō pñs

2 eſſet, ſed mitteret epiſtolam a nō valeret, quod ageretur a pupillo, videtur præſentialiter pupillum contrahere, quia oculorū

2 inſpectio certior eſt. J. de gradib. §. hactenus. † ſic tutor præſens cum pupillo bene poteſt dirigere epiſtolam ad contrahentem, vt ff. eod. l. obligari. §. fin.

ADDITIO.

a Mittere epiſtolam. Adde, ſi poſſunt præſentem interrogare per epiſtolam, & ille per epiſtolam reſponderet abſq; alia expreſſione verborum, non contraheretur ſtipulatio valida, ſecundum Bal. in l. 1. ff. de ver. ob. Bar. in l. Titius per illum tex. iuncta gl. & ibi Aretin. princ. ff. de conſti. pec. refert & ſequitur do. Iaſ. in prin. ff. de verb. ob.

1 *Tutor non pōt authorizare pupillo, ſi ſit lis inter eos, ſed dabitur curator quis authoritatem interponet pupillo, & quando.*

2 *Pupillus quando poſſit agere contra tutorem, durante tutela.*

3 *Et quid in curatore.*

1 §. Si inter tutorem. † Vbi dr̄, ꝙ ſi īter tutorem & pupillum ſit lis, quo ad iudicium diſceptandi, tunc tutor nō auctorizabit, qa author nō debet eſſe in ſua cā, ſed dabit̄ curator, qui authoritatem pręſtabit pupillo, qui ꝯ ſuum tutorem actū, ſeu iudicium exercebit. ſed de qua actione loquitur hęc gl. de quo iudicio, qa gloſſator hic & ff. de tu. & ra. diſt. l. ſed non datur, ꝯdicit ſibi apertiſſime. vñ

2 ita diſtinguas † Aut vult agere pupillus ꝯ tutorem ſuū durante tutela. & habet cām vetuſtiorem tutela, quia ꝯxerat tutor cum pře pupilli, vel pater pupilli, ei mutuauerat fortē cū verū eſt, ꝙ exercebit ꝯ tutorem per curatorem durante tutela, q̄ habebat cām vetuſtiorem. & ſic loqt̄ iſte §. & hoc eſt verū qñ vnus erat tutor. Si autem ſint plures tutores, tunc non dabit̄ curator, ſed vnus authorizabit contra alium. ff. de teſtamen. tutel. l. ſi plures.

Si autem actio illa non habet cã in vetuſtiorem tutela, tunc diſtinguitur: q aut vult agere pupillus tutelæ actione ꝯtutorem durante tutela, & non pôt, qa nõ naſcit̃, niſi finita tutela, vt ff. de tut. & ra. diſtr, l. ſi tutor Reipublicæ. & l. ſi finita. Si aũt ſit alia actio ꝗ̃ tutelæ, vt furti, qa aliquid ſubripuit pupillo, bene naſcit̃ actio durante tutela, ſed nullo modo intentatur, donec cõſum
3 pta ſit tutela ff. de tut. & ra. diſt. ſed nõ dat̃.† Quid in curatore? Alius tractatus hẽt locũ, quia aut loquit̃ de illa, quæ habet cãm vetuſtiorẽ, & in illa tenendum eſt, qđ in tutore dictum eſt, ꝙ intentari pôt durãte cura. & eſt diſtinguendum, an ſit vnus curator, vel plures, aut dĩ de actione, quę non habet cãm vetuſtiorẽ cura. & tunc aut quęrit̃ de actione negotiorum geſtorum, ꝗ naſcit̃ ex cura, vtilis, vt C. de neg. ge. l. curatoris. Aut de illa, forte quia curator commiſit furtum adulto, vel mutuauit adultus curatori. Sed de alia Aut eſt vnus curator, vel plures. Si vnus dandus eſt curator ad litem. Si plures, aget cõtra alium authorizante alio, ſic intelligo ff. de adm. tut. l. cum curatorem. Si de actione negotiorũ ꝗrit̃, aut ꝗrit̃ de ea gñaſr intentanda, vt reddat̃ rõ geſtionis totius, & gñaliter, ſed vt reddat̃ rõ vnius, tunc dãdus eſt curator ad litem, cũ quo exercebitur actio neg. ge. ff. rẽ pup. ſal. fore. l. non quaſi. §. in hac. C. de admi. tut. l. aduerſus. & l. tõnes. Et hic aduertas, quia gl. hic eſt male intellecta.

Quibus modis tutela finitur. Rubr.

3 *Tutela legitima an finiatur ipſo iure, vel vtrum durent reliqua prima tutela, multum differt.*

PVpilli pupillæque, &c. Tutela finit̃, ſi pupillus ab hoſtib. captus fuerit. Dĩ ibi, ꝙ tutela finit̃, ſi pupillus captus fuit ab hoſtib. ſed hoc caſu nõ tollit̃ ipſo iure,
1 qa ſi redeat pupillus recuperat̃ tutela.† Vnde no. ꝙ multũ differt, vtrum tutela ltĩma finiat̃ ipſo iure, vel vtrum durent reliquię primæ: quia primo caſu qñ finitur tutela legitima ipſo iure, locus eſt datiuo, ſ. qñ non iure finitur tutela, ſed remanerẽt reliquię primæ tutelæ ꝓ parte. Vnde ſi qs datus ſi tutor ad tempus, videtur ꝙ adueniente illo tempore non ſit finita tutela ipſo iure: quia tempus non eſt modus tollendi obligationem ipſo iure, ſed per exceptionem, ff. de act. ob. l. obligationum fere. §. placet. ergo nec tutela Et hoc multum prodeſt ſcire vtrum finiatur tutelæ: quia vt dictum eſt, primo caſu eſt locus ſequenti legitimo, ſecundo caſu debet dari tutor a iudice: Sed dicẽdum eſt, ꝙ imo adueniente tempore, ex quo datus eſt tutor ad tempus, ipſo iure finitur tutela: quia bene inuenitur quo tempore finitur tutela. ſ. tempore 12. ann. in fęmina, & tempore 14. in maſculo, ſed non ſic inuenitur in obligatione, ꝙ tollatur ipſo iure.

1 *Tutela legitima qualiter finiatur, & quando.*

2 *Tutela legitima non finitur minima capitis diminutione.*

§. Minima Ibi dĩ, quod minima capitis diminutione tutoris, vt ſi tutor erat ſui iuris, & dedit ſe
2 ei in arrogationem,† tutela finitur. ſ. legitima, dicit glo. ſed minima capi. di. impuberis. ſ. filij fam. ltĩma tutela non finit̃: qa filiusfa. ltĩmus tutor eſſe non pt, qa proximior vocat̃ ad ltĩmã tutelã, & filiusfa. proximior eſſe non pt, qa ipſum antecedit pr̃, niſi in caſu, dicit glo. vt ſi ſit aliquis filiusfam. mortua mr̃e, ꝗ habebat plures ſeruos manumittit ſeruũ maternũ impuberẽ delatum ſibi ex hereditate materna, dat̃ ei legitima tutela illius ſerui impuberis manumiſſi, ex l. 12. tab. tanquam patrono, vt ſ. de leg. pat. tut. Et ſi emancipet a pře finitur. Sed dicas, ꝙ illud exemplum eſt impertinens, & eſt falſum. Impertinẽs eſt, quia hic loquitur de ltĩma tutela, quæ defertur ex verbis, & mente legis. ſ. iuris agnationis, vt ſ. de leg. agn. tut. Illud exẽplum eſt de tutela, ꝗ ſolum deferẽ ex mente legis 12. tabu. ſed non verbis, vt ſ. de leg. pat. tut. Et ſi dicat̃ emancipatus eſt ex agnatus de iure ciuili, vt J. de exhęd. lib. §. emancipati, ergo ꝑ emancipationẽ filij, finitur iſta tutela. Dicendũ eſt, ꝙ hic eſt fallacia accidentis, dicẽdo ꝙ filius emãcipat' in cognatis, ẽ de iure ciuili rõne qua filius, ſed ñ rõne qua patronus deferẽ ſibi tutela liberti: ideo ñ finit̃ iſta tutela ltĩma minima cap. di. vnde in iſto arg. eſt tale pactũ, ſicut ibi, tu
3 cognoſcis Coriſcũ, Cariſtus eſt nõis, ergo. &c.† Itẽ qđ dĩ in iſto §. ꝙ mini. capi. di. tutoris tollit tm̃ ltĩmam, quæ eſt ea qua ꝗrit̃ rñ. Iſta rõ eſt, qa ltĩma tutela deferẽ alicui quia agnatus, quia talis, ſed ꝑ minimam capi. dim. tollitur agnatio, ergo, &c. Per iſta iura ſoluit̃ illa dubitatio, aliquis ſm decretales nouas, non eſt delegatus, niſi ſit in dignitate, vel niſi ſit præbẽdatus: vnde delegatur ei cã, quia talis, ſ. ꝓbendatus, Pone igitur, ꝙ priuetur præbenda, vel reſignet, certè expirat ſua iuriſdictio, caſus eſt iſtius §. quia ſibi delegata eſt talis, ceſſante cauſa ceſſat effectus, vt C. de epi. & cle. l. generaliter. ff. de pac. l. hoc edictum.

De curatoribus. Rubr.

1 *Prodigo, & furioſo, & mente capto datur curator, inuitis non datur.*

2 *Curator ſurdo, vel muto non petenti, vel nolenti, non datur.*

Curator ad lites ſurdo & muto inuitis, ſicut adoleſcenti, an dari poſſit.

MAſculi. Item inuiti. Hic dĩ, ꝙ adoleſcentes inuiti curatores non accipiunt, ꝑterquã ad litem, dr̃ gl. ſed pupillus inuitus curatorẽ habere non cogit̃. Cõtrarium dicit ſ. de auto. tut. §. vlt. ſuper illo verbo, vt olim, &c. Vnde dicas, pupillus, vel adultus, aut vult agere, & non dabitur ſibi inuito curator, ſed repelletur, ſi nõ petat ſibi dari tanꝗ minus idonea perſona. vt in authẽ. qui legitimam perſonam ſtãdi in iudicio habent. ſi ꝯuatur pupillus, vel adoleſcens, ſi pupillus ſit infans, non dabitur curator ad lit. ff. de tut. l. qui habet § ſi pupillus. Sed habet duo remedia, ꝙ vult eum ꝯuenire: quia infans citari non poteſt, ſi citet̃, non valet ipſo iure, vt ff. de in ius voca. l. ꝗuis. Sed pôt actor petere a iudice, vt ei det tutorem, ut C. qui pe. tu. l. quia. Alia via eſt, citabuntur agnati, de quib. veriſimile eſt, ꝙ defenderetur, & ſi ꝯparet aliqs ad pupillum defendendum, bene quidem; ſi nullus ꝯparet, fiet miſſio in bonis defuncti, & procederet ad vendi. ſi ex ꝯtractu defuncti cõuertatur hic per duas ll. ff. ex quib. cauſ. in poſſ. eatur. l. hoc aũt in pupillo. l. apud Jul. Sed ſi pupillus nõ vult, non dat̃ ei inuito curator ad lites, vt ff. de tutel. l. qui habet. §. ſi pupillus, ſequens §. vĩ ꝯdicere, ſ. ꝙ cogatur habere cur. detur ei inuito. ꝯcordant Doc. ꝙ non datur inuito, qa ꝯpellere non pôt hunc & illum, nec aliquem, nec facio dr̃iam de pupillo maiore infante, vel adoleſcẽte, qa citabitur, vt veniat accepturus curatorẽ, ff. de admin. tut. l. 3. §. vlt. & J. de ſatiſd. §. vlti. quia qñ ꝯpellerentur, niſi citarentur in ius, qđ detur eis inuitis tunc antecedit, vt ci-
1 tentur, alias quia citatus eſt.† Sed nunc ꝗrit̃, prodigo, & furio-
2 ſo,[a] & mente capto, det̃ ne curator inuitis. Dico ꝙ ſic, qa non ſpectatur velle eorum, quia velle non poſſunt, arg. ff. ſol. matri.
2 l. 2. §. vlt.† Sed ſurdo, vel muto, non datur non petẽti, vel nolenti, ſed nunquid ad lites datur ſurdo, & muto curator inuitis, ſicut adoleſcenti. Dicendum ꝙ non, quia iſti ſi ſunt adulti ꝓcuratorem habere poſſunt, adoleſcens non, vt ff. de petitio. inui.

ADDITIO.

a Prodigo & furioſo. Adde, ꝙ prodigus, cui datus fuit curator, ſi rediit ad ſanos mores, deſinet habere curatorem, ſi eſt manifeſtum, aliter requiritur ſolium iudicis. Ita Bar. in l. is, cui bonis interdictum. ff. de verb. oblig. & nunquid curator datur prodigo, qui non eſt, valeat, vide per eundem in d. l. is cui bonis, & quod prodigo, & furioſo detur curator ignoranter, tenet idem Bar. in l. qui habet § ſi pupillus ff. de tut. Adde not. Iaſ. in d. l. is cui bonis. ubi determinat nunquid prodigus interdictus bonis, ſi redeat ad ſanos mores, ipſo iure efficiatur habilis, & ſolutus ab interdicto, vel requiratur declaratoria iudicis, vide per eum ibi plura de materia.

De excuſationib. tutor. vel curator. Rubr.

1 *Abſentes cauſa Reipublicæ excuſantur a tutela noua.*

2 *Abſuturus dicitur quis dupliciter.*

Et qualiter prouideatur pupillo abſente tutore cauſa Reipublicæ.

3 *Abſens cauſa reipublicæ longa abſentia habet excuſationem, ſi ſit legatio in remota legatione, ſed non ſi in proximo.*

1 EXcuſantur. Item qui excuſari non pñt.† Ubi dĩ, ꝙ qui abſunt cauſa Reipublicæ, excuſant̃ a tutela, ſ. noua; nam dicit gl. abſunt, vel abſuturi ſunt, vt ff. de procu. l. filiusfa. dicas abſuturi.
2 ſ. in breui.† Vnde abſuturus quis dicitur dupliciter: abſuturus vno modo eſt in veritate, abſuturus eſt, quia neceſſe eſt ei, ꝙ infra annum arripiat iter, & talis nõ parat ſe ad eundum, vel ſi parat ſe, hoc eſt a longe eſt abſuturus, ꝓxime, qui colligit ſarcinulas, & quærit equos, & ſimilia neceſſaria ad proficiſcendum abſuturis. Iſto primo modo pro abſente habetetur, vt ff. ex quib. cauſ. ma. l. abeſſe, & l. qui mittunt̃. Et idem dicas, quod in verbo abſuturus, ſecundo modo non excuſet ſe interim a tutela, quã habet, ſed vt prouideatur pupillo ſuo interim de aliquo tutore, qui adminiſtrabit, cum ſe abſentaſſet. Vnde cum aliquis mittitur in aliquam prouinciam regendam. ſi delegauit aliquẽ, antequam ſit in prouincia ſibi decreta, facta delegatio non valet donec ibi fuerit. vt ff. de off procons. & leg. l. obſeruare. §. vlt. ſic dico, quidam abſuturus primo ſeſe excuſauit, interim non va-
3 let excuſatio, ſed tunc ſumit vires, cum incipit abeſſe.† Itẽ ſcias, quod abſens cauſa Reipu. longa abſentia habet excuſationem, ſi ſit legatio in remota legatione, ſed non ſi in proxima, vt C. de lega. l. cum marina.

Inimicitiæ, aut ſunt leues, aut capitales, & quæ ſint.

Inimicitiæ, quæ ſunt, quæ excuſant a tutela.

3 §. Inimicitiæ †Scias, ꝙ inimicitiæ, aut ſunt leues, aut capitales: Si ſunt leues, ſiue ante teſtm̃, ſiue poſt interueniant, non excuſant a teſtamẽtaria tutela, nec ab aliqua alia, qa leuis iniuria nõ reuocat legatũ, nec ab aliqua tutela. ff. de admi. tu. l. 3. ad fi. ſi graues, vt capitales, & tũc aut interueniunt ante teſtm̃, aut poſt: ſi poſt teſtm̃ interueniant, ſi ante teſtm̃ tũ, cum poſtea eſt in teſtamento datus tutor, iſte non recuſauit, & vr̃ reconciliari, & hoc niſi faciat hic teſtator, vt grauet tutorem, quia videbat, ꝙ erat tutor multis negotiis impeditus, vnde volebat eum plurib. implicare, vt ff. eo. l. Athletę. & hoc intellige, ſi inimicitiæ ortæ ſunt culpa tutoris. ſi vero ex culpa teſtatoris, non pôt remittere, qa offenſi eſt pœnitere, non offendentis, ff. eo. l. athletæ. § dat remiſſionẽ. qñ iudex dat, non eſt locus coniecturationi remiſſionis, ideo ſemper nõ excuſat.

§ licit

§. Item ſi quis. Intellige ſtatus ſimplr, ſiue ſpālr petioen ipſum ſeruū, ſiue in libertū ſuū, qa iſtæ dñr qōnes ſtatus, J. de act. §. præiudiciales per legem quam all. gl. ff. quod me. cau. l. iſti quidem. Sol. loquitur de ſeruitute.

1 *Excuſatur a tutela maior ſeptuaginta annis.*
2 *Excuſatur a teſtimonio ſenex, & quomodo intelligatur.*

a §. Item maior. Septuaginta annis, &c. Ibi dr, † φ q hēt ſeptuaginta annos pt ſe excuſare a tutela. dicit gl. φ in alijs, vt pſunali munare publico, vt qd aliqnis iudex aſſeſſat, φ hēt lxx. ann. excuſat ſe. Sed quare ſufficit ibi minus tps. q̃ hic. Dđm eſt, φ maior labor eſt, & plus hēt facere qui tus reddit, qa plures hēt in ſua iuriſdōne qb. dēt ius dicere. ſed q hēt tutelā aō hēt tot regere, iō minus tps ſuffici hic, q̃ ibi, p iſtā rōnē ſoluit qō talis. † Dicit l. φ ſenex excuſat a teſtimonio: qño intelligai tunc ſenex? Certe intelligo, q hēt 70. annos, nō ille, qui hēt 60. tm: qa ad hoc minor labor eſt in vno teſtimonio ferendo, q̃ in vna tutela adminiſtrāda. Rō, qa vbi qs minus hēt facere, amplius tps ad excuſationē reqrit, iō ſexaginta nō ſufficiunt, vt a teſtimonio ſe excuſet, ſed exiguntur ſeptuaginta.

§. Idē in milite Ibi dicit gl. φ clerici uſq; ad quattum gradum admittunt ad tutelā. Leges, quas adducit hic gl. nun loquūtur de quarto gradu, nec inuenies leges, quæ hoc dicūt. ideo dñs meus dicit, φ dt hic de quarto gra. intelligebat, φ pſbyter tutelam legitimā pt hēre, quæ ſibi iure agnationis deferi, ſed nō teſtāriam, vel datiuam, vt in Auth. de ſanct. epi. § Deo aūt amabiles. & §. presbyteros. quam authoritatem habes de epis, & clericis, auth. presbyteros. quod igitur dicit hic glo. φ clerici pñt habere tutelā iure agnationis, vſq; ad quartum gr. ſic oſtendit: Monachi non habent conuerſationem in terra, ſed clerici ſic, vſq; ad quartum gradum: vnde poſſunt clerici legare de reb. ſuis. q̃ ſibi obuenerunt iure hęredi tario a ſuis parētib. vſq; ad quartū gr. ſibi ꝯiungētib. vt in Auth. de eccl. ti. §. interdicimus. vnde ſicut eſt inſtitutus in relictis legatis vſque ad quartum gradum, ſic etiā in tutela, vnde niſi ſic intelligas per ſimile, impoſſibile eſt intelligere glo. iſtam.

1 *Libellus qualiter debeat formari ab eo, qui ſe excuſat a tutela.*
2 *Clauſula, non ſe adſtringens ad omnia, & ſingula, &c. an aliquid operetur.*
3 *Tutor datus, quod a datione non appellat, ſed excuſat ſe, quid differt. Et quid differt appellare, & excuſare.*
4 *Decretum interponitur in datione tutelæ.*
5 *Appellat regulariter nominatus ad publica munera, & quando.*
6 *Exceptiones, an debeant fieri in ſcriptis.*

a §. Qui autem vult. Hic dr. † φ q habet plures excuſatiões, plures cās, p quas poſſit ſe excuſare, q̃ noiatæ ſunt a principio huius tit. vſq; nūc, ſi in vna ꝓpoſita ſuccubuerit, petit aliā ꝓponi intra tpa inſtituta, qdam poterit aliā ꝓponere, ſi in illa q̃ propoſuit ſuccubuit, vel non fuit admiſſa, J. rōnes ſimul proponeret. Sed ꝯ, quia aut tu intelligeres, qđ ſequit in litera, ſi ſuccubuit, pōt aliā proponere intra tpa ſtatuta, ſed finita non ſunt tpa ſtatuta ꝓponēdi excuſationes. & hoc eſt falſum, cū oēs fuerūt propoſitæ. Aut expone intra tpa ſtatuta, in modo, finita tpe exercendæ excuſationis, ſi illa non currit, qñ excuſat ſe, qa l. dicit, q̃rela debet determinari intra quinquēnium portigit, φ qui habet querelā, ſi accuſat de falſo: interim nō currit tps exercendæ q̃relæ, vt C. đ inof. teſt. l. ꝯ maiores. ergo ſimiliter erit hic. quare dicas, φ non oportet oēs proponere, ſed ſi vnā proponat, & in ea ſuccūbat, i. non admittat. poterit aliā ꝓponere intra tpa, ſ proponē. li excuſationes, q̃ ſunt 50. dies, vt J. px. nō ſupponas exercendæ, quæ ſunt quatuor menſes, vt ff. eo. tit. l. qnquaginta. ad l. ff. de excuſ. tut. l. ſcire oportet. §. ſcire aũt oportet. ibi dr, φ ſi multas cās habet remiſſionis, i. multas cās, pp quas debeat remitti onus iure, dēt oēs proponere, vel ſi oēs non propoſuit, ſimilis eſt ei, q ſe non excuſauit. Verū eſt quo ad nō oominatas, tñ quia oportet, φ cas proponat, ſed ſic intra tps proponendæ excuſationis,

a q ſunt 50. dies, vt hic dr. † Quæritur, dato φ proponat oēs, & non ponit in libello ſuo, non adſtringens ſe ad omnia, & ſingula probanda, ſi ſuccumbat in vna. an pōt recurrere ad aliam? Dđm eſt, φ ſic, vnde ex abundanti apponit illa clauſula in libellis. non adſtringens ſe ad oīa. &c. ſicut multæ ſunt ꝓteſtationes ex abundanti. Item hic dr, φ ſi aliquis fuerit datus tutor, non appellat. ſed excuſat ſe, vnde ab illa donatione non appellatur, ſ. propoſita excuſatione, cum habeat quatuor menſes ad exercendā excuſationem, ſed ſtatim cum requirit, proponit: ſed ſi feratur ſententia in hac cā ꝯ excuſationem propoſitā bene po

3 teſt appellari, vt ff. de appel. l. cum in vna §. tutor. † Sed a datione fruſtra appellatur, intelligo fruſtra, non ex abundanti, ſed ipſo iure. J. qñ appe. ſit l. 1 §. ſi quis tutor. Sed tūc quæritur, quid differt, φ datus tutor a datione non appellat. ſed excuſat ſe. Quid differt appellare. & excuſare? Dicendum. φ qui appellat, cōqueritur de iniquitate iudicis: vnde non cognoſcet plus ille iudex. Sed quando excuſat ſe, non conqueritur de iniquitate iudicis: ideo ille idē cognoſcet, & quod alius iudex cognoſcat de app. habes. C. de appellat. l. eos, qui. & quod in excuſatione, idem habes. ff. de exc. tut. l. ſcire oportet. §. ſcire. Item eſt alia differentia, qa ſi appellaret, x. dies hēt ad appellādum, C. de app. Auth. ſed hodie. ſed ad excuſandū hēt quinquaginta dies. vt hic, & ff. eo. l. quinquaginta. in prin. Itē di gl. ſi aliquis datus fuerat tutor, a datione nō appellatur, In alijs muneri. publicis appellat a datione. Quęro, quæ eſt cā diuerſitatis. Quidam dñt, φ in datione aliorum publicorum munerum interponit decretum, vt C. de app. l. nominationes. ideo qa p decretū ſnia mutat, ai, in appellat, ideo in alijs munerib. publicis a datione appellatur, ſed in

4 datione tutelę non interponit decretū, ideo, &c. Dicendū, φ falſum eſt, imo interponit decretum. ff. de ꝯfir. tu. l. 1. ſed illa rō poſſet hic habere colorem, qa in alijs munerib. ſit plena deliberatio, & publico ꝯſilio conuocato, vt probatur C. de ap. l. nominationes. Et ideo, qa cum tāta deliberatione, & inquiſitione fit a ſnia. C. de iud. l. iudices. iō ſicut a ſnia appellat, ſic a datiōe aliorū munerū. ſed qñ dat tutor. nulla fit īquiſitio. vñ ſicut interlocutoria ſine inqſitione dat. ſic & tutor, ideo ſicut ab interlocutoria nō appellatur, vt C. de ap. l. apertiſſimi. ſic nec a datione tutelæ: tñ dicas, φ in his alijs fit plena deliberatio, & inqſitio, vt dictū eſt per l. C. de app. l. nominationes. Et ideo ſi dant, & habeant cām qua nō dēret dari, tamen data ſunt. iniquitas eorū p ſuperiorem corrigenda eſt ff. de app. l. 1. & hoc fit p appellationē, & ideo, &c. Sed qñ dat tutor, fit inqſitio, vel deliberō: ideo non dēt ꝯqueri de iniqtate iudicis & ideo non appellatur, ſed hēt locum remediū excuſationis. Sed quęrit, quare in eis nō fit tunc tacita inquiſitio, & deliberatio, ſicut ī alijs. Dicēdum, φ ibi tm nō eſt periculum in regimine, ſeu iuriſdōne hominū unius regionis, q̃tum in regimine vnius populi, & bono

5 rū eius. † Itē φ nominatus ad publica munera rīr appellat. Fallit in tutorē, vñ non appellat, ſed ꝓponit excuſationē, & in hoc priuilegiati ſunt veterani, vñ durius eſt remediū appłonis, quā excuſationis. hoc eſt, qđ ꝓbat C. qñ ꝓuoc. nō eſt neceſ. l. veteranus. Itē dr, φ ad ꝓbandū excuſationem dantur quinquaginta dies: ſed ad diffiniendā excuſationem dant quatuor menſes, vt ff. eo. l. quinquaginta. Et dic, quod tps quīquaginta dierū. & tps quatuor menſium incipit currere non a tpe nominationis, ſeu dationis, ſed a tpe ſcientiæ. Et qđ dicit lex illa, quīquagīta. tēpꝰ quatuor menſiū currere a tpe noīationis, ſubaudi & ſcientiæ, qđ dicit gl. qđ cā iſta. ſ. excuſationis, pōt durare parū vltra duos menſes, imo per 4. menſes: ſed hoc intellige, qđ in fine qnquaginta dierū inchoata ſit, q cōputant a tpe quo ſciuit ſe datum, vt dictū eſt, tūc q̃rit hic in lra. q excuſare ſe volunt, nō appellāt, ſi intra quinquaginta dies. ſup illo verbo, quinquaginta dies, ē gl. ſignata, & in fine dr, quod cum aliqs ſe excuſat debet ſe excuſare in libello. Iō q̃rebat hic dñs meus, cum actio debeat offerri in libello, vt C. de li. cōteſ. auth. offeratur. cū exceptiones ſint arma reorū, ſicut actiones actorum, ſicut accuſationes accuſatorū, proponit exceptio in libello, & certe accuſatio eſt exceptio, & hoc ꝓponit. In hoc voluit dicere quidam p decretalē illā, qm ꝯ falſam. quæ dicit omnia acta redigi in ſcriptis. Sed certe hic dicit. & de app. ad cās. & l. ne cū proconſulib. vnde dñt,

6 quod exceptio habet fieri in ſcriptis. † Sed certè hoc nō probāt ipſi, quia licèt illa decretalis, & l. hic allegata, dicant omnia acta debere redigi in ſcriptis, ſi arguatur, ergo debet proponi. & ꝓbari. Illud argumentum non concluderet, ideo per illa iura non habetur, quod exceptiones in ſcriptis ponantur. iſtud quæſitum non ſoluit Dominus meus.

§ Si vero Vltra centeſimum lapidem. Hic in fi. iſtius §. vna gl. quę īcipit, Caueas ne fallaris. Et reputatur iſte § difficilis, & dñs meus dicit, quicunq; dicit. qđ hic ſunt difficultates, eſt aſinus, quia nō eſt ita facilis §. ī toto libro, ſicut iſte. Sed qa ibi dr in gl. caueas ne fallaris, credunt quod, q datus eſt tutor, ſi moretur, ſeu habitet in ciuitate illa, ī qua datus ē tutor, ad ſui excuſationē proponendam, hēt quinquaginta dies. Si aūt habitet vltra cētesimū lapidē, ꝓ qbuslibet viginti miliarib. hēt vnū diē, & vltra hoc triginta dies. Ponatur igitur, φ ipſe habitat p decē dietas J. qđ pro quibuſlibet viginti miliaribus datur vna dies, vltra centeſimū lapidē, pro illis decē dietis hēt decē dies. Item ſi ꝯputes alia cētū miliaria. q̃ ſunt a centeſimo vſq; ad ciuitatē, habebit x. dies, & ſic v. & x. faciunt xv. hēt enim 30. dies, & ſic xlv. ſed ille, q eſt in ciuitate, vel inter centeſimum lapidem, hēt dies qnquaginta & ſic plus hēbit ille, q eſt propinquior, quā qui remotior, qđ eſt iniquū. Iſtam opinionem tollit lra, q̃ dicit, Scęuola, qui habitat vltra centeſimum lapidem pro quibuſlibet viginti miliarib quibus vltra habitat, hēt vnā diē & vltra hoc hēt triginta dies, ita tñ, φ ſit cōputata vna dies pro qbuslibet vigīti miliarib. quibus habitat vltra cēteſimū lapidē pro triginta dieb. ſibi adiectis non hēat quinquaginta dies, ſibi ſuppleat ex poteſtate l. & ſic non minus habebit, q eſt vltra centeſimū lapidē. quā ille, qui eſt intra. vel q eſt in ciuitate, & hoc eſt, qđ dicit litera, q̃ tñ, vt Scęuola. Sed dicas φ eadē iniquitas remanet, nonne eadem rōne pone terēia q̃ ſi haliter, q datus ē tutor vltra centeſimū lapidem. & quindecim cum additione triginta dierū, & ſic ſunt tantum quadraginta quinque dies, vt ha

beant qnquaginta dies, tñ remotior eſt ꝑ dictas diętas, quã iſte
q habitat intra centeſimum lapidem, vel ꝑ qndecim ab illo, q
habitat ĩ ciuitate, & tñ illi hñt qnquaginta dies: & ſic tñ tpa hẽt
ille, q eſt ꝓpinqor, quantum ille, q eſt remotior. Dicendum, ꝙ
licèt hoc ſit verũ, tñ vnuſqſq; hẽt tps tñ, qđ ſibi ſufficiat: vnde
ſiñs oppoſitio hic IIII ꝑt opponi, q̃ fit in Euangelio, qa tñ datũ
fuit tarde venienti, ſeu ſero venienti, ſicut mane venienti, uñ ſi
lex daret maius tps, quod plus diſtat, cũ ſint innumerabiles di
ſtantiæ, ſed qđ plus, & minus nõ fuit in ptãte determinare tps
maius, & minus, ſed maiorẽ, & minorem diſtãtiã: iõ duob. mẽ
bris fuit ꝯtenta, ut ſi habitet in ciuitate, uel ĩtra cẽtũ miliaria, ꝙ
hẽat qnquaginta dies ad ꝓponẽdã excuſationẽ ſuã ſi vltra, ꝓ
qbuſlibet uigĩti miliarib. hẽat unũ diẽ, & ultra hoc adijciũtur
uiginti dies, unde additio triginta dierũ nõ ꝓficit ei, q habitat
ultra cẽteſimũ lapidẽ, uel ĩ ciuitate, ſcilicet, ꝙ hẽat plus quã qn
quagĩta dies, data eſt ſibi una dies, ꝓ qbuſlibet uigĩti miliarib.
qb. diſtat ultra cẽteſimũ miliare, ꝯputatis ẽt v. dieb. pro eiſdem
miliarib. q̃ ſint intra cẽteſimũ lapidẽ: ſed ſi ꝑ ſexdecim diætas
diſtaret vltra cẽteſimũ lapidẽ, hẽt ſexdecĩ dies. itẽ ꝓ cẽtũ milia-
rib. vltra, ſed ꝯputari debeãt, qa de hoc nõ eſt lex. dicit, hẽt 5. &
ſic 21. diẽ hẽt. itẽ adijciuntur ſibi 30. & ſic licèt diem hẽt, & ſic
hẽt plus vnã diẽ, quã ille, q eſt vltra centeſimũ lapidẽ, vel in ci-
uitate: & ſic manifeſtè vides, ꝙ additio triginta dierũ nõ facit
ꝙ plus hẽat, q habitat vltra centeſimũ lapidẽ, quã ille, q̃ intra
habitet, niſi habitet vltra ꝑ ſexdecim diætas, computatis qnque
dieb. per cẽtũ miliaria, q̃ ſunt intra cẽteſimũ lapidẽ, vel ſi illa ñ
ꝯputes, qa hæc lex nõ inueniẽ, tũc oportet, ꝙ diſtet vltra cẽte-
ſimũ lapidẽ ꝑ viginti diætas ad minus, & parũ plus, vel ꝑ ſexde
cim diætas: qa ſi ꝓ vno miliari, ex quo ẽ vltra cẽteſimũ lapidẽ,
hẽbit vnã diẽ, vt dicit gl. licèt de hoc nõ ſit lex, & ſic cõputatis
21. dieb. & 30. q̃ adijciuntur, hẽbit diẽ, ꝯ qđ dictũ eſt, qđ niſi di-
ſtet, ꝙ vbi plus, quã ꝑ 16. diætas vltra cẽteſimũ lapidẽ, nõ hẽt qn
quaginta dies, & ille, q eſt intra tñ hẽt, qđ hoc non ſit inconue
niẽs. Vñ in ſiñ ꝑſcriptio dẽt fieri a. ann. inter pñtes, xx. Inter ab
ſentes, & dñr pñtes in eadẽ ꝓuincia. Sed pone ꝙ duo ſint ĩ cõfi-
ni. duarũ ꝓuĩciarũ diuerſarũ, põt eſſe, ꝙ vnus diſtat ꝑ dimidiã
leucã, ab alio, ſed vnus ꝑſcribat rẽ alterius, oportet, ꝙ teneat ꝑ
20. ann. ſi ãt aliqs eſt in eadẽ ꝓuincia, cũ aũt illorũ aliqs eſt ĩ fine
eiuſdẽ ꝓuincię, & ſic fortè diſtat ꝑ 10. diætas, ſufficit, ꝙ teneat
ꝑ 10. ann. ad hoc ꝙ ꝑſcribat, & ſic q ꝓpinquior eſt, longiori tpe
ꝑſcribit: q remotior, minori. Sed fortè in iſto exẽplo eſt alia rõ,
quã in eadem ꝓuincia, licèt ſit remotior, minus tps exigiẽ ad
ꝑſcriptionẽ: qa verit lr eſt, & eſt verũ ad lrã, ꝙ ſi nõ poſſidet rẽ
vnius corã ſuo iudice, & ſic infra ꝓuinciã. ſ. ſui actoris, hẽbit ci
tius ꝯſiliũ, & inueniet citius aduocatos, quã nõ faceret in alia
ꝓuincia, quãtocũq; eſſet ꝓxima, ſibi vtile. Pone exẽplũ familia
rius. Si volo ꝓducere teſtes de eadẽ ꝓuĩcia. hẽo tres mẽſes, ſi de
alia, ſex. Si de vltra mare, hẽo nouẽ, qđ poſſum facere leuius, vl
eos teſtes de eadẽ ꝓuincia intra tres mẽſes, vel eos, q ſunt vltra
mare ĩ nouẽ menſes? & certè leuius eſſet mihi ꝓducere teſtes ĩ
vna die de eadẽ ꝓuincia, q̃ in quatuor ãnis de vltra mare: iđ ꝑꝑ
varietatẽ locorũ, & diſtantiã loci non potuit limitare, ſeu diffi
nire ꝑfixa oĩa tpa. ſed fecit, qđ potuit ꝯtenta trib. itẽ hic hẽs, ꝙ
ꝓ qbuſlibet viginti miliarib. daẽ vna dies. vñ iſtę ſunt dictæ le-
gales. Et ſic ĩtellige decretalẽ, q̃ dicit, ꝙ aliqs ñ trahaẽ a fine ſuę
diœceſis, ſed vltra duas dictas. intelligo de legalib' ꝑ literã iſtã,
& ff. ſi quis cau. l. j. h. d. Roff. Tñ Bernardus dicit ꝯtrũ, quod in-
telligẽdũ eſt de vulgarib. Sed hoc nõ eſt verũ, qa cũ aliquid eſt
lege diffinitum, nõ debemus nos referre ad vulgi opinionem.

1 *Tutor quando dicatur eſſe datus ad totum patrimoniũ, ſeu vniuerſum.*
2 *Maritus poteſt eſſe procurator vxoris ſed curator non.*

1 §. Datus autem. Tutor, † Hic dẽ, ꝙ tutor dẽ eſſe da-
t' ad totũ ꝑrimoniũ, ſeu vniuerſũ:
ĩtellige, ſi ptãs iudicis ad hoc ſe extẽdat: vñ ſi in diuerſis prouin
cijs hẽret pupillus diuerſa ꝑrimonia, iudex, q daret ei tutorẽ ĩ
vna ꝓuincia, ille tutor intelliẽ datus ad illa bona, q̃ ſunt in illa ꝓ
uĩcia, & ſub iuriſdõne iudicis dãtis, nõ ad bona, q̃ ſunt ĩ proui
cia vna, & ĩ alia iuriſdõne, vt ff. de bon. Auth. iudi. poſ. l. cũ vn'.
ff. de his, q sũt ſui, vel ali. iur. Hic q̃riẽ, ſi qs ꝯſtituerit ꝓcuratorẽ
ſuũ, nec dixit ĩ cauſis talib. vel cã, ſed ſimpliẽ, ꝯſtituo talẽ ꝓcura
torẽ meũ, nec cãm expreſſit, an ad oẽs cãs videaẽ ꝯſtitut? Vẽ, ꝙ
ſic, qa curator datus ad litẽ pupillo nõ expſſa cã, intelligiẽ dat'
ad oẽs lites: ita ꝓcurator ſimpliẽ conſtitutus nõ expreſſa cã, vẽ
ad vniuerſas ꝯſtitutus. Ad hoc facit iſte §. & ad hoc ff. de tute-
lis l. q habet §. vlt. Dicendũ tñ, ꝙ certa forma daẽ in ꝯſtituendo
ꝓcuratorem, vt ff. de proc. l. ſi ꝓcuratorem tñ dicebat dñs me',
ꝙ ẽt ſi hoc diceretur, non eſſet magnum incõueniẽs, & poſſet
2 bñ rñderi ad legem illã. ſi ꝓcuratorẽ. † Item quare maritus põt
eſſe procurator vxoris; C. de proc. l. maritus, ſed curator nõ, vt
C. qui dari tu. poſ. l. maritus. vñ hic non dẽ improprie ſe excuſa
re ſi detur curator, aliàs tutor vxori. Dicendũ, ꝙ curatoris ptãs
plenior eſt: vnde offĩ procuratoris contraria voluntate fini-
tur, vt ĩ. manda. § mandatum, ſed nõ tutela vnde certi ſunt mo
di finiendi tutelam, ut ĩ. quib. mo. tut. fi. per totum.

De ſuſpectis tutorib. vel curatorib. Rubr.

1 *Tutor vt ſuſpectus quandoque remouetur a tutela ſine accuſatione.*
2 *Inſcribens punitur ad pęnam talionis.*
3 *Patronus tutor conuictus de ſuſpecto, qualiter uitabit infamiam.*
4 *Doli expreſſio in ſententia, an faciat infamiam.*

SCiendum eſt. In principio huius tit. dẽ, ꝙ
crimen ſuſpecti deſcendit a
lege 12. tab. & ſic eſt lĩmũ. Quærit gl. ex quo ẽ lĩmũ
crimẽ, nõne inſcribet ſe, qui accuſabit? & non intel
ligas inſcribere, i. libellum offerre, qa hoc non eſt dubium: ſed
intellige inſcribere, ſ. ad pęnã talionis. Arguiẽ, ꝙ nõ, qa qñq; ſi-
ne accuſatione remoueẽ, vt ſuſpectus, ff. eo. l. 1. & tunc nõ habet
locum inſcriptio. Item qui inſcribit. debet puniri pęna ſimili,
1 ſi deficiat in ꝓbõne. † Qua pęna punieẽ tutor? eſt, vt remoueaẽ
a tutela, ſed accuſator tali pęna nõ poſſet puniri, qa tutelã non
habet. Quã igẽ accuſator talis criminis ꝑſtabit? Dicit glo. ad iſtã
rõnem, ꝙ licèt nõ poſſet inſcribere reſpectu talis pęnæ, q̃ eſt re
moueri a tutela. tñ aliã poenã conſequiẽ tutor, qa probaẽ ſuſpe
ctus, ſ. infamię, & reſpectu talis pęnę ꝑt accuſator inſcribere, iđ
non reperio: verũ eſt cum pęna infamiæ tñ, ꝙ inſcribaẽ ad pœ-
nam talionis. nã ſequereẽ, ꝙ actione iniuriarum ciuiliẽ intẽta-
ta inſcribereẽ, cũ ſit famoſum iudiciũ, vt ff. de his q not. inf. l. 1.
§. 1. quod eſt falſum. Item accuſator deſiſtens incidit in Turp.
2 † Itẽ inſcribens puniẽ ad pęnã talionis. Hoc dicit gl. in §. ſuſpe-
ctis remotis, ſup illo verbo, infamis. Primũ, ſ. ꝙ incidit in Turpi.
pi. deſiſtẽs deficit in accuſatione ſuſpecti, ergo, & c. ſed ſi inſcri-
ptio, q̃ hic, ibi nõ inſcribit, dẽ hic in lrã, ꝙ legatus ꝓꝯſulis ꝑt re-
mouere ſuſpectũ tutorem ſubaudi multo fortius ꝓꝯſul, qa nõ
debet licere inferiori, qđ nõ licet ſuperiori. Sed vẽ, ꝙ legato ꝓ-
conſulis nõ ꝯpetit ius remouendi ſuſpectum tutorem, vt ff. ad
Turp. l. 1. §. ſuſpecti. ergo legatus ꝓꝯſulis nõ excludens ſuperio-
res habet ipſum remouere ad formã accu. Rõ, ꝙ licèt ſolus nõ
excludit ſuperiores a ꝑſide, ſed ſolũ inferiores, & legatus ꝓꝯſu-
3 lis maior eſt ꝑſide, quia repræſentat pſonã procõſulis. † Sequi-
tur, qd ſi ꝑronus? Hic dẽ, ꝙ ꝑronus ꝯuictus de ſuſpecto, remo-
uendus eſt, tñ parciẽ eius famæ, qa non erit infamis, vt dñt qdã.
In hac opi. eſt gl. ꝙ iudex in ſnĩa faciet ei gratiam: qa non expri-
met cãm quare ipſum remouet. Si n. diceret, remo ueo te ob do
lũ quem cõmiſiſti: ſic eſſet infamis, vt ĩ. eo. §. ſuſpectus. ſed dolũ
non exprimet index, ſed ſolũ ꝓnũciabit ipſum remouendum.
4 † Sed dõm, ꝙ expreſſio doli in ſnĩa nõ facit infamem, ſed dolĩ
obiectio vnde accuſator petit, ꝙ remoueaẽ, qa dolum cõmiſit,
& ſibi obijcit dolum, doli obiectua facit, ꝙ poſtea ꝯdẽneẽ, vel re
moueaẽ, licèt de dolo nihil dicaẽ in ſnĩa, erit ĩfamis, fiet ei grã
qa qñ liberaẽ, ita dicet, peto vt remoueaẽ, qa dolum commiſit
adminiſtrando tutelam: ſed dicet iudex, ego te non audiam, &
hoc caſu ſi non eſt obiectus dolus, non erit infamis: & ꝙ dolĩ
obiectio irroget infamiam, quicquid dicatur in ſententia pro-
lata, quod dicit l. actionem de dolo intentandam contra patrẽ,
vel patronum verbis temperandã, ff. de do. l. non debet. quam ẽt
actionẽ dicemus verbia temperandã obiectu, ſeu in ſtõne actio-
nia fiet ſibi gratia, vel dices licèt dolus exprimatur in ſententia,
non erit infamis, vt ff. de pub. iud. l. vlt. licèt aliter, qui condem-
natur de calumnia ſit infamis. vt ff. de his, qui no. infa. l. 1.

1 *Tutor accuſatus de ſuſpecto, an ſit infamis.*

§. Suſpectus autem. Hic dẽ, ꝙ qui nõ ex fide tu-
telã gerit, ꝑt accuſari, vt ſu-
1 ſpectus: intellige nõ ex fide, i. doloſè. † Itẽ ſi culpa male gerit, ꝑt
accuſari, vt ſuſpectus, licèt infamia nõ ſit ꝑꝑ ꝯdemnationem, ſi
tutor datus, qui non gerat ꝑt accuſãri, licèt ꝑꝑ culpam poſſit pe
ti, vt remoueaẽ, ff. eod. l. hęc. n. in fin. & eſt ratio diuerſitatis, quia
magis delinquit, qui malè gerit: ſicut magis debet puniri, qui
rem vinoſam tradit, quam qui omnino non tradit, vt ff de act.
emp. & uendi. l. Iul. & l. ſi ſterilis. §. cum per venditorem.

1 *Tutor de leuiſſima culpa non tenetur.*
2 *Dolus, & lata culpa quando ad paria procedant.*
3 *Ignorantia iuris, non excuſat.*

§. Suſpectus aũt remotus, &c. Ibi dẽ gl. &
bene, ꝙ ſi
obiectus fuit dolus, ꝑſumitur remoueri ob dolũ, & ſic licèt in
ſnĩa non fiat mẽtio de dolo. tñ eſt infamis, ſi fuerit obiectum
vtrunq; & dolus, & culpa, tunc præſumitur remotus ꝑꝑ culpã,
non ꝑꝑ dolum, & allegat gl. illud gñale ꝙ pęnæ molliendæ ſunt
vt ff. de pæ. l. interꝑtatione. Dñs meus allegat, quia dicit lex, ꝙ ſi
accuſo te de vi publica, & priuata, & condemnatus fueris ſim-
plicitet, deinde debet intelligi facta ꝯdẽnatione, ꝓ priuata vi, q̃
minor eſt, non ꝓ publica, vt ff. de pę. l. ſi præſes. in fi. iudex ꝑ iſtã
gl. determinat ꝙ obiectus doli facit infamiã, licèt in ſnĩa de do-
1 lo mentio non fiat. † Dicit litera, ſi ob culpã remotus ſit, nõ eſt
infamis ob culpam. dicit gl. leuẽ, vel leuiſſimã: ſed dñs meus di-
cit, ꝙ ipſe neſcit, quare dẽ glo. de leuiſſima, qa tutor de culpa le-
uiſſima non tenetur, C. arb. tute. l. quicquid. vt intelligunt gloſ-
ſequentes. dic, i. quod condemnatus ob culpam latam, non eſt in
famis.

famis,licet ꝯdēnat' ob dolū ſit infamis. & licet gl. ord.dicat ꝯtrariū,niſi tu hēas additionē,qa dicit,ꝙ lata culpa dolo ꝯparaŧ,& ad hoc alleg.plures leges. intelligas,ꝙ dolus,& lata culpa pariſi
a catur a in ꝯtib. nec tractatur de amiſſione, quā vir bonus plꝰ dēt timere, ꝙ amiſſionem vitæ, vt ff.qđ met. cau.l.iſti quidem. dicit gl.ꝙ damnatus ob culpam leuem non eſt infamis,licet ꝯtrarium videatur,ff.de his, qui no.infa.l.liberorū.§.notatur ē, vbi dŧ,ꝙ ſi qs nupſerit intra tps luctus, ſi ſciens ſe eſſe intra tps
2 luctus.credens tñ de iure ſibi licere,eſt infamis.&c.† ſic ignorantia iuris nō excuſat,ſed ignorare iura,hæc eſt culpa leuis ſꝫ gl.imo eſt lata.& ſic cum lata culpa,& dolus ęquiparanŧ etiam quo ad infamiam,ſm gl.niſi hēas additionē,ſi aliquis pp dolū infamaŧ nō eſt miū,ꝙ ignorantia iuris infamiā nō remittit, cū ille,qui ius ignorat ſit in culpa lata,& qđ oēs ſciunt,vel ſciredēnt,qa idē eſt ſcire,& debere ſcire, ff.ſi cer.pet.l.qđ te.ff.ad leg.Aquil.l.idē iuris,ſed oēs tenemur iura ſcire,vt ff.de iur. & fac.ignor l.rña.C.đlegib.& ꝯſti.prin.& edic.l.leges.ergo q ignorat ius, eſt i lata culpa, & iō ꝙ nupſerit intra tps luctus pp iuris ignorantiā,qa ignorabat iura.ꝙ hoc ꝓhibent,cum eſſet in lata culpa,infamaŧ,ſm antiquā gl.vt & dolus: nō igiŧ eſt mirū ſi illa,ꝙ nupſit,ſit infamis.† Sed certè ſi dicaŧ,ꝙ ignorare legē, le-
3 uis culpa.eſt,nō eſt hō viuens,qn ſit in culpa leui. vñ hēbat dñs meus quendam domi,q dicebat ſe ignorare leges, ꝙ ꝑ facti frequentiā ſciunŧ cū lata culpa ſit ignorare,vt ſi quis cū excōicato participat,ſit excōicatus,& ſicut illa, ꝙ mulier nubens intra tpa luctus eſt infamis:qa illa ab oīb.ſciri dēnt;ignorare iura talia,eſt culpa,qa talia cū eſſent,vel ſciunt,vel tenētur ſcire. Alia verò,quæ ſciuntur ꝑ facti frequentiā.Sed neſcio,quare gl ſacit illud arg.ꝙ remotus ob culpā latā infamis ſit, qa ꝯtrū illud nō eſt ꝯtriū,nec debuit ꝑ ꝯtrio ſignari, qa nubere intra tps luctus, eſt facti,quod ſecū trahit infamiā, niſi excuſabilis facti ignorantia interuenerit,vt in l.ſignata pro ꝯtria dŧ ff.de his,qui no. infa.l.liberorū.§.notatur.Sed hic loquiŧ de infamia,vbi vtitur tali noīe,& eſt hic minꝰ delictū,vñ hic infamat ſnīa, habita diſtinctione doli,& culpę,& iō ſuppoſito, ꝙ remotus ob latam culpam ſit infamis,tñ illud ꝯtrium nō meruit ſignari pro ꝯtrio.

ADDITIO.

a Pariſicatur. Adde,ꝙ lata culpa non æquiparatur dolo in maleficijs, vbi tractatur de pœna corporali, & vbi tractatur de pecunia & lex expreſſe dolum requirit,ſecus ſi non requirit dolum.Alex.in l.1 ff ſi quis reſt lib.eſſe iuſ.Et quomodo quis ob culpā puniatur,& quod in maleficio latæ culpæ non æquiparetur dolo,vide per eundem in l lex eſt commune. ff de leg. At numquid æquiparetur dolo quo ad infamiam irrogādam,per eundem in l quod Nerua ff depo. At quid in pœnalib. an, & quando non æquiparetur dolo, vide du.Iaſ.in l videamus. & in l.in actionibus.ff.de in lit iur.

---

a *Prælatus,qui accuſatur pendente accuſatione,quando adminiſtrare poſſit.*

§.Si quis autem. Per iſtum §.dicit glo.ꝙ prelatus, qui accuſatur, pendente accuſa-
3 tione adminiſtrare non debet.† Et hoc dicit ſimpliciter, ſed tu diſtingue,ꝙ ſi accuſetur de delicto cōmiſſo in adminiſtratione,pendente accuſatione interim non adminiſtrabit.Sic loquitur §.videtur.ſed ſi prælatus accuſatur de alio crimine, puta de adulterio, vel homicidio, nihilominus interim adminiſtrabit,qa lex dicit hic de tutore,vt ff.de ſol.l.Calipodius, aliàs incipit,quamuis,& l.reo criminis.

5 *Abſens indelictis pōt dānari, & lite non conteſtata proceditur ad ſnīam.*

§.Nouiſsime aūt ſciendum eſt,&c. Gl.dicit,ꝙ iſte §.facit ad qōnem talem.Emi librum a te, & fuit ꝯſumatus ꝯtus,mihi tradidiſti librū,& tibi nō dederam ꝑciū, reperio librum alienum,vel vitioſum:agis ꝯ me ex vendito ad pecuniam:nolo tibi dare pecuniā,quia dico,ꝙ liber alienus,vŧ vitioſus eſt,& ſi nō vis mihi cauere de reddēdo precio in caſu euictionis,vel vitij,tunc non debeo tibi dare,ſed librum tibi reſtituere.in iſta qōne dicebat dñs meus,aut apparet, vel apparere pōt vitium aperte,vel lis eſt de vitio,quia tu dicis librū tibi traditū vitioſum eſſe,& ego dico nō vitioſum.Primo caſu dicebat,ꝙ tenenda eſt gl Secundo caſu,ſi non eſt vitium eminens,qđ appareat,locū redhibitioni nō eſſe,ſed preciū dēt ſolui,ſed cum ſatiſdatione,aliàs caueretur verbaliter,vt ff.de ædi. edic.l.ſi venditor.vñ lex dicit,ſi in limine ꝯtus appareat ꝯtrouerſia de euictione,ſatiſdandum eſt,cum aliàs caueretur verbaliter:vnde ſi tibi vendidi rem,& alius incontinenti venit,& dicit,emiſti rē,quæ mea eſt,ſatiſdandum eſt, vt C. de euictio.l. poſt ꝑfectā.Sed ſicut eſt in euictione,ita dicā in vitio.Si aūt ſit apertum vitiū.nec eſt lis de eo,nō eſt reddēda pecunia,ſed res reſtituenda, vt ff.vt in poſ.le.l.ſi is a quo.duo verba omiſi ſ. de quib.gl.nō facit mentionē:vnū eſt in illo §.ſed ſuſpecti cognitio,& moriaŧ pendente accuſatione,extinguitur cognitio ſuſpecti.ſed certè vŧ,ꝙ ſi appareat diffinitum eſſe in cā ꝯdēnationis,qđ duret rōne ſumptuū.qui ſtatuti ſūt in cā iſta accuſationis,vt C.ſi pen.ap.mors interuenerit.l.3. qa ibi durat accuſatio poſt mortē pp bona,i §.ſi quiatutor.not.aliud, ꝙ ſi quis tutor fuerit abſens,nec facit ſui copiam , pōt vt ſuſpectus remoueri.
6 † Et ſic quod in delictis ſi quis abſens eſt, pōt damnari, & lite non conteſt.proceditur ad ſnīam:quia hic non dicit,ꝙ abſens fuerit litem conteſt. vel non conteſt. Nam ſimpliciter intelligendum eſt.de hac materia habes ff.de pę.l abſentem.

LIBER SECVNDVS:

De rerum diuiſione. *Rubr.*

1 *Piſcandi ius qualiter ſibi quis acquirat, & qualiter eo priuetur.*

SVperiore. Flumina ſūt oīa,& portus.In iſto §.dŧ, ꝙ ius piſcādi ē cōe iex publicū rōne cōitatis hēt.Sed qrit gl Pone, ꝙ in diuerticulo fluminis aliqs lōgo tpe piſcatus eſt ſolus , alius vult piſcari , poterit ne ille aliū ꝓhibere?dic,ꝙ ſi alij volebant piſcari,& ipſe prohibeat eos.i.poſt prohibitionē longo tempore ſolus piſcatus eſt,dico,ꝙ acquiſiuit ſibi ius piſcandi, & alios poterit ꝓhibere:ſed ſi occulte piſcabatur in quodam diuerticulo fluminis,& ita fecit diu,nec aliquem inueniebat, imo ſolus piſcabatur.quia ita cōtingebat de facto , tpe ſic faciendo longiſſimo, non acquiret ſibi ius piſcandi,quin & alij poſſint piſcari.vnde dicit lex, ſi habuiſti domum tuam depreſſam iuxta meam , & hoc tpe,de quo non extat memoria , & vis eleuare , potes:ſed cum voluiſti eleuare,prohibui,& poſt prohibitionem tenuiſti depreſſam longo tpe,acqſita eſt mihi ſeruitus altius nō tollendi,hoc eſt quod dicit lex.C.de ſerui.& aqua.l.1.& 3. Sic uides,
2 †ꝙ ius piſcandi tempore pōt amitti,ſed ſuperior pōt me prohibere,nā nos uidemus,ꝙ ipſi prohibent piſcationes, & venationes. Dicendū,ꝙ non eſt de iure,ſed imperator poſſet prohibere,ſed eodem errore quo dicunt eſſe ſuperiores in terra ſua, & ſic Imperatores non habere ſuperiorem,eodem errore poſſet hoc prohibere , & ꝙ Imperator poſſit hoc prohibere,ꝓbo, qa uiā publicam populus non poteſt amittere non vtēdo, nec aquam poteſt quis ducere per uiam publicam, quia fieret iniuria,ſed Imperator poteſt concedere ductum aquæ , & ſic,viā, quæ publica eſt prohibere,vt ff de ſeruit.l.ſeruitutes. licèt hoc dicat ſine incommodo publico.

§.Riparum quoque. Ibi dŧ,ꝙ uſus riparū,& fluminū publicus ē,ꝓprietas eorum quorum prædiis adhæret.Et hic eſt ꝗdam additio,ꝙ ſi via publica interuenit inter ꝓdia,& ripas fluminis , dic adhuc idem,quod eorū eſt proprietas riparum,quorū ſunt prædia ꝓximiora:quia via non imponit hoc,ſicut nec incrementū alluuionis.ff.de acq.re.do.l.maritus,aliàs maritimus.Sed qđ ſiŧ ꝓprietas locorū & riparū maris,nō eſt eorū,quorū ꝓdijs adhæret,gl.ſignat.ſ.e.tit.§.ſi.& qdē nāli iure,ſup illo uerbo, & hoc ꝑ littora maris Sed dicas,ꝙ parū lucratus ille, cuius eſt ꝓprietas ripæ fluminis, cū uſus eius ſit publicus, vnde dicit lex,ꝙ vſuſfructus ſi ꝑpetuus ſit alicuius proprietas eſt inutilis,ff de uſu.l. 3.§.nō tñ.Inde ꝗritur,cum uſus riparum fluminis ſit publicus, & ꝑpetuus,eorum proprietas eſt inutilis , quare ergo cōcedit lex?Dicēdum,ꝙ ſi ſp alius ꝑciperet fructus, & vſumfructū, ꝓprietas eēt inutilis.ſed hic loquiŧ de certo vſu.ſ.nauigii,qa ibi nauigantes poſſent naues exonerare,& exſiccare retia. ſi tamē ſunt ibi fructus,uel arbores fructiferæ,licèt uſus rigandi,uel retia exſiccandi in illa arbore ſit publicus , tamen fructus ſunt
1 eius,cuius eſt proprietas ripæ,& proprietas arboris.

2 *Differentia inter publica,& communia.*
2 *Communis res illa dicitur,quæ plurib.ſe offert inter cæteras.*
3 *Portus maris,an ſit publicus tantum,non communis.*
4 *Via an ſint publica,& qualiter intelligatur.*

§.Litorum quoque. Hic dŧ,ꝙ vſus litorum maris ſit publicus.Signat gl.ꝯtrium,ſ.e.§.& quidem naturali iure.vbi dŧ, ꝙ uſus litorum maris eſt cōis.Argumentū hoc ſoluebat Placentinus, ꝙ cōia ſunt publica & eꝯ.publica ſunt cōia.ſed glo.reprobat Placen. & ſoluit ꝯtrium. quia exponit hic uſus litorum maris eſt publicus.i. cōis.& ſic ꝯcordat cum §.ſ. e. & quidem naturali iure,&c.Dicas,ꝙ opi.Placen.bona eſt,& illi,qui eum reprehenderunt,nō intellexerunt eum;vñ uide rōnē,quare motus fuit Placent. &
2 videbis ſi bñ dixit,uel non.†Sed videamus primo ꝗ eſt dŧia inter publica & cōia.Certe in hoc differūt,qa ſunt oīum animātium;vñ hic dicit litera,ſ.eod.§.quædam n.naturali iure cōia ſunt oīum aīalium:vñ hic dēt eſſe in litera aīalium,licèt quidā libri nō habeāt.Publica dīr,quaſi populica:quia magis appropriaŧ hoīb.Vnde ſub populo aīalia non continentur. vnde publica.i.quaſi populica,vt ī.de pub.iud in prin.& certe cū dicit litera,quæ ſunt publica,dicit flumina, ēt portus eorū ſunt publici:iō ius piſcandi oīb. commune eſt,non dicit omnibus aīalib. vt ſ.e.flumina.Itē cōia ſunt maioria cōitatis, ꝗ publica: vñ pluribus ſe offerūt,vt aer,mare,aqua de cęlo ꝓfluens.litora maris,uñ approprīant ſibi hoc nomen commune. Sed flumina non tot offerunt ſe,ſicut & mare unde non ſunt t. 1æ com-

communitatis

munitatis. Vnde hoc nomen cõe appropriant ſibi res illæ, quę
inter cæteras plurib. ſe offerũt, ut mare, aer, aqua de cęlo ꝓfluẽs,
& littora maris. Aliæ, q̃ nõ tot ſe offerunt, hoc nomẽ publicũ
ſibi retinuerunt, & ſic vides dñam inter cõe, & publicũ. Modo
veniamus ad oppoſitionẽ Placentini. Ipſe dicit, publica cõia,
& cõia publica: videamus primo dñã. Mare eſt cõe oĩb. aĩalib.
2 & equis, & huĩb. ſiſr, & flumen. Dicit Placẽt.† Quidã ſunt vſus
maris, qui ſunt cões oĩum aĩaliũ, vt libere abluere: quidam ho
minũ tñ, vt nauigare, ſed mare in ſe cõe eſt, oĩb. ſe offert, & in
nullius dñio eſt, ita dicit ipſe, de fluminib. Flumina in ſe cõia
ſunt, & oĩb. ſe offerũt, ſed quidã vſus ſunt cões, & quidã publi-
ci, & cõitãt ſe ſolũ hoĩb. vñ dicit publica eſſe cõia, & cõia eẽ pu
blica. Ad rões aliorũ rñdet, φ dicit litera ſ. eo. §. & qdẽ. qđ lit-
tora maris ſunt cõia, & poſtea dicit in iſto. §. littorũ, &c. φ eorũ
vſus eſt cõis, & publicus, & verũ eſt, quidẽ. ſ. φ cõpetit hoĩbus
tñ, vt nauigare. Quæ eſt igĩ ratio publicorũ & cõium, ex quo
mare hẽt uſus cões, & publicos, & ſimiliter, q̃ publica dicũtur,
vt littora, habens vſus cões, & publicos? Certe iã dixi, ut res illa,
q̃ plurib. ſe offert, inter cęteras cõis dĩ, & appropriat ſibi nomẽ
cõmune, & hoc eſt mare. & iõ licèt communia ſunt publica, &
publica cõia tñ quo ad illã rẽ diſtincta ſunt, & mare dĩ cõe, &
flumen publicum. Item hoĩes magis ſibi appropriant quo ad
vſum flumẽ, q̃ mare: ſunt n. multæ partes maris in quib. nõ na-
uigant, nec hmõdi vſui animantiũ plus ſeruient iſta quatuor,
mare, aer, aqua, de cęlo ꝓfluens, &c. q̃ flumen, vñ hoc inſpecto
repetiuntur ſub nomine communis. Sed quare dicit Placenti
3 nus, φ† portus maris eſt publicus tñ non communis: unde in
omni reſpectu dicit ipſos eſſe publicos? Dicendũ eſt φ hoc di-
cat, quia portus non ſeruiunt hoĩbus, uel aliis aĩantib. hoc eſt
gratia hominum. vñ portus publicus dĩ, ſed falſum eſt: põt. n.
4 dici cõe, publicũ quo ad diuerſos vſus, vt ſ. dictum eſt. † Itẽ pa-
tet, φ cum dĩ, φ viæ ſunt publicæ, intellige, φ ſunt publicę, rõ
vnius populi, ſed ſicut flumẽ quo ad nauigationem omnium
populorum ſic & viæ oĩum populorum, vnde tñ via publica
in partib. iſtis, tñ habent quo ad Deum illi de Anglia, quã illi
de partibus iſtis, & hoc intellige de viis in littorib. quæ ducunt
de villa ad villã. Hoc dico, quia quidam qui habebat ab utraq;
parte viæ fundos ꝓprie dictos, impetrauit a ciuitate, vel a dño
terræ, φ tolleretur inde via, & alio loco daret ampliorem, ſibi
ꝯceſſum fuit. Certe non potuit concedi, quia omnes tangit, &
quod oẽs tangit, ab omnibus concedi debet. Vnde cum uia ſit
publica, non amittitur non vtendo, ff. de uia publica. l. uia pu-
blica. & quod oẽs tãgit &c. dicitur. ff. de authoritate ꝑſtã. l. vlt.

§. In cõmunem autem locum, &c.

Ibi dĩ, & φ in locũ cõem, puta vnus ſocius nõ ꝑt mortuũ infer
re, alio inuito: vñ melior eſt ꝯdõ, ꝓhibẽtis. & hoc intellige, ſi ali
1 quis vellet vti tõne ad illum locũ, ad quẽ nõ eſt deſtinata, tunc
eſt melior ꝯditio prohibentis. & hoc eſt, qđ probatur. ff. ꝓ ſoc.
l. cũ duobus. item Mella. alias incipit l. ſi inter fratres. Sequitur
§. religioſum, & ſuper illo verbo, mortuum, ſignatur q̃dam gl.
Et in fi. dĩ φ caput inferaĩ partib. ꝯpatib. in dñio, ſed locus eſt
religioſus hic. allegat l. ad hoc. ſicut ꝑ illud gñale, qa impediũt
ſe ꝯcurſu. ſed certe illud habet locũ. φ aliqua impediunt ſe con
curſu, niſi ſuccurrenti dederint certũ. Sed quando voluntate
duorũ pro æqualib. partibus capitur in diuerſis locis, infertur
φ damnũ habent ipſi: ideo dico, φ vterque eſt religioſus, argu.
ad hoc ff. de ſer. ruſt. præd. l. via conſtitui, in §. ſi fundus.

§. Item ſi alienus.

Ibi facit gl. uſ. q̃onem. Pone φ
vſufructuarius cõſentiat pro-
prietario, vt inferat mortuũ in fundũ. in quo hẽt vſumfructũ,
anteq̃ inferat, vel pars pęniteat, nihilomin⁹ poterit inferre: qa
ſufficit ſemel ꝯſentiſſe. Tu dic contrarium, φ ſi conſenſi, vt tu
inferas in fundum meum mortuum & antequã inferas diſſen
tio, tunc ſi inferas non facis locũ religioſum, vnde poſſum pœ
nitere, & te ꝓhibere. Sed ſi pactum fuit obligatoriũ, ex quo cõ-
ſenſi, poteris agere ꝯ me ex illo pacto, vel ages de dolo, vnde ſi
ꝯſenſi. φ ex fundo meo ſaltem extraheres, antequam extrahe-
res poſſum prohibere, ſed poſt non, quia iam tuum eſt, hoc eſt,
quod probatur. ff. de dona. l. qui ſaxum. & ff. de dolo. l. ſi cum
mihi. in reſiduo lectionis dixit hic dominus meus ab hoc lo-
co in Inſti. ſ. eo. ti. §. in locis. vbi debent dici.

1 *Theſaurus an fiat occupantis.*
2 *Inuenta in litore quando fiant inuentoris.*
3 *Inuentor lapilli, an plus grauetur, quam inuentor theſauri.*
4 *Inter iſta duo non eſt differentia quoad acquiſitionem dominij.*

§. Item lapilli.

Et in iſto §. determinat de mõ acqrẽ-
di ꝑ occupationẽ, ſicut in ꝑcedẽtib.
vñ dicit gl. ſignata in fi. huius §. ſup illo verbo, ſtatim fiunt ĩuẽ-
1 toris. dicit gl. & bñ. † Itẽ dñiũ occupar. vñ lapilli, & gẽmæ, q̃ sũt
in littore maris, ſi mõ nullius ſunt, fiũt occupãtis. In theſauro
dicit gl. aliud eſt, qa theſaurus eius eſt: qui primo inuenit, i. vi-
dit, nõ eius qui primo occupauit: vñ ſi eſſẽt ꝯ equitãtes. & vnus
primo videris theſaurũ, tamẽ qui vltimo vidit, ſi primo occu-
paret. non ſibi acquireret, ſed eſſet eius, qui primo [illegible] it, ſm
gl. & allegat ad hoc ĩ. eo. ti. §. theſauros. dic, φ nun[illegible] tum:
vñ ſicut illa quę inueniunĩ in littore maris, fiunt inuen[illegible] ꝑ
2 occupationem, † ita dices in theſauro, φ qui prius app[illegible] hen-
derit, nõ q prius viderit, habebit dñium. de poſ. theſauri ha-
bes, φ acquirĩ ꝑ occupationẽ, vt ff. de acq. poſ. l. 1. §. nec[illegible] ſarius.
Itẽ dicas in dñio, vt hic, per §. theſauros. in illo §. dĩ, φ dñiũ the-
ſauri eſt eius qui apprehenderit. vnde ſub verbo, inuenit, ꝯti-
neĩ & apꝑhendere. C. de fideiuſſorib. l. ſi Barſatorem. dñt illi q
ſuſtinent gl. φ ille q̃ inuenit theſaurum acqrit dñiũ ſibi in ap-
3 ꝑhẽſione, ſecus in illis, q̃ in littore maris inueniuntur. Opor
tet, φ apꝑhendaĩ ad hoc, qđ dñium acqrat. Reddũt rõnẽ diuerſi
tatis talẽ. Qui inuenit gẽmam in littore maris, totũ eſt ſuũ in-
uenientis, ſed ſi qs inueniat theſaurũ in fundo alieno, nõ eſt to-
tus ſuus, Immo ille, in cuius fundo inuenietur, hẽt medietatẽ,
& ſic grauaĩ plus inuẽtor theſauri, q̃ lapilli, & immo plus gra-
uaĩ, vt vidẽdo ſolũ acquirat dñium theſauri, ſed acquirendo
dñiũ lapilli, non ſolũ viſus, ſed apprehenſio reqraĩ, & hoc per
illud gñale, q in vno grauaĩ in alio releuaĩ, vt ff. de reg. iu. l. cum
4 q. † Sed certè ſi poneres, φ inueniret qs theſaurũ in loco, q nul
lius eſt, ſicut in littore maris, ſiſr eẽt totũ inuenientis, vñ iſta rõ
nulla eſt. Itẽ alij dñt hic loq de inquiſitione dñij eorũ, q̃ nunq̃
fuerũt in dñio alicuius, iõ difficilius acqruntĩ. iõ exigiĩ apꝑhẽ-
ſio, ſed theſaurus fuit in dñio alicuius, qm̃ theſaurus eſt vetus
depoſitio pecunię a tpe d quo nõ extat memoria, vt ff. de acq.
rer. do. l. nunq̃. §. theſaurus. Hæc rõ nõ vĩ valere, qm̃ idem ꝯclu-
deret in derelicto, quod tñ nõ eſt, vt ĩ. §. ſi. tñ non credo dñam
eſſe inter iſta duo quo ad acquiſitionem dominij, vt dixi.

§. Præterea.

Qđ ꝑ alluuionẽ in agro. Ibi dĩ, φ ſi vi flu
minis vno impetu aliquam partem fun-
di tui in fundum alienius portauerit, ſi ibi fuit diu, ita φ radi-
ces egerint arbores, quæ illæ cruſtæ applicatæ inhærebant, vel
cruſta iuncta fuit terræ, cui applicata eſt, ſit illius cuius eſt fun-
dus, vel terra cui applicata eſt: dñs tñ illius hẽt actionẽ in factũ
æſtimationẽ. dicas, φ falſum eſt, & lex illa quam gl. inducit. ff. d
rei ven. l. ſi fundum tuũ. §. de arbore. loqtur de hoc qđ accreſcit
actu ſine facto hoĩs, hoc de eo qđ accreſcit vi fluminis, vñ ꝯque
riĩ de flumine, & ſicut flumẽ ſibi abſtulit. ita poterit ei dare, vñ
vbi emolumẽtũ poterit eſſe, ibi ſit & onus, vñ nullã actionem
habebit, ff. de acq. re do. l. j. §. alluuio. ff. de reg. iu. l. ſecũdm naturã.

1 *Materiã alienã ſi aliquis ſpecificet, illa ſpecies efficitur ſua, trib. cõcurrentib.*

§. Cum ex aliena materia.

Super illo verbo
facta eſt quædã
gl. quia ſi aliquis ſpecificet mãm alienam, illa ſpecies effici ſua
trib. concurrentib. φ habebat bonã fidem, qui ſpecificat: qđ cre
dat mãm ſuam eſſe, & quod ſuo voto hoc faciat, & quod ma-
teria non poſſit redire ad ſuas vuas, ſi ex vuis alienis, & melle
2 alieno faciat mulſum, poſtea quærit gl. multas rõnes † Quid ſi
duo ſpecificauerint mãm alienam, quæ erat tertij, vt domus
aliena, de melle alieno fecerit mulſum habuit bonã fidem, qđ
credebat, cum habeat mãm ſuam pro parte, alius malam fidẽ,
quia ſciebat alienã. dicit gl. φ illa ſpecies ſeu illud ſpecificatum
erit commune ſpecificãtis bonæ fidei, & domini eius: quia ille
ſpecificans, qui malam fidem habebat, nihil habebit, eodẽ mõ
ſoluit ſuam quæſtionem. Pone, φ vnus ſolus ex diuerſorũ ma-
teriis ſpecificauit, & pro vna materia habuit bonã fidem, ꝑ alia
malam. Rñdeo primo reſponſum eſt, Cayus. Itẽ qui ſpecifica-
uit, vnus ſolus ex materia vnius, partim habuit bonã fidẽ, par-
tim habuit malã fidem, eo mõ rñdet. Quid ſi vnus ex materia
aliena. puta vnus ex melle alicuius fecit mulſum, & partim fe-
cit noĩe ſuo, & partim noĩe Titij? dñs meus ſiſr, φ tunc ſpecifi
catũ erit eã ſpecificantis, & dñi. In iſta ſolutione vltimæ q̃onis
bñ ꝯcordat dñs meus, in gl. φ iſtud ſpecificatũ erit partim ſpe-
cificantis noĩe ſuo, & partim dñi, cuius noĩe partim ſpecifica-
uit, & hoc intel'r ſi dñs ratum habuit, ſed in oĩb. aliis q̃onib. ꝑ-
cedentib. φ ſpecificatũ ſit cõe ſpecificãtis, & dñi, dicit dñs me⁹,
quod falſum eſt, nec hoc dñt leges, quas glo. hic adducit Quid
ergo erit dicẽdũ? φ inſpiciendum eſt ex parte cuius magis eſt,
& ſic qualia: qđ nobilius, vt minus cedat maiori, & ignobilius
nobiliori. & ſic totũ ſpecificatum erit alterius ſpecificantium,
vt ff. de acq rer. do. l. qcquid. §. vlt. vbi minus cedit maiori, & ſic
qualia ſunt: qđ eſt minoris ꝓtij, i. nobilius ei cedat, qđ eſt maio
ioris, & loquiĩ ibi, informantis ſi. r totũ eſt vnũ ꝑ formationẽ.

1 *Purpura accedit veſtimento, & ſic quantitas antecedit dignitatem.*
2 *Numerus ſi reperitur æqualis in electione, recurritur ad dignitatem.*

§. Si tamen alienam purpuram.

Ibi di-
cit, φ
ſi aliquis alienã purpurã inſeruit ſuo veſtimento, purpura ſit
illius, cuius ſit veſtimentũ. vnde dicit litera. & qui dñs fuit pur-
puræ. quaſi dicat, modo non eſt ille, cuius fuit purpura, habet
actionem furti, id eſt condictionem furtiuam contra furem,
qui ſurripuit, ſiue ipſe fecit veſtimentum, ſiue non. Sed quæ-
ro, vtrũ habet rei vendicationem. Dicit quòd ſic, ſi ſit fur, qui
veſtimento ſuo intexuit, quia fur ſemper eſt in mora, & ſi

poſt

poſt moram res perit, nihilominus cũ in mora eſt, tenetur ad rem: iõ fur ẽt rei vendicatione tenetur, ſi fecit veſtimentũ. Sed ſi alius fecit fieri, non tenetur ille rei vendicatione, vñ dñiũ eſt extinctum, vt ad præſens nõ poſſit vendicari, ſed ſi ſeparet per actionẽ ad exhibendũ, bñ vendicabit. Vñ melius diceret, ꝙ ceſſat dñiũ ꝑ iſtã acceſſionẽ, ꝙ ꝙ extinctũ ſit. vñ a re dẽ obl. o extincta ceſſans, vt ff. de ver. ob. l. inter ſtipulantem. §. ſacram. & ff. de ſol. l. quę res. §. aream. No. igitur diligenter, ꝙ dicit lr̃a, ꝙ vendicati nõ pt purpura: verum eſt ab illo, q intexuit, ſi fur eſt ille. q intexuit: quia fur ſp eſt in mora, vt dictum eſt, & ſi periret poſt moram, nihilominus teneretur rei vendicatione. ſic & hic, ex quo poſt morã intexuit, & ꝙ fur in mora ſit ſp, hẽ ff. de rei ven.
4 l. itẽ verba. in fi. † Itẽ no. hic, qd dicit lr̃a, ꝙ purpura cedit veſtimento, & ſic q̃titas antecedit dignitatẽ vt in electione numerus, quia q̃titas eſt q̃ ſp ꝓcedit: ſed vbi eſt æqualitas ex parte quãtitatis, quia partes ſunt æquales numero, tunc dat recurſus ad dignitatem, & ad ꝓcium, vt ff. eo. l. quicquid. §. vbi. & ff. de pac.
6 l. ſi plures. §. Caius. † Seqtur ver. Quod ſi fortuito. vbi dr̃, ꝙ ſi ſine voluntate dñorum, materię eorum confuſæ fuerint a quodam tertio, illud cõe eſt, ſi ſeparari nõ pñt materiæ. ſed ſi ſeparari poſſent, non eſſet illud cõe: ſed ſi voluntate dñorũ. ẽt ſi ſeparari poſſent materiæ, illud cõe eſſet. hoc facit ad id, qd deſtinatiõe nr̃a. i. dñorũ fit diuiſio furtorũ ſed deſtinatione cuiuſdã alterius nequaquã. ſic intelligo. ff. de le. l. qd i rerũ nã. in fi.

1 *Frumentum duorum ſi mixtum fuerit contra eorum voluntatem, qualiter vnus agat contra alium.*

2 *Et quid ſi voluntate eorum mixtum eſt.*

§. Quod ſi frumentum. Verſi. quod ſi alterutro. ſignatur ibi quædam gl. ſuper illo verbo, ꝯpetit, q̃ valde difficilis eſt ad intelligẽdum, & tangit duas lect. in iſto, & prima eſt, vt loquatur prin.
5 iſtius ver. ſed ſi ab alterutro. † Qñ frumentum duorum mixtũ ſuit ꝯ eorũ voluntatẽ, ſed impoſſibilis eſt eorũ ſeparatio quia tunc cõe eſt, & agiť rei vendi. vt grana ſua vnuſquiſq; vẽdicet, qa nõ põt diſcerni, vt dictũ eſt q̃ ſunt grana vni⁹, & q̃ ſunt grana alterius, ſed agiť cõi diuidundo. i. petere frumentũ ꝓ qualitate. i. quantitate, ille. q plus habebit, vel ꝓtioſius frumentũ hẽbat, illi plus reſtituať de frumento, vel plus in precio. h. d. vſque ibi, arbitrio, & c. Ab iſto loco vſq; in finẽ loquitur, cũ mixtum fuerit frumentum duorũ ſine eorum volũtate, & ſeparõ poſſibilis eſt: qa tunc non ſit cõe, & ageť rei vendic. & qlibet grana ſua vẽdicabit, & tũc exponeť litera. quale. i. quota. hoc vult dicere gl. in prin. vſq; ibi, idẽ dic. & primũ caſum tangit vſq; ibi, ſi ãt apparet alio mõ poniť, & legiť, vt ſit totũ vn⁹ caſus, & ver. ſiue. ſed ſi alterutro. a ſui prin. vſq in fi. loquiť qñ ſm voluntatẽ duorũ ita fuerit. & erat impoſſibilis ſeparatio, quia tunc agitur cõi diuidundo pro mõ frumenti, vt ꝓ qualitate, & quantitate diuidatur, vt qui plus habebat de frumento, vel precioſius hẽbat, ei reſtituatur plus in precio plus in frumento: arbitrio. n. iudicis hoc ꝯtinebitur, vt æſtimet in illo iudicio cõi diuidundo, quale fuit frumentũ vniuſcuiuſq;, & quãtũ, vt dictũ eſt: & ſic quale ſtat ꝓprie, & nõ exponitur quale ibi, vt in 1. lec. Hãc lec. vult tãgere gl. ab illo loco gl. vt dic, & c. vſq; ibi, no. & c.
2 † Seqtur bona glo. q̃ indiget alia, iſtis duab. lecturis obſtat excepta prima, quo ad primũ caſum, & iſti ſecundæ in totũ, cũ dr̃, ꝙ agit cõi diuidundo, qñ ſ. voluntate duorũ miſtũ eſt frumentũ, ſi impoſſibilis eſt ſeparatio, agiť cõi diuidũdo: immo dicit litera, in rẽ quidẽ actio ꝓ mõ frumenti cuiuſq; competit, ſi ex quo facta eſt cõio, & cõpetit cõi diuidundo, agi nõ pt. Iſtas lecturas ponit gl. ſed dñs meus dicebat ꝙ dato vno, ꝙ frumentũ ſit cõe, tñ pt agi rei vẽdi. ꝓ parte idiuiſa, vt habeať pars diuiſa, vt ff. ſi pars hẽ ditatis pet. l non poſſumus. Dñs meus tertio mõ, aliàs eſt alio mõ, ponit caſum in iſto ver. & intelligit totũ ver. vſq; in fi. ſi voluntate duorũ miſtũ eſt frumentũ, & poſſibilis ẽ ſeparatio: qa tunc nõ eſt cõe, & ciuilis cõpetit actio in rẽ. ſ. rei vendi. pro mõ frumenti ſui, vt quilibet quantũ hẽt ibi de frumento. i. grana ſingula ſui frumenti vendicet: arbitrio autẽ iudicis hoc continetur, vt ipſe æſtimet quale, expone. i quod, vel expone proprie quale: albius, vel non, graſſius, vel non: vt ꝑ hoc qlibet grana ſua ſingula poſſit habere. Iſte caſus leuior, & planior eſt, niſi intelligas ipſum, non poteris intelligere gloſſam, vnde gl. eſt i ſe difficilis, nec facit ad intelligẽtiã rex. i ſuo ſolo.

1 *Aedificium factum ex materia aliqua, quando cedat ſolo, & qualiter pronidetur domino.*

§. Cum in ſuo ſolo. Vt intelligas gl. toti⁹ §. quæ obſcura eſt: ſciat qd ſi ædificaueris i ſolo tuo de materia aliena, ſi tu es bonæfidei. & d iſto
1 loquit §. iure tu es dñs† ædificii: qa ædificium ſolo cedit, & ſiẽ dñs materiæ, puta tigni alieni, qd iunxiſti domui tuæ, remanet dñs, ſed nõ pt agere ꝯ re ſtãte ædificio, rei vẽdicatione, ex quo es bonæfidei, ſed pt agere actione de tigno iniuncto, ad duplũ, ſed ſi tu eſſes malæfidei, & de iſto non loqtur §. vñ tũc ſiſt, ꝙ es dñs ædificii ſed dñs ꝯ te pt agere rei ven. vt non æſtimetur. ſed vt pręſtetur æſtimatio, vt de rei ven. l. in rem. §. tignum & hoc ſi vult, aliàs nõ, qa & actione de tigno iniuncto in duplũ agere põt. Itẽ ad exhibendũ. & furti c. ſd. furtiua, & iſta hẽs hic in gl. q̃ cadit ibi ꝑ actionẽ, q̃ cadit in tigno iniuncto q̃ cadit ſuper illo, niſi accuſatorẽ hic intelligo: & eſt gl. i illo uer. ſed ſi aliqua, ſuper illo ver. vend. vbi dr̃, licet ꝯ eum. q bona fide ædificat in ſuo ſolo de mã aliena, dñs mãe, uel tigni quandiu manet ædificiũ, vendicare nõ poſſit tñ diruto ædificio ſi egerit, ſtante ædificio a i duplũ ꝑ actionẽ de tigno iniũcto. poterit agere rei vẽdicatione ꝓ ſua materia, nõ obſtante dicit gl. aliqua tpis ꝓſcriptione & hoc qñ ꝓſcriptio currit ꝯ deſides, ſed iſte nõ fuit negligens in rei ven. dato, ꝙ duraſſet ædificiũ ꝑ mille annos, qa durante ædificio non poterat agere rei vẽdicatio. ꝯ bona fide ædificantẽ, vt dicit principiũ huius § Et ex quo non potuit agere, ei nõ currit ꝓſcriptio. C. de annali exceptione. l. 1. i fi. quo ad iſtã partẽ gl. vera eſt. ſed nõ ſequiť in gl. Aliud eſt dicit gl. ſi ędificator fuit malæfidei, qa tunc durante ędificio poſſet agi rei vẽ. ff. de rei ven. l. in rem. §. tignũ. ſi non egit, fuit negligens. & iõ ſi durauit ædificiũ 20. annis, nec agit, quia tãto tpe ꝓſcribit malęfidei poſſeſſor, certe ſi durat ędificiũ, nõ poterit vẽdicare. Quãtum ad membrũ vltimũ reprobat Dñs meus gl. ꝓſcriptio currit ꝯ deſidẽ in eo, qd deſes eſt, vel negligẽs, ſed extitit ædificiũ, licet dñs ędificii poſſet intentare ꝯ eũ, qui maleſide iniunxit, qd ꝯſequereť? Certe rẽ non ꝯſequereť, ſed ęſtimationẽ, vt ff. de rei vẽ. l. in rẽ. §. tignũ. & inde tũc primo ꝯpetit rei vẽdicatio ad rẽ, cũ eſſet dirutu ædificiũ: vñ primo mõ agendi nõ fuit negligens, & ſic ꝯ eũ non currit ꝓſcriptio in rei vẽdicatione ad rẽ ipſam gl. põt colorari, ꝙ q eſt negligẽs in vno caſu, currit ſibi ꝓſcriptio in vno, & in alio. ff. vi bo. rap. l. 1. & ẽ ad hoc C. de his, q a nõ do. ma. l. vlt. vñ ſicut currit ſibi ꝓſcriptio extãte ẽt ędificio, ita quantũ ad modũ agendi ad rei æſtimationẽ curret ſibi q̃tũ ad aliũ modũ agẽdi. ſ. ad rẽ ipſam. Dicẽdũ tñ ꝯtrium, & ad illud negligẽs in vno currit ſibi ꝓſcriptio i alio: dicẽdũ, qd uerũ eſt, ſi iu dicis extãte ædificio, fuit negligẽs in rei vẽdicatione. Quãtũ ad illũ modũ agendi. ſ. ꝓ rei æſtimatione. Dicendũ ꝙ falſũ eſt: vñ bñ uerũ eſt, ꝙ põt agere, ſi vult, nõ tñ eſt negligens ſi non agit: qa ſi ageret rei vẽdicatione, & reciperet extãte ędificio rei æſtimationẽ, amitteret dñiũ rei ſuæ. & ſic diruto ædificio non poſſet agere rei vendicatione ad rẽ ipſam, ſed nemo cõpelliť ad hoc, vt amittat dñiũ rei ſuæ, vt ff. rerũ amo. l. no. n. Vñ durãte ædificio, nec ꝯ bonęfidei poſſeſſorem, nec ꝯ malæfid. poſſeſ. currit præſcriptio in rei uendicatione, quicquid dicat gl. & c.

§. At ſi is. Qui pixit. Ibi in gl. qõnẽ, qs dẽt ꝓferri, hñs directã rei vẽ. vel utilẽ? & dicit vtilẽ: qa hñs utilem ꝓferť. Vñ emphyteuta hñs utile dñium, ꝓferť dño hñti directũ. ff. ſi ager uecti. uel emph. pe. l. 1. Sed dic, ꝙ ibi loqť ubi utraq. eſt vera ſed hic eſt vtilis rei uẽdicatio: datur. n. a lege ex æquitate, ne amittat totũ dñs quõdã tabulæ pp religas ꝓcedẽtis mãdari, ꝯ. c. pñt, in illo §. lr̃æ. & formanť plẽs qõnes ſuper hoc, qd dicit lr̃a, ſeu ſcriptura cędit chartæ: qa ex hoc vñt ſeq i lr̃a ꝯueniẽtia, ſed illas qõnes hẽo diſcuſſas. ff. ad exhi. l. 3. §. interdũ Caius, & c.

1 *Bonæfidei poſſeſſor, an faciat fructus induſtriales ſuos pro cultura, & cura.*

2 *Bonæfidei poſſeſſor, quando facit fructus ſuos.*

3 *Bonæfidei poſſeſſor, quando tenatur in conſumptis.*

§. Si quis. A nõ dño. Ibi dr̃, ſi qs hẽt rem alienã bonafide, & iuſta de cã, i. iuſto argumento emptionis, vel vẽdõnis, al' donationis: facit fructus ſuos bonafide, dicit gl. in initio emptionis non oportet, ꝙ hẽat bonã fidem ꝯtinuatã a principio vſque ad finẽ, ſed ſufficit, ꝙ habeat a principio, ſ. tẽpore emptionis bonã fidem, vt ff. de vſur. l. qui ſcit. §. bonæfidei poſſeſſor. vt fructus faciat ſuos, intellige qa licẽt bonæfidei poſſeſſor faciat fructus ſuos, de ꝯſumptis nullo mõ teneť, nec de extantib. rei uen. qa ſuos fecit, ſi tñ rẽ iud. offi. C. de rei uẽ. l. certum eſt. § bo. fi. Intellige igiť hãc gl. qa hic dr̃, ꝙ ſufficit in initio bonã fidem hr̃e. licẽt mala fides ſuperuenerit. verũ eſt ad hoc, ꝙ facit bonęfidei poſſeſſor fructus ſuos, ſi a pr̃e illo quo ſuperuenit mala fides, teneť ẽt de conſumptis, vt eos reſtituat iudi-
1 cis officio, quia ex tunc tenetur de culpa. † Item no. ꝙ dr̃ hic ꝙ bonæfidei poſſeſſor facit fructus induſtriales ſuos ꝓ cultura, & cura: vñ inueniť, ꝙ faciat ſuos ſi coluit, & curauit. Sed dic, dato ꝙ alter coluit, tñ ſi poſſideat tpe perceptionis fructuum, bonæfidei poſſeſſor facit ſuos, vt ff. de vſur. l. qui ſcit. §. in alieno.
2 † Itẽ no. hic, quod dicit, ꝙ bonęfidei poſſeſſor ex iuſta cã uel iuſto titulo facit fructus ſuos: qd ſi bonęfidei poſ. nec hẽat iuſtam cãm? per glo. dicitur, ꝙ non minus facit fructus ſuos, & all. ff. ſi. reg. l. 4 § poſt litẽ. ibi, ſed ante iudiciũ, & c. Sed certe lex illa hoc non dicit, ꝙ non habeat titulũ, nec quod haberet, ſed ꝑ iura quæ ſunt. hic uſ, ꝙ exigatur. tamen Doctores ſunt in illa opinione, ꝙ bonæfidei poſſeſſor, & ſi non habeat cãm iuſtam, ſeu titulũ iuſtũ, facit ſuos, vt gloſ. hic dicit. Item quod hic dr̃, ꝙ qui bonafide poſſidet, facit fructus ſuos: intellige, ꝙ poſſeſſio ciuilis eſt illa quę parat iſtum effectũ, ꝙ qui bonafide poſſidet, faciat fructus ſuos, & ꝙ uſucapiat. Vnde ſi vado ultra mare, quia rerũ mearum retineo poſſeſſionẽ ciuilẽ, ſi alius poſſidcat, & tollat, licẽt bo. fi. poſ. nõ tenetur de fructibus induſtrialibus

libus ꝯſumptis: intelligit gl. ẽt in quantũ eſt locupletior. Qđ nõ teneat hic, ſic oſtendo: qa hic dicit gl ꝙ de naturalib. ꝯſumptis teneaĩ i quãtũ locupletior ẽ. p l ff. ſi cer. pet. l. ſi me & Titiũ. qa illos nõ facit ſuos. vĩ hic glo. ꝯ̃ria illi. q̃ eſt J. de off. iud. §. illorũ. ſup illo verbo, ꝯſumptorũ vñ vt ꝯcordemus glo. cũ gl. oportet
3 dicere, ꝙ iſta q̃ hic eſt, loquiĩ de nãlib. q̃ dicit, ꝙ bo. fid. poſ. teneĩ de ꝯſump. in q̃tum locupletior eſt, ſed qđ ibi dicit, ꝙ bon. fid. poſſ. nõ teneĩ ẽt in quantũ locupletior, & quod ibi dicit, ꝙ bo. fid. poſſ. lucreĩ fructus, intellige de induſtrialib. quidam tñ doctor, dñi mei, dicebat, ꝙ bo. fid. poſ. tenetur de cõſumptis, & induſtrialib. ĩ quantũ locupletior, & hoc ſi non habeat titulũ. & pro hoc arguebat ſic. Petitio hęreditatis datur ꝯ̃ poſſidentẽ, qui non hẽt titulum, ſed intentionem poſſ. in bo. fid. poſſ. de ꝯſumptis inquantũ locupletior, vt ff. de peti. hęr. l. Item veniũt. §. eos aũt. vnde ſicut eſt in pet. hr̃ditatis, ſic debet eſſe in rei uẽdicatione, vĩ, ꝙ multo fortius hoc ſit in rei uen. quia q agit rei vend. allegat ius plenius, q̃ qui agit petitione hæreditatis, qa allegat dñium, alter non, & iõ minus oportet iuuari, aliàs iuuari poſſet ꝯ̃ agentẽ rei vend. q̃ ꝯ̃ agentem peti. hęre vñ in expenſis repetendis bo. fi. poſſ. pinguius ſubueniĩ. in pet. hęr. q̃ in rei vendicatione, vt l. hmõi. ꝯ̃. eo tit. §. ex diuerſo. in gl. q̃ dicit cadit in fi. illius §. qui incipit, eum de nouo ædificat. §. ei uero qui ſciẽs.

1 *Malæ fidei poſſeſſor teneatur de fructibus perceptis & percipiendis, & quãdo. & nume. 2.*

1 Dicitur. †In glo. ꝙ malę fid. poſſeſſor tenetur de fructib. perceptis, & percipiendis, hoc eſt verum ſi non hẽt titulũ, excuſat ipſum a percipiendis. qđ dĩ, qa malæ fid. poſ. hẽt tit. nõ teneĩ eadem actione, qua & de fundo, qa fructus illi pars fundi ſunt vt ff. de rei vend l. fructus pẽdẽtes. Intelligas de percipiendis. i. q percipi poterunt. Item quidã dñt ꝙ malę fidei poſſeſſor habens tit. excuſaĩ a percipiendis, hoc dñt per legem C. de rei vend. l. duorũ. Sed dicit dñs meus, ꝙ illa lex hoc nõ dicit, ſed dĩ in ea, ꝙ malę fidei poſſeſſor habẽs tit. teneĩ de ꝑceptis, ſed non dĩ, ꝙ non teneaĩ de ꝑcipiendis. ſed Doctores hoc cõcludunt, ex quo dicit lex, ꝙ teneaĩ de perceptis, vĩ negare, ꝙ teneatur de ꝑcipiendis arg. ff. de iud. l. cum prætor. C. de proc. l. ſi
2 maritus. †Sed dñs meus dicit, ꝙ etiã habens titulum ex quo eſt malę fidei poſſeſſor, teneĩ de perceptis, & percipiendis, nec inuenitur lex q̃ dicat ꝯ̃rium. Item dicit ipſe, & ſi hoc ſit uerum, ꝙ ꝑꝑ titulũ excuſatur a percipiendis, hoc eſt verum vſque ad litis ꝯteſtationem, poſt lit. conteſt. non, quia poſt lit. conteſt. omnes malæ fid. poſſ. pares sũt. ff. de pet. hær. l. ſed & ſi lege. §. ſi aũt. dicit gl. malæ fidei poſſ. habens titulum excuſatur de percipiẽdis, niſi in quatuor caſib. qb de percipiẽdis ipſum nõ excuſat, & numerat gl. illos caſus. Sed pt̃ dici breuiter, ꝙ malæ fidei poſ. non habeat titulum, quoniã dicit lex nullum ipſo iure, vel titulus quẽ vult annulare, hĩ pro non titulo, nec excuſatur a percipiendis, & ſic reducas illos quatuor caſus. Et ad vnũ, quod dĩ, ꝙ malæ fidei poſſ non habens titulũ vel habens, ſed non iuſtũ, teneĩ de ꝑcipiendis, non intelligendum, vt dictũ eſt percipiendis in futurũ, quia illi ſunt pars fundi, & veniunt in rei uen. ſicut & fundus. ff. de rei vend. l. fructus. vñ intelligitur de ꝑcipiẽdis i. qui ꝑcipi potuerunt, ſed a quo dñt, ꝙ a dño non a poſſeſſore. vñ ſm gl. ſi non eſt bonus cultor, & poſſeſſor optimus, ſolũ teneĩ de his qui ꝑcipi poterunt a dño, nõ a ſe malæ fi. poſ. ſed dic ꝯ̃, quia l. dicit ꝙ teneĩ de percipiendis malæ fid. poſ. & de his quos ꝑcipere potuit ipſe malæ fi. poſſ. vt C. de rei uen. l. domum.

§. Is uero, ad quem Ibi dicit gl. uſufr. facit fructus ſuos ſtatim cũ ꝑcipit & ſi in horreo ſint repoſiti. Sed dic, ꝙ nulla eſt dr̃ia inter bonorũ poſſeſſorẽ, & fructuariũ, quo ad hoc, qa ſtatim cũ ſunt a ſolo ſeparati, vterq; facit ſuos, ſed in hoc eſt dr̃ia, qa bonę fid. poſ. facit ſuos, ſiue ab illo, ſiue a quocunq; alio fuerint ꝑcepti fructuarius non, niſi ipſe, uel alius nomine ſuo ꝑcepti. vt ff. qbus mod. vſuſfr. amit. l. ſi fructuarius meſſẽ, & ff. de uſur. l. q ſcit. §. J.

1 *Theſaurum ſi quis inuenerit an & quando ſit inuentoris.*

2 *Cautela pro reo ad conuincendum actorem, qui male intentauit actionem ſuam, in rei uendicatione.*

§ Theſauros. †Ibi dĩ ꝙ ſi aliquis inuenerit theſaurũ in loco ſuo, ſuus eſt, dicit gl. in ſuo, hoc eſt dicere ſi dñs ſit loci, in quo inuenit, dicit gl ſiue dñs ſit directò, ſiue utiliter, vt emphyteuticarius, vel feudatarius. Placẽtinus tñ dt, ꝙ intellexit de dño directo. qa ibi dĩ ſimpliciter, ſi qs in ſuo. i. ſi qs dñs inuenitur in loco, cuius eſt dñs, uel cuius habet dñiũ: ſed appellatione dñi intelligitur qui dñs põt eſſe directo ff. ſi ager vect. pe. l. 1. §. ꝙ in perpetuum. vnde ibi dicitur, ꝙ in perpetuũ fundum conduxerit, q̃uis dñs non ſit, &c. vnde tales dicunĩ ibi non dñi, & conſtat, ꝙ habent vtile dñium, & ꝙ rei vẽ. vtilẽ hẽt, vt ibi dĩ, vñ qñ inueniã in meo, & qñ in alieno, hẽs. C. de metallis, & de metallariis. l. cuncti. vñ dĩ, ſi habeat qs vtile dñiũ, ꝙ inueniat qd mobile, vt pecuniã: certe ꝓ̄fertur directo dño, & ſic facit fructus ſuos, ſic & illud mobile ſuũ ẽ. Si aũt ſit immobile, vt qa inueniat mãm argẽteã, ipſa mã eſt immobilis licèt extenſum ſit mobile, certe ꝓprietas directi dñij redibit ad dñm directũ, ſicut & de fundo locuti ſumus. Quia locuti ſumus de dño directo, & vtili: ſcias, ꝙ ſoli Italici ſunt dñi, qa nõ ſoluunt tributa rerũ ſuarũ, vñ dñt hr̃e directũ dñiũ, & sũt ſoli dñi rerũ ſuarũ. C. de vſucap. transfor. l. vnica. & ita hẽs p legẽ illã, ꝙ quicunq; ſoluit tributa, vel cẽſum, nõ eſt directo dñs,
a ſed vtiliter. † Ex hoc dicit dñs meus, ꝙ quicunq; agit ꝯ̃ aliquẽ, & proponat rei vendicationẽ (quia & pauci ſunt immo pauciſſimi, qui aliquid nõ ſoluant de re ſua immobili) ꝑmittat reũ actorẽ acquiri, donec ſit prope ſn̄iam diffinitiuam, tunc dicat, Dñe iudex, nõ ꝓcedatis vlterius, quia ineptam actionem propoſuit, qa egit rei vẽdicatione, & ſic dixit ſe directũ dñm, & tñ nõ eſt, ſed vtiliter, vnde ex quo ſimpl̃r intentauit, vel vendidixit directo ſe dñm, & eſt tributaria, vel cẽſualis, & hoc p iſta iura C. đ vſu. c. trãsfor. l. vnica ff. ſi ager vect. l. 1. ff. ſi mẽſ. fal. mo. di.

1 *Dominium quando ſola traditione clauium, transferatur.*

1 §. Item ſi quis merces, &c † Ibi dĩ, ꝙ ſi claues horrei vẽditor tradidit emptori merciũ, q̃ erãt in horreo, fortè vini, quod erat i cellario, trasferĩ dñiũ, ſine alia tradõne, & ẽt poſſidet dicit gl. & hoc ꝑꝑ p̄ñtẽ viſionẽ ff. de acq. poſ. l. 1. §. ſi iuſſerim medicẽ dũ, & falſum eſt, ꝙ hic ꝑꝑ viſionẽ acquirat poſſeſſio, vñ verum eſt, ꝙ p viſum acquiriĩ poſſeſſio, vbi reqriĩ viſus rei, q̃ eſt acquirẽda in poſſeſſione, vt ff. de acq. poſſ. l. 1. §. ſi iuſſerim. ſed hic qa horrea erãt clauſa quõ viderit, nimis bñ viderit, q viderat merces, horreis clauſis. vñ p ſolã tradõnẽ clauiũ añ horrea acquiriĩ poſſeſſio, qa claues ſunt via deueniẽdi ad poſſeſſionẽ. ſed de feſtuca, quõ p feſtucã alicui poſſeſſio acquiratur, dicit dñs meus, quod non videt, nec iura dicunt, nec ratio concordat.

§ Pro derelicto. Ibi dĩ, ꝙ id, qđ pro derelicto hĩ, occupãti ꝯcediĩ. Quidã ponũt exemplũ, ſi aliqs librũ apertũ ꝓiecerit i aqua, & ꝙ aĩo abiiciendi a ſe ꝓiecerit, & ꝓ derelicto habuit, vñ ꝯcediĩ occupãti. Dicas, verũ eſt, niſi alia ꝓ̄ſumptio eſſet p ſe, ſ. ꝙ nemo ꝓ̄ſumiĩ iactare merces ſuas, vt ff. de ꝓba. l. cũ de indebito. dicit verũ, ſi exiſtẽs in ꝑiculo iactat ẽt apertũ nõ ꝓ̄ſumiĩ hr̃e ꝓ derelicto, ſ. ſi tpe quo nõ erat in periculo, ex mõ iactãdi, qa apertũ iactauit, ꝙ habuit pro derelicto, ĩmo incũbit ſemꝑ onus ꝓbãdi, q dicit venditorẽ voluiſſe vẽdere vel vẽdicare, qa ſp ꝓ dño ꝓ̄ſumẽĩ, vñ dicit lex, ſi aliqs occidit ſe, p̄teẽ, ꝙ ꝑꝑ ꝯſciam criminis hoc fecit. aut demẽs hoc fecit, vel ꝑꝑ impatiẽtiã doloris. Primo caſu amittit bona, qa publicãtur. Secundo caſu nõ amittit, ſed ſi fiſcus petat bona, ꝓ̄ſumitur ꝓ defuncto, vt bona nõ amittat, qui mortẽ ſibi ꝯſciuit, ꝑꝑ doloris impatientiã, vel vitæ tædiũ, vt C. de bo. eo. qui mor. ſibi ꝯſci. l. vlt. ad fi. ſic & in ꝓpoſito, licèt aliquis, & ſi non eſſet tempeſtas librum apertum ꝓiecerit in aquam, præſumiĩ, ꝙ nõ aĩo habendi ꝓ derelicto, ſed iõ qa timebat periculũ, qa licet tẽpeſtas non ſit, tñ p̄t iactare, vel quia timet periculum, vel qa hẽt animum habendi ꝓ derelicto, vnde ſemper præſumiĩ ꝓ dño, ne rem ſuam amittat, quod timore periculi hoc fecerit.

De teſtamentis ordinandis. Rub.

Teſtamentum. Hic tangit tria gñ̃a teſtõrũ, Olim initio vtebantur homines duob. generib. teſtõrum, vnum vocabatur calatis comitijs, quo vtebanĩ hoĩes tpe pacis: aliud erat genus, quod vocabatur ꝓcinctũ, quo vtebantur hoĩs tpe belli, & ꝙ illa duo ſic dicantur hẽs in glo. eſt planũ. Deinde acceſſit tertiũ genus teſtandi, quod appellatur teſtñ ꝑ ęs, & libram, ſeu æſtimatum, quia teſtator emãcipabat filios, & hæres inſtitutus ꝓ modico emebat oĩa bona teſtatoris, & erat qdã, qui librabat ſeu æſtimabat oĩa bona defuncti, & modice, & ſic eis æſtimatis ſeu libratis modice his emebat, vt dixi. Sed quare hoc? ecce vna rõ teſtõr hẽbat filios in ꝑtãte dẽbat eos emancipare anteq̃ teſtareĩ, qa viuẽte patre filij ſunt quaſi dñi rerũ paternarum, & hr̃ditatis paternæ. vt ff. de lib. & poſt. l. in ſuis. & ita ſi inueniretur teſtõr tpe mortis hẽre filios in ſua ꝑtãte, inueniret nõ plene dñs, & qa teſtari quaſi de alienis nõ poterat, iõ eos emãcipabar, & ſic erant incogniti iure ciuili; ęmãcipatio olim fiebat ꝑ imaginariam vẽditionem: ideo incertæ erant iſtæ imaginarię vendõnes. ecce igitur. quare ſic fiebat illud tertium genus. Alij dñt; ꝙ cã quare ſic fiebat, erat iſta; hr̃s vt eẽt firmus hr̃s emebat modico, qa cã nõ lucratiua firmior eſt q̃ lucratiua. vt C. đ imp. & alijs ſubſtit. vel aliter C. đ imp. lucra. de ſcrip. l. vnica. ſed in patre iſtæ rõnes nõ tenent ex parte Dei, iõ illa iura ſunt correcta, quia non hẽbant veras cauſas.

§. Sed cum paulatim, &c. Ibi recitaĩ ius nouum. i. ius ꝯſtitutionũ circa teſtñ. Et ibi dĩ in verſiculo, ſignacula, ꝙ teſtñ a iure p̄torio hẽt numerũ ſeptẽ teſtiũ. & eorũ ſignacula ꝙ teſtñ a iure p̄torio, ĩmo a iure ciuili hẽt numerũ ſeptẽ teſtiũ, vt ĩ. eo. ver. acceſſit, in fi. Sed dđm, qa iure ciuili capit numerũ ſeptẽ teſtiũ. ſed ñ vere, qa libripẽs ibi i extrema hr̃ditatis & qa erat hr̃s, cõputabaĩ nu. 7. teſtiũ, ſed p iꝰ p̄toriũ exiguntĩ ſeptẽ veri teſtes: alij ab hr̃de. & ab æſtimatore, qa p ius p̄toriũ nec emãcipatio, nec iſta imaginaria vẽditio fiebat, vt in prin. ver. ſed p̄dicta, i fi.

Mulier

1 *Mulier in teſtamentis non poteſt eſſe teſtis, ſecus in codicillis.*
2 *Impubes maior factus, an poſſit teſtari de his, quæ vidit in pupillari ætate.*

3 §. Teſtes autem Ibi dr̃, ꝙ mulier non pt̃ eſſe teſtis in teſtõ. Quæritur, an hoc ſit verum. Dico, teſtã noſtri tpis, vt in plurib. ſunt codicilli, quia nõ eſt teſtm̃, ſi non ſit hæredis inſtitutio, ſed in teſtis nr̃i tpis non inſtituuntur hęredes, idõ teſtã noſtri tpis ſunt codicilli, tunc in eis põt mulier eſſe teſtis. In teſtis autẽ veris, in quib. exigit̃ hęredis inſtõ exigitur maior ſolẽnitas, q̃ in codicillis, idõ in illis nõ
a pt̃ eſſe mulier teſtis,[a] vt hic, & qđ in codicillis, & ſic in teſtis noſtri tpis hic, in glo. ord ff de teſta l. qui teſtõ. § mulier. † Quærit
b gl nunquid põt eſſe teſtis impubes maior factus[b] de his, quę vidit in pupillari ætate? Dicit, ꝙ nõ in teſtamentis, vbi ſunt teſtes de eſſe teſti; ſunt n. ſeptem teſtes, vt hic. In aliis pt̃ impubes maior factus eſſe teſtis, de his, quæ vidit in pupillari ætate, argu. ff. de ver. ſig. l. notionem. §. fi. & ita dicit gl. Dicebat dñs meus cõtrariũ, qa ſi vidit aliqua in pubertate, indiſcrete ꝯcepit, & idõ licèt poſtea ſiat maioris ętatis vere ſcit indiſtinctè. & incomplete ſic & tunc ſciuit, idõ impubes maior factus de eo qđ vidit in pupillari ætate, non põt eſſe teſtis. Ad legem quam gl. inducit. ff. de ver. ſig. l. notionẽ. §. i. reſpõdet, ꝙ ſeruus factus liber de eo, qđ vidit in ſeruitute. põt ferre teſtimoniũ, qa ca q̃ in ſeruitute ſciuit, ita diſcrete ſciuit, ſicut & cũ eſt liber, ſed ſic nõ eſt in pubere, vt dictum eſt. Et pro ſua ſnĩa inducebat arg. ff. de ſeruis exportandis. l. ſi minor. ego dico, ꝙ ſi vidit in pubertate. i. in ætate infantili, vel proxima infantiæ, non põt ferre teſtimonium maior factus, ſed ſi vidit id in pubertate, poſtquam erat doli capax, & ſic habeat tale quale iudicium, tũc poſſum dicere cum gl. ꝙ põt facere teſtimonium, arg ff. ad Syll. l. excipiuntur. in fi.

ADDITIONES.

a Non poteſt eſſe teſtis. Vide tamẽ Bar. in l. hac cõſultiſſima §. ex imperfecto. C. de teſta. vbi dicit, ꝙ teſtamentum imperfectũ rõne ſolennitatis valet quo ad liberos, & ſubdit ꝙ iſtud teſtm̃ imperfectũ inter liberos põt probari duob. teſtib. maſcu. vel fœminis.
b Impubes maior factus. Adde quòd poſsit teſtificari impubes factus pubes, de eo, quod vidit in pupillari ætate, Bar. in l. ad teſtium §. conditionem. ff. de teſta.

a *Inſtrumentum publicum, quando habeat vicem duorum teſtium.*

§. Sed cum aliquis ex trib. &c. In illo ver. ſuper illo verbo, ſignarent, eſt q̃dã gl. ſignata. q̃ ſic incipit, quidã hoc intelligunt &c. gl. illa ſic dẽt intelligi. gl. ſupponit, ꝙ ſi quis ex teſtib. adhibitis in teſtõ fuit ſeruus, ſi teſtm̃ reuocetur in dubiũ, nõ pt̃ probari per ſeptem teſtes: vñ hẽs pro ꝯſtãti, ꝙ ſoli teſtõ, ex quo inuenitur ſic ſcriptum, & quilibet teſtium recognoſcit ſigilla ſua ſtaretur ei abſq; hoc, ꝙ teſtes vadãt ad iudiciũ, & ſic ſe hẽt ꝯſuetudo, & ſic ꝯcordat Io Azo. in ꝯ̃rium, in quo iſta diſtinctio. Glo. iſta nõ aperit. vnde intelligas, ꝙ bene cõcordat. & Ioã. & ꝯſuetudo, ꝙ in teſtõ in ſcriptis, de quo nunc locuti ſumus, ſit ſcriptura ſola ſigillata ſeptem teſtib. recognitis. probatur, ſi teſtm̃ in ſcriptis in dubium reuocetur, nec oportet teſtes venire ad iudicium. Sed in teſt. fuit iſta diſſenſio. Pone, teſtõr vocat tabellionem, & in perſona publica ſcribit teſtm̃, & tenet formam inſtrũi publici, & hoc corã ſeptẽ teſtib. in quorũ pñtia dicit teſtõr, illi lego nĩi, & illi tñi, & licet ſcriptura nõ ſit teſtm̃ in ſcriptis, quia nõ eſt forma teſti in ſcriptis obſeruata, qa nõ ſubſcripſerunt teſtes, nec ſignauerunt. item quia coram ſeptẽ teſtib. teſtator voluntatem ſuam expreſſerit, moriuntur teſtator, & teſtes, forte reuocatur in dubium, an defunctus fecerit teſtm̃, nonne poterit probari per iſtam ſcripturam? Dicit Ioã. ꝙ ſic, quia inſtrm̃ publicum, quia manu perſonæ publicæ ſcriptum. Azo. dixit ꝯ̃rium, licèt Io. & conſuetudo ad hoc admit-
1 tat: † quia licèt aliàs publicum inſtrm̃ faciat fidem, non tñ habet, niſi vicem duorum teſtium, ſed teſtm̃ etiam ſine ſcriptis non probaretur per duos teſtes, imo exigerentur ſeptem. ergo nec teſtamentum manu publica ſcriptũ probat. Hæc eſt opinio Azonis, & eſt verior de iure, & eam tenent Doct. & ſic intelligas iſtam diſtinct. quia per glo. intelliges eã nec hic, nec C. de bon. poſſ. ſecundum tabulas. l. 2. vbi hæc diſtinctio. Caius.

1 *Domeſtica perſona, quando repellatur a teſtimonio.*

§. In teſtibus autem † In fine huius §. dicitur teſtimonium domeſticũ re-
a probatum eſt, vñ q̃rit ibi gl. mercenarius liber hõ ſeruit ꝓ mercede, põt ne eſſe teſtis? Dicit, ꝙ non, quia eſt perſona domeſtica: vnde dicit lex, ꝙ furtum commiſſum a tali perſona, eſt furtũ domeſticum, vt ff. de pęnis. l. reſpiciendum §. furta domeſtica. Dñs meus dat breue conſilium, ſi velit dñs, ꝙ famulus eius ſit teſtis, det ei licentiam, & ſic erit habilis tempore ferendi teſtimonium, quia cum non inuenitur, ꝙ erit domeſticus. ad ferẽdum teſtimoniũ admittitur: quia tpe ferẽdi teſtimoniũ inſpicitur & ꝯdõ teſtium, ff. de teſtib. l. 3. § lege. nec facit dolũ dñs, q hoc facit, vt paret ſibi ꝓbõnẽ. Et ipſe dicebat ſi poſſit ꝓbare, ꝙ dñs hẽet ſpem ꝙ famulus reuerteretur lato teſtimonio, nõ admitteretur ad teſtimonium ferendum: qa dicit lex ꝙ ſi accuſetur aliquis de adulterio, ſerui ſui torquent̃, & vendent̃, vt non ſtant ſpẽ redeũdi, aliàs nõ auſi eſſent dicere aliqd ꝯ̃ dñm. Hoc qđ ꝓbat̃. ff. ad leg. Iul. de adul. l. ſi quis pollutauerit. §. iubet.

ADDITIO.

a Domeſticum reprobatum. Adde, quod domeſticus, quando admittatur in teſtem, officio iudicis re[illegible] Bar. in l. 3. C. de teſt. & nunquid domeſti[illegible] [illegible] a liberis domeſticam, vide per eundem in d. l. [illegible] quod domeſtici in cauſa matrimonii ſint ſuſpecti, vide Alex. in conſ. [illegible] prædicto [illegible] quia matrimonium [illegible] Fed. de Senis conſ. [illegible] dubium Alex. conſ. 94. in 4. vol. Pan. & Doct. in c. in literis de teſti. vbi eſt locus proprius huius materię.

1 *Legatarius quando poſſit eſſe in teſtamento.*

1 §. Legatarius † Ibi dr̃ ꝙ legatarius põt eſſe teſtis in teſtõ, in quo ſibi legatũ relictũ eſt argunt ꝯ̃ gl. quia nemo põt eſſe teſtis in cã ſua vt C. de teſti. l. omnibus. ergo &c. Dicẽdũ, ſi reuocaret̃ in dubio de legato ſibi dimiſſo, nõ eſſet teſtis. ſed de ꝯtentis in teſtõ pňteſt, licèt tunc videatur indirecte eſſe teſtis pro commodo ſuo, de autho. tut. l. 2.

§. Sed hæc, &c. In quo dr̃ de teſtõ ſine ſcriptis: pone, corã ſeptem teſtib. dixit teſtator ſuã ſupremã volũtatẽ, hr̃dẽ inſtituit, reliqt legata & oẽs ſeptẽ teſtes ſigillauerunt, & ſubſcripſerunt. Quæritur. an ſit teſtm̃ in ſcriptis, vel ſine ſcriptis. Vr̃ ꝙ ſine ſcriptis, qa corã oib. ſuã volũtatẽ edidit. Vr̃ ꝙ in ſcriptis, qa ibi formaliter i ſcriptis. Dico ꝙ ꝯſiderãdũ eſt, qđ actũ eſt a defuncto. Et ſm hoc debet iudicari teſtm̃ in ſcriptis, uel ſine ſcriptis. Sed ſi non conſtat. dico ꝙ eſt teſtm̃ i ſcriptis, & ſine ſcriptis. Sic. n. nihil ꝓhibet i eadẽ orõne ſm diuerſas ꝯſiderationes pñt eſſe diuerſi ꝯtus, vt ſi dicam alicui, vendis mihi equũ tuũ pro decẽ? & indet, vendo: & eſt ſtiplõ, & uẽdõ, ſic eſt, & teſti factio in illo facto, ſi habeat ea; q̃ exigunt̃ ad teſtm̃ in ſcriptis, & ea q̃ exigunt̃ ad teſtm̃ ſine ſcriptis, põt dici in ſcriptis, & ſine ſcriptis, non qđ ſint duo teſtã quia eſt vna volũtas: ergo eſt vnum teſtm̃, nec aliquis põt decedere duob. teſtãtis factis. niſi ſit miles Sed eſt teſt. habens duas formas. ſ. in ſcriptis, & ſine ſcriptis, & eſt utilitas, ꝙ iſtas duas formas hẽat, qa pt̃ hĩs ſe iuuare, vt de teſtõ ſcripto, uel nõ ſcripto, ꝓbato ſola ſcriptura ſeptẽ teſtib. recognoſcentib. ſigilla ſua, nec oportebit teſtes ad iudiciũ uenire, ſed ſi ex nõ ſcripto, oportet ꝙ per ſeptẽ teſtes probent & deponant, ꝙ audierunt teſtatorẽ dicentẽ iſtam ſuam voluntatem, & ita oportebit eos ad iudicium venire, vt ſ. dixi, & ſic non obſtaret poſtea ꝙ vnus eſſet ſeruus de ſeptẽ teſtib. teſti in ſcriptis, bene probaret nihilominus teſtm̃ in ſcriptis, qa ſeruus bñ poſſet recognoſcere ſigillũ ſuum, ſed ſine ſcriptis non: qa oportet teſtes in iudicium venire, & deponere de auditu. Sed cũ eſt in ſcriptis, non deponũt teſtes ꝙ audierunt teſtatorẽ ita teſtari; quia ipſi neſciuerunt qualis erat voluntas defuncti, vñ nullũ ferunt teſtimonium, ſed ſolũ cognoſcunt ſigilla ſua ſed ſeruus põt hoc facere. ſ. recognoſcere ſigillũ ſuum, ſed deponere, & ferre teſtimonium nõ põt: quia oportet eum in iudicium uenire, & ſeruus in iudicio eſſe nõ poteſt & ideo licèt vnus de teſtibus appareat poſtea ſeruus, poteſt probari teſtamentum in ſcriptis, ſed non ſine ſcriptis.

De militari teſtamento. Rub.

1 *Miles dicatur, & de requiſitis in uero milite.*
2 *Militum priuilegia, quibus militibus vnde competere debeant.*
3 *Militis teſtamentum, an ſubyciatur querela.*
4 *Militis teſtamẽtũ qualiter fiat dũ ẽ domi, & qualiter ubi in caſtris verſatur.*

SVpradicta diligẽs obſeruatio. Dicit gl. ſup rub. miles dictus eſt a malo ductum eſt, nõ ꝙ malũ nobis ĩferat, ſed qđ a malo nos defendat,
1 vt C. de oſ. pf. præto. Aphri. l. ſecunda. † Item dicit gl ꝙ ad hoc, ꝙ ſit miles, oportet, ꝙ iuret ſe non euitaturũ mortem cã Reipublicę. Item ꝙ ſcriptus ſit in matricula militum, & alia multa exigunt̃ ad hoc, ꝙ aliqs ſit miles, vel qs debeat reputari miles,
2 ſm ea, q̃ loquuntur de militib. † Quæro ergo, an priuilegia militũ militib. nr̃i tpis concedant̃? Vr̃ ꝙ ſic, quia idẽ eſt & in non ſolẽni: ergo licèt ĩ militib. nr̃i tpis antiqua ſolẽnitas ñ ſeruet̃, cum priuilegia ꝯceſſa olim militib. ſibi concedãtur, & hoc argu. ff. de neg. ge. l. pr̃tor. illa lex dicit, ſi Imperator eligat minorẽ, vt ſit iudex, licet nõ deberet eligi, nec eſſe, eo ipſo qđ eligit eũ, decreuit ei cætera, q̃ competũt magr̃atui, ſeu iudici. Hodie Imperator ſi faceret militẽ. faceret cum ſm modum nr̃i tpis, quia & ſi ſm modũ antiquũ deberet fieri, nihilominus hr̃et ea quę olim erant militib concesſa: & hoc ar. ff de re iud. l. quidã conſulebant. Quid ergo dicemus? Ego non poſſum rñdere aliter, niſi ꝙ ꝯſideranda eſt cauſa, & ratio legis in ſingulis priuilegiis militum, qa multa ſunt. & ſi cã, vel rõ illius priuilegii poteſt inueniri in militib. nr̃i tpis, illud priuilegiũ habebit locũ. Quidã ſunt milites, q vacant armis licite. forte qa eſſent in Apulia, vel vltra mare, q̃to licite, de iuſſu prĩcipis, niſi. n prĩcipe ſciẽte, nõ eſsẽt licite, vt C. vt armo. vſus inſc. prin. ſit interdic. l. vnica. ſi ergo miles, qui militat, licite eſt in ꝯflictu, lex dicit de milite ſolẽni, q pt̃ teſtari in ꝯflictu. vel diſcrimine mortis ſine teſtib. rogatis, uel vocatis, dũmõ uoluntas ſna per duos teſtes poſſit ꝓbari, vt C. eo. l. milites. Sic dicam in milite nr̃i tpis: licèt in militante loquaris in alia l. lex ãt. ꝙ ſi miles errore iuris ductus omittat exceptionẽ peremptoriam. poteſt eã opponere poſt ſniam, vt

C. de

C.de iuris, & fac.igno. l.j. Miles aũt nr̃i tpis ſi per errorẽ iuris
ↄſuetudinarij, cuius hẽt experientiam, omittat exceptionẽ pe-
remptoriã certe non iuuabitur, quia in iure cõſuetudinario
milites nr̃i tpis ſunt vſi, ſeu vſitati, & in pluribus ſunt aduocati
in foro ſeculari, vñ ſi errant in iure ↄſuetudinario milites nr̃i
tpis, cuius dẽnt hr̃e experientiã, nõ iuuabuntur: qa turpe eſt pa
trono cauſas, &c. vñ per hoc hẽs argu. ff. de orig. iur. l.2. § poſt
hos. C.de iu.l.certi iuris eſt. vnde in ſingulis eſt inſpicienda cõ-
ſuetudo, & rõ legis, & ſi in militib. noſtri tpis inuenitur, ſerua-
3 bit lex. ſin verò, nõ. † Item q̃ritur hic, ſi filiusfa. miles teſtatur ex̃
caſtra an ĩ eius teſtõ habeat filius querelam? & vr̃, ꝙ ſic, per lite
rã nram qa priuilegium habent milites, vt teſtentur ſine ſolẽ-
nitate, quæ in teſtis requiritur, cum in expeditionib. ſunt oc-
cupati, vt hic: igitur cum ſint citra expeditionem ex̃ caſtra, nõ
vtentur ſuis priuilegijs. ſed ↄ, ff. de inof. teſt. l. ſi inſtituta. C. de
inof. teſt. l. fi. dicit gl. ꝙ ſi filiusfamilias miles teſteĩ ẽt extra ca-
ſtra hæres eius non hẽt querelam. Hoc dicit in illo ver. ſi teſta
ri. Hoc intelligas in bonis caſtrẽſib. ſed in bonis paganicis dic,
ꝙ hæres hẽt querelam, licèt gl. alibi dicat ↄriũ. Et ẽt hic loquiẽ
ſimpliciter, & hoc probo ſic: hereditas patris magis debetur fi
lijs, q̃ hæreditas filiorum parentibus: ſed pater ↄ teſtm̃ filij hẽt q̃
relam, vt paganus, vt ff. e. l. ſi a milite. in § vlt. cũ l. ſeq. ergo &c.
glo. in illo uer. & ego miles. diſtinguit de milite teſtante: quia
aut teſtõr eſt domi, & tũc dẽt teſtari ſolenniter: † ſed dum eſt
4 in caſtris, dẽt vocare duos teſtes, & coram duob. teſtib. vocatis,
& rogatis, debet facere teſtm̃. Si eſt in conflictu, vel diſcrimine
mortis, põt teſtari ſine teſtib vocatis, & rogatis, dummodo ſua
voluntas per duos teſtes non rogatos, vel vocatos probari poſ
ſit, vt C. eo. l milites. Dico tñ idem, ſi miles militans teſtatur, ẽt
ſi ſit domi intra breues dies reuerſus, & ibi teſtetur. Dico intra
dies breues, quia forte acceperat commeatum a duce belli, vt
viſitaret vxorem ſuam. & filios ſuos: hoc caſu habet idem pri-
uilegium, quod haberet, ſi in caſtris teſtaretur: vt coram duob.
teſtib. vocatis, & rogatis poſſit teſtari, vt ff. ex quib. cau. ma. l. qui
mittuntur. §. ſi extra patriam.

1 *Teſtator ſi dixit, omnia bona mea tali relinquo, an ſit teſtamentum.*

§. Cæterũ. Ibi q̃ro, modus eſt loquẽdi, ꝙ ſi vnus dicit
alteri, do tibi oĩa bona mea: dñs meus di-
cit ꝙ ſi quidã ciuis alicui mutuauit quãdã pecuniam, & qñ il-
le nobilis fuit ĩ domo, dixit ei, qđ eam mutuauerat, ꝙ domus
ſua erat pulcherrima. dixit ei ciuis: Certe dñe, domus veſtra eſt: de
mum ille nobilis reuerſus miſit familiã ſuã, fecit ciuẽ repelli
de domo ſua Certe fecit ↄ legẽ iſtã, qa talis modus loquẽdi nõ
obligat, vt hic, & ff. de act. & obl. l. obligationum ſubſtantia. in
3 fi. † Sed quid ſi vnus donat alicui oĩa bona ſua: ſemper diceret il
le, qui donauit, ꝙ non fecit hoc aĩo obligã di. D. eo, ex quo ver
ba ſapiunt obligationẽ, quia dixit, dono tibi oĩa bona mea, nũ
quid dicam ibi ſemper eum obligari, niſi appareant coniectu-
ræ, q̃ moueant in ↄriũ, vt ff. de pac. l. iuris gentiũ. §. pacta nouiſſi
ma. ↄiecturæ, quæ pñt in ↄriũ mouere, ſunt modus, & ↄſuetu-
do loquẽtis, puta, ꝙ ille, q ſic dixit, eſt hõ, q dicit cõiter, qcquid
nr̃um eſt, veſtrum eſt, tunc eſt ↄiectura. Et hoc nõ dicit aĩo obli-
gandi: quia ex perſonis hoĩum, & qualitate eorũ ↄpenſatur, &
ↄiecturatur vt C. ſi quis Imperatori maledixerit. l.1. & ff. de pig.
act. l. vel vniuerſorũ. Itẽ dictũ p̃cedens. ar. ff. de min. l. deniq;. §.j.
vbi dr̃, ꝙ iactura prioris actus &c. Itẽ ↄſuetudo, q̃ eſt patriæ cõ-
ſuetudo. eſt, ꝙ vnus dicit alteri, qcquid habeo ueſtrũ eſt, ut ff. de
fun. inſt. l eum de lanionis. §. aſinã Pone, teſtõr dixit ſic, oĩa bo
na mea tali relinquo, an ſit teſtm̃? Inducit legẽ illã, ꝙ ſit teſtm̃,
& ff. ad Treb. l. cogi. C. de ſacroſ. eccl. l. vlt. ſed illa nihil facit ad
hoc, quia ibi dr̃, ꝙ uerbũ relinquẽdi, pertinet ad inſtitutionem
cũ ſolũ pertineat ad legatũ, vt ibi dr̃. Ego diſtinguo, ſi nos in-
terpretamur, qđ teſtm̃ ſit, aut nõ p̃t eſſe teſtm̃, quia non ſunt ibi,
niſi quinq; teſtes, quia uerba ſunt ambigua: quia cu dicit, relin
quo tibi oĩa mea, hæc verba pñt applicari & ad teſtm̃, & ad co-
dicillum: interpretabor, ꝙ ſit codicillus, nõ teſtm̃, & hoc p illud
gñale potius interpretandũ eſt, vt res potius valeat, q̃ pereat. ff.
de reb. dub. l. quoties. & ff. de ver. ſig. l. quoties. Si p̃t valere vt te
ſtm̃, quia bene fuerunt adhibiti ſeptem teſtes, diſtinguo, aut re-
peritur illud in aliqua parte ſcripturę in teſtõ aut non. v. g. di-
co ſic, Titiũ hr̃dem meum inſtituo Sempronio bona mea re-
linquo. Ego dico tunc, ꝙ per illa uerba, habebit Seius oĩa bona
per fideic. Vel ſi ſic dicã, Titium pro parte inſtituo hr̃dẽ: Seio
oĩa bona mea relinquo, ꝙ ſic ſit inſtitutio. & hoc p̃bat per le-
gẽ. qa dicit l. ſi in teſtõ meo. ſi dicã, Titiũ inſtituo ex fundo, vr̃
inſtitutus in oĩb. & habebit bona tanq̃ hr̃s, ex quo non inueni-
tur alius inſtitutus. Sed dicã, Titiũ p parte inſtituo, Seio fun-
dũ relinquo p iſta uerba, Seio fundũ relinquo, &c. intelligitur
legatũ, vt ff. de liẽr. iſti. l. j. §. ſi ex fundo. C. de hær. inſti. l. quoties.

§. Sed hactenus. Melius eſt, qđ ſit §. qa miles, ex quo
exit caſtra, amittit priuilegia ĩ for-
ma teſtãdi: qa oportet, ꝙ ſolennitas obſeruet. ſ. vt ibi ſint ſeptẽ
teſt. ſed nõ amittit priuilegiũ in teſtãdo, qa licèt ſit ex̃ caſtra,
ex quo eſt miles nõ ueteranus, retinet priuilegiũ ĩ teſtãdo, ſi ſit
minor, vel ſi ſit ſurdus, ꝙ alij nõ liceret. vt hic, & ↄ. e. § illis. glo.
q̃rit ĩ illo §. poſt miſſionẽ. vtrũ miles remiſſus de militia poſſit
teſtari. ipſe diſtinguit, vt hic, & de hoc hẽs ſiſr. C. eod. l. milit.

§. Si quis ante militiam, &c. Ibi dr̃, ꝙ ſi ali-
qs ante militiã
fecit teſtamentum non ſolẽne, & poſtea fiat miles, valet teſtm̃,
quaſi ex noua voluntate. Siſr ſi filiusfamilias fecit teſtm̃. & po-
ſtea ſit emancipatus, valet teſtm̃, quaſi ex noua voluntate. Intel-
ligunt quidam hæc verba, quaſi ex noua voluntate, ꝙ primum
teſtm̃ fuerit mutatum per capitis diminutionẽ. ſ. per emanci-
pationem, ſed quia ſi emancipatus manet in eodem iudicio, &
hoc declaret, ſed ex noua voluntate, quia nunc factum dico: ꝙ
imo valet, licèt non declaret ſe velle manere in eo iudicio, &
ſic quaſi legam ſimilitudinarie: vnde debet exponi, ſed quaſi ex
noua voluntate. i. valet primo non mutato, quaſi valeret no-
ua voluntas nunc facta.

§. Sciendum tamen, &c. Ibi ſunt quidã qui
habẽt quaſi caſtrẽ-
ſe peculium, vt clerici, vt C. de ſacroſ. eccl. l. ſacroſancta. Item
aduocati, vt C. de aduoc. diuer. iud. l. fi. Item magiſtri liberaliũ
artium, & filij vltimi, vt C. de magi. l. vlt. quod autem ſcholaris
habeat quaſi caſtrenſe peculium, non inuenitur, ſed de Docto-
rib ſic, per l. iam allegatam. C. de inof. teſt. l. vlt.

Quibus non eſt permiſſum facere teſt. *Rub:*

NOn tamen omnibus, &c. Quæriẽ
hic pri-
mo, quare voluntate patris, nõ poteſt filiusfamilias
teſtari, ſed donare cauſa mortis poteſt, patre conſen
tiente. Quidam reſponderunt, vt in gl. exponitur, ꝙ in his, quæ
ſunt publici iuris, non attenditur voluntas patris. ff. ad Treb. l.
nam quod. poſſet palliari reſpondendo in his, quæ ſunt publi
ci iuris authoritate, vt eſt munus tutelæ, vel eſt factio teſtamẽti,
& in his ſimiliter, quæ fiunt publica authoritate, nihil poteſt
immutari priuatorũ conſenſu, in teſtamentis verſatur Ius pu-
blicum. i. iuris publici prouiſio: ideo in prohibitis non poteſt
immutari priuatorum conſenſus: & ideo cum filiusfa. prohibi
tus ſit facere teſtm̃. patris conſenſu non poteſt facere, licèt cau-
ſa mortis donare poſſit. Ego reſpondeo ad illud ſic, ꝙ teſtari
ſit ſolennior actus, quam ſit donatio cauſa mortis; ideo iſte
actus ſolennior non competit filio, etiam de voluntate patris.
Item alia ratio attendiẽ in teſtõ, quia attenditur volũtas vnius
tantum. ſ. teſtãtis: in donatione cauſa mortis voluntas duorũ,
cum ſit ↄtus quidam, & quod plurium voluntate nititur, ma-
iori authoritate vallatur, ideo donatio cauſa mortis cum nita
tur priuilegio, & voluntate, & ſic fortior poteſt eſſe, quam do-
natio cauſa mortis facta a filiofa. valeat de patris conſenſu, li-
cèt teſtamentum de patris conſenſu non valeret factum a fi-
liofamiliat argu. ff. de neg geſt. l. Pomponius. ff. de min. l.j. §. ſi
minorem. de viucap. l.4. §.1.

§. Præterea Dicitur, ꝙ impuberes teſtari nõ pñt, vt hic
dicit glo. vnde ſi promiſiſti ſoluere certa
die, & certa hora ſub certa pęna fiat computatio de momento
ad momentum. ꝙ ſufficit tetigiſſe aliquid de vltima die quar-
tidecimi, vel duodecimi. & hoc quia eſt fauor, aliàs ſit compu
ratio de momento ad momentum, non adueniente hora pœ-
na committatur, nec ante horam illam committatur, & hora
elapſa pęna committitur, nec expectatur totam diem finiri.

5 *Prodigus eſt inteſtabilis.*

2 *Et quid ſi iudex dicat, interdico tibi bonis, & do tibi curatorem, & non ſit prodigus, an valebit ſententia.*

3 *Et quid ſi iudex ſcit ipſum non prodigum.*

1 §. Item prodigus. † Prodigus eſt inteſtabilis, ex
2 quo eſt ei interdictũ a iudice,
ſed qbus interdĩ adminiſtratio bonorũ ipſo iure, vel a lege itel
ligiẽ, nõ expectaĩ interdictio a iudice ſumenda, qa inteſtabiles
2 ſunt. vt ff. ad l. Iul. ma. l. vlt. † ſed tunc q̃rit gl. aliquis non erat p
digus cũ eſſet addictus p matrẽ, vel amicos, dixit iudex, inter-
dico tibi bonis, & do tibi curatorẽ, ſm veritatẽ nõ erat prodi
gus, tenebit ne ſnia. Vr̃ ꝙ nõ, qa tutor nõ dẽt dari puberi, & ſi
datus eſt a iudice tutor ei, q iã erat pubes, licèt datꝰ ſit habilis p
ſona, tñ non valet datio tutoris, vt ff. de tu. & cu. da. ab his. l. ſci-
re. q̃ritur. ex quo iſte nõ erat prodigus, ſi dei ei tutor, vel cura-
tor, an valebit iſta ſnia. gl. diſtinguit: Aut exprimitur in ſentẽ-
tia error iuris, quia dicit iudex, ego interdico tibi non prodi-
go, & tũc non tenet, quod dicat iudex, Titio interdico bonis,
& dixit prodigo, valet, vt C. qñ prou. non eſt neceſ. l.2. ego dixi
3 in caſu illo, † ſi iudex ſcit ipſum non prodigum, ſiue eſſet ex-
preſſus

ADDITIO

a Interdictum a iudice Adde. ꝙ licèt ſit quis prodigus manifeſtus, ſi non eſt ei interdi-
ctum, poteſt contrahere. Bar in l. ſi cui bonis. ff. de verbo oblig. ſit valere geſta p
eum, ſecundum eundem in l. tres tutores ff. de admi. tut. & ꝙ prodigus, cui bonis eſt
interdictum, æquiparetur pupillo, vide Bar in l. certi condictio §. 1 ff. ſi cert. pet. & in
l. ſi curatorem. C. de in integ. reſt. do. Iaſ. in d. l. ſi cui bonis. ff. de verb. obl.

preſſus error,ſiue non valet:vñ intelligas iſta verba,ſi error iuris nõ ſit expſſus in ſnĩa,intelligunt,& ſi iudex gerebat in oẽte,ꝙ nõ erat prodigus,ſi tñ expſſit errorẽ iuris ꝙ ſnĩa teneat,niſi appellet.Dico.ſi tacitè fuit actũ ꝙ iudex ſciuit,hoc hẽo pro expſſo.lex,quã allegant illi,q ſic dñt,ſic intellr: Titius mortuus eſt facit teſtm̃,& cattaneũ inſtituit hđem,dñt hđes,ſi q venirent ab inteſtato,inteſtabilis fuit,qa impubes,dicit lex, aut iudex pronunciauit inteſtabilẽ,qa non probari fuit ipſum puberẽ,& ſic credebat ipſum impuberẽ,valet ſnĩa,ſi iudex credidit ꝙ impubes poſſit teſtari,& ꝓnũciauit ipſum teſtabilẽ,ſnĩa valet,nõ tñ ipſo iure:vñ refert hoc caſu,an expſſus fuit error iuris,vel non,ar.C.de ſen q̃ ſine cer.quã.l 1.& 2.hæc ſnĩa facit ꝯ me ff.de re iud.l.cũ ꝓlaris.qa dicit ibi lex illa,ꝙ iudex credidit,& tñ ſnĩa valet,& fuit ibi error iuris. Dico, ꝙ lex illa hẽt pleſ intel s,vñ nõ poſſet hõ ſoluere p legẽ illã.Alr ſoluo,ſi iudex ꝓnunciauit ꝯ allegata,& ꝯ id ꝙ lex dicit,n valere,ſi error iuris eẽt ex ſſus,ſed ſi ꝯdixit legi & error expſſo in ſnĩa.ſnĩa valet,niſi apellet:nunq̃ ergo in caſu nřo valebit nõ expreſſo errore. Dico,ꝙ impoſſ pcepiſſ nõ valet,ſiue expreſſum ſit.ſiue nõ: vt ſi ſic dicat iudex,cõdemno te ad ſoluẽdu Stichũ. ſi Stichus eſt mortuus.Dico ꝙ ſi dicat ꝯdẽno te ad Stichum mortuũ,certè non valet, quia impſſe eſt p nãm ſoluere Stichũ mortuũ, & ẽt poſſibilitas iuris,& nãę,parib.paſſib.ambulant.ſed p ius eſt impoſſ,ꝙ pubes habeat tutorẽ,vel nõ prodigus curatorẽ,iõ dico,ꝙ non valet indiſtinctè datio tutoris puberi, vel curatoris nõ prodigo,ſiue capſſus fuerit error iuris,vel nõ expſſus Dñs meᵘ dicebat,ſi ſnĩa ſit lata de eo,qđ põt affirmari conſenſu duorũ, taliũ ſnĩa de eo,in quo nihil operaĩ ꝯſenſus duorũ. puta ꝯſentit quis,vt impuberi detur tutor,iſte ꝯſenſus nihil operatur, I talib.indiſtinctè ſnĩa nõ valet,ſiue expreſſus fuerit error iuris, ſiue non.ſed in primo caſu ſic, ſi non appelletur, ex quo conſenſus duorum valeret, ſi non appellarem,viderer conſentire.

1 *Codicillos in ſeruitute factos,quis factus liber, confirmare poteſt.*

§. Eius, qui apud hoſtes, &c

ibi dř.ꝙ ſi qs fecerit teſtm̃, antequam captus fuerit,& in captiuitate decedat,teſtm̃ valet fictione legis Corneliæ. dicit gl.valet, quia lex Cornelia fingit eum mortuum, prima hora captiuitatis. Sed opponitur.vt ſi prima hora captiuitatis fuit ſeruus,ergo moritur ſeruus,& ſic teſtm̃ eius nõ valet. Dico,ꝙ aliud eſt mori, & aliud mortuum eſſe: vnde dicit gl.& bene,fingitur mortuus eſſe prima hora captiuitatis. Et ſic ipe,quo moriebaĩ,erat liber.imo dicit,eripiebatur de ſeruitute in libertatem.Sed tunc eſt liber,cũ licèt,ſi dicat tunc erat ſeruus,immo factus, cum factum eſt, eripitur de libertate in ſeruitutem, vnde cum non eſt motus de albo in nigrum,dř albũ,quouſq; deuentum fuerit in ſtatum,quo verum ſit dicere mutatum eſſe,& tunc primo dř niger. ſic eſt hic.Vlt. notabis,ꝙ illud,quod ab initio non valet,nõ põt cõfirmari ex poſtfacto. Pone,ſeruus fecit teſtm̃ in ſeruitute,moritur liber,
1 vult ꝙ teſtm̃ valeat, valebit ne? Certè non.† Sed pone,in ſeruitute fecit codicillos,factus liber,vult confirmare,valebunt ne? Certe ſic,ff.de leg 3.l.1.§.his quib.Dico,niſi ſint actus ſolẽniores,non pñt ꝯfirmari exceptis factis, ſi non fuerunt recte vitiati:ſi ſint minus ſolennes,tũc pñt ꝯfirmari,vt in prędictis exemplis,ſicut litigare in iudicio,ſi ꝯſideremus pſonã iudicis, & litigatorũ.l.habilitatẽ pſonarũ litigantiũ.Sed ſic litigare eſt ſolẽniſſimus actus,non ꝯſideremus actũ,vel rẽ de qua litigatur,ſic iudicium eſt actus non ſolennis.Conſiderando igitur iudiciũ ex ea parte,ex qua eſt initiatum,ſolennis eſt actus, ſi ſit minus recte.non valet.Vnde ſi pp inhabilitatem pſonarum litigantiũ eſſet minus recte initiatum. non valet iudicium. ſi ſit ex parte rei,vel actoris,quia agebã ꝯ te rei vẽdicatione ad rẽ q̃ nõ poſſidebas,& pẽdente iudicio incępiſti poſſidere,vel agebã actione mihi non cõpetenti,fortè pigneratitia, qa nõ ſoluera pẽdente iudicio incepit mihi ꝯpetere iſto caſu,& ſi recte nõ fuerit initiatũ,initiũ tñ valebit ex poſt facto.Ecce difficilior qõ.Snĩa lata eſt a nõ ſuo iudice,iudex ordinarius, q potuiſſet cõmiſiſſe iſti iudici q ſnĩam tulit,ratũ hẽt quicquid fecit iſte iudex, valebit ne illud iudiciũ?Doct.dñt,ꝙ nõ & hæc eſt difficilior qõ, q prima,in prima ad cõe redeo,aliàs credo in prima erraũ,rõ nulla: ſed hic eſt aliqua hoc eſt,qđ habes notatũ.ff.de iud.l.licèt.& ff.de inſti.l inſtat. Ad hoc,qđ diximus de 1.q.facit, quod in pſonis maior ſolẽnitas attendiř,quã in reb.C.de ſacroſ eccl.l.ſcimus.

De exhæredatione liberorum. *Rub.*

1 *Priuilegium conceſſum alicui, ꝙ poſſit ædificare in loco publico in cuiuſcunq; præiudicium,modo eſſet ſine enormitate, an valeat.*

2 *Clauſula generalis,quãdo recipiat extẽſionẽ ad ſimiles pſonas prænominatas.*

NOn tamen. Dicit litera in ſui principio,ꝙ ſi filius iã natus,q ẽ in ptãte,ſit pteritᵘ,nõ valet teſtm̃ ipſo iure,adeo,vt ſi moriaĩ filiᵘ pteritᵘ viuo teſtõre,nõ ꝯualeſcit teſtm̃.ꝯ. ff. de iniuſto rup.teſt.l.poſthumus.ſed illa lex loquiĩ in poſthumo, hic loquitur in iã nato.Sed quę eſt rõ diuerſitatis?Rõ eſt,quia iã bonum

mitteñ operaĩ nõ pteritũ, filio iã nato pterito, ab initio nullũ ẽ teſtm̃,nec ꝯualeſcere nõ pt ex poſtfacto.ſed vbi reperiĩ poſthumus ab initio viuo teſtõre,ꝯualeſcere pt teſtm̃. Et qđ initiũ bonũ,multum operaĩ,hẽs ff de leg 1.l. cũ filius. § hẽs. & ff.de ſut.l qui vas.§.ſi ego.Sed ꝯ iſtã ſolõnẽ argui in vtroq; ſui mẽbro, & ibi oñditur,ꝙ in filio iã nato, ſi moriaĩ ante teſtõrẽ, ꝙ ꝯualeſcit teſtm̃,& illum caſum hẽs,ff.de lib.& poſth.l. filio. Quidam dixerunt,ꝙ hic loquitur de rigore,in ꝯrio de æquitate. Dico, ꝙ hic loquitur in mortuo,vbi mortuus eſt pteriens,ſed in l ꝯria vbi viuus eſt pręteritus filius,ſed remittit ius ſuũ,nec proſequitur,licèt poſſet dicere,aliàs eſſet ꝯtrãſionẽ in eo, qđ dř de poſthumo,eſt lex,C.de poſthu hær.inſti.l.1.Dico,ꝙ cum dř,ꝙ poſthumus præteritus ſi decedit põt coualeſcere teſtm̃:tunc n. non valet,nec ꝯualeſcere põt:ſic loquitur C.de poſthu hęr.inſti.l.1.& caue tibi,habemus hic,ꝙ ſi filius in ptãte natus eſt præteritus,non valet teſtm̃,immo eſt ipſo iure nullum,ſine ſpe recõualeſcentiæ.Doctores tñ ponunt, in quo reconualeſcere põt, ff.de caſtren.pecu.l.vlt.Si ipſi dicunt verum,ad legem illam.nõ poteſt conualeſcere verũ eſt,niſi ſit talis inſtitutus, qui ſi teſtm̃ eſſet nullum,poſſet ſuccedere ab inteſtato,& ꝙ ſit ille q ſit inſtitutus ſit talis qui ẽt ab inteſt.ſuccederet, teſtm̃ facilius conualeſcat,arg.eſt ff de vulg.& pup.ſubſt.l.ſi filius, qui patri.hic dř, ꝙ filiuſfa.qui eſt in ptate, dẽt nominatim exhæredari ad hoc,ꝙ valeat teſtm̃ Et hoc dicebãt quidã Doct. dñi mei, Dñs meus im-
1 probat. Dicebat ille Doct.† Pone, ego impetraui ꝙ ego poſſẽ ædificare in loco publico in cuiuſcunq; præiudicium, mõ eſſet ſine enormitate.i. ſine enormi damno. Inde uerò q̃rebat ille Doctor,an valeret priuilegium illud,ex quo non ſunt noĩati, qui læduniĩ Item q̃rebat ĩ alio mẽo. Prior ſcripſit pro aliquo, recipiatis talẽ in eccleſia nřa, non ob.ſi pro alio prius ſcripſimus.an valeat,ex quo nõ eſt noĩatus ille,pro quo aliàs ſcripſerat Dicebat,ꝙ in primo caſu oportebat,ꝙ ille noĩaretur,in cuius præiudicium impetratum erat, ꝙ poſſet ædificare in loco publico,& hoc per legem iſtam,quia ille, cui aufertur ius ſuũ, exhęredatur,& ſic oportet exhęredare noĩatim: quare debetẽt cõtineri in reſcripto noĩa ſingulorum, qui lęderentur pp ædificationem in loco publico faciendã Et ſiĩr dicebat in 2.q. oportebat,ꝙ noĩatim diceret, non ob Titio,pro quo aliàs reſcripſimus.Opponebatur ſibi in 1.q. tota ciuitas læditur ſi qs ædificaret in loco: nam oportet, ꝙ oẽs noĩarentur. & ſic ſm eum oportet,ꝙ pellis,in qua reſcribebatur, eſſet ualde magna. Dico,ꝙ falſo allegabat legem illam,quia ſi habeat teſtator plures filios, & dixit, exhæredo filios meos,videntur exhæredati oẽs noĩatim.Et h.d.gl.de lib.& poſthu.l.Titius. & vñr nominati oẽs de ciuitate,cũ dř in cuiuſcunq; præiudicium:ſic ipſe dicebat nominatim exhæredari,quia plus læderentur cum clau-
2 ſula gñali,† qa clã gñalis ſe extẽdit ad ſimiles perſonas præno-
a minatas.ᵃDico in vtraq; qõne,ꝙ ſufficit dicere generaliter, cõcedo,ꝙ poſſis ædificare in loco publico in cuiuſcunq; pręiudicium,ſi ſit perſona priuilegiata.Pone,dicit Imperator,concedimus tali,&c. non ob. in cuiuſcunq; pręiudicium factum ſit,pręiudicat viduæ,uel pupillo:certe non valet in talium perſonarum præiudicium,quia ſi concedit Imperator priuilegiũ in præiudicium talium perſonarum, cõtra quas ſpãliter non reſcriberet,aut de difficili reſcriberet, argu. legis quæ dicit, ꝙ in generali obligatione non trãſeunt, quæ ſpecialiter obligãi, vt ff.de pig.l obli.Et eſt arg. quaſi expreſſum, ꝙ quis non erat obligaturus.C.quando Imperator inter pup.& viduas.l. 1.

ADDITIO

a *Perſonas prænominatas.* Addr.ꝙ clauſula generalis reſtringitur ad præcedentia nominata,ſi commode referri poteſt,ſalua rõne recti ſermonis,& ſi nulla cauſa eſt ſpecificata,refertur ad omnia,ſiãt in l emptor § 1 ff de pac.in l qui Romæ § duo fratres.ff de uer.ob.ubi dicit,ꝙ nõ refertur ad dependentia in teſtis,& quando refertur ad ſpecificata,& quando non,uide per eundem in l.ſi ſeruus cõis ſibi.ff de lib.pu.ſeru Alex in conſi 45.inci.Paucis utar.in 4.uol.Cy.in l.cum qđ C de legatis.

1 *Poſthumus præteritus,an faciat teſtamentum ipſo iure nullum.*

2 *Nepos præteritus,quando faciat teſtamentum nullum,ipſo iure.*

1 §. Poſthumus quoque, &c.

Vbi dicitur† ꝙ poſthumᵘ ſi fuerit pteritus non facit teſtamentum ipſo iure nullũ,immo ualet ab initio ſed p eius natiuitatem rũpiĩ,& vř dixiſſe in quaſi poſthumo ꝯtrarium.qui ſit quaſi poſthumus.dicitur ꝯ.eod.§. poſthumorum.Pone hic, filiũ habeo, & nepotem ex filio,nepos eſt quaſi poſthumus mihi quia operaĩ mihi lęſus eſſe, ſi ego pater moriar.vñ dicit Azo quod ſi prætereatur ille nepos, eſt teſtamentum ipſo iure nullum. Certe hoc falſum eſt per l.C.
a de adop.l.cum in adoptiuis.§ quæ in filio.† Vnde dico,qđ ab initio non facit ipſo iure nullum teſtamentum nepos præteritus ſed ex poſtfacto,ſi decedit filius,viuo auo, ſuperſtite nepote,quia tempore mortis,aut reperitur nepos ſuus, & non inuenitur inſtitutus,nec exhæredatus.

§. Sed fœminini quidem ſexus, &c.

Ponit dñiã inter poſthumos maſculos, & fęminas, qa fœmina naſcitura pt exhædari.Pone,hẽo vxorẽ grauidã:decedo,maſculus na-

lus naſciturus noĩatim debebat exhr̃dari, aliter exhr̃dari non
põt, qa anteꝗ̃ ſit natus, non poterat nominari, niſi ſic, quod in
vtero. Dico antiquo iure in exhęredatione poſthumę, q̃ erat ĩ
ventre, non oportebat facere mentionẽ de ventre, ſufficiebat
dicere, Titius hr̃s eſto. cæteri exhæredes ſunto. Sed in exhære-
datione poſthumi maſculi oportebit facere mẽtionẽ de vẽtre,
& quod de ventre ſufficiat loqui dicendo, venter exhr̃s eſto, ꝓ
batur. ff. de iniuſ. rup. teſt. l. poſthumi. §. nominatim Quidã dñi
mei dicebant, ꝙ nõ ſufficit dicere, venter exhęres eſto, in exhæ
redatione poſthumi maſculi, vel fęminæ, niſi eã noĩatim ex-
hæredaret, qđ poterat, ſed ñ erat neceſſe, niſi ĩ maſculo poſthu-
mo, ſed ſic dẽt fieri ad hoc, ꝙ noĩatim exhęredarem, quicunq;
filius mihi naſciturus eſt, exhr̃s eſto, qa ſi diceretur ſic, venter
exhæres eſto, poſſet eſſe, quod naſcerenĩ duo, & ſic filius & filia
viderenĩ exhæredari, vt ff. de ven. in poſ. mit. l. 1. § quare. Vnde
noĩatim dñr exhæredari, vt pſẽ eſt eos nominatim, diſtinguen
do inter maſculos, & fęminas dicendo ſic, ſi filia naſcaĩ, exhæ-
res eſto. vel gñaliter, quicquid eſt in utero, exhęres eſto facta
diſtinctione maſculorũ, & fęminarum dicendo ſic, quicquid
eſt ĩ vtero, ſi ſit filius, hr̃s eſto, vel ſi ſit filia, exhæres eſto. quo ca
ſu noluit teſtator exhęredare maſculum, vel fęminam, ſic loqĩ
lex ff. de lib. & poſthu. vel gñaliter fiat exhæredatio non habita
diſtinctione maſculi, vel fęminæ, & h. d. in litera in uer. maſcu
lo. in fi. aut poſthumus exhæredari non põt, qa non põt com-
mittere cauſam ĩgratitudinis, vt C. de inoff. teſta. l. ſi qs in ſuo.

1 *Prouiſio Galli Aquilij, quæ fuerit, & quæ legis Velleiæ.*

§. Poſthumorũ.

Ibi tractaĩ de quaſi poſthumis §. ſupiori de varijs poſthumis tra-
1 ctauit. † Vnde no. ꝙ eſt conſilium Galli, & eſt ꝯſiliũ legis Velle-
iæ. ecce ꝯſilium Galli, Auus hẽt filiũ, filius hẽt vxorẽ grauidã,
dicit Gallus, ſi teſtõr inſtituit filiũ, & nihil dr̃ de utero vxoris,
ab initio valet teſtñ, ſed p̃t rũpi ex poſtfacto, ſi cõtingat filium
decedere viuo auo, & poſtea poſthumus naſciĩ, iõ ꝓuiſio Galli
fuit, vt inſtituat filiũ, & dicat, ſi filius meus ante me moriaĩ, &
intra decẽ dies poſt mortẽ meã ſibi naſcaĩ filius, filiũ ipſũ hr̃dẽ
inſtituo. & ſic nõ decedit ĩteſtatus. Hoc hẽs. ff. de lib. & poſth. l.
Gallus. §. 1. rñſo. lex Velle. credidit quatuor caſus, duo ſũt capita l.
Velle. ſed quatuor ſunt caſus. tres ꝯtinentur ſub duob. capitib.
ſed quartus ſub nullo de duob. capitib. ꝯtinetur. Primũ caput
legis Velle. qñ auus filiũ inſtituit de ventre vxoris filij, vel dixit,
& ſi tp̃e teſtĩ filius erat viuus, & naſciturus nepos Et ꝯſuluit in
illo caſu, in quo decedit filius ante auum, & poſthumus naſciĩ
poſt mortẽ aui. Sed nonne poſſe eſt, ꝙ nepos eſt naſciturus, & fi
lius eſt iã mortuus, tp̃e teſtĩ, & ſi eſt viuus filius tp̃e teſtĩ, poſſibi
le eſt, ꝙ moriaĩ ante mortem aui, & poſthumus naſcitur, ante
mortẽ aui, erat fili⁹ mortuus, & qđ poſthumus naſcaturus tp̃e
teſtĩ aui. qa dicit l. Velle. nepos inſtituaĩ, vl' exhæredeĩ, vt valeat
teſtñ. Hic eſt primus caſus Vell. de quo nõ loquebaĩ ꝯſiliũ Gal
li. Secundus caſus, habeo filiũ, q hẽt grauidã uxorẽ, inſtituo fi-
liũ, poſſe eſt, ꝙ nepos naſcaĩ me viuo, filio iã mortuo ante nati-
uitatẽ nepotis, vñ ꝯſuluit lex Vell. iſto ſc̃do caſu ĩſtitui nepotẽ.
Iſti duo caſus ꝯtinenĩ ſub prĩo capite l. Vell. Sc̃dm caput Vell.
hẽt vnũ caſũ, & illũ caſũ ponit litera nr̃a. Habeo filiũ & nepo-
tem iã natum, inſtituo filium, dicit ſc̃dm caput l. Vel iſte nepos
inſtituaĩ, vel exhæredetur, alias ſi ꝯtingeret filium decedere añ
mortem teſtatoris, iſte nepos per mortem filij agnaſcitur auo
ſuo. i. ſuus efficiĩ. vnde ſi moriatur teſtator, & nepos ẽ primus
& ſuus, vñ ſi nõ inueniat ſe ĩſtitutũ, vel exhęredatũ, rũpit teſta-
mentũ, & ſic decedit auus ĩteſtatus. Iſte eſt terti⁹ caſus. & cũ ꝯti-
net ſm caput legis Vell. Eſt quart⁹ caſus l. Vell. q nõ ꝯtineĩ ſub
primo capite tñ, nec ſub ſc̃do tñ, ſed capit de vtroq;. Habeo fi
lium natũ, filius natus hẽt vxorẽ grauidã, & ſic nepos naſcitu-
rus ẽ, naſceĩ fortè filio adhuc viuo, & ſic ambo ſi' erũt viui. In
iſto caſu non ꝓuidet nec primũ caput l. Vell. nec ſm. Qđ ſm ca
put non ꝓuideat, planũ eſt. Sc̃dm caput loquiĩ de ambobus na
tis tp̃e teſtĩ, & hic ponimus nepotẽ naſciturũ tp̃e teſtĩ aui. Item
qđ non ꝓuideat primũ caput, planũ eſt, qa primũ caput loqtur
in duob. caſib primus eſt, qñ filius iã erat mortuus tp̃e teſtĩ, &
hic ponimus vnũ; ſecundus, qñ filius erat viuus tp̃e teſtĩ, ſed mo
ritur filius ante natiuitatem poſthumi, & poſthumus naſciĩ
filio viuo, & hoc eſt, quod habes. ff. de lib. & poſth. l. Gallus. §. 1.
l. Velle. & §. ſeq. iſtos quatuor caſus habes in illis duob. §. Vide
ergo in quibus ꝓuidet Gallus & in quibus lex Vell. lex Velle-
ia in tribus caſibus. & ex ſententia, & ex verbis, ſed ex ſententia.

s *Pater ſi non inſtitueretur, vel exhęredaretur in teſtõ filij, valet tamen teſta-
mentum, ſed impugnari poterit per querelam, uel per contratabulas.*

a *Teſtamentum eſſet ipſo iure nullum, ſi ſuus non inſtituatur, uel exhęredatur.*

§. Emãcipatos liberos

Dicit tex. Liberi eman cipati nõ dẽnt ĩſtitui,
vel exhęredari, qa nõ ſunt ſui. hęc eſt rõ tex. & hęc eſt bona, di-
cit gl. ſed dẽt addi ad rõnẽ tex. & deſierũt eſſe ſui, qa ſi hęc eſſet
bona rõ. quare non teneĩ filius inſtituere, vel exhr̃dare patrem
& filiũ? & dico, ꝙ hic eſt bona rõ, qa nõ ſunt ſui. nõ oportet, ꝙ
inſtituanĩ vel exhæredenĩ, qa ad eſſe teſtĩ non exigiĩ, ꝙ aliqs in

s ſtituatur, niſi ſit ſeruus. tñ gl. 3. ponit, ꝙ ſi pr̃ nõ inſtitueretĩ, vel
exhr̃dareĩ in teſtõ filij, non valet, teſtñ. immo indiſtinctè valet,
a ſed impugnabiĩ ꝑ querelã, vel ꝑ ꝯtab. † Sed ſi ſuus nõ inſtitueretĩ,
vel exhæredareĩ, eſſet ipſo iure nullum, vt in prin. huius tit.

§. Sed hæc quidem vetuſtas, &c.

Fertĩ Pla-
cẽ. dixiſſe, ꝙ filius emancipatus p̃teritus dicit teſtñ nullũ ipſo
iure, ſicut, & ſuus, pro ſe inducit literã iſtã: vnde dicit hic lite-
ra. oẽs liberi ſiue ſui, ſiue emancipati, idẽ offñi hñt, cum circa
teſtamẽta parentum, de ſuo non dubitareĩ, qa ſic fuerit p̃teri-
tus, cũ dicit teſtñ ipſo iure nullũ, vt ſ. e. in prin. huius tit. & an-
te legẽ illam hoc erat verum. & idem eſt de emancipato, & de
ſuo; ergo &c. Placen. reprehenditur in hoc. & meritò: dico, ꝙ
emancipatus tp̃e legis huius, ſi fuerit p̃teritus, nõ põt dicere te
ſtñ ipſo iure nullũ, idẽ eſt in effectu de iuis, ſed nõ veniunt eo
dẽ iure, qa ſuus p̃teritus per ꝯtab. & ſic ꝑ beneficiũ p̃toris. & qđ
dixi, ꝙ in effectu idẽ eſt, verũ eſt quo ad ſucceſſionẽ, qa vterq;
ſuccedit, ſed ſuus ſi dicat ipſo iure nullum, non teneĩ ad lega-
ta relicta perſonis aliquib. ſed emãcipatus teneĩ ad legata reli-
cta ꝑſonis ꝯiunctis, q enumeranĩ in eo. ff. de bo. poſſ. ꝯtab. plus
qui. nõ fuit ergo, vt dictũ eſt, mẽs illius legis, ꝙ idẽ eſſet in ſuo,
& emãcipato p̃terito. Quid dicemus hodie? emancipatus p̃teri
tus dicit ne ipſo iure nullũ? dicit Azo. vt p̃teritus cã inſerta in
teſtõ & ſic rectè facta eſt, licet fortè non rectè iure nouiſſimo,
ẽt emancipatus p̃teritus nõ venit, niſi ꝑ ꝯtab. ſi nõ ipſo iure, qa
nulla eſt cã expreſſa p̃teritionis, emãcipatus dicit teſtñ ipſo iu
re nullũ, & ita notauit ipſe. C. ex his. vnde quod in auo, dixit in
filio emancipato, vt ſi p̃tereaĩ cã p̃teritionis non inſerta, dicit
teſtñ ipſo iure nullum, ꝙ nõ erat olim, ſed hẽbat bo. poſ. ꝯtab.
hoc dicit introduci ꝑ Auth. vt cũ de app. cog. §. aliud. Sed non-
ne. teſtñ valet de iure p̃torio, & ſiue cã addaĩ, ſiue nõ, qa ſuffi-
cit qbuſcunq; verbis quis nõ velit hr̃ditatẽ ſuã pertinere ad li-
beros, vt C. de lib. p̃te. l. 3. dico, ꝙ nihil eſt innouatũ, vñ ꝙ dicat
ipſo iure nullũ, dato ꝙ cã non exprimatur falſiſſimũ eſt, ſed ꝓ
terea, cã exp̃ſſa, vel nõ, hẽt ꝯtab. Si exhr̃daĩ, hẽt q̃relã. aliud dixit
Azo in ſum. de per. bo. poſ ꝯtab. dẽnĩ legata oĩb. vt ff. de lib. &
poſth. l. filio. nõ eſt verũ, imo iure. ff. & C. Inſt. de per. bo. poſ. ꝯ-
tab. ſolũ dẽntur legata qbuſcũq; ꝑſonis. Ad legẽ ꝯriã, filio, di-
cendum, ꝙ illa lex ꝯria loquitur de filio præterito, qui remittit
iut ſuum, & nõ vult expugnare teſtñ patris per ꝯtab. Sed ſi vel-
let expugnare, debentur legata quibuſdam relicta.

1 *Querela an locum habeat in teſtamento militis.*

§. Sed ſi in expeditione.

Per additionẽ litera dicit: ſi miles habeat
filiũ, & inſtituens p̃terea eũt vr̃ exhęredatus. & iõ intentabitur
s querela: immo † vr̃, ꝙ in teſtõ militis nõ hẽat locũ q̃rela, vt ff.
de inoff. teſt. l. ſi ĩſtituta § de inoſ. ſed ꝑ tex l. ſi ĩſtituta. §. đ inoſ.
gl. ibi dicit, intẽtabiĩ q̃rela, immo ipſo iure nullũ eſſet. dico, ma
le dicit qa imponit, ꝙ ſi decedit nõ veteranus, nõ hẽat locũ q̃-
rela: immo dico, ꝙ codẽ decedente in militia locũ hẽt querela
in paganicis, licet nõ in caſtrenſibus, quia in patre, cui minus
dentur hæreditas filiorum. q̃ debeatur hæreditas patris, filius
diſtinguitur, vt ff. de teſt. mil. l. ſi a milite § vlt. Bar. legum Doct.

De hæredibus inſtituendis. *Rub.*

1 *Hæredi competunt eadem iura fictione iuris, quæ competebant defuncto.*
2 *Iura, q̃ cõpetebant defuncto, oĩa deficiunt cũ defuncto, ſecundũ rei veritatẽ.*
3 *Iura, q̃ cõpetebant defuncto, eadẽ ẽt numero finguntur in hæredem trãſlata.*

Hæredes inſtituere, &c.

Inſtituere, ideſt quaſi
1 dños in bonis ſuis facere: vnde dñt quidã, ꝙ † idem
dñium, & illa codẽ oblĩo, q̃ fuit defuncti, acquiritur
ipſi hr̃di: dico, ꝙ falſiſſimũ eſt, immo oĩa iura, q̃ competebant
defuncto, oĩa deficiũt cũ defuncto, ſm rei veritatẽ, quia mors
oĩa ſoluit, vt in Auth. de nup. §. deinceps. & dr̃ ſtrictius, princi
pibus impoſſe eſt aliquid aliorũ remanere, ſed iuris fictione il-
la, & eadem iura, q̃ competebant defuncto, competunt & hęre
di: & illa eadẽ dñia, eadem etiam in numero, ſm iuris fictionẽ:
qa ius fingit, ꝙ hæres eſt eadem ꝑſona cũ defuncto, vt in Auth.
2 de iureiu. a mo. p̃ſtito. in princ. Et iõ † eadẽ iura, q̃ competebãt
defuncto, eadẽ ẽt numero finguneĩ in hr̃dẽ trãſlata. ſed ſm ve-
ritatẽ nõ eſt ita. Itẽ ſcias, ꝙ ſunt aliqua iura q̃ fuerunt q̃ nec ve
re, nec fictè ſunt hr̃dis, vt poſſeſſio ſed quę eſt rõ diuerſitatis in
poſſeſſione, & in alijs iurib. dico, dñia defuncti eo mortuo iu-
re fictionum redeunt in perſona ficta. ſ. in hr̃de, & ita illa iura
nunqua fuerunt extincta, & iõ quantũ ad hoc, hic finguneĩ ea-
dẽ iura numero trãſlata eſſe in perſonã hæredis, quia non fue
rit extĩcta iuris fictio ſed qñ defunctus fuit, poſſeſſio fuit apud
3 neminẽ † Et iõ impoſſe eſt, ꝙ eadẽ poſſeſſio, q̃ hẽbat dfunct⁹. fin
gaĩ tranſlata fuiſſe in hr̃dẽ, hẽs ff. ex qb. cau. maio. l. cũ miles. ibi
dr̃, quodãmõ, &c. ſiſr dico, ꝙ impoſſe ẽ, ꝙ oblĩo defũcti diuidaĩ
inter hr̃des. ſm rei veritatẽ, ſed fingiĩ diuidi, qđ poſſeſſio ñ reſi-
deat apud hæredẽ, ſed alia iura, ſic habes ff. ſi qs teſtõ liber eſſe,
iuſ. fue. l 1. §. Scęuola. dicitur in litera, ꝙ olim ſeruus proprius

non

non rectè inſtituebaṫ, niſi expreſſe libertas eſſet relicta, ſed hic ẽt ſine expreſſione libertatis, põt inſtitui, & ĩtelligiṫ liber ex illa Inſtitutione, quod nõ ꝑ ĩnouationẽ introduximus. dicit gl. ſup illo uerbo, innouationẽ, ↄ̃, q & ex qb. cauſis ma. poſ. uel nõ, §. idẽ iuris. ibi, humanitatis, etc. ſoluit gl. de hoc, ſed nõ erat ꝺ. ductũ in iuris neceſſitatẽ, ſed ipſe fecit legẽ de hoc. Et ſic in iuris neceſſitatẽ tranſtulit, & ita introduxit, ſed ꝑ innouationẽ; qa ante dictum erat de hoc. potes dicere, & uerius, ꝙ ante legẽ iſtã, hoc non ſeruabatur, & erat ſcriptum in libris iuris prudẽtiæ. Et hoc dicit poſtea, per deſuetudinẽ abrogatũ fuit. Tertio, Iuſtinianus dixit, introduximus, ſed non ꝑ innouationem, qa aliàs de hoc erat dictum, & etiam per iuramentum ſeruatum.

§. Eſt autem caſus.

Ibi dt, ꝙ dñа accuſata de adulterio, nõ põt manum mittere ſeruũ ſuũ, cũ quo dṙ adulteriũ cõmiſiſſe: ſed ↄ̃, ff. de leg. 2. l. cũ filius. §. ſeruus. vbi dṙ, ꝙ libertas differtur, nec eſt legatũ nullũ ꝓ ſo iure, ſed ſuſpẽdiṫ. ergo & hic deberet ſuſpẽdi, quo vſq; purgaretur innocẽtia, & ea ꝓbata valet inſtõ. ſcḋm hoc cõceſſit Rogerius, ꝙ hoc intelligi dṙ. qñ commiſerat ſeruus delictum: vĩ dicit Rogerius, hic dṙ maculatum, & ſic commiſerat delictũ. Doc. dñt, ꝙ ſine conualeſcentia impeditur libertas & legatũ, vt ff. eod. l. his verbis. & exponunt hic maculatũ, i. accuſatum, et ꝑ hoc inducunt ſcripturã diuinam, vnde dicit Iob, Maculauerũt me impij, i. accuſauerũt. poſſet dicere Rogerius cũ Doc. ꝙ hic intelligiṫ maculatum, vel accuſatum, ad legem ↄ̃riam dicẽdo, inſtõ facta de eo nulla eſt, & libertas relicta iure inſtõnis ꝑ ↄ̃ñs nulla eſt, ſed ponimus eum inſtitutũ ſolum, & ſic loquiṫ hic: ſed ſi ſit libertas expreſſa, legatũ ſilr nullum eſt, oĩb. modis, ſiue exprimaṫ, ſiue non, quia tñ ſit inſtitutus, ſed in caſu illo nõ exprimiṫ libertas, quamuis ſit nullum legatum, tñ libertas ſuſpenditur: & hoc vṙ dicere illa lex, Vel loquiṫ de accuſato ante mortem; & in iſto verum eſt, ꝙ nullũ eſt legatum, nec inſtõ oĩb. modis, ſed lex ꝗ̃ loqtur de accuſato poſt mortem, et in illo non ualet legatũ omnib. modis, ſed libertas ſuſpenditur, ſeu differtur.

1 *Seruus alienus an dicatur, in quo teſtator habet tantum vſumfructum.*

2 *Vſufructuarius an habeat aliquod ius in ſeruo, in quo habet tantum vſumfructum.*

1 §. Alienus ſeruus.

Ibi dṙ, ꝙ ſeru⁹ † alien⁹ dṙ, ĩ quo tñ hẽt vſũfructũ teſtõr: ſed ↄ̃, qa fructuarius dñs dṙ, ff. de bo. auth. iud. poſ. ĩ vẽditione. ſoluit gl. quo ad alia eſt dñs, nõ quo ad hoc, ꝙ poſſit manumittere ſeruum ſuũ, in quo habet vſumfructum tñ, ſed quaſi fructuarius poſſit facere teſtm̃, dare libertatẽ, quãdiu duraret eius vſusfructus, ſeruatur ĩ quolibet vſufructu, vt C. cõia de manu. l. 1. quare igitur nõ põt in vltima volũtate, hoc eſt pure, nec ius ſuũ põt remittere ei. Et iõ põt ei dare libertatẽ, quãdiu duraturus erat
2 vſuſ. ſed ĩ vltima uolũtate nõ põt ei legare libertatẽ. † quia hęc eſt rña legatorũ, ꝙ ante tempus mortis non habeant effectum, & tunc nõ habet ius aliquod vſufructuarius in ſeruo, ĩ quo habet uſumfr. vnde libertatem ei in vltima uoluntate dare nõ poteſt. hoc eſt, quod probatur, ff. ad exhiben. l. 3. in fi. & l. 4. in prin.

§. Seruus autem.

Ibi dṙ, ꝙ ſi ſeruũ meũ inſtituo ſine exꝑſſione libertatis, eo ipſo ſit hṙs, & liber. Sed pone, ſeruo meo reliquo libertatẽ ſub ↄdõne, & eũ hṙdẽ inſtituo, vṙ ne iure ei libertas data, ſi dixiſſẽ tñ, hæredẽ inſtituo, vṙ legata libertas ſimpṙ, & quã nunc adimerẽ, ff. de teſt. tut. l. qui tutelã. §. 1. ibi dṙ, ꝙ ſi ſeruo meo relinquo libertatẽ ꝑ fideic. & do eũ tutorẽ, eo ipſo vṙ libertas relicta ſimpṙ. dicit gl. falsũ eſt, datio libertatis tacitę hẽt locũ, vbi non fuit expreſſa datio libertatis, & iõ vbi expreſſa ẽ ĩ diẽ, vel ſub ↄdĩne, vt ꝑ fideic. amplius non intelligiṫ: ſic intelligo legẽ pręſ. ff. de teſt. tut. l. qui tutelã. § 1. ff. de hær. inſt. l. quoties §. vlt. et l. q filio. § 1. dicit iſta lṙa, ſi ſeruus ꝓprius inſtitutus eſt hṙs, liber, et hṙs neceſſarius fit in eadẽ cauſa, niſi erat hṙs neceſſarius, qa velit nolit hæres eſt, ff. ſi cer. pet. l. eius, q ĩ ꝓuincia ſi in eadẽ cã manſerat: intelligo tñ eadẽ cauſa eum manere, ſi nõ exierat de dominio teſtatoris, qa ſi exeat, manumittitur inter viuos, poſt teſtm̃ erit hæres, ſi velit: qa et ad hoc, ꝙ ſit hęres neceſſarius, oportet, velit nolit, ꝙ hẽat libertatẽ q ex teſtõ, & hṙditatẽ, ſ. qḋ manumittaṫ poſtea inter uiuos, ſi qñ in eadẽ cã non manumiſerit, ſi fuerit alienatus, acqritur hṙditas nouo dñõ: ſed ſecus eſt in legato, vt ſeruo meo relinquo libertatẽ, & legatũ, alieno ſeruũ meũ nouo dño non acqriṫ legatũ ut ff. de adim. leg. l. ſi ſeruo cum libertate manumiſſo. Quæriṫ, quę eſt ratio, ꝙ hṙditatẽ acquirit nouo dño, in quẽ alienatus eſt, nõ legatũ dicit glo. hec eſt rõ, qa in legato ſpectaṫ dies, quo fuerit manumiſſus, ſi cedit alicui: qa non intelligebant glo. ꝙ non fuit manumiſſus. dico, ꝙ dẽt eſſe in gl. aut fuit manumiſſus. Sed quęriṫ, an iſtud habeat veritatẽ: pone, teſtõr reliqt nudã ſeruo ſuo libertatẽ, & fũdũ, deĩde alienat eũ, & libertatẽ adimit exꝑſſe. tũc eſt verũ, ꝙ ille, in quem eſt alienatus, nõ hẽt legatũ, ſed ſi libertas nõ eſſet ei adẽpta exꝑſſe nõ dicit qḋ hṙet legatũ, vñ dicit ꝙ exꝑſſa adẽptio libertatis nihil facit, quo ad libertatẽ, qa ex hoc alienatur, ſiue adimatur libertas expreſſe, ſiue nõ, adimit libertatẽ, ſed quo ad legatũ differt, expreſſe fuerit adẽpta libertas, vel non, ff. de adimẽ. le. l. cũ ſeruum. lex illa, quam all. gl. ff. qñ dies leg. ce. l. poſt. §. ſi eũ. & idẽ dicit. de hoc poſſet dicere, ꝙ illud, ꝙ ſupponit, falſiſſimũ, vnde in eum, in quẽ eſt facta, tranſit commodum legati, ſicut reſtitutionis. vel ſuſtinẽdo glo. rñdemus, ꝙ fortior eſt, & difficilius expungatur inſtõ, quam legatũ, vnde non mireris, ſi ꝑ iſtam alienationẽ ſerui extĩguitur legatũ, nõ inſtitutio: vnde dicit lex, ꝙ ſi legẽ tibi, & factus es inimicus meus ñ reuocaṫ inſtõ, vt ff. de ani. leg. l. 3. in fi. & l. ex parte. Itẽ non eſt veriſimile, ꝙ uelit inſtitutionẽ annullari, aliàs eſſet nulla. Et ſic nõ ẽ in legato, quia ſi legatũ non valebit, tñ inſtõ, nec ꝑꝑ hoc irritabiṫ, ar. ↄ̃. ex qb. cauſ. ma. non po. §. 1. q d nõ eſt veriſimile, ꝙ aliqs velit decedere inteſtatus. dicit gl. dies cedẽdi legati, ꝙ cũ manumiſſus ſit, ſpectatur caſus legis, ad hoc allegatus eſt, ſeruo alieno lego fundũ, dicit lex, ſi die cedentis legati inueniṫ liber, erit eius legatũ, ſi nõ, erit eius, cuius ẽ ſeruus. ſed dicet l. allegata ꝑ gl. ff. qñ dies le. ce. l. ſi poſt § 1. ſed certe nihil facit ad hoc, ſi dicas ſic, ſeruo meo lego fũdũ, ſine libertate: deinde alieno eũ, & qa eſt in eo ſtatu, in quo ei legari poteſt, nõ ualet legatũ. Sed pone, vṙ reuocari libertas dico ergo, vbi ego lego ſeruo meo cũ libertate, iſta connexa libertas & legatũ, quia ſine libertate nõ valeret legatũ, vt habeat efficaciã, inſpiciendũ eſt dies cedẽtis legati. & ſi die le. ce. non inuenitur liber in teſtamento, & quando nõ eſt alienatus: ergo non inuenitur. verum eſt illud, cum quo connexitatẽ habet legatum, & ideo inutile eſt legatum.

1 *Seruus, qui habet verum dominum, poteſt inſtitui, ſimiliter & qui habet fictum dominum.*

1 §. Seruus autem alienus, &c.

† Seruus, q hẽt verũ dñm, põt inſtitui, ſimiliter & q habet fictũ dñm, ſ. hṙditatẽ, qa hṙditas repręſentat ꝑſonã defuncti, non hṙdis: ſed qa hic gl. ſoluit, in ſormo tria ꝙ in legatis ſpectaṫ dies ceſſionis, ĩ hṙditate dies aditionis qriṫ. quare hoc eſt. Itẽ ſi ſeruus hṙs inſtituaṫ, exigiṫ iuſſus dñi, ĩ poſ. ſufficit ratihabitio, ut ff. de acq. hęred. l. ſi q mihi bona. §. iuſſũ in bo. poſ. ſufficit ratihabitio, vt ff. de acq. hęr. l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. in bo. poſ. ſufficit ratihabitio dñi. C. q admi. ad bo. poſſ. l. fi. Itẽ in bon. poſſ. vel hęreditate exigitur cõſenſus ipſius ſerui, vt eſt de hęr. inſt. l. cum ꝓponas, & ff. ad Trebel. l. ſeruo inuito. §. 1. in omnibus iſtis quæritur cauſa quare.

1 *Inſtitutio non ualet, ſi quis in teſtamento inſtituit omnes homines de mũdo.*

2 *Teſtator ſi dicat, lego fundum, non ualet legatum, tanquam deriſorium, cum poſſet eſſe vnius digiti.*

Et vnum hominẽ, &c.

Dṙ J. ꝙ aliqs põt ĩſtituere plures, qriṫ gl.
1 ſi qs † ĩſtituit oẽs hoĩes de mũdo an valeat inſtõ? dicit gl. ꝙ ſic, di: ã ꝙ teſtm̃ tale non valebit, qa deriſoriũ eſſet. alibi reperio,
2 ꝙ † ſi teſtõr legat fundũ, nõ valebit legatũ, qa deriſoriũ eſt, quia põt eſſe uni⁹ digiti, vt ff. de iure do. l. cũ poſt diuortiũ §. gnṙr. quare & hic ita erit. Item quia impoſſibile eſſet, ꝙ haberet effectũ.

§. Hæreditas.

Diuidiṫ aũt hæreditas ĩ duodecim vncias rṙ: & partes hṙditatis hñt iſta noĩa, ſemis, ſextans, quadrans, triẽs. Et dicit glo. ſup illo ver. partes, ꝙ illa quatuor noĩa q̃ ꝓcedunt, non denominãtur a num. vnciarum, ſed a quotitate, in qua ſe hñt reſpectu aſſis toti⁹ hṙditatis, qa ſextãs dṙ vncia, & dimidia, & ſic eſt dimidia quadrãtis, ſed quadrans cõtinet tres vncias, & quadrãs eſt dimidia ſemis, & ſemis eſt dimidia aſſis, ergo eſt octaua ꝑs aſſis. ſi ergo ẽ quarta pars, diceretur quadrãs, non ſextans: vnde verũ eſt, ꝙ eſt quarta pars, qa octies ſumpta reddit ſuum totũ, ſed non eſt quarta pars reſpectu aſſis: vñ non dṙ a quotitate reſpectu aſſis, ſed dĩ a numero vnciarũ: verũ ẽ, alio reſpectu ſe hẽt ĩ quotitate, dṙ ad aliud qḋ ↄtinet illud, ꝙ dimidiũ ei⁹, ſicut ſe hñt ĩ quotitate ſex, ad quatuor, ſic ſe hñt ĩ quotitate ad vnciã: ſed quo ad aſſem ſic dicit gl. hoc falſiſſimũ eſt de aliis trib. ſequẽtib. ſextãs, quadrãs, triẽs: qḋ ſe hñt in quotitate dṙ aſſis, quod non dicantur a numero vnciarum, vñ verum eſt dicit gl. ſemis dṙ, Ex numero vnciarũ, & falſum eſt, ſiue in quotitate reſpectu aſſis, verũ eſt qḋ cõtinet ſex vncias, ſed diciṫ dimidia aſſis: & hoc de ſemiſſe eſt indubitabile: verum, quod a quotitate diciṫ aſſis reſpectu aſſis,

§ Si vero totus aſsis, &c.

Ibi dṙ, ꝙ ſi inſtituam vnũ ĩ ſex uncias, aliũ in ſex, & ſic ĩpletus eſt totus aſſis, ſi iſtituã tertiũ ſine parte. vṙ ille terti⁹ eſſe ĩſtitutus ĩ vno dupõdio. Et ſic ĩ media parte hṙditatis, & ſi ſit ↄ̃pletũ dupõdiũ, qa vn⁹ ſit ĩnſtitutus ĩ xj. vncijs, ali⁹ ĩ xij. & terti⁹ ſine parte, ſit trãſitus ad dupõdiũ, vt ĩ tertia parte hṙditatis videaṫ iſte tertius inſtitut⁹, qa ĩſtitutus ẽ ſine parte, vt dicit lṙa ĩ uer. idẽ, qa erit idẽ ſi dupõdiũ expletũ ſit. ſed ↄ̃ hoc arg. ff. eo. l. qḋ Sabinus. vbi dṙ, ꝙ expleto dupõdio nõ ſit tranſitus ad dupodiũ: ſed lex illa ↄcordat, ſi rectè intelligaṫ. hĩc opponiṫ. ĩſtituo quẽdã ĩ octo ũcijs, aliũ ĩ ſex, tertiũ ſine parte: vṙ iſte terti⁹ ſine parte ĩſtitut⁹ ĩ qnq; vncijs, uidelicet in eo, quod deeſt dupõdio, de hoc dt lṙa, ver. ſi plures vncię, &c. Et ad lṙam opponiṫ de l. ff. eo. l. ex ſacijs. ſed dico, ꝙ cõcordat, qa tñ valẽt qnque de decẽ, quãtũ decẽ de vigiti. Sd opponiṫ, dicit lex, teſtõr

legat mihi fundū.deinde tibi dimidiū fundi: vr̄ ne tranſire ad dupondiū? certe non.imo vr̄ tm̄ ademiſſe mihi, vñ tu habebis dimidiā,& ego aliam.vñ opp.C.de leg.l.eum qđ.dico,ꝙ teſtōr hic non diuiſit vſq; ad dupondiū,& poſtea inſtituit ſine parte, & ideo inſtitutus ſine parte,hēt qd deeſt de dupōdio.ſi ibi legauit cuidā fūdū, poſtea alii dimidiā, ſi poſtea legaſſet alicui ſine parte,cōcordaret,ꝙ lex illa eēt iſti ꝯria.ſed lex illa nō hēt tot adiectiones,mihi legauit vnū fundū,alij dimidiā.ſed poſtea īſtituit aliquem ſine parte, vnde nō eſt iſti ꝯria. Doctores diſtinguūt ita:aut conſtat,ꝙ voluit redire ad aſſem,& hēt locum ex iſta.ſi conſtat,ꝙ nō,vel dubium eſt,& habet locū lex contraria.

1 *Inſtitutio in diem certam.& ex die facta non valet,& quare.*
2 *Hæres,an poſſit inſtitui ſub conditione.*
3 *Inſtitutio hæc,inſtituo te cum morieris,an valeat.*

§.Hæres & pure.

In hoc determinatur de modo īſtituēdi:dicit lr̄a:inſtitutio in diē certā facta,vel ex die,non valet vſq; tunc,valeat vel ex tūc,ſed
1 ſtatim valet,& talis adiectio ꝓ nulla hr̄.† Sed q̄ eſt cā,ꝙ ī diē,et ex die non pōt fieri inſtitutio?Dn̄s dn̄i mei dicebat,rō eſt,qa q ſemel eſt hæres,ſemper pręſumir̄ eſſe hęres.Et ideo ad diē non poteſt fieri,ꝙ deſinat poſt diē.hęc eſt bona ratio , quia non in diē,ſed quare non ex die?dicebat ipſe,ſicē eſt de re,& tpe:aliqs ꝓ parte bonorum non poteſt decedere teſtatus,& inteſtatus ꝓ parte,non ergo ſic erit in tpe, qđ pro parte tpis inteſtatus,et ꝓ
2 parte teſtatus decedere non potuit.† Sed op.nonne hæres pōt inſtitui ſub ꝯdōne,& ſic poteſt īpleri tarde ꝯdō, & ſic ꝓ parte tpis erit, & nō erit hęres qui inſtitutus eſt,dicebat ipſe,ꝯditio, quantuncunq; tarde impleař,fingitur retro fuiſſe impleta,ſed iſtam ſictionem non habemus, qn̄ ex die ē inſtitutus,vt dies Paſchæ trahař ad diem hodiernā,& pro ſua ſententia inducebat, ff.de peric.& cōmo.rei ven. l.qđ ſi pēdente. & qd ſimile ſit de re,& tpe,habes ff eo.l.poteſt.Quærir gl.ego inſtituo te cū morieris,an poſſis eſſe hæres,gl dicit,ꝙ ſic,ꝑ l.C.eo.l.extraneū.vñ qn̄ certū eſt inſtitutū exiturū hr̄dē,nō ſuſpēditur inſtō,immo ſtatī eſt hęres,& certum eſt ſic inſtitutum,ſed eum ipſe morietur exiturum hæredē,qa viuēs morietur,& iō pro nō adiecta habebiř,& ad l.C.eod.l extraneū.dico,ꝙ teſtōr īſtituit hr̄dē,cū aliqs extraneus morieř,nō cū ipſe hr̄s morereř.hoc uerū eſt,ꝙ
3 Azo ī ſumma illius tit.de hęr.inſtit.dicit ꝙ hæc īſtitutio,† īſtituo cū morieris,valeat,& ſuſpenditur inſtō,ſed hoc eſt cōtrariū,ſi expectatur donec in vltimo inſtanti nō poſſet eſſe hæres, qa nec ille,cū mortuo ſit ſiſſis,vt C.de teſt.l iubemus.circa prin. iō ſub illa cōditione,cū morieris,nō pōt quis inſtitui.Azo defendit opi.ſuā,& dicit,nō intelligo cū morieris ita ſtrictè, ſed intelligiř aliquem mori,ſm̄ opi.vulgi,ſ.cū eſt in lecto mortali. Et ſi poſtea moriař ꝑ quinq; dies,vulgus tamen dicit moritur, & planum tunc eſt,ꝙ habet volūtatē,& deliberare poteſt, et iō adire,& ĩ.dicit,& ille,intelligo ꝙ poſſet qs inſtitui ſub illa conditione,cum morieř,& ꝙ ſic intelligatur,mori, prout vulgus intelligit,adducit legē, ff de ſun. inſtru.et inſtrumēto legato.l. cum de lanionis.§.aſinam.tamen primum credo verius.

1 *Impoſſibilitas multiplex.*
2 *Impoſſibilitas facti,vel perplexitatis,quando vitiet legatum.*
3 *Impoſſibilitas iuris,vel naturæ,quando uitiet inſtitutionem.& legatum.*

§.Impoſſibilis.

1 † Diſtinguit gl.de īpoſſibili ꝯdōne, vnde dicit gl.eſt q̄dā īpoſſibilitas facti,vt ff de ſtatu li.l.cū hr̄s.dico,ꝙ nulla eſt īpoſſibilitas facti,ſed difficultas,& de tali loquitur lex illa.Itē alia eſt īpoſſibilitas ꝑꝑ
2 perplexitatē,[a] dicit gl.vt ff de condi. inſtit.l.ſi Titius.vt dicat teſtator ſic,ſi Titius hr̄s erit,Seius hęres eſto,vterq; vr̄ inſtitutus ſub cōditione,ſi alter hr̄s erit.Sed cōditio ãte īplēda eſt,vt ff.de cōdi. & dem .l.ſi hæredi.& ſic ſi quęrereř, ꝙ vnus eſſet hæres ante alium,& eꝯ,quod eſt impoſe,& hæc eſt impoſſibilitas perplexitatis,& qđ iſta dixit,impoſſibilitas vitiat legatū, dn̄t a ſimili ſic,eſt īpoſſibilitas ꝑꝑ pplexitatem.ff.de ver.obliga.l.Titius.falſiſſimū eſt, ꝙ ita ſit perplexitas , qa pn̄t dari vtriq; vel neutri,et pplexitas eſt,qn̄ pręponuntur duo,quorum vnū dari, & alteri dato,cōtingit inconueniens, vnde ſi compatiuntur nulla eſt ꝑ
2 plexitas.dicit igiř hic gl.† īpoſſitas facti,uel pplexitatis vitiat le-
3 gatū,nō īpoſſitas iuris,uel naturę,vñ vr̄,ꝙ† īpoſſibilitas iuris, vl̄ naturæ vitiat īſtōnē,& legatū,ĩ.de leg.§.vlt.ſoluit gl in §.aſs,qa conditio impoſſibilis impoſſibilitate iuris,vel naturę.qn̄ eſt adiecta ꝑſonæ honorati,ſ.hr̄dis,qa ꝯdō in inſtōne eſt īpoſſis, & tūc non vitiat vt hic ſi ī ꝑſona honorati,vt legatū,vitiat,vt hic.Dico,ꝙ ſiue adijciatur in pſona honorati,vel honorantis,hr̄ pro non adiecta,& valet inſtitutio,vel legatū,vt hic,ſed ſecus eſt,ſi ꝑceſſerit præceptū impoſſibile.v.g.dixit teſtator,hæres eſto mihi , volo,ꝙ aſcendas cœlum.ecce impoſſibilitas naturę, vel cōtrahas matrimoniū cum ſorore tua,ecce impoſſibilitas iuris,& ſi hoc non feceris , ego lego tali decem.de tali legato loquiř lex contraria.& ſi aduertas non eſt legatū ſub conditione impoſſibili,ſed ſub neceſſaria,vnde non meruit ſignari pro cōtraria,

ADDITIO.

a Impoſſibilitas propter perplexitatē. Adde, qđ impoſſibilitas ꝓpter perplexitatis hęq;

vitiare,Bar.in l.j.ff.de cond.inſti.Et illud dicitur impoſſibile , ꝙ de iure concedi non poteſt,Bar.in l ſi duas.§.grammatici ff.de excu tu.aduerte tamen pro ampliori declaratione, quatuor eſſe ſpecies impoſſibilitatis , vt latius per Bar.in d l.j. de cond. inſti. vide D.Iaſ.in l ſi mihi.§.ſi quis ſeruos.ff.de leg.j vbi dicit,ꝙ impoſſibilitas praſtationis vitiat legatum.Et ꝙ illud,quod non poteſt fieri de iure cenſetur impoſſibile,vide eundem D.Iaſ.in l.quidam cum filium,ver.tenendo tamen, in 4.lect.ff.de uerb.oblig. vbi dicit,ꝙ impoſſibilitas non ſolum de natura,ſed etiā de iure dicitur, l generaliter. ff de verb oblig gl.in d.l.j ff de cond.inſti.

---

1 *Conditiones plures,quando ſunt adſcriptæ inſtitutioni conditionibus ipſis eſt parendum.*

§.Si plures conditiones.

1 † Ibi dr̄ ꝙ ſi plures ꝯditiones ſūt adſcriptę inſtitutioni,cōditionibus eſt parendū.Super illo ver.oībus parēdū.habes glo.diabolicam,vbi dicit, ꝙ ſi conditiones ſunt plures cauſales coniunctæ,ſufficiat primā conſiſtere,ff.de condi.īſer.l.ſi plures ꝯdōnes.dico, ꝙ iſtę ſunt plures ꝯdōnes copulatiuè adiectę,vbi te inſtituo,vel tibi lego,ſi feceris,& ſi feceris hoc,dico indiſtincte.ꝙ debent ambæ adimpleri , dicā tibi quo ſpiritu moueř gl.& ſic,ſm̄ ꝙ eſt in litera.inſtitutionibus,qa intelligas gl.de pluribus īſtitutionibus,qa dicit teſtator, inſtituo te,ſi nauis ex Aſia venerit,& ī alia parte dicit,ſi Titius fact[9] fuerit conſul:ſed dico in exēplo iſto,ſi ita ſeparatum non eſt diſtinguendū,immo indiſtincte vltima eſt adimplenda,ſicut in legatis,ff.de cond.et demō.l.quod traditum.dicit tex.ꝙ ſi ſunt plēs ꝯdōnes,vltimā ſufficit alteri obtēperare, vt hic.ſūr.dicit gl.dicas.ꝙ verū eſt,qa ſufficit vnā īpleri,ſi ſint plures in nō faciēdo īſtitutionē,ſi nō feceris hoc,aut nō feceris hoc,dēt eſſe vtrūq; n̄ factū,vt ff.de verb.obl.l.ſi qs ſtip.ſi fiat ſic diſtinctio ꝑpoſitionis,dico ꝙ nō dēt vtrūq; adimpleri indiſtincte,ſiue cōſiſtat in faciēdo,vel in nō faciēdo affirmatiuè,vel negatiuè,nec ſufficit alterū,ꝑꝑ iſtā theoricā hēs difficilē legē,ff.de reb.dub.l.ſi qs ducēta.§.vtrū.Aliud eſt dicere,qn̄ fit diſiūctio īter terminos ſic,ſi nō dederis Stichū aut Pamphilū,ꝓmittis mihi decē.qa tūc totū eſt diſiūctū.Et ſi feceris alterū,qa dederis Stichū,nō cōmittiř ſtipulatio.vñ ſufficit alterū impleri.ſed ſi ſic dicā,vt ſit diſiūctū inter poſitiones, non inter terminos,ſi nō dederis Stichū tm̄,aut ſi nō dederis Pāphilū,ꝓmittis mihi decē:ſi dederis Stichū tm̄ eſt obligatio legis.ergo oportet vtrunque dari,vt non cōmittatur ſtipulatio: nam primo caſu fit diſiunctio inter terminos vnde dicit lex illa,deficit,qa aliud eſt dicere,ſi nō dederis Stichū,aut ſi non dederis Pamphilū,promittis mihi decē: & aliud, aut ſi quid horum nō dederis, promittis mihi decē. vt in l.pręalleg.ff.de reb.pub.l.ſi quis ducenta.§.vtrum.

De vulgari ſubſtitutione. Rub.

1 *Subſtitutio, eſt inſtitutio & ibi exemplificat.*
2 *Subſtitutus vulgariter pluribus,nouiſſimo loco poteſt ſubſtituere ſeruum, & ille non poteſt deficere.*
3 *Subſtitutio de ſeruo poteſt fieri in ſecundo gradu.*

POteſt autem quis.

Dicit glo.ſ. dictum ē de primis inſtōni-
1 bus † Vñ ſubſtō eſt inſtitutio. vñ ſi dicā ſic, inſtituo Titiū ſi nauis ex Aſia venerit:deinde dico,& ſi nauis nō venerit,Seius hæres eſto.Secūda de Seio eſt īſtitutio,ſed idē eſſet dicere,Titius hęres eſto.Et ſic ꝑ iſta verba,inſtituo Titiū, ſi nauis ex Aſia venerit,&c.poſſunt intelligi duę inſtitutiones in eo.gradu,vel inſtitutio,& ſubſtitutio,cū dicit.Titium inſtituo ſi nauis ex Aſia venerit,&c.Inſtitutus ſolus,& nō ſubſtitutus pēdēte conditione,ſimul nō admittētur ad bo.poſ.ſec.tab. l.j.§.j.gradu.ſed ſi intelligereni ambo inſtituti pendēte ꝯdōne, ambo ſimul nō admittenī ꝑ bon. poſ.ſec.tab. vñ curremus ad
2 mētē defuncti.† Dicit lr̄a,teſtōr plurib.vult ſubſtituere,vñ pōt dicere,Titiū hr̄dem inſtituo,& ſi Titius hr̄s non erit,Seius hr̄s erit: ſi Seius hr̄s nō erit,Meui[9] eſto hæres. nouiſſimo loco pōt ſubſtituere ſeruū,& ille non poteſt deficere,ibi verò bene pn̄t ſunt nō eſſe hęredes,iſte velit nolit erit hæres.dicit igiř gl. ſup
3 illo uerbo,nouiſſimo,ſ.vlt.† Vñ quęrit nūqd ī ſcđo gradu poſſet fieri ſubſtō de ſeruo,hoc mō:dicit teſtōr,Titiū hęredē inſtituo,& ſi Titius meus hęres nō erit,ſeruū ei ſubſtituo, & ſi ſeruus meus hęres non erit,Seiū ei ſubſtituo. dicit glo.ꝙ hoc nō ꝑt fieri,& licèt arguat ſic,ꝙ īpoſe eſt fieri,neceſſe eſt nō fieri.Si .n.eſſet ſubſtō facta ſeruo ſub ꝯdōne impoſſ, quia ſeruus velit nolit,eſt hæres:cū igitur ſubſtituitur dicendo,ſi ſeruus me[9] hęres non erit,Seiū ſubſtituo.ecce ꝯdō impoſſis,quia velit nolit eſt hęres,ſ.de hæredū quali.& diff.§.j.Et ſic impoſe eſt admitti ſubſtitutū,vt C.de impub.& al.ſubſt.l.poſt aditā.Dico,ꝙ falſum eſt,& ꝙ poteſt ſubſtitui ſeruo:vnde rationē glo.īpedio duplr̄:qa & de facto & de iure.de facto ſic:Pone,ſeru[9] ſubſtitutus ē prīo,puta Titio,& iſti ſeruo ſubſtitut[9] ē tertius,puta Sei[9]. Et ſi ſeruus me[9] hæres nō erit,Seius hæres eſto. Pone,ſeruus moriř,antequā repudiet primus.deinde repudiat primus,ꝯſtat,qđ terti[9],ſ.Seius,qui erat ſeruo ſubſtitutus admitteř,quia fuit ſubſtitutus ſub iſta cōditione,& ſi ſeruus me hæres non erit, Seius hęres eſto.Et planū eſt,& conditio illa,ſub quā admittitur

iſte

iſte,tertius,nō eſt impleta,ꝙ ſeruus hr̄s nō fuit. hęc eſt uia facti
per quā impedio gl.& eius rōnem. ecce via iuris,& qa ſi ſibi vr̄
ſeruus poſſet repudiare,nam verum eſt,ꝙ dn̄s.ſ teſtōr poſſet eū
facere hr̄dē,vellet nollet ipſe ſeruus: ſed per illa verba, ſi hęres
non erit,Seius hęres eſto,vr̄ cōmittere in voluntate ſua,ſit hr̄s,
vel nō.ff.de hęr.inſt l.13 dubitari.Bar. Sequitur in litera ver. uel
inuicem,&c.l.cū ver.& ſic ex diſparib ꝙ ſint tres inſtituti, ex di
uerſis partib. vnus in ſex vncijs, alius in quatuor.tertius ī duab.
& iſti duo,q ſunt inſtituti,vnus in quatuor.alter in duab.ſubſti
tuatur tertio inſtituto in ſex,& ille moriatur antequā ſit hęres.
duo ſubſtituti,ex quo non fuerunt exp̄ſſæ partes ī ſuis ſubſtitu
tionib. venient in diſpiciendo portiones ſuarum inſtitutionū:
vnus inſtitutus in quatuor habebit de illis ſex quatuor,& inſti
tutus in duabus habebit illas duas.

1 *Subſtitutus vulgariter, vbi admittitur, an ad omnia illa admittatur, ad quę poterat admitti ille,cui fuit ſubſtitutus.*
Et quid de pupillari ſubſtitutione.
2 *Inſtitutus ſub conditione,regulariter non tranſmittit ad hæredem.*
3 *Inſtitutus cum ſubſtituto,quando admittatur.*
4 *Inſtitutus,& ſubſtitutus ſimul admittuntur, licèt ubi uoluntas defuncti eſt ambigua,& eſt conflictus iurium,& rationum,& nu. 3.& 9.*
5 *Qui non habet ſuperiorem, poteſt eſſe iudex in cauſa ſua.*
7 *Patrimonij vires,quilibet præſumitur ignorare.*
8 *Verba iſta,ſi hęres non eris,ſecundum veritatem quid ſignificent.*

Sed ſi inſtitutio. Vide caſum. Titium & Seium hæ
redē inſtituo.Titio ſubſtituo Seiū,
& Seio qnēdā extraneum,qui inſtitutus non fuerat, puta Me-
uiū.ſi ābo inſtituti,ſ.Seius.& Titius nō adierunt,i.neuter adijt
admittiī ſubſtitutus in totū,ſ.Mæuius, ſed ſi Titius inſtitutus
adijt,& Seius,cui fuit ſubſtitutus Mæuius,nō adijt,admittiī Mę
uius ad partē Seij, cui⁹ fuit ſubſtitut⁹.Si verò Seius adijt in nibi
lū admittiī ſubſtitutus Seio:ſi ambo inſtituti adierūt,ſ. Titius,
& Seius,tunc ſubſtitutus Seio,ſ.Męuius in totū repellitur.vnde
potes diſtinguere,ſi quæraī,an admittaī ſubſtitutus,ſ.Mæuius ī
caſu iſto,aut ambo inſtituti adierūt,aut neuter adiuit, aut qdā
ſic,& quidā non,& ſi quidam ſic,& quidam non,aut ille,qui
adiuit,fuit Seius,cui erat ſubſtitutus Męuius,aut fuit Titi⁹,cui
nō fuit ſubſtitutus Męuius,& quid iuris in omnib.iſtis mēbris
vidiſti, & ſic intelligas gl.ſignatā ſup illo verbo.ſine vlla diſtin
ctione.ī illa ſua parte,diſtingue ergo,&c.Dicit lr̄a,nr̄a,ꝙ ſi am-
bo inſtituti,Titius & Seius non adiuit,i.neuter adit qa tūc ſub
ſtitutus.ſ.Męuius admittiī ſine vlla diſtīctione.de iſtis verbis,ſi
ne vlla diſtinctione.hēs hic gl.ſine diſtinctione,quidā rōne or
dinis dixerunt,qa non eſt diſtinguendū,vtrum ſit inſtō,qa ſem
per iſte Męius in totū admittiī,ex quo neuter adijt,ſi non fue-
rit inſtō facta prima,& alijs ſine ſubſtōne de Męuio,īſtō & ſub
ſtō,ordinē dicūt,qa inſtō prima eſt,ſubſtō ſecunda, vt in prin.
dictū fuit,& primū, & ſm ordinē. alij exponūt ſine diſtōne,ſ.
ſubſtōnū,non ordinis,vt dixerunt primi.ſ non diſtinguendo,
an fuerit ſubſtō,vulgaris,& pup.quia nō refert, quare ſi neuter
adit,admitteī ſēper iſte tertius.gl.nititur reprobare primam ex
poſitionē:īmo dicit Ioan.ꝙ iuſſit facienda in ordine,ꝙ primo
dēt fieri īſtō,vt ff.de vul.& pup.ſubſt.l.2 §.prius,aliàs patris.Sed
huic oppoſitioni r̄ndet gl.qa ille §.prius,corrigiī per §.ſeq.vſq.
ī fi.l.ſed hic nihil dr̄ de vul.ſub.hic nihil dr̄ de ordine, quo igiī
ſpiritu fuerūt moti,vt ſic exponerēt.dico, ꝙ ſi intelligim⁹ ſine
diſtinctione.ſ.caſus,lr̄a nō poſſet ſtare,vt vidim⁹,& iō moti fue
runt ad ſic exponendū.3.r̄n.opi.gl.Imperatores Seuerus,& An
toninus r̄nderūt ita de facto, ſine diſtīctione,ſ.ſubſtitutū in to
tum admitti.ſed a nobis,ſ.Iuſtiniano,ſubaudi,eſt diſtinguēdū.
diſtingue ergo.dicit gl.& diſtingue,vt ī gl.2.dico vno verbo ſi-
ne vlla diſtinctione,ꝙ admittiī ſubſtitutus in caſu nr̄ę legis,vn̄
ſi proponiī qō,an ſubſtitutus admittaī in totum,dico admitti.
Et hoc in caſu noſtræ legis,cū neuter inſtitutorum adiuit,ſine
diſtinctione admitteī in totū.Et hęc vera opi.ſed quæ eſt rō du
bitationis? ecce ſubſtō nō trāſit ad hæredē.Pone,inſtitui Titiū,
& Seium,in partē Titij ſubſtitutus eſt Seius.& in partē Seij ex-
traneus,puta Męuius:videbaī,ꝙ ſi ille,cui facta eſt ſubſtō de ex
traneo.ſ.Seius decederet,ꝙ ſubſtitutus extraneus non admitteī
nec tranſiret ad ſubſtitutum,q eſt hæres ſuus. Sed hoc non eſt
verum,qa ſubſtitutus nō eſt hæres ei,cui ſubſtituiī,ſed teſtōris,
§.quo caſu.§.1.Ibi vides caſū,ubi ſubſtitutus ſine diſtōne admit
tiī in totū.Secundus caſus eſt,vbi ſubſtitutus in nihilum admit
tiī,ſicut prius dictum fuit.Pone,vnus de inſtitutis adiuit,alter
nō adiuit,ſi ille adiuit,cui fuit ſubſtitutus extraneus,ſubſtitutus
in nihilum admittiī,vt C.de impub.& ali.ſubſtitu.l. poſt aditā.
Tertius caſus, vbi admittiī in partē,ſunt duo inſtituti.vnus al-
teri ſubſtitut⁹,& extraneus ei ſubſtitutus,ille adit ſolum,cui eſt
ſubſtitutus cohæres ſuus.Et ſic ꝑ parte illius adeūtis euaneſcit
ſubſtō,quo ad omnes,& poſtea ille hr̄s,cui fuit ſubſtitut⁹ extra
neus,nō adit,& ſic ad partē eius admittiī extraneus ſibi ſubſti-
tut.Sic dēt intelligi lex de vulg.& pup.ſubſ.l.cohęredi.vides er
1 go ī iſto caſu vltimo,ꝙ † vbi admittiī ſubſtitut⁹ vulgariter,& p
ſubſtitutionē admittiī ad omnia illa,ad quæ poterat admitti il
le,cui fuit ſubſtitutus.Aliud ē in pup ſubſti.l q habebat.vbi po
niī talis caſus.filium & filiā impuberē inſtituit,filiam impube
rē exhr̄dauit,deinde poſt filiā exhæredatam ſubſtituit extraneū
proceſſu tp̄is,filius impubes īſtituus viuit,eo viuēte filia exhæ
redata,ſibi ſubſtituto. moriī ī pupillari ętate. vn̄ extrane⁹ p ſub
ſtōnē admittiī ad oīa bona filię exhr̄datæ decedentis,deinde fi
lius īpubes moriī in puerili ætate, quæriī,nūqd ſubſtitutus ad-
mitteretur ad bona qnēadmodum & ille cui fuit ſubſtitutus?di-
cit.n.ꝙ nō. ſcio qđ gl.dicit ꝯrium ibidē: vn̄.n.turbaī gl.qſio ꝑt
eſſe,dicit gl.ꝙ ſubſtitut⁹ extraneus,nō hēbat oīa p §.iſtū? Gl.ti-
more hui⁹ opi.dt ꝙ ꝯdō, ſub qna fuit ſubſtitutus ille extrane⁹,
2 defecit:vn̄ fateī,ꝙ ſi nō defeciſſet,admittereī ad oīa. † Dico,ꝙ
falſū eſt. & tene rl̄am: qa inſtitutus ſub ꝯdōne nō trāſmittit ad
hr̄dē,vn̄ filia exhr̄data ſibi fuit ſubſtituta,& extrane⁹ fuit ſubſti
tut⁹ ſub ꝯdōne.Et iō illud ius nō trāſmittit ad ſubſtitutū,vt C.
de cad tol.l. 1.§.ſin aūt ſub ꝯdōne. dicit ibi gl p illū §.deberes di
cere ꝯ,qa trāſmittit ad hr̄dē ſubſtitutū decipit:verū eſt, ꝙ trāſ
mittit ad ſubſtitutū,meo relicto ꝯdōnali alter erat ī l.vn̄. Et in
caſu illius legis,q hēbat,non erat ſubſtō in eo,vn̄ bn̄ intelligo le
gē iſtā,& ſiles,vbi extraneus.& ſi nō hēret ex iure inſtōnis,ha-
beret iure accreſcēdi,vt hic.& ff.c.l.cohr̄di,& male dicit gl.in il
la l.q hēbat.vn̄ timore hui⁹ opi.vult gl.qa.n.non deficit vltima,
ſed tunc nō eſt dr̄ia.§.ſi ſeruum alienum,&c.Hic poniī talis ca
ſus,inſtituo vnū liberum, puta Titium hr̄dem,& ei ſubſtituo,
3 ſubſtitut⁹ admittiī cū eo,& ſic accidit mirabile,† ꝙ īſtitutus cū
ſubſtituto admittiī,qđ aliàs nō rl̄r cōtingit,tn̄ qn̄q;,vt ff.de hę-
re.inſt.l.pr̄ſam & vult gl.ꝙ in iſto §.ſint tres caſus:vnus qn̄ pura
tiuus liber īſtitutus eſt,vt ei ſubſtituaī alius,qn̄ uerus liber quē
teſtōr ſcit liberū & alius,qn̄ verus ſeruus, quem teſtōr ſcit ſer-
uum,dico ꝙ vnus caſus fuit teſtōr inſtituit liberum,puta Titiū,
ſubſtituit,īueniī ſeruus,& iuſſu dn̄i adiuit,nōne ſubſtitutus ad
mittitur in partē,cum dn̄o ſerui?dr̄ ꝙ ſic,& quia in inſtōne di
ctum fuit, & ſi hr̄s nō erit,in ſeruo quē ſciret ſeruum,hēt illū
intellectū,ſi ſeruus inſtitutus dn̄o non acqrat,ꝙ ſubſtitutus ha
beat totum in caſu,in quo ſciuit ipſum liberum,bēt illum in-
tellectū,tn̄ ſi ſibi nō acqſierit inſtitutus,vel in cuius ptāte erit,ſi
contingat cum poſtea fieri ſeruum, tunc ſubſtitutus hēt totū,
at in caſu nr̄o putauit eum liberū teſtōr,& fuit alr̄,et iō Impera
tor alr̄ iudicauit, vt ſubſtitutus admittaī in partē,cū inſtituto.
Videamus primo vnde cōtingit, ſed vr̄ ꝙ ī caſu noſtri.§.qn̄ in
4 ſtituiī putatiuus liber,qui ſm veritatē erat ſeruus,† qđ admit-
taī ſubſtitutus cū inſtituto:rō eſt,cum teſtōr inſtituit liberum
putatiuū & ſic dicit,ſi hr̄s non erit,talē ei ſubſtituo, deinde ap
paret ſeruus ſubſtitut⁹,petit admitti,dn̄s ſiſr petit admitti.vn̄ in
caſu dubiæ volūtatis,qđ voluit teſtōr ſignare p hæc verba,ſi hæ
res nō erit,quæriī,quis ſit intellectus illorum verborū?ſm ve-
ritatē dictum eſt,ſed litera noſtra dicit in uer.illa uerba.&c.ſed
qđ in caſu dubię volūtatis, vt erat in caſu nr̄o cū īſtituit teſtōr
putatiuū liberum,& ſubſtituit.et ſi hr̄s nō erit,dicit ſubſtitutus,
ꝑ me eſt opinio teſtōris, & ex quo putauit te īſtitutū liberū in
libero īſtituto,ſi dicatur,ſi hæres non erit:ſēſus,& effectus illo
rū verborū eſt,ſi hæres nō erit ſibi,vel alij, ī cuius ptāte poſtea
erit ſubiectus,vt ℑ.cū inſtituit,ſeruus hæres non poſſit eſſe ſibi,
vel alij in cuius ptāte erit poſtea ſubiectus.verū eſt,ꝙ ſm opin.
teſtatoris ſubſtitutus debet admitti ī totū. Dicit dn̄s meus,ꝙ ſi
teſtōr putauit eum liberū,& in veritate erat ſeruus,& in ſeruo
illa verba,ſi hæres nō erit,habent iſtū ſenſum,ſi hæres nō erit,
vel alium non fecerit hæredem vt puta dn̄m ſuum,& ideo ego
dn̄s veritate inſpecta admitti debeo,& tu ſubſtitutus in totū ex-
cludi.Pro ſubſtituto facit illud gn̄ale,opinio magis conſideran
da eſt,vt ff.ꝑ empto.l.2 §.ſi quis a pupillo. & ff.de acq.hær.l.is q
putat. ꝑ dn̄o eſt illud. Veritas magis eſt ſpectanda,vt ff.de neg.
ge.l.cum putauit.in fi.& ℑ.de vulgari.§.ſi quis rē,Imperator pp
conflictum rōnū facit,ſicut faciūt ruſtici,diuiſit cauſam:vnde
vtrūque admiſit pro parte,dixit gl.in l.Neſēnius:ff.de neg.ge.l.
ī fi & pp hoc eſt.ff.de pe.hęr.l.ſed ſi lege §.qđ aūt.& ſic Impera
tor pp ꝯrietatem,& ꝯ flictū rōnū coniunxit inſtitutū cū ſub-
ſtituto,vel accidit coniunctio,pp ꝯrietatem iurium.Ego habeo
filium emancipatum,hēo filiū ex eo in ptāte retentū,me mor-
tuo p ius ciuile admitteī nepos,& filius emancipatus excludeī,
qa filij emācipati iure ciuili ſunt īcogniti,vt ,de exhæ.l.i § emā
cipatos.& ℑ.de hęr.quæ ab inte §.emancipati.p ius prætorium
admitteī emancipatus ad bon.poſſ.vnde liberi,quemadmodū
& ſi ſuus, vt ℑ.de bon.poſ.§ quod autem ꝯ,& pp iſtam ꝯrietatē
diuerſorum iurium factum eſt edictū, p quod ſimul admittiī
filius emancipatus,& nepos in ptāte retentus;vt ff.de coniūgē.
cum emāci.libe per totum.Ita hic Imperator pp ꝯrietatem iu-
riū,& conflictū rōnum admiſit vtrunque ſubſtitutum, & in-
ſtitutum.ſed non fuit bonus ruſticus,nam ruſtici cōtrouerſiā,
de qua agiī,ſcindunt p medium,ſed hic dn̄s inſtitutum admit-
tit ad tres partes,ſubſtitutū ad quartam tn̄.ſed ad hoc facit illa
rō,quia dn̄s ualidiorē rōnem habet pro ſe,ſ quia ueritas eſt ſpe
ctāda.Itē & alia ratio mouit ipſum,quia ſeruus,qui fuerat inſti
tutus,& ei facta erat ſubſtitutio,erat eius ſeruus,vn̄ maledictus

homo q facit ꝯdõnem ſuã deteriorem, arg. l. C. de ſerui. ti gña
li. l. præſes. ideo Imperator ſibi adiudicauit tres partes, & ſub-
5 ſtituto quartã. † Et no. hic, ꝙ q non hẽt ſuperiorẽ, põt eſſe iu-
dex in cã ſua, & ita dicam, ꝙ illi, q confitent̃ ſe non hr̃e ſupe-
rem in terra ſua, eodẽ errore quo iſtud ſubijcit̃. dico, ꝙ pñt eſ-
ſe iudices in cã ſua. dictũ eſt ꝙ dñs hẽt fortiorẽ rõnẽ p ſe ſm
veritatẽ, & ſubſtitutus debiliorẽ. ſ. opi. teſtoris: qa ergo nõ ſuc
cubuit debilior rõ in totum vt dñs in totum admittat̃, dico iõ
ꝙ ſic iudicet̃, non ſolum ꝯflictus rõnum, ſed ex hoc ambigua
voluntas defuncti fuit. ſi. n. eſſet voluntas defuncti. certe teſtõr
credidit ſeruum inſtitutum liberum. & dicit, ſi hæres, nõ erit,
talis ſit hæres, & ſiue hoc p illa verba, ſi nõ erit hæres vr̃ voluiſ
ſe, ſi non hæres eſſet ſibi, vel alii, in cuius ptãte poſtea reijcit̃, ſi
ꝯtingeret ipſum ſeruum. & ſubſtitutus admitteret̃. & non vr̃
voluiſſe p illa verba ſi hr̃s non erit. ex quib. credidit ipſum libe
rũ, hr̃s non erit, & in cuius ptãte eẽt, & iõ vr̃ teſtõr p illa ver-
ba, & ſi hr̃s nõ erit. ſ. dño, in cuius ptãte nunc es, tñ hic non eſt
certũ, quare forte & ſi teſtõr ſm rei veritatẽ ſcit, ꝙ alieno dño
nunc ſubiectus eẽt, nihilominus cũ inſtituiſſet, qa bene vellet,
ꝙ dño ſuo nunc acquireret hr̃ditatem. in caſu nr̃o, cũ putauit
eum liberũ & dixerit, ti hr̃s non eris, & ſic vr̃ velle, ſi hr̃s non
eris tibi, vel ei in cuius ptãti poſtea eris ſubiectus, mõ vr̃ velle
& ſi hr̃s nõ eris ei, cuius dño es ſubiectus, &c qa forte ſi ſeruiſ
ſet ipſum ſeruũ, bene vellet ꝙ dñs eius hr̃et bona. & ſic cũ in-
ſtituiſſet, vñ ꝯflictus rõnũ, & cum hæc ambigua volũtas defun
cti q̃ dicta eſt. facit ſubſtitutu admitti cũ inſtituto in caſu nr̃o,
qa ſic certũ eſſet de voluntate defuncti, ſicut de opinione. Po-
ne teſtõr in caſu nr̃o iſtũ ſeruum credebat liberum, & dixit, ſi
hr̃s non eris. vr̃ velle, qđ ſi hr̃s non erit ſibi. vel dño futuro, ꝙ
ſubſtitutus admittat̃, & non vr̃ velle hoc. ſi hr̃s non erit dño, q
nunc eſt: hoc eſſet certũ. & ita voluntas eius eſt certa, qa ſolum
vellet ipſum inſtiturũ hr̃dem eſſe ſibi, vel dño futuro, nõ dño
pñti, cũ inueniat̃ in pñti ſub dño alterius, deberet ſubſtitutus
in totum admitti. & ſic loquit̃. l. cũ proponas. C. de hær. inſt.
vbi dt, nã ſi crederes. vñ eſt ibi talis lr̃a, nã ſi crederes eum pro-
prium, & ſuum libertũ hr̃dem inſtituerit, nec partem ad aliũ
quemq̃, ſubaudi, cuius dño tunc eſt ſubiectus, ſed ſolũ ſibi, vel
dño futuro ptinere voluerit: ſubaudi, & hoc certum ſit, & ſic
voluntas teſtõris eſt certa, & extitit ꝯdõ ſubſt nis, qa nec ſibi,
nec alii dño futuro potuit hr̃ditatem q̃rere, nõ dño, ſub cuius
dño nũc eſt, ſine voluntate teſtõris, q̃ dicimus talẽ eſſe ibi, &
certũ ibi, quare ſubſtituto delata eſt hr̃ditas. ſ. in totũ, & ſic ha-
bemus ibi, ꝙ ſi teſtõr inſtituit quẽdã liberũ, & dt ſic. ſi hr̃s nõ
erit, ſi poſtea apparuerit inſtitutũ iſtũ ſeruũ. & ſic p illa verba,
ſi hr̃s nõ erit, velle teſtõrẽ, ſi hr̃s nõ erit ſibi, vel dño futuro, &
6 ſic nõ dño pñti, qa cũ volũtas, † defuncti ſit ambigua & eſt ꝯfli-
ctus rõnũ, & iuriũ, admittent̃ ſil' inſtitutus. & ſubſtitutus, licẽt
inæqualr, vt diximus in l. illa. C. de hær. inſt. l. cũ ꝓponas. Id ẽ eſt
thema, qñ teſtõr ſeruũ cõem, quẽ putabat liberũ inſtituit, & ei
ſubſtituit his verbis, ſi hr̃s ñ erit ſibi, vel dño futuro, & nõ pñti
dño, hoc certũ qa dñm pñtem nõ vult facere hr̃dẽ: in iſto caſu
certæ volũtatis. ex quo ſeruus poſtea inuenit̃, totũ defertur ad
ſubſtitutũ, & ſic non ob. illa lex huic. hic loquit̃ in caſu dubio,
ibi in caſu certæ voluntatis, ex quo ſeruus poſtea inuenit. nec
ob. qđ ibi dt lr̃a, ex quo eſt voluntatis, qa verũ eſt, ꝙ in caſu, de
qno loquit̃ ibi, nõ eſt volũtatis, ſ. ꝙ credat teſtõr illũ quẽ inſti-
tuit ſeruũ, vl' liberum. ſed i rñſiune certũ ẽ de volũtate, & opi.
teſtõris, vel vt ſ. dixi, vñ hæc qõ eſt facti, an teſtõr credat eum
quẽ inſtitnit, liberũ vl' ſeruũ, & iõ Imperator i l. illa, cum ꝓpo-
nas, nõ rñdet iõ qđ ẽ (dt) voluntatis: qa credebat liberum iuris,
7 & q ignorabat ipm ſeruum, † qa quilibet p̃ſumit̃ ignorare vires
pr̃imonii ſui, l. qſqs. C. de reſcin. ven. vñ nõ p̃ſumit̃ eũ, quẽ in-
ſtituit in l. illa, cũ eẽt cõis teſtõris, & alij, ignorare ſeruũ eſſe, ni
ſi alia ꝯiectura eẽt q̃ moueret in ꝯtrium. Sed pone, ꝙ teſtõr cre
debat ipm eẽ ſeruũ, & apparet, & ſic certũ ſit de voluntate ip-
ſius, vl' ꝙ credebat eẽ liberũ, & cum certum ſit de voluntate ip
ſius, & dt voluntate vt in auth. cedentib. dt, qđ ſit ſtatuendũ, qđ
iuris ſit in iſto caſu, qñ certa eſt voluntas teſtõris, rñdet Impa-
tor ad vtrumq; ſ. cũ credit ipm eẽ ſeruum, vl' cum ipm credat
eẽ liberũ, vñ cũ ẽ voluntatis in caſu, q ꝓponit̃, ſed non in caſu.
ſñdet̃ ꝙ ẽ rñſio certæ voluntatis, ſed in lr̃a nr̃a eſt rõ dubiæ vo
luntatis, vñ in ver. illa. n. verba, &c. verã ſignationẽ do illorum
verborum, ſi hr̃s non eris, & i caſu primo, i quo credebat ipm
eẽ liberum. & dat verã ſignationẽ illorum uerborum, verum
8 qđ i illo caſu, i quo credebat eum liberum, † iſta verba, ſi hr̃s
nõ eris, ſm ueritatẽ qa ſignant, ſi hr̃s non eris tibi, vl' dño futu
ro, vñ ſubaudi i lr̃a iſtud ſignat indubitãter, cum credit inſtitu
tũ liberũ. ſed vtrũ plus ſignent ſm voluntatẽ teſtõris, dubiũ ẽ:
qa dubiũ ẽ ꝙ ſi teſtõr ſciret eum eẽ ſeruũ, an ipm inſtituiſſet,
vt dño acqreret, qa forte vellet dñi hr̃e hr̃ditatẽ: vñ dubitat̃, an
illa verba ſi hr̃s nõ erit, vltra hoc ꝙ indubitãter ſignent, & idẽ
tãgit i lr̃a, an ſignent nõ ſm voluntatẽ teſtõris, ſi hr̃s non erit
9 dño, q nunc eſt. † pp iſtã ambiguitatẽ volũtatis teſtõris, admit
tit̃ ſubſtitutus cũ inſtituto: licet inæqualr, vt dcm̃ ẽ, iſta ſupple-
tio fcã ad lr̃am optime ſeq̃t̃ i ſi. ibi, qa totius, & c. vñ i iſto §. qui
ſeruũ alienũ, &c. dices, ꝙ ponit̃ vn' caſus talis tñ & hoc primo,
ſcđo reuertit̃ ad caſũ illũ ibi illa uerba, &c. & ſic illa excluſio id
ꝙ &c. illa ſuppletione facta ad lr̃am, q̃ dixi, refert̃ ad ꝓximum
dcm̃ ad illud, quod dictum fuit a principio. §. ſicut dt gl. Bart.

De pupillari ſubſtitutione. *Rubr.*

1 *Subſtitutio pupillaris quibus verbis concipitur, & de requiſitis ad ſubſtitutionem pupillarem.*
2 *Verba hac. ſi hæres non eris, & in pupillari ætate deceſſeris, ſunt de pupillari ſubſtitutione.*
3 *Subſtitutus ſi admittitur per vulgarẽ, fit hæres defuncto, per pupillarem fit hæres pupillo.*

1 Liberis ſuis † Hic dt primo gl. ꝙ quatuor req-
runt̃ ad ſubſtõnẽ pupillarẽ in hac
lr̃a ꝯtãdo, ſed ſeq̃t̃ in lr̃a velnti ſi qs dt hoc mõ, &c.
ſup illo verbo; hoc mõ &c. dt gl. hic caute no. ꝙ i. po
nit verba inſtõnis. Scđo uerba ſubſtõnis vulgaris. Tertio verba
ſubſtõnis pupillaris. Dico ꝯ gl. ꝙ illud totum, ſ. & ſi hr̃s nõ eris,
vel ſi hr̃s eris, & in pupillari ætate deceſſeris, eſt exẽplum ſubſtõ
nis pupillaris. vñ Doc. dñt, ꝙ pupillaris ſubſtõ ſic, fit, filium meu
hr̃dẽ inſtituo ĩpuberẽ, & ſi hr̃s erit & i pupillari ætate deceſſe-
rit, talẽ ei ſubſtituo: falſum eſt, immo ita fit. filium meum ĩpu-
berẽ hr̃dẽ inſtituo, & ſi in pupillari ætate deceſſerit, ſiue hr̃s fa-
ctus, ſiue non, talẽ ei ſubſtituo: vñ pupillari exhr̃dato fit ſubſti-
2 tui, & tñ ꝯſtat qđ ille non erit hr̃s. † Dico ergo, ꝙ hoc uerbum,
ſi hr̃s non erit, & in pupillari ætate deceſſerit, hoc totũ ẽ de pu-
pillari ſubſt. aliàs ſi dices, vt dt gl. ꝙ hoc, ſi hr̃s non erit, ſit exẽ-
plũ vulgaris, & hoc ſi hr̃s eris, & in pupillari ætate deceſſeris, ſit
exẽplũ pupillaris, pone ꝙ teſtõr ita dixit, filium meum ĩpuberẽ
inſtituo. & ſi filius meus hr̃s non erit, vl' ſi hr̃s erit, talẽ ſibi ſub
ſtituo, decedit teſtõr, decedit ille filius in pupillari ætate nõ fa-
3 ctus hr̃s, ſm gl. † Subſtitutus ſi admittet̃, p vulgarẽ, fit hr̃s defun
cti, p pupillarẽ fit hr̃s pupillo. vñ dico, ꝙ illa uerba & ſi hr̃s non
erit, ſunt de pupillari, vñ ſi decedat anteq̃ ſit factus hr̃s, vl' poſt
in pupillari ætate, ſubſtitutus admittit̃ ad bona utriuſq; defun
cti, & pupillari colorato gl. vult dicere, ubi dictũ eſt, talẽ inſti-
tuo, & ſi hr̃s non erit. talẽ ei ſubſtituo. exẽplum eſt vulgare, ſed
ubi dcm̃ eſt, filium meum impuberẽ inſtituo, & intellige ſiue
hr̃s ſit, ſiue non, exẽptum pupil. eſt hoc, eſt uerum, ſed non eſt
intentio nr̃a, quia ſolum vult ponere exemplum de pupillari.

5 *Teſtamentum, in quo pupillariter ſubſtituit, eſt unum teſtamentum, inſpecta perſona teſtatoris, & conſignatione, & ſigillatione teſtamenti.*

1 § Igitur. Ibi dr̃, † ꝙ teſtm̃, in quo pupillariter ſubſtituit̃,
ſunt quodammodo duo teſtamenta. dico, ꝙ eſt
vnum inſpecta perſona teſtõris, qa unus eſt qui teſtatur, licẽt
ſibi, & alij. itẽ unum eſt inſpiciẽdo teſtamenti conſignationẽ,
& ſigillationẽ, ſed inſpectis his, qa duplicia ſunt, de quib. teſta-
tur defunctus. ſ. bona ſua, & bona pupilli, ſunt duo.

1 *Subſtitutio pupilli, an intelligatur in vulgari, & econtra.*
2 *Subſtitutionum alia directa, alia obliqua.*
3 *Subſtitutionis directæ quinque ſunt genera.*
4 *Subſtitutio quando dicatur expreſſa, & quando tacita.*
5 *Subſtitutio pupillaris alia expreſſa, alia tacita, & nu. 6*
7 *Subſtitutio exemplaris in quibus differat a pupillari.*
8 *Subſtitutio pupillaris non nocet matri. & quando.*
9 *Generaliter dictum, generaliter eſt intelligendum.*
10 *Verbum, ſubſtituo, ita poteſt adaptari ad fideicommiſſariam ſubſtitutionem, ſicut ad directam.*
11 *Verbum ſimpliciter prolatum debet intelligi in ſignificatione illa, in qua omni caſu poteſt habere locum.*

§. Sin autẽ, &c. In iſto §. ꝯſuluit teſtõri, ꝙ inſtituat ſibi,
& ſubſtituat vulgariter in vna parte te-
ſti, et illa ſecure aperit̃, in alia parte pupillariter, cũ neſciat ſe in
ſtituiſſe pupillr, ex qno ĩpubes apꝑhendit hr̃ditatẽ, hñ certus eſt
ſubſtitutus vulgaris ꝙ expirauit, q̃ ſibi erat manifeſta, qa aperta
erat. ſed pupillaris, q̃ ẽ in alia parte teſti poſita, ex quo eſt liga-
ta, & non aperta, ſubſtitutus eã rõne ſubſtituti non machinabi
tur i morte pupilli. gl. ar. ꝯ ꝯſilium huius §. ſed illa oppoſitio ñ
valet, ſed oppoſitio fit ꝯ ꝯſ. §. huius õndo. ꝙ ꝯſilium nõ ualet. In
vulg. ſubſt. exp̃ſſa ꝯtinet̃ tacita pupill. vt ff. eo. l. iã hoc iure. & C.
de impu. & al. ſub. l. q̃uis. & ſic cum uidebit ſubſtitutus vulgarẽ,
nõ ne ſciet ſe pupillr ſubſtitutũ? ecce, ꝙ iſtud ꝯſilium ẽ pp igno
rãtes qa ſi eẽt peritus iuris, eo ipſo, ꝙ videret vulgarẽ, intellige-
ret & pupillarẽ fuiſſe, hoc ẽ abſonum dicere, poſſet dicere ſi vel
let, ꝙ i vul. ñ intellr pupillaris, ſed cõ ſic, ſed qualr hoc? ecce rõ,
1 qa i pupillari intellr ẽt vulgaris, q̃ eſt cã? qa p † vulgarẽ hẽt te-
ſtator hr̃dem, p pupillarẽ hẽt hr̃dem pupillus, vñ ſi uellet teſta-
tor per pupillarem prouidere de hærede impuberi, veri ſimile
eſt, ꝙ etiam ſibi prouideret, qa charitas prima incipit a ſeipſo,
& ordinaria. ideo in pupillari intelligitur vulgaris, & ſic non
eſt eõ, ſi ſibi prouideat teſtator de hærede, per hoc non habet
ꝙ ipſe prouiderit pupillo, arg. l. p̃ſer. C. de ſerui. tit generali, di-
cã tamẽ ut communiter dr̃ in vulgari facta pupillo intelligi-
tur

tur pupillaris ad argũ factum ꝯ cõſilium §. huius, dico, ꝙ hoc
verum eſt, qa in vulgari intelligitur pupillaris: ſed ſi exprimaṫ,
amplius non intelligitur: ergo cũ hic fuit pupillaris expreſſa,
amplius non intelligitur in vulgari: vñ cũ videbit ſubſtitutus
vulgarẽ, nõ intelliget pupillarẽ, q̄ eſt ꝯ tõnẽ. hẽs optimum ar.
ꝙ illud, qđ ſub vno intelligitur, verũ eſt, ſi illud non exprimiṫ.
ad hoc. ff. de re mili. l. Lucius Titius. §. idem. vſq; ad finẽ. vel ſi
intelligat eã fuiſſe expreſſam, neſcit de quo ſit expreſſa, ex quo
non eſt aperta, quia põt eſſe, ꝙ de alio eſt pupillaris, quã vulga
ris, quia põt ita dicere teſtator, filium meum impuberẽ mihi
hæredem inſtituo, & ſi hęres non erit, Titium ei ſubſtituo, vel
ſi hęres, & in pup. ætate deceſſerit, Seium ei ſubſtituo. Itẽ aliud
conſilium dat iſte §. qđ teſtator proprio lino, & propria cera
debet ſignare partem illam, in qua ſeparatim, & latẽter eſt pu-
pillaris ſubſtitutio. dicit gl. proprio lino, & ꝓpria cera dẽt hoc
facere, quia ſi alieno lino, & aliena cera, vendicaret eam dñs, &
ſic aperiretur. Dñs meus de Moſaico dicebat, ꝙ dñs ſuus tolle-
bat iſtam iniquitatem, & dicebat, ꝙ etiam ſi alieno lino ſigaſ-
ſet, & ſigillaſſet teſtator, tñ dñs non poſſet vendicare. vnde ſicut
cum ignorans tignum alienum apponit in domo ſua, nõ ꝓo-
teſt vendicare verus dñs, ſed præſtatur illi æſtimatio dupla, de
hoc non curo, ſed verum eſt, ꝙ vendicare non poteſt, & eſt in-
troductum hoc ꝓp publicam vtilitatem, vt ff. de rei vẽd. l. in tẽ
actio. §. tignum. ſic dicam hic, dominus non poterit vẽdicare
ceram, de qua tactum eſt ſigillũ in teſtamẽtis, vel in aliis inſtru-
mentis: quia ſi eſſet ſic, auferretur facultas probãdi, & ſic eſſet
contra publicam vtilitatem, ſicut ex alia parte, contra vtilitatẽ
publicã eſſet, ſi tignũ vendicareṫ, vnde publice intereſt, ne ꝓba-
tionũ facultas anguſtetur, C. de hæreti. & ma. l. pen. in fi. ſed ad
quid quæris mẽdicata ſuffragia? lex dicit, ꝙ agere poteſt actio-
ne in factum, vt ſibi exhibeaṫ cera, in qua non habet dominiũ
nec eſt ſibi debita, vt ff. ad exhibendum. l. 4. ergo multo fortius
ceram, & ſigilla, q̄ nec ſua ſunt, nec ſibi debita poterit retinere,
vñ dicit proprio lino, i. diuiſo, & propria cera, i. diuiſa, & not.
in gl. certe in libro meo gl. ordinaria eo modo exponitur. Re-
deo ad illum §. qua ratione excitati, in quo eſt gl. ſuper illo ver
bo exemplũ, in qua continetur tota materia ſubſtitutionum,
2 vñ † diſtingue. Subſtitutionum alia directa, alia obliqua. Dire-
cta fit, ſi talis hęres non erit, talis hęres eſto. obliqua dṙ fideicõ
miſſaria, & de obliqua nihil ad præſens, de iſta habebis. ꝯ. de fi-
deicommiſ. hęreditatib. per totũ. directa, alia vulgaris, alia pu
pillaris, alia exẽplaris, alia compendioſa, & alia breuiloqua &
3 ſic † ſunt quinque gña directæ ſubſtitutionis. vulgaris dicit gl.
eſt, q̄ fit verbis negatiuis ſic, ſi Titius hęres non erit, talẽ ſubſti-
4 tuo. † vulgaris tacita fit verbis affirmatiuis, ſi duobus vel trib.
hæredib. inſtitutis, dicat teſtator, quiſquis mihi hæres erit, ſub-
ſtitutus hæres ſit. vel vos inuicẽ ſubſtituo. ad hoc. ff. de hęr. inſt.
l. cum in teſtamẽto. §. verba. gl. hic, quod dicit dñs Azo in ſum-
ma huius tituli, forte poſſet dici expreſſa illa, q̄ fit verbis nega-
tiuis, aut affirmatiuis. & uos dicitis vtrobiq; eſſe expreſſam vul
garem, dicit ipſe in expreſſa pupillari, intelligiṫ tacita vulgaris,
vt ff. e. l. hoc iure. Itẽ per hæc verba, Titius & Seius vter eorũ
viuet, hęres eſto mihi. p verba iſta vter ve, colligitur ſubſtitutio
vulgaris tacita, vt ff. de hæredi. inſt. l. Seius, & Titius. ſed quare
dicit dominus Azo, illa fortè eſt expreſſa, quę fit verbis affir-
matiuis, ſicut illa q̄ fit verbis negatiuis. hęc eſt cauſa, quia vulg.
ſortitur effectum ẽt in caſu negatiuo, i. ſi ſic hęres non erit, &
ideo niſi caſus iſte eſt expreſſus, in quo ſortitur vulgaris effica-
ciã, vulgaris dṙ expreſſa, male ergo poſuit fortè, quia in verbis
affirmatiuis nunquam ſortitur efficaciã, quia ſi inſtitutus, cui
ſubſtitutus eſt vulgariter, adiret hęreditatem, & ſic eſſet hæres,
expiraret vulgaris, vt C. de impub. & aliis ſubſtitutio. l. poſt adi-
tam. quia igṙ caſus negatiuus eſt ille. in quo ſortitur efficaciã,
licèt poſſet fieri verbis affirmatiuis, ideo cũ fit verbis negatiuis
dṙ expreſſa, cum fit verbis affirmatiuis, dṙ tacita, & in pupillari
non dṙ tacita vulgaris, quia ſimiliter caſus, in quo ſortiṫ effe-
ctũ, i. negatiuus, non eſt in pupillari expreſſa, dico quod q̄nque
eſt vulgaris dubia, vt C. de hær. inſt. l. vltima. aliqua tacita, vt in
pupillari, ſi pupillaris ſic fiat, filium meum impuberẽ hæredẽ
inſtituo, & ſi filius meus in pupillari ætate deceſſerit, talis ſit
hęres eius. hic eſt vulgaris tacita, nõ de vi verborum. ſic loquiṫ
l. iam hoc iure. ff. eo. ſed ſi fiat pupillaris ſubſtitutio, uel verbis,
quib. dicit eã fieri litera. ꝯ. eod. in principio, hẽt expreſſam vul-
garẽ ſic, inſtituo filium meũ impuberem hæredẽ & ſi hẽs non
erit, vel ſi hęres erit, & in pupillari ætate deceſſerit, cũ hoc to-
5 tum ſit in pupillari de vi verborũ eſt expreſſa vulgaris. † Alia
eſt pupillaris, & pupillaris alia expreſſa, alia tacita, q̄ fit uerbis
negatiuis, & ſic dñr contrariu eius quod dictũ fuit in vulgari.
v. g. inſtituo filium meũ impuberem. & dico, Si talis hæres erit
& ĩ pupillari ætate deceſſerit, talẽ ei ſubſtituo. hęc eſt expreſſa,
vnde cõfiteor, ꝙ caſus, in quo pupillaris ſortitur efficaciã affir
matiuus eſt, erit hæres, vel nõ erit hæres, nihil facit, ſed hoc ſi
in pupillari ætate deceſſerit, qa ſi erit hęres, vel non erit hẽs, di
ceremus cauſam expreſſam, vel tacitam, cum filio exhæredato
non poſſet ſubſtitui pupillariter expreſſe qa non põt dici, ſi hę-
res erit, vñ illud non eſt verũ, ꝙ expreſſa pupillaris fiat verbis
affirmatiuis, tacita verbis negatiuis, conſiderãdo iſta verba af
firmatiua & negatiua, erit, & hoc nõ erit, ubi hic dṙ expreſſa ĩ
illo caſu, in quo ſortiṫ efficaciã: tacita pupillaris eſt in vulgari
expreſſa. vt ſi dicerem ſic, filiũ meum impuberem inſtituo & ſi
non erit. hęres talẽ ei ſubſtituo. & talis eſt caſus, in quo ſortiṫ
efficaciã: & ideo tunc dṙ expreſſa. ſed in primo tacita: alia eſt
exemplaris, & dṙ ſic qa ad exẽplum pupillaris introducta eſt,
vnde ſicut voluit lex, qđ poſſet pṙ teſtari filio, ſed ſi decederet
ante ætatẽ teſtabilem. ſicut in furioſo voluit lex, ꝙ pṙ poſſet te
ſtari filio furioſo ſi decederet anteq̃ fieret ſanæ mẽtis, de iſta
tu habes, C. de impub. & aliis ſubſti. l. humanitatis. dicit hic gl.
6 † quod exemplaris differt in multis a pupillari: vnde cõcordat
in pluribus, dico, quod in exẽplari debet teſtator inſtituere
certas perſonas, vt C. de impuberũ, et ali. ſubſtitutio. l. huma-
nitatis. ſed in pupillari põt quęcunque. intelligo tñ, qđ ſi eſ-
ſet pubes, i. in ætate teſtabili, et teſtaretur, et aliqui tunc non
relicta ſibi legitima portione poſſent infirmare teſtamẽtum,
poſſent & nunc. cum pṙ ſubſtituit: alia eſt breuiloqua, & con-
7 tinet quatuor, & oẽs expreſſas ſecũdum Azo. † Inſtituo duos
filios impuberes. & dico, vos inuicem ſubſtituo hęc continet
quatuor expreſſas, quia quilibet eſt ſubſtitutus alii in duob. ca-
ſibus, in caſu vulgaris, & in caſu pupillaris, iſtam vocat lex re
ciprocã, quia vnus ſubſtituitur alteri, ff. eod. l. iam hoc iure, &
l. Lucius. ſed quõ expreſſæ ſunt, quia expreſſa vulgaris eſt, q̄ ha
bet caſum expreſſum, & expreſſa pupillaris, q̄ habet caſum pu
8 pillarem? Hugo dicit fortè tacite. † Azo dicit, quod expreſsè,
& hoc probat ſic: quia tacita pupillaris nõ nocet matri, vt C.
de impu. & aliis ſubſtit. l. ꝓcibus. ſed illa, quæ fit p hęc verba, no
cet matri, ut ff de vulgari, & pupillari, l. Lucius. ergo, &c. dico
ꝙ Azo verum dicit, quia hic ſunt quatuor expreſſæ, & in pu-
pillari, ſi fiat illis verbis, quibus lex uoluit eam fieri, ſupra eo.
in prin. eſt vulg. expreſſa. ſũt igṙ hic quatuor expreſſæ, vos in-
uicem ſubſtituo, cum hoc ſit in perſona duorum impuberũ,
hic dico illud expreſſum, quod põt habere de vi verborũ, il-
lud tacitum, quod non põt habere de vi verborum, ſed iuris
interpretatione, impuberem inſtituo, ſi, dico, ſi hęres non erit,
talem ſubſtituo, non habeṫ iſta, ſi hæres eris, & in pupillari ęta-
tate deceſſeris, talẽ tibi ſubſtituo, & ideo de vi illorũ verborũ,
non eſt pupillaris in iſta vulgari, ſed tñ dicit ſubſtituo, per hoc
verbum, ſubſtituo, intelligit tam vulgaris, quã pupillaris, ergo
vtraq; de vi verborum intelligitur, vt ff. de ſerui. vrba præd. l. ſi
9 ſeruitus, † Et generaliter dictũ generaliter intelligitur, vnde di
co, quod per illa verba habenṫ quatuor expreſſæ, & in pupillarĩ
eſt vulgaris expreſſa, quando fit eo modo, quo litera noſtra di-
cit in principio. alia eſt compendioſa, & hæc quandoque con-
tinet tres expreſſas nec põt cõtinere plures, v. g. dicit miles, in-
ſtituo filium impuberem, & quandocunq; deceſſerit, talem ei
ſubſtituo. & hæc eſt vulgaris, ſi nõ erit hæres, & pupillaris ſi hæ
res erit, & in pupillari ætate deceſſerit, & fideicõmiſſaria, ſi poſt
pubertatem deceſſerit, & hoc ſi mater non eſt in medio. quia ſi
eſt in medio mater, & deceſſerit, poſt pubertatem iſta inſtitu.
eſt quædã ſpecialis ſubſtitutio iure militari facta, quia poſt pu
bertatem obligatur hæres ad fideicommiſſarium, & hoc fauo-
re matris, cũ eſt in medio, & non exiſtente matre in medio. nõ
obligaṫ, ideo venit ſubſtitutus iure directo, hoc probatur. ff. de
teſta mil. l. miles §. 1. & C. de imp. & aliis ſubſt. l. precibus In iſta
compendioſa ſic diſtinguo; aut fit a milite, & tunc aut fit pube
ri, aut impuberi, ſi puberi, tunc cõtinet duas, vnam vulgarem,
ſi hęres non erit, aliam intra milites ſpecialem, ſi hęres erit, &
quandocunq; deceſſerit. Si fiat impuberi quam habet miles in
poteſtate, aut eſt mater impuberis viuens, & continet tres, vulg.
& pupillarem, & fideicommiſſariã, eo decedente poſt puberta-
tẽ, ſi mater non ſit in medio, non obligatur, nec trahitur ad fi-
deicõmiſſum, ſed competit directo. Sic loquitur. l. precibus C.
eod. & l. Centurio. ff. eod. Si fiat a pagano, aut in teſtamẽto. aut
in codicillis, ſi in codicillis fiat, quibuſcunq; verbis fideicõmiſ
ſaria eſt, quandocunq; inſtitutus decedit. quia directo non põt
valere in codicillis. ideo valet, vt valere põt vt ff. ad Treb. l. Scę-
uola. Si in teſtamento, aut fit ei, cui non põt ſubſtitui pupilla-
riter, vt quia inſtituo extraneũ, & ſi dico quandocunq; deceſ
ſerit, talẽ ſubſtituo, habet duas, vnam directam, aliam fideicom
miſſariã. directa eſt, ſi hæres non erit; fideicõmiſſaria, ſi hæres
erit, & q̄ncunq; deceſſerit. ar. l. ex facto. ff. ad Treb. ſi fit a pagano
ei, cui põt ſubſtitui pupillariter. Azo diſtinguit, aut fit his ver-
bis, quandocunq; deceſſerit talis, hęres eſto. duas habet, vulga-
rẽ, & pupillarem; vulgarẽ, ſi hæres non erit; pupillarem, ſi hẽs
erit, & in pupillari ætate deceſſerit. ſi poſt pubertatẽ deceſſerit,
nullam, quia vſq; ad tẽps iſtud, potuit valere iure directo, ideo
poſt pubertatem lex noluit eã obligari. Ita loquitur. ff. eo. l. ver-
bis ciuili. & l. in pupillari. aut his verbis, q̄ncunq; deceſſerit, talẽ
tibi ſubſtituo, duas habet, vulgarem, ſi non ſit hæres, & fideicõ-
miſſariam, quandocunque deceſſeris etiam poſt pubertatem.

10 † Quia verbũ ſubſtituo, ᵃeſt verbũ, qḋ ita p̃t adaptari ad fideicõ
2 miſſariã, ſicut ad directã, vt C. de inſt. & ſubſt. ſub ꝯdõ. fac. l. ge-
11 neralr. & † verbũ ſimplr̃ ꝓlatũ debet intelligi ĩ ſignificatione il
la, in qua oĩ caſu p̃t hr̃e locũ, & illa eſt fideicõmiſſaria ſubſtõ,
ſiue ante pubertatẽ, ſiue poſt deceſſerit, l. in teſt. C. de teſt. mil. &
C. de impub. & alijs ſubſt. l. 2. aut fit his uerbis, qñcũq; deceſſerit
ſine liberis, talis hr̃s eſto. dicit Azo, ꝙ in caſu iſto ſolũ ꝯtinet fi-
deicõmiſſariã, ſ. poſt pubertatẽ deceſſerit, ꝙ hẽt locum fideicõ-
miſſaria, non pupillaris, & ſi in pupillari ætate deceſſerit, qa cer
tũ eſt, ꝙ decedet ſine filijs, quia in tali ętate liberos ꝓcreare ñ p̃t.
aut fit his verbis, ſi deceſſeris ĩ pupillari ętate, talẽ tibi ſubſtituo,
vel poſtea ſine verbis, quandocunque talem vobis ſubſtituo, &
ante pubertatem, eſt pupillaris & poſtea fideicommiſſaria.

ADDITIO.

a Verbum, ſubſtituo. Adde ꝙ verbum, ſubſtituo, appoſitum in perſonam aliorum duorum ſubſtitutorum appellatur uerbum cõe ſecundum Alex. in conſil. 12. incip. Attento verbo. ver. & conſtat, in 4. uol per gloſ. & Doct. in l. precib. C. de impu. & alijs ſubſt. & gl. in § extraneo. hoc tit. & Doc. in l. iam hoc iure ff. de uul. & pup. Bal. in l. in teſtamẽto, 9 q. C. de teſt. mil. & Doct. in l. recuſare § Trins ff. ad Treb. ubi de iſto uerbo late.

1 *Teſtamento paterno inualido non ualet pupillare, & quando.*
2 *Teſtamentum quando fiat nullum ipſo iure, per bono. poſſeſſ.*
Teſtamentum, cum ſit de iure ciuili, rumpitur in totum per querelam.

1 § Liberis. † Ibi dr̃, ꝙ pupillaris ſubſtõ eſt ſequela p̃ñi te
ſtĩ, & iõ ſi p̃rñi teſtm̃ non valet, neq; pupil-
lare, & hoc eſt verũ dicit gl. ſi nõ valeat pupillare teſtm̃, non ſo
lũ ſi teſtm̃ p̃rñũ non valet ab initio, imo ſi ex poſt facto euane-
ſcat, & pupillaris ſubſtõ euaneſcit, & hoc verũ, ſi p̃ñũ teſtm̃ rũ
piĩ in totũ qḋ rumpaĩ pupillare, ſi totũ teſtm̃ p̃ñũ p ius ciuile,
ſ. querelã. ſed ſi p bo. poſ. ꝯtra tenet ſubſtõ, vt ff. eo. l. ex duob. ĩ fi.
rõ diuerſitatis eſt, † qa teſtm̃ eſt de iure ciuili, & iõ p q̃relã, q̃ eſt
2 de iure p̃torio nõ, qa ñ põt facere p̃tor, ꝙ ille q ſemel fuit hr̃s,
ꝙ nõ ſit hr̃s, ĩ. de bo. poſ. §. quos añt. ſed cũ impugnaĩ teſtm̃ per
bo. poſ. ꝯtra. aut petiĩ bo. poſ. ꝯtra. añ aditã hęreditatẽ, & tũc facit
teſtm̃ ipſo iure nullũ: aut poſt aditã, & tũc facit nullũ iure p̃to-
rio, vñ gl. dicit hic ſimplr̃, & ꝙ p bo. poſ. nõ fit nullũ, male dicit,
imò dẽt diſtingui, & alibi ita diſtinguiĩ, vt C. de col. l. vt liberis.
ſed ego dico, ꝙ p bo. poſ. ꝯtra. ſiue ante aditã hr̃ditatẽ, ſiue poſt,
expugnaĩ teſtm̃, vt ſit nullũ ipſo iure, ſed iur̃ p̃torio tm̃, qa non
p̃t facere p̃tor, ut dictũ ẽ. ſed vr̃, ꝙ r̃ſa illa ñ valeat, ſi teſtm̃ p̃ſuũ
rumpitur p bo. poſ. ꝯtra. ꝙ ſubſtõ non remaneat, quia pupillares
tabulæ depẽdent ex teſtõ paterno, quia ſi paternum rumpitur
iure ciuili, ſimiliter pupillares tabulę, ſi iure prætorio, ſimili-
ter pupillares tabulę, & ad hoc non reſpondet dom. meus.

§ Singulis autem. Iſte § dicit, ꝙ ſi pr̃ habet plures
impuberes, & ſubſtituat nouiſſi
mo morienti ius ſuccedẽdi ab inteſtato, inter alios uero, non
vĩr inuicẽ ſubſtituti. vt ff. de leg. 2. l. Titia Seio. dicit gl. ꝙ ĩ illa le
ge fuit pluſq̃ ſubſtõ facta ultimo morienti, qa dictũ fuit, partes
ſuas alienarẽt. vñ ex verbis ꝓhibitæ alienationis p̃ſumimus fie-
ri ſubſtõnem inter fratres. dico, ꝙ falſum eſt, ex illo non tolliĩ,
ſed legauit teſtõr vni ex fratribus prætorium, roganit vltimo
decedentem de reſtituẽdo ſubſtituto: ſed ultimo decedẽs qũo
reſtitueret totũ, niſi vellet teſtõr, qḋ totũ deueniret ad vltimũ.
Hoc eſt per ſubſtõnem, nõ ab inteſtato, ſed per ius accreſcẽdi.

Quibus modis teſta. infirmentur.

1 *Teſtamentum rumpitur arrogato filio, niſi ipſum prius inſtituerit arrogator.*
2 *Teſtamentum ingreſſi monaſterium, rumpitur per ingreſſum, niſi in teſtamento monaſterium inſtituerit.*
3 *Teſtamentum primum quando rumpatur per ſecundum.*
4 *Sententia prima non validatur per ſecundam latam ab eodem iudice.*
5 *Fideiuſſores dati in cauſa prima, reuocandi ſunt in cauſa appellationis, & quando, & num. 6.*

TEſtamentum iure factum. Et dr̃
hic, ꝙ
ſi qs poſt teſtm̃ factũ adoptauit filiũ, teſtm̃ rũpiĩ. de-
bes ſcire in iſto adoptiuo, ꝙ ſi ipſum inſtitui anteq̃
adoptarem, non rumpiĩ teſtm̃, ſed exhr̃datio facta de eo, ante-
quam adoptareĩ, non facit valere teſtm̃, ut ff. de lib. & poſth. l. fi-
lia. §. ult. & ff. de bo poſ. ꝯtra. l. non putauit. §. ſi qs emancipatum,
1 † habes ergo hic. ꝙ ſi qs facit teſtm̃, poſtea arroget filiũ, qa quaſi
filius naſciĩ, rumpitur teſtm̃, niſi ipſum primo inſtitueret, qa
2 tunc non rũperetur per iura allegata. † ſi quis fecerit teſtm̃ ãte
quã ingredereĩ monaſteriũ, cũ ingrediĩ, naſciĩ ſibi fili⁹, qa mo-
naſteriũ dr̃ eius filius, iõ rumpiĩ eius teſtm̃, niſi in teſtõ mona
ſteriũ inſtituerit, ideo cõſiliũ eſt huius legis, & legũ p̃allegata-
rũ, ſi quis facit teſtm̃, inſtituat añ, & ſic per eius ingreſſũ, nõ rũ-
3 pereĩ eius teſtm̃. † Ali⁹ mod⁹ rũpẽdi teſtm̃. ſ. ſi fiat ſm teſtm̃, tũc
rumpiĩ primũ. iſte modus tangiĩ in §. poſteriore. dicit gl. & bñ,
p ſm rumpiĩ primũ. nõ ſolũ ſi ſm ꝯdicat primo, imo ẽt ſi cõ-
4 cordet, qa ſm valebit, ñ primũ. † Sed aliud eſt in ſnĩa, qa ſi ſnĩa
ab eodẽ iudice, & ſup eodẽ lata ſit ſcd̃a, valet prima, ſcd̃a nõ, ut
ff. de re iu. l. iudex. & eſt rõ, qa ãbulatoria eſt volũtas defuncti vſ
que ad mortẽ: vñ licet ei mutare qſicũq; vult, vt ſ. q teſt. fac. poſ.
l. ſi qs ĩpubere, & ff. de adimen. & trãſ. leg. l 4. in fi. ſed iudex ex
quo ſemel ꝓtulit ſnĩam, functus eſt officio ſuo, iõ prima valet,
& non ſcda. §. ſed ſi qs priore, &c. ibi dr̃, ꝙ ſm teſtm̃ valet, ſed in
eo confirmetur primũ. arg. dicit gl. ꝙ ſi ſnĩa prima confirmeĩ
per ſnĩam appellationis, ageretur vt ex ſnĩa lata in cã appellan
di, vt ex prima, qa ut qḋ ſit in caſu. Vñ ſic dico in caſu alio, ꝙ ex
prima ſnĩa agiĩ, ex prima dicit gl. tunc demũ, cum eſt cõfirma
ta per cſm appellationis, ſic ex placito permutationis agiĩ re ſu
cuta, qa rei execurio cõfirmat, vñ nõ ex traditione agiĩ, ſed ex
placito p̃cedẽte demũ cõfirmato p rei traditionẽ. ſed dñs me⁹
dicit mõ, ꝙ ſp agiĩ ex ſnĩa app. ſiue iudex app. cõfirmat primã,
ſiue ferat ſnĩam ꝯriã. Vna rõ eſt, iudex appellationis demandat
ſnĩam executioni, vt C. de app. l. ſancimus, circa mediũ, & C. de
epiſ. aud. auth. ſi quis litigantiũ. ſed ſi ageretur ex prima ſnĩa,
iudex a quo appellatũ eſt, demãdaret cã executioni, ergo &c.
Item ꝙ app. extinguit pronunciatũ, & ſic obligatio, quę fuit na
ta ex prima ſnĩa, extincta eſt. & obligatio extincta nõ reſurgit,
5 ergo &c. iẽ † fideiuſſores dati in cauſa prima reuocãdi ſunt ĩ
cã appellationis, ſi feratur ſnĩa contraria primę, uel prima con
firmatur. primum probatur. ff. iudi. ſol. l. 2. & 3. in princ. & l. cũ
apud. ſed ſi agatur ex prima ſententia, ex hoc eſſent fideiuſſores
primi obligati, ergo &c. eſt caſus, vbi tenet primum teſtamẽtũ,
vbi non vltimum per uerbũ vltimi, vt ff. de hær. inſt. l. vltima.

§ Alio quoque modo, &c. Teſtm̃ ſuperio-
rib. trib. modis
vidiſtis, ꝙ ipſo iure annullatur, ſed per quartũ modum, q hic
tangitur, i. per capitis diminutionẽ minimã, non tolliĩ ipſo iu
re, dicit Pla. capitis diminutio eſt de iure prætorio, teſtm̃ eſt d
iure ciuili. ſed falſum dicit, vñ errauit, & more puerili. imò ca-
pitis diminutio eſt de iure ciuili, & ẽ actus ciuilis, ut ſ. de legit.
agn. tut. in fi. ad hoc. n. eſt in Auth. conſti. q̃ de digni. circa prin.
& in caſu. §. ſeq. ſequiĩ, non tm̃ per oĩa, &c. neceſſaria eſt bo. poſ.
ſm tab. qa cũ aliquis facit teſtm̃, & poſtea patitur capitis dimi-
nutionẽ minimã, ſi tñ inuenit ſe in ſtatu priori tpe mortis, iu-
re ciuili non põt adiri hęreditas ab hærede, ſed petitur bo. poſ.
ſm tab. ideo hoc tm̃ caſu neceſſaria eſt, ſed pone qḋ tabulæ non
extant, quid fiet de iure ciuili? adire non põt, item nec petere
bo. poſ. ſm tab. quia illa locum non habet, niſi demum tabulis
exiſtentibus, ut ff. ſi tabu. teſt. nullæ extab. l. 1. videtur ergo omni
auxilio deſtitutus, dñs meus hic voluit dare aliud conſilium.

1 *Teſtamentum non infirmatur ex eo ſolo, quod teſtator dixit, nolo teſtamentum valere.*
2 *Teſtamentum quando rumpatur, & quando & qualiter hoc cognoſcatur.*
3 *Inſtitutio hęredis eſt caput, & fundamentum totius teſtamenti.*

1 § Ex eo autem. Ibi dr̃, ꝙ ſi † teſtator fecerit teſtm̃, ſi
poſtea dicat, nolo teſtm̃ meum uale
re, ex eo ſolo, ꝙ hoc dixit, nolo teſtm̃ meũ valere, non infirma-
tur, vt hoc §. & C. de teſta. & quẽad. teſt. infir. l. ſancimus. ideo &
ſi quæratur de teſt. rumpendo, vel annullando, do tibi artem,
2 † vt ſcias, qñ rumpatur teſtm̃, & qñ non: quia aut poſt teſtm̃ fa-
ctum cõtingit, unus de quatuor caſibus huius tituli, aut non: ſi
ſic, rumpiĩ teſtm̃, ſi non, aut intẽtata eſt querela, vel bo. poſ. ꝯtra.
& qũo annullãdum eſt, quia per querelam, & ſimplr̃ ipſo iure
per bon. poſ. ꝯtra. iure p̃torio, aut teſtator poſt teſtm̃ factum ſibi
mortẽ cõſciuit, aut dãnaĩ eius memoria. & tunc annullaĩ, aut
poſt teſtm̃, cum teſtator eſſet furioſus, hr̃des non curauerunt
eum, aut captũ eum nõ redemerunt, & tunc annullaĩ, ut in Au
thẽ. ut cum de ap. co. §. ſi quid de p̃dictis parentib. & §. ſi unum.
olim iſtis caſib. deficiẽtibus, ſi quęrat, an teſtm̃ annulleĩ. diſtin-
guo, aut teſtõr poſt teſtm̃ proceſſit ad aliud teſtm̃, aut nõ: ſi nõ
ꝓceſſit ad aliud teſtm̃, tñ volebat valere teſtm̃ iam factũ, aut ſte-
tit in verbis, aut proceſſit ad factũ: ſi ſtetit in verbis, aut in iſtis
verbis nõ primum teſtm̃ valere volo: aut quęritur de legatis, an
annullata ſint, aut q̃riĩ de inſtõne. ſi q̃riĩ de legatis, dico, ꝙ an-
nullata ſunt ope exceptionis, ut ff. de teſt. milit. l. milites. §. vete-
ranus. ſi quæriĩ de inſtõne, aut nõ eſt elapſum decenniũ: & tũc
nõ ſtantib. illis verbis trib. teſtõris, teſtm̃ meũ nolo valere, tenet
inſtõ, aut cum illis uerbis, lapſum eſt decenniũ, quod intelligi-
tur tpe teſti facti, nõ tpe prolationis uerborum, & tunc inſtõ
caſſa eſt, vt C. de teſt. l. ſancimus & eſt plana rõ diuerſitatis p̃di-
3 ctorũ, qa fortior eſt inſtõ quam legata, † quia inſtõ eſt caput, &
fundamẽtum totius teſti, vt ĩ. de leg. §. ante hæredis inſtõnem.
ideo facilius annullantur legata, quã inſtõ Si autem teſtõr nõ
ſtetit in iſtis verbis tm̃, nolo valere teſtm̃ meum, qa hr̃des mei
ſunt indigni, & tunc fiſco, vt C. de his, qui. vt indi. l. hęreditas. ff.
e. l. cum tabulæ. §. vulgo. Si autẽ teſtõr non ſtetit in verbis tm̃,
ſed proceſſit ad factum, ut qa proceſſit ad actũ cancellandi, aut
actum deſtruendi: ſi ad actum deſtruendi, quia remouit ſigilla,
aut hoc fecit pp delicta varia hęredum, qa uolebat decedere
inteſtatus, ſ. pp delicta hæredum, tunc fiſco applicatur hr̃ditas,
& tenetur fiſcus p̃ſtare legata. Si aũt, quia vult decedere inteſta
tus.

rus,tunc ueniunt uenientes ab inteſtato , nec tenētur ad legata,
ff. de his,q̄ in teſt.delen.l.pxime,& l ult. & C.de his qb.ut indi.l.
hęreditas.qd in dubio?dicit gl.ꝙ ſumetur,ꝙ pp demeritū hæ
redis deſtruxerit.hæc gl.C.eo.l noſtrā.ſed ego dico ꝯ,p illud ge
nerale,pſumitur bene meritus,q nō pbatur demeritus,uel ma
lus.ubi potes diſtinguere, utrū ex parte maiori inciderit.uel ex
parte minori,non approbo,vt C. de edi.diui Adr.tol.l.ult.licèt
qdā ita diſtinxerūt Si aūt pceſſit ad actū cācellādi,dico nō cā-
cellata rata eſſe,& cācellata eſſe irrita,ut ff.de his q̄ in teſt.delē.l.
pen.& hoc ubi pceſſit ad factū:ſi pceſſit ad aliud teſtamētū,di-
ſtinguo,aut pceſſit ad aliud teſtamētū,& ipſū pfecit,aut nō p-
fecit:ſi non pfecit,aut primū erat minus ſolēne,tuc reuocatur,
de teſtō mi.l.eius militis.§ militia miſſus. ſed primu aut erat ſo
lēne,aut nō pfecit, qa nō potuit:ſi nō fecit,qa pęnituit.oīa ma
nēt rata,& firma, ſiue erāt in primo teſtō , ſi ſecudū nō pfecit,
qa nō potuit legata ī primo ope exceptionis annullare, ſed in-
ſtō eſt rata,ut ff.de adim.& trāſfe.leg.l ex parte.ſi pfecit ſecūdū,
aut ſolēne,aut minus ſolēne,aut primū ſolēne teſtamētū,& ſe-
cūdū pfectū,licèt minus ſolēne ſic ſe hēat qa ī vltimo inſtituti
ſunt veniētes ab inteſtato,ī primo alij,aut res aliter ſe hēt ī pri
mo caſu, primū nullū eſt,ſi res aliter ſe hēt, primū ratū eſt, ut
C.de teſt.l.hac ꝯſultiſſima.§.pe.ſi aūt eſt vltimū ſolēne,ſicut pri
mū.aut in primo erāt Inſtituti liberi, aut nō.ſi in primo erant
inſtituti liberi, manet ratū nō obſtāte ſcdo,niſi in teſt.ſcdo fiat
mentio de primo,vt C.de teſt.auth.hoc inter liberos.ſi nō erāt
inſtituti in primo liberi, aut primū erat derogatoriū ſecundi:
nā ſi primū erat derogatoriū ſcdi, primū tunc manet, niſi de
primo fiat mētio in ſcdo, ff.de leg.3.l.ſi qs in prin. ſi primū nō
eſt derogatorium ſcdi, aut in vltimo ſolenni ſunt inſtituti ca-
paces,aut non capaces,ſi capaces indubitāter rumpitur primū,
aut non capaces non habent hæreditatem, ſed defertur primis
inſtitutis in primo, vt ff.de his,quib. vt indi.l. cum quidam.

De inofficioſo teſtamento. *Rub.*

1 *Teſtamentum dicitur inofficioſum,ſi pater filium non inſtituit,ſed exhæredat.*
2 *Querela eſt quoddam officium iudicis non autem accuſatio,neque actio.*
Querela nunquid ſola intentabitur , aut cum ea intentabitur petitio hæredita tis, & qua ſit practica.
3 *Querelam inofficioſi an habeant aſcendentes per lineam maſculinam in teſtamentis deſcendentium.*
4 *Frater, vel ſoror non admittitur contra teſtamentum fratris,niſi perſona turpis, vel infamis inſtituatur.*
5 *Fratres vterini habent querelam, ſicut conſanguinei.*
Differentia ſexus eſt hodie ſublata, & hoc verum eo mortuo ab inteſtato,de cuius bonis agitur , ſed in teſtamento,nihil immutatur.
6 *Filij fratrum præmortuorum an admittantur ad querelam patrui ſui, ſicut pater eorum admitteretur, ſi ſuperſtes eſſet, &c.*
7 *Querela quibus liberis detur.*
8 *Querela cum ſit de iure ciuili,an detur emancipatis,qui de iure ciuili ſunt incogniti.*

Via plerunq; parentes,&c. Hic tractat de
inof.teſt.de hoc eſt rō nois arg.dicitur inofficioſum
teſtamētū,& q̄rela inofficioſi teſti:inter patrē & filiū
uerſatur officium pietatis, unde officium eſt pietas parentū ad
filios,vt C.de ali.præſtan.vel alimenia,obſequiū pprium liber-
ti erga patronū,ut C.de neg. geſt.l.offō, nec minus obſequio.l.
uno obſequio, eum de corrigendo ſe dicit hic.religio hois ad
1 Deum, ut ff.de iuſt. & iur.l.ueluti.† ſi pater non exerceat iſtud
opus pietatis erga filium, qa non inſtituit,ſed exhęredat. dici-
tur inofficioſum teſtamētū, dicitur fieri.vt dicit litera.quaſi a
demēte,nō quaſi a furioſo.Videtur ſibi ꝯdicere litera.ſed dic,
qa in primo caſu dicitur in litera, ꝙ a quaſi demente,nō quaſi
furioſo,& ſic quaſi eſt expreſſiuū ſimilitudinis,nō deſignatiuū
ueritatis.In ſcdo caſu dicit litera,ꝙ dicitur fieri,nō quaſi a fu-
rioſo,ſic quaſi eſt expreſſiuū veritatis, ſic uides rō.tāiū nois,qa
2 dicitur q̄rela inofficioſi teſti. Quærit gl.† quid eſt q̄rela?dicit ꝙ
a eſt officium iudicis,ᵃ & hoc ſatis,pbabiliter pōt dici, qa non eſt
accuſatio. qa nō agitur ad pœnam corporalē.uel pecuniariā.
non eſt actio,quia non petitur aliquid dari,uel fieri ab aduer-
ſario,iō eſt quoddā vitiū,qd erit q̄rela, unde ſatis pōt dici, ꝙ eſt
officium iudicis qd imploratur à filio exhæredato , merito ut
pronuncietur teſtamētū factū ꝯ officium pietatis , non ualere.
Caue, nunquid ſola querela intentabitur , aut cū eo intentabi-
tur petitio hæreditatis;hæc eſt Doctorum ſnīa,ꝙ q intentat q̄-
relam, non intentat petitionem hæreditatis,qa petitio hæredi
tatis cōpetit hæredi,ſi leg. ſi hæres nō eſt ante prolatā querelā,
immo inſtitutus, ideo eam non intentat cum querela.Alii di-
cunt.ꝙ imo ſimul pōt intentari,& de hoc habes.ff.eo.l.cum de
inoff.teſt.Ego dico, ꝙ bene dicunt iſti,& ille,q intentat quere-
lam pōt intentare petitionem hęreditatis ſi uult,dixi de receſ-
ſoria,ꝙ ſimul poſſunt intētari.hoc dixi.j.de actioni.§.rurſus.q̄
rela eſt officiū iudicis reſcindēs teſtamētū , quo reſciſſo ꝯpetit
petitio hæreditatis.& iō poſſunt intētari,& dicet ſic in libello
filius exhæredatus,peto reſcindi p q̄relā teſtamētū,& mihi reſti
tui hæreditatē.p petitionē hæreditatis.ſic intelligo l q de inof.
teſt.ff.eo.Quæri ,qs intentat?dico ꝙ filius exhæredatus in teſtō
aſcendētiu p lineā maſculinā hēt q̄relā inofficioſi , nō pteriti,
ſed hēt bonorū poſſeſſionē ꝯtab. & qd dixi,ꝙ filii exhæredati ī
teſtīs pdictorum habēt q̄relā,hoc eſt verum,de illis q rite ſunt
exhæredati,licet nō rectè.rite reſpicit forma,rectè reſpicit cau-
ſam vtrū fuerit iuſta,vel nō,vnde pōt eſſe ritè exhæredatus, nō
tamē recte,qd pbatur.ff.de bo.poſ.ꝯtab l.nō putauit.§ nō q̄ris.
3 †Itē ꝯ aſcendentes p lineā maſculinā exhæredati,in teſtīs deſcē
dētiū p lineā maſculinam,rite exhæredati, habēt q̄relam inof-
ficioſi.ſic loquitur totus iſte tit. ff. ſi quis à parente fue. manu.
ſed hæc differētia non eſt reuocata aliquo iure,liberi ſi ibi fue
runt pteriti, q ſunt in ptāte defuncti,q dicunt ipſo iure nullū,
ſi non qa emancipati impugnant p ꝯtabulas, ſed aſcendentes
nunquā dicūt nullum ipſo iure teſtamētū deſcēdentiū.ſed ha-
bent q̄relā exhæredati,vel bon.poſ.ꝯta. ſi fuerunt pteriti.in de-
ſcendentib.per lineā fœmin.& in aſcendentib. hēt locu ille ti-
tulus,ſ.q̄rela inofficioſi teſtī, ſiue pteriti, ſiue exhęredati.nō n-
habet locū bon.poſ.ꝯta.l.illud.§ ad teſtamēta,& in iſta linea fœ
minina nullo iure, & teſtamētu ipſo iure nullū,nec cōpetit,ut
dixi,bon.poſſeſ.ꝯtab. veniamus ad lineā collateralē,non hēt lo
cum ꝯta.ſed q̄rela inofficioſi teſtī duntaxat,& in caſu,ut ſi fra-
ter inſtituat turpē pſonam,frater,uel ſoror ꝯſanguineus,& ēt
uterinus tantū exhęredatus,uel pteritus, exhæredati,uel pteri-
ti habent q̄relam inofficioſi teſtī, vt ff. de inof. teſt.l.fratres. In
iſta linea tranſuerſali pone in caſu querelam, in quo dixi,quā
do frater vel ſoror ꝯſanguineus fratrē,vel ſororem conſangui
neā exhæredat, & turpē pſonam inſtituit,& circa hoc notabis
tria.in gl.noſtra,ubi loqtur de infamia facti, facit repelli a que
rela.ut C.de inof.teſt.l.fratres.dicūt Doct.noſtri faciunt admit
4 ti ad q̄relam.†Frater,vel ſoror non admittetur ꝯ teſtamētū fra
tris,niſi pſona turpis, uel infamis ſit inſtituta, d.l.fratres.dico,
utrunq; bene dicitur, nihil Catilina Cethego. ſed ego uideo.ſi
ponatur ꝙ frater ſit turpis pſona, ſicut inſtitutus,non habebit
frater q̄relam in teſt fratris, imo repelletur, arg.ad hoc. C.de
5 inof teſt.l.in arenā.†Secundo notabis,ꝙ fratres ꝯſanguinei ha
bent q̄relā,non vterini,hodie, vt dicūt qdā hoc corrigi,cū ho-
die ſit ſublata differētia agnationis,ut in Auth.de hæreditatib.
q̄ ab inteſt.p totum.pōt dici ꝯtrium: unde differētia ſexus ſubla
ta eſt,hodie,verū eſt eo mortuo ab inteſtato,de cuius bonis agi
tur.uidelicet de ſucceſſione ab inteſtato, ſed in teſtō nō inue-
nio mutatū,ſtet igitur.C.de teſta.l.ſancimus, & C.de ap l.pcipi
mus. Notabis tertio in linea tranſuerſali,ſtat querela in pſonis
6 fratrum,& ultra non extēditur,† nunquid hodie filij fratrum
pmortuorū admittantur ad q̄relā patrui ſui,i.fratris ſui patris,
ſicut pater eorū admittetur ? Dicūt qdā ꝙ ſic, filii fratrū ſucce-
dunt ſicut pater,& hoc dicut,vt prius,ar.in Auth.vt fratrū filii,
circa principiū,dicimus ꝙ no,vt prius, & loqtur Auth. de hęr.
q̄ ab inte.& nos loquimur hic de teſtāria in qua nō inuenitur
correctū,ſtet ergo. C. de teſt.l.ſancimus,& C. de app.l pcipimᵘ.
hoc eſt uerū,ſi filii fratrum,ſicut ſoli nō habēt q̄relā , nec inter
miſſi,ſi non ſint ſoli.Pone, habebat teſtōr, q turpē pſonā inſti-
tuit.fratrē cōſanguineū,& uterinū, ꝯſanguineus intentauit q̄-
relā?hoc planū eſt, ꝙ poterit, & ſic facit locū fratri ſucceſſuro
ab īteſtato.& ſic uterinus ueniet cū ꝯſanguineo, qd credo,nec
hoc pōt negari , qn differentia ſexus in ſucceſſione ab inteſtato
ſublata ſit,p Auth.illā de hær q̄ ab inte. ſimiliter & filii fratrū
veniēt, ex quo eſt locus ſucceſſioni ab inte & ſic p obliquū ad-
mitteretur ad q̄relā,ſic quo ad q̄relæ effectū.dicit gl.mittuntur
hoc caſu fratrū filij. & ſic uterinus cū fratre ꝯſāguineo ad ſuc
ceſſionē fratris,expugnato eius teſtō p fratrē ꝯſanguineu tamē
alio iure.qa ꝯſāguineus frater admitti, ſuccedit ab īteſtato.ar.
ff.de bo.poſ.ꝯtab.l.filiū. dñs dñi mei,ſ.Io.de Mo.dicebat ꝯtriū qa
frater ꝯſāguineus, ex quo ſic laborabat,ſolus intētādo q̄relā,&
ſolus faciebat expēſas,ſolus habebit cōmodū. Ad tuta ꝯtria,q̄ di
cūt,ꝙ ab inteſtato ſimiliter admittet uterinus,ꝯſanguineus,in
ſup & filii fratrum,ut in Auth de hęr.q̄ ab inteſt.§ 1.in Auth.ut
fratrū filii,circa prin.uerū eſt, dicebat ipſe,ꝙ ſimul ab inteſtato
prius facto,ut ff.de inof.teſt.l.na & ſi parētio.ultima. & l.ſāctio
7 legū.& ſic uides in quorum teſtīs habet locum querela † Vi-
deamus, qb.liberis detur querela? & datur liberis naturalib.&
legitimis,hoc certum eſt,dicit tex.adoptati demū de inofficio
ſo agere pñt, ſi nullo alio iure ad bona defuncti uenire pñt,nā
ſi iure alio uenire nō poſſint,dt tex.adoptati gl.dt arrogati.di-
co,

ADDITIO.

a Eſt officium iudicis. Adde , ꝙ querela non eſt actio,nec accuſatio, ſed quoddam officium iudicis. Bar in l nam & poſtea § ſi minor. ff de iureiu. ſic quod ſit mediū concludendi in querela inofficioſi,uide per eundē in l. 2. ff de inof teſt. Aduerte tamē, quod querela inofficioſi teſtam. uocatur accuſatio, ſecundum Bar. in l. 2 § ſciendum, ff de ſuſp. tuto. Aduerte etiam,quòd querela non competit, ubi quis habet aliud remedium, Bar. in l.Papinianus,§ ſi quis impubes,de inoff.teſt.

co, ſi litera diceret, non põt ſtare qa arrogati habẽt ꝯdõnẽ ex le-
ge, vt ff. de inoſ. teſt. l. Papinianus § ſi impubes. ergo ſi alio iure
põt ſuccedere, non habent q̃relã, vt dixit tex. vñ nõ poſſet ſtare
litera arrogati. vñ hic accipit adoptati, in genere, adoptati hñt
querelã, non arrogati, vt dictũ eſt. adoptio ſub ſe continet ado
ptionẽ propriè dictã, & arrogationẽ: olim tranſibant adoptati
in ptãtẽ patris adoptantis, & habebant q̃relã: hodie ſi ſint ado-
ptati a pſona coniuncta, tranſeunt in eius ptãtem, & idẽ dicit
hodie, qd olim, vt habeat q̃relam, ſed ſi pſonæ extraneę ſint, nõ
tranſeunt in eorum ptãtem, & ideo non habent querelã, hoc
pbatur. C. de adop. l. cũ in adoptiuis, & ꝭ de adoptionib. §. ſed
hodie. Et no. ꝙ adoptati, qñ adoptantur a perſona coniuncta,
habent querelã manentes in ptãte, ſed naturales & legitimi, &
1 manentes & exeuntes habẽt querelã, ſed tunc qa † q̃rela eſt de
iure ciuili. Qua ergo rõne dabatur emancipatis. qui ſunt inco-
gniti de iure ciuili vt ꝭ. de hęred. q̃ ab inte. l. emancipati. Dicũt,
ꝙ hoc eſt per prætorem, ꝙ admittatur ad querelã. Sed eſt ne in
ptãte prętoris dare auxiliũ de iure ciuili, immo ſi iuraſſet, non
poſſet dare querelam inoſficioſi, quia per querelã deſinit eſſe
hæres inſtitutus. & prætor non põt facere de aliquo, qui fuit hæ
res, ꝙ non ſit hæres vt ꝭ. de bon. poſ. §. quos aũt. dico ergo, qd
emancipatus hẽt querelam per nouas leges, quia lex duodecim
tabu. non cognoſcebat eum, ſed iſte emancipatus debet primo
impetrare bo. poſ. decretalẽ. Dicunt Doct. emancipatus eſt in-
cognitus iure ciuili. repellitur a q̃rela, ideo oportet, ꝙ habeat
inſignia p̃toris, p quæ admittetur ad querelam, & hoc per bon.
poſſ. decre. ſed ſicut dixi, ſi iuraſſet p̃tor, non poſſet dare inter-
ſignia iuris ciuilis, ꝗ p q̃relam daretur q̃rela. cum per querelã
deſinit eſſe hæres, qui inſtitutus erat, qd non põt facere prętor,
vnde per boo. poſ. decretalem, non ſolum emancipati, immo
quicunq; non ſui. indigent ea. Et ſcis tu. q̃ eſt rõ bon poſ. Illi, q
agunt querela, deſinunt in totum & poſtea prolata querela,
adeunt, ſi volunt, abſtinent. Vnde ille cui cõpetit querela de iu
re ciuili prolata querela, & ſic re deducta ad cauſam inteſtati,
adibit, ſi vult, & ſi vult, non adibit, vnde voluerunt iura ligare
iſtum, ſ. emancipatum, vel non ſuum, qui querelam non pote-
rat intẽtare, vt ipſe ſe ligaret, prolata querela, tenetur adire, nõ
eſſet in voluntate ſua adire, vel non, aliàs iura eſſent illuſoria.
per aditionem non põt, quia non põt adire niſi prolata que-
rela, ideo voluit quidam ligare ſe. vnde voluerunt iura. vt pete
ret bono. poſſ. & ſe ligaret, vt declaret ſe agnoſcere hæredita-
tem, quæ tribuit ius, vnde tribuit ius. hoc probatur. ff. de inoſ-
fic. teſtamen. l. quemadmodum, & l. Papinianus, in fi.

§. Si tutor. Ibi no. arg. qđ aliquis facit non tanquam ip
ſe, vnde oon amittit tutor legatum, qui agit
querela nnmine pupilli, licet ſuccubuit, & hoc ex neceſſitate
facit, & de hoc habes. C. de admi. tuto. l. cum quædam.

1 *Filius agit ad ſupplementum, ſi inuenitur habere minus quarta.*
2 *Filius tranſmittit querelam non præparatã ad ſuos, & quomodo intelligatur.*
Filius tranſmittit hodie ad poſthumos querelam non præparatam.
3 *Suus præteritus, & olim hodie poteſt dicere teſtamentum nullum ipſo iure, ſed is habet emancipatus præteritus non bon. poſſ. contr. tabu.*
4 *Præteritio põt fieri dupliciter, inſerta cauſa, & non inſerta cauſa, & quando.*
5 *Et quid ſi fuerit inſerta cauſa, quæ tamen certa non eſt.*
6 *Cauſæ ingratitudinis ſunt quatuordecim quib. filij exhæredari poſſunt, ſeptem quibus parentes & aſcendentes in teſtamentis deſcendentium, tres in quibus fratres in teſtamentis fratrum.*
7 *Legitima, ſi fiat teſtamentum, debet relinqui iure inſtitutionis. Et quæ utilitas reſultet, quod filius habeat legitimam iure inſtitutionis.*

§. Quartã. Ibi dr, ꝙ filius debet hr̃e quartam vt repella-
tur a querela. Ad euidentiam huius §. maxi-
me notabis, q̃ ſunt neceſſaria per C. de iſto trac. quid p Authẽ.
Per C. hæc ſunt neceſſaria. Primum eſt, ꝙ per leges C. antiquas
exhæredatus debeat probare ſe gratum, per leges nouas C mu-
tatur, immo debet hæres inſtitutus eum probare ingratum, vt
C. de inoff. teſta l. oĩmodo. Secundum eſt, quia ante C. & per iu
ra antiqua C. poſthumus poterat exhæredari, per leges nouas
C. hoc eſt immutatum, vt nõ poſſit poſthumus exhæredari: qa
non põt committere cauſam ingratitudinis, vt C. eo. l. ſi qs in
ſuo. Tertium eſt, ſi filius inueniebatur hr̃e minus quarta, age-
1 bat querela, & deſtruebat totum † hodie per querelam agit ad
ſupplementum, ſi inueniatur hr̃e minus quarta, & hoc per cõ
dictionem ex lege vt C. de inoſ. teſtamẽ. l. oĩmodo. circa prinċ.
Quartum eſt, ante non oportebat, ꝙ in teſtamento pater dice-
ret filium ingratum, hodie per l. C. exigitur, ꝙ dicat filiũ ingra
tum adeo ꝙ ſi non diceret filiũ ingratum, ſi eſſet ingratus, nõ
poſſet dici ingratus, vt C. eo. l. oĩmodo. Quintum eſt, ante C. nõ
transferebatur querela non pręparata, vt ff. eo. l. poſthumus, &
2 l. quemadmodũ. † hodie dicit gl. tranſmittit exhæredatus que-
relam non præparatam ad ſuos, vt C eo l. ſancimus. dico ꝙ trãſ
mittitur a filio in deſcendentes, non dico ad ſuos. poteſt enim
eſſe filius, & non ſuus: vel præteritus, non ſuus. vnde dico, ꝙ fi-
lius tranſmittat hodie ad poſthumos nõ p̃paratam ſic loqui-
tur C. eo. l. ſancimus. Videamus, quid ſi innouatum p Auth. di-
xit Martinus, quicquid dr̃ de querela in C. & ff. totum deletur,
qa hodie querela non habet locum, niſi inter fratres turpibus
pſonis hæredib. inſtitutis. vt in Auth. vt cũ de app. cog §. aliud
aũt. illam ſic inducebat ipſe reductiuè, ꝙ non habet locũ exhæ
redatio, niſi in caſu, quo dixi. Si quæris de aſcẽdẽte, an in eius
teſtamento habeat locũ q̃rela? Diſtingue. aut mortuus eſt inte-
ſtatus, quo caſu non hẽt locum q̃rela: ſi teſtatus, aut p̃terit ſuũ,
quo caſu nullum eſt teſtamentũ: ſi exhæredauit aut inſerta cau
ſa, & vera. & valet teſtamentũ, & non habet locum querela, in
Auth vt cum de app. cog. §. aliud ſi non eſt vera non valet te-
ſtamentum, qa nec tunc valebit, et nunq̃ habebit locum quere
la in teſtõ aſcendentiũ. et ſic inducebat Marti. Sed oĩa membra
falſa ſunt, ſi quæris de teſtõ deſcendentis, eo modo inducit, di-
cunt Doct. concedentes totam inductionem vſque ad illud, cũ
cã falſa inſeritur, teſtamentũ ipſo iure non valet. dicit Martin.
falſa cã pro nulla habetur, illud falſiſſimũ, qa ita teſtatus eſt, et
ſi non rectè vnde tenetur, et ſic concedunt Doctores inductio
nẽ Mar. vno modo excepto. Mar. ſic inducebat, teſtator aut in-
ſeruit cauſam aut non: ſi non inſeruit, teſtamentũ eſt nullũ ip-
ſo iure. vt in Auth vt cum de app. cog. §. aliud. dicit gl. ꝯcordo
circa iſtum articulũ, quia non habet ſtatum certũ, vnde dicit,
forte hoc caſu nullum erit teſtamẽtũ, ſcis tu quid ſequitur ex
hoc dicunt quidã, quicunque teſtator, quemcunq; filium exhę
redauit, et emancipatum, ex quo non eſt inſerta cauſa, teſtamẽ
tum ipſo iure non valet, dico, ꝙ falſum eſt. illa auth. dicit, non
licet præterire, vel exhęredare ſine cã. intelligo non licet, quia
ſi hoc fiat, impugnatur teſtamentum ſuo modo, vt per bo. poſ.
ꝯtab. ſi non fuit certa, tamẽ incerta, vel per q̃relã, ſi eſt inſerta
cauſa, vnde nõ eſt veriſimile, ꝙ tot iura voluerint abrogare no
ſolo verbo arg. C. de inoſ. teſta. l. ſi qñ. vr̃ ꝙ immo ipſo iure ſit
nullum euacuato, cætera firma manent. dicit euacuato. ſ. eua-
cuando, vt in Auth. vt cum de app. cog. §. ſiue. arguit D. Ioãnes,
dicit de euacuato. ſ. per q̃relã, cũ inſeritur cã, per bo. poſ. ꝯtab.
vel querela, hoc eſt, qđ habes in Auth. vt cum de app. cog. §. ſiue
igitur. et §. ſi quis ex p̃dictis. vnde dico, ꝙ p iſtum titulum, quo
3 caſu dicebatur ipſo iure nullum, eſt innouatum. † Vnde ſuus
a p̃teritus [a] et olim, et hodie p̃t dicere nullum ipſo iure, emanci
patus præteritus non põt dicere ipſo iure nullũ, ſed habet bo-
norum poſſeſſionem ꝯtab. et qđ dixi, ꝙ nihil eſt innouatũ, per
auth. quo ad aliũ articulum, quo p̃t dici ipſo iure nullũ, intelli
gas quo ad formam exhæredationis, olim ſic dicebat teſtõr, fi-
liũ meum exhæredo. nec poterat dicere ipſo iure nullũ, ſed ha
bebat locum q̃rela, qa ſufficiebat exhæredare nominatim, non
expreſſa cã ingratitudinis, in Authen. vt cum de app. cog in §.
aliud et ideo ſi hodie exhæredaret, qa diceret, filiũ meũ talem
exhęredo, nec cauſam ingratitudinis exprimeret, hr̃ p p̃teritio
ne, et ſic ipſo iure poſſet dicere nullũ, cum olim non poſſet, cũ
eſſet ritè facta exhæredatio, immo rũpitur per querelã prohe-
tur. C. de libe. præt. auth. non licet, et Auth. p̃allegata, vt cum de
app. cog. §. aliud. vñ dico, ꝙ ſicut olim p̃teritus poſſe dicere ip-
ſo iure nullũ, ſic et hodie p̃teritus p̃t dicere ipſo iure nullũ li-
cèt alio modo dicat p̃teritus, et exhæredatus olim, et hodie vñ
p iſtũ articulũ, alio modo olim, et hodie, idẽ Azo dixit, ꝙ inno
uat auth. iure C. qa qñq; tenet teſtm̃ ipſo iure per auth. qđ iure
C. erat ipſo iure nullũ, vt ſi p̃teritur filius ſuus. vt C. de lib. præt.
l. maximũ vitiũ §. ſcimus. itaque hodie p auth. p̃teritur filius
ſuus inſerta cã p̃teritionis vt C. de lib. præte. auth. non licet. in
4 Auth. vt cum de app. cogn § aliud vnde dicit Azo, † Præteritio
p̃t fieri dupliciter, inſerta cã, et p̃t fieri nõ inſerta cã, vel nec in
nouatũ, qa fili⁹ ſit p̃teritus, p̃t ipſo iure dicere nullũ, ſi p̃teritio
inſerta cã, eſt innouatũ, ſed qũo eſt p̃teritio inſerta cã, qa p̃teri
re eſt ſub ſilentio trãſire? qdã dixerũt, ꝙ fiat p̃teritio inſerta cã,
hoc modo, filium meũ p̃tereo cũ cã tali. ſed certè hæc eſt exhæ
redatio, cũ exhæredatio fiat qbuſcunque verbis, dummodo de
verbis apparet, ꝙ velit teſtator filiũ ſuũ eſſe alienum a ſucceſ-
ſione, vt C. de li. p̃te. l. 3. et hoc dixit ipſe Azo, qa ſi dicat teſtator
filiũ meũ p̃tereo, ex tali cã ſit exhæredatus. h. d. ipſe in ſũma in
prin. illius tituli. C. de lib. p̃te. p̃terire cũ cã, eſt, cũ lego aliquid
filio meo, nec inſtituo, et dico filiũ: filius meus cõmiſit talem
cãm: tu ergo dixiſti ꝙ ſemp dixit filius meus p̃teritus ipſo iure
nullũ, ſiue in p̃teritione ſit inſerta cã ſiue nõ, qd ergo opere-
5 tur inſerere cãm, hoc turbauit Azo. † Dico, vbi eſt cã inſerta, di
cit teſtamẽtũ ipſo iure nullũ, ſi pater meus p̃teriuit me ex tali
cã, q̃ certa nõ eſt, vnde peto hęreditatẽ ab inteſtõ: vnde lata ſnia
ſup hac falſitate cãę, non pp hoc teſtamẽtũ irritatur, ſed decla
ratur retro fuiſſe nullũ, cũ iſtis difficultatib. intellectũ geris ea,
quę dixi: vr̃ mihi truffa, ꝙ p̃teritio fiat cum cã, immo dico, ꝙ ſit
ſub

ADDITIO.

a *Suus præteritus.* Adde Bar. in l. an ſuus ff. de lib. & poſthu. ubi dicit, quod ſuus præteritus dicit teſtamentum nullum, uel uenit per contratab. quando eſt talis conditionis, quod in eum continuatur dominium. Et quod ſuus de iure ciuili ſit hæres nomine, & effectu, licet ſecus de iure prætorio, vide per eundem in l. pro hærede §. Papinianus ff. de acq. hær.

ſub ſilentio,& qđ dicit lex de cā inſerenda,refert ſe ad cām ex-
hæredationis,nō pteritionis, niſi vbi pteritio exhæredationis
hēt vim,vt in matre.ſic ītelligo Auth.vt cū de app.cog.§.aliud.
p auth innouatur aliud,qa olim ſufficiebat dicere,exhæredo fi
lium,qa ingratus eſt, vt ff. de inoff teſta ſed per Auth. ƥallega-
tam,vt cū de app.cog.§. aliud.oportet inſerere cām ingratitu-
6 dinis nominatim. Itē p Auth. † allegantur cāæ ingratitudinis,
& ſunt quatuordecim, qbus filij,vel deſcendentes in teſtīs patē
tum,& ſuorum aſcendentiū exhæredari poſſunt,ſeptē qbus pa
rentes,& aſcendentes poſſunt exhæredari in teſtīs ſuorum de-
ſcendentium.Tres in qbus frater in teſtō fratris, vt in Auth vt
cum de app cog.§.aliud.& §. hoc qdē de parentū.& in Auth.
de nup §.ingratitudinis,vī totum cōtrio,ꝙ filius magis eſt debi-
ta hæreditas parentū, q̄ cō, arg.ff.de inoff.teſt.l.nam & ſi parēti
bus. vnde liberi exhæredarentur in teſtīs filiorum , q̄ cō. certè
hoc conſiderato,ꝙ tu dicis,bene arguis,ſed alio reſpectu ſtatuū
tur iſtæ cauſæ, maiorem reuerentiam dēt filius patri , q̄ cōtrio,
vt ff. de iuſti. & iure. l. veluti, & iō plures cauſę ingratitudinis
ſunt,per quas poſſunt filii exhæredari a parentib. quā cō. Item
maior eſt obligatio patris ad filium, q̄ fratris ad fratrē, & ideo
plures ſunt cauſæ ingratitudiois ad patrē,p quas p̄t priuari pa
ter in teſtō filij , quā frater in teſtō fratris. Itē p Auth.innoua-
tur aliud.quorū pſona in teſtīs factis in caſtrenſibus, vel quaſi,
non agetur querela hodie per Auth. in caſtrenſib.& quaſi hēt
locū querela, vt in Authen. vt cum de app.cog.§.& hoc qdem
de parētum. Item aliud eſt innouatum p auth. qa filius iure C.
repellebatur a querela,ſi habebat quartam eius, qđ erat habitu-
rus ab inteſtato,vt C.eod.l.q̄ritur.hodie illa quarta eſt amplia-
ta,& eſt redacta ad trientem,vel ſemiſſem ſecundū numerū li-
berorum, ſi ſunt tres liberi , vel quatuor.bonorum ſubſidiū ex
hæreda. eſt tertia pars partis ſuæ, quā hēret ab inteſtato, ſi plu-
res ſint filij,quā quatuor,ſuum bonorū ſubſidiū eſt ſemis eius,
ꝙ ab inteſtato eſſet habiturus. Si igitur ſunt quinq; filij,vel plu
res hēt dimidiam eius,qđ habiturus eſſet ab inteſtato , nūquid
venient in cōputatione filij rite exhęredati, qui nō poſſunt cō
queri?dico,ꝙ non faciet partē exhæredatus,immo computabi
tur ac ſi eſſet mortuus,quia exhæredatus p mortuo habetur,vt
ff.de coniugen.cum eman.libe.eius.l.j.§.ſi pater.aliud innouat
Auth.qa iure C.& Auth.de trien. & ſemiſ.ſufficiebat quoquo
7 relicti titulo relinquere debitum bono.ſubſidium,† hodie iu-
re nouiſſimo dēt relinqui iure inſtōnis.hoc eſt verum,ſi fiat te
ſtamētū,ſi nō fieret, fruſtra q̄reretur de hoc, qa nec q̄rela hēret
locū,ſic loqtur Auth.vt cū de app.cog.§.aliud.Azo tangit hoc
In ſumma ſua,ꝙ olim ſufficiebat quoquo relicti titulo,& titu-
lo legati,hodie iure inſtōnis.dicit Azo,pagatus eſt verbis,quia
cū hæres eſt inſtitutus in re certa alio inſtituto, habetur p lega
tario,vt C.de hær.inſtit.l.quoties.vnde dicunt honorati,ꝙ dēs
hēre iure inſtōnis,vnde honor tituli conſideratur ſolus,qa iu
re ſm eos,nulla eſt differētia, ſiue habeat titulo legati,ſiue titu-
lo inſtitutionis,dico,ꝙ verū eſt,ꝙ inſtitutus in re certa,habetur
tanquā legatarius inſtitutis adeūtibus, ſed ſi inſtituti nō adeāt,
immo repudiant,vel moriuntur ante aditionē totū accreſcit il
li inſtituto,qa habet ſuum bono.ſubſidium iure inſtōnis. ff de
hær. inſti l.j § ſi ex fundo. ſed ſi eſſet legatarius, qa hēret titulū
legati inſtitutis non adeuntib annullaretur teſtamētū,vt C.de
fidei.l.eam quā. Vlt.innouat Auth.iure C.& ff.rupto teſtō,per
q̄relā legata non debebātur.dicit Azo,diſtinguo,aut fit exhære
datio non rite,qa non fuit inſerta cā, & tunc debētur oīb.ſed
ſi inſeratur iuſta cā,q̄ poſtea pbatur falſa,rupto teſtō p q̄relam,
nullis debētur.dico,ꝙ dicit verū,vnde vbi dicit,inſerta cā exhæ
redationis,& actū fuit q̄rela,& obtētū,qa inſerta fuit cā falſa,&
ſi ruptū eſt teſtamētū p q̄relā nō debētur legata , ſed vbi nō fuit
inſerta cā,bene cōcedo, ꝙ legata valent,& debētur,& eſt rō di-
uerſitatis ſm Azo. quādo non eſt inſerta cā,hī p pteritione ta
lis exhæredatio,& ſic teſtamētū quo ad iſtōnē eſt ipſo iure nul
lū,qa ipſum ius facit ipſo iure nullū. nec legata quo ad iſtōnē,
& legata q̄ non inſpiciunt inſtōnē, qa ipſo iure nulla ſunt ma-
nēt firma,ſed cū inſerta eſt cā, teſtamētū valet,& iō legata de-
pēdēt ex inſtōne,cū ſit aliqua.& iō inſtōne rupta rūpūtur lega
ta,q̄ ex ea dependebāt. hęc rō nō placuit dño, vt gl vñ dixit,qs
peccauit plus,uel pater,q exhæredauit filiū,nec adiecit cām ali
quā;vel pater,q exhēdauit adiecta falſa cā.dico,ꝙ ille plus pec-
cat,q adiecta falſa cā eū exhęredauit,& iō plus punitur,quare le
gata impugnato teſtō p q̄relā nō debētur ſed primo caſu de-
bētur.dictū eſt.ꝙ p lineā maſculinā,ſi ſint exhæredati,habēt q̄-
relā,ſi ſint pteriti,habēt ɔ̄tabulas,lex dicit,ꝙ fratres vtrinq; cō-
iuncti , concurrunt ab inteſtato cū parentibus ad ſucceſſionē
fratris, quando rūpetur p parentes teſtamētū filij eo impugna
to p q̄relam, vel per bo. poſſ.ɔ̄tabulas. & ſic eſt reducta ad cau-
ſam inteſtati,concurrent ne fratres vtrinq; coniuncti cū parē
tibus ad ſucceſſionē fratris,dicunt quidam ꝙ ſic,arg.in Auth.
de hæred.quæ ab inteſt.defe. §. relinquendo.ſed dic, ꝙ non,&
ſoluas ſicut dixi ſupra.in princ.huius tituli.de fratribus vtera-
nis,& de conſanguineis,& vtrinque coniunctis,&c.

De hæredum qualitate , & differentia. *Rub.*

HAeredes aūt. Dicitur hic,ꝙ ſunt heredes q-
dā neceſſarij, vt ſerui ſūt.n hæ
redes,velint nolint, ſi inſtituantur,& pro hoc incō-
modo habent , ꝙ bona, q̄ acquiſiuerunt poſt mortē
dñi qui eos inſtituit,antequā ſe immiſceant hæreditati,illa ha-
beant ꝓpria, & fiat ſeparatio eorū à bonis defuncti , vt illa ha-
beāt ꝓpria,nec p creditores vendicabuntur. dicit gl.poſt mor-
tē dñi acquiſiuerit,ſi ante aditā hereditatē,male dixit gl.in ne
ceſſariis hęredibus, vel ſuis neceſſariis nō eſt aditio, ſed immi-
ſtio vñ bo.poſſ.ſi immiſtio eſt acquiſita,p̄t petere ſeparationē,
nō poſt immiſtionem p̄t petere,vt ſeparētur.niſi ſit minor,&
ad hoc petat reſtitui, ff.de mino.l. ait prætor § non ſolum.

5 *Titulus de coniungen.cum eman.libe. an ſit correctus,& ſic eſt ſublata diffe
rentia emancipationis,& patriæ poteſtatis.*

a *Suus,& neceſſarius dicitur ille,qui eſt proximior teſtatori,tempore mortis,&
hoc ab inteſtato, non ex teſtamento.*

§.Si aūt neceſſarij. Dicit gl.in illo §.ſup verbo,ſuc
cedit, ꝙ ſi habeo filiū emanci
patum,& nepotē ex eo in ptāte mea retētum, de iure ciuili ad
ſucceſſionē admittebatur nepos. filio excluſo, ſed p edictū.ff.
de coniung.cum emancipa.libe.ſimul admittatur filius emāci
patus,& nepos ex eo in ptāte retentus. ſed dicit gl.hodie corre
ctū eſt,ꝙ ſimul admittantur,cum hodie ſit ſublata oīs differen
tia.q̄ fiebāt iure emācipationis,vt ī Auth. de hęred. q̄ ab inteſt.
1 deferun.dico,ꝙ illud† edictū de coniung.cum emanc.lib.non
eſt in totū correctum,immo in tali teſtō, in quo veniunt pte-
riti p ɔ̄tab.in hoc eſt correctum , quia in caſu pteritionis maxi
me fuit inuentū.Ita intelligo legē,ff. de coniung.lib.circa prin
cipiū,vñ ab inteſtato cōfiteor eſſe correctū,& ſic loqtur Auth.
de hæred.q̄ ab inteſtato deferuntur. ſed in ſucceſſione ex teſtō
non eſt correctū.dicit litera,ſi filius deſinit eſſe ſuus hęres,inci
pit eſſe nepos,&c.acciperentur impropriē illa verba,deſinit eſ-
ſe hęres,qa viuo patre nō eſt hęres filius. Inducebat Dñs meus
iura iſta,q̄ hīc allegantur ad caſum arduū . Quidā obligauit ſe,
ſic:pmittebat.n.ipſe ꝙ nō acquireret,nec hæredes ſui ſub iuriſ
dōne talis,& hoc ꝓmiſit ſub pœna,acquiſiuit eius filij eo viuo,
an commiſſa eſt pœna.vī ꝙ non, quia acquiſiuerunt filij non
hæredes.qa viuus non hēt hæredes,vt ff.de hęred.vel ac.vend.
l.j.dicit tamen dñs meus,ꝙ opinio vulgi eſt reſpicienda,vtrum
cum ſic ꝓmittit,qa nec ipſi, nec hæredes ſui, &c.an p hæredes
ſuos intelligātur filii ſui,& neceſſarij?qdā ꝙ neceſſarij tātū.Po
ne,filiū meum,q eſt meus,exhęredo,nepotē ex eo in ptāte mea
retētum,mihi hæredem inſtituo,qs erit hęres mihi,iſte nepos
ſuus?non,qa hēt aliū ante ſe tpe mortis teſtatoris ꝓximiorē.Itē
neceſſarius tātū,nō,qa ſeruus nō eſt nec ſuus,& neceſſarius ex
quo nō eſt ſuus,dicit Pla.eſt anomalus.dico,ꝙ eſt ſuus,& neceſ
ſarius,& ꝙ ſit ſuus & neceſſarius,caſus legis eſt.ff.de acq hęr.l.
q aliena.§.iterdū.opponitur.ꝙ nō eſt ſuus,qa hēt ꝓximiorē an
ſe.dico,ꝙ nō hēt,qa exhæredatus p mortuo hī ff de coniung cū
2 emācip.li.l.j § ſi pr.†Azo aliter dicit.ꝙ ille,q eſt ꝓximior teſta
tori tpe mortis, eſt hęres ſuus neceſſarius. verum eſt ab inteſta-
to,non ex teſtamento, ff.de acq.hær.l. qui aliena §.interdum.

t *Hæres extraneus dicitur,qui non eſt in poteſtate teſtatoris,tempore mortis.*

§.Cæteri. Hic dicitur , ꝙ eſt hęres ex̄neus,q non eſt in
5 ptāte teſtatoris. †vñ hic accipit hęres ex̄neus
p oī eo,q non eſt in ptāte teſtōris tpe mortis,& ſic emancipa-
tus,extraneus,aliàs emancipatus, non eſt hęres extraneus.ff de
ope.liber.l.fabriles.& l.liberti,libertęq;.licèt ibi dicat gl.ꝙ emā
cipatus ſit extraneus,tn̄ falſum dicit. itē dicit tex.ꝙ ī extraneis
hęredibus,q apti ſunt hereditatē capere exigitur,ꝙ ſint apti tri
bus tpibus,ad hoc vt valeat inſtō facta ex eis:eſt ne hoc verū de
pura inſtōne,& cōdōnali,tpe mortis eſt tp̄s impletæ cōdōnis,
vñ dicit litera medio autē tpe inter factum teſtamētū, & mor
tē teſtōris,hoc refertur ad purā cōdōnē inſtōnis hoc refertur
vbi fuit inſtō facta ſub cōdōne, vnde mors teſtōris inſpicitur,
ꝙ ſit capax legatarius tpe mortis in puro legato, in cōdōnali,
vel in diē ꝙ ſit capax tpe impletæ cōdōnis vel diei aduenietis.
hoc ꝓbatur ff.de leg.j.de bon poſſ.ɔ̄tab.l.interueniu.in hęredib.
neceſſariis duo tpa reſpicientia tp̄s teſtī,& mortis, vt quando
ſeruus inſtituitur,vt ff.de hęred.inſt.l. ſi alienū.& l ſeruum.iu
ſuo,& neceſſario dicit gl. inſpici tp̄s mortis tātū & p ſe indu-
cit s.eo.§.ſui.Pōt dici ſm lo.ꝙ ſi q̄ratur qs ſit neceſſarius,& ſuus,
inſpicitur tātum tp̄s mortis,ſeu q̄ſq,a ſit neceſſarius,ſed de ca
pacitate ꝙ inſpiciatur duplex tp̄s mortis & teſtī vñ in neceſſa-
rio vnū tātum ad hoc,ꝙ ſit hæres.reqritur in iſtis duobus.ſ. ne
ceſſario tātum ſed in extraneo tp̄s acquiſitionis . p̄t eſſe longè
poſt tp̄s mortis teſtatoris.Dicit alibi gl ꝙ in ſuo neceſſario in-
ſpicitur tp̄s acquiſitionis in ſucceſſione & teſtō ſicut in extra
neo.dico,ꝙ hoc falſum eſt. ff. de acq.hæred. l.in neceſſariis §.
nunquid erit ab inteſtato.& inſpiciuntur duo tpa ſ mortis,&
aditionis ſ. q̄ratur de capacitate circa hæreditatē ab inteſtato,
tp̄s inſtōnis non p̄t inſpici,qa ibi non eſt hęredis inſtō.Si qu ę-
ratur

ratur de capacitate legati, ſi purũ, mortis tp̄s inſpicitur, vt tpe
mortis teſtatoris ſit capax legatarius. ſi cōdōnale ip̄s cōdōnis,
vt ff de iu fiſ. l. 3. §. qũ. & ff de leg. præſt. l. interuenit. de fidei.
vniuerſali qdã dnt, ꝙ exigitur capacitas trium tēporum, ſicut
in hæreditate directo relicta, arg. ad Trebel. l. facta. §. pen.

§. Teſtamēti factio, &c.

Teſtī factio duplex, ſ. actiua, & paſſiua.

1 *Adire propriè eſt in hæredibus extraneis, in ſuis immiſcere, & abſtinere.*
2 *Suus eſt hęres re, & iura directa habet inſeparabilia, habet tamen beneficiũ abſtinendi per prætorem.*
3 *Hæres indeliberatè adiens per confeſſionem inuentarij non tenetur legatarijs, nec creditoribus hæreditarijs, vltra vires hæreditarias.*

1 §. Extraneus aũt.

† In extraneis hæredib. eſt ꝓpriè adire vel repudiare, in ſuis im-
2 miſcere,ᵃ & abſtinere. caue. hic ſunt quatuor ꝓportionabilia,
immiſcere & abſtinere, adire & repudiare. ſui. n. quam cito eſt
mortuus teſtator, ſunt hęredes, ſed p p̄torem datur eis facultas
2 abſtinendi Gl. qñq; dicit. † ꝙ ſuus eſt hæres, verũ eſt noīe. alibi
dicit verum eſt, ſi ſe immiſceat, dico, ꝙ eſt hęres re, & iura dire
cta hēt inſeparabilia. vñ dico, ꝙ p̄tor dat ei facultatē abſtinēdi,
non poſſet facere p̄tor ꝙ q ſemel eſt hęres, deſinat eſſe hæres, vt
ĩ de bo. poſ. § quis aũt. ante inſtōnē p̄t ſe abſtinere p p̄torē ĩ.
eo. §. neceſſarij. ſed nō poſt, vt hic. vñ ad acqſitionē non indiget
aliquo actu, immo ipſum ius ſibi acqrit, ſed ad abſtinētiã ante
indiget p̄tore qa poſt nō poſſet abſtinere. iſta ſunt no. Scis tu,
quare dicit gl ꝙ in bo. poſ. vñ agnati, pñt ſuccedere p ius ciuile.
Pone. hēo ſuum hæredē in p̄tāte & hēo agnatos, decedo dein-
de, ſuus abſtinet ſe, agnatus qũo hēbit bo. poſ. vnde agnati? ſi nō
fuiſſet ſuus, agnatus poſſet ſuccedere p ius ciuile, ſuus licèt ſe
abſtinet, remanet hæres, vñ licet p p̄torē poſſet abſtinere, qñcũ
que ad cōmodũ, ſemper tñ habet iura directa, q̃ ab ipſo ſunt in
ſeparabilia: vñ ſi alius admittatur, nō hēbit iura directa, ſed ſo-
lũ vtilia. vñ impoſſibile eſt alium hęredē eſſe, ſed ſolũ bo. poſ. et
oī iure. verũ, ꝙ qs hæres ſemel fuit ſemp remanet hęres, quo ad
iura directa, dēs ſcire iure antiqſſimo, ſi hæres adibat hæredita
tē, tenebatur creditorib. & legatarijs, ĩ m modum traditum, vt
ff ad Treb. l. j §. ſi qs quadragīta. hodie habemus duas cōſtōnes.
3 C de iud. l. ſancimus. † ſi hęres adiuit indeliberatè, & nō peti-
ta deliberatione, & fecit inuentariũ, hēt iſtud cōmodũ, ꝙ quar
tã detrahit de legatis, & fideic nec tenebitur creditorib. hæredi
tarijs vltra vires hæreditatis. Si adiuit deliberatè, i. ſi nō fecit ĩ
uentarium, tenetur oībus legatarijs inſolidum creditoribus vl
tra vires hęreditatis. Pone, petiit deliberationē, & fecit inuēta
rium, & ſic deliquit in vno ꝯ formam illius l. ſancimus qa vult
lex illa, ꝙ deliberatè adeatur hæreditas, & ꝙ ſic fiat inuentariũ,
hoc caſu tenebitur oībus creditoribus inſolidũ. ſed nō legata-
rijs, immo detrahit Falc. vt C. de iure delib l. ſcimus. §. iſti verò
poſt. & § pen. ſi verò nō fecit inuētarium. & petiit deliberatio-
nē, tunc peccat ꝯ vtrunq; dictum illius legis, & iō punitur, qa
tenetur creditorib inſolidum, & vltra iura bonorum hęredita
riorum, & nō detrahit Falc. vt in l. ſancimus. §. ſi qs aũt. & ꝙ il-
la lex velit iſta, ſ. ꝙ cum deliberatione adeat, & ꝙ faciat inuēta
rium, dicit lex illa, § ſin aũt dubius. Si igitur nō tenet viã legis,
amittit priuilegium legis, vt hic, & C. de pact. conuen. l. vlt.

ADDITIO

ᵃ In ſuis immiſcere. Adde, nunquid in dubio ſuus, & neceſſarius præſumatur immiſcere. Bar. in l. nam nec ff. de leg. j Aduerte tamen, quod ſuus abſtinens ſe ab hæreditate patris, poteſt infra trriennium abſtenſionem ſuam reuocare, ſi bona patris non ſunt alienata, ſecus in emancipato, ſecundum d. Iaſ in l. filio pater ner neuo propter ff. de leg. j. alleg l ſi. C de repu. hab. tur in l ſi quis ſuus, ff. de iure delib.

1 *Ratihabitio mentalis non inducit obligationem.*
2 *Cogitatio mentalis nullo actu declarata, nullam inducit obligationem.*
3 *Inſtitutus ſi dicat, volo adire, an dicatur hæres.*
4 *Electio valet ſi quis dicat, volo eligere.*

§. Itē extraneus.

Ibi dicitur, ꝙ ēt hæres extraneus ĩ-
ſtitutus in teſtō, vel ab inteſtato vo
cetur ad hęreditatē legitimam, nuda voluntate p̄t eſſe hęres. di
cit gl. ſup verbo, nuda. oportet tñ, ꝙ extrinſecus declaretur ali-
quo modo. h. d. glo. & bñ ſed neſcio vtrum iure hoc aduertat.
1 † Vnde q̃ritur, nunqd ratihabitio mētalis nullo mō expſſa ĩdu
cat obl'onē. Pone, aliqs geſſit negocia mea, ego ratũ habui, nul-
lus ſcit, niſi ego & Deus, nunqd hēat effectum ĩducēdæ obliga-
tionis. Vel donaui alicui in mente mea, ſi nō p̄t cōſtare, ſi indu
cat obligationē talis mētalis cogitatio, ſi venirē ad cōfeſſionē,
tenerer ſoluere, ex quo eſſem obligatus. dic, ꝙ nō ſum obliga-
tus, vñ voluntas q̃ cōſtare nō p̄t p actũ aliquē exteriorē, de iure
nullã inducit obligationē. ſic intelligo leges, q̃ dnt, ius non defi
cit, ſed ꝓbō deficit. l. duo ſunt Titij. ff. de teſta tut. legauit teſtōr
Titio fundum, neſcitur, de quo intellexit. dnt Doct. ius nō defi
cit, qa vni eſt fundus q̃ſitus, ſed ꝓbō deficit. immo dico ꝙ nul-
lum eſt q̃ſitum ius fundi, aliàs incōueniēs ſequeretur, ſi dicas
ius eſt q̃ſitum vni, ergo certum eſt hęredē non eſſe dñm. ergo ſi
caderet a poſſeſſione rei legatæ, nō haberet rei vēd. vt ff. de neg.
geſt. l. Pōponius. §. ſed & his. vnde intelligo legē illã ſic, in poſ
ſeſſione ius non deficit, qa ſi eſſet certum de quo ſenſit teſtōr,
planum eſt, ꝙ ei acquireretur. ſed ex quo non p̄t eſſe certũ, nul
2 li q̃ritur. vnde dico ꝙ † cogitatio mētalis nullo actu declarata,
nullam inducit obligationē, vñ q cogitat eſſe hęres nō eſt hæ-
res, niſi aliquo actu declaret, vt ſi facit ea, q̃ ꝓpriè ſunt hæredis,
vt coli vineas, terras, vt ff. de acq. hęr. l. ꝓ hęrede. hoc verum de
eo, q p̄t eſſe per ius ciuile, ſed q p p̄toriũ, vt ff. de bo. poſ. p iſtos
actus non obligatur, vt C. de iure delib. l. j. vñ Dñs dñi mei de-
dit cōſiliũ cuidã mulieri: ipſa erat cognata cuiuſdã defuncti,
coluit vineas, reparauit domos hęreditarias, veniūt poſtea cre
ditores, ipſa dicit, ꝙ nō eſt hæres. q̃ritur an p iſtos actus videa-
tur hęres? dicebat ꝙ nō, vnde p iſtos actus animus adeundi ꝓba
tur in ſuo, non emancipato. dico, ꝙ hodie cognatus de iure ci
uili p̄t adire, vnde p iſtos actus obligatur, niſi ꝓteſtetur, vel alias
probetur de ꝯria voluntate, vt ff. de acq. hæred. l. ꝓ hærede. qa
non p̄t eſſe bon. poſſ. niſi prius petita bon. poſſ. hodie niſi prius
agnita, vt C. qui admit ad bon. poſſ. l. pen. & ideo per iſtos actus
non videtur agnoniſſe hæreditatem, planum eſt, ꝙ adeundo fit
hæres. vel alio modo declarata voluntate ſua, ꝙ velit hęres eſſe:
ſed ſi dicat, volo eſſe hæres, nunqd eſt hæres. dico, ꝙ ſic, qa eſſe
3 hæres, eſt declaratio voluntatis adeundi. Sed pone † dicit, volo
adire: dicunt quidam, ꝙ non eſt hæres, quia non ſequitur, volo
currere, ergo curro. ſic ego volo adire, ergo adeo. & reſpondet
ad arg. volo currere, ergo curro, quidam ſunt actus voluntarij:
vt vendere, emere: in illis verum eſt, ꝙ ſequitur uolo uende-
re, ergo vendo: ſed currere non eſt actus merę voluntatis, im-
4 mo exigitur alius actus, nō ſola uoluntas per ſe. † Iſtud eſſet vti
le in electionibus. ſi q̃ratur ab aliquo, vis talē eligere. & dicat,
volo ipſum eligere. tãtũ ualet ac ſi diceret, eligo talē. de hoc ha-
bes C. de ꝯhen. emp. l. in ementis. Pone, dicit inſtitutus, nolo eſ
ſe hæres, nunquid repudiat? dico ꝙ non, ille q deliberat, poteſt
dicere, nolo eſſe hęres, dum deliberat, ſi velit eſſe hæres: ſed ſi di
cat, uolo non eſſe hæres, repudiat, vt ff ad Treb. l. filij. § 1 vnde
non eſt idem dicere, nolo, & non uolo. alij dicunt, ꝙ nomina,
& verba tranſpoſita idem ſignificant certè non eſt idem ui uer
borum, & tamen periculoſum eſſet hæredi dicere, non uolo
eſſe hæres: quia minus confuſo ſermone loqueretur, arg. C.
de do. ꝓmiſ. l. ult.

De Legatis. *Rub.*

1 *Legata, an ſint pars teſtamentorum.*
2 *Legatum petitur tribus actionibus, & quando.*
3 *Legatæ rei dominium, quando tranſeat directa via in legatarium.*

Poſt hęc videamus, &c.

Quidam di-
cebat, ꝙ teſt.
non ualet ſine legatis, quia caput non ualet ſine mē
bris. Inſtō caput eſt teſtī, aliud eſt expreſſum ĩ. c. §. an-
te hæredis. ergo eum daret mēbra, hæc ſunt legata, qa teſtamen
tũ licet ſit ibi inſtō, non ualet, niſi ſint ibi legata, aliàs eſſet po-
nere caput ſine mēbris. Dico ꝙ in duobus uerbis p̄t fieri teſtū.
Titius hęres eſto, vel ſine liberis eſto, ut ff. de hær. inſti l. ·. §. qui
ualet. dicit litera de teſtīs, quæ ſunt uia acquirendi uniuerſali
ter, immo dēt dicere de alijs uijs acquirendi p uniuerſitatem
ſecũdũ ꝙ promiſit ĩ. per quas perſonas nobis acquiritur §. ſi.
ſed hoc non facit, immo de legatis, quæ ſunt uia particulariter
1 acquirēdi dicit eo ꝙ † legata quaſi eadem ſunt, immo pars te-
ſtamētorum, iō poſt tractatum de teſtīs, tractat de legatis, & ita
no. ꝙ quę penè eadē ſunt, in cōſtōne ponenda ſunt, vt C. de vet.
iu. enucl. l. 2. §. ne aũt, quia liberis. & hæc eſt optima cōtinuatio,
quæ penè eadē ſunt, &c. in ordine rubricarum, licet dicat glo.
2 † ꝙ legatum quibuſcunque modis ſit relictum, petatur tribus
actionib. ut C. cōia de leg. dicebat Dñs meus, ꝙ ipſe uidit, ꝙ im
mo eadē, quia agebatur perſonali actione, ex teſtō, & hypothe-
caria. dicit gl. hoc eſt impoſſibile, immo una tantũ dēt eligi, ut
ff. de leg 2. l. cũ filius § uarijs. dico falſum, lex illa non dicit, ꝙ p-
ſonalis, uel hypothecaria poſſit intētari ſimul §. ille, uarijs. loq-
tur de rei uend. & pſonali ex teſtō, & in illis dicit, ꝙ nō poſſunt
intentari ſimul, de hypothecaria qũo loqueretur, qa hypothe-
ca tpe illius §. non habebat locum, ſed per l. 1. C. cōia de leg. fuit
introducta. dices, qđ p iura allegata, electa una tollitur alia, ff.
de tribu. l. qđ in hæredē. §. eligere, cũ ꝯcor. & ſic pſonalis, & hy-
pothecaria non pñt ſimul intentari, licet rei uend. & hypoth.
ut Auth. de fideicō. §. ſed ne ad res. & hoc modo gl. ff. de reg. iu.
l. nemo §. quoties. iura, quæ dicunt, qđ vna eligitur, verum eſt
ꝯſtitutis ad rē, unde rei uend. & pſonalis ex teſtō ſimul nō cō-
petunt, ſed altera illarũ, & hypothecaria ſic. qa licèt ſint p eun-
dē, nō tamē ad idē. Dicit gl. ad hoc, vt ꝯpetãt iſtæ tres actiones
ꝓ legato, oportet qđ ſit legatũ in ſpē, & res ſit teſtōris, ſi eſſet in
gñe, licèt teſtōris, nō ꝯpeteret rei uēd. ſi ex teſtō, & hypoth. qa
cũ eſt legatũ in genere, nō trãſit dñium, & eſt incertũ legatum
alternatiuè, hēt ne locũ rei uēdicatio? Dico, qđ non, in l. ſiue rē.
ff. de rei uēd. nam in obligatione eſt alternatio, non in dñio, ar-
gum. l. cum is. in ſi. ff. de condic. indeb. Itē ſi ſit alienum, qđ eſt
legatum, habet locum rei uendic. Hoc planum eſt, Sed pone, qđ
corpus legatum eſt hęredis, poteſt ne teſtator transferre do-
minium

miniũ in legatariũ? Dico, ꝙ non, l. j. C. cõia de leg. ubi nõ põt directo legare libertatẽ ſuo hr̃di, ſed ꝑ fideicõ. De hoc hẽtis ĩ. de ſing. reb. ꝑ fidei. §. libertas. Illę duę hypoth. & ꝑſonalis, nõne ſe concomitanĩ oĩ caſu? dico, ꝙ ſic. Gl. dr̃ ꝯ, & inducit leges ꝙ nõ ſimul ſe ꝯcomitẽ. Teſtor ſuo debitori legat liberationẽ, ſi habeat actionẽ ꝑſonalẽ ex teſtõ, vt liberet, ſi nõ hẽt hypothecariã l. qđ mihi ff. de lib. leg. ff. vt ĩ poſ. leg. l. j. §. ſi debitoris. i. lex de hoc nihil dr̃ facit ad hoc apparatus ibi. Facit rõ illi⁹ legis, ſed tpe illarũ legũ hypoth. erat oĩ mõ incognita, ſed induciẽ ꝑ l. j. C. cõia de leg. gl. op. hic, ꝓ legato habẽt locũ tres rõnes. ꝯ actio ꝑſonalis ñ cõpetit ad rẽ meã, ergo ſi ſit res legata legatarij, & hẽt rei vendi. nõ p̃t et cõpetere ꝑſonalis ex teſtõ. dicit gl. ꝙ ꝑſonalis cõpetit, hoc eſt rõne poſſeſſionis. Sed ꝯ poſſum agere actione depoſiti, q̃ ꝑſonalis eſt, & rei vẽd. ꝯ depoſitariũ. & m̃ depoſitarius ñ poſſidet, ſed deponẽs. & ꝙ poſſit intẽtari depoſiti, & rei uẽd. ꝓbat ff de rei vẽd. l. officiũ. ff. de pecu. l. depoſui. & ff. de priui. cre. ſi uẽtri §. j. verũ eſt, ꝙ ꝑſonalis, q̃ non intentatur ad dãdũ, & rei uẽd. põt ſimul intentari, vt depoſiti, & rei ven. vel ex teſtõ, & rei vend. Sed ꝯ, ꝯdõ intentaĩ ad dandũ, ſed certi ꝯdõ hẽt locum ꝓ legato, ff. ſi cer. pet. l. certi ꝯdõ. cõpetit hęc actio cũ legati, & rei uẽ. ꝓ legato cõpetit. ergo ꝑſonalis, ſi intẽtaĩ ad dãdũ, & rei uẽdicatio cõpetſit. Quidã dñt, ꝙ certi ꝯdõ hẽt locũ, cũ legata ẽ pecunia, & tũc cũ ſit legatũ gñs, nõ hẽt locũ rei vẽdi cõ. Poſſum dicere, ꝙ in legatis certi ꝯdõ cõpatiĩ ſe cũ rei vẽd. quo rñdet ad l. vltimã. ff. vſufr. quẽad. caue. vbi dr̃, nemo ꝯdicit rẽ ſuã, p̃terq̃ a fure. ĩ dote dicã, & in teſtõ fallunt rẽe, qa ꝓ parte ſua nemo hẽt. vñ pignus rei ſuæ non valet, de reg. iur. l. neq; pignus. vñ mulier eſt dña donõuis ꝑꝑ nuptias. ſ. de don. §. j & C. đ iure dotiũ. l. vbi & ſic fallũt regulæ in dote fauore dotis. ſic dicam, ꝙ fallũt fauore teſtĩ, ad legẽ vltimam. ff. vſufr. quẽad. ca. dicã, nemo ꝯdicit rẽ ſuã, p̃terq̃ a fure, rẽ ſuã factã iure cõi, ſed iure ſingulari, vt ĩ teſtõ: vnde ſine tradõne trãſfertur dñiũ in legatariũ, & hoc iure ſingulari. Dico, ꝙ rei vẽdicatio, & ꝯdõ ſe cõpatiũtur, hoc fauore teſtĩ, & dico ẽt, ꝙ acqriẽ dñium directum, vñ fauor nõ excludit cõe auxiliũ, & iõ rei vẽdicatio, q̃ cõpetit legatario ĩ fauore, ſeu iure ſingulari, non excludet cõe auxilium. l. certi ꝯdõnẽ: vñ rei vẽdicatio, vbi cõpetit ſingulari iure, ſe cõpatiẽ cũ certi ꝯdõne, C. de do. q̃ ſub modo l. j. nec ſcio, qs fauor hic eſt ꝯ l. vltimã. ff vſufr. quẽad. ca. Vñ dico, vt primi dixerunt, ꝙ non hẽt locum ꝯdõ, qñ eſt legatum, ꝓ quo habet locum rei vẽdicatio, & qñ eſt legatum generis, vt pecunia. §. non ſolum aũt, &c. Hic tractat de rebus legatis, quæ res poſſunt legari. Dicit gl. Non refert, legeẽ res teſtatoris, vel hæredis: qa indiſtincte, ſiue ſciuerit teſtator rẽ ſuã, vel hæredis, ſiue ignorauerit, ex quo ſua eſt, vel hæredis ſine diſtinctione ſcientiæ, uel ignorantiæ, ualet legatum, & hoc eſt verum, quia non eſt diſtinctio in hoc, ſciuerit, uel ignorauerit, cum legat teſtator rẽ ſuam, uel hęredis, ſed aduerte, in alio
3 bñ eſt dña. † Quia ſi teſtator legat rem ſuam, directa via tranſit
a dñium in legatarium, ſed ſi rem hæredis, non: ᵃ vnde non hẽt locum rei vendicatio, ſed perſonalis ex teſtõ. Si res legata ſit cõmunis teſtatori, & alij, diſtinguit gl. quãtum ad illam partem, quę eſt aliena: quia ſi fuit teſtator ſciens, valet, ſi ignorans, non. Dico, ꝙ male dicit gl. qa ſi legaĩ res cõis indiſtincte pro parte aliena, ſiue fuerit teſtator ſciens, ſiue ignorans illam partẽ eſſe alienam, nõ ualet legatum pro parte, q̃ fuit teſtatoris, indiſtincte valet. Hoc dicit l. 5. § j. ff. de leg. 2. & eſt mirabile, quia ſi teſtator legat rem totam alienã, & ſic ſciens legauerit, valet. Hoc eſt cõtra illam regulam, Quod iuris eſt in toto, quo ad totum, idẽ iuris eſt in parte, quo ad partem, ff. de rei vend. l. quæ de tota. Sed quæ eſt rõ diuerſitatis, ſi dico, lego rem alienam, qua rõne valet in una parte, eadẽ ualet in alia, ideo cũ diſtinctione ſciæ, & ignorãtiæ ualet in totum. ſ. cum ſcit teſtator alienã, aliàs in nihilum, ſ. cum ignorauit alienam: ſed ſic non eſt, qñ res eſt cõmunis: qa qua rõne ualeat in vna parte, eadem ratione in alia, immo referẽ legatum ad illã partem, in qua teſtator habeat ius. Et ꝙ ita ſit, ꝙ qñ teſtator hẽt ius in re legata, ꝙ referrur legatũ ad ius, ꝙ hẽt teſtator, habes ff. de legat 3. l. ſi domus. § fi. facit ad iſtam rõnem ff de fun. inſtr. l. ſi fundus. Cũ teſtator legat rẽ alienam ſciẽs alienam, valet legatũ, & hr̃s cogitur emere. Intellige, ſi põt eam iuſto p̃tio emere, hr̃s cõpellitur redimere. ſed ſi nõ poſſet eã rem aliquo mõ, uel immenſo emere, ut domus regis, illa paria ſunt, l. nõ dubiũ. ff de leg. 3. §. fi. tũc nõ teneẽ ad æſtimationẽ, & valet legatũ, dicit lr̃a, ſi res aliena legata ſit, & hoc ſcit teſtator ꝙ ſit aliena, hr̃s cogiẽ emere. Sed ꝯ, qa nemo cogiẽ emere, uel vendere, ut C. de ꝯhẽ. empt. l. inuitũ. & C. de iure delib. l. nec emere. hęc eſt opi. puerilis, dicit gl. ſpẽale eſt illud, falſiſſimũ eſt ſi promiſiſti mihi rẽ alienam, nonne cogeris emere? Certe ſic. Vnde veri ſi eſt, ꝙ inuitus non cogiẽ emere, niſi p̃cedat ꝯctus, vel quaſi, ex quo naſcaẽ obligatio, ex qua cõpelleẽ: vnde hic eſt ius cõe, vt compellatur emere, nec eſt ſpeciale, & alius caſus, vbi quis compellitur emere, ut C. commu. diui. l. j §. fi.

ADDITIO.

a Rem hæredis non. Adde Bar. in l. ſi hæredi. ff. de leg. 1. vbi dicit ꝙ dominium rei legatæ non tranſit recta via in legatarium, quando res hæredis eſt leg. ta. Vide Bar. in l. a. Titio ff de fur. in l. ſeruum ff. ij. §. ſi quis remiſſ de lega. j. Aduerte tamen, ꝙ dominium in legato alternat uo non tranſit, niſi a tempore electionis. Vide per eundem in l. ſi quando quis, ff. de leg. j.

1 *Legata re aliena, quæ non eſt in commercio, non ualet, niſi conſtet de voluntate teſtatoris, quod voluerit æſtimationem præſtari.*
2 *Legari poteſt res aliena.*
Legari an poſſit res hoſtium, & quæ nunquam fuit noſtra.
3 *Et quid ſi ſtipuletur, quæ nunc eſt hoſtium, quæ nunquam fuit noſtra.*

1 **§. Sed ſi talis res ſit cuius &c** † Hic diſtinguit gl. ſi legata fuerit res aliena, cuius gñalr̃ nõ eſt cõmerciũ a. rñ ualet legatũ, nec vt p̃ſteẽ, nec ut æſtimatio, niſi ꝓbeẽ volũtas teſtatoris, ꝙ voluerit æſtimationem p̃ſtari, ut ff. de leg. j. ſi quis inquilinos. Sed ſi alicui ſit commercium, ſed non hæredi, non impediẽ legatum, l. mortuo boue, ff. de lega. . . §. Labeo. ſed ſi ſit cõmerciũ regulariter, & ẽt hæredi ſit commercium, non legatario, gl. diſtinguit, aut non eſt commercium ipſi legatario rei legatæ, ꝑꝑ eius vitium, uel ꝑꝑ facti diuerſitatem, qa legatur mãcipiũ Chriſtianum, & ipſe eſt iudæus tunc neq; legatũ valet, neq; æſtimatio ipſius rei daẽ, & hoc indiſtincte, vt C. ne Iudæ mãcip. Chriſtia. l. j. & ff. de le. 1. l. mortuo. §. Labeo. ff. de verb. obli. l. multum intereſt. Aut legatarius non habet ſibi commerciũ rei legatę, ſ. militiæ ꝑꝑ ſtatus conditionem, qa ſeruus, uel corporis vitiũ, vt quia ꝯctus eſt legatarius, & legatũ eſt ſtipendium curſoris, et iſtis duob. caſib. dicit glo ſi teſtator ſciuit vitium legatarij, p̃ſtaẽ æſtimatio, aliàs non, ut ff de leg. 3. l. fideicõmiſſa. §. ſi ſeruo alieno. & ff. de lega. 3. l. filiusfa. §. ſi quid alicui. Ego dico, ubi non eſt commercium legatario ipſius rei legatæ ꝑꝑ uitium corporis, dummodo ſit capax, regulariter, & indiſtincte ualet legatũ. Sic intelligo l. filiusfa §. ſi quid. Sed ubi legatarius non eſt capax ſibi, uel alij, ut ſeruus, tunc legatum ualet cũ diſtinctione ſciæ, & ignorãtię. Facit ad p̃dicta l. multũ intereſt, ff de uerb. obligat.
2 † Res aliena põt legari, adeo dicit gl. ꝙ põt legari res hoſtiũ. & quę nunq̃ fuit nr̃a. Dr̃ illa, q̃ fuit nr̃a, ſed nunc eſt hoſtium, non
3 eſt dubiũ, aliud in ꝯctib. † Vñ ſi ſtipulemur rẽ q̃ nũc eſt hoſtiũ, q̃ nunq̃ fuit nr̃a, non valet ſtipulatio, ff. de uerb. obl l. liber hõ. ita dicit gl. Sed q̃ eſt rõ diuerſitatis in legatis, & ꝯctib. Gl. nitiẽ reddere rationẽ, qa in ſtipulationib. inſpiciẽ initiũ. ff. de uerb. oblig. l. ſi filius. & in legatis inſpiciẽ tp̃s ceſſionis. ff. de reg. iur. l. quę legata. Vñ cum ſtipulaẽ quis rem, quæ nunc eſt hoſtiũ, nõ valet ſtipulatio; ſed cũ legatur res, licèt nunc ſit hoſtium, tñ tp̃e ceſſionis poterit eſſe noſtra, & ideo ualet legatum de re, q̃ tpe quo legaẽ eſt in hoſtium ptãte. Si uis dicere, ꝙ inſpictaẽ dies cedẽtis legati, niſi legatur res hoſtiũ, & regula Catoniana dr̃, ꝙ legatum nõ ualet, ſi teſtator non decederet incontinenti, ex poſt facto conualeſcere non põt, & tu cõfiteris, ꝙ et quo legatur res hoſtium, ſi ſtatim decederet teſtator, non ualeret legatum, qa ſi decedat tardius, & tunc eſſet ſua, iõ ualet legatum. Vñ ſi intelligeres regulam Catonianam, ꝙ nõ ualet legatum tp̃e, quo legat, ꝑꝑ conditionẽ rei legatę, ex poſtfacto conualeſcere non p̃t, uerisſimus eſt intellectus, & nunquid hic intelligere regulam Catonianam, ſi tunc non ualet. i tempore quo legaẽ, nec ex poſtfacto conualeſcere p̃t. hoc eſt, quod probaẽ, ff de reg. Cato. l. j. uñ quãtum ad hoc idem poſſet dici in legato, & contractu. Vnde ſi quæreretur de re, quæ nũc eſt hoſtium, an poſſit legari, ſi aliquando fuit noſtra. idem quod in contractu, quod non ualet.

1 *Legatum rei alienæ ualet, ſi ſciuit teſtator alienam: ſed ſi ignorauit, nõ ualet.*
2 *Patrimonij ſui uires ignorare nemo præſumitur.*
3 *Legatum rei alienæ ſciente teſtatore alienam, an ualeat de iure poli.*

1 **§ Quod autem diximus** † Hic dr̃, Si legata fuerit res aliena, valet legatum, ſi ſciuit teſtator alienã, & ſi ignorauit non: niſi ille cui legauit, eẽt ꝑſona ꝯiuncta, & in dubio incũbit onus ꝓbãdi ei, qui dicit. Ratio bona, qa q agit ei incumbit onus ꝓbãdi, ſed non ad ꝓpoſitum: qa ſi poſſideret rẽ legatã legatarius, cui legata eſt res aliena, nec eẽt perſona ꝯiuncta, & cõueniréẽ ab hr̃de petente rẽ illã, teneẽ ꝓbare teſtatorem ſciuiſſe alienam: quia ſꝑ p̃ſumiẽ ignorare qa non ꝓbaẽ ſcire, vt ff. de probõnib. l. verius. Sed opponiẽ, & oñdiẽ. ꝙ ſꝑ teſtator ſciuerit alienam, qa aliena
2 eſt, & nunq̃ ignorauit ſuã, q̃ ſua eſt: † qa nemo p̃ſumiẽ ignorare vires patrimonij ſui, vt C de reſcin. ven l qſqs. Dãm. ꝙ ſi res eſſet teſtatoris, ex ſuo ꝯctu non p̃ſumereẽ ignorare ſuã eſſe: ſed ſi procurator ſuus erat, & ſi non hẽt eam ex ſuo ꝯctu, ſed alieno, vel obuenit ei ex ſucceſſione, tũc põt ignorare probabiliter rẽ eſſe ſuam, q̃ ſua eſt. Itẽ ſi ꝓcurator teſtatoris vendidit, eo ignorante, & ſic ſua nõ eſt, ſed aliena, & ꝓbabiliter credat eã eſſe ſuã, q̃ ſua non eſt, vñ ꝯcedo, ꝙ niſi ſit rõ ignorãtiæ, nõ p̃ſumiẽ ignorare rẽ ſuã, uel alienam, uñ ñ teneẽ ꝓbare legatarius. niſi ꝙ teſtator emerit, vel uẽdiderit, ad hoc ꝙ p̃ſumaẽ ſcire eſſe ſuam uel alienam: qa de facto ſuo non p̃ſumiẽ quis ignorans, vt ff pro
3 ſuo. l vltima. dr̃ hic, ꝙ † legatũ rei alienæ, ſi ſciuerit teſtator eſſe alienã, ualet, & cõparabit eam hæres. Quædã decretalis dicit, ꝙ ñ ualet legatum rei alienæ, & reddiẽ rõ. Decretalis dicit ꝙ iure Dei, non iure fori. Videre uolumus, unde p̃ſupponit illa decretalis.

talis, ꝙ qñ dicit lex illa ꝙ pōt legari res aliena, ꝙ auferetur vero
dño, daretur legatario ſm voluntatem teſtatoris. Illa decretalis
eſt extra. de teſta. c. filius. Sed certè, ſi maior centum annorum
promulgaſſet illā decretalē. eſſet dignus reprehenſione, vñ non
eſt intellect' illius. Illa decretalis procedit dato, ꝙ valet legatū
rei alienæ, q̄ ſcit teſtōr eē alienā, ſm qđ vult iſta lex, ex hoc nul
lū fit p̄iudiciū dño rei: qa hęres tenet̄ emere, & ſi non vult ven
dere, dabit ęſtimationē legatario Certe hoc eſt bñ de iure poli:
vñ illa decretalis ex mera ignorātia iſtorum iudicū fuit facta.

1 *Legata res ſi efficiatur legatarij ex cauſa lucratiua, an valeat.*
2 *Res ī obligatione dādi, licèt ſit perēpta, an poſſit peti, vel æſtimatio, vel vtraq;.*
3 *Libellus de legato rei alienę, qualiter debeat formari.*
4 *Libelli concl. in legato rei alienę, qualiter fieri debeat.*

1 **§. Si res aliena.** † Hic dr̄, ſi leget̄ res aliena, & facta eſt
legatarij ex cauſa lucratiua, nō valet,
pp̄ regulā. q̄ dicit, impoſſibile eſſe duas cauſas lucratiuas in eā-
dem perſonā concurrere. & in eadē re ſimul. Si aūt facta eſt le
gatarij nō ex cā lucratiua, ſed ex cā oneroſa, tūc pōt ꝯſequi lega
tarius p̄tiū actione ex teſtō. & dicit gl caute dēt ꝯſeq, qa ñ petit̄
p̄tiū, ſed res, licèt rē hēat, & ſic notabis duo ſpālia: rē hēo, & pe-
to. Vñ legatarius, cui teſtator legauit rē alienā ſciens alienam
emit, & ſic hēt eā ex cā non lucratiua, & cā petit. Item no aliud
ſpeciale, ꝙ rem peto, & p̄tium conſequor, vñ aliud petitur, &
aliud cōſequitur. Iſta duo ſpecialia vīr contraria rem peto, &
rē habeo, vnū peto, & aliud cōſequor. Vnde qritur, quæ eſt rō
2 iſtorum? Dico. ꝙ rō iſtius, rem peto, & rem habeo, eſt, ꝙ † illud
debet peti, qđ eſt in obligatione. res ſemper eſt in obligatione
dandi, & ideo res ſp̄ petitur. Et ſimile, teneor tibi ad Stichum.
Stichus mortuus eſt. poſt morā adhuc Stichus eſt in obligatio-
ne, & iō petetur Stichus ff de verb. oblig l ſi ſeruum. §. effectus.
Vnde aduerte, mortuo Sticho poſt morā, adhuc Stichus petet̄,
& nō cadauer. quia ſi peteretur, acciperetur in conuicio. Vnde
Sticho mortuo Stichus eſt nomen hoīs, qa petitur Stichus. &
iſta ſunt optima argumenta quia Cęſare mortuo, hęc ſit vera,
Cæſar hō eſt: qa Cęſar eſt nomen hoīs mortui, vñ eſt in petitio
ne. Sed cum Stichus mortuus ſit, nō poſſet eſſe in ſolutione: iō
æſtimatio veniet in ſolutione, & in cōdēnatione, quę ſimiliter
proxima eſt ſolutioni. Vnde hęc eſt rō, ꝙ rem peto, & rem ha-
beo, quia res ſemper eſt in obligatione. item quia rea ſolui nō
pōt, qa eā hēo. rō eſt eius, ꝙ aliud petitur, & aliud ſoluit̄ vt ff de
cōſt. l. Iul. Vñ ſicut in caſu, qui dictus eſt, interitus rei nō facit,
quominus res ipſa. quę interijt, ſit in obligatione, ſic poſſibile
eſt rem, quā hēo, mihi deberi, ſed qa habeo eā ex cā nō lucrati-
ua, fingit ius, qđ eā non hēam. Vnde hic veritas facit, ꝙ res mea
ſit, & mihi debeat̄. ſi cōuenit̄ ad ſolutionem. & condēnationē,
cum ſit mea, ſm veritatē nō pōt mihi dari iō, æſtimatio venit ī
ſolutionē, & in cōdēnationē. q̄ proxima eſt ſolutioni. Iſta ſuffi
cerent. quantum ad intellectum literæ iſtius. tñ gl. vult ꝓſequi
iſtud ſpāle, rē peto. Hoc ꝯtingit in quatuor caſibus. Tertius ca-
ſus eſt, vbi rem habeo, & rē peto, vt ſi vēdidiſti mihi rē, & tradi-
diſti: ſed non cauiſti de euictione, poſſum rē petere, & ita licèt
rem habeā, quia tñ deeſt ius circa eā. Sed quare nō ago ad ius il
lud, qđ deficit? Vr̄ ꝙ non debeā agere ad rē, qa illam habeo. Ad
quid peto. qđ habeo? Sed deberē agere ad ius illud, ſ. quod mihi
deficit Rō eſt, qa de illo iure non erat ꝯtcta obligatio ſeparata,
ſed erat ꝯtcta obl'o de re, cum ſuis vitijs Aliud ſi mihi dēs decē,
quia tota decem, & partes eius ſunt ſoluta in obligatione, & iō
ſi mihi ſoluta ſint qnq;, fit liberatio in qnq, ſolū. De quarto ca
ſu, ī quo rē habeo, & rē peto, dubiū eſt, ut ſi ex ꝯtctu ſtricti iuris,
dēs mihi Stichū, puta ex ſtipulatione ſoluis mihi Stichū, & do-
lo tuo factū deteriorē, licet Stichū habeam: tñ agam ꝯtc de do
lo, et petam Stichū per actionem de dolo, vt damnum iſtud re
farciat̄, et ſi mihi debet̄ ex ꝯtctu bonę fidei, puta quia emiſſem, et
eēt mihi ſolutus. petā nō Stichū, licèt hēre actionē ex eo ꝯtctu,
ſ. nō vt mihi dānū reſarciret̄. Pone ergo, vbi mihi deeſt cautio
de euictione, dediſti mihi fundū, rē hēo, et rē peto. qūo forma
bitur libellus? dicā ne ſic, ꝓmiſiſti mihi fundū, vñ peto fundū,
Vel pone in caſu nrę legis: † Si legata mihi fuerit res aliena, pu
3 ta Stich', et eū hēo ex cā non lucratiua qa emi eū, rē hēo, et rē
peto, vt habeā æſtimationē, vel p̄tiū, ut dt lr̄a, nō vt rē habeā, qa
ipſā hēo, qūo formabo libellū? dicā ne ſic, In teſtō, ī quo es hr̄s
inſtitutus, legatus eſt mihi Stichus, vñ peto Stichū. Libello ſic
cōcepto, impoſſe eſt aliud venire in cōdēnatione, quā rē ipſā.
Debet ergo ſic formari, narrabitur ſic factū, ſicut ſe hēt rei ve-
ritas, et concludetur, vt ex mō cōcludēdi iudex inſtruat̄, Vnde
dico ſic ꝯ hr̄dem, legatus eſt mihi in teſtō eius, cuius es hr̄s, ſec
uus Stichus, illum Stichū ego emi, vñ peto Stichum, cōſequor
p̄tiū, vñ nō peto Stichū, ut habeā Stichū. qa iſtū hēo, Stichum
petā, vt p̄tiū habeā. Ex libello dēt iudex inſtrui, quaſr dēr ſnīam
ꝓferre, ad primū modū formādi libellū non inſtrueret̄ iudex,
niſi ꝯdēnaret in p̄tiū, ſed in ipſū Stichū eēt tm̄. ſed p modū ſm
inſtruit̄, vt ꝯdēnet in p̄tiū, vel æſtimationē. Vñ dico īdubitāter,
ꝙ in narratione dēt fieri mētio emptionis, vł illius cāę pp̄ quā
4 oportet venire p̄tium in cōdēnationē. et dico, ꝙ † licet de p̄tio
poſſit omitti in concl'one, ſecurius tñ eſt, vt ſic concludat̄. Peto
Stichū, vt ꝯſequar p̄tiū. vñ dicit lex, Petet̄ fundus, vt de euictio-
ne caueatur, non petet̄ fundus. vt fundus habeat̄, quia iam ha-
beat̄, ſed vt habeatur, quod deeſt, ff. de verb. oblig. l Iulianus, § 1.

1 *Cauſę lucratiuę plures nō cōcurrūt in eadē perſona directè, ſed per obliquū.*
2 *Legare coniunctim, qualiter cognoſcatur, & qualiter diſiunctim.*
3 *Legatum deficiens, quando accreſcat coniuncto.*

§. Hac ratione, ſi ex duobus, &c.

Si mihi fuerit rea legata in teſtō duorū, puta I teſtis duob. lega
tus eſt mihi Stichus, ſi ex primo teſtō ꝯſecutus fui rē, poſtea ex
alio ñ poſſū cōſeq ęſtimationē: ſed ſi ex primo peterē eſtima
tionē, ex alio poſſū petere rē. Sed ꝯ iſtud eſt, ff de leg. 1. l hmōi.
§. 1. vbi dr̄ ꝯrium, ꝙ ſi ex vno, primo peterem ęſtimationem, ex
alio non poſſum petere rem. dicendū eſt, ꝙ hic loquitur, vbi le
gata eſt res eadem in teſtamētis diuerſorū. qui diuerſi reputan
tur in l. ꝯria: ibi fuit legata res eadē in teſtamentis diuerſorū, q
diuerſi reputant̄ vnus, vt ſunt hęres & defunctus. Hæres. n. cū
defuncto reputant̄ eadē pſona, vt in Auth. de iureiu. a mo. p̄ſt.
in prin. Dr̄ hic, ꝙ legatus fuerit mihi Stichus, poſtea ſi conſecu
tus fuero Stichū per donationē, non poſſum petere Stichū ex
teſtō, vnde legatū euaneſcit, qa impoſſe eſt duas lucratiuas cās
In eadē pſona. & circa eādem rē ſimul concurrere. Sed ꝯ, ff. de
1 leg. 1. l. ſi ſeruus legatū § 1. † Dicendū eſt, plures cāæ lucratiuā
concurrūt in eadē perſona directe, ſed p obliquum ſic. Vñ hic
habuit legatarius ex cā donationis, ſ per ſeruum. vel verius, nec
ibi cōcurrūt duæ cauſæ lucratiuæ, nec directo, nec p obliquū.
Vnde dr̄ ibi, quidam legauit mihi Stichū. deinde donatur ſer-
uo meo, adhuc remanet mihi actio ex teſtō. Sed ſi habeo ratū,
qđ donatū eſt ſeruo meo, non dicit lex illa, ꝙ prima actio ex te-
ſtō manet, qa ſi ratū habeam donationem factā ſeruo meo. nō
agerē ex teſtō. Vnde duæ cāæ lucratiuæ in eādem rem, nec di-
2 recto, nec per obliquū ꝯcurrunt, † Si eadem res duob. &c. Con-
iunctim legare eſt triplex, re tantum, puta ego lego tibi fundū,
deinde dico Mæuio, lego tibi eūdē fundū, hoc eſt legare diſiū-
ctim verbis, ſed coniunctim re, quia tu, & Mæuius in eadem re
legata, eſtis cōiuncti. Sed ſi ſine interpellōne diceretur. Seio le-
go fundū, Titio lego fundū, ꝙ nulla fieret ſeparatio, poſſet du
bitari, an eſſent coniuncti verbis. qa re ſunt coniuncti. De hoc
nulla eſt dubitatio, nec mireris, qa dicerent̄ cōiuncti verbis, &
cum nō ſit copula, qa ſi dico ſic: Titio Męuio lego fundum, cō
iuncti ſunt uerbis, & fortè idem eſt, quādo dico continue ſine
pēſatione, Titio lego fundum, Mæuio lego fundum. Et hoc vł
velle l ſi ita quis hæredes, ff de hær. inſti. Verbis tm̄ ſunt coniun
cti, ſi dicam ſic, Titio lego fundum. & Mæuio lego aſinum. Iſti
ſunt coniuncti verbis, & non re. Quæſiui aſs, vtrum inter iſtos,
qui ſunt coniuncti, vt dictum eſt, haberet locū ius accreſcēdi.
Dixi a s ꝙ ſic, qa verbis ſunt ꝯiūcti, & illa ꝯiunctio, q̄ eſt verbis
tm̄, uel re tm̄. eſt ſufficiēs ad ius accreſcēdi. Ipſi ponūt aliud exē
plum, qñ aliq ſunt ꝯiūcti verbis tm̄, & ita dixit teſtator, Titio le-
go dimidiā fundi, & Seio aliā dimidiā. Cōiūcti re. & verbis, vt
ſi dico ſic, Titio, & Seio lego fundū & iſta ſut exēpla. Sed pone
ſic, duo ſunt hr̄des, nunqd ſi dicā, ſi qſqs mihi hr̄s erit, vel qcūq;
mihi erit hr̄s, hēat fundū nunqd iſti ſunt coniuncti re. & ver-
bis? Dico ꝙ illi q veniūt ad legata per hoc ſignū, qſqs. ſunt diſiū
cti verbis, qa qſqs, diſtributiuū eſt. aſs nō eſt dubō, l. vlt. C. de im
pub. & alijs ſubſt. vbi dictū fuit qſqs mihi hr̄s erit, & Męuius
extraneus filio meo impuberi hr̄s eſto. ꝯiuncti re, & verbis hñt
vicē vnius, vñ dubitatur, nūquid oēs hr̄des, q veniūt, p hoc ver
bū, qſqs, veniant in vnam dimidiā. qa erat ſubſtitutus filio im-
puberi. dic, ꝙ non, immo veniūt ꝓ virili. Reſtat dubitatio, ꝙ illi,
q veniebāt p verbū. qſqs, videbant̄ ꝯiuncti verbis, & ſic venire
tanq̄ vnus Sed pone, dico ſic, vobis oībus, & Titio lego fundū.
nunqd illi plures venirēt in vnā dimidiā, & Titius in aliā, ſi di
ſiūcti venirēt in portiones qlibet ꝓ virili. Dico, ꝙ ſi diceretur
dmōſtratiuè vobis oīb. venirēt illi ꝯiūcti p verba illa, vobis oīb.
tanq̄ diſiūcti, ac ſi, ꝓprijs noīb. noīarent̄, qa demonſtrō vice ꝓ-
priorū noīum fingit̄, vt ff. ſi cer. pet. l. certū. ſed tolle demōſtrō-
nē illā, vobis, & ꝙ remaneat, oīb. pluralis numeri veniūt cōiun
cti. & ſic p nomē vnius, diſtinguo, Aut cōueniūt plēs p nomen
ꝓpriū ęquocū, vt cū dico, duo Titij, & Męuius. idē eſt, ac ſi ea pti
merent̄. ꝓ diuerſo. ſi p appellatiuū dico hr̄des Lucius Męuius,
oēs iſti hñt ꝓ cōiunctis, vñ aduerte. Sed ſi eēt dcm̄, hr̄des mei, &
Mæuius hēatis tale legatū. & partē, ꝙ hr̄des mei ambo vocant̄
Titij, & hr̄des mei ſolum hēbunt dimidiā, & Mæuius ſolus aliā
dimidiā. Sic intelſr l. ſi qs Titio. ff. de vſuſ. accreſ Si ꝓprio noīe,
duo Titij, & Męuius habeatis tale legatū: tūc qlibet veniret pro
tertia, qa oēs ſūt cōiūcti, duo Titij Inuenirent̄ ꝯiūcti p pluralē
appłonē, & Męui' inueniret̄ ꝯiunctus alijs p copulā, ſeu tunc co-
pula, tunc duo Titij hr̄des ſunto. Męuius hr̄s eſto, tunc duo Ti
tij erunt hr̄des in vna dimidia tm̄, & ſolus Mæuius in alia tm̄.
Sic intellr̄. ff. de hęr. inſt. l. Titius. Vnde oēs ſunt coniuncti, qui
veniunt p numerū pluralē, ſed eſt maior cōiunctio eorum, qui
veniunt ſub appellatione. plures appellati, dñr re coniūcti, qui-

bus legatur res eadẽ. Pone, dictũ eſt ſic in teſtõ, lego Titio decẽ,
& Seio decẽ, quantum habebit quilibet? Dices tu, ꝙ legata ſunt
uiginti, et quilibet habebit decem. Dico, ꝙ ambo nõ habebunt,
niſi decem. Nonne dixi, ꝙ ſunt coniuncti re, & uerbis. Ergo qđ
legaĩ uni, intelligitur legatum alij et ſic impediũt ſe concurſu,
ut quilibet totũ habeat, unde faciũt ſibi partes. Si. n. eſſent lega
ta uni una decẽ, & alteri alia decẽ, non eſſent re cõiuncti, ſed
uerbis tantũ. unde aliud eſt legare decẽ, aliud donare. Hoc di-
cit l. cũ quis ita. ff. de verb. obli. circa prin. & l. ſtipſo hẽre licere,
§. in ſtip!one. Si eſſet dictũ ſine copula ſic, lego Titio decẽ, Mę-
uio lego decem, habebit quilibet decem. ſed copula media idu
cit duplicem coniunctionẽ, & realem, ut intelligantur eadem
legata decem, & uerbalem, de illa planũ eſt, ſi ſit legatum duo-
bus coniũcti re, & uerbis, ſi unus repudiat, alij accreſcit, ſi diſiũ
ctim, ſi un⁹ repudiat, hoc nõ dicit litera, ꝙ alij accreſcit, ſed dic,
ꝙ ad alium totũ pertinebit. unde ibi ſunt diſiuncti uerbis, ſed
coniuncti re, qu a ſi dico, Titio lego fundum, Mæuio lego eũ
dẽ ſundum, ſi unus repudiat, alius totũ habebit, ſed nõ ꝑ ius ac
creſcendi. Si eſſent coniuncti ambo, & cõcurrerẽt, & facerẽt ſi
bi partẽ. & unus auferret alij, & ſi unus repudiaret, alij accreſce
ret, ſed hic qñ diſiũcti uerbis, non eſt qui auferat. Vnde ſi unus
repudiat alius totũ habebit, ſed nõ iure accreſcendi, ſed potius
iure non decreſcendi, ſed ubi eſt legatũ pro partib. diſcretis, et
ſic ſũt diſiũcti uerbis, ſic Titio lego dimidiã fundi, & Seio aliã
dimidiã, ſi unus repudiat habet locum ius accreſcendi. Sic in-
tellr C de leg. l. ſi Fortidianũ. & C. de cad. tollẽ. l. unica §. ſi uero
ad deficientis. Si ſũt omnino diſiũcti re, & uerbis. nõ habet lo-
cum ius accreſcendi. Vñ incremẽto certa legata oportet, ut ha
beant cõiunctionẽ aliquam, uel uerbalem, uel realem: ſecus in
hr̃dib. ſi dicã ſic, Titius ꝑ dimidia hr̃s eſto Seius pro dimidia
hr̃s eſto. iſti diſiuncti ſunt re, & uerbis. & hẽt locũ ius accreſcẽ
di, uno repudiante. Hoc non facit cõiunctio, qa nulla eſt, ſed fa
cit hoc, qa nõ põt qs decedere ꝑ parte teſtatus, & ꝑ parte inteſta
tus, ſed ſi ſũt ↄiũcti re, & uerbis, ul' uerbis tñ, ĩ legatis hẽt locũ
ius accreſcendi. Itẽ ſi re tñ, hẽt alius totum ſi alius repudiat, ſed
nõ iure accreſcẽdi, ut dixi in legatis, ſi alter eſt cõiũctus utro-
que gñe coniũctionis, ſ. re, & uerbis. illius, cui⁹ deficit portio, et
alius eſt coniũctus uno gñe cõiũctionis. ſ. re tñ, uel uerbis tñ,
q cõiunctus eſt duob. gñib. ↄiũctionis, p̃ferĩ. Sed pone, un⁹ eſt
ↄiunct' uerbis tñ ei, cui⁹ portio deficit, alius re tñ, qs p̃ferĩ. Di
co, ꝙ bñ admittanĩ, & h. d. l. re coniuncti. ſi bñ intelligaĩ ff. de
leg. . . & hẽt locum ius accreſcẽdi in portione, añ acqſitionẽ de
ficiẽtẽ. Portio deficiẽs poſt acqſitionẽ nõ deferĩ iure accreſcẽ
di. Legatus mihi eſt. & tibi fũd⁹, & nõ agnoui adhuc repudio,
hẽt locũ ius accreſcẽdi. Pone, agnoui legatũ, poſtea deficit qua
cũq; de cã, non hẽt locum ius accreſcẽdi. fallit in uſufructu, in
quo, & p⁹ acqſitionẽ hẽt locũ i⁹ accreſcẽdi, ut ff. de uſufr. accr.
l. ſi tibi. Hoc ẽ no. de hęr. et Fal. §. ſi qs. ubi ſi plures ſĩt ĩſtituti, &
un⁹ ñ implet uoluntatẽ defuncti, ꝑ portione ſua, ſibi auferĩ, et
aliis accreſcit, q̃rit ibi gl. nunquid inuitis? Rñ gl. ꝙ non. J. rñde
bat, qđ recitabat materiã illã. Vñ dñs me⁹ recitabat hic, ſed op
ponebaĩ, aliud ẽ de iure accreſcẽdi ĩ legatario, qa ĩuito ñ accre
ſcit, ſed hr̃dib. ĩuitis accreſcit, ut C. de cad. tollẽ l. unica §. his. il
lud loqĩ đ iure accreſcẽdi, ꝑ edictũ C. qñ nõ pet. partes. l. unica.
qđ hẽt locũ añ acqſitionẽ, ſed ĩ auth. illa loqĩ de iure accreſcẽ
di poſt acqſitionẽ, qđ hẽt locũ de ęqtate illi⁹ Auth. de hær. &
Falc. ſed p ęqtatẽ illi⁹ legis, qñ nõ pet. partes, accreſcit ĩuito. Di
3 ctũ ẽ, ꝙ † legatũ deficiẽs accreſcit cõiũcto. fallit ĩ trib caſib. le-
go tibi fũdũ. & ſeruo meo in perſona ſerui mei nõ ualet lega
tũ, & ita deficit, non accreſcit tibi, ff. de leg. 3. l. plane. § ſi coniũ
cti. Itẽ alius caſus eſt, ſi tibi, & Titio lego rẽ tuam, nõ ualet, qa le
gatũ rei tuæ tibi factũ nõ ualet nec accreſcit ĩ totũ Titio, ut ff.
de lega. j. l. huius §. ſi Titio. Tertius caſus eſt, ſi dicã ſic. lego tibi
fundũ, & ei q capere nõ põt, nõ accreſcit tibi, ut ff. de lega. 1. l. ſi
Titio, & ei, q caperet. & rõ ẽ in duob. primis. In primo legatũ ĩ
pſona ſerui mei ẽ inutile, ſed nõ ꝑſus inutile, qa hr̃s ſi ẽ fidelis
dabit, a⁹s uelit dare ſeruo legatũ ſuũ, & hortabiĩ ſup hoc, C. de
neceſ. ſeru. hær. inſt. l. quidã. § ñ. In ſcđo caſu deficit ius accre-
ſcendi, & in legatis inſpicitur principr pſona legatarij, & pſo
na eſt præferẽda oĩbus reb. ff. de iu. codic. l. quidã referũt. & ẽt
ubi pp ↄdõnem rei legatũ non eſt adeo inutile, & ſic eſt ĩ ſecũ
do caſu, neq; accreſcit. Terti⁹ caſus, qñ lego tibi, & ĩcapaci, eſt
certũ, ꝙ non habet locum ius accreſcendi. qa habetur pro nõ
ſcripto. Hoc eſt, quod habes C. de cad. tol. l. unica, §. in primo.

§. Si cui fundus alienus. Vbi dicit, ꝙ ſi legat⁹ fuit alicui fũdus alie
nus a teſtõre ſciẽte fundũ alienũ, & legatarius fundi ſibi legati
emerit ꝓprietatẽ, & ñ ex cã lucratiua obuenerit, nihilominus
ageret ad totũ fũdũ ↄ hr̃dẽ, ut cõſequaĩ ęſtimationẽ toti⁹ fun
di, ſ. ꝓprietatis & vſusfruc. Deĩde rñdet Impator tacitæ obie-
ctioni ibi, qa uſusfruct⁹. dt aliqs, ęſtimõ. uſusfruc. nõ ↄſequiĩ le
gatarius, qa uſusfruct⁹ ex cã lucratiua ſibi obuenit, ergo agere ñ
põt ↄ hr̃dẽ ad plenũ fũdũ, ut ęſtimationẽ ꝓprietatis, et uſusfru
ctus conſequaĩ ab hr̃de, qa ſi ęſtimationem uſusfructus conſe
quereĩ, iam duæ lucratiuæ cauſæ cõcurrẽt in eadẽ re, cũ parte
fundi, legati. ſ. ex cauſa uſusfructus. dicit Imperator hoc nõ ob
ſtat, qa uſusfructus nõ eſt pars integralis fundi legati, nec peti
tur tanq̃ pars, ſed eſt ſeruitus, licèt ita dictũ ſit de rigore iuris.

1 *Legatum ualet, ſi teſtator crediderit rem, quæ ſua erat eſſe alienã, ſcilicet ali cuius extranei, vel etiam legatarij.*
2 *Opinio in his, quæ in ſolo animo noſtro conſiſtunt, magis inſpicitur, quàm veritas in alijs magis inſpicitur veritas.*
3 *Dominium in te non transfero, ſi trado tibi rem meam, credens tuam eſſe.*
4 *Diſpenſatio per Papam, an valeat ignoranti.*
5 *Hęres antequam adeat hæreditatem, an debeat eſſe certus, utrum conditiones ſint implete.*

1 §. Si quis. Rẽ ſuam. Hic dr̃, ꝙ † ſi teſtõr crederet, rẽ, q̃ ſua
erat, eſſe alienã, ſ. alicuius extranei, vel ẽt lega-
tarij, & legauit credẽs alienã, vel legatarij, valet legatũ, qa plus
2 ualet, † qđ in opinione eſt, q̃ qđ ĩ ueritate ẽ. ff. de acq. hær. l. is pu
a tat. Solue iſtud brocardũ, qa aut q̃riĩ de re, q̃ ↄſiſtit in aĩo, & tũc
p̃ferĩ opinio veritati: ſed vbi q̃riĩ de re, q̃ nõ conſiſtit in aĩo, ꝓ
ferĩ veritas. Dr̃ ꝙ ſi teſtõr legauerit rẽ ſuam, quã credidit lega-
tarij, ꝙ ualet legatum, cũ nõ habet animũ legandi, ergo non ua
let legatum, & ꝙ nõ hẽt animũ legãdi, ꝓbatur ſic. Iura volũt,
ꝙ legatũ rei ſuę non valeat, ſed teſtõr p̃ſumiĩ hoc ſcire, ꝙ ſi le-
garet legatario rem ſuam, nõ ualeret legatum, ergo ſi credit rẽ
3 iſtã eſſe legatarij, & ei legat, nõ hẽt animum legãdi. † Item dicit
lex, ſi trado tibi rẽ meã credẽs tuam, nõ transfero in te dñiũ,
ergo ſi tibi lego rẽ meam credẽs tuam, nõ valet legatũ. Hoc ꝓ-
baĩ ff. de ↄdi. cã da. l. dedi. §. ſubtilius. dices, ꝙ ſibi placuit, uel qđ
poſſibile eſt fauore ultimæ voluntatis. Vel dic, ꝙ eſt dictũ pp ĩ
peritos iuris. Dic, ꝙ intelligo, ubi teſtator legat, rem ſuã, credẽs
ꝙ eſſet legatarij, ualet legatũ: intelligaĩ ualet, ubi teſtõr credebat
aliqđ agere, qa fortè erat alij obligata, uñ uolebat teſtõr, ut lue-
ret eã hęres, ut ff. de lib. leg. l. j. ſed ubi nõ credebat teſtõr aliquid
agere, credẽs legatarij eẽ rem, quam ſibi legabat, diceremus nullũ
eſſe legatũ. Vnde primo caſu loqiĩur lr̃a nr̃a, & dicit hic, ꝙ plus
4 ualet qđ in ueritate eſt, q̃ qđ ẽ ĩ opinione. † Hoc facit ad illã qõ
nẽ. Conceſſerat Papa cuidã Epõ, ut ipſe poſſet diſpẽſare de cle-
ricis ſui ipſius Epi. ꝙ hẽret beneficiũ curam hñs, dum eẽt abñs,
eo abñte, uel ignorante diſpẽſauit ſecũ Eps. ut poſſet obtinere
duo beneficia curata illi abñti, & ignoranti, cũ ignoraret diſpẽ
ſationẽ, accepit ſecundũ beneficium, qđ fuit collatum, agitur
ↄ eũ, ut dimittat primũ. li. cõte. ſup cã illa, uenit nucius Epi ad
eũ deferẽs ei literã diſpẽſationis, modo dicit ipſe. ſum ſecu-
rus, q̃rit, ã diſpẽſatio ualeat ei ignorãti. ff. de iu. l. cũ furioſus Di
ces, mala conſciẽtia accepit, cũ ignoraret diſpenſationẽ factã,
& iſtud ñ obſtat, qa ſi ĩuito dño res fuit ↄtctata, cõmittiĩ furtũ,
ſed pone, ꝙ dñs ſm ueritatẽ uult ↄtrectationẽ, tñ credit ille, qui
cõtrectat dño inuito, non cõmittet furtũ, nec cõpetit actio fur
ti, ut ff. de furtis. l. inter oẽs. & Inſti. de ob. q̃ ex delicto. § placuit.
uer. ſed credat. Facit l. ĩpuberẽ. ff. ad le. Cor. de falſis. & ꝙ poſſet
diſpenſatio proficere ignorãti, ĩducebatur l. eius qui. ff. ſi cert.
peta. cum ex vltima uoluntate acquiratur ignorãti, uolũtate te
ſtõris, Papę diſpẽſãtis, uel alterius, cui collata eſt poteſtas a dño
Papa. Iura in mũdo, quę melius faciunt ad illam qõnẽ, ſũt iſta.
Dicit lex: † hęres, anteq̃ adeat hęreditatem, debet eẽ certus utrũ
5 conditiones ſint impletæ, ff. de acq. hære. l in repudianda. Verũ
eſt in conditionibus, q̃ in facto conſiſtunt, ut ſi ĩſtitutus fuerit
ſub cõditione, ſi nauis uenerit ex Aſia debet ſcire cõpletam eſ
ſe iſtam conditionem antequàm adeat. & ſi ante adeat, non ꝓ
derit. Sed de cõditionibus, quæ cõſiſtunt in iure, non debet eẽ
certus, & ſi adeat, ualet. Similiter filius hęreditatem nõ poteſt
adire, ſine cõſenſu patris Pone, delata ẽ tibi hr̃ditas, pater tuu⁹
eſt ultra mare, tu credis eũ uiuere, et eſt mortuus, adis hęredita
tem, non nocet iſtud impedimẽtum conſtans in iure: ergo cu
hoc ſit impedimentũ iuris, quod aliquis ſecundum beneficiũ
curatum habens non poſſit obtinere, ſi accepit, qui ſecũdũ ueri
tatẽ põt, quia diſpẽſatũ eſt, & credat ſe nõ poſſe obtinere, tamẽ
hoc non nocebit, probatur per l. multũ. ff. de condi. & demon.

ADDITIO.

a Quod in opinione eſt. Adde, ꝙ magis inſpicitur opinio, quam veritas in his, quę ex ſolo animo noſtro dependent, in alijs magis ueritas, quam opinio inſpicitur, ſecundum Bar. in l. pro emptore §. ſi ſub conditione ff. pro empt. In l genit. ff de acq hær. Et quod ſit veritas, vide Alex. in conſi. 53. incip. In præſenti conſultatione, in 4 volu.

1 *Legatum, quando uideatur quis ademiſſe.*
2 *Procurator, quando uideatur reuocatus, propter præſentiam domini in iudicio.*

1 §. Si rem ſuam. † Hic dicĩ, ꝙ ſi legaui rem meam,
& poſtea alienaui eam, quia uẽdidi,
ſi ex cã uolũtaria, nõ uĩ ademiſſe legatũ: ſec⁹ ſi ex cã neceſſaria,
qa uĩ ademiſſe legatũ, ſeu reuocaſſe. No. hoc ff. de adim. leg l. rẽ
legatã. Itẽ ſi rẽ legaui, poſtea obligaui eã, nõ uĩ adẽiſſe legatu. ſi
ne diſtinctione, licet in prĩo caſu diſtiguaĩ, ut dixi hoc eti. qđ
ꝓbaĩ ff. de leg. 2. l. fideicõmiſſa §. ſi rẽ. Per theoricã iſtarũ legũ
2 ſoluebat Dominus domini mei talẽ qõnem. † Ego cõſtitui ꝓ-
curatorẽ, ipſe ſic cõſtitutus fuit ĩ iudicio, pluries ego dominus

poſtea interſui una die, die ſeq. uenit procurator, dr̄ ꝙ dñs fuit in iudicio, & ideo reuocatus eſt, nunquid intelligitur reuocatus. Diſtinguebat, aut interceſſit dñs ad articulum, ad quē oportebat eum uenire de neceſſitate, puta erat dies aſſignata ad iurandum de calumnia, non eſt reuocatus ꝓcurator. Si non erat neceſſarium dominum venire, ut quia non erat dies aſſignata ad lit conte. uī reuocatum, ſicut in legato. Lego tibi rem meā, & ecce donatio, q̄ legatum quoddam eſt. Similiter ꝯſtitutio ꝓcuratoris eſt, quaſi donatio. Do tibi prārē conte li. ſeu cauſam, poſtq̄ legaui rem, ſed alieno, quia transfero in aliū, ut qa uēdo, ſic uoluntate reuocaī legatum. ſed ex neceſſitate non reuocaī: ſed qñ de pſona dñi in perſonam procuratoris transfertur iudicium, uel econtra de pſona procuratoris in dominū, uī alienati. Quæritur an hoc factum eſt uoluntarie? & uidetur reuocare procuratorem, ſi ex neceſſitate, non uidetur reuocatus.

1 *Legatum quando videatur reuocatum, ſi teſtator rem legatā poſtea obligauit.*
2 *Dominium per uenditionem, & traditionem transfertur, non per obligationem pignoris.*
3 *Prohibitus emere, an prohibeatur pignus contrahere.*

1 §. Ijdem reſcripſerunt eum, &c. Hic dr̄, ꝙ ſi †teſtator rem legatam poſtea obligauit, non eſt reuocatum legatum indiſtinctè, quia non eſt tanta alienatio ſicuti prima, quia
2 † p uenditionē & traditionem transferī dñium non p obligationem pignoris. Ad qd ualet hęc pignoris obligatio, & facit, Duo erant Barones, unus ꝓmiſit alij, ꝙ non acquireret aliquid in terra alterius ſub pœna maxima. Venit unus miles, q erat in terra Baronis, qa & alius Baro ꝓmiſerat aliqd non acqrere, cū indigeret pecunia, quoddā ſuum caſtrum obligauit ſub pœna mille librarū, quam mutuauit. uenit alter Baro, cui facta fuit ꝓmiſſio, & agit ꝯ iſtum, & dicit pęnā eſſe cōmiſſam, & dicit, Tu ꝓmiſiſti non acquirere aliqd in terra mea, tale caſtrum, qd eſt in terra mea, pignori accepiſti, & ſic acquiſiuiſti, dico, ꝙ pęna eſt cōmiſſa, & eam peto. Dñs meus dicebat, ꝙ quidā aduocatus ualde magnus dicebat, caſus legis eſt, ꝙ pœna non eſt cōmiſſa, quia dicit lex, ubi quis ꝓhibeī emere, pignus contrahere pōt, ut
3 ff. de pign. l. in quorum finib. † ergo, ubi quis prohibetur acquirere pignus pōt contrahere nec, nec te moueat uerbū, emere, qa uerbum, emere, ad oēm obligationem ſe extēdit, ut ff. de ſta. lib. l. ſtatuliberi. §. Quintus. Quærit ibi, qs prohibetur acquirere, Vel promiſiſti non acquirere, poterit ꝯhere pignus, hoc eſt, qa ibi eſt alienatio alteri, uni unius acquiſitio, alteri non uī alienatum, ꝙ non eſt alteri quæſitum, ſed quod datum eſt tibi, ut non alieneī, uī datum, ut alij obligeī, C. de reb. alie. nō alie. l. fi. Ego diſtinguo, aut datur pignori, ita qd non eſt ueriſimile rē ſuam in futurum luere, patet ex quantitate, q̄ numeratur, quia quātitas eſt maxima, eum ex pſona. q̄ eam accepit quia eſt talis perſona, uerisimile eſt, quod aliam ſuam rē obligabit, quā luat iſta, qa eſt homo indigens, & malefaciēs facta ſua, tunc uidetur acquiſitum, & tunc eſt pœna commiſſa, ſi nō, eſt argumētum legum. ff. de leg. 3. l. qui habebat. & de ſupel. lega. l. legata.

1 *Teſtator ſi partem rei legatæ alienauit, in parte non alienata ualet legatum.*
2 *Rē in feudum alicui cōceſſi, ſi alieno partē, nūquid feudatarius totum amittat.*

1 §. Si vero quis partem rei legatę. † Hic dr̄, ꝙ ſi teſtator partem rei legatæ alienauit indubitanter ēt parte nō
2 alienata, ualet legatum Hic eſt arg. ad q. de feudo. † Do tibi rem in feudum alieno partē, nunquid amittis totū, Arg. hic, ꝙ feudatarius partē alienatam non amittit & eſt arg. ꝙ dr̄, nihil actū credimus, & c. C de his, quib. ut indig. l. ult. ſed optimū eſt argm̄, ad illā regulā, q̄ dicit, qa quod inceptu eſt hr̄ p completo. ff. de auro, & arg. lega. l. & ſi nō ſint. §. quod ergo. Ego dico, ꝙ ſi feudatarius alienat partē feudi ſine uoluntate dñi, totū amittit indiuiduū: qa q delinqt in parte, reus eſt in totū, qa eſt q̄dā indiuiduitas in feudo, qa ſi cedit ad me feudū ꝓ parte, nō eēt fortè ſufficiens ex eo, q ſeruiret. Vñ lex dicit, ſi dñs fuit occiſus a familia, & hr̄s inſtitutus aperit teſtm̄ añ habitā qōnē de familia defuncti, amittit hr̄ditatem. Sed pone nō aperuiſſe totum teſtm̄, ſed partē teſtamēti, dicit lex, ſilr amittit. qa cum ille, q uendit totū, ergo & qui partē totū amittit, hoc eſt qd dicit l. 3 ff. ad Sill. incipit, ſi quis in graui. §. ſi quis teſtm̄. & ff. de lega. j. l. etiam.

1 *Liberatio tribus modis relinquitur.*

1 §. Si quis debitori ſuo. Dicit ibi gl. † ꝙ liberatio tribus modis relinqtur. Primus modus, ſi dicat teſtor, peti nolo, uel ꝙ debet relinquo, uel actionem remitto, ꝙ hic liberandus eſt legatarius ab oī debito, ut hic, & ff. de libe. leg. l. ſi quas rationes. & l. Aurelio. 1. rñ. Secūdus eſt ſi negocium teſtatoris geſſiſſet, & teſtator dixerit, rationes reddere nolo, & hic ab oī debito liberaī, niſi abeo ꝙ penes eum ſit, & abeo, ꝙ dolo fecit, ut ff de lib. leg. l. Aurelio. §. fi. cū ſuis concor. ut in gl. fi. ibidem. Tertius dicit glo. ſi dānauit hæredē, ne exerceat actiones, hoc eſt, ꝓhibuit ne exerceat actiones Non eſt idem dicere debitorem peti nolo ab hærede meo, & nolo ꝙ hæres meus exerceat actionē cōtra debitorē meum.

1 *Debitor ſi legat creditori, quod ſibi debet, an valeat.*

1 §. Econtrario. † Hic dr̄, ꝙ ſi debitor legat creditori, qd ſibi debet, non valet legatum, quia in legato debet eſſe aliqd lucrum, aliás non valet: ſed ſi valet, hic nullum lucrum creditor habet, quia nihil amplius conſequiī: ſed non ſp habet aliqd amplius, p legatum ipſe creditor, cū legaī ſibi ſuum debitum, qa ad minus hēt hypothecam competētem pro legato. Idem dicendum ſi erat ſpecies debita, competit rei vend. pro certa ſpecie legata, puta, quia debebatur ex ſtipulatione, dicit glo. ꝙ non valet legatum, ſi ſit plus pp hypothecam. Ecce arg. ꝙ facit, ꝙ debet eſſe in legato. Plus quatuor modis dr̄, nam dr̄ plus in hypotheca. Certe alibi dicit contrarium glo ꝙ plus valet pp hypothecam l. fideicommiſſa. §. ſi rem, ff. de leg. Vnde ego dico, ꝙ oīno ſi plus eſt ī legato, q̄ in debito, uel plus in hypotheca, vel alio modo valeat legatum. pp id plus, hoc eſt, quod probatur, ff. de leg l. ſi creditor. §. idem quod.

§. Quod ſi in diem. Ibi dr̄, ꝙ ſi legatum fuerit pure debitum in diem, vel ſub ꝯdōne, valet legatum, & viuo teſtatore veniat ꝯdō, vel dies, nec eſt dicēdum inutile, pp illud dictum, quod res uenit ad caſum, a quo incipere non pōt, ergo non debet valere. Dic, ſolutio eſt certa, ſi rectè conſidereī, qa ſemel conſiſtit, vnde ſi res reducaī ad caſum, a quo incipere non pōt ante conſummationem, certè tunc annihilareī ſic fuit hic, qa tēpore, quo legabatur: erat plus in legato, & ita fuit vtile. & æſtimatur vtile. Verum eſt, qd perfectionem ſuam non habet legatum, niſi a morte teſtatoris.

1 *Legatū de ſeruo hęredis, ſi poſtea manumiſſus fuerit, an teneatur hęres.*
2 *Pœna cōmittitur cōtra promittētē aliquid nō facere, licèt non fecerit, ſed hęres ſ. Idem eſt ſi aliquis facit, uel habens cauſam ab eo.*

1 §. Si res legata In §. illo, ver. ſi vero hęredis dr̄, ꝙ ſi ſeruus hr̄dis legatus fuerit, & ipſe manumiſerit eum, teneī hr̄s. Idem eſt, ſi ille, qui aliunn habuit ab hr̄de, hoc fecerit, qa donauit eum hr̄s, ſicut ſeruum ſuū. quem teſtōr legauerit. & donatari⁹ eū manumiſit. Ex hoc ſolaui talis q̄ ſt. Quedā vetula hēbat montē fortiſſimum, dicebat qdā vicinus ſuus, in illo monte poſſet eleuari caſtrū, & eſſet mihi valde dānoſum, vñ ꝓmiſit illa vetula ꝙ ibi non faceret caſtrū ſub pœna Poſtea vēdidit mōtē illū, emptor caſtrū eleuauit, nunqd pęna eſt commiſſa ꝯ uetulam. vr̄ qd non, qa ꝓmiſit ſub pœna, ꝙ
2 nō faceret caſtrum, & ipſa nō fecit. Dico, ꝙ † pęna eſt cōmiſſa ꝯ uetulā. Quia idē eſt ſi aliqs faciat, uel hñs cām ab eo, vt hic, & ff. de verb. oblig. l ſi ſeruum. vlt gl. no. ſimile qōnē, ff. de alie. iud. mu. cauſa fac. l. 3. & credo, ꝙ nominat in contrarium.

1 *Legans ancillas cum ſuo partu, mortuis ancillis uiuo teſtatore, an extinguatur legatum in peculio.*
2 *Legata duo principalia ſunt, ſi teſtator dicat, lego Stichum cum aſino: ſecus ſi dicat, lego ſeruum cum peculio, & de ratione diuerſitatis.*
Legata duo principalia ſunt: ſi dicat teſtator, lego ſeruum, & peculium.
3 *Ingrediens monaſterium ſi dicat, do me cum meis, ſed nō ualet ingreſſus propter aliquam cauſam, nec datio bonorum: ſecus ſi dicat do me, & mea, & licèt non teneat ingreſſus, quo ad perſonam, tamen tenet quo ad bona.*

1 §. Si quis ancillas. † Hic dr̄, ꝙ qs legauerit ancillas cum ſuo partu, & ſi ancillę mortuę ſint, poſt teſtm̄ uiuo teſtōre, extinguiī legatum in peculio. q̄ eſt rō diuerſitatis. dico, ꝙ hic diuiſio poſita inter res, quarū vna non eſt acceſſio alterius, ſed q̄tum hic ꝯiūctio eſt. Vñ ſi di-
2 cā ſic, † Lego tibi Stichum cū aſino, ualet q̄tum ſi dicerē, lego tibi Stichum, & aſinū. ſunt hic duo legata principalia, ſed cū dico ſic, lego tibi ſeruū cum peculio. hic ñ hēt copulare, qa unū eſt acceſſio alterius, ſ. peculium eſt acceſſio ſerui, & ideo ſi non ualet ī principali, nec in acceſſorio. Sed aliud eēt dum dicerē, lego ſeruum, & peculiū, ꝙ eſſent duo legata principalia, & 1ō licet non ualet, tñ ī peculio, & in ancilla, & natis eius ſi dico, lego ancillā, & natos eius, ſp intelliguntur duo legata principalia, nec unū ē acceſſio alteri⁹. pp nobilitatē pſonarum, ut ff de ędil edi.
3 l. iuſtiſſime. Valet hęc theorica † ad hoc, ſi quis ingrediatur monaſteriū, & dicat, do me cū meis. ſed ſi ñ ualet ingreſſus, pp aliq̄ cām. tunc nec datio bonorum. Sed ſi dicat do me, & mea tunc ſunt duo principalia, & licèt ñ tenet ingreſſus, quo ad pſonā, tenet tñ datio bonorum, & ſic bona remanebunt monaſterio.

1 *Differentia inter fundum inſtructum, & fundum cum inſtrumento, uel fundum, & inſtrumentum.*
2 *Aequalia eſſe dicuntur, ſi lego fundum inſtructū, aut fundū cū inſtrumento.*

§. Idem eſt, ſi fundus legatur. Fundus inſtructus dr̄ hic, ꝙ ſi ñ valet in fundo nec in inſtr̄o, ꝯ eſt, ff. de fund. inſtr. inſtr̄oq;. Si dicā ſic, lego fundū cum inſtr̄o. Dōm eſt, ꝙ ſunt duo legata principalia, & ſi unum ñ ualet, nihilominus aliud ualet. Sed ſi ſic dico, dono fundum inſtructum, & fundum cū inſtr̄o, hodie ſunt ꝓ uno & licèt eſſet ita, ꝙ eſſent diuerſa fundum, & inſtr̄a p legē illam, hodie ſunt idē p § iſtum. Bene emanat dña illorum duorum, fundus inſtructus, & fundus cum inſtr̄o, ad
2 illud, fundus inſtructus. † No. quia differentia eſt inter fundum inſtructum ex una parte, & fundum cum inſtrumēto, vel fundum

dum,& inſtrumentū ex alia,& eſt dicendum,vna non attingit, qa ī prima eſt,ꝙ ſi legatꝰ fūdꝰ īſtructꝰ, vtrū legatū vř inſtřm patriſfamilias, vñ vř legatū, ꝙ idē quoq; fundus eſt inſtructus, C.de verb.ſig.l.j.in fi.Sed īſtřm pr̄iſfamilias,ēt vř legatū,qa idē quoq;ſundꝰ eſt,& inſtructus.hoc ꝓbaī l.ꝑalleg. & ff.de fun.iſt. l.ſi cui.& l.q̄ſitū §.ſed ſi fundus.& ſic bēs not. C.de verborum ſig.l.2 & iſta dr̄ia eſt correcta.Alia eſt dr̄ia,ſi legaī fundus īſtru ctus,alienato fundo, nō debeī inſtřm, ſed ſi legatur fundus cū inſtr̄o,vel fundus eſt aliàs inſtructus,inſtřm debeī,vt d.l.ſi cui. de ſun.inſtr.Iſtā dr̄iam ꝓbat gl.in d l.2.C.de verb. ſig.ſed vera ē
2 p legem illam,ſed hęc eſt correcta per §.iſtum.† Quia iſta duo ſunt ęqualia,fundus inſtructus,& fundus cū inſtr̄o:quia fūdo alienato non valet legatū in inſtr̄o,ſed ſi legatur fundus, & inſtrumentū,fundo alienato bene valet legatū,& inſtrumētū: vnde bñ remanet differētia iſtorum,fundus,& inſtrumentū.non iſtorum,fundum inſtructum,& ſundum cum inſtrumento.

1 *Legato grege legatum in una oue retinetur,ſi uiuo teſtatore ad unā uenerit.*
2 *Idem dicendum de legato domus,qua uiuo teſtatore reducitur ad aream.*

1 **§.Si grex.** † Pone,grex fuit legatꝰ, mortuo teſtōre venit ad vnā ouem,valet legatum in illa. Sed pone, viuo teſtatore venit ad vnā ouem glo.dicit , ꝙ non valet : ego
2 dico,ꝙ immo.† Idē dicerem,ſi domus eſſet legata, & viuo teſtatore reducatur ad aream,vt ff.de leg.j.l.ſi grex.

§.Peculium. Dř,ꝙ ſi manumiſſus ſit ſeruꝰ in vltima volūtate,nō vř ei legatū peculiū,niſi expreſſe ſuerit legatū:ſed ſi manumittaī inter viuos, habebit manumiſſor operas,& ſeruitium,in recompenſationē vř peculiū relictū.ſed vbi ī vltima volūtate manūitiī,ceſſat iſta rō,et iō aſs ñ vř ei relictū peculiū, niſi exp̄ſſe reliq̄rit : & licèt poſtea poſſit hēre opas,qa pōt ꝯualeſcere,tñ hoc nō credit,& raro euenit ꝙ ꝯualeſcat,& refert ſe ad ea,q̄ ſæpe,&c.l.nam ad ea. ff.de legibus.

1 *Legatum in genere an ualeat,& cuius erit electio.*
2 *Legatarius ubi habeat electionē,non eliget meliorē,ſed mediocrē,& quādo .*
3 *Hæres cenſetur eadem perſona cum defuncto .*
4 *Hæredes habent interpretari obſcuritatē,ſi qua ſit in reſpōſionibus factis poſitionibus,uel etiam in libello eius,cuius eſt hæres.*

1 **§.Si generaliter ſeruus.** † Lego tibi ſeruum in gñe, cuiꝰ ē electio debitoris,ſi debitus eēt hō in gñe ex ꝯctu,puta ex cā ſigillationis,qa ſic eſt ī alternatiua ꝓmiſſione, electio eſt debitoris,ſ.promiſſoris.& ad legē illā rñdeo,electio eſt legatarij,verū ē ex poſt facto, ſi hr̄s nō vult eligere, ſic trāſferī electio, vt ff.de ſol.l.j.& l.j.C. de ſol.iſta ſnīa mihi nō placet, qa ſi legatur hō in gñe, electio ē legatarij ī pri. vt hic,& ex poſt facto,ff.de le.j.l.ſi ſeruus legatꝰ.§.
2 cū hō.Dñs† Ioā.diſtinguit hic,& altius exordiī materiam iſtā, & nō valet legatū,qa deriſoriū,dādo.n.paleā ęēt liberatꝰ. Idē ē ſi ī gñe ſubalterno legaī aīal,dādo muſcā liberareī.ſed ī ſpē ſpāliſſima,& hāc appellāt Legiſtę genꝰ,vt hic:qa legaī hō. vř equꝰ, tūc diſtīguiī, aut ſēſit teſtōr de certo,aut ñ,ſi nō, aut legaī res, q̄ hēt a natura fines deſignatos,ſed diſtīctione hoīs,vt ſundus, domus.Pr̄io caſu,qñ legauit ſeruū ſimp r,nō diſtīguo aut teſtator nō hāt res ī patrimonio ſuo,qa ſeruos nō hēt, tūc legatarij nō erit electio,quia ipſe eligeret de oībus ſeruis, q ſunt in mūdo,nimis graue eēt hæredi,vn de hr̄s eliget, ſed nō deteriorē, vt ff.de leg.j.l.legato.& l.q diuos. Vbi legatarius eligit,nō eliget meliorē.ſed mediocrem,ꝙ niſi hr̄s eliget,diſtinguūt quidā: qa aut res legatę ſunt tales,& inter oēs reperiunī aliquæ,quas potius expedit habere,q̄ non habere, vt in gñe hoīs eſt.Ita reperiī aliqs hō, quem potiꝰ expedit nō habere,q̄ hēre, tūc mediocris eligiī ſic intelľr ff de le.j.l.legato.Si ſunt tales res legatæ, ī qbus non reperiunī aliquæ,quas potius expedit non hēre,q̄ hēte, vt in genere, tunc eliget minimū . Sic intelľr l.fideiuſſorem.§ j.ff. mād.Si verò ēt res,quæ non habet fines determinatos a natura vt eſt fundus,non valet indiſtinctè,per legē,cum poſt.§. gener. ff.de iure dot.aut eſt domus,& ſubdiſtinguitur,an habuerit teſtōr in patrimonio ſuo domū,& valet legatū , aut non habuit domū in pr̄imonio,tunc nihil valet,vt l.ſi domos ff.de leg.j.& eligit hr̄s,ubi hēt domos ī pr̄imonio. Rō diuerſitatis ñ pōt reddi,qa illud in ſundo,ꝙ in domo,cū illa diſtīctione, q̄ dicta eſt, ibi voluit reddere diuerſitatem:qa legatur fundus,poſſet legari fundus vnius digiti,& ſic nō ualeret legatum,ſed domū ſi enō deſignabis deſtinatione hoīs,ſed parietis interiectione.l.ſi quis duas.ff.commu.p̄d.Si dicas mihi,niſi teſtōr legat domū, ſi hēt ī pr̄imonio domos nūq̄d hēt legatariꝰ vnā,quā eligeret hr̄s.ſed hēt eā eo mō , quo reliq̄t eā teſtōr , nec operatur ibi deſignatio hr̄dis,credis tñ,ꝙ ſi velit hr̄s facere domū aliā,qa illā dare non poſſet,vnde ſi poſſet hr̄s deſignare talē, q̄ nullius eēt vtilitatis , & in ſundo legato dabiī vnus in ea diſpōne, quam reliquit teſtator,nec operatur deſignatio hr̄dis,& ita nō erit vtile legatū. Si aūt ſenſit teſtōr de certo,ſed ignoramꝰ de quo,erāt duo Stichi,& dixit,lego Stichū.& ſenſit de certo,qa Stichus nō eſt nomē gñis,ſed eſt nomē certi hominis,vñ ſenſit de certo, ignoratur de quo,hoc caſu hæres interp̄taī voluntatē defuncti,l.ſi qs
3 a filio.§ pe.ff.de leg.j.† qa nullus eſt, q hēat tantam idētitatē cū defuncto,quantā hr̄s, quia hr̄s eadē pſona cum defuncto cēſetur,vt in Auth de iureiur.a mo.p̄ſt.circa principiū.Facit d.l.le
4 gato.† Hęc vera ſunt ī arg.ꝙ ſi in r̄ſionibus factis poſitionibꝰ, vel ēt in libello ſit aliqua obſcuritas,eo defuncto faciēda eēt interp̄tatio p hęredē.Hęc ſunt vera,niſi legetur in gñe.ſ.res certa planū eſt,ꝙ dēt dari talis,qualis eſt,ſi ſit legatum ſub alternatione,aut legaī ſub alternatione dirigendo ſermonem ad hęredem,hæres illi dato rem illā,aut illam quam eliget hæres:dirigendo ad legatariū,legatarius capito talem rem.vel dicit ſimpliciter nō dirigendo ſermonem ad aliquem, electio eſt legatarij,ff.de leg.3.l.Lucius.& l.j prope finem legis.

1 *Conditio tacita non facit legatum conditionale,quo ad tranſmiſſionem.*

§.Optionis legatum. Ibi diciī,ꝙ olim legatum optionis erat īutile, ſi nō optabat viuus ipſe legatarius glo.reddit rōnem,qa iſtud legatū eſt ꝯdōnale.ſ.ſub iſta ꝯdōne,ſi optaret,& iō ſi decedebat ante īpletā ꝯdōnē,ſ.antequā optaret,nō valet. qa ꝯdōnale:ſi decedat legatariꝰ añ impletā ꝯdōnē,euaneſcit,vt C.de cad.tol.l vnica.§. ſi autē aliq̄d ſub ꝯdōne. Dices, ꝙ legatum optionis eſt ꝯdōna-
1 le,hēt ne ꝯdōnē exp̄ſſam,vel tacitā.† Tacita ꝯdō non facit legatū ꝯdōnale,quo ad trāſmiſſionē,ut ff.qñ dies leg ced.l.cū illud in fi & ff.de ꝯd.& dem.l.q̄ extrinſecus.ſi ſit exp̄ſſa,tūc facit legatū ꝯdōnale.Quid dicemus? glo.male dicit. Quæ eſt ergo rō, quare legatū optionis, ſi decedat legatarius,anteq̄ optet. Ratio eſt,quia conditio adhæret perſonæ,cui eſt adſcripta, legatū optionis hēt cōditionē optandi adſcriptā perſonæ,quæ adhæret pſonę,nec impleri pōt per aliū, l.ſi hæredibus.ff.de condi. & damon.vnde ſi eēt dictum in forma conditionis expreſſe,lego tibi ſeruum quē optaueris,ſi nō optares uiuus, nō ualeret legatū,nec hodie valeret,ſed hic non eſt in vim ꝯditionis,iō valet.

1 *Legari poteſt habentibus teſtamenti factionem paſſiue.*
Et ille poteſt legare, qui habet teſtamenti factionem actiue.
2 *Differentia an ſit inter capere,& accipere.*

1 **§.Legari.** † Ibi dř,ꝙ pōt illis legari,cū qbus eſt teſtamenti factio paſſiue,& ille pōt legare, q pōt teſtm̄ facere,vt ff.de leg.3.l.j & l.2.Hic enumeraī in gl.cū quibus nō eſt teſtamēti factio,ſ q nō ſunt capaces in teſtō alicuius,ſunt q dā capaces, licèt in aliqb. poſſet capere filius de adulterio dānatus & filius inceſtuoſus,in teſtō eius,cuiꝰ eſt filius,capere nō pōt,ī alio ſic. Itē mulier nubēs ītra tēpora luctus,vt C.de ſecū. nup.l.2.No.ꝙ quidā ſunt nō capaces,qui non poſſunt capere, nec recipere:quidā,qui licèt non poſſint capere, tamē poſſunt
2 accipere:† Vñ aliud eſt capere,aliud accipere,& lex facit dr̄iam īter iſta duo,capere,& accipere,vt ff.de uerb.ſig.l.aliud. Videto tū tractatū de his, q. vt indig. C.& ff.quod auſertur hr̄di prīo, tanquā incapaci,fiſco applicabiī. Intelligo de tali capace, q nō pōt capere,& ꝓ non ſcripto hř, vñ veniet ad hr̄ditatē,in qua eſt inſtitutus,q capere nō pōt,nec accipere ille,cui licet deſerre ab inteſt.nō fiſcus.Quidam ſunt capaces accipere,et nō capaces.In ſtituo hr̄dē,ille nō vīdicat mortē meā.nō pōt capere hr̄ditatē, & ad ſuū cōmodū hēre,ſꝫ accipere p̄t,& adire pōt,& ſibi remanēt iura hr̄ditatis directa,ſed nō cōmodū,ſed habebit fiſcus cōmodū:ſed ſi nō poſſet eſſe hr̄s,veniret ſucceſſor ab īteſt.& nō fiſcꝰ.ſed qa l3 accipiens cōmodū retinere nō pōt,& accipere p̄t, ſed nō capere.iō uenit fiſcus,& ꝙ iſti īdigni ſint hr̄des,& fiſcus hēt cōmodū,ex hoc ſeq̄tur rō ī cęco,q vř ſine rōne,qñ hr̄ditas applicat fiſco,legata debenī.Rō ē,ꝙ ex quo ñ eſt,ñ ualēt legata, ſed hoc eſt dicere.ſ.ille cui auſertur, uñ remanet hæres,licèt ei auferī cōmodum. Sic loquuntur iura.ff.de uulg.& pupil.l.ex facto.§.Iulia.Longinus.ff.de his,quib.ut indig.l.cum tabulis.

1 *Legatum incertis perſonis,an ualeat,& quando.*
2 *Legatum factum collegio,an uideatur factum certis perſonis,uel incertis,& quid de legato facto pauperibus.*
3 *Incertitudo qualiter cognoſcatur in legatis,& an uitiet legatum.*

1 **§.Incertis perſonis.** Infra dr glo.ꝙ† pauperibus. Item reliquo collegio,ualet legatum,& tamen legatur incertis pſonis.Speciale eſt,ita habes no.C.de ſacroſan.eccl.l.j.Dico,quod legatur collegio,nō legatur certis pſonis,nec incertis,ſed perſonę falſæ,ſeu repræſenta
2 tæ.† Quia ſicut hæreditas repræſentat unam perſonā, ſic collegium repræſentat perſonā unā.Vnde relinquitur perſonę repręſentatæ,hoc eſt,quod probaī. ff.de fideiu.l.mortuo.Si pauperibus relinquiī uerum eſt,quod relinquitur incertis perſonis,& ſic intelligiī.C.de Epiſc.& cler.l.id,quod pauperibus.&
3 eſt ſpeciale legatū incertæ pſonæ.Nā† incertitudo dicitur,qa ſi dicat teſtator uni ex cognatis meis, & filię meæ lego tñ, iſtud eſt legatū incertę perſonæ relictum,quia incertæ perſonæ, tamen in certitudine relictū eſt,ualeret,ut hic.uer.illo,ſub certa demonſtratione.Idē dicit l.quidā ff.de rebus dubijs. cognatis meis,iſti ſunt certi:quia ſi dicerem,qui nunc ſunt,& qui erunt in certi,ut ff.de reb.dub.l.ſi cognatis.

1 *Tutelæ dationem uitiat incertitudo.*
2 *Legum correctio non inducitur per coniecturas .*
3 *Incertis perſonis poteſt relinqui,& quando incertitudo uitiet legatum.*

§ Poſthu-

§. Poſthumo quoque alieno.

Ibi dr̃ olim poſthumo a-
lieno legabaĩ inutiliter. Seqĩ ver. ſed nec hæc ſpẽs penitus ſine
emendatione relicta, cum in nr̃o Cod. poſita eſt ꝯſtõ, l. q̃ non
hẽmus: p q̃ ꝯſtõnem huic parti prouiderunt, l. ꝙ poſthumo a-
lieno relinqui p̃t p iſtã ꝯſtõnem per q̃ emendatum eſt, l. ꝙ poſt
humo alieno legari poſſit. intelligit gl. ꝙ incertis pſonis, vt ho
die incertis pſonis legari poſſit. ad hoc inducit legẽ, q̃ parum
facit, ff. de leg. 1. l. hoc legatum. 1. rñ. & l. ea tñ. ſed ego ꝓbo hoc
p lr̃am nr̃am, qa dt hic lr̃a, ſed nec hmõi ſpẽs, &c. iſtud, nec, im
plicatũ eſt. ac ſi diceret iſta pars arguitur, in qua dictũ ẽ de poſt
humo. & per ſuperiorẽ, in qua dictũ eſt, ꝙ in certis pſonis nõ
valet legatũ, & ita dt lr̃a in illo §. ſuperiori. Incertis verò pſo-
nis, nec legata, nec fideic. & c. q. d. & ſi illa conſtõ corrigit in le-
gatis incertis perſonis relictis, & in legato poſthumo, relicto
tñ de tutore nõ ẽ correctũ p ꝯſtõnem illã, & ſic hodie ius cõe
eſt ꝙ incertis perſonis legari p̃t, & hoc innuit lr̃a noſtra tota.
& ſcis tu. quia legatum olim incertis perſonis non valebat, ſi
extra amicitiam legabat teſtr̃ alicui, & ſi diceret ſic, quicunq;
primo aſcenderit Capitolium, lego ei decem. Quæ amicitia p̃t
colligi in eo qui primo aſcendit. Sed hodie hoc eſt correctũ, in
tutore, & ſpãlis iõ q̃ non corrigit, vt incertis perſonis dari poſ
1 ſit: qa expedit impuberi hr̃e bonum tutorem. † Quia ſi diceret
teſtator, q primo venit de ciuitate Romana, ſit tutor filij mei,
non valet tutoris datio. Fortè eſt quidam ribaldus ille, qui pri-
mo veniret: iõ hoc correctũ, nõ eſt in tutore. Quidam dñt, ꝙ
non corrigiĩ. l. ꝙ incertis perſonis relinquitur, immo incertis
2 pſonis relinq non p̃t: † qa legũ correctio eſt euitanda. ff. de in-
offi. teſt. l. 1. & C. de ap. l. p̃cipimus. in fi. vñ cum non inueniatur
expreſſe correctum, p ꝯiecturas nõ eſt exp̃ſſe corrigendum. qa
2 correctio legis p ꝯiecturas nõ ẽ capiẽda, [a] in Auth. qb. mo. nat.
effi. legi. §. trib. & qd nõ ſit correctũ, ſic oñdit ſpãle ĩ pauperib.
qd incertis pſonis legari poſſit vt C. de epiſc. & cler. l. id, qd pau
perib. & l. ſi qs ad declinadã. ergo ſi ĩ pauperib. ẽ ſpãle, ergo in ꝯ
riũ ẽ ius cõe, ff. de leg. l. ius ſingulare & ff. ad munic. l. 1 in fi. C. d
3 theſau. l. vni. † Dico, ꝙ immo incertis pſonis p̃t relinq. & hoc
innuit lr̃a nr̃a, ab illo §. incertis. vſq; ad §. ſiqdẽ ĩ noĩe. ſi recte in
telligaĩ, vt ego dixi. Sed attẽde, ꝙ aliqñ ab initio ẽ aliqd incertũ,
ſed ex poſt fcõ p̃t fieri certum, ut quia dt teſtor, qui primo aſcẽ
det Capitoliũ, vel quicunq; filiam ſuã filio meo nupſerit, ei le-
go tñ, relinquitur incertæ perſonæ, hoc modo dico, ꝙ valet. &
eſt ius cõe, ꝙ legatum incertæ pſonæ valet. In hoc corrigiĩ ius
antiquum, ſed qñ nec a principio, nec ex poſt facto p̃t eẽ certũ,
qa dico ſic, relinquo vni homini ex mundo, non valet nec ho-
die, ſed ꝙ pauperibus, licet iſto ſecundo mõ incertitudinis ſũt
incerti. tñ valet in eis, & ẽ ſpãle. Vñ ẽt hodie valet in certis pſo
nis a principio, & ex poſt facto, hoc ſpãle, ſed qd ĩ icertæ ab ini
tio, certę ẽt ex poſt fcõ olim nõ valebat, hodie eſt ius cõmune.

ADDITIO.

a Non capienda Etiam ex identitate non inducitur legum correctio, niſi quatenus in le
ge ſit expreſſum. Ita Bar. in auth. cui relictum. C. de ind. vid. tol. Adde etiam quòd
non inducitur ex dictione taxatiua idtum. Bar in l ſi quis § cum Tertiu ff de adi leg.
De materia vide etiam per eundem in l Marcellus ff ad Treb. vide d Iaſ in auth.
nouiſſima uer pro contraria parte C. de inoffi teſta ubi expreſſe dicit, quòd nec per
interpretationes, aut ſubauditos intellectus inducẽda eſt iuris communis correctio.
Allegat gl quam dicit ſing. in c. cupientes. § quod ſi per viginti de elect in 6.

§. Huic proxima eſt illa.

Ibi dr̃, ꝙ iſta tria dif-
ferunt, demonſtrõ,
modus & condõ. Cã reſpicit præteritum, quia geſſiſti negotia
mea, lego tibi domum, reſpicit præteritum, inſpecto tpe dona
tionis. Demonſtratio reſpicit pñs tp̃s, lego tibi Stichum vel p̃-
teritum quem ego emi. Hic nec eſt cã, ſed in primo, qa geſſiſti
negocia mea, vel non eſt cã, quam lego. Modus, & condõ reſpi
ciunt futurum, condõ pp. eſt de futuro, p̃t tñ eſſe de præſenti,
& præterito. ſed proprie eſt de futuro, & ſic fit condõ per, ſi, &
per cũ: modus, per vt, lego tibi fundum, vt eas pro me Romã.
vel ſi eas pro me Roman. condõ eſt. Hoc probaĩ. ff. de ꝯd. & de
mon. l. Stichus. In legato tñ optionis cũ dico, lego tibi vnũ de
ſeruis meis, quẽ elegeris, reſpicit futurum. non habet uim con-
ditionis ad minus, quo ad tranſmiſſionem, vt ſ. §. optionis.

1 *Regula Catoniana, quæ ſit, & qualiter intelligatur.*
2 *Donatio facta a patre filio in poteſtate, non valet.*

§. An ſeruo hæredis.

Tractanit de legato in iſta
ꝯſultatione pſonæ hr̃dis, &
perſonę legatarij. Ibi dr̃, ſi inſtituo te hr̃dẽ, lego ſeruo tuo pu-
re, nõ valet legatũ, qa legatũ datũ ẽ a te, & ꝙ legaĩ ſeruo tibi ac
qriĩ, & ita dãdum eſt a te, & tibi q̃riĩ, non valet & adeo nõ ua-
let, ꝙ nec ꝯualeſcat legatũ iſtud, ꝙ ſeruus tuus me viuo, cui lega
ui. exeat de p̃tãte tua. qa idẽ, ac ſi eẽt in p̃tãte tua, qa iſtud, ꝙ inu
tile eẽt, ſi ſtatim decederet teſtõr, ex poſt fcõ ꝯualeſcere nõ p̃t;
eſto qd ſeruus alienatus eẽt me viuo. Iſta eſt rl̃a Catoniana in
pure relictis, quorum dies cedit a morte teſtõris, nõ a die adi-
tæ hr̃ditatis, nihilominus hic dt illa rl̃a, iſtod legatũ, qd defice
ret ſi teſtõr ſtatim decederet, de quo defectu intelligatur. Lega
tum qñq; deficit pp perſonam teſtatoris, quandoq; pp perſo-
nã hr̃dis, qñq; miſta ꝯſideratione. Et iſta miſta conſideratio fit
plurib. modis. Quandoq; fit legatũ miſta conſideratione, vide
licet relatione legatarij ad pſonã hr̃dis, vel legatarij ad pſonã
1 defuncti, vl̃ rei legatę ad hr̃dẽ. † Rl̃a Catoniana, quantũ ad ma
teriã nr̃am pertinet, intelligiĩ vbi legatum impediĩ pp miſtam
ꝯſiderationẽ hr̃dis, & legatarij, ſic loqĩ hic, alibi non pſequor
eã, ſolum ĩ caſu nr̃æ lr̃ę. Vñ in caſu nr̃o eẽt inutile legatum, te-
ſtõre ſtatim moriẽte pp miſtã ꝯſideratione pſonæ legatarij: qa
dãdum. & hr̃dis eẽt legatũ a ſe ſibi, qa ex poſt facto ꝯualeſcere
nõ p̃t. & ſic hoc caſu hẽt locum rl̃a Catoniana. Si eẽt. o. inuti-
le legatũ teſtõre ſtatim moriente pp pſonã legatarij tñ: qa eẽt
nõ capax tpe teſti, nõ hẽt locum rl̃a Catoniana: qa bñ p̃t ꝯuale-
ſcere, ſi inueniaĩ capax tpe mortis, vt ff. de iu. fiſ. l. nõ intelligiĩ.
§. qñ aũt. Sed ĩ caſu nr̃o. niſi miſta ꝯſideratione legatarij, & hr̃-
dis, mortuo ſtatim teſtõre nõ ualet, ex poſt facto nunq̃ p̃t ꝯua-
leſcere. ſcis qũo gl. pſequiĩ iſtã difficultatẽ. Dicit lr̃a nr̃a inſti-
tuo te hr̃dẽ, ſed lego ſeruo tuo, nõ ualet legatum, dt gl. C. de ſer.
hæred. inſt. l. qdã. §. ille. Illud ꝯriũ non ualet, qa hic loqĩ in ſer-
no hr̃dis ibi ĩ ſeruo teſtõris. Itẽ ibi non dt, qd ualeat legatũ, qd
reliqt teſtõr ſeruo, ſed nõ cogeĩ p lr̃am nr̃am. Duob. modis de
bemus intelligere, dt lr̃a nr̃a, inſtituo te hr̃dem, lego ſeruo tuo:
tũc ñ ualet legatũ. ex ꝯrio ĩſtituo ſeruũ tuũ hr̃dẽ, tibi lego, valet
legatũ. Quę ẽ cã iſtius diuerſitatis? Primo p̃t ſic pſuaderi. Lega
tum pure relictum cedit ſtatim a tpe mortis, vbi innuiĩ hr̃s iu
re inſtitutus. & certũ ẽ qs ſit futurus hr̃s. v. g. ego in primo ca-
ſu huius §. inſtituo te hr̃dẽ, lego ſeruo tuo pure: ſi ſtatim dece-
derẽ, ſtatim ĩueniret̃ hr̃ditas adita, & cederet dies legati inutili
ter, & iõ non p̃t ꝯualeſcere in futurũ. & qd legatũ. qd ſi ſtatim
teſtõr decederet, eẽt inutile. Quod nõ poſſit ꝯualeſcere in fu-
turũ, hoc ꝓbaĩ p rl̃am Catonianã, q̃ p̃miſit, vt ff. de rl̃a Cato.
l. 2. Pone in ſcdo caſu, inſtituo ſeruũ tuum, lego tibi, vñ es pu-
re inſtitutus: ſed qs ſit futurus hr̃s incertus eſt, ſeruus p̃t aliena
ri. & arbitrio eius in quẽ alienatus eſt aditus p̃t manumitti, &
ſuo arbitrio adire: & iõ ſi decederet ſtatim, non ſtatim cederet
dies legati, qa nõ ẽ certũ qs ſit futuros hr̃s, & iõ non adibit, do
nec certũ ſit qs hr̃s. & qa p̃t eẽ hr̃s alius, q̃ ſeruus, & illius iuſſu ĩ
quẽ alienatum ẽ adire, & eũ facere hr̃dẽ uel põt manumitti, ut
ſic eẽt hr̃s. & iſtis duob. modis ualeret legatũ & h. d lr̃a recte in
tellecta, ꝯ q̃ op. Nonqd ĩ primo caſu dñs, q eſt hr̃s inſtitutus p̃t
fieri ſeruus anteq̃ adeat. Itẽ nunqd p̃t dare in arrogationem, &
ſic ẽ incertum, qs ſit futurus hr̃s, ſicut nec in ſcdo caſu. Dñm,
hoc non eſt ꝯſiderãdum qa inſpiceret caſum alicuius, & aduer
ſam fortunã eius, qd nefas eſt, ut ff. de uerb. obl. l. inter ſtipulã-
tẽ. §. ſacrã. Alia ẽ pſuaſio, in legatis ſpectamus diẽ ceſſionis, in
hr̃ditãte adõnis. & iõ mutatio ꝯtingẽs in pſonã legatarij poſt
diẽ ceſſionis, nõ reddit legatũ inutile. Primo caſu, ĩſtituo te hr̃
dẽ lego ſeruo tuo. ad hoc, ut legatũ valeret, oporteret, ꝙ ſeruus
alienareĩ, vl̃ manumittereĩ: ſed ut dictum ẽ, ſi ſtatim decederẽ,
cũ legatũ eẽt purũ, & certũ qs ſit futur⁹ hr̃s, ſtatim cederet dies
legati, & cederet nũc. & poſt iſtã ceſſionẽ legati mutõ ꝯtingẽs,
circa pſonã legatarij, qa alienaĩ ſeruus, vel manumittiĩ. nihil
operaĩ ad hoc, vt reddaĩ legatum inutile, vel qd poſſit ꝯuale-
ſcere. In ſcdo caſu eſt ĩſtituo ſeruum tuũ, & tibi lego. ſi muteĩ
perſona hr̃dis, qa alieneĩ iſte ſeruus, vel manumittaĩ, ꝓcedit le
gatũ, & ſic nõ mutata pſona legatarij, facta mutatione in pſo
na heredis ꝓcedit legatu: ſed ĩ primo caſu valeret cũ mutõne
pſonę legatarij. & ita poſt diẽ ceſſionis, nihil operaĩ Prima de
ductio efficacior ẽ. Tertia rõ ẽ, legatum nõ p̃t intelligi niſi in-
telligaĩ hr̃s, cum inſtituo te, & lego ſeruo tuo: ĩtelligẽdo te, ĩtel
ligo ſtatim heredẽ. qa me decedente ſola uoluntate eẽt hæres,
& ideo ſi ſtatim decederem, dies legati cederet inutiliter, quaſi
poſtea ꝯualeſcere non p̃t, p rl̃am Catonianam. Sed in ſecundo
caſu, inſtituo ſeruum tuum, & tibi lego non ſtatim intelligo
hr̃dẽ, quia ſola uoluntate non fit hæres tibi, immo iuſſus dñi
fit incertus: ideo non intelligemus legatum cedere ſtatim, ſicut
in primo caſu, & iõ poſſet eẽ vtile. in ſcdo caſu, pone, inſtituo
filium heredẽ, & lego patri, valet ne legatum? Videt ꝙ nõ, quia
ſi filius inſtituiĩ heres. certum ẽ qs ſit futurus, qa filius ĩ certũ
caſum. qa ſi emãcipeĩ, & adeat, planum ẽ, ꝙ heres ẽ: ſi maneat
ĩ p̃tãte & adeat iuſſu patris, filr̃ heres ẽ licẽt ꝯmodum patri ac-
quiraĩ. Hoc ẽ, qd tacite colr̃ in lege difficili. ff. de leg. 1. l. filio:
& ſic ſi ſtatim decederet teſtõr ſtatim cedere legatum intellr̃,
ſicut ĩ primo caſu, iõ nõ ualet legatum ĩ peculio. Hoc uerum
erat iure antiquo, qd certum erat filium eẽ ĩſtitutum heredẽ ĩ
oẽm caſum, ſed iure C. p̃t eẽ, ꝙ pater erat: qa ſi filius ſ. hr̃s ĩſtito
tus nõ vult eſſe heres, ut C. de bo. q̃ lib. l. ult. & ſic incertum eſt
quis hr̃s & ſi dicamus, ꝙ eſt utile legatum ſic ĩ ſcdo caſu ratione
legis, ſic nõ ſeparamus filium a ſeruo: qa ĩ ſeruo nõ ſeparam⁹.
Pone, inſtituo te hæredem, lego filio tuo, nunquid ualet lega-
tum? Quidã uolunt dicere, qd ſic, q̃ eſt rõ iſtius legis, qd inſti-
tuo te hr̃dem, & lego ſeruo tuo non ualet: qa hoc eſſet legare
tibi. ſ. inſtituere te hr̃dẽ. legare ſeruo tuo: qa qcquid acqrit ſer
uus tuus, acquirit dño: ſic olim quicquid acquirebat filius, acq
rebat patri, ſed hic ꝓprietas acquiriĩ filio. C. de bon. q̃ lib. l. cũ
opor-

oportet. non acquireret proprietas legati filio hic poſſum dicere probabiliter, in alio caſu eſt defenſio Doctorũ ſi pr̃ donat filio in ptãte, põt reuocare: qa idem ſunt. vñ, ꝙ hoc eſt correctũ hic & voluerũt dicere ꝙ ſic. qa dñt ipſi. q̃ eſt rõ ipſorum iuriũ,
2 quib. cauebat̃, ꝙ † donatio facta a patre filio exiſtẽti in ptãte nõ valet, illa erat iõ. qa qcquid acquirebat filius ĩ ptãte. totũ acquirebat patri. Hic ceſſat rõ iſta quia patri non acquiritur quo ad ꝓprietatem. ſm quod hæc opinio eſt reprobanda in Auth. de immenſis donatio. vbi dicitur ꝙ ſicut donatio a patre filio in poteſtate facta olim non valebat, ſic nec hodie.

1 *Legatum collatum in mortem legatarij, vel hæredis, valet.*
2 *Et nunquid idem ſit de ſtipulatione.*

1 **Poſt mortem.** Dr̃ ibi, ꝙ † valet legatũ collatũ ĩ mortẽ legatarii, vel hẽdis, vt ſi ſic dicat teſtator, lego tibi cũ tu morieris, vel poſt mortẽ tuam. vel ſic, lego tibi cũm hr̃s meus morietur, vel poſt mortẽ hẽdis mei. dicit
2 gl. ꝙ † ẽt ſtiplõ ſic concepta valet ꝓmitto tibi cũ hr̃s meus mortuus erit, vel poſt mortẽ hẽdis mei, ſed alio, & alio mõ valet legatũ. dicit glo. eſt ſtip o, qa cũ ꝓmitto tibi poſt mortẽ, meã, vel cũ tu morieris, tñ ſtatim ꝯhit̃ oblõ in legato, ſi ſic dicat, lego tibi poſt mortẽ tuã indiſtincte, ſi ſic dicat, lego tibi quãdo tu morieris, ſtatim ꝯhit̃ oblõ te viuo, quã cito hẽditas adiretur: videt̃ aliud cũ dr̃ lego tibi poſt mortẽ hẽdis mei, vel cũ hr̃s meꝰ morietur: qa non ꝯhit̃ oblõ viuo hẽde. Vnde facio vim, vtrũ collatũ ſit legatũ in mortẽ hẽdis legatarii, qñ ſic dr̃. lego tibi cũ morieris, vel poſt mortẽ tuam, illa oblõ q̃ nõ põt impediri, & de qua veriſimile eſt ꝙ te viuo veniret, ſtatim ꝯhitur, vel lego tibi cũ Soluetur. ſic eſt hic, & minus dubitanter cũ ſic dicit, lego tibi cũ morieris, certũ eſt, ꝙ te viuo cedet dies legati, qa viuꝰ morieris. Et idem diceremus, ꝙ ſtatim ꝯhit̃ oblõ, cũ dr̃, lego tibi poſt mortẽ tuam: qa certum eſt diem venire. In alio caſu, qñ collatum eſt legatũ in morte hẽdis: qa ſic dr̃, lego tibi cũ hæres meus morietur vel poſt mortẽ hẽdis mei. aliud eſt, quia non ꝯhitur obligatio viuo herede, quia ſi legatarius decedat ante hæredẽ, legatum eſt inutile. Hoc probatur, ff. quando dies leg. ced. l. ſi cohæres. ff. de cond. & demon. l. ſi hæres meus.

1 *Impoſſibile præceptum, an vitiet legatum.*
2 *Impoſſibilitas ratione breuitatis dilationis, non vitiat obligationem.*
3 *Impoſſibilis conditio, an vitiet legatum.*
4 *Impoſſibile præceptum teſtatoris, an vitiet legatum.*
5 *Stipulatio ſi incipiat a conditione neceſſaria, valet, ſi ab impoſſibili, non valet, & quando.*
6 *Legatum ſi incipiat a conditione neceſſaria, valet, ſed ſecus ſi a præcepto teſtatoris impoſſibili.*
7 *Legatum quando cedat.*
8 *Quæ non proſunt ſingula, multa iuuant.*
9 *Regula Catoniana habet locum, ſi ſit legatum, cuius dies cedit a tẽpore mortis, quomodo intelligatur.*

1 **§. Exceptis.** In iſto § dr̃, † ꝙ p̃ceptũ impoſſibile vitiat legatũ: & gl. exponit, ſuper illo ver. ĩpoſſibilia, ſed gl. arguit, ꝙ imo impoſſibile p̃ceptũ non vitiat, vt ff. de leg. 1. l. qd mihi, & tibi §. 1. Sol. gl. dicit, ꝙ id præceptũ nõ eſt ĩpoſſibile: qa põt eſſe, ꝙ teſtõr viuet diu poſt teſtm̃ domi factũ, & poterũt ſerui redire de ciuitate Romana. Dico, ꝙ nullũ legatũ eſt inutile, ꝑ p̃ceptum impoſſibile, qd eſt impoſſibile propter breuitatẽ dilationis. Vñ ſi dicat ſic teſtãtor, lego tibi ſeruũ, vt hæres det tibi ſeruũ, qui eſt ĩ ciuitate Romana, craſtina die, qua moriar, valet legatũ: licẽt ſit impoſſibile, ꝙ hæres poſſit dare il-
2 la die, ꝑ breuitatẽ dilationis. † Et pro hoc probo: In teſtis eſt facienda plenior interpretatio, vt ff. de reg. iur. l. in teſtis. ſed ſi aliqs obligat ſe ad impoſſibile rõne breuitatis dilationis, ꝓmittit facere domum intra quatuor menſes, & tamen impoſſibile eſt ꝙ poſſit facere intra tam modicã dilationem, nihilominus valet obligatio, & ampliãda eſt dilatio arbitrio boni viri, vt ff. loc. & conduc. l. inſulã. & eſt vtilis lex, quia multo fortius amplianda
3 erit in teſtis. Signat aliud ꝯtiũ ſup. de hæred. Inſti. in fi. vbi dr̃
a ꝙ † ꝯditio impoſſibilis nõ vitiat legatũ. Hic dr̃ ꝯtrium. glo. diſtinguit, qa aut adiicitur condo impoſſibilis in perſonam honorati. ſ. hæredis, qui honoratus eſt, vel grauatus de re legata, & ſic condõ impoſſibilis vitiat legatũ; aut adiicit̃ condõ impoſſibilis in perſonã honorati. ſ. legatarii: & tunc nõ vitiat legatũ. Cõcordabat Dñs dñi mei ſol. iſtam, & reddebat rationẽ, qa honoratur legatarius poſſet implere conditionem, quę in perſona ſua adiicitur. Planum eſt, ꝙ impleret eã ſi poſſet, iõ hr̃ ꝓ impleta, vbi eſt impoſſibile, ꝙ eam poſſet implere: aut haberet legatũ, & iõ condõ impoſſibilis adiecta in perſona legatarii, non vitiat contractum. ſi hæres, planum eſt, ꝙ ſi poſſet eã implere. ꝙ nõ impleret eam. imo potius impediret, dato ꝙ poſſet implere, ita ꝙ legatũ deficeret, & iõ ꝯditio impoſſibilis adiecta ĩ perſonã hæredis hr̃ pro impleta, & iõ ꝯdõ ĩpoſſibilis adiecta ĩ pſona legatarii, ñ
4 vitiat legatũ. Dico alio modo, ꝙ † legatũ relictũ ſub ꝯdõne impoſſibili, indiſtincte valet, ſiue adiecta ſit ꝯdõ impoſſibilis in pſona legatarij, ſiue ĩ pſona hẽdis. Rñde ergo ad ꝯtrm̃. ſ. de hęr. inſti. §. vltimo. Sed tu dic, ſignum ſunt ꝙ hic ſub conditione impoſſibili valeret legatũ, hic dicit glo. p̃cepit teſtõr præceptũ impoſſibile ſic. Hæres mi præcipio tibi, ꝙ aſcendas cælũ, vel ꝙ montẽ moueas, & ſi in cœlũ nõ aſcenderis, Titio lego, & illud legatũ nõ eſt relictũ ſub cõdõne impoſſibili, imo ſub ꝯdõne neceſſaria. Secꝰ ſi faceret teſtator præceptum impoſſibile, vtpote iuris, qa dr teſtõr. hr̃s mi. p̃cipio tibi, vt tu ꝯhas cũ ſorore tua matrimoniũ; qa ſi cũ ſorore mr̃imoniũ nõ ꝯxeris, Titio lego quinquaginta. Dico, ꝙ hic legatũ ẽ ſub ꝯdõne neceſſaria. vñ debueras ſic ſignari ꝯtriũ legatũ ſine ꝯdõe neceſſaria, lego tibi, ſi Sol cras orietur. cũ ergo hic ſit legatũ ſub ꝯdõne neceſſaria, quare nõ valet
5 legatũ, imo dr̃ hic, ꝙ vitiat̃? Dico, ſicut ĩ ſtipulatione, † ſi ſtipulatio incipiat a ꝯdõne neceſſaria, valet, ſi ꝓmittis mihi, ſi hr̃s meꝰ cęlũ digito nõ tetigerit. bñ valet ſtiplõ, ſed ſi incipit ab ĩpoſſibili, nõ valet, nec licẽt ſtiplõ pœnalis edicta, v. g. Tu ꝓmittis mihi cęlũ tãgere cũ digito, & ſi nõ tetigeris, ꝓmittis mihi cẽtũ nõie pænæ, neutra valet, & ſunt exẽpla. vbi ꝓmittis mihi dare Stichũ mortuũ, & ſi nõ dederis, ꝓmittis mihi cẽtũ. neutra valet, vt ff. de
6 ver. obl. ſi bõ. iõ ſic eſt ĩ legatis, & ſic ĩ teſtis. † Si inciperet legatũ a ꝯdõne neceſſaria, ſi hæres meus cęlum digito nõ tetigerit, valet legatũ, ſed ſi a p̃cepto ĩpoſſibili, quia dicit teſtõr, p̃cipio hæredi meo, ꝙ cęlũ digito tãgat, & ſi non tetigerit, Titio lego cẽtũ, & ſi ꝯdõ ſit neceſſaria. tñ non valet legatũ quia a præcepto impoſſibili qa dixi teſtõr in principio. Vñ ſignat glo ꝯtrm ſup. de hęr. inſti. §. pe. vbi dr̃, ꝙ ꝯdõ impoſſibilis nõ vitiat legatum, ignorat penitus qd ſit condõ neceſſaria. qa hęc eſt cõdõ neceſſaria, vt vidiſti, vł ꝯdõ impoſſibilis, & qd dicit impoſſibilia, lr̃a referẽ ad p̃cepta, hoc reſtrinxit dñs meus §. illud. ſupr. an ſeruo. vt aliquid adderet, & ibi dictũ fuit, ſi ſeruus eſt inſtitutus, & eſt
7 legatum dño, hic eſt ſecũdus caſus. † Legatũ non cedit ante aditam hęreditatẽ, & adit deinde adita hæreditate. primo caſu, vbi dñs ĩſtituitur, & ſeruo legatum eſt, ſtatim cedit legatũ. Ad hoc inductæ fuerunt tres rationes. Vna fuit, legata non cedũt, niſi certũ ſit, quis ſit futurus hęres ex teſtõ, & oportet ꝙ ſit pure inſtiturus, vel ſub condõne; quia ꝯdõ ſit impleta ad huc, vt legata cedant. modo in primo caſu illius § nõ eſt dñs hęres inſtitutus, & pure habens ipſum pro hẽde, & ſtatim cedit legatũ a tẽpore mortis. In ſecũdo caſu eſt incertum, qs ſit futurus hr̃s, & iõ nõ ſtatĩ cedit a tpe mortis dies legati, ſed deĩde ab adita hęreditate. lı̃ẽ vbi dñs eſt inſtitutus, facilis eſt aditio, & ſola uolũtate poteſt eſſe hr̃s, iõ ſtatim cedit dies legati. In ſecundo caſu, qñ inſtitutus eſt ſeruus, nõ eſt ita facilis aditio, immo requirit̃ iuſſus dñi, iõ non ſtatim cedit dies a morte teſtõris, ſed adita hẽditate. Tertia rõ fuit iſta ibi aſſignata, & lex q̃libet per ſe nõ ſufficeret, tamẽ
8 oẽs ſimul ſufficiunt, vt q̃ non ꝓſunt ſingula, multa iuuent. † Itẽ dictũ fuit ibi, ꝙ ſi dñs fuiſſet inſtitutus ſub ꝯdõne, & eſſet legatum ſeruo, poſſet legatũ conualeſcere, illud ſolum reaſſumpſit dñs meus, q̃ dicta fuerunt in illo § qa qd dictum eſt, & rõnẽ diuerſitatis ĩter primũ caſum, & hunc ſupponunt ꝯtiũ eius. qd dicit gl. qa ſupponũt hę rõnes, & diũ, q̃ dictæ ſunt ĩ ſecũdo caſu, qñ ſeruus eſt inſtitutus, & legatũ eſt dño, quia nõ cedit dies a tpe mortis, hæc fuit opinio Azonis. Vnde dicit litera, & ſi ſtatĩ poſt factũ teſtm̃ deceſſerit teſtor, non tñ dies legati cedere intelligitur, & dixi cedere nõ intelligitur, qa nec cedit, dicit gl. ꝯtrium. ſ. ꝙ tpe mortis cedit legatum in illo ſecũdo caſu & vr̃ lex expreſſa ꝓ me, ff. qñ dies leg ced. l. cũ legato. qa ibi ponit duo legata, & in vno planum ẽ ꝙ eius dies cedit a tpe mortis. & eſt verum, qñ filius eſt hæres ĩſtitutus, ꝙ patri legat dño, & ſic hr̃s legẽ pro eo, ꝙ dixi in illo ſecũdo caſu; quia nõ cedit dies a tpe mortis ſed ab adita hẽditate. hẽs gl. ff. de leg. 1. l. a fiſco. ſcis tu, qs ſit effectus, cedit a tpe mortis vel non: maximꝰ eſt. iſtituo ſecũ tuũ, lego tibi. ſi ante aditã hæreditatem decedat, ſi dicas ꝙ cedat a tempore mortis, ſm illã opi tranſmittit ad hęredem, ſi dicas, ꝙ cedit dies ab adita hæreditate, ſicut ego dixi, & in hoc cõſenſit Azo. non tranſmittit, dixit ibi ab hoc. quod a tẽpore mortis cedat legatũ, iñ quod ñ pure a tempore mortis, hoc eſt, qd probatur. ff. qñ dies lega. ced. l. hæredis. Dico ĩ illo §. ibi dicit, ꝙ legatũ, in quo attenditur mixta cõſideratio hæredis, & legatarij, & illud non cedit, niſi ſit hæres pure inſtitutus, & certũ ſit, ꝙ ſit hæres ſi non eſſet in mundo regula, niſi hic, quõ fieret mixta ꝯſideratio perſonæ legatarij, & hæredis, niſi certũ eſſet quis hęres & quis legatarius: & ideo ad hoc, ꝙ cedat dies talis legati, in quo attenditur mixta ꝯſideratio hæredis, & legatarij, oportet, ꝙ pure ſit inſtitutus hr̃s, & certũ ſit, qs ſit futurus hr̃s in p̃ſo caſu. l. illius. licẽt hr̃s, tñ hr̃ pro hẽde, & iõ ſit ſtatim mixta ꝯſideratio. & cedit dies ſtatĩ, non ab adita hẽditate, nõ aũt qñ incertũ eſt, quis ſit hæres, vt ff. qñ dies leg ced. l. cum legata. Poſſem dicere uno

ADDITIO.

a Non vitiat legatum. Adde, & vide not per Bart. in l. ſi ſeruũ. ff de cond indeb. & plenius per eundem in l. 1. ff. de condit. inſti. Aduerte, ꝙ conditio impoſſibilis, quam teſtator putabat poſſibilem, vitiat legatum ſecundum Bart. in l. ſi ſeruo illud [illegible] du Alex. in apoſt. ad ipſum, [illegible] impoſſibilitatẽ, quam teſtator putauit poſſibile, poſſit adimpleri per æquipollens, quo caſu diſpoſitio non vitiatur. l. [illegible] §. [illegible] ff. de leg. 1. & l. ab hoſtib. §. in teſtõ [illegible] per [illegible] & ibi Bart. in 2. leg. [illegible] ff. de v. [illegible] & in l. opus nouum. ff. de oper. publ.

re vno verbo, & ꝯcordare iſtas diuerſas opi. Legatū itē in quo
attendit̄ mixta conſideratio hr̄dis, & legatarij, ſtatim cedit, quo
ad trāſmiſſionē, & ſic vera eſt opi. gl. Sed q̄tum ad hoc, vt iudi-
cet̄ vtile, vel inutile, oportet pp conſiderationem hr̄dis, & lega
tarij, ꝙ ſit certū qs ſit futurus hr̄s; qa nō pōt eſſe ꝯſideratio per-
ſonarum, niſi ſit perſona authētica, vt ff. de iure cod. l. quidam
referunt. § eſſe. n. debet. Sic eſt verū, qd dixi in opp. Azo. Ego lo
cutus fui ibi, de regu. Catoniana, dicit Cato, ꝙ legatū, qđ inuti-
le eſſet, ſi teſtōr ſtatim decederet, poſtea ꝯualeſcere non pōt, re
gu. Caton. habet locū, cum ſit legatū pure, cuius dies cedit a tpe
mortis, quocūq; gn̄e impedimēti impedicī. ſi ſtatim moriretur
teſtōr, vbi ſi impedit̄ pp pſonā legatarij tm̄, & ideo nō hēt locū
reg. Caton. qa ꝯualeſcere pōt, & in nullo alio gn̄e impedimenti
ceſſat, vt ff de iure ſiſci. l. non intelſt § quod aūt. qa dixi ego, qđ
9 reg. † Caton. locū hēt, ſi ſit legatū, cuius dies cedit a tpe mortis,
intelligas verū eſſe, niſi ſit hr̄s futurus ſeruus, ꝙ tunc nō diſtin-
guo, ſicut legata, quorum dies cedit a tpe mortis, vel ab adita hę
reditate. Sic intellige de optio. leg. l. ſi opiē Scis tu quid ſequit̄
de hoc tu hēs gl. ff. eo l. ſeruus. quæ non dicit veritatem, qa ibi
adnur legatum inutile pp mixtam conſiderationem perſonæ
teſtatoris, & legatarij, ideo reg. Caton. locum ibi non habet.

De ademptione legatorum. *Rubr.*

1 *Voluntas defuncti eſt ambulatoria vſque ad mortem.*
2 *Teſtamentum ſecundum derogat primo, & quando legata in primo videantur reuocata in ſecundo.*
3 *Codicilli ſunt pars teſtamenti.*
Et quod iuris eſt in toto, quo ad totum, idem in parte quo ad partem.
4 *Codicilli, qui ſequuntur teſtamentum, habentur pro confirmatis in teſtamēto.*
5 *Procuratorem ſecundum cum quis dat, videtur reuocare primum.*
6 *Tutorem ſecundum cum quis dat, an videatur reuocare primum.*

Ademptio legatorum. Ibi dr̄, ꝙ adem
ptio legatorū,
ſiue eo. teſtō adimanī, ſiue codicillis, teneat adēptio,
1 & ſi cambulatoria † eſt voluntas defuncti vſq; ad ex-
tremum vitę exitū, nec eſt aliqđ vinculū, qđ iure nr̄o poſſit im
pedire reuocationē teſti. Sed vtrū poſſit impedire reuocationē
teſti, qn̄ fecit teſtōr teſtm̄. & iurauit ſe pſiſtere in illa voluntate?
Dico, ꝙ iure nr̄o nullū eſt vinculū, qđ poſſit impedire reuoca-
tionē teſti: qa ambulatoria eſt voluntas vſq; ad mortē, vt ff. de
a. li. le. l. 2. ad n. de do. inter vir. & vxo. l. cum hic ſtatus. § vlt. ergo
oīno pn̄t adimi legata vtiliter quibuſcunq; verbis aut in codē
teſtō, quia dixi, primo do, lego; poſtea vero dixi, nō do, non le-
go: & tunc aūt vr̄ legatū, vel ſcriptū, qa qđ ſcriptum eſt, ex quo
poſtea reuocaī, non vr̄ ſcriptum, ff. de leg. 1. l. ſi ita ſcriptum. vn̄
ſi legatū in codē teſtō adimit̄, in quo legatum fuit, aut expreſſe
adimit̄, vt dictū eſt ipſo iure deſinit deberi, aut tacite. Si tacite,
aut per deletionē, aut p alium actum m. ſ. pp inimicitias capitales,
q̄ poſtea ſuperueniūt, nec reducti ſunt ad ꝯcordiam ante mor-
tē. Si per deletionem, aut p deletionem factā ante teſti conſum
mationē. ipſo iure deſinit deberi, ſi poſt ꝯſummationē deſinit
deberi ope exceptionis, vt ff đ his, q̄ in teſta. delen. l. 1 in fi. Si fue
rit ademptū tacite, non p deletionem ſed poſt inimicitias ſup-
uenientes poſt legatū, nec facta eſt amicitia poſtea an̄ mortem,
deſinit deberi ope exceptionis, vt ff de adi. leg. l. 3. in fin. legis. &
l. ex parte. ſi fuerit reuocatū nō eodem teſtō, in quo fuit relictū:
tunc aūt fuit reuocatum in alio teſtō ſolenni, aut in codicillis.
Si in alio teſtō ſolenni, tunc deſinit deberi ipſo iure qa dato ꝙ
2 in ſecundo teſtō non reuocaī tn̄ † quia ſm ſolēne tollit primū
ipſo iure, vt ſup. qb. mo. teſ. infir. § poſteriore. Si in cod. ope. ex-
cep. deſinit deberi. hic dicit gl. hęc eſt rō vera vel. i. datum non
inducit l. pen ſe iuns, i. dices ſic, ad hoc, ꝙ aliquid diſſoluaī ipſo
iure, dēt diſſolui eo iure quo ligatum eſt: vn̄ in teſtō ſolenniter
legatum relictum, vt ipſo iure deſinat deberi, dēt adimi in teſtō
ſolenni, aliás non tollit̄ ipſo iure, niſi in alio teſtō ſolenni, vel ī
codē adimaī, ademptione: ergo in codicillis legatū in teſtō ſo-
lenni, ipſo iure non deſinit deberi. ad hoc, & ff de ſol. l. prout
quiſquis. & ff. de reg. iu. l nihil tā naturale. Dico, ꝙ ex quo in co
dicillis adimit̄, & in teſtō ſolēni relinquaī. tn̄ deſinit deberi ip
3 ſo iure, qa † codicilli ſunt pars teſti, vt ff. d iure cod. l. quidā refe
runt. Sicut igr̄ ſi in alio teſtō adimeret, deſineret deberi ipſo iu
re, qa qđ iuris eſt in toto, quo ad totū, idē iuris eſt in parte, quo
ad partem, l. quæ de tota. ff. de rei ven. Dn̄s Placēt. ſcripſit hic, ꝙ
legata in teſtō, in codicillis non pn̄t adimi, niſi in teſtō eſſent
expreſſe confirmati futuri codicilli, & p ſe inducebat, ff. de teſt.
l. hr̄des. § 1. & § ſi quis poſt. Sed q̄ erat rō, q̄ mouit ipſum? quia
4 † codicilli. qui ſequunt̄ teſtm̄ hn̄t pro cōfirmatis in teſtō, vt ff.
de iure cod. l. ſi quis. § fin. & l. dicam tibi, quo iure mouebaī, &
rōnabiliter: qa lex dicit, ꝙ codicilli ſequentes teſtā, hn̄r pro con
firmatis in teſtō, & ſi hoc non dixit teſtōr, verū eſt dicit Placē.
ſi nō ſunt ꝯrij teſtō, ſed hic codicilli ꝯrij ſunt teſtō, & de talib9
loquit̄ hic, quia in teſtō dicit, Titio do, lego: in codicillis dicit,
non do non lego: ꝙ hn̄r pro confirmatis in teſtō, niſi hoc dixe-
rit teſtator. nō eſt verum, dicit ipſe, & inducebat l. probationē.

l. dicit, qui nitit̄ impugnare teſtm̄, non hēr ꝯgrandū ex teſtm̄ 4
C. de leg. l. ſi legatarius eſt. ff. de inoff. teſt. l. Papinianus § meminiſſe. Item fruſtra petit legis auxilium, qui in legem cōmittit, vt
ff. de mino l. auxilium. § qui deliquit. ergo codicilli. qui ſunt
ꝯrij teſtō, & ſic nitit̄ impugnare teſtm̄, & cauere ꝯ teſtm̄. nō ha-
bent pro ꝯfirmatis in teſtō, niſi hoc expreſſiſſet teſtōr. Item nec
eſt veriſimile, qđ quis ꝯfirmet viā, vel excogitet ꝯ ſe. vt ff. de teſ.
mil. l. 3. & C. de teſta. l. nimis graue. qa non eſt veriſile, ꝙ codicil
li teſtō ꝯrij, in illo teſtō ꝯfirmenī. Dn̄r Doct. ꝙ licēt ſint ꝯrij, tn̄
hn̄r pro ꝯfirmatis in teſtō. vt in Auth. de ref. fideicom. § 1. Sed
Plac. multum de facili rn̄deret illi § illius Authen. quia ibi nō
denegaī. quin eſſent ꝯfirmati in teſtō: vnde dicit Plac. ꝙ ibi fue
runt ꝯfirmati in teſtō. aľr nō valeret ademptio facta in eis, iux-
ta cōem opi ſed non ſoluit̄: vn̄ oñdit. ꝙ codicilli licēt ſint ꝯrij
teſtō, nihilominus poſſint ꝯfirmari, & haberent virtutem ex te
ſtō: qa videmus q̄nque agi ex ꝯtu, vt ꝯtus deſtruaī: vn̄ pone, ꝙ
ꝯcta ſit emptio, & venditio, appoſito incontinēti pacto, quo re
cedit̄ ab emptione, & venditione; certè agit̄ ex emptione ad il-
lud, qđ cōuenit in illo pacto, qui dicit, ꝙ pactum nitebaī ad de-
ſtructionem emptionis: & ſic non eſt miru. ſi teſtm̄ dat virtutē
codicillis, licēt ſint ꝯrij, & nitanī ad eius deſtructionem. & hoc
arg. l. Celſus. de ꝯhen. emp. § 1 gl. hic opponit fortiſſime. & non
ſoluit. dicit hic, ꝙ legata in eodem teſtō pn̄t adimi: vnde ſi dixe
rit teſtator, do, lego Titio talem rem: deinde dixit, non do, non
lego Titio talem rem, valet ademptio. Ecce repugnantia & ꝯdi
ctio, do, lego; non do, non lego: ſi in teſtō ſit repugnantia, inui-
cem non valet, vt ff de reg. iur. l. vbi repugnātia. ergo nec idem
teſtm̄ ea parte, qua inuenieī repugnantia, valebit. Quidā inſtant
ſic, vbi repugnantia eſt in teſtīs neutrum valet, & ſic nec legatū
valet: & hoc dr̄ hic, quia ſi dixerit poſtea, non do, nō lego: ꝙ le-
gatum non valet: ſi uerum eſt, ꝙ legatum tūc valet, ſed hoc nō
eſt virtute ademptionis, vnde euaſio iſla non ualet. Dico, ꝙ nna
ꝑt hr̄i bonum exemplū de illa regula, ff de re iu. l. vbi repugnan
tia. Vnde dico, ꝙ ſi teſtōr in codē teſtamento dicat, do, lego: nō
do, non lego: & h. d. vna ꝯtinuatione ſine interuallo, & ſine no-
ta correctionis, neutrum valet. ſi dicerem, filiū inſtituo, filium
exhæredo, ſine interuallo. & ſine nota correctionis, qđ neutrū
valet, qđ dicemus, filium inſtituo, teſtm̄ eſt. duob. n. verbis fit te-
ſtm̄ ſimiliter dico filium exhæredo, ex hoc patet ſolutio cōis.
5 † Dando ſm procuratorē, vr̄ reuocare primum, ſed dando ſm
tutorē, non reuocat primum. Dicebat dn̄s meus, ꝙ quidam da
bat rationem illius ꝯrij, & multū apparentem, ſed non verā di
6 cebat ipſe, q̄cquid dr̄ in teſtō, refert in idem tp̄s. & rō. † Si ab ini
tio eſſent dati ambo tutores, valeret datio, ꝙ unus daī poſt, &
alius poſtea, nec reuocat primo datus p dationē ſecūdi. ſic vtrū-
que, pcuratorium ſi ſimul datenī, valeret, & hoc dicebat ar. l. ta
lis ſcriptura § 1 ī fi. ff. de leg 1. falſiſſimū eſt ꝙ ea, q̄ dn̄r in teſtō,
ad illud tp̄s referanī, quia ſi in vna parte teſti diceret, do tali, in
alia parte, adimo, ſed ſi referas ad idē tp̄s, ſupereſſet repugnātia,
& neutrum valeret. vnde dico ad argm̄, ꝙ ſi ſine interuallo di-
cat teſtator, Titio do, lego: non do, non lego: eſt ꝯrietas, & uitia-
tur vtrūq; ꝯrietas, ſeu ꝯdictio eſt, qa ꝯdictio eſt vnius rei eiuſdē
non rei. vnius. ſ. rei. & oōis non ſi noīs, ſed ſimplr̄, & in eodem
tpe, vnde hoc in eodem tpe fit, & ideo ꝯrietas eſt, ſi in vna parte
do, lego in alia parte nō do, non lego: vel in eadem tm̄ ꝯrietate
teſtator non dicit, ſed ex interuallo, non eſt ꝯrietas, qa non eo-
dem tpe, & ideo nō uitiaī vtrunq;. Primo valet adēptio, ut hic.
& ꝙ ſit diuerſitas. vtrū ex interuallo, an incontinenti teſtōr ſit
ſibi ꝯrius, hēs ff. de cond. & dem. l. nam ad ea. vnde ſi vno cōtex-
tu diceret, filius meus hr̄s eſto, filius meus exhæres eſto. valet te
ſtm̄ ad hoc tex. ff. de manu. l. Stichus, imo Pamphilus. Item ſi di-
xit teſtōr, Titio do fundum in vna parte teſtamenti, & in alia
dixit, Seio do eundem fundum, iſta commutatio habetur cum
correctione, ut ff. de cond. & dem. l. nam ad ea. in fi. legis.

De lege Falcidia *Rubr.*

1 *Lex Falcidia dicitur a Falcidio autore Conſule.*
2 *Pactum nudum inducit obligationem naturalem, non ciuilem.*
3 *Teſtamentum minus ſolenne, eſt quaſi pactum nudum.*

Vpereſt, vt de lege Falci. &c.
Lex Falcidia dr̄ a falce, quia ſicut fœnum falce reſe-
catur, ſic legata, & fideicōmiſſa lege Falcidia reſecan
tur, ſi excedunt dodrātem. Iſta etymologia non eſt bona: enſis
1 enim reſecat, unde eadē rōne diceret̄ ab enſe, ſicut a falce: † Di
co, ꝙ dr̄ a Falcidio autore Cōſule. Scis tu, quare dico Coſule, &
nō Prętore? Prętor, ea, quæ iuris ciuilis ſunt, non pōt tollere ip
ſo iure, lex Falcidia tollit obligationem ciuilē pro illa parte, q̄
detrahenda eſt p legem Falcidiam: ideo dico, qđ iſte Falcidius
Conſul fuit, vel non fuit Prętor. & ꝙ legata, & fideic. in eo, qđ
detraheī per l. Falc. non debeanī ciuiliter, habes ff. ad l. Falc. l. pla
cuit. & l. lineam margaritarū, & C. ad l. Falc l. pen. vnde hr̄s ipſo
iure nō eſt obligatus iure ciuili ad illud, qđ detrahēdū eſt per l.
2 Fal. † vnde ſicut pactū nudū inducit obligationē naturalē, non
ciuilem

ciuilem,& ſi interueniat ſolennitas uerborũ & ſic ſtipſo per illam ſolennitatẽ,q̃ eſt de iure ciuili,ĩducitur ob'õ iuris ciuilis,
3 ſic † teſtm̃ minus ſolẽne,eſt quaſi pactũ nudũ ex iu; mo ꝯſenſu defũcti,ſed ex teſtõ ſolẽni illa ſolẽnitas ĩducit obligationẽ ciuilẽ,& rõ,vbi eſt illa ſolẽnitas , eſt ciuilis obligatio. vñ ſicut teſtm̃ nõ ſolẽne nõ inducit ciuilẽ obligationem, ita teſtm̃ ſolẽne alſ ãn eo,quod eſt minus ſolẽne.ſ.quod eſt detrahendũ per l. Falc. ciuilem nõ eſt ciuilis oblĩo,qa qd iuris eſt in toto,quo ad totũ, idẽ iuris eſt in parte, quo ad partẽ,ff.de rei uen.l.quæ de tota. quidã,vt dicebat dñs meus , impugnabat etymologiã nominis Falcidiæ a falce,quia reſecantur legata, & fideicõmiſſa, ſi excedant dodrãtem.Hẽt lex Falcidia duo capita,vnum,vt quis legauerit,ſeu ordinauerit,ita ius eſto,& per illud primum caput nihil defalcabatur.Aliud eſt caput legis Falcidiæ,ſm quod defalcãdum eſt de legatis, & fideicommiſſis, ſi excedant dodrantem , vnde per ſecundum caput ſit reſecatio non per primũ.Vñ illa etymologia nominis nõ eſt ſufficiẽs, quia nõ competit primo capiti,impugnabat dñs meus iſtam rationem , de facto ſic non habuit nomen lex Falcidia,q̃ĩ eſſet impleta,& impleta capit nominationem a ſecundo capite. Vel dic, ꝙ quam cito lex Falcidia concepit primum caput,vt vti quis legauerit,ita ius eſto,tacite concepit ſecundum,Falcidia eſt de leg.& fideicom. relictis vltra dodrãtẽ,& ſic etymologia nõ conueniens eſt. Hoc eſt, qđ habetis ff.ad l.Falc.l.1.§.lex Falc.lex Falc.habet locum indiſtincte ſecundum antiqua iura,hodie non habet locum,ſi teſtator hoc prohibuit expreſſe,Auth.de hære & Fal.§. ſi verò expſſim.

1 *Lex Falcidia,an habeat locũ in donatione cã mortis,& in capione cã mortis.*
2 *Differentia inter donationem cauſa mortis,& capionem cauſa mortis.*

§. Et cum ſuper hoc &c.

Et intelligit in illo verbo, ne plus lega
1 re,&c.† qa in legatis hẽt locũ lex Falcidia,& in donatione cau. mor.& in capione cã mortis.Quidã tñ dñt ꝯtrũ.ſ.ꝙ Falcidia nõ hẽt locũ ĩ capione cã mortis.vt ff.ad l.Falc. & C.eo.l.ſi quis quadringentorũ.Ego diſtinguo,quia aut mortis cã capio dãda eſt ab hærede,aut ab alio.Inſtituo Titiũ hrẽdẽ. ſi tibi dederit centũ, & ſic mortis cã capio danda eſt ab hrẽde,hoc caſu de capione cã mortis defalcabitur,ſicut loquitur l.1.ad l.Falc.ſi aũt non ſit dãda ab hrẽde,ſed daĩ hrẽdi. Vnde ſi inſtituo hrẽdem , & rogo eũ de reſtituenda hrẽditate Titio,ſi ei dederit centũ, hrẽs detrahet ne quartã?Certe non,qa hrẽs non eſt ille,qui debet dare,imo ei dãdum eſt, & ſic intelligatur gl.& C.eo.l.ſi quis quadringentorũ
2 † Differunt donatio cauſa mortis,& capio cauſa mortis. Donatio cauſa mor.eſt illa,quæ procedit a defuncto. Capio cauſa mortis,eſt,quæ nõ procedit a defuncto directo,ſed ab hærede cauſa mortis,vt in exemplis prius poſitis apparet.Bar.

De fideicommiſſ. hæredit. Rubrica.

1 *Quarta debita iure naturæ,quæ ſit.*
2 *Quarta,quæ debetur iure arrogationis,quæ ſit.*
3 *Quartæ detractio habet locum,ſi quis decedat ab inteſt.& relinquat multa in codicillis.*
4 *Onera hæreditaria, quando tranſeant ad legatarium.*
5 *Differentia,quando ſit inter legatum partis hæreditatis, & fideicommiſſum.*
6 *Legata,& fideicommiſſa,an ſint omnino exæquata.*

Nunc tranſeamus ad, &c.

No. ꝙ per Senatuſc. Pegaſianũ eſt ĩtroductum, ꝙ hrẽs poſſit retinere quartã de fideic. vt hic,& J.e.§.iam p Senatuſc.Treb. quia Senatuſc. Treb.hẽt locũ , qñ hæres erat grauatus reſtituere dodrantẽ tm̃,& ſic ex uoluntate defuncti habebat quartã,non per retentionẽ,J.eo.§.ſi quid,&c. & ſic erat dicta quarta Pegaſianica,hodie,qa qđ habebat boni Senatuſc.Pegaſianũ , tranſlatũ eſt in Senatuſc. Treb. ſublatũ,& abrogatũ eſt Senatuſcõ. Pegaſia.cum ſuis ſtipulationib. ſolum reſtat Treb.vt J.e §. ſed cũ ſtipulationes,iõ hæc dr̃ quarta Trebellianica,vt C.de inoſ.dona.
1 l.ſi totã.† Sequiĩ alia quarta debita iure naturæ, vt illa quarta q̃ debeĩ filijs.Hoc eſt malum nomen hodie,quia hæc nõ dr̃ quarta debita iure naturæ,ſed triẽs,vel ſemis dr̃ iure naturæ ad min⁹ in illis pſonis,in quib.eſt ampliata quarta.ſ.in parẽtib.& deſcẽdentib.De hoc hẽs C.de inoſ.dona l.parentib.& l.cũ quæritur.
2 & Auth de trien.& ſemiſ.circa prin.† Eſt & alia quarta.q̃ debeĩ iure arrogationis,quam hẽt filius arrogatus ĩ bonis patris arrogatoris,de qua habes ff de adop.l.arrogator.& ĩ.de adop.l.ſi arrogator.& ſ.de adop.§.cũ autem. Eſt & alia quarta, quæ debeĩ iure inſtitutionis.Hoc dicũt aſini,& ponũt exemplũ,lego multa legata et fideicommiſſarius detrahebat quartam,ſi deberetur iure inſtitutionis,vt ipſi dñt,ergo non haberet locum ab ĩteſta.
3 Certe hoc falſum eſt;† imo ſi aliquis decedat ab inteſt. & relinquat multa in codicillis hẽt locum detractio quartæ.eſt caſus l. C.quãdo dies leg.ced.l.ſi.vñ deceret defalcare relicta iure Fal. ſiue ex teſtamẽto,ſiue ab inteſta.Eſt & alia quarta,filius natus patre mortuo,relicta vxore grauida,ſi dubitetur,ꝙ ſit ĩ vtero,itẽ tim erit hæres in quarta vt ff. de iud.l.ſed & ſi reſtituaĩ § fin. Eſt alia quarta,quæ debeĩ curiæ,ſi res curialis trãſferaĩ ĩ aliũ,titolo lucratiuo, dẽtur quarta illi⁹ rei curiæ. De hoc habuiſtis gl.C.de ſacroſ.eccl.l.ſancimus.& loquiĩ lex prima.C.quando, & quib. quarta pars deb.ex bo.Dec.li.10.eſt alia de rub.de ĩponen.lucra.deſcrip.p illum titulum deberẽĩ quatuor.ſ.nõ quarta pars , vñ gl.male alleg titu.illũ ad hoc, in l.alleg.ſecunda.de ſacroſ.eccl. l.ſancimus.Eſt et alia quarta ſi curialis ſit clericus,curia hẽt tres partes ſuorũ bonorum & ipſe quartam.C.de epiſ.& cler.auth. ſed neq; curiales. Eſt alia quarta,vt ſi curialis decedat relictis filijs curialib.& alij filij curiales habẽt tres partes, alij hñt quartã in Authẽ.qb.mod.natu.effi.ſui.§.ſi quis. Alia eſt quarta matre cõuolante ad ſecunda vota,filij prioris matrimonij habẽt quartã,C.de ſecun.nup.l.hac edictali.§.1.ita dñt ibi. Sed ibi loquitur de quarta debita iure naturæ. Alia ẽ quarta,ſi aliquis fuerit rogatus reſtituere quartã.vt C.ad Treb.auth.niſi rogat⁹.Alia ẽ quarta,maritus ꝯxit matrimoniũ ſine dote, expellit vxorem, teneĩ ei dare quartã,vt C.de repud.l.vult.Alia eſt quarta, ſi ꝯiũx. qui decedit,ſit diues,alius q ſupereſt laborat inopia,habebit ſuperſtes quartã in bonis alterius vt C.vnde vir,& vx.auth.præterea. Alia eſt,quidã inſtituit ſeruum alienum,quẽ putabat liberum, ſubſtituit ei talibus verbis,ſi inſtitutus hæres non erit talẽ ſubſtituo.iſte ſeruus ĩſtitutus iuſſu dñi adiuit hæreditatem.habebit eius dñs tres partes,ſubſtitut⁹ habebit quartã tm̃,hẽs ff.de vulg. & pup.l ſi.& ff.de hęr.inſti.l.cũ pr.& ſic vides. ꝙ ſunt vndecim. Iura iſta non probant,ꝙ ſint plura iura quartarũ. Vis tu dicere, ſunt tot quartæ ſecundũ ſpeciem,quot ſunt caſus. in quib. habet locũ quartæ detractio?Certe hoc nõ eſſet verũ,ſed ſm modum cõputationis quam quidã computaĩ ẽt in illa,nõ alia ſm iſtũ diuerſum modũ,ſiue certæ erũt drĩæ iſtarũ quartarũ.ecce, nõ diſtinguunĩ,quare ſm diuerſitatẽ iuris,alia alio,vt ſicut dixi in tutelis, ĩ.de leg.agna ſucceſ.Hic recitatur antiquitas Senatuſc.Pegaſiani,quia hrẽs ĩſtitutus rogatus de reſtituẽda parte hæreditatis p Senatuſc.Pegaſianũ,hrẽs oĩa onera ſuſtinebat,ille,cui ex fideicom. reſtituerat partẽ hrẽditatis , loco legatarij habebaĩ cui pars bonorũ legabatur, quia nullum onus ſuſtinebat,ſicut legatarius cui erat legata pars bonorum,iõ interponebaĩ ſtipulatio ab hærede,& ſibi ... uidebat p ſtipſonẽ, vt ille. qui rogatus erat reſtituere partẽ hrẽditatis,parte ſua ſubiret onera hrẽditaria gl.hic ſignata dicit ꝙ legatarius talis,cui erat legata ps hrẽditatis non ſentiebat onera,nec olim,nec hodie.dicit gl.cũ legata ſint adæquata fideic.ut C.cõia de leg.l.1. & 2. ſic ad fideicõmiſſa hodie dixerũt ſm ĩterpoſitionẽ ſtipſonis, ut J.e.§.iđ qa ſtipſones. ſic & ad legatariũ,cui eſt legata ps hæreditatis, trãſibunt onera hæreditaria,ſine ſtipulatione aliqua:uerũ eſt de legatis ſingularib.quæ ſunt exæquata fideicommiſſis.ſed de legato vñ,non vr̃ uerũ. Pone,inſtituo hrẽdẽ,lego tibi dimidiã bonorũ meorũ,nec iure antiquo,nec iure nouo,traſferunĩ in te onera hæreditatis, vñ hñt lorũ ſtipſones in legato partis bonorũ.Sed ſi ſub pte hæreditatis fuit legatũ,quia dixi, ego lego dimidiã partem hrẽdita
4 tis,uel tertiã hæreditatis:tune eſt uerum ꝙ† onera hæreditatis tranſibunt in legatarium ſine aliqua ſtipſone.Hoc eſt,qđ ꝓbaĩ ff.de le.s.ſi quis ſeruum.§.fi.cũ l.ſeq.& ad hoc eſt ff.eo.l.mulier
5 bona.† Itẽ eſt drĩa inter legatũ partis hæreditatis,& fideicõmiſ. uñ eſt drĩa,ã dicaĩ,lego tibi quartã partẽ hæreditatis,uel an dicatur,p fideic.relinquo. quia in fideicõmiſſariũ ante mortẽ hæredis nullũ ius tranſit,in legato ſic relicto recta uia.uñ cum dico,lego hæreditatẽ dimidiã,tranſit eo modo quo poteſt,qa dimidia directa tranſit in legatariũ adita hæreditate, & obligationes utiles.C. de le.l.1.ex legato nominis nulla iura ĩ fideicõmiſſariũ tranſeunt,ante reſtitutionem,ut ff.ad Treb.l.facta. uñ aliud eſt dicere,lego hæreditatẽ,uel partem hæreditatis,& per fideic. relinquo hæreditatem,uel partẽ hæreditatis,ſed in legato particulari,non eſt differẽtia. ſiue in perſona teſtatoris relinquaĩ, ſiue in pſona hæredis,& ideo nõ differt legatum, & fideicom.
6 †Et ſic dico,ꝙ exæquata ᵃ ſũt legata ſingularia,& fideic.ſingula
a ria.ſed ĩ libertate differunt,an ab hærede relinquaĩ p fideic.ã ex teſtatore directo,quia ĩ primo ſeruus manumiſſus, eſt libertus hæredis , in ſecundo caſu eſt libertus teſtatoris,ſicut in fideicõ. hæreditatis,uel partis hæreditatis,quia nihil tranſit in fideicõ. ante reſtitutionẽ,ſed ĩ legato hæreditatis,uel partis hæreditatis, ab adita hæreditate tranſeunt iura hæreditaria in legatariũ,ut poſſibile eſt.quia dominia directa,& obligationes utiles, ut dixi.& eſt ſimile ff.de pecu.lega.l.ſi peculium.

ADDITIO.

a Exæquata ſunt legata. Adde,& vide omnino do.Iaſ.in l.1 in 1.no. ff.de leg.1 vbi facit adæquationem legatorum cum fideicom. quam ampliat ſex modis , poſtea limitat duobus mod.

1 *Onera hæreditaria, quando diuidantur inter hæredem, & fideicommiſſarium.*
2 *Mendacium quando noceat.*

§. Sed quia ſtipulationes, &c.

Inſti. illi⁹ §. dicitur, ꝙ
1 † onera hrẽditaria diuiduntĩ inter hrẽdẽ, & fideic.hoc ẽ uerũ de oneribus creditorũ,nõ legatorũ,imo fideicõmiſſarius ſolus tenebiĩ ad legata,ſi ſufficiat ei portio de eo,ꝙ nõ ſufficit,tenebiĩ

hīs eo, ꝙ hēt vltra quartā, ff.c.l.j.§.ſi quis 40.& §.vlti.& C.ad Se-
natuſc.Treb.l.2.& añ reſtōnē ꝑt ꝯueniri hr̄s a debitorib.& lega
tariis, ſed poſt reſtōnē hēt locum illa mīſio, q̄ dixi. hoc eſt verū,
vbi non apparet nec expreſſa, nec tacita voluntas defuncti: qa ſi
appareret, ſeruaret̄, hoc eſt, qđ ꝓbat̄, ff.ad Treb.l.1.§ pe.& l.ſeq.
Veniamus ad §.fi. Notāda ſunt hic duo. In teſtis exiguntur ſe-
ptē teſtes, niſi reuocet̄ in dubiū ſi ſit legatū, vel fideicōmiſ. vnr
ſufficere quinq; teſtes; qa lr̄a dicit, neq; ex numero quīq; teſtiū,
q̄ ī fideic. vł legatis ſufficiēs eē noſcit̄, res poſſet manifeſtari. vn̄
cū loquat̄ gn̄aliter, ꝙ fideic. vel legatū in teſtō, vel codic. ſi reuo
cet̄ in dubiū, ſufficiūt quinq; teſtes, licēt gl. intelligat legatū, eſt
hic fideic. in codicillis. vn̄ dicit gl. no. in codi. quinq; teſtes eſſe
neceſſarios, ſed intelligo eā gn̄alr, ex quo gn̄alr loquit̄, vt ff. de
publ.l. de ꝑtio.§.iſte, dicit, ꝙ ſi hr̄s neget legatū, vel fideic.& lega
tarius ꝓbet legatū, vel fideic. ſi poſtea dicat hr̄s, ꝙ relictū eſt, ſed
a ī legis ſubtilitatē decurrat, dicēdo, ꝙ teſtm̄ ī quo legatū, vel fi-
deic. relictū eſt, nō eſt ſolēne, tn̄ oīmodo cogendus eſt ſoluere.
Hoc dicit §.iſte, In fi. ſignat̄ ꝯriū de l.ſi veritas. C.de fideicō. vbi
dr̄. ꝙ in teſtō n̄ ſolēni nō valet legatū, nec fideic. nec hr̄s ad ſol.
cogēdus eſt. lo. rn̄d. ad iſtud ꝯriū, ꝙ eſt in pœnam mendacij: qa
in primo negauit eſſe relictū, poſtea probatū eſt ꝯēū, quod fuit
relictū, ſed ipſe tūc vult ſe defendere, qđ fuit in teſtō nō ſolēni,
qđ nō audit̄ pp mēdaciū ſuum. ſed ſi ab initio confeſſus eſſet,
verum eſt qđ tibi legatū fuit, ſed teſtm̄ non eſt ſolenne, quare n̄
teneor ſoluere, hoc caſu nō eſſet cogendus, ſic & aliàs mēdaciū
punit̄. C.de non nu.pec. auth. q ꝓpriā. Petis a me decē ex ſtipula
tione, nego. tu ꝯuincis me de mēdacio, volo dicere, ꝙ p pactū
nudū promiſi, poſſum ne? Dn̄i qdā, ꝙ ſic. vn̄ pōt ꝓbare aliā exce
2 ptionē de mendacio ꝯuictus, vn̄ qđ † qs de mēdacio puniatur,
a ᵃ vt amittat defenſiones ſuas, ſpāle eſt hic, & in caſib. ſimilib. &
nō eſt tr̄are. hęc eſt lectura, C.de fideic. l.vl. ibi nō ꝑt tollere vi-
uens hō, q loquit̄ de pęna. Vn̄ lr̄a nr̄a intelligit̄ ſm illā, vt hic, n̄
intercelſerit aliqđ mendaciū. ecce caſus l.C. de fideic. l.vlt ſm q̄
l. lr̄a nr̄a intelligit̄. Pone, inſtituo hr̄dē in teſtō ſolēni i ſcriptis,
vł ſine ſcriptis, deinde teſtō cōpleto, ſine aliquo ipe rogo hr̄dē,
vel legatariū, v. fideic. de aliquo dādo, vel faciēdo, vel rogo eos
cū duob. teſtib. vel trib. tm̄. me mortuo fideic. non ꝑt ꝓbare ſine
teſtib. vt dixi: ſibi relictū eſſe ab hr̄de legatū, vel fideic. amittit ne
fideic. Lr̄a nr̄a dicit, ꝙ pōt deferre iurm̄ hr̄di, dumtn̄ ipſe iuret
de calūnia. & ſi dicat hr̄s, qđ relictū eſt ſibi, & ſi nullus teſtis in-
teruenit, cogendus eſt ſoluere ſine aliqua ꝯprobōne. ſoluit in
lr̄a nr̄a oppoſitiones, q̄ fiunt hic in gl. Diceret aliquis, ex teſtō
nō ſolēni non debent̄ legata, vel fideicōmiſſa, & in codicillis re
quirunt̄ quinq; teſtes, & hic nullus fuit, vel duo tm̄. Sol. lr̄a nr̄a,
verū eſt ī lege illa, ꝙ exigit̄, qa iſta ſolēnitas teſtiū, vbi rogat de-
functus hæredē teſtō, & poſtea teſtm̄ reuocat̄ in dubiū, quo ad
legata hēt locū, tunc exigunt̄ quinq; teſtes, ſed ſi inſtitutio ī du
biū reuocat̄, requirunt̄ ſeptē teſtes, vt in principio dixi, ſ. vbi ro
gat ꝑſonā. q̄ capit ex teſtō, hr̄dem maxime, vel legatarium, non
in teſtō, ſed poſt teſtm̄ factū, & cōpletum, nec reuocat̄ teſtm̄ in
dubiū, iſte q hēt lucrum ſi deferatur ei iurm̄, tenetur iurare, &
ſi confeſſus fuit a principio abſq; hoc, qđ nunq̄ iurauerit, tene
tur ſoluere, & ſi nullus teſtis interfuit, q̄ ab eo fuit relictum,
vnde cogendus eſt implere voluntatem defuncti qualemcūq;.
Iſtu caſum ponit l.vlt. C.de fideic. & ad oppoſitiones, quæ fiūt
hic in glo. ſoluit̄ in illa l. in tex in fi. & ſicut ibi ponit̄ caſus, qđ
ſecundum illam intelligitur §.nunc, ita intelligitur §.iſte. eod.
modo poneret, ſiue hic, quod hæres fuerit in mendacio.

ADDITIO.

a De mendacio punitur. Adde quando noceat mendacium, & ratione mendacij excludatur quis a beneficio. Flor. in l.1 §. [illegible] & ſi quadrupes pau. fec. dica. [illegible] an mendacium defuncti officiat hæredem, vide per eundem in l. [illegible] neque hæredi de nouo a[illegible] & quando noceat mendacium, [illegible] no. per Bar. in l. qui rem ff. de rei vend.

De ſingulis rebus per fideic. relictis. Rubr.

1 Hæres ſi non confecerit inuentarium, grauari poteſt vltra quam ſit honoratus, ſecus in legatarijs, & fideicommiſſarijs.

2 Nemo præſumitur ignorare rem ſuam.

DIcit tamen. Dicit hic lr̄a, ꝙ nō pōt legari
a legatario. Hoc non eſt verū
dicit gl. qa adęquata ſunt legata fideicōmiſſis. alle. l.
1.C. cōia de lega. illa l. nihil facit, ſed facit l.2. vn̄ hæc
lex loquit̄ in eo, cui legatū eſt, nō ī eo, cui eſſet donatū cā mor.
Poſſem dicere, ꝙ nō ꝑt legari a legatario: ſed quo ad effectū hēt
tā legatū, q̄ fideicō. ipſe in lr̄a pōt legare rē legatarij, intellige cū
diſtinctione ſciæ, & ignorantiæ, ſicut & rē hr̄dis, vt ff. de leg. 2.
l. vnū ex familia. § ſi rē ſequit̄ in litera. hoc ſolum obſeruandū,
in fi. qđ quis nō pōt plus grauari, q̄ ſit honorat⁹, verū eſt hoc iu
1 re antiquo. ff. ad Treb. l.1. §. denique. † Hodie hæres ſi non fece-
rit inuentarium grauari pōt, vltra quam ſit honoratus, ſecus in
legatarijs, in quo iura antiqua nullam recipiunt innouationē,
quia non plus grauari pōt, q̄ ſit honoratus, q̄ non fecit, in lega-
tario & fideic. iura antiqua nullam recipiunt innouationem,
quia nō plus poſſet grauari, q̄ honorari. Sed op. nō plus graua-
tur, quam habeat reſtōnem, reliquit mihi Stichū, aut Damam,
& Damas minus valebat, quā Stichus, teneor ad Stichum, & ſic
in plus ſum grauatus, q̄ honoratus, vt ff. de leg. 1. l. plane. § ſi cui.
Dn̄r quidā, ꝙ non hēt minus, quā ſit rogatus, imo plus, ex quo
Damas placet ei, arg. Inſti. de act. §. ꝑterea. Dicēdum, ꝙ habet mi
nus, & ita in plus grauat̄. & rō eſt, quia ſtetit per eū quo minus
eligeret Stichū, qui plus valebat, vnde ſibi imputet. Sed opp. ff.
de leg. 2. l. nuper. §. j. & p eandem viam opp. ad leg. Falc. ſed ſi nō
ſeruus. in prin. & ff. de mino. l. quod ſi mino. gl. rn̄det, vbi relin-
quitur q̄titas. grauat̄ in q̄titate, ita loquitur lex noſtra, ꝙ nō po
teſt plus grauari, q̄ ſit honoratus. relinquo tibi quinque, grauo
te in decē, non valet niſi in quinque, lex ꝯria loquitur in quan
titate, & grauat̄ in alio, q̄ in quantitate. lego tibi decem, grauo
te in equum tuū, vt reſtituas Titio. & fortè valebat quindecim
videris equū tuū æſtimaſſe: & ideo teneris reſtituere, & ad hoc
eſt ff. de fideic. lib. l. decē. Quid diceres ſi relinquit̄ q̄titas, & gra-
uat̄ in ſpecie aliena, non ſua, vt in præcedenti caſu. Certè nō te
neris. niſi inquantum eſt tibi relictū: qa rem tuā poſſet æſtima-
re, & non alienam. Sed pone, lego tibi equum meū, & rogo te
de reſtituendo fundo tuo, nōne hēt locū æſtimatio rei tuæ, ſi
legaſſem tibi pecuniā? vel eꝯ, lego tibi equum meū, & rogo te,
de reſtituendo viginti, an accipiendo equum tenearis ad tota
viginti, vt tm̄ videaris æſtimaſſe equum meū? In iſtis caſib. poſ-
ſet rn̄deri ad placitū, nec ſcio legē, q̄ poſſet obuiare: tn̄ dico, q̄
ſcis tu, quare non habeo aliā, quia Doct. hoc dn̄t, & ecce rō, q̄
reddūt, rem tuam uideris æſtimaſſe recipiēdo pecuniam lega-
tā, & pro certo eſt æſtimatio, & ipſe ſcit q̄tum valet res ſua, quā
2 rogatus eſt reſtituere; qa † nemo rem ſuam pręſumit̄ ignora-
re, vt C. de reſcin ven. l. quiſqs. & ad hoc ff. de eo, qđ cer. lo. l.2. ip
ſe ideo; qa pecunia ſit certa æſtimatio, hr̄s debet in litem iurare
de in lit. iur. l. vnius. Sed cū lego rē meā, vt des decē, certe nō es
certus de iurib. rei meæ, quia iuris alieni tolerabilis eſt ignorā.
l. qui in alterius. ff. de reg. iur. vnde hoc caſu nō videris æſtimaſ
ſe rem meā gl. q̄rit, an fideicōmiſſarius detrahat Fal. hoc quęrit
ſup illo verbo, nō ꝙ amplius eſt, inutiliter relinquit̄. gl. ita rn̄-
der. Bulg. dixit ꝙ ſic. ff. ad l. Falc. l. pœnales. §. fi. non aūt ꝯdicit gl.
ff. ad l. Fal. l. lex falc. interueniat. §. anteq̄. & ff. de vul. & pup. l. co-
hęredi. §. cū filiæ. in fi. non eſt ſoluere, ſed eſt allegare. vnde qā
quęris de fideicōmiſſo ſingulari, & tunc non detrahit̄, niſi ap-
paret de expreſſa uoluntate defuncti, quando rogat̄ fideicom-
miſſum ſingulare, & tunc nō detrahitur, niſi pars fideicōmiſſi.

De codicillis. Rubr.

1 Codicilli poſſunt fieri ante teſtamentum, & teſtō facto poſtea confirmantur.

1 ANte Auguſti. Decedit, &c. † Codicilli poſ-
ſunt fieri quatuor modis, an
te teſtamentum. & in teſtamento facto poſtea, confir
mātur codicilli, poſtea facti. uel fiunt codicilli non
cōfirmati in teſtamento, nec ante, nec poſt, vel fiunt codicilli,
ſimul cum teſtamento confirmati, quia dicit in teſtō. Et ſi vlti
ma mea uolūtas non valet tanq̄ teſtm̄. valeat tanq̄ codicilli.

1 Codicilli valent facti ante teſtamentum, etiam ſi non conſtet eos confirmatos eſſe in teſtamento poſtea facto.

2 Differt tamen an fuerint confirmati in teſtamento expreſſe, vel aliquo indicio, vel nullo modo.

3 Relicta in codicillis, qua actione petantur.

4 Tutorem habenti, tutor non datur.

5 Codicillos plures poteſt quis facere, non autem plura teſtamenta, & de ratione diuerſitatis.

§. Sed cum ante teſtamentum, &c.

Primo dicit, ꝙ nō ualēt codicilli añ teſtm̄ facti, niſi in teſtō po-
ſtea facto ꝯfirment̄. Quidam intelligunt hoc nō eſſe correctū,
1 & intelligit̄ uer. ſed diuus Seuer⁹, &c. † qa codicilli ualēt facti añ
teſtm̄. ſi appareat teſtatorē a codicillis n̄ receſſiſſe, ſed p aliqđ
indiciū. lo. dixit, ꝙ ualēt, & ſi nullo mō nec ſpāliter, nec aliquo
indicio appareat eos ꝯfirmatos eſſe, ī teſtō facto poſtea. Vn̄ ſuf
2 ficit, ꝙ appareat nō receſſiſſe teſtatorē, intelligas tn̄, qđ † differt
ēt hodie, an fuerunt ꝯfirmati ī teſtō expſſe, uel aliquo indicio,
uel nullo mō. primo caſu ualeret libertas directa relicta in co-
dicillis. Itē pōt dari in eis tutor, ſecūdo caſu nō. qđ probat̄ ff. de
3 ma. teſt. l. libertates directę. & ff. de teſta. tut. l.2. † Itē q̄ritur, qua
actione petunt̄ relicta ī codicillis. Dico, aut ꝯfirmati fuerūt co-
dicilli in teſtō, ex quo relicta ſunt in codicillis confirmati in
teſtō, ut ff. de iu. codic. l.2. & l. quidam referūt. §. fi. aut relicta ſūt
in codicillis factis ab inteſt. utili ex teſtō, ut ff. e. l. ab īteſ. Hic dr̄
in fi. qđ qs ꝑt facere plures codicillos, ſed nō plura teſtamēta,
ut C. de teſ. & quēadmo. teſ. ape. l. hac conſultiſſima §. pe. uñ ulti
mū teſtm̄ reuocat primū, non ultimi codicilli primos; rō eſt,
4 † qa hn̄ti tutorē tutor nō dat̄. C. de cura. l. interdū. qa tutor hēt
plenam poteſtatem, nec alium patit̄ in eadem plenitudine: ſic
5 † teſtm̄, cum ſit ſolennis, & pleniſſima uoluntas defuncti, aliud
teſtm̄ ſecum non patitur, ſed codicilli cum ſint minus ſolen-
nes

nis volnntas, bene compatiunť ſe cū alijs codicillis. Hic dicit litera ꝙ in codicillis nulla ſolennitas attenditur. dicit glo. nulla de illis quatuor, quæ attenduntur in teſtis, ſ. ſolēnitas, quo ad verum teſtiū, & quo ad ſigilla, & quo ad ſubſcriptiones, & quod ipſe teſtator ſubſcribat exigiť in codicillis, ſicut in teſtis, & hoc cum fuerunt in ſcriptis, ſed tot teſtes non exigūtur, ſicut in teſtamētis, ſicut nec tot ſigilla, vel ſubſcriptiones, & quod hoc ſit verum, probatur, C. eo. l. vlt. & C de teſt. l. cum antiquitas.

De hæreditatib. quæ ab inteſtato deferuntur. Rub.

1 *Inteſtatus decedere dicitur quis pluribus modis.*

INteſtatus decedit Hic dř, ꝙ hřditas deferi ab inteſtō, &
2 ſuccedit ab inteſtato. a qñ defunctus ab inteſt. deceſ-
1 ſit. † Inteſtatus pt decedere quis multis modis. Vno modo ſi teſtm̄ oīno nō facit, & hoc ſi potuit: quia priuatio ꝓprie dř reſpectu habitus, tūc ꝓprie dř inteſtatus, vt ff. de ſuis. & legi. l. 1. circa princ. Alio mō decedit qs inteſtatus, ſi fecit teſtm̄ fecit tn̄ non ſolenne. Alio modo ſi fecit teſtū, fecit tn̄ ſolenne, ſed ruptum fuit agnatione, vel arrogatione poſthumi. Et eſt dřia, dicit gl. inter iſtum modū, & antecedentē, qa ſi teſtm̄ ſolēne fuerit, poſtea rumpať, legata non debenť: ſed ſi nullū teſtm̄ factum fuerit, ſi tn̄ fecerit codicillos, debenť legata, & ad hoc alleg iura. Quarto mō decedit inteſtatus, ſi teſtm̄ factum fuerit, irritum capitis diminutione teſtōris, vt ſ. qb. mod. teſt. infir. §. alio quoque. Ad hoc facit ff. de verbo ſign. l. inteſtatus. Quinto modo, ſicut in oīb. modis ꝑcedentib. ſi ex eo non adeat hřditas, vt C. de fideic. l. cum ꝗ & hic cū dicit, aut ſi nemo hřs extitit. Sunt & alij duo modi, vt ſi impugnať teſt. ū per querelam, tunc ſit ipſo iure nullū. ff. de inoff. teſt. l. Papinianus. § veterani. intelligo, ꝙ oīb. ꝑdictis modis ꝑ ipſo iure ciuili. Et ſcias, ꝙ ſi eſſet ꝑteritus filius emancipatus, & impugnaret teſtm̄ per ꝯtab. debebātur inde legata olim quibuſdā perſonis, vt ff. de leg ꝑſtan. de bon. poſſ. ꝯtab. l. pe. p totum titulum. hodie debenť oīa, vt C. de libe. ꝑt. vel exhęr. auth ex cā. oīa ſ. relicta ab inſtituto, ſed legatum ab ipſo ꝑterito non debeť, vt C. de fideic. l. qd̄ filiū. circa fin. ſed remedio ꝑtoris Nec diſtinguo, an intentet bo. poſ. ꝯtab. ante aditam hřditatē. Et tūc faciat ipſo iure nullū, qa ꝑtor nō pōt facere deſinere hrdē. vt J. de bo. poſ. §. quos aūt. ſed dico indiſtīcte, ꝙ non eſſet ipſo iure nullū, ſed p remediū ꝑtoris, ſiue intentetur ante aditā hřditatem, ſiue poſt, vt C. de colla. l. filiæ dotē. & l. vt liberis. Alius modus eſt, ſi dicat teſtator, teſtm̄ nolle valere, & labatur decennium, vt C. de teſta. l. ſancimus. ſed nō ipſo iure. Alius modus eſt p inciſionem lini, C. de teſta. l. noſtram.

ADDITIO.

a Succedit ab inteſtato. Aduerte tamen quod ſucceſſio non poteſt habere locum, quandiu poteſt quis ſuccedere ex teſtamento l quandiu ff. de acquir. hær. laſ in auth. nouiſſima. C de inoffic. teſt.

§. Sui autem Ibi dř ꝙ ſui ſūt q ſunt in pſtāte tpe mortis, nec hnt añ ſe ꝓximiorē, ſiue ſit fili⁹, ſiue nepos, ſiue pronepos ex nepote ex filio prognatus. i. natus, quidam dicunt prognatus. i. procul natus, & volunt deriuari abnepos, ſed hoc falſum eſt: quia hic loquitur de pronepote ex nepote ex filio pronato, & iſte eſt pronepos. qui eſt in tertio, ſed abnepos eſt, qui eſt in quarto, vt J. de gradi. §. 3.

2 *Legitimari poteſt quis multis modis.*

§. Nec intereſt. Et numerātur multi modi, quibus
2 fit quis legitimus. † Vnus eſt naturalis filius. i. natus ex ꝯcubina, ex nō damnato coitu, datus curiæ, lētimus eſt: qa ſi eſſet natus ex dāmato coitu nō legitimareť: erāt eñi olim curiæ. & ſic remittiť peccatum euntib. vltra mare, pp neceſſitatē ſubſidij terræ ſanctæ, ita qa neceſſe habebant curiæ, ꝙ aliqui ſeruirent, ille defectus quem aliquis patiebať ſibi reſtituebatur cum dabatur curiæ pp neceſſitatem, quam habebat, vt aliquis ſeruiret ei, vt in Auth quib. mod. nat. eff. ſui. circa prin. Alius modus, quo quis legitimatur: Habeo filium ex concubina, ꝯ ſio ſecum filius ante natus eſt legitimus, & hoc eſt verum ſi interueniant dotalia inſtrā ſuper matrimonio, aliāt non, & Placen. fuit in illa opi. quod ſi contrahatur cum cōcubina matrimonium non valet ſine inſtrīs, ſed hoc falſum eſt. Inſtrā nō faciunt ad eſſe matrimonij, ſed ad legitimationē filiorum naturalium. C. de naturali lib. l. cum quis. & ſ. de nupt in fi.

3 *Sui, qui dicantur, & qualiter acquirant hæreditatem.*

§. Sui āt hęredes fiūt ēt ignoran. &c.
1 † Ibi tangiť modus acq. hęr. a ſuis. Vnde ſui fiunt hřdes ignorantes ēt inuiti, ſed p prætorem dať eis abſtinentia, vt ſ. de hęre. qua. & differ. §. ſed his permittit. & dicit ibi gl. fiunt hæredes noīe, de hoc indiſtīnctē. ſ. eo §. a legato. vñ dico, quod falſum eſt, quod fiant tn̄ hæredes noīe imo re, & effectu, fiunt hęredes ſui inuiti, & ignorantes. Vñ ad hoc, qd̄ ſint hæredes cū effectu, non oportet, quod ſe immiſceant, neceſſarium eſt auxiliū ꝑtoris, vt ſ. de bīdū. & qua. & diff. §. ſed his permittit. Vñ creditor poſſet agere ſic, tu es filius talis, & eras ī pſtāte tpe mortis, & ipſe mihi decē debebat ex tali cauſa, ergo ſolue, nō oportet dicere, & te immiſcuiſti in hæreditate: quia eo ipſo, quod eſt ſuus, intelligiť hřs ſe immiſcuiſſe niſi ſe abſtineat. nec oportet dicere, ꝙ tē nō abſtinuiſti: qa eo ipſo, ꝙ eſt ſuus, intelligiť hřs, & ſe immiſcuiſſe, niſi ſe abſtineat. nec oportet ponere defenſionē rei in libello, ipſe bñ dicet ſi velit, & ego me abſtinui. Item dico, quod poſtquā ſe abſtinet eſt hæres, non nomine tantum, imo omnia iura directa remanent penes eū, & ſi alius ſit hæres, habet ſolū iura vtilia. vt ff. de min. l ſed ſi ſine §. ſed quod Papin.

1 *Filij, mortuo patre ſunt hęredes, & quaſi continuatur dominium in eos, nec tutoris authoritas requiritur.*

2 *Poſſeſſio eſt res incorporalis, & quid ſit poſſeſſio.*

3 *Filius cenſetur eadem perſona cum defuncto.*

1 §. Eo qđ Filio mortuo † Patre ſunt hřdes, & quaſi ꝯtinuať dñiū in eis, & iō nec tutoris authoritate opus eſt, & ſunt ſui hřdes. Quare dicit, quaſi? Quidam dīt dicit quaſi, quia ꝯtinuatio eſt ꝓprie rei corporalis, & dñiū eſt res incorporalis. & ideo dicit, quaſi continuatur dñium a defuncto, in ſuo hærede. Cōtra dicit gl. dñium eſt res incorporalis, & poſſeſſio eſt corporalis, & nō inuenio, quod vna ꝯtinuatur cum alia pp hoc improbatur ſententia eorum, qui dīt, quod dñium eſt res corporalis, & quaſi ꝯtinuať, vnde nouiſſimus error peior priore, qđ ipſi ambo male dixerunt, & gl. peius improbabat eorū ſnīam, vnde nihil ꝯ eos.
2 Item falſum dicit gl. † qđ poſſeſſio ſit res corporalis. imo eſt res incorporalis, vñ dicit lu. poſſeſſio, eſt ius, poſuit tamen genus in eius diffinitione Doct. moderni dīt. Poſſeſſio eſt rei corporalis apprehenſio, &c. Dico, ꝙ falſum eſt, ſed ius tn̄ ex illa apprehenſione, cū illis cōdōnib. q exiguntur, eſt poſſeſſio. & ſicut ius dñij cauſat realē actionem, ſic ius poſſeſſ cauſat interdicta, & ſic poſſeſſio rei mobilis Interd. vi bo. ſi p triennuū cā dñij, quod ē ius, corporalis ſit apphēſio rei, cū illis ꝯdōnib. requiruntur eſt cā poſ. qđ ē ius, & res incorporalis. Vñ inter Doct. fuit lo. q nouit qđ eſſet, primo definiuit p ius. Primo eſt ius p apphēſionē poſ. &c. Papinianus inter legū Doc fuit ille, qui nouit quid eſſet primo, quia per ius diffiniuit eam, vt ff de acq. poſſ. l. peregre. Alij legis cōdit. impreſſerant opi. ruſticorū diffi. poſſeſſionem, vt ſit apprehenſio corporalis, vt ff. de acq. poſſ. l. 1. Sed gl. ſuſtinendo opi. ſuam ꝙ primo eſſet incorporalis, deberet ſic interpretari ſententiam eorum, qui dicunt quod dominiū quaſi continuatur, qa eſt res incorporalis, qa lex dicit, qđ poſſeſſio quaſi continuatur, ff. quib⁹ ex cau. ma l. cū miles. & quaſi poſſeſſio eſt res corporalis, & quaſi continuatur ſibi dominiū, quia res incorporalis non dicitur quaſi continuari. hæc eſſet bona improbatio §. alio modo ſoluit gl. quare dicit dominium quaſi conti-
3 nuatur. † Dicit glo. reputatur eadem perſona cum defuncto, & eiuſdem ad ſe non continuatio, ideo dicit quaſi certē. Hęc nō eſt bona ratio, inſpicit glo. perſonam defuncti, & perſonā hæredis. Ego dico inſpici cā n eius, quaſi in ꝑſona cadē, ſ. in ꝑſonā hęredis ergo inſpici cām eius. q. d. quaſi in perſonā eandē, ſ. in perſonam hæredis viuente patre, filius eſt quaſi dominus mortuo patre, vult dicere lex iſta, ꝙ non acquirit ſibi dominiū quia dominus, dicit tamen quaſi, quia verē dominus non eſt viuente patre. Hoc eſt, quod probatur ff. de libe. & poſthum. l. in ſuis, & ad hoc ff. de verbo. ſignif. l pronunciatio. §. ſ.

1 *Delicta, quæ tranſeant in hæredem, lite non conteſtata.*

5 §. Per contrariū. Dicit gl. † No ꝙ quędam ſunt delicta, quę tranſeunt in hrdē lite nō cont. vt crimen læſæ maieſt hoc eſt paſſiue dictū, qa homo honoratus, i. Cęſar accuſabiť & dānabiť, puniciť eo. mō, quo poſſe ē, vt eius memoria dāneť, ñ accuſabiť hřs. ſed his cuius intereſt rōne bonorū, poterit intereſſe iudicio, ſed non damnabiť, nec accuſabiť. Itē dicit gl. Sunt qdā delicta, quæ nō tranſeunt in hærede lite ꝯteſt. tranſeunt in hrdē vt priuata. Ego non facio vim inter delicta publica & priuata, qa accuſatio criminalis in priuato delicto, lite ēt nō ꝯteſtata, nō tranſit in hrdē, ſicut nec accuſatio in crimine publico, ſed accuſatio ciuilis ex delicto, verū eſt, qđ trāſit in hrdē, aliās ñ, vt C. ne ex del. defun. l. 1. Itē intelligo iſtū §. qđ iſte qui ſuus eſt nō impediať quin ſit hřs pp cōmiſſionem criminis a defuncto, ſed ſnīa lata deſinit eſſe hřs. Et ſic cū aliās ſit impoſſe, q ſemel fuerat hřs deſinat eſſe hřs tn̄ hoc eſt impoſſe, ſicut p q̄relā deſinit eſſe hřs, qui ſemel fuit hřs, vt ff. de vulg. & pup. ſub. l. q ſubſtōne. ff de inof. teſt. l. Papinianus. §. veterani. & §. vlt. Quare dř crimē læſę maieſt. crimen perduellionis. Dicit Plac. qa p duellū ꝯuincebať qs de tali crimine. ſed dic qđ falſum eſt, quia duellum iure Romano illicitum eſt, vt ff. ad l. Aquil. l. qua actione. §. ſi quis in colluctatione. & C. de act. & obli. l. contra negantes. Sed dicitur crimen perduellionis, qa perduelles ſunt hoſtes, vt ff. de verb. ſign. l. quos nos.

§. Cum aūt quæritur, &c. Et dř hic, qđ ad hoc, vt aliquis ſit ſuus hřs, hoc inſpiciendum eſt, eo tpe, quo certum eſt aliquem ſine teſtō deceſſiſſe. Vnde ſi aliquis fecit teſt. & filiū ſuū exhęredauit, & extraneum inſtituit, ſi teſtatore viuēte mortuus eſt,

filius exhꝛ̄datus a teſtȫre poſtea decedat, inſtitutus extraneus n̄
adit. vel qa nō poteſt. vel qa nō vult, nepos ex filio exhæredato
ꝑmortuo erit ſuus hꝛ̄s.quia tpe mortis eius q decedit ab ītestō,
iuenit ſe in eius ptāte, & ꝓximior eſt. Idē eſt ſi iſte nepos natus
ſi poſt mortē,ſi tñ eo viuo cōceptus,& ſi mortuus fuerit filius
exhꝛ̄datus pr̄ illius nepotis & inſtitutus non adiuit. Dicit glo.
q̄ eſt ſup illo verbo. patre eius mortuo antequā adeaī ex teſtō
hꝛ̄ditas p inſtitutū:qa tunc ꝯſtat,qđ nō trāſiuit q̄rela ad iſtū ne
potē,a patre ſuo,ſđ ſi erit adita trāſmitterēſ hꝛ̄ditas ad hꝛ̄dē. Li
tera nr̄a patitur ꝙ eſſet adita hꝛ̄ditas ex teſtō:qa non deferrē ab
inteſtato. Hoc eſt verū,qđ dictum eſt,qđ nepos natus poſt mor
tē,q eſt ꝯceptus ante mortē,eſt ſuus hꝛ̄s ī caſu,qui dictus eſt,qa
ſi viuo auo fuiſſet ꝯceptus.ſed poſt eius mortē fuit ꝯceptus, &
natus,ergo nullo mō erit ꝯiunctus auo ex ꝑſona ſua,nec ex ꝑ-
ſona pr̄is,ex quo deceſſiſſet alius.anteq̄ eēt ꝯcept᷑. Lex aliqñ di
cit,qđ nepos vt ſuccedit auo ſuo,quo viuo nō fuerit ꝯceptus,
vt nr̄a litera hic,& bene pot eſſe ꝯceptus,& tñ nō eſt aliàs, qūo
ſciemus,qa viuo auo,fuit aliàs,dico l.humana hēt indifferēs,ꝙ
eſſet cōceptus uiuo auo, non eſſet aliàs.licèt ſm rei veritatē ſit
dr̄ia eū iſti,q legē ꝯdiderunt,hoc nō īſpexerūt.unde ponc ī ter
minis,qa habemus de ꝯſuetudine,filia ſuccedit ī baronia,ſed ꝓ
cedit maſculus. Ego ſum baro,hēo filiā ꝯiugatā, hēo agnatū ꝯ
ſanguineū quendā ſi me viuo filia hēret maſculū in vtero,ſucce
deret in baronia:iſta filia mea maior,nihil hēt in vtero,ī craſti
no ꝯcepit maſculū,dicit ipſa,quā cito fuerit mortuus pr̄ me᷑,
hēo in utero,dēt ſuccedere filius meus ī baronia. Dicit conſan
guineus,nō dēt admitti,qa nō erat ꝯceptus tpe mortis defūcti,
& iō nihil ei attinet. Itē nec tu,qa licèt ſis proximior quā ego;
mulier tñ non ſuccedit in baronia. Super illo caſu eſt hic diſſē
ſio inter Pla.& Io. Dixit Io.eum admittendū,qa ſi inſpicerem᷑
ī ſucceſſione ſolā cām naturalē planum eſt.qđ iſte filius ſucce
deret, Sed ſola cauſa naturalis īſpiciēda ē dicit Plac.ut ī Auth.
de hęre.q̄ ab inteſt.deſc.§.pe Doct.dicunt ꝯtrium. Pretor inſpi-
cit cauſam naturalem, & tamen eam non admiſit, ut ff.unde
cogna.l.. .§.ſi quis proximior.quod non admittetur.

§. Emancipati. Hic incipiūt antiquitates. Iſta antiq
tas pria.& renouatio, C.de adop. na
turales filij,q ſe dederūt ī arrogationē alij, nō admittuntur ad
bona patris nālis p unde liberi niſi fuerint emancipati ab arro
gato patre,tpe mortis pr̄is naturalis,& ē optima rō.qa ſibi ele
gerunt aliū patrē.gl.inſtat ꝯ hoc p l ff.de bo.poſ.ꝯtab.l. .§.ſi qs
filio.a.rñ.Dico.ꝙ lex illa correcta ē.pp ꝯrīū illi᷑ legis diſtīguit:
qi aut filius daī in adoptionē alicui ex aſcēdentib.qa tranſit in
ptātē,ſed nō trāſit in famil.oīno hēt ꝯtab.ī bonis patris natura
lis.ſed ſi deſ oīno extraneo in adoptionē,nō hēt ꝯtab.in bonis
patris naturalis. Totum contrarium eſt per literam noſtram.
§ inuenimus.& §.noſtra autem conſtitutione per illum § ha-
bebat contratab.in bonis duorum,in bonis patris naturalis,&
in bonis patris arrogatoris, hodie in bonis unius tantum, &
filius adoptatus.i. arrogatus, ſi emancipetur ante mortem na-
turalis patris,ſuccedit patri naturali,quia quantum ad patrem
arrogatorem fit extraneus per emancipationem. Hoc dicit li-
tera Sed pone, ꝙ ſit ſui iuris,per mortem patris arrogatoris,
uiuente patre naturali,ſuccederet patri naturali,per unde libe
ri? Vnde gl.dicit,quod non uiuo,ex quo morte patris adoptiui
ui fieret ſui iuris,remaneret ſibi ius agnationis,cum agnatis pa
tris arrogatoris,& iō non obtinebit ſucceſſionē in bonis pa-
tris naturalis,ut ſup.unde hic bene dicit glo.ſed alibi dicit con
trarium.& malè ff.de adoptionibus.l.in omni ferè.

1 *Emancipatus filius a patre arrogatore,an ſuccedat patri arroganti. Et an pa
tri naturali.nu. 2.*

§. Poſt mortē verò patris naturalis.

1 † Emancipatus eſt filius a patre arrogāte,nō ſuccedit patri arro
ganti. Itē nec patri naturali,ex quo poſt eius mortē emancipa-
tus a patre arrogatore.& hoc iō introductū eſt,ut eſſet ī ptāte,
uel uolūtate patris arrogatoris. Succedunt patri naturali agna
ti uel iſte filius arrogatus,qa ſi emanciparet eū ſuccederet p un̄
liberi,ut ſ. pxi. nō agnati. ſed ſi nō emāciparet ſuccederēt agna
ti, & ſic uolūtate alterius eſſet ſucceſſio patris nālis, qđ hēt lex
ꝓ incōuenienti,arg.ad hoc. ff. de hęredib.inſtituē.l.inſtitutio.
Sed nōne ī uoluntate patris arrogatoris ē,ā ſuccedat iſte filius
arrogatus patri naturali? Si nō emācipet eū ī uita patris natura
lis,tūc pr̄i naturali nō ſuccedet,ut hic dr̄,qa īcōueniēs,ꝙ aliàs
plus dico:qa iura nō habuerūt ꝓ incōueniēti,qđ ex uoluntate
aliena pēderet ſucceſſio patris naturalis,in uita ſua,hoc ē uſq;
ad mortē ſuam,ſed poſt mortem ſuam penderet ex uoluntate
aliena,iura habuerunt ꝓ inconuenienti. Et ad hoc eſt duplex ra-
tio, vna poterit pater naturalis ordinare de bonis ſuis in vita
ſua,dato qđ pater arrogator emācipet,ſed poſt mortē nō poſ-
2 ſet,arg.ad hoc.C.communia de leg. receptū. † Item alia ratio,
& melior,agnati mortuo eo cui ſunt agnati habent ius in bo-
nis eius.ſed nō in vita ſua,& qđ priuarentur bonis,vel in qui-
bus nō habent ius,per voluntatem alienam, ſed ſi poſt mortē
priuarentur bonis illis,per voluntatem alienam,quia tūc ſunt
eis debita,hoc eſſet inconueniens.

5 *Bonorum poſſeſſio contratab. quibus datur.*
2 *Emancipatus præteritus nullā aliā uiā hēt,quā contratab filius ſuus præteri-
tus habet duplicem,uel dicit teſtamentum nullū ipſo iure,vel contratab.*
3 *Differentia emancipationis & patriæ poteſtatis,an ſit in totum ſublata.*
4 *Electio videtur confirmata,ſi ille,qui non fuit vocatus,non uult eā infirmare.*

1 §. Eadem hęc obſeruantur. No † qđ bo-
norū poſſeſ-
ſio ꝯtab.daī ꝓteritis oīno,de qb.nulla facta eſt mētio īſtituēdo,
vel exhęredando,licèt non rite,vt ff.de bo.poſ ꝯtab l. nō puta
uit.§.non q̄uis. Et datur iſta bonorū poſ.ꝯtab.liberis pręteritis,
ſiue ſint ſui,ſiue emācipati. Noluit dicere,qđ filius emācipatus
hēt bon.poſ ꝯtab.de ſe,ſed filius ſuus,& ſic præteritus nō hēt
ꝯtab.imo dicit ipſo iure nullū. Sed ſi nō ſit ſolus ſuus,imo vn᷑
ē filius ſuus,& alius emācipatus, aperit emācipatus ꝓteri᷑ edi
ctū per ꝯtab.ei,qui ſuus eſt. Non dico, ꝙ M.diceret hoc,qa M.
ſp ruminauit textū:tex.eſt expreſſus,qđ licèt ſit ſolus,hēt tñ bo.
poſ.ꝯtab.& ſic teneat viam pretoriā, vel dicat ipſo iure nullū,
& ſic teneat ciuilem,verū eſt,ꝙ nō hēt bo.poſ.ꝯtab.neceſſariā.
Largus fuit ꝓtor in ſuo beneficio,et dedit nō indigēti,ſed emā
cipatus ꝓteritus,p uiā neceſſariā,qa aliā viā nō hēt. Hoc eſt,qđ
ꝓbaī ff.de leg.præſt.& de bo.poſ.ꝯtab.l is qui ī ptāte,& l.duo.et
C.de lib.ꝓte.l. maximū.D. And.in iſta materia dixit,ꝙ ſit ad ni
hil certū reliquit,dixit qđ fortè ſuus ſi recte ꝓtereaī,hoc ē īſer
ta cā ꝓteritionis,hēt ſolus bo.poſ.ꝯtab. Hoc eſt, ꝙ tractauit in
a ſumma illius tit.C.de lib præte.vel exhęr.† qd hēt duplicē viā,
vt dixi,vel vt dicat ipſo iure nullū, uel vt petat ꝯtab. emācipa-
tus pręteritus,vt dixerunt quidam,idē auxiliū hēt,qđ ſuus pōt
dicere nullum teſtm̄ ipſo iure,vel petere ꝯtab.& hoc per legē,q̄
3 dixit,qđ † ſublata eſt differentia emancipationis,ª & pr̄ię po-
a teſtatis,vt in Auth.de hær.q̄ ab inteſt.deſc.§. nullam. Dico cō-
trariū,imo filius emācipatus ꝓteritus, hodie nullā aliā viā hēt,
quā ꝯtratab. Ad legē in ꝯrīū dicēdū ſermones inquirēdi ſunt
illa litera quæ dicit, ſublata eſt dr̄ia emancipationis, & patriæ
ſm materiam, & nōne illa litera,q̄ dicit ſublata eſt dr̄ia eman-
cipationis,& patriæ ptātis,eſt in rub.de hęred.q̄ ab inteſt.vnde
verū eſt, qd nulla eſt in ſucceſſione ab inte. ſed in ſucceſſione.
ex teſtō,vñ eſt dr̄ia,& bo poſſ.contrata.eſt ex alio teſtō. licèt ſit
ad īpugnationē teſtamēti. Dicit do.And.aliud aſſertiuū aut eſt
emācipatus ꝓteritus in ſerta cā præteritionis legitima qa teſtȫr
dixit ſic, filiū meū ꝓtereo,ex tali cā,& qa tñ dixit, filiu meū ꝓ
tereo,pōt dicere ipſo iure nullū. & de hoc habuiſtis pleniorē
doctri.ꝯ de inoffi.teſt Itē no.hic,qđ īſtitut᷑ qñq; hēt bo. poſ ꝯ.
tab.alio cōmittēte edictū. Pone,hēo filiū,& hēo filiū aliū,cū ꝓ-
tereo,ꝓ erit pōt petere ꝯta.nec expectabit, qđ petat ꝓterit᷑, vt
ff.de bo. poſſ.ꝯtab.l ſi poſt mortē.§.vlt. Couertit ꝯtab. qñq; in-
ſerta pſona.v.g.inſtituo unū filiū,aliū ꝓtereo,īſtitutus pōt pete
re ꝯtab.pręterito ſibi cōmittēte edictū. Et ſi nō petat ꝓteritus,
q̄ eſt cā ꝓteritionis uolui ſeruare æqualitatē. Pone,inſtituo fi-
liū in minori parte,extraneū in maiori,& filium aliū ꝓtereo,
ſi ſolus ꝓteritus rupto teſtō per ꝯtab. habebat maiorē partē, &
ille qui fuit inſtitutus minorē: quia oporteret eū eſſe cōtentū
ea portione in qua fuit inſtitutus, ideo ꝓtor uoluit, qđ inſti-
tutus haberet bo.poſ ꝯtratab. ſi pręteritus nō petit,qd iudiciū
nunq̄ certe hoc caſu ꝓterito nō petēti cōtratab.inſtitutus q pe
tit eā hēt iure,unde ſi pręteritus nō uult īpetrare bo.poſſ.ꝯtab.
ꝓtor uoluit eū adire,ut habeat ſm tab.ſed uult ut ſua cōtratab.
ualeat ſm tab.ut.ff.de leg.præſt.& bo.poſ.ꝯtratab.pe.l.in ptāte §.
4 ſed ſi ſcript᷑.† Quidā Canoniſta,ut dicit dn̄s meus,p iſta theo
ricā de iure terminauit quādā qęſtionē talē.facta fuit quędā
electio,qđā non fuit uocatus,& ſic fuit contemptus:qa nō ua
luit electio,qa plus operaī cōtemptio vnius.quā multorū ꝯdi
ctio ꝓſentiū. Volunt dicere alij,alia uia electionē nō ualere.qa
talis fuit nō uocatus,& ſic cōtēptus ille,q fuit nō uocatus, nō
uult eam infirmare,nec dicit ſe cōtemptū, ā alij ex ſua ſufficit
hoc facere,ex quo ipſe nō uult īfirmare. Ideo Canoniſta dixit
quod non, ex quo allegauerunt cauſam ex perſona alterius, q
cā non uult allegare,potius confirmat electionem. Cauſa eo-
rum conuertiſ in non cauſam,ſicut bo.poſſ.contratab. cōuer
titur in ſecundū tab.quando ille qui dixit eam ex perſona al-
terius,petat eam,eo,ex cuius perſona habet, non petente.

ADDITIO.

a Differentia emancipationis. Adde Bar.in l.Gallus §. & quid ſi tantum ff de lib & po-
ſthu vide d. Iaſ.in l pater filio.ff de leg 2. ubi dicit,quod emancipatus hodie ſuc-
dit ad ſimilitudinem ſuorum. Et quod ſicut emancipati ſunt voluntarij heredes,ita
& filij in poteſtate. Et nunquid tranſmittat hodie hæreditatem patris non aditam,
per eundem in d l.pater filio.

§. Inuenimus. Ibi dr̄ ꝙ olī ſi filius in ptāte dabaī in
adoptionē illius,& ſi pater nālis mo
rereī anteq̄ iſte filius adoptatus emanciparēſ,uel poſtea emāci
patus,nō ſuccedebat pr̄i nāli. Itē nec pr̄i adoptiuo ex quo ema-
cipauerat,& ſic utriuſq; pr̄is ſucceſſione defraudabatur,& hoc
erat inconueniens.gl.q̄rit,& nōne eadē iniquitas remanet ho
die

dic in altero mẽbro diſtĩonis quam facit ver. argu. iſta iniquitas l. eo, §. noſtra. ſi dei in adoptione alicui de aſcendentib. tranſit in patrẽ ſuã. Et ſi moriaĩ pr̃ naturalis, & poſtea emancipaĩ a patre adoptiuo, amittit ſucceſſionẽ vtriuſq; patri. dicit gl. verũ eſt, ẽ. q̃a ſi emãcipaĩ a naturali aſcendente, cui daĩ ĩ adoptionẽ, tenet ei relinquere tñ. ſecus eſt ĩ arrogatore. Dico, ꝙ affectio omnis ſuſpitionẽ remouet, nõ tñ eſt veriſiĩe, ex quo ẽ de aſcẽdẽtib. ille, cui datur in adoptionẽ, quod poſt mortẽ patris naturalis eum emancipet, vt vtraq; hæreditate, & ſua, & patris naturalis poſſit eum defraudare, arg. ff. de ritu nup. l. pe. §. de vno.

§ Item vetuſtas. M. voluit dicere ꝙ §. vlt. Sed nos, abrogat § iſtũ. Itẽ vetuſtas, &c. q̃ iſte § dicit, qđ nepotes ex filia ſuccedunt cũ ſuis patruis, vel materteris, cũ diminutione tertię partis, & ſtatim corrigi per §. Sed nos, &c. Eſt dicendũ, quod iſte §. Item vetuſtas nõ corrigiĩ per §. ſed corrigitur ꝑ Auth de trien. & ſemiſ. §. nec vllo. Vnde §. ſequẽs loquitur de quarta, iſte de tertia. Item iſte §. loquitur vbi erant deſcendentes, & tranſuerſales. & ſic iſtis duab. rationib. dicemus §. ſequentem iſtum non corrigere.

De legitima agnatorum ſucceſsione. Rub.

a *Agnati, qui dicantur.*

SI nemo ſuus hæres, &c. Dicit lr̃a duo ſũt fratres ex eodẽ pr̃e nati, licèt nõ ea. matre, ſunt agnati, & ꝯſanguinei.
a † Vñ no. ꝙ q̃dã ſunt agnati, & ꝯſanguinei, q̃dam nõ, ſm ĩtellectũ iuris, ꝯſanguinei agnati ſunt fratres, vel filij fratrũ, agnati vlteriores nõ ſũt ꝯſãguinei, vt ff. de ſuis, & legi. l. 2. ĩ pri. Scis tu ad qđ valeat hoc? Pone, in dicto teſtõ lego ꝯſanguineo decẽ, habebit tñ frater ꝯiunctus per patrem, ſm ea, q̃ dicta ſunt. Certè loquẽdum eſt, vt plures, & oĩa ex cõi locutione exaudiri oportet, & nõ niſi diceremꝰ, qđ teſtõr eſſet iuris peritus, q no uiſſet propriã verborum appellationem. cum diceret teſtator, lego conſanguineo meo, intelligerẽ ꝯſanguineum, ſm cõmunẽ modũ loquẽdi. ff. de ſupel. le. l. Labeo. ff. de ſun. inſtr. & inſtr. leg. l. cũ de lanionis. §. aſinam. Item etiam dicerem ſi teſtator eſſet iuris peritus, tamen ibi eſſet maior color dubitationis.

a *Filij fratrum ſuccedunt in ſtirpes cum fratre ſuperſtite.*

2 *Deſcendentes ſuccedunt ex perſona eius, quem repręſentãt, tranſuerſales non.*

§. Hoc etiam addendum, &c. Sẽſus huius §. eſt ꝙ de linea cognatorũ transferũtur q̃dam perſonæ in linea agnationis, ſ. filij, & filię ſororis cõſanguineę, vel vterinæ, & illi ſũt agnati, multo fortiꝰ ipſę ſorores vterinę. & C. de legit. hær. l. vlt. Seqtur in litera, & diuiditur inter eos hæreditas in capita, nõ ĩ ſtirpes. Pone, hẽo ex fratre ꝑmortuo duos nepotes, ex ſorore vnũ, certe mihi ſuccederẽt iſti tres nepotes in capita. hodie eſt correctũ in ſtirpes, vt in Auth. de hęr. q̃ ab inteſ. deſ. §. reliquũ. Circa hoc no. tria iura, Iure iſto nõ veniebat filiꝰ fratris vna cũ fratre, niſi eſſet pr̃is frater ſuperſtes. v. g. Ego decedo patre. & fratre, & fratris filio ſuperſtitib. ſi erat frater, & fratris filius iuri qa pr̃ ſupſtes facit, ꝙ ñ admittaĩ filiꝰ fratris cũ fratre, ſed pi, & frater tñ admittunt, vt ĩ pręall. Auth. de hęr. q̃ ab inteſ. deſc. § reliquũ. Tertium ius, quod admittetur filius fratris cũ fratre, & ſi ſit pater in medio, ſucceditur in ſtirpes, vt in Auth vt fratrum
8 filij. in prin. † Et pone quartum caſum, ſed de hoc habemus ius aliquod. Hẽo patrẽ, & filium, ſ. ꝙ admittaĩ cũ ſolo pr̃e. Quidã magni Doc. voluerũt dicere, ꝙ ſucceſſio ſit ĩ capita, nec hic corrigaĩ. & dñt qđ Auth. q̃ eſt de hær. quæ ab inteſt. deſc. §. reliquũ. q̃ dicit, ꝙ filij fratrũ ſuccedunt in ſtirpes, loquitur cũ filij fratrum ſuccedũt cũ fratre ſuperſtite, vt ipſi fratrum filij habeant quantũ hr̃et pater eorũ ſi viueret, & nõ plus. Sed dicunt ipſi, nos dicimus, qđ ſi ſunt oẽs fratres filij, duo ex vno, tres vel quatuor ex alio, ſuccedũt in capita: q̃a nullus prior alio, iſta opi. nõ vr̃ ſine rõne, vr̃ tñ lex ꝓbabilior, q̃a dicit lex, ſiue habeat defunctus fr̃es, vel fratris filios, ſit diuiſio in capita. Vr̃ igitur ponere, qđ ſi hẽat fratres, vel filios fratrum ſuccedaĩ in ſtirpes, vt in Auth. eo. de hęr. q̃ ab inteſ. §. ſi vero neq; fratres. intelligas in ſucceſſione tranſuerſalium, proximior quoq; ꝑferi. Fallit ĩ filijs fratris licèt ſint remotiores fratre ſuperſtite, tñ cũ admittuntur ꝯ aliam, quod ꝓximior præfertur. v. g. Hẽo fratrem. & nepotes ex alio fratre. & frater ꝑfertur, & eſt priuilegium fratris filiorũ, qđ licèt ſint remotiores fratre. tñ cũ eo admittuntur, vnde in vlteriorib. eis ſeruaĩ rĩa. qđ proximior pręferatur. Sed op. dr̃, ꝙ ſucceſſio fiat in capita. ĩ rũ. 1. §. cũ filius. in fi. Cõtra, quia ibi dr̃ qđ in ſtirpes ſucceditur. Dico hic loquitur in ſucceſſione tranſuerſaliũ, ibi in ſucceſſione deſcendentium. Idem in aſcendentib. q̃a ſuccedunt in ſtirpes, q omnes ex parte matris tñ habẽt, quantũ illi ex parte patris. vt in Auth de hær. quę ab inteſ. deſc. § 1. Sed q̃ eſt ratio diuerſitatis? Ratio bona eſt, & notabilis, habeo nepotes, ex vno filio quatuor, ex alio vnum, nepotes admittuntur ex pſona patris, & ideo admittuntur. ſicut & ille admitteretur, hoc non eſt de ſe, ſed rõne patris ſui, quẽ repręſentant, ex eo patris filijs fratrũ admittuntur ex pſona ſua, & fit ſucceſſio in ca
2 pita per numerũ perſonarũ. Si quæras vltra, q̃ eſt rõ quare deſcendentes ſuccedunt ex pſona eius quem repñtant, tranſuerſales non? Dico, ꝙ deſcẽdentib. eſt magis debita hr̃ditas, q̃ tranſuerſalib. q̃a viuo pr̃e filius intelligiĩ dñs: rõ deſcendẽtes ex pſona pr̃is habẽt ius, vt de lib. & poſthu. l. ĩ ſuis. trãſuerſales nõ habent tñ ius, adeo ex pſona defuncti præcedentis nõ habẽt ius, ſed ex ꝓpria. Scis tu ad quid valet hoc? Cõſuetudo eſt in aliq̃b. partib. ꝙ ſi Baro habeat filios, filiꝰ maſculus, licèt vltimo genit., ꝑfertur filię in ſucceſſione Baronię. Pone, ego ſum Baro, hẽo filiũ maiorem natu, & filium minorem natu, & filiam. quæ eſt antiquior. filius maior ꝓbiit, & habet filiã, decedit, & ego decedo. filius maſculus. vltimo natus dicit ſe admittendũ ad Baroniã. & filia ex filio maiore præmortuo, vult admitti, & allegans ſic. Si pr̃ meus, dicit ipſa, viueret. ꝑferetur fratri, ergo debeo pręferri tibi fratri vltimo genito. Egregio allegat hoc caſu, & per ſe hic, ꝙ neptis habeat plus quã filia. inauditum eſt. ſi tu eſſes filia, & prio nata. ego ꝑferetur tibi, dicit iſte filius vltimo genitus, ego multo fortiꝰ tibi nepti ſum pręferẽdus, filia remanet in ſucceſſione tranſuerſaliũ non admittitur quis ex perſona, quã repręſentat. ſed deſcendentes in ſucceſſione deſcendentiũ admittũtur ex pſona eius, quam repręſentant. vnde de me nepte nõ tu dico. Tu filius vltimo genitus tanquã de me, quia nõ peto admitti tanquã ex pſona mea. ſed tanquã ex eius perſona, quam repñto, videlicet pr̃is mei filij primogeniti, cui ego ſuccedo. vnde iudica de me, ſicut de ipſo iudicares. & ꝯſtat qđ ipſe ſi viueret ꝑferetur tibi, ꝑ ſe inducit, ff. de leg. 3. l. pater filium. §. quin de cum liberos. Vbi ẽ tales caſus, vt ſ. dicẽs teſtator certis libertis legauit fũdũ, & vetuit alienari extra familiã, vnꝰ libertus vẽdidit alij colliberto, qđ potuit facere, q̃a de familia, vnde omnino eſt alie natus extra familiã. Iſte collibertus, ſiue libertus emptor deceſſit hærede extraneo relicto. mõ eſt fundus extra familiã, nõne aduocabitur ab eo? Dicit Iuriſconſultus, ꝙ nõ, quia non eſt inſpicienda perſona extranei, ſed eſt inſpiciẽda pſona eius a quo cãm hẽs, quam repræſentas, ſicut dicit iſta filia, non eſt ꝯſiderãda perſona mea, ſed perſona eius quem repræſento, & cuius ſucceſſionem habeo. & credo quod bene allegat.

5 *Imperator eſt lex animata in terris.*

2 *Beneficia Principum recipiunt ampliorem interpretationem, quam teſtamenta.*

3 *Beneficium Principis ęque late debet interpretari, & hoc in ſimilib perſonis.*

4 *Donatio in filium emancipatum a patre facta vltra quantitatem legitimam ſine inſinuatione, non valet.*

5 *Donatio a Principe in extraneum etiam vltra quantitatem, valet.*

6 *Succeſſio, quæ eſt deferenda fratri, vel plus fratrum, quis erit prior in ſucceſſione fratris.*

§. Si plures. ver. & quamuis. Ibi dr̃ defertur hr̃ditas proximo. & quis ibi dicit deferri hr̃ditas ꝓximũ & q̃uis lex 12. tabularũ vtatur ſingulari numero, q dicit proximũ. Si tamen plures ſint ꝓximi, bñ ſil defere, & oẽs veniũt ſil. Imperator Fredericꝰ federat quoddã caſtrũ, fecit ꝓmiſſio. p exercitu, ꝙ q prio ĩgrederet caſtrũ illud, hr̃et centũ. deĩde decẽ ĩgreſſi ſunt ſimul. mõ q̃rit q̃s hẽbit? Audiui, ꝙ D. Gui. de Marianis dixit, ꝙ null hẽbit, & ĩducebat l. cũ ĩ rectõ. ff. de reb. duo. l. ſi fuerit. eo ti. Audiui, qđ Odof. determinauit, ꝙ oẽs hr̃ent. Et ꝑ iſtã lr̃ã potiſſime lex
6 12. tab. dicit, ꝙ qui eſt primus agnatus defuncti hr̃t hęreditatẽ defuncti, ſi plures ſunt, tñ proximiores habebũt. Quæritur, cũ Imperator ſit lex aĩata ĩ terris, idẽ erat ĩ q̃õne propoſita. Illã determinationẽ puto veriorem, nec mouet me lex. ff. de reb. dub.
2 l. ſi fuerit. † Quia loquitur illa in teſtis, & amplior ſit ĩterpretatio in beneficijs Principũ, quam in teſtis, ĩ quodã ruſtico aliud eſſet, ibi ſeruarẽ l. ſi fuerit, & caue. Admittũtur ergo oẽs illi, q ingreſſi fuerunt caſtrum, ſed ad quid admittuntur? Intelligiĩ qđ ad centum, vñ illa centũ diuidenĩ inter oẽs, intelligo ſi ponaĩ in Principe q̃a q̃libet hẽbit centũ, in beneficijs Principum dẽt fieri largiſſima ĩterpretatio, ff. de ꝯſti princ. l. vlt. ergo ad minus æque lata dẽt fieri, ſicut alibi in ſi ... inuenio q̃libet hr̃et tm quãtũ hr̃et vnus ſolus. Teſtõr dicit, poſthumo lego decem, naſcuntur quatuor, quilibet hẽbit decẽ, vt ff. de leg. 1. l. q filiab. § 1. Quidã rñdebat huic rationi, in bñficio Principis dẽt fieri æque lata ĩterpretatio, ſicut fuerit alibi, verũ ẽ ĩ ſi. ib. pſonis. l. illa. uer. in noĩs. ita ſm latã interpretationẽ loquiĩ in illa ab. lex nr̃a loquiĩ ĩ extraneis. Dicebat dñs meus, Inuenio qđ eſt latior interpretatio in bñficio Principis in extraneum, quã pr̃is ĩ filium. Donatio in filiũ emancipatum a pr̃e facta ultra quantitatem lẽgitimã
4 ſine ĩſinuatione nõ valebit. † Donatio facta a principe in extra
5 neũ ſine ĩſinuatione ultra ſ. legitimã quãtitatem, ualet. Hoc eſt, qđ ꝓbaĩ C. de do. l. latã & l. ſancimus. ĩ prin. Pone, ꝯſuetudo eſt qđ ꝓximus cognatus extrahat legitimã, ego uendo rẽ aliq̃ã. hẽo quendã ꝓximũ cognatũ ex parte pr̃is, & hẽo alium proximũ cognatũ ex parte mr̃is, quis eorũ ꝑferr: dico ſi ſunt plures in q̃bus reperiĩ ea rõ, admittentur omnes, ut hic. Cauſa illius conſuetudinis eſt, quia nõ debet quis priuari ſua ſucceſſione, unde unus non poteſt alienare: q̃a ille, qui ſucceſſurus eſſet ſibi,

poſſet retrahere: ſi ergo emptor in ſucceſſione, & mercatione,
6 vt ſi ęque deberēt ſuccedere, ęque retrahūt. † Si q̃rat qs eſt potior in ſucceſſione fratris, deferenda fratri, vel fratrū filijs, hēo aucem completā: aut reperitur vnus qui coniunctus eſt defuncto vtrinque vtroq; latere tm̄, in bonis vndecūq. acquiſitis, ergo & in retractione, ſi nullus inuenit ꝯiunctus defuncto ex vtroq; latere. ſed ſi unus eſt ſibi cōiunctus ex parte p̄ris, pręferē in eis, q̄ defunctus habuit a patre, ille q eſt coniunctus ex parte m̄ris, ꝓferē in eis, q̄ habuit defunctus ex parte m̄ris, ī quæſitis a defuncto ſimul admittunī, & hoc cōclude a ſili retētione. Hęc ſunt q̄ probantur C. de hęre. l. emancipatis. Authen. de conſang. & vterinis fratrib. p totum. C. cōia de ſuc. auth itaq; niſi quærat de alijs, vel de remotiorib. in linea tranſuerſaltium, qui nō ſunt fratres, nec fratrum filij, nec īuenio diſtīctionē prædictā, & vt ſunt coniuncti defuncto ex vtroq; latere, aut ex altero tm̄, imo dīt iura, qđ veniunt ī capita cum agnatis. ſed ſi vis rōnē, dico ſi repereris agnatum remotiorē fratre, vel fratris filio, & eſt ꝯiunctus ex vtroq; latere ipſi defuncto, & ex alia parte alterū ī eod. gradu, ſed coniunctus eſt, q ex altero latere tm̄, admittetē ꝯiunctus ex vtroq; latere, & ad ſucceſſionē, & ad retentionē in h̄ditatib. deſcendentiū, ſiue ī aſcēdentib. Dicit lex, ꝙ h̄r̄ditas deſcēdentium deferet aſcendentib. qa aſcendens ex parte p̄ris hēat tm̄, quantum aſcēdens ex parte matris, nec diſtīguit ī bonis defuncti, an ea pte patris, an ea parte matris, vel an ipſe ea acqſierit. Item nec diſtīguit ſiue ſint ex vtraq; parte cōiuncti, vel ex altera tm̄, vt ī Auth de hær. quæ ab inteſt. defe. §. 1. Et quod reperiaī aliqs de aſcendentib. vtrinq; defuncto coniunctus deſcendenti, ecce exemplum Habeo duos filios, vn⁹ hēt filium, alius habet filiam, ꝯiunt ſimul, quod poſſunt de iure noſtro, qa filij duorum fratrum poſſunt ſimul contrahere, alter coniugum moritur, reperio me vtrinq. coniunctum.

1 *Succeſſorio edicto non eſt locus in agnatis in bon. poſ. vnde agnati.*

2 *Emancipatus filius, an remaneat agnatus patri, & ecōtra, & quō intelligitur.*

3 *Pater habet ius ſuccedendi filio emancipato olim per pactum expreſſum, hodie lex ſine pacto, iſtud ius ſibi reſeruat.*

1 §. Placebat autem. † Ibi dr̄, nō erat loc⁹ ſucceſſorio edicto ī agnatis, ſed ꝓtor agnatis ſuccurrens voluit admitti ex capite cognatorū. In illo §. ſed nos. dicit Imperator, quod in agnatis hēt locum ſucceſſorium edictum, & ſic no dicit gl. qđ in bo. poſ. vñ agnati locus eſt edicto ſucceſſorio ī agnatis. Hoc nō dicit litera, ſed dicit in h̄ditatib. vñ de litera ſucceſſionē agnatorum h̄ditatib. nō eſſe eis denegandā. vñ dico, ꝙ in agnatis, in bo. poſ. vñ agnati non eſt locus ſucceſſorio edicto, ſed ſuccederet p vñ lr̄mi ſequēte agnato primis non petētib. bo. poſ. vnde agna. vel repudiātib. qa illa dat legitimis, q eſt ff. vnde lib. l. 2. Vel dr̄. Si emancipo filium olim non ſuccedebam ei, niſi in emancipatione ſeruarē
2 mihi ius ſuccedēdi gl. hic, & alibi ꝯdicit ſibi gl. † hic dr̄, ſi emancipo filiū remaneo ſibi agnatus, vñ ei ſuccedo p vñ agnati, id ipſe n mihi. dicit Rog hoc ē falſum, imo dicit, ꝙ fili⁹ emācipatus remanet agnatus p̄ri emācipanti, ſed nō eſt ecōtra, vt ff. vnde cogna l. ltimus. & gl. i ſeq. ſed quō p̄t eſſe, ꝙ p̄r ſit ei agnat⁹, & ipſe nō ſit agnatus p̄ri: qa agnatio relatio eſt, vñ agnatio alicuius, & agnatus alicuius agnati ſīt. dīt qdam ꝙ p̄r remanet agnatus filio emācipato mortuo. Si aliqs agnatus meus morit, ipſe mortuus nō eſt, niſi agnatus, ſed ego ī cuius p̄ſona nō eſt facta mutatio, remaneo ei agnatus, vñ ei ſuccedo tanq̄ agnatus emancipatus mortī quo ad ius ciuilem amittit fili⁹ p emācipationē iura agnationis, ſed p̄r in cuius p̄ſona nulla facta eſt mutatio, rō eſt agnationis, & iō hēt duo, tāq̄ p̄r ſuccedit filio emācipato, et nō ecōtra. Hęc rō non eſt bona, quia ſm hoc agnati nō emācipati in cuius p̄ſona, nec dicam ꝙ hoc ñ eſt, quia p̄r remanet ei agnat⁹, nō ē facta mutatio ſuccederet iſte filio emācipato, & iſte eis non ſuccederet & approbo gl. qa pater ſuccedit filio emācipato, & non ecōtra nec dicā, quod eſt qa pater remanet ei agnatus, ꝙ
3 non eſt ecōtra. † Sed dico, ꝙ habeat pater ius ſuccedēdi filio olim p pactum expreſſum. & hodie lex ſine pacto, ius iſtud ſibi reſeruat, vt hic. & C de emā. lib. l. vlt. & reſpice, quod dixi ſup. de leg. agn. ſuc & eris copioſus in iſta materia.

De Senatuſconſulto Tertulliano. Rub.

1 *Filiafa. nupta alicui, an remaneat in poteſtate patris.*

Ex duodecim tabularū. Ita ſtricto iure. Secūdū Senatuſc. Tertul. m̄r nō ſuccedebat filio. niſi deficientib. oīb. agnatis. nā m̄r erat cognata filio, qa per ſe ipſam, & p p̄onā fęminini ſexus attingebat filio, ergo cognata erat filio, & deficientib demū agnatis, vel excluſis, m̄r admittebaī factum eſt Senatuſcōſultum Tertullianū, quo conſultū ... ſed ... qa ſolū conſulit per id Senatuſc. matrib. hn̄tib ... filios, vel quatuor, ſi ſint in p̄āte, acquirent ei in cui⁹
1 ſunt p̄āte. † Et ex hoc no. qđ filiafa. vxor alicuius, eſt ī poteſtate patris. vñ licēt ſit coniugata, & habitet ſeorſum a patre cū marito ſuo, nihilominus remanet in patria p̄āte. hoc non eſt, dix ruſtici, tñ hoc ē verū, vt hic, & C. de ꝯd. īſer. l. ſi vxor. qa tertiū ſūt modi exeūdi de p̄ria p̄āte, & iſte modus ñ ē de illis, & iſte modus argueret, vt tradit ff. de his, q ſūt ſui, vel alie. iur. l. p̄re furioſo. Iure Lōbardo aliud eſt, vñ iſta filia coniugata, ex quo manet in p̄ria p̄āte acqrit p̄re iubente h̄ditatem, vt ff de acq. hær. l. q in aliena Hodie pōt ēt patre prohibente aduentitia acqrere, vt C. de bo. quę lib. l. vlt. vnde ſi conſentiant ambo, ambobus acqrit vſusfructus & ꝓprietas ſi ſolus filius, vel filia totum ſibi acquiritur, ſi ſolus pater ſoli patri acquiritur totum

1 *Pater an ꝓferatur matri ī ſucceſſione filij, vel filię, & an auū excludat mater.*

2 *Regula, ſi vinco vincētē te, ergo vinco te, quō intelligatur, & quādo hēat locū.*

§. Præferuntur autem Ver. pater vero
1 utriuſq; &c. Ibi dr̄, † ꝙ p̄r ꝓponiī m̄ri ī ſucceſſione filij v filię, ſed au⁹ excludit a matre. Iſte tractatus hēt locum ī emācipato filio: quia filius in p̄āte non hēt h̄ditatem, ſed alius ſui, q eſt nepos ad auū, & patrē. Pone, oēs tres eſſe ſimul, auum, patrem,
2 & matrē, tunc † fallit r̄ła, q̄ dicit, ſi vinco vincentē te, ergo vinco te. Pater dicit, ego vinco matrē, & mater vincit auum, deberet concludere p̄r ergo ego vinco auū, ſed nō deberet vincere, imo auus vincet patrē, vt ff. c. ad Tertul. l. ęquiſſimū §. 1. Si eſſent auus, & p̄r tm̄, auus vinceret patrem. Dicit ergo auus matri, ego vinco patrē, vt in l. illa ad Tertul. l. ęquiſſimum. & pater te vinceret, vt hic, ergo ego vincerem te matrē. Ecce exemplum r̄łę, ad inſtantiā in eiſdem terminis loquitur pater auo, diceret patri vincerem te, vt hic mater te vinceret. Hoc eſt verū ſi mater, & auus eſſent ſoli, ſed nō ſi oēs tres eſſent ſimul, auus, pater, & mater. imo auus, patrem & matrē & ſic eſt vera r̄ła. ſ. l. illa ęquiſſimū. vt hic, ergo ego vincerem te. Vnde iſte falſum cōcluderet, vt in l. illa ęquiſſimum. auus vincet matrem, dico, qđ non fallit r̄ła in eo caſu quia vinco vincentem te, & nō vinco, reſiſtit ibi vinco vincentē te, aliās non vinco te in caſu alio, vñ in eo caſu nō īuenias fallacē r̄am in terminis prædictis. Sed fallit regula, ſi vīco vincētē, &c in Auth. de ęqualit. do. § is ꝯñs. creditor, q credidit in emptionē rei, vincit creditorē hn̄tem expreſſam ꝯuentionē. Et mulier non vincit eum, ſed vincit eum, qui credidit emptori rei, vt C. q po ī pig. ha. l. aſſiduis. Alibi fallit illa r̄ła ī Auth. quib. mo. na. eff. ſui. §. diſcretis. Dico, ꝙ ī caſu nr̄o corrigitur: qa ſi ſint oēs ſimul, pater, & auus non excludit p̄rem, immo excluderentur, & admittenī pater, & mater, vt in Authen. de hęr. quæ ad inteſ. defe. §. omnes. Vnde dico correctam legem illā ff ad Tertul. l. ęquiſſimum. quę ponit illam, ſi vinco vincentem te, ergo vincam te quando ſimul auus, pater, & mater.

§ Sed nos conſtitutione, quam &c. Facit Imperator mentionem cuiuſpiam cōſtitutionis, quærit vbi dicit gl. ꝙ mater licēt non ſit mater trium, vel quatuor liberorum, hēt ius ſuccedendi filio, vt C. de iu. delib. l. a.

1 *Pater, & mater ſimul admittuntur ad ſucceſſionem filiorum, & quando.*

2 *Patris, & matris ęquale eſt officium.*

3 *Mater, quæ non petijt tutorem filio ſuo impuberī ſi decedat in pupillari ætate, mater ei non ſuccedit, ſecus ſi dece. at in ſu. ætate, & de ratione.*

§. Nobis viſum eſt, &c. Ibi corrigiī, incipit correctio Imperatoris. Vñ no. qđ l̄ra noſtra corrigiī ī multis, per iſta pater excludebat matrē, vt ſ. eod. ver. pater quoq; & c. ſimul admittunī, vt in auth. de hęr. q̄ ab inteſt. §. ꝯñs Itē ſi erat m̄r, & ſorores cōſanguineę, mater habebit dimidiam, ſorores aliā, hodie ſuccedūt in capita, vt ī Auth. de nup. §. & q̄r. Sed hodie per aliam auth. ſorores cōſanguineæ tm̄, vel fratres conſanguinei tantum, excludunī per patrem in totum: quia coniuncti vtrinque ſimul admittuntur cum aſcendentib. in Auth. de hære. quę ab īteſt. § ſi
1 vero cū aſcendentibus. † Item corrigiī & illud ff co. ad Tertul. l. ęquiſſimum. §. 1. qa ſi erat auus, qui emanciparet nepotem, & pater, & m̄r, auus ſolus admitterenī, hodie ſol⁹ excluderenī, ut in Auth. de hær. quæ ab inteſt. §. ꝯñs. Et ſic iudices q tenent, qa p gl. in iſta materia neſcies in quo debeat eſſe ſtatus, ī dubio iura ea, quæ dicta, ſunt dubia iure C. cauebatur, ſi filius in poteſtate ꝯſtitutus habēs multa quo ad ꝓprietatem ſi decederet, pater retinebat uſumfructum, & proprietas diuidebaī inter ſuccedētes, ut C. eo. l. ult. & C. de legit. hær. l. de emancipatis. Hodie p̄r, & m̄r veniūt ex ęquo ſimiliter, ſi ſunt pater. & m̄r, & fratres utrique ꝯiuncti, ueniunt ſimul, ut in Authē. de hęr. quæ ab inteſt. defe. §. ſi vero cum aſcendenti. Intelligo ſi ſit filius emācipatus, p̄r, & m̄r ſuccedūt ex æquo. Sed ſi ſit ī poteſtare, pater toto tēpore uitę ſuæ habebit uſumfructum, & ſola ꝓprietas diuidetur inter patrē, & matrem, & fratres utrinq; cōiunctos. Et quod filio mortuo patri reſeruetur uſusfructus. ꝓbatur, ut in Authen. de hæred quæ ab inteſt. defe. § illud eſt dubiū. Circa iura iſta iure antiquo cauebaī, ſi filius emancipatus facit teſtamentum relictis patre, & matre pręteritis, ſolus pater habet cōtra tab. Et ſi ... p contra tab. teſtamentū filiæ, mater repellebatur. Vñ pater admit-

admittebatur ℨtab. mater ſi eſſet ſola, hẽret ꝗrelã, ſed vbi ſimul
cũ pr̃e nullũ habebat auxiliũ. Dices tu hoc eſſe correctũ, vel ſi
filius hñs caſtrenſe peculiũ, ꝓterierit patrẽ & m̃rem, ſolus pr̃ iu
re antiquo admittebaſ l. q ex æquat pr̃em, & matrẽ. & Auth. d
hęre. q ab inteſt deſc §. ꝯñs nẽt in ſucceſſione ex teſtõ non repe
rio iſtã exęquationem, & video qd ꝗdam admittunſ ſimul ab
inteſt. vt frẽs conſanguinei. & vterini, non ex teſtõ ſoli ꝯplangũ
a nei hñt ꝗrelam, vt C. de inoff. teſt. l. frẽs. † vbi ergo colliges tu
exæquationem patris & m̃ris in ſucceſſione ex teſtõ, qa Auth.
de hęr. ab inte. §. ꝯñs. exęquat eos ab ĩteſt. vt apparet rubrica. Cer
te r a dictat hoc, vt debeãt exæquari, qa ęquale eſt offĩn pr̃is &
matris, ff. de cur. furioſi. l. furioſæ m̃ris. Et dicat qd ſiſ admittaſ
3 pr̃ & m̃r p ꝗrelam, ſic & alibi ff. de ℨtab. l. fi. † Dr̃ in hoc tit. m̃r
a q nõ petit tutorem filio[a] ſuo impuberi, delinquit, vñ ſi dece-
dat ĩ pupillari ætate, mater ei non ſuccedit, vt hic, niſi eſſet mi
nor, tunc ſibi nõ iputareſ, vt C. ſi aduer. deli. l. Sed ſi decedat ĩ
pubertate, licẽt m̃r ei non petijt tutorem, tñ bñ ſuccedit ei, vt C.
ad Tertul. l. matres. Quę eſt eã Dico quod ſi non petijt mater
tutorem filio impuberi, delinquit, cum decedit pupillus in pu
pillari ętate, non poteſt facere teſtm̃, non poteſt matrem pri-
uare, ideo lex eam priuat, ſed eum eſt factus pubes poteſt teſta-
ri, & habet diſcretionem, lex relinquit filio punitionem, aliàs
pręteritionem matris, vnde exhæredet eam ſi vult.

ADDITIO.

a Non petit tutorem filio. Adde qd mater, quæ non petijt tutorem dari filio, licet ipſa vel alij geſſerint, ſed non legitime, non excuſatur. Bar. in l. ſiue ingenua §. qd ſi pater ff. ad Tert. Nec etiam excuſaretur mater, ſi pupillus deceſſit intra [illegible] dies & intra dictũ tempus non petijt tutorem, vt per eundem in d. l. ſiue ingenua §. conſeſtim ff. eo.

De Senatuſconſulto Orficiano. Rubr.

PEr contrarium autem, &c. Senatuſcõſ.
Orficianum factũ fuit de filijs tantum, addit Impera
tor hic de nepotib. gl. dicit, idem intelligo de nepo-
tib. nõ adducit iura, ſed dic qd hodie ſublata eſt dr̃ia agnatio-
nis, & cognationis, & in deſcẽdẽtib. agnationis. ſ. p lin. maſculi
nã admittunſ deſcendentes in infinitum, ergo & in cognatis ĩ
deſcendentib. p lineam fœmininam admittunſ deſcendẽtes ĩ
infinitum, vt in Auth. de hęred. quæ ab inteſt. deſc. § nulla.

1 *Agnatus ſi emãcipetur an deſinat eſſe agnatus. Et nunquid patronus ſi emã cipetur deſinat eſſe patronus.*

2 *Hęreditates, quæ ſolum tolluntur minima capitis diminutione, an ſint illæ ſolum, quæ ex lege duodecim tabularum deferuntur, an etiam quæ deferuntur iure prætorio.*

3 *Delegatus non poteſt eſſe, qui non eſt canonicus, vel in alia dignitate. Et ſi lit. conteſt. deſinat eſſe canonicus, an deſinat eſſe iudex.*

4 *Tutela defertur agnatis ſub nomine agnatorum, & ſi deſinant eſſe agnati iam ſuſcepta tutela deſinunt eſſe tutores.*

1 §. Sciendum autem eſt, &c. † Ibi dr̃ qꝫ hr̃-
ditates, q ex Se
natuſcõ. Ter. & Orfi. deferũſ, cap. dimin. minima nõ tollũſ, ſed
hr̃ditates q deferunſ per legẽ 12. tab. deferſ hr̃ditas agnatis, qa
agnati ſub noĩe agnatorũ, ſed p Senatuſc. Orfi. & Tert. deferũſ
hr̃ditates ſub noĩb nãlib. m̃r filijs, Agnatio tolliſ minima capi.
dimi. ſed naturalis cognatio nõ. Hęc rõ inueniſ, ff. de cap. di. l. tu
telas. ad vtrumq; aſſignaſ ꝯtriũ. Patrono deferſ hęreditas ex l.
12. tab vt j. de ſucceſ. lib. circa prin. ſi emãcipeſ emittenſ ne ad
ſucceſſionẽ liberti. gl. dt, ñ qa emãcipati ſunt ignoti a l. 12. ta &
p eã deferſ hr̃ditas liberti patrono. Dico qd immo emãcipatꝰ
ſuccedit liberto. & teneo rõnẽ legis, nõ gloſſæ. Agnatus, ſi emã
cipeſ ſuccedit, deſinit eſſe agnat, ſed pr̃onus ſi emãcipeſ nõ de
ſinit eſſe pr̃onus. Vñ facit gl. hoc arg emãcipatus ẽ incognitus
de iure ciu. & eſt deceptio, ſicut hæc. Tu cognoſcis Bocruſtũ.
Coruſtus eſt demẽs, ergo, & c. iñ verum ẽ, pr̃onus inquãtũ emã
cipatus eſt ĩcognitus de iure ciu. vel a l. 12. tab. ſed nõ inquantũ
pr̃onus, ſub illis noĩb. ſuus patronꝰ eſt qs natus iure ciu. vñ ĩ ar-
2 gu. gl. ẽ fallẽtia accidẽtis. † In alio caue tibi. Dicit hęc lr̃a, qd illæ
hr̃ditates ſolũ cap. dim. tolluntſ, q ex l. 12. tab. deferunſ. Contra.
ĩmo hr̃ditates q deferunſ iure ꝓtorio, tolluntſ cap. dimin. mini
ma, vt ff. vñ lib. l. vlt Gl. rñdet reſtringẽdo literã, vt lit. ſolũ exclu
dat tm̃ illas, q deferũſ p Senatuſ. nõ illas q deferũſ p ius ꝓtoriũ
amittiſ cap. dimi. minima, ſed hr̃ditates delatę p edicta ꝓtorũ
mi cap. di. amittanſ. Pone, delata ẽ bo. poſ. vñ liberi, filio ĩ ptãte
ꝯſtituto, factus eſt ſui iuris, amittet ne ſucceſſionẽ ſibi delatã, p
vñ liberi? dico qd nõ, vñ eſt ea di. minima, p quã ille, q eſt ĩ ptã-
te aliena efficiſ ſui iuris, tunc non amittiſ illa hr̃ditas, q deferſ
p Senatuſ. vel p ius prętorium, ſed p capi. di. minimã illa p quã
qs trãſit in ptãte aliena, amittiſ illa q deferſ liberis, & ſuccedũt
p rñ agnati, vt ſ. tit. j. § admonẽdi. Idẽ dico in matre, mater hẽt
filiũ, dedit ſe iſte filius in arrogationem, alij non ſuccedũt ma-
tri nec ex capite cognatorũ p iura iſta. vñ p talẽ cap. dim. mini
mã p quã qs trãſit ĩ ptãtẽ alienã amittiſ illa q deferſ p Senatuſ-
3 con. & p ꝓtorẽ, &c. C. vñ liberi. † Ad qd valẽt iſta iura? Nõ pôt
eſſe iudex delegatus q nõ eſt canonicus, vel in alia dignitate. Po
ne, impetrani iudicẽ q erat canonicus, li. conteſta factus eſt pri
uatus, qa reſignauit, nunqd remanebit iudex? Vr̃ quod nõ, qa
res deuenit ad eũ caſum, a quo incipere non poſſet, melius aũt
qd poſſet fieri ẽ de iurib. iſtis nõ facias arg de hr̃ditatib. ſed de
tutelis, qa hr̃ditates p aditionẽ ꝯſummãtur, ſed tutelæ cõſumã
tur p geſtionem. & expectaſ curſus geſtionis, & ſicut ĩ iudicio
4 curſus iudicij, vñ arguiſ ſic p ſi ẽ in tutelis. † tutela deferſ agna
tis ſub noĩe agnatorũ. Iõ ſi deſinãt eſſe agnati, ſi tutela iam ſit
ſuſcepta deſinunt eſſe tutores, ergo cum de canonico deſeraſ
iuriſdõ ſub nomine canonici, ſed non erat capax iuriſdõnis in
quantum priuatus, licẽt ſit lis inchoata coram eo. ſi tamẽ amit
tit iſtud nomen, ſub quo erat capax iuriſdõnis, ſ. quod deſinit
eſſe canonicus, deſinet eſſe iudex, vt ff. de cap. dim. l. tutelas.

1 *Spurij ſiue vulgo quæſiti, & naturales tantum qui dicantur, & qui ſuccedunt matri.*

2 *Matris certior eſt conditio, quam patris.*

§. Nouiſsime Ibi dr̃ qd vulgo quęſiti ſuccedũt m̃ri,
hoc verũ eſt ſi ſit illuſtris, vt C. ad Or-
fic. l. ſi qs. ſed ibi hẽbat lẽĩmos, alr̃ filij nãles ẽt m̃ri illuſtri ſucce
1 derẽt, Auth qb. mo. nat. effi. ſui. §. fi. † Vñ no. qd ꝗdã ſũt nati de
coitu, q pt̃ accuſari, vt de adulterio, & tales ñ ſuccedũt nec pr̃i,
nec ẽt matri, nec alij, nec a patre, nec a matre, vt in Auth. quib.
mo. na. effi. ſui. Et ꝗdã ſũt nati ĩ coitu, q nõ pôt accuſari, vt ĩ nã
li, de hoc nõ eſt dubiũ, qꝫ illi ſuccedunt. lẽ ĩ cõcubinatu, & illi
ſuccedunt matri lẽ pr̃i in duab. vncijs, ſi nõ extãt lẽĩmi, vt in
Auth quib. mo effi ſui. § diſcretis. Quidã nati ſunt in coitu mi
nꝰ lẽĩmo, nõ n pt̃ accuſari, vt ex meretrice publica aliàs q admi
niſtrat ĩ caupone. licẽ coitus minus lẽĩmus eſt, nec tñ pôt accuſa
ri, qa vtilitas iuris talis nõ pmittit legũ laqueis innodari, vñ ac
2 cuſari nõ pñt. † Vñ dicit. vulgo ꝗſitus, & ſuccedit m̃ri nõ pr̃i,
qa ĩcertus ẽ, vt hic. & ſi ꝗritis, qñ ẽ aliqua publica meretrix. de
hoc ff. de ritu nup. l. palã ille q ẽ natus ex coitu, q pôt accuſari,
nullo mõ ſuccedit, pt̃ eſſe qꝫ ẽ natus ex aliqua, q nõ erat mere
trix tpe quo natus eſt, & nũc ẽ publica meretrix, vñ ei nõ ſuc-
cedet, vñ nõ ſolũ animus ex primo publice facit aliq meretri-
cem licẽt hoc dicat. ſed aĩus ex primo publice, & actuũ frequẽ
tia faciat eã meretricem publicã, vñ quu ad frequẽtiã actuũ, nõ
credo, quod ſit publica. Sic dixi. ſ. de iure natu. §. ex non ſcri-
pto. Plures actus qui præceſſerunt, faciunt ipſam futuram pu-
blicam meretricem, non fuiſſe, arg. C. de legi. & conſti. l. leges.

De ſucceſsione cognatorum. Rubr.

POſt ſuos hęredes, &c. Hic dr̃, qd pri-
mo admittunſ
ſui hr̃des, & illi quos inter ſuos hr̃des vocãt cõſtõ, &
a ꝓtor, vt filius naturalis,[a] datus curiæ, vel natus ex cõ
cubinis, cũ qua poſtea ꝯhiſ matrimoniũ. Item nepotes ex filia,
& ꝓnepotes ex nepotib. ex filio, vel filia Nam iſti p ꝯſtõnes vo
canſ inter ſuos, vt ſ. de hęr. q ab ĩteſt. §. nec inter. & §. diui. Item
filius emãcipatus ſimilis ſui, cui p ꝓcuratorẽ, vt ſ. eo. all. de hęr.
q ab inteſt. deſc §. emancipati. Poſt iſtos admittunſ agnati, ter-
tio admittũſ cognati, agnati, capite minuti ex iſto tertio capi
te. ſ. veniũt p vñ cognati. Fallit ĩ fratrib. capite minutis, qa illi
bene admittũſ cũ fratrib. q vixerint ĩ ptãte, ad ſucceſſionẽ fr̃is
lẽĩmi, qa vixerat ĩ ptãte vſq; ad tp̃s mortis, vt hic, & C. de legi. tu
l. lẽĩmi. Similiter pr̃ ſi emancipat filiũ, deſinit eſſe agnatus ei, &
tamen ſuccedit tanquam legitimus, ut ſ. de leg. agna. ſuc. §. fi.

ADDITIO.

a Filius naturalis. Adde quod baſtardus, & naturalis idem important Alex. in conſ. 1. incip. viſis [illegible] vol. Nec poſſunt baſtardi legitimari exiſtentibus legitimis ſecundum eund. in Alex. in conſ. 128 incip. perſpectis verbis, & quod ibi no. Lim. in tamen iſtud, [illegible] legit. [illegible] conſentiant, cum agatur de eorum præiudicio, ſecundum Bal. in auth. præterea. per illum tex. [illegible] de nat. lib.

§. Vulgo quæſitos. Et qualiter iſti ſuccedunt, ha-
buiſti, ſ. titul. proxi §. nouiſſi-
me ſciendum, &c.

1 *Succeſſio eſt potius amplianda, quàm reſtringenda.*

2 *Sobrini proprie dicuntur nati ex duabus ſororibus, vel duobus fratribus, nati ex iſtis, dicuntur proprie conſobrini.*

§. Hoc loco. Ibi dr̃, qd agnati ſuccedunt uſq; ad deci-
mum gradũ cognati uſque ad ſeptimũ,
ſed cum hodie ſublata eſt dr̃ia agnationis, ut in Auth. de hr̃d. q
ab inte. §. ĩ illa. ꝯcludiſ, qd & cognati ſuccedũt uſq; ad decimũ,
ſicut agnati. Placẽtinus tñ ꝯcludebat alr̃, uñ ꝯcludebat ſic, ſubla
ta eſt dr̃ia agnatorũ & cognatorũ. p illã auth. ſed cognati ſucce
dunt uſq; ad ſeptimũ ut hic, ergo cognati vſque ad decimum,
1 uerũ eſſet, † qa ſucceſſio amplianda eſt potius, quã reſtringẽda.
ut arg. j. de bo poſſ. & adhuc. p modo arguẽdus eſt Plac. arg. C.
de pact. ꝯuen. tam ſup do. l. legẽ. Sed tñ dico modũ aliũ cõclu-
dendi minorẽ, uñ Auth. de hær. quæ ab inte. § nullã, facta ẽ ad
ampliationem iuris cognatorũ, nõ ad reſtrictionẽ iuris agna-
torũ, uñ indiſtinctẽ ſuccedũt agnati & ẽt cognati uſq; ad de-
cimum

cimum gradū. Quidam uoluerunt dicere, qđ in infinitum deberēt ſuccedere agnati & cognati. q̃ hic dr̃, ſed ipſi nō hn̄t legē p ſe, nec rōnē. Itē dr̃ hic, qđ cognati ſuccedūt vſq; ad vj. gradū. Itē vſq; ad ſeptimū, ſi ſūt nati ex ſobrino, & ſobrina, dn̄r nati eſt duob. fratrib. vel ex duab. ſororib. & ſūt ſibi inuicē i ſexto ſobrini, ſobrinæ, &c. & iō filius ſobrini mei ē mihi in ſeptimo, & dr̃
2 ipropriè ſobrinus.† Vñ, vt dixi, nati ex duab. ſororib. vel ex duobus fratrib. dn̄r ꝓpriè ſobrini, & ſunt ſibi ĩ octauo gradu, nati ex illis dn̄r ꝓpriè ɔſobrini. Sed q̃rit, quare nati ex ſobrino, & ſobrina mea ſuccedūt, licèt ſint ĩ ſeptimo, alij vſq; ad ſextū n̄ oēt reperire ſeptimū gradum in alijs ſicut ĩ illis. Dr̃ qđ in gradib. deſcendentiū inuenies deſcēdētes & aſcēdētes in relicta linea, in trãſuerſali ĩuenies deſcēdētes, et aſcēdētes. In recta linea aſcēdentiū, & deſcendentium, raro, vel nunq̃ inuenit̃ coniunctus vſq; ad ſeptimū gradum. Tritauus meus eſt in ſexto, vbi reperies tu, qđ ego, & filius tuus nepotis mei, qui eſt mihi ſimul, vel ego & pr̃ Tritaui mei, hoc eſt ĩpſe, in linea tranſuerſali, poſſibilius eſſet, ꝙ reperirent̃ ſimul, qa frater abaui ē mihi ĩ ſexto gradu, qa eius filius erit mihi in ſeptimo, & ſic cū poſſe ſit reperire Tritaui poſſe eſt fratrē ſuū & eius filium. Cū igit̃ in linea trãſuerſali ſit reperire ſeptimū gradum, vt viſum eſt in alio, quam in filio ſobrini, vel ſobrinæ, qa dicit alios nō venire ĩ ſeptimo gradu, ſecus filiū ſobrini, & ſobrinæ. gl. rn̄det ad uoluntatē ſuā. Ego dico, quod frequentia eſt cauſa, quare hoc dixit, qa frequētius pn̄t reperiri in ſeptimo gradu in illis perſonis, quã ĩ alijs, vnde frequentia eſt cauſa, arg. de vſucap. l. iuſto.

De gradibus cognationum. Rubr.

1 *Gradus quid ſit, & qualiter cognoſcatur in quo gradu ſit quis, linea aſcendentium, vel deſcendentium, & tranſuerſalium.*

Hoc loco neceſſarium, &c. Hic vidēdum eſt priō, qđ ſit gradus gl. j. eo. §. hactenus oſtendiſſe
1 ſufficiat, &c. vult diffinire grad⁹ † & dt, ē cumulatio pſonarū cognatione, vl̃ affinitate ſibi ɔiūctarū, quo gradu, &c. & ſic fit diffinō graduū p gradus, & idē cadit ĩ diffinitione ſui ipſius. Hoc nihil eſt dicere, vñ dic gradus eſt ſicut ĩ linea: verū ē, ꝙ ꝓpriè loqn̄do ĩ alia facultate, de ſitu, vel ſede gradus nō ē ſedes, vel ſitus, ſed tolerabile ſm legē eſt, qđ dr̃ ſitus vel ſedes habito reſpectu pſonæ, ad pſonã, vñ lex ſi ſit ĩter gradū ad ſubſtōnē ſediū ſituum in ſcala, ut ff. de gradib l. iuriſcōſul § graduū. Tn̄ uerū eſt, qđ ꝓpriè nō dr̃ ſedes, uel ſitus cognationis, habito reſpectu pſonæ ad pſonã unde q̃rimus ĩ quo gradu ē q̃rere, ĩ quo ſitū eſt. lic̃ nō. arg. ad cognoſcendū ĩ quo gradu ſit qs de linea aſcendentiū, uel deſcēdētiū, & tranſuerſalium, eadē eſt linea pr̃is & filij, licèt pr̃ ſit mihi aſcēdēs, filius ſibi deſcēdens, ut ff. de gradib. l. ſtēmata. uñ licèt ſit eadē relatio pr̃is ad filiū, & eɔ. ſicut eadē ē uia q̃ ducit a Thebis ad Athenas, & de Athenis ad Thebas, diuerſificat̃ tn̄ penes terminos, qa alius ē pr̃, alius filius. In linea trãſuerſaliū, frater eſt primus, frater eſt ĩ ſecūdo gradu fratri, & nō ē ponere in linea trãſuerſali primū gradū, ſed & vlteriores. In linea deſcendentiū & aſcēdentiū pr̃ & filius faciunt primum gradū. Dixerūt qdã quod pr̃ facit primū gradū aſcendentium. Gl. reprobat hoc, qa in gradu ē ponere duas pſonas qa gradus hēt quãdã relationē in ſe pſonę, ad pſonã, & ĩducit lr̃e de feneſtra in feneſtrã. eſt ponere duas colūnas, addita vna colūna fiūt duę feneſtrę, ſic duæ pſonę faciūt vnū gradū, vna pſona addita facit aliū gradū, & ſūt duo gradus frater ad fratrē, vt in ſecūdo gradu ſe habeant recurrēdū eſt ad pſonã, p quã ſunt ɔiūcti, duo ſunt fratres, vis tu ſcire ĩ quo gradu ſunt, recurre ad pſonã p quã ſunt ɔiuncti. ſ. ad patrē, v.g. ego ſū mortuus vis dare mihi hr̃dē, incipias a te, & cōparabis me ad te cuius hr̃des agūt, pone qđ eſſes frater, recurre ad pſonã p quam fueras mihi ɔiunctus. ſ. ad patrē, tu es ĩ ſc̃do gradu, qa p pr̃em attines mihi, ergo ꝓximior, & ſic pr̃ ĩ primo, ipſe mihi erat ĩ primo, tu es igit̃ mihi in ſecūdo, ſi ſic aſcēde, & ſic ego frater erã tibi in ſecūdo, filius meus erit tibi in tertio, & ſic filius tuus erit mihi ĩ tertio, & ſic deſcendendo in infinitū, vñ deſcēde ex vtraq; parte, filius mei fratris, & filius tuus, qui ē alius frater, ſunt ſibi inuicem in quarto, & ſic deſcēde in infinitum, vñ q̃cunque vis ſcire quocunque gradu ſunt aliqui, recurre ad perſonã, per quam ſunt ɔiuncti in deſcēdentib. filius meus eſt mihi in primo gradu, filius filij mei, ideſt, nepos, eſt mihi in ſecundo & ſic deſcende in infinitum. In aſcendentibus pater meus eſt mihi in primo gradu, pater patris mei, ideſt auus, eſt mihi in ſecundo, & ſic aſcende in infinitum.

De ſeruili cognatione. Rubr.

Illud certum eſt. Ibi dr̃ vſq; ad §. repetitis. debes ſcire qđ ſemel agnatio n̄ ĩſpicit̃, quo ad ſuccedēdū ſi remaneat, qa ſeruus non ſuccedit, ſed pone, habui ego liber ex ancilla filiū q̃ erat mihi in ɔtubernio, filius eſt ſeruus, qa partus ſequit̃ vētrē, deinde manumiſſus eſt iſte filius & mr̃, & ego ſi ſeruus erã, nū qđ ſuccedit iſte filius mihi, & ego ſibi, & ſi alā hēbam vxorē et hr̃dē. fallit trib. caſib. Dic qđ hoc falſum eſt in illis caſib. quos inducit gl. fingit̃ liber, qa in illis, caſib. fingit̃ qs hr̃e bona, ergo liber fingit̃, qa nō hēt bona ſeru⁹, vt C. ad Orfic. l. vlt. Quærit glo. nūqd hodie ſeruus ſuccedit ſeruo, qa ſerui hn̄t nālē cognationē inter ſe. Dico ꝙ nō, qa ꝑtor q̃ incipieit cām nālem, non dicebat ſeruū ſuccedere. Itē nunqđ dn̄s cognato ſerui ſuccedat ex pſona ſerui. Dico qđ nō, ead. rōne, qua pri⁹. Arguit̃ ɔ caſū iſti⁹ §. ſ. de cap dimi. §. qđ aūt. dr̃ ibi qđ ſi ſint manumiſſi filij q̃ ſũt ĩ ſeruitute, nō alter alteri ſuccederet, qa ĩtelligūt qđ hic dr̃, ſed ex alterius in alterū, intelligit̃ fratrē fatri ſuccedere, hoc eſt pr̃em filio, & filiū pr̃i, exponas. i. fratrē fratri, q̃ q̃ō fuit determinata in ciuitate iſta. ĩducebat̃. §. Pone exemplum, hēo filium ex ɔcubina, deinde ɔtho matrimoniū cum aliqua. Sī r cōcubina ɔtrahit cū alio, & hēt filium cum eo, ex eo, & ego ſic filium hēo ex ea, cū qua ɔxi, filius natus ex me, & ɔcubina. factus ē diues, decedit filius ex pte mea, vult ei ſuccedere filius ex parte mr̃is, q̃ritur qs ſuccedit. Dicebat̃ qđ vterq; p iſtū §. & Azo in ſumma ſua ĩducit iſtū §. & ambo dn̄t qđ nat⁹ ĩ ſeruitute, poſtea manumiſſus ē nālis, ſed p iſtã lr̃am. ſed alterū ĩ alteri⁹ hr̃, qđ vn⁹ frater manumiſſus ſuccedit alteri fratri nō manumiſſo, & cū lr̃imo, qa ſicut ĩ lr̃imis eſt qđ ſibi ĩuicē ſuccederēt, & ſic erat hic. Dico ĩ q̃ōne, qđ ille ex pte mr̃is ſuccedat, qa filius ex ɔcubinatu nullū hēt ex parte pr̃is cui ſuccedit, vel matris, vt in Auth. qb. mo. nat. effi. ſui. §. filiū. Ad legē iſtã dico, qđ dr̃ alter alteri ſuccedere, expone. i. patrē filio, & ecōuerſo, nō fratrē fratri. Item ſic ita, qđ expones. i. fratrē fratri. Pone caſum q̃n hēbat̃ aliqua ĩ ɔcubina ea affectione qua vxor, iō ē manumiſſa. & filio manumiſſo hr̃ pro lr̃imo non p nāli. vñ hic dr̃. & ſuccedit cū lr̃imis. Quid ergo ad caſū de naturali, de quo eſt q̃ō propoſita, quia de illo nō eſt dubitatio, quare naturalis de quo eſt quæſtio, non ſuccedit cū legitimis, vnde quæris de nato ex concubina.

1 *Defunctus, de cuius ſucceſſione agitur ſi habeat deſcendētes, tales præferuntur in ſucceſſione omnibus alijs in infinitum, ſiue ſint emancipati, ſiue non, ſiue per lineam maſculinam ſint deſcendentes, ſiue per fœmininam.*
2 *Et quid ſi habeat aſcendentes ſolum, uel aſcendentes & tranſuerſales.*

§ Repetitis. De iure rl̃ati de ſucceſſione hoc ſcias, qđ decedit qs, aut hēt deſcēdētes, aut nō hēt
1 deſcendentes.† Si hēt deſcendentes, ꝓferuntur in infinitū oīb. alijs, nam prior eſt cã liberorū in ſucceſſione, vt ſ. de hæt. quę ab inteſt. §. 1. & ſi ſunt deſcendentes ſiue p maſculinū, ſiue p fœmininum ſiue emancipati, ſiue non ĩueniūtur, ex æquo admittuntur deſcendentes in infinitum, ex pſona eorum ex qb. ꝓceſſerūt, vt nepos ex filio ꝑmortuo, cū ſuo filio. in Auth. de hr̃d. q̃ ab inteſt. deſc. § 1. & § nulla. & ſ. de hr̃. q̃ ab ĩteſ. §. cū filius. ſi n
2 deſcē.† defunctus, de cuius ſucce. agit̃, diſtiṅgue. Aut hēt aſcēdētes, aut non hēt aſcēdentes, ſi hēt aſcendētes, & nō trãſuerſales, v.g. hēt patrē & matrē, & n̄ hēt fratres ĩ iſto caſu aſcēdētes p lineã mr̃nã & p lineã pr̃nã veniēt ex æquo, vt in Auth. de hær. q̃ ab inteſta. § ɔũs. Et ĩtelligas q̃uo dico ex æquo. qa licèt hīs vnus ex linea mr̃na & alius ex pr̃na veniūt ex ęquo, qa pr̃ & mr̃ veniūt ex æquo, & verū eſt, qđ exæquati ſitnt ab inteſt p Auth. de hær. q̃ ab inte §. ɔũs. qa ĩ ſucceſſione q̃ ex teſtō nō inuenies eos exæquatos, vñ certa hæc ſunt iura cōpleta, ſ. ɔ ſucceſſionē ex teſtō ſicut dixi, & intelligas veniēs ex æquo pr̃ & mr̃ ad ſucceſſionem filij in eo quod filij in proprietate, ſed pr̃ ſolus hēt vſūfructū, qa nunq̃ ɔcurrit pr̃ in vſufr. ar. in Auth. de hær. q̃ ab inte. §. 1. ſi ſunt aſcēdētes, ſ. pr̃ & mr̃ cū trãſuerſalib. aut illi trãſuerſales ſunt ex alia mr̃e, & a filio fratris, vbi excludunt p aſcēdentes. Si ſūt trãſuerſales fratres vel filij fratrum, aut defuncti vtrinq; ɔiūcti, aut ex altero latere tm̄, ſi ſūt defuncti ɔiūcti ex vtroq; latere admittunt̃ cū aſcendētib. in virilem, ſi ſunt ɔiūcti ex altero latere tm̄. non admittuntur cū aſcendentib. Iſta ſunt q̃ ꝓbant̃ p Auth. de hæt. q̃ ab inte. deſc. §. reliquū. & § ſeq. & § ſi verò neq; fratres, & ĩ Auth. vt fra. fi § 1 Et eſt verū, qđ frater & mr̃ admittunt̃ cum fratrib. vtrinque coniunctis, & filij eorum ĩ virilem, & hoc verū eſt, ſi nō ſunt aſcendētes. De ſecūda vero, vñ nō hēt proprietatē eorum q̃ obuenerūt filio a parēte, ſed tm̄ vſumfructum, in cuius nuptijs nō ſtetit. Sed cōuolauit ad ſcdas nuptias ſupſtes, vt in Auth. de nup. §. huic nos. ſi ſint ſubtrãſuerſales, aut ſunt fratres, vel filij fratrū, aut ſunt defuncto vtrinq; ɔiūcti. Qui dã ex altero tm̄, aut ſunt oēs ɔiūcti ex altero tm̄, ſi ſunt coniuncti, qdã ex vtroq; latere fratres & filij fratrum & qdam ex altero tm̄, & ꝓferunt̃ vtrinque ɔiūcti, eis qui ſunt ɔiūcti ex altero latere tm̄, & ꝓferuntur eis in bonis vndecunque acquiſitis, ſi ſint oēs ɔiūcti ex altero latere tm̄, vt oēs ex eodē, aut qdam ex vno ſ. ex parte mr̃is ſi oē. ex eodē, tunc ęqualit veniunt. Si quidam ex vno, qdã ex alio, illi q ſunt ɔiuncti ex parte patris ꝓferunt̃ in bonis ex parte pr̃is, & illi q ſunt ɔiūcti ex parte mr̃is, ꝓferuntur

in bo.

in bonis ex parte mr̃is In bonis aliũde q̃ſitis veniẽt æqualr̃.hęc
ꝓbanẽ in Auth.de ꝓian.& vter §. C cõia de ſucceſ.auth. itaq;
& C.de leg hær.l.manci.ſi non ſunt nec fratres,nec filij fratrũ,
hẽt locum r̃a,pximior pręfertur vlteriori, & ſic intelligiẽ lite
ta pſens,& fit diuiſio in capita,non in ſtirpes,vt ĩ Auth.de hęr.
quæ ab inteſt.deſe § ſi verò neque fratres.

De ſucceſsione libertorum Rubr.

1 *Donatio vltra quingentos aureos non valet.*
2 *Aureus in iure accipitur pro ſolido,& ſol.dus pro aureo.*

NVnc de libertorum bonis. Gl. cõtinuat ſic.ſ.dictũ ẽ de ſucceſſione ingenuorũ,nunc liberto-
rũ.falſum eſt hoc in Auth.ſ.tit.,pxi.de ſeruili cogna
tione.§.ſed nr̃a.tractaẽ de ſucceſſione libertorũ,vñ ſic cõtinua.
Dictũ ẽ ſ.q; nũc de ſucceſſione iure cogn. vel pat.po.nũc dĩ de
ſucceſſione iure patr.Circa ſucceſſionẽ libertorũ tractanẽ hęc
quatuor iura.Quartũ in quo eſt ſtatus,recitaẽ ĩ.c.§.ſed nr̃a & ẽ
ſtatus in hoc:quia liberta,vl libertus ſi hẽt cẽtum aureos in bo
nis,ſi faciat teſtm̃ in pri.pt ꝑterire pr̃onũ,nec teneẽ ei aliqd re-
linqueẽ,ſi ab inteſ.no extãtib liberis, ſuccedit ei pr̃onus ĩ totũ:
1 vñ vnus aureus valet mille ſeſtertios.Illud eſſe notabile ſcis† tu,
2 qđ donõ vltra q̃ngẽtos aureos non valet ſine inſinuatione,ᵃ vt
C.de don.l.ſancimus.& l pe.Audiui q̃ quidam iudex fuit de-
ceptus in Lombardia.vbi eſt moneta valde debilis Quidam fe-
cerat donõnem,quę excedebat q̃ngẽtos ſolidos illius monetę,
fm inſtõnem ipſe iudicauit donõnem illã nõ valere:qa dona-
tio excedens quingentos ſolidos, ſine inſinuatione facta non
valet,p leges ꝑallegatas:ipſe male iudicauit, qđ non eſt intelli-
gendũ,cum dĩt leges illę.qđ donõnes vltra quingẽtos ſolidos
2 non valẽt ſine inſinuatione,de ſolidis vulgaris monetæ:† quia
aureus & ſolidus idem ſunt,& ꝓbatur, qa duæ ſunt leges, q̃ in
eodem caſu & in eadẽ materia loquunẽ & vna dicit fieri ꝯdẽ-
nationem in 50.aureos,alia dt fieri ꝯdẽnationem ĩ 50.ſolidos,
vt ſ de pœna iudicis qui male iud.§.vlt. Vnde illæ leges intelli
gunẽ de talib. ſolidis, quorũ ſeptuaginta duo faciũt aureũ, vt
C.de ſuſcep.& arca.quoties vno de ſolidis vulgari currente, ſi-
cut credebat ille iudex,l.dr. ſtipulor a te ĩ 36. Tu re ꝓmitto tres
aureos,vtilis eſt ſtipſo,vt ff.de verb.ob.l.q̃ extrinſecus.voluit di
cere,qđ idem eſt ſi ſtipulor a te quatuor Pariſiẽſes,& tu ꝓmit-
tis 5. Turon.qđ valet ſtipſo.Ego dico ꝯtra,vñ itelligo,ꝙ aureus
eſt nomen ſolidi,vñ nõ eſt in prima ſtipſone niſi diuerſitas in
appſone,ſed in ſecũda eſt diuerſitas in forma et ſubſtãtia.Diciẽ
hic,quod ſi libertus maior cẽtenario, liberti excludunt pr̃oniſ
in totum ſiue ſui,ſiue emãcipati.ſed nunqd frater liberti exclu
dat patronum? dico quod non,vt ff.de bo.lib l.ab inteſtato.

ADDITIO.

a *Sine inſinuatione.* Adde namqđ inſinuatio requiritur in donatione inter viuos, quan-
docunq; ſummam a lege taxatam excedat. Alex in conſ. 24.q.1.col.vlt facti narra-
tione ver. & omiſſis non neceſſarijs in 2.vol. & nunquid valeat ſine inſinuatione in
ſi ipſo inſtrumẽto agatur quod tot donationes ſint, quot ſunt ſeparatæ donatæ,
& tamẽ oẽs res ſimul donatæ ſummam excedant, vltra quã ſine inſinuatione dona-
ri non poteſt.Vide eundem Alex in conſ.[illegible] in 2. vol

1 *Liberto decedenti ab inteſtato quando ſuccedat patronus.Et quid ſi cum teſta*
mento,& prætereat patronum.
2 *Iura patroni quæ ſunt,& quibus remedijs vtatur.*
3 *Ius patronatus pluribus modis amittitur.*

§. Si verò teſtamentum. Ibi dr̃,quod libert⁹ maior cẽtenario.q̃
nullos hẽat liberos, ſi teſtm̃ facit ſuccederet ei pr̃onus in totũ
1 ab inteſ.vt ſ.pxi † Et ſi faciat teſtm̃ & ipſum pr̃onũ ꝑteriret. olĩ
vocabaẽ pr̃onus p bo.poſſ ꝯtab in dimidiã,hodie in tertiã,hoc
dr̃ hic.Vñ hoc eſt de iurib pr̃oni,vñ vocabaẽ p bo. poſ. ꝯtab q̃
2 daẽ pr̃ono et liberis ꝯ teſtm̃ liberti,vt hic.† Itẽ daẽ bo.po.p ꝯtab.
q̃ habet pr̃onus in bonis liberti, & bo. poſ. ꝯtab.quã hñt liberti
in bonis parẽtũ,vna ẽ dr̃ia,qa bo poſ.p ꝯtabu.q̃ daẽ filijs.hẽt lo-
cũ ſiue inſtitutus in teſtõ parentum adiuit hr̃ditatem,ſiue nõ,
vt ff.de ꝯtab.l.illud. Sed illa quę daẽ patrono non hẽt locũ niſi
ab hr̃de,ſaltẽ ab vno fuerit adita hr̃ditas vt ff de bo.lib.l.cẽ.§. vt
pr̃onus.Secunda eſt dr̃ia: qa ꝯtab. quæ datur filijs non cõpatiẽ
ſe cũ bo.poſ.ꝯt.ſed illa q̃ ꝯpetit pr̃ono ſic, vt ff de bo.poſ.l. ſed
cũ pr̃ono,& ff.de bo.poſſ.ſm tab.l.ęquiſſimũ.Tertia eſt dr̃ia:qa
bon.poſſ ꝯtab.quæ datur filijs,rũpit teſtm̃ in totũ, ſed illa q̃ daẽ
pr̃ono rũpit vſq; ad tertiam,vt hic vides.Quarta eſt dr̃ia qa pe-
tita bon.poſſ ꝯtabu.a liberto & ſic rupto teſtõ, vſque ad tertiã,
hẽt illã tertiam ſine onere legatorũ,vt ver. ita tñ ſed petita bo.
poſſ.a liber. olĩ dabanẽ legata certis pſonis enumeratis in edi-
cto.ff.de leg.pſta.& bo.poſ.ꝯtab.pe.per totũ.& forte hodie de-
beaẽ oĩb indiſtincte,vt C de lib.pt.vel exhær.auth ex cã.& quę
ras tõnem iſtarum Itẽ nos hẽmus in C.tit de bo.poſſ ꝯtab. q̃
daẽ patrono & eius liberis, nunquid & cognatis pr̃oni dabiẽ,
qa hic dicit lr̃a, & qđ cognati, vel pr̃oni ſuccedũt vſq; ad q̃ntũ
gradum & ĩ.eo modo.&c.Ptõptũ eſt leges legib.concordare.
C.de inoff.don.l.vnica.Dicimus qđ verũ eſt,qđ cognati pr̃oni
ſuccedunt vſq; ad q̃ntum gradum ab inteſtõ, ſed nõ p bo.poſ.
ꝯtab.,§ licẽt ſit ex eo teſti.tñ dĩ ex teſtõ. Videam⁹ ergo de bo po.
ꝯtab.quã hẽt pr̃onus in bonis liberti,& hoc ẽ vnũ de iurib. qđ
hẽt patronus in liberto.Sũt & alia multa q̃ tãgit gl. & illa vide-
3 bis legẽdo gl.ſic.† Et plures ſunt mõ amittendi ius pr̃onatus &
p remiſſionẽ,C.de bo.lib.l.vlt. ad minus p remiſſionem gñalẽ
amittit ius ſuccedẽdi,ſed nõ ius reuerẽtię,vt in Auth.vt liberti
de cætero.§.1.amittit patronus ius pr̃onatus p delictũ ſuũ. vt ſi
ꝯpellat libertũ,vel libertã iurare ne ꝯtrahãt mr̃imoniũ,vt ff.de bo.
lib.l.adigeẽ.& l.q̃ ꝯ legẽ Iulã,ſi denegat alimẽta liberto,vt ff.đ bo
nis lib.l.ſi p. onus.Itẽ dicit gl.amittit ius pr̃onat ,p debitę part.
ꝯceſſionẽ Vt ſi relĩquat ei libert⁹ portionẽ ſibi debitã,vt hic.et
ff.đ bo.lib l.cẽ.§ toties.Certe iſte nõ ẽ modus amittẽdi,ſi ſoluo
tibi qd dẽo nihil amittis,ſed totũ recipis.Et verũ ẽ qđ nõ potes
poſtea ꝯ me agere:hic ſi libertus relinquat tertiã partẽ bonorũ
pr̃ono,in caſu in quo dẽt relĩquere,ſoluit ei quoddã,verũ ẽ qđ
poſtea pr̃onus nõ hẽt bo.poſſ.ꝯta.ſed pp hoc nõ dẽt dici amit-
tere,ſed ſuũ recipere.Itẽ dt gl.ali⁹ modus ẽ amittẽdi ius pr̃ona
tus,ſi relegatus fuerit pr̃onus.vel deportatus. Verũ dt,ſm qđ di-
cit,qđ relegatus amittit,falsũ eſt,& lex quã allegat gl.C.de iure
pr̃onatus.l.ij.loqtur tñ q̃n fuit deportatus. Alius mod⁹ eſt ſi li-
bertus ſit reſtitutus natalib.vt ff.de bo.li.l.2.§.1.Itẽ dicit gl alius
modus eſt ſi ſeruus pecuniã alicui donet eo pacto vt eum eme
ret & manumitteret,vt ff.de bo.lib.l. .§ 1.& C.de bo.lib.l.1.Sed
certo iſte non eſt modus amittẽdi ius pr̃onatus, qa nunq̃ hũit,
nõ ꝯſequẽdo ius pr̃onatus. Alius eſt modus ſi ab eo ſuo exe
git pecuniã pro futuris operis,& amittit oĩa iura.vt in l.diffici
li.C.de bo. lib.l.ſi quis.& ff.de lib.agnoſc.l.ſi q̃s a liberis.§.ſed ſi
q̃n.Itẽ ſi libertus vĩdicauit necẽ defuncti, & hr̃des ñ vindicaue
runt eam.Nec hoc eſt verũ. ſi hr̃s fuit negligens.vnde iſta duo
exigũẽ,liberti diligẽtia,et hr̃dis negligẽtia.vt ff.de iure pat l.pe.
& de ſuis,& lĩtimis,l.ab ĩteſt § q̃ neteit.Itẽ dicit glo. amittit ius
pr̃onatus,ſi accuſauerit libertũ de crimine capitali.Dico quod
hoc nõ eſt verũ, qa nõ ẽ modus quo amittaẽ ius pr̃onatus ſed
pr̃oni filius, & hoc ẽ qđ ꝓbaẽ ff.de fideic.l.ſi filius. § erit. Dicit
litera.ſ.i § ſi verò teſtm̃,& ibi vel ꝓdeſſe,& ſi pr̃onus nihil hẽt ĩ
teſtõ liberti,hẽt bo.poſ.ꝯtab.ſi hẽt aliqd, ſed min⁹ lĩtima agit ñ
hẽt ꝯtab.ſed agit ad ꝯplemẽtũ, & hoc eſt introductũ p ꝯſtonẽ,
vt dt lr̃a nr̃a,nõ p iura ff.de bo.q̃ lib.l.j.§ toties.imo vr̃ ius hẽre
viã agendi ad ſupplemẽtũ,vt ff.de iure pr̃ono.l. .§ excludiẽ.gl.
dicit ꝙ illud eſt adinuẽtũ a iuris cõpoſitorib.qđ falsũ eſt. Ibi dr̃
qđ libertus ĩſtituit pr̃onũ in minus debita portione,dr̃ qđ ſi re
linquit ſeruo pr̃oni relictis ſeruo ſuo,ſed nõ dicit,qđ ſi minus
debita portione eſſet relictũ ſeruo ꝙ aget ad ſupplemẽtũ,dt lr̃a
ĩ § multis alijs &c qđ pr̃oni & pr̃onæ & liberi eorũ.nec non q̃
ex trãſuerſo veniũt vſq; ad q̃ntũ gradũ.Referẽ ne ad liberos, ſi-
cut & trãſuerſales.gl.dt qđ ſic.& quicã qđ nõ hẽt ſtatutũ . Dñs
dñi mei dicebat,qđ liberi ſuccedũt ĩ infinitũ,trãſuerſales vſq;ad
q̃ntũ gradũ,vñ qđ dt vſq; ad q̃ntũ gradũ tñ.referẽ ad trãſuerſa
les,nõ ad liberos.& Azo in ſum.de bonis libert.cum hic innu
mere inducebat dñs dñi mei legem,q̃ non multũ facit,liberis
pr̃oni debenẽ reuerentia in infinitũ, dicam uerũ eſt iure reue
rentiæ,de quib. loquitur lex illa,uñ nõ ſeqtur iura reuerentiæ
debentur liberis pr̃oni in infinitum,ergo iura ſucceſſionis:nõ
ſeqtur.Seqẽ in litera,Itaq;.ibi dr̃ qđ pximior pr̃onis primo ad
mittaẽ ad ſucceſſionẽ liberti,ut ff de leg.tu.l.tutela.§.ſi duo.Vñ
admitteteẽ frater pr̃oni, añ filios alterius fratris.uoluit dicere
hoc eſſe correctũ,ita erat olim qđ olim filij fratrũ nõ ueniebãt
ſil̃r cũ fratrib. hoc eſt correctum,ut in Auth. ut fratrum fil.&
in Auth.de hęre.q̃ ab inteſt.deferun.§.reliquum.ſed ibi loqui
tur de ſucceſſione iuris agnatorum,non de iure patronatus.

§ Sed hæc de ijs, &c. Ibi dr̃,qđ dditiria libertas,
& Latina ſublata ẽ.Latina
libertas erat qa alius tpe uitę ſuę erat liber,in morte ſua ĩ extre
mo ſuę ſpiritu libertatẽ amittebat,& ſic nõ habebat hære
des , ſed hodie iſta Latina libertas eſt reprobata. ſed ecce eam
approbant,quia habent manum mortuam,& hoc idem eſt.

De aſsignatione libertorum. Rubr.

1 *Dominus feudi poteſt aſſignare uaſallum potentiorẽ , dummodo conditio aſſi-*
gnationis non fiat deterior,alias non poteſt ſine conſenſu uaſalli.
2 *Maritus obligatus de dote reſtituenda,poteſt alij delegari mutus ſi non fiat*
eius conditio deterior.

IN ſumma quod. § Idẽ ergo. Aſſignare eſt exprimere, vel ꝓte-
ſtari verbis,vl̃ ſcriptis,vl̃ nutu cui⁹ velit,qđ ſit libert⁹,
vt ĩ.e.§.vltra ex ĩ ſic.eadẽ l.1.circa pricipiũ.Ad qd va
lẽt iſta iura?Ecce caſus ĩ terminis.Ego ꝓmitto aſſignare tibi cẽ
tũ libras terrę:do fideiuſſores,qđ ĩ tali loco capias,nũqd ſunt li
berati fideiuſſores? Iſta iura dñt qđ ſic,licẽt nõ ſit terra tradita,
es quo verbalr̃ eſt aſſignata.Item no. qđ libertas põt aſſignari,
vñ libertũ nõ poſſit delegare extraneo,vt ff.đ ꝯdi.ĩ d.l.ſi nõ ſor
tẽ § libertus hunc vaſallũ volo,vel homagiũ trãſferre in aliũ.

iura iſta

Iura iſta ſint in arg. qđ non poſſem in extraneum, ſed poſſum
aſſignare vni filiorum. Dominus domini mei diſtinguebat in
iſta quęſtione, aut dominus feudi vult aſſignare vaſallum ſuũ
potentiori, & ſic nõ fiet deterior ɔdõ aſſignationis. Erat qdã
comes, vult aſſignare, vel trãsferre homagium ſuum in regẽ,
quia vult dare regi, p̃t: ſed ſi dominus erat quidam comes,
& vult dare cuidam ſimplici militi, & ſic eſt ɔdõ aſſignati
deterior: qa erat hõ comitis, mõ eſſet hõ cuiuſdã militis, ñ p̃t
a hoc facere ſine ɔſenſu vaſalli.ᵃ Lex dicit, maritus † eſt obliga-
b tus uxori de dote reddẽda, vxor vult eũ delegare alij, cogit̃ ne
pati marit' ſe delegari? Dr̃ quod ſic, niſi ſit ɔdõ eius deterior
p̃ delegationem iſte caſus eſt ff. ſol. mat. l. s. Quod melius ſit
habere maiorẽ dominũ, hr̃ in Auth. de def. ci. §. audiẽt quoq;.

ADDITIO.

Sine conſenſu vaſalli. Adde an vaſallus ad petitionem domini cogatur fidelitatem præſtare alteri Bal. in conſ. 195. in 3 vol. qui tenet quod inuito vaſallo dominus nõ poſſet delegare doob. caſib. exceptuatis, de quib. vide, & Ro. conſ. 25 per eundem. Bal. obſ. 437. in 3 vol. Cy. in 1 C. de nouat. l. c. de Are in l. ... in prin. ff. ſol. mat.

§. Vnde quærebatur. Quod filio ĩ p̃tãte fiet aſſi-
gnatio liberti, ſi poſt aſſi-
gnationẽ ſibi facta emãcipei, euaneſcit aſſignatio. Cõtra, qa fi-
lio emãcipato p̃t fieri aſſignatio, ergo ſi emãcipatio ñ impedit
aſſignationẽ ɔhẽdam multo fortius nec impediet iã ɔfctã, arg.
ff. d. his, q ſunt ſui, vel ali. iu. l. pſe. Et quod emãcipato poſſit fieri
aſſignatio, hr̃ ff. eod. l. imo. ſoluit Placen. ad iſtud ɔrium in ſe-
quẽdo: imo dt Plac. nihil impedit iã ɔfctũ, ne poſſit aſſignari li-
bertus. Cũ eñ in illa. l. quæritur, nunquid filio exiſtenti in p̃tã-
te vel filio emãcipato poſſit aſſignari libertus? Rñdet, qđ ſic. in-
tellige dicit Azo referri rõnem illã affirmatiuam, ad filium q
erat in p̃tãte nõ ad emãcipatũ ad ar. Pla. de l. nõ diſtinguemus.
§. ſacerdotio dt Azo, non eſt verum, qđ ſacerdotiũ ſupueniẽs
impediebat arbitriũ ſuſceptum, ſed excuſat ne cogatur ad ar-
bitriũ. Sed poſtq̃ eſt qs, ſacerdos, q in ſe ſuſcepit, non excuſatur
quin cogat̃ ad arbitriũ: qa in neceſſitate illa ſe poſuit vnde nõ
eſt ſubueniendum, arg. ff. ſi quis cau. l. in hoc. non ſunt alia, &c.

De bonorum poßeßione. Rubr.

1 *Bonorum poſſeßio quid ſit.*
2 *Bonorum poſſeßio eſt nomen iuris, & poſſeßio bonorum, eſt nomen facti.*
3 *Verba, promittens iudicatum, &c. quid operentur.*
4 *Nomina & verba tranſpoſita, quando non idem ſignificent.*
5 *Verba, ſi pretium non ſolueris tali die, res ſit inempta, quid operentur.*
6 *Bonorum poſſeßio, ad quid fuit introducta.*
7 *Bonorum poſſeßionis plures ſpecies.*
8 *Bonorum poſſeßio qua iter hodie obtineatur.*
Et an ſit ſublata ſolennitas verborum, quibus petebatur bo. poſ.
9 *Bonorum poſſeßio quę olim, & quæ hodie eſt neceſſaria.*

IVs bonorum poſſeſsionis, &c.

1 † Vidẽdum eſt quod ſit bo. poſ. & quot ſint ſpecies,
ſeu dr̃iæ bo. poſ. & q̃ bo. poſ. olim erãt neceſſariæ, &
quæ hodie, & qũo obtineĩ bon. poſ. Hodie bo. poſ. eſt ius retinẽ-
di, vel ɔſequendi p̃rimonij, ſiue rei quę cuiuſque fuerit cum is
moriĩ, ff. de bo. poſ. l. 2. §. bonorum igitur. Sic hr̃ditas eſt ius ɔ-
ſequendi patrimonij, cuius fuerit cũ is moriĩ, vt ff. de ver. ſig. l.
hr̃ditas. ff. de regu. iu. l. nihil aliud eſt. Dico quod ęquiuocè ſu-
miĩ hoc nomẽ ius, in vtraq; diffinitione hr̃ditatis. Hæreditas
eſt ius ciuile, ſed in bo. poſ. diffinit bo. poſ. eſt ius prætorium,
& c. Bonorum igitur poſſeſſio eſt ius poſſidendi, retinendi, qa,
& c. Illa diffinitio competit bo. poſ. decretali, nõ edictali, vt j. vi
2 debitis ad minus vi bonorũ raptorũ. Primo † ſciendum eſt, q
bo. poſſ. nomẽ eſt iuris, & poſ. bo. nomẽ eſt facti, vt ff. de acqui.
poſſ. & nõ corrigit, qđ ius ciuile nõ admittebat, qa erãt ſibi ĩco-
gniti, vt ſ. de hęr. q̃ ab inteſ. defe. §. emãcipati. Qñq; corrigiĩ ius
ciuile. l. 1. §. adipiſciĩ. & l. 3. circa princ. ſic dñt eſſe drĩã. Robert'
magiſter dr̃ ĩ arte mathematica, & magiſter Robertus dr̃ ĩ arte
liberali Dñs dñi mei improbat ɔcuratoriũ, de vi verborũ. dr̃ ĩ
3 ɔcuratorio † ſic, talis ɔſtituit talem ɔcuratorẽ dans ei plenariã
p̃tãtem, & c ɔmittens pro eo ſoluere iudicatũ non erat iudica-
tum ſolui, dicebat ipſe, verbũ iudicatũ ſolui, eſt verbũ iuris, iõ
hẽt non tñ vim verborũ, ſed ẽt hẽt interpretationem. Vñ iudi-
catũ ſolui, verbũ in iure, tria ſignificat, illud quod verbũ ſonat
& hoc de vi verborum iudicatum ſolui. hẽ ſignificat alia duo,
defendere, & dolum non committere, & hãc hẽt ĩterpretatio-
nem, ſed ſoluere iudicatum non eſt verbum iuris, vnde ſolũ ſi-
gñat, quod verbum ſonat: non ſignificat alia duo q̃ ſignificanĩ
per interpretationẽ iuris, vnde ſolũ eſt cautum de hoc, quod
verbum ſonat, & ſit ſufficiens tale ɔcuratoriũ repellendũ. Pro
ſua ſnĩa inducit iſtam diſtĩonẽ. bo. poſſ. eſt nomẽ iuris, poſ. bo.
4 eſt nomen facti, in hac parte nõ hẽt locũ, quod dr̃ † nomina,
& verba tranſpoſita, idẽ ſignificant, & per hoc inducebat legẽ.
lex dicit, vendidi, tibi rem ſub pretio legis cõmiſ. vẽdo tibi rẽ
5 pro tanto, & ſi pretiũ non ſolueris tali die, res ſit inẽpta. † Iſta

verba, & ſi pretium non ſolueris tali die, res ſit inẽpta, ſunt
verba iuris, tñ hunc habent effectum, quod ſi ad diem pret
uaĩ, qđ transferĩ dñiũ ipſo iure ſine aliquo alio facto in p
cipio. ſed nõ ſic eſſet ſi dixiſſet vẽditor, p̃tio nõ ſoluto ad
res ad me redibit: qa iſta verba nõ ſunt verba iuris. Hoc
baĩ. C. de pact. inter empt. & vẽd. l. 1. Hoc nõ approbo, ſed d
ɔcuratorem admittendũ. Ego reperio legis verba, vbi ſunt
verba, ſolui iudicatũ, vt ff. de p̃t. ſtip. l. 1. & dico, qđ de vi verb
hẽt ſolui iudicatũ hæc tria. qa ɔmittit ſoluere iudicatũ, ɔ
tit ea, ſine q̃b. hoc eſſe nõ põt, niſi dolus eſſet, vel ſaltẽ cõmi-
nõ p̃t iudicari. Itẽ, ſi nõ defendit, iudicari non p̃t. vñ dico,
de vi verborũ ſignificãt hæc tria. arg. ad hoc ff. de iur. om. iu
6 l. 1. & ff. de ɔc. l. ad rẽ mobilẽ. & l. ad legatũ. † Quæriĩ, quare
troduxit p̃tor bo. poſ. Hęc lex rñdet & dt, qđ p̃tor voluit in-
plere ɔ quos ſucceſſores certiſſime deferebãt hr̃ditates, nõ
tuit, ſ. bo. poſ. introducẽdo. dicit gl. p̃tor ĩtroducit bo. poſ.
dando ius ciuile. Et fuit gl. Hug. & habuit rõnẽ q̃ apparebit
terius, v. g. ius ciuile nõ vocabat emãcipatos, p̃tor vocabat e
cipatos, & ſic emẽdat ius ciuile, & nõ corrigit, q̃ ius ciuile
admittebat, nec repellebat: qa erãt ſibi incogniti, vt ſ. de hę
ab inte. deſe §. emãcipati. Qñq; corrigiĩ ius ciuile p ius p̃tori
fœminæ agnatę vltra ſorores ĩñ erãt cognitę p ius ciuile
eas repellebat ius p̃toriũ admittit eas, & ſic p̃toriũ corrigit
ciuile, & c. vt ſ. de leg. agn. ſucc. §. ſed quia. Dico qđ eodẽ m
corrigit in emãcipatis, vñ illa fuit gl. Hug. qđ in emancipat
ius p̃toriũ emẽdaret ius ciu. nõ corrigeret. Hug. voluit dic
qđ emãcipatio erat iure p̃torio, & nõ de iure ciu. & hoc fal
eſt viuo emancipato eſt actus ciuilis. vnde verum eſt, qđ edic
de capi. dimin. eſt de iure p̃torio: ſed emãcipatio eſt de iure c
uili, vt ſ. de leg. agna. ſucc. §. ult. vñ bñ erãt cogniti emancipati,
ſed erant incogniti, quo ad cõmodũ ſuũ, vñ bñ habebat ius ci.
emancipatos notos, ſed nõ ad bonum ſuũ, cantabat eiſdẽ
7 ginib. † Quæriĩ quot ſpẽs, vel dr̃iæ bo. poſ. ſũt. Multip. r diuid
bo. po. hæc ẽ p̃ria diuiſio. Alia edictalis. & decret. iſtæ dr̃iæ, v
repeciũĩ in omni capite bo. poſſ. ɔtinẽt ſub ſe oẽs ſpẽs bo. po.
verba iſta edictalis, & decretalis, & nũc intelligamus qđ eſt bo.
poſ. edictalis. Quidã volũt dicere qđ bo. poſ. edictalis eſt ɔmi-
ſio, ul' pollicita decretalis. Vñ ſm eos decretalis ſũt una & eadẽ
poſ. pollicita & data, ſeu decreta in edicto p̃toris mortui, ergo
edictalis eſt bo. poſ. pollicita, & polliceĩ prætor, qa ſi cũ ex e
cto legũ adeat filius decernet ei, vnde liberi. Ad hoc fuit arg.
titu. illo. pluries dicit ſra pollicetur p̃tor: hoc non placet, & q
hoc ex inferiorib. apparebit. Alij dicunt edictalis, & decretal
ſic differũt, ſicut efficax & inefficax. Vñ ſicut reſciſſoria ante
ſtõnẽ eſt inefficax, ſed p reſtõnem inflat in eã tor viuus ſpũm
vitę. i. efficaciam, ſic eſt hic. quia edictum p̃toris mortui com-
petit filio bo. poſ. vnde lib. inefficax, q̃ opera p̃toris viua ſunt, p̃
tor viuus per officiũ ſuum reddit ei vitam, dabit efficaciam, vñ
edictalis & decretalis eſt eadẽ inefficax & efficax. Illi q ſic d
ponunt, qđ mortuo eo, in cuius bo. poſſ. competit ille cui cõ-
petit bo. poſſ. habet omnia iura inefficacia, & habent leges per
ſe: quia dixit lex, quod ſi ille agat ante ſibi decretã bon. poſ. ex-
pelliĩ exceptione, ſed exceptio eſt actionis excluſio, ergo ante
habebit actionẽ & ius, licẽt inefficax. Hoc eſt q probatur. ff. de
excep. l. excep. ver. ſi. c. illo. dico, quod nullũ habet ius in bonis,
nec efficax ante decretã bon. poſſ. Quid ergo dicemus? Nunq
ergo bo. poſ. edictalis acquiriĩ ignoranti? Dico quod ſic, ideo
ſic non concederet, ſed dicit, offerĩ bo. poſ. ſicut pomum offe-
tur volenti recipere. Dico quod imo acquiriĩ ignorãti ſine pe-
titione aliqua. Itẽ no. dicit gl. Idẽ eſt decretũ & decretalis, dico
qđ falſum eſt. Et ſicut bon. poſſ. edictalis & edictũ ſunt duo, ſic
decretũ & bon. poſſ. decretalis. Decretum eſt iuſſus iudicis, iu
quęſitũ ab eo eſt bon. poſſ. decretalis. Sic edictum & bon. poſſ.
edictalis ſunt diuerſa. bo. poſ. decretalis ẽ ius quo p̃t peti decre-
talis. Prætor mortu' dicit liberi habeãt, vnde liberi. ex illo edi-
cto ius cõpetit liberis petendi decretalem. Lex dicit, bo. poſ. de-
cretalis non põt repudiari. qa non competit, antequam ſit de-
certatio, ſed bene repudiaĩ: qa ius qđ habebat amittaĩ, habuit
ante decretũ, niſi ius petendi. vt ff. de ſuc. edicto. l. . §. q ſemel.
& § edicta. edictalis hodie non habet locũ: qa nõ decerniĩ bo.
poſ. ſed tñ agnoſciĩ ille cui eſt delata bon. poſſ. adit iudicem &
agnoſcit eã coram quocũq; iudice. vt C. qui admit. ad bo. poſ.
l. vlt. Hoc eſt verũ de ordinarijs, & de ſeptima extraordinariaĩ
illis vij. ſufficit agnoſcere. vñ hodie diceretur bo. poſſ. agnitio-
nalis, ab agnoſcẽdo, vel iudicialis a iudice, corã quo agnoſce-
ret, & nõ diceret decretalis, vt olĩ, qa nõ dicerent vt dictũ eſt
nõ in illis vij. bo. poſ. q̃ tribuũt ius, ſed decretalis ĩ illis, q̃ nõ tri-
buũt nõ hẽt ẽt locũ hodie. Vides ergo iſtas dr̃ias. qa bo. poſſ.
alia decretalis, alia edictalis, alia agnitionalis, vel iudicialis, nõ
dicem' decretalis, niſi ĩ illis q̃ ius ñ tribuũt. Ecce alię dr̃iæ bo.
po. alia ordinaria, alia extraordinaria, ordinarię ſũt ſex, extraor-
di. dicẽdũ eſt q vno mõ dr̃ extraordinaria: qa ñ hẽt ſedẽ certã, vel
certũ ordinẽ ĩ edicto, ſed vagaĩ, qñq; cõpetit ex teſtã. qñq; ab in-
teſtato & tribuit ius, vt j. eo §. 7. Qñq; ĩ alia ſignificatione dici-
tur,

tur, dr̃ extraordinaria. ſ. qa non tribuit ius. Illę quæ tribuūt ius decernunt cū cāæ cognitione ſic ſeruaĩ ordo in decernendo, ſed aliæ q̃ nō tribuūt ius, decernunt ſine cāæ cognitione. iō dictæ vocantur extraordinariæ, & ſunt tres, Carbonia. q̃ daĩ filio impuberi, qui patiĩ q̃ōnē ſtatus: qa dr̃ non eſſe filius defuncti, tribuit ius in poſſeſſione, vñ in ꝓprietate aliquo tpe, ille q impetrabat Carb. ſi vult in proprietate, oportet qđ ĩpetret ordinariā, vt ff. de Carbon. edicto. l. 3. §. poſitū & §. vlt. Alia, quæ daĩ ventri, illa nō tribuit ius, nec in ꝓprietate, nec ĩ poſſeſſiōe vera vnde ſolu habet detentionē aſininam mulier, in illa poſſeſſione nõe vētris, vt ff. de acq. poſſ. l. 1. in fi. Tertia, nec tribuit in ꝓprietate, nec in poſſeſſione vera, nec in detentione, ſed ſolū facit, vt filius agnoſcaĩ in q̃rela. ff. de inoff. teſt. l. 2. & l. Papinia. §. veterani circa prin. dñt ergo quod 6. ordinarię tribuūt ius ĩ poſſeſſione, & ĩ proprietate, eſt ſeptima extraordinaria, ſed nō alię tres. ſed qđ per iſtas 7. non acqritur ius in poſſeſſione approbo, multo fortius oĩno decretū bo. poſ. tribuit, idem ꝙ aditio hæreditatis; vt ff. de regu. iu. l. ꝑtor. Sed ꝑ aditionē hr̃ditatis non acqritur poſſeſſio, vt ff. de acq. hær. l. quod hr̃des. ergo per illas ſeptē bo. poſſ. concedo concluſionem, vñ pēt bo. poſ. ordin. nō hr̃ poſſeſſio, ſed occaſione eius hr̃: qa decreta eſt bo. poſ. per quā ius. hodie agnita, ſequeĩ miſſio corporalis, & ſic primo q̃ritur, vel poſſum ſic dicere ꝑ illas bo. poſ. habereĩ ius in proprietate quo interueniēte poſtea hr̃ poſſeſſio corporalis. Eſt alia diuiſio bon. po. in decē ſpēs quę numeranĩ hic. diuiſio ante bo. poſ. tribuit ius in po. & in proprietate, diuidiĩ in ſex ſpēs, ex teſtamēto ſūt duę bo. po. ꝯtab. & ſm tab non eſt ex teſtō, ſed pro tanto dr̃ ex teſtō: qa habet locū facto teſtō, non qa ea teſtō procedit, immo innititĩ ꝯ teſta. vt ff. de bon poſſ ꝯtabu. lege, quod vulgo. Et iſta bo. poſſeſ ꝯtab. datur liberis pręteritis, & ſuis emancipatis. Glo. facit hic difficillimū argm̃. Et oſtēdit, ꝙ filio ſuo, hoc eſt filio in poteſtate, nō pōt dari ꝯtab. Quia teſtm̃ in quo filius ſuus eſt præteritus, nullū eſt ipſo iure. ꝯtab. rumpit teſtm̃, ſed qđ nullum ē, rumpi non pōt, vt ff. de iniuſto. rupto teſtō. l. nā & ſi. Glo. rñdet duob. mo. vt apparet. vno mō ſic, quod nullū eſt, rumpi nō ꝑt, ſed non eſt nullū iure prætorio: ideo illo iure rumpi poteſt per bo. poſſ. ꝯtab. Per hoc gl. vult dicere, quod teſtm̃ in quo ſuus ē ꝑteritus, nullū eſt de iure ciu. & eſt aliquid de iure prętorio. ſed certe hoc eſt falſum, immo neutro iure eſt aliquid iure ciu. Itē ex eo non pōt peti bon. poſ. ſm tabu. ergo nō tenet iure ꝑtorio. Aliṫ rñdet gl. ſi eſt nullū ipſo iure verum eſt ſi hoc vellet allegare filius ꝑteritus, aliàs nō, ſicut ꝯtus bonęfidei cui dedit cauſam dolus, nullus eſt ipſo iure, ſi hoc vellet allegare dolū paſſus, aľs nō, dico quod immo, & ſi velit filius ſuus ꝑteritus quod teneat, nullū eſt, vnde nō eſt nullum ſub cōdōne, ſ. ſi velit dicere nullū, imo nullū eſt ipſo iure, ſed tenet ex bono & æquo, vt ff. de iniuſto teſtō. l. filio. Quid ergo dicemus? Dico nullū ipſo iure, ſed ꝑt ꝯualeſcere, vñ qa ꝯualeſcere pōt, qa nō ē nullū ſine ſpe ꝯualeſcentiæ, ĩtroductū eſt, vt poſſit peti ꝯ illud bon. poſ. ꝯtab. cū non rumpaĩ prorſus ſine ſpe ꝯualeſcentię. Quęrit gl. nūqđ illa bo. poſ. ꝯtab. detur aſcendētibus? Dicit quod ſic, argō. ff. ſi a parte quis fu. ma. l. 1. argō de cura. bo. dan. l. fin. verum eſt aſcendendo per ſexū maſculinū, ſed alijs aſcendendo per fœminum ſexū daĩ q̃rela, vt ff. de bon. poſ. ꝯtab. l. illud §. ad teſtamen. argūt ad illā l. ff. de inoff. teſt. l. nam & ſi parentibus. Ab inteſtato ſunt quatuor, vñ liberi. q̃ dantur liberis in bonis aſcendentis, per lineā maſculinam, in bonis aſcendentium ꝑ lineā fœmininam. Alia eſt vñ agnati, & appellaĩ vnde legitimi. Nam agnati lt̃imi ſunt: vnde legitimi ſumūtur dupľr, vno modo per vnde agnati, alio mō. ꝑ vñ legitimi, ſuccedit quicunq; ſuccedēs per ſenatuſ conſ. vel per legē nouam, ꝑ Senatuſc. nati ex filio, & ꝑronus ꝑ legē duodecim tabula. Quicūq; ſit ſuccedens, qui nō hēt certū caput in edicto ꝑtoris, pronus non hēt, vñ agnati. Alia eſt vñ legitimi, & ē gñalis: qa hūc cōpetit agnatis & alijs. qb. nō cōpetit vñ agnati & forte cōtinet ſub ſe ſeptimā extraordinariā. Hoc eſt, quod probaĩ. ff. vnde lt̃imi, l. 2. §. vlt. & l. 1. vñ cogna. vñ vir, & vxor. C. vñ vir, & vxor. l. vnica. Videndū eſt nunc de ſeptima bo. poſſ. quæ hēt locum duobus concurrentib. qa ille cui cōpeteret, habet eā ſibi nominatim delatā a lege, vel a Senatuſcō. & ꝙ non poſſet ſuccedere per ius ciu. alias non haberet iſtam, ſed haberet bo. poſ. vnde lt̃imi, & eſt genus ad iſtā, vt ff. vnde legitimi. l. ... do exēpla, de iſta ſeptima. Dico qđ competit tā ex teſtō q̃ ab inteſtato. Ea teſtō eſt exemplū. lex dicit, ſi mater grauida ſi ſuos ſuos hr̃des inſtituiſſet, de partu nihil dicit, deceſſit ĩ puerperio. ille partus ſuccedet æquaľr, cū illis inſtitutis in teſtō, vt C. đ inoff. teſt. l. 1. Ab inteſtato exemplū eſt. Quidam fuit tranſlatus ꝑ legem de linea cogn. in lineam agnatorum, vt filij nati ex filia, & quidā alij, vt ſ. de legitima agnato. ſucce. §. hoc ēt. Iſta exēpla reprobantur hic in gl. Quę exiguntur. dicit gl. ad hoc, vt habeat locum iſta ſeptima bo. po. ergo ponit ſic exēplum. Poſthumus alienus inſtitutus nō ſuccedit per ius ciu. vt ſup. eod. circa principium. Iſtud exemplū non valet, qa ſi quæris qūo poſthumus alienus iſtitutus ſuccedat, aut loqueris iure nouo, & ſuccedit tanq̃ hæres Si de iure antiquo, ſuccedit per bo. poſ quā dat ei ꝑtor, non lex, vt ſ. e. §. 1. & ſ. de le. §. poſthumus, hic variare. & ſe. inquantū notatur ſ. proœ. 4. char. Ecce alia exempla, dicit gl. exiguntur duo, vt deſ iſta bo. poſ. videlicet, quod deferatur nominatim ꝑ legē, & ille cui defertur de iure ciuili non poſſit ſuccedere, vt ff. vñ lt̃imi. l. 3. & ff. de le. & ſe. l. 1. §. ſi. ex teſtō ponit exēplū, ſi pr̃ mortuus fecit teſtm̃, in quo me inſtituit, capitur ab hoſtib. & ſic ꝯfeſtim fit ſeruus, ſm veritatē de iure ciu. nō valet teſtamentū, tñ lex Cornelia fingit ipſum mortuum prima hora captiuitatis, & daĩ mihi bo. poſ. ꝑ legem Corneliā & hoc ex teſtō. Exemplū ab inteſ. in eiſdem terminis, Pr̃ meus moriĩ apud hoſtes, & fit ſeruus de iure ciuili, nō hēt hæredē, qa ſeruus, tñ ꝑ legē Corneliā ei ſuccedo, vt ff. de teſ. l. Cornelia. de bon. poſſ. l. 3. §. ſed eius. Dicit la. exempla iſta nō ſunt ad ꝓpoſitū, oportet quod ille, cui deferĩ iſta ſeptima bon. poſſ. ſit nō notus de iure ciuili. Iſtis exēplis, ſi ſuccedit filius pr̃i mortuo apud hoſtes, filiꝰ nonne ipſe cognitus eſt de iure ciuili? Ecce ergo dicit ipſe exēpla, in quib. reſidebimus. Pr̃ hēt filiū emācipatum, moriĩ apud hoſtes pr̃, filius emācipatus habebit bon. po. Vel ſic. Pater tuus fecit teſtm̃, in quo teſtamen emācipatū inſtituit, vel ꝑterijt, tpe teſtamēti eras captus apud hoſtes, tu rediens habebis bon. poſſ. ſm tabo. vel ꝯtabu. ſm ꝙ fuiſti inſtitutus, vel ꝑteritus. & Iac. nō mutat exempla, niſi ꝙ illa exempla quæ poſuit glo. in filio, ipſe ponit in emācipato filio, vnde iſte filius emācipatus, qui reuertitur non ſuccedit per legem Corneliam. nec per ius poſt li. cū ſit incognitus de iure ciu. qa emācipatus hēt bo. poſ. quæ eſt extraordinaria, arg. ff. de bo. po. l. 3. §. ſi eius. Hoc nō approbo multū. Aliqs pōt eſſe cognitus ſup vno accidente, & incognitꝰ ſup alio. ius poſtlim. cognoſcit oēm captum inquantū captus, tñ oī capto dat ius poſtliminij, vt per eundē ac ſi ſemp fuiſſet i ciuitate, vñ nō dat hęredē. & licēt ſit incognitus, iuĩ poſtliminij inquātū eſt emancipatus, inquantū eſt captus cognitus. Vnde nec exēpla gl. ſunt bona. vnde gl. reprobo, vt Iac. extra gl. reprobo. alia rōne debent dari exempla, vbi leges deferunt hr̃ditatem iure poſtliminij, fictione. l. Cornelię, nō deferūt hr̃ditatē, ſed remouēt obſtaculū quare prohibeĩ mortuus apud hoſtes hr̃ditatē hēre: qa ſeruus moriĩ. Lex Cor. fingit ipſum mortuū prima hora captiuitatis: vñ remouet impedimentū, ſed non hēt tamē eo iure, quo hr̃s, ſi nō eſſet captus fictione. l. Corn. vel poſtliminio. vbi ergo ſunt exēpla, teſtōr paſſus ē minimā cap. dim. & ſic teſtm̃ irritatū eſt, deinde inueniĩ ſui iuris, dicit lex ea teſtō habet bon. poſſ. & ſic nō poſſe ſuccedi ꝑ ius ciuile, ex iſto teſtamēto datur bo. poſ. hæredi ſcripto a lege, vt ſ. quib mod. teſt. infir. §. non tantū. Ad idem eſt ff. de iniuſto rupto teſtō. l. poſth. & e. titu. l. filio. Non auſus ſunt dicere, quod iſta exēpla ſunt bona, quia in exēplis iſtis ſuccediĩ per bo. poſſ. ſm tabu. & nonne illa eſſet ordinaria? dico quod extraordinaria ꝑt eſſe ſm tabu. illa, quā dixi, nō ꝑ edic. ꝑt. mortui, ſed ꝑ legem ſpālē, quę defert eā. Aliud eſt exēplum, aliquis eſt inſtitutus ſub cōdōne, ea pendente nō ꝑt adire hr̃ditatem, ſed ꝑt petere ſm tabu. & ſic nō ꝑt ſuccedere per ius ciu. & hēt ꝑ bon. poſſ. ſm tab. vt ff. de bo. poſ. ſm tab. l. æqſſimū. §. ſub ꝯdōne Sed credo, ꝙ hoc ſit per edictū ord. non per le. vñ credo quod illud exemplū ſm non ſit bonū, qđ bo. poſſ. deferaĩ ꝑ Senatuſconſ. non bo. poſ. vñ leg. ut ff. vñ leg. l. 2. unde habemus exēpla de illa ſeptima poſ. ſm quod defertur hr̃ditas ꝑ illa Senatuſconſ. unde dicit lex iſta quod hēt locū iſta ſeptima ſi ꝯtigit, qđ deferaĩ lege, vel ſenatuſ. forma, uel ſenatuſ.

8 quę ſunt in Græco † Quæriĩ nūc qualr̃ obtineaĩ hodie bo. po. Dico qđ ſola agnitione corā quocunq; iudice cōpetēti, ſiue pedaneo, ſiue alio, ſine ſolennitate, ſiue cognitione cāæ, ſiue decr. interpoſitiōe, & hoc eſt verū in illis, quæ ius tribuunt, ut hic ꝓbaĩ. C. qui admit. ad bo. po. l. ulti. Quidam dicunt qđ ſolennitas uerborū, qb. petebaĩ bon. po. eſt ſublata. Sed adhuc exigiĩ cāę cognō, & adit iudex i teſtimoniū rei geſtę: qa iudex facit redigi in actis, & ſi dubitareĩ poſtea litē agnouiſſe, ꝓbareĩ ꝑ acta iudicis. Ad hoc eſt arg. ff. de teſti. l. 1. l. Cornel C. de teſ. l. oīum. Dicūt quidā plura uerba, ubi apparet unꝰ ꝯdictor, dicit ipſe nō agnoſcet. Hoc non pōt dicere, ad legē in ꝯtrium dicendum, qđ loquiĩ qñ petit quis quod mittaĩ in poſſeſſionē. ſi appareat ꝙ lt̃imus ꝯdictor pōt impedire, ſed ſi agnoſcat qs, non pōt impedire: qa multi pñt ſiſ agnoſcere, & inētionē actionū, utiľr appebit, qs ē melior: vñ cū aliquis agnoſcit nihil petiĩ, nec libellus daĩ, nec aliquid fit in alterius ꝑiudiciū, unde ad quid impeditur ꝯdictio.

9 † Quæritur q̃ bo. poſ. eſt neceſſaria olim & quæ hodie. bo. poſſ. ꝯtratab. neceſſario olim, & quæ hodie ſuis præteritis eſt ꝑneceſſaria, & hodie, & olim, ut C. de lib. ꝑte. l. ult. Quidā dixerūt hoc correctū qa hodie ſublata eſt dr̃ia emācipationis & patrię poteſtatis. Auth. de hæredi. quæ ab inteſ. §. nullā. & ſi ſint ſui pñt dicere ipſo iure nullū ſicut emācipati, & ideo nō eis ē neceſſaria bo. po. ꝯtab. Sed dicēdū, ꝙ tolliĩ dr̃ia per illā auth. in ſucceſſiōe ab inteſt. apparet per rubricā, ſed nō ex teſt. ſm tabulas. Nec hodie, nec olim fuit neceſſaria: qa inſtitutus de iure ciuili poteſt adire, niſi in trib. caſib. q his legib. continentur. ſ. qui. mo. teſtamēta infirmen. §. ſi tamen. ff. de iniuſ. rup. & irrit. teſta. l. poſthu. ff. de ſecun. tabu. l. ſi ſub conditione. his tribus caſibus eſt neceſſaria,

ſaria, vade liberi, olim erat neceſſaria, quę dabatur emancipatis. hodie non, qꝛ ſublata eſt dr̃ia pr̃iç pr̃atis, & emancipationis, vt in Auth. de hr̃d l. q̃ ab inteſ. §. nullã. Vñ agnati, nec olim, nec hodie eſt neceſſaria, qa de iure ci. ſuccedir. vñ ltr̃mi nõ neceſſaria, qa cõpetit oĩb. q põt ſuccedere p legẽ, & ſic de iure, vt ff. ſvñ ltimi. l. a. §. vlt. Vñ cognati, olim fuit neceſſaria, hodie nõ; qa cognatus de iure ci. põt ſuccedere, ſicut agnat⁹: qa ſublara dr̃ia agnationis, vt in Auth. de hr̃d. q̃ ab inteſ. deferunĩ. §. nullã. Vñ vir, & vxor, olĩ & hodie ẽ neceſſaria, vt ff. vñ vir. & vxor. l. vnica. ſeptima eſſet neceſſaria olĩ, & hodie. & ſic vides de aliqb. q̃ nõ ſunt neceſſariæ, nec olim, nec hodie. Dico qđ oĩs bo. po. olim, & hodie ẽ neceſſaria. Pone ſum hr̃s inſti. ſum minor 16. annis, poſtq̃ ad annũ pueni, peto in integ. reſt. vt liceat abſtinere, penes me remanent iura directa, vtilia a me recedũt q̃cũq. addicer̃, & vel ſubſtituto, vel pximiori ab ĩte. Dico qđ admitterer̃ iure ꝓprio p bo. poſ. qa per ius ciu. remanet hr̃s, ergo impoſte eſt aliu hr̃ere directã. ergo qcũq; aĩs admittar̃, hẽbit vtiles tm̃. Hoc nõ ẽ p ius ciu. ergo hoc eſt p bo. po. & ſic intelligo legẽ ff. de mi. l. ſi ſine. §. Papi. licẽt videar̃ ↄ̃triũ dicere, vbi dr̃ ꝓtor, vt adeat, aut bo. poſ. petat: qa aliud nõ põt facere hr̃dem, vt C. e. ti. §. quoſaũt. Item filius ſuus hr̃s erit, velit nolit, ſed põt abſtinere p ꝓtorẽ, vt C. de hr̃dũ qualitate & dr̃ia. §. his pmittir̃. Vnde remanẽt ſibi iura directa. Quiq; admitter̃, poſtea admitteĩ p bo. poſſ. qa ſuus remanet hr̃s de iure ciu. q ꝓtor p quẽ abſtinuit (vt dictũ eſt) nõ poteſt facere, quod deſinat eſſe hr̃s, vnde etiã hodie bo. poſſ. eſt neceſſaria.

De acquiſitione per arrogationem. Rubr.

1 *Operę quæ tranſeunt ad arrogatorem, & quæ non.*
2 *Ius petendi bonorum poſſeſ. an amittatur arrogatione.*

Eſt & alterius generis, &c. Iſto, & alijs duob. modis q traduntur hic p arrogationem ſuccedítur viuo: ſed duob. mo vltimis vltimo titu. Sed iſti duo vltimi modi ſublati ſunt. Itẽ in libertate Latina amore ſerui alieni, nõ erat vetũ: qa ſuccedir̃ viuẽti, q̃a ipſa nõ reprobaĩ viuẽs. qa efficiebaĩ ancilla, & ſic mortua, qa ſeruitutẽ mortalitati cõparam⁹, vt ff. de reg. iu. l. ſeruitutẽ. Sed ille q arrogatus eſt ſuccedit viuo, ſed mortuus ẽ quo ad familiã, & iſta iura de arrogato ſunt q̃ magis ſunt vicina ad ea, q̃ ſunt de monacho. Dr̃ hic oẽs corporales, & incorporales ipſius arrogati trãſeunt ad patrẽ arrogantẽ, ſed an bo. po trãſit ad arrogatorẽ? dico qđ ſic, licẽt ad hr̃dẽ nõ tranſeat ãt. apphẽſionẽ. vt ff. de acq. po. l. cũ hr̃des. tñ ad arrogatorẽ trãſit poſſeſſio, quã hẽt arrogat⁹ vere apphẽſa, & ſic dicam ĩ monacho. Hoc ẽ qđ ꝓbar̃. ff. de ꝓc. l. ſi adoptauero. ver. apĩ hẽſa et p hoc ẽt lex illa dr̃ corporalis res, & icorporalis. Dicit lr̃a qđ operę ħ trãſeũt in patrẽ arrogatorẽ. dt gl. verũ eſt operæ, q̃ ↄſiſtũt in faciẽdo, q̃ nõ trãſeũt ad extraneũ hr̃dẽ vt C. de ope. li. l. liberti. qa ergo nõ ad arrogatorẽ. dico qđ illa lex nõ loqĩ de hoc, qđ non loqr̃ iſte titulus de obſeqis, & aliud ẽ obſequiũ, aliud eſt opę, ali⁹
2 eſt titulus de obſeqis, & alius de operis, vt apparet ĩ C. † hĩc dt gl. opæ ĩcerte. q̃ ↄſiſtũt in faciẽdo, quas dñt fabriles, nõ tranſeunt ad arrogãtẽ. vt C. de ope. lib l. ſi oparũ. & ff. de ope. li. l. fabriles. Dico qđ officiales ſiue certę, nõ trãſeunt ad extraneũ, ſed artifi
a ciales q̃ ↄſiſtũt in artificio trãſeũt ad extraneũ,ᵃ vñ dico qđ officiales, q̃ dñr opæ ꝓprie ſumpto noĩe ope, ↄſiſtũt ĩ officio diurno, nõ trãſeũt ad hr̃dẽ extraneũ. ſed artificiales q̃ trãſeũt ĩ artificio ſic, vt ff de ope li. l. fabriles. & ſic loqĩ in C. e. tit. l. cõpe. mu. Ille titulus loqĩ de obſeqalib. p obſequiũ nõ ope. dñt ipſi tria gña oparũ, nõ ſunt niſi duę officiales, & artificiales, & dr̃iã ĩter officiales & artificiales hẽs. ff. de leg. 3. l. ſeruis §. ſi ex offõ. Dicit lr̃a ĩ⁹ agnationis nõ trãſit ad arrogatorẽ. qa agnatio minima ca. di. tollir̃. dt & hodie ẽ, vt ĩ e §. mortuo. ſ. qđ p arrogationẽ amittar̃ agnatio, vñ vult dicere, qđ amittaĩ ius agnationis p minimã ca. dim. & hoc vult dicere gl. cũ dt, & hodie eſt, vt ĩ. eo § mortuo. Sed p ios Auth. nõ amittiĩ ius agnationis p arrogationẽ, qa nõ amittiĩ iure agnationis, ergo nec cognatio, quia hodie nõ ẽ dr̃ia agnationis & cognat. vt ĩ Auth. de hr̃ditati. q̃ ab ĩteſ deſe. § nullã. Et ſic vr̃, qđ retineat arrogatus ſucceſſionẽ in bonis pr̃is naĩlis qa remanet cognatus. de adoptato nõ eſt dubiũ. cum detur ĩ
3 adoptione alicui ex deſcẽdentib. nõ extraneo. † Itẽ ius petẽdæ bo poſſ. amittiĩ arrogatione. Dicit gl. hoc eſt verũ, ſi illa delata bo. po. arroger̃ añ aditã bo. poſſ. aliud eſſet ſi arrogeĩ ea iã petita, vel adita, vt ff. vñ liberi. l ſi. & ff. de bo. po. ↄ̃tab. l. 3. §. ſi emãcipatus. Dẽt ĩtelligi gl. bo. po. amittiĩ capitis dimi. & ſic cũ tranſeat ad arrogationẽ, q̃ cõpetebat añ arrogationẽ ſed de iſtis q̃ nõ cõpetunt, vt liberi in ↄ̃tab. in bonis arrogatoris nõ eſt verũ, vt dt litera ĩ. iõ & vſusfru. hodie non amittiĩ minima cap. dimi. Nũquid ergo tranſit ad arrogatorẽ? Dicunt qdam quod non, quę eſt ſignata. C. de bon. quæ lib. l. cũ oportet. Põt dici & verius, qđ vſusfructus quantũ arrogatori oĩum rerũ, q̃ in ꝓprio ſunt patrimonio põt cõſtitui vſusfru. abuſiuẽ, vt ff. de legib. l. r. & ff. de vſufructu earũ rerũ q̃ vſu ↄſumunĩ, p totum. Sic dico qđ nudę ꝓprietatis põt ↄſtitui vſusfr. per abuſum, licẽt non habeat vſufru. nuda ꝓprietas. Vñ actio, q̃ ẽ res incorporalis põt ↄſtitui vſusfru. & hoc ẽ multũ notabile ad quẽdã caſum, quẽ vidit dñs meus de facto. Cõſuetudo eſt ĩ qbuſdã partib. quod vxor hẽat vſumfr. dimidiæ partis bonorũ mariti. Hoc ſuppoſito, duo fr̃es, prim⁹ maior natu, moritur relicta vxore, & ſic vxor hẽt dimidiã viũfructus bonorũ. Et ꝓprietas nuda p illa dimidia ẽ fratris ſuperſtitis, moriĩ iſte frater, vxor ſua hẽt vſumfructũ medietatis ſuorũ bonorũ, cũ illa medietate, q̃ erat nuda vſusfru. moriĩ vxor primi fr̃is, & ſic ↄſolidaĩ vſusfr. cũ ſua ꝓprietate, vult hr̃e vxor illa ſcdi fratris mortui vſũfr. ĩ medietate illius medietatis, cui⁹ vſusfru. ↄſolidatus eſt cũ ꝓprietate. Rñſum fuit qđ iſta vxor nõ habebit vſũfr. medietatis bonorũ, q̃ obuenerũt iure ↄſolidationis, qa tp̃s mortis inſpiciẽdũ eſt, vt ff. de bo li. l. a. in fi. dico viuo, habebit dimidiã vſusfr. iſtorũ bo. poſſ. Ponamus, qđ nõ hẽbit maritus niſi nudã ꝓprietatẽ, erat ĩ ptãte pr̃is p ↄſuetudinẽ, dẽt hic vxor deſũcti ĩ dimidia bonorũ mariti, mortuo marito. Dico, qđ ↄſtitueĩ vſusfru. abuſiue, in medietate iſtius ꝓprietatis, abuſiue dico qđ hr̃e vſumfru. rei, eſt hr̃e cõmoditatẽ rei, commoditas nudę ꝓprietatis nulla eſt, donec ↄſolidetur vſusfr. cũ ꝓprietate, vnde in caſu ↄſolidationis habebit vſumfr. dimidiũ, et hoc per conſtitutionem vſusfr. ſibi factam in proprietate nuda abuſiue, vnde omnium rerũ q̃ ſunt in pr̃imonio noſtro põt cõſtitui, vt ff. de vſu, & vſusfr. abuſiue nuda proprietas transfertur in vſufructuarium, dummodo caueat de reddenda in genere, caſu quo deberet vſusfr. amitti, vt probant themata.

ADDITIO.

a Tranſeunt ad extraneum. Et quæ trãſeant ad heredem heredis, & et ad extraneos. vide Aõr in l. rudebant aũt § libertus. verſ. Scias differentia ff. de cond. indeb. Aliquid de materia, vide per do. Iaſ. in l. 3. ver. 3 principaliter. ff de leg 3.

§. Mortuo autem. Ibi dicit gl. qđ mortuo filio arrogato patre arrogator hẽt ꝓprietatẽ bonorũ arrogatorũ, niſi ſint pſonę, q̃ debẽt excludere eũ. Quæ ſint iſtæ pſonę. dr̃ gl. filius arrogati, & oẽs illi qb. deferunĩ bona arrogãtis, ſi nõ dediſſet ſe ĩ arrogationẽ. qa cũ dat ſe ĩpubes ĩ arrogationẽ interponir̃ ſtipſo, qa reſtitueĩ hr̃ditas his, q venũt ab inteſt. ſi decederet in pupillari ætate, vt ĩ. de adopt. § cũ ſũt. Hic dicit, quod niſi ſint pſonę q̃ debẽt pręferri pr̃i arrogatori in ſuccedẽdo. In illo §. cũ ãt. nõ dr̃ qđ illę perſone ſũt hr̃des de ſe, ſed dicit qđ hñt actionẽ ex ſtipulatu, ↄ̃ arrogatorẽ. Dicit. n gl. quod illæ pſonę ſuccederẽt arrogato ex teſtõ, & ab inteſtato, ſalrẽ vtilr̃, vñ bene ex ſtipulatu ſuccedũt, & apꝓbatur hoc difficilr̃. ff de adopt. l. his uerbis. Querir̃ nũqd agnati, & cognati huius filij arrogati nocenĩ una cũ pr̃e arrogatoris? Indicit l. quod ſic, in Auth. de hær. quę ab inteſt. deſe §. ↄ̃ñs. Ibi dr̃ qđ fratres utrinq; cõiuncti ueniunt ſimul cũ pr̃e. Nõne dt, qđ illę pſonæ, q̃ ſuccederent, ſi non eſſet arrogatus, ſuccedũt ei, ſi decedat in pupillari ætate? Sed nonne fratres, ſi non eſſet arrogatus, excluderent arrogatorem? Certe ſic, ergo nihil eſt quęrere qđ ueniant, cum eo: qa fratres excludunt eum, per legem ĩ. de adop. §. cũ autẽ. De alijs duob. tit. dicit Dominus meus extra gl.

De obligationibus. Rubr.

1 *Obligatio quid ſit, & de qua obligatione intelligatur eius diffinitio.*
2 *Obligatitio eſt iuris vinculum, &c. ideſt, effectus vinculi.*
3 *Obligationis diuiſio.*
4 *Obligatio quæ proprie dicatur ciuilis.*
5 *Obligationis ſinguli ſpecies, quo iure fuerint introductę.*
6 *Obligatio naturalis oritur inter patrem, & filium, inter dominũ & ſeruũ, uel inter fratres, qui ſunt in eadem poteſtate.*
7 *Pęna dupli eſt inducta per legem 12. tab. pęna quadrupli de iure pretorio.*
8 *Actiones, an ſint de iure ciuili, vel de iure gentium.*
9 *Vinculum duplex, quando reperiatur in contractibus iuris ciuilis.*
10 *Obligationes quomodo deducantur in eſſe.*
11 *Sententia quæ inducat obligationem, & quæ non.*
12 *Impenſa quando poſſint computari ab eo, qui itinerando hoſpitatus eſt gratis cum amico, & eo reuerſo vult computare cum domino, an poſſit.*
13 *Diues dedit alicui multa, effectus pauper poteſt illum cogere, vt ipſum alat.*

Nunc tranſeamus, &c. Iſta rubrica põt ↄtinuari ad præcedẽtia trib. mo. Vno mõ ſic, dictũ eſt, qũo aliqd fiat nr̃um. uerũ & hoc tãĩ reb. ſingularib. q̃ ẽt in his q nobis acqrunĩ p uniuerſitatẽ, ĩ. de rer. diu. cũ tit. ſeq. & ĩ. de hær. q̃ ab inteſ. ſeqĩ uidere qua r aliqd ſit nobis debitum. Vel alr̃, ĩ. de reb. corp. enumerauit ĩter ĩcorporalia actiones, & oblĩones. cũ igiĩ ſit tractatũ de alijs incorporalib. in pręced. ut ĩ. tit. de ſer. & uſu. itẽ de hr̃ditate, reſtat uidere de obli. & act. Sed qa oblĩo ꝓcedit actionẽ, cũ ſit mr̃ ipſius, idcirco ꝓmittit de oblĩonib. vel tertio, ut in gl. Circa tractatũ de oblĩonib. ſic procedo. Primo exponendo gl. ſicut iac qa ſũt aliquãtulũ obſcuræ. uñ tractabo mãm
1 oblĩonum. Dicit ergo litera. † Oblĩo eſt iuris uinculum. exponiĩ iuris uinculũ, i. ius uinciens. Sicut. n. boues funib. ligantur, ita et hoĩes uerbis obligantur, &c. Sed certe hęc expõ nõ eſt bona, qa oblĩo nõ eſt ius uinciẽs, imo id quod reſultat ex facto, qđ uicit, uel

vel ligat cū iuris vinculo,ſecūdum qđ in inferiorib.apparebit.
Sequi in lr̃a quo.ſ.iure vinciente,nam ipſum ius vincit,vel li-
gat.Nā oblōne adſtringimur alicuius rei ſoluendę cauſa.& qđ
dicit,rei,large intelligas,vt nomen, facta, tam corporalia, quã
incorporalia comprehēdat:& omnia , quæ poſſunt in oblōne
deduci.vnde rei nomen.tanquam generaliſſimum prætor ele-
git.ff.ſi cer.pet.l.1.ad ſi.Sequitur,ſecūdum noſtrę ciuitatis iura.
Verba iſta multipl'r exponuntur,vno modo,ꝙ referantur,ſecū
dū quod dicit gl.ad totā diffinitionem Melius diceret ꝙ refe-
rātur ad hoc verbū,eſt,& ſm hoc oblō ſm iura diffinitur,oblō
eſt iuris vinculū, &c. expōnē iſtam,gl.nititur reprobare ſic ſm
iſtā expōnē.Innuit hic,ꝙ diffiniaẽ ſola ciuilis oblō, quod fa ſū
eſt,qđ patebit ſed certe iſta reprobatio non hēt apparentiā.Glo.
enim ſic intēdit arguere,oblō diffinit̃ p ius ciuile.igit̃ ē iuris ci
uilis.Quę argumentatio non eſt bona.multa n.diffiniunt̃ p ius
ciuile,quæ nō ſunt iuris ci.imo forte nālis primæui,vel iuriſg.
ſ.de iure gſo.§.1.& 1.ff de iure nat.circa pri.Vnde expōnē iſtā
nō reprobo.Alij exponūt & referūt iſta verba ſm nr̃æ ciuitatis
iura,ad illud verbū,adſtrigimur,arg.ſm nr̃ę ciuitatis iura,i.p iu
ra ciuilia.Sed iſtā expōnē nō approbo, nā ſm hoc hēt locū iſta
expō ꝙ diffinireẽ hic illa oblō tm̃,q̃ a iure ciuili introducta eſt,
& hēt efficaciā p ius ciuile, qđ in ꝯrium eſt,vt J.ſubijcieẽ. Vel
expone tertio & quarto modo,vt in gl.Quærit gl in primis, q
oblō diffinitur hic.& oſtēdit inductiue, ꝙ nulla oblō diffinit̃,
qa nō eſt niſi triplex obligatio,vt ſupponit,ciuilis.& naturalis,
& nālis ciu.ſimul iuncta, ſed neutra iſtarū diffinit̃,ergo etc.De
ciuili oñdit. ꝙ n̄ eſt niſi duplex.ciu.ſola,& illa quę ē ſp ſola. alia
eſt ſola,ſed ſp non fuit ſola.Prima nō diffinit̃ hic,qa ex illa non
adſtringimur ex neceſſitate,vt patet in chirographo añ biēniū.
Si.n.qs ꝯfitetur ſe recepiſſe pecuniā ſpe futurę numerationis,
ciuil'r obligatus ē,& tñ agēti ꝯ eū añ biēniū obſtat exceptio nō
numeratæ pecuniæ.J.de verb.ob.& de non num pec.l.in ꝯtib.
Itē nec illa q̃nq; habuit ꝯcomitantiā naturalis,vt eſt videre in
eo,q cū eſſet nāl'r,& ciuil'r obligatus,ſi fiat ſibi pactū de nō petē
do,iure tollit̃ nālis.& remanet ciu.ſola.ff.de ſol.l.Stichū §. nā-
lis.Sed ſi ex iſta ciu.agaẽ,obſtat exceptio.ff.de pact.l.ſi vnus § pa
ctus.ergo nec iſta hic diffinitur:ciu.igitur ſola non diffinit̃.Itē
nec ſola naturalis,ꝓbaẽ,nā nō ē niſi duplex nālis q̃ ſp fuit ſola,
vt in pacto nudo, in quo ē nālis oblō , ſm Doc.ff de pact.l.1.&
ea,q̃ q̃nq; habuit cōcomitantiā ciu. ſed ex prima nō agit̃.ff. de
pac.l.iuriſgen.§.quinimmo.ff.de pact.l.leg.Ergo cū p eā nō ad-
ſtringamur ex neceſſitate,&c nō diffinitur hic.Itē nec iſta,quæ
q̃nq; hēt cōcomitātiam ciu.q̃ per aliū actū ciuilē ſublata eſt,nā
nec illa hēt efficaciā agēdi,quãuis repetitionē īhibeat.ff de ꝯdi.
indeb.l.Iul.& l.iudex.Itē nec vtraq; ſimul iuncta probaẽ, nam ī
Macedoniano,& Velleiano ē reperire aliquē ciuil'r & nāl'r obli
gatū, qđ patet ex eo, ꝙ agit̃ ipſo iure ꝯ ipſum, ſed exceptio ob.
ff.ad Velleia.l.ſi mulier in iure.ſed ex alio nō agit̃,vt ff.de act.&
obl.l.nāles.ergo ex illa ſimul ꝯiuncta non obligaẽ aliqs cū effe
ctu,ergo nec ſimul iuncta hic diffinit̃. Hoc eſt ridiculū dicere ,
qa plura diffinirent̃ quantū ad hoc, quod inducit gl.ꝙ vtraque
hic diffinit̃,intellexit vtraq;.i.ſimul iuncta & ꝓut in eodē facto
cōcurrūt vtraque,ſ.ciu.& naturalis.Secūdū hoc ꝓcedit rōnes,q̃
probant,ꝙ nec ſola ciu. nec ſola nālis hic diffiniatur . Ad arg.
notatū,quod ꝓbaẽ, ꝙ nec vtraq; ſimul exiſt,r̄ndet, ꝙ hic diffini
tur oblō,qa qs ipſo iure ꝯſtringaẽ ex neceſſitate, dt glo.ēt,quam
uis obſtet exceptio,vnde vr̃ ſic velle diſtinguere,cū quærit̃,vtrū
oblō,q̃ nō extinguit̃ ex neceſſitate qa exceptio obſtat, diffiniatur
tur hic,necne.Aut obſtat exceptio,non qa nō ſit hic vtrūq; vin
culū oblōnis,& talis oblō,quãuis ſit inefficax,ſic diffinitur,dn̄t
aliq.Sed certe iſtā diſt.non approbo,nā ſicut in Macedoniano
& Velleiano agit̃ ipſo iure, lz pt elidi ītētio actoris p exceptio
nē, vbi eſt tñ alterū vinculū,ſ.ciuile,eſt efficax actio, ſed obſtat
exceptio,vñ nō credo,ꝙ īter iſtas,quātū ad hoc ſit faciēda dr̃ia.
reprobaẽ J.de excep.in prin.& in § pterea §.itē in iudicio. Vñ
quod hic diffiniaẽ oblō, cui nō obſtat exceptio. non approbo.
Nā talis non adſtringitur ex neceſſitate.ff. de ver.ſig. l debitor,
& de leg.3.l.fideicōmiſſa §.ſi rē.Sed adhuc inſiſto opinioni gl.
Gl.innuit dicere,ꝙ vtraq; ſimul iuncta hic diffinit̃ p quā ex ne
ceſſitate adſtringitur.ſed hoc vr̃ eſſe falſum, ſm ſn̄iam eius. qa
ſm gl.ex ſola ciu.agitur.cū effectu, vt in ſn̄ia condēnatoria , &
ī chirograp.poſt biēniū,ut C.de iud.l.actori.& J.de lr̃arū oblō
nib.Quęrit̃ ergo,cum p talē ciu.ex neceſſitate adſtringimur ad
aliqua rē ſoluēdā,nō dt eā diffiniri hic vñ iſta opi.vr̃ deſtruere
ſn̄iam eius,In hoc ego eam excuſo ſic,vt in plurib.cōtingit. ꝙ
ex ciu.ſola vel ex nāli ſola,nō agit̃ cū effectu,qa iura adaptātur
ad ca,q̃ frequēter accidūt, iō intelligit hic diffinitionē dari de
iſta oblōne,ex qua neceſſitate,&c.hic eſt de ſimul coniūctis,ar.
ff de legib.l.nā ad ea.in Auth.vt matres debi.§ qa mures.Cæte-
ra,quę tanguntur in gl.apparebunt in pſecutione mā e. Vita er-
go expōne glo.accedo ad mām oblōnis.Et primo quęro,qđ ſit
oblō Deinde de ſpēbus oblōnis,ſiue de partib.deinde de exem
plis cuiuslibet oblōnis,& vtrum oblō nālis,& ciu.ſimul iuncta
ſit oblō. ſm ſubſtantiam, deinde q̄ram , per quā viā obligatio
in eſſe ꝓducaẽ circa multa,deinde de iurib.oblōnis. Deinde p
ꝯrium q̃ꝛ de modis oblig tollendę:deinde de trāſactionibus
2 & vltimo, q̃ obligō hic diffinit̃. Primo † quæro,quid ſit oblō.
Et iſta q̃ō eſt fatua, cum lr̃a noſtra dicat. obligō eſt iuris vincu-
lum,&c.Sed certe immo ego oſtendo ꝙ oblō non ſit iuris vin
culum,& ſic glo dt & bñ, ſicut boues ligant̃ funib. vel chordis,
ita ligant̃ hoīes verbis. Vñ Verſus, *Verba ligant,&c.* Lex.n.dicit ꝙ
verbis ligant̃.qđ eſt verum,cū vinculo iuris,vnde ius vincit.vñ
dicit gl.ius vinciēs. Sed ſi quis dicit.ligatio eſt chorda,vel illud
quo boues ligantur. male diceret. iō ligatio ē id,qđ reſultat ex
applicatione ligamēti ad rē ligatā, cū factū vinciat, vel ligat cū
vinculo iuris.qđ āt gl.dt ius vinciēs,manifeſtē vult, ꝙ oblō nō
pt dici ipſum vinculū, immo magis id, qđ reſultat ex ipſo vin-
culo,vel effectu ipſius vinculi,res autē cū vinculo iuris ligaẽ,ex
quo ligamēto reſultat oblō,& poteſtas agēdi, q̃ poteſtas ſi redu-
cat ad actū agēdo i iudicio,eſt actio vt patebit in tractatu đ act.
& bñ dixi,q̃ facta,cū vinculo iuris ligat,ſicut nos dicimus ī ali-
qua facultate,ꝙ hō gñat hoīem, & Sol.i.hō gñat hoiem cū ad-
miniculo,vel cū influētia Solis,& aliquorū corporum ſupcæ-
leſtiū,& intelligo facta verba ꝯctus:nam ꝯhere facti eſt ff đ cir.
fur.in l.ꝯſilio.ergo qđ dn̄t,ꝙ oblō eſt iuris vinculum,&c.intel-
ligo.i.effectus vinculi.i.iuris vincientis.nō ꝙ ibi ſit formalis p̄-
dicatio dicēdo, oblō eſt iur.vinculum,&c. Intelligo ſi rerpoſi
tū al.ꝯl.lex dt,ſeruitus ē cōſtō iuriſg.Si tu intelligeres,ꝙ ſerui-
tus ſit ita cōſtō,vel ſtatutū,ꝙ captus efficereẽ ſeruus, eſſet factū,
3 patet qđ ſit oblō.† Seqẽ videre de diuiſione oblōnis. Obligatio
q̃nq; diuidit̃:qa alia eſt ciu.alia p̄toria.Sed iſtā diuiſionē oblō-
nis n̄ pſequor qa alia apparebit J.§.px. Alio mō diuidit̃ oblō.
Oblō alia ciu alia nālis.& ſi q̄ras,vnde ſunt verba legis.R̄n.ꝙ
ſic,infinitis leg.ff.de act & oblig l.nālis.de ver.obl.l.1.§ ſi qs ita.
ff de fideiuſ.l fideiuſſor obligari.§.fideiuſſor. Diſtinguūt Doct.
triplicem naturalē.E.i.n.(dn̄t ipſi) q̄dā naturalis,q̃ ius diſſimu-
lat.q̃ orit̃ ex inſtictu naturali, qa qs obligaẽ bñfacere bñfaciēti,
de qua fit mentio ff de pet. hæred l.ſed ſi l.§.ꝯſuluit.& ff.de ꝯd.
ind.l ſi nō ſortē § libertus.& de in ius voc.l.2. & dn̄t, ꝙ iſtā na-
turalē ius diſſimulat. Ego dico,ꝙ ſm eos nullū hēt effectū talis
oblō,de qua diceẽ J. q̃n q̄reẽ de iurib.oblōnis. dn̄t ipſi,ē alia na-
turalis,q̃ ius recipit ſicut ē,& iō in eo ſtatu tenet eā in quo ve-
nit,qa nō aufert̃ aliqd ſibi,nec dat ei aliquā efficaciā.Iſta eſt na-
turalis,q̃ reperit̃ in nudis pactis, qa nō hēt efficaciā agēdi, ꝙ ſit
ibi naturalis īducerē.ff.de pac.l.1.itē ꝙ ex ea nō naſcaẽ actio.ff.
de pac.l.iuriſgē.§ quinimmo. C.de pact.l j.Alia eſt naturalis,q̃ ius
recipit,& eā adiuuat,vt ſunt illæ oblōnes,q̃ naſcunt̃ ex ꝯctib.iu
riſgē Nā iure gen.erat qs naturalr̃ obligat',tñ ꝯct',& oēs oblō-
nes fuerūt introducti de iure gētiū ff.de iuſt.& iu.l.ex hoc.& ſ.
de iure naturali.§ ius āt naturale.ſꝫ ius ciu. dedit iſtis oblōnib.
efficaciā agendi.ff.de pact.l.iuris gen.1.r̄n. cū āt iure ciu.nō age
rei.ff.de orig.iu.l.2.§.deinde ex his.Et iſtā naturalē dn̄t poſſe di
ci approbatione ciuilē, & hoc ē.l qđ ſtatim ſubijcitur prox.§ ꝙ
4 oblōnes aut legib.ſūt inuētæ,aut legib.ap.ꝓbatæ. † Oblō ciu.dr̃
ꝓprie illa , q̃ introducta eſt a iure ciu. ſicut ſtipl'o,& alij ꝯtus
introducti de iure ciu.ex q̃b.ſp agit̃ cū effectu. Qui āt, & q̃n,&
quar̃ ſunt inuēti de iure ciu.& quare ſp hñt efficaciā agēdi,nō
pſequor ad pn̄s,qa ad hoc habuiſtis ſ.de iure nat.§ ius āt gētiū.
5 † Sequit̃ videre,quo iure ſingulę ſpēs oblōnis fuerīt introdu-
ctæ.& primo q̄rit̃,q̄uo fuit introducta illa naturalis,q̃ ius diſſi
mulat.Ad hoc r̄n.& dico.ꝙ ē introducta a iure naturali primæ-
uo,nō qa ius naturale primæuū aliqd ſtatuat.qa verū ē,ꝙ nihil
ſtatuit,ſed qa illa peritia, q̃ hñt oīa aīalia,q̃ in cęlo &c.a iure na
turali primæuo eſt ius naturale,eſt peritia illa. q̃ natura docuit
oīa alia,ſ.de iure naturali.ī pri.Dictat, qđ qlibet reputat ſe obli
gatū bñ facienti:illa.n.peritia videmus oīa aīalia cēſeri, vt patet
ad ſenſū ī canib.q diligūt ſibi bene faciētes. Naſcit̃ iſta oblō ex
facto,vel beneficio,cū ad vīculū illius iuris nālis ſuo mō motu
ducit̃:cuius iuris æqtas dictat bñfaciēti bñ facere. Illa āt oblō,q̃
ius recipit,ſicut eſt ī nudis pactis,vt ff đ pact.l.1. eſt ītroducta đ
iure gen.& ꝓbaẽ de iure gen. Et quare dr̃ nālis, ex quo eſt ītro-
ducta de iure gētiū? Dr̃ ius nāle ſ.de rer.diu.§.ſingulorū.& § p
traditionē ſꝫ qđ dn̄t iſtā oblōnē recipi a iure ciu.ſicut ē, & nō
adiuuari p ius ciuile vr̃ nō eſſe verū, qr exceptionem parit illa
oblō,q̃ eſt i pactis nudis,vt i p̄all.l.iuriſgē. ſed exceptio ē actio-
nis excluſio ff.đ exce.l. .ergo cū excludēs ſequaẽ excluſum, &
exceptio excludat actionē,ergo exceptio ſequit actionē.ſed ſm
eos actio ē đ iure ci.ff.de orig.iu.l. .§.de īde.ergo multo forti'
ſunt exceptiones đ iure ci.Aut ergo oblō nō parit exceptionē,
qđ falsū ē,vt ī l.illa,iuriſgē.aut exceptio virtutē habebit de iure
ci.aut ergo oblō đ de iure ci.oblō illa nō pariet exceptionē. qđ
falsū eſt,vt in l.illa,iuriſgen.aut excipiendi virtutē hēbit de iure
ci.Contrarium ipſi dn̄t.Præterea opponitur.Ipſi dn̄t ꝯ eos,ꝙ il
la oblō naturalis eſt de iure gen.ītroducta. Cōtra. ſeruus nāl'r
obligatur ff.de ꝯd.ind.l.nāl'r & de pecu l.ſed & ſi apud.§ pecu
liū.ſꝫ ius gētiū nihil ē,& nihil reputaẽ. Ad hãc tñ vltima poſſet
ꝯſideri,ꝙ īmo iſta oblō bene pt dici iur.gen.īuētione,& tu op-
ponis.quō ergo obligabit̃ ſeruus iſta oblōne, cum illo iure ni-
hil

nil reputet. Iuſ. iuſgen. dicit eũ obligari, nõ inſpecta pſona iſti'
ſtatus, quē habet de iure gentiũ, ſed ſm ſtatum, quē habet de iu
re nãli primæuo, vñ non ꝯſiderat eum vt nunc, & verũ eſt, ꝙ q̃-
tum ad ius ciuile pſona eius nihil eſt, ff. de reg. iur. l. qđ attinet.
& l. ſeruitus. Sed ꝯſiderat eũ, vt tunc, & hoc quod dicit lex ſub-
tiliter intellecta, ꝙ iſta oblõ nãlis, qua nos dicimus ſeruũ obli-
gari, vel ꝙ nos nõ dicimus ſeruo acquiri, repetitionē inhibeat,
aliter intelligenda eſt. i. cõſiderandus eſt ſtatus, quē hēbat in-
re nãli primæuo. Sed ad primã opi. notabilitēr rñdeo, vel quia
verum ꝯcludũt, ꝙ aliqđ recipit a iure ciuili, uel pcedit ſuppoſi-
tionem cuiuſdã falſi. i. ꝙ actiones ſunt de iure ciuili. Sequit vi-
dere, quo iure introducat̃ ciuilis, & de illa planũ eſt, ꝙ introdu
cat̃ de iure ciuili, vt in ſtiplõne patet, q̃ eſt iuris ciuilis, J. de act.
§ de ꝯſtituta. & ſic intelligo oblõnes. Eſt aut multiplex nãlis, vt
viſum eſt, ſed illi, q primo tractauerũt de principijs illius nãlis
oblõnis, q̃ eſt introducta de iure nãli primæuo, non curauerũt
tractare, & credo ꝙ rõ fuit illa, ſm illos, qa nullũ hēt effectũ iu-
ris. Inde eſt, ꝙ dñt eã diſſimulatã a iure, qđ non vr̃ verum, vt J.
patebit, & iõ tractauerũt principia oblõnis nãlis illius, q̃ ius re-
cipit, vt eam inuenit illius, l. q̃ eſt in pactis nudis, & ſunt illius
oblõnis tria principia, vt ipſi dñt, ꝯſenſus, nãlis equitas, & iuris
pmiſſio, vt eſt videre in pacto nudo, nã ibi eſt ꝯſenſus, cũ pactũ
ſit duorũ, vel pluriũ in idē placitum & ꝯſenſus, principia nãlis
oblõnis de iure ciu. nãli primæuo, omittit, qa dñt, qñ eius effe-
ctus nullus eſt. Vn dñt, ꝙ ius eã diſſimulat. Prima nãlis oblõ, q̃
ius recipit, vt eã inuenit, ē ꝯſenſus, vt dñt, qa nulla eſt oblõ ſine
ꝯſenſu. ff. de pac. l. 1. in prin & § adeo. qđ verum nõ eſt, vt patet
in neg. ge. quatenet ignorans q non ꝯſentit, vt in l. allegata ar-
gu. J. de lrãrũ oblõnib. & dic in lra, nulla oblõ ſi oc ꝯſenſu eſt.
Sequit ſiue re, ſiue verbis fiat. Itē principium huius oblõnis eſt
nãlis æquitas, p § nãlis. qđ non eſt verum ſp & naturaliter, im-
mo ſtatutũ iuriſg. põt eſſe iniquum & ſtatutũ ciuile, & iuriſg.
ſu ſtatutũ, ſi ſit iniquũ, naturalis iuris eſt iuris æquitas, ſicut ſta
tuti eſt iuris æquitas. Itē principiũ naturalis obligationis, eſt iu
ris pmiſſio, qđ patet, vt dicit in pupillo, q ſi promittit tutori, eſt
ꝯſenſus & naturalis æqtas, non eſt tñ iuris pmiſſio, qa ius non
pmittit pupillum ꝯhere cum tutore, vnde non eſt obligatio, &
ſic intelligũt. l. ff. de act. & obl. l. pupil. Secus ſi pmittit illi ꝯhere
cũ alijs. tũc. n. obligatur naturaliter. ff. de auth. tut. l. 1. ad fi. Iſtud
tertium de iuris pmiſſione bene ꝯcedo, qa ſi ius prohibeat ob-
ligationes ꝯhi, nulla ꝯhi, vt C. de ll. non dubiũ, & eſt verum, ſi
lex ſtet in ſinib. prohibitionis, vt ibidē, & eſt mirabilis, qa tũc legis
pro impediret naturalē obligationē ꝯ id, qđ J. de leg. agna. tut. in
ſi. principiũ ciuilis obligationis dñt, qđ eſt ꝯſenſus. ff. de pac. l. 1.
& de act. & obl. l. nõ figura. ac iuris pceptũ, qđ patet in obligatio
ne lrãrũ, qa ius pcipit, vt ſit obligatus ſolus effectus ãte bieniũ,
tñ hēt exceptionē, vt J. de lit. obl. & C. de nõ nu. pecu. l. in ꝯctib'.
Itē naturalis æquitas non eſt principiũ huius obligationis, qa
nunq̃ dictaret naturalis æquitas, ꝙ ſi pmiſit ſpe futuræ nume-
rationis. nec eſt numerata, ꝙ cõpelleretur ad ſoluendũ. nec ꝙ
ꝯdemnatione debitor compellat ſoluere, qđ tñ fit p ciuilem, vt
ipſi dñt, dico, ꝙ eodem mõ in naturali, q̃ eſt de iuregē, ne ſatue
naturalis æquitas, ſi ſit ſtatutum iuriſgen æquũ, eodem modo
in ciuili obligatione, ſi ciuile ſtatutũ ꝯtinet æqua principia na-
turalis obligationis, & ciuilis ſimul iunctarũ, ſunt ꝯſenſus, vt
patet in emptione, dñt ipſi, ꝙ ſine ꝯſenſu nulla eſt, ut ff. de ꝯhen.
emp. l. in vēditionib. Itē naturalis æqtas, quia nec tã dignũ, &c.
vt ff. de act. empt. l. exempto. Item iuris approbatio, ꝙ ſi maior
25. ann. vendidit rem, cuius eſt cõmercium, lex approbat ꝯctũ
hunc, & intētio actionē, vt ff. de act. em. l. fi. ſecus ſi pupillus ven
deret ſine auth. tutoris, & tunc, quia ius ciuile non approbat,
deficeret ciuilis, & ꝯhereſ ſola naturalis. ff. de auth. tut. l. 1. Certe
dico, ꝙ emptio eſt exemplum de naturali & ciu. ſimul iunctis,
vt J. videbimus; ego dico quod oē principium obligationis eſt fa
ctum, ex quo reſultat obligatio. Speciale principium naturalis
ſolius eſt authoritas iuriſgen. cum ſua rõne, principium obli-
gationis ciuilis, ſeu ciuilis ſine authoritate eſt authoritas illius
iuris cum ſua rõne, ſi illud ius habeat rõnem: qa quædã iura ci
uilia ſunt, q̃ non habent rõnem & de hoc habes de legib. l. non
oĩa n. Principiũ naturalis obligationis iuris naturalis primæ-
ui eſt facta, & impenſum beneficium. Item rõ, ſeu æquitas illius
iuris, qđ oĩa docuit aĩalia, eſt & dictat, vt cuilibet bene facienti
ſe reputat obligatũ, proprie dictũ: nideo pro quodã inſtinctu,
in principio. Sequit de exemplis, & primo de exēplis natura-
lis & diſtingue, naturalis quędã eſt efficax q̃dam inefficax. Inef-
ficax duplex, quędã ſola, q̃ ſemper fuit ſola, & de illa habes exē
6 plum in pactis nudis. ff. de pact. l. 1. † Item exemplum de natura-
8 li a eſt, ſi pater ꝯhat cum filio, vel dñs cum ſeruo, uel ĩter fratres,
qui ſunt in eius poteſtate. ff. de cond. indeb. l. frater a fratre, &
l. id quod. exemplum de naturali, quæ qñq;, habuit ꝯcomitan
tiam ciuilis, eſt, tu es mihi obligatus naturaliter, & ciuiliter, ago
ꝯtra te, tu es abſolutus, tollitur ciuilis, & remanet naturalis, ff. de
ind. l. Iuli. Item exemplum eſt de naturali inefficaci in teſtõ
minus ſolenni, vel in teſtõ, qđ excedit dodrantem, l. quę h. d. C.
ad l. Fal. l. error. ſic perſuadeſ, qa in pactis nudis, in quibus deeſt
verborum ſolennitas, dicimus ꝯhi naturalē: ſimiliter in teſtõ,
in quo deeſt ſolennitas in numero teſtiũ vt in ceteris, dicimus
ꝯhi naturalem obligationem, non dico ex teſtamēto ſed quaſi
ex ꝯtu aditionis hr̃ditatis, vt J. de obligationib. ex q̃ꝯtu. § his.
Item teſtñ pro eo, quod excedit dodrantem, nõ habet legem p
ſe, imo potius ꝯ ſe habet l. Falc. q̃ quidem l. Falc. in his, quæ exce-
dunt dodrãtem, ciuilem impedit ꝯhi obligationē adminiſtra-
tionis, ff ad l. Falc. l. Plautius, & l. lineam margaritarũ. & C. ad l.
Fal. l. pater. & hæc ſunt vera exempla de naturali inefficaci. exẽ-
plum de naturali efficaci eſt in ꝯctib. iuriſgen. in quib. dico eſ-
ſe ſolam naturalem obligationem, & hoc habet efficaciam agē
di, per iuſgen. vt ff. de iuſt. & iur. l. ex hoc iure. Et ibi non nego,
ꝙ poſſet dici approbatione ciuilis, ſed hæc approbatio hoc ad-
dit, & exemplum de ciuili obligatione, eſt ciuilis ſola, & ciuilis
ſola q̃ qñq; habuit concomitantiam naturalis. Ecce exemplum
de ſola ciuili efficaci, quæ ſemper fuit ſola in hoc. Mihi debes,
condemnatus es ad decē, inducitur ciuilis, quia oĩa iura ſtri-
cte, vt dñt, ſunt de iure ciu vt ff. de orig. iur. l. 2. § oĩ. ecce exēpla
de alia ciuili, quæ ounq̃ fuit iuncta naturali, & hæc efficax, eſt i.
obligatione literarũ. ante biennium nominatur, J. de literarum
obligatio ſed hoc non approbo. Sed ecce exemplũ de ſola ciui
li, quæ fuit qñq; iuncta naturali: quãdoque es mihi obligatus
naturaliter, & ciuiliter, facio pactum de non petendo, tollit na
turalis, ſed remanet ciuilis, vt ff. de pact. l. ſi vnus. § pactus. Item
exemplum ciuilis efficacis eſt in delictis, nõ dico in oĩb. ſed in
illis, quæ coercent̃ per legē, vt in pauperie, vt ff. ſi quad. pau. fe.
dicatur. l. 1. Et hoc poſſet dari exemplũ de ciuili inefficaci, vbi
delinquit filius ꝯ patrem, uel ſeruus ꝯ dñm. & bene dico in deli
ctis, qđ quidam dñt, qa in delictis nõ conſentit quis ad pœnã,
vñ nõ eſt hic naturalis, vt ff. de pact. l. 1. Ego dico, ꝙ ad naturalē
inducendam nõ exigitur ſp ꝯſenſus, vt S. & ſi exigeret, intellige
rem tacitũ conſenſum in delictis, vt eo ipſo quod qs delinquit,
velit pati pœnã, vt ff. de poſtu. l. 1. § ad beſtias. & argu. ff. de iure
fiſci. l. Imperatores. Dico. n. ꝙ furta coercent per ius gentium:
intelligo hoc in diffinitione furti, vt ff. de furtis circa princ. eſt
arg S. de re. diu. § ſingulorum. † Caue, qa non dico, ꝙ pœna du-
7 pli, vel quadrupli ſit de iuregen. immo pœna dupli eſt l. 12. tab.
pœna quadrupli de iure prętorio, vt J. de præſcrip. § furti. & J.
de noxa. Sed dico, quod furta coercentur iuregent. non iſta pœ-
na, ſed alia, quã nos ignoramus. Idem de iure naturali primęuo
potes ponere exemplũ in maleficijs. Es obligatus alij non male
facere, uel non conuitiari, ergo quilibet eſt obligatus. arg. ff. de
iuſt. & iure, l. vt vim. Exemplum de vtraque ſimul iuncta potes
videre in ſtip. & ubicunq; eſt diſtributionum duorum. Sequitur
videre cætera obligationis ciuilis, & naturalis in eo ꝯtu, an ſit
vna, uel plures. Iſtam q̃onem primo explicabo in ꝯctib. iuriſgē.
ut in emptione, quę eſt de iuregen. v. g. emo a te aliq̃ rem, & ſic
eſt naturalis, qa naſceſ ex conſenſu, ut ff. de pact. l. 1. Certe iſtã
rõnem pcedit alia, ſ. ut actiones ſint de iure ciu. uel de iuregē.
8 † Vñ iſtam primam primo expediam. De hoc eſt diuerſa opi.
Dicunt Doc. cõiter, ꝙ actiones ſunt de iure ciu. & inducunt l.
q̃ dicit rem ex his ll. actiones hr̃ditarię ſunt, ut ff. de orig. iu. l. 2.
§ deinde. Vnde dñt ipſi, tu habes expreſſe, ꝙ actiones ſunt de iu
re ciu. Item hęc probantur ſic. Inuentione, quæ ſunt de iuregē.
enumerant̃, ꝙ actiones ſint de iuregē. iuxta illud, quod de uno
ꝯcedit̃, de alio negat̃. arg. ad hoc ff. de iud. l. cũ prætor, & l. his.
Ad iſtam q̃onem, ſ. qđ debet enumerari, C. de cad. tol. § fi. Item
ibi enumeratur in uenditionib. iuriſg. l. ſtat in obligationib. &
non procedit ultra, ergo, &c. Et quod de uno ꝯceditur, de alte-
ro denegat̃. ff. de iud. l. ptor. & C. de pcurat. l. maritus. Dñs meus
dicit ꝯtrium, & dicit, ꝙ actiones ſunt de iuregen. & ꝙ in oĩb. ꝯ-
ctib. iuriſgen. agebat̃, quod ridiculũ eſſet dicere, quod non ob-
ligat̃, & non ageret̃. Item dicit ipſe, & hoc dicit § deinde: dicit
enĩ ibi ꝯñr, quid eſt. n. cõponere? & certe componere eſt prius
inuentũ in melius ordinare. Sic etenim exponit gl. expoſita in
prox. ergo cũ tu dicis ꝙ iure ci. ſunt compoſitę, ſequit, ꝙ prius
inuentæ, & ante ius ciuile. ego dico. quod actiones ſunt de iu-
regen. Item ad hoc eſt, quod reperit̃ cautũ in iure, quod iure in-
troductę ſũt. ergo iuri antiquiori aſcribendũ eſt, & ꝙ iuri anti-
quiori aſcribēdũ eſt, vbi nõ eſt cautũ, hēs ff. ſi. reg. l. in finalib. ſit
ergo iſta q̃one deciſa, reſtat uidere nunqd in obligatione, q̃ eſt
de iuregen. ſit una obligatio tñ. i. unum, uel duo uincula, & vi-
deſ, ꝙ ſit una, l. dicit totam obli. &c. ff. de fideiuſ. l. ſi debitori &
hoc

ADDITIO.

a Naturali. Quare non cadet obligatio ciuilis inter patrem & filiũ in poteſtate, ratio cõ-
munis Doc. ſecundum Bar. in l. frater. ff. de cõd. indeb. eſt ratione patriæ poteſtatis de
iure inuentæ, & de iure ciuili pater & filius cenſentur vna & eadem perſona, & ſic
idem non poteſt eſſe ſibi obligatus. Ex quo infert d. Iaſ. ibi, ver. capi . quod Franci-
næ, ea quo non ſubijciuntur Rom. Imperio, in eis non cadit patria poteſtas, per gl.
ſing. in l. ... de pat. poteſt. in prin. quam ſing. no. Bald. in cap. 1. an mater ... ... in
benefi. & in c. ſi duo. in tit. de fratre ... in vſib. feud. alias tres rationes, quare non
oritur obligatio ciuilis inter patrem, & filium, recitat d. Iaſ. poſt Bar. & alios in d. l.
frater. Alex. in 1. lect. vide omnino per eum.

hoc totũ ſignũ diſtributiuũ eſt unius totius integralis, ergo apparet, ꝙ vna eſt obl'o in ꝯtractib. q ſunt de iuregen. vt in vendõne q nõ indigent auxilio iuris ci. qa vna eſt oblõ tñ ſine vinculo. ẜnãlis. Nã vt dixi, iſti ꝯtctus habent efficaciã agẽdi, iuregen. Sed dico, ꝙ iſti ꝯctus dñr de iure ci. ap ꝓbatione nõ qa aliqd habent de iure ci. ſed qa ius ciuile eos approbat, & in melius reformat, & hoc innuit J. e. ti. vbi dt, ciuiles ſunt, &c. Itẽ, qd in ꝯtctibus iurisgen. Si ergo tu diceres, qd ibi eſſet repire oblõnẽ, ergo ſeqtur ꝙ eſſet de iure ci. qd eſt ꝯtrex. vt S. de iure natur. §. ius aũt, de paucis, &c. & ff. de iuſt. & iu. l. ex hoc iure Vñ ſi tu dices, qd i oblõne de iuregen. eſſet ciuilis, falſum dices, ex quo lex dt paucis, & in illa ſnĩa reſideo ꝙ iõ in oblõnib. iurisgen. nõ tñ, niſi vnum vinculũ nãle tñ approbatũ ciuili iure nã q ꝯfirmat, nõ dat. Illud eſt brocardũ ad vtrãq; viã, qd q ꝯfirmat, ñ dat, & q ꝯſtituit, dat. ff. de iuriſd. om. iud. l. & qa.

9 † Sed q̃ro, nunqd in ꝯtctib. iuris ci. ſit duplex vinculũ? Et vr diſtinguendũ in illa qõne aut de eo ꝯtctu, cui ius ci. dat efficaciã, aut de eo ꝯtctu cui ius ciuile nõ dat, ſed qa cũ informat in melius, vt eſt ponere exemplũ i ꝯtctu emphyteutico, ſed de quo dubitabaẽ qs eſſet ꝯtctus an ius ciuile, ſine lege bonus, an poni poſſit ſub ſpãli, vt ꝓbaẽ J. locati, & ꝯducti. §. adeo aũt. Sed certe i tali ꝯtctu iuris ci. q añ ius ciuile erat efficax, dico t. i. eſſe vnũ uinculũ &c. qa ad hoc ff. de acq rẽdo rerũ dñio, l. qua rõne. Si verò q̃ris de ꝯtctu iuris ci. qa ius ciuile dat ei efficaciã, diſtinguo aut ſine l. aliqua erat talis ꝯtctus, iuxta q̃ poterat ꝯhi aliqua oblõ: ſed ius ciuile repoſuit i oblõne, nec erat a. i aliq̃ repire nãlem, & tũc dico, ꝙ eſt vnũ uinculũ, ſ. ciuile tñ. aut poterat ꝯhi oblõ nãlis, aut i' ciuile, & tũc dico, qd ẽ repire duplex uinculũ, vt eſt uidere i ſtiplõne: nã ꝯſenſus itroductus erat nãlis, item p ius ciuile addiẽ forma ſtiplõni, ex qua naſciẽ

10 uo ciuilis, ar. ff. de ꝯdõne indebiti. l. ſi fideiuſſor. † Sed quæro, quo oblõnes inducunt i eſſe? Rñdeo, & dico p viã creationis, & viã gñationis. Eſt dñia inter gñationẽ, & creationẽ. Creatio. n. fit ex nihilo, ſed gñatio fit vbi eſt mã, q̃ regulari ordine ſufficeret ad ꝯhendã oblõnem, ſi hẽret iuris ordinem. Dico ſi ius ciuile facit aliq̃ oblõnem, illã dico gñationem, ſed iõ factũ aliàs mã nõ erat talis, qd rlari ordine ſufficeret ad ꝯhendã oblõnẽ, tũc ius ciuile ſupueniens facit aliq̃ oblõnem, dicã illã ꝯhi, ar. ff. de act. & obl. l. obligamur. ſic ergo uides, qd oblõ deduciẽ p gñationẽ,

11 & creationem. † Et grã hi' q̃riẽ, nunqd ſnĩa inducit oblõnẽ. Vr qd ſic, ad minus de ſnĩa ꝯdemnatoria iducente actionem i factu, ſed actio nõ pt eſſe ſine oblõne: qa oblõ eſt mr actionis. ff. de pcu. l. licẽt. §. ea oblõ. ergo, &c. Ad oppoſitũ, qd ſnĩa nõ iducat oblõnem, hẽs ff de rei uen. l. ex diuerſo. & ff ſi ſeruitus vendicet. l. ſicuti. Quid dicemus? Dico ſm ueritatem, qd ſnĩa ꝯdẽ-

a natoria nulla iducit oblõnẽ uerã, ſed t. ĩ p pſumptionẽ exiſtentiæ oblõnis. Ica dt, qd ſnĩa hr p ueritate. ff. de re. iu. l. res iducta. ergo, &c. Doct. dixt ꝯ, qd iducit actionẽ, & qd ſit effectus hui' ꝯſtitutionis, hẽs J. de ſrarũ obl Sed ponamus cũ Doct. qd inducat oblõnẽ. Quæro utrũ inducat nãlem? & dico, qd nõ, qa ciuilis nõ ciuilia iura tollit. S. de le. agn. ſuc. i fi. ſed ſnĩa nõ ẽ de nãli iure. ergo, &c. qd nãlem non inducat. ad oppoſitũ, qd inducat nãlem. qa ex ſola ciuili nõ agiẽ ad minus ciuili effectu, ut habuiſtis S t. r. Itẽ hic nõ itelligiẽ de ſola ciuili, vt J. de exce. §. ꝑterea. ff. de ſol. l. Stichũ. §. nãlis. Dñs Azo dt qd pp ſnĩam nõ induciẽ nãlis, & rñdet ad arg. iã dicta, qa dicis ex ſola ciuili nõ agiẽ, uerũ eſt rſr. nĩ fallit i ſrarũ oblõnib. ff. de ꝯd. i. d. l. iu. C. de nõ num. pec. l. i ꝯtctib. & J. de ppe. & rẽp. ac. ff. de uer. ob. l. Stichũ. Dñs ineꝰ dicit ꝯ, & p rõnẽ inductiuẽ. Lex dt, ꝙ ꝯdemnatus ſi nõ appellat, ꝯſentire vr. C de app. l. q ad ciuilia. & C. d poſtu. l. i. cũ dt placita, &c. ergo ꝯſentit, & obligaẽ nãliter: qa ꝯſenſus iducit nãlẽ. ff. de pac. l. i. Si uero appellat, aut ꝓſeqtur ſuã appellationẽ, aut, nõ, & iſto caſu hr p eo, ac ſi nõ appellaſſet. C. de app. rec. l. a. ſed ſi nõ appellaſſet. ꝯſentiret. vt S. ergo, &c. Si uerò ꝓſeqtur ſuã appellationẽ aut obtinet i cã appellationis, aut ſuccũbit. Si obtinet, nõ eſt q̃rendũ de pria ſnĩa, qa nõ hẽt effectũ. Si uerò ſuccũbit, aut appellat ſcdo, & pt aut nõ. Si uerò nõ appellat ſcdo, tũc adhuc ꝯſentire ur. ergo, &c. Si uero ſcdo appellat, & ſuccũbit, nõ licet tertio appellare, i uero, & in nigro. & i iſto caſu, aut tu dices qd nõ ꝯſentit tertio appellat ad Deũ, dicens, ſi poſſem appellarẽ. Sed iſto caſu dico, qd hr p ꝯſentiente, ex quo hẽt iuſtã cãm ꝯdicendi, & ꝙ hẽreẽ p ꝯſentiente, hẽs ff ſolu. matr. l. ſi dotẽ. nã bñ ſcis, qd nõ pt recipere dotem, niſi ꝯſentiente filia, pone ergo filiã ꝯdicere, &. non habet legitimã cãm ꝯdicendi, dicit l. aſſe. qd hr pro ꝯſentiẽte, ergo inducitur nãlis. ergo, &c. Dico ꝯ, ſ. quod non inducitur naturalis, per ſnĩam, & ꝓbatur ſic. Nã idem eſt modus tollendi, & inducendi oblõnem. ff de ſol. l. Stichum aut Pãphilum §. nãlis. Sed pone, qd uerus debitor eſt abſolutus, nunqd per ſnĩam tolliẽ naturalis? Certe non ut ff de ꝯd. indeb. l. iul. & licẽt dicat, ꝙ ſi ſoluit, nõ repetet qa naturalis debitor remanet. Seqtur de uiribus oblõnũ nãlis, iurisg. & dico, ꝙ una virtus eſt, q̃ inducit ꝯpenſationem l. et. qd na. ff de cõp. Scda uirtus eſt, ꝙ ei accedit fideiuſſor. J. de fideiuſ. in prin. ff de fideiuſ. l. fideiuſſor obligari. Tertia eſt, quia põt nouari. ff eo. l. j. Itẽ pt ꝯſtitui. ff. de ꝯſt. pe. l. j. l. a. l. §. debitũ. Itẽ inducit excep. ff d pact. l. iurisgen. §. qnimmo. Itẽ inhibet repetitionẽ. ff. d ꝯd indeb. l. ſi pœnę. Sed q̃ro, q̃ ſit virtus iuris nãlis primæui. Certè Doctores nõ intromittũt ſe de iſta. vñ dnt, ꝙ eius nullus eſt eff. &' ſed certè ego ꝯ, & dico, qa maxima eſt eius virtus prima, dico ꝙ nõ iducit repetitionẽ. & q̃ro, nunqd iſta obl'o iuris ciuilis primæui impedit repetitionẽ. v. g. ego feci tibi multa bona, deinde tu mihi rẽ aliquã tradis, dicẽs, tene iſtã rẽ nr̃o cõmõ, q̃ro, nunqd potes repetere. Arguiẽ, ꝙ nõ, qa vbi qs ſoluit priſtinũ dbitũ, nõ pt repetere, niſi ꝓbeẽ idebitũ. ff. de ꝓba. l. cũ de indebito. Certè dico ꝙ iſto caſu vbi qs eſt obl'us iure nãli primæuo, ꝙ talis eſt effectus iſti' oblõnis, ꝙ pſumiẽ aĩus donãdi, arg. ff. mãdati. l. ſi verò nõ. §. idẽ Pap. Pone. Abbas dat alicui aduocato multa bona, hoc fecit d iure, deĩde moriẽ aduocatus, Abbas vult repetere nunqd pt. Dico, ꝙ pſumiẽ habuiſſe aĩum donãdi, ex quo fuit aduocatus ſuus. Itẽ oſtendiẽ ꝙ alia eſt virt', & maxima, pone fideiuſſi p te, creditor eſt talis cui multa bona feci, q deĩde creditor remittit mihi oblõnẽ, nũqd ego fideiuſſor cui remiſſa eſt obl'o, poſsũ repetere a te reo principali? Lex diſtinguit, aut multa bona fecerat fideiuſſor creditori, & tunc pſumitur, qd aĩo remunerandi ille remittit, & tunc pt agere ꝯ eum actione man. aut nulla bona fecit ei, & tunc nõ põt. Iſtam oppõnem hẽs ff. de man. l. ideoq;. in fi. & l. ſi verò nõ remune-

12 randi. in prin. Item † iura iſta ſunt in ar. ad opinionẽ de eo, q mittitur Romã p alio, & in via hoſpitatur cũ quodam amico ſuo, q amicus ſoluit p eo decẽ; deinde cũ fuerit reuerſus vult cũ dño ſuo cõputare. Dñe ecã impenſurus decem de meo, niſi fuiſſem hoſpitatus cum amico vñ volo hẽre iſta decẽ, per iura iſta. ſi aliàs ei amico ſuo feciſſet. Quod pt dño ſuo computare, ꝙ pſumiẽ amicus feciſſe cã remunerandi, aliàs nõ, vt in l. ſi ve-

13 ro nõ. §. pall. † Itẽ effectus eſt, pone dedi tibi multa, de diuite venio ad paupertatẽ, & nõ hẽo, vñ poſſum me alere, nunqd poſſum agere, vt me alas? dĩ gl. qd ſic. & agã, qd reddas ea, q̃ tibi dedi. gl. hẽs ff. de reuo. do. l. fi. Itẽ effect ciuilis oblõnis ẽ, ꝙ efficaa ẽ ad agẽdũ. l. i exceptio obſtet. Nã ſi aliqs fuerit nãliter, & ciuiliter obligat' mihi, & fecit ſibi pactũ d ñ petẽdo, nihilominꝰ agã, obſtat mihi exce. ff d pac. l. ſi vnus. §. pact. & J. de exce. §. ꝑterea.

ADDITIO.

a Nullam inducit. Adde, & vide omnino D. Iaſ. in l. ſu'. verũ debitorem ver. teneo ergo, ff. de cond. indeb. vbi recitat opinionem Doctorum tandem concludit cum opi. Bar. quam dicit veram, & cõem, ꝙ ex ſnĩa condemnatoria oritur naturalis obligatio impropria, deſcendens ex æquitate iurisgentium, allegat tamen Bar. ſibi contrarium in l. ſi plu. ... ff de fideiuſſ. & in l. eum qui. C. d. ... & fi. ...

De verborum obligationibus. Rub.

1 *Stipulatio omnis, quibus poſſit fieri.*

2 *Promiſſor, an poſſit ſtatim conueniri, & quomodo intelligatur.*

3 *Clauſula, ſingulis annis, appoſita i ſtiplõne, i cuius fauorẽ videaẽ appoſita.*

4 *Stipulatus eſt qs aliqd ſib dari ſingulis annis, an ſit vna ſtiplõ, vel plures.*

5 *Spes in ſtipulatione conditionali bene tranſmittitur in hæredem, ſecus in legatis, & de ratione diuerſitatis.*

1 VErbis Oĩs ſtiplõ aut pure, aut in diẽ, aut ſub ꝯdõne fit ff de verb obli. l. in illa ſtiplõne. Itẽ pt fieri, vt qa dico, pmitto decẽ tibi a paſchate i antea, & qd iſtis modis fiat, hẽs ff de act. & obl. l. oblõnũ. Sequiẽ in lrã. Idq; ꝯfeſtim peti pt, gl. op. id, ꝙ dicit glo. pmittit, ex quo ꝯfeſtim peti pot, gl. idẽ dẽret dicere tenere, nõ ãt dẽt pmittere. Et pp hoc dt gl. ꝙ nõ eſt ita intelligendũ praue. ſ. ꝙ ſtatim poſſit peti a promiſſore, qa nõ debitor venire cũ ſacco

2 paratus. ff. de ſol. l. quod dicimus. † Itẽ dẽt ei dari modicũ ſpa-

a tiũ.[a] ſ. decẽ dierũ. ff. de ꝯſti. pec. l. pmiſſor. ſed dẽt dici ſtatim icontinenti peti pt, ſine ſpatio. & ꝙ dicit l. illa, pmiſſor. incõtinenti daẽ decẽ dierũ ſpatiũ, ſpãle eſt in ꝯſtituta pecunia: ergo i cæteris ꝯtctib. ius cõe eſt in ꝯtriũ ar. ff. ad munic. l. ſtatim ergo patet. Veruntñ hic dẽmus tractare de duob. tpib. ſ. de tpe a quo ꝯſtituaẽ, immo alio tpe valet. ſ. ꝙ tps deẽ ad ſoluendũ ſibi ꝯfeſſo pcepto facto a iudice de ſoluendo. Et eſt ſciendũ, ꝙ anteq̃ ex ꝯuentione ꝯſtituaẽ in mora, dabiẽ ſibi modicũ ſpatiũ arbitrio iudicis relinquendũ ꝙ tps nõ eſt poſſibile diffinire, forte erit, vt poſſit ire ad arcã ſuã, vel aliud ſimile, ꝙ magis pt itellectu pcipi, quã aliqua locutione exprimi. vt ff ſol. matr. l. mulierũ. & l. ꝙ dicimus. & facit ff. de coll. l. ſi qs filiũ. §. ſtiplõ. Dico ergo, ꝙ hẽbit ſpatiũ decẽ dierũ ad purgãdã morã, ſed mora dabiẽ arbitrio iudicis. Itẽ dico, ꝙ ſtatim ſine aliquo ſpatio pt cõueniri, tũc cũ certũ ẽ alio tpe. Et eſt ſciendũ ꝙ ſibi ꝯfeſſo dabiẽ tẽs, ꝙ pſtaẽ ꝯdẽnatis, a pcepto iudicis ſibi facto ꝯputãdum. ff. d iud. l. debitori. Seqi i lrã. Statim qdẽ dẽtur, vbi eẽt dies incerta penitus, qa tunc hẽret ꝯdõnes, & ẽt dies icerta penitus, qua dubiũ eſt an extet, vel non. Vt qa promiſi tibi dare decem, die nuptiarũ mearũ. Eſt & dies icerta nõ qa ſit incertu qn ſit, ſed neſciẽ qñ, vt in hora mortis, q̃ eſt certa ſed neſciẽ qñ, vt ff. de ꝯd. & dem.

ADDITIO.

a Modicum ſpatium. Adde qualiter index arbitrari debeat tempus eſſe modicum, vel non. Alex. in conſ. 15. incip. viſo, & conſiderato, in 2. vol.

de.l.j. Eſt & dies certa, ď qua certũ, ꝙ erit, & qñ, & ĩ iſta die cer-
ta, & in die, q̃ eſt incerta, ſed nõ penitus ꝯhitur obľo ſtatim, ſed
ſolutio differtur in diẽ, vt ff. de verb. obl. l. ſtiplõ iſta. & ff. de ꝯd.
& dem. l. ſtiplões. Et qđ in ſtiplõnib. in diẽ certã, & in die, quę
nõ eſt incerta penitus ꝯhatur obľõ pura, habes ff. de verb. obli.
l. cẽteſimus. Sequiĩ in lřa. Prius q̃ is pterierit. Not. qđ citatus ad
diẽ, tota die eſt expectãdus. ſed qualr expectari dẽat, hẽs ex. de
of. dele. c. ꝯſuluit. Seqtur in lřa. Decẽ aureos annuos, quoad vi-
uã. Dicit hic gl. qđ hæc ſtiplõ eſt pura, quo ad primũ annũ, quẽ
certũ eſt viuere, ſed quo ad ſeqnẽtes eſt ꝯdõnalis, vt ĩtelligaĩ, ſi
viuat. Sed ego ꝓbo, ꝙ hoc nõ pt eſſe. Nã deficiẽte cõdõne ipſo
iure pt agi, ſed hic poſt mortẽ ꝓmittẽtis agiĩ ipſo iure, hic ex-
cipiĩ, & ſic in teſtõ. ꝯ patet, ꝙ illa ſtiplõ ĩ annos nõ eſt ꝯdõnalis
rõne ſequẽtiũ annorũ, cũ hęc ꝯdõ, ſi viuat, deficiat poſt mortẽ
ꝓmittẽtis. Vel ſi vis ſuſtinere, dicas ꝙ eſt ꝯdõnalis in effectu, &
ſic eſt, q̃uis agaĩ ea deficiẽte. cũ effectu nõ agiĩ, & ita ſi effectũ re
ſpicias, ꝯdõnalis eſt. & ſic ſumiĩ, ꝯdõnalis ĩ effectu eſt q̃uis agaĩ
ea deficiẽte, tñ cũ effectu nõ agiĩ. Et ita ſi effectũ reſpicias, ꝯdõ-
nalis eſt, & ſic ſumiĩ ꝯdõnalis ĩ effectu. ff. ď arbi. l. vel ita demũ.
Vel dic ſcđo ſm ꝙ dr gl. qđ quo ad ſequẽtes annos eſt pura ab-
negatiue. i. nõ ꝯdõnalis, & ſic ſumiĩ pura, ꝓ eo, ꝙ eſt ꝯdõnalis.
ff. ď donõni. l. ſi pupillus. Eſt ergo pura, vt dcm̃ ẽ, ſed differĩ loſo.
ſup verbo illo, aliud ſi dixerit. nũc venio ad gl. illã aliud ſi dixe
rit. Nã hic ponit gl. dřiã ĩter iſta, & ibi dico ſic, ꝓmitto tibi dcẽ
ĩ anno. Nã ĩ primo caſu, qñ ĩ ſingulis annis, vel annuatim pro-
mittuniĩ, tũc petuniĩ ĩ princ. anni: in ſcđo caſu. ſ. qñ anno ꝓmit
tiĩ, petuniĩ in fine anni, vñ verſus. Annua ſi dẽs, &c. Sed qdã ma
gni Doctores iſtã gl. reprobãtĩ qualibet ſui pte, tñ ꝙ dcm̃ ẽ de
anno, vel de ſingulis annis, ñ placet eis, dixerũt ipſi promittere
annuatĩ, & ꝓmiſſio mẽſtrua ẽ quaſi vnũ. Itẽ ſm, ĩ mẽſtrua pro-
miſſiõe ñ reſpicim⁹ finẽ mẽſis. ſic ergo dđm ẽ ĩ anno, ꝑ legẽ, ff.
ſi cer. pet. l. vlt. Vñ dñt, qđ hĩc dẽĩ ex ꝯctu, ſiue ĩ anno, ſiue in ſin
gulis annis, ſiue ꝑ annua, ĩſpicim⁹, & petim⁹ finẽ anni, ſed ĩ lega
tis, ſiue ſingulis annis, ſiue ꝑ annos relinquereĩ, in ſpicim⁹ finẽ,
& petim⁹ ĩ capite anni. C. qñ di. le. ced. l. j. ff. qñ di. le. ced. l. nec ſe
mel. & ita nõ ponũt dřiã ſiue ſit in annũ, ſiue ĩ anno, ſiue ĩ ſin
gulis, ſed bñ ponũt dřiã, an dcaniĩ ex ꝯctib. an ex legatis. Dñs Iac.
approbat gl. & veri⁹, & repetit legẽ dicẽtẽ, qđ ſi ego ꝓmitto ti-
bi decẽ ĩ ſingulis annis, ꝯfeſtim potes petere ꝯ inc. ꝓ primo an
no ff. ď verb. obl. l. cũ q ita. §. q ita. Sed pone qđ pfiniaĩ numerus
diciũ, vt qa lego, vel ꝓmitto Titio ſingulis annis, vſq; ad triẽ-
niũ. Certẽ vř, ꝙ finis primi anni ſit ĩſpiciẽdus, antequã agat Ti
ti⁹. ff. ď leg. i. l. cui ita legaĩ. Tñ diſtiguo, ꝓut lex vř diſtiguere, aut
iſta pſũptio eſt appoſita fauore obligãtis, vel obligati: ſi obliga-
ti tũc attẽdiĩ finis anni: ſi vero fauore creditoris, tũc agiĩ ĩ ca-
pite anni, vt ꝓbaĩ ff. qñ dies le. ced. l. nec ſemel. & l. ſi cũ pfinito.
Redeo ad primũ, & eas approbo ꝑ hoc, qđ dcm̃ ẽ, & dnuo ꝑ rõ
nẽ: nã fauores sũt ampliãdi, vñ ergo ĩ cui⁹ fauore pfinitũ eſt tps
illud cũ dico, lego tibi decẽ ĩ hoc anno, vel ꝓmitto, certẽ fauo-
re illi⁹, q obligaĩ: qa iõ appoſita eſt pfinitio ſi ĩ ampliori tpe te-
neaĩ, ergo dicem⁹ ꝙ fauor iſte ſit ampliãd⁹, & ita ĩ fine anni, nõ
ĩ pricipio petaĩ. † Sed vbi ẽ adiecta illa clã, ſingulis annis, nemo
3 dubitat, qn hoc ĩ fauorẽ obligãtis: qa ſi ꝓmitterẽ decẽ, nec adij
cerẽ ſingulis annis. ſola decẽ pſtãdo liberarer. ergo planũ ẽ, qđ
adiecta clã fauore obligantis ꝑꝑ amplitudinẽ oblõnis, quali eſt
dñũ. Dicerẽ, vt poſſit petere ĩ capite anni, cũ fauores ſit ampliã
di, vt dcm̃ ẽ. Et hoc ẽ, qđ euidẽter dñr leges, ff. qñ dies le. ce. l. nec
ſemel. §. & hoc forte. & l. ſi pſtationẽ. De vno q̃rit hic gl. vtrum
cũ ſtipulor ſingulis annis, ſit vna ſtiplõ, vel pſes? Et ad hoc rñ-
4 det gl. qa vna eſt ſtiplõ, licẽt legata, ſic relictasit pſa. Sed q̃ eſt rõ?
qa legatũ, ſic relictũ, lego tibi annua decẽ, ſunt pplura & ſtiplõ
ſic fcã ẽ vna. M. rñdet: qa cũ ſtiplõ ſit verborũ ꝯceptio. ff. ď verb.
obl. l. ſtiplõnũ. § ſtiplõ & vnitas ſtiplõnis referaĩ ad id, ꝙ eſt de
cẽ ſtiplõnis. nec hic ſit, niſi vna verborũ ꝯceptio, iõ ſtiplõ ſic ꝯ-
cepta eſt vna & nõ plures. Et ſi tu dices, ꝙ ſi. r in legato ſic reli-
cto nõ eſt, niſi vna verborũ ꝯceptio, nihil ad thõbũ, cũ verbo-
rũ ꝯceptio ñ ſit pluries, dřiã ñ ponit. Quę eſt igiĩ dřia ĩter lega-
tũ. & ſtiplõnẽ: nã in ſtiplõne ſemel ĩſpiciĩ pſona ſtiplãtis. vt ſi ſit
filius acqrat prĩ, ſed in legatis ꝯſideraĩ pſona legatarij & iõ ꝑ
rãto dř pluries. Sed tñ q̃ eſt rõ: ꝙ in legato ĩſpiciĩ pluries pſo-
na legatarij? Rñdeo, qa in ꝯctib. ſtiplõnis ſolu tps nõ mi eſt ſpe
ctãdũ, vt ff. de verb. obl. l. filius. ſed ĩ legatis ſpectaĩ dies, quo ce-
dit legatũ ff. de re. iu. l. q̃ legata. Et iõ cũ ĩ ſingulis annis ĩſpiciaĩ,
ſed adhuc pt q̃ri, cur nõ ſpectaĩ prin. in legatis, ſicut in ꝯctib.
Rñ. qa debilius pt videri, in legato ꝯdõnali ſpes, q̃ ab ipſo prin.
ſumiĩ indebitũ inducẽte, eo cui eſt relictũ pẽdente ꝯdõne nõ
5 tráſſertur ĩ hřdẽ, vt C. de cad. tol. l. vnica § qđ ſi forte. † At ĩ ſti
plõne ꝯdonali ſecus: qa ſpes bñ trãſmittitur ĩ hřdẽ. ĩ legatis ve
rõ nõ trãſmittiĩ. Sed cur diuerſũ ĩ ſtiplõnib⁹? Rñ. qa ĩ legatis at
tenduniĩ merita pſonæ. ď pſc. l. a. t. & iõ dcedẽte eo, ĩ cui⁹ merito
legatũ fuit relictũ. & re ĩtegra, nõ eſt mirũ ſi euaneſcit legatũ,
at ĩ ſtiplõne ſecus: qa ꝑ cautiones hřdib. nřis volum ꝓuidere,
vt ff. ď ꝓba. l. ſi pom. Seqĩ ĩ lřa, Spes ẽ debitũ iri Sed quare ẽ ita
ſpes ĩ debitũ iri, qđ poſſet eẽ. qđ obſtabit ꝯctõ? Rñ qa frequẽt⁹

cogitãt ꝯhẽtes intẽri extare ꝯdõnẽ, quã nõ. rñ. ꝓ rãto dř ſpes ĩ
debitũ iri, ar. hoc. C. ď ꝯd. ĩſer. l. 2. & ff. ď manu. teſt. l. ſi qs locuples.
a *Dies interpellat pro homine. Item dies tacita per creditorem interpellat.*

§. Loca ẽt inſeri. Rñdet ipſe hẽbas tps incertũ. Po-
ne, ego ꝓmiſi tibi dare decẽ Pari
ſijs, & ſub pęna. nec adiect⁹ ẽ dies in hac ſtiplõne, deinde tps ẽ
pteritũ, quo potuiſſẽ uenire Pariſios, & ſoluiſſe. ego nõ ueni,
nec ſolui, tñ nunq̃ fui interpellatus a creditore, nunqd pęna ẽ
ꝯmiſſa. Vř ꝙ ſic: nã q̃nis a creditore nõ fuerim interpellatus, tñ
1 tacitũ tps, vř me interpellaſſe. † Nã dies ex⁹ ſſa ꝓ hoĩe interpel-
lat, vt C. de ꝯhẽ. & ꝯmit. ſtip. l. magnã. Id ẽ vř, ꝙ dies tacita ꝑ cre
a ditorẽ interpellet, ᵃ ar. ff. de ar. l. ſi cũ dies § fi. & ff. de uer. obl. l. in
ſulã. Et ad hoc dixerũt qdã & bñ, qđ multũ refert, aut ego veni
Pariſios, licẽt ñ ſolui. & ĩ hoc caſu non vř pęna ꝯmiſſa. Intellige
veniri intra tps tacitũ, qđ ꝯceſſum eſt mihi, ꝑ hunc §. & ꝑ l. i. ff.
de, uer, obl. l. cũ ita. Et iſtud tps a ꝯceſſum ad ueniendum eſt, non
aũt ad ſoluendũ: & iõ licẽt nõ ſoluerim vt qa ꝑ me non fierit,
pęna nõ eẽ mittiĩ. & ſic nõ ob. ff. de verb. obl. l. inſulã. Aut ego
nõ ueni, vt poſitum eſt in quæſtione, & tunc pęna cõmiſſa eſt.

A D D I T I O.

a Creditorem interpellet Adde quando, & quibus caſibus vna interpellatio requiratur Alex. in conſi. 80. incipi. ſtantibus his. in 4. uol. per totum conſilium.

De ſtipulatione ſeruorum. *Rub.*

1 *Hæreditas iacens non repræſentat perſonam hæredis, & tamen hæres repræ-
ſentat perſonam defuncti, & de ratione diuerſitatis.*
2 *Furtum regulariter non poteſt fieri hæreditati, & quando.*
3 *Imperſonalitas, an & quando uitiet ſtipulationem.*

SEruus ex pſona defuncti, &c.
Seqĩ in lřa pſona defuncti. Si ergo hřditas obtinet vi
cẽ defuncti, nõ aũt obtinet vicẽ hřdis hřditas iacẽs,
vř qđ ſeruus hřditarius potuit acqrere defuncto, ſed ſi viueret
1 acqreret hřditati iacenti. † Sed q̃ eſt rõ, cur iacẽs hřditas nõ re-
præſentat pſonã hřdis, ſicut hřs repñſentat pſonã defuncti, vt ff.
de acq hær. l. hřditas. Rñ. qa certũ eſt defunctũ tenuiſſe, ſiue ha-
buiſſe hřditatis dñium. Sed añ hřditatẽ aditã incertũ eſt de ꝑ-
ſona hřdis futuri. an hřditatẽ adeat, vñ a certo nõ eſt recedẽdũ
ꝑꝑ incertũ: vñ hřditas repñtat pſonã defuncti. ñ aũt hřdis. vel ali
ter. Dicit lex, nõ vř amiſſũ, qđ nẽ alij acqſitũ, vt ff. ex q cau. ma.
l. nec utile & l. ſciẽdũ. & l. deniq;. cũ ergo hřditas nõ ſit acqſita
hřdi, donec fuerit adita. nõ vř a defuncto ꝯceſſa: qaei⁹ repñtat
pſonã. vt ff. de reli. & ſump. fune. l. defunctus. Et ad hunc ſciẽdũ ẽ
magna utilitas ĩ effectu: qa iacẽs hřditas repñtaret pſonã hřdis,
2 multa ei acqreret, q̃ nõ acqreret defuncto. † Seqĩ in lřa, pleriſq;,
&c. hoc iõ dr: qa nõ ſp hřditas obtinet vicẽ defuncti: nã furtũ
nõ pt fieri hřditati rer qa poſſet bñ fieri defuncto. & ẽ rõ, qa rei
nõ poſſeſſæ nõ poſſit eẽ furtũ: ſed iacẽte hřditate, res hřditariæ
poſſideniĩ, iõ iacente hřditate de reb. hřditarijs nõ ſit furtũ Sed
ſi q̃ras, quare hřditas nõ fingaĩ poſſidere cũ obtineat uicẽ de-
functi? Rñ. qa poſſeſſio ẽ facti, & ĩ factis nõ eſt locus fictioni. ff.
ex q. cau ma. l. ſciẽdũ. Sed ꝯtra eſt ſ. de rerũ diui. §. vlt. ergo ma-
ior ar. pmiſſa nõ eſt uera, vt, qđ rei nõ poſſeſſæ fiat furtũ. Sed
ego rñ. & dico, ꝙ rei. q̃ fuit poſſeſſã a dño, q̃ nũc hẽt, bñ fit furtũ.
Et ſic logĩ ſ. de rerũ diui. §. vlt. ſed rei poſſeſſæ, q̃ nõ hẽt dñium
fit furtũ. & ſic logĩ l. ff. de acq. re. do. l. in eo. Sed ꝯ eſt, ꝙ rei non
poſſeſſæ q̃ nõ hẽt dñiũ bene fiat furtũ. ff. de uſu. l. ſi hõ. Sed tñ
& dico. qđ rei poſſeſſæ, q̃ uanũ ẽ habitura dominũ, bene fit fur
tũ ad hoc, ut agat, alr actione furti, niſi ſua interſit magis ſru-
ctuarij, q̃ amittat ipſe, vt vſuſr. quare rõne cuſtodiæ, qua dño
rei tenebiĩ, iõ dr lřa. pleriſq;: ꝑꝑ aliũ caſũ hic poſitũ in gl. ĩ quo
hřditas nõ obtinet vicẽ dñi. Nã iacẽte hřditate ſeruo hřditario
ꝓmitti nõ pt, qđ poſſet fieri, ſi dñs uiueret. ſed hęc rõ: qa ſicut ĩ⁹
vſuſr. eſt pſonale. & exigit pſonã, cũ qua finiĩ: ſed iacẽte hřdita
te nõ repñt pſonã, cũ qua poſſit finiri, ergo iacẽte hřditate hřdi
tario iure nõ pt ꝓmitti. ff. de ſtip. ſer. l. uſuſr. Seqĩ ĩ lřa, ſiue pſo-
naĩr Hæc lřa tacit ꝓ ꝓcuratorijs, ĩ qb. ꝯtineĩ ꝓmittẽs ſub hypo
theca rerũ ſuarũ, q̃ prĩo nõ uř nãlis. qđ ꝓbo ſic. Nã in ſtiplõne
ꝯſenſus duorũ ſ. ſtipulãtis, & ꝓmittẽtis deſignaĩ. v. g. dixi Titio
ſtipulari uolenti, frater tibi ſatiſfiet: q̃ ꝯuentio nullius ẽ momẽ
ti, vt ꝓbaĩ ĩ Auth. vt cũ de app. cog §. vlt. & hoc iõ, qa nõ deſi-
gnaĩ ꝓmittens. Pariter in gl. dico mentionem illã ꝓmittentis,
&c. nullius eſt momẽti, cũ nõ deſignaĩ pſona, cui ꝓmittaĩ. ſed
3 dicas, ꝙ nõ eſt ſiſe de pſona ꝓmittentis, & pſona ſtip. is. † Nam
impſonalitas ex pte ſtipſis, nõ annullat ſtiplõnẽ ſed iõ qa cum
ſtipſor, & dico, ꝓmittis centũ, pſona mei loquẽtis vř certa, vt
ff. de uer. obl. l. ita ſtipſus. §. Chryſogonus. ac ſi dediſſet, qa in ſti
pulãdo nobis, & hřdib. pſumiĩ uelle eãm, ut ff. de ꝓb. l. ſi pſcrip.
ſed impſonalitas ex pte annullat ꝯuẽtionẽ. hoc dico ſatiſfiet,
&c pſona mei loquentis nõ vř eſſe incerta, & ſcis tu quare: qa
nõ eſt uerisimile aliquem iactare pecuniã. vt ff. de ꝓb. l. cũ de in
debito. Seqtur lřa, ſed cũ factũ. Intellige, ꝙ dř hic in exemp. qđ
ponit lřa. an ſeruus ſtipuletur factum a ſe faciendum, ut qa di
cis: ꝓmittis ſcribere, tũc dicerem idem, quod in ſtipulatione,
dari, ut ſiue oẽs, ſiue pſonaliter ſtipuleniĩ, acquirent dominis,

vt ff de uer. ob l qđ dř. Sed quare acqrit ſeruus ſibi fcm̄,& ñ dominis,ac de actione ñ acqrit ſibi,ſed dñis? Rñ. qa de actione dař ius dñis licet ſit ,ff de ·xl. & dč. l. q hæc in prin. iura nõ cadūt, & iõ ea ſibi acqrit nõ dñis,vt ,pbai de uer. ob. l. ſtip · iſta Sed in ſquēti gl. opponit,hic dř, qđ fcm̄ agere non acqrit dño ſeruus cõis:qa qcqd ſeruus acqrit,dño acqrit. Rñ. dño acqriř ſub ꝯdõne,qn ſeruus cõis n eſt capax:nā tūc,ſ. qñ eſt capax, acqrit ſibi, non dño,vt hic aliàs dic,qđ fcm̄ ſibi acqrit quātū ad commodum:qa ſeruus eundo,uel agēdo,vt ſtipulatus eſt,facit vtilitatē dñi. ſi ſeruus cõis ſtipuleř dñis ſuis p ,ppria nõia ſibi acqrit. pro æqualib. ptib. Si verò p nõia appellatiua,tūc qđ ē ,p parte dñica acqrit,vt dr gl & verū eſt. Ad hoc inducebat qdā decretalem. dicit,qđ ſi mādeř alicui ſub nõie officii,vt cognoſcat de cā,tūc reale eſt reſcriptū,nõ pſonale hic n. corrigit in ſucceſſione,ſi aūt mandeř.& ſub nõie officij & ſub nõie proprio, certe tunc diſtinguebat quidā,aut præceſſit nomē officij, vt quia dicebat Epiſcopo Aureli. ſi dño,tunc erat reale. ſi uerò non pceſſit nomen tunc erat reale. Si uerò præceſſit proprium nomen,tunc eſt perſonale,& hoc dicebat,quod illa iura ſic debēt intelligi.

De diuiſione ſtipulationum. Rub.

1 *Stipulatio,quare iudicialis dicatur.*
2 *Stipulatio,quare dicatur communis.*
3 *Stipulatio de rato,dicitur communis,& qualiter intelligatur.*
4 *Stipulationes prætoriæ,an habeant terminatum tractatum.*

STipulationū aliæ, &c. Hic ergo ponitur q̄drimēbris diuiſio:nā aliæ prætoriæ,aliæ iudiciales,aliæ &c. Sed op. de hoc ꝙ ꝑtoriç ponū hic, ut ſpēs diſtincta à iudiciali. cū ſub ꝑtorijs ꝯtineant iudiciales,vt ff. de pto. ſtip. l. j. Itē op. ꝙ hic ponū quadrimēbris diuiſio ſtiplõnū, vt ff. de ꝑtor. ſtip. l. j. nõ ponū niū trimēbris. Ad iſtud ultimū rñdetur. Nā hic diuidiī ſtiplõ in ſua gñalitate. & iõ nõ eſt mirum, ſi hēat quatuor ſpēs, & in l. ꝯtia ſolæ ꝑtoriæ diuiduni,iõ nõ eſt mirū ſi in tot mēbra nõ diuidanī. Ad primū arg. ſic reſpōdent gl. & dñs,ꝙ ſumiř hic ꝑtoria ſtiplõ ſtricte, puta ,p ea q̄ ꝑtor inducit,& in hoc bñ dñi,& ,p qua interpnnē da iudex principaliter adiř,& ponūt exēplū,Domus tua minaī ruinā domui meç, ego principalř venio ad baliuū, vt faciat mihi cauere de dāno infec. ff. de dā. infe. l. ꝑtor. Sed ꝙ ego veniā ob aliā cā.n,vt fortè cā tētadi baliuū,& domū petere mihi caueri. hoc fallit qa principaliter index ad hoc ipſum nõ adiī. Sed rñdeī,qđ licet ob aliā cām,nõ pp hoc minus debeo dicere,quin iudex principaliter adiř,1 ꝑt adiri,bñ referūt ſe ad vtilitatē, & pp hoc licèt nõ fiat, ſp,tū vtilis eſt aditio faciēdi,ſic.n. dř actio l. Aquil. pena. pp vtilitatē,nõ qa ſp ſit pęnalis,vt Inſti ad l. Aql. §. his aūt uerūs. in ff. aūt ſumiř largius ꝑtoria ē a quocūq; fuerit introducta,dummõ poſſet exigi ab initio, & hoc pp approbationē uñ non eſt mirū,ſi ꝑtoria ſupponiř tanq̄ ſpecies diſtincta à iudiciali. Sed opponitur ad hoc,ꝙ dictū eſt,ſ. ꝙ cautio ꝑtoria in ſt. poſita ab initio exigiř,nā cauere de rato eſt ꝑtoria impoſita.& tū ab initio nõ exigiř. Ad hoc rūdeī, nā ꝙ dictū eſt,ꝙ cautio prætoria exigitur ab initio,intellř ab initio non præceſſiſſe,tū cogiř eõ ſecutiue. hoc eſt ſine lite ꝯſequi. ꝙ intendř hic,videlicet agere pro alia. Sic ergo uides, ꝙ ꝑtoria ſtiplõ ſumitur ,p omni eo,ꝙ
1 exigiř ab initio ff rem ra. ha. l. īterdū. †Sed qualiter poniř iudicialis ſtiplõ? Hic dicit lřa,ꝙ a iudice dř,ꝙ non idē dř,ꝙ a iudicio,& ita dēret vocari iudicialis:& interponiř illa ſtiplõ, ſicut vt iudiciū,& ſnīa ſit lata. Iſta ergo reſpicit iudiciū,vt ē ſtiplõ iudicatū ſol. ſed illa q̄ eſt dicta a iudice,vt eſt illa de qua lřa fecit mētionem,nõ reſpicit iudiciū vt potes uidere exempla in l. al legata hic in gl. Sed dicas,qa cautio de rato,q̄ uocaī cautionalis,nõ dř iudicialis,cū ea ꝯfirmat ſnīam abſolutoriā. Et pp hoc dř iudicialis,ſicut ſtiplõ iudicatū ſolui,ñ ꝯfirmat ſnīam ꝯdemnatoriā,& pp hoc dř iudicialis: de illa de rato q̄ uocaī cautionalis nõ dř iudicialis,cū caueat. Rñ. iudicatū ſolui oī caſu reſpicit iudiciū,ſed cautio de rato īterdū interponiř ex iudiciū, vt ff. rē ra. ha. interdū pp hoc nõ dř iudicialis cū ſe uariet, at iudicatū ſolui nõ ſe variat a iudicio,pp hoc dř iudicialis. Vel dicas ꝙ cautio de rato,nõ ſp firmat iudiciū, īmo dñs ſi uelit ꝑt agere,nõ obſtāte cautione,licèt agaī ad intereſſe circa falsū ,pcuratorē,ut C de proc. l. licèt. ac ſtiplõ iudicatū ſolui,ſp firmat rē iudicatā,licèt reus millelies uenirer ꝯ,tū iudicatū ſolueř ab eo, qui ,pmittit iudicatum ſolui. Cõis. dicit gl. dř ſtiplõ p abnega-
2 tionē,ſed certe hoc non dt lřa,nõ ꝑtoriæ tm̄. Sed gl. ꝓuoluit dicere,ꝙ cõis iõ dř ꝙ participat nām iudicialis,& prætoriæ. vel de ſeruo ,pſequēdo. gl. ponit exemplum ſic. Tu abſtuliſti mihi ſeruū p metū,deinde ꝯdēnatus es mihi reſtituere,ſed ſeruus ille fugit,certe tu dēs cauere de eo reſtituendo,cū ad te puenerit,ff. de ꝯd. ob cau. l. pecuniā. Alia lex dt ꝙ dēt ꝑſtare cautionē ſi inueniaī. ff. de ædi. edi. l. redhibere. § vlt. Mero ꝑtoris officio. mero,exponit gl. ita,ꝙ nõ iudicis. Sed nūquid ipſe ꝑtor eſt iudex? Certe ꝯſtat ꝙ ſic,& pp hoc intelligit gl. ꝙ dt non iudicis, ſerum eſt alterius. vel forte gl. intelligit ꝑtoris.ſ. mortui,& nõ

vini. Ædilitiæ ſtiplõnes cõtinentur in ꝑtoriis Nā cū ipſi ædiles ſunt ex ꝑtorib. nõ eſt mirū cū inuētione ſint ꝑtoriæ ꝯ. de iure nāli. § vlt. Conuentionales. De iſtis nõ poſuit exēplū pp multitudinē. Et ſic inferī, ꝙ inopē me copia fecit. ſed qua cā edictū ædilis non dt,ꝙ ſit cauendū & morbi,& vitii,ſed in l. poſtea iu eo m̄ bene ꝯtineř. ff. de ædi. edi. l. vēditor. Certè immo lex đt,ꝙ illa cautio ꝑcipiř interponi ab ędilib. ff. de euictio. l. ſi qs ī hoc. Sed dices,ꝙ ab ædilib.ſ. in edicto. ſed certe ſi ipſi eſſent ꝑtores, bene facerent iura, nihil in edictis ſuis inueni me legiſſe. Sed dic de hõie vēdito loqtur. ,p quo caueř p edictū ædi. vel vt ī ca. l. qa,ꝙ dř. ſed ,p aliis caueř p l. poſitā in edicto. Gl. q̄rit qūo hēbimus notitiā ꝑtoriarū,& iudicialiū. Et đt,ꝙ hęc eſt notitia: qa ꝑtoriæ ſunt,q̄ a ꝑtorib. ſunt ītroductæ,& iudiciales ſunt,q̄ a iuriſconſultis aliis ſunt introductæ. Et verū credo,ſed non ,pbaī bñ,qđ ſint iudiciales qa a iuriſcõſul. fuerunt introductæ: quia plures fuerūt iurecõſulti,q nõ fuerūt iudices. Itē gl. đt aliā notitiā,ꝙ ꝑtoriæ sūt pp quas iudex principalř aditur,ſed iudiciales,qñ ob aliā rē principalř petitā. Sed certe iſta doctrina nõ eſt bona. Nā ꝑt eē,ꝙ ī ꝑtoria iudex principalř adiř,ob hoc ipſum. & ꝑt eē,ꝙ nõ,& ſic nõ eſt bona doctrina. Et prīo vide exēplu, qđ ,p ꝑtoria interponēda iudex principalř ñ adiř ob hoc ipſum. vt potes videre māliter,ſi ꝯhas cū Titio,& ,p eo aliis interueniat defendendo,dēt cauere iudicatū ſolui,& tū ,p iſta īterponenda nõ aditi iudicē principalř,immo pp debitū Titij. Itē in ,p iudiciali interponēda principaliter adit iudex. Titius dēt tibi decē ſub ꝯdõne,vel in diē,& pone,ꝙ ipſe diſſipet bona,& ita timeř labi facultatib. certè in caſu iſto adis iudicem,vt faciat tibi caueri de ſoluēdo adueniēte die,vel ꝯdõne. Certè hic vides, ꝙ principalř iudex ob hoc ipſum aditur. intellige,vel ꝑt adiri, vt referas ad habilitatē,& ſ. intelligit gl. aditur in ꝑtoria ſtiplõne. Et ſi totus mundus iuraſſet,non poſſet inueniri dřia inter iſtam cautionē, & ꝑt iriā, illa de ſoluendo legato adueniente die,vel ꝯdõne. ff vt le. nn. ca. Vñ qua rõne dicit gl principaliter aditi iudicē,ob hoc ipſum ea rõne in illa iudiciali, tum qa ad hoc non poſſet reperiri diuerſitas inter iſtam & aliā, dico adiri iudicem princip ř ob hoc ipſum. Et de hoc hēs exēplū,ff. de iud. l. in oīb. ergo nõ eſt bona doctrina,vel notitia īter ꝑtorias, & iudiciales,qa,p ꝑtoria interponēda iudex adii principalř ob hoc ipſum,& incidenter. Nā pone,ꝙ iudex ob aliā cāu principalř adiř,& incidenter petitur interponi ꝑtoria cautio,vt ſ. Itē nõ eſt bona doctrina,ſeu notitia iudicialis ſtiplõnis, qa iudex ob hoc ipſum ,p ea interponēda nõ adiř,qa immo qñq; ſic, & qñq; nõ. Itē gl. đt illā notitiā quæ eſt ad ſcripturā, nõ ad diem ſic Nā ꝑtoriæ ſtiplõnes,vel tractatæ ſunt,& hñt tractatū ſuum ordinariū vt ff. de ꝑto. ſtip. ſed iudiciales non hñt tractatū ordinariū, immo ſunt vagæ,p plures tractatus iuris. Nā vna eſt, ff. mād. l. ſi ,pcuratorē. aliæ in diuerſis locis aliis. Sed iſta doctrina nõ valet ad hoc,vt cognoſcamus nām iudicialis,& ꝑtoriæ. Sed de cõi. Et dř,qđ ,p rato dř cõis:qa in aliquo ſui nõ eſt de nā tota ř mæ ꝑtoriæ,ſed participat nām iudicialis. Nõ intelligas, ꝙ pp hoc dicaī cõis,qa in oī caſu hēt aliqd nāæ merç ꝑtoriæ, & iudicialis,& ſic intelligendū. ſed pone exēplū ſm gl. de cõi, q̄ in aliquo caſu ſuo nām hēt ꝑtoriæ, ſed participat nām iudicialis. Ecce cautio rē pupilli ſaluā fore,q̄ in aliquo caſu ſuo hēt nām meræ ꝑtoriç,vt cū iudex principalř adii ob hoc ipsū,ver. igitur dico tutores dati pupillo, licèt adhuc nõ ſatiſdederint rē pupilli ſaluā fore. Et alř eum tutor ob hoc ipſum principalř adit ꝑtorē in iſto caſu hēt hic cautio nām merç ꝑtoriæ qa a ꝑtore fuit īuēta. Itē qa ob hoc ipſum iudex principalř adiř. Itē in caſu ꝑteē,ꝙ ñ tota ē de nā meræ ꝑtoriç. ſed participat nām iudicialis,vt qñ ,p ea īterponēda iudex principalř nõ adiř,vt ecce pupillus ñ hēt tutorē,& ob hoc amici veniūt ad iudicē,vt deř, & ꝯxit petūt,vt iudex faciat ab eo tutore ſatiſdari rē pupilli ſaluā fore. In hoc caſu dñt ipſi,ꝙ iſta cautio pticipat nām iudicialis q̄ nā eſt. ob hoc ipsū iudex pticipalř nõ adeaī, & ſic dñt cām eē cõem. Sed opponiř de hoc ꝙ ipſimet dixerūt,qđ l; cautio ꝑtoria,ſup qua iudex pricipalř ñ adeaī,ñ pp hoc min' eſt dicēda đ nā merç ꝑtoriç,pp habilitatē q̄ hēt,vt p eā iudex principalř adeaī quis hic nõ ſit ita l l. Aql. l. his verbis. Sed dico ī pte iſta cū cautio rē pupilli ſaluā fore,ſit ꝑtoria,i. đ nā merç ꝑtoriç cū iudex pricipalř ,p ea adiř,vt ſ. dcm̄ ē,dico qđ licet ꝯtigat ob eam iudicē pricipalř nõ adiri, ñ pp hoc min' dicēda eſt đ nā meræ ꝑtoriæ,ergo male dñt rõne ꝑdicta eā eē cõem,cū pp hoc ſit ꝑtoria. vt ,pbaui. Et his ipſi iuuāt ſe alio ad oſtēdēdū,qñ iſta cautio pticipat nām iudicialis, Pone. duo ſūt tutores teſtātij dati pupillo,mõ ita eſt,q l vnus nõ ꝑt exigere ab alio ꝑciſe, vt ꝑſtet cautionē rē pupilli ſaluā fore,ſed bñ ꝑt dare electionē vn' alii, vt vel ſatiſdet,aut ſolus adminiſtret. Hoc eſt exēplū ꝙ hęc cautio rē pu. &c. participat nām iudicialis,q̄ ē,vt ,p ea iudex ñ adeatur pricipalř. Sed certè ñ mutanerūt verba,ſed poſuerūt diuerſitatē īter nām iudicialis,& ꝑtoriç,pricipalř adiri,& tūc nām ꝑtoriç. pricipalř nõ adiri,& tūc nām iudicialis Hoc tū ꝑciſe peti,& tūc ſit nā ꝑtoriç,ꝙ ꝑciſe ñ peti,& tūc ſit nā iudicialis tū,ſđ hoc dērēt dicere, qđ ꝑtoria ea ē, q̄ a ꝑtore ē introducta,,p qua iter-

ponēda Iudex pricipr̄ adiṙ. & petiṙ pelſe.ſd iſta rō n̄ bn̄ ꝯſonat
rōni,ꝙ poniṙ hic ī tex.ibi,& p̄tor iubet rē ſaluā fore pupillo,ca
3 ueri & iterdū,&c.† Seqṙ ī lr̄a. Vel d̄ rato ſtipl̄o. Hic dr̄ gl. ꝙ cau
tio de rato ē cōis,tā iudicialis, ꝙ ꝯuētionalis ſtipl̄onis: tūc.n. ē
ꝯuētiōnalis, qn̄ eẍ iudiciū imponereṙ,vt ē videre exēplū.ff.rē
ra.ha.interdū.& tūc eſt iudicialis, qn̄ in iudicio interponiṙ, vt
eſt videre exemplū rem ra.ha.ff.de procu.l.ſeruū. Alij dnt,ꝙ iō
cautio de rato eſt cōis,qa q̄uque interponiṙ a ꝓcuratore acto-
ris,& hoc ſtr̄,vt C.de ꝓcu.l.i,qn̄q; a ꝓcuratore rei, vt ff. de ꝓc.
4 l.Pōponius §.ſed in his.† Nuc redeo ad id,ꝙ ſ.dixit gl.ve3,ꝙ p̄
toriç hn̄t terminatū tractatū.Sed certe hoc nō eſt verū,immo
ſunt diſperſç ꝑ diuerſos tractatus terminatos ad prætorias ſti
plōnes,& tn̄ de his ibi videm⁹,ff.de col.bo.l.j.§ iubet.& l.ſi qs.fi
liun.§ pr̄.& ff.de verb.ob.in ꝯuentionalib.gl.recitat hic qd̄ di-
cit Io,reprobat opi.Io.& recitat ſic qd Io.dixit,ꝙ p̄toriæ ſunt,
ꝙ interponunṫ a iudicib.Sed dn̄s Ioā.dixit alio mō & hoc cre-
do verū,dū dicit ſic:Prætoriç ſunt ſtiplōnes,ꝙ ſunt Introductç
à p̄torib.& à p̄torib.interponunṫ,Iudiciales ſunt,ꝙ ioterponū
tur à q̄buſcunq; iudicib. Vn̄ ea ſtiplō, ꝙ eſt appropriata maio-
rib.vel p̄torib.viuis,eſt introducta a p̄torib.mortuis, ſolū illa
eſt p̄toria Et intelligo p̄torē viuū eſſe cū,q hēt merū, & miſtū
Imperiū.& ita voluit Io.dicere,qd̄ ꝓ interponēda p̄toria cau-
tione adireṙ iudex,q eēt de maiorib.& ē lex pro co.ff.de iuriſd.
om.iud.l.iubere. & ff.de verb.obl.l.5.§.1.ibi, na hic a iuriſdōne,
&c.certe lr̄a nr̄a ꝙ dicit p̄toriæ ſunt,ꝙ a mero p̄toris offō ꝓfi-
ciſcunṫ,iudiciales ſunt,ꝙ a mero iudicis offō ꝓficiſcunṫ. Cōis
eſt,ꝙ alio ſui caſu tenet nām meræ p̄toriæ, & hoc eſt, qn̄ p̄tor
viuus iubet interponi. Et ꝙ qn̄q; nō tenet nām merç p̄toriç &
qn̄ ꝓea interponenda minor magiatus,bn̄ interponit eā.ff.de
dā.infec.l.j.& l.dies.§.duas.& vide ſi lr̄a hic dicat. Cōes ſunt ſti
plōnes,veluti rē pupilli ſaluā fore. Nā hæc eſt rō, & p̄tor iubet
rē ſaluā fore pupillo,caueri & tūnc ſequuntur nām meræ p̄-
toriæ,ſed participāt nām iudicialis.Si aliter hæc res.i. hæc cau
tio expediri nō p̄t,vt qa p̄tor viuus abſn̄s eſt. Sed op.nā de dāno
infecto cōpetit cuilibet magr̄atui,ergo dēt dici iudicialis,& tn̄
vocatur p̄toria,& opponitur ff.de dam.infe.l ſed ſi ipſe.Sic vi-
des,ꝙ periculū erat ꝓ iſta cautione venire ad ipſum quia for-
te anteꝗ veniſſet ad p̄torem , domus vicini mei corruiſſet, &
domū meam proſtrauiſſet,iō voluit p̄tor citius ꝯſulere identi
tati gn̄ali,vt q̄libet magr̄us poſſet interponere.ff.de dam.infec.
l.j.Vel dic,ꝙ p̄tores hic delegauerunt magr̄atib.& iō magr̄at⁹
nō videntur facere,ſed prçtores,vt ff.de offi eius,cui mand.eſt
iuriſdō.l.j.§ qui mandaiā,vel ꝙ ſtricte ſumēdo,non prçtoriç
ſint illæ tn̄.ꝙ a p̄torib.ſunt introductæ,vel quia quod dicitur,
ꝙ magiſtratus interponunt cau dam.infe.verum eſt,ex incidē-
ti poſſunt impendere ea, quæ ſunt miſti Imperii, vt de iud. l.
quoties & C.vbi,& apud quos in inte.reſt.l.vnica Barto.

De inutilibus ſtipulationibus. *Rub.*

1 Liber homo inter ignorantes bene poteſt vendi,non tamen ſtipulari, & de ratione diuerſitatis.

2 Res aliena poteſt vendi,non autem obligari,& de ratione diuerſitatis.

Omnis res, quæ dominio Noſtro ſubiici-
tur,&c.Seqtur in lr̄a,Idē iuris eſt ſi rē ſacrā,vel liberū
1 hoīem,&c.Gl.† dicit,& bn̄. ꝙ liber hō īter abn̄tes bn̄
p̄t vēdi,nō tn̄ p̄t ſtipl̄ari.Gl.rn̄det,ꝙ ī ſtiplōne transfertur dn̄iū,
in vēditione nō trāſferṙ dn̄iū Sola rei traditio ſufficit cū ob o
2 ne de euictione Deide gl.facit aliud ꝗſitū.ve3,† quare res alie
2 na p̄t vēdi,& nō obligari.ᵃ Ad hoc rn̄det,qa in obl̄one pigno-
ris iꝰ ꝯſtituiṫ creditori,ſ.ꝙ daṫ ſibi hypothecaria,vt poſſit auo
care a quolibet poſſeſſore, ſed in re aliena nō poſſum illis cō-
ſtituere.In vēdōne nō ꝯſtituitur ius aliqd̄,ſed ſufficit ſola tra-
ditio,& iō ſecus.Ad primū redeo,& vr̄ ꝑ rōnē gloſſatoris, qd̄
ſi ſtipularer liberū hoīem mihi tradi,quod valet ſtipl̄o, qd̄ nō
aperiṫ hic.ſed tu dices alio mō.ꝙ nō eſt diuerſitas inter ſtipl̄o.
nē de libero hoīe,& vendōnē,niſi io vno,vt videbis. Nā ven-
dō liberi hoīs nō tenet quantū ad rem ipſam,ſed pro tāto dr̄
vendō,qa exigit emptor,vt decipiaṫ,ꝑ actionē ex empto cogni
to ꝙ eſt liber.vt ff.de ꝯh.emp l.qui officiū. Mō vide ſolutionē
in qua diuerſificat.qn̄ ſit ex cā lucratiua,& tūc nō p̄t agere ſti
plōr,vt decipiatur Sed pone ſtiplōnē de libero hoīe factam ex
cā nō lucratiua tnoc dico agit emptor,ne decipiatur ꝑ actio-
nē ex empto,vt ſtiplōne liberi hominis agit ſtiplōr,vt decipia-
tur ꝑ actionē ex ſtiplōne, ſicut emptor per actionē ex empto.
Rn̄,qa ſtiplō eſt ſtricti iuris,& iō ex ca ago non ad decipiendū
vt probatur hic ff,de dolo,l.eleganter. Ad ſm̄ rn̄ & dico,qd̄ fal
ſum ſupponit gl aut ridiculoſum fuit quærere rōnem diuerſi
tatis,Nā in obl̄one pignoris eſt hypotheca,ex qua naſcitur hy
pothecaria,quæ eſt in rem,& pignoratitia ꝯria,quæ eſt perſo-
nalis,vn̄ ſic vides:qa venditor ſere alieno iure tenetur de eui-
ctione.Itē obligās rem alienam, tenetur pignoratitia actione.
ff.de pig.act.l.tutor §.1.& ſic vides,qd̄ emptor a nō dn̄o bona fi
de,& iuſto titulo hēt Publicianā,quæ eſt in rem aduerſus aliū
a dn̄o , ita creditor habet hypothecariā aduerſus oēm aliū à
dn̄o,vt ff.de pig.act.ſi habeo. Vn̄ ꝯſulerem creditori agnari hy-
pothecaria,ꝙ non dr̄,& obligans dn̄m.Sequitur in litera , Vel
liberum hoīem,tn̄ ſeruus erit.per hūc §.ſoluit q̄dam dn̄s ꝙōnē
talem.Cōſuetudo erat in quadam regione,ꝙ ſi quis liber ꝯhe-
ret cū ancilla aliqua,ꝙ efficeretur ſeruus dn̄i ancillæ. & pone,
ꝙdam erat mulier,ꝙ habebat ſeruum , & uolebat manumitte-
re ꝯhendum,& manumiſit cum hoc,ꝙ ſi aliquo mō ſeruus ef
ficeretur,qd̄ eſſet ſuus.deinde ſeruus manumiſſus venit ad re-
gionem,vbi erat ꝯſuetudo prædicta,& ꝯxit cū ancilla cuiuſdā,
mō factus eſt ſeruus, petit eum dn̄s ancillæ, dn̄a manumittens
petit,q̄ro quid iuris? Certe vr̄, ꝙ manumittens non debeat ha
bere:quia iſta ꝯuentio facta,cum ad ſeruitutem recideret,nul-
lius eſt momenti,vt hic.Sed certe §.iſte parum facit:qa loqtur,
qn̄ facta eſt ꝯuentio tempore libertatis, ſed maior ꝓpoſua cer-
te ꝯuentio,cum manumittebatur,ſed uide li.Roffredi,res mi-
noris prohibentur alienari ſine decreto.Sed pone, ꝙ ego uen-
didi rem minori,& anteꝗ fieret ſua,ꝯueni,ut eam mihi uende
ret intra annū , nunquid valet iſta conuentio? Reſpondetur,
quod non,& ita refertur ꝯuentio ad ſtatum , in quo prohibeṫ
alienari,ꝗuis ante illum ſtatū affecta ſit , ita refert conuētionē
ad ſtatum,in quo fieri non poteſt.& non ſic erat ſeruus manu-
mittentis,ar.ff.de rebus eorum,qui ſub tu.uel cura.l.1.ad fi.l.

ADDITIO.

a Non obligari Aduerte tamen,quod res aliena nobis debita poteſt obligari a nobis. Ita no Bar in l creditor § 1 ff qui pot.in pig ha. Et quod res aliena in præiudicium vendentis,non domini poſſit uendi Bar.in l inter ſua.C.de rei uend.

1 Fideiuſſor,qualiter obligari poſſit in obligationibus operarum.

2 Obligationes duç,an naſcantur ex obligatione faciendi.

3 Factum ipſum,& intereſſe,an ſint idē in obligatione faciēdi,an uero diuerſa.

4 Factum alienum regulariter nemo promittit.

5 Stipulari alteri regulariter nemo poteſt,& quando , & quomodo intelligatur.& nu.12.

6 Inſtrumentum,an debeat edi cum die,& conſule.

7 Inſtrumentum.quando non poſſit reprobari per teſtes.

8 Inſtrumentum qualiter poſſit probari,& quot teſtes requirantur.

10 Subſtantialia uenditionis ſunt res,& pretium.

11 Solennitas extrinſeca non præſumitur.

13 Pœna an conſideretur in ſtipulatione pœnali,ſi non interſit ſtipulantis.

14 Vtile,quando uitietur per inutile.

§.Si quis alium daturum,&c. Hic ergo vides,ꝙ ſi
promitto Titium facturum,non ualet.& facit iſte §. ꝯillos,ꝙ
1 pro ſcriptorib.ſuis accipiunt fideiuſſores.† Qui promittunt,ꝙ
ſcriptor fideliter opus adimplebit:nam vr̄ ꝙ non valet,cum ꝓ
mittant factū alienū.Item dicit lr̄a. quid ſi promitto me cura-
turum,& facturū,quod Titius faciet, vel dabit ,quod bene va-
let tūc,ſed certe adhuc vr̄ non valere . Nam Titius principalis
promiſſor ꝓmittit ſe facere,vel ſcribere . vnde cum fideiuſſor
promittat ſe curaturum,& facturum,quod Titius dabit, vel fa
ciet,ꝓmittit aliud ꝗ principalis promiſſor:qa vr̄, ꝙ non valeat,
vt de fideiuſ.l.Græce.§.Stichum . Vnde glo. reuocat in dubiū,
qualiter fideiuſſor obligetur in obligationib. operarū. Et ego
rn̄.ꝙ p̄dicto mō poteſt obligari fideiuſſor. Nec obſt.quod dr̄ in
l.Græce.qa illud verum , quod vbi fideiuſſor ꝓmittit oīmodo
factum extractum a facto rei principalis,ac vbi ꝓmittit fideiuſ
ſor factū,ꝙ bn̄ ꝯgruit facto promiſſo.& reo principali, tūc bn̄
tenet obligatio,vt ſ.vidiſti exemplum de Titio ſcriptore.Item
pōt obligari fideiuſſor in obligationib.operarū, ſi Titius non
adimpleat,quod promiſit,ꝓmitto loco facti promiſſi intereſ-
ſe pecuniarum. Nam certe in caſu iſto non videor promittere
aliud,ita ꝙ aliud penitus,ad hoc,qd̄ promiſit principalis pro-
miſſor nā quodammō videor illud idē promittere, ex locum
eius promittam intereſſe pecuniarum, nam pretium ſuccedit
loco rei,vt ff.de pet.hær.l ſi rē,& pretium.licet gl. in aliquibus
2 locis videaṫ dicere ꝯrium.† Sed certe ſi aduertas ad rōnē glo.
non ſunt ꝯriæ:nam ex oblōne faciendi duæ naſcunṫ oblōnes,
vna ad factum,alia ad intereſſe,ſi factū nō ſequaṫ, vn̄ in eo ca-
a ſu,in quo ad intereſſeᵃ eſt obligatus fideiuſſor,ī eo caſu eſt obli-
gatus promiſſor:nā iſta obl̄o poſt morā principalis debitoris
ꝯhiṫ,vt ff.de ope,li. l.libertus morā . Ergo fideiuſſor qui obl̄at
ſe ad intereſſe,ſi factum non ſequatur, obligat ſe ad illud,ad ꝙ
obligatur principalis debitor, in eo caſu , in quo obligaṫ fide-
3 iuſſor.ſ.poſt moram.† Item , ꝙ factū ipſum & intereſſe ſint idē,
& nō diuerſa.quo ad intentionē legis probo. Nā lex dicit,ꝙ il-
lud,qd̄ petiṫ.aliħi uideo,ꝙ ubi factū petiṫ contingit, ꝙ ꝯdena-
tio ſit ad intereſſe,ergo lex ꝓ eo. reputat ſcm̄ , & intereſſe,vt ff.
de ꝯſti.l.j,Item alio mō pōt ſe obligare fideiuſſor in obligatio-
nib.

ADDITIO.

a Intereſſe. Adde nunquid obligatio,quæ ſuccedit ad intereſſe poſt moram ſuccedat alternatiue,an copulatiue:Bar.in l 1 ff de act emp. Et qualiter committatur obligatio ad intereſſe in obligatione facti,& quando, uide eum in l. ſtipulationes non diuidū [illegible]

nib. ſci ſi fideiuſſor ſimplr fideiubeat, vt ff. loc l. quo. Sed caueas in
hoc: nã fideiuſſor obligat ſe, ſi ſimplr fideiubeat in ob omib. dã-
dnitati eſt obligatus, & tũc demũ mora ꝯ̃tra. & iõ quare iſto
creditor oõ pt eligere, vt prius ꝯueniat fideiuſſorem. ff. de ope.
li. l. libertu. moram. Sed dicas, q̃ fuit ro huius ſubtilitatis. i. ꝙ va-
leat, ſi dicã, ꝓmitto me curaturum, ꝙ Titius faciet: & iſta nõ va
leat ꝓmitto ꝙ Titius faciet? Rñ. illæ ob ones ꝯ̃ſiſtunt uerbis, &
iõ uoluit lex, ꝙ recte ꝯcipere nt verba in pſona loquentis: nã ex
quo uerbis ꝯ̃ſiſtit, aut recte ꝯcipiant, aut in totũ ñ ualeat, ut ff. de
uer. ob. l. qđ adſtringendi. & forte hic aliud, q̃a nõ ualeat ſti-
p ro pcedentis ſtipſonis, aut interrogatione ſequente, ſicut eſt cũ
verba ita poſita idẽ ſignificãt. i. ſi nã multi ꝓmittũt, q ſi ſciret, ꝙ
acciperetur, non ꝓmitterẽt, & iõ niſi ĩterrogatio pcedat, ꝓmiſ-
ſor non pſumitur ſe uelle obligare, cũ ignoret uoluntatẽ alius
alterius. Sed ubi pcedit ĩterrogatio, tũc certus eſt de uoluntate
ſtipulantis. Et iõ ſi ꝓmittat, obligat cũ effectu. & ſeqtur obſo. &
cũ iõ, dicit gl. q̃a nemo alienũ factũ pt ꝓmittere. Sed fallit qa
4 aliquis põt factum promittere, vt in cautione de iudicio ſiſti,
vt qa promitto Titium iudicio ſiſti. ſed certe hic nõ fallit, cum
ꝓmitto me ſiſtere Titium. ff. de uer. obl ſtipulatio iſta § vlt. Idẽ
dicit gl. fallit in iſta ſtipulatione, cum promitto te habere lice-
re fundum. q̃a bñ ualet, & tunc promittit factum alterius, ſ. ne
vnus te impediat, & adducit l. ff. de uer. ob. l. ſtipſo iſta. Sed certe
lex iſta dicit ꝯ̃triũ, ſ. ꝙ nõ valeat ſtipulatio talis, vt ff. de act. emp.
l. ex emp. §. qui aut. aut ſtipulatio habere licere interponitur in
ꝯ̃tractu, cuius nã eſt talis, vt dato, ꝙ non promiſſum fuiſſet, nihi-
lominus tenet ꝓmiſſor de facto oĩum. valet & tũc ſtipſo, & ſic
loqĩ ff. de uer. obl. ſtip. iſta hẽre licere. Itẽ dicit, ꝙ fallit in illa,
rẽ pupilli ſaluã fore. ſed certe fideiuſſor ibi ꝓmittit factũ ꝓpriũ,
cum promittit ſe ſeruare indẽnẽ. ff. rem pupilli ſaluam fore. l.
2. † Sequitur in lra Si quis alii. Vides ergo, qđ ſi ſtipulor dare alii,
5 non valet. Quidã intelligunt, ꝙ non valet, vt ſtipſo, ualet tñ vt
ſit pactũ vtile. Alii dñt, ꝙ nõ ualet, vt ſit pactũ, & ad hoc hẽs ff.
de pac. l. 3. §. vlt. & unde ſi ipſi intellexerunt. nã oñ ꝯcedũt oẽs, ꝙ
ſi ſtipuler dare illi ꝙ non valeat: ſed ſi pœnalis ſtipſo fuerit appo
ſita ſi non detur, bñ valet, vt ĩ. act. ia uice. ſed qñ cõmittaĩ alii, &
valeat tñ, vt ſit pactũ, ꝗuis inutile, & tũc cito ꝯmittet ſtipſo, cũ
incipit a pcedẽti facto. q̃a ꝯteſtabitur lis ſuper eodem facto. & ex
tũc pœnalis ſtipſo ꝯmittetur: Si verò nõ ualuerit ad hoc ẽt, vt eſ
ſet pactum inutile, tunc comittet ſtipſo pœnalis tardiſſime, ſ. qñ
certũ erit ꝓmittẽtẽ, nõ poſſe dare: nã ex quo pœnalis ſtipſo pen
det ex ... ꝯdõne. ſ. ſic, & ſi Titio nõ dederis, ꝓmittis cen-
tũ noĩe pœnæ, tũc eſt expectãdum ad hoc, qđ ſtipſo cõmittatur
quo ad certũ erit ꝓmiſſorẽ õ poſſe dare, vt ff. de uer. ob. l. ſtipſõ
iſta §. alteri. Si dicas, ꝙ ita ꝯcipiatur uerba iſta, ꝓmittis illi, ꝙ nõ
eſt. ſed ſi dicã ſic, ꝓmittis illi, ꝙ ñ ẽ: ſed ſi dicã ſic ꝓmittis mihi,
qđ dabis illi. h. d. gl. ꝙ eſt pactũ, & hæc pœnalis ſtipſõ ſequens pẽ
det in pcedenti pacto, & tũc ꝯteſtabitur lis de facto: q̃a hic acq-
ritur oblõ nãlis; Sed certe verũ nõ eſt, immo dico, qđ hic nõ ac-
quirit oblõ nãlis mihi q̃a mea nõ intereſt, & nulla mihi oblõ
acqrit, nec ciuilis, nec nãlis, ut ff. de uer. obl. l. ſtipulã. Vñ in hoc
recedo, & dico ñ uerti vĩ, an pcedat pactio ouda, vel uetita. ſed
hñ facio uĩ, an pcedat aliqua pactio qualiſqualis, uel ñ. Nã niſi p
ceſſiſſet pactio, vt q̃a dicis, ꝓmittis illi, ꝙ dabis illi, uel ſi ꝓmittis
cẽtũ noĩe pœnæ ꝓmitto. Hic dicũ ĩ utroq; exẽplo pœnalẽ ſtipſo-
nẽ ꝯmitti, qđ certo dei ex iudiciũ, & ñ dabit: nã licet iſta pactio
nõ ualeat quo ad ſe, talẽ ualet quo ad declarãdum pœnalẽ ſti-
plõnẽ. Nã planũ eſt, qđ ꝓmiſſor in pacto pcedenti ꝓmiſit ſim-
plr, ſtatim uoluit, vt peteret ſi eẽt ſe in pactũ utile, ut ſup. de uerb.
obl. l. ſi pure. ergo facit uolũtas ſua, ĩ pacto, qđ ſtatim peteret Po-
ne ergo pœnalẽ ſtiplõnẽ ſecutã ſic, ſi nõ dedero, ꝓmitto centũ
noĩe pœnæ. certe illud, ſi non dedero, determinabiĩ p uolũtatẽ
pcedentẽ, q̃ fuit de petendo ſtatim. Nã q̃ in pſtationib. dñt, in ſe
quentib. repetita intelliguntur. ff. de uer. ob. l. Titia. & qđ pactũ
inualidum deleget pœnalem ſtiplõnẽ ualidã probo. Quidã in-
ſtituit hẽdes in primo teſtõ, ꝙ fuit efficax, deinde in ſcdo teſtõ
inſtituit alios hẽdes, qđ teſtm fuit ineſſicax: mõ planum eſt, qđ
inſtituti in ſcdo teſtũ ineſſicaci oõ erunt hẽdes. Sed primi re-
manebunt ne hẽdes: ſed certe tñ qđ nõ. nã q̃uis ſm teſtũ inua-
lidũ ſit quo ad ſe, eſt tñ ualidum, quo ad declarandum uolun-
tatem promittentis in pœnali ſtiplõne, ut quod nec ſtatim uo-
luit peti ex pacto pcedenti, ſcilicet, ita diceremus illud ualere,
ſtatim peti in ſtiplone pœnali, q̃ ualet, ar. ff. de his qb. ut indig. l.
qđ. Sed ubi nulla pceſſit pactio, ut q̃a ſic dixi, ſi Titio decẽ n
dederis, ꝓmittis xx. noĩe pœnæ: tũc dico, ꝙ ſtiplõ pẽdet a pcedẽ-
ti ꝯdĩone, & iõ nõ cõmittitur, donec certũ fuerit promittentẽ
Titio poſſe nõ dare, cũ nõ poſſit declarari uoluntas ꝓmittẽtis
p pcedens pactũ, ꝙ nullũ fuit, & iõ ꝯmittatur tardiſſime, ut ſup.
de ver. ob. §. ſi qs ita. Fallit, ut dt gl. C. de nõ nu. pec. de do. q̃ ſub
mõ. l. quoties. §. ex pacto vnius alij q̃rit actio. Sed circa illã l. ex-
preſſè eſt. ff. ad Treb. l. debitor. ſo in l. debitor, maritus non ha-
bebat dotẽ ex cã lucratiua. & iõ non eſt mirum ſi nõ potuit ho
notari, vt p pactum filiæ acquirat marti, & qđ maritus dotẽ re-
cipiẽs nõ hẽt eã in lucratiuam, qđ probatur ff. re. amo. l. 2. Iul. &
in l. quoties habebit lucratiuã cãm, & iõ non eſt mirum ſi ma-
gis honoratur q̃ in alio, quã plane, &c. Sic ergo vides, qđ adie-
cto poteſt fieri ſolo, ꝙ intellige niſi pſona eius eẽt mutata. ff. de
ſol. l. cũ qs. & facit hoc in ꝓcuratore dimiſſo, qñ qs ꝓfecturus ꝯ-
ſtituit curatorẽ ad negocia, & dimittit: tali. n. nõ eſt ſoluẽdũ,
ſi mutata nõ fuit ei pſona. & ſi ſoluaĩ non liberaĩ debitor, ex
quo ꝓcurator factus eſt mal, tacite vr ee mãdatũ reuocatũ, ſi-
cut tacite reuoc ĩ legatũ, ff. de adim leg. l. 4. Et ſic vides hic in p
ſona adiecti, ꝙ ei nõ eſt ſoluẽdum, ſi mutatus fuerit eius ſtatus.
Quid plura? Caius l. ff. de ſol. l. Cornelius. In fi. & format libel-
lũ ſic, qñ adiecisti pſonã ſic ꝓmiſiſti mihi, aut Titio, quare pe-
to vt mihi ſoluas. Nã & l. dicit, ff. đ ſol. l. ſi qs ſtipſus x. in melle.
ꝯſtat, ꝙ ĩ. nõ fuit de eis ĩ libello, ꝙ ei ſolueret ſi. ꝯte. Seqtur ĩ lra,
oĩn ... ẽẽ credẽdas. Seqtur toto eo die. idẽ ſi ꝓbarẽt alio de ſe ab-
fuiſſe dũ tñ hæc eẽẽt ĩcõpatibilia, vt illa die abfuiſſet, & inſtrm
fcm fuiſſet. Sed nunqđ idẽ erit đ loco, & dic? Nota, qđ dies inſe-
rĩ ĩ Inſtro, als nõ valet, ita locus inſeri dẽt, vel als nõ valet in-
ſtrm, vr p lram iſtã q̃ dicit. ꝙ inſtra ĩfirmari p alteratione loco
rũ. Sed qual. poſſet ꝓbari locorũ alterõ, niſi đ loco fieret mẽtio
ĩ inſtro. Certe nullo mõ, & iõ ſecurius ẽ, vt inſeraĩ locus in io-
6 ſtro. Denuo dicit gl. ꝙ vbi petiĩ iſti in edi ad hoc vt accuſeĩ in-
ſtrm, tũc edẽdus ẽ dies & ꝯſul. Sed ego diſtinguo, aut petiĩ edi,
vt accuſeĩ in alia parte, ĩ qua eſt dies, & ꝯſul, & tũc bñ dt glo. aut
petiĩ edi, vt accuſeĩ ĩ alia parte, q̃ ĩ qua ẽ dies, & ꝯſul & tũc bñ ñ
ediĩ dies, & ꝯſul. Sed qđ ſi falſo dicaĩ ſe accuſare velle ĩ alia par
te, in qua ſunt dies, & ꝯſul. Rñ. iurabit. qđ malitioſe ñ petit ſi nõ
ſit irritatũ, vt C. de iu. cal. l. 3. alii dñt ꝙ accuſans dẽt ſe ĩſcribere
ad pœnã talionis, ſi nõ ꝓbet falſitatẽ in parte, qua dixit C. đ edẽ.
l. 3. & C. đ ſi inſt. l. . Sed certe hoc verũ ẽ niſi accuſaĩ đ falſo cri-
minalr, ſed hic nõ accuſaĩ criãlr, ſed ciuilr, ſ. vt pducens nõ ꝓ-
bet p ipſũ intẽtionẽ ſuã. Quare ego do ꝯſiliũ, ſeu remediũ. & di
co ꝙ iudex pt ſibi indicere mulctã ſic faciẽdo. Ego bñ ſcio, qđ ſi
p tas edi inſtrm, vt poſtea eũ die, & conſule fabricate, aut potius
falſum, nec ex loco ꝓbaueris falſitatẽ, q̃ dixiſti, ego pecuniã tali
ꝓ mulcta, & pt dicere decẽ, vel qđ voluerit, ar. C. q accuſare pñt,
& q non. l. .. Mõ ego q̃ro gr̃a huius, de quo inſtro loqtur iſte §.
nã đ priuato nõ vr cũ illud nõ faciat fidẽ: đ publico nõ, vt vr ſ
q̃a tũc nõ admittiĩ aliqua ꝓbõ in ꝯ̃triũ. vt C. ad Velle. l. antiquæ.
vt C. arbi. tu. l. cur. Sed tu dices, qđ de priuato, & publico põt ĩ-
telligi. đ priuato ſi nõ eſt priuatũ inſtrm reſpectu forte alicui⁹
libri, q ꝓbet, ꝙ ego debeo decẽ Titio, & tale non facit fidẽ, niſi
hẽat ſubſcriptionẽ tuã, & teſtiũ q recognoſcãt, & deponant ita
eẽ, vt C. q po. in pig. habeant l. ſcripturas. & de tali non loqtur
hic. Et priuatũ inſtrm, qđ bñ facit fidẽ circa eũ, a quo emanauit,
vt C. de ꝓba. l. inſtrm. de tali pt loq iſte § Sed qđ ẽt de iſto pri-
uato nõ poſſit intelligi ꝓbo. Nã lra ita dt, qđ fides adhibeĩ in-
ſtro, niſi teſtib. ꝓbetur ꝯ̃triũ, licet ꝯ̃ ſcripturã nõ poſſit ꝓbari, ni-
ſi p alia, vt C. de nõ nu pec. l. gñi r. ergo relinqtur, qđ iſte §. loq-
7 tur de iſto priuato inſtro. Sed ego tñ. & diſtinguo. † Aut ego ꝯ
fiteor inſtrm illud, & poſſũ reprobare illud p teſtes, ſeu p ſcri-
pturã, & ſic loqtur lex, C. đ nõ num pec. l. gñali. Aut cũ priuatũ
inſtrm a me ꝯfectũ ꝯ̃ me ꝓducitur, ego nego illud, de volunta-
te mea ꝯfectũ. & tũc illud poſſum reprobare per teſtes, & de ta
li loqtur hic. Itẽ dico, quod de publico ẽt intellr, ſed q̃n diſtin
guo. Aut ille in quẽ ꝓducitur, ꝯfitetur illud de vnlũtate ſua cõ-
fectũ, & tunc nullo mõ pt ꝓbari ꝯ̃trium, & ſic loqtur lex anti-
qua. Et iſta eſt dña in priuato, & publico: nã vbi ꝯfiteor de pri-
uato nihilominus poſſum reprobare p ſcripturã. vbi cõfiteor
de publico, nõ poſſum reprobare per teſtes, nec ẽt p ſcripturã,
vt dixi. Aut ille, ꝯ̃ quẽ ꝓducitur inſtrm publicũ, negat illud de
voluntate ſua ſcriptũ, & tũc ꝯ̃ illud põt producere teſtes, & in-
8 ſtra, vt hic, & ꝓbatur C. de ꝓba l. pcib. † Itẽ q̃ritur in gl. quot te-
ſtes ſufficiant ad reprobãdũ inſtrm, & dico, ꝙ circa priuatũ ſuf-
ficiũt duo. ff. de teſtib. l. vbi numer⁹. & hoc ſi manu illius, ꝯ̃ quẽ
ꝓducitur, ſcriptũ eſt. Si verò priuatũ inſtrm eſt factũ, tunc ꝯſi-
derabis quot ſunt teſtes deponẽtes in eo. Nã ſemp plene debes
reprobare & ſic intellige C. q pot. in pig. ha. l. ſcripturas. deinde
quot teſtes reprobãt publicũ. & primo qñ ſit. Nã & tabellio ſcri
bit nomen ſuũ & idem & in ſcriptis tres teſtes, quatuor q nõ
deponunt. vt in priuato ſed interrogatur tabellio, an ſi ita ſit,
& ipſe dicat ſic, oĩno eſt validũ, vt ĩ Auth. de ſi. inſtr. §. inſtrm. ſed
magis adhærent ſigillo: võ dico, qđ qõ iſta ꝯſiſtit in facto Nã p-
ſona tabellionis, cuius fidei totũ cõmittitur, poſſet eẽ tãtæ au-
thoritatis ad reprobandũ inſtrm ab eo ꝯfectũ, qđ non ſuffice-
rent pauci teſtes, aut ſi eſſet vilis pſona. Itadico in ſigillo, qđ ta-
le eſt ſigillũ, & ita male cuſtoditum quod pauci ſufficerent ma
iores, vt q̃a eſt ſigillum pedanei iudicis, & illud fortè ſeruetur a
quodã garzone arg. ad prædicta. ff. de teſtib. l. ob carmẽ. & quia
tũdet, quod certũ eſt hic neſciet, qđ dicere. Sequitur, ſed prꝺſcri
ptũ. no. qđ pſumuntur oĩa ſolenniter acta &c. Sed de qua ſolẽ-
nitate intellr. Rndet gl. aliq. & bene. qđ de ſolennitate intrinſe
9 ca. † Et eſt ſolennitas intrinſeca vt ſubſtantialia prius tractentur,
vt in ſtiplõne eſt uidere, de cuius ſubſtãtia eſt interrogatio
pcedẽs, rñſio ſequens. & iõ ſi deſit in iſtro ĩterrogatio. pſumiĩ

a Interueniſſe,ᵃ vt hic.† Itē ſub a vēdōnis ē res,& ꝑciū vt ꝭ.ď emp.
ro & uē §.itē ꝑciū.vñ ſi ꝯtineť ī iſtro,vēdidi tibi talē,& tradidi,bñ
valet tale iſtrm.Nā ſi ñ faciat mētionē de ꝑrio,ꝓſumiť tñ vendiſ
11 ſe,ſeu ꝯuētū fuiſſe,ꝑ hūc § ſed ꝑ ſolēnitatē.† ď ſolēnitate extrin
ſeca ñ ꝓſumeť hic.vñ ſi ꝯtineť ī iſtro,ꝙ minor vēdidit,ñ ꝓſume-
reť pp hoc iterueniſſe decretū.Itē ſi ꝯtineť,qď mulier fideiuſſit
ñ ꝓſumiť,ꝙ renſiciauerit illis,īmo q h.d.ꝓbet illud,vt ff.d pub.
ꝗcūq;.Itē pōe,petebā a te x. tu ſi ꝑſr negaſti x.qa dēbas v.tū uerū
ē,ſi nō negaſti x vt nihil dēres,tūc falsū,& lis ꝯteſtateť ſup v.ſed
lex ďt,ubi ꝗs rñdet ſub uerbis,ꝗ ꝑñt referri ad uerū.& ad falsū,ꝓ
ſumit lex cū falsū dicere,ñ qď uerū ē.Et ď eo,qďt ſemiſſē poſſi
dere,īterrogat ꝓ qua pte,rñdet quadiāte:& certe potuit uerū
dicere,ſi iō ďt quadiātē,qa poſſidebat ſemiſſē,qď ergo vř dixiſ
ſe uerū,uľ falsū?Certe lex ďt ꝙ falsū ñ uerū,ſic ī tali caſu iſto ar.
12 l.ætate.ff.d ini.§.cū eſſē.†Seqť ī lřa.Alteri ſtipľari nemo ꝑt.Hic
ſtat gl Iterdū aliȷ acqrim' directā actionē,ut cū fili' ſtipulať pri.
ſed certe ñ ē bonū exēplū,cū pr & fili' eadē pſona cēleñt, ut C.
de Ipub.& ali.ſubſt.l.ult.Itē caue,ꝙ ꝑ aliū,q ñ ē ſubiect' pñæ, vľ
dñicę ptāti,ñ acqriť aliȷ actio directa,niſi in mutuo,qa ēt ibi ꝑ
aliū ꝑt acqri directe,ut ff.ſi cer.pet.l.certi ꝯdō.§.ſi nūmos.& C.ꝑ
quas pſonas nobis acqriť.l.ult.Itē iterdū ſtipulať aliȷ,nec acqriť
ſibi aliqd,ſed nobis,un acqrim' actionē.ut qa īterum' pęna,&
de hoc ponit gl.exēpla.Itē ďt glo.ꝙ ſi ſtipulor ita, ꝓmittis mihi
noīe talis recipiētis,ꝙ valeat,& acqriť mihi ſtipulanti actio, &
ego teneor eā reddere ei,cui' noīe recepi ff.mā.ſi ꝓcuratorem.
Sed certe hoc uerū eſt ī curatore ſtipulātis.ſed pone ꝙ ſic ſtipis
ñ hēat mādatū,certe de tali ñ ꝓbat gl īmo crederē ꝙ ñ ualeret,
cū nō īterſit ſtipulātis,qnimmo ītereſt tua tibi noīe alieno reci
piēti ſolui,cū mādatū ñ hēs.certe nihil,ſed ꝓcuratoris bñ īterē,
13 ꝙ adīpleať mādatū.Seqť† ī lřa ei cui' nihil īterē.Sic ergo uidea
ꝙ in pęnæ ſtipľone ñ inſpicim', an interſit ſtipulātis.ſed ꝯ hoc
ē,ff.de arb.l aduerſus.§.ſed ſi tñ.gl.ſo.aut qa agiť de pęna cōmit-
tēda in caſu,ubi directe fit ꝯtriū eius,ꝙ fieri debuit,& tūc ꝯmit
tiť,ſiue interſit ſiue nō. Et ſic loqť iſte §. aut qa de cōmittendo
penā caſu,ubi indirecte fit ꝯtriū eius,qd fieri debuit,& tūc non
cōmiť,niſi interſit.Et ſic loqtur l.aduerſus. Sed caue ad hoc,
ꝙ ďt gl.directe,uel indirecte.Nā tu poſſes male Itelligere:nā po
ne,ego & tu ꝯpromiſimus in arbitrū & ſub pęna tu petis dein-
de a fideiuſſore meo,ñ a me,& fideiuſſor ñ ſit hiturus regreſsū
ꝯ me,certe hoc nō petis a me directe,ne īdirecte.Vñ dico,ꝙ in
l.aduerſus tūc obmitte ꝓſeqtur.Seqť, Pęnā n. cū ſtipulatur qs,
n.a ďt gl.ſingľr ſtipľ'qa ex pacto nudo incōtinēti appoſito,non
poſſit peti pęna,ſicut nec uſurę. ꝙ pacto nudo ꝯuēto peti poſ-
ſērcū effectu C.de vſu.Sic ergo nudo pacto pęna ꝯuēta ñ ꝑt pe-
ti,ut ff.de ſeruis exportādis.l.ſerui.Sic ergo uř mētiri gl.ꝙ pęna
ꝯuēti nudo pacto ñ petiť & ſic cēt nudū pactū & appoſitū iux
ta actū.Nā hoc dicūt leges,quas ipſi adducūt. Sed certe hoc nō
eſt uerū ſimpľr.Dico ꝙ ll ab eo adductæ dñt in ſuis caſib.ubi.n.
pęna pctō ꝯmittiť loco uſurarū, iuxta ꝯctū in eo caſu, ubi ipſæ
vſuræ nudo pctō,ñ debenť,tūc uerū ďt gl.Et ſic loqť C.ď uſuris.
l.j.ſed ubi pęna ꝓmittiť nudo pacto loco uſurarū,ꝗ uſuræ ex ta
li ꝯctu dēntur ꝙ poſſent peti nudo pacto,tūc & eo mō pęna ap
poſita.Nec ob.l.de ſer.expor.l.ſeru'.ꝗ loqtur ,qď pœna fuit cō-
miſſa ex nudo pacto app.iuxta ꝯctū uēdōnis,& tūc ꝑt peti,ꝗuia
uſuræ ex ꝯctu nudo pctō,cū ſit ꝯct' bonę fidei:qa hic iō pp du-
biū euentū pęnæ ꝯmiſſionis, nō iō fuit pena ꝓmiſſa.Et iō dici-
m',qď nudo pacto ñ peter ibi.Seqť,Quæ ſit ꝗtitas. Sed ꝗriť,uſq;
ad ꝗ ꝗtitatē poſſit peti?Quidā dñt de pęna ꝑt peti,ꝗ excedit du
plū ſortis ꝓmiſſæ.Aliȷ dñt,ꝙ pęna ꝗ ñ excedit quadruplū ꝑt pe
ti.Aliȷ diſtinguūt,& in hoc gl.ꝯcurrit, aut pęna ꝓmittiť ꝑ noīa
ꝗtitatis,& hoc dico,ꝙ ꝑt peti pęna quārūcūq; ſiue excedat ſiue
nō.Sed certe hæc diffinitio ñ vř ꝓbabilis, qa ſic cēt impōere l.
uerois,& nō reb.ꝗ eē nō ꝑt C.e͡xia de le.l 2.& de uſu.l.ult.& iō
dico,ꝙ qualis ſit pęna ꝓmiſſa,talis petať.Quid rñd.ad arg.ꝭ.de
action.§.oīs.Rñ.ibi loqtur de pęna ꝯuentionali,ꝗ de uolunta-
te partiū ꝑt taxari mag uel parua,cū qlibet ſit moderator,& ar
biter in re ſua.C.mā.l.in re mā.nūc uideo qď iſte § ſtare nō ꝑt.
Nā tu dicis,ꝙ ſi ſtipulor ſic,ꝓmittis Titio x.& ſi Titio x.ñ dede
ris ꝓmittis mihi v.noīe pęnæ,& dicas,ꝓmitto , ꝙ poſſū petere
pęnā,ꝗtacūq; ſit.ſed ꝯ l.dř ꝙ pęna ꝗ ſubiiciť oblōni pecuniariæ,
ñ ualet,niſi uſq; ad quātitatē lrimarum uſurarū, ergo male dř,
ꝙ petať quātacūq; ſit,uñ opponiť.ff.de ac.em.& uēd.l.Iul.ff.ibi
dē.Ego rñ.ꝑ interēptionē,& dico,ꝙ in caſu hi' §.ñ eſt oblō pe-
cuniaria Nā bñ ſcis cū dico,ꝓmittis mihi dare x.Titio,īter me,
& te, nō eſt ꝯcta oblō ſup pecunia. Nā tu nō es mihi obligatus
ad pecuniā,ſed es mihi obligatus ad fcm̄,qď eſt , ut des pecuniā
Titio Sed ſi dixiſſē ſic,ꝓmittis mihi dare x.& tu dicis,ſic ī dubi
tāter cēt oblō pecuniaria.Nā dico,ꝙ ſi ꝓmiſiſti mihi x.quare pe
to,ut des mihi x.Sed ī caſu alio nō ē ſic,dicerē ſi cēt efficax,ꝓmi
ſiſti mihi Titio dare x.quare peto adīpleas mihi fcm̄ illud,qď ē
Titio dare x.hoc ē.īter me,& ꝓmittēte, nulla oblō eſt pecunia-
ria qa mihi ad nullā pecunia es obligat'.Eſt ergo hic oblō fcī,ñ
pecuniæ,& iō pęna appoſita ꝑt peti, qualiſcūq; ſit ff de ac.emp.
& uēd l.Lucius.& qa ī ꝓmiſſo exēplo ꝓmittis mihi,ꝙ dabis illi
pecuniā,nō ſic in oblōne,ſed fcm̄ hēs. ff.de uer.ob.l.nō liber.§.
vlt.Si nō ꝓmiſiſti mihi,tūc ñ ualet pęna appoſita,niſi ꝗrū cēt in
modū vſurarū lrimū. Sed pone,ꝙ ī ſtiplōne pęnali,loco pęnæ
īterať fcm̄,uel ſpēs.ꝙ erit cū fuerit īſertū,iuxta oblōnē pecunia
riā.Quidā dixerūt,ꝙ fcm̄ petiť ꝗtūcūq; ſit,& ſiſr petetť ſpēs quā
tacūq; ſit.Pr̄io ponas exēplū,ꝓmiſiſti mihi x.& ſi ñ dares mihi
x.ꝓmiſiſti facere domū noīe pęnæ,& ita pęna cōſiſtit in facto.
Pone exēplū,ſimiliter in ſpē.Nā ſi nō dares illa x.ꝓmiſiſti mihi
noīe pęnæ equū,& ita pęna eſt ī ſpē.Dixerūt qdā hic, ꝙ utraq;
pęna ꝑt peti,& ea ꝗ in fcō,& ea ꝗ ī ſpē, ꝗtuncunq; excedat mo
dū legitimū uſurarū.Sed ego ꝓbō, qd ex quo factū excedat lri-
mas uſuras,qď nec petiť, quatenus eſt.ꝭ. nec quatenus modū
excedat lrimum.Nā quatenus excedit,planū eſt,ꝙ inutilis ſit pę
na.Quo ad hoc ergo ddm,qď excedit,uitiet utile,qď ē iuxta mo
14 dū lrimū.†Qď cū inutile uitiet utile ī īdiuiduis,ut ff.de ar l.Pe-
dius.ſed fca ſunt īdiuidua,ff.ad l.Fal.l.70 & ff. de uer.ob l.an ea
dē.ergo in facto illud inutile,qď excedit,uitiabit illud,qď ē uti
le,quatenus nō excedit , cū ſit unū ab alio indiuiduū,ut dictū
eſt.Quare utile ꝑ inutile uitiať.Idē dico de ſpē pęnę noīe ꝓmiſ
ſa,loco oblōnis pecuniariæ,ꝙ ſi excedit modū lrimū,qd in to
tū erit inutile,cum ſpēs ſit indiuidua,vt ff.de ꝯd.ind.l.ſi ob ſor
tē.§.j.ergo rōne ꝑdicta utile uitiabiť ꝑ inutile. Quid igiť dice-
mus.Dico fcm̄ pęnæ noīe ꝓmiſſum ꝗtumcūq ſit petiť,& qď ſi
excedit fcī ęſtō lrimas uſuras,nō audieť.Itē dico,ꝙ ſpēs pœnæ
noīe ꝓmiſſa,ſi excedit modū lrimū uſurarū cōicabiť iter ꝓmiſ
ſorē ſtipulantē eis, nō ꝑ pte,qua excedit , ſic ꝓmiſſoris ꝑ pte,ꝗ
nō excedit ſic ſtipulātē.& añ ptē ꝑdictā.rñ ad Biocardicū,ut in
ea rñſione patebit Probo ꝑdicta,& dico ſic,qď ubi excedens eſt
inutile ꝑ legis taxationē,ut in caſu nřo,pœna appoſita quaten'
excedit modū taxatū uſurarū,eſt inutilis, & pp hoc dico,qď il-
lud eſt inutile excedēs legis taxationē.Qď ſic ꝓbo,ſicuti taxatus
eſt modus legādi,ꝑ l.ut ſ.teneāt legata,uſq; ad dodrātē,ultra ñ.
Pone ergo,ꝙ taxator legauit ſeruitutes,ꝗ ſūt indiuiduæ,tātas,
ꝙ excedūt dodrātē,nūqd inutile, qď excedit legati taxationē.ſ.
dodrātē,uitiabit legatū, quatenus eſt iuxta dodrātē. Et certe ñ,
mō legatarius petēs ſeruitutē in totū,& quatenus excedunt,&
quatenus non,ſed tñ non audiť. niſi offerat illud in quo exce-
dūt dodrātē.ſed in pte.Ita fcm̄ pęnæ noīe ꝓmiſſum loco oblō
nis pecuniariæ ēt ſi excedat taxationē lrimarū uſurarum,pete
tur in totū,ſed tñ nō audictur.niſi offerat illud, in quo excedit
modū lrimū uſurarū.ar poptimū ad hoc.ff.de l. 1.l.cum fili'.Si
uero ſtiplō pęnalis eſt ī ſpē dādi , & excedat taxationē lrimam,
tunc dico cōicabiť,probo ſic.Nā ſicut taxatus eſt modus legiti
m' uſurarum.ita taxatus ē modus lrimus donōnis,qa ultra tre
cētos aureos ñ tñ donō fcā,niſi cum inſinuatione.Sed pone,qď
detur ſpēs,ꝗ excedit trecētos aureos,nunqd illud inutile, qď ex
cedit uitiabit totum.Certe ďt lex, ꝙ ñ,īmo cōicabitur ſpēs: nā
ꝓ pte qua excedit ſpēs domus forte ꝓ ea pte erit donātis:ꝓ pte
uero,ꝗ ñ excedit,erit donatoris.ſic.n.erit ī caſu nřo,ꝑ l.C.ď do.
l.ſi decim'.Seqtur ī lřa,niſi tñ ſpatium,&c. gl. hic poſita vř pone-
re dñiam inter ſpēs promiſſas, & quantitates, dicēs ꝙ ſi ſit ꝗti-
tas ꝓmiſſa, ꝙ tp̄s dať ꝯdēnatis ī actione pſonali, vbi vero ſpēs ē
ꝓmiſſa ñ dať tñ tp̄s,&c.ſed tale,ꝙ magis ꝑt intelligi locutione
exprimi.Et ſic vř innuere,ꝙ ꝯ dēnatis ī actione reali, nō dať qua
drimeſtre tp̄s,eo ꝙ diuerſificať tp̄s ī ſpē ꝓmiſſa ſoluēda a tpe ꝗ
titatis ꝓmiſſę petendę,qď eſt ꝯ illud,ff.de vſur.l.ī fideicōmiſſi.Et
pp hoc dico idem ī quātitatib. ꝓ ſpēb.ꝓmiſſis,diſtinguēdo tñ,
aut tu ꝗris de tpe, qd exigitur ad cōmodum ꝯhē. Et de iſto tpe
loquunť primæ oppoſitiones in gl.poſitæ,qď dabitur tp̄s modi
cū,qď magis pōt percipere,ſed ꝑt intellectu capi,tunc ꝑt expri-
mi,cum nō ſit difficile exprimere,ex quo in mentecaptum eſt.
Rñ.qď lex intendit ſic nā ca. ꝗ fm facti variationem pp ſingu-
laritatem,non pñt diffiniri ꝑ legiſlatorem, ſeu exprimi,iſta ta-
lia pñt cū intellectu capi à iudice,corā quo de fcō uertitur.Et hoc
eſt,qď dicit lex alibi,qď iudex cognoſcens de fcō,melius ꝑt in-
telligere quaľr debeant teſtes examinari, ꝗ iuriſcon.poſſit hoc
aliqua l.diffinire.ff.de teſtib.l. 3. §.tu magis ſcire. Sic ergo dř ꝙ
aliqua pñt intellectu capi, ſ. a iudice corā quo de hoc ſpāliter agi-
tať,ꝗ aliqua locutione exprimi a iuriſc. gñali. Scďa diffinitio.
Alii dñt,qď cū iſtud tp̄s nō ſit l.diffinitū,eſt arbitrio iudicis re-
linquendum.qď intellige,ſi iudex poſſet arbitrari,an ꝑteritum
ſit tp̄s,uel nō.à quo mora inducitur,nō añt intelligas, qď ſit in
arbitrio iudicis de tpe indulgendo ad morā ꝓhendā.qa hoc cē
non ꝑt.aut tu ꝗris de tpe ꝑfinito à iudice ſolutioni.Et illud eſt
quatuor menſium,& de hoc uidiſtis ꝭ.de uer. obl.§.j quia ne-
dū principales pſonę uerbis obligātur,immo ītercedētes ꝓ eis
ſ.fideiuſſores,iō merito ſub tractatu de uerb.ob.de his ponit.&
no.

ADDITIO.

a Præſumitur interueniſſe. Adde Bar in l ſtcendō ff de uerb obl.ubi & declarat, quæ ſit ſolennitas intrinſeca, & quę extrinſeca. Et nunquid ſolennitas extrinſeca præſumatur, & de d Bal in d l.ſecūdum.uer tenta prdictas. op.ubi ponit regulā negatiuam,quam limitat 14.mo modis.& qd de ſolennitate intrinſeca,nunquid præſumatur.vide eundem Bal uer Secunda regula ubi facit regulam affirmatiuam,quam & limitat 1 no mo.

no. ꝙ fideiuſſores, ideo qñq; cõfirmationes locanẽ, ut in Auth.
eo. §. & non ſolum qñq; ſm actio. ff. de euic. l. illud. Itẽ not. ꝙ dr̃
J §. j. vbi dr̃, non refert interueniãt fideiuſſores naturali, vel ci-
uili obligat. Nam in vtroque obligant fideiuſſores. licẽt diuer-
ſimodè: quia in ciuili eandem habet obligationem fideiuſſor,
q̃ reus, vt C. de non nu. pec. l. fi. in fi. ſed in naturali non, ſed obli-
gatur cum effectu, vt ff. de fideiuſ. l. obligari §. fi. & de iureiu. l. fi.
& eſt ratio diuerſitatis, ſm quoſdam: quia ciuile debitum non
pōt conſtitui, ſed naturale ſic, vt ff. de conſti. pec. l. j. in fi & l. 3. ꝙ
non placet. Ideo dic aliud in ciuili obligatione, q̃ ex empto, vt
ff. de ac. emp. l. 2. & eſt rõ, quare in ciuili magis competit actio,
quam in naturali: quia ius ciuile magis propriæ, quam alienæ
prouidit, ex quo ſunt proditæ actiones ſm glo. Iac. contra.

De fideiuſſoribus. Rubr.

1 *Fideiuſſores ſolent in contractibus adhiberi, & quare.*

PRo eo, qui promittit, ſolent. alij ob-
1 ligari, &c. † Et eſt ſciendum ꝙ in ꝯctib. ideo adhiben
tur fideiuſſores, vt hic q̃ a ĩtereſt creditorũ plures ha-
bere obligatos. ff. de liberatione legata. l. 4. Seqtur lr̃a, fideiuſſor
non ſolũ ipſe obligatus permanet, ſed ẽt hr̃dem ſuum obliga-
tum relinquit. Sed quid ſi pr̃ fideiuſſorẽ in actione, quæ eſt ex
maleficio, nunqd hr̃dẽ obligatũ relinqt? Gl. dicit, ꝙ nõ. Sed tu
diſtingue, aut principalis oblõ eſt ſublata morte pr̃is eiuſdẽ fi-
deiuſſoris, & in eo caſu nõ relinquit obligatũ hr̃dem: aut oblõ
principalis nõ tollit morte, & tunc acceſſoria manet, & ſic lo-
quuntur iura allegata in gl. ff ſi quis cau. l. ſi eum. Sequit in lr̃a.

§. Singuli in ſolidum tenentur. Th̃, vt hic ſequit cõ
modũ diuiſionis. ſed gl. q̃rit, ſi vnus ſoluat ſolidũ, nunqd pote-
rit repetere, ſaltẽ quo ad partẽ, p̃ qua poterit petere diuiſionẽ?
Ego tñ. & dico, ꝙ ñ, q̃a dixit l. qđ fideiuſſor. l. ſi teſtm̃. §. 1. Itẽ q̃rit
gl. an illa exceptio ſit dilatoria, an pẽptoria. Nec ob. lr̃a hic poſi
ta, q̃ dicit eã litis ꝯtẽnis tp̃e opponi. Circa hoc tñ. ſ. quo tp̃e op
poni poſſit, fuit triplex opi. Quidã dixerut, ꝙ ẽt poſt ſñiam pōt
opponi iſta excep. ff. de fideiuſ. l. ſi fideiuſſores. §. fi. Sed certè lex
illa nõ facit ad ꝓpoſitũ: nã loquit in bñficio ceſſionis q̃ ꝓ pōt pe
ti poſt ſñiam. & eſt rõ, q̃a p ipſius petitionẽ non retractat, nec ĩ
toto, nec in parte. hic nos loqmur de beneficio diuiſionis, ꝙ ſi
peteret poſt ſñiam retractaret ſaltem ſñia pro parte eius.

De literarum obligationibus. Rubr.

1 *Obligatio literarum, unde dicatur, & an literæ ſint de eius ſubſtantia. Et quibus literis habeat fieri, an publicis, an priuatis.*
2 *Obligatio literarum ſuper qua cauſa habeat fieri.*
3 *Exceptio non numeratæ pecuniæ, quando non competat.*
4 *Obligatio literarum quibus modis habeat fieri.*
5 *Obligatio ciuilis, quomodo naſcatur poſt confeſſionem in ſcriptis factam.*
6 *Ex ſola ciuili obligatione, an poſſit agi cũ effectu, vt in literarũ obligatione.*
7 *Ex iſta obligatione literarum, quæ actio naſcatur.*
8 *Libellus qualiter debeat concipi in obligatione literarum.*
9 *Stipulatio contrahitur per quæcunque verba, dummodo habilia.*
10 *Inſtrumento fides adhibetur, donec probetur contrarium per aduerſarium.*
11 *Titulus iſte, ſi teſtator ſcribat in teſtamento, Confiteor me debere Titio decem, ex cauſa mutui. Nunquid habebit locum, vt hæres obligetur ante biẽnium tantum ciuiliter, ſed poſt biennium obligetur cum effectu.*

OLim ſcriptura, &c. In iſto tit. q̃ magis fama, q̃ re difficilis,
licẽt ẽt a plurib. difficilis reputet, dubitantib. qd ſup
eã mãm debeãt tenere, & hoc iõ p notatores minus
plene, & regula ordine irregulari tradita eſt. Verũ tñ ſi qs aduer
tat circa ea, q̃ dicã de hac materia, & ẽt ordine obſeruato, bñ &
facile poterit ĩtelligere, qd circa eã ꝓdicet erroris, qd veritatis.
Sunt igi plura in hac materia ꝓſequẽda, q̃a primo videndũ eſt,
quare dicat lr̃arũ oblõ. Scdo, qb. literis fieri debeat. Tertio, ſup
qua cã fieri debeat lr̃arũ oblõ. Quarto, qb. mod. fiat. Quinto, qñ
naſcit oblõ. Sexto, q̃ actio naſcit ex hmõi oblõne. & de ipſius
natura. Septimo, qualr̃ in ea formaĩ libellus. Octauo, ſubijcerã
quaſdã opi. Nono, proponã quaſdã q̃ones ad iſtã materiã per-
tinentes. Decimo, & vltimo indiſſolubile, quoddam adiungã.
1 Videamus igr̃ de ſingulis p ordinẽ. Et primo, † quare dr̃ hæc li
terarũ oblõ. Certe iõ, q̃a lr̃is ꝯhit. Ad hoc. n. ꝙ ſubſtãtiã capiat,
lr̃ę debẽt interuenire, J. eo. §. plane. vbi dicit. Si qs debere ſe ſcri
pſerit, &c. & vbi ſcripturã dirigere. Verum quidã dñt, nõ ex ip-
ſis lr̃is naſcit oblõ, ſed ex ordine, & intellectu, p̃cipit ex ipſis, vt
ff. de ac. & obl. l. non figura. Sed hoc falſum putat dñs Azo. dicit
. n. vtrũq; opari lr̃as, & figuratiuã orõnẽ, ob. l. p̃all. q̃a qđ ibi dr̃ ñ
figura, ſubaudiẽdũ ſola: ſi. n. diceremus, qđ ex ſola figura orõnis
obligaĩ uerbo, falſum eſt. Item in hac obliget lr̃is & ex intelle-
ctu, qui ex eis p̃cipitur, q̃a q̃a in ſtipulatione facit lex, non ſi-
guratiuè facit ſcripturaĩ obligatione iſta, ut aptè dicit lex non
figura. Viſo de primo, de ſcdo videamus, quibus literis habet
fieri, ã publicis, ã priuatis. Dico, ꝙ vtriſq; pōt fieri: nã de priuatis
ꝯſtat hic, vbi dicit, ſi quis debere ſe ſcripſerit, &c. talib. n. lr̃is quas
ſcribit, ſe aliqs, bene ſtatur, vt J̃ ti. p̃xi. §. nec ob. C. de fide inſtr.
l. cõparationes. vbi ñ creditur ĩſtr̃o priuatę pſonæ, quo ali' obli
gatur q̃ ſcribẽs. Si. n. ſcribẽs obligaret et tũc bñ crederet ꝯ ſcribẽ
tẽ, vt ff. de pig. l. fideiuſſor. §. j. hoc intellige ſane, ꝙ credatur ſeruo
priuato. l. ſi ille qui ſcripſerit illud ꝯ ſe, hoc ꝯfiteaĩ ſcripſiſſe. Si
. n. negaret, nõ crederet illi inſtr̃o, niſi haberet ſuſceptionẽ triũ
teſtium q̃ teſtes hoc dñt, hoc, improbaret. ꝙ inſtr̃um nõ fuit fa-
ctũ corã teſtib. quorũ ſuſcriptiones ſunt ĩ illo inſtr̃õ, vt ĩ Auth.
de fide inſt. §. & ſi qs. & §. ſi tñ. quoniã aliàs tali inſtr̃o minime
crederet. Itẽ de publico ꝯſtat, ꝙ in eo facta cõfeſſio ꝓiudicat: q̃a
ſi credir̃ priuato ĩſtr̃o, magis publico, vt J tit. 2 §. itẽ verborum
oblõ. & §. ſcriptũ. & C. de ꝯhẽ. & cõmit. ſtip. l. optimã. & de ꝓb.
l. cũ ꝓcib. Supfluũ ẽ. n priuatũ teſtimoniũ q̃rere, vbi ẽ publicũ ĩ-
2 ſtr̃m, vt C. de eden. l. in donõnib. † Nũc reſtat videre de 3. ſ. ſuper
qua cã hẽat fieri hęc oblõ. Et q̃dem ſuper mutuo dico, non fa-
cto, ſed faciendo: vt hic dr̃. Si. n. factũ eſſet, vt quia pecunia data
eſſet, tũc nõ hẽret locũ, ꝙ hic dr̃. ꝙ ſtiplõ nõ interuenerit, vt dr̃
ibi, ceſſãte, &c. ſi. n. interceſſiſſet ſtipulatio, quia aliqs ꝯfiteaĩ dẽ-
re ex cauſa mutui, quę promitto me per ſtipulationẽ redditu-
3 rum, † nõ habet locũ, ꝙ hic dr̃, ꝙ nõ daĩ ei, q̃ ſic fuerit confeſ-
ſus exceptio nõ numeratæ pecuniæ, effectus huius l. ad hoc ha-
beret locu. q̃a dareĩ exceptio in factũ, vt C. de nõ nu. pec. l. cum
vltra. Et bñ dico, ꝙ in cã mutui bñ habeat locũ: q̃a ſi ex aliqua cã
qs ꝯfiteaĩ, ſtatĩ ſibi ꝓiudicat, & ſi ĩ ſcriptis ꝯfeſſio facta fuerit, ñ
admitteret volens probare ꝯtrium. niſi p inſtr̃a probet, vt C. de
non nu. pec. l. gñalr̃. Si aũt ſm ſcriptũ, tunc ẽt p teſtes: q̃a nihil tã
nãle eſt, & c. ait ff. de reg. iu. l. nihil. Quod ĩtellige niſi ex cã dotis
ꝯfiteret. tũc. n. non ꝓiudicat ſibi maritus ſtatim cõfitendo dotẽ
ſibi fuiſſe numeratã, q̃ñ nõ fuit: q̃a pōt opponere exceptionẽ nõ
numeratę dotis, ſi durauit vltra biẽniũ, minus tñ decennio: tũc
intra tres menſes a tp̃e diuortij numerando, poſt decẽniũ aũt
ſi durat, nũq̃ poſtea audit̃, vt C. de dote cau. nõ nu. l. fi. & auth. ꝙ
locũ. Et eſt rõ quare ĩ mutuo. & in dote ſtatim nõ ſibi ꝓiudica-
tur, in alijs aũt reb. q̃a in his duab. cauſis ſęp iſſime, ac frequẽtiſſi
me, & quotidie fiũt ꝯfeſſiones, anteq̃ pecunia numeret. Nã quo
tidie debitor indigẽs pecunia accedit ad fęneratorem, dicit cre
ditor, ego non habeo pecuniã præmanib. Sed faciamus inſtr̃m,
& cras uenietis ad me, & ego mutuabo vobis. Si ẽt maritus cũ ac
cipit vxorẽ, & dicit ei mulier. Bone marite faciatis mihi inſtr̃m
dotis, & bene numerabo tibi. Maritus volẽs gratificari vxori fa-
cit inſtr̃m, poſtea creditor nõ numerat, vel vxor, vel debitor vo
lunt opponere exceptionẽ, ꝙ pecunia nõ fuerit numerata. Cer
tè bene poſſent: ſed in aliis caſib. nõ cõtingit ita ſępe, ꝙ aliqs ꝯfi
tetur ſe tueri cã depoſiti, cõmodati, emptionis aũt ꝯductũ, hoc nõ
ita frequẽter accidit. & iõ de his nõ curauerũt legislatores. Nã
ad ea q̃ frequẽter, &c. ff. de le. nã ad ea. & in Auth. vt ma. cre. &
de §. ꝙ ñ. ff. de re. iu. l. ea q̃. Itẽ ĩ his, q̃ frequẽtius fiũt, mai' pericu
lũ ĩminet, & iõ magis fuit ꝯſulendũ, vt ff. de Carb. edic. l. j. §. & ſi
4 qs. † Videam' de quarto, q̃. mod. hẽat fieri iſte ꝯctus. Et q̃dẽ ſup
hoc variæ ſunt Doctorũ opi. Nam D. Ioã. & Azo, ꝙ p verba tm̃
futuri tp̃is fiat ſic, Scribo, me ſoluturũ x. ex cã mutui, & inducũt
ꝓ ſe legẽ, q̃ apertè hoc vr̃ dicere, C. de poſt. l. ſi ſub ſpẽ. licẽ ſi con
cipit̃ ſtiplõ p verba futuri tp̃is tm̃. ff de verb. obl. l. ſtiplõnũ. §. ſti
pulatio. Itẽ faciũt ꝓ eis: q̃a in ſcribẽdo, cõfiteor me debere, niſi
ſcriberet ſoluturũ non ꝓdeſſet aliqd, vñ vr̃ lex ĩpoſita uerbis, et
non reb. ꝙ eſſe non dẽt. vt C. cõia de leg. l. 2. ad fi. & J. eo §. plane.
q̃a qđ ibi dr̃ dẽre ſe, ſcripſerit, & ſoluturũ (ſubaudiunt) ſi ẽt ſcri-
pſerit. Ego autẽ puto per verba p̃ñtis tp̃is, & pręteriti, fieri, dẽre,
vt J §. plane. de verbis ꝓteriti tp̃is, & ꝯfiteor accepiſſe x. mutuo,
vel mihi numerata eẽ, vt C. de Epiſ. aud. ſi p̃ñs. Facit & ꝓ me. C. de
nõ nu. pec. l. in ꝯctib. in prin. & § fi. nõ ob. l. illa ſtiplõnũ: q̃a ſec'
ẽ in ſtiplõne iſta, q̃ illa. In multis aũt differunt inter ſe. Nõ obſt.
(vt dñt) qđ vr̃ ĩpoſita lex verbis, & nõ reb. Si. n. ꝓmitteret qs ſo-
luturũ, vel ẽt redditurũ: q̃a ẽt ſi ſit verba p̃ñtis tp̃is, v ꝓteriti tm̃,
illud tñ intelligit̃ ſup quo dẽat illud, & ꝯfeſſus eſt. rã mutui, vt
tacite hic videaĩ agi, vt reddat, licẽt nõ dicaĩ exp̃ſſe. ff. ſi c. r. pet.
l. cũ qd mutuũ: cũ nõ fiat niſi in cauſa mutui, vt prædixi, meritò
illud vr̃ agi tacitè. & tacitè ſubijciunt verba futuri tp̃is. vñ non
obſt. d. lex, ſi ſub ſpẽ, quia ibi ita fuit de facto, vel ibi nõ ꝓhibuit
quin p verba p̃ñtis tp̃is, vel ꝓteriti fieri poſſet. Sed certe licet ita
poſſet rñderi ad l. allegatã p d. lo. tñ nõ pōt hic probare, ꝙ p ver-
ba futuri tp̃is nõ poſſet fieri, Vñ poſſet dici ꝙ ẽt p verba futuri
tp̃is poſſet fieri, vt d. l. ſi ſub ſpẽ. Itẽ p verba futuri tp̃is, vt d. l. J. e.
§. plane. † Seqt̃ videre đ quinto, q̃ñ naſcit poſt ꝯfeſſionẽ ĩ ſcri-
5 ptis factã obligatio ciuilis. Qđ ſic ꝓbaĩ: nã ꝓ biennium tp̃e ſcri
pturæ factæ daĩ exceptio, non nu. pec. confitenti. J. eo. §. plane.
& C. de non nu. pecun. l. in contractibus. Sed ſi datur exceptio,
ergo & creditor habebit actionem, cũ exceptio ſit actionis ex
cluſio, vt ff. de exceptio. l. 1. in p̃ncip. Sed ſi creditor habet actio
nem, ergo nata fuit obligatio, quia aliter nõ poſſet naſci actio
cum eius mater ſit obligatio: vnde in rem nõ potuit naſci. ff de
procura. l. 3 §. ead. obligatio. Et dico eam ciuilem eſſe ſolã ſine

naturali,nec hẽt effectũ añ biẽniũ,vt puta cũ poſſit obijci exceptio nõ nu.pec.vt p̃dixi,& ẽt exceptio doli, vt C.de nõ nu.pec. l.ſi ex cautione.Nam vbicunq; alia locũ hẽt ceſſat doli exceptio. & tũc incipit hẽre efficaciã illa obl̃o,& tũc dr̃ obligatus ille,q̃ ſcripſit ſcripturã ſine lr̃is.J.eo.§ Et dñt, qđ poſt biẽniũ nata eſt ciuilis,qa ꝯctꝰ eſt ille de iure ciuili,ſicut & ſtipl̃o, vt ff. de act.§. de ꝯſtit.nec ẽ hic aliqua pars talis ꝯſenſus, quo inducebat̃ obl̃o naturalis,cũ ipſe ſtat p biennium, quod non opponit exceptionẽ,ipſe vr̃ obl̃oni ꝯſentire : vñ ex tali ꝯſenſu dñt naſci naturalẽ obl̃onẽ.qa p cõſenſum naturalis naſcitur,vt dñt ff.de pact.l.j.q̃ naturalis adiungit̃ ciuili,quę nõ fuerat ante biẽniũ nata,& ita ex ea põt agi cũ effectu.Sılr̃ dñt ipſi in eo,q condẽnatus eſt:quia tunc naſcitur ciuilis obl̃o,cũ inducatur ſic,vt ff.de orig.iu.l.2.§. hæc diſputatio.Sed poſtmodũ cum acquieſcit tali ſniæ,dñt per talẽ cõſenſum naſci naturalẽ:qa adiũgitur illi ciuili,q̃ primo ẽ firmata ex ſnĩa,& tũc dat̃ ei q obtinuit actionẽ in factum,circa cõdẽnatum.vt C de iure iu.l.latori. Vñ dñt illi ex illa ciuili obligatione nunqđ poſſet agi,nec eſt mirũ ſi iſtis caſib.actus ciuilis. J.de act.§ de ꝯſtituta ſ.de uerb obl ĩ princ.Et hoc dñt qdã dñm

6 † Azo.dixiſſe,ſed certe ipſi imponunt ſibi rabiẽ:qa ipſe bñ ſatet̃ hoc,qđ ex ſola ciuili poſſit agi cũ effectu,vt ĩ lr̃aru obligat.poſt biẽniũ, vt in actione in factũ inducat̃ vinculũ naturale, vt puta cũ nullus cõſenſus interuenit,cũ iudiciũ sẽper reddit̃ in inuitũ, ff.de verb.obl.l.inter ſtipulãtẽm.§.j. Item no.ex iſta obl. venire nõ dr̃ iudiciũ naturale,imo ex ſola agit ciuili,cũ effectu, & erit ſpeciale.ſic in actione in factũ,vt prædixi.ſi enim diceremus induci ſolo reſpectu tpis nãlẽ,iã diceremus tp̃s eſſe modũ ĩducẽdæ obl̃onis.qđ nõ eſt verũ,vt ff.de ac.& obl.l.obl̃onum fere.§. plane.facilius.n.hoc admittẽdum,nec vt p tp̃s tolleretur obl̃o, qua induceretur qa fm tiam fauorabiliores ſunt liberationes, vt ff.de ac.& obl l.Arrianus.Nec ob.qđ dr̃,ſtipl̃o ẽ actus ciuilis, & tunc hẽt vtrunq; vinculum:quia hic interuenit expreſſũ pa

7 ctũ,qđ parit naturalẽ,vt ff.de ſol.l.in his.§.Imperator.† Supeſt,

a vt de ſexto articulo videamus,q̃.ſ.actio ex iſta oblig.[a] naſcat̃,qđ naſcit̃,ex ꝯdĩone ex l.illa.C de nõ num.pec.in ꝯtrib. Nam p iſtã l fuit primo inuẽta hęc obl̃o,vt patet J.c.ibi,p ꝯſtõnẽ,&c. Vnde cũ non ſit cautũ,quo genere actionis agat̃,agendum eſt ꝯdĩone ex l ff de ꝯdic.ex l.illa ex cuius actionis natura:qa nõ hı ĩ numero.J.de ac.ſed ſ a bore Azonis,videlicet ĩ aliquo loco ĩ iſto uo. poſſet tractari cõpetẽtius eius natura iõ de ea videamus,et vtrũ ſ t ria,vel ciuilis & certe ciuilis eſt, vt patet,qa iure ciuili ĩtroducta eſt,vt ſæpe dixi.Itẽ in pſonã nõ in rem,nec mixta.qa oẽs ꝯdĩones perſonales,vt J.de actio.§.appellamus.Item pſecutoria nõ pœnalis aut mixta,nam proſequitur illud.quod ſe ſcripſerit ſe dẽre,vt J.eo.§.itẽ in ſimplũ cõpetit,nõ ad triplũ, vt patet J eo. Itẽ ſtricti iuris,non bonæ fidei,qa nõ inuenit̃ inter bo.fi.actio. vt J.de act.l.actionũ.Itẽ perpetua,qa perſonalis,vt C.de ꝯſt.pec. l.2.Itẽ hr̃di,& in hr̃dem dat̃,vt C.de nõ num.pec.l.inter.Itẽ nõ ĩfamat:qa in ꝯdĩonib.ceſſat infamia,vt ff.de ac.& obl l.ceſſat.Itẽ directa:qa dat̃ ex verbis legis,vt C.de nõ num.pec l.in ꝯtrib.Itẽ ſingularis eſt,nõ vlis,vt J.eo.§.patet. Non.n.p vniuerſo dat̃, ſicut & petitio hæreditatis,& quędam aliæ.Itẽ ſimplex eſt,nõ duplex;non.n inuenitur in ea vterq; actor,vterq; reus,ſicut ẽ ĩ duplicib.iudicijs.† Nunc reſtat videre de ſeptimo,qualr̃ ꝯcipiat̃ li

8 bellus in iſta actione,& q ſic põt formari,dico. Ego talis ago ꝯ talẽ,quod ipſe ſe ſcripſit mihi reddere,& ad hoc propono condictio.rei.l.in ꝯtrib.& qđ ita concipiat̃ libellus probat̃ J.eo.§.1. & ita poſſet fieri.dico,ꝯ talẽ,quod ipſe confeſſus fuit in inſtr̃o, qđ ipſe manu ſua ſcripſit a me decem mutuo recepiſſe,vñ &c. Et ad hoc propono ꝯdõ.&c.Hoc.n.ſatis pbat̃,vt C.eo l.ĩ ꝯtrib. in prin. Sequitur videre de octauo articulo,ſ.ut opponamus ꝯ talem libellum,& circa talẽ materiam.& primo obijcio,& vr̃, q libellus ille ſtare non poſſit.Nã aut ex mutuata pecunia agit, & non hẽt locũ hęc actio,immo certi condictio ex mutuo, vt ſ quib.modis ꝯhi.obli,in prin.Si autẽ non fuit mutuata pecunia,ita ſcripſiſſe dẽre.vel ita ſcripſit ſe debere agere,ẽ certi ꝯdõ ex ſtipulatione.Vt puta cum nõ interuenerint verba ĩtellectui cõtrahentium cõſona,quod ſuffi.it hic ĩ ſtipulationib.vt ſ.de ver.obl.Nõ ergo hẽt locũ hæc actio,qa locũ hẽt,qñ fuit numerata,hic,ĩteruenit ſtipulatio,ut J §.1.Nec obſ.qa de ſtip.obijcit:

9 qa † ſtiplõ ꝯhit̃ p q̃cũq; verba,& ſpãliter p ea,q̃ ſunt ĩ alijs ꝯctib. deputata.Vnde ſi conſtituo me tibi ſoluturũ decẽ q̃ tibi debet Titius, nõ pp hoc uideor per ſtipulationẽ pmiſiſſe actione de conſtituta,quę põt fieri inter abſentes,& inter pñtes,ut ff.de cõſti pec.l qđ aũt.§.ſi,& l.i.immo oppo.& ur̃ q nunqñ poſſit agi hac actione:nã dicit neceſſariæ ſunt literæ in obl̃õne.Si ergo iniuſte cõfiteatur quis,ſe a me recepiſſe x.ex cã mutui,ſtatim poſſum agere cũ effectu certi ꝯdõne ex mutuo,qa oĩa p̃ſumuntur ſolẽniter acta ut ſ.eo.ti.§.1.& ſ.tit.2.& ſcriptũ.& ſi reus neget

10 numeratã ſibi fuiſſe,probo per inſtrumenta,† quia inſtrumẽto creditur,donec probetur ꝯriũ per aduerſariũ,ut dixi ſ.tit.2. § uerborum.Vnde nõ agam ea confeſſione,ſed ex cã quam inſerit,ſ.mutui,quæ cã per ſe probatur,ut C. de nõ num.pec.l.generaliter,ff.de pub.in ſi.Ad hoc ſecũdo rõnes.l q̃ allegat, dicũt ſtatim fieri pręiudicium cõfitenti ſe debere aliquid ex cauſa,q̃ debent omnia pręſumi ſolenniter acta.Et q̃ dñi ſtari lacit u,prima facie loquunt̃, qñ cõfeſſio fuit facta ex cauſa aliqua mutui, vel dotis. in quib.ꝯfeſſio fuit facta,ſed alijs caſibus locum hẽt oppoſitio,& eſt ratio quare ſecus in illis duobus caſibus.ſ.i mutuo,& in dote,& ſecus in alijs cõtractib.vt ſ.dixi.Vel poſſet ad ſolutionem ꝯriorum diſtingui,aut creditor agit ante biẽniũ, & tũc indiſtincte habet probare creditor pecuniã fuiſſe numeratã,quia etiam creditori põt opponi exceptio nõ num. pec.J. bienniũ, vt J.l.fi.§.fi.Si autẽ agat poſt biẽnium, aut agit ex numeratione dicens,peto a te decẽ,q̃ tibi tradidi ex mutuo,& tũc nnmerationem per cõfeſſionem per taciturnitatem bienniȷ roboratã probabo. Si aũt ex ſola ſcriptura,quia dico ago ꝯ te, a ſcripſiſti te mihi debere x.ex cã mutui, q̃ peto mihi reddi,& ad hoc probo,&c.tunc non allegat numerationem aliquã,hic nõ præſumitur numeraſſe,nam in certis nõ eſt locus coniecturis, ff.de verb.obli.l.continuus.§.cum ita.& tũc ideo erit condemnandus,non quia nõ numerauit,ſed qa ſcripſit ſic ſe debere recuperare.Sequitur videre de nono nr̃æ materiæ,ſ.quęrere de quibuſdã,& primo quæro qđ iuris,ſi qs cõfiteat̃ ſe mihi dẽre x. ex cã mutui corã teſtib.nõ aũt ĩ inſtr̃o an naſcat̃ oblõ, & tũc hẽat locũ effectus huius actionis.Et certe vr̃,q nõ,hoc,qa dicit ſcripſi.Itẽ ſcriptura obligat,vt J.eo.§.quomodo ergo poteſt obligare ſcriptura,vbi ſcriptura non interuenit,vt C.eodem.l.in ꝯtractibus.Econtra videtur,q habeat locum : quia in iuib.exercẽdis parem vim hñt teſtes & inſtr̃a l.in exercendis.C.de fide inſtrum.& de rei ven.l.iudicia.C.de pact.l.pactum.ergo ex tali cõfeſſione dẽt naſci oblo,ſicut qñ in lr̃is ꝯfitet̃ & ĩ dubio de rigore iuris nõ vr̃,q aliqua naſcat̃ oblõ,cũ neceſſariæ ſint literæ, vt p̃dixi,veruntñ de ęquitate poſſet dici dari vtilis ꝯdõ ex l.in ꝯdibus.licèt verba deficiant,ſed mẽs videatur oſtẽdi, vt potè eadẽ, vbi obtineret ĩ ſcĩa,& teſtes,vt p̃dixi.& ſi reus ſuſtinere ꝯriũ rñſ

11 vellit,vt iã dixi: qa aliqñ maioris ſunt authoritatis inſtr̃a quã teſtes:& iſte ſit vnus de illis caſib.qui no.ĩ d.l.C.ad l.Falc.† Itẽ nũc q̃ro, qđ ſi teſtõr ſcribat in teſtõ, cõfiteor me debere Titio x. ex cã mutui,nunquid habebit locũ titulus iſte,vt hr̃s obligetur ãte bienniũ tñ ciuiliter,vt hẽat exceptionẽ non num pec.ſed poſt biẽniũ obliget̃ cũ effectu:Rñdeo,& diſtiguo, qa cõfitetur teſtator ſe dẽre non capaci,& tũc non valet:quia præſumatur ĩ fraudẽ fcũ,vt ff.de proba q teſtĩ. Si aũt ꝯfitet̃ ſe dẽre capaci,aut iurauit, & tũc perinde eſt,ac ſi in veritate eſſet,& tunc adita hr̃itate põt hæres cõueniri,ac ſi in veritate mutuũ eſſet factum,vt ff.de le.1.l.cũ qs decedens.Si aũt non iurauit, tunc non debetur tanquã ex cã cõfeſſus eſt teſtõr,ſed tanq̃ legatum ſic.ff.de leg.2. l.Lucius.Titius.§.qſqs. Et hęc vera ſunt,qñ ita dicit ſciãt hr̃des mei,& ſciant omnino me debere tali ex cã tali,vt cõtinet̃ ĩ tali inſtrumento,q habet. Vel dic cõfiteor me debere x.vxori meę, vt in inſtr̃o ꝯtinetur:tunc.n.non debetur,nec vt debitũ,nec vt legatũ niſi oſtẽdat̃ inſtr̃m,vt C.de fal.cau.adiecta le.l.ſi nõ deſignata.& l.fi.Decimo,& vlt.formo vnũ diſſolubile,põt aliqs dicere;pmiſit mihi talis 10.p ſtiplonẽ ſpe futurę numerationis, fortè qa ita dixit,promitto tibi p ſtiplõnẽ me tibi 10. ſoluturũ ex cã mutui,q̃ me ꝯfiteor a te recepiſſe,ex eo q̃ro,an ſit obligatꝰ ciuiliter tñ,an ciuiliter,& nãlr̃.Quodcũq; dicat.duco te ad inꝯueniens:nã ſi dicas ciuilr̃ tñ.probo ſic.Nam ſtiplõ eſt de iure ciuili.vnde patet in ea eſſe vinculũ naturale,probo. Nam ſtiplõ hẽt pctñ,& ꝯſenſum ĩ ſe exp̃ſſum, alr̃ nõ valet ſtiplõ.ſ.de verb. obl.§.ſed hæc ſolẽnia verba,ergo p id pctñ,vel ꝯſenſum ĩducet̃ nãlis.ff.de pœnis.l.2.ff.de ſol.l.in his.§.Imperator. Eſt ergo hic vtrũq; vinculũ.Si aũt hic ꝯſenſus, probo eſſe falſum inconueniens.Nã ſi eſt hic vinculum naturale,ergo ſi ſoluii,per errorẽ repetet impediẽte naturali cã,vt C.de iu.& fac.ign.l.cum quis. C.ad l.Fal.l.error:ff de cõd.ind.l.Iul.ſed qđ repetat, pbo:nã hẽt ꝯdõnẽ ſine cã ad inducendũ liberationẽ,vt C.de nõ nu.pec.l ſi qñ, vñ duplex hẽt auxiliũ ꝯdicere p liberationẽ, & ꝯdõnẽ ſine cã,& repetere p ꝯdõnẽ ĩd.l.1 ff.de cõd.ĩd.ſi ergo repetit,nõ eẽt naturaliter obligatꝰ,qa tũr ñ repeteret,vt p̃dixi.Dico qđ vtroq; modo eſt obligatus,& non repetit ſolõnem per ignorantiã iuris,nõ iõ qa hic ſit nale vinculũ,ſed qa tutus erat exceptione fauorabili et nõ odioſa in factũ exceptione,vt C.de ñ nu.pec.l.cũ ultra.ff.de cond.ind.q exe.ſed obijcis,hęc ſol̃o nõ ualet,qđ turꝰ odioſa.ſ.exceptione doli,q̃ cõcurrit cũ illa ĩ factũ, ut C.de ꝯdi. ind.l.3.ergo nõ habet poſſe repetere ut d.l.qui exceptio.Ad hoc reſpõ.p̃dicta ſol̃o bona eſt,nec obſt.quod obijcis,qa ad hoc nõ eſt regulare,q exceptione tutus eſt odioſa nõ repetet,ſi ſoluat p errorẽ iuris .Si.n.p errorẽ facti ſolueret ẽt odioſa exc.tutꝰ, repetet,ut ff.ad Macedo.l.fi. Vel dicatis aliter,& uerꝰ,qñ ẽ exceptio odioſa,& ſpecialis,tunc habet locum,ut ſolutum per ignorantiam,iuris repetat̃.& ſic loquitur lex illa,qui exceptionẽ. Si autẽ ſit odioſa,& generalis,ut exceptio doli,tunc exceptio ĩdebiti

com-

A D D I T I O.

a Ex iſta obligatione. Et quod ex obligatione literarum non agitur condictione ex l.ſed actione ex literis, ſecundum Bart.in l.1. ff.de condict.ex l.

cōpe erer ī aliquo caſu,cū vbicūq; alia exceptio ↄpetit.hēt etiā locū nec exceptio,vt ff.de excep.doli.l.ius gnaliter.Sed certe licet non impediat repetere p hoc,q̄ ē odioſa, impediſ p aliā cām,l.q̄d erat tutus p exceptionē ſpalē,vt in p̄dicta l.cū vltra.C. de non nu.pec ſed ſolū p actionem ex rōne non repeterei.ff.de condi.inde.l.ſi in diē.Ad hoc r̄ndeo,& dico,q̄ eſt ſpeciale,q̄ ille,qui tutus eſt exceptione tpali, repetat ſolutū p iuris ignorantiam.Vn̄ dicatis,& verius,q̄ licèt ſit tutus exceptione tpali,non nu.pec.ſ̄ doli exc.q̄ perpetua eſt,habebat ēt ↄdi.ſine cā,ad ↄdicendū liberationem,vt C.de nō nu.pec l.ſi q̄n.Quæ ↄdō ppetua eſt vſq; ad decem annos vn̄ cū hēt beneficium perpetuū, merito repetit.ff de ↄdi.inde l.q exceptionē.in prin.Itē firmo aliud, ex cuius ſolutione pēdet materia noſtra. Cōfeſſus ſui in inſtrō, ſpe futuræ numerationis me debere tibi x.ex cā mutui,poſt elapſum eſt biennium,agis ↄ me ↄdōne ex illa C.de nō nu.pecu.l.in ↄtrib.deuētū eſt ad qōnes,pono ita, pecuniā,quā a me petis mihi nō fuiſſe numerata,tn̄ nō vis r̄ndere.Mō q̄ru,an debeat cogi, p iudicē?Quodcunq; dicas,ſequiſ inconueniens.Si autē dicas te nō cogi r̄ndere,falſum eſt.certū.n.eſt ante biennium,q̄ creditor cogiſ pbare numeratā,poſt biēniū,ſi vult debitor abſolui, dēt pbare nō fuiſſe numeratā,vt C.de n̄ nu.pec.l.ſi ex cautione. vn̄ cū neceſſe habeā pbare ego creditor ergo dēt r̄ndere meis poſitionib.vt ſic p cōfeſſionē ſuā poſſit pbare.Et hoc expſſe pbaſ in auth.de his q ingred.ad ap.§ fi.co.v. Itē iudicis offm̄ ſup hoc vertiſ,vt illicitę exactiones nō fiāt,ergo cōpellereſ,tūc nō exigere,qa illicite faceret,vt ff.de off p̄ſi.l.illicitas.in prin.& qa iura naturalia.ff.de re iu.l.iuris naturæ,& de ↄdi.ind. l.nā naturalia.In hac ſnīa fuit dn̄s meus,ita notaſ, ſeu gloſſaſ in hoc tit. ſup gl.obligeſ. Sed certe ſi hoc teneaſ.ſequiſ abſurdū, q̄ nunq̄ poterit agi ex iſto articulo,& ex illa l.ī ↄtrib.Et iō ēt hoc ſequiſ abſurdū.Pone,q̄ r̄ndeat ſm quod tu dicis, aut r̄ndeat ſe numeraſſe,ergo deierat.Qđ hic ſuppono,q̄ nō numerauit, & ſic hoc caſu l.Nā periuria debēt puniri,vt C.de iud.l. ..in fi.At r̄ndet ſe nō numeraſſe nūc dico,dolo facis: qa vis locupletari cū aliena iactura.& deinde,vt dictū eſt & ſm viam iſtam,quicqd dr̄ hic, & C.de nō nu.pec.nihil valet.qa ſolūmodo verbis, & nō reb.ī poſita vr̄.q̄ eſſe nō dēt,vt C.cōia de leg.l.1.ī fi.expediret.n.oblōnē potius non habere,q̄ hic malā allegant, qui quotidie dn̄t in obligatione literarū,ex ſola l.agi cū effectu.Bar.legum Doct.

De emptione,& venditione. Rubrica.

1 *Pœnitentia,quando ſit locus in contractu venditionis.*

2 *Arrha duplicata qua actione petantur.Et qui egit ad arrhas duplicatas, an poſtea, aget ad intereſſe.*

3 *Venditor, an teneatur præcisè rem tradere, vel liberetur præſtando intereſſe.*

4 *Intereſſe, an ſuccedat loco rei.*

5 *Emptio an poſſit conferri in alterius contrahentis arbitrium, & quando, & quomodo intelligatur.*

Mptio,& venditio,&c. In his aūt,q̄ ſcriptura. Sed q̄uo fuerit cū ſcriptura?†Ioā dicit,q̄ tūc q̄n ↄhētes dixerūt,qđ nō teneat facta vēditio,niſi facta ī ſcri
1 ptis,aliās ſi non fuerat ita dictū,ſolo ↄſenſu ↄhiſ.Plac.dicit, q̄ ſufficit,q̄ p alterū fuerit dcm̄ de ↄficiēda ſcriptura ſup ↄtu, qa tunc ante confectionē ſcripturæ licitum eſt pęnitere,cū an̄ uō ſit perfecta vēditio, licēt nō fuerit dtcū,q̄ aliter n̄ valeat vēdō &c.ſine ſcriptura.aliter nō valeret:quare nō dicimus hāc obligationē lr̄arum.gl.dicit,q̄ aliud nomē hēt hic,vt venditio: iō qa ſimul hoc ī mutuo hoc nomē nō eſt verū fuiſſe numeratū, qa tūc agiſ ex mutuo,qa ceſſat ↄcta obligatio,ſed hoc nihil eſt: qa ēt ſi verū eſſet fuiſſe numeratū, nihilominus agereſ ex obligatione lr̄atū,ſi literę cōtinent formā obligatoriā:vn̄ intelligo hic,qđ lr̄æ ↄtineant ↄfeſſionem,quæ facit ad ſolutionē,vt ſ̄.de
2 lr̄a obligatio. † Glo. q̄rit,qua actione agereſ ad duplicatas arrhas.glo.dicit,q̄ ↄdōne ex l.ↄctus.Vn̄ dicas,q̄ ad ſimplum vnū, qđ dedit emptor,pōt agere ↄdictione ſine cā ff.de act.emp.uel uendit.l.ex empto.§.is,qui vinū.Sed pone,q̄ emptor egit ad arrhas duplicatas,nūquid poſtea aget ad intereſſe. & dicit,q̄ nō: qa ex quo elegit agere ad arrhas,tibi imputatur ff.de trib.l.qđ ī hēdem.§.eligere,& de leg.2.l.cū filius,§.varijs.gl.dicit,q̄ ex quo lex prouidit emptori in duplicatione arrharum, qđ ſi emptor ad arrhas duplicatas egit,ſibi ſoluuntur.Et ↄ,ubi emptor penitus amittit arrhas,quas dedit,tacitè vīr agere ↄhētes inter ſe, ut arrhis debeat eſſe cōtenti,&c.Itē lex ex quo prouidit de publicatione arrharū emptori,& eas exigit,vr̄ q̄ nō habeat actionē ad intereſſe,& ad hoc facit lex,q̄ allegaſ in gl. parua.C.de pac.do. l.vlt.Secūda fuit ſnīa D.Io.q fuit informatus ī iſta materia, qui dixit q̄ actor p̄t agere ad intereſſe. non obſtāte, q̄ exigit arrhas duplicatas.Veruntn̄ in intereſſe iſtæ arrhæ cōputabunſ per ſententiā.Ad hoc lex,q̄ dicit,q̄ licèt miles ſibi in uno p̄iudicat,nō tn̄ amittit illud ius quod habuiſſet,ſi ſibi iure alio nō p̄iudiſſet. ff.de teſta.mil.l.3.Ego dico,qđ Io.male dixit,nā emptor ſi exegit arrhas duplicatas,ſi poſtea agat ad intereſſe ↄ vēditorē pęnitentē,eſt ſibi ↄtius. Nā ſi petat, ſed tn̄ vēditor ante ↄpletionē ſcripturæ pœnituit,& ſic p nullo ſit habēdus ↄtus,ut hic. ſed ubi petit intereſſe,petit vt tutus fiat. Nā licèt inter me, & Titiū fuerit facta certa vendō.& rē nolit tradere peto intereſſe,q̄ ſuc
3 cedit loco rei.ff.de pe.hæ.l.ſi rē & p̄tiu †Itē dr̄,qđ vēditor tenetur rē tradere,ſed hic fuit diſſenſio, an p̄ciſe,vt libereſ p̄ſtando intereſſe.Mar.dicit primo,q̄ vēditor teneſ pciſe ad rē tradendā. ª Deinde dixit, aut uēditor hēt rem,& tūc verū eſt, q̄ p̄ciſè
a teneaſ ad rē aut nō hēt,& tunc liberabiſ p̄ſtando intereſſe pro prima ſnīa Martini.Quod teneaſ p̄ciſè venditor rē tradere,facit.l.q̄ dicit,q̄ pacta ſunt ſeruāda,vn̄ cū in vendēdo quilibet vēditor paciſcaſ de re tradēda dēt hoc adimplere.ff đ pa.l.iuriſg. §.p̄tor,Item facit lex,q̄ dicit rē oportet tradere, vn̄ cū oportet, inducit neceſſitatē.neceſſe eſt ergo qđ res tradaſ. ff de act.emp. l.ex empto.1.rn̄.& plures leges faciūt ad hoc.Pro hoc facit.ff.de ac.emp l.1.Sed certè licèt leges dicant,qđ p̄ſteſ intereſſe,non tn̄ dn̄t,q̄ ↄtingat p hoc liberatio.ſed dn̄s Ioan vtiſ tali argumēto, ſtbi qs teneſ ad duo alternatiuè, liberaſ vnum p̄ſtando. Cū ergo vēditor teneaſ ad intereſſe vel ad rē alternatiuè, vnum præſtādo liberaſ:ſed ſi vis ſuſtinere Io.ad arg. Martini potes r̄ndere.Ad primū in quo dicit,q̄ pacta ſint ſeruanda,&c. Rn̄.q̄ p̄ſtādo intereſſe,non facit venditor contra pactu,quia non deierat
4 † q legis licentia facit aliud,q̄ pmiſit.p̄terea intereſſe loco rei ſuccedit, ergo ſi p̄ſteſ intereſſe,rē ipſā p̄ſtare vr̄ ff.de pe.hę.l. ſi rē, & pretium.ad l.C.de ſidete lib.l.vlt.dic,q̄ ſpāle eſt ibi fauore vltimę uoluntatis,ſic plura ſunt alia ſpālia,ad l.ff.de rei uēd.l.qui reſtituere.R̄nde.nos q̄rimus, an vnus iudex iubere dēat vēditorē p̄ciſe p̄ſtare.Sed ibi loquiſ,qđ iudex ita iuſſit.ſed an bene,an male adhuc reſtat q.Ego probo primā ſnīam Martini,& dico, qđ ia p̄ſupponit falſum,cum dicit. uēditor tenetur ad rem, & ad intereſſe alternatiue.Sed ego dico,q̄ abſolute teneſ,& in alternatiua oblōne,eſt electio debitoris,vt ff.de pac.l.refer. & ecce,qđ ſequiſ, ſi hic dicerem oblōnem alternatiuam ad intereſſe,uel ad rē:nā petitio haberet fieri alternatiue, & ſnīa ferreſ alternatiue,& is,q taliter eſt obligatus poſſet variare q̄nq;,& vltimo pp ſuam variationē fieret electio,& ſup æſtōne obligationis,qđ ita ſit in oblōne alternatiua hēs.ff de verb.obl.l.cū, q certarū §.vlt.Vnde abſit,qđ in re certa vēdicet ſibi locū obligatio
5 alternatiua.†Seqſ in lr̄a tibi placuerit, hic opponiſ in gl.fortiſſime: qa hic in alterius ↄhentis arbitriū conferſ emptio, vnde ſignaſ ↄtrium.C.co l.in cinctis.Sed aduertas,hic eſt imponere legē uerbis,un̄ dicas, q̄ ex pacto p̄t ↄferri ſic, ſi uendo tibi equū iſtum,ſi tibi intra talē diem placuerit,ſeu placere debuerit & q̄ ſic dēat intelligi,pbaſ ff.locati,& cōducti.l.ſi.in lege. Nec intelligas,quod ſi ſibi placere debeat,placere,uel diſplicere refertur ad arbitrium boni uiri.ff.de contrahend.empt.l.cum emptio.

ADDITIO

a Præcisè rem tradendam. Adde quod in ſpecie, & in individuo conſuluit d. Alex.conſil.64 incip.ſuper eo.to 4 vol. vbi dicit tenendo opin glo.in l ſi empt. § item ſi emptor ff de contrah empt.quod contractus rei alienæ valet,quando rei nō eſt furtiua, iuxta l rem alienam.ff.de contrah.empt & Bar.in l cum vir ff de vſu Cyn.l.1. C pro empt tamen ſi venditor non habet facultatem rei tradendæ, non poteſt cogi præciſè ad rem tradendam Vide Bald in l.vnica.C de ſen quæ pro eo, quod inter.vbi dicit, quod tunc demum cogitur venditor rem tradere, quando commode poteſt tradere, i.quando res non eſt ſubiecta euictioni,& de facili poteſt tradi,& dicit hanc eſſe communem opin glo in l.ſi is,qui pro emptore.§ fi.de vſuc. tenuerit, quod vbi contractus rei alienæ celebratur inter ſcientes non valeat.

De locatione,& conductione. Rub.

1 *Locatio poteſt conferri in arbitrium alienum ſicut emptio.*

2 *Operæ vbi præſtitæ ſunt indebitæ, quę licèt repeti non poſſint,tamen repetitur earum æſtimatio.*

3 *Scholaris,qui conduxit cameram,quando poſſit ſubſtituere alium, loco ſui.*

Ocatio,& cōductio,&c. Dicit ergo lr̄a, qđ id qđ dictum eſt ſimplr̄ de emp. & vend.ſ. q̄ti Titius rē æſtimauerit res vendaſ,intelligiſ ēt in locatione,ſ.qđ
1 ſi merces promittaſ q̄ti Titius æſtimauerit.† Sed pone, ſcholaris uenit ad Burg.& dicit ei,ut ſibi locaret domum, & ipſe pmittat mercedē,q Titius æſtimauerit.ↄ.annum factū eſt,quod Burgen.ſcholari locat domū:iſte ſcholaris domūm inhabitat, deinde circa finē anni.uel menſis uenit Burgen.ad ſcholarem, ut eat,& ſciat.q̄ mercedem Titius æſtimare uoluerit.Titius uolens, q̄ ſcholaris nō ſoluat aliquid, nō unlt æſtimare mercedē aliquā.Et ita nulla eſt locatio,ſicut in caſu ſimili,nulla eſſet vēditio.dices tu,p̄cedēris tpis uſum domus ſcholarem locauiſſe. R̄ndeo,non:imo hēt locum hic ↄdō ſine cā. ex hoc ↄtus nullus eſt,conſtat ſcholarē habuiſſe uſum domus ſine cā. dico, q̄ ex quo uſus ipſe repeti non pōt,repeteſ æſtō illius uſus, & hoc
2 probo p ſimile.Nā lex dicit, qđ †ubi operæ præſtitæ ſunt indebite,cum repeti non p̄ūt,tn̄ repetitur earum ęſtimatio.ff.de ↄd. indeb.l.ſi non fortē.§ libertus.ita hic, cū uſus ipſe repeti nō p̄t, p ↄdōnē ſine cā,in eius æſtō repetetur,ſequitur in lr̄a,polienda poſtea,i.poſtq̄ fullo ſarcinauerit . Nam tūc demū habet locum actio p̄ſcr.uer.qa nō poſſet permittere ille,qui ſarcienda ueſti-

menta

menta dedit.ff de cõd.ob cãm.l.pecuniã. ſic ergo vides,qđ ſi ita dicai,qđ locanĩ opa fullonis,ita poſtq̃ ſarcinauerit q̃t iter eos placuerit merces ꝯſtituta, nõ eſt locatio.ſed ſi cõſtituai,naſciĩ p̃ſ.verb.actio.ſed opponiĩ de l.1.ff.mãdati.§.vlt.diſtinguiĩ.Aut nulla merces interuenit,& agetur mãdati,aut interuenit, ſed ĩcerta, & tunc agiĩ p̃ræſcr.ver.hoc dicit lex. Sed ego dico,qđ ẽt ſi nõ fuit dictũ de mercede certa,vel incerta,tñ ſi ſit pſona q̃ ꝯſueuit locare operas ſuas,dico qđ agiĩ p̃ſ.ver.nã ex ꝯdõne pſonæ ꝯiecturamus tacitã voluntatẽ, q̃ eſt de mercede,ff.de vſu, & habi.l.plenũ.§.equitij. nã male iudicauit qdã de ſeruiẽte, qui p ſcholari lr̃as detulit ad parentes ſcholaris,tũc ſcholaris dixerat, qđ ſi veniret bñ ſatisfaceret,nã iudex iudicauit. Nã ex quo merces erat incerta, peti poterat per l.ff.mandati.l.mutuã pecuniã.§.ſalariũ.Ipſe tulit ſnĩam ꝯ iſtũ.§.nã hic eſt merces certa,vel incerta,ſubintellige,ſi eſſet pſona,q̃ nõ eſſet gratis factura,quia ꝯſueuit locare operas ſuas,vñ dico qđ ſalariũ,qđ datur gr̃a honoris,& remunerationis ei,q aliàs gratis eſt facturus, & hic hẽt locũ actio mãdati,nec peti p̃t ſi ſit incertũ, & merces,q̃.hẽt locũ ĩ caſib ĩ qb.nõ fiunt gratis,& ſi ſit certa, & ĩ pecunia hẽt locũ locatio,& ꝯductio,vt hic,ſi ĩcerta,tũc hẽt locũ p̃ ſc.ver.actio,vel ſi nulla,ſi tñ ſit talis ille,q p̃ſtat operas, q ꝯſueuit locare opas,vt ſ. dixi in ſi.huius ti.facit gl. qõnẽ,† an i.ſcholaris,q ꝯduxit hoſpitiũ,vel camerã,poſſet ſubſtituere ĩ camera aliũ loco ſui.gl.dixit qđ nõ,qa hic potiꝰ ĩſpiciĩ ſocietas, q̃ fuerit inter illos ſocios,& ita non veniet ſubſtitutus,ſecus in locatione,cuius nã eſt,vt veniat hr̃s,vel ſubſtitutus.Sed certe gl. nõ pbat hoc,vñ ita poſſem dicere,ꝙ locatio inſpiceretur.nã hic viderentur duo ꝯtus habiti,cum diuerſis,nã vnus habitus cum Burgẽſe locãte aliꝫ ꝯ ſocijs đ ſocietate. Pone ergo, ꝙ venit ſcholaris recedẽs a Burgen. dñe faciatis,ſeu pmittatis,qđ iſte ſubſtitutus a me inhabitet camerã quã a vobis ꝯduxi;certe Burgen.nullo mõ poterit phibere,quo minus ĩhabitet ſubſtitutus:qa đ ſocietate iuuenis ſcholaris recedẽtis, nihil ad ſe.Itẽ ſcholares,q ſunt ĩ domo,eũ phibere nõ pñt,ne ĩhabitet,ſed ſolum ſocietatẽ denegare,& hęc vera ſunt,vbi ꝯtus habiti ſunt cum diuerſis.ſed pone,qđ vnus ſocius principaliter ꝯduxit,deinde locat cameras alijs ſocijs poſt venientib.certè hic poſſet verum dicere gl. qđ nõ ſuccedat ſocius ſubſtitutus ſocij recedẽtis,& dicẽt ſic ei ſocij, nõ es admittẽdꝰ ĩ locũ ſocij recedẽtis,ꝯductoris,qa ñ fuit ſimplex ꝯductio habita ſocietatis cã,vñ ſecꝰ ĩ ſimplici ꝯductione,qđ pbo. Nã đt lex,qđ vbi nõ eſt vendõ ſimplr̃,ſed dotis cã,vt qñ maritus repetit rẽ æſtimatã dotis cã.ibi.n.licèt ſit vendõ,tñ qa non eſt ſimplex,ſed dotis cã, iudicabitur ſm nãlẽ dotis ff.de iu.dot.l.quoties.ſic & hic,ex quo facta fuit locatio, ſocietatis cã,ſortiuntur nãm iuris ſocietatis. Item ad hoc facit lex, q̃ dicit:duo ineunt ſocietatem ad ꝯducenda publica vectigalia, certè hr̃s.hic nunq̃ ſuccedet,niſi exp̃ſſe fuerit dictũ.Et ita video,qđ inſpiciꝰ nãm ſocietatis.nõ ãt nãm ꝯductõnis vt pbaĩ.ff p ſocio.l.vel adeo.& l.verum.§.ſi hr̃dem.ſi hoc eſt,dico qđ alij ſocij nõ pñt ipſum phibere,niſi ſit ille q locauit ei,ſed illi licèt ſubſtitutum phibere,& ſi nõ phibeat tunc agis ex cõducto,vt C.loca.l.fundi,vel tenetur alij cedere ius, qđ hẽt ſubſtitutum repellendi.ff de cuſtodia.l.creditorem.cum l.ſequen.dico,ſi Burgenſis oĩb.inſimul locauit,qđ tenetur facto facere,ꝙ faciat vnus ſocius,qđ alias locauit,ſed de æquitate eſſet dicendum, qđ ſi ſubſtitutus eſt ęque idoneꝰ,q receſſit,ſit recipiendꝰ.C.de epi.& cle.l.ſiquis ſi plus, qđ idem credo, de quo idoneo pbatur ff.de cõſti.pec.l.qui ãt.

De iniurijs. Rubrica.

1 *Actio iniuriarum, an ſit prætoria.*
2 *Actio iniuriarum,an ſit perpetua.*
Iniuria a quo æſtimabitur, & qualiter.
3 *Libelli forma in actione iniuriarum.*
4 *Actio iniuriarum,an tollatur diſſimulatione.*
5 *Actione iniuriarum,an tenear ſi appello aliquã meretricem,& ſit meretrix.*
6 *Materfamilias accipitur pro omni muliere honeſte viuente, aliquando pro muliere magna authoritatis.*

GEneraliter iniuria,&c. In §.patitur, intellige literã generaliter,ſic, qđ q̃cunq; iniuria fuit facta ſeruo in ꝯtumeliã dñi ꝙ iniurioſus ſp̃ tenetur dño ſi iniuria fuerit facta ſeruo in ꝯtumeliã ſerui,iniurioſus non tenetur dño,niſi fuerit iniuria atrox.Seqꝰr in lr̃a,ſi cõi ſeruo iniuria,&c.hic etiã agunt rõne dñij,ſed ex duorum pſona ſit æſtimatio,ꝯ.ff.e.l.ſed nõ eſſe.Sol.aut fit iniuria ſeruo ĩ ꝯtumeliã dñi, & nõ agunt æqualr̃,& ſic loquitur hic cũ dicit,ꝙ in ipſis iniurijs ſit:aut ſit iniuria ſeruo ĩ ꝯtumeliã ſerui, & p̃t agi ſi eſt atrox. Et tunc agunt dñi rõne dñij, & ſic loquiĩ.l.ꝯtra.ſed pone, ego habeo ſeruitutem ĩ liberum hoĩem,verberaĩ,nunqđ mihi nõ acqriĩ actio iniuriarum? Vr̃ ꝙ nõ,qa cum hic enumerenĩ pſonæ p quas nobis acqritur actio iniuriarum, ſed ipſe non eſt de illis,ergo,&c.Dicas,qđ ſi in ꝯtumelia illius,cuiꝰ ſeruꝰ ſeruiebat, liber hõ fuerit verberatus,qđ dño actio iniuriarum cõpetat,vt hic.diſtiguo,ĩ qua pſona fuit iniuria facta p legẽ.ff.đ iniu.l.item apud Labe.§.gñali.tũc dico in qõne,ppoſita ꝙ ſi ĩ ꝯtumeliã dñi ſ.verberatus fuit ſeruiẽs liber,duobus ꝯpetit actio iniuriarũ.Nã hic p̃ſumo,qđ fuerit ĩ ꝯtumeliã dñi uerberatus.nã đt, ꝙ quẽdã interfecit,cum adiret.&c.ſecum ducebat ſuos comites, uni ex ſuis comitib.facta fuit iniuria,certè dr̃ ĩ d.l.qđ iniuria facta ꝯpetit actio iniuriarũ,ut d.l.item apud Lab.§.abduxiſſe. ſed poſtea p̃tores,&c.† Sed qualiter p̃t eſſe,ꝙ dicit litera, planum eſt,ꝙ añ fuit lex,q̃ fuiſſẽt p̃tores,&c.lex ſtatuit ĩ actione iniuriarum pœ
1 nã,& lr̃a iſta dicit,†ꝙ actio iniuriarum eſt p̃toria : ergo ĩuẽta à p̃tore,ergo lex pęnã ſtatuerat ſup eo, qđ nondũ erat;qđ eſt falſum dicere.Dñs meus vidit quẽdã dñm, q neſciebat rñdere,nã lr̃a iſta đt aperte,qũo eſt hic, nã credo ꝙ p legẽ duodecim tab. agebaĩ actione iniuria.ſed ad penã.ſed p̃tor aliam ſtatuit, ad q̃ nõ agebaĩ p legẽ duodecim ta.Et iõ hæc actio p tãto dr̃ p̃toria, qa ad pęnã aliã agiĩ, q̃ agereĩ ex lege duodecĩ tab. Ego ẽt dico, ꝙ ĩ ciuili iniuria æſtimabiĩ ab iniuriã paſſis,& æſtimabit iudex. paſſus.n.iurabit,qđ magis uellet tãto caruiſſe, q̃ paſſũ iſtã talem iniuriã,ꝯdemnabit iudex ad tñ & h.d.ſed ut dicit nõ reperitur lex,p q̃ hẽat iurare paſſus iniuriã.Sed ego dico,ꝙ imò eſt lex in ſimili,qđ iurare debeat,& eius iur̃o credaĩ,& lex,ſi qñ.C.vnde vi.loqꝰtur in pſona ꝯ q̃ iuratur, & creditur iur̃o ſpoliati,ſeqꝰtur in lr̃a,& lex Corne.& nunqđ in trib.caſib.l. Corneliæ hic poſi
a tis,†actio iniuria ẽ ppetua.Mar.dicit,ꝙ ſic.nã cum hæc actio in caſib.his ſit ciuilis,dẽt eẽ ppetua.C.de ꝯſti.pe.l. . ſed aliæ actiones iniuriarum tollunĩ anno ꝯtinuo,vt C.eo.l.ſi ꝯuiti.excepta actione,qđ met.cau.nã illa tollitur anno utili, non ꝯtinuo, vt ff.qđ met.cã.ſi cũ exceptione.§.poſt annum. Doc.dñt ꝯtrũ.nam dñt oẽm actionẽ iniuriarum tolli anno ꝯtinuo,ſiue ſit ciuilis, ſiue p̃toria.ut C.eo. ſi non ꝯuitij.in hoc non ꝯcordant cũ Mar. qa actio ꝙ me.cã.nõ tolliĩ anno ꝯtinuo, ſed vtili.Sed ego certè ſuſtineo opinio.Martini,ꝙ ſit ciuilis,&c.ad le.Cor.e.l ĩ iure đ alia loqĩ.ut uerberatus,pulſatus,vel domũ ſuã ĩgredi paſſus. ltẽ in hoc,qđ Doctores approbãt mortuũ,ego repbo.dicit.n.Mar. ꝙ oẽs actiones iniuriarũ,& in inte.reſt.anno ꝯtinuo,ſed falliĩ actione,qđ metꝰ cã,& in hoc epprobãt cũ Doctores. Ego ꝯtrũ, qđ oẽs actiones rr̃ non peunt anno ꝯtinuo,ſed pereunt anno vtili,qđ pbo.Nã p̃tor in oĩbus ſuis actionib.faciebat mentionẽ de anno utili,ut patet.J.de ppe & temp.actioni §.1.ergo.l.ſi nõ
3 ꝯuitij,q̃ loqĩ de anno ipſius,dẽs intelligere de anno utili.†Sed dicas,qũo formabiĩ libellus ſup actione iniuriarũ.d.Roſredus đt ſic.Dico ꝯ talẽ,me paſſum fuiſſe iniuriã, & talr̃ iniuriatꝰ eſt mihi ipſe qđ nollem per me paſſum fuiſſe iniuriã.dñs meus dicit.ꝙ ſic nõ eſt formandus libellus,ſed dẽt dicere ſic, qđ talẽ iniuriã nollẽ me paſſum fuiſſe,ſed tãtũdẽ me uelle amiſiſſe, & ſic iurabit pbata iniuria:quia talia diceret,& iuraret, ꝙ magis uellet q̃nq; ſolidos de ſuo amiſiſſe qa non eſt eadem rõ de dãno ꝯtendere,& lucrũ non capere.C.de codi.l.fi.& C.de iure delib. l ſi unus.§.licẽtiã.Sed Roſredus approbat ꝯtrũ. Nã pauper hõ q nihil hẽt.qũo ĩ eadẽ iniuria ſibi fcã iurabit,ꝙ magis uoluit de ſuo amiſiſſe tñ cũ nihil hẽt.Ad hoc rñdet d.Azo,ꝙ iurabit ꝙ magis vellet de ſuo tñ amiſiſſe,ſi tñ hr̃et. Dñs meꝰ đt,ꝙ adhuc eſt libellus male formatus,cum dr̃, q̃ iniuriã nollẽ, imo mallẽ tñ amiſiſſe.Nã đt lex,ꝙ iniuria æſtimaĩ ſm tp̃s,& ſtatũ, in quo erat iniuriã paſſus,tpe illatæ ĩiuriæ,ergo debẽt eẽ uerba ęſtimationis ad p̃teritũ,ſic,qđ iniuriã uoluiſſẽ me p tãto paſſũ fuiſſe,ſed maluiſſẽ de meo tãtũdẽ amiſiſſe.& hoc pbõ,ar.ff.eo.iniuriarum æſtimationẽ.aliàs.n.ſequereĩ abſurditas.Pone,fuit uerberatus canonicus ſimplex,certe tñ nollet de ſuo amiſiſſe centũ,uel deĩde in dimidio anni factus Epiſcopus. Certe iuraret,ꝙ mallet de ſuo amiſiſſe mille,q̃ opprobriũ populi,ſm libellum eorũ.& iõ,qđ pñt admitti ad iur̃m, ꝙ reputo abſurdum,ſed uere lex ait nõ ob.qđ ĩtelligo,ꝙ ęſtimai ĩ iure actio ſm t s,& ſtatũ, in quo erat iniuriã paſſus,æſtimaĩ a iudice : qa iudex ad hoc ſe referre dẽt ut referat ſnĩam referendo ſe ad id r. s,in quo iniuria fuit facta no tñ pbat. l.unica, ut neceſſe habeat hoc dicere iniuriã paſſus.Nunc q̃ro,an in libello ſit facienda mẽtio ꝙ aduerſarius iniuriandi aĩo hoc fecerit?ſi dico ꝯ talem,quod ipſe dixerit mihi ꝯuitia turpia,uel uerberauit iniuriandi,&c.diſtingue,q̃dam ſunt facta,q̃ habent in ſe præſumptionẽ iniuriãdi, quia uerbero diſcipulum,q̃dam ſunt in dr̃ia.q̃ non hñt in ſe p̃ſumptionem iniuriandi:ut qa quis defert barbã in ꝯtumeliam alterius,uel qa ruſticus uocat clericũ ironice, lcire clere.ſed ſi ſit factum,qđ habeat in ſe p̃ſumptionem iniuriandi, dico,qđ ñ eſt neceſſe facere mentionem in libello,de mõ iniuriandi, & ſic intelligiĩ ff.e l.illud.ſed ſi ſit factũ tale,qđ non habeat in ſe p̃ſumptionẽ,ut factũ indifferens,hoc dico,ꝙ non eſt neceſſe facere mẽtionẽ in libello,de mõ iniuriãdi aliàs ſic.ff.ad leg.Agl. ſed & ſi q̃cunq;.§.ſin.ff locati,& ꝯducti.l. itẽ q̃ritur.§ idem Iul.
4 & ff.de iniuriis.l.item apud.†Sequitur in litera hæc actio diſſimulatione aboleĩ. dñs Azo intellexit q̃ncunq; ueniat diſſimulatio incontinenti,uel ex interuallo, ꝙ ip̃ aboleт iniuriarum actionẽ,ſic notauit ipſe in ſumma huius ti.Pileus,cuius ſnĩam credo ueriorẽ,in hac parte dixit, ꝙ ſi incontinenti diſſimulet iniuriã paſſus,quod tunc abolet iniuriarum actionẽ,ſic loqꝰtur

hic

hic ibi, ſtatī &c. ſi ex interuallo, vt qa offenſus, & irat⁹ receſſit, de ſide poſt dimidiū ānni potauit cū aduerſario, nō abolet actio iniuriarū, niſi ɔſtet, ꝙ iniuriā paſſus, hoc fecerit aīo reconciliādi, ſed vbi venit ſtatī diſſimulatio, tūc ſiue ɔſtet de aīo reconciliādi, ſiue nō, tūc abolet iniuria vt hic. Facit gl. qōnē, pone, ꝙ aliqs decedēs remittit oīb. malefactorib. ſuis: nūqd ſi reɔualeſcit poterit agere actiōe iniuriarū? gl. ꝓbat, ꝙ ſic, nā donatio cā mortis reuocat p reɔualeſcentiā ergo eo mō hęc remiſſio. arg ̅s. de donatione. § j. Itē gl. vr facere. arg. qd vr deſtruere oēs vltimas voluntates. dicit. n. ꝙ met. cā fcm̄. nō ē ratū, ſed fuit facta remiſſio met' cā, ergo &c. deinde ſoluit. qđ in ppetuū ē remiſſio facta. ſed ego dico rācorē in perpetuū vr remiſiſſe. ſed actionē ſuā ꝗūi ad penā nō vr remiſiſſe, & ſic loqr quoddā decretū. Sed dr' ſ. a ī pri. huius §. iniuria. ſi nō tn̄ bona quaſi debitoris. Dicit gl ꝙ ſi qs ſit meus debitor, & appello eū debitorē ꝙ iure appello, iō nō tene-
5 or ſibi. † Itē dt gl. ꝙ ſi appello aliꝗ̄ meretricem, & vr ꝙ ſit meretrix, nō teneor iniuriarum, qa expedit patere crimina nocētiū. Quidā dicebāt ɔ̄riū. uāq; dicit lex, qcquid fecerit qs cā cōtumeliæ alterius iniurioſū eſt, & iō tenet iniuriarū actio ff de iniuriis l. item apud Labeo. §. gñalr. & l. cū qui. ff de iniuri. Quare? qa qđ ſi qs infamet aliquē nō tenet iniuriarū rn̄det. & dicit, ꝙ verū eſt, ꝙ ſi eū infamet in iure dato libello. Et qđ ſic intelligat lex illa, ē ar. C. de famo. lib. l. vni. ego diſtīguo aut qs dt factū alteri⁹ ɔ̄ quē ibi ex quo facto ille poſſet accuſari ab alio, quia forte ille, qui vocauit eū talē. & verū dicit, nō ꝑt eū accuſare. & in hoc caſu dico, qd verū dicēs nō ē iniurioſus: quia expedit reipublicæ crimina eſſe nota. & ea puniri. ff. de fideiuſſor l. ſi a reo. §. id qđ vulgo. & ff. ad leg. Aliquiliam. Ita cæteris, vt quia dicit, vel vocat
a filium ſpuriū,[a] hic no. & ſi verum dicit, cum in nullo detegitur peccatū illius, tenet ſiſr iniuriarū & ſic loqtur. ff. eo. apud Labeo. § gñalr. Seqtur matrēfamil. Itē dico ſi quis atteſtauerit filiā familias. nā
6 † materfamil. ſumitur ꝓ oī muliere honeſte viuente, alibi ſumit materfamilias, ꝓ muliere magnæ autoritatis, vt dicit gl. Sequitur prætextam gl. exponit vno mō, ſed ego credo, qđ nō eſt intelēs nr̄æ lrę, vn̄ dic, ꝙ qn̄ alicui ɔtigebat tp̄s pubertatis, ſolebat ei tradi vna veſtis, quę forte dicebat ꝑtexta. & iō dicit lex, qđ ille dr prætextæ proximè ætate accedere, qui ingreſſus eſt puberum ætatem & ideo dicit hic litera, quod ſi qs attentauerit prætextam, id eſt, puberem habentem, ex tunc habitum non tunc neleit, vt ipſe tenetur, ac ſi attentaſſet matrem famil. Et hoc vult dicere, & proba. ff. de libe. exhib. l. 3.

ADDITIO

a Vel ſpurium. Adde. ꝙ iniuria dicitur inferri alicui, quando dicitur, quod eſt ſpurius, & natus ex monacho ſecundum Bar. in l. turpia ff de leg. 1

De obligationibus, quæ ex quaſi delicto naſcuntur. Rubrica.

1 *Iudex, qui per imperitiam male iudicat, tenetur ex quaſi maleficio.*
2 *Medicus qui ſecat infirmum, & male curat, tenetur ex maleficio, ſed iudex qui male iudicat ex quaſi maleficio ſ. & de ratione diuerſitatis.*
3 *Plures qui tenentur ex quaſi maleficio, an teneantur omnes inſolidum.*
4 *Dolus quid, lata culpa, & quid leuis culpa.*
5 *Seruus communis ſi vterque dominorum inuadatur, & vterque clamat auxilium, locus eſt gratificationi, & ſic ſaluabit quem voluerit.*
6 *Dolus quomodo ſe habeat ad culpam, & an ubi eſt dolus ſit culpa.*
7 *Lata culpa eſt ignorare, quod omnes ſciunt, & ille eſt in lata culpa, qui licèt tantam diligentiam adhibeat in aliena, quam in ſua, maior tamen quā exigat communis hominum modus.*

1 SI iudex litem ſuam, &c † Hic dr. ꝙ iudex, q per impitiā male iudicat tenet quaſi ex maleficio: hic nō tn̄ ex maleficio formę, quatenus. † vnus medicus, qui ſecat infirmos, & qui male curat, & per imperitiā tenet ex maleficio. Nā l. Aquilia tenetur, vt probatur. ff. ad l Aquil. qua actio. ſ l. Aquil. §. imperitia. quare ſimiliter iudex, qui male iudicat p imperitiam, non tenetur ex vero maleficio. Ad hoc reſpondet d. Azo, & dicit ꝙ ſecare ponit inter maleficia, & numerat. ſed iudicare non, quia ſecus, ſed certe iſta ratio non valet vnam fe-ſtucam, quia ſecare nō eſt maleficium, ſed male ſecare eſt maleficiū. certe ſimlr male iudicare eſt maleficiū, vt C. de pęn. iud. q male iudicau. l. 1. Vnde hoc dicere nō eſt verū: quia dices aliter quod eſt hic ratio diuerſitatis in iudice, cū medico: qa dicit lex in medico, quod ambo curant pro pecunia, ſed ī iudice nō ē ſimile. Nam medicus eo ipſo, quod accepit infirmū ad curādū, prætendit ſe habere pecuniam, & ſic in periculo decipiūt homi-
a nes. & ideo tenet[a] ex vero maleficio, ſed iudex prodeſt eo ipſo, ꝙ iudex pecuniam recepit, ſi per imperitiā male iudicat. tenet ex quaſi maleficio vero. Prædicta probantur de of. pręſi. l. illicitas. §. ad hoc. C. de iudi. l. certi. & ī auth. de iud. § j. vl' aliter iudex inuitus eligitur, alij voluntarij veniunt ad officiū, imo coniurāt continue, vt vocentur. & ideo nocēt. i. creant res. Vn̄ rarius agr cū iudice, cui neceſſitas imponitur, quam cum medico, q voluntariē hoc aſſumit, arg. C. de nego. geſt. l. tutor. ff. q ſat. cog. l. fide-
3 iuſſor, §. neceſſario. caue ad hoc, quod dicit glo. fin. † nā dicit, ꝙ vbi ſunt plures, q tenentur ex quaſi maleficio, nō tenentur oēs inſolidū, vt ff. de his, q deiece. vel effude. l. qđā. §. plures. rn̄. qa loquit plures, exercebat diuiſim. nā ſi ɔiūctim, inſolidū, ꝓſecutus eſt dn̄s meus nūm meā de dolo, & culpa ſic. Quærēdo primo, qd ſit dolus. Rn̄det antiquorū ſimplicitas doctorū, credens diffinire, exēplum
4 † ponendo qđ dolus eſt, v. g. cū depoſuiſti rē tuā apud me, & c. ego rē tuā dimiſi extra portā, & rē meā repoſui ī domo, hic eſſe dicit dolū, & ſic credebat diffinire, qđ eſt dolus, & lata culpa, diffiniēdo, ponūt exemplū. Ecce tu depoſuiſti rem tuā in domo, poſuiſti rē meā in camera, res tua eſt amiſſa, certe dn̄t ipſi, qđ eſt lata culpa. leuis culpa eſt, qn̄ poſuiſti rem tuā in camera, & meā poſuiſti in arca. Ecce qđ eſt leuis culpa ſm eos: & hoc nihil ē, nec placuit modernis doctorib. qa doctores antiq nō rn̄dēt ad interrogata. qd ſit dolus, ſed exēplificant: vnde lex dr reꝓbare potius ꝗ̄ diffinire, & ñ dēt trahi p exēpla, vt ī authē. de triē. & ſemiſ. § ɔſiderem⁹. prima eorū ſn̄io eſt nō gñalis: & iō dn̄t Doc. nr̄i, ꝙ culpa lata eſt ex negligētia ꝓcedēs, ꝗ̄ min⁹ adhibet in proprijs ꝗ̄ in alijs, v. g. deponis apud me rem tuā cuſtodiendam cū negligentia cuſtodio, & meā cum diligentia cuſtodio, ecce dico, ꝙ hic culpa eſt. & ad hoc ff. depoſiti. l. qd Nerua & ff commodati. l. ſi vt certo. §. qđ vero. & de admi. tut. l. tutor. §. 1. ſed certe iſta diffinō nō eſt gñalis. dicas ergo, & diffinias dolum, vt lex diffinit. Nam dolus eſt calliditas, vt ff. de dolo. l. 1. Item dico, ꝙ hæc diffinō Doc non eſt bona: Nā pōt eſſe, ꝙ ego nō habeam tantam diligentiā in re aliqua, ꝗ̄ in mea, tn̄ nō ſum in dolo: imo, ꝙ plus eſt, nec ī aliqua culpa. nā pone, tu depoſuiſti penes me Digeſtū tuū, ego ſimiliter hēo digeſtū meū, ī quo corrigēdo adhibeo oēm diligentiā, ꝗ̄ poſſum, & eā in tuo ſolā ſtam non appono, nunqd ſum in dolo, abſit. Itē ꝑt eſſe ꝙ rē meā ſaluo, tua amitti, & tn̄ nō ſum i dolo, nec in culpa. v. g. incēdiū orit, volo, & ꝓpoſitū hēo ſaluandi res tuas, ęq; bn̄ ſicut meas, deportare meas facio extra domū ad locū ſecurum, cū his longe eſt a domo, deinde venit vētus vehemētior anteꝗ̄ appħēdere poſſim tuas, ignis vehemētius venit. ɔburit res tuas, aliter ſicut meas bn̄ ſaluaſſem. certe dico qđ nō ſum in dolo, nec ī culpa, vt ff ad leg. Aquil. qui accuſat §. in eodē. Item poſſet eſſe, qđ eādē diligētiā hēm in tua, ꝗ̄ in mea & tn̄ eſſē in dolo, v. g. ignis eſt in ciuitate, ego dico, certe ego volo pmittere pire rē depoſitā, & ēt meā rē, vna cū depoſita, ꝑp hoc permitto perire rē meā, vt depoſita pereat. certe dico, ꝙ ſū in dolo. Vn̄ reſtringe hic, qđ dn̄t Doc. qđ minor diligētia inducit dolū: verū eſt, ad qđ tenet. Nā natura ɔ̄ctus depoſiti. & hoc eſt cuſtodia: ergo dēt intelligi. ff. depoſi l. qđ Nerua. ſed pone & in cuſtodia depoſuiſti penes me Digeſtū tuū, ꝙ valeat decē, hēbat Digeſtū, qd bn̄ valebat xx. Certe ī caſu iſto teneor adhibere tātā diligētiā in ſuo, ꝗ̄ ī meo. Q : probo poſito, qđ Digeſtū tuū eſſet meū, nō tātā diligētiam adhiberē in vili ꝗ̄tā in ꝓtioſo qa vbi maius piculū, ibi cautius ē agendū, vt ff. de Car. edic. l. 4. § ſi qs. & ꝙ ſufficiat ī re aliena adhibere tantā fidē, & diligētiā in cuſtodiendo, ꝗ̄tā adhiberē ſi eſſet mea, ſi eſſem diligentior, probat ff. cō nodo. l. ī reb. in prin. ff. de ſol. l. 4 & ff de ꝑſcr. vet. l. q ſeruādarū. Itē addo dēre tm̄ diligētiā ꝑſtare in re depoſita, ſicut in ꝓpria, ſm rerū qualitatē v. g. tu deponis penes me equū ego nullū hēo, ſed librū meū pono ī camera mea, uel in arca, uis tu dicere ſilr ꝙ equū ponā ī arca? certe dico, ꝙ nō exigit, ſed ſufficit eū poni in ſtabulo, vn̄ diligentiā ꝗ̄ exigit qualitas rerū, debeo ꝑſtare. ſed pone, qd res aliena ſit ęꝗ̄ ſicut mea, & ɔtingit incendiū, ita ꝙ vtrāq; rē meā, & alienā nō poſſum ſaluare: vnā bn̄ ſaluabo vr, ꝙ alienā debeā ſaluare argu. ff. cō. l. ſi vt certo. & qd no. ff. de admi. tut. l. tutor, ſecūdo. Quid ergo dicemus? ego dico, qđ hic eſt locus, cui velimus gratificare, & ſanū conſilium, ut mihimet gratificer. Nam ordinata charitas incipit a ſeipſo, & qđ ſit hęc gratificatio, probo per l. ecce.
5 † Quidā erat ſeruus cōis duorū, ſeruus dn̄m tenet ſaluare in oī periculo æqualiter. ita ɔtingit, qđ vterq; dn̄orū ſimul īuadit, ita qđ qlibet clamat auxiliū. quē ſaluabit ſeruus, cū vtrūq; ſaluare
6 nō poſſit? certe tndet, ꝙ quē voluerit, & ſic tenēt oēs. † Secūdo q̄ro, qūo ſe hēt dol' ad culpā nūqd ubi eſt dolus ē culpa? Ex hoc patebit ſolō qōnis ꝗ̄ nidi d fcō. Quidā Burgēſis fideiuſſor ſcholarib. ꝓ quodā ſeruiente obligauit ſe ad dānū, ꝙ eis ɔtingeret, & ex culpa ſeruiēs ꝗ̄dā rē ſurripuit. agūt ſcholares ɔ̄ Burgēſem ꝓ furto cōmiſſo: Burgēſis excipit, ꝙ ipſe nō tenet ſcholarib ꝓ ipſo. Na furtum non ɔmittitur ſine dolo, ut J. de furtis. § placuit, & ipſe Burgēſis aſtrinxit ſe ad culpā ſeruiētis, nō ad dolū & iō de furto cōmiſſo ab eo nō tenet. Dicas ergo ꝙ idē ſit dolus, & culpa. dıt, ꝙ nō: qa ex opinione diſtīguūt dolū, & culpā. Ego dico ꝙ Burgenſis tenet de dolo ſeruiētis. ar. ff de minor l ex cā. §. ſi mulier. vbi ſumit dolus ꝓ culpa. Vn̄ ego dico, ꝙ dolus eſt latior

ADDITIO

a Ideo tenetur. Adde, ꝙ medicus negligens in arte ſua dicitur in lata culpa, Bart. in l. qđ Nerua ff depo. & nunquid medico, qui curauit podagram, ſi poſtea redit, debeatur ſalarium, vide per eundem in Lauarium, ff loc. Adde, quod ſm. Bart. quod medici nō debent habere ſalarium, niſi quando eſt ſanatus infirmus per hoc nota, quod aduocati non debent habere ſalarium lite durante, & quid ꝙ pro curatore ñãcio, & alia vide d. ſaſin l diem fundo. ver. quid autem in aduocato, ff de offic. aſſeſſ.

tinꝰ culpa:vñ ſicut verũ eſt ꝙ latior culpa ē culpa & ſm hoc eſt
verũ,qd dolus ē culpa qd ita ſit de latiori culpa,pbaĩ.ſi.depoſiti.
7 l.qd Nerua ĩ pĩ.ff.d ver.ſig.l.magna negligẽtia.† Tertio q̃ro,qd
ſit lata culpa.dñt Doc.ꝙ lata culpa eſt negligentia maior,q̃ exi-
ſtat cõis mudus hoĩũ, hoc eſt q ignorat illud qd omnes ſciũt.
vn ille eſt ĩ lata culpa, q q̃uis tãtã diligentiã adhibeat in re alie-
na,quantã ĩ ſua,minorẽ m̃ adhibet,q̃ exigat cõis modus homi
nũ. Ipũ ĩducũt legẽ. ff.dep.l.qd Nerua ff.de ver.ſig.l.latæ culpæ.
ff.de tribut.l.ſed ſi pup.§.ſcribere ſed certe Doc.attẽtat id diffi
nire.qd ẽ impoſſe diffinire.Nã ſicut ẽ ĩpoſſe diffiniri, qd ſit mo-
ra.ff.de vſuris.l.mora.ita ĩpoſſe ẽt diffiniri latã culpã.tñ ſi ĩtelligas
verba Doc.ille ẽt eſt ĩ lata culpa,q ignorat qd oẽs ſciũt:ĩtelligas,
ſi hẽt eãdẽ cãm ſciẽdi,cũ alijs.Quid.n.ſi dũ ſit bãnũ regis corã
ruſticis,& ego eſſem in camera,nunquid diceres me eſſe in lata
culpa,ſi ignorẽ bãnum, ꝙ oẽs ruſtici ſciũt?abſit.ego ĩtelligo de
eo,q hẽt eã ſẽ cãm ſciẽdi,cũ alijs & ſic intelligit.ff.de iu & ſac.
ign.l.i.§.fi facit.ff.d dec.ab ord.fa.l.fi.dicas quo pones medicũ
ignorãtẽ eẽ ĩ lata culpa, cũ & ſi ignoraret totã phyſicã, nõ eſſet
adhuc ignoras, vel negligẽs vltra cõem modum hoĩum.Nã bñ
ſcitis,qd hoĩes phyſicã ignorãt cõiter: ergo ignorando cõiter
alij hoĩes,ignorans,nõ eſt adhuc in lata culpa, cuius tñ ↄ̃riũ di-
cit lex,ꝙ eſt in culpa.ff de of p̃ſi l.illicitas.§.ſic vbi.ſed tu dic, ꝙ
vnus ↄ̃uinuet in lata culpa.ſed verũ,qd dr̃ ꝙ lata culpa eſt igno
rare,qd oẽs ſciunt,nẽs intelligũr,qui ſunt eiuſdem ↄ̃dõnis,ſub
qua celebratus eſt ↄ̃tus. vt qa forte ſecum conuentus,vt ſanet
ęgrotantem , & ipſe medicus ignoret illud. quod oĩs modus
medicorũ ſciret.& cognoſceret Et qd medicus,q ignorat artẽ,
ſit in culpa,probatur per legẽ ff Quidã accepit aĩalia de paſcẽ-
da,deinde neſciat paſcere.certe dicit lex,ꝙ ille talis eſt in culpa
nã cũ p̃dixiſſet artẽ,ſi tñ ignoret,ĩ culpa eſt,ſic & hic,arg.ff.loca.
l.ſi qs domũ.§.ſi quis vitulos a ſe ſcipit, Celſus,ad hoc facit lex,
q̃ diſtinguit an ↄ̃tũ ſit cũ aliquo,vt extraneo, an vt cũ artiſice.
ff na.ca.l.& ita facto.§ nutriĩ.Hoc viſo q̃ro,quõ ſe hẽt lata cul-
pa ad dolũ.vt ſiſe ad ſuũ ſiſe,& ſic non eſt idem lata culpa,& do
lus: qa nihil eſt illud cui eſt ſimile,vt ff.ſi mẽſ.fal.mod.dixe.l.i.
§ hęc actio.ltẽ,qa nihil eſt id proprie,qd eſt ſi fideiuſſor, vt ecõ
trario vr̃.ꝙ lata culpa ſit dolus p̃ſumptus,& hoc dicit Azo.C.de
poſi.in ſumma & hoc probo hic p legẽ.nã dicit, lata culpa eſt ,
quod vr̃ de hoc eſt dolus præſumptus,vt pbatur.ff.de fideiuſſo.

De actionibus. *Rubr.*

1 *Differentia interdictorum ad actionem, an ſit.*
2 *Interdictum nihil aliud eſt, quam actio pretoria.*
3 *Libellus eſt ſcriptura breuis continens intentionem actoris, & accuſatoris,habet & alias ſignificationes .*
4 *Libellus datur etiam arbitro.*
5 *Libellus quando detur.*
6 *Libellus debet dari ab actore in cauſa ciuili, vel ab accuſatore in cã criminali.*
In duplicibus iudicijs, vterque dat libellum.
7 *Libellus cui detur.*
Conſuetudo eſt optima legum interpres.
8 *Libellus an requirat inſertionem cauſa.*
9 *Libello non requiritur quod exprimatur nomen actionis.*

SVpereſt, vt de actionibus, &c.
Quæritur,an actio ſit idem olim,& hodie vr̃ ꝙ ſic:qa
de iure antiquo.ff diſtinitur,vt hic,& de actio.& obli.
l.nihil aliud.gl.vult dicere,ꝙ olĩ erat formula,ſed hodie formu
la ſublata eſt,vt C.de for.& i pet.ac.ſub.l.j.& ..verũ eſt,qd p Cõ
ſtantinũ ſublata ẽ formula,vt C.de formu.l.ſeruus nauẽ formu
la antiqua ſublata eſt.ſed no.qa & hodie actio eſſet formula.vn
de licet ſub forma illa,ſub qua antiquitus mouebatur actio,ſit
1 ſublata.tñ & hodie ſub certa forma hẽt proponi.vnde † q ine-
ptam,ſeu inepte propoſuerunt actionẽ, debent ſuccumbere in
eã vt ff.ſi menſ.fal.mod.dix.l. ..Quæro poſtea, q̃ ſit dĩa interdi
ctorum ad actionẽ?dicit gl.interdicta formãtur ĩ pſonis duo-
rum.Vnde illum deieciſti,ibi reſtituas,ſed actiones in perſonis
omnium de eo,quod commodauit aliquis iudicium dabo.iſta
dĩa eſt verborum,non rerum,vnde nõ valet Item inuenio in
terdicta informata in perſona vnius ff.vtrobi.l.vnica. aſſignat
gl.aliam dĩam interdicta iure p̃torio,actiones ſunt introdu-
ctę a iure ciuili Sed ſm hoc q̃rei ẽ,q̃ ſit dĩa inter interdictum ,
& actionem p̃toriã,vñ dicit gl hodie nõ eſt dĩa inter interdi-
ctũ,& actionẽ,vt ĩ.de interdi.§ vlt.qd eſt dĩa hodie, ſed nunq̃
fuit vnũ edictũ q̃tũ eſt ius ſcriptũ,& enumerãĩ edicta inter par
tes iuris ſcripti,vt s̃.de iure nat.gen.& ciu §.ↄ̃ſtat aũt ius noſtrũ,
& edicta prętorũ,ſed ſicut obligatio parit actionẽ,ſic ĩterdictũ.
2 Vnde nec olim,nec hodie ĩterdictũ,† nil aliud eſt,q̃ actio pręto
ria.Quod interdictũ ſit actio p̃toria patet.qa oĩa iura p̃toris sũt
in libello de interdictis, & alibi ponũtur interdicta ꝙ sũt & pa
riunt iſta iura ſcripta,vnde cõpetit ex illis facultas agẽdi,& ſic
interdictũ nihil aliud eſt.q̃ actio p̃toria.Et hoc patet.qa lex pro
miſcue vtiĩ his nominibus,qñq; dicit hoc interdictũ,qñq;, hęc
actio:vnde olim,& hodie interdictũ,nihil aliud eſt,q̃ actio p̃to
ria.Quæriĩ poſtea, cuius oblõnis actio ſit filia.dñt Doc.qd illa
oblõ eſt mater actionis,q̃ tenet vtrũq; vinculũ.nãle & ciuile:vñ
dicebat Dñs dñi mei,oblõ nãlis ſola nõ parit actionẽ ciuilẽ ſo-
la parit,ſed eẽ ineſſicacẽ Videamus ãt nãlis. & ciuilis eſſicacẽ:
q̃ eſt rõ diuerſitatis?dicebat ipſe, ius ciuile introducebat oblõ-
nes ciuiles, vñ filias noluit habere abortiuas , cedit eis ptãẽ ca-
pıẽdi actionẽ,ſed nãles oblõnes tanq̃ alienigenas ñ reſpexit Hęc
ſunt verba q̃ mulcẽt aures.ego dixi,ſ.de iure gẽ sũt actiones,ſed
oblõ ciuilis ñ fuit d iure gen.vñ oportet me ponere; qd nãlis ſo
la qñq; parit actionẽ ñ nãlẽ, q̃ eſt in pacto nudo, ſed q̃ eſt in ↄ̃-
ctib.veſtitis,ſeu noĩatis,qui ſunt de iure gen.per actionẽ. Sed q̃-
ro,oblõ nãlis,& ciuilis ſimul an ſint cã ſufficiens actionu? hoc
admittũt Doc qd hoc ſit falſũ apparet,qa cã eſt.ad cuius eẽ ſe
quiĩ effectus.Et poſita cã ſufficiẽs,poniĩ eius effectus, ſed dabo
tibi legẽ ſm intellectũ Doctorũ,vbi qs nãlr eſt obligatꝰ,& cõpe
tit actio ↄ̃ eum.Tutor durãte tutela male adminiſtrabat.obliga
tur naturali & ciuili iure dñt Doc.vt ff.de admi.tu.l.tutorẽ q tu
telã.ſed nõ oriĩ actio donec finiaĩ tutela ff de tut. & rat.diſt. ſi
tutor.ltẽ teſtõr legauit mihi penũ,& ſi non dareĩ, legauit mihi
decẽ,in oblõne:penus eſt nãlis,& oblõ eſt ciuilis ff ad l.Falc.
§.ſi ita & ff.de pe.leg.ſicut fuit in p̃cib ſm Doct.act eſt ẽt ius in
corporale ĩhærẽs pſonæ,vñ ſm eos ita inhærent actiones oſſib.
nris,qd ab illis ſeparari non pñt,& ad hoc inducunt leges, quę
hoc nõ dñt.ff.de peculio.l.qs ergo caſus.ff pro Soc.l.1.& ..ergo
actio,vt dictũ eſt ius,mediãte quo agiĩ.ſed vt dixi,diabolicũ eſt
dicere,ꝙ ius nãle adhærens, poſſit eſſe Inſtr̃m agendi, ego ↄ̃tu
recũ,ↄ̃tus facti eſt.ff de cur.furin.l.cõſilio. teneris mihi ex iſto
ↄ̃tu ad ius,qd dr̃ oblõ,iſtud mihi parit actionẽ,vñ non eſt ↄ̃he
re plura ſed poſſibilitatẽ agẽdi ad ipſam oblõnem,& actio agẽ
di p oblõnem eſt poſſibilitas exigendi,& tunc reſtat applicatio
petẽdi ad actũ rei,hoc eſt impoſſibile,qd actio ſit ius inhærens
pſonę Vnde dñt laici,oportet me quęrere,qui dicat,vel narret
narrationẽ meam,hoc eſt actionẽ,qñ actio idem,qd narratio,
i.applicatio cãæ petẽdi aduerſario,ante cõcluſionẽ,& qd actio
ſit q̃dã narratio l.dicit.C de interd.l.vlt.Vnde quędã lrã hic a-
ctionẽ q̃dã narrationẽ, q̃ro poſtea de expoſitione mẽbrorum
diſtiuitionis,actio nihil aliud eſt q̃ ius,&c.i.actio eſt ius,&c.&
iſta verba,nihil eſt,poſitiue ponunĩ, & in dictio nihil ponit, vt
ff.de ma l.Titia.actio eſt ius,ibi ponitur ſm gl. ad dĩam officij
iudicis.ſed ego dico,qd poniĩ ad dĩam rerum corporaliũ . qa
res corporales nñ ſunt in ea.s̃.de reb.corp.& incor.§.corpora-
les. hẽ q̃ro,qd eſt ius p̃toriũ.actio p̃toria ciuilis actio,ius ciuile.
vide s̃.de iu.na.pſeqnẽdi dt ad dĩam exceptionu: qa licẽt exce
ptio ſit ad recipiẽdũ,nõ tñ ad agẽdũ ad id, ꝙ ſibi debei,qd põt
dici,qd hic dr̃ ad dĩam officij iudicis, nõ hẽt merã oblõnẽ,vt
ff.de act emp.& vẽ.l.p colluſionẽ,ad finẽ,vel ad dĩam realis a-
ctionis:qa teneĩ reali actione in illo uix obtineĩ.ĩ.ſtatim ſed ↄ̃
hoc,qd dr̃ de reali actione,eſt qd ſtatim in ſequentib.diuidit a-
ctionẽ in pſonalẽ,ergo diffiniit,qa diuidit,qd diffinit.vnde dñt,
qd apponiĩ,qd ſibi debeĩ ad dĩam actionu,in qb non petimus
debitũ,ſed pœnã alij imponi Quia tractaturus ſum formatio-
nẽ libellorũ,p̃mitto q̃dã gñalia nunqd interrogationes habẽt
fieri cũ libello?dđm,qd ſi Titiꝰ debitoris dicit, neſcio qs ſit hr̃s
eius,& ſi iã neſcio p qua parte ſit hr̃s,& p qua parte hic fieri an
libelli donationẽ dđm eſt,qd ſic,q̃ eſt rõ : dđm qd nõ fieret iſta
ĩterrogatio,p qua parte ſit hr̃s ante libellũ,forte actor plus pe-
teret,& caderet in pęna plus petentiũ ff.de interro.ac.l. .& le-
gis puiſio eſt ante dãni illationẽ q̃cunq;. Vnde melius eſt p̃ue-
nire,q̃ p̃ueniri.C.qñ libellus prin da.lı.ↄ̃te.fa.l.1.& ..ſi ergo da
reĩ libellus,plus peteret,q̃ dẽbat,niſi primo interrogaret p qua
parte ſit hr̃s,vt ĩ.e.§ ltẽ dedi tibi libellũ,ſ̃ſione hita.nihil pro-
deſt mihi:qa oporteret memet pſiſtere ĩ libello,vt C.qũo,& qñ
3 iudex.auth.q ſemel. † Videamus quid ſit libellus. eſt ſcriptura
breuis continens intentionẽ actoris, & accuſatoris,vt C.de ap.
a l.vlt.§.iure,multas alias a expoſitiones hẽt hoc nomen libellus.
qñq;dr̃ papirũ albũ,vt C.de epiſc.audien.l.iudices hic dñt Doc.
qd plura alia ſignificata hẽt hoc nomẽ libellus,vnde qñq;appel
laĩ ↄ̃uẽtionalis, qñq; appellatorius.ſed dic,ꝙ hic nõ ſunt plura
libelli ſignificata.ſed plura ſuppoſita.Vnde.Codex eſt liber.Di
geſt.ẽ liber,& ſic de alijs: & tñ nõ ſunt mille hic ſignificata,ſed
plura ſuppoſita. dñt Doc. qd p auth.offeraĩ Codi de li.ↄ̃te.dẽt
offerri libellus,nõ p iura Codi.Tu dic,ꝙ ſcĩ̃ eſt no.p iura,C.d
offer.libellis.& p auth.antecedẽtem auth illi,offeraĩ valet qd ãt
dixi,& ĩ auth.ad exhi.& introd.eis §.1.in auth.afferaĩ.amplior,
rgę,qd daĩ oblato libello,ſed non introduxit oblationẽ libelli.
ltẽ p iura cum libellus debeat offerri, patet lex.C de ar.l.pe.vbi
4 dr̃,ꝙ ↄ̃uentio in ſcriptis ſit apud arbitrũ. † No.dicit gl.qd libel
lus daĩ corã arbitro, & ſic p iura Cod.& ſic ſm gl.dat libellus,
& lex,quã ipſi inducũt.C.de dig.l.quoties.loquiĩ de citat one.
5 † Quæriĩ,qñ daĩ libellus.dđm,qd libellus immediate poſt cita-
tio.

ADDITIO.

a Multas alias. Adde la ſin l.1.§ vbi.ff.de offi.proc.&c qui dicatur proprie lib. ..in vib per eundem in l.1 ff de offi.a.ſeſſ.

ctionem ſiue ſimul cũ ipſa citatione dẽt dari, venit nuncius ad
domum meã, citat me vt vadã corã officiali tali die, des mihi li
bellũ, deliberabo, & veniã inſtructus. & ſic cũ ipſa citatione dã-
dꝰ ẽ. Ad hoc dõm mouet me. Primo tñ, aliqs eſt citatus, vt veniat
corã tali iudice, qd faciet interim, uſqd melius ẽ, qd deť ei libel
lus, & interĩ deliberet. vt veniat ĩſtructus. hoc eſt ꝓ cõent rõnẽ,
ꝙ veniat I iudiciũ, vt recipiat libellũ, & ſic ꝓtelare lites, vñ cũ ip
ſa citatione dẽt dari libellus, & ſi alr̃ fiat, nõ dẽt dari ſũſum, vt
in Auth. d litig. §. ad excludẽdas & in auth. de execu. §. in his, q
ꝯuen. & reꝑu. §. 1. auth. offeraĩ. dicit offeraĩ tũc libellus cũ cita
tus eſt, offeraĩ ſtatim aliũ modũ arguendi habuiſtis. ff. de ꝓdi. &
de. l. 1. Itẽ qũo interrũpeť p ſimplicem citationem. ſed neſciret
reus qd ab eo peteret ſed interrũpeť ſup ea actione, q̃ eſt idem
cu ipſa citatione, vt C. de auth. tut. l. vlt. & de pſc. 30. ann. l ſicut.
Sed vbi dẽt libellus offerri? Rofredus dicit, ꝙ in iudicio. ff. d iu.
& iu. l. pe. dñt vbi petaĩ, citeť reus, dãdus eſt reo ſic, vt cũ ipſa ci-
tatione daĩ, vt dictũ eſt. niſi deť iudici dãdo in iudicio, arg ff d
iuſt. & iu. ſed & pt dari iudici ẽt in uia, vt ff ad l. Iul. d adul. l. ni
6 ſi. §. ſi. † Quæri, a quo dẽt dari libellus. dõm ab actore in cã ci
uili, ab accuſatore in cã criminali, in duplicib. iudiciis, vterque
dẽt dare libellũ, vt iudic. ſam. erci. ad ꝙ iudiciũ cũ ſit actua e du
7 plex. ff. fa. erc. ĩter cohæ̃des. † Quæriť, cui daĩ libellus. dõm, ꝙ reo,
& iudici. Tutius eſt, qd añ deť iudici, vt iudex faciat redigi in a-
ctis nõ ãt reo veniens aliq̃ i immutet, & ſic interpretaĩ ꝯſuetu-
do, q̃ eſt optima legũ interpres. ff de le. & Senatuſ. l. ſi de ĩterp̃ta
tione. Bñ dico, ꝙ tũc reo primo ne ꝯ̃ hoc maligneť, q̃a tollenda
eſt cã malignãdi. C. de ꝓbõnib. l. iubemus. & C. de iud. l. 2. ad fi.
Quæriť quare daĩ libellus. dõm, ꝙ fauore rei, vt deliberet, ſi ce-
dat, aut ꝯtendat, vt ff. de eden. l. 1. Item fauore iudicis, vt ẽm for
ma libelli poſſit facere ſnĩam. & teſtes recipere, q̃a labilis homi
nũ memoria, & iudex dẽt libello ꝯformare ſnĩam. ff. cõi diui.
l. vt fundus. C. de fideic. lib. l. vlt. & ſic daĩ libellus ob fauorẽ iudi
cũ, cũ principalr̃ daĩ libellus ob fauorẽ rei Pone, reus dicit acto
ri. cũ vult ei libellũ porrigere I ſcriptis, ꝯtor dem'. Et bñ ego ſta-
tim rñdebo, dt actor, ego volo, ꝙ tu recipias libellũ. & ẽm iur is
ordinẽ ꝓcedaĩ ẽm illã auth. offeraĩ. Quæriť, an reus cogaĩ reci
pere libellũ. ddm, ꝙ nõ, q̃a fauore rei eſt ad hoc ĩtroductũ, ff. de
eden. l. 1. § ñ dẽt actor. q̃a in eiꝰ læſionẽ, vt C. de leg. & Senatuſc.
l. ꝙ fauore. & ff de leg. & ſe. con. l nulla, & q̃libet eis, q̃ ſunt ꝓ ſe
ĩtroducta renũciare pt, C. de epiſ. & cl. l. ſi qs ĩ ꝯſcribẽdo, d pac.
l. ii. ſ. & ff. d pac. l. pactũ. dẽt igĩ libell offerri reo. fallit. dñt Doc.
in caſib in qb. non daĩ libellus. & illę inſtãtiæ quas aſſignãt, ſũt
I libro. ff. ſed quo iure fuit ĩtroductũ, qd offeraĩ libellus p auth.
de exhib. & introdu. reis. § ſancimus Et ipſi dñt, ꝙ reperiuntur
inſtãtiæ ꝙ non daĩ libellus in lio. ff. ſd ius cõe erat, ꝙ libellus ñ
daĩ ipſo iure, ad qd ſibi q̃riť inſtãtia, in illo iure: ſi. n. eſſet recta
inſtãtia, eſſet poſterior illa auth. q̃ dicit, ſed illa in iure poſita,
vnde nulla aliarũ inſtãtiarũ quas aſſignat dari docebo tñ in eo-
rũ dictis eſſe dolũ. Nã pt inſtari iuri poſteriori q̃a leges illæ, q̃
ꝓhibent dare libellũ, deſiderãt celeritatẽ. Vñ leges illa licẽt nõ
cogitauerãt de nõ dãdo libellũ, hoc trahimꝰ tñ ex rõne legis, q̃a
illę debẽt ꝓcedere de plano i. celeriter, & ſic eã nõ deť libellus.
tñ ex rõne illarũ legum colligo qd non debet dari libellus. In-
ter alias inſtãtias. quas aſſignãt, eſt una, ꝙ põt in dubium reuo-
cari, dñt in actione in factũ deſcendẽte ex re, de iudicio nõ daĩ
libellus, q̃a executio eſt parata ꝙ vincenti ex ſnĩa ꝯdemnatoria
daĩ duplex auxiliũ. off. ſt iudicis & tunc eſt parata executio, ſed
ſi intentareť actio in factũ, nõ eſſet parata. ff. ne vis fiat ei, q ĩ pri
mo ius eſt legis, q̃ miſſum p iſtã occaſionẽ dixi, dicas nõ dari li
bellũ. hĩ in nulla vĩ actio ĩ qua dicit lex, qd ſũmarie eſt ꝓceden
dũ, dãdus eſt libellus, ut numerenĩ pſes ff. de iud. l. iudices. Item
qn cognoſcit eṗs ĩter clericos, uel iter viles pſonas nõ dãdus li-
bellus. certẽ leges illæ, quas alligãt, hoc nõ dñt, ſed loquunĩ de
ſnĩa, ſed ex eis pt colligi qualis dẽt formari libellus. ff cõi diuid.
l. vt fundus, qualĩ deť, i. vtrũ detur in Latino, uel cõi poſita lin-
gua materna, unde q̃tum ad ea, hoc eſt ordinationẽ iudicij. ſpe
ctãdus, eſt locus iudicis ff. de teſt. l. .. §. vltra. Quæriĩ, nunquid de
bet dari libellus reo. ut differat & ſuper eo deliberet. vĩ qd non
deĩ, ſed actor ſecum habebat, & faciebat reo copiam deſcriben
di, unde hic dicit rubrica, de eden. l de iure. ꝯ̃ rõnẽ eſſet ſcriptor
8 rei, ar. ff. ad Treb. l. poſtulãte. in ſi. † Quæriĩ, quid ꝯtinere debet li
bellus conuentionis, & alia de quib. habemus. ff de rei vend. l. ſi
in rem C. de epiſc. & cle. auth. gñaliter. Item cauſam debet ꝯtine
re. C. de ædi. edi. l. vltra. §. cum aũt. Vnde ait ṗtor, neminẽ audiã
ſine cauſa. ff de tranſ. l. cũ hi. nunquid & actionẽ. hĩ ãrg quidã
dicunt ꝙ non. & ideo expreſſa ṗter cauſam, & actio, & ius cre
dũt ſane dixiſſe. Alij dñt, ꝙ ex ordine rei, & cauſę ſuot certi de
edi. act. &c. ideo oportet actionẽ opponere, ut ff. ſi cer. pet. l. cer
tũ. Si q̃ris, vtrũ ſit actio. vĩ eſſe fatua qõ, q̃a actio eſt: ſed quęris,
9 vtrũ ſ nomẽ actionis ſit exprimendũ in libello, dico quod nõ.
Sed ſi quęras, utrũ ſit actio. vĩ eſſe fatua q̃ſtio, quia actio, eſt ap-
plicatio cauſæ ad relationem. ex quo igitur libellus concludit
eſt actio. dñt, qd non eſt fatua, q̃a actio eſt applicatio cauſæ petẽ
di, vnde ſi dico, mutuaui tibi decem, vnde peto, quod mihi red-
das, I iſto facto ſunt due cauſæ petẽdi, & quia duę ſunt actiones
certi ꝯdõ gñalis, p hanc cãm petẽdi ex mutuo, eſt iſta, quia mu
tuaui tibi decẽ, vnde peto, quod mihi reddas, nullã expreſſam
actionem ꝯtinet, vnde actio eſt arg. legiſtarum, argu. certi ꝯdõ
gñalis, certũ dẽs, ergo certum ſolue, ar. actionis ex mutuo, mu-
tuũ recepiſti, ergo mutuum ſolue, vñ actio eſt narratio quædã,
videlicet applicatio cãę petẽdi ad relationem, vt C. de interd. l.
vltra. Vñ dicit ibi vna lr̃a, narrationẽ, alia lr̃a actionẽ. ex modo
ꝯcludendi non poſſum perpendere qua actione agis, vt cum di
co, vendidi tibi librũ pro decẽ, vnde ſolue decẽ, feciſti mihi fur
tũ poſſet p actionẽ furti concludi, condẽnatus eſſet infamis, vt
ff. de furt. nõ poteſt. vel certi ꝯdõne generali, & tunc nõ eſſet in
famis, vt C. de act. & obl. l. ceſſet. p̃ſumiť certi ꝯdõ ĩtẽtata, q̃a be
nignior, vt ff. de peti. hær. l. ſed ſi pleš. poſſet qõ nr̃a ꝓpoui vbi
nulla ẽ intẽtata, ſed in illa lege vtraq; erat intentata, & p̃ſumiĩ
intentatũ de benigniori. Sed dic, ꝙ optime facit ſicut in ſnĩa,
poſſet fieri ad duas actiones, iõ dic, vt dictũ eſt. Doct. ꝯ̃trium, te
ſtõr habet veſtem pro mulieris vſu: ſi legat veſtẽ muliebrẽ. vĩ le
gata veſtis vſui mulieris tñt ſeu ꝓprie deputata, vt ff. de lega. 3. l.
hoc legatũ. ergo & hic ꝓprior actio p̃ſumitur intẽtata, vt beni
gnior. Ad arg. in oppoſitum dñt, ꝙ verũ eſt, ęque proprie cõpe
teret, ponamus, cõpetunt duę ad idẽ, & ambæ ſpãles ſiue pro-
prie. v. g. teſtõr legauit rẽ ſuã mihi: dico ꝯ̃ hr̃dẽ, ꝙ teſtõr legauit
mihi rem ſuã talem. tu habes eam, peto, vt eam mihi reddas, pt
ꝯcludere libellus hñs diuerſos effectus, ſuper actione reali, põt
ꝯcludere ſuper pſonali, vt teſtõ Quid dicemus hic. imo ex mõ
ꝯcludendi genus actionis dñt ſic factum. ex quo non oriũtur
plures actiones hñtes diuerſos effectus intereſſe exprimere, vna
ſi eſt factũ, ex quo non oriuntur plures actiones, vel ſi oriuntur
nõ hñt effectus diuerſos, non eſſe neceſſe exprimere, qd qñ hñt
exprimere plures, vnã dẽt exprimere, dr̃. ff. de trib. l. quod ĩ hæ-
redẽ. §. eligere. qñ vna eſt, non dẽt aliã exprimere, ar. ff. de lib. &
poſth. l. 1. & ſi ſint plures q̃ hẽnt eoſdem effectus, non oportet
exprimere, arg. ff ad Velleianũ. l. omnino. pato decẽdũ vbi ſunt
diuerſorũ effectuũ, non oportet. ꝙ exprimãtur. vnde dixit lex,
ſeruus meus dedit tibi pecuniã. vt inde emeres prædia, ſed non
emiſti, hẽo ꝯ̃ te mãdati. & furti. Sed ego dicã ſic, ago ꝯ̃ te, quod
ſeruus meus dedit pecuniam vt inde emeres prædiũ, & nõ emi
ſti, actio eſt mandati. Sed dicamus, ago ꝯ̃ te, q ſeruus meus de-
dit tibi pecuniã ꝯ̃ voluntatem meã. actio eſt furti. dicendũ, vbi
nulla concluditur, expreſſe intelligo eã intentatam, quia põt p
legem difficilẽ ff de lib. & poſth l. Gallus §. 1 vbi ſequiĩ plures q
non cõpetunt ad idẽ, ſed diuerſos hñt effectus, quia vna eſt ſtri
cti iuris, alia eſt bonę fidei, vt vẽdidi tibi librum pro decẽ peto
agi certi ꝯdõne, ex vendito, erit ne idẽ? dicendum ꝙ ſic, quia q
libet. & bñ dẽt hr̃e ſuũ põdus. ff. de le. 1. l. ſi qñ. vt in exemptione
de re p̃ſumo intentari rei vend. quia alias illa verba, ſerua, & tu
poſſides eam, nihil operent. Ecce exemplũ, vendidi tibi rem ꝓ
decẽ, & iſta decẽ promiſiſti, dico ſic, ago ꝯ̃ te ad decẽ quia mihi
ꝓmiſiſti ex cã vendõnis, ſiue p̃ſumamus intẽtatã actionẽ ex vẽ
dito, ſuperfluũ eſſet hoc verbũ, promiſiſti. Ecce exẽplũ aliud: lo
caui tibi fundũ, & tu inciſiſti arbores, vel clam, vel vi, iõ ago ꝯ̃
te, &c. hic non intentabiĩ interdictũ. qd vi aut clã, q̃a fruſtra ap
ponerentur illa verba, vi, aut clã. dñt, ꝙ non, q̃a interdictũ ꝙ vi
aut clã, nõ intẽtaĩ ſi dolus interuenerit, iõ locum non hr̃et vbi
fieret mẽtio doli hic ẽ forma libellorũ, dẽt narrare factũ, ex fa-
cto, elicere cãm petendi, ex cã petẽdi, ꝯcludaĩ ĩ actione aduerſa
rio, peto vt ſoluat iudicis offm̃, vt ſ. dictũ eſt. Dñt qdã, ſoluendo
aduerſario ex cã petẽdi in actione dẽt dicere actor, & ad hoc ĩ
ploro offm̃ iudicis, q̃a mercenariũ actionis. Vñ dẽt eẽ cũ actio-
ne mercenariũ eius, ſicut me inuitat. Dicit Azo, & meũ ſeruiẽ
tem, & qdẽ offm̃ ſit mercenariũ, ſed tñ ſine hoc proceſſit libel-
lus, q̃a ꝯſiderãda ẽ cã ꝓbõnis bonorũ. Sed quare dr̃ hic, corã iu
dice i teſtĩs & in ꝯ̃ſcrib. ut ff. d hr̃d. inſt. l. 1. § ex fundo. ita ĩ ſiſib.
Võ ſi dẽs mihi pecuniã indigeo pecunia, licẽt nõ dicam vt ſol
uas, ꝯſtitueris ĩ mora, vñ dicit lex, aliquis verberatus eſt, dt ami
cis ſuis, ſed non dicit, volo, ꝙ me vendicetis, verberauerunt eũ
amici, q̃a illa verba habẽtur ꝓ iuſſu. ff. de bo. li. l. Paulus rñdit.

1 *Libellus debet concludere ex præmiſſis, quis non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe.*
2 *Libellus in rei vendicatione debet continere dominium præſens.*
3 *Libellus in actione perſonali requirit expreſſionem obligationis.*
Dominium præſens licẽt ex præterito dominio præſumatur, oportet tamen ipſum præſumptum allegare.
Obligatio præſens licẽt præſumatur ex præterita obligatione, oportet tamen ipſam præſumptam obligationem probare.
4 *Cauſa, an præſumatur ex diuturna ſolutione.*
5 *Alienãs omnia bona ſua, licẽt non dicat in fraudem eorũ, ſo omnia præſumuntur in fraudem, etiam ſi non exprimatur.*
6 *Præſumptionũ duo genera, quædam iuris & de iure, quæ nõ recipit probationẽ: quædã iuris, non tamẽ de iure, & cõtra iſtã admittitur probatio in cõtrariũ.*
7 *R. i vendic. vtilem habere, & publicianam, differt, & quando.*
8 *Libelli in forma rei uendic.*
9 *Teſtib. receptis, & publicatis, an aduerſarius poſſit alios producere.*

§. Omnium.

§. Omnium Actionũ q̃dam ſunt in re, q̃dã in pſonã
ſi agã ꝯ te rei vẽd.ꝓ re,q̃ mea nõ ẽ.tẽp.li.
ꝯt.& li.pẽdẽte res illa mea efficiẽ,ã ex virtute primi libelli mihi
dẽas ꝯdẽnari,an opus ſit noua inſtãtia.Quidã dñt, ꝙ de hoc eſt
decr.de noua.ſed illã non vidi.vñ,ꝙ ſufficiat poſt inſtantiã,nec
opus ſit nouo libello,qa actio pignoratitia cõpetit demũ pecu
nia ſoluta.ſed ſi aliqs agat,ãteq̃ ſoluat pignoratitia actione,ſi lit.
ꝯt.pẽdente iudicio ſoluat,põt ibi aliqs aduerſarius ĩ actione pi
gnoratitia ꝯdẽnari,& ſic ſufficit ius queſitũ lite pendẽte, vt ex
eadẽ ĩſtãtia fiat ꝯdẽnatio,nec opus ſit nouo ĩſtãte libello,vt C.
de pig ac.l.ſi rẽ.§.vltra, & ibi ſunt plana iura allegata pro parte
iſta.quare iſtud erit ĩ rei.vẽd.credo,ꝙ nõ,mutuo, vel mutuaui
li.ꝯt.& lib.porrecto.certè erit opus noua inſtãtia.ff.d iud.l.oĩũ.
& ſic eſt in qõne propoſita.Itẽ poſſet argui,ꝓ parte alia,ꝙ ex pte
rei ſufficeret noua poſſeſſio lite pẽdẽte acq̃ſita, vt ff.de rei vẽd.
ſin aũt,§.1.ergo ex parte actoris ſufficeret nouũ dñium acq̃ſitũ,
lite pẽdente.dicerẽ tñ ꝯriũ,nec eſt ſi.de reo.& actore. Seqĩ ĩ lr̃a
sũma,dr̃ actionis eſt q̃dã ĩ re,q̃dã in pſonã.Summa.dr̃ gl.1.bre-
uis,qa nulla breuior. Vñ ibi ꝯ hoc arguit ꝑ §.1.& §.queda ſunt
miſte,qa iſta diuiſio nõ eſt ſufficiẽs data ꝑ hæc duo mẽbra tñ
q̃da in rẽ,q̃dã in pſonã.Ad hoc eſt arg.qđ dr̃ gl.de virtute ſer-
monis miſte actionis,vt gl.accipit,veritas neq.ꝯtineĩ ſub actio-
nib.in pſonã. Vñ dr̃ Azo,qđ ſunt miſtę perſonales.licèt habeãt
realitatẽ, & q̃dam perſonalitatẽ, plus tñ hñt perſonalitatẽ. Vñ
petitio hrđitatis miſta ex lege, dr̃ eſſe pſonalis.C.de peti.hær.l.
hrđitatis,& quãr dñr quædã miſtę,quędã in rẽ ſcriptę,aliàs vt
dixi.ff.de pet.hær.l.ſi ſi lege. §.vlt.dr̃ lr̃a sũma diuiſio ĩ duo gñ a
diuidiẽ.Aliæ.n.ſunt in rẽ,aliæ in pſonã Nã tũc agit vnuſquiſq;
cũ illo,q ei obligatus eſt,vel ex ꝯctu,aut ex maleficio, quo caſu
ꝓductæ ſunt actiones in pſonã,per quas aliqd ſibi dare, aut fa-
cere oportet & alijs qbuſdã modis,exponit gl. iſtud verbũ vlti
mũ , & alijs qbuſdam modis: mõ approbat vltimũ, & per hæc
verba,& alijs qbuſdã modis,intelligaĩ actionẽ ex varijs cauſarũ
figuris.i.ꝯd.fur.dr̃ gl.& dicas, qđ verũ eſt,quod cũ de forma ex
varijs figuris cauſa oritur,ſicut gl.intẽdit,quia neq; ex delicto ,
neq; ex ꝯctu,vel qa imò dicas,quod ex delicto,& furto.Sed dic,
ꝙ ꝯdõ furtiua cũ varijs figuris cauſarũ ex eã varia figuraĩ.i.hẽt
varias figuras,& ſimitudines delictorũ ,& ꝯctuũ,tñ ex delicto eſt.
Qũo ergo exponemus hæc verba,& alijs qbuſdã modis.expo-
ne,vt gl.prio mõ exponit,vel dicã qđ ꝑ illa verba ibi intelligiẽ
datiuus actus,ſic põt intelligi de act.et obl.l.1.Sequiẽ in lr̃a aliud
verbũ damus,aut cũ eo q nullo iure ei aliàs obligatus ẽ,mouet
alicui de aliqua re controuerſiã,quo caſu ꝓditæ ſunt actiones
in rẽ,& ſic vult iſta lr̃a,qđ tunc actione reali non ſit obligatus,
arguit gl.§.imo ĩ actione reali teneẽ ad reſtõnem faciẽdã,ergo
eſt oblatus.gl.non bñ ſoluit , ſed de hoc expediã in inſerioꝛib.
vñ arguiẽ ſic,ſicut ĩ reali actione poſſeſſio ſufficit aduerſarij,vt
l. .C.de ali.iu.ſed lex iſta,ſiue actio poſſet ad exhibendum ſuffi
cere aduerſario. Sed ad exhibendũ actio perſonalis eſt.ff.ad ex
hibẽdũ.l. .§.eſt aũt.qa igiẽ rei vend.nõ eſt pſonalis actio,qa nũ
quã illa dẽt ꝯtineri obl̃o,nũc q̃ro,ã ſufficiat modus iſte, vẽdi-
1 di ibi librũ ꝑ decẽ,†& ad hoc es obligatus, vñ peto,vt illa de-
cẽ mihi ſoluas,vel oportet dicere,vẽdidi tibi librũ ꝑ decẽ,& ad
hoc es mihi obligatus,vñ peto, &c. dñ qdã ꝙ dẽt ꝯtineri obli-
gatio in libello,qa dẽt libellus ꝯcludere ex p̃miſſis,qa non ꝓbat
hoc eſſe,qđ ab hoc ꝯtingit abeſſe.C.de ꝓb.l neq; natales,& l.nõ
nudis,& l.ad ꝓba.ſeruitutis,& nõ ſeqẽ ſi vendidi, qđ pp hoc ſis
2 mihi obligatᵃ,& qđ mihi dẽas ſolueẽ.qa forte ſoluiſti.† licẽ ĩ rei
vend.dẽat allegare dñiũ pñs.ff.de rei vend.l in rẽ actio,ĩ ptin.er
go ĩ pſonali pñs obl̃o. Doc.tenuerũt ꝯriũ,&vulg vñ ſiemiſti a
me fũdũ ꝑ decẽ,ſeꝰ ei ſuiſti obligatᵘ,ergo p̃ſumeris virtute cẽ
obligat ,qa hic ẽĩ dñio,vt C.d ꝓb.l.1.& l. poſſidetis,& dr̃ vnũ &
q̃ ex ea ſeqnunẽ. vel p̃ſumunẽ. Seq̃ẽ cũ dico,ego vẽdidi, videor
dicere te eſſe obligatũ.Ad iura in ꝯriũ allegata dicẽdũ nõ ꝓbaẽ
hoc eſſe, qđ ab hoc contingit abeſſe,nõ ꝓbãt ex veritate,ſed ꝓ-
babiliẽ ponũẽ.Azo dr̃ cũ modus,q ꝓcedit ex veris,& neceſſarijs
& iõ demõſtratiuus,ſiſi mõ illo nõ oſtẽdit iuſtitiã ſuam. Vñ ar.
legiſtatũ ex ꝓbabilib. ſed certè dicamus, ſyllogiſmus dialecticᵘ
fit ex ꝓbabilib.inſtitutis ex neceſſitate. Vñ ſi dica,oĩs mr̃ diligit
filiã,Medea eſt mr̃,ergo Medea diligit,iõ ſyllogiſmus dialecticᵘ
ex neceſſitate,ſed ex ꝓbabilib.& neceſſarijs:iſta.n.ñ eſt neceſſaria
oĩs mr̃ diligit,ſed ꝓbabilis ſic dẽret hic dici,qa qdã poniẽ,reti-
neat in mente,vnde cũ enthimemate dicemus ſic,quiq; vẽdide
rit dẽt ſoluere,vẽdidiſti,ergo dẽs ſoluere.illud arg.legiſtarũ de
neceſſitate illat.Sed prima ñ eſt neceſſaria qa forte iã ſolutũ ẽ,
ſed ẽ ꝓbabilis ad aliqd,dñt qđ nõ eſt ſiſe.qđ rei vend.cõpetit ex
poſſeſſione pñti & nõ abñti.Sed pſonalis actio cõpetit ex ꝯctu,
nõdũ habito,iõ ſufficit allegare ꝯctũ,argu.cũ iſta tria ĩ pſonali
reperiunẽ,ꝑ ordinẽ,& in actione ꝯctus eſt eã remota,obl̃o ꝓxi
ma,ĩ rei ven.tria reqrunẽ,titulus,tradõ,& dñiũ.titulus,& tradi
tio fuerit quaſi directe dñiũ,eſt eã proxima,cã incerta rei ven-
ditæ.dicimᵘ ergo, quod in reali dẽat allegari in libello cã ꝓxi-
ma cũ incerta. ſ.dñium, ergo & ĩ pſonali oportet allegari cau-
ſam ꝓx mã,ſ.obl̃onẽ,quid ergo dicemus ad iſtã qõnẽ.Ego te-
neo illã de iure,qđ dẽat ĩ libello exprimi obl̃õ, qa aliàs nõ ꝯclu
3 deret,ſed dicas p̃ſuit obligatus.† Et certè dẽt allegari,p̃ſumptio
eſſet neceſſariᵃ,talis libellᵘ,ego fui dñs rei,q̃ poſſides,vñ peto,qđ
eã mihi reſtituas.certè nõ,vñ ex p̃terito dñio p̃ſumeris pñs dñs,
oportet ipſum p̃ſumptũ allegare ſic,licèt ex p̃terita oblõne p̃ſu
meẽ pñs oblõ, oportet tñ ipſam p̃ſumptam oblõnem probare.
4 †Vñ dñt Doc.ex diuturna ſolõne p̃ſumiẽ cã,vñ ſi dicerem, ego
ago ꝯ te,qa ſoluiſti mihi,& anteceſſorib.annuatim tales reddi-
tus,quare peto,qđ nunc ſoluaᵉ,non ꝓcedit libellus, qa licèt ex
diuturna ſolõne p̃ſumaẽ cã,ñ tñ ſufficit allegare diuturnã p̃ſta-
tionẽ,ſed oportet allegare cãm,q̃ ex diuturna p̃ſtatione ꝓbetur.
Hoc hẽs.ff.de vſur.l.cũ de in rẽ uerſo.ſed ꝯ arg.ſic lex puniẽ ta-
5 lẽ cãm,†qdã alienat oĩa bona ſua.& ſi ñ dicat ꝙ ĩ fraudẽ eo ip-
ſo,qđ oĩa p̃ſumunẽ ĩ fraudẽ,ẽt ſi ñ exprimaĩ.ff q̃ in fraud cred.
l.oĩs.§.Luciᵘ,qa & hic p̃ſumeẽ obl̃at ,oportet exprimere.dđm,
ꝙ iõ de libello , dđm ibi đ libello ſupplicatorio ñ ꝯuentionali.
6 Dicẽs tñ ſiſe ẽ,dñt duo sũt gñ a p̃ſũptionũ,q̃dã iuris, & de iure,
a q̃ nõ recipit ꝓbõnẽ in ꝯtrũ,ᵃq̃dã iuris.nõ tñ d iure.Et ꝯ iſtã p̃ſu
ptionẽ admittiẽ ꝓbõ,qđ p̃ſumeẽ, prio oportet exprimere, qua
p̃ſumptione p̃ſumo. & allegare ĩ iſto gñe fundi oblñnẽ p̃ſtitã:
p̃ſumit obl̃õ.vñ oportet,ꝙ rei vẽdi.ꝯpetit, qñq; directa directẽ,
qñq; vtilis vtiliẽ,qñq; directa vtilẽ,qñq; vtilis directe, directa vti
lis accipit ex parte actoris,directa vtiliẽ ex pte rei, qs hẽt directã
rei uẽdicationẽ,ille,q hẽt directũ dñiũ, vt emphyteuticarius,ſu
pficiariᵘ.vel q hẽ ꝑ dño sũptione,mr̃,pr̃ vẽdicat filiũ a dicta cã
a iure q̃ſitũ,neq; hẽt dñiũ directũ,dicit gl. & q ñ emit a nõ dño
bo.fi.vtilẽ rei uẽd. Doct.hoc nõ admittũt:imò hẽt publicianã,
7 † & differt hr̃e vtilẽ rei vend.& publicianã,qa vtilis p̃fert dire-
ctæ.ff.ſi ager.vect.vel emphy.pe.l.1.& l.2.nõ publicianã, vt ff.de
pub.l. .§.pe.ille q poſſidet rẽ meã,vel tuã q hẽt ptãtẽ,ſeu facul-
tatẽ reſtituẽdi,illi teneẽ directo. ff đ rei uẽd.oĩnĩ. & poſſet peti
ab aduerſario detinẽte actione in rẽ. C.de ali.iud.mu.cau.fac.l.
1.ſed nõ q poſſidet ciuiliẽ tñ,ſ.aĩo teneẽ rei uẽd. dđm, ꝙ ſic.ff.đ
vſu. l.cuiuſq; fundi. daẽ ciuiliẽ ꝯ eũ,q nõ poſſidet,ſi dolo deſit
poſſidere.ff.de rei vẽd.q dolo. potes mõ obuiare.Et ſcies,qđ cõ
petit directa directo.vtilis vtiliẽ,vtilis directo, de iſtis verbis nõ
faciẽ vim,qa ſunt verba magiſtralia. & poſsẽt ĩprobari ꝑ legẽ
ꝑ theoricã iuris,q̃ eſt talis,cũ oĩs Burgẽſis iſtius ciuitatis đ oĩb
ſuis poſſeſſionib. ſoluit aliqd regi. ſi vero dr̃, aliqs de Burgẽſib.
ꝯ poſſeſſorẽ detinentẽ poſſeſſionẽ ſuã , ago ꝯ te , qa tu poſſides
fundũ meũ,uel fundus cuiᵘ dñium ad me ptinet, vnde peto,&
c.ũ dicat dñm directũ ,ergo dñiũ,ff.ſi ager vect.uelᵘ emphyt pet.
l.1.ff.de min.& ſi no.§.ſed & poſt.Et ſic dẽt cadere a cã, cũ vti-
le dñiũ habeat ñ directũ,eũ aliqd ſoluat de fundo illo,& ſic uti
lis ꝯpetit nõ directa,& q ineptã ꝓponit actionẽ cauſ.amittit.ff.
ſi men.ſalſ.mo.dix.ſic põt excuſari libellᵘ, ſm oẽs ſunt ĩterponẽ
di,ſm cõſuetudinẽ regionis,cũ dicit ſe tutus,dũ intelligit,qđ ſic
dñu codẽ mõ.qđ põt cadere in aliquo ſubdito regis,& qđ ſermo
nes ſic ſunt ĩtelligendi habes de ſupel.lega. l.Labeo.de fun.ĩſtr.
l.cum delanionis. §.aſinã. Roſredus idcireo docet forte libellũ
8 in rei uend.†Ego dico,me dñm rei talis.puta fundi,deſignabit,
item meliori mõ,q̃ poterit,quẽ tu poſſides. Vñ illũ fundũ pe-
to mihi reſtitui cũ fructib.pceptis,& pcipiendis.ꝯ iſtum libellũ
ad eius repugnantiã arguit qdã ſic,qa eadẽ eſſet ꝯcluſio realis,
qa eſt ꝯclõ põt eſſe pſonalis actio. Dđm licèt poſſet eſſe cõcluſio,
tñ petendi in pſonali allegaĩ ꝯctus. dñt alij, qđ ita debet ꝯcludi,
vnde peto rẽ meam eſſe declaratã ꝑ definitiuã ſnĩam , declaraĩ
res eſſe petitoris,ut ff d rei uen.l.ex diuerſo.ergo dẽt peti in li-
bello,qa ſnĩa,& libellus ꝯformanẽ ff.cõi diui.l.fundus.dico,qđ
nõ oportet ſic dicere,hoc tñ tutius eſſet,ad hoc dicendum fue
rũt moti ꝓp hoc,ꝙ dr̃,qđ teneẽ rei uendicatione , nullo mõ eſt
obligatus.vñ debet ꝯuertere actor ſermonem ſuũ ad iudicem,
ſed dđm,qđ in rei uendicatione etiã ꝯcludiẽ,cũ ſit actio,ut pa-
tet hic. Item q̃ris tu, qđ ſequereẽ ex iſta ſubtilitate, ſi reſtitutio
rei meæ mihi debeẽ oſtõ iudicis, ſequereẽ, ꝙ ĩterpellatio extra
iudiciũ facta de reſtituenda re mea,nõ inducet morã, qđ aper-
tè ſaltum eſt.Item qđ pr̃ cum fructib. pceptis, & percipiendis,
certe libellus male formatus eſt,quia ſi eſt bonę fidei,de p̃ſum-
ptis non teneĩ,ut ſ.de rer.diuiſ.§.ſi quis a nõ domino.
de extãtib.teneĩ non rei uendicatione qa naturali ratione fecit
ſuos,ut in præallegatis.§§. ſed iudicis officio, vt C.de rei uend.l.
certum.§.bo fi. ſi ãt ſit malæ fidei de conſumpt. teneẽ ;:dõne ſi-
tie cã.de extãtib.rei uend.ff.de rei uend.l.ſi nauis § fi. ſi tñ habe-
ret titulũ,qđ de percipiendis tenetur accuſator,ut C.de rei ue.
l.ſi fundũ.niſi in caſibus quos non proſequor notatis in p̃allo.
§ unde dẽt libellus e cludere.diſtinguo in fructib.qa ſic, uel ſic
percepti. vnde modum formandi libellum ſm Roſredum nõ
probo

ADDITIO.

a Quę non recipit probationem in contrarium. Adde limitando,ut per Pan.in c.in. qui fidem.de ſpon. Aduerte tamen, quod licèt contra præſumptionem iuris , & de iure non admittatur probatio in contrarium,tamen admittitur confeſſio partis,et eſt gl. approbata in § illud,in auth. de æqua.do. firmant Bart. & Doct. in auth. ſed iam neceſſe.C.de donat.ante nup.gl. & cano.in c.is,qui fidem de ſpon.

probo in hoc, qđ dt, vnde peto, ꝙ mihi reſtituas, ſed cum dicit
tructus oportet, qđ dicat qua cā ꝯſumpti, & ex qua cā nō eſſent
percipiendi. Itē & ſi exprimat non dn̄i peti certē ꝯdōne ddm. de-
bēt peti certi ꝯdōne illi, de quib. ꝑt eſſe certus actor, ſed qñ petet
percipiēdos, de illis nō ꝑt eſſe certus, qa pendēt ex facto aduerſa-
rii, vñ certi ꝯdōne nō petimus, ar. ff. quorum legat. l. 1. §. qđ autē.
Venio ad tex. dt lr̄a, qđ q tenet rei ven. nullo iure eſt obligatus,
quō ergo peteſ ab eo? ddm, ꝙ ille, q tenet rem meā, eſt mihi ob-
ligatus ꝓbaſ in ſimili hoc. C. in actione de peculio, quę eſt in rē
ꝗuum ad actionem. ff. ad Maced. l. creditorē. ꝯtra nō ſtringitur,
q poſſidet ad reſtituendū, ergo obligatus eſt, ꝑ diſtōnem oblō-
nis. ſ. de obl. In prin. ff. de act. & obl. l. actionū gr̄a. dico ergo, ꝙ
obligatus in principali oblōne, vnde obligaſ, ſed nō aſcribitur
pſonæ, ſed rei, vñ obligaſ, ſed nō aſcribit rei, vnde dt l. pdiis. ſen
tentia ꝑdia abſoluunt, vt ff. de pub. vect. & cōmi. l. Imperatores,
& ff. de neg. geſ. l. q aliena. niſi dices quaſi nō poteris ſuccubere
in directa rei vend. ſi aliqs agat ꝯtra te directa rei vēd. poſt lit. ꝯteſ.
deſinas poſſidere, fac qđ qdā amicus tuus poſſideat, & ſic ea pſo
nali nō poteris ꝯdēnari, qa deſineris teneri directa, ſi ꝯueniat
se vtili lit. ꝯte. incipere poſſidere, & ſic teneberis nō vtili, ſed di-
recta. Dn̄t Doc. ſed poſt litē ꝯtingat iſtā variationē, tñ ad formā
dati libelli ſequiſ ꝯdemnatio, vt ff. de rei vēd. l. vtiq;, & ff de his,
q no. Infa. l. ſeruus. Si petiero ſeruū directa rei vē & poſt lit. ꝯteſ.
moriſ, ꝯpetit vtilis ex veritate primi lib. ſeqꝰ ꝯſe ꝯdēnatio. Itē
verba ſiue ꝯtinue, ad pns tp̄s referunſ i. ad tp̄s litis ꝯte. ff. de in-
terd. l. 1. circa fi. ſed adhuc remanet incōueniens, qa ita capio li
bellū datum. Et in hoc videamꝰ fieri iſtā variationem. ſed tunc
dicā ꝓcedi ex forma primi libelli: qa nō dēt offerri ī volūtate
rei ꝑ quē actor nō poſſit ad ſuum peruenire, ut ff. de eo, qđ cer-
9 to loco. l. . . † Ecce forma alia. Aliqs ꝯ aliquē in rei vend. ꝓduait
teſtes, q depoſuerūt ꝓ eo teſtib. publicatis vidit reus, ꝙ actor ꝓ-
bauit de dn̄io, vadit ad ſuum aduocatū dicēs, male egiſtis cām
meā: qa a principio cū actor diait ſe dn̄m & ꝓduxit teſtes, q de-
poſuerunt ꝓ eo, ꝓduaiſſem teſtes remotiores, qđ ego eſſē dn̄s,
ſed mō poſt publicationē nullum poſſum ꝓducere, dixit mali-
tioſus aduocatus: immo potes admitti ad ꝓducēdū teſtes, non
ad fundandā intentionē tuam, ſed ad cōuincendū teſtes partis
aduerſæ de falſitate, & hoc potes ꝑficere p legē. C. de teſtib. l. vlt.
& ꝓbādo qđ tu dn̄s, opponis de mēdacio teſtiū, q deponūt acto
10 rē eſſe dn̄m, † qa impoſſ eſt, qđ duo habeāt dn̄iū eiuſdē rei in-
ſolidum. ff loc. l. ſi vt certo. §. ſi duob. vehiculum. ddm ꝙ nō ad-
mitteſ. qa ſi ſic induceret iam alia via, qđ l. fin. noluerit, qđ eſſe
non dēt, vt de his, q no. Infa. l. athletas. § ſi autē Ad legem in ꝯ-
rium allegatā dn̄t, ꝙ poſt aperturā teſtium admittaſ reus ad cō
uincendum teſtes de mēdacio ſup his, ā aperturā teſtium ꝓui
dere nō poterāt, ſed reus bene poterat ꝓuidere an erat dn̄s, uel
non, ſed ſi teſtes deponent actorē dn̄m quia uiderunt, ꝙ emit a
reo, uel ab alio, qui dixerat in ciuitate iſta tali die, poſſet ꝓduce
re teſtes, qui probaret eum fuiſſe extra ciuitatem illa die, qa ve-
rum diceret ante teſtium aperturā prouidere non poterat: ec-
11 ce fere † alia depoſuerunt pro actore, qui rem mobilem a tali
emit, & poſſedit cōtinue, dicet aduocatus rei, actor depoſuerit
de ciuili in animo: ſolue de hoc ſic, ſi de naturali planū eſt, qđ
non viderunt eum per triennium ꝯtinue poſſidere: quia alii
dormierunt, ddm. cum ipſi depoſuerunt, quod ſciunt actorē
poſſediſſe continue, intelligo ſciri, ſm quod humana fragili-
tas noſſe poteſt, & ſcire: quia viderunt heri, ante heri in pol. ar.
ad hoc ff. de ædi edi. l. ſi quid ſic iurat. ſed quod humana fragi-
litas noſſe neſciuit, in auth. quo. opor. Epiſcopos. §. pen.

1 *Vſus, & habitatio ſeruitutes perſonales dicuntur, & debentur a re perſona, & quomodo inter ſe differunt.*
2 *Actio confeſſoria qualiter, & quibus modis accipiatur.*
3 *Item contra quos detur. Quid in ea petatur. Quomodo formetur ſuper ea libellus, & quid in ea concludatur, vide etiam num. 4. 5. 6.*

Cautelæ ſeruādæ circa probationes, quādo agitur cōfeſſoriā ī ſeruitute reali.

§. Aeq; ſi agat, &c. Diait de reali actione rei cor-
poralis, ſ. rei uē. nūc dt, qđ ſit
actio rei īcorporalis ſ. ſeruitutis, & iſta ē duplex, ꝯfeſſoria, & ne
gatoria. de ꝯfeſſoria dſ vſq; ibi, eꝯ &c. & ibi tractaſ d negatoria.
Sciendū, ꝙ in illo § eq;, &c. vſq; ibi, eꝯ agiſ de duplici ſeruitu-
te pſonali & reali. duplici ruſtica, & vrbana, de pſonali agitur
vſq; ibi, uel ꝑ fundū vicini, &c. & ibi d reali ruſtica vſq; ibi, eiuſ
dē gn̄is. ibi tractat de reali vrbana, de pſonali agiſ vſq; ibi, uel ꝑ
fundū uicini, &c. & idē de reali ruſtica vſq; ibi, eiuſdē gn̄is, ibi
tractat de reali urbana vſq; ad d. §. ęquæ. No. igitur primo, quæ
dicaſ ſeruitus pſonalis, & ꝗ realis, & qualſ ea debetur pſonæ a
re, & metitur uſum talis ſeruitus ex indigētia pſonæ, & vſus &
habitatio ſunt ſeruitutes pſonales, & debenſ a re pſonæ. vnde
1 ſi tu habes ſeruitutē † uſus in fundo meo, potes pcipere fructus
ad vſus tuos neceſſarios, & non habes plus, ſi habes ſeruitutem
vſusfructus potes pcipere oēs, vt ſ. de uſu, & habi. § huius autē.
Et ſic in pſonali ſeruitute indigentia pſonæ pcipimus, ſed ī rea
libꝰ ſeruitutib. ſecus. Item in uia actus, aquæductus, altius ædes
tollendi, inſpicimus indigentiam reiū, in quib. debentur. Ideo
reales, qa a re rei, & in talibus ſeruitutibus indigētiā rei. cui ſer
uitus debeſ, inſpicimus: vñ ſi debeſ ſeruuꝰ itineris a fūdo tuo,
fundo meo, poſſem ire ꝑ fundū tuū eo tpe, quo indiget fun-
dus meus cultura, vel cā meſſium colligendarum. & fructuū,
vt ff. de ſer. ruſt. pręd. l. veluti. Vñ ſi quotidie vellem ire ꝑ fundū
tuū, cum fundus meus hoc non indiget, hoc non teneris pati,
ſic ſeparaſ realis, a pſonali, realis, vel vrbana, & per hoc ruſtica,
qa vrbica, ſiue vrbana eſt, ꝗ debeſ vrbano ꝑdio inquātū vrbanū
eſt, non inſpiciſ iudiciū ſoli, ſed ſupficies, ſed iſta ē ruſtica, ꝗ de
betur ꝯiuncto ſolo. Vidimus proprietatem harum ſeruitutū,
reſtat videre d exēplis, ꝗ ſeruitus ſit ſeruitꝰ vſusfr. & ꝗ ſit ſeruitꝰ
eundi, & agendi, & planū eſt. Modo reſtat de ſeruitutib. vrbano
ꝑdi. extat lr̄a, vt altius tollēdi. Sed vi, ꝙ hęc nō ſit ſeruitus, ſ. al-
tius tollēdi, qa libertas eſt, vt qlibet qrū vult poſſit altius tollere
domū ſuam vſq. ad nubes. ſi poſſet, vt C. de ſer. & aqua. l. altius.
& ff. de ſer. vrbano. præd. l. cū eo. timore huius opinio. dixerūt
quidā, ꝙ interponiſ exēplum negatorię. Audiui de quodā in
quadā ciuitate, q ędificauit turrim altiſſimam, ita qđ fęnerato
rē poterat videre, & qcquid ſui faciebāt. Ille vſurarius volebat,
ꝙ ipſe deprimeret domū ſuam. Pro vſurario ſunt allegata iſta,
tñ dico ſi iſte malitioſe fecerit, non eſt ferendū, qa malitiis ho-
minū indulgēdum non eſt. ff de rei vē. l. in fundo. Vnde ſi hoc
pp ampliationē fecerit. ff de oper. pub. l. opus ſi dolo & ꝓbaſ.
ff. de aqua plu. arc. l. . §. deniq;, &c. inhoneſtū eſt, vt aliquis alte
rius diuitias videat, vel etiā paupertatē, vt C. qñ & quibus quar.
pars ea bon. decur. debeatur. l. . , lib. x. l. fin. deficiet, vel fugiet æq
tas, vt ff. de aqua plu. arc. l. 2. §. ꝯdemnatus, ad fi. §. Pone ergo exē
plū ſeruitutis altius tollēdi, pōt poni ſm qđ gl. ponit, vt ſi mihi
reſtituiſti ſeruitutē tuā, vt altius teneas, vnde ea percuſſione do
mus tuæ illuminar, domū ne deprimas. Vnde dr, idem refulſit
Sol in clipeos aureos, mōtes reſplēduerunt ab eis. vnde ſi vellē
deprimere, & iſte impediret me vti mea ſeruitute. agam ꝯfeſſo
ria. hoc eſt, ꝙ hēo. ff. de ſer. vrban. prędio. l. ſi arborem. Vel potes
ponere exēplum ſeruitutis altius tollēdi ſm ꝙ eſt ſeruitus one
ris ferēdi: qa poſſum tenere domum meam altā iuxta domum
suā & domus tua ſuſtineat onus domus meæ. Et ad hoc alle. l.
a. quā gl. adducit, vt ff. de ſer. ruſt. præd. l. eum debere. pone exē-
plū potētiſſimum, tu debes mihi ſeruitutē, vt domus meæ ſue
rīt altiores tuis. ſi vis eleuare, agā ꝯtra te ꝯfeſſoria. ponit aliud exē
plū de ſeruitute reali vrbana, vt ius inſpiciēdi, & huius eſt lex.
ſed ſi animo nocēdi qđ faciat, ꝓbaſ, qđ malitiis hominū non
eſt indulgēdū, & ſi hēs aſpectum poſſum releuare murū meū,
in quo non vidoas, nō poſſet eſſe Sed Ant. dicit, vt diai de ſerui
tute altius tollendi. ꝑ euidenti materia huius multa ſunt vidē
da. Primo qđ ſit actio ꝯfeſſoria, quare ſic dicatur, cui datur. Cō
tra quē detur. Q̄ſo libellus formatur in ea. Vlt. quibus cautella-
2 tionibus & cautelis adhibendis, cū agitur confeſſoria. Deſ pri
mo dicēdū eſt, ſed dēs notare, qđ actio cōfeſſoria ſtat in alia ſi
gnificatione. ff. ad legē Aquil. l. Neratius § pen. & vlt. actio. n. ꝯ
feſſoria accipiſ, ſ. actio, ꝗ oriſ ea ꝯfeſſione aduerſarii, & aliās hic
dr actio ꝯfeſſoriam quodā confitēti, & aſſerēti: ſed qres, ꝗ ē tō
nominis hic, & ſic eodē mō nominetur? Dicas, quod leges no
luerūt dare nomina actionū, ꝓut eſt po. ē, ſed qa plura negocia
sūt, vt ff. de pſcri. ver. l. 4. incipit, natura, &c. iō duę actiones vno
noīe noīanſ. de iſta expōne aliās oppoſitione, repꝰhēdūt Doct.
Placen. & dn̄t ꝙ qñq; daſ ꝯfeſſoria neganti, vt ſi dicā ſic. Dico
ꝯtra te ꝙ domus tuę dēnt domib. meis ſeruitutē altius tollendi,
vñ peto, &c. hic vides, qđ ꝑ verba negatiua daſ ꝯfeſſoria licēt i-
ſta verba ſut negatiua, cū danſ affirmāti mihi deberi, ſeu domi
bus meis, & domibus tuis ſeruitutē altius non tollendi, ſed in
negatoria modus ſoluendi eſt negare, vñ datur ei q negat ſe de
bere ſeruitutē, vt ff. ſi ſer. vend. l. 2. Quæriſ de tertio cui daſ: ꝙ ſi
habeo in fūdo tuo ius paſcendi., habeo ꝯfeſſoriā. ſeruitu. realꝭ
datur ꝯfeſſoria directa directo dn̄o fundi, cui debeſ ſeruitus, da
tur vtilis, vt ff. de ſeru. ti. gn̄ali. l. ei q & ff. ſi ſeru. ven. l. 2. in tex. &
3 in gl. † De quarto ꝯ quē daſ. dn̄t qdā ꝯ poſſeſſorem fundi, q fū
dus dēt ſeruitutē, & hoc dn̄t ꝑ rōnē. & ꝑ legē. Rō eſt, quia realis
ſicut & rei vēdicatio ꝗ realis eſt, ꝗ daſ ꝯ poſſeſſorē, vt C. de alie.
iud. mutā. cā fcā l. . ſed ſic iſta dari dēt ꝯ poſſeſſorē. Pro iſta ēt
ſua tāīa. in l. expreſſā ff. de ſeruit. tit. gn̄ali. l. vltima qđ daſ ꝯfeſſo
ria ꝯ oēm ꝓhibitionē vtiſ, & caſus eſt legis expreſſus. ff. ſi ſer.
ven. l. ſi qs diuturno, arg. rōne in ꝯtrā inducta ad legē rñdendū
eſt, ad rōnē ſic: qa datur ꝯ ꝓhibitionē, licēt non poſſideat ſerui
tutē. Et tñ realis eſt, vñ dico, quod prohibitio loco poſſeſſionis
eſt hoc, ꝓbo ſic. In iſtis ſeruitutibus patientia ē ꝑ traditione, er
goꝰ ꝓhibitio ꝓ obſſone, & ſic q ꝓhibet, vt auferre & ſic quaſi poſ
ſidere, ꝗritur quaſi ꝑ poſſeſſore. hoc prohibes, vt ff. de ſer. tit ge
nerali. Ad legē quā adducunt, ꝙ ꝯfeſſoria datur ꝯ poſſeſſorem
fundi ſeruientis, non ꝯ aliū, dicit gl. ibi verū. Vbi prohibeat. ſed
quō pōt eſſe, ꝙ tu poſſides, & petis a me ꝓhibēte? Aduerte Bro
card. dicā cū rē habeo, & rē peto In ſeruitutibus vt diai, ꝓhibi-
tio hęc ꝓcedit. Et iō rō eſt, vt ab eo petaſ ſeruitus, ſicut ē in rei
vēdicatione, ꝗ datur ꝯ prohibentem, vel retinentem ꝯ omnem
facultatem rei uēdit. ff. de rei uēdi. l. officiū. & nihil ex iure pe-

tendi

tendi dēt iudex iſtius referēda ſnīa. Iō in l. dr̄ ꝙ aliqs petit rē, vt
ſibi caueat de euictione. nō ſē ſimplr̄, & ad hoc facit neceſſitas,
& ſic eſt hic nā petitur ſeruitus a ꝓhibente nō dēr peti ſimplr̄,
ſed vt ſibi cōmodet, vt nō ꝓhibeat āplius, ſicut fundus petit, ſed
vt d̄ euictione caueat̄, vt ff. de ver. ob. l. Iulia. iō illa ī ſiſti ī ſeruitu
tib. h. d. ꝑ legē. ff. ſi ſeru ven. l. vti frui. qñ acqrit̄ ſeruit⁹? aut q̄ris
de ſeruitute, q̄ ꝯſiſtit ī faciendo. & dico, ꝙ eius poſſeſſio acqrit̄
ꝑ vſū, vt ſeruit⁹, aq̄duct⁹, & illę ſeruitutes hn̄t ꝯtinuā cām, q̄ hn̄t
ꝯtinuum vſum ff. de ſeru. l. ſerui. ri. gn̄ali. ſi q̄ras de illis, q̄ in nō
faciendo ꝯſiſtunt, eorū poſſeſſio quaſi acqrit̄, ꝑ probationē do
mus tuæ, iuxta meā non eleuatā altius, ſi ſic ſteterit ꝑ multa tp̄a
ñ ꝑ hoc ſum in quaſi poſſeſſione ſeruitutis, ſed ſi tu vis eā eleua
re ꝯ ꝓhibeo, ſi tu deſiſtas ꝓhibitione, ſum tunc in quaſi poſſeſ-
ſione ſeruitutis altius nō tollendi, vt C. de ſerui. & aqua. l. 1. et l.
2. & l. altius, cū ſe. q̄ poſſeſſio ſeruitutis ꝑ vnū actum acqritur.
Vñ ſi aliqs ſit ī poſſeſſione ſeruitutis, ſiue iuris eligēdi. ponit lr̄a
tria exēpla ī ꝑſonalib. ſeruitutib. ī qb. hēt locum ꝯfeſſoria, vt in
habitat. ꝑ hoc, qd̄ dī, ſi agat ius ſibi eſſe vtendi in ædib. Itē in vſu
fructu ꝑ hoc, ꝙ dī, ſi agat ius vtendi eſſe in facto. Io. dixit, nōne
ſunt plura exempla ꝑſonalis ſeruitutis? Vñ ſi ꝯcedat villæ meę,
meæq; ꝑſonę, nulla ſeruitus eſt. dixit Io. nō hēt locū ꝯfeſſoria,
qd̄ ſcripſit ꝯtrū. vñ ī multis caſib. hēt locū ꝯfeſſoria, aliis ab iſtis
trib. habeo in nemore duo plauſtra lignorū, annuatī dico: ꝙ ē
ſeruitus ꝑſonalis, ꝯſtat, ꝙ realis nō eſt dicenda īmo ꝑſonalis ſer
uitus innominata, & hēt locū ꝯfeſſoria, & auxilium poſſeſſo-
rium, vt ff. de ſer. ꝓd. ruſt. l. pecoris. aſs l. ptāris, & l. veluti, de hoc
hēs. ff. de vſufr. l. ſi qs binas, & ſcis tu quanta eſt iuris theorica?
certè maxima: qa talia ſi nō eſſent ſeruitutis, nō haberent locū
realis actionis ꝯfeſſoria, & negatoria, videlicet auxiliū poſſeſſo
4 rium, ſed ꝑſonales actiones, ex vendito, locato, vel ſimili. † Quę
rit̄ quid peteī in ꝯfeſſoria? dico ꝙ tria, vt patiaī aduerſariū vti
ſeruitute, & ne ipſum ꝓhibeat, & qñ petit̄ teſtō habeo in fūdo
tuo ſeruitutis vſumfructum: tu poſſides fundum. habeo ꝯ te
ꝯfeſſoriam, vt reſtituas poſſeſſionē fundi & qd̄ poſſim vti frui.
5 d. §. vlti. † Quærit̄ de formatione libelli.[a] Rofredus ſic format ī
a ſeruitute itineris. Ego dico ꝯ Titiū, qd̄ hēo ius eūdi ꝑ fundum
talē. vñ cum ꝓhibeat, ago ꝯ eū, vt me ñ ꝓhibeat, ire ꝑ fundū, ſed
patiaī. Reprobaī a qbuidā qa obſcura ſunt verba iſta, habeo ius
eundi, poſſū ſeruare poſſeſſoriū ſi ſim ꝑ xxx. dies nō vi nō clā,
nō ꝓcario, hēo ius poſſeſſoriū. vñ libellus obſcurus reddit̄ null⁹
quia lex dicit, ñ differt, an aliquis obſcure reſpondeat, aut nihil
rñdeat. ff. de īter. ac. l. de ætat. §. nihil intereſt. ꝑ hoc nō meruit
reꝓbari ille. qui ſic hēt eundi ius, non hēt ſimplr̄ ius, donec ꝓ
bauerit ſeruitutē ſibi deberi, ſed tñ hoc dico, ī hēt multa ſigni
ficata iō vt tollaī omnis obſcuritas, dicemus in libello ꝯ talem,
qd̄ ego hēo ſeruitutem eundi, &c. ſed ego poſſum dicere eun-
di, &c. & in ar. lr̄a nr̄a arg; ſi agat ius ſibi eſſe, nō dicit ſeruitutē,
ſed ſciat, ꝙ libellus meruit ī hoc reprobari. Itē ſcias ꝙ in ꝑſona
li ſeruitute ſufficit dicere: dico ꝯ talē, ꝙ ego habeo ius ſeruitutis
vſus, vel vſusfructus ī fundo tuo, &c. ſed ī reali dēt dicere fūd⁹
dēt, &c quia ī ſeruitutib. realib. vt dictū fuit in prin. Locatiōis.
Nā ꝯſideraui mus ꝑſonas, vnde ſicut ꝓlatus dēt eccleſiā, cuius
nomine agit exprimere, ſic q agit pro ſeruitute reali dēt expri
mere ꝓdiū, & cui debetur ſeruitus qa ꝓdiū agit & ꝓdiū conue-
nitur & prædijs ſnīa datur, vt ff. de pub. vec. & com. l. Imperato
res. ff. de neg. geſt. l. qui aliena. in fi. Itē peccat libellus in alio: qa
dēt fieri mētio indigentiæ rei. qa tp̄s eſt meſſiū. vel tp̄s ſit colē
di. Sī. n. vellet qs ire ꝑ fundū. q dēt ſeruitutē itineris fūdo ſuo ñ
ꝑꝑ indigētiā fundi. cui ſeruit̄ ſed qa vult ne cā ſolicitādi poſſet
ꝓari. ñ dico hoc apponi dēre. dico ergo, ꝙ libell⁹ male forma
tur, & ſm cū, ꝙ format Rofredus, & de hoc tacet reus. Itē dēt di
cere, & peto, vt mihi caueas de me non impediendo in futurū,
vel vt patiaris me in futurū qa ſnīa & libellus dēt ꝯformari, vt
ff. cōi diuid. l. vt fundus. ſed hoc dr̄ ī ſumma, vt ff. ſi ſerui. vēd. l.
egi, & l. harū. ergo in libello Item confeſſoria, vt intereſſe loco
fructuū, ſ. qa interfuit ipſum tp̄e preterito nō fuiſſe impeditū.
vti ſeruitute, vt ff. ſi ſer. vē. l. ſicuti. ff. d rei vēd. l. ex diuerſo §. vbi
6 aūt ſed de hoc nō multum curo. † Dēt igit̄ ſic libellus ꝯcludere
ī reali ſeruitute. dico qd̄ fundus meus talis, & deſignabit, vt me
lius poterit deſignari, ī fundo tali hēt ſeruitutē eius & tp̄e tali
cū talis me ꝓhibeat ne vti poſſī, peto vt patiaī me vti, & caueat
de nō impedīēdo in futurū, & qa mea tñ intereſt, qd̄ nūc impe
diuerit peto intereſſe. Sed quō intereſſe peti debeat, hic nō dico,
petitur ꝓſtare patientiā, vnde dico, ꝙ ꝑ patientiā aliud q̄ patien
tiā peti nō poſſet in ſeruitute reali, ſed in ſeruitute oneris ferē-
di, peto parietē tuū refici, vt onus domus meæ poſſit ſuſtinere
ꝯmode. Et ita ſibi petit factū. ſed q̄ eſt iō, ꝙ in ſeruitute reali ꝑ
ꝯfeſſoriā non ꝓt peti aliud, q̄ patiētia? rō eſt, ꝙ in ꝯfeſſoria, q̄ eſt
in reali ſeruitute, ius debet eſſe rei, ſed īpoſſibile eſſe rē onerari
ad dādū, ſed bene ꝯhentē onerare poſſum, & impoſſ eſt, ꝙ ī ꝯ
feſſoria, q̄ ꝯpetit ꝓ ſeruitute reali, vel ēt ꝑſonali. † Et ibi ſit dandū
a re ꝑſonę ad q̄ patientiā poſſet, vt ff ſi ſerui. vēdi. l. ſed & ſi for-
te. §. 1. dñs meus dicebat, ꝙ ſi decimę debeāt̄, ꝙ hoc ſit ius. ꝙ ru-
ſticus teneat̄ ſoluere ſacerdoti, qd̄ nō perit̄ ꝑ ꝯfeſſoriā, ſed ius ē
qd̄ ruſticus teneaī relinquere ī ſuo, & pati ſacerdotē, ꝙ accipiat
in ſuo, & ſic ſacerdos debet tñ ꝯcludere qd̄ patiaī, & tunc pōt
petere decimā ꝯfeſſoria, ſi nō in patiētiā ꝯſiſtit decima, ſed ſol.
qd̄ hic ſit, ꝙ ruſticus teneat̄ ſoluere, tunc nō ꝯfeſſoria petitur,
ſed ꝯd. ex l. diuina, qd̄ ſeruitus, niſi ꝯſiſtat in patiētia. ff. de ſerui.
ti. gn̄ali. ꝙ tres ſunt leges loquētes de mā. q̄ ſubijeiā ff. de damn.
inf. l. a quo. ff ſi ſeru. vēd. l. cuius ff. de op no. nun. l. ſi prius iure,
īmmo prius actor, ſed vincit̄ ī poſſeſſorio, & debet admitti qua
ſi poſſeſ. ſeruitutis ꝑ patientiā, & cū cautione, qua patiī reus vti
ſeruitute, & ñ impediet reus. donec ꝓbauerit iure ſuo & ſic ad
tp̄s, & hoc nō faciat reus, ſed ſi eſt ꝯtumax. Et ſi nō tradāt quaſi
poſſeſ. rei petitæ, debet actor mitti in poſſeſſione oīum bono-
rū ſeu in reali actione, ſiue in rei vēdicatione, ſi fuerit reus ꝯtu
max fiat miſſio in poſſeſ. rei petitę, & ideo diuerſitas, qd̄ hic te-
netur ad patientiā, & ad cautionem, iō fit miſſio in oīb. bonis,
neq; forte eſt hoc correctū, & qd̄ dixi. de hoc fieri miſſionē in
poſ. quaſi ſeruitutis. hoc eſt verū, ſi poſſit fieri miſſio ſine enor-
mi dāno, ſed ſi ſine enormi dāno mitti nō ꝓt in quaſi poſ. ſer-
uitutis tūc nō ponit̄, vt qa habeo in domo tua ſeruitutē altius
non tollendi, tu altius tollis, ſi mitteret ī poſ. quaſi ſeruitutis iā
deſtrueret ędificiū, nō mittaī in poſ. ędificati, nec ſeruitus do-
nec reus probauerit ius ſibi altius tollēdi. ſic loquitur lex. ff. de
7 dam inf. l. illud a quo. † Itē ſcias, qd̄ qñ agitur ꝯfeſſoria in ſerui-
tute reali. dt dñs ſic, ſe dñm fundi cui debeī ſeruitus, & ſeruitu-
tē eſſe cōſtitutā, & iō ſi directa fiat exceptio debet reus negare
vtrūq;, vel vnū agnoſcere, ſ. ꝙ eſt dñs talis fundi, reliquū nega
re ſ. qd̄ ſeruitus oīno fuit ꝯſtituta, dñt tñ, qd eſt ꝯſuetudo for-
mā. li, qd̄ dt re⁹. nego iſta put ſūt petita, & ꝓt hoc negare oīa, ar.
de admi. tut. l. plurib. § dām, quō de cautelis, & dñt cautelā pri-
mā eſſe negabis vnū, & de alio nihil dices, ex de ꝓſcr. poſtea re⁹
dicet, qd̄ nō fuit remiſſum ad ſingula. nā ſi nō eſſet ſeruitus or
dinata, nō valet, qd eſt actū. C. de ſent. & interloc. om. iud. l. ꝓla-
tā ſed nonne ſi vnū negauit aliud ꝯceſſit? ext. de ꝓſump. c. non-
ne Samaritanus. ac dico, ꝙ hic ſunt plura in petitione nō con-
nexa, ſ. ꝙ eſt dñs, & ꝙ ſeruitus debeī ſucceſſiue, ꝓt fieri lit. ꝯt. arg.
ff. de arb. l. ꝙ iudex ex plurib. C. d tranſ. l. ſi ex falſis. Alia cautela
eſt in ꝓbationib. ſi qs vſus fuit ꝑ decennium tp̄e meſſiū, ut du-
cat currū oneratū ꝑ fundū ad ciuitatē & facit ſic ꝑ decenniū,
ſed poſtea ꝓhibeaī, aget ꝯfeſſoria, & dt ſic, dico ꝯ talē, ꝙ ipſe mi
hi ꝯſtituit ſeruitutē, ex cā emptionis, exprimat quam cām velit.
Dicit reus, ego nego, qd faciet actor, ꝓbet ꝑ duos teſtes, ꝙ ꝑ de-
cennium vſus eſt, & ꝓbato vſu decennij. præſumetur dicta cā.
ff. de vſu. l. cū de in rem verſo. prima cautela mala eſt, illa peior:
ſic erit nouiſſimus error peior priore. vnde dām, lex illa, cum
de in rem verſo. loquiī de ſolutione, ſolui ꝑ decennium duos
denarios tanq̄ debitū. iō ꝓſumit lex cām debiti, quod fuerit ve-
re debitū: qa nemo ꝓſumit̄ iactare ſuū. ff. de prob. l. cū de inde-
bito. hic verò eſt tanta ꝓſumptio patientiæ, q̄ta fuit traditio, &
ſi dices patiētiam haberi ꝓ traditione, vt ff. de ſerult. l. quoties,
verum eſt in patientia circa ꝓcedentia. Ex quo eſt patiens obli
gatus, vt C. de acq. poſ. l. nec ex vera tute. liberum capere, niſi ā
vendiderim, iſta patientia non hr̄ ꝓ traditione. Item arg. ꝯ hoc
dr̄ in ſententia per iudicem, & non caueas de non impedien-
do in futurum: quia tractatus futuri temporis, & c. l. 1. ff. de vſu.

ADDITIO.

a De formatione libelli. Adde qualiter debeat formari libellus in confeſſoria. Barto. in l. harum ff ſi ſer ven. & plenius in l ſi prim., in 5 opp ff de ope no nunc & per Ian. & cano. in c Abbate, de verb ſign & libellum, & materiam in confeſſoria, & negatoria, vide per Ange in repet. l ſi quis vi. 10 § differentia, in 5 & 6 char. ff de acq. poſſ. Adde in materia negatoriæ Alexand conſilio 135. in 2. not. & de confeſſoria Paul. de Caſtr conſilio 206.

FINIS.

REGISTRVM,

A B C D E F G H I K L M.

Omnes ſunt Quaterniones.

VENETIIS, Apud Iuntas. MDXCV.